

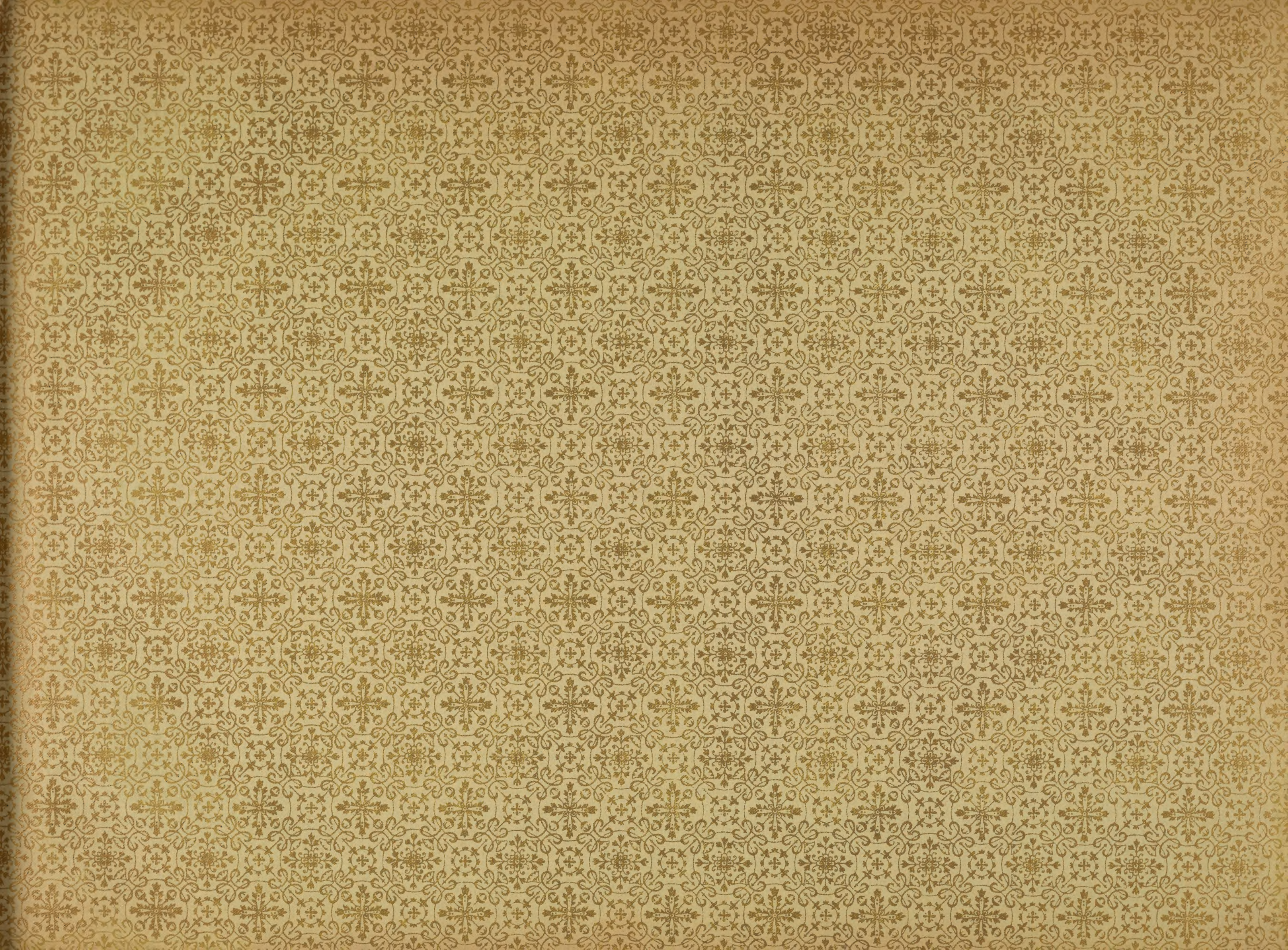
EX
LIBRIS
S. DILLON RIPLEY 2ND

Gift of
The Ripley Family

Smithsonian Institution Libraries

SVENSKA FOGLARNA

AV

PROFESSOR CARL J. SUNDEVALL

FORTSÄTTNING

AV

PROFESSOR J. G. H. KINBERG

FJERDE BANDET

1886

STOCKHOLM
F. & G. BEIJER

STENSKA BOKLÄMMA

PROFESSOR CARL J. SUNDBÄLL

STOCKHOLM

PROFESSOR J. G. H. RINBERG

ELMÖRE BOKFÖRLAG

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS A. L. NORMANS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1886.

Fam. 9. ANDARTADE FOGLAR. *Anatincæ*.

Näbb bredt med nagelformig spets; käkkanter med talrika, hoptryckta lameller.

Släktet SVAN, *Cygnus*.

Näbb nästan jemnbredt; ögonvrå naken; hals lång; stjert kort; fötter korta, baktå utan simflik.

Gamla foglar av europeiska arter hava fjäderklädnaden hvit.

220. SÅNGSVAN, *Cygnus musicus* BECHSTEIN.

Vild Svan. Pl. LVI, fig. 2.

Panna jemn; näbb vid roten gult, framtill svart. Ögonvråns nakna hud bildar fram- och bakåt spetsiga vinklar; stjert kort, avrundad. Längd omkr. 1430—1490, gap 93—106, tars 98—130 m.m.

1. Vintern 1874, Stockholmstrakten.

2. *Gammal*, januari, Bohuslän.

Näbb framtill svart, vid roten gult; nagel hvälvd, nästan jemnbred, kanten tillbakaböjd, fint tandad; näbbås framom den sluttande näsåsen något nedtryckt. Käkkanter räta, svarta, överkäkens framåt vidgad. Pannan låg, framtill tvär, dess fjädrar bilda en framåt riktad båge. Näsborrar ovala; näslock hinnlikt, framtill svart; iris brun. Hela fjäderklädnaden hvit. Ögonlockskanter och ögonvrå nakna (gula). Stjert avrundad, urnupen; stjertpennor 10 par, 2:dra eller 3:dje paret längst. Handpennor: $2 > 3 > 1$; armpennorna nå ej till handpennornas spetsar; armbågspennor 4, < armpennorna. Fötter svarta; skenben till 30 m.m. naket. Tars framtill och tars-

sula med små sköldar; tår: $3 > 4 > 2 > 1$; klor korta, vid rot och spets svart-grå, 3 vidgad, krökt, skarp, 1 liten, når ej marken, $3 > 2 > 4 > 1$.

3. *Hane, gammal*, 24 februari 1879, Stockholms skärgård.

Näbb å roten gult, å spetsdelarna och längs käkkanterna svart; näbbås vid roten platt, bred, framåt sluttande; näsås smal, svart. Käkkanter svagt S-formig, överkäken betydligt bredare än underkäken. Pannrand avrundad, vid denna en svart linie. Näsborrar ovala, svarta. Fjäderklädnaden hvit. Iris brun. Huvud framtill med talrika, brunspetsade fjädrar; ögonlock hvita, fjäderklädda; ögonlockskanter gula; ögonvrå naken, gul. Stjert avrundad, svagt urnupen; stjertpennor 10 par, nedåt böjda. Tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: 1 liten, smal, < 1:a handtäckaren, stora 10: $2 > 3 > 1 > 4$; armpennor 20; armbågspennor 4, nötta; överarmpennor breda, räta. Fötter svarta, = honans.

4. *Hane, gammal*, 24 mars 1845, Skarhult, Skåne.

5. *Hona, gammal*, 7 maj 1877, Eskilstuna.

Näbb gult, framtill med nagel svart; näbbås vid roten bred, platt, närmast ansigtsranden något sväld med långsgående, kort fåra, framom denna platt, framåt sluttande; spetsens sidor vid käkkanten fårade; näbbås svart, rät, något kullrig. Käkkanter nästan räta. Pannvinkel trubbig; munvinklar uppdragna, korta. Näsborrar ovala; näslock svart. Underkäken vid roten gul, för övrigt svart; underkäkens nagel platt, bred, längs midten en låg, långsgående ås, vid sidorna långsgående gropar och fårar; ögonvrå naken, gul; ansigtsrand från ögat till munvinkeln rät; hakans fjäderklädda del bildar framåt en nära rät vinkel, den nakna huden gul. Hals lång. Skulderfjädrar något > överarmpennorna och nå nära övre stjerttäckarna. Stjert avrundad, urnupen; stjertpennor 21 st.; undre stjerttäckare nå nära stjertpennornas spetsar. Tumvinge med 4 fjädrar, 1 och 2 sabelformiga, spetsiga; handpennor: 1 liten, smal, < 1 handtäckaren; stora 10: $3 > 2 > 4 > 1$ och $2 = 3 > 1 = 4$, $2 - 4$ i utfan, $1 - 3$ i utfan utskurna; armpennor 19; armbågspennor 3, $1 <$ armpennorna; överarmpennor 8, 4:de längst; handtäckare: 1:a smal, tillspetsad, kort; undre överarmtäckare långa, till 16 st., 11:te längst, de yttersta och innersta små. Fötter svarta. Tars med små sköldar, nättecknad,

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀	6 p.	7 p.	8 j.	9 j.	10 ♀*
Längd	1459	—	1510	1430	1477	—	—	—	—	1390
Huvudets längd	—	202	185	175	170	59	134	195	—	187
Näbb, längd till pannan	—	113	112	—	90	20	59	92	—	—
» » » munvinkeln (gapets längd)	—	99	106	100	93	25	67	100	103	—
» » från spetsen till näsborrarna	—	47	50	—	—	12	31	44	48	—
» höjd vid roten	—	43	50	45	41	—	27	38	—	—
» » näsborrarna	—	26	23	—	18,7	—	16	21	—	—
Gapets bredd	—	35	29	—	34,6	c. 12	24	28	—	—
Näbbets bredd vid näsborrarna	—	32	33	—	—	—	—	29	31	—
» minsta bredd	—	—	—	—	31,8	—	—	—	—	—
Näbbnagelns bredd	—	17	21	—	17,5	10	12,5	15,5	—	—
» » längd	—	23	22	—	20	7,5	13,5	16,5	—	—
Näsborrar	—	12+4	14+3	—	13+3,5	2	8,5×1	13,5×2,8	—	—
Hals, längd	501	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vingens längd, direkt	604	c. 620	615	600	558	46	—	c. 513	620	575
Mellan vingspetsarna	2492	—	2220	2344	2225	—	—	—	—	2265
Tumvinge	—	—	280	—	263	—	—	240	—	—
Stjert, längd	224	200	215	250	187	—	—	175	150	—
Stjertspets bakom vingspetsarna	51	—	105	55	70	23	c. 84	—	—	60
Tars	—	98	117	130	113	—	—	118	118	141
Mellantå med klo	—	117	135×22,5	175	124+20	32	c. 72	143	157	—

* Obs. MALM mätte sin fogels tars från fotsulan, då mina mått motsvara tarso-metatarsal-benets längd.

något hoptryckt; tår: 3 > 4 > 2 > 1, 1:a ledens basdel å 3:dje tån nättecknad, 1:a leden å de övriga helt och hållet nättecknad, för övrigt ringlade; simhud svart med räta kanter; klor svarta: 3 > 2 > 4 > 1.

6. *Dununge, kläckfärdig*, 1 juli, Juckasjärvi, MALM.

Övre nageln intager hela näbbspetsen, vitgul, hälvad; kalkspets låg, konisk, undre nageln bred, mera glatt. Övre delar vitgrå, undre hvita, stjertdun något mörkare grått, inga fläckar. Huvud ovan gråhvitt; huvudets sidor hvita.

7. *Ung*, 2 augusti, Gellivare.

Näbb gult, omkring näbbnageln samt käkkanten svartbrunt, nagel mörkbrun, spetsen vitgrå, nagel nästan rund, kullrig; näbbås nära rät, framom näsåsen något upphöjd. Huvud ovan mörkgrått; ögonvrå nästan naken; huvudets sidor ljusgrå; haka vitgrå. Framhals med hvitt dun och utväxande fjäderspetsar av samma färg; kråva vit; halsrygg med grått dun. Rygg och kors med ljusgrått dun; skulderfjädrar grå med något mörkare spetsbräm, dun grått; övre stjerttäckare och stjärtpenor utväxande, grå. Bröst hvitt; sidor med grå fjädrar och dun; mage och undre stjerttäckare utväxande; hvita; slaksida med grått dun.

8. *Ung, i ruggning*, november, Finska skärgården.

Huvud ovan, nacke och halsrygg grå med hvita spetskanter. Fjäderklädnaden även grå med dragning åt violett; haka, framhals och kråva hvita. Rygg och skulderfjädrar grå; kors gråhvitt; övre stjerttäckare violettgrå.

Stjert svagt urnupen, violettgrå; stjärtpenor 10 par. Bröst och mage hvita; sidor ljust violettgrå. Tumvinge med 4 fjädrar; handpenor små, i utväxt, kortare än armpennorna, vitgrå med spetsarnas spolar grå; armpennor gråhvita med hvita spolar; armbågspennor 5, < armpennorna; överarm-pennor ljusgrå; vingtäckare grå; undre täckare hvita; klor grå.

9. *Hane, ung*, 24 februari 1870, Bergen, enl. STEJNEGER.

10. *Hona, gammal*, enl. MALM.

Ägg. Smutsigt hvita, sakna kalkbeläggning.

1. 1876, Luleå lappmark. Smutsigt hvitt.

2. Island 1869, BENZON.

3. Island, BENZON.

4. Island, MOESCHLER. Smutshvitt, tjockändan något tillspetsad (bestämdt till *Cygnus minor*).

Nº	1	2 a	b	3	4
Äggets längd	112	107,8	117	107,5	104
» bredd	71,7	71,2	73,3	70,7	68,3
» spets	40,3	36,6	43,7	36,8	36,1
» reducerade längd	1,56	1,51	1,6	1,52	1,52
» rektangel	8030	7677	7823	7600	7103

Vanligen 5 ägg, sällan 4 eller 6. En kull 7 st. d. $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{5}$: 101×65—115×75 m.m., enl. BENZON. — Lappland: $4\frac{1}{2}$ × $2\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$ × $2\frac{1}{4}$, DRESSER. — Troligtvis från Island: 101—112×65—74, COLLIN. — Enligt MEVES: 108×77—111×75.

Sångsvanen skall förr hava funnits å Grönland; HOLBØLL ansåg, på grund av grönländarnas berättelse, att den förr häckade i S. Grönland, men att den genom förföljelse under ruggningstiden blivit utrotad; har senare, år 1852 och i juni 1859, erhållits i S. Grönland, J. REINHARDT.

På Island skall han vara talrik, häckade på flere ställen i det inre av landet och höll sig om vintern i stora flockar. Häckade på Island, enl. TEILMANN, talrikt; i medlet av maj, FABER m. fl. Sågs d. $\frac{22}{5}$; d. $\frac{25}{5}$ erhöles både starkt ruvade och friska ägg. Boet, som träffades på en holme, utgjordes av en hög växter. Vid ruggningen under sommaren togos foglarna. Pennorna begagnas vid sidenfabrikationen i Frankrike, KRÜPER, 1857.

På Färöarna stannar han icke, enl. DEBES, 1673, hvilat endast under vårflyttningen. Denna fortgår under mars till maj, till Island, stundom i flockar om 100 st. Med N. och V. vindar kasta de sig i allmänhet på insjöar och fjordar, der de jagas, men de äro mycket skygga, så att man sällan kan fälla mer än 5—6 st. årligen. Om den ej förföljdes här, skulle den nog häcka i fjellvattnen. Om hösten kommer den stundom i små flockar på flyttning 'från Island'. Träffas även stundom om vintern. En infångad levde ett halvt år och förtärde säd, H. C. MÜLLER.

På Spetsbergen uppgivas Svanar hava blivit sedda i slutet av aug., och SUNDEVALL ansåg dem hava tillhört denna art, hvilket dock tarvar bekräftelse.

PONTOPPIDAN säger, 1754, att under de hårda vintrarna 1709 och 1740 fans den i Bergens hamn, i Sundfjord vid Svane-Gaard; är om vintern ej talrik. Om senhöst och vinter vid öppna sjöar och floder. En fångades och hölls tam flere år bland Gäss, RASCH. Häckade på myrar i de lappmarker, som MALM 1841—42 besökte. Häckar sparsamt i det inre av Finmarken: Tana elv, Polmak,

Pasvig elv. Vid V. och S. kusterna och å inre vattendrag under flyttning och om vintern. Ett par träffades 1876 häckande på Varangernäset, 70° 30' n. br. Fjell-lapparna omtalade, att de icke förr sett den häcka här, enl. meddel. av NORDVI. Den sydligaste trakt, der den funnits häckande, är fjellvattnen i Helgeland, 65—66° n. br. På Vesteraalen och Lofoten i okt. till apr. på en grund vik, BARTH, 1869. Övervintrar årligen vid kusterna från Lofoten söderut. Under dec. 1871 iakttogos 100 st. i en vik i Nordland. Vid Bergen erhållen d. $\frac{27}{12}$ 1870, STEJNEGER, 1880. I Kristianiafjorden på öppna ställen om vintern parvis eller i små flockar; erhållen d. $\frac{16}{12}$ 1862. Om vintern å öppna elvar och insjöar. I trakten av Frederiksstad stundom till ett par hundra st., skjutas ofta i Tensjön; visar sig stundom på Hvalöarna. En, 1313 m.m. lång, träffad vid Dröbak i febr. 1871, COLLETT. En del kvarstannat utanför Nordlandens och Finmarkens kuster, NILSSON.

I Lule och Pite lappmarkers skogstrakter på myrarna och i större antal längre mot norr, LÖWENHJELM, 1846. Sågs i Gellivara lappmark vid Karda-jaar d. $\frac{12}{12}$ 1861 sträckande mot Nietsukis; fångas i rävsax på iskanten eller skjutes med lod, T. B., 1867. I Lappland fångades förr Svanar i mängd, liksom Gäss, Änder, Knipor, Skrak och Lom, SAM. RHEEN. Svan kommer till Lappland i stor mängd 'från Vesterhavet', LEHM, SCHEFFER, 1675. Förekommer på avlägsna myrar i Enare och Utsjoki lappmarker, LÆSTADIUS. Kom till Enare lappmark 1841 eller 1842 d. $\frac{17}{12}$ vid SV. vind och + 5 till 7° C.; flere individer iakttogos i Enare förstnämnde dag, MALM, 1844. Häckar ej vid Karesuando, men 6—8 mil närmare fjellen och flyttade d. $\frac{1}{12}$ i nordlig riktning, LÆSTADIUS. Häckar endast i norra Sverige, kom till Sorsele i mars, och 'hanarna' kommo först, NILSSON. I Jemtland om sommaren mindre allmän

vid Storsjön, såsom vid Oviken, Hallen, Rörosjön. Skjuten vid Oviken i nov. 1880, då Storsjön var frusen, OLSSON. Träffad vid Oviken i nov. 1880, LUNDHOLM, OLSSON. I Hofran, vid Hedemora, samlas många på hösten, erhållen i okt. 1864, THEORIN; stannar tills sjön vid nyårstiden fryser, TÖRNEBLAD m. fl., 1834. I Insjön, bildad av Österdalelven, hvilken aldrig helt och hållet tillfryser, uppehålla sig omkring 100 unga och gamla Svanar, antagligen denna art, hela vintern; vattnet är grundt, så att de kunna nå de rötter, hvarav de leva. Vid Horndal i Dalarna hvila de på sjöarna vid flyttning under alla år, enl. meddel. av LUNDBORG. Uppehåller sig under några dagar vid vårflyttningen å insjöar i trakten av Gefle, såsom vid Forsbacka, HARTMAN, 1859. Vid Upsala här och der under flyttning, MESCH. Flyttar sällan över Vermdö; 3 st. flögo deröver 1787 i april mot norden; på 15 år inga sedda; häckar ej, ÖDMANN. Kommer till Stockholms skärgård sent, stannar under milda vintrar i det inre av skärgården, skjutes sällan, EKSTRÖM. WIKSTRÖM uppgav, att den stundom syntes i Lilla Värtan nära Kaknäs. Åtminstone rör hvad som för övrigt säges ej denna art, utan *C. olor*. Vid Sandhamn iakttogs 1885 Svan, arten osäker, d. $\frac{19}{3}$ kl. 6 e. m. 8 st., d. $\frac{19}{4}$ kl. 11—12 f. m. 12 st., båda dagarna vid jemn SV. bris, enligt meddel. av O. EKBOHRN. Träffas i Södermanlands skärgård och å närliggande fastlandet under flyttningstiden, stundom talrik; kommer vid islossningens början, SUNDSTRÖM. Träffad d. $\frac{12}{5}$ 1867 på Hjelstaviken, då ännu is till en del låg kvar, MEVES. In-finner sig vid Ekolsund hvarje år i hundratal, men hvilar endast der under flyttning, ofta tills in i juni, men häckar icke här, ENGELHARDT, såsom man förr oriktigt uppgivit. Delar av ben från äldre tid funnos i myllan på Björkö, STOLPE, 1873.

I Örebrotrakten vid sjöarna under flyttning vid mild väder-

lek, stundom ända till jultiden, HÖGGERG. Flyttar årligen över Örebro län, SUNDSTRÖM. Vid Mariedam, under flyttning sjungande och lågt flygande d. $\frac{30}{2}$ vid flyttning åt SSO. Vårflyttningen varar en månad; iakttagen d. $\frac{13}{3}$, GRILL. I Kil under flyttning ej sällsynt, LÖWENHJELM, 1864. Vid Finspong sällsynt under flyttning, enl. meddel. av LUNDBORG. Flyttsvanar, antagligen denna art, komma i hundratal till sjön Tåkern; om hösten jagas de från båtar vid storm; då fogeln lyfter långsamt mot vinden, kan stundom någon skjutas i flygten, C. M. S., 1879. I Karl-skoga bergslag tagen levande d. $\frac{24}{2}$ 1844. Svan iakttagen vid Norrköping, enl. meddel. av LUNDBORG.

Å Venern under flyttning, HAMMARGREN. Ben från äldre tid funna i Hästefjorden i Dalsland. I N. Bohuslän under hårda vintrar, CEDERSTRÖM. LINNÉ såg den vid Göteborg d. $\frac{4}{7}$ 1746. År 1845 började den komma till Göteborgs skärgård i medlet av mars, antalet ökades dagligen; mycket talrik i mars, alla erhållna voro sjuka i inelvorna. Till Orust och Tjörn komma de årligen i okt.; i grunda vikar, stanna tills dessa tillfrysa, derefter på ställen med starkt strömdrag, hvilka icke tillfrysa, samt å havet, tills detta fryser; sträcka härifrån vanligen lågt i april, nästan alltid åt NO.; ofta åtföljas 2 gamla och 3—4 unga foglar, W. v. WRIGHT. I mars nämnda år i mängd utsvultna, och många togos med händerna, MESCH; de voro sjuka och dogo snart. Tarmkanalen och levern hade svartgrön färg. En och annan mindre flock drar om våren över Göteborgstrakten i riktning uppåt Göta elv; slår stundom ned på elven; erhållen d. $\frac{8}{2}$ 1881, MALM. I Vestergötland iakttagen d. $\frac{4}{1}$, GADAMER, 1858; iakttogs vid Skara 1882 d. $\frac{12}{3}$ HAMBERG. Under flyttning vid Jönköping sällsynt, arten ej nämnd.

Vid Gotska Sandön sällsynt, EISEN, STUXBERG, 1868. På Gotland här och der under vintern, ANDRÉE; talrik, KOLMODIN;

endast flyttfogel, träffas ofta under blida vintrar omkring Furilen och Skenholmen, R. HORN, 1883. I början av april 1883 sågos ofta om morgnarna flockar av Svanar, alltid följande kusterna norrut oberoende av vindens riktning; d. 7 och d. 10 på kvällen syntes de åter flygande söderut, antagligen emedan, såsom man sedan erfor, is mötte vid Kapellshamnsviken; d. 11 på f. m. syntes ett par vid Snäckgärdet och samma dag en på e. m. vid Visby, då på väg norrut, enl. meddel. av STENSTRÖM.

Vid Ölands kuster ej sällsynt under vintern, WESTERLUND. Övervintrar vid Ottenby, BEYER. Stundom allmän i kärr på Alvaren, TISELIUS, 1868.

I Ö. Småland under höst och vår ej sällsynt; lärar stundom även visa sig i skärgården ända in i juni, TISELIUS. Kom till Spexsjön d. 8 1878, 23 1879, 13 1880, 21 1881, stannar under flyttningarna 1—3 dagar; om hösten sällsynt, stannar endast en dag, om någon del av sjön är isfri, CARLSON, 1882. Erhållen i Blekinge, enl. meddel. av RÄÄF.

Felaktigt omnämnd såsom häckande i Skåne. Iakttagen i V. Vram om vintern, LILLJEBORG. Erhållen vid Skarhult d. 24 1845. Vid Landskrona vid kusten under vintern. Bådar vår, då han synes i vikarna och sjunger; år 1846 i slutet av febr. allmän, SCHAGERSTRÖM. Under vintern vid iskanten; är mycket svår att komma inom håll. Kommer till Lomma i mängd om hösten och finnes der under hela vintern, då vattnet är öppet. Inträffar så stark frost, att isen hotar att lägga sig över Sundet, draga de, enl. ÅSTRÖM, norr ut, men vid tö mot söder. Har vid sin framkomst till Skåne redan ruggat. I mars, då parningstiden börjar, strida hanarna häftigt med hvarandra. Före bortflyttningen besöker han stundom större vatten inne i landet, och det är i synnerhet då, man får höra deras rena och mjuka toner, påminnande

om tonerna av avlägsna messingsinstrument, O., 1873. Erhållen i trakten av Ystad, enl. meddel. av N. BRUZELIUS. — Runstaven har en flygande Svan för d. 11, BROBERG, CARLH.-GYLLENSKIÖLD, hvarmed man förmodligen velat antyda, att Svanen då flyttade; medeltalet därför har för hela Sverige blivit beräknadt till d. 17; härvid bör dock anmärkas, att ett sådant medeltal för hela landet i allmänhet är föga upplysande och vilseledande om foglar, som stanna vid kusterna under vintern. Så är även förhållandet med de 16 dagar, som skulle utgöra skilnaden mellan flyttningen förr och nu. Ankomsten till Sverige uppgives ske d. 2, hvarmed må jämföras våra uppgifter, och fortskridandet å en breddgrad skulle vara 5 dygn. En överensstämmelse mellan islossningslinierna och isepipteserna kan nog antagas, der icke strömdrag, varma vattendrag eller havskuster vålla avvikelser. I allmänhet föreligga allt för få säkra iakttagelser för att derpå skulle grundas några slutsatser. — Svanarna och Vildgässen komma till sin vinterstation vid Lomma icke förr än mot slutet av okt. Bland 48 stycken av de förre, och som ständigt vistades här, så länge isbandet sträckte sig blott några famnar från land, räknade man endast 6 årsungar i sina grå drägter. De gamla foglarna synas stå sig bättre, der de häcka, än ungarna. De draga fram och åter mellan havet och de av Verpinge-ån översvämmade madängarna. Deras klara stämmor höras den friska vårdagen. En egenhet med dem är, att om de någon kväll eller natt äro 'höjlydde', som kustborna säga, så vänta de snar vinter. Hålla de på med sitt musicerande flere nätter å rad, blir vintern bister och långvarig. Blir någon av dem sjuklig, så drager han sig vanligtvis från de sina, ger sig upp på stranden och vankar omkring der. Sångsvanen hinner till en ansenlig storlek, väger ända till 36 skålp. och deröver. Deras antal minskas år efter år, O., 1875. LINNÉ sade 1757,

att den övervintrade på Skånes stränder, i synnerhet vid Malmö, men de, som omtalas i skånska resan p. 187, tillhörde säkert *C. olor*.

Ben av foglar från förhistorisk tid, nemligen från stenåldern, träffades i kökkenmöddingar i Danmark, STEENSTRUP, LUBBOCK. Jagt å Svan, Vildgäss, And m. fl. var konungen och adeln förbehållen, BERGEN, 1556. Vid kusterna om vintern talrik. Kommer i okt. med ungarna ofta i flock om 50—100 st., i synnerhet till öarna och Jutlands vestkust, hvarifrån de också besöka insjöarna. Dess läte utgöres av '2 molltoner', men äro många tillsammans, låter det ytterst behagligt, liknande avlägsen klockringning, och höres även om natten i lugnt väder och på en mils avstånd, KJÆRBÖLLING.

Till Slesvigs och Holsteins kuster och insjöar komma på hösten större och mindre flockar, en del stannar över vintern. På Fehmern och vid Schlei's utlopp skjutas många Svanar under stränga vintrar, BOIE, 1829. I Hertigdömena år 1876 regelbunden om vintern; sedd d. 11. Vid Flensburg 1877 regelbunden på flyttning; säges 1878 vara regelbunden om vintern, Jahresb. Vid Nordsjökusten drogo i okt. 1877 särdeles många åt S. I Gramzow 1875—77 hvarje sommar, från vår till senhöst på några större sjöar i trakten, ZUR LINDE, 1878. Vid Husum 1881: huvudtåg i början av mars och starkare än under föregående år. Över Flensburg drogo 1881 d. 19 26 st. åt SO. långsamt och lågt; d. 19 vid Ostseebad 5 st., och 16 andra drogo från NO. till SV.; d. 26 drogo 6 st. åt NO.; d. 19 2 st. åt N. På Muhlenteich vid Krusau fälades 1881 8 st., Jahresb. Förekommer vid Helgoland nästan hvarje vinter, GAETKE. Börjar komma till Nordfriesiska öarna i medlet av okt. År 1878 var den der talrik. ROHWEDER räknade inalles 200 st.

Synes mycket sällan i trakten av Muonioniska, dock blev för några år sedan en skjuten här på elven; den förekommer uppe i Jukkasjärvis fjelltrakter och någon gång omkring Sodankylä, hvarifrån en gång erhöles ägg; den lägger 5 à 6 st. i slutet av maj eller början af juni, enl. meddel. av KNOBLOCK. Säges häcka på Karlön, 65° 2' n. br.; ses under vår och höst i mängd, NYLANDER; häckar, enligt folkets uppgift, någon gång på ön. Svan omnämnes från trakten av Uleåborg, LINDBLAD. Häckade i Kajana, MALMGREN, 1871. I Karelen kallad Joutzen, WALLENUS, 1810; häckar här, SAHLBERG. I N. Karelen häckar den i stort antal; träffas och skjutes under flyttning i S. Finland, 1861 d. 1 under snöväder sågs den första, v. NORDMANN. Vid Haminanlaks, nära Kuopio, 63° n. br., under flyttning i april och nov., men häckar ej här; kom till Uskela år 1853 d. 23, 1854 d. 1; till Rautalampi 1846 d. 1, 1847 d. 1, 1848 d. 1, 1849 d. 14, J. v. WRIGHT. I medeltal till Åland d. 11, Åbotrakten d. 1, V. Nyland d. 15, S. Tavastland d. 14, Kuopiotrakten d. 18, Kalajoki d. 12, Karlö, Uleåborg d. 17, Utsjoki d. 19, MOBERG. Om dess förekomst för övrigt i Finland se efterföljande tabell och PALMÉN'S Finl. Fogl.

Förekommer i hela Ryssland och Sibirien till Kamtschatka, PALLAS. I N. Ryssland talrik, häckar i N. delen av Arkangels guvernement, DRESSER. Vid Arkangel under sommaren, SEEBOHM. Vid Utsjug d. 24—29, GOEBEL, 1871. Häckar i Jaroslav. I Onega på flyttning, MEVES, 1871. I Tver och Kostroma, SABANEJEV, DRESSER. I S:t Petersburgs guvernement i synnerhet under flyttningstiden, kallas Ljébed, v. FISCHER, BRANDT; mycket vanlig på flyttning i slutet av mars till medlet av april och senare samt i sept. och okt., E. BÜCHNER, 1885. På flyttning i Estland och Lifland, MEYER, 1815. BESEKE omtalar år 1792 Svanen, arten osäker, bland Kurlands häckande foglar. Svanar och Gäss

kommo till Kurland, 57° n. br., på flyttning, enl. GOEBEL, år 1855 d. $\frac{1}{4}$, 1856 d. $\frac{1}{4}$, 1857 d. $\frac{1}{4}$, 1858 d. $\frac{1}{4}$; kom till Lifland 1872 vid tidig och varm vår d. $\frac{2}{3}$ — $\frac{19}{3}$ g. st. I Polen mindre talrik än *C. olor*. I Umakretsen iakttagen år 1869 d. $\frac{29}{3}$, $\frac{1}{3}$, GOEBEL. 'Wilde Schwäne' i trakten av Kiev sällsynta, i Olonetz, KESSLER,

1853. I Sarepta under mars talrik, man ansåg att den häckade, hvilket icke bekräftats. Övervintrar i Svarta havet och södra delarna av Kaspiska havet, PALLAS. På Novaja Semlja, enl. v. HEUGLIN. En av de första flyttföglar, som visade sig vid lägre Petschora, neml. $\frac{1}{3}$ och senare, vid Zylma d. $\frac{20}{3}$, samt d. $\frac{12}{3}$.

	Lat.	Long.	1753	1762	1771	1784	1785	1786	1789	1795	1797	1804	1805	1806	1811	1813	1814	1815	1818	1819	1820	1821	1822
Finström	60 $\frac{1}{4}$	37 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 $\frac{4}{3}$	—	—	—	2 $\frac{2}{3}$
Åbo.....	60 $\frac{1}{2}$	40	$\frac{8}{4}$	$\frac{4}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svartå	60 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{4}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Birkkala.....	61 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$	—	—	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tammela	60 $\frac{3}{4}$	41 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	2 $\frac{5}{3}$
Tavastehus	61	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 $\frac{2}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hattula	61	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 $\frac{5}{3}$
Kuopio	63	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{2}{5}$	$\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{5}{4}$	—	—	—	—	—
Nilsjö	63 $\frac{1}{4}$	45 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	$\frac{5}{4}$	—
Kalajoki.....	64 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	—	—
Uleåborg	65	43	—	—	—	$\frac{1}{5}$	2 $\frac{9}{4}$	2 $\frac{3}{4}$	—	—	$\frac{4}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuusamo	66	46 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	2 $\frac{3}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sodankylä.....	67 $\frac{1}{2}$	44	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Utsjoki	69 $\frac{3}{4}$	45	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{4}{4}$
Nilsjö, bortflyttade	63 $\frac{1}{4}$	45 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 $\frac{0}{1}$

	Lat.	Long.	1823	1824	1826	1827	1828	1829	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1837	1838	1839	1840	1841	1842	1843	1844	1845
Finström	60 $\frac{1}{4}$	37 $\frac{1}{2}$	—	—	—	$\frac{8}{4}$	—	—	—	$\frac{8}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{5}{4}$	—	—	—
Helsingfors	60 $\frac{1}{4}$	42 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 $\frac{0}{4}$	—	—	—	—	—
Tammela	60 $\frac{3}{4}$	41 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{6}{4}$	—	—	$\frac{1}{4}$	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyslott	61 $\frac{3}{4}$	46 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—
Wirdois	62 $\frac{1}{4}$	41 $\frac{1}{2}$	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jyväskylä	62 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 $\frac{5}{4}$	—	—	—	—
Idensalmi.....	63 $\frac{3}{4}$	44 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ilomants.....	62 $\frac{3}{4}$	48 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—
Kalajoki.....	64 $\frac{1}{4}$	41 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	$\frac{8}{4}$	—	$\frac{1}{4}$	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Karlö	65	42 $\frac{1}{2}$	—	—	$\frac{6}{4}$	$\frac{8}{4}$	$\frac{1}{4}$	2 $\frac{5}{4}$	2 $\frac{0}{3}$	—	$\frac{8}{4}$	—	$\frac{1}{4}$	$\frac{8}{4}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{5}$	—	—	—	—	—	—	—
Utsjoki	69 $\frac{3}{4}$	45	—	—	$\frac{6}{4}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{5}$	—	—	$\frac{4}{4}$
Hattula, bortflyttade	61	42	—	$\frac{1}{6}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Enl. JULIN och MOBERG, Vet. Soc. 1856, 217-8.

Talrik vid Alexiewka. Vid Kuya erhöles ägg d. $\frac{1}{2}$, SEEBOHM, BROWN, 1876. På sjöar i Severtsk, Ural, under flyttning, skall vara allmän på Sarpa, ARTZIBASCHEFF; i Severtsk likaledes enl. SABANEJEW talrik. På Central-Volga talrik, BOGDANOW. Till den lägre delen av Volga komma de i mars eller april, så snart isen gått upp; återkomma på hösten; en del dröjer här kvar tills i nov., PALLAS. Häckar talrikt i Belaja och vid Kama, Ö. Ryssland, anses av tatarerna och ryssarna i Ufina helig och ofredas icke, PLESKE, 1878. Vid de lugna och rörbevuxna vikarna av Kaspiska havet, i synnerhet omkring mynningen af Jembafloden, i stort antal. Flyttar tidigt på våren mot nordn och finnes då talrikt vid inloppet till Asovskasjön, floden Kubans mynning, Volga och andra större floder, PALLAS. I Astrakan endast vår och höst, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW; om vintern allmän, säges häcka i Tereks delta, SEEBOHM, 1883.

Iakttagen i Taimur, 74° d. $\frac{2}{3}$, i Boganida d. $\frac{2}{3}$; häckar till $74\frac{1}{2}^{\circ}$ n. br.; på Stora Schanlan-ön d. $\frac{2}{3}$, v. MIDDENDORFF. Svanar, arten osäker, vid Igarskoje, $67^{\circ} 25'$ n. br., hade d. $\frac{2}{3}$ ungar, THÉEL, MEVES. Häckar i Ö. Sibirien vid de stora flodernas utlopp, men icke vid sjelva Ishavets kust, PALLAS; kommer i senare hälften av april, bortflyttar i medlet av okt., TACZANOWSKI, 1873. Om vintern och på flyttning i Turkestan; går i Aral-Tianschan till 8,500 fots höjd, SEVERZOW. Till de högre stäpperna i Daurien kom han i senare hälften av april och medlet av okt.; i Darasun på flyttning, DUBOWSKI, PARREX, 1868. Lika talrik som *C. Bewicki*, i flere trakter om våren talrik, DRESSER. Vid Baikal, Amur och Ussuri, v. SCHRENCK, RADDE. Kom till Tarei-nor d. $\frac{2}{3}$, $\frac{2}{3}$ g. st., till Irkutsk de första flockarna d. $\frac{2}{3}$; återkom d. $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$, å Bureja d. $\frac{1}{3}$, få par.

I SÖ. Mongoliet vid Koko-nor på flyttning; i Tsaidam syntes han först d. $\frac{1}{2}$, men de flesta flyttade över i mars. På sjön Hanka är han en av de första flyttfoglarna, som komma om våren, DRESSER. Flyttar även till en del över östra oceanen, i synnerhet över Behringsön, STELLER; kommer till Kamtschatka i maj och flyttar derifrån i slutet av samma månad, återkommer efter medlet av aug. och bortflyttar i slutet av okt. En del stannar dock kvar vid bäckar med öppet vatten och lever av *Potamogeton* och rötter av *Caltha*, PALLAS. På Sachalin, v. SCHRENCK.

Kommer till N. Tyskland hvarje år i okt.; är mycket vanlig flyttfögel vid Pommerns kust, HORNSCHUCH, SCHILLING. Stannar till i nov., då den drager bort, L. BREHM, 1855; år 1837 i stor mängd, HOLLAND. Hvilar under flyttning i sådan mängd vid Frische Haff, att ängar, på hvilka de slagit ned, synas alldeles hvita, H. MEYER, 1885. Erhållen vid Danzig, BÖCK, 1851. Vid Schwerin fångad 1869 d. $\frac{1}{3}$; på flyttning år 1877 regelbunden, år 1878 oregelbunden, Jahresb. Kommer flockvis till Pommerns kust i okt.; till mellersta Tyskland i nov. eller dec.; flyttar åter i mars, DRESSER. Kom till NÖ. Pommern 1829—54 d. $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{12}$; bortflyttade d. $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$, år 1843 i maj; en gång i tusental, HINTZ. År 1856 d. $\frac{1}{12}$ — $\frac{1}{12}$ flyttande vid vackert väder. Kom till Schlosskämpen 1853 d. $\frac{1}{12}$, bortflyttade d. $\frac{2}{3}$ — $\frac{2}{3}$, 2—7 st. åt gången; 1857 d. $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$, på hösten iakttogs inga; 1858 d. $\frac{1}{2}$ vid — 2 till — 11°; 1859 d. $\frac{1}{12}$ vid — 6 till — 11° och SO. vind drogo 2 st. mot vester, HINTZ. Vid Neuvorpommern om vintern många hundra; draga hvarje morgon i land och om aftonen till havet, QUISTORP, 1859; iakttogs även 1877, Jahresb. Häckar ej i Pommern, E. v. HOMMEYER. Vid Rügen väl talrikast, BORGGREVE. Den hårda vintern 1880—81 skötes flere på Bodden; en sårad angreps

av en Räv. På Walfisch-ön vid Wismar skötes 56 st., som såldes i Berlin för 5 mark st.; vid Greifswald nyåret 1882, FRIEDEL. Vid Rügens NV. kust. På Hiddensö i små flockar i början av okt. 1852, hvilket var tidigare än vanligt; i slutet av okt. kommo många: mindre skygga än vanligt. Under vackra aftnar vid klart väder låta de höra sina klocklika toner, H. SCHILLING. Vid Grasberg 1878 kallas den irrgäst, Jahresb. Från ön Koos hördes de sonora tonerna av en flock; på Hiddensö fans den under en hel sommar, HOLLAND, 1859. På samma ö d. $\frac{20}{3}$ — $\frac{26}{3}$ ensamma eller i flock, QUISTORP, 1858. År 1879 i slutet av nov. 2 st., av hvilka en, förut skadskjuten, nedföll och togs; den andra stannade några dagar, liksom sökande maken, men den var försiktig, Jahresb. Flyttar i Tyskland från öster till vester eller SV. De flesta övervintra vid havet, NAUMANN. Vid svårt väder inne i landet, THIENEMANN. Ej sällsynt i Ö. och V. Preussen, RATHKE, 1846. I Mark mycket sällsynt på flyttning, SCHALOW, 1876. Vid Königstein, Preussen, på våren 1866 i stor mängd, CRONAU. Under febr. 1837 i Lohsa, v. LÖBENSTEIN. Saltsjön vid Eiseleben i Mansfeld såg NAUMANN besökas av en flock om 32 st. på flyttning mot norden. I Braunschweig flere gånger iakttagen på flyttning, R. BLASIUS. Vid Teutoburgerwald 1878 oregelbunden på flyttning; i Altenkirchen 1879 irrgäst, Jahresb. I Main- och Rhentrakterna 1809 i jan.—mars talrik, MEYER. Reinhardtsbrunn i Schnepfenthal, Gotha, som nästan aldrig tillfryser, besöktes 1867—68 på vintern av en flock, RÖSE. I Münsterlandet under nov. och mars, BOLSMANN; 7 st. kommo under den stränga kölden i början av år 1872. Visar sig stundom på Rhen vid Mainz, 'säges hava häckat', BRUCH, 1854. Hvilar stundom under några dagar i trakten av Arnsberg, SUFFRIAN, 1846. I Nassau iakttagen flere gånger under flyttning och på vintern i flock om 8—25

st., RÖMER. I Schlesien ytterst sällsynt, GLOGER, 1833. Träffad en gång vid Halle a. S., E. REY, 1874. Om vintern i Kurhessen, SCHWAAB. I Niederhessen om vintern ej särdeles sällsynt, SEZERNKORN. I Wetterau ej sällan under stränga vintrar; uppsöker i synnerhet öppna vatten med varma källor, JÄGER. I febr. 1838, vid en köld av 20° R. i Diez vid Lahn hördes sången av 8 st. flygande Svanar, hvilken lät som avlägsna basuntoner, SNELL, 1869. Under kalla vintrar vanlig på Rhen, BRAHTS. Träffad i Würtemberg, CALWER. I Ellwangen sällsynt, erhållen under vintern 1867—8, HUFNAGEL; i trakten av Heilbronn vid Neckar iaktogos från medlet av dec. 5 gamla och 3 unga, av hvilka 4 fälades, den sista d. $\frac{1}{3}$, MARTIN, 1871. Ben av Svan, arten ej uppgiven, funnos i en grotta Holfels vid Blaubeuren, ESCHER, 1872.

Kommer till övre Bodensjön under kalla vintrar, WALCHNER. I Memmingen d. $\frac{30}{4}$, $\frac{5}{2}$, $\frac{11}{2}$ —slutet av mars; i Mittelfranken under den kalla vintern 1740; d. $\frac{27}{7}$ 1823 en hona erhållen, vägande 14 $\frac{1}{2}$ bayerska skålp.; i dec. 1805 en, vägande 13 skålp.; d. $\frac{1}{3}$ 1855 och flere gånger utan uppgiven dato; i Aischdalen stannade den ett år till medlet av maj; 1855 fans den här i mängd; d. $\frac{11}{3}$, $\frac{14}{3}$, $\frac{15}{3}$ och $\frac{21}{3}$ ensamma, parvis eller i små flockar om 3—10 st., JÄCKEL. Få gånger träffad i Mindel- och Kameldalarna, LANDBECK. I trakten av Stuttgart iakttagen d. $\frac{24}{4}$ 1848, v. HEUGLIN.

Träffad i Schweiz från pålbyggarnes tid, RÜTIMEYER. Kommer dit under kalla vintrar; år 1740 visade sig 10 st.; 1766 flere på Genfer- och Thunersjöarna; 1779 på flere ställen, 1789 vid Interlaken 17 st. vid ovanlig köld; på Thunersjön 1805 i febr. och april samt 1815 i jan. flere iakttagna; de voro ej synnerligen skygga, och lätta att fälla, MEISNER, SCHINZ, 1815. År 1816 i dec. en flock vid Zürich, i jan. 1830 flere på Bodensjön, SCHINZ. I

synnerhet unga foglar om vintern ej sällsynta på Bodensjön och Rhen; erhållen den $\frac{24}{12}$ 1861, i slutet av dec. 1864, STÖLKER. Åren 1859 och 1864 flockar vid Bregenzerach i nov. 1860 vid Bodensjön, BRUHIN, 1868. I Genève-dalen oregelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT.

I Böhmen sällsynt under höstflyttningen och om vintern, A. FRITSCH. Unga foglar träffade i jan. 1849 vid Ostrawitz och i nov. 1851 vid Mistek; de förra utmerglade, de senare voro vid godt hull och hade förtärt fisk och Grodor, SCHWAB, 1854. I Bukowina och Galizien ofta om vår och vinter, erhållen i dec. 1838 på Sau, ZAWADSKI. Erhållen nära Olmütz d. $\frac{18}{12}$ 1864; vägde 17 skålp., längd 4' 5" wiener-mått, hade 33 vingp., 20 stjerpt., JEITTELES, 1865.

Kommer till Cilli d. $\frac{1}{6}$, Laibach d. $\frac{27}{12}$ i medeltal; bortflyttade från Laibach d. $\frac{7}{12}$; en gång från Kremsmünster d. $\frac{14}{12}$ och från Cilli d. $\frac{30}{12}$, K. FRITSCH. Flyttar längs Donau, men stannar ej länge i trakten av Wien, Kronprins RUDOLF, BRÉHM. Träffad i febr. 1855, 8 st. iakttagna, en erhöles d. $\frac{12}{12}$ samma år; d. $\frac{22}{12}$ 1845, d. $\frac{29}{12}$ 1855, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN. I febr. 1868 och 1871 7 st. i trakten av Salzburg, v. TSCHUSI. Visar sig på sjöarna i Tyrolen endast under stränga vintrar, ALTHAMMER. Vid flyttning i Siebenbürgen, LANDBECK. Sällsynta gäster vid Hermannstadt; visade sig hösten 1862 och våren 1864, STETTER. Upptages bland Ungerns foglar av KORNHUBER. I Transsylvanien sällsyntare än *C. olor*, erhållen i okt. 1861; i Strelldalen, DANFORD, BROWN.

I Oldenburg på flyttning temligen talrik; om vintern ej sällsynt, NEGELEIN, 1853; år 1878 regelbunden på flyttning; år 1879 i synnerhet under febr. och mars; under samma år och de närmaste dessförinnan talrikare än förut; år 1881 d. $\frac{14}{12}$ visade sig

skaror om 2—300 st., av hvilka flere fälades; en hane vägde 12,5 kg.; vid Jever voro de ännu d. $\frac{6}{12}$ talrika, men vid Oldenburg drogo de bort i slutet av febr., Jahresb. På Elbe iakttagen d. $\frac{3}{12}$, PÄSSLER, 1856.

I Friesland under vintern vid sträng köld och på våren talrik under flyttning vid kusten och å inre vattendrag, ALBARDA. På Borkum sällsynt, visar sig endast om vintern, häckar ej, är mycket skygg; ej iakttagen före medlet av okt. Under stränga vintrar ej sällsynt på Ems.

Fossila lemmingar äro funna i England, A. M.-EDWARDS. Få par häckade på Orkenöarna före 1795, Low. År 1848 hade han icke häckat der på många år. Kommer till de yttre Hebriderna oftast i nov., stundom förr, i synnerhet efter ihållande N. vind, flyttar bort i medlet av april. Enligt SAXBY kommer han i stora flockar i sept. och okt., hvilar endast kort tid, återkommer i slutet av febr., men oftare i mars eller april på flyttning norrut, DRESSER. I Storbritannien den allmännaste arten; besöker under vintern kusten och inre vattendrag. I Skotland regelbunden och talrik; torgföres stundom i Edinburgh, kallas Hooper och Whistling-Swan. Är vanligast vid stränga vintrar, såsom åren 1864—65, 1870—71. Visar sig vanligtvis i nov., och antalet ökas i dec. till mars. Även Irland besökes under vintern; erhållen i mars 1837, under den stränga vintern 1837—38 vid Dublin. I jan. 14 st. iakttagna; under den stränga vintern 1849—50, i jan. 1841 och oftare, enl. THOMPSON, som anför om fogeln några vers av SHELLEY. På Englands kuster om vintern i olika antal, mindre talrik under milda vintrar än under kalla; mycket talrik vintern 1854—55; 20 st. erhöles från Norfolks kust i jan.—mars; ävenså 1860—61, då inre vattendrag voro frusna, så att foglarna måste hålla sig vid kusten, eller flyttade de längre söder ut. Kommo på

flyttning åt N. i första veckan av mars 1861; i jan. 1864. Vintern 1869—70 fälades åtskilliga; 1870—71 i dec. kom en flock om 40 st. nära Yarmouth; i jan. en annan flock om 26 st. vid Hunstanton; en flock om 7 st. m. fl. iaktogs; i Leadenhall market hade en man under flyttningstiden erhållit 100 st.; en annan i Lynn 30 st., enl. GURNEY jun.; fångades i vakar; ett par togs av en Räv, DRESSER.

På Belgiens kust och på floderna flockvis på flyttning under kalla vintrar, talrik; stundom på Meuse och Ardennerne, DE SELYS; från början av febr. till medlet av mars flere erhållna, DUBOIS.

I dép. du Nord och flere andra delar av Frankrike 1830 i stort antal; i Boulogne, DEGLAND, GERBE. I Eure & Loire vid stark frost visa sig nästan alltid några. I Côte d'Or tillfällig, sällsynt, MARCHANT. I Savoyen och andra delar av landet under kalla vintrar i flock om 3—5 st.; såsom åren 1830, 1839, 1844 i medlet av dec. 1854, BAILLY; i Provence sällsynt under kalla vintrar, J. W. v. MÜLLER, 1856.

På Guadalquivir vid Sevilla skall han vara allmän om vintern, IRBY.

'Svan' omtalas från Sardinien av CETTI; inträffar der om vintern, men ej årligen, SALVADORI, 1856. I Baja di Muggia, Venedig, på kusten, STETTER, 1864. Träffad i Toscana, SAVI. På Siciliens och Italiens kuster tillfällig, erhållen 1838, MALHERBE.

I Grekland har den blivit anförd av v. D. MÜHLE och LINDERMAYER såsom häckande, hvilket dock icke bekräftats; flyttar regelbundet hvarje höst i små flockar om 3—8 st. över Cykladerna, ERHARD. På Joniska öarna sällsynt; erhållen en gång på Kefalonia, 'DRUMMOND', under stränga vintrar på Korfu och Epirus ej sällsynt, POWYS.

I Turkiet under vintern ofta talrik, ELWES, BUCKLEY. I

Dobrudscha vanlig, men häckar ej, SINTENIS, 1877. Å Svarta havet om vintern talrik; vid Varna i tusental, FINSCH, KRÜPER, 1875. Övervintrar å Azovska sjön vid stranden av Krim flockvis, PALLAS.

I N. Afrika, SHELLEY. I lägre Egypten, A. BREHM, 1855. Under vintern ensam eller i små flockar, i synnerhet vid Damiette, v. HEUGLIN.

Mindre Asien. Vid Jerusalem erhållen d. 24, DRESSER, i Pool of Salomo.

Om vintern i Kaspiska havet. Om N. delen derav tillfrusit, draga foglarna åt söder, och till öarna vid Enzeli, der frost är okänd, samla sig vadare och simfoglar i otalig mängd och erbjuda rik jagt i jan. och febr., BLANFORD, RADDE m. fl.

Vid Nepal mycket sällsynt, en erhållen, BLYTH. Ej träffad på andra platser i Indien, DRESSER. På grund härav har det betvivlats, att med Hanså i sanskritspråket bör, såsom många språkforskare anse, förstås Svan eller Sångsvan, hvarom dock vidare här nedan, p. 1207—11.

I N. Kina, SCHLEGEL, v. SCHRENCK, SWINHOE. I SÖ. Mongoliet, PRJEVALSKY, d. 14 och senare; häckar vid sjön Hanka, DRESSER. Flyttar i stort antal över Peking under april och okt.; slår sig stundom ned i det vatten, som omgiver kejserliga palatset; stannar ofta över vintern på sjöar och floder, OUSTALET.

Skall, enl. SCHLEGEL och v. SCHRENCK, förekomma i Japan. I N. Japan, enl. BLAKISTON. Allmän på Yesso; träffad i Hakodadi, SWINHOE.

I Amerika ersättes den av *C. americanus* SHARPE, hvilken av de flesta numera anses för en egen art, samt av *C. buccinator* RICH. Emellertid sändes från New-York år 1863 av prinsen av NEUWIED en av vår art till museet i Leiden, SCHLEGEL.

Sångsvanen liknar mycket *C. olor* i sitt beteende och är mycket skygg, så att den lyfter på ett par hundra stegs avstånd, är dock under häktiden mindre skygg. Uppehåller sig under fortplantningstiden i norden vid avlägsna, högt belägna vattendrag; på Island om hösten i dalarna, om vintern vid varma vatten och öppna vikar, för övrigt vid havet. Dess ruggning började i Luleå i medlet av juli och varade under 3 veckor. Hos tama Sångsvanar fortgår, enl. W. v. WRIGHT, ruggningen under hela året; alla vingpennorna fäldes dock inom 24 timmar, men endast hvartannat år. Enligt DRESSER fällas i juli och aug. alla vingpennorna, så att fogeln icke kan flyga, men ruggningen av de undre fjädrarna sker långsamt. Bär halsen mera rak och icke med den vackra S-formiga böjning som *C. olor*, bär vingarna väl något upplyftade, men ej så högt som denna. Lyfter lätt och knappt hörbart; skiljes under flygt från *C. olor* genom sin avrundade stjärt. Enligt en uppgift av v. d. MÜHLE gör Sångsvanen 'mycket buller vid uppflygandet', men uppgiften gäller *C. olor*. Flyger med rakt utsträckta vingar och temligen hastiga vingslag. Under flygten ordnar sig en flock på sned linie. Ljudet av vingarna liknar, enl. DRESSER, avlägset hundskall. Flyttar än lågt, än högt och under alla timmar på dagen, men enl. NAUMANN högt, i större eller mindre flockar, om 60—80 st.; de unga vanligtvis för sig; i Taimyrlandet såg v. MIDDENDORFF i slutet av maj Svanar m. fl. foglar draga åt N. till och med vid så häftig SSV. storm och regn, att man icke kunde se 10 famnar framför sig och att man knappt kunde stå. Vid jagt styr man med vinden åt den hvilande Svanen, emedan han lyfter mot vinden och dervid måste närma sig jägaren; men då den höjt sig i luften, vänder han och flyger, enl. E. v. HOMER, 'med vinden', hvilket dock kan bero derpå, att han söker undfly jägaren. Samme for-

skare säger även, att Svanen m. fl. foglar undviker floderna vid flyttning, att de endast der de korsa en flod slå sig ned under kort tid, och att de taga den 'etwa eine Stunde' breda stråkvägen från Leipzig, i hvilken den Sachsisk-Bayerska jernvägen ligger; i Pommern drar Svanen m. fl. i riktning S.—N.

Svanen når en mycket hög ålder, man uppgiver den ända till 300 år.

Lätet är på långt håll välljudande. Orsaken till dess egenomlighet har man tillskrivit luftrörets böjning och krökning inuti bröstbenets kam. Hos isländarna hörde FABER aldrig den mening yttras, att Svanen genom några särskilda toner skulle förkunna sin död. Sagan derom har sitt ursprung av de väljudande basuntoner, som han utstöter från sitt konstigt bygda luftrör, om han flyger högt i luften. Då han i synnerhet drar under mänskensklara nätter, hava dessa toner mera verkat på fantasien och sålunda givit anledning till sagan, liksom Uvens skrik till sagan om Konung Valdemars jagt eller om den vilda jägaren. Lätet höres oftare under fortplantningstiden än annars, FABER, samt under flyttning. När de uppskrämmas, ropar den ena 'ang', hvilket besvaras med ett längre 'ang'. Enl. AV STRÖM liknar det 'klaklakla' med ren och klingande ton. Det utgöres av '2 molltoner', hvilka hördes under mer än en timma, BUJAK. Tonerna äro djupa, temligen angenäma oah likna tonerna av klarinett, SCHULZ. Vingslagen åstadkomma ljud, som tillsammans med lätet anses frambringa den kända Svansången. Lätet klingar 'kliklii', liknar den tama Gåsens; ett annat låter som 'aag', honans är något högre än hanens; vid flyttning 'kluug', olika i höjd hos olika individer, och det låter på långt håll icke oangenämt, NAUMANN. Sången hördes i febr. 1838 vid 20° R. från en flock av 8 st., den lät som avlägsna basuntoner, SNELL. Sången utgöres

av 2 toner, men då flere äldre och yngre höras på samma gång, låter den melodisk och vacker, HAHR. Låter som ljudet av en trumpet, DRESSER. Låtet, som den ofta utstöter under flygt, utgöres av höga, trumpetaktiga toner, enl. Veiledn. Zool. Have i Köpenhamn ed. 6, 1883. Låtet av infångad Sångsvan är trumpetaktigt och förtjenar ej namn av sång, och han låter ej höra det under ruggningstiden, MAX SCHMIDT. Om Svansången för övrigt, se här nedan, pag. 1203—20.

Födan utgöres, enl. PALLAS, av rötter av *Hippuris*, *Elatine*, *Potamogeton*, *Alisma* och *Caltha*. I österrikiska staterna har man iakttagit, att den även förtär fisk och Grodor.

Han lever i monogami, och makarna följas åt under hela livet. Häckar parvis, spridd, ej i koloni; återkommer årligen till samma häckplats, om han får leva i ro. Om den ena maken dör, återkommer maken till häckplatsen under många år och lever ensam, PALLAS. Är vattnet icke desto större, kan icke mer än ett par bo vid detsamma, och det gamla paret tål icke något intrång. Är platsen något vidsträcktare, händer det dock, att en gammal hane tål, att ett annat par slår sig ned der; man kan då undanskjuta en sådan, då honan snart får en ny make, och ett annat par kan derefter även få plats. I Tyskland började Svanen, såsom det uppgives, i mars med ordnandet av boet, helst på en liten holme eller på vass vid öppet vatten. Endast honan bygger boet, och hanen håller vakt. De bygga på det gamla boet, om de hava sådant, med vattenväxter till en höjd av 1 fot och deröver och en diameter av 3—4 fot; i midten är det mjukare och har torra växter. Makarna visa hvarandra mycken tillgivenhet, smeka och följa jemt hvarandra; hanen är vid denna tid ganska ondsint. Äggens antal är enl. FABER 5—7, enl. DRESSER 6—8, enl. PALMÉN 4—5, de läggas i maj eller juni.

Skalet är grovt med stora porer, föga glans, smutsigt grågrönt, blir under ruvningen mörkare; invändigt sjögrönt. Tagas äggen, innan de blivit ruvade, lägger honan om en kull med färre ägg. Man säger även, att de läggas i medlet av april och bliva småningom täckta av växterna från boets kanter och dun från modern, som får en stor ruvfläck, $4\frac{1}{4} - 4\frac{1}{2} \times 3 - 3$ t. $1\frac{1}{2}$ lin., Leipz. mått. Ruvningen varar, enl. FABER, 40 dagar. Enl. en uppgift 36—39 dagar. Hanen sitter ofta på boet hos den ruvande honan utan att deltaga i ruvningen. På Island äro ungarna i början av juni utkläckta, i medlet av okt. utvuxna och följa föräldrarna. I juli träffas utkläckta ungar. Ungarna gå efter en dag i vattnet; man får stundom se modern simmande bära dem på ryggen. Då de blivit flygga, lemna de häckplatsen, NAUMANN. Ungarna ruvas av modern under första dygnet och följa derefter föräldrarna och förtära *Lemna*, samt söka skydd vid storm under moderns skulderfjädrar och vingar samt återvända om aftnarna med modern till boet. Dundräkten varar, enl. FABER, 40 dagar. Ofta synas blott 2 ungar av samma kull bliva utkläckta. Då ungarna förföljas, söka de, enl. COLLETT, dyka, hvilket icke lyckas fullständigt. De kunna lätt infångas. Ett par infångade i Pasvigelven sändes till slottsparken i Kristiania, der de levde flere år, men flögo slutligen bort. Ungen blir, enl. FABER, hvit i andra året.

I Savolaks fångas Svanar med rävsax, GADD. I Kamtschatka tagas många under sommar och vinter med händerna eller ihjelslås under ruggningstiden. Fångas även under vintern på icke tillfrusna ställen av floder, och de utgöra vanlig föda för folket. Köttet insaltas under vintern; rökes även såsom gåsbröst. Jagten anställes dels på de gamla under ruggningstiden från Jacobi till Bartholomei, då de icke kunna flyga, dels på ungarna, som äro flygga i aug., ävensom senare, vid Michaeli.

Fiender: Den gamla fogeln säges kunna försvara sig mot Havsörnen, som kan taga åtminstone de unga. Räven kan taga den tama Svanen. Örnen säges förfölja den på dess flyttning, och Räv och Varg skola angripa den på häckplatsen.

Köttet ätes, de ungas anses utmärkt godt, PALLAS. Det kokas först i hö, hvarefter det ej smakar tranigt, GADD. Det berömmes av flere, BERGIIUS. I England och Tyskland avdrager man huden, i synnerhet av de unga lägges köttet i ättika, innan man anrättar det. De gamlas kött säges vara segt och tranigt. Vid försök har det dock visat sig, att om fogeln flås, späckas och stekes i smör och med påspädning av mjölk, blir det utmärkt och liknande på sådant sätt tillagad ung Tjäder. De unga foglarnas kött berömmes, men i synnerhet om de blivit infångade och gödda. I flere trakter av Tyskland rökes bröstet såsom gåsbröst och skall smaka väl. Fjäder, dun och skinn begagnas såsom av *C. olor*. Fjädern värderas högt. Till bräm användes skinnet med kvarsittande dun, sedan alla fjädrarna blivit bortplockade. Fjädrarna användas till plymer, pennorna till penslar. Att den levande fogeln är en prydnad för vattendragen, är allmänt bekant. Omkring år 1840 gälde en levande Svan ej under 5 thaler, eller en dubbel Louisd'or, stundom dubbelt så mycket. I Stockholm hos vildthandlare förekommer den sällan, och man begär för en skjuten 8—9 kronor, men säljes någon gång för 6 kronor.

Svanen anses icke förorsaka någon skada på fisket.

Den låter tämja sig liksom *C. olor*. Unga eller vingskjutna vänja sig lätt vid fångenskap. I Ryssland skall man hålla den oftare än *C. olor*, och den fortplantar sig då även. Underhålles ofta såsom husdjur, mest för stämmans skull, hvilken har en 'silverklang'. PALLAS säger även, att poeternas beskrivning om deras

sång, då de äro nära döden, icke är alldeles ogrundad, emedan de sårade vid den sista utandningen låta höra ljud liknande sång. Flere gånger har det även hos oss lyckats att tämja Sångsvanen. W. v. WRIGHT hade länge två sådana. Dessa fälde ving- och stjertpennorna endast hvartannat år och voro, under den tid vingpennorna voro fällda, alldeles stumma. Angående fällningen hade J. W. GRILL en annan erfarenhet, meddelad uti en uppsats, till hvilken jag får hänvisa. DE SELYS hade under flere år ett par, som levde i frihet; de voro tamare än *C. olor* och förtärde växter. Dess gång är snabb. Även om tämjningen lyckats, flyttar den, om den kan, med vilda Svanar, som flytta över. En under 2 år tam lyfte av sådan anledning och återkom icke. Underhålles och har även fortplantat sig i flere zoologiska trädgårdar, såsom i London. Ett par häckade 1809 vid Geinsheim vid Rhen. Ägg lades under en tam Gås, som dock åt upp det. Många hanar äro ondsinta och angripa barn.

Bastard med *Anser cinereus* omtalas av FR. CUVIER och v. DROSTE. E. v. HOMMEYER nämner även en bastard mellan *C. musicus* och *C. olor* efter DE SELYS, som dock, enl. Naumannia 1856, 395, endast nämner bastarden mellan *C. olor* och *C. immutabilis*, hvilken för övrigt ej kan få namn av bastard, då båda dessa foglar tillhöra samma art.

Ibland fjädrarna leva:

Colpocephalum minutum och *Metopeuron punctatum* RUDOW.

Inelvsmaskar:

Echinorhynchus polymorphus BREMS., i tarmkanalen; *Distomum ovatum* RUD., i bursa Fabricii; *Tænia æquabilis* RUD.; *T. Creplini* KRABBE; *Monostomum alveatum* MEHLIS; *M. attenuatum* RUD., och *Notocyle triserialis* DIES., alla i tarmarna.

Utrymmet tvingar mig att här endast i sammandrag ytterligare meddela följande om Svanen och svansången.

HOMEROS omnämner Svanen på några ställen.

Men som en glänsande Örn på en flock av vingade foglar,
Både Gäss och Tranor samt långhalsade Svanar,
Störtar sig ned, då de gå vid floden sökande föda,
Likaså rusade Hektor . . . . .

Samma liknelse förekommer på ett annat ställe i Iliaden. Man har nekat, att HOMEROS nämner svansången, men i en Hymn till Foibos finner man följande: Vid stranden av floden Peneios (kommande från Pindos) sjunger den flygande Svanen en ljuvlig sång åt Foibos. Långhalsade Svanar, Gäss m. fl. foglar flyga hit och dit med glädtiga vingslag över Asios ängar omkring floden Kaystrios, hvarav Svanen fick namnet Kaystrios' fogel.

HESIODOS har följande beskrivning. På kanten av Herakles' sköld avbildade Hefaistos oceanen.

Men över denna
Ropade starkt de Svanar, som flögo i höjden, och även
Många ibland dem summo i havet med badande fiskar.

Faëthons systrar, som gräto över broderns död, blevo förvandlade till popplar; deras tårar stelnade till bernsten, elektron. Liguriens konung Kyknos blev, då han grät över sin släkting Faëthons olycka, förvandlad till en Svan. Döende sjunger han sorgligt. Denna saga är hos HESIODOS nu förlorad, men omtalas av HYGINUS, ARIOSTO.—I en liknelse heter det hos SIMONIDES: 'lik ett ägg av Maiandergåsen'. Med detta fogelnamn torde knappt böra förstås Gås, utan Svan.

SAPFO har: en gång, säger man, hände det, att Leda fann ett hyacintfärgadt ägg. Man trodde nog, att detta var ett Svanägg, hvilket väl var ett misstag. — Skalder liknas vid Svanar, ALKMAN m. fl. — SAPFO smyckade Apollon med gyllene lockar och lyra och sände honom med Svanspann till Helikon, HIMERIOS. Om skaldinnan ERINNA skrev en anonym:

Och din mun, som Svanens, så smältande ljöd.

IBYKOS skrev om Moliones söner: Båda tillsammans voro födda ur ett ägg med silverskal, d. v. s. ett ägg med skal, hvitt som silver. Förmodligen har skalden tänkt på ett Svanägg.

AISOPOS har en fabel om Svanen och Gåsen, hvilka båda höllos tama, den förre för sin sångs skull, den senare till slagt. När Gåsen skulle slagtas, var det natt, och Svanen togs i stället, men räddade sig genom sin sång. Svanen synes således tidigt någon gång hava hållits tam.

Svanen, uppstämmande för sista gången dödsklagan, anføres av AISCHYLOS.—Graierna hade skapnad av Svan. Nornorna likaledes, BRAUN.—Apollon tänkte man stundom åkande med Svanspann, PINDAROS.

Ett stort och hvitt ägg, som syntes ERIFOS, en skald i Athen, vara ett Gåsägg, sade man, att Leda hade framfödt. — I en liknelse säges Svanens sång vara omvexlande, PRATINAS.

ANAKREON¹ sjöng i en hymn till Apollon:

I frygisk rytme jag ropar,
Lik en Svan på Kaystros' flod,
Som med silvervingar ljuder,
Stämmer in i vindens dån.

På flere ställen nämnes Svanen av EURIPIDES, som låter Helena tala om sin moder Leda och det ryktet, att Zeus besökt henne i skepnad av en fogel, nemligen en Svan, hvilken var snöhvīt. Ledas fogelfödda dotter hade ansigte likt Svanens fjädrar. Vidare sägas Flodsvanens fjädrar vara lysande. Svanen var Apollons fogel, som hyste kärlek till sina föräldrar, sjunger i Svansjön i Delos. Man har förändrat textens ord: *κύχλειον ὄδωρ* till *κύχλειον* . ., då det skulle betyda en 'rund sjö', hvilket icke synes vara nödigt. På det deliska templets sjö tjenade Svanen med melodisk sång.

Vid källan, även Okeanos',
Svan-toner höras melodiskt.

Oceanen betraktades såsom en flod, men detta uttryck av EURIPIDES är endast poetiskt.

Svanen med sin hvita kropp hyste kärlek till sina föräldrar, såsom även SOFOKLES säger.

Ofta nämna skalderna fogeln med anledning av dess hvita färg. Så ock ARISTOFANES:

¹ Såsom tillägg till förklaringen pag. 750—52 om Egyptens bevingade orm må jag påpeka, att i en av ANAKREONS sånger Eros säger sig hava blivit stungen av en bevingad orm, som av bygdens söner kallas Bi.

..... håret mer hvitt än Svanens
Fjäder nu pryder vårt huvud.

I Fogelstaten skulle man bedja till den Pythiska och Deliska Svanen, som nämnes skämtsamt i stället för Foibos. Ibland härligheterna der beskrivas Svanarna i en sång, akompagnerad med flöjt, hvarmed man väl komiskt skulle återgiva Svanens sång, hvilken dock, att döma av texten, mera liknade sången av Näktergalen än av en Svan:

Svanarna även,
Tio tio tio tio tiotinx,
Uppstämman fulla toner,
Under vingars skakning, åt Apollo
Tio tio tio tio tiotinx.
Då de sitta på en kulle vid floden Hebros
Tio tio tio tio tiotinx,
Och deras sång når upp till de höga skyar,
Och de vilda djuren stanna och lyssna,
Vågorna stillas av den lugna himlen
To to to to to to to to to to tinx.

DROYSEN översatte väl *δρούψ* hos ARISTOFANES med Sångsvan, på hvad grund har jag icke erfarit; annars anser man, att dermed förstås *Picus*. — Det sades, att Svanarna voro osårbara, och att den, som fann en död, även blev osårbar, PALAIFATOS. — Ett fartyg med en Svan eller 'Skalbagge' till galjonbild omtalas, NIKOSTRATOS.

SOKRATES sade, enl. PLATON, under sitt sista samtal med sina vänner: ... Och, såsom det synes, ansen I mig vara en sämre spåman än Svanarna, hvilka, ehuru de även förut sjunga, dock då de märka, att de skola dö, sjunga mest och bäst i glädje deröver, att de skola gå till den gud, hvilkens tjänare de äro. Men människorna, själva fruktande döden, dikta en lögn även på Svanarna och säga om dem, att de klaga av smärta och sjunga en dödssång, men tänka icke derpå, att icke någon fogel sjunger, om han hungrar eller fryser eller känner något annat ondt, icke ens Näktergalen, *ἀηδών*, Svalan, *χελιδών*, eller Härfogeln, *ἔπος*, om hvilka man just säger, att de sjunga, klagande av smärta. Men hvarken dessa synas mig sjunga av smärta, ej heller Svanarna; utan, såsom jag tror, emedan de, såsom Apollons tjänare, äro spåkunniga och förutse andeverldens goda, sjunga de och fröjda sig den dagen mera än någonsin förut. Men jag anser, att även jag själv, såsom en av Svanarnas medtjänare och helgad samma gud, har av honom erhållit icke mindre spådomskonst än de, icke heller skiljes jag vid

livet med mera svärmod än de. — PLATO fortsätter: SOKRATES sade, att Svanens sång var en glädjesång, förkänsla av dödens lycksalighet. Denna åsigt gillades senare av CICERO m. fl.

ANAXANDRIDES omtalar skämtsamt, i Protesilaos, bröllopet mellan Ifikratos och Trakiens konung Kotyis' dotter, och hvad födoämnen som dervid förbrukades. Deribland nämnes en mängd av oräkneliga småfoglar, Änder, Duvor, Gäss och Gråsparvar, Trastar, Tofslärkor, Skator, Svanar, Pelekaner, Snäppor och Tranor, och om de vidt gapande människorna, ansträngande sig med sin bakdel och sina sidor, att de ock söndersprängde sin panna. — HEKATAIOS från Abdera, Alexanders samtida, har en om fogeln hos AILIANOS anförd sägen. — I klagosången över Bion sjunger MOSCHOS:

Klagen i sorgliga toner för vattnen, Strymoniska Svanar!

ARISTOTELES omtalar fogeln på ganska många ställen. Svanarna äro simfotade och leva omkring sjöar och träsk. De föda sig lätt, äro till sitt levnadssätt oskadliga, fruktsamma och på ålderdomen lyckliga. De segra i striden mot den Örn, som överfaller dem, men anfalla aldrig själva. De äro sångare och döende sjunga de helst. Ty de flyga även ut över öppna havet, hvarest de, som seglat mot Libyen, Afrikas kust, hava träffat många sjungande med sorgligt läte, och av dem hava de sett några döende. Ibland alla foglar 'uppåta' dessa mest hvarandra. — Då det knappt är tänkbart, att ARISTOTELES skrivit så, föreslog SUNDEVALL, att i stället för *ἀλληλοφάγοι* läsa *ἀλληλοφίλοι*, hvilket ord förekommer i Geoponika. Några rader före detta ställe hos ARISTOTELES står, att Korpen och Råven *ἀλλήλοις φίλοι*, äro hvarandras vänner. Deremot finnes hos ATHENAIOS ett fragment av ARISTOTELES, der det heter, att Svanarna äro stridslystna, och att de stundom döda hvarandra, *ἀλληλοκτονεῖ*, hvartill *ἀλληλοφάγοι* således torde helst böra rättas. Detta händer nemligen stundom om vårarna, då hanarna råka i strid med hvarandra om honorna. För övrigt har ATHENAIOS endast ett utdrag ur ARISTOTELES' beskrivning. Sistnämnda uttryck förekommer även hos EUSTATIUS. — Uti en hymn av ARISTOTELES nämnas Ledas två avkomlingar.

Sedan Zeus såsom en Svan besökt Leda, födde hon 2 ägg, ur hvilka enligt en berättelse Pollux och Helena, enligt en annan Kastor och Klytemnestra utkläcktes, till minne hvarav Svanen, enl. ARATOS SOLENSIS, fick en plats bland stjernorna. — Ironiskt heter det, att för folket alltid Sparven sjunger mycket bättre är Svanen, DIOSKORIDES. Apollon förer Kyrene på en vagn med Svanar till Libyen, FEREKYDES' Schol. till APOLLONIOS. — Det passar sig icke, att Näktergalen strider med Hackspetten, ej heller Härfogeln med Svanen. I en idyll om Herakles hos Augeias säges, att denne hade ibland en mängd andra 12 Tjurar, helgade solen och hvita som Svanar,

THEOKRITOS. — Svanen, helgad Apollo, var musernas fogel för sin sångs skull. KALLIMACHOS har i hymnen till Delos: Apollos Svanar sjungande härligt lemna Meonien. Musernas foglar flyga tre och fyra gånger omkring Delos. — Strymons Svanar nämnas av MOSCHOS. — Man synes någon gång hava ansett Svanens sång häntyda på krigsfara, POLYBIOS. — Mera härlig är dock en liten sång utav Svanen än Kajans skrik. Cikadan har starkare läte än Svanen, ANTIPATROS.

Svanen sjunger vid Helikons vatten. Svanens svaga sång är bättre än Tranornas starka skrik. Hur kan Svalan strida med Svanen? LUCRETIUS. — Om våren uppstämman foglarna sin sång, Svanen vid flodens stränder och Näktergalen i lunden. I striden med Örnen dukar Svanen under, MELEOFROS. — VIRGILIUS nämner Svanen på flere ställen. De hvita Svanarna bland de flytande molnen sända långt bort ljufliga toner ur sina långa hal-sar. Dock säger han: hesa Svanar skrika på mångljudande kärren. Han, liksom flere både förut och efteråt, liknar skalter vid Svanar, men sig själv vid en kacklande Gås bland sjungande Svanar. — Ledas tvilling-ägg och Veneris Svanar nämnas av HORATIUS, som häntyder derpå, att vinden underlättar Svanens flygt, en häntydan, som förtjenar uppmärksamhet:

Starka vinden Svanen i Dirke lyfter
Alltid, Antoni, då han drar mot skyars
Höga trakter.

De kallas purpur-svanar, *purpurei olores*, ovanligt om hvita foglar.

PROPERTIUS har i sin elegi till skalden LYNCEUS följande vers:

Mindre än de är du ej, ej giver sjungande Svanen
Efter för Gåsen i sång, hon har ej lärt sig musik.

I PROPERTII 'Dröm' säger en gudinna — efter ansigtet att döma var det Calliope — till honom:

Nöjd du alltid drage, dragen av snöhvita Svanar,
Följe dig icke i strid dân av en starkare häst.

Det vill väl säga: egna din lyra åt erotiska, ej krigiska sånger, eller möjligtvis åt sången, ej åt striden. — På Spanska halvön finnas här och der sjöar, fulla av foglar: Svanar och dylika; ävensom många Trappar. Flo-derna hysa Bävrar, men den spanska bävergällen var icke lika verksam som den pontiska, STRABON. — För övrigt omtala de flesta här nedan nämnda grekiska författare Svanens sång.

OVIDIUS beskriver huru Kyknos förvandlades till Svan. Den var modig. Juno hade spann av Svanar, som drog henne genom rymden. Han hän-

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-5.

tyder derpå, att Svanen förr sjöng, men icke mer på skaldens tid. I en liknelse heter det: liksom fordom begravningssånger sjöngos av döende Svanen. — Berättelsen om Svanens sorgesång var enl. PLINII erfarenhet falsk. — Till FIDENTINUS, en plagiator, skriver MARTIALIS:

Så är den svarta Korpen löjlig, som irrande kommer
In på Kaystri stränder Ledas Svanar emellan.

NEMESIANUS nämner Svanen vid Padus. Svanens fjädrar äro hvita såsom den gamles hår. Han omnämner, efter OVIDIUS, detta vid Faëthons färd. — Den fans vid Ister och Tanais; Svansång omtalas, SENECA. — Till skönhetstävlingen på Ida föres Venus av Amor i Svanvagn; Svanarna voro hvita, SILIUS ITALICUS. — Ej endast skalderna berättade den gängse sagan, att i synnerhet döende Svanar sjöngo mycket vackert, utan även andra författare. — DION CHRYSOSTOMOS omtalar bland annat Svanens sång. Likaså DIOGENEIANOS. — PAUSANIAS omtalar, att Sokrates såg under natten före den dag, då Plato skulle bliva hans lärjunge, en Svan, som flög i hans famn. Men Svanen tros stundom kunna sjunga vackert, emedan Ligyen hade en tonkonstnär Kyknos till konung, hvilken efter döden, enl. Apollons vilja, blev förvandlad till en Svan. Jag tror väl, fortsätter PAUSANIAS, att Ligyerna hade en musikkunnig konung, men att en människa kan förvandlas till fogel är icke troligt. I ett tempel hängde ett ägg, omveckladt med bindor, hvilket enligt sägen Leda skulle hava födt. En svanhvit Örn nämnes, PAUSANIAS. — Zeus förvandlade sig till en Svan och förföljde Nemesis, som lade ett ägg, hvilket en herde fann på en äng och bar till Leda, som förvarade det till dess det utkläcktes, och Helena såg dagen samt uppfostrades av Leda såsom hennes egen dotter, APOLLODOROS. — Kyknos störtade sig i förtviflan i sjön Konope, ävenså hans maka Thyria, och båda blevo enl. Apollons vilja förvandlade till foglar, hvarefter sjön fick namnet Svan-sjön, och under utsädestiden visa sig der många Svanar, ANTONINUS LIBERALIS. — En snyltgäst svor, att Timon sjöng vackrare än Svanarna. Då Zeus hade förvandlat sig till Svan, förebrädde Juno honom därför. Venus omtalar för Paris, att Helena var dotter av Leda och Svanen; hon var så hvit som en Svan och så fin som en, hvilken fått sin föda i ett ägg. Bland Elyseiska fältens härligheter nämnes chor av Svanar, Svalor och Näktergalar. Vid Po sades man få höra svansång, men endast sällan visade sig der några, och deras skrik berömmes icke, LUKIANOS. — Kyknos från Samia var ett läkemedel, som användes vid behandling av ögonsjukdomar, GALENOS. — Man säger, att Svanen sjunger behagligt, emedan dess läte, arbetande sig ut genom den långa och böjliga halsen nödvändigt måste giva många toner, ISIDOROS.

Svanar vistas på ängar, stränder och kärr. Då de sjunga, svara berg och dalar. Vi veta, att de bland alla foglar äro de förnämsta sångare, hvarför de äro helgade åt Apollon. Men de sjunga icke klagande, såsom Alkyones, utan behagligt och honungsött, liksom om de begagnade flöjt eller cittra. De sjunga före solens uppgång och även vid havsstränderna utom vid storm. Vidare omtalas deras dödssång och deras mod i striden mot Örnen, DIONYSIOS. — Det berättades, att APOLLONIOS blivit född på en äng, der senare ett tempel blev byggt. Modern blev, under det hon plockade blommor, överväldigad av sömnen och nedsjönk på ängen. Men Svanar, som betade på ängen, uppstämde en sång omkring henne, som sov, och alla sjöngo mot vanan, med till bön upplyftade vingar, ty även vestanvinden fläktade på ängen. Sagan om fogeln Foinix berättas med det tillägg, att han i boet beledsagar sin förbränning med en sång av sig själv. Om Svanen sade man detsamma. Svanarna med flere foglar omtalas såsom avbildade å en tavla, kallad 'Träsket'. Vestanvinden inspirerar Svanarna till sång m. m., FILOSTRATOS. Å en annan tavla, Faëthon, voro även Svanar målade, och deras sång samt Zefyros omtalas även här i samband dermed. En målning framställer Faëthons störtande i Eridanos, som ännu ansågs utflyta i Okeanos, och att Svanarna under sin sång lyfta för att meddela Kaystros och Istros den beklagliga händelsen. På en annan tavla sågos Eroter med guldtygglade Svanar. Vidare omtalas svansång på Istros, Hermos och Hyllos, se FILOSTRATOS, HIMERIOS. — Araberna sades förstå djurens läten. De kunde uttyda foglarnas såsom Drakens; men de förstodo djuren genom att begagna Drakarnas hjerta, såsom somliga säga, eller enligt andra deras lever. I Paraka, den största staden i Indien, voro många Drakhuvud upphängda, emedan innevånarne der övade sig från gossåren i denna slags jagt, FILOSTRATOS. — Myndiern ALEXANDROS, en zoolog från okänd tid, hade gått efter många döende Svanar, men aldrig hört dem sjunga, ATHENAIOS. — PORFYRIOS säger, att då Sokrates svor vid Hunden eller Gåsen eller vädjade till sina medtjenare hos Apollon, Svanarna, gjorde han det icke på skämt. En hvar av de gamle, som hade varit så lycklig att hava blivit uppfödd af djur, berömde sig över sina fosterföräldrar mera än över sina föräldrar: en över en Varginna, en annan över en Hjort, en över en Get, en annan över Bin, Semiramis över Duvor, Kyros över Hyndan, ävenså Thrax, som erhöll namn av sin uppfostrarinna Svanen. — Författare göra Svanen till Apollons tjenare. Men huru det är med hans musik och sång, säger sig AILIANOS icke känna. De gamle trodde dock allmänt, att han strax dog, sedan han sjungit sin så kallade svansång, och om det förhåller sig så, har naturen, och med rätta, mera gynnat honom än sköna och goda människor. Under det att åt dessa egnas av andra beröm och tårar, skänka Svanarna

åt sig själva bådadera. Svanen har det i avseende på de viktigaste saker bättre än människorna; ty han känner när livets mål för honom nalkas; och på det att han med gladt sinne skall möta den annalkande döden, har naturen tilldelat honom den skönaste gåva! Han tror nämligen, att döden icke innebär någon känsla av bittra smärtor. Människorna deremot hysa fasa för och anse för det värsta onda det, som de icke känna. Men Svanen eger så stort själslugn vid sina sista andetag, att han sjunger liksom begravningskväde. Svanen sjunger alltså åt sig ett sådant och skänker åt sig själv vid anträdandet av resan sång till sin egen ära eller hymner åt gudarna. Men Svanen möter modigt icke endast döden, utan även striden. Han börjar väl icke ofreda någon, utan likasom en lugn och klok man ger han icke vika eller dukar under för en anfallande och försätlig fiende. Andra foglar leva med honom fredligt och i endrägt. Örnen angriper honom dock ofta, såsom ARISTOTELES omtalar, men besegrar honom aldrig, utan blir alltid övervunnen icke endast i följd av Svanens styrka, utan även på grund av försvarsrätten, AILIANOS. — HERCHER har med skäl ändrat textens *κύνων* till *κύωνων*, men förgätit detta i den latinska översättningen, hvaruti GRONOV *canes* återfinnas, liksom hos JACOBS. Sedan AILIANOS nemligen omtalat den fruktan, som Tuppen har för Vesslan, fortsätter han: Gäss och Svanar och Strutsar hysa icke någon fruktan för henne. Det kunde icke gerna ifrågasättas, att Hunden och Svanen skulle frukta för Vesslan. Då djuret dock nämnes mellan två foglar, är det ett temligen godt skäl att godkänna den nämnda läsarten. — AILIANOS omtalar de efterrätter, som Indernas konung begagnar; utom vissa larver, som levde på växter, förtärde han även ägg av Svanar, Strutsar och Gäss; hvarvid AILIANOS icke tadlar det övriga, men missbilligar, att han förstörde de åt Apollon helgade och sjungande Svanarnas ägg. — Häröver var dock icke mycket att bekymra sig, emedan åtminstone de Svanar, som voro helgade Apollon, aldrig häckade i Indien, så att Konungen nog fick nöja sig med andra foglars ägg.

HEKATAIOS från Abdera, Alexander den stores samtida, beskriver Apollons dyrkare hos hyperboreerna. Gudens prester voro Boreas' och Chiones tre söner av 6 alnars längd. Då nu dessa vid bestämd tid skulle föranstalta offerfester åt Apollon, kommo från de Ripaiiska bergen oräkneliga skaror av Svanar nedflygande, och sedan de dragit omkring templet och genom sin flygt liksom renat det, slogo de ned i tempellunden, som var mycket vidsträckt och utmärkt vacker. Men då sångarna började sjunga, och man instämde med spel på cittra i den harmoniska melodien, började även Svanarna instämma, och aldrig hör man av dem några missljudande toner, utan de sjunga med de inhemska sångarna heliga sånger, liksom om

tonen varit angiven av sånganförelaren. Sedan denna slutat, avlägsnade sig de bevingade sångarna. Svanar och Drakar äro fiender. AILIANOS.

HIMERIOS, en mycket berömd talare, beskriver Apollons firande av Svanarna. Han smyckade gerna sina tal, åtminstone dem, som kommit till oss, med Svanar och svansång. Än sjunger Svanen vid Oceanen och överröstar med sina sånger havets dån, än vid Kaystros', Hermos' och Hyllos' vattendrag, även någon gång vid en liten källa med rent och genomskinligt vatten; förnöjd badar han sina vingar och hedrar med sin sång dess vågor. Skulle då filosofen synas mera stum än Svanen och med tystnad gå förbi den gamla staden! Även Svanen på Kaystros brukar tåga, om någon annan vind skall blåsa än vestan, och, fastän andra foglar ofta sjunga, väntar denne vestan, emedan han, endast då denna är gynsam, vill idka sin sång. Svanen ordnar sina vingar till flygt, då han skall sjunga Apollons hymner. Ringa är väl Svanens sång, likväl vilja alla gerna glädja sig deråt. Omtalas på flere ställen i samband med Naktergalen och vestanvind; även någon gång med Svalor och Cikador. Liksom Naktergalarnas och Svalornas släkten skola flockar av Svanor under ringdans sjunga till gudarnas ära. Då Apollon var född, smyckade honom Zeus med gyllene hårbindel och lyra samt gav honom ett spann att köra, men spannet var Svanar, som förde honom till Delfi och Kastalias vatten, att derifrån förkunna rätt och lag för hellenerna. Men Apollon befalde Svanarna att fara till hyperboreerna. På hellenernas böner bjöd han Svanarna att åter flyga till Delfi. Det var då 'midt under sommaren'. Deras sång berömmes, emedan de aldrig uraktlåta att i sina sånger sjunga hymner åt Apollon. Skalden sätter vingar på Fama och skickar henne genom luften mot vestern och samlar omkring henne en chor av Svanar, då han även givit dessa foglar sångförmåga, HIMERIOS. — PRUDENTIUS omnämner den döende Svanens sång. Svanar till spann beta på Kypros, SIDONIUS. — Apollon drages av foglar, liknande Hökar, och efterföljes av muser, dragna av Svanar, MARTIANUS CAPELLA. — Ögon salva, benämnd »Kyknos», omtalas även av ALEXANDER FRÅN TRALLES. — THEOFYLAKTOS SIMOKATTOS ansåg icke svanens sång som den yppersta, emedan han använde ordet *ὑπερκύκνειος* om den, som överträffade Svanen i sång. — Köttet av Svanen nämnes av grekiska författare och synes hava ansetts hårdsmält, KONSTANTINOS POGONATOS. Se vidare under Gås. — SUIDAS omtalar Svanen, den sången älskande, som sjunger muserna värdiga lovsånger. Dessa mina hår äro snarare Hundens än Svanens, säger han.

I Kinas gamla heliga bok Schi-King heter det: I vår offerfest-sång läses: På floder simmar Svanen glad, JOLOWICZ. Icke något tvivel har uppstått, att härmed verkligen förstås vår Svan. — Såsom påminnande om svansången må nämnas, att KON-FU-ZE har följande ordspråk. 'Om en fo-

gel är nära döden, blir dess sång klagande, om en människa ligger för döden, handlar hon med allvar och lycka', SCHOTT, JOLOWICZ. — Detta rör sålunda alla foglar, ej endast Svanen, såsom i Grekland och det övriga Europa. — Foinix i Kina beskrives med framdelen av en Vildsvan, men andra delar av en Enhörning.

I sanskritliteraturen omtalas ofta Hañsá, en simfogel, som av olika till och med av samme tolkare översattes olika, nemligen med *Cygnus*, *Anser*, *Anas* eller *Flamingo*. Då det vore önskvärdt finna den rätta betydelsen, har jag eftersökt det som om fogeln finnes nämndt, och som kunde lemna någon ledning för avgörandet av frågan. Fogeln säges vara 'guldprydd', *auro-similibus alis* och luftens dotter. Solen ser man på himlen som en gyllene Hañsá. Râmas tal låter som den kärleksdruckne Hañsá; han skjuter en pil genom 7 palmer, berget och jorden, ur hvilken den återkommer under form av en Hañsá. Kabandha drages av Hañsás till himlen. Stämman liknade Hañsás läte, då den hängiver sig åt kärleken. Den omtalas bland andra vadare och simfoglar. Den visade sig jemte Tranor vid floden Ganga. Vagn, dragen av Hañsás, sänkte sig snabbt som tanken mot jorden. I mängd besökte den på hösten en spegelklar sjö, WALMIKI, BOPP, EDGREN, m. fl.

I Rigveda nämnes Hañsá vanligen liknelsevis. Här anföras de funna ställena med sångernas Nr efter LUDWIGS ordningsföljd:

LANGLOIS kallar den Cygne; Hañsás flyga radvis, 902; 916. Hañsá kallades det äckel, som kändes av vatten, 957 (sjösjuka); LANGLOIS tyder stället på annat sätt. Vänner skrika som Hañsá, 971, Cygne. Då människan blandar sig bland dessa odödliga, . . . putsa då edra kroppar såsom Änder, 991, Oiseaux. Såsom Hañsás fulländade en sång under pressningen av Soma, 1003; Hañsá med djupblå rygg putsande sina kroppar, 700, Cygnes à dos noir. Hañsás ilande rader, 783, Cygnes. Såsom en Hañsá . . . har han låtit sången ljuda, 822. Guden Agni kallas Hañsá, såsom de himmelska vattnens följeslagare, 957. Brihaspatis följeslagares sång under morgonhymner liknar Hañsás sång (X 67,3, HARTM. 506, 574). Maruts, med glänsande kroppar, blix och åska liknas vid Svartryggiga Hañsá (X 57,7). De båda Ävins hästar liknas vid ambrosiska oskyldiga guldvingade Hañsá, hvilka såsom solstrålarna vakna vid Aurora och glada och muntra simma på vattnen, 43 (IV 45,4, HARTM.). Agni, elden, liknas vid Hañsá, 260; Guden Brahman framställles i den indiska mytologien såsom ridande på en hvit Hañsá, GUBERNATIS, HARTMANN 575 (stället ej citeradt). Râmas, en gestalt av solen, Vishnu, tal klingar som en kärleksdrucken Hañsá (II 46)

I Nal och Damajanti har FR. RÜCKERT:

Da sah er von Gänsen einen Flug,
Der goldschimmernde Flügel trug;
In den Hain liess sich nieder der Zug. . .

So angesprochen, der Held geschwind
 Liess die Goldgans fliegen im Wind.
 Die Gänse, wie sie davonflogen,
 Kamen sie nach Widarba gezogen;
 Dort liessen sie ihr Gefieder
 Vor Damajanti nieder.

Den kallas geflügelter Liebesbote,

Denn was die Gänse gesprochen,
 Hat das Herz mir gebrochen.

I Ramayana, I, Gudinnan Ganga, 2:a sången heter det:

Av Delfiner och fiskstimmar, Krokodiler och Ormar
 Blev luften upplyst, och det högt uppbrusande skummet
 Svängde och visade sig på tusende sätt, tackande himlen,
 Som under hettan hvita skyar av Svanar sig visa.

Eft. A. W. v. SCHLEGEL, JOLOWICZ.

Pilar flögo genom luften
 och föllo i hjeltens liv,
 Som av vilda Änder dragande flockar
 falla in i Ankedammen.

Eft. A. HOLZMAN, JOLOWICZ.

RÜCKERT har i Nala Svan. 'Deinen trunken matten gang in Schwanen',
 KALIDASA, RÜCKERT. — Schwan, Möve, Kranich, Pelikan och Reiher nämns
 i Nolodaya av RÜCKERT.

Med starka stämmor av Mås och Svan
 Strömmen liksom ropar kvinnor till bad.

RHÂRAVI, Kirartarjunyam, RÜCKERT. Eft. JOLOWICZ.

Som Svanar upp de båda brösten svälla.

BHARTRIHARI, Kärleksboken.

Dock kratsar aldrig Svanen

I gödsel såsom Tuppar.

l. c.

I Ghatakarpara, det spruckna kärlet, har RÜCKERT Gänse, men v. BOH-
 LEN: Flamingos:

.... Die frölichen Reih'n der Flamingos

Dorthin, wo sie das Herz, zärtliche Liebe sie ruft.

Nemligen till sjön Massarovara.

KALIDASA, Megadûta, Molnbudet, MAX MÜLLER, har eft. JOLOWICZ:

De hvita Svanar upp ljudet av livande regnväder väcka,
 Som med svampars soltält den upphettade jorden täcka
 De följa för att till Månasa komma till Kailâsa dig,
 Ett stycke *Lotus* till föda är det enda de taga med sig.

EDGREN har Hvita foglar. Svanarna flytta årligen med skyarna åt
 norden till det inre av Himalaya. — I en dikt om Tschâtaka heter det
 efter H. EWALD, JOLOWICZ:

Hur många dammar, omgivna av gyllene Lotus,
 Omkransade av Silver-Svanar, finnas ej på jorden?

Flamingo KALIDASA, Retusanhâra, Årstiderna, Sommaren, enligt v.
 BOHLEN. KALIDASA Hösten l. c. A. HÆFER, JOLOWICZ:

Lustberauschter Schwäne Gellen
 Dient den Füßen sein als Schellen.

Hösten varar från medlet av sept. till medlet av nov. JOLOWICZ an-
 märker här, att man ännu icke känner hvad Hansa var för en fogel, men
 anser, att det är temligen säkert, att den var hvarken Gås, Svan eller
 Flamingo.

Floden med Hansa-sången
 Reta de älskandes sinn'.

Vidare nämnes 'Entenschnabel'. — Sjön, med blommande liljor prydd rundt
 omkring, har Hansa-skaror. — Från Påfogeln, som upphör med dansen,
 gick kärleksguden till Hansa: som nu är i rörelse. — Hansa har vackrare
 gång än en flicka.

Sterndichter Himmel, frei von Wolkenflor,
 Führt die hehre Segensgöttin nun empor.
 Hansalaute, lotusreiche Fluthen rein
 Glänzen wie Smaragd und lauter Edelstein.

Hör han då sång av Hansa,

Hör han strax klockor klinga ...

d. v. s. Sången påminner om de små klockorna, som kvinnorna buro å smal-
 benen. — Om vintern höres ej mer Hansa-sången. Königsschwan och
 Königshansi nämns, TSCHAURA, HÆFER, JOLOWICZ. 'Man sade med rätta:
 Fiender äro moder och fader, som ej uppfostra sonen. Han tager sig ut
 som en Rördrom hos Svanar'. HITOPADESA, Inledn., efter A. W. v.
 SCHLEGEL, JOLOWICZ.

Persern FERIDEDDIN ATTAR har enl. HAMMER hos JOLOWICZ i 'Fogel-samtalet':

Gåsen steg plaskande ur vattnet
Och kom till riksdagen rentvättad.
Han sade: I båda världarna givs
Det ingen så ren skepnad som jag,
Jag tvättar mig hvarje timma ...

Radjâhansa, Svan, flyttade till berget Kailasa, N. om Himalaya, till sjön Mânasa. Beskrives såsom en vit Gander med näbb och fötter röda. WILSON översätter den indiska poesien Hansa med a goose, a gander, a swan, a hors, a buffalo etc.

Der lotos för solen blomman slår ut,
På dammen seglar en Svan
Och sjunger med maken sin klagan
Över den vän, som hon mistat.

På en ljuvlig damm hördes ett par älskande tårögda Svanar klaga der-över, att de mistat sin vän. På en damm med blommande lotus simmar den stolta Kungs-svanen, KALIDASA, Vikrama. BERGSTEDT säger, att den längtar till Mânasa, der vattenfoglarna från Indien ansågos uppehålla sig under sommarn, snarare än om vintern, såsom BERGSTEDT säger. Dock uppehåller sig Svanen, som, enl. min mening, knappt kan kallas en indisk fogel, vid N. Himalaya under vintern.

Solen har höjt sig till middagstiden, ty
Med nedtyngdt öga hvilar nu 'Flamingon'
Bland lotusbladens skugga uti dammen ...

KALIDASA, Melanika, EDGREN.

Tiden för skådespelet var våren, då Guldaskokans blommor slå ut, då Kokillan, Indiens Gök, låter höra sig, och då Vildgäss och Svanar torde hava bortflyttat, hvadan här EDGRENS översättning haft något skäl för sig. Dock torde skalden icke så noga fäst sig dervid, att fogeln icke fans vid nämnda tid på platsen. Liknande oegentligheter träffas ej sällan. Vi-dare heter det

På ljuvlig damm en enslig Svan
Med fällna vingar klaga hörs
Och ögon fyllda utav gråt,
Att han sin maka mistat.

... värdes redligt svara:

Om du i lunden irrande din sköna mö har skådat?
Dess anlet är fullmånen likt, och gången lätt som Svanens.

En Svan sam förälskad på dammen

KALIDASA, Vikrama, BERGSTEDT.

Sångsvanen har en lätt gång. Svanen nämnes i en liknelse med en anty-dan, att han ansågs uppsuga vattenliljans mjölklika saft, KALIDASA, Schakuntala av EDGREN, 1875. Radjâhansas nämnda flyttning till sjön Mânasa skedde vid regntidens början mellan Kailâsas berg och Himalaya, hvarför det heter:

Då följer Svanen, längtande till insjöns spegel
Bland Kailâsas berg, ditt tåg i eterns värld
Med samlad lotus-skörd i klon för långsam färd.

I Daschârna's nejd, der Katakè, *Pandanus odoratissimus*, blommar

..... den trötta Tranan skakar bladen
Av bygdens helga träd, der hon vill bygga bo,
Och Svanen sjunker ned bland skuggorna till ro.

Hit torde även höra de 'hvita foglar', som omtalas. Svanarna flytta ge-nom ett pass i Himalaya:

... Segla sedan

Likt Svanen på sin vandring genom fjellet's dörr,
Der Bhrigupati bröt sin äras bana förr.

Norrut från Kuvera's slott låg en damm:

Då lotus-blomman hänger över böljans svall
Med knoppar utav gull på stängel av korall.
De vilda Svanar söka tjusta der sin fristad
Och längta icke mera till Mânasas våg,
Så nära vid, ...

KALIDASA, Megadûta, Molnbudet, EDGREN.

I 'Lervognen', eft. BRANDES: Ni vill stråla som en Kungssvan, då ni sjelf vill följa denna med svangången. En vaggande gång 'sådan som Gåsens eller Svanens' ansågs för den vackraste. Flamingo nämnes här även av BRANDES, men den har nog knappt en vaggande gång. Vildgässen, som snart skulle draga åstad, se förvirrade och rädda på molnen, då regn-tiden börjar. De flyttade till alpsjöar, Ravana och Mânasa, i Himalaya under 30—31° n. br. och ruggade der. Vid för tidigt börjande regntid

flyga Svanarna än framåt (spridande sig) än samlas de såsom Cakravákáparet, *Anas casarca*. Regntiden inträffar i juni till in i sept.; molnen och 'bortdragande flyttfoglar' bådade regntidens annalkande.

Har Svanen lemnat sin maka,
Som låg kusten midtemot.

Efter BRANDES, Lervognen.

Ömt . . . . . Svanens melodier
Andas kval, der han med hvita roder
Simmar, kvider, på de silverfloder
Hvarur lotus' blommor, purpurroda,
Lika östersolens strålar glöda.

KALIDASA, Vikrama och Urvasi, 4:de akt., TRANÉR.

Hansa med gyllene vingar omtalas. — I en liknelse säges: min pil skiljer er 'som Svanen skiljer mjölk från vatten'. Svanen säges uppsuga vattenliljans mjölklika saft. Schakuntala, EDGREN. I Nala har EDGREN:

Satt och såg på dessa Svanar,
som med guld på mjuka vingar
vandrade omkring i lunden
och hans hand grep en utav dem.
Se, då talte luftens dotter,
fångad Svan så ömt till Nala . . .

Svanarna flögo till Vidarbha, och Damajanti beundrade guldprydd Svanflock. — Svanens ord tända Damajantis hjertas låga för Nala.

I en fabel, omtalad av BOLTZ, heter det, att en Korp och en Hansa hade bon i ett fikonsträd. En trött vandrare lade sig under trädet och somnade. Då solen träffade hans ansigte, utspände Hansa sina vingar och skänkte honom åter skugga. — Berättelsen påminner om Storken, som beredde skugga åt ungarna, men icke om någon Hansa.

Att Hansa ofta hade en mystisk betydelse, torde kunna tagas för säkert, ävensom molnen, som ofta liknas vid Svanar. Mystisk var hos MOSES 'molnstoden', hvilken israeliterna följde i öknen, och hvilken väl var en rökpelare, som följde molnens riktning, och då dessa följde vinden än åt ett, än åt ett annat håll, blev vandringen så långvarig. Jemf. KEIL, Bibl. Comm. I 1878, 449.

Även vattenfoglar i allmänhet nämnas. Att Hansa säges vara gyllene kan vara poetiskt, liksom hos HORATIUS och TEGNÉR, att icke tala om *ῥοδοδάκτυλος ἥώς*, den rosenfingrade morgonrodnaden, hos HOMEROS. De röda molnen vid solens upp- och nedgång kunna liknas vid en i verkligheten hvit fogel, och de ovan svarta åskmolnen vid en svartryggig. Att fogeln

för övrigt säges vara hvit, hava vi funnit. Då Svanen vid Kaspiska havet om vintern är talrik, liksom i vissa Himalayas vattendrag, samt träffas, om ock sällan, i Indien, var den utan tvivel känd av de gamla indierna. Tills vidare synes mig därför Hansa ganska väl kunna översättas med Svan. Likvisst skulle detta namn kunna hava haft en vidsträcktare betydelse. Jag torde endast få häntyda derpå, att LINNÉ under slägtnamnet *Anas* inbegrep Svan, Gås och And. Nu vill man stundom tolka det såsom Flamingo. Då återstår icke annat än att anse Hansa vara liktydigt med *Lamellirostres* i vidsträckt betydelse. Då emellertid detta namn icke lämpar sig för framställningen rörande sanskritpoesien, kan av den, som icke av det föregående blivit övertygad om, att Hansa är Svan, ordet Hansa, liksom flere andra, införlivas med de europeiska språken. Då detta namn är förenadt med ett annat, såsom i Kungshansa, kan detta betyda en särskild art.

På assyriska monument synes man under senaste tid hava träffat Sångsvan avbildad, W. HAUGHTON, 1884.

Ur de av ABU TEMMAM samlade äldsta arabiska folkdikterna eller Hamâsa får jag efter RÜCKERTS översättning meddela, att i en hjeltedikt i denna samling omnämnes 'Vattendottern', en vattenfogel; släkt och art obestämda. ARISTOTELES' tunga vattenfoglar synas hos araberna hava motsvarats av dem, som på ett ställe i Hamâsa omtalas:

Svaga foglar hava stora kroppar;
ej så stor är Ädelfalk, ej Gamen.

Gharamyk är Svan hos MOHAMMED, som en gång bad Meckas gudinnor Lat, Ozza och Manah, hvilka hade Gås- eller Svangestalt, vara hans förespråkare hos Allah. Koran II, 17. SPRENGEL. — Gripen, Sparvhöken, Korpen, Musen, Ormen voro helgade den grekiske Apollon, ävenså Svanen. — Ibland stjernbilderna synes Orfeus såsom Svanen. — Samma stjernbild föreställer även Kyknos, som också är en inomverlds gud, BRAUN. — Kyknos, Poseidons son, föddes i hemlighet, utsattes, fans av fiskare och kallades Kyknos, emedan en Svan slog ned på honom, HYGIN. m. fl.

[Den tyske författaren BRAUN har på flere ställen omtalat Svanen. Huvudinnehållet är följande. Egyptens Hator avbildas som fogel med människohuvud. Derav veta vi, hvarifrån nordens valkyrjor härstamma. Icke alltid rida de med glänsande sköld, hjälm och spjut, utan de sväva även i svandrägt sjungande över sina utvalda, såsom Kara eller Svava över Helgi. Såsom Svanar flyga de och avlägga på havsstranden svandräkten för att bada och spinna lin. — Till de i svandräkt klädda valkyrjorna har man hänfört de vattenkvinor, som Hagen överraskade i Donau. Han tar deras svandräkt och tvingar dem att spå, hvilket är en uppgift för ödets gudar.

Hit hör Lohengrins talande Svan; den spående engel, som i Gudrun visar sig såsom en simmande vild fogel, d. v. s. såsom Svan. De tre Svanar, som FRIEDLEF (*Saxo* p. 100) hör högt i luften under natten, hvilka spådde honom, läto falla en rungördel. På en bergsjö somnade en Svan, som i näbbet höll en ring; om han låter den falla, förgås verlden. Alltså måste denna Svan vara själva verldsordningens gudinna. Ursprungligen kunde det endast finnas 2 eller 3 Valkyrjor, Muser, Horer, Sirener, m. fl. Men av Muserna ökades antalet sedan den ursprungliga meningen gått förlorad. Völuspá känner 6, Helgakviða 9, Grimnismál ännu flere valkyrjor. — Urrymdens gudinna, Ilithyia, bär i sitt sköte verldsägget, tänktes därför i fogel- eller gåsgestalt. Det är den grekiska Verldsordningens gudinna, Nemesis, som i gåsgestalt lägger ett ägg, hvarur Dioskurerna, de båda inomverldens gudar, uppkommo. Hos ARISTOFANES lägges samma ägg, som återfinnes i nästan alla kosmogonier, av den mörkvingade natten, d. ä. av Pacht-Ilithyia.

Denna jättefogel är persernas Simrug, som undervisar och beskyddar heroerna.

Den profetiska Svanen eller Gåsen, Hansa, är den guldvingade fogel, som i Indien förkunnar Damajanti dess öde och Lohengrins talande Svan 'ävensom den Gås, hvilken såsom Juno-Ilithyias heliga Gås räddade Kapitolium'. På Greklands Muser växa ofta gåsfjädrar från midten av pannan. Härom påminna Sirenerna, Harpyier, de Svangestaltade 'Gräerna', Egyptens gudinna i underverlden, spådoms- och döds-gudomligheten, valkyrjornas svanklädnad, Freya, gudinnan Bertha med gåsfot, enligt sagan Karl den stores moder. Gåsen var därför helgad Isis och således även Juno, och en bild av Gås sattes på skeppet, emedan Isis förestod sjöfarten. Tme, sanningens och rättvisans gudinnor, togo vid domstolen över själarna dessa emellan sig, och hieroglyfvingarna av Gås eller Svan, egna för alla rymdens och ödets gudinnor, skyddade konungen Ramses' III:s tron i Thebe. Möjligtvis härrör härifrån även den Strutsfjäder, som Me bär på huvudet. Fjädern blev även såsom hieroglyf M. Herkyna, underjordens gudinna, lekte i sin lund vid Lebadeia med Demeters dotter Kora och släppte dervid en Gås, som hon höll i handen. Gåsen flydde i en djup håla, och då Herkyna drog henne fram derur, uppkom bäcken av samma namn. Vid bäckens strand stod ett tempel, helgadt Herkyn, med en jungfrubild, bärande en Gås. Gåsen är en symbol av ödets gudinna, Nemesis, Juno, Penelope, germanernas Herke eller Bertha, BRAUN.]

Álpt, Svanr, på isländska, Söngr svana, svansång. — Svansång omtalas icke i SÄMUNDS Edda, men väl på andra ställen i den isländska litteraturen.

SNORRE har: Fuglar 2 fædaz i Urpar brunni, þeir heita Svanir

oc af þeim fuglum hefir komit þat fuglakyn er svâ heitir. SNORRE, Edda af RASK, 1818, 20. Dessa, liksom de båda svangestaltade Gräerna, äro, enl. BRAUN, olika namn för de båda inomverlds-nornorna.

I Kalevala, det gamla finska epos, är Svanen nämnd på flere ställen. Dels efter CASTRÉN, dels efter SCHIEFNER må meddelas följande.

Unser Werber ist bekleidet ....
wie die Schwäne in den Flüssen
wie das Wasserhuhn am Ufer
Wie die Gänse auf den Zweigen.
Wandervogel im Gestruppe.

Kalevala, SCHIEFNER, XXV 595.

Då först giver jag min dotter,
Giver jag till brud dig jungfrun,
Om du flodens Svan har skjutit,
Starka fogeln uti strömmen
I Tuonis svarta flöde,
I den helga strömmens hvirvel.

Efter SCHIEFNER.

Sände så att Svanen söka,
Att den helga fogeln fånga.

CASTRÉN.

Dödar så en mängd av Svanar
Och av Gäss en ymnig skara.
Dödar ock en mängd av Svalor.

Sina Höns uppfödde modern,
Så ock stora flocken Svanar,
Sätter Hönsen in på gården,
Uti floden sina Svanar.

Efter SCHIEFNER; CASTRÉN har Duvor i stället för Höns, och för övrigt äro de två sista versen olika. — Fören på fartyget susar såsom Svanar. Kalevas Svan anser jag vara Sångsvan. Den synes någon gång hava hållits tam och hava varit helig. Om svandräkt påminna de här först intagna vers. Utom i de här anförda vers nämnes Svan på några andra ställen av mindre vikt.

I nederländska sagor berättas, att Germana kallade sig Schwana efter en Svan, som flög till henne och länge hölls tam. En Svan hade vägledt VON ARKEL på hans sjöresa, hvilket skulle hava skett år 690. — Det be-

rättas, att Julius Cæsar en gång kom till en vacker dal, genomfluten av en bäck, på hvilken många Svanar simmade, och att han kallade stället efter Svanarna, det är Val des cygnes, Valenciennes, hvilken stad ännu har en Svan i sitt vapen, J. W. WOLFF.

Hos GEIJER, AFZELIUS och LÉNSTRÖM m. fl. anföres Svanevit såsom ett mansnamn; hvilket man ser av visan om Sven Svanevit, hvaruti förekommer:

Hvad kan vara hvitare än Svanen?
Och hvem kan ropa högre än Tranan?

hvarpå svaret lyder:

Englarna äro hvitare än Svanen,
Och åskan ropar högre än Tranan.

En prinsessa förvandlade sig till Svan och åter till jungfru. — LÉNSTRÖM anför visor om 'De sju bröderna Simeon', och 'De sex Svanarna'.

Då Niord kom till Noatun, kvad han enl. Ynglingasagan:

Úlfa þytr	Ulvars tjut
mér þótti illr vera	Så styggt mig är
hiá söngvi svana,	Mot Svanesång.

I en visa om Habor och Skön Signild:

Jag är van sova på svanedun,
Jag är ett konungabarn.

I Gesters och Heidreks gåtor svarar den senare på en gåta:

Hvita äro Svanarna,	Och bo bygga;
Som vid öarna	Händer de ej hava,
I havet vistas	Ägg de värpa.

AFZELIUS.

[I förbigående bör nämnas, att svaret på en gåta bör vara Ripa, ej Rapphöns, cf. AFZELIUS I 115.]

Anm. Ofta vid ordagrann översättning är det fördelaktigt att använda Silvas med eller utan alliterationer eller rim.

S:T CUTHBERT eller CUTBER i England från 7:de seklet har en Svan till attribut. GUÉNEBAULT. — Gotfried av Bouillon såg, enligt en av WOLF anfordrad gammal holländsk saga, utanför Jerusalem en Svan, hvilken flög fyra gånger omkring honom och derefter satte sig på ett torn, genom hvilket Gotfried inträngde i staden. — Detta skedde, såsom bekant, i första hälften av juli år 1099. Att en Svan skulle vid Jerusalem hava visat sig i nämnda månad, och att han skulle hava slagit sig ned på ett torn är icke

troligt; men sagan kan förklaras så, att Gotfried hade en vän i staden, som utvisade platsen, der anfallet borde göras.

Om Ledas ägg påminner Adelheid, som hade ett örnägg i sitt sköte, hvilket hon utruvade och derur utkläckte en kärleksfull flicka. — De sista förmaningarna Richilde erhöill av sin moder, kallas Svansång; likaså elvans. Richilde var prydd med 'schwanenweissen Armen'. — Om Jutta heter det: des Busens wogender Schwanenglanz kontrastirte . . . Staden Schwanenfeld skall enl. sagan hava fått sitt namn efter en Schwanhilde, liksom en stad efter *Cygnus*, båda har man förmodligen ansett härstamma från Ledas ägg. Men det säges även, att den förstnämnda staden hade sitt namn av Schwanenteich, en damm i dess närhet, hvars vatten var berömdt såsom skönhetsmedel, kraftigare än alla andra, och hvilket besöktes av Svanar. Ledas avkomlingar, vanligen sköna kvinnor, som, en gång om året förvandlades till Svanar, badade här och vunno derigenom evig skönhet och ungdom. Platsen sålunda betydligt att föredraga framför nyare tids badorter. Vorabend S:t Albani kommo 3 Svanar från söder och slogo ned i vassen. — Svanhilda hade för lång tid sedan förlorat sin slöja, i följd hvarav hon icke kunde återtaga sin svangestalt. — Kallistes barm och armar voro svanhvita; när hon återfått sin slöja, blev hon åter Svan. — Riddaren Bronkhorst hade i gästrum sängkläder med elastista svanfjädrar, MUSÄUS.

Uti en dansk visa 'Svend Bonved' hos VEDEL och SYV finnes bland andra ovannämnda gåta omtalad med följande ord:

Hvo raaber højere end en Trane?
Og hvad er hvidere end en Svane?

hvarpå svaret lyder:

Torden raaber højere end en Trane;
Og Englene er hvidere end en Svane.

I den danska visan om 'Germand Gladensvend' begär han att få låna sin moders Fjædreham, hvartill hon svarar:

Min Fjædreham hænger saa højt paa Krog,
Alle de Fjædre hænge ned; . . .
De Vinger de ere saa brede,
De vorde saa vaade under Sky:
Lever jeg mig till Sommerdag,
Jeg lader mig virke en ny.

Fjæderdrægten torde man hava föreställt sig förfärdigad av svanfjädrar. 'Jomfru Svanelille' var Hellelilles dotter i visan 'Rosmer Havmand', och på ett annat ställe i samma visa nämnes 'Jomfru Svane'. Uti två danska

visor: 'De Danskes Nederlag i Ditmarsken' och 'Adelens Overmagt over Kong Kristian II', hvilka synas mig hava havt en och samma författare, liknas olika personer och folkklasser vid olika foglar. I den förra heter det om Ditmarskerna:

Og der kom flyvende en Flok av Svaner,
De stred under det første Banner.
De sloge ud deres Vinger brede.
Saa dybt udi Dynd saa maate de træde;
De danske Hofmænd til Skade.

Svanhvit, Alvit och Alrun hade svanehamnar, voro Svanemöar eller Valkyrjor. — Svanarna förbytas i senare folksagor till Gäss, särskildt Vildgäss och hvita Ankor. — Svanen, ett vanligt namn och skylt å apotek, beskrives med guldring om halsen, ridstövlar och med vingarna utsträckta till flygt, ASBJØRNSSEN. — ANGELO POLIZIANO, 1454—94, omtalar i 'Turnier Julians av Medici' Zeus' förvandling till Svan, WOLFF. — Då HUSS steg på bålet, ropade han till sina fiender: 'I dag steken I en Gås; men hundra år här-efter skall en Svan sjunga; honom skolen I icke hava makt att steka', AFZELIUS. — LUTHER besjöngs av LUDVIG HELMBOLD såsom en oöfvervinnelig Svan, som ibland alla foglar icke har något svart:

Inter omnes alites
Nil habens atri coloris.

En anhängare av MELANCHTHON skrev ett skaldestycke, som började med Svanens död: Synodus avium depingens miserum faciem ecclesiae . . . :

Ex quo Cygnus ovans flaventis ad albidos oram
Clauderet emeritos fatorum numine cursus.

STRUVE, CASSEL.

Då CAMOËNS beskriver constellationerna, säger han

Se Svanen dö i ljuva sångaryran.

Luciad. N. LOVÉN.

Foglarna i CAMOËNS Luciad. 9, 24, äro Afrodites Svanar:

För vagnen spännas foglarna, som sjunga
Sin dödssång re'n i livets friska lopp.

Om Peleus' maka, Thetis, heter det, att hon, åtföljd av Nerei döttrar, som en Svan gungade på vågorna. — Om Afrodites spann heter det vidare:

Men sakta ned mot grönklädd äng ses sväva
Den lätta vagn med hvita Svanors spann.

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-5.

Och tygeln lemnas foglarna, hvars sånger
Begråtit Faëthon väl tusen gånger.

Långs utmed stranden Silversvanar sjunga,
Från grenen höres Filomelas svar; . . .

Luciad. N. LOVÉN.

SHAKESPEARE häntyder i 'De muntra fruarna' på Svanen och Leda, och i 'Othello' säger Emilia:

Hvad låg för mening i din sång, min fru?
Lyss; kan du höra mig? Jag gör som Svanen,
Jag dör i välljud: . . . .

HAGBERG.

I en sonett heter det:

Men då ditt värde, vidt som oceanen,
Båd' stolta segel bär och minsta klut,
Så tör min slup, fast underlägsen Svanen,
På dina böljor käckt sig våga ut.

Efter NYBLÖM.

I. OWEN har ett epigram:

Cum me fata vocant, ad amoeni fluminis orans
Memoriens mesto carmine solor olor.

THOMAS MOORE berättar i Irish Melodies en saga om Fionnuala, Lir's dotter, som genom trolldom blivit förvandlad till Svan och irrade såsom sådan omkring, ända till dess kyrkklockan först lät höra sig.

When shall the Swan, her death-note singing,
Sleep, with wings in darkness furl'd?

När skall Svanen med dödsljud klingande
Höja sin vinge till himmelsfärd.

I 'Min harpa':

Hvem kan då glädjens toner kalla,
Min harpa, från en sträng lik din?
Ej Lärkans muntra sånger skalla,
När Svanen sövs i döden in.

NYBLÖM.

Om svansången påminner det, som säges om Zelikas sång i Lalla Rookh, att den var

Lik dödskamptonerna av Naktergalen,
I tävlingssång besegrad av rivalen.

Hvarken någon sådan tävlan eller någon Naktergalens dödssång har jag träffat hos någon annan skald. Jfr. p. 1204.—En berättelse av ARNELL i Lalla Rookh finnes om lyktfesten i Jamtschu, som besöktes av de kejserlige, dragna i skyar av Svanar. — Om Fönix heter det i Lalla Rookh:

Ljuvare vällukt omkring er sig sprider
Än från den fogels förtrollande bål,
Som, då han uppnått sitt levernes mål,
Sjunger sin dödssång i doftande flamman,
Slående vingarna glädtigt tillsammans.

ARNELL.

LIDNER har i 'Nunnan' om henne:

I Svanens silverdrägt hon lik en vålnad går,
Som, mördad utan hämd, ej ro i graven får.

BELLMAN slutar sin första epistel med:

Bara ingen stopet :||: nappar —
Då gör jag min svanesång.

Om ett märkligt tillfälle i Ulla Winblads liv sjunger BELLMAN:

Först bädda en säng
Med svandun, silkestäcken.

I 'Dumgrens ansökning':

Min sköna är som en paulun,
Som ett bolster av svanedun.

Om svansång påminner BELLMANS Brunholm,

'som knäppte dödpsalmer på pukskinnen'.

LESSING berättar en saga om en Gås, hvit som nyfallen snö, hvilken trodde sig vara en Svan, levde för sig sjelv och sökte kröka sin hals såsom Apollons fogel. Men den blev en löjlig Gås i stället för en Svan.

Även i senare tid hava skalderna, isynnerhet de som studerat de klassiska mönstren, låtit dessa med sina Svanar avspegla sig i dikten. Så ock GOETHE. — I 'Klaggesang von der edeln Frauen des Asan Aga', från morlakiskan (jemf. p. 1218; TALVJ's övers. något olika), har GOETHE:

Was ist Weisses dort am grünen Walde?
Ist es Schnee, oder sind es Schwäne?
Wär' es Schnee, es wäre weggeschmolzen;
Waren's Schwäne, wären weggeflogen.

Uti 'Weissagungen des Bakis':

Wenn sich der Hals des Schwanes verkürzt und, mit Menschengesichte,
Sich der prophetische Gast über den Spiegel bestrebt;

Lässt den silbernen Schleier die Schöne dem Nachen entfallen,
Ziehen dem Schwimmenden gleich goldene Ströme sich nach.

I 'Schenke':

Sieh, das nennen wir ein Schwänchen
Wie's dem satten Gast gelüstet;
Dieses bring' ich meinem Schwane,
Der sich auf den Wellen brüstet.

Doch vom Singschwan will man wissen,
Dass er sich zu Grabe läutet;
Lass mich jedes Lied vermissen,
Wenn es auf dein Ende deutet.

Eudora säger i 'Satyros', 1773:

Mein Mann ward Knecht in seiner eignen Wohnung,
Und Ihro borst'ge Majestät sah zur Belohnung
Mich Hausfrau für einen arkadischen Schwan,
Mein Eh'bett für einen Rasen an,
Sich drauf zu tummeln.

Forkyas säger i 'Faust':

Vor allem aber schütze mich, die ältere,
Vor dieser Schaar, die, neben deiner Schönheit Schwan,
Nur schlecht-befittigt schnatterhafte Gänse sind.

Homunculus sade:

Die Mädchen fliehn verschüchtert; doch allein
Die Königin, sie blickt gelassen drein,
Und sieht, mit stolzem weiblichem Vergnügen,
Der Schwäne Fürsten ihrem Knie sich schmiegen,
Zudringlich zahm; er scheint sich zu gewöhnen . . . .

Waldquellen, Schwäne, nackte Schönen,
Das war sein ahnungsvoller Traum; . . . .

Faust säger:

Wundersam! auch Schwäne kommen
Aus den Buchten hergeschwommen, ...

Choren i 'Faust' sjunger:

Auch die frei, zierlich-stolz
Sanfthingleitenden Schwäne
In gesell'ger Schwimmlust
Seh' ich, ach, nicht mehr! . . . .

Aktören säger i 'Parolipomena zu Faust':

Fahr' hin, du alter Schwan! fahr' hin! Geseget seyst du für deinen letzten Gesang und alles, was du Gutes gesagt hast.

'Swanilde', ett kväde av FR. KIND, anføres av WOLF.

På Svanen och Leda häntyder SCHILLER i 'der Triumph der Liebe' och i 'Semele'.

.... der Unschuld Schwanenkleid.

I 'Semele' säger Zeus:

.... so

Schlug's nie an. Leda's Brust, so brannten meine Lippen.

I 'Die Erwartung':

Rief es von ferne nicht leise,

Flüsternden Stimmen gleich,

Nein, der Schwan ist's, der die Kreise

Ziehet durch den Silberteich.

I 'Die Bürgschaft':

Und sieh'! aus dem finster flutenden Schooss

Da hebet sich's Schwanen weiss, ...

I 'Menschliches Wissen' säges det, att astronomien:

Knüpft entlegene Sonnen, durch Siriusfernen geschieden,

Aneinander im Schwan und in den Hörnern des Stiers.

SCHILLER skrev 1795 'Abschied vom Leser' eller 'Sängers Abschied' utan att kalla den Svansång, hvilket den lyckligtvis icke heller blev.

TEGNÉR begagnade stundom Svanen i liknelser. Dess hvita färg ger honom anledning att nämna om Ingeborg:

Suck ur svandunsbarmar.

Svanen kallas 'gyllene', liksom i indiska och romerska kväden:

solen sjönk i vågen

allt som en gyllene Svan.

Om Fritiofs Ellida förekommer följande liknelse:

och glädtigt skjuter hans svarta Svan

sin silverfåra på solblank ban.

Fritiofs häst beskrives:

Mjölkhvita gångarn med guld i manen,

med ben som hinden, med hals som Svanen.

Om Carl XII:s drabanter heter det i 'Axel':...

till ingen mö de fingo vända

sin håg, förr'n Carl tog sjelf en brud.

Hur himmelsblått två ögon lyste,

hur rosenrödt två läppar myste,

hur barmens Svanor summo på

sin insjö, likaledes två,

de måste blunda — eller springa: ...

1 Dedikationen till Franzén, 'Kronbruden':

För Odins Korpar mer än Frejas Svanor

har Nordbon sinne, hugstor mer än mild;

Vid Hesseléns grav sjöng TEGNÉR: ...

sångens milda Svanor flyge

från dess mullhög till din himmel opp!

TEGNÉR sjöng i sin 'Sång till Solen':

Far en ängel då fram,

der du fordomdags sam

som en gyllene svan

genom blå ocean, ...

En särskild sång egnade TEGNÉR 'Svanen och Fjälltrasten':...

Gungande på vikens vågor

kom en Svan från sydlig sjö.

Präktigt emot solens lågor

glänste hennes vingars snö.

Hvilka färger, hvilka toner,

hvilken röst så ren, så klar,

som dem endast söderns zoner,

endast Febi fogel har! ...

»Mät ej himlen på den trånga,

falska skalan af ditt vett!

Konstens former äro många,

fast dess väsende är ett.»

Sade, och på djerva vingar

lyfte sig mot Odens sal,

och den vilda sången klingar

åter över berg och dal.

År 1815 kvad TEGNÉR vid Elof Tegnér's grav: . . .

Vid änglaharpor sjung Lidonas öde
och seklets svansång av din Leopold!

I Epilogen vid magister-promotionen i Lund 1820 bjuder TEGNÉR yng-
lingarna återkomma efter 50 år:

. . . . I silverhårade,
I Febi Svaner, oi välkomna åter . . .

År 1822 till Kronprinsen:

När maj har lövat våra lindar,
och Vakteln slår på lummig strand,
då kommer hon med vårens vindar,
med Svanerna, till sagans land.

År 1834 säger TEGNÉR:

Med tidens ström på ädlare naturer,
som andra, neråt, men de simma dock,
som Svanen simmar över grumlig bölja
och skakar slammet från sitt silverdun.

År 1835 beskriver TEGNÉR huru han och en vän såsom ynglingar blic-
kade in i framtiden,

ett förtrolladt land . . .
och Silversvanor sjöngo på dess floder.

Vid Wallins grav 1839: . . .

en gudalivets svanesång, hvars klagan
med hopp och tröst till månet hjerta gått.

I 'Herkules avväpnad' av FILIPPOS, ur Grek. Antholog., har TEGNÉR:

Allt har dig Amor klädt av. Hvad under, om den, som förvandlat
Ljungaren sjelv till en Svan, vapnen från Herkules tar?

I Ragnarök:

Urdarbrunnens Svanor
simma döde
över vågor öde.

Slutligen må påminnas om TEGNÉR's rörande 'Avsked till min lyra',
åt hvilken svanesång han dock icke gav detta namn.

OEHLENSCHLÄGER får även ofta anledning att nämna Svanen. I 'Lange-
lands-Reise':

Snekken hist paa Vandet flyder,
Som en Svanes hvide Krop
Puster stolten Seil sig op.

. . . Men først dog lad mig fra hvælvede Bagstavn
Synge min Svanesang, at min Siæl maa inderligt styrkes
Eengang endnu af den himmelske Lyd, før jeg slynges til Orkos.

I 'Ludlams Hule' sjunger Fanny en visa:

Svanhvide sig havde saa liden en Mund,
Den var Kirsebær, rød og rund.

I 'Tordenskiold' nämnes Gustav Svane, och officeren säger om svärdet:

Nu det synger Svanesang: . . .

I en Prolog, 1811:

Flyd ud paa Dybet, yndig som en Svane, . . .

I 'Digteren i Leirelunden' heter det:

Kom, Harpe! Solen udslukkes brat,
Dens sidste Straaler kun virke;
Kom, vi vil slutte os inde i Nat
I Roskildes gamle Kirke.
Der vil jeg ved din dæmpede Klang
I choret synge min Svanesang . . .

Mellem Ridder og Hustru og Svend og Mø
Vil jeg synge og blusse og blegne og dø.

I 'Valravnen' få Harald och Minona hvar sin 'Fiæderham', fjäder-
drägt. (SCHLYTER var villrådlig om betydelsen av Hamar siangh, Vestgöta-
lagen; men ham betyder här klädnad, drägt, och Hamar siang var, synes
mig, sängkläder, som en trälinna skulle erhålla, då hon gifte sig. Det is-
ländska ham är bibehållet i danskan, i svenskan har man derav fått hamn.)
Man har av andra ställen skäl att sluta dertill, att den nämnda fjäderdräkten
tänktes vara av Svan.

I 'Biergtrolden' av OEHLENSCHLÄGER tecknas Svanhild. I 'Orvarodds
Saga' omnämnes Hervørs terna 'Svanhvide'. I 'Ægirs Gave' heter det: . . .

Derpaa den unge Havets Mø
Stak, som en Svane,
Ned i den salte Sø.

Frejas fjäderdrägt föreställer man sig vanligen hvit, men i 'Sigrid med
Sløret' har OEHLENSCHLÄGER: Sigrid, som plockar rosor, bär och krusemynta,

Hun mærker ej, at hele Foraarslarven
Er Freias Fiæderham i Regnbufarven . . .

Den grønne Fiæderham, så blød som Løvet
Af nysudsprungne Birk, af Markens Haar;
Din lætte Fiæderham, som hæver Strøvet
Høit op til den uendelige Vaar,
Der aldrig bliver Farverne berøvet; . . .

Høit svulmer jo det unge Svanebryst.

Valkyrjorna hade stora 'Svanevinger paa deres Guldhielme'. I 'Ragnar Lodbrok' nämnes Frejas 'Fiæderham'. — Ragnar bad Ella få taga sin harpa med till 'Ormetaarnet', hvarpå Ella svarade:

Din Dødsdag den indvie med Klang,
Ved den du sjunge din Svanesang.

FR. RÜCKERT, som omtalar Svanen på flere ställen, har till den skrivit ett särskildt skaldestycke:

Welch ein dichterisches Leben,
Das du führest, lieber Schwan! . . .

Dem Schwane, der, sein eigner Leichensänger,
Die Seele lässt in seinem Lied entschweben,
Vergleicht der Dichter sich, ...

Schwanen und Schwaninnen,
Rudern auf Flüssen; . . . .

Ich mag es euch nicht klagen,
Wie oft mein Herz verschied,
Ich sang in diesen Tagen
So manches Schwanenlied . . . .

Skalderna kallas 'Müssenvögel', hvarmed förstås Svanar; då han även i sången 'An die Dichter' har:

Wie schön, o Schwan,
Auf deines See's Spiegelbahn,
Wie stolz du schwimmst in deinem Elemente,
Doch wenn du gehn willst auf dem Plan,
So wackelst du wie ein' Ente.

Stundom hör man eko av Indiens sänger från Europas sångare, såsom, och ej underligt, från FR. RÜCKERT:

Wolken kommen, Wolken fliehen,
Was ich lebte, was ich litt;
Und den Vögeln, welche ziehen,
Geb' ich Liebesgrüsse mit.

De två första verserna påminna om KALIDASAS Megadûta, de två sista om Nalas Hansa, Svan.

I 'Poetische Federn' läses:

Zur Stahlfedern griff ich auch,
Fand sie doch zu ernst zum Spiele;
Eigen ist melod'scher Hauch
Dem beseelten Federkiele.
Mag sich jene stolz erheben,
Dass sie gar nicht ab sich nutzt;
Doch das hat nicht rechtes Leben,
Was so starr dem Tode trutzet;
Sondern nur der Kiel des Schwans,
Der nie hört sein Lied getadelt,
Oder der bescheidnen Gans,
Die zum Schwan im Tod sich adelt.
Längst an Helikon und Pindus
Diente Schwan als Kunstpilote;
Auf dem Ganges, auf dem Indus,
Segelt Gans als Liebesbote . . . .

De sista av dessa vers, likasom flere andra sänger, visa att RÜCKERT ansåg Hansa vara Gås. — HARIRI, 30 Makame, FR. RÜCKERT:

Dein Kleid, zerrissen sei's, nur deine Ehre
Sei fleckenlos wie das Gewand der Schwäne.

RUNEBERG, som säkert ofta sett Sångsvanar på deras flyttning, har i 'Kung Fjalar':

Der syns hon, jägarinnan med svanhvit arm,
Oihonna, de svala vågornas mö.

Morgonen tecknas i 'Kung Fjalar':

. . . vaknande fläktars lek
. . . förnimmer han,
Och lyss till börjande ljuden
Af vattenfoglarnas flygt.

I 'Svartsjukans nätter' heter det:

. . . . . ännu på veka svandun vaken.

Ett segel liknas vid Svanen:

Då växte, lik den unga Svanen, opp
Ett snöhvitt segel, glimmande i öster;

hvarvid dock är att märka, att den unga Svanen icke är hvit.

I 'Maj-sång' sjunger RUNEBERG:

Inga strålar sänktes
På vår morgon ner,
Ingen daggtår skänktes
Nordens afton mer,
Tills, af Svanor dragen,
Maj, med blomsterhatten,
Göt sitt guld i dagen . . . . .

RUNEBERG skref ett kväde: 'Flyttfoglarne'.

I 'Vårmorgon' heter det:

. . . sväfvande mot jorden
Svaneflocken helsar norden.

Segeln, här lika med fartygen, liknas vid Svanar:

. . . . . sjön.
Och hvita såsom svanor klyfva
Segel vid segel dess blanka yta.

RUNEBERG tyckes teckna sig sjelv uti en sång, 'Svanen' kallad. Hans
'Norden' lyder sålunda:

Löfven de falla,	Då skall ett öga
Sjöarna frysa. —	Se er från palmens
Flyttande svanor	Skugga och tala:
Seglen, o seglen	'Tynande Svanor,
Sorgsna till södern,	Hvilken förtrollning
Söken dess nödspis,	Hvilar på norden?
Längtande åter;	Den som från södern
Plöjen dess sjöar,	Längtar, hans längtan
Saknande våra.	Söker en himmel'.

I 'en servisk folksång': Klagosång över Hassan Agas maka (jemf. här
ovan p. 1214), har RUNEBERG:

Säg hvad hvitt syns der i djupa skogen?
Ser man snö der eller ser man svanor?
Vore snö der, hade den väl smultit,
Vore svanor, hade re'n de flugit.

I 'Chevy-jagten', efter HERDER, har RUNEBERG:

Den pil, han mot Montgomre sändt,
I målet snart den stod.
Dess svanepennor dränkte sig
Allt i hans hjerteblod.

I 'Ett litet öde' sjunger RUNEBERG:

Svanen speglas re'n i sundet,
Knipans hvita vingar hvina,
Lärkan höres högt i höjden,
Spovens rop kring kärret rullar,
Våren samlar sina skaror,
Får sin fågelflock tillbaka,
Väntar dem med sol och värme,
Lockar dem med långa dagar.

Om 'Chrysantos' säges:

Och bönens djup hans ande, svanlikt,
Ville skölja jordens stoft från vingen, . . .

BLUMAUER låter Apollo sända en Svan såsom villebråd och häntyder
på Zeus och Leda.

Hos HUB återfinnes följande af nyare tyska skalder.

PFIZER har i 'Der Geist der Zeit':

Habt ihr vom Geist der neuen Zeit den Flügelschlag vernommen? . . .
Er ist ein Falke, der die Brust im Morgenlichte badet;
Er ist ein Schwan, der sterbend lockt, wen Gottes Ruf begnadet.

MARGGRAFF har i 'Die Königin von Ganore' den mycket vågade kom-
binationen, hvartill jag hittills icke funnit anledning i sanskritlitteraturen,
och skulle sådan träffas, är det högst osäkert, om den grundar sig på någon
iakttagelse:

. . . wie im Schatten
Blüh'nder Lotos sich die Schwäne gatten.

SCHNEZLER har i 'Konrads von Würzburg Tod':

Was so kühn ich jetzt gesprochen,
Nehmt es hin als Schwanenlied!

IGNAZ HUB i 'Der Wildheuer':

O seht! ein Wolkenwagen,
Die Polster Schwanenflaum,
Hat ihn zu Thal getragen, ...

KULEMANN i 'Das Mädchen von Tyrus':

Doch stand ich noch, dorthin gewandt das Aug',
Wo flügelangespannt — Schwan — im schnellen
Anlauf das Schiffelein durch die Wogen rauscht . . .

v. SALLET i 'Der Tannhäuser':

Schau! Schwäne ziehn zur Ferne,
Sterbend in Liedestreu',
Und tauchen dann als Sterne
Empor am Himmel neu.

v. GEROK i 'Der Sturm in Meer':

Mit blankem Segel wie ein Schwan,
Gelassen schwebt das Boot . . . .

KINKEL i 'Abendstille':

Hoch oben aber eine Wolke
Von Wandervögeln rauscht dahin;
Ein Führer streicht voran dem Volke
Mit Kraft und landeskund'gem Sinn.
Sie kehren aus dem schönen Süden
Mit junger Lust zum heim'schen Nord,
Nichts mag den sichern Flug ermüden —
Sie kommen auch an ihren Ort.

— I 'Otto der Schütz':

Drauf weht das Banner mit dem Schwane.
Ihr habt die Sage viel vernommen,
Wie einst des Hauses grossen Ahne
Vom Schwan gelenkt an's Land geschwommen.
Von Montsalvatsch war's Lohengrin,
Beatrix warb er zum Gemahle; . . .

GEIBEL i 'Die Ostsee':

. . . . . Meer, das mit der Sonne
Die Segel dir bringt vor Aufgang,
Schwanenweiss, . . .

GEIBEL i 'Gudruns Klage':

Doch berg' ich meine Thränen
In stolzer Einsamkeit:
Am Strand den wilden Schwänen
Allein sing' ich mein Leid.

— I 'Des Deutschritters Ave':

Und als Mantel fern im Schwung
Nur schien wie ein fliegender Schwan, . . .

ADOLF PICHLER i 'Das Schwanenlied der Sibylle': . . .

'Unsterblicher! du führst mich in dein Haus!
Verwandle mich, gib mir des Schwans Gefieder,
Dann folg' ich dir, nie schweigen meine Lieder. . . .'
Das sind die Schwanenworte der Sibylle,
Von nun an schweigen die Orakel stille.

— I 'Pindar':

Mild und weich töne mein Lied
Wie der West, der mit sanftem Anhauch
Des Schwans Gefieder kräuselt,
Und über die schattigen Hügel und Auen
Siziliens flüsternd dahinzieht.

M. GRAF v. STRACHWITZ i 'Roland's Schwanenlied':

Das var Graf Roland's letzter Schrei,
Er kam aus fernem Süd;
Wohl singt sich nimmer ein Ritter frei
Solch donnerndes Schwanenlied.

RUD. v. GOTTSCHALL, om hvilken HUB säger, att han, 'ein Dichter-
schwan', i vissa oder badar i djupa, härliga ideer, har i 'Weltseele':

Durch die fluthende Welt rudert mein Geist, ein Schwan,
Majestätisch und still! Träume aus Hindostan
Sänft'gen die Leidenschaft
Lotosblumenhaft,
Bis die hemmende Schranke fällt,
Bis die Seele wird Seele der Welt.

— — i 'Nachtphantasie':

Nicht um die Wasserlilien kreisen
Die Schwäne hier in sanfter Gleisen,
Als Sonn' auf Sonne dort sich zum Kranze flicht.

— — i 'Barrabas':

Dann Leda flichend vor dem Götterschwane, . . .

JEGÓR V. SIEVERS i 'Frühlings Tod':

Da kommt der Lenz mit allen Himmelspenden
Und — bebt zurück, hier welken seine Kränze,
Von Tod und Leben fand er hier die Gränze;
Nur seine Boten darf er noch entsenden,
Und Schwäne künden rings dem rauhen Norden:
Im schönen Süden ist es Frühling worden . . .

Es dehnt ein Fluss sich durch das Moor zur Küste,
Da ruht des Wandervogels müde Schwinge.

KARL WILH. DICHL i 'Unter der Trope' har en vågad teckning:

Oben lauschen weisse Schwäne
Auf dem Meere von Korallen . . . .

JOSEPH VIKTOR SCHEFFEL i 'Der Trompeter von Säckingen', 1853:

Wie ein Riese unter Zwergen
Sass er in dem goldnen Schwanen,
In der andern Spielleut Schwarm.

HEINR. STADELMANN i 'An die Muse':

Dir, Muse, die der Töne Schwellen
In süssen Wollaut schmeichelnd taucht,
Die in den stummen Fisch der Wellen
Des Schwanen Liederseele haucht: . . .

FR. MARX i 'Und soll denn schon geschieden sein!':

Bis sie gebracht den letzten Gruss,
Ein Schwanenlied verhauchend singt,
Und dann mit jubelnden Erguss
Als Lerche sich zum Himmel schwingt.

ROBERT HAMERLING, född enl. KURZ och HUB 1832, enl. LEIXNER 1830,
skrev 'Ein Schwanenlied der Romantik'.

— — i 'Germanenzug':

Doch Asia's Glansgestirn, es wird erbleichen,
Auf Indus' Fluthen singen schon die Schwäne
Das letzte Lied urweltlich schöner Zeiten:
Zieh hin, wo . . . . .

— — i 'Ahasverus in Rom', 1866:

da geh'n allnächtlich

Die lieblichen Sternenbilder ihre Bahnen
In ew'ger Schöne, ew'ger Majestät:
Da segelt stolz der Schwan im blauen Aether, . . .

FELIX DAHN i 'König Richard und Sir Hugh':

Manch goldnen Abend fuhren sie, wann süss der Hänfling sang,
Wohl Mund an Mund und Knie an Knie den steilen Strom entlang,
Das Ruder ruht, — sie treiben leis, — worauf der wilde Schwan —
Und Blüthen streuet roth und weiss der Maiwind in den Kahn.

NIKANDER har i 'Foglarnas lycka':

O vore jag blott	Vid dagens förlopp
En trast uti linden,	Med renare sinne
En lärka i vinden,	Och klarare tunga,
Det — eller en Svan	Med ljuvare minne,
På böljornas ban,	Med friskare hopp.
Då skulle jag sjunga	

Konung OSCAR II kallar uti en 'Tillegnan' HORATIUS Venusias Svan,
och i Ode 'Till Melpomene' heter det:

Du, som i gyllene lyrans sträng
Bäst kan stämma och ljuft tonerna samklang ger,
Sångmö, om det dig lyster, du
Svanens tjugande röst lånar åt fisken stum:
Din allena är gåfvan — din, ...

Slutligen må nämnas, att Svanen mycket ofta under äldre och nyare
tid blivit framställd å plastiska konstverk och målningar. Han finnes avbil-
dad å många äldre mynt och vapen.

Talrika personer i olika länder bära namn efter Svanen, och många
platser likaledes och i synnerhet hos oss. Enligt en posthandbok, 1883, finnas
55 ställen i Sverige uppkallade efter Svan.

Κύκνος HOM. II. II 460; XV 690; Hymn. 20, Apoll.; ref. BUCHH. KOERN.,
Hom. Thierw. 1880, 66. HES., Scut. Her. 316; Fragm. CIV; ref. HYGIN.
Fab. 154 m. fl. ref. VOSS, Br. II 113. TRANÉR, Sc. Her. 1833 p. 60.
?SIMONIDES, TUD., Gr. Lyr. 185, 343, Maiandergans. AISOPOS ed.
SCHNEID. 1810, 200,-1, 288, 408. FAIDR., Fab. 85 B. cf. ALKM., ATHEN.,
VII 191. [cf. MÄHLY, Gr. Lyr. p. 11. THUDIC. Gr. Lyr. 387]. ANON.,
ERINNA, ref. MÄHLY, l. c. 115. Anth. pal. VII, 12. SAPPFO, ATHENAIOS

Deipn. ed. SCHWEIGH. II 50, p. 220. EFIPPOS, l. c. HIMERIOS Or. XIII 7, ref. VOSS, Br. II 108. AISOPOS, ed. Lund 1787, 29, 100; v. BIND. 41. Cf. SIMONIDES, ATHEN., l. c.; Maiandergans THUD., Gr. Lyr. 1859, 343. ANAKREON, Apoll. v. 7. PS.-ANAKR., MÄHLY, Gr. Lyr. 44. IBYKOS, ATHEN., II 57; ref. HARTUNG, Gr. Liederdict. I 1854 p. 189. PRATINAS, THUD., Gr. Lyr. 1859, 443. AISCHYLOS, Agam. 1422; Üb. VOSS, Br. II 124; W. v. HUMB., Agam. 1816, p. 69; ref. BRAUN, Naturg. der Sage II 1865, 167; fr. Did. p. 237. PIND., Od. Apoll. v. 61; ref. VOSS, Br. II 108. Cf. KRATINOS, ATHEN. II p. 58 A. ERIF., l. c.; Com. fr. ed. Did. p. 598. SOFOKLES, Fragm. 55, 62 ed. Did. p. 258. ANAKR., Hymn. Apoll.; TRANÉR, Anakr. 1833, 40 [cf. 72]. EURIP., (flere sammansatta ord) ed. PRIESTL. Orest. 1383; ed. Did. 1878, 1387; cf. Aul. 794; cf. Taur. 1105, 4 B; Rhes. 614; Bakch. 1354; Hel. 19, 216, 1108; Jon 160; Her. Fur. 692; Elektr. 151, cf. 1064. Fragm. Faëthon I 34; ref. NATALIS COMITIS, Myth. 1596, 95; VOSS, Br. II 116. ARISTOFAN., Sfekes 1064, ed. BERGL., BURM., 1760; BRUNCK II 1783 p. 288; DIDOT 1877, Av. 769 etc., 869-71. Ed. BRUNCK l. c. p. 191 etc., cf. VOSS, Br. II 121, 130-1. SÄVE, Ar. Fogl. 870 [vix *δρόψ* Av. 306, ut vult DROYSEN, de Ar. re sc. 1868]; Ran. 963. Üb. VOSS, SEGL., MÜLL., MICKW. m. fl. NIKOSTRATOS, Athen. XI p. 474 B. PALAIFATOS, De incred., ed. BRUNNERUS 1663 Cap. XII. PLATON, Faidon 35; Politeia X; ed. Did. I 66, 35; cf. II 48, 51, 194. AISKIN., Ag. 1433. ARISTOT., Hist. an. Ed. SCHNEID. I i 10; VIII 5, 8; IX 2, 8, 9; 13, 2; VOSS, Br. II 118; *Olor* GAZA; LENZ, Zool. 1856, 394; SUNDEV., Arist. 1862 n. 136; ed. DIDOT V 1872 Ind. *Olor*; Fragm. Did. 1869, 174; VOSS, Br. II 125; cf. THUD., Gr. Lyr. 1859, 456; STOLL, Anth. 3 Aufl. II 1864, 38, Leda. HEKATAIOS, AILIAN., N. An. XI, 1, ed. Did. p. 187. ANAXANDR., ATHEN. ed. SCHWEIGH. IV C, 7; Poët. Com. med. ed. MEINEKE, Did. 1855 p. 428. MOSCHOS, Idyll. III 14, 17; Ed. Did. Scol. Index; KITTLITZ, Naturb. a. d. griech. Lyr. 1867, 20. ALEXIS (sec. ATHEN. II p. 472 A). Antiq. Med. 543. EUBULOS, ATHEN. VII 301 A; Com. fragm. ed. Did. 454. DIOSKORIDES, Anth. pal. Ed. BOSCH V 429; Did. 1872 XI 195; REGIS, 1856, 222. Poet. com. græc. fragm. Did. 1855 Leda p. 795; cf. Anth. Pal. Did. 1844, VII n. 674; REGIS, Anth. 1856, 113. ANAXIM., Fr. 3. ARRIAN., ed. Did. THEOKRIT., ed. Did., O. IX 11, 19; O.C. II 547; IV 392; Ph. 69, 222, -4, -5, 230, -1, -3. LEONIDAS, BOSCH, Obs. Anth. gr. V p. 64, 66; Anth. pal. VII 19. Anon., Anth. pal. ed. BOSCH, v. LENN. 1822, L. 1, T. 7, E. 2; Anth. pal. IX 108, 345. CHRYSIPP., ATHEN. XIV p. 616 B. APOLL. RHOD. IV 1301; FERKYDES, Schol. II 500; VOSS, Br. II 1827, 108. FILOCHOROS, Fragm. hist., ed. Did. 207. ARATOS SOL., Fainom. ed. HYGIN. 1570, 171, 184, ref. NATALIS

COMITIS 1596, 94-5, 665, 855-6. KALLIMACHOS, Hymn. Apoll. v. 5, ed. SCHNEID.; üb. SCHWENK, 1833; AHLWARDT 1794. NIKANDROS, Fragm. 52 ed. SCHNEID. 1856. POLYBIOS XXX 5, 7; XXXI 20, 1. APOLLODOR., III 10 (7); ref. NATAL. COMIT., Myth. 1596 IX, CXIX p. 1021. MELEAGROS, Anth. pal., ed. Did. 1872 IX 363; REGIS, 1856, 158; MÄHLY, Gr. Lyr. (s. a.) Lipz. p. 102. STRABON, p. 163; ed. Did. 1853, 135, 50. ANTIFILOS, Anth. pal. ed. Did. V 307, Cygn. DÜBNER. & H. GROT., l. c. ANTIPATROS, Anth. pal. ed. Did. VII 30, 713; IX 92; REGIS, 1856, 51, 130. BASSOS, Anth. pal. ed. Did. V 125; *Olor* H. GROT., l. c. FILIPPOS, Anth. pal. XVI, 104; REGIS, 1856, 253. DION CHRYS., Log. XII ed. CASAUB. & MORELL 1604, 194 C. Scol. in DION. l. c. 57. PAUSAN., I 119, 3. Ed. Did. I 30, 3, cf. III 16, 1. ANTON. LIBERAL., Metam. XII, ed. c. Fab. Aesop. WALCHN. 1724. AILIAN., Nat. An. V 34; Var. hist. I 14 (sec. ARISTOT.); ed. Did. 1869, 174; VOSS Br. II 1827, 125. NEMESIAN., Kyneget., ed. BURM. 1775 p. 225 v. 37. PALLADAS, Anth. gr., ed. BOSCH L. I, T. 77, E. 1, p. 312; L. 2, T. 13, 23 p. 414. Anth. pal., ed. Did. 1872 IX 380; REGIS, 1856, 160. [Cf. ALEXANDR. TRALL. II 139, 153; L. XII De re med.] KONSTANTINOS POGONATOS, De cib., ed. ERMEN. Anecd. med. gr. 1840, 239. THEOFYLAKTOS SIMOKATOS, ed. BOISSONADE 1835, 9, 80, 92, 161, 179, 321; cf. IDEL., Phys. & Med. I. SUIDAS, ed. BERNHARDI II 447; ref. VOSS, Br. II 126. JOANNES TZETZES, Antehom., ed. Did. 1878, 257. DIONYS., Parafr., ed. Did. Poet. buc. & did. 1862, p. 12. FILE, De animal., ed. BERSMAN 1596, 17; ed. Did. Poet. buc. & did. 1862 n. 10 p. 7. GALENOS, ed. KUHN XII 1826, 708, 759; cf. *πυρράκιον* XIV 1830, 765. LUKIAN., Tim. 47; ed. LEHM. I 1822; MENKE 1846; Did. 1867, V; Deor. Dial. II 1, ed. Did. V 2; VIII, 2; 20, 14; XIII, De sacrif. 5, Var. hist. II 15; ed. Did. XXVII 15; De Electr. s. Cyn. l. c. LVI 4, 5; ref. NATAL. COM., Myth. 1596, 726; MENKE 1846 m. fl. ALEXAND. MYND., ATHEN. IX 11; ref. VOSS, Br. II 1827, 125. Cf. ATHEN., ed. SCHWEIGH. Ind. Leda. FILOSTR., Vit. Apoll. I 5; III 49; Imag. I 9, 2-4; 11, 2. PORFYR., De abstin., ed. Did. 1858, III 16-17; BALTZER, 1869. DIONYS. PERIEG., Geogr. min., ed. BERNH. 1828, 834 p. 47, 753; EUSTATH., Comm. l. c. p. 155. Paraphr. de Av. Ed. Did. Poet. buc. & did. 1862, II 19. LONGOS, Pastoral. II 5, ed. Did. Erot. Scr. 1856 p. 144; Üb. JAC. 1832; COURIER 1879 p. 48, Cygne. GREGOR. NAZ., Ep. I; ref. VOSS, Br. II 1827, 129. HIMERIOS, Orat. III 4 p. 52; VI 1, 2; XIII 12; XIV 7, 10; XVII 3; XVIII 4; XXIV 5; Eclog. XIII 35; XIV 4, 5; XXI 1; part. ref. VOSS, Br. II 119, 126-9; cf. KOINTOS, ed. Did. 1878, IV 153; XIV 131. BASIL. MAGN., Epist. Adagia 1670 p. 231, 690; Cygn. 170, 690.

Cygnus CIC., Tusc. I 30. LUCR., III 7; IV 182; VOSS, Br. II 1827, 123

(552 err.), 126. VIRG., Buc. VII, 388; VIII 55; IX 29; Georg. II 198; Æn. I 393; VII 699, 705; XI 458, 564; X 187; XI 581; XII 249. HOR., Od. IV 2, 25; 3, 20. STAT., Silv., ed. Bip., 1785, III, IV 22. PROP., Eleg., ed. SINT. III 2, 39; ÜB. JAC., l. c. PLIN., Nat. Hist., ed. SILLIG, XXX 69, 70, 130. OVID., ed. KNIPP. Met. II 367; X 708; XII 138-45; Trist., ed. EKBLAD 276, 11, 16. Epist. VII 1. GRAT. FALISC., Cyneget., ed. KEMPH. 1728, BURMANN, 1775, 77. SENECA, Ag. 679. MARTIALIS, ed. Lugd. B. 1661; Epigr., ed. Bip. 1784, XIV 161; XIII 77; cit. BELLMAN, Skr. III, 1861, 11. DIOGENIAN., V, 37. NEMES., Cyneget., ed. KEMPH. 1728; BURM. 1775, 37, 314. AUSON., Ad Paulin.; KÖHLER, Sprichw. 1881, 104. ALB. MAGN., De Animal. (1495) 227,-8. BELON, Portr. Oys. 1555, 151-2. GESN., Av. 1555, 357; GESN. rediv. 1669, 3, 79. ALDROVAND., III 1635 L. XIX c. l. p. 1. WORM., Mus. 1655, 289. JOHNST., Av. 1657, I 90. GEORG DE SEPIBUS VALESIIUS, 1678, 32. HAHN, Disp. d. Cygn., Aboæ 1697. RUDEEN, de Cant. Cygn. Aboæ 1703. Cf. PAYK., Præs. tal 1792, 32. P. AUG. BERGÆUS, Poëm. 1568, 198; Olor l. c. Ind. de animal. NAT. COMITIS, Myth. 1596, 395, 724,-9, 1105. IS. BODINUS, Nat. Theatr. 1605, 372-80; v. inf. Olor. CAMER., Symb. & Embl. 1661 Cent. II 94; III 25-8. MASEN., Spec., ed. 3, 1681, 94, 212, 872 + Ol. GRONOV., Regn. Anim. 1740, 29 etc. (flere cit.). 'PAUL VIDALIN, Orat. de Frider. V. Lips, 1757'; ref. VOSS., Br. II 1827, 132. E. v. HOM., Wand. 1881, 359 (part.).

Olor VIRG., Ecl. IX 36; Buc. IX 36. HOR., Od. III 28, 15; IV 1, 10; ref. VOSS, Br. II 1827, 106. OVID., Met. X 718; XIV 430; Am. II El., 6, 53. PROP., Eleg., ed. SANT. II 25, 85 p. 478; ÜB. JAKOB., 1859 II 34, 84 p. 69. PLIN., Nat. hist., ed. SILLIG, X 63, 131, 203. MARTIAL., Epigr., ed. SCHREV. etc. I 54; v. FRIESEN, 1875 p. 34. PLUTARCH., ed. DID. M. 473, 3. SIL. ITAL., Pun. II 438; VII 441; XI 438; XIV 190, ed. RUPERT 1795-8. CALPURN., Bucc., ed. GRAUFF, 1836, 50, 65-7. AUR. PRUDENT., ed. HEINS., 1701, Contr. Symmac. I 61-3. CLAUDIAN. XL 11; ref. VOSS, Br. II 1827, 118. JO. CHRYSOST., Hom. I De penit. BODINUS, Nat. Theatr. 1605, 376-9, 408. NONNUS, Diatet. 1646, 269.

Svanne, BERGEN, Danm. oc Norg. Herl. II 1556, 150.

— STRUYS, ÜB. STRAUSS., Reise 1676, 78. Schwanen.

Cygnus ferus WILL., Orn. 1676, 272. RAY, Syn. 1713, 136. BRISS, Orn. VI 1760, 292; ed. 1763 II, 439. STEPH., Shaw., Gen. Zool. XII II 1824, 10. EYTON, Anat. 1838, 101. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 94. THOMPS., Irel. III 1851, 3. REINH., Vid. Medd. 1853, 83; Rink, Grönl. 1857, 16; Ibis 1861, 13. BAILLY, Orn. IV 1854, 334. LLOYD, Anteckn. II 1855, 173. F.-BEAUM., N-a. 1856, 166. C. A. WR., Ibis 1864, 155. Cf. MORE,

l. c. 1865, 441. DEGL., Orn. II 1867, 473. BAIRD, Amer. J. of Sc. 1866; ref. J.f.O. 1866, 341. MARCHAND, Rev. & Mag. zool. 1867, 323. TRISTR., Ibis 1868, 327. M.-EDW., Rev. & Mag. zool. 1868, 358. A. M.-EDW., Ibis 1868, 364; Ois. foss. II 1871, 594-6, Atl. I 1868, pl. 17, os corac.; pl. 27 f. 1-6 tarso-met. + *C. mus.* MARCHANT, Cat. 1869, 79. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 338.

Anas cygnus L., SN. II 1735, 46. ANAS . . . . *a* L., Fn. 1746, 31. Svanor Wästg. Res. 1747, 143; SN. VI 1748, 22 (*a*). Migr. av. 1757; Am. ac. IV 1759, 585 (part.). S.N. X 1758, 122; Fn. II 1761, 38; S.N. XII 1766, 194 *a*. BRÜNN., 1764, 12 (e. p.). GADD, Sjöf. 1769, 3. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 275-6, *a*. — MÜLL., Prodr. 1776, 13. (MOHR, Isl. 1786, 19). GM., S.N. 1788, 501. JULIN, V. A. H. 1789, 187; N. Journ. Hush. 1792, 59. SV. CARLSON, Fogl. 1789, 16. LATH., Ind. II 1790, 837, 502. LATH. B. III II 1798, 379; IV 1812, 502. ?BESEKE, Vög. Kurl. 1792, 41. ÖDM., Wermdö 1792, 63. RETZ, Fn. 1800, 109. WALLENIIUS, Fn. Fenn. 1810, 20. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 148. BOIE, Wied. Z. Mag. I III 1829, 137. TEMM., Man. II 1840, 829. — List Gard. Z. soc. 1829, 23. DEGL., N-a. 1855, 419.

Anser cygnus KLEIN, Hist. av. 1750, 128, 172; Stemm. av. 1759, 31; Vög. 1760, 237. BRISS., Orn. VI 1760, 288.

Svane, PONTOPP., Norw. II 1754, 188.

Cygnus musicus BECHST., Vög. D. III 1809, 830. CUV., R. A. 1817, 529, Gen. *Cygnus*, 528. FABER, Prodr. 1822, 81; Hochn. Vög. 1826, 20, 33 etc. BREHM, V. D. 1831; J.f.O. 1855, 244. ROBSON, Tidsk. f. Jägar. 1832, 59 Svan. EKSTR., l. c. 278. GLOG., Schles. Wirb. 1833, 56. KAUP., Thierr. II 1836, 371. HORNSCH., Sch., Verz. 1837, 19. SCHINTZ, Fn. Helv. 1838, 124. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 382. J. FR. NAUM., Wieg. Arch. 1838, 367. WIEGM., l. c. 367. NAUMANN, Nachträge 2 p. 89. AV STRÖM, Sv. Fogl. 1839, 70. WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839, 103, 107 (part.). REINH., Krøy. Tidsskr. 1839, 527-32. ZAWADZKI, Fn. 1840 p. 127. KEYS. u. BL., Wirb. E. 1840, n. 372. TEMM., Man. IV 1840, 526, *Cygnus*. ANDR., V. A. H. 1871, 211. BUHLE., d. Schwan 1842, 49. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 136; Bull. d. l'Ac. Belg. ref. N-a 1856, 395. LANDB., 1842, 201. DE SERR., Migr. 1842, 95, 207. MALH., Orn. Sic. 1843, 213. LÖW., V. A. H. 1843, 404; 1846, 450; Öfv. V. A. F. 1848, 42, 44; 1850, 156, 160; 1851, 72; 1864, 315. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. SCHLEG., Rev. 1844 p. CXII; Mus. Ans. 1866, 81. Z. G. 1868, 62. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 88; 1845, 166. v. D. MÜHLE, Orn. Griech. 1844, 119. MALM., Krøy. Tidsskr. 1844, 184, 208. SUNDEW., V. A. H. 1844, 382; Öfv. V. A. F. 1845, 129, 166;

1846, 44, 247; 1874, 3: 25 (Spetsb.). LILLJ., Obs. z. II 1845, 54. SCHULZ, Fn. March. 1845, 391. RATHKE, N. Preuss. Pr.-bl. II 1846, Sep. 15. SUFFR., Arnsb. 1846, 158. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44, 311; Jägarf. Tidskr. 1864, 102. LÆSTAD., Öfv. V. A. F. 1846, 311. M. v. WR., Vet. Soc. Handl. Helsingf. 1847, 61. BEYER, Öfv. V. A. F. 1848, 44. SCHAGERSTR., l. c. 42. GRILL, l. c. 1863, 27. GERARD, Cygnes, Dict. un. d'Hist. nat. IV 1849, extr. 3. ANDERSSON, Öfv. V. A. F. 1849, 221, 224. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 310-12; N-a 1854, 266. HEUGL., N-a 1850, 2 H. 65. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 53; Danm. Fugl. 1852, 350; ed. COLLIN, 9 H. 1876, 632. BÖCK, Ber. 1851, 21. W. v. WR., Göteb. Handl. 1851, 73. SCHWAAB, Naturk. 1851, 75. THIENEM., N-a 1851, 4 H. 86. [Nec GAD., N-a 1852, 3 H. 8.] TOBIAS, N-a 1852, 1 H. 102. NEGEL., N-a 1853, 63. CALW., l. c. 100. BALD., l. c. 174. MOESCHL., l. c. 306. HAMMARGR., l. c. 296. H. SCHILL., J.f.O. 1853, 371-6. REINH., Vid. Medd. 1853; Üb. J.f.O. 1854, 441; cf. Ibis 1861, 13. A. BREHM, J.f.O. 1854, 84. BRUCH, l. c. 278. WESTERL., Göt. Handl. (1854) 1855, 71. WALL., N-a 1854, 266. SCHWAB, Abh. z.-b. G. 1854, 533. LANDB., N-a 1855, 88. v. MIDD., Isep. 1855, Schwäne (part.) 69; 74, 112-3, 129. DUBOIS, J.f.O. 1855, 270. BOLSM., N-a 1855, 316. BRAHTS, l. c. 335. JÄCK., J.f.O. 1855, 404; N-a 1856, 246; 1858, 447; Abh. N. G. Nürnberg. 1864, 126; Ber. Bamb. (1862) 1863, 90. HARTL., J.f.O. 1855, 319. HINTZ, N-a 1856, 21; 1857, 6, 70; J.f.O. 1861, 218, 306; 1862, 447; 1863, 430; 1864, 36, 190; 1865, 241; J.f.O. 1866, 154; 1867, 174; 1868, 401. KORNH., Vög. Ung. 1856, 25. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. v. MÜLL., l. c. 231. MOB., Notis. 1854, 218; Finsk. Vet. Soc. Handl. 1856, 217; Vet. S. Föredr. 1857, 106. PÄSSL., J.f.O. 1856, 387. KRÜP., N-a 1857, 6-7. BUVRY, J.f.O. 1857, 130. J. v. WRIGHT, Öfv. V. A. F. 1857, 44; Kuopio 1857, 40; Uskela 1859, 118. NYLAND., M. v. WRIGHT, Resa 1857, 84. ERH., N-a 1858, 21. ALTHAMM., N-a 1857, 403. JÄG., Ber. Wetterau II 1858, 35. QUIST., N-a 1858, 49, 57. ALTH., N-a 1858, 168. GAD., N-a 1858, 281. BÜTTNER, l. c. 352 (part.). NILSS., Fn. II 1858, 381. ANTINORI, J.f.O. 1858, 484. HARTM., Bidr. Skand. fogelf. 1859, 18, 19. ÅSTR., Lomma 1859, 20. C. HINTZ, N-a 1857, 6; J.f.O. 1863, 68, 430; 1864, 96, 109; 1865, 241; 1866, 154; 1867, 174; 1868, 401. FINSCH, J.f.O. 1859, 386. HOLL., l. c. 444; 1860, 306; Wirb. (1871) 81. SEIDL., Sitz.-ber. N. G. Dorp. I 1860, Sep. 40. POW., Ibis 1860, 351. v. SCHRENCK, Amur. 1860, 455, 561; Ibis 1862, 254. RÜTIM., Fn. d. Pfahlb. 113. STENSTR., ref. LÜBB., SCLAT., Ibis 1862, 77, 180. SIMPS., l. c. 1861, 366. MALMGR., Soc. pro Fn. & Fl. Fenn. 1861, 106. FINGER, Abh. z.-b. G. 1861, 229. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 29. R. BLAS., Ber. XIV Vers. D. Orn. G. 1862,

70. SOMM., Öfv. V. A. H. 1861(-2), 74. LÜBB., N. H. Rev. 1862; ref. Ibis 1860, 180. SWINH., Ibis 1862, 254. ?BLAK., Ibis 1862, 312. HÖGB., Örebro 1863, 18, 19. RADDE, N.Ö. Sib. 1863, 21, 348; Bull. Mosc. 1854, 160. RÖM., Verz. 1863, 62. GRILL, Öfv. V. A. F. 1863, 27; Z. G. 1863, 165. ALTUM, J.f.O. 1863, 109. [Nec HART., Nat. Verh. Utr. 1864, 16, fig. 15; cf. Ibis 1866, 117.] SEZEK., Ber. Cass. 1864, 41. A. v. HOM., J.f.O. 1864, 142. MAX SMIDT, Z. G. 1864, 223. STETTER, Verh. Herm. 1864, 240. v. DROST., J.f.O. 1864, 428; Borkum, 1869, 259. COLLETT, Christiania 1864, 202; Hvalø 1866, 42; Vid. S. Forh. 1868, 174; N. Mag. f. Nat. Sep. 1877, 113. v. NORDM., J.f.O. 1864, 376. JERD., B. Ind. 1864, 777-8. RIVA, Orn. 1865, 531. Ibis 1866, 47. ALBARDA, Herkl. Fn. III 1866, 229. STÖLK., Ber. St. Gall. G. 1867, 76. MÄKL., Fogl. Ordn. 1867, 98. TIS., Ö. Smål. 1858, 31. F. SCHLEY, Z. G. 1868, 60. BRUHIN, Z. G. 1868, 156; Abh. z.-b. G. 1868, 254, 879, + ?*C. minor* l. c. MEVES, Öfv. V. A. F. 1868, 284; 1871, 780; 1879 n. 6, 44. DYB., PARR., J.f.O. 1868, 338. A. M.-EDW., Rev. & Mag. z. 1868, 357; ref. Ibis 1868, 364. EIS., STUXB., Öfv. V. A. F. 1868, 372. A. RÖSE, Z. G. 1868, 381. SUNDSTR., Örebro (1868) 1869, 25; Öfv. V. A. F. 1872 n. 4, 33; Fn. 1877, 164. KINB., Öfv. V. A. F. 1869, 56; Tidskr. f. Vet. 1878, 146; Eddas Nat. 1880, 100, Svanr. BORGGR., Nordd. 1869, 125. BARTH, J.f.O. 1869, 96. —R., Z. G. 1869, 253. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 338. v. FISCH., Z. G. 1870, 352. A. FRITSCH, V. E. 1870, 398; Wirb. 1872, 83. E. v. HOM., J.f.O. 1870, 429; 1872, 307-8; Orn. Br. 1881, 245; Wand. 1881, 107, 164, 376. KOLM., Gotl. 1871, 14. GOEB., J.f.O. 1871, 21, 146. L. MARTIN, Z. G. 1871, 157. HOLMGR., Skand. Fogl. II. 1871, 1047. LANDOIS, Z. G. 1872, 252. ?HEUGL., Ibis 1872, 63. v. TSCHUSI, J.f.O. 1872, 136; Z. G. 1875, 457; Vög. Salz. 1877, 81. QUENN., Stud. 1873, 34. TACZ., J.f.O. 1873, 108. SEV., l. c. 340. STOLPE, Öfv. V. A. F. 1873 n. 5, 71. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 310; J.f.O. 1876, 52. BROOKE, Ibis 1873, 342. K. FRITSCH, Denkschr. Wien 1874, 243. SEV., J.f.O. 1874, 410. REY, Z. G. 1874, 429. BOD., Zool. Gart. von Berl. 1875, 13. ROHW., Vög. Schlesw.-H. 1875, 19; v. Hom. Reise 1880, 82. DANF., BRAUN, Ibis 1875, 426. SWINH., l. c. 456. SCHAL., J.f.O. 1876, 14. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876 n. 3, 113. CED., l. c. n. 4, 62. SEVERZ., ref. Ibis 1876, 416; SEEB., l. c. 1882, 385; 1883, 33. SINT., J.f.O. 1877, 68. Jahresb. J.f.O. 1877, 335; 1878, 431; 1880, 87; cf. 103, 401; 1883, 71. PLESKE, J.f.O. 1878, 39, 93. BLAK., Pr., l. c. 211. CARLS., Sv. Fogl. 1878, 93. C.-GYLL., Sällsk. f. Antr. o. Geogr. Tidskr. 1879 n. 8: 3, 5, 7, 9, 12, 21, *Cygn.*, Svan, Sångsv. DRESS., B. E. pt. 79, 1880. Kronpr. RUDOLF, BR., J.f.O. 1879, 126. THEORIN, Fört. 1880, 4; 1883. BRANDT,

- J.f.O. 1880, 247. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. Veil. Z. Have Kjøb. 1882, 5. CARLS., Öfv. V. A. F. 1882 n. 1, 36. OLSS., l. c. n. 10, 45. GR. MARSCH., v. PELZ., Orn. vind. 1882, 122. FRIEDEL, Z. G. 1882, 311. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 227. HAHR, Handb. II 1882, 333. HOLLGR., F. Spr. 1884, 33. GAEBLER, Z. G. 1884, 246. H. MEIER, J.f.O. 1885, 96. E. BÜCHN., l. c. 206.
- Cygnus melanorhynchus* MEY. u. W., Tasch. II 1810, 498. MEYER, Vög. Liv.-u. Esthl. 1816, 240. MEISN., SCH., Vög. d. Schw. 1815, 283. NILSS., Orn. 1821, 189. EKSTR., V. A. H. 1826, 163-4-7; 1829, 33-5; Mörkö 35. WALCHN., Orn. 1835, 151. HOLB., Krøy. Tidsskr. 1842-3, 432; Übers. v. PAULS., 1846, 61. NAUM., N-a 2 H. 1850, 21. HINTZ, J.f.O. 1857, Tab. 1.
- Cygnus olor* PALL., Zoogr. II 1811, 211 (nec GM.); *C. o. major*, l. c. 214.
- Cygnus islandicus* L. BREHM, V. D. 1831, 832. J. F. NAUM., Wieg. Arch. 1838, 361. REINH., Krøy. Tidsskr. 1838-9, 527.
- Olor musicus* WAGL., Isis 1832, 1234.
- Cygnus xanthorhinus* NAUM., V. D. XI 1842, 478, 499; N-a 2 H. 1850, 21. BOLSM., N-a 1852, 2 H. 36. SCHRAD., J.f.O. 1853, 31.
- Cygnus Linnei* MALM, Fn. 1877, 343; Göt. Årsskr. III 1882, 10.
- Hansa (part.) Rigveda, Üb. LUDWIG, I-V 1876-83 p. 373 etc.; Trad. LANGLOIS, 1870, 470, 500. VALMIKI, Ramay.; Trad. FAUCHE I 1864, 24, 38, 220, 240, 259, 359; II 23, -9, 60, -5, 116, 323. KALIDASA, Vikrama o. Urvasi 4:de Akten, TRANER, Anakr. 2:dra uppl. 1833, 217, Svan. BOPP, Nalus, ed. 3, 1868 p. IV, VI; L. I 19, 22, -5, -6, 31; II 1; IV 3; V 18; XII 16, Anser; cf. IX 12, 113, Anas. BRANDES, Lervogner 1870, 25, 79, 123, 192-7-8. BÖHTL. u. ROTH, Sanskr. W. VII 1876, p. 1486-8. GUBERNATIS, Zool. Myth. I, 1872, 306-7-9; Swan, *Anas*, *Anser*, *Phaenicopterus*; Üb. HARTM., Thier. indogerm. Myth. 1874, 575-6, 580. EDGREN, Schakuntala 1875, 141, 151; Melanika 1877, 34, Svan; Nala 1880 I, 15, 16, 19, 20, -2, -5, -6, 31 II 1; IV 27; XII 73, 81, Svan; Sanskr. Forml. 1883, 283, Gås, Flamingo. Ghata Karparam (Det sönderslagna kärlet), ed. DURSCH, 1828, 34, 56, 62, Gans, Schwan, *Anser*. DE CHEZY, Cygne, l. c. 52. Meghadûta, WILSON, Goose. JOHNSON, Hetopadêsa 1847, 209, 283, Goose, Swan. JOLOWICZ, Poet. Or. 1856, 50, 81, 105, 127, 152, 157, -8, 181, -3, -8, 194, -6, -9, 200, -1, -2, 230 (cf. 396, 403, -5, -12), 506, -8, Schwan, Ente, + Gans, Flamingo, Königshansi, Königsschwan. UPHAM, Sacr. a. hist. books of Ceylon III 289; ref. BENFEY, Panchatantra I 280; II 133, -9, 245. J. G. v. HAHN, Sagwiss. Stud. 1876, 69; cf. 222, -3, -7. BOLZ., Vorsch. 1868, 760 etc. STENSL., Elem. 1875, 125. [Nec Anka, Sanskr., nec Hansa, BONDESON, Hall. Sag. 1880, 17 etc.]
- Schwan ZIEHNERT, Volkssag. I (1838?) 'Die Schwanenburg zu Kleve', 8:de Årh. (Lohengrin) p. 49. SCHNEIDER, Bibl. Lex. III 1731, 193, 508-10. RICHTER, Phantas. d. Altherthum II 1817, 74, 81. Voss, Myth. Br. II 1827, 112 etc. LESSING, Werke I 1841, 140. GOETHE, Werke I 1856, 248, 345; III 1857, 260; IV 157; VII 1858, 169; IX 272-3, 286-7; XI 337, 381; XIII 255; XX 226; (XXV 145; XXXVI 123). SCHILLER, Werke I 1838, 21, 46, 77, 223, 302, 410 'Leda' etc.; RUD., SCHILL.-Lex. II 1869, 12-13. J. W. WOLFF, Niederl. Sag. 1843, 32, 68, 88, 165, 171, 673-5. FR. KIND., 'Swanhilde', ref. O. L. B. WOLFF, Hausschatz, 16 Aufl. 1853, 566. R. WAGN., Lohengr. ref. l. c. 1042 etc. MUSÄUS, Volksmärch. (1782) I 1845, cf. 27, 46; 53, 83, 150; III 2-4, 9, 21-6, 29, 35, -8, -9, 52, 92. RÜCKERT, Poet. Werke II 1868, 136 (part.), 176, 430; V 1868, 50; VI 369; VII 10, 11, 94; XI 1869, 451; XII 9 (10), 18; cf. Hamasa I 1846, 122; II 16. CHR. PETERSEN, Jahrb. Schl.-H. III, Sep. 1860, 7, 9, 19, 29, 56-7, 60-2-4. CASSEL, Der Schwan 1861 (here citater här ej återgivna). AD. WOLFF, Panth. Class. Alth. 1862, 25. BLUMAUER, Werke IV 1863, 46, cf. 354. BRAUN, Nat.-G. d. Sage I 1864, 380, 416; II 1865, 100, 152, 333, -76, -8, -83, 425-6, -9, -37, + Hansa, Gans. BOLTS, Vorschule 1868, 104 etc. MASIUS, Nat.-Stud. I 1869, 75. Cf. OVERBECK, Pomp. I 1866, 258, 284. HEDB., När o. Fj. 1871, 28. ?O. v. LOEWIS-KUDLING, Z. G. 1872, 283. ?ESCHER, Z. G. 1873, 347. v. MIDD., Reise IV II 1874, 1172; ref. E. v. HOM., Wand. 1881, 207; l. c. 164. LÜBKE, Reallex. 1874, 904. J. G. v. HAHN, Sagenw. Stud. 1876, 127, 371, 457, 475-7, 608, etc. BECHST., Altd. Märch. 1877, 136. O. v. LEIXNER, Gesch. d. Deutsch. Schrift I 1880, 19, 85, 103. KÖHLER, Tierl. im Sprichw. 1881, 104, -65, -6. WEISSER u. MERZ, Weltgesch. 1882, Tab. 95, 94.
- Svanir SNORRE, Edda, ed. RASK, 1818, 20. Cf. LYNGB., Fær. 1828, 104, 490-6, 506-9.
- Svan Kalevala, CASTRÉN, I 1848 p. 83, -8, 97, ?122; II 1841, 43, 81, 91; Schwan SCHIEFNER, 1852 Rune XIV 377, 455, 618; XVI 132; XXV 596, XXXI 12, XXXIX 223, XLI 85.
- Svan SHAKESP., Sonn. 80; öv. NYBL., 1871, 104; Muntr. fruar V 5; Köpm. III 2, öv. HAGB., Gås, Leda. HUMPHR., Spect. 1744, 180.
- ANG. POLIZIANO, 1454-94, ref. WOLFF, Ital. Nat.-Lit. 1860, 184 (Jupiter).
- Svan SAM. RHEEN., Lappl.; ref. SCHEFF., Lapp. 1675, 392-3; 1820, 3. BERG., Tal. 1787, 22 (part.). BELLMAN, Skr. I 1861, 18, 173; III 50, 51. TEGNÉR, Dikter I 1860, 82, -3, 94, -6, 197, 274, 464; II 11, 70, -2, 141, -7, 173, 259, 324, -5, 339, -96, 442, -89; BÖTTIGER, l. c. Inledn. I p. LIII. Cf. GEIJ. o. AFZEL., Sv. Folkvis. II 1816, 189. TÖRNEBL. m. fl., Tidskr. f. Jäg. 1834, 959. J. M. BRAUN, Die Folksharfe I 1838, 61. AFZEL., Sago-häfd.

I 1839, 42, 75, 114; III 1841, 151. (LÉNSTRÖM) Anthol. I 1841, 52-3; II 1842, 62, 176, LIDNER, Nunnan, l. c. I 271 ref. Sv. Folkb. II 1843, 124. CAMOËNS, Luciad. 5, 52; 9, 24, 36, 43, 63; 10, 88; övers. N. LOVÉN, 1852, 175, 298, 302, -4, -11, -51. RONEBERG, Skr. I 1858, 402, -19; II 1859, 155, -7 (206), 216(-7), 228 (237), 266; III 1858, 41, 54, 107, -18, -47; VI 1869, 144-5; DE SOUZA, Anth. univ. 1859, 888. TH. MOORE, Irl. Mel., övers. NYBL., 1859, 29, 118, 210; Lalla Rookh, övers. ARNELL, 1860, 18, 245, (Fönix l. c. 102, 257). WADM., Skr. 1869, 13. LING, Kärll. NIKANDER, Fogl. lycka; ref. Sv. hum. Parn. 1860, 273. Sv. Ordspr. 1865, 83. T. B., Jägarf. Tidskr. 1867, 144. TIMM, l. c. 1870, 13, part. (LINDBL.), l. c. 1874, 217. ANDERSEN, Sagor. Övers. BACKM. II 1877, 68, 71, -3, -5, 131, 278, 444. WESTIN, Grek. Vaser 1877, 36-8. Läseb. f. folk., 1878, 61, 73, 445. Konung OSCAR II, Saml. Skr. II 1878, 286. FAULMANN, Ill. Cult.-G. 1881, 544. HAMBERG, Mån.-öfv. Väderl. 1882, mars p. 4 (part.?). R. HORN, Jägarf. Tidskr. 1883, 86.

Svane DEBES, Færoa 1673, 132-3. PONTOPP., Norweg. II 1754, 188. STRÖM, Søndm. I 1762, 255; Eger 1784, 115. WEDEL og SYV, Viser I 1812, 89, 90, 190-1-3, 219; IV 1813, 88; V 1814, 129. OEHLenschL., Poet. Skr. udg. av LIEBENB., XIV 1859, 30; XV 1860, 60-5; XVIII 148; XIX 75-6, 169, 185; XXIV 1861, 73 etc., 130, 150, 164, 173, -9; XXXII 1862, 75, 148, 216, cf. 217, -9, Svanhvit, Fjæderham. LANDST., Norsk. Folkev. 1853, 798, 805. ASBJØRNSSEN, Huldre-Ev. I 1859, p. VII-XXV.

Wilder Schwan HALLEN, Naturg. II 1760, 541. KESSL., Beitr. 1853, 22. ?JEITT., Z. G. 1856, 275. CRONAU, Z. G. 1866, 429. QUIST., J.f.O. 1868, 58. Singschwäne H. BLAS., N-a 1856, 157. HUFNAG., Z. G. 1868, 114. SNELL., Z. G. 1869, 325. LÖBENST., E. v. HOM., Orn. Br. 1881, 193.

Cygne GUENEBALT, Dict. Iconograph. 1850, 800.

Sångsvan ENGELHARDT, Jägarf. Tidskr. 1869, 216-7. 'O', l. c. 1873, 83.

Flyttsvan C. M. S., Jägarf. Tidskr. 1879, 29.

Bastard: Svan + Gås, v. DROSTE, J.f.O. 1867, 356.

220 a. LILLA SVANEN, *Cygnus minor* PALL.,
Pl. LXXXI, fig. 3.

Näbb svart, med näbbrot, liksom ögonvrå, gul och utan knöl, fötter små, svarta; gapets längd 84—86 m.m.

♂ > ♀; ♂ vigt 11—12 α; ♀ 10 α. Iris brun.

1. Hane, gammal, 16 januari 1879, Sole, STEJNEGER.

Näbb svart, vid roten c. 15 m.m. bakom näsborrarna och den nakna

ögonvrån gula, i torrt tillstånd rödbruna (hos *C. musicus* sträcker sig den gula färgen fram under näsborrarna). — Efter STEJNEGER.

2. Hane, gammal, Ringkjöbing.

Näbb svart vid roten, ovan gult, nagel kullrig med svagt tillbakaböjd kant, näbbås vid roten bred, platt, framåt avsmalnande och likasom näsåsen kullrig, något nedtryckt. Käkkant något in- och nedtryckt, öfverkäkens lameller korta, nå kanten, underkäkens nagel platt, bred, mungipor uppdragna, käkrot hög. Pannvinkel avrundad. Näsborrar ovala, sneda, nedåt utan tydlig gräns. Ögonvrå naken, gul. Hela fjäderklädnaden hvit. Stjertpennor 11 par. Tumvinge med 4 långa fjädrar; handpennor: stora 10: 2 > 3 > 1, 1 och 2 i infanet, 2 och 3 i utfanet utskurna, 3 fäld; armpennor 18; armbågspennor minst 3: 1 > de innersta armpennorna; överarmpennor breda, långa; undre överarmtäckare långa, jemnbreda. Skenben fjäderklädt till hälen. Tars hoptryckt, sidor och tarssula nättecknade; tår 3 > 4 > 2 > 1, 1:a lederna, 4:de tåns 2:dra led till större, bakre delen nättecknade, för öfrigt ringlade, 4:de tån liten, simhud svart, nättecknad, kanter räta, sågade; klor svartblå, krökta, starka, 3 vidgad, 4 liten, når knappt marken.

	N	1 ♂	2 ♀
Näbb, längd till pannan	—	—	92,5
» » » munvinkeln (gapets längd)	84	—	86
» » » från spetsen till näsborrarna	38	—	36
» » » » » ögat	112	—	—
» höjd vid roten	—	—	42,8
» » » näsborrarna	—	—	19
Gapets bredd	—	—	32,5
Näbbets bredd vid näsborrarna	26	—	31
» minsta bredd	—	—	28,7
Näbbnagels bredd	—	—	19
» längd	—	—	18
Näsborrar	—	—	11 × 2
Vingens längd, direkt	555	—	520
Tumvinge	—	—	222
Stjert, längd	173	—	187
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	—	c. 75
Tars	95	—	102
Mellantå med klo	125	—	136
Yttertån	110	—	—
Inre tån	90	—	—
Baktån	20	—	—

Ägg. 1. 20 juni 1875, Novaja Semlja, NORDENSKIÖLD. a—d med stora grå och rostbruna flammor; e hvitt med talrika grå och gråbruna smutsfläckar; troligtvis kull.

Erhölls i Finmarken d. 2° 1879 av en stor flock, som stannade till början av mars; en blev d. 1° dödad av en Räv, SOMMERFELT,

Nº	1 a	b	c	d	e
Äggets längd.....	99,6	99,3	97,7	96,7	95,5
» bredd.....	63,6	65,5	65,7	64,6	63,7
» spets	36	33,8	32	32,1	31,8
» reducerade längd	1,57	1,52	1,49	1,5	1,5
» rektangel	6335	6504	6419	6247	6083

Ägg: $3\frac{1}{8} \times 2\frac{1}{8}$, DRESSER.

DRESSER. Skall år 1835 hava träffats å Mjösen i Norge, hvilket dock säges vara osäkert. På Sole vid Stavanger erhållen d. 1° 1879, STEINÉGER, se ovan.

Har icke veterligen träffats i Sverige.

I Danmark på Fyen, vid Flensborg, i apr. 1850, Ringkjöbing; förekommer sällsynt och förr ansedd der vara oregelbunden. I mars 1857, en gång 6 st. under en månad, regelbunden. Kommer något senare än Sångsvanen; erhållen i dec. 1872, vid Ribe i febr. 1873 erhållen ur en flock på 16 st., COLLIN. Sällsynt i Slesvig och Holstein under vintermånaderna, ROHWEDER.

I Finland träffad hösten 1843, d. 3° 1851 och i apr. 1867, PALMÉN.

Ej träffad vid S:t Petersburg, BRANDT, men i Petersburgs guvernement på flyttning, E. BÜCHNER, 1885. Erhållen vid Reval d. 14° 1877, RUSSOW. Om sommaren vid Arkangel; häckar, SEEBOHM. Astrakan i slutet av februari och början av mars fåtalig, endast på flyttning; ej så allmän som *Cygnus musicus*, HENKE, SEEBOHM. Omtalas från SÖ. Ural. De Svanar, som träffades, enl. BAER, på Kolgужew, torde isynnerhet hava tillhört denna art.

Häckar på N. och S. Gåskap, THÉEL, 1876. På Gåslandet, 70° 33' n. b., 51° 54' ö. l. fr. Greenw., häckade den talrikt.

Boet är byggt av mossor, plockad inom ett avstånd av 2 meter från boet, som bildar en stympad korg, 0,6 m. hög, 2,4 i genomskärning nedtill, med utgröpning 0,2 m. djup, 0,6 m. bred.

Äggen 4, gråhvita; honan ruvar dem, och hanen håller sig i grannskapet.

Köttet lär vara grovt och mindre välsmakande. Dessa uppgifter från Gåslandet enl. NORDENSKIÖLD, 1880. Vidare omtalas, att den häckar jemte Gäss på Gåslandet, 72° 10' och 71° 30' n. br., NORDENSKIÖLD. Å Kostin schar en gammal fogel sedd i slutet av aug.; ej sällsynt vid Petschoras delta. Anses flytta över Ust zylma, SEEBOHM, BROWN. Fotspåren i sand 5 $\frac{1}{4}$ tum, efter *Cygn. mus.* 6 tum eng. mått, SEEBOHM. I vestra Sibirien; flyttar på gränsen emellan guv. Jekaterinenburg och Tobolsk. Tolstoi nor i maj och i slutet av aug. på flyttning söderut, vid Dudeno nära Jeniseis mynning. Utgjorde de resandes förnämsta föda, F. SCHMIDT; vid Patapovskoje(?), 68° 55' n. br., iakttagen d. 28°; på öarna utanför flodmynningen i ruggning; vid Nikandrovska ön, 70° 40' n. br., sträckte stora flockar om hundratals individer mot S., THÉEL, MEVES, 1879. Dauriska högsteperna, vid Tareinor och Irkutsk; Darasun i Daurien. Vigten omkring (v. supr. & infr.) ?16 æ, enl. PALLAS, som ansåg denna art för en varietet av Sångsvanen. Vid Schtschutschjan-floden träffades dunungar d. 27 1876. Kommer till Ö. Sibirien i senare hälften av apr., bortflyttar i medlet av okt., TACZANOWSKI, 1873.

Förekommer i NÖ. Tyskland, i det inre landet under somliga vintrar, men sparsamt. I Münsterlandet en gång om våren. I Mark mycket sällsynt på flyttning; vid Neustadt Ew, enl. RATZEBURG, SCHALOW. Erhållen vid Münster d. 22° 1852, SCHLEGEL. Vigten 10—11 æ. I Anhalt, der 4 st. erhöles vintern 1822—23, iaktogs den vintern 1837—38. Vid Möckern nära Leipzig samma vinter 3 st.: d. 14° 1823 vid Pöplitz 13 st.; 1827 fångades ett par vid Mühlhausen. På Ems under vintern tillfällig; under en vinter flere träffade, v. DROSTE, 1873. En liten Sångsvan,

'ej större än en tam Gås', på vintern vid Oldenburg, 1853; vidare här 1878 regelbunden på flyttning, d. $\frac{14}{10}$ iakttogos 2 st., d. $\frac{16}{10}$ 2, d. $\frac{28}{10}$ 2 erhållna, alla i ruggning, år 1879 syntes han åter i medlet av oktober, WIEPKEN, 1880; år 1879 under okt. och nov. talrikare än förut. Återtåget i medlet av apr. även i stora skaror; kom d. $\frac{14}{10}$ 1879. År 1880 regelbunden på flyttning; på tåg d. $\frac{5}{10}$ fåtalig; d. $\frac{19}{10}$ drogo 24 st. från Ö. till V.; d. $\frac{21}{10}$ drogo 7 st. åt samma håll; år 1880 d. $\frac{21}{10}$ drogo 11 st. åt SV. vid O. vind; på e. m. d. 24 7 st. från Ö.—V.; år 1881 d. $\frac{4}{10}$ hundratal på återtåg; d. $\frac{19}{10}$; d. $\frac{16}{10}$ 27 st.; de sista d. $\frac{17}{10}$ 13 st., av hvilka en i stark ruggning fälades; båda flockarna från Ö.—V.; 1883 d. $\frac{23}{10}$ drogo 25 st. åt Ö. mot vinden; d. $\frac{26}{10}$ iakttogos 16 st. på 200 stegs avstånd, Jahresb.

I Holland d. $\frac{15}{10}$ 1856; 3 gånger träffad; en hållen i tamt tillstånd, SCHLEGEL.

På de yttre Hebriderna erhållen i jan. och febr. 1871. På Shetland regelbunden om vintern. I Storbritannien ofta och regelbunden om vintern. Erhållen i Skotland. Vid Irland allmänare än *C. musicus*. Torgföres i London.

I Belgien sällsynt. I Frankrike nära kusten under stränga vintrar, Picardie, Dunkerque, Montreuil; temligen ofta vid kusten av Kanalen och Gascogne-viken, Seine-inférieure, HARDY m. fl.

Av en liten flock erhöles en gammal hona vid Massaciuccoli nära Lucca i jan. 1874, den enda gången den träffats i Italien, GIGLIOLI.

I Kina, enl. R. SWINHÖE, fåtalig, torgföres. I Japan likaledes, BLAKISTON, PRYER.

Liknar till sitt levnadssätt Sångsvanen. Lätet är, enl. NAUMANN, välljudande, låter som 'kuck kuck', 'kyck kyck', 'ang', 'ang', 'klang'. Luftstrupen gör liksom hos Sångsvanen en böjning in uti bröstbenets kam.

Har några gånger hållits tam såsom i Köpenhamn, Berlin och London.

Bland fjädrarna lever *Docophorus cygni* DENNY. *Lipeurus bucephalus* GIEB. skall även hava träffats å denna Svan.

Cygnus olor minor PALL., Zoogr. II, 1811, 214.

Cygnus islandicus BREHM, V. D. 1831, 882. J. FR. NAUM., Wieg. Arch. 1838, 361, Taf. 8. J. REINH., Krø. Tidsskr. 1838-9, p. 527.

Cygnus Bewichii YARRELL, Trans. L. S. XVI 1833, 445-53; (nec *C. Bewichii* SWAINS.). BOIE, Isis 1835, 262. EYTON, Anat. 1838, 98. WIEGMANN, Wieg. Arch. 1838, 367. REINH. Sen., Krø. Tidsskr. 1839, 532. TEMM., IV, 1840, 527. DE SELYS., Fn. Belg. 1842, 137. MALH., Fn. Sic. 1843, 214. JARD., B. of Gr. Brit. IV, 26. THOMPS., Irel. III 1851, 13. PÄSSL., J.f.O. 1853, 326. Cf. HARTL., N-a 1854, 327-9. ALTUM, N-a 1855, 101, 258. HARDY, N-a 1855, 422. NILSS., Fn. II 1858, 385. ?SCHRENCK, Amur 1860, 456. RADDE, NÖ. Sib. 1863, 21, 349. CREW, Ibis 1864, 229. SWINH., Ibis 1867, 398; 1873, 368; Z. G. 1876, 62. ?HEUGL., Ibis 1872, 63. v. DROSTE, Z. G. 1873, 148. F. SCHMIDT, l. c. 186. BODIN., Z. Gart. v. Berl. 1875, 13. THÉEL, Öfv. V. A. F. 1886 n. 5, 51. SEEB., Br., Ibis 1876, 438-41. COLLIN, Skand. F. 1876, 634; Bidr. 1877, 26. BLAK., Pr., Ibis 1878, 212. DRESS., B. E. 77-79, 1880. NORDENSK., Vega I, 1880, 69, 120; ref. Ibis 1882, 338. STEJNEGER, Mag. f. Nat.-vid. 1880, 144. RUSSOW, Orn. 1880, 172. BRANDT, J.f.O. 1880, 247. E. BÜCHNER, J.f.O. 1885, 206. [Nec Fn. Am. Bor.]

?Schwan BAER, Bull. Scient. III 1838, 352 (part.). ?FINSCH, 1877, 58 (part.).

Cygnus minor KEYS., BL., Wirb. E. 1840, n. 380. KJÆRB., N-a, 3 H. 1850, 53; Danm. Fugl. 1852, 351. WIEPK., N-a 1853, 454, SWINHÖE, Ibis 1861, 344; 1862, 254. Proc. Z. S. 1871, 416. SCHLEG., N-a 1855, 258; Mus. Ans. 1866, 82; Z. G. 1868, 62. Cf. JEITTEL., Z. G. 1865, 275-6. BORGGR., Norddeutshl. 1869, 125. TACZ., J.f.O. 1873, 108. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 315; Fogl. Flytt. 1874, 37, 55; Zugstr. 1876, 49 etc. ROHW., Vög. 1875, 19; v. HOM., Reise 188, 82. SCHAL., J.f.O. 1876, 14. SEEB., Ibis 1879, 158. SALV., SCHAL., Ibis 1879, 383. MEV., Öfv. V. A. F. 1879 n. 6, 44. Jahresb., J.f.O. 1880, 87 [?excl.] 389, 401; 103, 401-8; 1883, 71; 1885, 334. WIEPK., J.f.O. 1880, 339, 408. GIGL., Ibis 1881, 231. SEEB., Ibis 1882, 227, 385. [?Cygn. MALMGR. & NEWT.].

Cygnus melanorhinus NAUM., V. D. XI, 1842, 497. XIII 1860, 298, v. BLASIUS.

Cygnus musicus minor SCHLEG., Rev. 1844 p. CXII.

Kleiner Schwan ALTH., N-a 1854, 145, Taf. 1 & 2.

Altums Svan SCHLEGEL, N-a 1855. Naumannia 1856, 363 etc. JÄCKEL, J.f.O. 1861, 66.

221. TAM SVAN, *Cygnus olor* L. Pl. LVI, fig. 1.

Pannan hos de gamla försedd med knöl och liksom ögonvrå svart; stjärt spetsig, fjäderklädnad hvit.

1. *Hane, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl cylinderformig, upptill med små glesa fjädrar. Näsborrar ovala, genomsigtiga. Iris mörkbrun. Ögonvrå triangulär, svart, naken; haka framtill naken, svart, främst rödgrå, baktill bildar den en fjäderklädd vinkel. Fjäderklädnaden hvit. Stjärt pennor 11 par, gamla nötta: 3, 5, 9, på andra sidan 1, 2, 4, 6, 8, 10, de övriga i utväxt. Tumvinge med 4 fjädrar, spetsiga; handpennor: 1 liten, smal, något < 1 handtäckaren; stora 10, 2—4 med utfanet lindrigt utskuret, 4 med utfanet svagt utskuret, 2 > 3 > 4 > 1; armpennor 18; armbågspennor 3. Fötter stålgrå, tarssula mörkare, svartgrå. Tår 3 > 4 > 2 > 1, simhud svartgrå, närmast tårna hvitgrå till blygrå, simhud å 1 smal, nättecknad; klor 3 > 2 > 4 > 1, krökta, starka; 3 med vidgad inkant, 1 nedtill med longitudinel fåra, spetsen undertill nött, konkav.

2. *Hane, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Stjärt pennor 8 par, alla gamla, nötta. Fötter stålgrå, tarssula mörkare svartgrå. Tår 3 > 4 > 2 > 1, simhud närmast tårna hvitgrå till blygrå; simhud å 1 smal, nättecknad; klor 3 > 2 > 4 > 1, krökta, 3 med vidgad inkant, 1 nedtill med longitudinel fåra, spetsen undertill nött, konkav.

3. *Hane, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl cylinderformig, upptill med små glesa fjädrar. Näsborrar ovala, genomsigtiga. Iris mörkbrun. Huvud ovan med inblandade, gulhvita, spetsiga fjädrar; ögonvrå triangulär, svart, naken; haka framtill naken, svart, främst rödgrå, baktill bildar den en fjäderklädd vinkel. Stjärt pennor 11 par, gamla, nötta: 2, 5, 6, på andra sid. 1, 3, 5, 6. Tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: 1 liten, något > 1 handtäckaren; stora 10; armpennor 18. Armbågspennor 3. Fötter stålgrå, tarssula mörkare, svartgrå. Tår 3 > 4 > 2 > 1; simhud svartgrå, närmast tårna hvitgrå till blygrå, simhud å 1 smal, nättecknad.

4. *Hane, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Tumvinge med 4 fjädrar, under utväxt; armpennor 18, samtliga vingpennor i utväxt ungefär lika långa (80 m.m.).

5. *Hane, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Huvud och nedåt halsen med inblandade gulhvita, spetsiga fjädrar; ögonvrå triangulär, svart, naken. Tumvinge med 4 fjädrar. Armpennor 18.

6. *Hane, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl cylinderformig. Ögonvrå triangulär, svart, naken. Stjärt pennor 11 par, gamla, nötta: 1, 3, 4, 6, 8, 10, andra sid. 1, 3, 5, 6, 7, 9.

7. *Hane, gammal*, 18 oktober 1878, Ekholmen, Mälaren, E. C. NORDIN.

Näbb brungult, framåt gråblått; näbbnaglar, käkkanter, käkrot undertill, pannknöl, näsborrar och trakten bakom dessa samt ögonvrå svarta, käkarnas lamellrader nå till näbbnaglarna. Pannknöl 55 m.m. lång, baktill fjäderklädd. Näsborrar ovala, genomsigtiga, vågräta. Iris mörkbrun. Ögonlockens främre del och ögonlockskanter svarta; ögonvrå naken, triangulär, framtill med tydlig gräns; ansigtsranden rät, vertikal. Hals i ruggning. Hela fjäderklädnaden hvit. Munvinkel uppdragen. Stjärt tillspetsad, stjärt pennor 12 par, nästan hvarannan penna i utväxt, små. Vingar breda; tumvinge med 4 fjädrar: 1—3 tillspetsade; handpennor: 1 liten, smal; stora 10, 4=3 > 2 > 1 > 5, 1—3 åt spetsen med utskuret infan, 2—4 med utskuret utfan; armpennor 18, de inre överskjutande handpennorna. Armbågspennor 6, kortare än armpennorna; undre överarmtäckare 13, inåt tilltagande. Fötter mörkt svartgrå; smalben till hället 40 m.m., med små sköldar. Tars hoptryckt, med något större sköldar, nättecknade; tår mest med små sköldar utom de yttersta ledernas, 3 > 4 > 2 > 1; simhudens kanter räta, 2 med bred flik längs insidan; klor gråsvarta, krökta, starka, 3 inåt vidgad, > 2 > 4 > 1.

8. *Hona, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbb violettrodt, nästan rakt, naglar, käkkanter svarta, nagel hjertformig, näbbås bred, nedtryckt, näsås sluttande. Käkkant nästan rät, överkäkens lameller vid midten nedskjutande nedom kanten; munvinklar uppdragna; underkäkens nagel triangulär, käkrot hög. Pannknöl låg. Näsborrar ovala, näslock svarta. Ögon mörka; ögonlock svarta; ögonvrå svart, triangulär, naken; ansigtsrand å sidorna vertikal; haka framtill naken, främst rödgrå, för övrigt svart. Skulderfjädrar, korta; övre stjärttäckare korta. Stjärt avrundad, stjärt pennor dels gamla nötta, dels, 9 par, utväxande. Bröst och mage hvita. Tumvinge med 4 spetsiga fjädrar, 4:de utväxande; handpennor: 1 liten, spetsig; 10 stora, utväxande, 1 > 2 > 3; armpennor 21, korta, breda, utväxande. Armbågspennor 5 utväxande, < armpennorna; överarmpennor 10, breda, korta; undre täckare i utväxt. Fötter stålgrå; skenben fjäderklädt till nära hälen, smalben och tars överallt nättecknade, denna hoptryckt; tår 3 > 4 > 2 > 1, simhinnor vida med räta kanter, å 1 smal; klor svartgrå, krökta, starka, 3 > 2 > 4 > 1.

9. *Hona, i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl afsmalnande, nedtryckt mot spetsen. Näsborrar ovala, genomsigtiga. Ögonvrå triangulär, svart, naken. Stjertpennor 11 par, gamla, nötta: 2, 4, 6, 11, på andra sidan 2, 4, 6, 9. Tumvinge med 4 fjädrar.

10. *Hona i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl cylinderformig, med små glesa fjädrar. Ögonvrå triangulär, svart, naken. Stjertpennor 10 par, gamla, nötta: 3, 6, på andra sidan 2, 4. Tumvinge med 4 fjädrar.

11. *Hona i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl cylinderformig. Ögonvrå triangulär, svart, naken. Stjertpennor 11 par, gamla, nötta: 1, 3, 5, 6, andra sidan 2, 3, 5, 6, 8. Vigt $24\frac{3}{4}$ g.

12. *Hona i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl cylinderformig. Ögonvrå triangulär, svart, naken. Stjertpennor 11 par, gamla, nötta: 1, 2, 4, 5, 6, andra sidan 3, 4, 6, 7.

13. *Hona i ruggning*, 4 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbbknöl nedtryckt mot spetsen. Ögonvrå triangulär, svart, naken. Stjertpennor 11 par, gamla, nötta: 1, 2, 4, 6, 8, andra sidan 1, 3, 4, 6, 8, 10. Vingpennorna lika med n:o 4, dock något mera utvuxna (12,5 m.m.).

14. *Hona, gammal*, 1 oktober, Ekolsund, ENGELHARDT.

Näbb gult (gulrött), vid roten svart, jembredt; nagel svart, bakåt avsmalnande tunglikt, för öfrigt nedskjutande, helbräddad; näbbås S-formig, näsås sluttande. Käkkanter svarta, räta, överkäkens lameller nå nedom kanten och finnas ända till nageln. Pannknöl svart, hög, oval, lång, bak till fjäderklädd, rostgul och vit. Näsborrar ovala med svarta kanter, näslock hinnlikt, svart. Munvinkel upplyftad, iris brun. Ögonlock bakåt hvita, kanter svarta; ögonvrå naken, svart. Hela fjäderklädnaden vit. Stjert tillspetsad, stjertpennor 7 par. Tumvinge med 1:a fjädern spetsig; handpennor 10: $2=3>4>1$, den 10:de når bakom spetsarna af de längsta armpennorna; armpennor 20; armbågspennor 3, < armpennorna. Fötter svarta; skenben fjäderklädt till närheten af hället. Tars hoptryckt, överallt med små sköldar; tår: $3>4>2>1$, simhud helbräddad; klor svarta, krökta, 3 inåt vidgad, $>4>2>1$, 1 når ej marken.

15. *Dununge*, 8—12 dagar gammal, 1 juli, Hjelstaviken, MEVES.

Näbb svart, näbbnagelns spets grå, näbbås framom näsåsen, som är jemnt sluttande, något nedböjd. Pannvinkel kort, avrundad. Iris brun; dunklädnaden ovan brungrå. Huvud ovan vitgrått; ögonlock vitgrå, kanter hvita; ögonvrå dunklädd, vitgrå; ansigtsrand rät; haka och framhals gråhvita; nacke och halsrygg ljus brungrå. Rygg, bröst och stjert brungrå. Sidor, mage och

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	6 ♂	7 ♂	8 ♀	9 ♀	10 ♀	11 ♀	12 ♀	13 ♀	14 ♀	15 p.	16 p.	17 p.	18 p.	19 j.
Längd	1570	1640	1660	1605	1585	1645	1605	1500	1480	1542	1540	1465	1515	—	—	812	840	885	—
Huvudets längd	183,4	184	185	178	179	168	183	171	168	174	176	162	71,5	c.176	—	115	115	123	c.174
Näbb, längd till pannknöl	81	78,5	79	80,5	81	82,4	79	76	72	78,4	79	74	79	42	37	50	51	563	—
» » » munvinkeln	108	101,5	103	98	101	103,6	102	95	95	99,5	101	94	97,4	95	43	60	58	64	95
» » » fr. spetsen till näsb.	61,2	59,5	52,5	57,5	56	60	58,7	55	55,5	58,2	58,5	54,6	58,9	55	25	35	34,5	34	55
» höjd v. rot. framom knölen	37,5	41	38	39	38,5	37,8	39	35	37	37	34,5	34	37	—	18	24	27	25,6	38
» » » näsborrharn.framk.	28,6	30,4	29,4	28	27,5	29,2	29,5	27,3	27	26,6	25,4	26,7	28	38,5	15,5	18	19,5	20	27,5
Gapets bredd	40,4	43,6	40	42	40	40,3	41,5	38,3	39	39	38,5	37,7	38	35	18	28	28	29	32
Pannknöl, höjd	18,8	19,8	16	13,5	13,5	11,1	—	—	9,5	14	13,5	10,4	10	—	—	—	—	—	—
» längd	22	23	19	16	16	15	—	—	14	14,6	14,6	14	12	—	—	—	—	—	—
» bredd	20	21	20	15	15,5	16	—	—	15	17,5	12	14,6	17	—	—	—	—	—	—
Näbbets bredd vid näsborrharna	45,9	37,1	34	34,5	32,5	34,9	37	33	32,8	34	33,5	32,8	34,4	32	11,4	24,5	23	25	30
» minsta bredd	45,9	37,1	34	34,5	32,5	34,9	37	33	32,8	34	33,5	32,8	34,4	—	—	—	—	—	—
Näbbnagelns bredd	17	17	15	15	15	15	21	16	14	14,9	15,3	13	14,4	14	10	14	14,2	15	14,5
» längd	26	25	22,4	24	23	23,8	26	23	22	23,5	22,1	21,5	22,4	14	—	14,6	16,6	18,6	21
Näbbspetsens bredd	45	37,2	35	35,2	36	35,5	38,7	42,4	33,8	34,2	34	32,9	35	—	—	—	—	—	—
Näsborrar	7,5×3,2	9,2×3,6	8,5×3,8	7,8×3,3	8×3,4	8×3,2	9,6×5	7,3×3,4	7,2×3	8×3	7,9×3,2	7×3,1	7×3,3	10×4	3	5,5×2,4	5×2,5	4,3×4	8×3
Hals, längd fr. nacke till bröst	660	668	660	655	665	650	627	600	590	598	604	560	567	—	—	—	—	—	—
Vingens längd, direkt	522	—	590	330	565	565	600	385	575	523	565	—	—	600	45*	—	—	—	515
Vingbredd	2170	—	2740	1740	—	2145	2420	1800	2200	2600	2095	—	1630	—	—	—	—	—	—
Tumvinge	243	—	245	140	245	235	255	185	225	225	225	225	—	235	—	—	—	—	210
Stjert, längd	252	290	300	260	255	330	263	240	300	295	295	295	295	240	36*	40	50	48	116
Stjertspets bakom vingspetsarna	215	—	—	—	—	190	167	180,358	165	—	155	—	—	—	—	—	—	—	—
Tars	120	119	118	107	104	112,4	120	105	96,5	106	97	99	107	109	c.38	76	76	81	110
Mellantå med klo	140+25	140+23	150+24,5	141+23	146+23	148+23	142+24	131+22	134+21	140+21	133+23	133×20,4	137+21	147	c.50	82+11	87+13	90+14	140

* Med dunet.

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

gump undertill hvita; slaksida brungrå. Vingar ovan brungrå, inunder hvita.

16—18. *Dunungar*, juli 1882, BILLSTRÖM.

Näbb blågråsvart, nageln svart, å spetsen blågrå, näbbås nästan rät, sluttande, näsås något uppskjutande; käkkant rät. Pannvinkel spetsig, framskjutande. Huvud dunklädt, brungrått. Framhals grå; halsrygg gråsvart. Rygg och skuldror med grått dun; övre stjerddun utväxande, gråsvart. Stjert avrundad, stjertpennor 10 par, de inre störst, de yttre små. Bröst, sidor, mage och undre stjerddun gråhvita, på utskjutande, 12 m.m. långa, grå fjäderspetsar. Fötter blågråsvarta. Tars nätteknad; tår $3 > 2 > 4 > 1$, 1 med hudflik; klor $3 > 4 > 2 > 1$, krökta, svartbruna till brunröda.

19. *Årsunge, hona*, 12 oktober, Ekolsund, ENGELHARDT.

Näbb gråsvart, utan pannknöl, panna jemnt sluttande till näsåsen, framom denna en svag nedsänkning. Pannvinkel spetsig. Huvud ovan mörkgrått; ögonvrå svart, med fina, små grå, ej täckande fjädrar. Fjäderklädnad brungrå, i botten vit; huvudets sidor gråa med hvita, svaga spetskanter. Rygg och skulderfjädrar mörkare brungrå med svaga tvärstreck, å gamla fjädrar affallande bräm efter tvärstrecken. Bröst grått; sidor mörkare brungrå; mage grå; undre stjer ttäckare grå, å sidorna få utväxande, hvita fjädrar; slaksida grå. Tumvinge med gråhvita fjädrar, handpennor hvitgrå, spetsen mörkare, spolar grå, 2—4 med utskuret, vid spetsen vidare utfan; armpennor med spolar hvita, mot spetsen gråhvita. Överarm pennor hvita, mot spetsarna hvitgrå; handtäckare hvitgrå; armtäckare brungrå. Fötter med klor svarta.

Ägg. Grofkorniga, glänsande, gröngrå med hvita kalkavsättningar.

1. 20 maj 1866, Ekolsund, ENGELHARDT. Ur ett väderdrivet bo.
2. 6 juni 1861. TÖRNQUIST.

	<i>M</i>	1 a	b	c	d	2
Äggets längd		122,4	121,4	118,6	117,2	122,1
» tjocklek		75,6	76,1	76,6	75,5	75,5
» spets		46,8	45,1	42	41,7	46,6
» reducerade längd		1,62	1,59	1,55	1,55	1,62
» rektangel		9253	9223	9085	8849	9219

Denna art går mindre högt i norr än våra andra Svanar.

MOHR säger väl 1786, att man haft tama Svanar på Island, men dessa hava nog varit tama Sångsvanar.

Saknas i Norge, endast unga foglar erhållna i Kristiania-fjorden d. $\frac{31}{2}$ 1869 och i Tvedestrand i dec. 1870, COLLETT.

I Sverige finnes han talrikt på flere ställen. Hjelstaviken är namnkunnig såsom dess häckplats. Viken benämnes stundom efter Ekolsund, den egendom, som bär en sköld med en Svan, och till hvilken viken hör. Jernvägsstationen med samma namn ligger i dess närhet. Den nämnda viken är mycket grund och har ett smalt utlopp i Mälaren. Svanen börjar ofta komma dit i början av mars, men drager sig tillbaka, om den icke finner öppet vatten, MEVES. Vid sen vår kommer han mycket senare, såsom d. $\frac{8}{5}$. Vid Ekolsund ännu d. $\frac{12}{5}$, enligt MEVES, iakttagen på flyttning. I Hjelstaviken funnos omkring 400 st. d. $\frac{1}{5}$ 1876, LINDBLAD; d. $\frac{19}{4}$ 1882 räknades på en gång 225 st., WRANGEL. År 1885 fans en sådan mängd Svanar, att flere flockar ej kunde få rum der, utan utvandrade och slog sig ned på andra orter. Detta har även varit förhållandet under de föregående 6 å 7 åren, och har man för denna rikedom på Svan att tacka Ekolsunds egare, hvilka sedan lång tid tillbaka med stora kostnader och omsorger beredt Svanen der en fristad. Endast ett fåtal Svanar, säger tidn. Upsala, hava årligen skjutits och dessa först sent på hösten, då man haft anledning tro, att de ännu kvarvarande voro sådana, som av en eller annan orsak ämnade övervintra och sålunda sannolikt skulle omkommit under vinterkölde, Stockh. Dagbl. Uppgifter om att det var *Cygn. musicus*, som häckade här, i Tåkern och Skåne, hava blifvit rättade. Det är nemligen endast *C. olor*, som detta gäller. I Rinkesta, Södermanland, häckade den 2 år å rad; under försommaren 1876 sågos 3—11 st. under några dagar i små sjöar, BOHNSTEDT. I Skärgården skjutes den tillfälligtvis och högst sällan, EKSTRÖM; SUNDSTRÖM har ej der träffat den. I sjön Tåkern, Östergötland, fälles den tillfälligtvis vid andjagt,

C. M. S. På samma sjö lågo 1880 under hela sommaren 30—40 st., unga och gamla; antalet ökades såsom vanligt på hösten i hundratal, oaktadt sträng köld inträdde redan i okt., ända till —10 till 14°, och då isen blev körbar, lågo Svanarna kvar ute på djupet, der de med slag av vingarna höllo vattnet öppet. Deras egendomliga 'klagande sång' hördes, PENDEBERG. De sistnämnda, som kommo dit, torde dock hava varit Sångsvanar. Det har ett par gånger inträffat, att 3 eller 4 st. visat sig vid midsommartiden i Motala ströms utlopp i Bråviken och i den lilla vassrika sjön Laxfjärden, vester om Norrköping. De kvarlågo några dagar och flögo sedan bort. Sannolikt hade äggen blivit förstörda för dessa individer, enl. meddel. av LUNDBORG. Svanar, 3 st., troligen tillhörande denna art, skötos i ett skott i Bäckaby i medlet av nov., LINDBLAD, 1879. Visar sig sällan i östra Småland, TISELIUS. 'Blekingeposten' omtalar, att en bonde 1875 i sjön Orlunden sköt i ett skott 3 Svanar, arten ej nämnd, LINDBLAD, 1875.

I Skåne och annorstädes i södra Sverige mindre allmän än förr. LINNÉ omtalar i sin skånska resa, p. 187, svanjagten vid Malmö, der årligen erhöles några hundrade. Han omtalar den 13 juni 1749, att den anställdes i slutet av juni månad, 'då denna fogeln hafver sina bladpennor och kan svårligast flyga'. LINNÉ lemnade Malmö den 19 juni och fick icke se jagten. Uppgiften är tydligen intagen i resan efter berättelse af annan person, som har misstagit sig om tiden för både ruggningen och jagten. Vid sitt besök i Skanör omtalar han svanjagten der. Svanarna voro talrikare än på något annat ställe i Skåne. 'Då de fält sina vingfjädrar uti juli månad, bliver jagt på dem anställd', hvilket bättre överensstämmer med verkliga förhållandet, då jagten här ännu brukar anställas i början av aug. Man har också allt skäl att rätta i förra berättelsen juni till juli. Enligt NILSSON häckade fo-

geln årligen i Rörsjön vid Malmö ännu vid början av innevarande århundrade. År 1830 häckade icke der några Svanar, och hela Rörsjön utgjorde då ett kärr och en sank äng, der kor betade; senare utdikades och odlades platsen, och för närvarande är den bebyggd. Även på många andra ställen har Svanen fått vika för den stigande odlingen.

I Lillsjön vid Trolle-Ljungby har den häckat, men sedan ägg blivit tagna och ungar regelbundet hvarje år blivit bortskjutna, har han ej mera visat sig. GADAMER nämner, att det var Sångsvanen. Härmed bör dock förstås denna art. Vinter och vår träffas han på Skånes V. och S. kuster, då de hava öppet vatten. Började häcka i Tonne sjö i Silvåkra 1869, A. CARLSON, 1878. På hösten i stor mängd i Hölvik; vid Ystad skjutes årligen en eller annan under flyttningstiden, enl. meddel. av N. BRUZELIUS. Hålles tam vid de flesta större herregårdar i S. Sverige.

Uppehåller sig i Danmark under hela året, enl. TEILMANN. Häckar i Söborgs mosse på Seeland. Häckar i flere sjöar och hålles tam, KJÆRBÖLLING. Drar talrikt över Töndern, J. P. MÜLLER. I Slesvig och Holstein 1876 regelbunden om sommarn, Jahresb.

Saknas i Finland. Temligen talrik i mellersta och S. Ryssland, i Sibirien sällsyntare och i allmänhet mindre talrik än de föregående. Ankommer senare om våren och går icke så långt norr ut. Överensstämmer med Sångsvanen i sitt levnadssätt, PALLAS. Kallas på ryska Ljebed. Den uppgives förekomma i S:t Petersburgs guvern. under vår och höst, J. v. FISCHER; men denna uppgift saknar grund enl. E. BÜCHNER, 1885. Nämnas bland Östersjöprovinsernas foglar av SEIDLITZ. Efter Johannis jagas i Kurland unga och gamla för fjäders skull. Häckar enl. GOEBEL i Liffland och Estland, på öarna talrikt, 'sällsyntare' på sjöarna; om vår och höst ofta stora skaror på små insjöar och över-

svämmade ängar; stundom stanna några över vintern, MEYER, 1815. Troligtvis hör hit hvad BESEKE 1792 säger om *A. cygnus*, nemligen att den häckar vid Liebau, på Papensee och omkring Durben i stor mängd. Under ruggningstiden efter midsommar ihjelslås här unga och gamla, de ätas, men köttet är hårdt. Sedan fogeln blivit flådd, lägges den några veckor i ättika, BESEKE. I Jaroslaw under vårflyttning, SABANÄEFF. SV. Volodga, MESHANOFF; häckar i S. Ural och Sarpa, är här vanlig enl. ARTZIBASCHEFF, som såg ett stort antal på sjöarna Khana och Tzaga-nour. Säges vara tillfällig i Polen. I Astrakan om sommaren allmän, häckar på Delta, HENKE, SEEBOHM. Häckar i Sarepta, lägre Wolga, talrik i mars, MÖSCHLER.

Omtalas från Taurien. Denna art och Sångsvanen sägas vara allmänna vid Tonko, de stora vingpennorna fällas i juli; jagas med båt på Siwash; Svanarna söka undfly genom simning, men bliva på en halv timma uttröttade och tagas. Ett par sågs vid Bjelloje Osero, vid Kulussutajefsk 1856 i slutet av maj g. st., RADDE. I Araltianschan, SEWERZOW. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW. Häckar i Turkestan, SEWERZOW, SCULLY.

Häckar sparsamt på Rügen, även några par vid Anklam. Vid Schwerin d. 1° 1878 på vårflyttning; på Schwerin-sjön i mängd, v. PREEN. I Haff flere under vintern, Jahresb. Häckar i Vorpommern, ALTUM. I Neu-Vorpommern 1877 regelbunden under sommaren, Jahresb. Få par häcka på några sjöar. Boet är bygd av säv med föga dun, är omkring 5 fot i diameter och 2 fot högt samt temligen djupt. Hade ägg d. 2⁴: 2 togos, de värpte om och hade senare 3 ungar utkläckta i samma bo. Äggen sägas skilja sig från den tämda Svanens genom ett något skrovligt, fint, hvitt kalköverdrag, under hvilket den gröna färgen genomskimrar, HOLZ. Häckar på Coventer-sjön vid Doberan i Mecklen-

burg. Årligen anställes jagt på de unga, v. PREEN. Stannade under hela året 1877, BESTE. Ett par häckade 1882 nära Johannsburg; i aug. samma år sågos vid Finkenstein, Vestpreussen, minst 50—60 st., Jahresb. I Masurien 1877 regelbunden under sommaren. I Zymna 1878 oregelbunden om sommaren; 1879 regelbunden på flyttning; har häckat några gånger. Vid Hindenburg stundom under höstflyttning, Jahresb. I Mark hålles den tam och är statsegendom på alla vattendrag, sällan vild, VANGEROW, 1855. På Havel och Spree, vid Berlin, Spandau och Potsdam i halvildt tillstånd i stor mängd; såsom vild i Mark mycket sällsynt, SCHALOW. Häckade några år före 1881 vid Rathenow, Mark; iaktogs under flere veckor vid Joachimsthal, utan att bo fans. Häckar i Uckermark, enl. SPIESS, SCHALOW, 1881. I Trachenberg 1878 regelbunden om sommarn; få par häckade. Häckade förr i Anhalt, i slutet av förra århundradet i ett stort kärr, försvann efter dess torrläggning och odling. Flyttningen sker i okt., nov. och mars; flyttar från Tyskland åt 'sydvest', under både dag och natt, parvis eller i större eller mindre flockar till 30 eller 60 st., flyger dervid högt och på sned linie. Förekom i Anhalt såsom flyttfogel vid början av detta århundrade under hvarje flyttningstid, parvis eller i flock, och fortplantade sig t. o. m. der; i medlet av århundradet visade den sig knappt. I Mannsfeld, mellan Halle och Eisleben var han förr talrik och häckade. Ungar infångades och tämdes; 1823 säges den siste hava blivit fäld, och derefter till 1842 visade den sig endast sällan på flyttning, NAUMANN. Har bo på små holmar i Wörlitz och egnas der omvårdnad, PÄSSLER. Vid Teutoburgerwald 1878 oregelbunden på flyttning. I Altenkirchen vid Sieg en gång erhållen; på vintern sågos 7 st.; år 1879 irrgäst, Jahresb. Vid Münster erhöles 6 st., och ett stort antal sågs i Westfalen under den stränga

vintern 1870—71, LANDOIS. Ett par vilda häckade sedan flere år tillbaka i N. delen av Uckermark i en liten sjö vid Strassburg. Honan lade 2—7 ägg och utruvade dem alla. De unga infångades årligen, så snart de lemnade boet, av fiskare på uppdrag av staden, tändes och fodrades under vintern. De båda gamla bortflyttade, då sjön började tillfrysa. År 1878 kom ännu ett par dit, men blev efter få dagar fördrivet av det första paret, SPIESS 1880. På Rhen sällsynt, BRAHTS, 1855. Vid Halle a. S. hvarje vinter, E. REY; år 1878 flere par förvildade; häckar på Saale och Elster, Jahresb. I Tyskland plockas Svanarna regelbundet, hvarigenom en stor mängd fjäder erhålles, NAUMANN.

En och en erhållen under vårflyttning i Oberlausitz, TOBIAS. Träffad två gånger i Böhmen, A. FRITSCH. Anförd av FINGER bland Österrikes foglar. Synes häcka i Galizien och Bukovina, under vår och höst på flyttning, ZAWADSKI. Vid flyttning i Siebenbürgen, en art skall häcka, LANDBECK. I Tyrolen endast under stränga vintrar, ALTHAMMER. Ej säkert träffad vid Wien, Gr. MARSHALL, v. PELZELN. I Transsylvanien i små flockar tillfällig, i synnerhet på Alt och Maros. Även erhållen på Strell, DANFORD, BROWN, 1875.

I Oldenburg på flyttning sällsynt, NEGELEIN; nämnes 1878 som 'irrgäst'. I Hamburg uppgives den 1878 vara tam fogel, Jahresb. I Holland sparsam, v. DROSTE. I Friesland då och då, vild eller förvildad, ALBARDA. I Haarlem träffad i dec. 1840 och $\frac{1}{2}$ 1856, SCHLEGEL.

Infördes, enl. YARRELL, såsom tam från Cypern under Richard I:s tid, sålunda efter 1189, möjligen dock tidigare, DRESSER. Svanen är i England sedan Edvard IV:s tid, år 1460, skyddad av lagen. Under Georg III, år 1760, bestämdes, att ett märke skulle sättas på näbbet å de unga Svanarna, som underhöllos för kon-

ungens räkning på Themsen. En dylik sköts för flere år sedan vid Stettin, FINGER. Drottn. Victoria egde omkring år 1843 232 st., JARDINE. Lord Ilchester har på Fleet omkring 1,000 levande Svanar, SALVIN, 1874. Förekommer knappt i Storbritannien eller Irland i vildt tillstånd.

I Belgien flere gånger träffad under vintern, ofta hållen tam, DE SELYS.

I Frankrike ganska fåtalig under vintern och sällsyntare än *C. mus*. Träffad vid Boulogne, Abbeville, Dieppe, Nîmes, DEGLAND. Vid Lyon under stränga vintrar, O.-GALLIARD. I Provence likaledes, v. MÜLLER.

I Albufera tillfällig under stränga vintrar, VIDAL, 1851. Ett exemplar finnes i museet i Valencia, SAUNDERS.

På Sardinien, enl. CETTI; flere par om vintern, men ej årligen, SALVADORI, 1865; i olika antal efter vinterns stränghet; BROOKE, 1873. I Italien ej allmän i vildt tillstånd. Erhållen vid Genua 1860; 'alla i Italiens museer undersökta höra hit, ej till *C. immutabilis*', GIGLIOLI. Upptages bland Toscanas foglar, SAVI. Vid Rom har den visat sig om vintern. Svanar och andra foglar höllos omkring år 406 f. Kr. i mängd tama i en konstgjord sjö på Sicilien, till stort nöje för åskådarna, DIODOROS. Fans 1845 i stort antal på sjön Lentini, CARA. SCHEMBRIS *Cygnus* hör säkert hit. D. $\frac{2}{3}$ eller $\frac{1}{3}$ 1865 efter flere dagars svårt väder på Malta; osäkert om Sångsvan träffats, C. A. WRIGHT. '*C. immutabilis*' skall av YARRELL hava träffats i Italien, GIGLIOLI, 1881.

Svanar avbildas på toppen av Parnassos, såsom helgade Apollon och såsom en bild av själens renhet. Under namn av *Olor* lemnas en figur av en simmande Svan med en orm och liten knöl vid näbbroten. Omgivningarna häntyda på en tam Svan, jemf. CAMERARIUS.

Häckar på Greklads insjöar och förekommer under vår och höst regelbundet, v. D. MÜHLE, LINDERMAYER. På Korfu och Epirus under stränga vintrar ej sällsynt. På Korfu under jan. 1858, POWYS. Träffad på Epirus av Lord LILFORD, enl. ELWES, BUCKLEY, 1870. Allmän i Grekland, TRISTRAM.

Häckar vid lägre Donau, NEWTON. I Dobrudscha isynnerhet om vintern vanlig; häckar, SENTENIS. Stannar under både vinter och sommar i somliga trakter av Turkiet; i Salonikiviken samla sig tusental; anses häcka nära Varna, ELWES, BUCKLEY.

Besöker Smyrna, STRICKLAND, enl. JARDINE, ANTINORI, under vintern, men fåtalig.

Huruvida med Tinshemeth hos MOSES, III 11, 18; V 14, 16, bör förstås Svan, såsom flere anse, synes ännu vara ganska osäkert. Den nya Oxford-bibelöversättningen, 1885, har horned Owl. TRISTRAM såg den ej i Palestina. Jemf. här ovan pag. 1157.

I Algeriet iakttagen under vårflyttning, LABOUYSSE. — En Svan och 4 Gäss funnos avbildade å en tavla från Sakkara, meddelad av EBERS i hans stora arbete 'Egypten in Bild u. Wort', II, 2:e Aufl., p. 55. EBERS kallar dem Gänse (p. 54), men fig. längst till venster är tydligen en Svan, utan tydlig pannknöl, men stjerten synes tillspetsad, hvadan jag antager, att härmed bör förstås en *C. olor*, hvilken sålunda i gamla tider synes stundom hållits tam i Egypten. — Förekommer här under vintern, VIERTHALER; ensam eller i små flockar i lägre Egypten, isynnerhet vid Damietta, v. HEUGLIN. Erhållen d. $\frac{22}{4}$ 1859 i Menzalehsjön, ANTINORI, 1864. Allmän i Egypten, enl. TRISTRAM.

Vistas under sommaren vid stillastående vatten; vid ruggning i större sjöar eller öppet hav, i närheten av låga stränder. Sover om dagen på öppet vatten och drar i skymningen till land. Den är utmärkt genom den S-formiga böjningen av halsen. Står

med vågrät kropp och rak hals; kan segla med vinden och håller då arm- och armbågspennor samt skulderfjädrarna upplyftade. I vildt tillstånd är han mycket försiktig och skygg, utom vid häckplatsen. Tål icke gerna andra foglar i närheten av den samma, och i tamt tillstånd anfaller han andra fjäderfän, hundar, t. o. m. menniskan. Han blir mycket gammal. En dog 1840 tillfälligtvis vid en ålder av, enligt uppgift, 130 år. Sällan lever han, enl. DRESSER, över 30—40.

[Om Svanen meddelar NAUMANN ett fall från Schlesien, då en mycket gammal tam Svan hade låtit höra mångfaldiga olikartade, sorgligt angenäma toner förenade till en slags sång, hvilken flere personer åhört. Sången blev allt svagare och svagare, till dess efter nära en halv timme sångaren dog. Om nu detta endast var ett blott stönande eller en dödsrossling, kunde ett sådant dock hava givit anledning till den bekanta berättelsen om Sångsvanen. — Detta förtjenar att påpekas, helst man riktigt nog sagt, att det blev icke hvarjom och enom unnadt att få se eller höra en Svan dö, och detta fall är det enda någorlunda pålitliga, som jag i hela den vidlyftiga äldre och nyare litteraturen funnit omtaladt. Här nämnes väl, att det var en tam Svan, möjligen var den dock en Sångsvan.]

Den låter mera sällan höra sitt läte. På häckplatsen höres stundom dels ett fint kacklande, dels 'krik', dels ett högt trumpetlikt läte, liknande Tranans, hvilket utstötes om våren och isynnerhet vid fara. De unga pipa nästan som gåsungar, NAUMANN.

I BROCKHAUS' Conv. Lex., 1868, förekommer ett ställe, av okänd författare, der lätet säges vara hest, låter som ljudet av en dålig trumpet, och att det höres sällan utom under parningstiden. Det är under parningstiden knorrande, även fint hvisslande, A. CARLSON. Då fogeln lockar ungarna, liknar det lätet av en liten hund; i vildt tillstånd ett starkt trumpetlikt läte, liknande Tranans, DRESSER.

Flygten är kraftig och vid flyttning snabb, så att man förlorar fogeln förr ur sigte, än man kan höra ljudet. Vanligtvis flyger

fogeln rakt framåt med framsträckt hals och långsamma vingslag, hvarav ljudet kan höras nära $\frac{1}{4}$ mil, enl. NAUMANN, som uttrycker det med 'grau, grau'; då fogeln flyger ensam i flock, säger han, att det klingar som 'avlägsna klockljud'. Han lyfter med svårighet och med tillhjälp av fötterna och med starkt buller, skiljes från Sångsvanen genom sin tillspetsade stjärt. Efter fortplantningstiden drar fogeln till havskusterna och har då antingen ruggat, om han bor vid större vattendrag, eller ruggar han vid kusten. Återkommer vid islossningen till häckplatserna. FINGER omtalar, att i Sverige vid Svanarnas ankomst årligen firas folkfester. Att de vårfester, som här firas d. 1 maj, icke särskildt föranledas av Svanarnas ankomst, utan av vårens början, är här väl känt.

Födan utgöres av vatten- och kärrväxter, vatteninsekter och larver, små mollusker och maskar, stundom Grodor, ungar av *Rana esculenta*, grod- och fiskrom samt mjölke, men sällan av fisk. Han tager sin föda i vattnet så djupt han kan nå med sin långa hals. Härvid kan han även under en kort stund trampa vatten, då han håller kroppen upp och ned liksom en Anka. I tamt tillstånd förtära de säd, isynnerhet korn och havre, men även hvete, råg, ärter, majs, och de bliva härav feta och kunna gödas. De förtära även frukt och grönsaker av alla slag samt ollon. Derjemte finnes i magen sand eller grus. Särskildt nämnes den mjuka, hvita delen av *Scirpus lacustris*, *Typha*, och senare på sommaren tyckes han förtära *Lemna*, i oktober *Chara*, MEVES. En dununge hade d. $\frac{1}{4}$ förtärt *Lemna*. Man har även exempel på, att han förtär död fisk, *Cyprinus erythrophthalmus*, 8—9 tum lång, GLOGER. Han skall även förtära den amerikanska växten *Anacharis alsinastrium*, som är så förderflig för bäckar och kanaler, och ett par Svanar rensar vattnet inom kort tid. Enligt en iaktta-

gelse av M. SCHMIDT äta Simfoglarna mest vid kylig eller måttligt kall väderlek; vid stark kyla eller hastigt inträffad värme mycket mindre, hvarefter man bör rätta sig, då fogeln underhålles.

Om dess bon i Hjelstaviken har MEVES redan meddelat följande. De voro anlagda på tuvor eller bland rör och ofta så löst fästade, att de genom det höga vattenståndet upplyftades och av den vid besöket rådande N.O. stormen drevos bort och förstördes. De voro mycket stora och vanligtvis så fast byggda av säv och rör, att man kunde stå på dem; sällan funnos några få dun deruti. Enligt uppgift börja Svanarna bygga, så snart isen tillåter det, och framföra byggnadsmaterialier på det sätt, att de skjuta dem med bröstet framför sig och kasta sedan med näbbet det ena stycket efter det andra upp till boet, hvarvid deras långa hals kommer dem särdeles väl till pass. Läger ägg i 3:dje året, EGGEMAN.

Den unga honan lägger, enl. DRESSER, 3—4 ägg, sedan 7—9 och vid 4 års ålder 10—11. Går första kullen förlorad, lägger hon om en ny kull. Ruvningen varar omkring 4 veckor eller vid kall väderlek något längre och verkställles av honan; dock skall hanen stundom intaga hennes plats, om någon tillfällighet hindrar henne. Sedan ungarna blivit flygga, draga de sig till havskusten.

En stor mängd Svanar flyttar söder ut till Skånes sydkust, och i Öresund kvarstannar en del över vintern, andra flytta undan för isen, men vid stränga vintrar överraskas de stundom och kvardröja till dess de omkomma.

Till dess fiender må räknas Räven, som någon gång tar åtminstone den halvtama fogeln's ungar. För övrigt torde fogeln väl kunna försvara sig mot angrepp. Han gör det med starka slag av vingarna, T.

Om jagten å denna fogel finnas flere berättelser. BUVRY berättar om arabernas svanjagt följande. Svanarna hava, likasom Pelikanerna, den vanan att samla sig på en sandbank över natten. När det blivit alldeles mörkt, kryper jägaren på händer och fötter, naken, men alldeles översmord med gyttja, till platsen, der foglarna sova. När han kommer fogeln nära, griper han om halsen och bryter den av. — Skinnet värderas högt av fransmännen, som betala dem i första hand med 25 fr.; beredda gälla de minst 60 fr. och användas till mattor, som läggas vid sängen. — Svanar, Gäss, Pelikaner och Änder fångas även på krok med bröd eller kött till bete; de fångas även med nät, men den af araberna mest omtyckta jagten är, att de nakna och översmorda med gyttja och med krutet i turbanen samt gömda i vassen skjuta de foglar, som komma flygande över dem. Sålunda kunna de tillbringa hela dagar.

Jagten i Ammebugten vid Kämpinge, anställd d. 8 1843, beskrives av CARL RYDÉN. Den anställdes med 25—26 båtar, 59 togos levande, och 48 skötos. Jagten är även beskriven av greve C. BECK-FRIIS. Der samlade sig på hösten ett stort antal under ruggningstiden. De hålla sig om dagen ute på havet, mot aftonen bege de sig in i viken och söka sin föda och stanna der till dagningen. Jagten anställes omkring d. 8, då de flesta rugga. De söka undkomma genom att springa på vattnet; vanligen fordras endast 150 alnars rodd för att taga Svanen levande, dock längre tid ju mera pennorna äro utvuxna. Med en båt kunde man taga 14 levande, under det en båt med en skicklig jägare hade 11 skjutna. Den tages levande med ett på en lång stång fästadt tunnband, som kastas om halsen, eller med en båtshake. Skjutes vanligen med varghagel, men lika väl vid jagt under ruggningstiden, då Svanen springer på vattnet, med harhagel. Förr kunde till och med 600 st. fångas; 1830 erhöles ingen, men under 4 år

vid samma tid högst 175 st. Ofta ser man här på en gång ända till 1000 st. Jagten är anslagen till landshövdingen i Malmö. Å de levande avhugges yttersta leden av ena vingen. Vid Ekolsund, der Svanarna under lång tid njutit skydd, så att platsen icke nu mera rymmer dem alla, anställdes i början av september 1885 en jagt, i hvilken H. M. Konungen, Kronprinsarna av Sverige och England m. fl. deltog. Dervid fälades 13 st., av hvilka ställets egare, herr hovjägmästar SETON, hade godheten ställa de flesta till mitt förfogande, se ovan pag. 1228—29. Alla Svanarna voro gamla foglar och av båda könen. De skötos från båt.

I halvtamt tillstånd underhålles han i större eller mindre antal i de flesta länder. Han fordrar för att trivas ett större vatten med vassrika stränder, vid hvilka han kan bygga sitt bo och utkläcka sina ägg, hvilket icke lyckas inom hus såsom med andra tama foglar. Ungar av vilda eller tama föräldrar infångas vid 14 dagars ålder; den ena vingen stäcket. Det sker stundom på det sätt, att man med en skarp kniptång krossar handleden och ombinder stället hårdt med en becktråd eller messingtråd, hvarefter den yttersta delen av vingen förtorkar och bortfaller. Operationen sker utan blödning och är föga plågsam. Svanen blir mycket tam, men under häktiden försvarar hanen ivrigt häckplatsen. Vid Haga hava länge underhållits några Svanar, om hvilka BELLMAN sjöng:

Stolt i sina rännlar höjes
Gungande den hvita Svan.

KÖHLER, 1733—1801, har utan tvivel sett Svanen, antagligen denna art, i frihet:

Hvad ser jag här? En slingrig fåra
Som nyss är plöjd av stolta Svan.
Jag här och der ser glada svärmar,
En tropp, som spridda molnet härmar,

Då det med stilla Vestan far.
Jag blomsterprydda holmar möter,
Der denna flock sin älskog sköter
Och ostörd ro i frihet har.

LÉNSTRÖM, Anthol.

WESTERMANN har meddelat, att man i Holland erhållit Svanar med tofs, hvilken dock icke gick i arv, WEINLAND. Underhålles numera tam eller halvtam i många länder. I sjön vid Gotthorp funnos häckande halvtama Svanar under dansk-tyska kriget år 1850. — CASTRÉN omtalar ett tatariskt bruk, att den, som fångade en Svan, sände den till sin granne och erhöll tillbaka hans bästa häst, hvarefter grannen gjorde på samma sätt till sin granne. Detta förtfor så länge Svanen stod ut med flyttningarna, CASSEL. — I många vattendrag mellan Berlin och Brandenburg nu mera i halvtamt tillstånd i stor mängd. — Häckar i alla zoologiska trädgårdar i Europa. — Svanar i St. James park ernådde en ålder av 50—100 år. I övre Österrike häckar den endast i halvtamt tillstånd; lägger 5—8 ägg mot slutet av apr.; ruvar 5—6 veckor. Den erhåller inomhus till föda säd, kokt majs, ärter m. m., BRITTINGER. Även i Asien och N. Amerika underhålles den. Ibland flere europeiska foglar har den blivit införd till Auckland och fortplantat sig der.

HINTZ omtalar den tama Svanens vänskap med en annan fogel, nemligen med en Trana. Ett par Svanar höllos i en damm, i hvars midt de hade ett litet hus till nattläger. En ung Trana hade blivit fångad och lemnades, sedan hon blivit stäckt, fri i trädgården med Svanarna, af hvilka honan snart knöt bekantskap med Tranan, och de smekte tydligen hvarandra. En dag, då Svanarna simmade till sin bostad, stod Tranan sorgsen på stranden, men vadade derefter, så långt hon kunde, ut i vattnet. Då Svan-

honan såg detta, simmade hon tillbaka och stötte Tranan allt längre och längre ut, och även hanen kom och biträdde honan; slutligen kommo alla tre till boet, der de hvilade i sämja. På morgonen fördes Tranan på samma sätt i land, hvarefter de hvarje dag fortsatte på samma sätt. Slutligen tog Tranan sats och sprang i vattnet och simmade till Svanarnas hus. 'Blauracke i Belgrad', JÄCKEL, 1861.

Den unga fogelns fjäderdrägt är vanligtvis grå, men undantagsvis hvit. Sådana likna således de gamla. Man har ansett dessa för en skild art och kallat den *C. immutabilis*. SCHLEGEL säger, att i samma kull funnos både grå och hvita ungar. Även BRÜGGEMAN anträffade i samma kull grå ungar med grå fötter och hvita med hvita fötter. Den har parat sig med den vanliga tama Svanen.

Av bastarder må nämnas den, som erhållits av *C. olor* och *C. atratus*. Man har även anført, dock såsom osäker, avkomma av Tam Svan och Grågås.

Ibland fjädrarna leva:

Lipeurus cygni (L.) [= *Pediculus cygni* L., S.N., XII 1018], *L. gonioleurus* DENNY; *L. bucephalus* GIEB., och *Trinotum conspurcatum* NITZSCH.

Inelvsmaskar:

Hystrichis pachycephalus MOLIN*, i ventrikeln och tarmkanalen; *Echinorhynchus striatus* GOETZE; *E. polymorphus* BREMS.*; *Distomum echinatum* ZED.; *D. globulus* RUD.; *Tænia Creplini* KRABBE; *T. aquabilis* RUD.*; *T. microscopica* MIRAM., alla i tarmarna.

Hos den tama *C. olor* utom de här med * betecknade:

Hystrichis pachycephalus MOLIN, i körtelmagen; *Filaria cygni* RUD., i tarmkanalen och bukhålan; *Holostomum erraticum* DUJ. och *Tænia setigera* FRÖLICH, i tarmkanalen.

- Kuavos* DIODOROS, Bibl. hist. XIII, 82, ed. DIND. 1828, I, pag. 769, 69; ed. MÜLL., Did. 1868, pag. 522, 36 (verisim.). NATAL. COMIT., Mythol. 1596, 856. — För övrigt har mången författare under detta namn, hvar med egentligen förstås *C. mus.*, även inbegripit denna art.
- Cygne* BELON, L'hist. des Oyseaux 1555, 151 (part.).
- CAMERAR., Symb. & Embl. 1661, III, 24, (?*Cygnus*, 94).
- Cygnus mansuetus* WILL., Orn. 1676, 271. RAY, Syn. 1713, 136. FLEMM., Br. An. 1828, 126. DEGL., G., Orn. II 1867, 475.
- Cygnus olor* L., S.N. I 1735. STEPH., Shaw Gen. Z. XII II, 1824, 15. FABER, Hochn. Vög. 1826, 230. SAVI, Orn. 1827-31; ref. Isis 1833, 1004. BECK-FRIIS, Tidskr. f. Jäg. 1832, 78. KEYS., BL., Wirb. 1840, n. 381. SCHINZ, Eur. Fn. I 1840, 399. TEMM., Man. IV 1840, 529. BUHLE, Domest. Th. 1842, 34. DE SERR., Migr. 1842, 96. DE SEL., Fn. 1842, 137; Bull. Ac. Belg.; ref. N-a 1856, 395. LANDB., Isis 1842, 201. NAUM., V. D. XI 1842, 442; XIII 1860, 297; N-a 1850, 2 H., 20. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 92. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 88. SCHLEG., Rev. 1844, CXI; Mus. Ans. 1866, 78; Z. G. 1868, 61, 79, 350. BLAS., N-a 1850, 2 H., 20. SUNDEV., V. A. H. 1844, 383; J.f.O. 1855, 167. SCHULZ, Fn. March. 1845, 390. KJÆRB., N-a 3 H. 1850, 53; Danm. Fugl. 1852, 351. THOMPS., Irel. III 1851, 21. VIDAL, Mem. Madr. Ac. 1851; ref. J.f.O. 1855, 314. GAD., N-a 1852, 3 H. 10. NEG., N-a 1853, 63. MÖESCHL., l. c. 306. TOB., J.f.O. 1853, 217. LABOYSSSE, N-a 1853, 345. WALL., N-a 1854, 266. O.-GALL., N-a 1855, 52. LLOYD, Ant. II, 1855, 179, 183. GLOG., J.f.O. 1855, 181. VANG., l. c. 344. VIERTH, N-a 1855, 373. ALTUM, N-a 1856, 34. v. PREEN, l. c. 65; J.f.O. 1853, 463. PÄSSL., J.f.O. 1856, 66. v. HEUGL., Sitz.-ber. Ac. Wien 1856, Sep. 55. ALTHAMM., N-a 1857, 403. FING., Abh. z.-b. G. 1857, 564. BUVRY, J.f.O. 1857, 130. H. JÄG., Ber. Wetter. II, 1858, 34. ANTIN., J.f.O. 1858, 484; Cat. Ucc. 1864, 111. SEIDL., Sitz.-ber. Dorp. 1860, Sep. 40. HINTZ, J.f.O. 1861, 231. WESTERM., Z. G. 1862, 43. BENZON, Skand. Nat. Möt. 1862, 430. GRILL, Öfv. V. A. F. 1863, 18. WEINL., Z. G. 1863, 43. RADDE, S.O. Sib. 1863, 350. ?v. PELZ., J.f.O. 1864, 17; Abh. z.-b. G. 1871, 723. (LUNDB.) Norrköping, Jägarf. Tidskr. 1864, 102. HOLTZ, J.f.O. 1865, 190. NEWT., Ibis 1865, 226. SALVAD., J.f.O. 1865, 322. ALBARDA, Herkl. Fn. III 1866, 229. MÄKL., Fogl. ordn. 1867, 99. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1867, 323. TIS., Ö. Smål. 1868, 31. MEV., V. A. Förh. 1868, 284-5; ref. J.f.O. 1868, 390. TRIST., Ibis 1868, 327; N. H. Bibl. 1868, 249. BROCH., Conv. Lex. XIII 1868, 412. FOREL, Bull. Soc. vaudoise d. sc. nat. X 1869, 132. C. A. WRIGHT, Ibis 1869, 248-250; 1874, 241 (? + *C. mus.* l. c. 153). v. DROSTE, Bork. 1869, 258.

- BORGG., Nordd. 1869, 145. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 338. FISCH., Z. G. 1870, 352. A. FRITSCH, V. E. 1870, 399 + *C. imm.* 400; J.f.O. 1872, 366; Wirb. Böhm. 1872, 83. HUTT., Ibis 1870, 397. LANDOIS, Z. G. 1871, 252. SAUND., Ibis 1871, 369. HOLMGR., Handb. 1871, 1050. KINB., LIN. och Vet.-vet. 1872, 7; Tidskr. f. Vet. 1878, Sep. 1869, 11. SUNDSTR., Öfv. V. A. H. 1872, n. 4, 33. E. v. MART., Z. G. 1872, 209 (eft. W. MARSCHALL). E. v. HOM., J.f.O. 1872, 308. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 316. BROOKE, Ibis 1873, 342. E. REY, Z. G. 1874, 391. SEV., J.f.O. 1874, 410; Ibis 1876, 416. SALVIN, Ibis 1847, 448. BOD., Zool. Gart. von Berl. 1875, 13. KRÜP., Momins. Gr. Jahresz. III 1875, Sep. 287. BRÜGGEM., Z. G. 1875, 321 + *C. imm.* DANF., Br., Ibis 1875, 426. SCHAL., J.f.O. 1876, 14. J. P. MÜLL., Z. G. 1876, 289. SINT., J.f.O. 1877, 68. Jahresb., l. c. 335; 1878, 343; 1880, 87, 401; 1884, Sep. 48. BESTE, J.f.O. 1878, 431. SPAM., Ill. Konv. Lex. VII 1878, 914. CARLS., Sv. jagtb. fogl. 1878, 95. DRESS, B. E. Pt. 77-9, 1880. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. SPIESS, J.f.O. 1880, 331. GIGL., Ibis 1881, 213. SCHAL., J.f.O. 1881, 218. v. NATHUS., J.f.O. 1882, 151. Gr. MARSCH., v. PELZ., Orn. vind. 1882, 122. SEEB., Ibis 1882, 227. HAHR, Handb. II 1882, 333. E. BÜCKNER, J.f.O. 1885, 205.
- Anas cygnus* L., S.N. II 1740, 46; VI p. 22. *Anas* ... β Fn. I 1746, 31. *Anas cygnus* β S.N. X 1758, 122; Fn. II 1761, 38; S.N. XII 1766, 194; Skånsk. res. 1751, 187, 228, 237, 389, Svan. *Anas cygnus* var. Snabelsvane BRÜNN., Orn. 1764, 21. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 276. CETTI, Sard. Übers. II 1784, 329, Il Cigno. BESEKE, Vög. Kurl. 1792, 41.
- Anser cygnus domesticus* KLEIN, Hist. Av. 1750, 128.
- Cygnus* BRISS., Orn. VI 1760, 288; ed. 1763, II 438. SCHEMBRI, Cat. 1843, 132 (veris.).
- Anas Olor* GM., L. S.N. 1788, 501. LATH., Ind. II 1790, 834. LATH., B., III II, 1798, 382; IV 1812, 502. RETZ., Fn. 1800, 109. BECHST., Jagdw. I II 1802, 148. CUV., R. A. 1817, 528, *Cygnus*. TEMM., Man. II (1820) 830. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 185. FABER, Hochn. Vög. 1826, 230. DEGL., N-a 1855, 419.
- Cygnus gibbus* BECHST., Nat. Deutschl., 2 Aufl. IV 1809, 815. MEY. u. W., Tasch. II 1810, 501; Vög. Liv.- u. Esthl. 1815, 241. NILSS., Orn. II II, 1821, 190. DOERING, De pelv. met. 1824, 31. EKSTR., V. A. H. 1829, 36; Tidskr. f. Jäg. 1832, 278. BREHM, V. D. 1831, 829. WAGLER, Isis 1832, 1234. ZAW., Fn. 1840, 127. RADDE, Bull. Mosc. 1854, 164. BRAHTS, N-a 1855, 336. STEJN., Proc. U. S. Nat. Mus. 1882, 174.
- Cygnus sibilus* PALL., Zoogr. II 1811, 215.
- Olor mansuetus* BRITTINGER, Ber. Mus. Fr.-Car. 1866, 119.

Cygnus reale SAVI, Orn. III, 172.

Cygnus musicus AV STRÖM, WIKSTR., Stockh.-tr. 1839, 107 (part.). V. D. MÜHLE, Orn. 1844, 119. GADAM., N-a 1852, 3 H. 8. LINDERM., Vög. Gr. 1860, 156.

Cygnus Unwini HUME, Ibis 1871, 413.

Cygnus immutabilis YARR., Pr. Z. S. 1838, 19; Br. B. III, 131. EYTON, Anat. 1838, 96. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 97. LLOYD, Ant. II 1855, 183. Pow., Ibis 1860, 353. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 338. CHAMB., Encycl. IX 1874, 233. GIGL., Ibis 1881, 187.

Cygnus olor var. *immutabilis* BRÜGGEM., Z. G. 1875, 231; cf. N:o 7, Sept. 322, 360.

[Vix Tame Svane MOHR, Isl. Nat. 1786, 20.]

Svan BELLM., Skr. I 1861, 501. BERG., Tal. 1787, 22 (ex part.). C. BECK-FRIES, Tidskr. f. Jäg. I 1832, 78. LLOYD, Scand. Adv. II, p. 444. RYDÉN, Jägarf. Tidskr. 1878, 75. ENGELHARDT, Jägarf. Tidskr. 1873, 26. BOHNSTEDT, l. c. 1875, 153; 1877, 32. Svan, Sångsvan (?) O . . . l. c. 1875, 146 (Skåne). W-II, l. c. 1875, 153 (Häcker i Södermanl.). (LINDBL.), l. c. 1875, 231; 1879, 118, 235. C. M. S., l. c. 1879, 29. WRANGEL, l. c. 1882, 169. PENDEBERG, l. c. 1885, 237. Stockh. Dagbl., 1885, $\frac{5}{7}$, $\frac{5}{8}$.

Schwan EGGEM., Hist. d. Vög. 1863, 26.

Weisser Schwan SCHNETZ, Z. G. 1867, 276.

Släktet GÅS, *Anser*, BRISSON.

Näbbrot hög, rektangulär, nagel bred, kullrig med skarp, tvärgående kant; ögonvrå fjäderklädd; tars och mellantå av nästan samma längd.

♂ > ♀, men med lika fjäderklädnad.

222. GRÅGÅS, *Anser cinereus* ALBERTUS MAGNUS.

Pl. LVI, fig. 3.

Näbb gulrött, nagel blek, fjäderklädnaden brun och grå till hvit, fötter röda.

1. *Hane, gammal*, 10 maj, Stockholms norra Skärgård.

Näbbås vid roten bred, platt, framåt avsmalnande, sluttande, näsås smal, kullrig, framom denna något nedtryckt. Käkkant bågformigt utskuren, överkäkens lameller, nående nedom kanten, med trubbiga spetsar; under-

käkens kant neddragen. Pannans kant avrundad. Huvud ovan och nacke gråbruna med grå spetskanter; huvudets sidor och haka brungrå; ansigtsrand nedtill framdragen. Hals ovan refflad, gråbrun med hvita spetsar och spetskanter, kräva brungrå med hvita, nästan täckande bräm. Rygg och skulderfjädrar gråbruna med hvita bräm, kors grått med hvita spetsbräm; övre stjärtäckare hvita. Stjert något avrundad, stjärt pennor 9 par, mörkt gråbruna, spetsar samt ut- och infan med utåt tilltagande hvitt, 8 och 9 hvita, spolar hvita. Bröst ljusgrått med hvita bräm, bakåt hvitt; inblandade, spridda brunsvarta fjädrar; sidor gråbruna med hvita bräm; mage hvit, framtill med inblandade brunsvarta fjädrar; undre stjärtäckare och slaksida hvita. Vingar spetsiga, breda, spolar hvita, tumvinge med 3 fjädrar, ljusgrå med hvita kanter, 1 spetsig, med gråbrunt spolstreck, handpennor: stora 10: 2 och 3 med utskurna utfan, 1 till 3 med utskurna infan, de yttre med grått utfan, för övrigt brunsvarta, mot spetsarna blekare, utkanter å de yttre hvita, spetskanter grå; armpennor 11, brunsvarta med hvita ut- och spetskanter. Arm-bågspennor 3, gråbruna med hvita utbräm och spetskanter, 1 och 2 > armpennorna; handtäckare grå, de små hvitgrå med grå spolar; armtäckare, även de mellersta, gråbruna med hvita bräm, de yttre brungrå med hvita bräm; kanttäckare hvitgrå med hvita kanter; undre handtäckare och undre armtäckare grå; undre kanttäckare hvitgrå med grå spolar; undre överarmtäckare långa, grå med hvita spetsbräm. Vadtäckare = sidorna, men mörkare; skenben fjäderklädt till närheten av hället. Tars och tarssula nättecknade; tår 3 > 4 > 2 > 1, 2 med första leden nättecknad, de övriga ringlade, simhud nättecknad, kanter tandade; klor horngrå, 3 bred > 2 > 4 > 1, 1 när marken.

2. *Gammal*, september, Leufsta i Upland.

Huvud ovan gråbrunt, enfärgadt; ögonvrå mörkare gråbrun; huvudets sidor ljusare gråbruna; haka brungrå. Framhals och kräva grå; nacke och halsrygg mörkbruna. Rygg och skulderfjädrar mörkbruna med hvitgrå bräm, kors ljusgrått, med mörkbruna spolar och gråhvita bräm. Den näst yttersta stjärt pennan hvit i utfanet, mot roten med mörkgrå spoltrakt. Bröst hvitt; sidor gråbruna med gråhvita bräm; mage och undre stjärtäckare hvita. — Liknar hanen.

3. *Gammal*, mellersta Wolga.

Näbb starkt, vid roten högt, nagel stor, hävelvd, intager hela spetsen. Överkäken med starka, tjocka lameller, käkkant bågformigt uppdragen, käkrot hög. Pannvinkel avrundad. Näsborrar ovala, snedt upp- och utåt riktade. Huvud ovan brungrått, panna framtill hvit. Hals gråbrun med hvitgrå spetsar; kräva ljusgrå med hvita spetsbräm. Rygg och skulderfjädrar gråbruna med hvita spetskanter, kors blygrått med svaga gråhvita, bakåt till-

tagande spetsbräm; övre stjerttäckare: de mindre grå, de längre hvita, nå ej stjertspetsen. Stjert avrundad, något urnupen, stjertpennor 8 par, mörkgrå; lik n:o 1, men endast yttersta paret rent vitt, spetsar nötta. Bröst och mage gråhvita med talrika mörkbruna fjädrar och tvärband; sidor brungrå med hvitt bräm. Tumvinge med 3 fjädrar, 1 utan spolstreck; armpennor 15; armbågspennor 3: 1 > armpennorna; handtäckare vitgrå; armtäckare: de yttre vitgrå med hvita bräm, de inre gråbruna med hvita kanter och spetsbräm, de mellersta blandade med båda de sistnämnda färgerna. Till övriga delar liknande n:r 1.

4. *Hane, ung*, 19 september, Kalmar län.

Huvud liknar n:r 2, med ytterst svaga, blekare spetsar. Halsen med tydligare, gråhvita och hvita spetsar med utväxande grå fjäderspetsar; kräva ljusgrå. Kors mörkgrått med svaga, gråhvita bräm. Bröst vitgrått med ljusa, gråbruna, spräckliga spetstrakter; sidor grå, bakåt med inblandade nya, mot spetsen mörkt gråbruna fjädrar med hvita bräm; mage, undre stjerttäckare och slaksida hvita.

5. *Nykläckt*, av tam Gås, Skåne, C. MÖLLER.

Näbb rödbrunt, naglar gulbruna, kalkspets gul. Käkkant vid roten röd, överkåkens framom näsborrarna uppdragen. Pannvinkel avrundad. Näsborrar med utskjutande kanter. Huvud ovan: panna gul, hjessa gulgrön; ögontrakt röd; huvudets sidor gula; ansigtsrand vertikal; haka, hals och

kräva gula. Rygg gröngul; skuldror gulgrå; övre stjertdun gröngula. Bröst gult; sidor gulgröna; mage och undre stjertdun gula; slaksida gulgrön. Tumvinge gul, hand gul, arm och överarm gulgrå. Hand och arm undertill gula; undre överarmdun grågult. Vad gulgrå, framtill gul; skenben dunklädt, utom dess nedersta del. Fötter gula; tars något hoptryckt, framtill avrundad; tår tjocka, 3 > 4 > 2 > 1, yttre simhuden inskuren, den inres kant rät; klor gula, 3 > 2 > 4 > 1.

6. *Nykläckt*, av tam Gås, Skåne, C. MÖLLER.

Näbb gult, nagel gulbrun, kalkspets gul. Hjessa grå; ögonvrå och huvudets sidor gulgrå; ansigtsrand gul; haka och framhals gula. Nacke grå, halsrygg upptill gulgrå, förövrigt gul. Rygg framtill gul, baktill grå, skuldror gula, kors grått; övre stjertdun gult. Bröst gult; sidor grå; mage gul, undre stjertdun gult; slaksida grå. Vingar gula, enfärgade; för övrigt lik n:r 5.

7. *En dag gammal*, tam Gås, Skåne, C. MÖLLER.

Näbb brunt, naglar gulbruna. Pannan rödbrun, huvud ovan för övrigt gråbrunt; ögonvrå gråbrun; huvudets sidor grågula. Haka, framhals och kräva gula; nacke och halsrygg gulgrå. Rygg, skuldror, kors och övre stjertdun grå. Bröst gult; sidor grå; mage och undre stjertdun gula; slaksida grå. Vingar ovan grå, undertill gulgrå. Vad utåt grå, framtill grågul, intill gul; för övrigt lika med n:r 5.

N	1	2	3	4 j	5 p.	6 p.	7 p.	8 p.	9 p.	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Längd	—	—	—	—	180	185	187	206	212	815	785	815	765	835	855	800	790	820	860
Huvudets längd	c.120	c.127	—	c.122	—	—	—	—	—	120	120	125	120	128	127	123	127	125	135
Näbb, längd till pannan	61	63,5	63	66,5	17	15	16	19	—	62	62	63	61	65	64	62	61	59	66
» » » munvinkeln	60	66	70,5	65	17	17	13	20	20	62	60	60	61	64	64	61	60	60	62
» » från spetsen till näsborrarna	30,5	32,5	36,3	32	—	—	—	—	—	41	38,5	38	37	39	38	36	37	35	41
» höjd vid roten	34	37	40,6	37	14	11	10	12	11,5	37	36	38	37	39	40	39	40	36	39
» » över näsborrarna	17	20,3	24	21	9	7	8	9	8	26,5	26	26	27	27	28	27	29	20	20
Gapets bredd	29	31	33	30	12	11	11	12	12	35,5	33	34	34,5	36	35	36	37	35	36
Näbbets bredd vid näsborrarna	22	23	23	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» minsta bredd	—	—	—	—	8	8,5	8,5	9	9,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Näbbnagelns bredd	14,6	15,5	16,5	15,5	8	8,5	9	8,5	9	11	11	11	11	14	13	11	12	11	13
» » längd	18	16	20	16	—	—	—	—	—	18	17	17	19	20	19	18	20	17,5	18
Näsborrarnas längd	11,5	9	11,5	11	—	—	—	—	—	10	10	10	10	11	10,5	9	10	10	12
» » bredd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2,5	3	3	3	3	3	2,5	3
Vingens längd, direkt	400	435	480	435	37	38	38	40	39	448	390	425	400	440	445	405	435	400	445
Vingbredd	—	—	—	—	145	134	140	167	162	1520	1440	1500	1460	1560	1565	1460	1540	1495	1610
Tumvinge	152	180	195	190	—	—	—	—	—	150	140	143	140	165	160	140	160	142	160
Stjert, längd	c.136	165	184	142+	22	26	26	32	30	150	142	150	150	150	153	154	145	158	155
Stjertspets bakom vingpetsarna	c. 17	c. 17	—	—	—	—	—	—	—	20	40	25	43	45	25	40	33	40	30
Tars	80	80	84,5	90	27	25	27	35	33	85	83	84	82	98	95	85	90	86	94
Mellantå med klo	82	90	—	97	31	29	29	36	33	98	90	95	94	100	104	92	98	96	102

Obs. 5—19 tama.

ten utanför Stavanger, 59°. Vid flyttning följer den kusterna, träffas mera sällan inne i landet. Flyttar över Kristianiadalen hvarje vår i stora flockar 'åt norr', håller sig helst längs höjderna; besöker öarna i Øjeren; flyttningstiden varar 2 månader, såsom år 1861 d. $\frac{23}{3}$ och $\frac{19}{3}$; flyger på rät linie eller i vinkel, stundom, då flocken är stor, i dubbla vinklar, den ena inom den andra; flockar över 200 st. äro sällsynta, vanligen utgöras de av 50—100 st.; när de mötas av svårt väder, vända de ofta tillbaka till Kristianiafjorden. Här äro de mindre talrika under höstflyttningen. På Hvalöarna vanlig under flyttning, COLLETT.

Gäss nämnas av RHEEN. Vildgås bor isynnerhet i Lappland, flyttfogel, kommer om våren, bortflyttar om hösten, LINNÉ, 1746. NILSSON ansåg, att detta icke var samma art som de nyares Grågås. Vild vid Melen nära norska gränsen. Tam hålles den någon gång i Oviken, sällsynt, OLSSON, 1876. På flyttning i trakten av Gefle och häckar årligen flerstädes vid insjöar inom Vahlbo socken, enl. HARTMAN, 1859. I trakten av Upsala under vår och höst allmän, häckar ej, MESCH, 1844. Häckar vid Sandhamn, se ovan pag. 1241; 1883 d. $\frac{26}{6}$ och $\frac{27}{2}$ iakttogos der på flyttning 2 flockar Grågäss, den ena 20—30 st., den andra 6—7 st., kosan var den här vanliga från NO.—SV. vid nordlig halv storm. Den $\frac{15}{8}$ iakttogos 2 smärre flockar Grågäss, som flögo i samma riktning som de nämnde, men under halv storm från SV. D. $\frac{19}{9}$ sågos under frisk S. bris och med samma kurs 2 Grågäss draga förbi Grönskärs fyr. Dessutom har man även här under styv NO. kultje iakttagit flygande Grågäss med kurs åt SV. En större flock Gäss drog d. $\frac{21}{9}$ 1883 från NO. åt SV. vid nordlig vind och jemn bris; 1884 d. $\frac{30}{3}$ kl. 6 f. m. 2 st. vid jemn SO. bris; d. $\frac{1}{4}$ kl. 6 f. m. 2 par; d. $\frac{19}{4}$ kl. 4 f. m. 3 st.; d. $\frac{23}{4}$ fans en kull ägg, 6 st.; d. $\frac{3}{3}$ en om 5 st.; d. $\frac{8}{3}$ 2 kullar, hvardera om 5 st., enl. meddel.

av O. EKBOHRN. Häckar i Ö. Södermanland och på öarna i ringa antal, är under höst och vår talrikare, kallas Skärgås, SUNDSTRÖM. Ben av tama Gäss från äldre tid funna vid Björkö, enl. STOLPE, och i Stockholms jordlager. Gäss flytta under natten över Stockholm; bland dem troligtvis även denna art. I Örebro-trakten stundom under vår och höst, HÖGBERG, 1863; allmän, sågs 1860 i Svartån, SUNDSTRÖM; i Kils socken allmän, men blott under flyttning, LÖWENHJELM. I Östergötlands yttre skärgård häcka några få par på skogbevuxna holmar med kärr; skjutes endast tillfälligtvis, LUNDBORG.

Till Vermland beräknad komma i medeltid av 16 observationer d. 27 apr. med vaxling av 24 dagar, C.-GYLLENSKIÖLD. På flyttning i Vestergötland allmän, enl. GADAMER.

Förekommer längs åt Bohusläns kust under sträcktiden, vår och höst allmän, enl. W. v. WRIGHT, som nämner, att den, enl. uppgift, skulle häcka vid Göta elv, men detta rättas av MALM, som tillägger, att den ej erhållits vid Göteborg. Träffas ej sällan under sommaren vid de yttre skären, såsom d. $\frac{24}{4}$ vid Vahlö, S. om Göteborg och d. $\frac{17}{7}$ vid Hållö; W. v. WRIGHT anser dessa hava varit hanar, som saknat makar.

Ses på Öland under flyttning om våren i medlet av mars, WESTERLUND; troligtvis jemte andra arter. Erhållen d. $\frac{11}{9}$, $\frac{15}{9}$ 1878, enl. meddel. av KOLTHOFF.

På Gotland här och der under vår och höst, ANDRÉE, 1841. På öarna utanför Kyllie under sommaren visa sig stora skaror av skygga Gäss, arten osäker, KOLMODIN, 1871. Funnen av HOLTZ på Skeneholmen häckande bland enbuskar; boet är temligen platt, med grässtrån, hade bädd av fjädrar och något mossor, dess yttre vidd 450 m.m. Hade 6 utruvade ägg. Vanligtvis på Gotland endast under flyttningstiderna. Skall häcka i Aarträsk,

R. HOLM, 1883. Är ej sällsynt och lär häcka vid Stensö udde, Ö. Småland, KRAMER, H. v. SYDOW, TISELIUS. Häckade åtminstone förr i Småland i Vernamo och Kavsjö. Från Jönköping skrevs d. 26 1878: På morgonen hade man här att betrakta ett skådespel av ovanligare art, i det en skara Vildgäss — åskådare trodde sig kunna beräkna den till närmare 1,000 — syntes flygande mot norden, men strax på eftermiddagen tycktes åter, som man förmodar, samma flock styra kosan mot söder, Post- och Inr. Tidn. NILSSON fick ägg från en ö i Bolmen; under senare år infångades ett par Gäss i trakten och höllos någon tid levande, men då jag sökte erhålla dem, hade de blivit slagtade eller bortflugit, så att arten är obestämd. För övrigt har jag under lång tid försökt från Småland erhålla Vildgäss, men förgäves. Enl. NILSSON häcka de på Hallands Väderö. Kommer årligen omkring 14 dagar före mid-sommar i stora skaror norr ifrån och fäller der vingpennorna: i medlet av juli äro de nya utvuxna, hvarefter de snart åter draga bort. Ett eller två par häcka på ön. Jagten, som endast lyckas vid frisk bris, då man kan segla fatt Gässen, inbringar på en sommar högst 38 st. De simma om dagarna långt ut i Kattegatt, men hvarje natt gå de i land för att äta gräs. Förr skötes de från skottkojor på de ställen, der de gingo i land, men numera endast från båt. Någon gång träffas de så nära land, att de kunna skrämmas upp på land och der dödas. Den ruggande Gåsen dyker undan för skott, efter W. BRORSTRÖM, 1871. Kommer till Blekinge och Skåne i slutet av apr., slår sig, enl. NILSSON, 1858, ned i kärr vid Ysanna och Åhus m. fl. ställen, som ej ligga långt från kusten, para sig och kläcka der. I slutet av juni draga de till Östersjön, der de rugga, NILSSON. Häckar hvarje år på små holmar vid Nothamn, men elaka menniskor röva årligen hennes ägg, GADAMER, 1852. Vid Trolle-Ljungby iakttogs d. 4 1845 kl.

10 f. m. en flock, flygande från SO., enligt samtidigt meddel. av GADAMER. I trakten av V. Vram sällsynt, enl. LILLJEBORG, 1845. Vid Heckeberga drogo 'Vildgäss' söder ut de kalla dagarna d. 13—16 1882, HAMBERG. Vid Lomma allmän under vår och höst, ÅSTRÖM, 1859; är mycket sällsynt vid Malmö och Trelleborg, ävenså vid Ystad. En hane erhöles d. 29 1879 vid Hammar; ett par hade slagit ned bland tama Gäss vid en gård; förekommer höst och vår i trakten av Ystad, men är, såsom nämnts, sällsynt, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Häckar årligen på Seeland vid insjöars stränder, såsom vid Sorö, Gamö, i Jägersborg m. fl.; lägger vanligen 8—12 ägg, TEILMANN, 1823. Såsom flyttfogel vår och höst på kusterna, stannar nära Nordsjön, om ej mycket sträng vinter inträffar. — Jagten även av Vildgiess var i Danmark förr adelns rättighet, BERGEN, 1556. En tam Gås uppskattades till $\frac{1}{2}$ skäppa korn, Sællandsmaal, men en fet till en skäppa = $\frac{1}{4}$ tunna. Vid PONTOPPIDANS tid, 1765, synes den i mängd hava kommit till Laaland. — Häckar på Fyen, Als och flere trakter, träffas ofta på flyttning, isynnerhet på Amager, V. Jutlands kust, Limfjorden. Ruggar d. 7—10 och kan icke flyga till omkring d. 24; skjutes här vid lugnt väder från båt. Läger 5—8 ägg, som ruvas av honan 27—28 dygn och vaktas noga av hanen, som icke lemnar familjen förr än ungarna äro flygga. Infångad begagnas den såsom lockfogel vid gåsjagt.

I Slesvig och Holstein häckar den under april—sept., och är talrik, men i avtagande mängd; vid flyttningstid, isynnerhet om hösten, talrikast, ROHWEDER. År 1876 regelbunden om sommaren; bortflyttade d. 10; vid Flensburg 1877 regelbunden på flyttning; 1878 iakttagen under sommaren, Jahresb. Hon häckar i Ö. Holstein och jagas från båt under augusti månad, då de gamla rugga och de unga icke ännu äro flygga. De gamla dyka då med

skicklighet och kunna stanna under vattenytan ungefär en minut, BOIE, 1863; häckade 1877, avtager år efter år, Jahresb. RAFN'S lista, Naumannia 1857, säges vara opålitlig. *Lar. glaucus* och *Anser cinereus* äro 'av misstag' (?) uppförda, enl. DURNFORD.

I Finland häckar den i kusttrakterna. Erhållen i Helsingforsstrakten då och då om våren; några par skola kläcka i skärgården, M. v. WRIGHT. Uppgifter om dess flyttning, som hos åtskilliga författare finnas, synas vara osäkra, då med denna art, enligt hvad PALMÉN säger, menas till en del Sädgåsen. Anledning har därför icke sagnats att här utesluta de uppgifter, som föreligga om dess flyttning; och jag vill endast här påpeka JULINS, även med fara att de icke säkert röra endast denna art. Under åren 1784—87 kommo neml. Gässen till Uleåborg d. $\frac{26}{4}$, $\frac{21}{4}$, $\frac{24}{4}$, $\frac{11}{4}$, och han säger 1792, 'att den stannar höst och vår på stränderna under sina lappmarksresor; fångas med sax'. Kom till Haminanlaks i början av maj, bortflyttade i början av sept., J. v. WRIGHT. Erhållen under 1825—57 på olika ställen, d. $\frac{5}{3}$ — $\frac{22}{3}$, PALMÉN. Under ruggning håller den sig i yttre skärgården. PALMÉN anser ej, såsom NILSSON, att Grågåsen giver anledning till 'Odens jagt'; den 'flyttar ej i stora skaror'.

Torgföres i Arkangel, ALSTON, BROWN. I Petersburgs guvernement på flyttning, J. v. FISCHER. I Kurland, BESEKE. Häckar vid insjöar i Estland, Lifland och Kurland, isynnerhet på rör- och gräsbevuxna holmar; talrik på havskuster och öar, RUS-SOW. Flyttar över Umankretsen d. $\frac{5}{3}$ — $\frac{4}{4}$, $\frac{24}{8}$ — $\frac{10}{12}$ under olika år 1867—69, GOEBEL. Häckar fåtaligt vid de större insjöarna, på översvämmade, rörbevuxna kärr i medlet av april. Läger sina ägg nästan alltid på de under vintern hopförda högar av rör och hö, som under våren är det enda, som är över vattnet. Bortflyttar från

Charkow i sept., CZERNAY, 1855. Häckade 1877, men ej talrikt, i Ufim-guvernemet; skall under hösten samlas i ofantliga skaror vid Belaja och hvila till bortfärden, PLESKE. I Sarepta mycket talrik, häckar, MËSCHLER. I Astrakan mycket allmän om sommaren, häckar på delta, HENKE, SEEBOHM. Häckar i Kaukasus i stort antal i Terak-dalen och isynnerhet i delta, SEEBOHM. Häckar i N. Ryssland och Sibirien, isynnerhet på andra sidan Ural. Anländer tidigt på våren i stora flockar från vestern till Ryssland, från östern till Sibirien. De slå sig först ned i tempererade trakter, der redan marken är grön. En del qvarstannar i föga bebodda, lågländta trakter, men den största mängden flyttar till längre norrut belägna häckplatser. Flyttar åter på hösten och gör dervid på odlade fält ofta betydlig skada, till dess de vid inträdande vinter draga bort. Somliga övervintra i Kaspiska och Svarta haven och i södra Tartariets ödsliga sjöar och träsk, men de flesta flytta från Ryssland och de närmare trakterna av Sibirien vesterut, de från Ö. Sibirien österut och från Kamtschatka till Amerika, vid hvars kuster stora flockar blivit sedde av sjöfarande, PALLAS. Om alla dessa tillhört samma art, är oavgjort. Vid Ala-kul, V. Sibirien; om detta var den enda art av Gås, som sågs, synes vara osäkert; hade utkläckt sina ungar d. $\frac{2}{3}$. Vid Obdorsk d. $\frac{19}{8}$ — $\frac{3}{8}$ stora flockar. På Schtschutschja-floden d. $\frac{29}{7}$ 1876 ej sällsynt, O. FINSCH. Häckar i Turkestan, träffas även om vintern. I Darasun på genomtåg, DYBOWSKI, PARREX. Erhållen d. $\frac{19}{2}$ i Amurs källområde, v. SCHRENCK. I Daurien d. $\frac{26}{3}$ 9 st. erhållna vid Tarei-nor, d. $\frac{26}{3}$ 1856 första paret; 2 ägg erhöles d. $\frac{18}{4}$, det största 92×61 m.m., på kinesiskt-mongoliskt område; ruggade d. $\frac{28}{3}$, då man började fånga dem; d. $\frac{8}{3}$, $\frac{12}{3}$ 1856 drogo många Grågäss åt söder över Tarei-nor, RADDE. I Araltianschan slutade draget i medlet av mars, SEVERZOW, 1874.

A. cin. var. rubrirostris HODGS. kommer i medlet av april till Ö. Sibirien, TACZANOWSKI, 1873.

Erhållen vid Danzig, BÖCK, 1851. I stora flockar på Hiddensö, häckar på ön Pulitz och i kärr å Rügen, om ock mindre talrikt än förr, TANCRÉ. Vid Stettin 1876 d. $\frac{1}{2}$ syntes ett tåg; i mars flere; d. $\frac{1}{5}$ ett tåg om 24 st., d. $\frac{5}{10}$ 22 st., d. $\frac{11}{11}$ 12 st. sedda flygande. Vid Hindenburg 1876 i nov. ofta i stora skaror, ända till 100 st., på nyplöjda åkrar, men icke om våren, Jahresb. På Medeweger- och Schweriner-See förr mycket talrik. Häckar på Goldberg-ön, hade 6 ägg d. $\frac{1}{5}$ 1859, v. PREEN; häckar der och å Ramper Moor, Mecklenburg; d. $\frac{1}{4}$ 1860 flere kullar ägg der samlade; även senare iakttagen under häcktiden, WÜSTNEI. Vid Schwerin häckade 1878 många; finnes även om vintern; regelbunden på flyttning; d. $\frac{5}{10}$ ett stort tåg mot söder. — I Pommern mycket allmän, häckar, flyttfogel, HORNSCHUCH, SCHILLING. Talrik på flyttning. Häckar vid Ueckermünde och Oderbruch, HOLLAND. I Neuvorpommern vid Gramzow regelbunden om sommaren 1877, säges vara stannfogel, Jahresb. Häckar fåtaligt och i få sjöar, HOLTZ, 1865. Häckade förr talrikt på Prenzlauer See i Uckermark, A. v. HOMER. Det säges, att på Rügen icke finnes något annat nämnvärdt än dess många och stora tama Gäss, hvilka proppade stundom nå 25 æ och torgföras i Greifswald, FRIEDEL, 1882. Vid Grossenhain 1879 d. $\frac{11}{11}$ kl. 9 f. m. drogo 50 st. vid SV. vind från NO. till SV.; d. $\frac{3}{10}$ 10 st. på ett sädesfält, d. $\frac{3}{12}$ flere tåg; 1880 $\frac{1}{3}$ kl. 4 e. m. 20 st. från V. till Ö. vid NV. vind; d. $\frac{1}{10}$ en erhalten. I Walkenried 1876 på flyttning i slutet av febr. och i mars samt i okt.; 1878 ej iakttagen; 1879 d. $\frac{2}{4}$ kl. 2 e. m. drogo 12 st. mot Ö.; d. $\frac{2}{5}$ kl. 9 f. m. 50 st. åt Ö.; 1879 $\frac{2}{11}$ kl. 11 f. m. 7 st. åt V., d. $\frac{3}{12}$ kl. $1\frac{1}{2}$ e. m. 5 st., 1880 d. $\frac{1}{2}$ kl. 4 e. m. 8 st. åt Ö., d. $\frac{1}{2}$ kl. 8 f. m. 6 st. åt Ö., d. $\frac{2}{1}$ kl. 9 f. m. 8—10 st. åt

Ö., d. $\frac{4}{10}$ kl. 4 e. m. 4 st. åt V., 1881 d. $\frac{1}{3}$ kl. 7 f. m. 11 st. dragande åt Ö., d. $\frac{2}{2}$ 1883 drogo 50 st. åt Ö., d. $\frac{1}{10}$ 70—80 st. åt V. Vid Wieda 1880 drogo 'Grågäss' d. $\frac{2}{10}$ vid + 6°, Jahresb. Häckade i Ö. Preussen, ej talrikt, RATHKE, 1846. Vid Allrode 1877 regelbunden på flyttning; 1878 på flyttning i stora tåg; 1879 regelbunden på flyttning; 1881 d. $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{10}$ stora tåg. I Breslau 1876 på vårflyttning sista veckan av febr; höstflyttning i slutet af juli; vanligen i små flockar om 7—15 st. Vid Zymna 1878 regelbunden på flyttning. Vid Troppau 1881 d. $\frac{2}{10}$ på flyttning, Jahresb. I Anhalt har antalet sedan början av detta århundrade genom odlingar minskats, NAUMANN. Häckar årligen temligen talrikt på Badetz-sjön, även i Diebzig, der 9 skämda ägg funnos i början av juni; ängen hade blivit översilad, PÄSSLER, 1856. I Trachenberg 1878 talrik, i Erlenbrüchen 60—80 par; bortflytta i aug. Vid Bevern d. $\frac{1}{3}$ 1878. Vid Hindenburg d. $\frac{2}{5}$, $\frac{2}{10}$ 1878. I Grossenhain 1877 regelbunden på flyttning, 1878 kommo 3 st. N. ifrån, slog sig ned på Adelsdorfer-Teich. Vid Braunschweig 1879 d. $\frac{1}{2}$ på tåg; häckar regelbundet på Riddagshäuser-Teich; ägg träffade 1856 d. $\frac{6}{5}$, $\frac{1}{5}$; 1857 $\frac{8}{4}$, $\frac{1}{4}$; 1858 $\frac{2}{10}$, då ännu is fans kvar; 1859 d. $\frac{2}{10}$ iakttogos 6 st., d. $\frac{1}{5}$ på flyttning; fans 1860 i mars; ägg d. $\frac{1}{4}$, ungar d. $\frac{2}{4}$; iakttagen 1861 d. $\frac{1}{3}$; d. $\frac{1}{4}$ ägg, det äldsta 10 dagar ruvad, det sist lagda friskt, R. BLASIUS. Vid Stiege 1878 oregelbunden på flyttning, Jahresb. Ett par häckade der regelbundet, enl. NEHRKORN, 1876. Vid Rübeland 1878 regelbunden på flyttning. Vid Harzburg likaså; år 1879 d. $\frac{1}{2}$ genomtågande 'Grågäss'. Vid Marienthal 1879 d. $\frac{4}{10}$ till $\frac{7}{10}$ drogo dagligen tåg från Ö. och SO. och åt V.; iakttagen d. $\frac{1}{10}$ och $\frac{8}{10}$; 1881 d. $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{3}$ tåg från SO.—NO. Vid Altenkirchen 1876,-79 regelbunden på flyttning, Jahresb. Vid Calvörde 1881 regelbunden på flyttning om vintern. Vid Ampleben drog d. $\frac{1}{2}$ 1883 en flock

åt NO. Vid Seesen 1877 regelbunden på flyttning; 1881 d. $\frac{1}{2}$ kl. $4\frac{1}{2}$ e. m. 60—70 st. från SV.—NO. under S. vind, lugnt väder och disig luft, Jahresb. I Münsterlandet höst och vår, BOLS-MANN. I Rhentrakterna ganska sällsynt, men våren 1821 temligen talrik, ett par stannade och häckade, BRUCH. Träffas på Rhen och Main; erhållen i Schierstein och Hochheim, RÖMER, 1863. I Arnsburg regelbunden på flyttning om hösten, mindre under våren; en vingskjuten levde flere år, SUFFRIAN, 1846. I Schlesien häckande; bortflyttade tidigt, GLOGER, 1833. Över Sondershausen, Thüringen, drogo 1876 d. $\frac{25}{11}$ 15 st. norr ut, Jahresb. Flyttar över Ö. Thüringen, HELLMANN, 1853. Häckar icke, LIEBE, 1878. På Werra nästan hvarje vinter talrika flockar, RUHMER, 1880. Häckar i Mark, men ej talrikt, VANGEROW; ävenså och på flyttning årligen, enl. SCHALOW, 1876. Häckar vid Goplo-sjön, A. v. HOMMEYER. I Wupperthal iakttagen av HOPFF, FUHLROTT, 1860. Flere par häcka på Havelöarna, dock utkläckas sällan ungarna, då äggen mycket eftersökas; iakttagen i juni 1886; 1880 häckade flere par; bo träffadt d. $\frac{1}{5}$, Jahresb. STENGELS uppgift, att hon skulle häcka i Spreewalde, återtagen. Vid Paretz unga foglar i aug. 1878, SCHALOW. Vid Norkitten sågos d. $\frac{2}{7}$ och $\frac{4}{7}$ stora flockar, Jahresb. Sparsam i Neuwied, skjutes sällan, BRAHTS. I Niederhessen på genomtåg, SEZEKORN. Flyttar även i trakten av Halle a. S. regelbundet, E. REY, 1874.

Bodensjöarna besökas under vintern på flyttning, WALCHNER. I Wetterau sällsyntare än Sädgåsen, i hvars sällskap den ofta förekommer här om vintern; träffad vid Offenbach, JÄGER, 1858. I Bayern vid Ansbach d. $\frac{2}{3}$ 1853; endast på flyttning, JÄCKEL. Är mindre talrik i Aseg, i Schwaben och Neuburg, LEU, 1855. I Aischtrakten under flyttning sällsynt; erhållen d. $\frac{7}{3}$ 1859, JÄCKEL. Flyttar över Mindel- och Kameldalarna, LANDBECK, 1855.

Ben äro i Schweiz knappt funna från pålbyggarnas tid, hvarken av tämda eller vilda. — Träffas sällan i Schweiz under höst och vår på genomtåg; häckar ej, MEISNER, SCHINZ. Om vintern i stora, men sällan kommande tåg, och mycket sällsyntare än Sädgåsen; slår sig sällan ned, SCHINZ. I Ticino, RIVA. I Schaffhausen temligen regelbunden på flyttning; flyger vanligtvis ganska högt och hvilar ej här, GOELDLIN. I Genève-dalen oregelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1856.

Häckar på flere ställen i Oberlausitz, TOBIAS. Häckade omkring år 1852 i Frauenberger-Teich, S. Böhmen; skall häcka vid Dox nära Hirschberg, A. FRITSCH; ovisst om den ännu häckar i Böhmen.

Nämnes från Österrike av FINGER. Vid Hallein d. $\frac{1}{11}$ 1874 2 st., d. $\frac{10}{11}$ 1875 50—60 st. Vintern 1875—76 små flockar på Salzach, v. TSCHUSI. Ur en flock om 13 st. erhöles en år 1852 vid Mistek, SCHWAB. Iaktogs på Obedska Barra 1853 i maj, ETTINGER. I Ungern talrik, v. LÖBENSTEIN. Zemplin besökes av stora skaror, HORVÁTH. År 1878 i slutet av april iakttogos flere å mellersta Donau; talrikast vid Hulo, der hon då häckade; i Ungern, liksom i andra delar av S. Europa, häckar endast denna art av Gås, men ej *Anser seg.*, kronpr. RUDOLF m. fl. Kommer till trakten av Wien i slutet av febr., bortflyttar i aug. Vid Mariahof 1881 d. $\frac{22}{3}$ 5 st., Jahresb. Kommer till Neusiedlersjön i stora skaror, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN. I Tyrolen sällsynt på flyttning, ALTHAMMER. Vid Neustadt i Krain iakttagen d. $\frac{1}{11}$ 1858, SEIDENSACHER. Häckar ej sällan på Siebenbürgens stora sjöar, LANDBECK. Ägg erhållna från Vallachiet, NATHUSIUS. Häckar i Banatet på Hvita moraset vid Tittel, flyttar S. ut i aug., återvänder till häckplatsen i slutet av febr., A. FRITSCH.

Häckar i Peterwardein, v. PELZELN. K. FRITSCH har flere uppgifter om dess flyttning i Österrike.

I Oldenburg på flyttning, NEGELEIN; d. 1° 1876 drog en stor flock åt vester. År 1878 regelbunden på flyttning. Vid Hamburg d. 1° 1878 regelbunden på flyttning, Jahresb.

Drar över Ostfriesland i mängd i okt., dröjer ett par dagar. De första små flockarna kommo till Borkum d. 1°, uppehålla sig der endast en timma. Om våren i mars talrikare; flyttningen varar till maj vid Hopp. På Dollart i slutet av apr. till d. 1° dagligen i stora flockar. Dessa, ävensom *A. albifrons* och *A. segetum*, jagas vid ön; på hvarje jägare komma omkring 100 st.; plockade säljas de från 40—50 ct.; 8 st. lemna 1 æ fjäder, som betalas för nederländskt skålp. med 2 fl., v. DROSTE. Erhållen i Holland d. 3° 1860, 2° 1860, 1° och 4° 1861, SCHLEGEL. I Friesland under höst och vinter i små flockar, dragande över och omkring i landet. Ett antal häckar säkert årligen i de mellersta provinserna; kommer till häckplatsen i slutet av mars. Ungar, uppfödda med de tama, bliva vanligtvis mindre än dessa, ALBARD. A.

Somliga gamla individer av britiska exemplar hava undre delen mycket fläckad av svart, men ej så mycket som *A. albifrons*, BLYTH. På Irland tillfällig om vintern, sällsynt, THOMPSON. Synes i Storbritannien förr hava varit talrikare än nu, då hon är så sällsynt, att det, enl. YARRELL, hände, att på ett helt år icke en enda togfördes i London, JARDINE. Skall häcka på de yttre Hebriderna och förr i Norfolk m. fl. ställen, A. G. MORE. Är den enda som häckar i Skotland; häckar på Long island, ELWES; ganska allmän der; 5 st. sågos på Kilda, DIXON.

Träffas i Belgien under vintern, DUBOIS. Tama Gäss uppfödas i mängd, DE SELYS.

I Frankrike årligen under flyttning; vid Kanalen, DEGLAND,

GERBE. I Seine-Inférieure, HARDY. Sedd en gång, men förvexlas der med andra, MARCHAND. Vid flyttning höst och vår; stannar stundom vid stark frost, anställer då stor skada på besådda fält. Denna art m. fl. foglar tillhöra sädesregionen, SCLATER.

I trakten av Lyon sällsynt, O.-GALLIARD. Övervintrar i ringa mängd i Camargue, J. W. v. MÜLLER. I Savoyen visar den sig någon gång med långa mellantider i små flockar och vid sträng köld, BAILLY. I Côte-d'Or tillfällig, MARCHANT.

Erhållen i Portugal, A. C. SMITH. Förekommer vid Santander. Vildgäss funnos nära hamnen, men ingen av dem erhöles, IRBY, 1883. I S. Spanien under vintern; sedd togförd, SAUNDERS. Vid Gibraltar i maj 1876; ägg en gång funna vid Laguna de la Janda. Gåsen anses hava varit sårad och derav hindrad att flytta, IRBY.

I Italien om vintern ej sällsynt, SALVADORI. Vid Pirano 1880, flyttfogel, kommer i dec., temligen sällsynt, Jahresb. Anføres från Toscana av SAVI. Allmän på Sardinien om vintern, BROOKE. CITTI säger före 1784, att de tama Gässen på Sardinien då voro mycket sparsamma, så att S:t Martin fick firas utan Gås, men vilda kommo dit under vintern i mängd. I stormigt väder vid höstdagjemningen och om vintern synas stundom flockar flyga längs kusten av Malta eller över ön, der de sällan slå sig ner. '*Anser brachyrh.* GUILIA tillhör denna art', TRISTRAM.

På Greklands vestkust allmän i febr. 1858, POWYS. På Ftiotis' och Negropolis' fruktbara slätter slå stora skaror ned å sädesfälten och göra stor skada, v. D. MÜHLE. Ej sällsynt under vintern på de stora sjöarna, KRÜPER. På Korfu om vintern ej sällsynt, DRUMMOND, KRÜPER. Ganska talrik i Macedonien, der hon häckar, ELWES, BUCKLEY. LINDERMAYER säger, att hon stannar på slätterna ej längre än bergen äro snöbetäckta. Flyttar över Cykladerna, ERHARD.

I Dobrudscha, SIMPSON; mycket allmän, om hösten i tusental på stepper och fält, SINTENIS. Ej sällsynt i Bulgarien, ELWES, BUCKLEY; en ung hane träffad d. 25, AUG. MÜLLER, 1879.

Den tama Gåsen hålles sällan på Canariöarna, BOLLE, 1858. Under dec. träffad i Fezzara, TACZANOWSKI.

I Malibusch flög den i långa rader d. 11 1842; 9 st. över Bucharra och övervintrar i S. stepperna vid Kaspiska havet, BRANDT, 1852.

I N. Indien allmän, flyttar till mellersta Indien, men sällan sydligare; visar sig än i små flockar om 4—20 st., än i stora; är mycket skygg. Kött utmärkt; förtär späd sädesbrodd och gräs; håller sig under hettan om dagen på sandbankar i floderna och midt i stillastående vatten, JERDON. Kommer till Oudh och Kumaon i nov., bortflyttar i slutet av febr. och är under tiden mycket talrik, IRBY. Omkring Umballah temligen allmän vid kallt väder, isynnerhet i jan.; år 1863 27—28 flyttade Gässen; 1864 d. 28—29 flyttade de norrut; 1865 d. 7 sågos 2 flockar, d. 8—9 flere; d. 14 sågs endast en liten flock, enl. SCOTT; år 1866 iakttagen i jan., BEAVAN. Allmän i Indien, Calcutta, BLYTH.

Mellan Takoo och Peking; i Foochow i dec. 1861 talrik. R. SWINHÖE anser den kinesiska för en varietet av vår. I Shanghai under vintern, HEUGLIN, 1874. Flyttar oregelbundet vid Kinas kuster; erhållen vid Shanghai och söder derom, enl. OUSTALET, som anser den lika med vår.

I Schi-king återfinnes följande:

Vid dammen i den klara ån
Der stälde jag nätet noga
och fick nu en Gåse grå.

Eft. CRAMER.

Gäns'rich grau. JOLOWICZ.

Grågåsen är mycket försiktig och skygg. Flyger lugnt med långt framsträckt hals och med hörbara vingslag. Lätet liknar den tama fogelns. När ej sällan en hög ålder. Den tama Gåsen anses kunna bliva över 100 år gammal och den vilda ännu äldre. I Newyork funnos 2 st., som blivit 82 år gamla, av hvilka den ena hade regelbundet till 69 års ålder lagt ägg och utkläckt ungar. WILLOUGBY omtalar en Gås, som enligt trovärdig uppgift blivit 80 år gammal. I Sverige har på senare tid omtalats en Gås, som uppnådde en ålder av 30 år. En lade ägg ännu vid 37 års ålder, EGGEMANN. Ännu på WILLOUGBYS tid, 1676, ansågs träcken för det förträffligaste medel mot gulsot. Vid ruggningen fällas ofta nästan alla vingpennorna på en gång, så att fogeln icke kan flyga.

Födan utgöres av *Equisetum*, *Hippuris*, *Caltha*, *Polygonum* och många andra mjuka örter och gräs, vattenväxter, säd och mera av samma slag som den tama Gåsens. Brodden av säd smakar den särdeles väl. Förtär även kött, enl. MARTIN, samt Gräshoppor och växter, som uppräknas av LINNÉ, 1774.

Förr än de om våren fördela sig parvis, strida hanarna med hvarandra om honorna. De, som häcka vid större insjöar, rugga der. Hane och hona hålla sig även om vintern och om våren under flyttning tillsammans. Då honan skjutes, stannar den efterlevande hanen kvar någon tid på platsen. De leva i monogami för livstid. Hanen följer honan jemt. Dock händer det, enl. NAUMANN, undantagsvis, under det honan ruvar, att hanen visar henne otrohet, hvilket inträffat, då tama Gäss finnas i närheten. Den tama Gåsen fattar stundom särskildt tycke för en viss hona och går lång väg för att träffa henne, SCHÄFER. — Kom till häckplatserna i Anhalt vid första töväder, vanligen i första hälften av mars i stora flockar och under mycket larm, de gamla parvis. Omkring år 1810 häckade i ett stort kärr årligen mer än 50 par,

30 år senare knappt hälften så många. Under det honan bygger boet, är hanen bredvid henne och håller vakt och iakttagar hvarje fara. Till boet användas hvarjehanda torra växter från förra året, vass, säv, gräs, blad. Boet är 2—3 fot bredt och i början mer än 1 fot högt, men blir under ruvningen betydligt lägre. Äggläggningen börjar snart, och honan lägger hvarje dag ett ägg. De lägga 7—10 st., sällan deröver ända till 14 st. De unga paren börja lägga senare och endast 5—6 ägg. De likna tama Gåsens. De läggas ofta i början av mars, dock även i månadens senare hälvt. Av frost och översvämning skadas många kullar. När honan slutat värpa, plockar hon av bröst och mage dun och omgiver äggen dermed. Under ruvningen fortsätter hon plockningen, så att dunet ökas omkring äggen under ruvningstiden. Då hon lemnar äggen, täcker hon dem med fjädrarna. Ruvingen varar 27—28 dygn. Sedan ungarna äro utkläckta, ruvas de ett dygn, tills de blivit torra, föras derefter till vatten och ruvas under nätterna, tills de äro omkring 14 dagar gamla. Fadern ledsagar under tiden sin familj och vaktar den noga för fara, NAUMANN. Gåsungarna (tama) voro i Skåne d. $\frac{1}{2}$ nyligen utkläckta, alla gula. Många funnos vid Gladsax $\frac{1}{2}$ 1749; sades dö till stort antal, då de efter midsommar insläpptes i ett gärde, hvilket förmentes komma av en giftig ört, som uppvuxit sent på sommaren; därför bör efterses, om *Aethusa* eller något *Apium* växer å samma gärde. I Åkarp, fortsätter LINNÉ d. $\frac{1}{4}$ 1749, sågos Gäss i otrolig myckenhet. Omkring Lund har hvar inhysesgumma även sina Gäss, och är det allmänt, att Gässen trivas bättre på slätten än i skogländta orter. Vid LINNÉs besök i Malmö 1749, säger han, att Gässen här aldrig 'lödjas', därför ser man över alla fält, isynnerhet der *Bellis*, hvilken bäst trives på gåsfälten, växer, att fjädrarna ligga tappade, som kunnat konserveras. *Bel-*

lis officinarum åts icke av Gäss m. fl. LINNÉ såg Gäss i myckenhet vid alla av honom besökta gårdar i Vestergötland. — Ungarna bliva efter 2 månader flygga.

Fiender: *Falco peregrinus*, Örn, Räv, Varg; ungarna tagas i Tyskland av *Falco rufus* och, likasom äggen, av Kråkor.

Hos oss skjutes fogeln nästan endast tillfälligtvis. Då han drar över eller till vissa ställen, kan man lägga sig i bakhåll och lyckas fälla en eller annan. På häckplatser kan han väl lättare åtkommas, hvilket dock icke är att förorda. Under ruggningstiden kan man stundom lätt fånga den. Köttet är enl. v. DROSTE mindre välsmakande än andra arters. Gödda hava de finare och smakligare kött än den vanliga tama Gåsen. Bör hava tillgång till rent vatten till dryck och bad. Efter hvarje bad putsa de sina fjädrar. Gödseln efter Gäss bör blandas med jord eller strö till kompost. Levande Gäss plockades i England en gång om sommaren, KALM. På Öland plockades Gässen, enl. LINNÉ, som omtalar Gåsen på några ställen. Gör i vissa trakter betydlig skada på säden. Infångade böra stäckas, så att de icke flyga bort under fortplantnings- och flyttningstiderna. De födas med gräs, säd, morötter m. m. För vinterkyllan äro de mera ömtåliga än de tama Gässen.

Angående den *tama* Gåsen får jag för övrigt hänvisa till en av BERGSTRAND författad uppsats om gåsaveln i Skåne.

F. BOIE har en berättelse om 4 st. ungar, som infångades på våren 1838 vid Plöner-sjön, Ö. Holstein, de uppföddes först på en gräsplats utanför byggnaden, fingo havre vid stalldörren, der de alltid infunno sig på de för hästarna bestämda utfodringstiderna. De voro så tama, att de åto salat ur en korg, som en hund bar i munnen. Om hösten stäcktes vingarna, men de lemnades i frihet, till dess en förlorades och man med svårighet fick de övriga in i stallet. De höllos instängda tills flyttningstiden var förbi, hvarefter de åter fingo gå omkring hvart de ville. Under vintern försvann

åter en. De två övriga levde över vintern och stannade vid gården, dock lågo de på sommaren om natten vid sjön. De höllo sig avlägsna från annat fjäderfä och tama Gäss; de förföljde stundom dem, hundar och människor, men åto dock ur handen. På hösten 1839 beslöt man att icke stäcka vingarna. Man märkte hos dem en viss oro. De avlägsnade sig oftare och längre tid från gården, kretsade vida omkring på sjön och försvunno slutligen. Under de första dagarna av mars 1840 återkom till sjön en av Gässen, hvilken med havre åter småningom lockades in på gården. Den flyttade på hösten åter bort, men återkom på våren, då mera orädd än förra gången och medföljde stalldrängen in i stallen. Sålunda fortgick det under ytterligare 13 år, till dess hon i augusti 1852 uteblev, troligen vådligen omkommen på en gåsjaht, till stor saknad, ty alla tyckte mycket om henne. — Under alla åren kom hon aldrig förr än den 1 eller senare än den 4 april, således flere veckor senare än de andra vilda Gässen. Troligen hade hon bo i närheten; man såg henne en gång i sällskap med en annan Gås, som dock lemnade henne, då hon slog ned i närheten av boningen. Då hon flög bort, skrek hon alltid, ej då hon återkom, hvilket skedde tidigt, t. o. m. kl. 3 f. m. Man har sedan flere gånger försökt uppföda ungar, men bortflugna hava de aldrig återkommit.

Ibland fjädrarna hos den tama Gåsen leva:

Docophorus adustus NITZSCH; *Lipeurus jejunus* NITZSCH*; *Trinotum conspurcatum* NITZSCH och *T. squalidum* DENNY.

* Även funnen å den vilda *Anser cinereus*.

Inelvsmaskar:

Strongylus nodularis RUD.*, i muskélmagen; *S. tenuis* EBERTH*, i blindtarm; *Tropidocerca paradoxa* DIES., i körtelmagen; *Monostomum alveatum* MEHLIS, i tarm; *Notocotyle triserialis* DIES.*, i grov- och blindtarmar; *Tænia fasciata* RUD.; *T. sinuosa* ZED.; *T. imbutiformis* POLONIO och *T. Creplini* KRABBE, alla i tarmkanalen.

* Även hos den tama Gåsen likasom:

Hiterakis dispar ZED., i blindtarm; *Str. nod.*, i matstrupe, ventr., duoden.; *Trichosoma brevicolle* RUD., i blindtarm; *Filaria uncinata* RUD., i matstrupen (in tuberc.); *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum ovatum* RUD.; *D. echinatum* ZED. och *Monostomum attenuatum*, i tarmar; *M. mutabile* ZED., i cell. infraorb.; *Tænia lanceolata* BLOCH och *T. fasciata* RUD., i tarmar.

Liksom vid framställningen af Sångsvanen måste större delen av de om Gåsen samlade uppgifterna för utrymmets skull här lemnas å sido. Gåsen, särdeles den tama, är omtalad ända från de äldsta tider, från hvilka vi ega kvar några skriftliga urkunder eller andra minnesmärken. Hos de gamla egypterna finnes den avbildad. De Gäss, som tillika med en Svan redan p. 1234 omtalats, synas mig hava tillhört vår tama Gås; men annars synes det, som om en särskild art, nemligen den Egyptiska Gåsen, *A. ægyptiacus*, varit den som oftast blivit avbildad, och man antager, att det var denna, hvilkens bild användes såsom hieroglyf. — HERODOTOS omtalar, att Gåsen åts av egypterna, som dock även helgat den åt Isis. Att dessa båda tillhörde samma art synes knappt vara troligt. — Sönerna av Manu voro icke endast koherdar, utan hade även såsom husdjur Får och Getter, Hästar, Hund och Gäss samt idkade kreatursavel, åkerbruk, jaht och fiske, FAULMANN.

Hos HOMEROS omtalas, att Penelope hade 20 Gäss, som förtärde hvete; hvita, tama Gäss nämnas. — AISOPOS' fabel om 'Gåsen och Svanen' är här förut, p. 1202, omtalad. Gåsen kunde infångas, emedan den var så 'tung'. — ARISTOFANES omtalar även Gåsen på några ställen. — PLATON nämner, att flockar av Gäss betade uti Thessalonika. Även omtalas både av PLATON och andra grekiska författare särskilda platser, gårdar eller stall, der Gäss och Tranor uppföddes. — HIPPOKRATES säger, att köttet av denna och andra vattenfoglar var saftigt. — ARISTOTELES omtalar dels den tama Gåsen, dels den lilla; hvilken art som menades med den senare, är obekant. Möjligtvis var det den nämnda egyptiska, *A. ægyptiacus*, hvilken troligtvis icke var obekant i Grekland, särdeles som den der stundom visar sig. — XENOFON nämner Gåsen, men icke om den var tam eller vild. I Alexandria gillade man alldeles icke till offer tjurars blod eller Gäss, enl. FILOSTRATOS. — Nemesis förvandlade sig till en Gås för att undvika Zeus' förföljelse, APOLLodoros. — Åt Afrodite, såsom sjöfartens gudinna, offrades helst Gäss. Hon var även äktenskaps-gudinna och åstadkom huslig endragt. Ännu medföres vid bröllopståg i Kina en Gås. Åt ATHENE egnades stundom en Gås; men Athenes Uggla, som avbildades på mynt, var nattens gudinna. Den etrusiska Minerva hade vingar.

I de skrifter, kallade Geoponika, som vi ega i behåll, angående åkerbruket, omtalas Gåsen på flere ställen. När Gässen skrika efter mat, bådär det storm. Träcken av alla foglar är den bästa utom den av kärr- och vattenfoglar, såsom Andens och Gåsens; likväl kan även sådan vara nyttig, om den blandas med annan. De största och hvitaste Gässen böra väljas såsom bäst, hvilket, liksom flere av de här nedan återgivna uppgifter, överensstämmer med romerska författares, hvarur de åtminstone till en del synas vara hemtade. Gåsen får årligen 2—12 ägg, stundom flere. Höns

utkläcka, liksom sina egna, Fasanens ägg på 21 dagar, Påfågeln och Gåsens vanligtvis på 29, vid köld på 30 dagar. Till Gässen väljes en sumpig plats, rik på bete. Till föda givas dessutom alla slags skidväxter, *ὄσπρια*, utom vicker, *ἄνευ ὀρόβου*, blad av *Lactuca*, men Gässen böra avhållas från kvickrot, *ἄγρωστις*. Läger man Gåsen på egna ägg, ruvar även hon vanligtvis 29 dagar, vid köld 30 dagar. Gåsen får derunder korn, uppmjukadt i vatten. Man bör akta den för nässlor, törne, ull och svinborst. Att Gåsen må få stor lever, giver man den hvete, hvarav hon hastigt blir fet. Den proppades, och av korn blir köttet hvitt. Gåsen bör icke vara ettårig utan 2—4 år. Man uppsökte även andägg omkring kärren och lät dem utkläckas av Höns och hade ungarna tama. Man fängade Änder och hvarjehanda foglar på det sätt, att, om man sett dem dricka på något ställe, man avledde vattnet och utslog der i stället mörkt vin, och då foglarna druckit derav, föllo de omkull och kunde lätt tagas, Geoponika. — En okänd författare i grekiska anthologien omtalar, att Gäss jagades med kastvapen. — PALLADAS säger, att gåsfett förtärdes saltadt. — I grekiska medicinska skrifter, Anecd. med. gr., finnas några uppgifter om foglarnas kött. Om sådant av Gäss, Svanar och Trappar heter det, att det skall lemna en större mängd osmälta ämnen i tarmkanalen; men det synes dock vara osäkert, om detta är meningen, dels i följd av textens ord, dels emedan det särskildt nämnes, att vingarna, hvartill bröstets muskler väl borde räknats, av Gåsen äro lätt-smälta. Såsom mycket närande nämnas även vingarna av Gäss och alla andra foglar; men köttet i allmänhet av foglar är mindre närande än det av fyrfota djur. Ibland födoämnen, som kvarlemna osmälta ämnen, omtalas även Duvor. — Gässen stektes såsom digrisar; deras ägg omtalas på flere ställen, ATHENAIOS. — PLUTARCHOS omtalar, att Gässen, helgade Juno, underhålls i hennes tempel, och sedan de blivit gödda, tjenade de menniskorna till föda. Deras goda hörsel och vaksamhet på Kapitolium omtalas. Under det att hundarna såvo, räddade de vaksamma Gässen Kapitolium från Gallerna. — Då Gässen på Sicilien flyga över berget Taurus, som är uppfyllt av Ormar, taga de stenar i näbben, så att de måste hålla sig tysta. Gässen i Egypten tycka om gossar. — STRABON säger, att i Lyckliga Arabien icke finnas några Gäss, och, efter ERATOSTENES, att i S. Arabien funnos i mängd avelsdjur utom Hästar, Mulåsnor och Svin, samt hvarjehanda fjäderfä utom Gäss och Höns. Ibland offer till Isis nämnas Grågäss, FILIPPOS. REGIS översätter utan skäl, men för versens skull, *πολιός* med 'grauflammiger'. — PAUSANIAS säger: Hirkyna lekte med Demeters dotter Kora och lät derunder en Gås, som hon hade i handen, flyga. — Gässen hava, liksom Tranorna, anförare vid flygt och vakter under sin sömn, DIONYSIOS, efter OPPIANOS. [Svanfett omtalas av PLINIUS såsom användbart mot hemorrhoider. —

Kokta svanägg användas, enl. SERENUS, mot rosen. — SILVATICUS säger, att en ung Svan, kokt i olja, är ett förundransvärdt läkemedel för nerver; fettet renar isynnerhet ansigtet och fördriver gula fläckar. Om man endast eger Svanar, är det preservativ mot ormbett, FINGER.] — Gåsens kött omtalas av GALENOS; dess mage är köttig och mycket god likasom levern, som lades i mjölk. De ungas kött var bäst. Hjernan hos foglarna var förträfflig. Äggen av Gås och Struts äro sundare än de av Höns och Fasan. Gåsfett omtalas ävensom träcken av Gåsen och andra djur samt dess användning i medicinen; jemväl sådan av Stork, Hök och Örn. — Då Gallerna år 389 f. Kr. höllo på att överrumpla Kapitolium, väcktes Marelius av Gässen, som der, helgade åt Juno, underhöllos, genom deras kacklande och flaxande, LIVIUS, CICERO, PLINIUS m. fl. — På samma Gäss hänsyftar även en fabel, berättad av J. CHR. FR. HAUG: 'Der Wolf und die Gans', O. L. B. WOLF. — Gåsens kacklande ansågs tarvligt emot Svanens läte, VIRGILIUS. Ibland de olägenheter, som skadade skörden, nämnas de elaka Gässen och strymoniska Tranor, enl. VIRGILIUS, som skänkte erkännande åt Gässen på Kapitolium, bland hvilka även hvita funnos:

Här ock silverhvita Gåsen, flaxande uti

Gyllene salar, sjöng, att gallerna funnos i huset.

'Mjukare än gåsmerg', säger CATULLUS, d. ä. mergen i Gåsens ben. KÖHLER anser, att detta skulle tyda på 'etwas Liebliches und Angenehmes'. Jag skulle tro, att det säges ironiskt om en man utan värde, utan smak, emedan de flesta benen innehålla luft, ej merg. — Hvita, tama Gäss funnos och göddes med fisk för leverns skull, såsom HORATIUS beskriver. — Gås förtärdes mycket hos romarna, dels emedan steken var mycket omtyckt, dels emedan dess lever var högt värderad, PLINIUS, PALLADIUS. — PROPERTIUS sjunger i 'Drömmen':

Huru penaterna Hannibal drevo från romarnes hem bort,
hur genom Gåsens skrik Jupiter varit till skydd.

Hos OVIDIUS läses en saga:

Endast en enda Gås fans, vakten för torftiga huset,
hvilken de redde sig att slagta åt gästande gudar;
hon med vingarnas hjälp snabb tröttar de åldriga tröga,
gäckar dem länge; slutligen syntes till Gudarna själva
hon sin tillflygt taga. De henne skona då bjuda.

PERSIUS omnämner gåspastejer. — MARTIALIS omtalar dem i några epigram och uti ett fogelns lever. — CELSUS säger, enl. COLUMELLA, att man icke kan

hålla Gäss utan mycket vatten och gräs. Man kan plocka fjädrarna av dem om vår och höst. Man bör hålla tre honor till hvar hane. De förtära gerna salat. Man bör skaffa sig stora och hvita Gäss. Det finnes även brokiga, som äro tämda Vildgäss, men dessa äro hvarken så fruktsamma eller av så stort värde. I Italien få de helst para sig efter den kortaste dagen, då de börja lägga i febr. eller mars. De para sig i vattnet. De lägga ägg tre gånger, om de icke få ruva dem. Första gången lägga de 5, andra 4 och tredje gången 3 ägg. Under Höns, som bäst utruva och även uppföda ungarna, lägger man högst 5, minst 3 ägg; under Gåsen 15, minst 7. Ruvningen varar 30 dagar, när det är kallt, annars 25 dagar. Man vaktar dem för Ormar, Kattor och Vesslor. — Om tillagningen för bordet bland annat av åtskilliga foglar ega vi kvar av APICIUS ett arbete, hvaruti omtalas tillredning av And och Trana; Gåsen tillagades med flere kryddor. — I Libyen funnos Tranor, Svanar och Gäss, NEMESIANUS. — ROMULUS har en fabel om Storken, Gåsen och Höken; den sistnämnde åt upp Gåsen. — AVIANUS berättar en fabel om Gåsen, som lade gullägg, men som av bonden slagtades. En liknande fabel återkommer även under senare tid. Gåsen omtalas även av ORIGENES, OVIDIUS JUVENTINUS, JUL. SPARTIANUS, AUGUSTINUS m. fl.

I SÄMUNDS Edda omtalas Gudrun's Gäss, hvilka genom kacklande deltog uti möns klagan över Sigurds död. AFZELIUS översätter Gæss med Svanar.

Kalevala har eft. CASTRÉN:

Så må du dig . . . . .
 . . . . . vända,
 Som i boet Hjerpen rör sig,
 Gåsen liggande sig vänder.

Nemligen då hon ruvar. Dessutom förekommer här den egendomliga liknelsen:

Hennes nätta skor de likna
 Gässen på en vattenruska.

Fettets och gallans användning som läkemedel omtalas omkring år 1087 av CONSTANTINUS AFRICANUS.

WIZLAW III, den första fursten av Rügen, död 1325, prisar, enl. FRIEDEL, sin hemort på följande sätt:

Der Herbst komt uns riche genuoch,
 Mensche, dir desselben ruoch',
 Wan ez kumt in din geuoch
 Ganz mit al betalle.
 Bier, Mete und der guote Win,
 Rinder, Gense, vezte Swin

Diz muoz al des Menschen sin,
 Huenre mit Geschalle.
 Waz uf Erden gewachsen is,
 Mensch, das is dir gewis,
 Und im Wage die Vische;
 Des mügen wir vrolich Leben han. —

Biskopen i Bayeux hade år 1537 gåskalas julafton, enl. en fransk folksaga: 'Kanniken fra Bayeux', P. L. MØLLER.

Om 'Martins Gans', ofta omtalad, finnes uti 'Volksharfe' en tysk visa:

Der beste Vogel, den ich weis,
 Das ist die fette Gans,
 Sie hat zwei breite Füsse,
 Dazu den langen Hals,
 Und noch ihr Stimmlein süsse,
 Ihr Füß seyn gel,
 Ihr stimm ist hell,
 Der Hals ist lang,
 Wie ihr Gesang:
 Gickgack, Gickgack, Gickgack, Gickgack,
 Wir singen am St. Martins-Tag.

Mårtens dag, den 11 nov., utmärktes hos våra förfäder på runstaven med en Gås, emedan den dagen firades med en folkfest för gässlagts början. Man drack biskop Mårtens skål. Av broskbenets beskaffenhet spåddes om den kommande vinterns. Var dess främre del ljus och dess bakre mörk, väntades förvintern blid, eftervintern kall. — Färgen är ljusare hos gamla, mörkare hos unga, emedan lufthålorna i bröstbenet äro större hos de gamla än hos de unga, såsom jag på ett annat ställe visat. — Med anledning av den redan pag. 1213 meddelade berättelsen om HUSS, och derav att Mårten LUTHERS dag infördes dagen före Biskop Martins dag, blev Gåsen ett minne av LUTHER. Efter AFZELIUS.

Guldgåsen omtalas av GRIMM och BÄCKSTRÖM.

I. OWEN har ett epigram, hvari det heter:

Tu me plus loqueris: plus ego scribo tamen.

För övrigt äro åtskilliga vers skrivna om skrivpennan, såsom av ANTHELMUS, 1677, som dock talar em Pelikanens, och ALCUIN, hvilka anföras av LENZ. — F. L. GRUNDTVIG har:

Kommen er Vibe, Stær og Gaas,
 dog er ikke Vinter endnu sin Kaas.

Gänsekönig nämnes i gamla fabler, och om 'Ente und Gänse' finnes ett skaldestycke hos GELLERT, 1779.

Kraas salta nämnes i ett Færö-kväde, LYNGBYE, 1822, med Brynhilda, och översattes med 'Salt-mad'. — Krås såsom födoämne begagnas i Sverige och Danmark i sammansättningen Gåskrås, hvilket utgöres av muskelmage, huvud, hals, underarm och fötter av Gås.

'Pâte de foie gras', allmänt känd från Strassburg, är en imitation av den klassiska gåsleverpastejen. — Hos oss begagnas levern mest till korv, som stoppas i skinnet av gåshalsen. — Ferrara geese voro ryktbara hos de gamle för sin stora lever, som når en vikt av 2 $\mathfrak{A}$. Omnämnes av SMOLLET, BREWER.

[BECHERUS har följande vers, som till en del kunde gälla Gåsen:

Der Schwan das trawrig Thier gibt zu der Arzenei
Drei Stück: sein Fett, sein Fell, die jungen auch derbei.
Das Schwanenfett erweicht, zertheilt, es lindert auch,
In bösen Augen ist es öfters in Gebrauch.
Das Schwanenfell, das wird vor allem sehr gelobt,
Wann etwan in dem Bauch der Kolik Schmerzen tobt.
In Hirschmark und in Oel man junge Schwanen kocht,
Das Podagra, das Oel davor nicht wenig pocht.

Om I viljen bliva gamla, ropar SALVO till sina sicilianska landsmän, så äten svankött, och, tillägger FINGER, som anför det, troligtvis grundar han detta på Svanens långa livstid, då den såsom bekant når en ålder mycket över 100, ända till 300 år.]

SHAKSPEARE nämner Gåsen på några ställen och plockandet av levande Gäss.

STJERNHJELM har uti 'Bröllops besvärs ihugkommelse':

Nu hörs liudande klang af rördrom uthi morasen,
Storkarna komma nu fram, långnäbbade, kacklande vildgäss,
Nu synes ock igen Palamedis vakande tranor
Para sig hop, samt alle the diur, som vistas i skogen.

Ibland det mångahanda, som erfordras till bröllopet omtalas:

Giödde på stall, fete oxar och får, gäss, höns och kalkoner,
Tjädrrar, orrar och hierp, hjort, hind samt rådiur och harar.

KÄSTNER, 1719—1803, har enl. SCHÜTZ i 'Eine mütterliche Warnung':

Victorien hörte ich jüngst ihren Sohn belehren:
'Fritz, sieh die Mädchen an, als ob sie Gänse wären!'

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

Madam, sprach ich, Sie kennen ihr Geschlecht;
Folgt Ihnen Fritz, so denkt er meistens recht.

— — Was ich von Gänsen hier geschrieben,
Trifft Sie, Madam, gewisslich nicht.
In Gänse, so wie die, von denen jene Mutter spricht,
Kann man sich ja verlieben.

— — i 'Claus Narr und die Gänschen':

. . . . . als er an eines Teiches Rand'
Bei muntern, jungen Gänschen stand:
'Ihr liebchen Dingerchen! jetzt seydt ihr artig,
Bald werdet ihr nur grosse Gänse seyn'.
Claus sagte laut, was ich oft schweigend fühle,
Wenn ich mit kleinen Mädchen spiele.

BELLMAN har i 'Fredmans Testamente', n. 97:

Den som vill ha, han täcktes befalla
Inlagd Gås i öl.

— I 'Gurkorna':

Den snipan snörper truten
liksom en fiskemås . . . . .
Nog är den tossan känd:
Hon kan ett golf knappt sopa,
Knappt skilja räf från gås.

GOETHE omtalar åtskilliga bland bönderna i trakten av Bingen gängse ordspråk, deribland om bröstbenet hos Gåsen, nemligen att om det hos en stekt 'Martinsgans' är brunt, så betyder det köld, är det hvitt, snö.

— I 'Musen und Grazien in der Mark':

Uns beschäftigt nicht der Pfauen,
Nur der Gänse Lebenslauf.

— Reineke sade: . . . .

Lasst ein Paternoster mich sprechen. Die Seelen der Hühner
Und der Gänse bedürfen es wohl, ...

Mercurius i Epilogen till 'Kjærlighed uden Strømper' bär peruk och stora 'Gaasevinger' på huvud och fötter, WESSEL.

OEHLENSCHLÄGER sjunger 'Til Apol':

Solidhed kaldes det, fordi
Saalænge vi paa Jorden hinke,

Saalænge dependere vi
Af Gaasesteg og Fleskeskinke....

Kan man i Riim sig spise mæt?
O, ej engang i Hexameter....

Mon det til Torvet bringes kan,
Som Flesk og Rug, som Gæs og Hvede?

— I 'Landtlivets Glæder' efter HORATI Epod. 2:

... Gaasen, som min Hustru sætter
Paa Bordet for os Mortensdag.

— I 'Freias Alter' säger Bilbo:

... jeg har aldrig kunnet lide Caracalla, siden han gjorde mig det Oprør mod
Gæssene på Capitulatium i Rom.

På Kapitolii räddning genom Gässen, ävensom på gåspennans företräden
och huru illa Gåsen blir på Martins dag belönad, häntyder BLUMAUER i sin
'Lob der Gans'. I 'Herkules' omtalas Gåsen bland annat villebråd. I 'Tu-
piter und Io' heter det:

So fütterten einst Römer auch
In Capitolio den Bauch
Der Schaar geweihter Gänse.

På Gåsens enfald häntyder BLUMAUER m. fl.
DAHLGREN har i 'Kärlekens snaror':

Allt hvad du önskar
Genast då fås,
Till och med Gås ...
Ett jag dock ber,
Förrn jag mig ger,
Att den der Gåsen ....
Man fram till mig bär.

Mårtensgås omtalas även av FR. RÜCKERT i 'Martini Kirchweihe': ...

Die Gänse schreien schon;
Sie schreien sehr und klagen:
Es geht uns an den Kragen,
O seht das lange Messer! ....
Die Braten sind im Haus. ....

MUSÄUS nämner 'Martinsgans' uti 'Der Schatzgräber'.

RUNEBERG har i 'Elgskyttarna':

Likasom skaror af gäss, då på sväfvande vingar de lemna
Nordens isande sjö, påkalla hvarandra som oftast,
Lättande flygtens besvär med sånger och vexlande tillrop,
Så framsväfvade skyttarne nu på de snöiga fälten. ...

Talrika ordspråk, ofta häntydande på Gåsens förmenta enfald, äro upp-
tecknade. — Om Gåsen säger sagan: 'Han slöss å han biss å han bläser å
han kacklar'. I en halländsk saga omtalas gröna Gausabain, ben av Gås,
enl. BONDESON.

Opt (part.?) Thoth, LEPSIUS, Todenb. Taf. IV. UHLEMANN, Vet. Æg. lingu.
1851, 86; Thoth 1855, 71, 105, 177-8, 239, Gans.

Κήν (interd. part.) HOM., II. II 460; Od. XV 161, 172; XIX 536, 552; FRIEDR.,
Real. 1856, 252; BUCKH., Hom. Real. I 1873, 114; HAHN, Sagenw.
Stud. 1876, 458; ref. KOERN., Hom. Thierw. 1880, 66. AISOP., Fab.,
ed. SCHMIED, 1810, 200; DE LA FONT., Oeuvr., ed. DID. 1840, 32; v. BIN-
DER 1866, 35 n. 60, 41, 90 n. 74. ARISTOF., Av. 521; Vesp. 83, 805,
1145, 1302; cf. SÄVE, Ar. Fogl. HIPPOKR., I 680; II 708, 48. HEROD.,
II 45; cf. C 37. PLAT., ed. DID. 1868-80 I, 579, 40, Ind. ARISTOT.,
ed. DID. 1874, Ind.; cf. SUNDEV., Djurart. 1862, n. 137. XENOF., Anab.
I 9, 26. ARCHISTRAT., Poët. buc., ed. DID. 1866, Fragm. X. DIFILOS, Poët.
com., ed. DID. 1855 p. 548. THEOFR., Fragm. VI, 33; ed. WIMM., T. III, 1862
p. 125. NIKAND., Alexifarm. 136, 228. ARATOS, ed. DID., Progn. 289, p. 20,
P. buc. & did. 1862; trans. CIC., Fragm. II, ed. NOBB., 1850, p. 1333, v. 292.
FILOSTR., I 769; II 946; Vit. Apoll. V 25. APOLLODOR., III 10 (7); Üb.
MOSER 1828. DIOD. SIC., XIV 116. Geopon., ed. NICLAS, 1781, I 3, 9;
II 21, 4; XII 11; XIV 7, 28; 22, 1, 2, 16; cf. 23, 5. PALLADAS, Anth.
gr. IX, 377; REGIS, p. 160. Anon. Anth. pal. VII, 546; REGIS, 102.
Anecd. med. gr., ed. ERMERINS, 1840, p. 238, 245, -7, 269, 270, 454.
STRABON, ed. DID. 1853, 653, 46; L. XVI C. 4; Üb. v. GROSK., Th. III 1833,
286; FORB., B. VII 1860, 53. PLUTARCH., ed. DID. V 1855, cf. ind.; Üb. BÄHR,
1830 V, p. 890. ARETAIOS, Op., ed. KÜHN, 1828, p. 395; Ed. L. BAT. 115, 49.
NIK., OPP., ed. DID., v. Ind. LUKIAN., II 742, 829-30-8; III 1225; IV 1569.
ATHENAIOS, ed. SCHWEIH., vide Index: Anser, Leda. FILIPPOS, Anth. pal.
DID. 1864 VI, 231; REGIS, 37. PAUSAN., ed. DID. III, p. 123, 2; XI, 39, 2.
OPPIAN, de aucup., ed. DID. II, 18; III, 23, p. 124 (126). DIONYS., Pa-
rafr. de Av., ed. DID. Poët. buc. & did. 1862, p. 120, 126. FILE, l. c.
p. 10. ARCHISTRAT., l. c. X, p. 78. GALEN., ed. KÜHN, VI, 702-5-88,
p. 41; XI, 635, 733; XII, 305, 325-6; XIII, 948; XIV, 241; XIX 743;
Ind. ASSM., 1833, 41. Poët. com. gr., ed. DID. 1855, v. Ind.; Nov.

com. reliq., l. c. 648. PORFYRIOS, de Abstin., ed. DID., III 16, 57, 123; HERCHER, III 57, 12. BALZER, III 16, p. 92. AILIAN., ed. DID. v. Ind. LONGOS, ed. DID. Erot. Scr.; Üb. JACOBS, 1832, 58, 90-3. CONSTANT. POGON., Anecd. med. gr., ed. ERMER., 1840, 239, 247. Anon., De aliment., ed. IDELER, II 1842, 279.

Κηράκιον (Gässling) HIEROFILOS, De nutr. meth., Phys. & Med. Gr., ed. IDELER, I 1841, 409; ed. BOISS., p. 192.

Anser (interd. part.) CATULL., Carm. XXV, 2; ref. KÖHLER, Tierl. in Sprichw. 1881, 63. VIRG., Ecl. IX, 36. [vix Georg. I, 119, fr. grek. anser = *cygn.*], Æn. VIII, 655. HORAT., Sat. II 8, 88; ref. VOSS, Br. II 8, 88. FAIDR., Fab. v. EICHERT, 1865, VII, 21 p. 49; BINDER, 1866, 41. OVID., Met. VIII, 684; XI, 597. LIV., ed. RUPERT, 1808, V 47. PERS., VI 71, ?II 42. MARTIAL., ed. Lugd. Bip. 1661, L 9, 32, 5; 13, 58, 74. COLUM., VIII 13-14, '15, 70'; overs. FRECHLAND, 2 Del. 1807, 437. PROPERT., ed. SANT., 1780, III, 2, 12; üb. JAC., III 3, 12. APIC. CÆL., De re coquin., ed. Amst. 1709 n. 171, -5, -6; BERNH., 1787; SCHUCH, 1867, LVI, 23, 231-7. NEMES., ed. KEMPH., Poet. lat. r. venat. 1728, p. 304, Cyngenet. 314. FLOR., ed. Fabri fil. 1674, III, 6. AVIAN., üb. KERLER, Röm. Fab. 1838, 255. ROMULUS NILANT., l. c. 304. JUVEN., Sat. v. HILGERS, 71, 114. OVID. JUVENT., De philom. v. 22; ed. GRAUFF c. CALPURN. 1836, p. 65. JUL. SPERAT., De ansere l. c. 69. Cf. SERENUS; SILVATICUS, ref. FINGER, Abh. z.-b. G. 1861, 231. ORIGENES, ed. Auct. lat. lingu. 1595, 1137. CALPURN., ed. GRAUFF 1836, 69. ARNOB. AFR., Disp. adv. Gent. VI, c. 20; ORELL., Annot. 1816, p. 384. S. Aur. AUGUSTIN., De civ. Dei II 22; Oper. omn. Par. 1841, VII 70; VIII 198. PALLADIUS, De re rust. I 23, 30; ed. Colon. 1536, p. 1726. CONSTANT. AFR. MED., De animal.; ed. ACKERM., Parab. Med. Scr. antiq. 1788, 124. CONSTANT. CÆS., De Agric. 1530, 310. P. A. BERGÆUS, Poëm. 1568, 199. NAT. COM., Myth. 1596, 137, 388. JOAN. AUDOEN., Epigr. (1609) III, 198. BODIN., Nat. Theatr. 1605, 376. I. OWEN, Epigr. Amstel. 1640, L. III 198, p. 83; ed. 1650, p. 69. LUDOV. NONNUS, Diæteticon 1646, 226, -7, -40, -65, -6, -9, *A. dom.*, *A. fer.* CAMER., Symb. & Embl. II; ed. PUTSCH 1661, p. 64; III, p. 50. 'LACHMUND, Misc. cur. 1673-4, 239, obs. 181, -7, 242'; cit. GRONOV., Bibl. regn. nat. 1740, 41. MASEN., Spec. 1681, 414, 854. Cf. BECHERUS m. fl., ref. FINGER, Abh. z.-b. G. 1861, 233, Schwan. W. HEWSON, Phil. Trans. LVIII (1768) 1769, 217; ref. Comm. reb. sc. nat. & med. XVII 1771, 396. HEERKENS, Av. Fris. 1788, 87-104. RUPERT., Comm. in Liv. 1807, 459.

Anser cinereus ALBERTUS MAGNUS, De animal. (1495) LXXIII, p. 227; ref. ALDR., Orn. 1635 P. III, L. 19, C. 18, p. 49; JOHNST., Av. 1657, 941. MEY.

u. W., Tasch. II, 1810, 552. MEY., Vög. Liv- u. Estl. 1815, 257. MEISN., SCHINZ, Vög. Schw. 1815, 306. CUV., R. A. 1817, 530. NILSS., Orn. II, II 1821, 236; Fn. II 1858, 391; Ill. fig. I, 44. BOIE, Reise Norw. 1822, 107, -9, 140, 178, 311. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 178. FABER, Hochn. Vög. 1826, 23. SAVI, Orn. 1827-31; ref. Isis 1833, 1004. BREHM, V. D. 1831, 835. GLOG., Schles. Wirb. 1833, 55. WALCHN., Orn. 1835, 153. HORNSCH., Sch., Verz. 1837, 19. SCHINZ, Fn. helv. 1838, 124. WIKSTR., Stockh.-tr. 1839, 103. KEYS., BL., Wirb. 1840, n. 387. ZAW., Fn. 1840, 126. ANDR., V. A. H. 1841, 211. BUHLE, Domest. Thiere II, 1842, 5. DE SEL., Fn. Belg. 1842, 137, 167; N-a 1855, 262, 397; Bull. Ac. Belg., ref. N-a 1856, 396. LANDB., Isis 1842, 201. NAUM., V. D. XI, 1842, 229. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 88. SCHLEG., Rev. 1844, p. CIX; N-a 1855, 256; Mus. Ans. 1866, 107. v. D. MÜHLE, Orn. Gr. 1844, 121. LILLJ., Obs. z. II 1845, 54. SCHULZ, Fn. m. 1845, 414. RATHKE, N. preuss. Prov.-bl. 1846, 15. SUFFR., Arnsberg 1846, 159. M. v. WR., Vet. Soc. Handl. 1847, 61; Göt. Handl. 1851, 76; Bidr. t. Finl. Nat. 1857, 69. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 310; N-a 1854, 267. LÖBENST., N-a 3 H. 1850, 21. KJÆRB., l. c. 42; Danm. Fugl. 1853, 357; v. HOM., Br. 1881, 218. FUHLR., N-a 1850, 3 H. 77. BÖCK, Ber. 1851, 21. CARSTENS., N-a 1852, 1 H. 79 (Tanger). JÄCK., N-a 1852, 2 H. 122; 1853, 398; J.f.O. 1855, 405; Ber. Bamb. (1860-62) 1863, 92. GAD., N-a 1852, 3 H., 8; 1858, 281, 295. BOLSM., N-a 3 H. 1852, 36; 1855, 316. BRANDT, Beitr. z. Kenntn. d. Russ. R. XVII 1852, 327. HELLM., N-a 1853, 288. NEGEL., l. c. 62. KESSL., Bull. Mosc. Beitr. 1853, Sep. 22-3. BALD., N-a 1853, 436. K.-WARTH., N-a 1854, 37. BAILLY, Orn. IV 1854, 331. LEU, Vög. 1855, 18. WESTERL., Göt. Handl. (1853-4) 1855, 71. CZERNEY, J.f.O. 1855, 47. O.-GALL., N-a 1855, 52. v. MIDD., Isep. 1855, 74, -5, 113, -5, 129 (part.). LANDB., N-a 1855, 38. DUBOIS, J.f.O. 1855, 270. VANGER., l. c. 344. BRAHTS, N-a 1855, 335. HARDY, Cat., ref. N-a 1855, 422. v. PREEN, N-a 1856, 65; J.f.O. 1859, 462-3. PÄSSL., J.f.O. 1856, 66. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. MOB., Vet. Soc. 1856, 219-20; 1857, 106, -8; Nat. Dagant. 1856, 238 (part.). J. W. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 231. J. v. WRIGHT, Öfv. V. A. F. 1857, 44; Uskela 1857, 118. ETTING., Abh. z.-b. G. 1857, 73. GLOG., J.f.O. 1857, 74. WIEPK., N-a 1857, 325. RAFN., N-a 1857, 127 [enl. DURNF., Ibis 1874, 'osäkert']. ALTHAMM., N-a 1857, 402. ERH., N-a 1858, 13, ἀργιόκηνα, part. JÄG., Offenb. Ber. 1858, 33. HARTM., Bidr. t. Skand. Fogl. 1859, 10, 19. ÅSTR., Lomma 1859, 20. FINSCH, Ibis 1857, 50, -7, 62; J.f.O. 1859, 386; Abh. z.-b. G. XXIX (1879) 1880, 258. LINDERM., Vög. Gr. 1860, 157. SEIDENS., J.f.O. 1860, 312. v. SCHRENCK, Amur 1860, 465. MALMGR., J.f.O. 1863, 379;

Öfv. V. A. F. 1863, 108 [nec TORELL, Bidr. t. Spetsb. Moll. 45]; Not. pr. Fn. & Fl. 1861, 106; 1869, 390. IRBY, Ibis 1861, 247. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 28; Üb. J.f.O. 1869, 346. R. BLAS., Ber. XIV Orn. Ges. 1862, 37. SOMM., Öfv. V. A. H. 1862, 74. HÖGB., Örebro 1863, 18. RADDE, SO. Sib. 1863, 22, 358; v. HOM., Briefe 1881, 13. RÖM., Verz. 1863, 62. SEZEK., Ber. Cass. 1864, 41. v. PELZ., J.f.O. 1864, 72; Wien Abh. XXI 1871, 722. (LUNDB.) Jägarf. Tidskr. 1864, 102. LÖW., Öfv. V. A. F. 1864, 315. v. NORDM., J.f.O. 1864, 376. COLLETT, Christ. 1864, 263; Hvalö 1866, 42; Vid. S. Forh. 1868, 174; Mag. f. Nat. Sep. 1877, 194. v. DROSTE, J.f.O. 1864, 428; 1866, 391; 1869, 283-5; Bork. 1869, 260. JERD., Ind. III 1864, 779. HOLTZ, J.f.O. 1865, 188; 1868, 129-131; Mittheil N.-Vorp. 1870, 47. A. v. HOM., J.f.O. 1865, 253; 1870, 231. SALVAD., l. c. 1865, 322. R. MEY., Z. G. 1865, 438. RIVA, Orn. 1865, 527. ALBARD., Herkl. Fn. III 1866, 227. STÖLK., Ber. St. Gall. 1867, 76. BLYTH, Ibis 1867, 174. DEGL., G., Orn. 1867, 479. HORVÁTH, Abh. z.-b. G. 1867, 558. TIS., Ö. Smäl. 1868, 31. ?CNATT., Jägarf. Tidskr. 1868, 60, 123. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255. MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 285. DYB., PARR., J.f.O. 1868, 338. (Cf. STAHL, Vie d. Anim. 1868, 365,-8.) BEAV., Ibis 1868, 400. A. C. SMITH, Ibis 1868, 456. MARCHANT, Cat. 1869, 78. BORGG., Nordd. 1869, 127. TACZ., J.f.O. 1870, 55; 1873, 108. A. FRITSCH, V. E. 1870, 408; Wirb. Böhm. 1872, 84; J.f.O. 1876, 79. v. FISCH., Z. G. 1870, 352. KOLM., Gotl. Fogl. 1871, 14. HOLL., Wirb. (1871) 82. NATHUS., J.f.O. 1871, 255; 1880, 345. GOEB., J.f.O. 1871, 146; 1873, 13; 1879, 272. SAUND., Ibis 1871, 396. ALST., Br., Ibis 1872, 70. STOLPE, Öfv. V. A. F. 1873 n. 5, 70. PALM., Finl. Fogl. 1873, 319; J.f.O. 1876, 52. K. FRITSCH, Ac. Wien Denkschr. 1874, 243. E. REY., Z. G. 1874, 391. HEUGL., J.f.O. 1874, 401. [Cf. SEVERZ., l. c. 418.] DURNF., Ibis 1874, 404. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 19; v. HOM. Reise 1880, 82. SWINH., Z. G. 1875, 62. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 457; Vög. Salzb. 1877, 81. BARTH, Jägarf. Tidskr. 1875, 115; Norges Fuglevildt 1881, 4. SCHAL., J.f.O. 1876, 14; 1881, 296-7. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876 n. 3, 123; 1882 n. 10, 44. NEHRK., J.f.O. 1876, 161. DRESS., Ibis 1876, 417. MÜLL., Z. G. 1876, 289. WÜSTN., J.f.O. 1877, 34. SINT., J.f.O. 1877, 68. Jahresb., J.f.O. 1877, 335; 1878, 430; 1880, 85-6, 400; 1882, 102; 1883, 70; 1885, 333. MALM, Fn. 1877, 340. OUST., Ois. de la Chine 1877, 491. LIEBE, J.f.O. 1878, 86. PLESKE, l. c. 93. Kronpr. RUDOLF, Br., J.f.O. 1879, 16, 127. GOELDL., J.f.O. 1879, 283. IRBY, Ibis 1879, 345-6; 1883, 188. A. MÜLL., J.f.O. 1879, 392. C.-GYLL., Geogr. S. Tidskr. 1879 n. 8, 17. RUHMER, J.f.O. 1880, 148. RUSS., Orn. 1880, 167. E. v. HOM., Wand. 1881, 110. BRUCH, Isis 1824, 678;

ref. E. v. HOM., l. c. 264. BERGSTR., KINB. Tidskr. f. Vet. 1881, 217-38. TANCER., v. HOM., Br. 1881, 272. Veiledn. zool. Have Kjøb. 1882, 2. Gr. MARSCH., v. PELZ., Orn. vind. 1882, 120. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 227. FRIEDEL, Z. G. 1882, 311-3. KRABBE, Vid.-Selsk. Nat.-vid. Afd. 1882, 365. SEEB., Ibis 1883, 33.

Anser domesticus ALBERT. MAGN., De animal. (1495) LXXIII, p. 227. GESN., Av. 1555, 136, 141; Gesn. Red. 1669, 131. *Anser, Ganza*, FRANZ., An. hist. sacr. 1643, II C. IX. ALDR., Orn. III 1635, C. 17, p. 31; OL. MAGN., Gent. sept. hist. 1645, L. XIX, C. VII, p. 481. JONST., Av. 1657, 92. WILL., Orn. 1676, 362. MALPIG., Opera II, Lugd. Bat. 1687, 346, 359. RAY, Av. 1713, 136. KLEIN, Hist. Av. 1750; Stem. Av. 1759, 31. BRISS., Orn. VI 1760, 262; ed. 1763, II 431. BRÜNN., Orn. 1764, 14. BERG., Tal. 1787, 20. RETZ., Fn. 1800, 115. PALL., Reise I 1771, 169; ref. Comm. de reb. Sc. nat. & med. XXI, i 1775, 294. BRUCH, Isis 1824, 684. BUHLE, Gans u. Ente 1842, 15. Cf. MARTIN, J.f.O. 1854, 179. K.-WARTH., N-a 1854, 37. BOLLE, J.f.O. 1855, 179. SCHRÖDER, Z. G. 1766, 376. v. HOM., J.f.O. 1867, 143. QUENNERST., Stud. I 1873 (61). KINB., Talmuds Husdj., Tidskr. f. Vet. 1878, 86; Edd. Nat. 1880, 111-2. NATHUS., J.f.O. 1880, 345.

Anser ferus GESNER, Av. 1555, 152. GERN. Red. 1669, 137. ALDR., Orn. III 1635, 147. ?WILLUGB., Orn. 1676, 274. MARS., Danab. V 1724, 100 t. 48 (ex WILL.). KLEIN, Hist. Av. 1750, 129 (part.); Vög. 1760, 238. BRÜNN., Orn. 1764, 13. BJERKANDER, V. A. H. 1776, 294. STEPH., Gen. Zool. XII 1824, 28. EYT., Anat. 1838, 98. TEMM., Man. IV 1840, 517. DE SERR., Migr. 1842, 97. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843), 68. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422 (ut. beskr.). THOMPS., Irel. III 1851, 28. LLOYD, Ant. II 1855, 165, 171. FING., Verh. z.-b. G. 1857, 564. ?EVANS, STURGE, Ibis 1859, 172. POW., Ibis 1860, 350. SIMPS., l. c. 1861, 366. SWINH., Ibis 1861, 344; 1862, 254. SCLAT., Ibis 1862, 286. F. BOIE, J.f.O. 1863, 61-5. NEWT., Ibis 1864, 132; 1865, 513-5. MORE, Ibis 1865, 440. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1867, 332 + *A. silvestr.*(?). SUNDSTR., Örebr. (1868) 1869, 24; Bih. V. A. H. I 1872, n. 4, 33. ELW., Ibis 1869, 22. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339. BROOKE, Ibis 1873, 342. BOD., Z. Gart. v. Berl. 1875, 20. DANF., Br., Ibis 1875, 426. COLLIN, Sk. Fugl. 1876, 643. ?C. DIXON, Ibis 1885, 88.

L'Oye privee BELON, Nat. d. l'hist. d. Oyseaux 1555, 156-7.

Vildgiess BERGEN, Danm. og Norg. Herl. II 1640, 150, 182, 237.

Anser silvestris OL. MAGN., Gent. sept. hist. 1645, L. XIX, C. VII, p. 481 (part.). REDI, De Ins. 1686, 210. BRISS., Orn. VI 1760, 265; ed. 1763 II, 432 (ex. part.). BREHM, V. D. 1831, 836. C. A. WRIGHT, Ibis 1864, 154.

Anas anser L., S.N. ed. I 1735; II 1740, 46 (part.); Fn. II 1761, 40.

Anas n. 90 β , L., Fn. I 1746, 32. Gås, Gæss, Vestg. Res. 1747, 43; Sk. Res. 1751, 9, 136, 179, 186, 218.

Anas anser vulgaris L., S.N. IV 1748, 22.

Anas anser domesticus L., Esca Avium 1774, 6.

Anas anser β L., S.N. X 1758, 123; XII 1766, 197. PONTOPP., Nat. Dan. 1763, 167. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 282. ?FORSKÅL, Descr. An. 1775, p. VI & 3. ?GEORG., Reise I, 1775, 166. GADD, Sjöfogl. 1769, 4, Grågäss, (part.). MÜLL., Prodr. 1776, 14 + *A. a. dom.* CETTI, Üb. II 1784, 330. MOHR, Isl. Nat. 1786, 20. G. v. CARLSS., Fogl. 1789, 18. ÖDM., Act. Ups. 1792, 64.

Anas anser ferus GM., S.N. 1788, 510 [*A. cinerea* 506 = *A. brachyrh.* LATH.]. JULIN, V. A. H. 1789, 187; Journ. f. Hush. 1792, 59. BESEKE, Vög. Kurl. (1792), 43 (part.), 'die grosse wilde Gans'. RETZ., Fn. 1800, 115. LANDT, Færø 1800, 247. LATH., Ind. II 1790, 841, n. 26; LATH., B. III, II 1798, 399; IV, II 1812, 506. BECHST., Jagdw. 1802, 151. ?SABINE, Trans. L. S. 1819, 527; Isis 1826, 99. TEMM., Man. ed. I 1815, 526; II (1820) 818. TEILM., Danm. F. 1823, 178. THUNB., Fn. Japon. 1823, 2.

Anser domesticus rusticus KLEIN, Av. 1750, 129.

?*Aves fluviatiles* (part.) FICORIN., Gemm. 1757, P. II, 77, Tab. 3.

Anser cristatus BRISS., Orn. 1760, VI 265; ed. 2, II, 434 (med tofs).

L'Oie BUFF., Hist. Nat. XVII 1787, 36 (fig. rödt band å näbb, röda fötter).

Goose SHAKESP., Macb. II 3. Muntr. fr. III 4; öv. HAGB., VI 270; XI, 270; Arbigg. IV 3, Gåskrås, HAGB. SMOLLET, Peregr. Pickle, ref. BREWER, Dict. of Phrase a. Fabl. 4 ed. (S. a.) 355; cf. l. c. 365. OGILVIE, Imper. Dict. II 1882, 410, *Ans. fer.*

Geese Loud. Mag. 1829, 65.

Goosery (Gåstiga) MILTON, OGILV., l. c. Cf. Gosling DAVIES, Suppl. Engl. Gloss. 1881, 282.

Ganz NEANDER, Proverb. Germ. 1590, 330; cf. BÜCHM., Gefl. Worte 1880, 459. KÄSTNER, SCHÜTZ, Epigr. Anth. II 1806, 37-8, 40. WISKEMANN, Antik. Landwirthsch. 1858, 68.

Gans WIZLAW III, ref. FRIEDEL, Z. G. 1882, 313. CORN. VAN DYK, Osteol. Amst. 1680, 236. F. v. LOGAN, ref. SCHÜTZ, Epigr. Anth. I 1806, 89. PFEFFEL, l. c. 198, 201,-2,-11,-5. KRETSCHM., l. c. 256. GELLERT, Fabelm. 1779, 104 + Gänsekönig l. c. p. XIX. GRIMM, Kind.- u. Hausmarch. I, 411; Guldgås BÄCKSTR., Sv. Folkb. II 1848, 148. Cf. LANGB., Deutsch. Lied.-kr. 1820, 441. ZIEMANN, Mittelhochd. Wörterb. 1838, 92. Volksharfe, III 1838, 27. GOETHE, Werke I 1857, 148; III 260; IV 65;

V 7, 126,-9, 133, 153, 221; VI 381; XI 1858, 199, 284; XIII 202; XIV 14, 61; XX 1858, 226, 357; XXIII 229; XXVI, 108. SCHILL., Werke II 1838, 25, 116, 340,-2. GURLT, Mag. f. Thierheilk.; Sep. Anat. d. Hausv. 1849, 91,-3,-4. v. MARBACH, D. wiederaufst. Eulensp. 1845, 19. MUSÄUS, Volksm. IV 1845, 151, Martinsg. SCHNETZL., Bad. Sag. I 1846, 84. O. L. B. WOLFF, Poët. Hausschatz, 16 Aufl. 1853, 345, 354. MART., J.f.O. 1859, 179. LENZ, Zool. 1856, 401, flere cit. LEWYS., Zool. 1858, 190,-2, flere cit. WENZIG, Westslav. Märchensch. 1857, 265; ref. CASSEL, Der Schwan 1861, p. V. BRAUN, Nat. d. Sage I 37, 72,-8, 410; II 1865, 205,-21,-4, 386. BLUM., Schr. III 1862, 129; Deuk. IV 1863, 46, 388; Iup. IV, 296, 372; 433. GRASSE, Märchenw. (1868) 69-72, 115 [cf. 205]. RÜCKERT, Werke II 1868, 25; VI 255-6; VII 57, 117, 193, 361 (vild o. tam). v. REDWITZ, ref. HUB, Deutschl. Ball.-Dicht. 1874, 525. ROQUETTE, l. c. 568. HAMMER, l. c. 140. v. BODENSTEDT, l. c. 374. E. T. A. HOFFM., Schr. XI 1845, 258. v. WURZBACH, Glimpf u. Schimpf 1864, 117. K. RUSS., Meine Freunde, 2 Aufl. 1878, 195 (part.). ARNIM u. BRENTANO, Des Knaben Wunderhorn I 1873, 223; II 235. KURZ, Gesch. d. deutsch. Lit. I 1873, 94. v. KELLER, Altfr. Sag. 1876, 29, 41. HAHN, Sagenw. Stud. 1876, 414. FAULM., Kulturg. 1881, 326, 544. Cf. WEISSER u. MERTZ, Bilderatl. z. Weltgesch. 1882, Tab. 5-9, 10, 34. 'N.', Z. G. 1883, 318. SCHÄFER, Z. G. 1884, 152.

Grágås (den gamla isl. lagboken, troligtvis ej uppkallad efter denna art) LANDSTAD, Norsk. Folkev. 1853, 391; Gási l. c. 815.

Gaas, Gjæs PONTOPP., Norv. 1754, 139 + Graagiæs, Radgiæs (part.). STRÖM, Eger 1784, 115. Niels Ebbesen, S. GRUNDTV., Kæmpevis. og Folkes. 1867, 110. WEDEL, SYV, Viser I 1812, 224, 405 (385); II 245, 307, 329; cf. LYNGBYE, Brynhilde, Fær. Qvæd. 1822, 201. AASEN, Norsk. Ordspr. 1856, 52,-4, 87, 150, 210,-45. WESSEL, Digt. 1878, p. XXXIV, 126. ASBJÖRNS., MOE, Norske Folke-Ev. 3:e Udg. 1866, 120; 4:e Udg. 1868, 134. ASBJ., l. c., ny saml. 1871, 172; 1876, 172. OEHLenschL., Skr. XIII 1859, 14, 39, 47-8; XIV 1859, 100, Vildgæss, 153; XV 1860, 98; XVI 13, 16, 25, 79, 112, 172, 197,-9; XIX 1860, 44,-5, 69, 82; XXIV 1861, 164. P. L. MØLLER, Franske Folks. 1871, 44. MOLBECH, Udv. Event. el. Folkedigter 3 Udg. 1873, 103. J. KAMP., Dansk. Folkemind. 1877, 185-6. H. C. MÜLL., KINB. Tidskr. f. Vet. 1882, 87. v. HAHN, Sagenwiss. Stud. 1876, 458. F. L. GRUNDTV., Fugl. i Folk. Digt. 1883, 16.

Gås KALM, Resa II 1756, 7, 347. GADD, Sjöfogl. 1769, 10. Afz., Sagohäfd. I 1839, 68, 102; III 1841, 150-1; IV 1865, 180; V 2:a uppl. 1853, 8, 174, 254. STJERNHJ., Bröll.-besv. 1871, 23; Morgonen, ref. LÉNSTR., Anthol. I 1841, 74. O. v. DALIN, Vårvisa; ref. LÉNSTR., l. c. 121. Cf. l. c.

- II 1842, 131. BELLM., Skr. I 1861, 125, 195, 253, 257, 331, 505; II 75,-8, 167, 224, 357-8; III 228, 333. KELLGR., Skr. II 1811, 146. LIDN., Arb. 1858, 443. BLOM, Skr. 1827, 147. TEGNER, Inl. av BÖTTIG., p. X. WADM., Skr. 1869, 11, 17, 59 + Vildgäss, (cf. 251) 376,-87,-8, 486. DAHLGR., Kär. Snaror; ref. Hum. Parn. 1860, 117,-8. ARVIDSON, Sv. Folksånger III 1842, 165. RUNEB., Skr. I 1858, 48; II 75; V 1864, 322. HAZEL., Fosterl. läsn. I 1868, 168. Sv. Ordspr. 1865, 5, 11, 27, 33, 40, 55, 60,-2,-7,-8,-9, 70, 81, 92. Läseb. f. folksk. 1878, 8. WIGSTR., Sk. Vis. 1880, 25. BONDESON, Hall. Sag. 1880, 36, 90, 100-2, Gause, Jässlunga, 55, 103; Sv. Folk-Sag. 1882, 14, 20-1, 52, 65-6, 147, 225, 318, Grågås, Jäss.
- Vildgås ?ÖDM., V. A. H. 1780, 315-17. ?HAMBERG, Månadsöfv. 1883, jan., p. 4. R. HOLM, Jägarf. Tidskr. 1883, 86.
- Anser vulgaris* PALL., Zoogr. II (1810) 222.
- Anser vulgaris domesticus* PALL., l. c. 224.
- Anas segetum* EKSTR., Mörkö 1828, 36.
- Schi-king, RÜCK., 1833, 57; CRAM., 1844, 37; JOLOW., Poet. Or. 1856, 12.
- Anser cinereus* var. *rubrirostris* 'HODGS.' SWINH., Proc. Z. S. 1871, 416. TACZ., J.f.O. 1873, 108.
- Gangi etc. SCHISCHKOFF, Vergl. Wörterb. II 1838, 263.
- Kalevala, öv. CASTR., I 1841, 196 XVI; II 1841, 158, Gås; SCHIEFN., 1852 XVIII, 67.
- Anser cinereus domesticus* MARTIN, J.f.O. 1854, 179. REINH., Ibis 1861, 11. KINB., Tidskr. f. Vet. 1882, 226-9, 231-7.
- Toulouser Gans BODIN., Zool. Gart. 1875, 20.
- Emdennergans Veil. Z. Have Kjøb. 1882.
- Anser domesticus communis*; *A. d. pomeranus*; *A. d. frieslandicus* (Emdener Gans); *A. d. tolosiensis* (Toulouser Gans); *A. d. crispus* (Sebastopol- or Danubian-Goose, Lockengans) DÜRINGER, Die Geflügelzucht Berl. (1886) 1885, 423 etc.
- Bastarder: *A. cygnoid. dom.* + *A. ciner. dom.* BLYTH, Ibis 1867, 174. *Cygn. ol.* + *A. domest.* CROMM., Ibis 1869, 127. *A. c.* + *An. mosch.* DE SEL., v. supr.

223. SÄDGÅS, *Anser segetum* BECHST. Vildgås, Pl. LVI, fig. 4.

Näbb svart, framom näsborrarna med rödgul ring; fjäderklädnaden ovan övervägande grå, undertill hvit, hos gamla med svarta fläckar; vingspetsen når åtminstone till stjärtspetsen; fötter rödgula, klor gråsvarta.

1. *Hane, gammal*, 6 maj, 1852, Göteborg, Göteborgs museum.

Näbbets gula band lika med fötternas färg, men bakom näsborrarna mycket ljusare. Överkäken med 27 lameller å hvardera sidan. Iris brun. Undre ögonlockets hud ljusgul. — Efter A. W. MALM.

2. *Hane, gammal*, 19 juli, Lycksele.

Näbb svart med 'gulrött' tvärband, sträckande sig här även under näsborrarna, nagel oval, föga uppskjutande, svart, näbbås vid roten bred, till näsåsen jemnt sluttande och avsmalnande, mellan denna och nageln något nedtryckt. Överkäkens lameller 24, de främsta och mellersta små, nå nedom kanten, som är under näsborrarna mest uppdragen, underkäken med ett ljust bälte bakom nageln. Pannvinkel avrundad. Näsborrar, belägna närmare munvinkeln än näbbnageln, ovala. Iris 'brun'. Huvud gråbrunt med blekare spetsar. Framhals brungrå med vitgrått bräm, sidhals likaså, kräva grå med vitgrått bräm; halsrygg gråbrun med blekare spetsar. Rygg och skulderfjädrar mörkt gråbruna med hvitt bräm, kors mörkt gråbrunt, baktill med hvitt bräm; övre stjärttäckare hvita. Stjert något urnupen, stjärtpenor 9 par, mörkbruna, med hvita spetsar och kanter utåt tilltagande: 1 och 2 med mycket nötta spetsar; 3 längst. Bröst lika med kräva; sidor gråbruna med hvitt bräm; mage och slaksida hvita; undre stjärttäckare hvita, de 4 långa nå nära stjärtens spets. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, grå med bruna spolstreck, 1 mycket spetsig; handpennor: 1 liten, stora 10, 2 > 1 > 3, brunsvarta, de yttre i utfanet grå, spolar hvita; armpennor 14, svartbruna, de inre mörkbruna, kanter inåt tilltagande hvita; armbågspennor 3: 1 lika med innersta armpennan; överarmpennor mörkbruna; handtäckare grå; armtäckare: de yttre grå, de inre gråbruna, de yttres spetsar och kanter, de inres bräm hvita, de mellersta gråbruna med hvitt bräm; kanttäckare gråbruna med bleka kanter; undre handtäckare mörkgrå; undre armtäckare liksom de mellersta brungrå; undre kanttäckare grå, till en del med hvita kanter; undre överarmtäckare långa, brungrå. Vadtäckare mörkbruna med hvita bräm; skenben fjäderklädt till närheten av hället. Fötter 'rödgula'. Tars något hoptryckt, nättecknad; tår 3 > 4 > 2 > 1; klor krökta, svartblå, 3 vidgad > 2 > 4 > 1, som når marken.

3. *Hane, gammal*, 21 juli, Jemtland.

Liknande den föregående, men har tvärbandet å näbbet icke sträckande sig bakom näsborrarna, samt brämen å övre delen av kroppen smälare. Handpennorna ej fullvuxna; jemför deraf beroende dimensioner.

4. *Hane*, 25 oktober 1866, Skåne, C. MÖLLER.

Näbb ovan framifrån till näsborrarna och bakom dessa svart, rödfläckigt, nedom näsborrarna och framåt gulrött, naglar svarta liksom underkäken, som framtill har ett gulrött band, nagel svart, oval, hälvd, kant ej tillbakagående,

föga neddragen. Överkäken jemnt urringad. Pannranden bildar framåt en jemn båge. Näsborrar långa, snedt ovala, framtill smalare. Iris brun. Huvud och nacke mörkt gråbruna; ansigtsrand jemnt bågformig; hakans nakna hud framtill gråröd, för övrigt gråbrun, fjäderklädnaden knappt ljusare än andra delar å huvudet. Hals lång, upptill smal, framhals gråbrun, övre delen med något ljusare spetsar, nedtill med svaga, mörkbruna, smala spetsbräm; sidhals refflad, gråbrun med tydligare, ljusgrå till brunhvita spetsar; kräva hvitgrå med mörkare gråbruna, smala spetsbräm; halsrygg föga mörkare än sidhalsen. Rygg och skulderfjädrar mörkgrå, mot det gråhvita spetsbrämet gråbruna, kors brunsvart; övre stjerttäckare hvita, de mellersta brunsvarta, de mellan bådadera utåt hvita. Stjert avrundad, stjertpennor 9 par, mörkt gråbrunsvarta, spetsar och kanter hvita, $4 > 8$, båda i utväxt. Bröst hvitt, med grå, fina fram- och bakåt avtagande grå spetsbräm, i botten gråhvitt; sidor mörkt svartgrå, med gråbrunt till hvitt bredt spetsbräm; mage och slaksida hvita; undre stjerttäckare likaså, dessa nå ej stjertspetsen. Vingar breda; tumvinge med 4 fjädrar, grå, spolar åt roten hvita, 1 nästan sabelformig, spolstreck svarta; handpennor: 1 liten, smal, spetsig, grå, < 1 :a handtäckaren; stora 10: $2 > 3 > 1$, svarta, åt roten och de yttre till en del i utfan grå, spolar utom vid spetsen hvita; armpennor 14, svarta med hvita utkanter, den 14:de utåt gråbrun med hvitt bräm; armbågspennor 5: $1-3 >$ armpennorna, mörkt gråbruna, inåt svarta, utbräm och inkanter hvita; överarmpennor 9, de mellersta långa, jemnbreda, brunsvarta, spolar svarta, kanter fina, hvita; handtäckare grå med hvita, åt spetsarna svarta spolar, de små grå; armtäckare, de yttre grå, de inre i utfan gråbruna, i infan svarta, ut- och inkanter samt spetsbräm hvita, de mellersta mörkt gråbruna, de yttre grå, spetsbräm hvita, framåt aftagande, grå; kanttäckare grå; alla undre täckare mörkgrå. Vadtäckare = sidorna; skenbenets fjäderklädnad grå med hvita spetsar, de bakre, övre fjädrarna förlängda, hvita, smalben 21 m.m. Fötter gula. Tars smal, vid, nättecknad; tår $3 > 4 > 2 > 1$, simhinnor citrongula, den inre med rät, den yttre med inåt vinklig utskärning, 1 med smal simflik löpande över till 2:dra tåns inflik; klor svarta, 3 vid, de övriga vid roten grå. — Vigt $7\frac{3}{4}$ G.

5. *Hane, gammal*, 1 december 1878, B. JÖNSSON.

Näbb svart, mellan naglarna och näsborrar ett pomeransgult tvärband å båda käkarna, näbbås nästan jemnt sluttande till näbbnageln, denna svart, kullrig, spetskanten svagt tillbakadragen. Överkäken uppåt bågböjd, med 25 lameller med koniska, nedom kanten nående spetsar; käkrot hög. Pannvinkel avrundad. Näsborrar närmare näsåsen än kanten och närmare roten än spetsen, snedt ovala, näslock med rät kant. Iris brun, huvud ovan svartbrunt, vid näbbroten hvitt; ögonlockskanter svarta; huvudets sidor svart-

bruna; ansigtsrand bågböjd; haka mörkt gråbrun. Framhals gråbrun med brungrå, nästan täckande spetsar, sidhals upptill fårad, kräva grå med gråhvita spetsbräm; nacke svartbrun, halsrygg mörkbrun med gråbruna spetsar. Rygg mörkt gråbrun med gråhvita spetskanter, skulderfjädrar likaså, men med bredare spetskanter, kors svartbrunt; övre stjerttäckare, de mellersta svartbruna, de längsta av dessa svartgrå med hvita bräm, åt sidorna hvita, de längsta nå 57 m.m., nära stjertspetsen hvita, gråspräckliga. Stjert avrundad, stjertpennor 10 par: med alla pennorna utom en nya, brunsvarta, 9 och 10 gråsvarta, spetsar, utkanter och spolar åt roten hvita. Bröst grått, hvitspräckligt och med gråhvita bräm; sidor svartgrå, baktill svarta, bräm gråhvita, bakerst hvita; mage gråspräcklig med hvitt täckande bräm; undre stjerttäckare och slaksida hvita. Vingar breda; tumvinge spetsig, med 3 fjädrar, bågböjd, 1 grå; spolar mot spetsarna svarta; handpennor: 1 liten, smal, grå, < 1 handtäckaren; stora 10: 2 och 3 med utkant, 1 och 2 med inkant utskuren, en ej utskjuten, 1 till 3 med utfan utom vid spetsen grått, de övriga åt roten grå, spolar hvita, för övrigt svarta; armpennor 14, 1—12 svarta med hvita utkanter, 13 och 14 utbräm hvitt, derintill gråsvart; armbågspennor 3 $<$ armpennorna, gråsvartbruna med hvita utkanter; överarmpennor 8, jemnbreda, gråsvarta, de mellersta längst; handtäckare 1 smal, stålgrå, spolar hvita, åt spetsen gråsvarta, de små stålgrå med svarta spolar; armtäckare, de yttre stålgrå, de inre brungrå, spetsbräm och utkanter hvita, de mellersta gråbruna med gråhvita spetsbräm, de mindre och kanttäckare stålgrå; undre hand- och undre armtäckare stålgrå, glänsande; undre kanttäckare stålgrå; undre överarmtäckare långa, jemnbreda, svartgrå. Vad grå med gråhvita bräm. Fötter brandgula. Tars vid midten hoptryckt, klädd med små sköldar; tår $3 > 4 > 2 > 1$; klor gråsvarta och ljusgrå, 3 bred $= 2 > 4 > 1$. — Vigt $8\frac{3}{4}$ G.

6. *Hona, gammal, vårdräkt*, 3 april, Stockholms skärgård.

Liknar hanen.

Näbb svart, tvärband rödgult, hvilken färg sträcker sig vid sidorna till näbbroten. Käkrot vit med rostgula fläckar. Panna vid näbbroten vit. Iris 'brun'; ansigtsrand bågböjd, vit. Ovan och sidor med breda, hvita bräm. Stjert något avrundad, stjertpennor 9 par, spetsar, utbräm och utkanter framtill hvita. Klor svarta, vid roten grå, 3 mycket bred, vågig, ovan och inåt grå.

7. *Hona, gammal*, Köping, död i Stockholm d. 18 juli 1882.

Näbb orangegult, vid roten rosenrött, nagel svart, näbbås nedtryckt, näsås svart. Käkkant baktill nedskjutande, bakerst uppdragen, överkäken med 24 tandformiga lameller, de bakersta 4 och den främsta små, underkäkens kant svart med gult band vid nageln, käkrot hög. Pannvinkel framåt bågfor-

mig, hvit. Näsborrar jemnhöga, sluttande framåt, näslock rakt, å kanten svart. Ögon livliga, iris kastanjebrun, pupillen vid vanligt dagsljus liten, dess diam. 3 m.m., efter döden 5 m.m. Huvud gråbrunt; ögonlockskanter svarta, undre ögonlocket gråhvitt; ansigtsrand på sidorna lodrät, rak; framhals brungrå, halsrygg något mörkare; kräva ljusgrå med gråhvitt bräm. Rygg svartgrå med gråhvitt bräm, skulderfjädrar svartbruna med hvita spetskanter, kors rent svart; övre stjerttäckare, de närmaste, längsta, hvita, de övriga svarta. Stjert (skadad), stjertpennor 9 par, svarta med grå utkanter, 8 och 9 svartgrå med hvita spetsar, utbräm och spolar, de övrigas spolar åtminstone mot roten hvita. Bröst hvitgrått med hvitt, nästan täckande bräm, inga svarta fläckar; sidor brungrå med gråhvitt, upptill hvitt bräm; mage och undre stjerttäckare hvita; slaksida hvit, i botten grå. Tumvinge med 4 fjädrar svartgrå, spolar mot roten hvita, 1 sabelformig, lång; handpennor: 1 liten, smal, spetsig, grå, stora 10, svarta, de yttre gråsvarta, 2 och 3 i utfanet, 1 och 2 i infanet utskurna, spolar hvita, mot spetsarna svarta; armpennor 15, svarta, spolar hvita, mot spetsen svarta; armbågspennor 3, svarta med hvita utkanter; överarmpennor 7, svarta med svaga, grå spetskanter; handtäckare 1 > 1:a handpennan, för övrigt lik denna, de övriga svartgrå, de små svartgrå med svarta spolar; armtäckare svartgrå med hvita spetsbräm, de mellersta likaså, men med dragning åt brunt; kanttäckare svartgrå med svarta spolar; alla undre täckare stålgrå, spolar mot spetsarna svarta; undre överarmtäckare långa, spolar svarta, mot roten hvita. Vadtäckare stålgrå med hvita spetsbräm; smalben 14 m.m. (till ledytan). Fötter pomeransgula. Tars nättecknad; tår $3 > 4 > 2 > 1$; klor $2 > 3 > 4 = 1$, 3 bred, starkt krökt, 1 och 4 grå, 2 och 3 svarta och grå.

8. *Hona, gammal, i ruggning*, Köping, död i Stockh. d. 23 sept. 1882.

Rygg med en ny, grå- och hvitflammig fjäder och flere svarta; skulderfjädrar blandade nya svarta och gamla mörkbruna; en ny med hvitgrå spets; övre stjerttäckare fälda, en ny utväxt, svart med gråhvit spets; stjertpennor, alla gamla. Tumvingens andra fjäder ny, gråsvart; handpennor stora 10: 1 och 2 minst, utskjutande, $3 > 4 > 5 > 7 > 6 > 8$, alla nya, svarta med hvita spolar, vid spetsen svarta; armpennorna 1 och 2 nya, ej fullvuxna, 11 fäld, 12 ny och fullväxt; handtäckare nya, svartgrå, spolar mot roten hvita.

9. *Dundrägt*, 22 juni, Jemtland, MEVES, Riksm.

Näbb brunsvart, naglar gula, vid kanten täta nedgående streck, kalkspets ingen; näbbås rät. Käkkant uppåt utskuren, överkåkens vid käkroten neddragen, munvinkel något uppskjutande. Iris 'gråbrun'. Huvud ovan olivgrönt, panna ljusare; ögontrakt, tinning, ögonlock och ögonvrå olivgröna; huvudets sidor för övrigt gula; haka gul. Hals gul; halsrygg gulgrå med dragning åt olivfärg. Rygg, skulderfjädrar, kors, övre stjert-

täckare och stjert olivgrönbruna. Bröst gult; sidor grå; mage, undre stjerttäckare och slaksida gula. Vingar olivbruna, armens bakkant gulhvit. Lår och skenben utåt gråbruna, för övrigt gula. Fötter 'olivgråbruna, intill och längs tårna gulgröna'; klor krökta, smala, 3 bred.

10. *Hona, ung*, Lillehammar, 1,000—1,500 fot över havet, 66° n. br., Norge.

Under *A. seg.* omtalar COLLETT 'den kontinentala formen' *A. arvensis*:

Näbbets rödgula färg börjar upptill vid näsborrharnas framkant, nedtill vid deras bakkant och omfattar de fram och över dessa ställen liggande delar; överkåkens tänder, de små inberäknade, 30 st. å hvarje sida. Stjertpennor 8 par. Fötter orangegula; klor svarta. — Enl. COLLETT.

Ägg. Ovata, grovkorniga, smutshvita, lika dem av *A. cinereus*, men vanligtvis med kortare spets.

1. 1866, Husevig, Island, BENZON.
2. N. Island.
3. 1866, Tamsö, NORDVI. Matt hvitt, smutsfläckar gulbruna.
4. 1865, Tamsö, NORDVI. Hvita, b grovkornigt, kort (knappt kull?).
5. Samma tid och ort. Långsträckt, smutsigt, brunhvitt.
6. 1870, Kautokeino (eller Tamsö), KNOBLOCK; a hvitt, b smutshvitt.
7. 15 juni 1859, Enare, NORDVI. Lätta, släta, smutshvita.
8. 1859, Ostfinmarken, SOMMERFELT. Gropigt omkring spetsen.

Sädgåsen, såsom den helst borde kallas, saknas på Grönland. På Island ses hon stundom, TEILMANN. Funnen endast på Nordlandet; kommer flockvis i tredje veckan av apr.; uppehåller sig då på fält, ängar och lägre bergsslätter samt på Grimsö. Mot slutet av maj drar hon till bergen, der hon häckar; ägg funna i juni 1819 på en klippa vid Myvatn. I medlet av sept. drar hon åter med sina ungar till dalarna och flyttar bort snart der efter; kallades Grågiæs, FABER, 1822. Även KRÜPER omnämner den 1857 såsom häckande, och PROCTOR erhöill 3—4 st., NEWTON, 1864.

Väl har den blivit omtalad av HOLM från Färöarna, men

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4	5 ♂	6 ♀	7 ♀	8 ♀	9	10 j.
Längd	815	—	—	806	926	—	700	730+	—	850
Huvudets längd	143	—	—	121,4	121,5	—	113,5	114	55	—
Näbb, längd till pannan	—	65	64	58	59,6	59	59	57,7	21	—
» » » munvinkeln	—	64	62	68	60,7	61	55,5	56,6	22,5	—
» » från spetsen till näsborrarna	—	33,5	32	—	30	32	26,6	—	10	—
» höjd vid roten	—	30	30	31	31,7	29	31,6	29,6	12	—
» » » näsborrarna	—	17,6	18	17	18	18	16,3	16,6	7,8	—
Gapets bredd	—	26	27	29,5	27,5	28	27	28	10	—
Näbbets bredd vid näsborrarna	—	20,5	20,5	20	19,7	19	19	19,4	1,5	—
» minsta bredd	—	—	—	—	18,5	—	19	19	—	—
Näbbnagels bredd	—	14	14	13,5	14	14	13,5	14	7	—
» » längd	—	16,3	16	16	15	16	14,5	16	6	—
Näsborrar	—	9,5	10	—	10×2	10	9×2,5	10,2×2,55	3,4×1	—
Vingens längd, direkt	485	462	350+	440	438	450	c. 420	360	—	460
Vingbredd	—	—	—	—	1575	—	c. 730	1270+	—	—
Tumvinge	—	200	170+	190	180	175	180	180-3	—	—
Stjert, längd	—	150	146	160	145	153	c. 130	—	—	—
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	c. 15	—	5	0	c. 10	—	—	—	136
Tars	—	80	82	82	77	81	75	—	31,5	—
Mellantå med klo	—	89	86	87	72+12	85	90	84	31	—

N ^o	1 a	b	2	3	4 a	b	5	6 a	b	7 a	b	c	8
Äggets längd	86,9	80,8	88	83,8	89,3	83,2	96	81,9	81,7	84,4	81,4	79,1	89,7
» tjocklek	59,8	56,6	57	57,8	59,3	58,7	58	54,7	55,7	54,8	56	55,8	60,1
» spets	27,1	34,2	31	26	30	24,5	38	27,2	26	29,6	25,4	23,8	29,6
» reducerade längd	1,45	1,43	1,54	1,45	1,5	1,42	1,66	1,5	1,47	1,54	1,45	1,42	1,49
» rektangel	5197	4573	5116	4844	5275	4884	5568	4480	4551	4625	4558	4414	5391

Ägg. 82—89×55,5—59 m.m., COLLIN. Möjligtvis från Island.

H. C. MÜLLER anser, att den icke här förekommer. v. DROSTE antog, att den flyttade över öarna; men säger 'troligtvis'.

På Spetsbergen synes den hava träffats av TORELL; en gång hemfördes ett huvud derifrån; MALMGREN säger sig hava sett den här.

I Skandinavien om sommaren inom polarcirkeln; skall enl. äldre uppgifter häcka på öar utanför Norge, men talrikt i de inre trakterna av landet. Häckar, liksom '*A. arv.*', på flere ställen i Ostfinmarken, SOMMERFELT, 1862. BARTH säger, att man icke bestämdt vet, om hon häckar på holmar eller skär i havet, men att hon synes häcka endast vid färskt vatten; sågs i fjellvattnen i N. Trondhjems amt d. $\frac{1}{2}$, antagligen den sydligaste trakt

i landet för dess häckning; häckar i bergsgölar vid Karasjok och Bautajok. Kommer till Finmarken i slutet av apr., bortflyttar i slutet av sept. Häckar talrikt på Tamsö i Porsangerfjorden; boet är enkelt och byggt bland pil. Ägg 7—10, erhållas omkring d. $\frac{20}{5}$; honan täcker dem, då hon lemnar dem. Häckar i åtskilliga trakter i Ö. Finmarken. Alla vingpennorna fällas liktidigt i slutet av juli, då fogeln lätt kan erhållas, SCHRADER, 1853. Äggen likna Grågåsens, men de äro 1—2 lin. mindre. Många årligen insamlade. Bortflyttar mot slutet av sept., BALDAMUS. Häckade i stort antal å Tamsö; omkring 150 ägg, huvudsakligen eller endast av denna art, insamlas årligen, COLLETT. Häckade vid Karasjok, V. Finmarken, d. $\frac{28}{7}$ 1856, ungarna dyka väl, BARTH hos DRESSER.

Kallas enligt RASCH Vildgaas, Graagaas, men då *A. cinereus* icke särskildt nämnes, torde denna art inbegripas härunder. Flyttar över Kristiania om våren i temligen betydlig mängd. Häckar på öar i Öjeren, BARTH. Grågåsen, hvaribland väl även räknas Sädgåsen, kallades i Eger, Aggerhus stift, oriktigt Gaul, hvilken är *Anser bernicla*, STRØM. Kommer till Vadsö i början av maj, bortflyttar i okt., häckar på fjellmyrarna, enl. meddel. av NORDVI. Häckar knappt söder om 64° n. br., talrikt från Helgeland norrut och till ryska gränsen, isynnerhet i inre trakter; flyttar om våren nästan endast över inre trakter, men om hösten oftare i de vestliga, COLLETT, 1868. Om dess flyttning om hösten längs kusterna uttalar dock BARTH något tvivel. Flyttningen över Kristiania-dalen mot norr sker isynnerhet i senare hälften av april; den varar nära 2 månader; 1861 d. 2^3 — 1^6 ej sällan i flock om 400 st., vanligen 50—100 st. Om svårt väder möter dem, draga de tillbaka hit. På Hvalöarna allmän med *A. cin.* under flyttning, COLLETT.

Kom till Karesuando år 1845 d. 1^1 och allmänt d. $\frac{1}{2}$, LÆSTADIUS. Både *A. cin.* och *A. seg.* förekomma någon gång på vissa trakter några mil från Muonioniska, den senare oftare än den förra, 3 af dessa foglar blevo skjutna sommaren 1867, dessa voro alla 3 av *A. seg.*, enl. anteckn. av KNOBLOCK. Ansågs av CNATTINGIUS förekomma, men temligen sällsynt, vid Kvickjock. 'Vildgås' häckade i Skurdalssjön nära vestgränsen och Storlien d. 1^8 , en gåsjagt der omtalad; 1879 d. $\frac{4}{3}$ sägas de gamla ej hava ruggat och ungarna ej vara fullfjädrade; den tillhör ifrågavarande art, LINDBLAD. Häckar i Lappland i lägre skogstrakter, CARLSSON. Iakttagen i Gellivara, 67° 20' n. br., d. $\frac{6}{3}$ 1847, DAHL. Omnämnes från Lycksele och sågs jemte Tranor vid Indalselven d. 3^0 1832 på flyttning, ZETTERSTEDT, 1833. Iakttagen d. $\frac{6}{3}$ 1847,

SUNDELIN; för övrigt på flere sydligare ställen enl. 'samtidiga observationer'. Träffades under en resa från Stöttingsfjellet till Lule elv på de stora myrarna i skogarna; går aldrig upp på de egentliga fjellen; en tam sågs i Lule stad av WAHLBERG, LÖWENHJELM. Häckar i V. Jemtland, HALLGREN, och 1879 vid Mosjön i Kyrkås samt i Oviksfjellen; åren 1878—81 i Gaukelsjaur och Skurdalssjön, men saknades i sistnämnde sjö 1882, SAHLIN, OLSSON. I Ljusdal, N. Helsingland, sågos i början av maj 1858 stora flockar av överflyttande Tranor och 'Gäss'.

Vid Horndal, Dalarne, under flyttning allmän; en Gås, okänt hvilken art, erhöles i början av nov. 1844; kom till Hästerum d. 1^9 1842, enl. samtidiga meddel. av LUNDBORG. Visar sig å Mörkö endast vår och höst, EKSTRÖM, 1828. Mycket sällsynt i Södermanlands skärgård. I Örebro län allmän på flyttning vår och höst, HÖGBERG; uppehåller sig på rågfälten, SUNDSTRÖM. Vid Finpong på flyttning. Kom dit d. 2^0 1843; 28 st. d. 3^0 1844; 9 st. d. $\frac{4}{3}$ och 15 st. d. 2^5 1845, LUNDBORG. I trakten av Karlstad under höst och vår ej sällsynt, CEDERSTRÖM. En från Falköping, d. 2^5 1871, avbildad hos DRESSER. Träffas under flyttning i Bohusläns skärgård, W. v. WRIGHT, 1851; är vanlig, enl. meddel. av KOLTHOFF. Flyttar åtminstone under våren över Göteborg. Kom dit d. $\frac{5}{3}$ 1849. På Tjurholmen i Göta elv, erhållen d. 2^2 1846, $\frac{12}{3}$ 1849, $\frac{18}{3}$ 1849; $\frac{6}{3}$ 1852, A. W. MALM. Under flyttning sällsynt i Jönköpingstrakten. I Almesåkra allmän, under flyttning d. $\frac{1}{3}$ 1878, $\frac{27}{3}$, $\frac{28}{3}$ 1880, $\frac{15}{3}$ 1881, TIMM.

På Gotland sällsynt, WALLENGREN. Under flyttningstiden, MEVES, 1850.

Erhållen i Blekinge, enl. meddel. av C. G. RÄÄF. Hördes under dimma vid Dagstorp d. 3^0 1832, ZETTERSTEDT; arten ej säker. På flyttning i Ringsjötrakten i apr. och okt., övervintrar,

enl. meddel. av C. MÖLLER. Erhölls vid Lund d. 2° 1843, enl. en samtida anteckning. Kommer till S. Skåne vanligen i okt.; uppehåller sig på ängar och rågåkrar nära vatten, ofta under hela vintern, NILSSON m. fl. Talrika skaror vilda Gäss, till art obekanta, flyttade om höst och vår över trakten av Grönby, men mycket sällan slår någon mindre flock sig ned der. Erhållen vid Lomma d. 2⁵ 1852, Malmö 1⁴ 1851, 1² 1883, EURENIUS. Hvarje höst och vår samt under mildare vintrar i mängd på rågåkrarna vid S. kusten såväl i närheten av Malmö som vid Ystad och Trelleborg. Den skjutes ofta av jägare i Ystadstrakten, enl. meddel. av N. BRUZELIUS. — Det må tilläggas, att ofta, då Vildgäss i allmänhet omnämnas såsom sedda eller under flyttning, denna art även derunder troligtvis bör inbegripas.

I Danmark under snöfria vintrar; i Ringkjøbings fjord talrik. Hos vildthandlare i Köbenhavn temligen vanlig från Seelands nordkust, der den stundom ses i hundratal; den förekommer med '*A. arvensis*' under flyttning i stora skaror på ängarna längs åt Randersfjord. Höst och vår talrikare än *A. cin.*, KJÆRBÖLLING. Kommer hvarje höst och vinter i stora skaror till Einsiedelsborg, drager bort vid stark frost, COLLIN, 1877.

I Slesvig och Holstein under höst och vår på åkrar och ängar ej talrik, BOIE, 1819. År 1876 drog den över landet om vintern; hösttåg i okt. och nov.; mycket talrik om vintern på flyttning vid frost. Vid Flensburg 1877 regelbunden på flyttning; under hela vintern ganska talrik, Jahresb. Nära Nordsjön om vintern i stort antal, TEILMANN, 1823. På Nordfriesiska öarna regelbunden, ROHWEDER. I Hertigdömena under höst och vår över allt talrik, isynnerhet vid Nordsjön och öarna, om våren ej så talrik som om hösten, ROHWEDER, 1875.

I Finlands inre trakter. Hvad SCHRADER anfört rörande denna

art, *A. seg.* och *A. arvensis*, nemligen att den räknas bland de i Ostfinmarken på Tamsö, talrikt häckande foglar, har redan blivit omtaladt; han tillägger, att hon ruggar i slutet av juli, ägg medelstort, 2" 9''' × 2" 1''', av '*A. arv.*' 3" 2''' × 2" 2½'''. Bådadera synas, såsom PALMÉN antyder, tillhöra vår vanliga Sädgås. MALM anför 1844 från Enare och Utsjoki lappmarker endast *A. seg.*, som häckade på fjellmyrar, sågs 1867 första gången i Muonioniska d. 2⁴, fångades allmänt med sax. Ägg erhållna i Kautokeino. Några mil N. om Torneå flyttade d. 13 sept. ofantliga skaror söderut, PALMÉN, SAHLBERG. Sydgränsen för dess häckning går snedt genom N. och mellersta Finland: sydligare i Ö. än i V. delarna, enl. PALMÉN, som anför flere detaljer. Häckade i N. Savolax; ungar, 6—7, d. 1⁵, i slutet av juli fullfjädrade, flygga i början av aug.; blir i fångenskap mycket tam, ASCHAN, PALMÉN, DRESSER. Erhållen på flere trakter under flyttning, men sällan; vid Hangö d. 1³ 1843, U. FALK, v. NORDMANN.

I Arkangels guvernement, byn Walduschka vid Dwina d. 1⁴; jagas med hund och krypskytte, är mycket skygg, GOEBEL, 1873. Vid Arkangel under sommaren, SEEBOHM. I Petersburgs guvernement under flyttning, v. FISCHER; ej sällsynt, BRANDT. På Peipus d. 4 1852 g. st., SEIDLITZ. Kommer till Lifland, men ej i mängd, på flyttning höst och vår, uppehåller sig ej länge, häckar ej, B. MEYER. Deremot säges det, att enkla par häcka i Lifland på Peipussjön och vid Embach, enl. Russow, 1880; flyttar talrikt under april och medlet av sept. över Östersjöprovinserna; i mängd vid Dorpat och i Abauthal i Kurland; hvilar endast kort tid; besöker på återtåget endast sädesfält. Träffad i Kurland, enl. HUMMEL; på flyttning, GOEBEL. Är enl. ARTZIBASCHEFF i Polen den allmännaste arten på flyttning från slutet av sept. till första frosten och från början av mars till medlet

av april, TACZANOWSKI. I Centralryssland säges hon vara temligen allmän på flyttning, DRESSER.

Stora flockar av Grågäss funnos i Mathews straits och på andra ställen; förmodades tillhöra denna art, GILLET. Allmän på Nov. Semlja; flyttar omkring medlet av sept., v. HEUGLIN. Kom till Ust Zylma d. $\frac{10}{8}$; ruvade ägg erhöles vid Kuya d. $\frac{19}{8}$; häckar ej sällsynt vid Alexievka, SEEBOHM, BROWN, 1876.

Omtalas från Kuban, Kaukasus, på genomtåg, HUMMEL, 1858, BOGDANOW, SCHALOW. På flyttning i stort antal; under få vintrar på sydkusten av Kaspiska havet, SEEBOHM.

Omtalas från många trakter av v. MIDDENDORFF, v. SCHRENCK och RADDE, till hvilkas arbeten måste hänvisas. Kom till Dudino, Jenissej, omkring d. $\frac{10}{8}$, F. SCHMIDT. Sågs av SEEBOHM vid hans vinterkvarter i Sibirien första gången d. $\frac{2}{8}$. Sedan vädret blivit blidt under maj, flögo små flockar över fartyget norrut. Då vinden vred sig och under ett par dagar medförde frost och snö, fick man se Gässen åter flytta söder ut; och då vädret var omvexlande, flyttade tusentals på samma sätt fram och åter. Slutligen, då isen bröt upp på Jenissej, drog hela skaran norr ut. Vid SEEBOHMS återkomst fick han från Tundran se en stor mängd Gäss i full ruggning och oförmögna att flyga. Första gången nära Petschora, två år förut, d. $\frac{27}{7}$ och i Jenissej-dalen d. $\frac{25}{7}$. Vid Werscheniskoje, $69^{\circ} 5'$ n. br., d. $\frac{27}{7}$ träffades flere kullar av temligen stora ungar. Den är även antecknad från Krasnojarsk, 56° n. br., THÉEL, MEVES. I Turkestan under flyttning och om vintern; draget slutade i mars, SEVERZOW. I Darasun på genomtåg, enl. DYBOWSKI, PARREX.

I Tysklands flesta trakter den vanligaste arten; i Danzig, BÖCK. Kommer till kusten i okt., L. BREHM. Om vintern i Mecklenburg, v. MÜLLER. I Pommern mycket vanlig flyttfogel, HORN-

SCHUCH, SCHILLING, 1837; under höst och vinter vid kusten och å närbelägna sädesfält; i slutet av febr. 1859 vid Greifswald, HOLLAND. I Neuvorpommern talrik, år 1854 på sädesfälten hela dagen; drar om morgonen i land, om aftonen till havet, QUISTORP. Till Schlosskampen kommo 1853 d. $\frac{10}{8}$ de första; d. $\frac{10}{8}$ sågos 3 st. av okänd art; d. $\frac{16}{8}$ de sista; på flyttning 1854 d. $\frac{10}{8}$; d. $\frac{2}{8}$ de sista, en flock om 20 st., HINTZ. År 1878 vid Gramzow regelbunden på flyttning; vid Zymna likaså; i Trachenberg uppehåller den sig och är talrik endast under vår och höst, men under flere veckor; stannar under milda vintrar så länge vattnen äro öppna; i Ottenstein stundom om vintern; 1880 i nov. och dec. flere skaror; d. $\frac{25}{8}$ drogo 11 st. åt NV., Jahresb. 'Vildgäss' iakttogos i trakten av Barkow vid Plau i Mecklenburg d. $\frac{4}{8}$ 1857, ZANDER. I trakten av Schwerin på flyttning, v. PREEN; år 1876 om vintern, Jahresb. År 1877 iaktogs d. $\frac{30}{8}$ en stor flock flygande åt SV.; en annan d. $\frac{7}{8}$ kl. 9 f. m. från N. till S. År 1878 regelbunden på flyttning, finnes även om vintern, Jahresb. Drog i stora skaror d. $\frac{20}{8}$ inåt Vorpommern; talrik i N. Vorpommern, QUISTORP. Brukar komma hit i medlet av sept. eller snart därefter, kom år 1860 först d. 30 i samma månad, A. v. HOMEYER. I juli under ruggning mellan Rügen och Pommerns kuster. Dyker väl, men skjutes lätt, QUISTORP. På Hiddensö m. fl. öar från början av okt. till slutet av nov., H. SCHILLING. Även sågos d. $\frac{21}{8}$, $\frac{22}{8}$ smärre och större flockar. Under nov. 1867 i trakten av Greifswald talrik, QUISTORP, 1858, 1868. Kommer till Mark på hösten, ofta i tusental, SCHULZ, 1845; under hösten på genomtåg temligen talrik, VANGEROW; ofta i ofantliga skaror under vår och höst på genomtåg, SCHALOW. I Ö. och V. Preussen på flyttning, ej talrik, RATHKE, 1846. Dagligen sedda vid Zossen; tusentals 'Vildgäss' på Rangsdorf-sjön vid Berlin-Dresden-banan, STENGEL.

I Anhalt talrik; man får årligen se många tusen, och mängden har icke under senare tid, före 1842, minskats; kommer i sept., de första ej före d. $\frac{1}{7}$, ej efter d. $\frac{20}{9}$, svärma omkring under mycket larm på de avmejade havrefälten, senare besöka de även de gröna sädesfälten och öppna vattendrag. Mot våren bliva de oroliga och göra längre utflygter och besöka med korn, havre, ärter nysådda åkrar och bortflytta oftast mot slutet av april. Under kalla vårar stanna somliga till början eller medlet av maj. På våren överflytta de hastigt i Ö. eller NÖ. riktning, år 1841 mot slutet av den mycket varma april. Vid mindre godt väder kunde de hvila en vecka eller derutöver. Vid hastig flyttning eller längre färd flyga de natt och dag på sned linie eller i V-form, mycket högt, och under mindre skrik; annars endast på dagen; föredraga derunder sött vatten framför salt. På Mansfeld-saltsjön samla sig under senhösten om aftnarna oerhörda skaror för att dricka och hvila över natten på vattnet. Håller sig familjevis tillsamman, och de äro även sällskapliga, NAUMANN. De flytta på senhösten icke vid köld, utan för snö, då denna fallit jemn i trakten. Flyttar från Anhalt nästan alltid åt vester, sällan med någon avvikning åt söder. De flyga då flockvis, hastigt och högt och alla åt samma håll. De flesta flytta ett dygn eller flere dagar innan snön fallit, de sista, som låtit överraska sig av snön, skynda efter. Icke sällan återkomma de snart, vanligtvis 1—2 dagar förr än tö inträffar, hvarav man väl kan sluta till den blivande väderleken, NAUMANN. Flyttar höst och vår över trakten av Braunschweig; övervintrar i stora skaror, såsom 1857, 1859 i dec. i mängd; 1861 d. $\frac{1}{2}$ flyttande högt i luften, R. BLASIUS. I Münsterlandet *A. seg.* vår och höst, '*A. arv.*' säges övervintra, BOLS-MANN, 1852. Vid Lichtenberg 1879 om vintern, Jahresb. I Nassau talrik vid Rhen, på Main vid Hochheim vintern 1840—41

en stor flock; i bergen sällan och endast under flyttning, RÖMER. I Arnsberg på flyttning, men ej regelbunden, SUFFRIAN, 1846. Vid Gr. Rohde 1881 d. $\frac{1}{2}$ ett tåg om 50 st., Jahresb.

Vildgäss, arten obestämd, drogo 1877 vid Steterburg d. $\frac{17}{10}$, $\frac{18}{10}$ i flere tåg, vid Brunsleberfeld d. $\frac{7}{10}$ ett tåg om 9 st., hvilka slogo ned på Schunterquellen och stannade der under flere dagar. Vid Hindenburg i nov. och dec., osäkert om de flyttade vidare. Vid Gebhardshagen d. $\frac{9}{10}$ kl. 10 f. m. 10 st. från S. till N. I Marienthal d. $\frac{29}{9}$ ett tåg från NO. till SV.; d. $\frac{2}{10}$ ett från S. till N.; d. $\frac{8}{10}$ ett från NO. till SV. Vid Walkenried d. $\frac{28}{11}$ kl. 8 f. m. omkring 150 st. åt V., över Teutoburgerwald ilade 2 tåg d. $\frac{7}{3}$ åt N., vid Saarbrücken drogo flere tåg d. $\frac{3}{3}$ åt N. vid oklar himmel och S. vind, Jahresb.

I Grasberg 1878 regelbunden på flyttning; drog 1881 d. $\frac{23}{3}$ åt S. vid frost och skarp Ö. vind; d. $\frac{27}{7}$ drog en stor skara åt S. vid svag NNO. vind under vackert väder; dagen förut, d. $\frac{26}{3}$, blåste stark NNO. vind med hagelskurar. I Grossenhain om vintern; visade sig i nov. 1877; år 1878 regelbunden på flyttning och stundom om vintern; den $\frac{18}{11}$ omkring 50 st., d. $\frac{12}{2}$ på morgonen drogo flere tåg om 50 st. över staden åt NO.; d. $\frac{27}{7}$ på middagen 50 st. över Naundorf åt Ö., slogo ned på en äng; d. $\frac{4}{3}$ drog på morgonen ett tåg om 300 st. under livligt snattrande från SV. åt NO.; d. $\frac{6}{3}$ 6 st.; d. $\frac{29}{9}$ e. m. omkring 30 st. på ängen vid Naundorf; d. $\frac{18}{10}$ de första överflyttande, omkring 80 st.; d. $\frac{20}{10}$ slogo sig 60 st., kommande från NO., ned i Naundorf revier. I Adelsdorf och Naundorf sågos 1877 i medlet av dec. dagligen flere 100 st., d. $\frac{4}{3}$ omkring 50 st. Vid Vorwohle 1877 d. $\frac{24}{4}$ kl. 9 f. m., under mulet väder med snö och måttlig V. vind, 9 st. från SV. till NO.; 1878 oregelbunden; på flyttning d. $\frac{16}{6}$. Vid Stiege 1876 på flyttning; iakttagen d. $\frac{1}{11}$ 1878; oregelbunden på flyttning. Vid Harzburg 1878 regelbunden på flyttning. Vid Walkenried 1879 d. $\frac{14}{4}$ kl. 10 e. m. drog ett stort tåg mot Ö.; d. $\frac{22}{2}$ kl. 5 e. m. 40 st. mot Ö.; d. $\frac{1}{3}$ kl. 12 midd. 50 st. mot Ö. Vid

Golmbach 1879 d. $\frac{1}{5}$ första tåget från N. till S.; d. $\frac{2}{5}$ drogo flere tåg i samma riktning och sågos på fälten i närheten. Vid Tüchelhausen 1879 drogo tåg under nov. och dec.; regelbunden på flyttning. Vid Cronenberg om vintern 1877, oregelbunden. Vid Altenkirchen 1876 regelbunden på flyttning i mars och okt.; 1878 även regelbunden på flyttning; 1879 många 'Vildgäss' d. $\frac{2}{5}$ till $\frac{2}{6}$; d. $\frac{5}{2}$ 30 st.; d. $\frac{1}{11}$ ett tåg om 150 st. Sädgäss; vid Düsseldorf 14 dagar tidigare. Vid Altenkirchen 1880 d. $\frac{1}{2}$ vid dimma en lågt flygande. Vid Neuhaus, nära Sachsenstein, på de varma källorna uppehöll sig 1879 i jan. 6 st. 'Vildgäss' flere dagar, Jahresb. I Schlesien hvarje höst, vanligtvis tidigt, i mängd, även under milda vintrar, GLOGER, 1833. År 1878: i Saarbrücken stundom om vintern; vid Hindenburg d. $\frac{2}{3}$; vid Witzhausen förekommer hon ofta på tåg; de Gäss, som slå sig ned på åkrarna i denna trakt, tillhöra denna art, Jahresb. [Häckar(?) vid Goplosjön, Prossna, A. v. HOMMEYER, 1856.] Iakttagen i Wupperthal av FUHLROTT, 1850. I Neuwied under alla vintrar i stora flockar, hvarav många skötos under vintrarna 1848—50, BRAHTS. Flyttar över Kurhessen, SCHWAAB, 1851. Gör i Niederhessen korta uppehåll under flyttning, SEZEKORN, 1864. I trakten av Halle hvarje år om vintern, E. REY. D. $\frac{2}{5}$ 1885 i Tübingen, K.-WARTHAUSEN; erhållen i Rentendorf, BREHM; på flyttning, HELLMANN. [År 1814 häckade(?) hon i Thüringen.] Gör vid flyttning, då marken är frusen, mindre skada, MÜHLIG. I Teutoburgerwald 1878 regelbunden på flyttning. Drager i Wetterau årligen under höst och vår i oerhörda skaror, slår sig ned isynnerhet å Main-slätterna, till skada för säden och kålfälten; mycket talrik 1854—56; drog d. $\frac{2}{5}$ 1859 ofta förbi; ofta, innan jernvägen anlades, slogo många Gäss ned i trakten av Hanau; år 1864 gick det första tåget, omkring 60 st., N. ut d. $\frac{1}{2}$; d. $\frac{1}{8}$ ett dylikt, d. $\frac{2}{5}$ det sista, om 80 st., C. JÄGER. Har ofta(?) sällskap

med *A. albifrons*, R. MEYER. Antalet har minskats under senare tid; d. $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{2}$ 1868 strövade dock en flock om 200 st. omkring Wetterau.

I Bayern 1853 under mars stora skaror vid Altmühl, vid Gunzenhausen. Kommo i nov. 1854 och flyttade i riktning från N. och NO. till S. och SV.; de sista syntes d. $\frac{1}{2}$; under dec. 1854 och jan. 1855 visade sig enkla, små flockar; endast en gång 62 st. utmagrade under febr.; de sista syntes d. $\frac{2}{3}$. I medlet och slutet av okt. 1853 fåtalig. Vid Neuhaus d. $\frac{2}{11}$; under jan. och febr. 1854 i mängd, skadande säden, drevos ej bort av kölden; i flock om 50—150 st., en gång 193 st., stannade till d. $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{2}$; på hösten visade de första sig d. $\frac{2}{6}$. Till Mittelfranken, der hon kallas Schneegans, kommer hon vanligtvis i nov., en del stannar, en annan drar vidare söderut; återkommer i febr. och mars flockvis; antalet hade 1864 minskats; d. $\frac{2}{4}$ 1820 blevo 167 st., som frusit fast med fötterna, slagna, JÄCKEL. Den $\frac{4}{10}$ 1855 syntes de första i Augsburg; d. $\frac{5}{10}$ en skara om 80—100 st., i dec. och jan. 1856 många större och mindre flockar; i medlet av febr. åter stora flockar om 100 st.; avtaga derefter; de sista d. $\frac{8}{10}$ sistnämnda år. I Memmingen 1857 d. $\frac{2}{10}$ (?), d. $\frac{1}{11}$ fåtalig; 1858 i mars flere, de sista d. $\frac{2}{3}$; den $\frac{1}{10}$ 1857 utbjöds den till salu i Augsburg; vid Höchstadt a. A. d. $\frac{1}{10}$; under jul i flockar om 10—50 st. Sedan isen i febr. 1858 åter gått upp, visade sig åter endast få d. $\frac{1}{8}$; de sista d. $\frac{1}{3}$. I Aisch-trakten omkring år 1820—30 i allmänhet talrikare än år 1863; kom i medlet av okt. i flockar om 100 st. och gjorde ofta skada på säden; 1853—54, i jan. 1859, febr. 1862 flockar om 150—400 st., JÄCKEL.

Omnämnes från Würtemberg av CALWER, 1853. I Stuttgart iakttagen d. $\frac{1}{2}$ 1842, $\frac{1}{10}$ 1847, v. HEUGLIN, 1850; i jan. torgförd i Stuttgart, K.-WARTHAUSEN. I S. Würtemberg 1857 d. $\frac{2}{12}$ talrik.

Visar sig vid Bodensjön under stränga vintrar i ringa antal, WALCHNER, 1835. I Schwaben och Neuburg om vintern överallt temligen vanlig, LEU, 1855. Alla vintrar på flyttning i Mindel- och Kameldalarna, LANDBECK, 1855.

I Schweiz hava ben av fogeln från påbyggarnas tid blivit funna, RÜTIMEYER. — Om hösten i större eller mindre flockar; slår sig sällan ned; under ett år i nov. slog en stor skara ned vid Bern; i jan.—mars nästan alla år på fälten, mera sällan i sjöarna, MEISNER, SCHINZ, 1813; år 1830 talrik, SCHINZ. I Ticino ej särdeles sällsynt på flyttning under senhösten och i mars, RIVA, 1865. '*A. sylvestris* BRISS.' säges vara i Genève-dalen regelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT.

På genomtåg i Oberlausitz, TOBIAS. Kommer om hösten i stor mängd till Böhmen, håller sig över natten på dammar, A. FRITSCH. Erhållen i nov. 1851 i Neutitschein, Mähren, SCHWAB. Kommer till Galiziens och Bukowinas sädesfält om hösten, i slutet av sept. eller början av okt., i stor mängd. Sällar sig till Grågåsen på hösten. Om våren vid Wien, Kronpr. RUDOLF m. fl.; i början av dec. 1825 vid måttlig köld, *A. arv.* omnämnes särskildt, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Kom till Wien d. $\frac{21}{5}$, Grodek beräknad medeltid $\frac{5}{10}$, Linz ber. medeltid d. $\frac{10}{10}$; iakttagen i Cilli d. $\frac{21}{11}$, Rudolfswert $\frac{8}{12}$, Wien $\frac{14}{12}$, K. FRITSCH. Kommer höst och vår till Tyrolen i stora flockar, ALTHAMMER. I Salzburg iakttagen under flyttning, v. TSCHUSI, 1877. I Neusiedlersjön våren 1819, v. PELZELN. Kommer i stora skaror, JUKOWITZ, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN. 'Gäss' vid Mariahof d. $\frac{5}{2}$ och $\frac{6}{2}$ 1881, Jahresb. I Siebenbürgen talrik på sjöar och sädesfält om vintern, LANDBECK, 1842. Vid Magy-Enjed 1881 d. $\frac{20}{3}$. Vid Oravitz 1880 d. $\frac{10}{10}$ och $\frac{11}{11}$ små tåg åt V., Jahresb. I Transsylvanien ej sällsynt i små flockar under flyttning, DANFORD, BROWN, 1875.

I Oldenburg 1878 regelbunden på flyttning; 1880 på flyttning d. $\frac{15}{5}$ från SV. till NO. vid Ö. vind. Av obestämd art av Gås kommo år 1881 de första tågen under hösten d. $\frac{15}{5}$. Vid Hamburg 1878 regelbunden på flyttning.

På Wangerooge 1876 under flyttning, WIEPKEN. *A. arv.* nämnes särskildt, NEGELEIN, 1853. I Friesland under vintermånaderna i stort antal på stränder, åkrar och ängar, ALBARDA. *A. arv.* omnämnes såsom ej skild, v. DROSTE; om våren och slutet av vintern talrik vid Hopp och på Watt, Borkum; dröjer ett par dagar. Draga i okt. i mängd, isynnerhet slå de sig familjevis, om 2—6 st., ned på öns ängar.

På Orknöarna och Shetland mycket sällsynt och i små flockar, SAXBY, DRESSER. På Hebriderna till början av juni, men häckar ej; Westmoreland, YARRELL; på Skotlands V. kust den allmännaste arten. På Irland regelbunden om vintern, bortflyttar om våren, återkommer om hösten. I Storbritannien under vintern och på flyttning i sept. och okt., DRESSER m. fl.

Kommer till Belgien i början och slutet av vintern. Kommer till Picardie under stränga vintrar, DE SELYS.

I N. Frankrike under vinter och vår i talrika flockar, ävenså i Basses-Pyrénées och i dép. du Gard, DEGLAND, GERBE. I Seine-Inférieure, HARDY. I trakten av Lyon ej så sällsynt som *A. cin.*, O.-GALLIARD. Kommer till S. Savoyen om senhösten vid N. vind med köld och sällan om natten, bortflyttar om vårdagjemningen, visar sig då ofta parvis, hanen, 750—760 m.m., större än honan, som är 730—740 m.m., BAILLY; jemf. här ovan p. 1261. Om vintern i Provence, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Erhållen i Spanien, A. C. SMITH; i S. Spanien under vintrarna sedd torgförd, SAUNDERS. Mindre talrik, IRBY.

I Italien omkring Rom talrik under vintern. Över Genua

flytta stora flockar 'Gäss' vanligtvis under natten och mycket högt, med stark kackling, BROOKE. I Toscana, SAVI. I trakten av Pisa i stora flockar under vintern, GIGLIOLI, 1865. På Sardinien talrik om vintern; om dagen stå de i långa rader vid Scaffa; derifrån flyga de på aftonen till sädesfälten, på hösten göra de mycken skada, SALVADORI. På Sardinien allmän om vintern, BROKE. På Malta mycket sällsynt, SCHEMBRI. På Sicilien under hösten mycket allmän på Lentini-sjön och närgränsande träsk; uti provinserna Syracusa och Catania allmän; i trakten av Messina under flyttning från början av hösten till april, MALHERBE.

Vid Pirano 1880 på flyttning i dec. ej sällsynt. År 1881, utan att arten nämnes, men anses hava varit denna, omtalas, att vid Pirano d. 20 en stor skara drog från SV.—NO. högt i luften vid vackert och lugnt väder; vid Stadlhof, Jahresb. Talrik i Macedonien om vintern, DRUMMOND. På kusterna av Epirus och Grekland, isynnerhet vid Petalå allmänast bland Gässen under vintern. Är bäst för bordet, POWYS. Förekommer på öarna, LINDERMAYER. På Cykladerna flyttfogel, ERHARD, 1858.

I Turkiet ej sällsynt, men mindre talrik än '*A. feras*', ELWES, BUCKLEY.

Flockar av Gäss drogo över Zebil, Mindre Asien, under vintern, men så högt, att arten icke kunde bestämmas, DURNFORD. Omnämnes såsom iakttagen vid kusten av Palestina, TRISTRAM.

Omtalas från Marocco såsom talrik, FAVIER, DRESSER; är talrikare än *A. cin.* i Fezzara, TACZANOWSKI, 1870. En erhållen vid Temecin, Sahara, TRISTRAM.

Ej känd från Indien av HUME eller DRESSER. Emellertid säger OUSTALET 1877, att den är 'allmän i Indien'?

Allmän och torgföres i Kina, SWINHÖE. Mellan Takoo och

Peking; vid Amoys flodmynningar under vintern i oräkneliga skaror. Alla flockar, som komma hit, synas tillhöra samma slag, enl. SWINHÖE, som beskrev fogeln och ansåg den för en särskild varietet. Kommer i stor mängd till Kina och övervintrar der samt är den talrikaste arten i släktet. Under vårflyttningen slår den sig ned inne i Peking, OUSTALET.

En stor och en mindre flock vid Hakodadi, SWINHÖE; arten osäker, BLAKISTON, PRYER.

BAIRD omnämner den såsom sällsynt i N. Amerika, men uppgiften har jag ej funnit bekräftad eller anförd av andra författare.

Sädgåsen är särdeles skygg. Sällar sig till andra av samma art, men icke ofta till andra arter af släktet. Liknar i sitt levnadssätt mycket andra arter. Hon springer snabbt. Flygten är lätt och snabb med utsträckta vingar; den är vanligtvis låg, men vid flyttning hög och riktad rakt framåt. Då hon simmar, flyter hon högt på vattnet. Anses hava skarp syn och hörsel; är mycket varsam. Lätet är skarpt, utgöres av trumpetlika toner, som höras på mycket långt håll, och låter som 'taddadadat' eller 'kiak', 'kaiak'; hanens läte är starkare än honans. Dess föda utgöres av vegetabilier, isynnerhet gräs och säd. Föredrager korn framför andra sädesslag, men förtär icke vicker. Rågbrodd uppsökes på vintern; dessutom åtskilliga slags rötter och på våren uppspirande gräs av hvarjehanda slag, säd och rör. Med näbbet gnager hon även gammal, murken ved. Sväljer även grus, som träffas i muskelmagen. Förtär under vintern vid havskusten, enl. v. DROSTE, strandväxter och vid ebb tång, *Zostera*. Om dess fortplantning är föga att tillägga till hvad som redan blivit omtaladt. Makarna synas vara hvarandra mycket tillgivna, och i sydliga länder träffas de tidigt parvis. FITZAU berättar, att d. 24 vingsköts av en liten flock en hona. Hanen följde henne

och slog ned på kort avstånd från jägaren. Maken höll sig 2—3 dagar omkring stället, der han förlorat sin maka. Berättelser om dess jagt finnas uti Jägarförbundets tidskrift 1865 och 1868. Skjutes hos oss annars nästan endast tillfälligtvis. I olika trakter sker jagt på olika sätt. På havskusterna skjutes hon på drag från bakhåll, stundom fällas då flere i ett skott. Jagas i Böhmen på det sätt, att Gässen under natten av en röd hund lockas till en holme och fällas av de der dolda jägarna. I okt. 1869 erhöles av 30 skyttar 110 st. på en dylik jagt.

Köttet av de unga är välsmakande och mört, av de gamla segt och torrt. v. DROSTE tillråder att låta fogeln hänga några dagar och att, sedan den blivit plockad, lägga den under ett dygn i ättika. KJÆRBÖLLING säger, att köttet, isynnerhet av de unga, var mycket smakligt. Der den i mängd slår sig ned på åkrar, anses den göra skada på säden.

Den har ofta blivit hållen i fångenskap, och nu mera ser man den även i zoologiska trädgårdar. Hon blir snart tam, men sällar sig icke gerna till andra tama Gäss. Flere hava levat under mer än 20 år. Då man underlät att stäcka vingarna på en, kom hon åter, men bortflyttade på hösten med andra Gäss; återkom på våren, men stannade icke vidare kvar. Man ger dem till föda säd, sönderhackad kål och rotfrukter, gräsbete; bör hava tillgång till vatten. — En vingskjuten hölls tam bland annat fjäderfä. Tog gerna till sig den föda, som erbjöds, och fann sig väl, dock höll hon sig alltid utom hus, aldrig under tak och flög ofta bort lång väg. Då de stäckta fjädrarna utvuxit, flög den ofta bort, men återkom, och vid flyttningstiden stäcktes de på nytt. — I stadsgraven i Brehmen fortplantar den sig regelbundet.

Fortplantas med *A. seg.* och *A. cygnoides* och får fruktbara ungar, BRUCH, 1824.

Fiender eger hon uti Havsörn och *Falco peregrinus*, *F. palumbarius*, Räv m. fl.

Ibland fjädrarna har blivit funnen:

Lipeurus jejunum NITZSCH, även funnen hos vår tama Gås och flere andra arter.

Inelvsmaskar:

Strongylus nodularis RUD., i magens hinnor, och *Notocotyle triserialis* DIES., i blind- och grovtarmarna.

Anser sylvestris BRISS., Orn. VI 1760, 265, ed. 1763, II 432 (ex part.) F.-BEAUM., N-a. 1856, 165. DEGL., G., Orn. II 1867, 481.

Anas segetum GM., L. S.N. 1788, 512. LATH., Ind. II 1790, 843, 28. LATH., B., III II 1798, 404; IV 1812, 517. BECHST., Jagdw. I II 1802, 155; Tasch. II 1803, 417; Naturg. d. V. III 1809, 883. TEMM., Man. Ed. 1, 1815, 527; Ed. 2, II 1840, 820. EKSTR., Mörkö 1828, 36.

Anser segetum MEY. u. W., Tasch. II 1810, 554. MEISN., SCH., Vög. d. Schw. 1813, 307. MEYER, Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 258. CUV., R. A. 1817, 530. BOIE, Wied. Z. Mag. I III 1819, 138; Reise Norw. 1822, 211 etc. NILSS., Orn. II II 1821, 238; Fn. II 1858, 396; Sädgås Ill. fig. 90. FABER, Prodr. 1822, 78; Hochen. Vög. 1826, 14, 33, 53, 196 etc. TEILM., Danm. o. Isl. Flugl. 1823, 179. BAER, Isis 1825, 263. EKSTR., V. A. H. 1826, 155, 163, -4, -7; Tidskr. f. Jäg. 1832, 277. BRUCH, Isis 1828, 734. SAVI, Orn. 1831; ref. Isis 1833, 1004. BREHM, V. D. 1831, 837-8, n. 2 + 1 *A. platyurus*; Isis 1833, 774; J.f.O. 1855, 244. GLOG., Schles. Wirb. 1833, 55. ZETT., Resa i Umeå Lappm. 1833, 2, 64, 252, 346 Vildgäss. WALCHN., Orn. 1835, 153. HORNSCH., SCH., Verz. 1837, 19. EYTON, Anat. 1838, 91. SCHINTZ, Fn. Helv. 1838, 125; Eur. Fn. 1840, 401. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 382, part., Gaul. ZAW., Fn. 1840, 126. KEYS. u. BL., Wirb. 1840, n. 386. TEMM., Man. Ed. 2. 1840, IV 517. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 138; N-a 1855, 262, 397. LANDB., Isis 1842, 201. NAUM., V. D. XI, 1842, 302; XIII 1860, 292 v. BALD.; N-a 1850, 2 H., 19; 1853, 6. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 62. SCHEMBRI, Cat. 1843, 133. MALH., Fn. Sic. 1843, 214. MALM., Krøy. Tidsskr. 1844, 184, 208; Fn. 1877, n. 269. SCHLEG., Rev. 1844, pag. CIX; N-a 1855, 254, -6. SCHULZ, Fn. 1845, 413. RATHKE, N. preuss. Pr.-bl. 1846, Sep. 15. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44. SUFFR., Jahrb. Nass. 1846, 159. LÆSTAD., Öfv. V. A. F. 1846, 311. LÖW., V. A. H. (1845) 1847, 450; 1850, 156. SUNDEV., Öfv. V. A. F. 1849, 205; 1850, 220. ANDERSSON, l. c. 220. v. HEUGL.,

N-a 1852, 2 H. 61,-4. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 356. FUHLR., N-a 1850, 3 H. 77. MEV., Öfv. V. A. F. 1850, 205; ?1858, 87; 1860, 221; 1878 n. 6, 44. LILLJ., V. A. H. 1850, 323. CEDERSTR., Carlst. 1851, 12. BÖCK, Ber. 1851, 21. THOMPS., Irel. III 1851, 33. SCHWAB, Naturk. 1851, 75. W. v. WR., Göteb. Handl. 1851, 76. VIDAL, Mem. Madr. Ac. 1851; ref. J.f.O. 1855, 314. GAD., N-a 1852, 3 H. 10. BOLSM., N-a 1852, 2 H. 36. + *A. arv.* CALW., N-a 1853, 100. HELLM., l. c. 288. SCHRAD., J.f.O. 1853, 316. TOB., l. c. 217. SCHILL., l. c. 376. JÄCK., N-a 1853, 398; J.f.O. 1855, 404; 1854, 270; N-a 1856, 247, 523; 1857, 387; 1858, 447; Ber. Bamb. (1861-2) 1863, 91; Abh. N. G. Nürnberg. 1864, 127. WALL., N-a 1854, 267. A. FRITSCH, Cat. 1854, 39; V. E. 1870, 406, Tab. 45, 4, 5; J.f.O. 1872, 367; Wirb. 1872, 84. BAILLY, Orn. IV 1854, 334, 464. SCHWAB, Abh. z.-b. G. 1854, 533. LEU, Vög. 1855, 19. O.-GALL., N-a 1855, 52. LANDB., l. c. 87. J. W. v. MÜLL., l. c. 104; J.f.O. 1856, 231. HARDY, N-a 1855, 422. v. MIDD., Isep. 1855, 126, 129. LLOYD, Ant. II 1855, 166. K.-WARTH., N-a 1855, 177, 180, 168; 1858, 166. HUMM., N-a 1855, 321; 1858, 142. VANG., J.f.O. 1855, 344. HINTZ, N-a 1856, 25; ?1857, 7. v. PREEN, N-a 1856, 67. KRÜP., N-a 1857, 5. FITZAU, l. c. 85. NYLANDER, Bidr. t. Finl. Nat. 1857, 84. ZAND., N-a 1857, 327. ALTHAMM., l. c. 401. FING., Verh. z.-b. G. 1857, 564. ERH., N-a 1858, 13. C. JÄG., Ber. Wetter. II 1858, 33; 1859, 72; 1861, 72; Z. G. 1864, 339. QUIST., N-a 1858, 39, 49, 52,-7; 1868, 262; J.f.O. 1859, 79; 1868, 58. BALD., N-a 1858, 126. ÅSTR., Lomma 1859, 20. STRICKL., Ann. of N. H. 1859, 199. A. v. HOM., J.f.O. 1859, 370; 1865, 253; 1867, 143. HOLL., N-a 1859, 444; Wirb. (1871) 82. SEIDL., Sitz.-ber. Dorp. I 1860, Sep. 40. SWINH., Ibis 1860, 67; 1861, 344; 1867, 392,-3; 1873, 368; 1875, 456; Z. G. 1876, 62. TRISTR., Ibis 1860, 81; 1868, 328. LINDERM., Vög. Gr. 1860, 158. POW., Ibis 1860, 350-1. v. SCHRENCK, Amur. 1860, 463. RÜTIM., Fn. Pfahlb., ref. Ibis 1862, 180. R. BLAS., Ber. XIV Vers. Orn. 1862, 70. MALMGR., Not. p. Fn. 1861, 107; 1869, 391; üb. J.f.O. 1870, 278; Öfv. V. A. F. 1863, 107; 1864, 396. HÖGB., Örebro 1863, 18. RÖM., Verz. 1863, 62. RADDE, S.Ö. Sib. 1863, 22, 356. SEZ., Ber. Cass. 1864, 41. A. NEWT., Ibis 1864, 132; 1865, 500. v. NORDM., J.f.O. 1864, 376. COLLETT, Christ. 1864, Sep. 203; Hvalø 1866, 42; Vid.-S. Forh. 1868, 174; Ibis 1869, 514; N. Mag. f. Nat. Sep. 1877, 111 (*A. arv.*). v. DROST., J.f.O. 1864, 428; 1866, 389; Bork. 1869, 262. JERD., B. of Ind. III 1864, 783. GIGL., Ibis 1865, 62. GRILL, Öfv. V. A. F. 1856, 153, Vallgås. SALVAD., J.f.O. 1865, 322. MOORE, Ibis 1865, 441. R. MEY., Z. G. 1865, 438; 1872, 89. RIVA, Orn. 1865, 528. v. FRAUENF., Verh. z.-b. G. 1866, 9. ?BAIRD, Am. J.

of Sc. a. Arts 1866, 340. MÄKL., Fogl. Ordn. 1867, 97. STÖLK., Ber. St. Gall. (1866-7) 1867, 76. CNATT., Jägarf. Tidskr. 1868, 63. PALM., SAHLB., Orn. iakt. (1868), Notis. p. Fn. 350. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255. DYB., PARR., J.f.O. 1868, 338. A. C. SMITH, Ibis 1868, 456. BORGGR., Nordd. 1869, 126. SNELL, Z. G. 1869, 325. SUNDSTR., Örebro (1869) 1870, 23; Bih. V. A. H. I 1872 n. 4, 33. TACZ., J.f.O. 1870, 55. ?GILL., Ibis 1870, 308. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 338. v. FISCH., Z. G. 1870, 352. ?GOEB., J.f.O. 1871, 20; 1873, 13, 415. SEVERZ., Turk. Jevotn. 1871, 70' t. OUST.; J.f.O. 1874, 418; Ibis 1876, 418. HEUGL., J.f.O. 1871, 10, 106-7; Ibis 1872, 63; ?J.f.O. 1872, 121; 1874, 401. NATHUS., J.f.O. 1871, 255; 1880, 345. SAUND., Ibis 1871, 396. v. PELZ., Abh. z.-b. G. 1871, 722. F. SCHMIDT, Z. G. 1873, 186. PALM., Finl. Fogl. 1873, 327. BROOKE, Ibis 1873, 342-3. K. FRITSCH, Denkschr. Wien. Ak. 1874, 243. MÜHL., Z. G. 1874, 268. E. REY, l. c. 1874, 398. ROHW., Vög. Schlesw.-H. 1875, 19. BOD., Zool. Gart. v. Berl. 1875, 20. J. W. L., Jägarf. Tidskr. 1875, 38. BARTH, Jägarf. Tidskr. 1875, 115; Norg. Fuglev. 1881, 11. KRÜP., Momms., Gr. Jahresz. III 1875, 288. BRÜGG., Z. G. 1875 (321). DANF., Br., Ibis 1875, 426. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 457; V. Salz. 1877, 82. SCHAL., J.f.O. 1876, 14. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876 n. 3, 124; 1882 n. 10, 45. SEEB., Br., Ibis 1876, 441. COLLIN, Sk. F. 1876, 641; Orn. Bidr. 1877, 26. Jahresb. J.f.O. 1877, 335; 1878, 130; 1880, 86-7, 400-1; 1882, 102; 1883, 70-1, 333. WIEPK., J.f.O. 1877, 430. DAV., OUST., Ois. d. l. Chin. 1877, 491. ?DURNF., Ibis 1878, 34. CARLS., Sv. jagtb. fogl. 1878, 101. BLAK., Pr., Ibis 1878, 212. Kronpr. RUDOLF, J.f.O. 1879, 127. SEEB., Ibis 1879, 158; 1882, 385; 1883, 33. C.-GYLL., Sv. Sällsk. f. Antr. o. Geogr. Tidskr. 1879, 5, 6, 7, 9, 12 Sädg. 17, 19, 20. (LINDBLAD) Jägarf. Tidskr. 1879, 174. RUSSOW, Orn. 1880, 168. BRANDT, J.f.O. 1880, 247. BOGD., SCHAL., l. c. 276. ELW., Ibis 1880, 393. CARLS., Öfv. V. A. F. 1881 n. 1, 36, 225. Veil. Z. Have Kjøb. 1882, 120, 171. E. v. HOM., Orn. Br. 1881, 80, 191-2, 218; Wand. 1881, 112, 347,-65,-84. Gr. MARSCH., v. PELZ., Orn. vind. 1882, 120, 171. STENGEL, Orn. C. 1882, 180. HAMB., Månadsöfv. 1884 n. 9.

Anser arvensis BREHM, V. D. 1831, 839; Isis 1833, 774; J.f.O. 1855, 244. NAUM., V. D. XI 1842, 277; N-a 2 H. 1850, 19; v. BLAS., l. c. XIII 1860, 291 KJÆRB., N-a, 3 H. 1850, 52; Danm. Fugl. 1852, 357. BÖCK, Ber. 1851, 21. RUHL, N-a 1852, 3 H. 53. BALD., N-a 1853, 436. SCHRAD., J.f.O. 1853, 316. WODZICKI, l. c. 446. v. MÖLL., N-a 1855, 104. Cf. L. BREHM, J.f.O. 1855, 247. DE SELYS, l. c. 262, 397. v. PREEN, N-a 1856, 191. Naum.:a 1856, 191. SOMM., J.f.O. 1862, 74, 86. ALTUM, N-a 1868, 269. A. FRITSCH, V. E. 1870, 407; J.f.O. 1872, 465; Wirb. 1872, 84.

PALM., Finl. Fogl. II 1873, 328. BODIN., Zool. G. v. Berl. 1875, 20.
 RUSSOW, Orn. 1880, 168. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. NATHUS.,
 l. c. 345.

Anser obscurus, *A. rufescens*, *A. platyurus* L. BREHM, V. D. 1831, 837-39.

Anser phaeicopus BARL., Pr. Z. S. VII 1839, 2.

?*Anser palustris* Am. Ann. N. H. 3 Ser. III 121.

?*Anser brevirostris* THIENEM., Fortpfl. Vög. E. 1838, 25.

Anser leuconyx DE SELYS, N-a 1856, 394.

Anser segetum var. *serrirostris* GOULD, TACZ., J.f.O. 1873, 108.

Saatgans BAER, Bull. Scient. III 1838, 351.

Skogsgås CNATT., Jägarf. Tidskr. 1868, 60.

Sädgås LAGERGREN, l. c. 1870, 13.

Bastarder: *A. seg.* + *A. cin.*; *A. seg.* + *A. cygnoides* BRUCH, Isis 1824, 684.

Anm. '*Anser arvensis* BREHM' har blivit beskriven av flere såsom en från *A. seg.* skild art, hvilken skulle igenkännas på följande kännetecken. 'Det svarta näbbet har mycket gult, stjerten har 8 par pennor. Längd 2' 9"—3' tyskt mått', enl. BREHM. Vingarna nå ej bakom stjärtspetsen, och den skulle vara något mindre än Sädgåsen. Man säger, att denna just är den, som finnes i Skandinavien, hvilket nog är så, men denna lär väl få behålla sitt äldsta namn, hvilket, såsom av det föregående synes, är det som här begagnats. — Ehuru jag lika litet kan godkänna denna som mängden av BREHMS s. k. arter, får jag här meddela de uppgifter av någon vikt, som särskildt under '*A. arv.*' blivit av författarne anförda, isynnerhet som, i följd derav att NAUMANN i detta fall gillade BREHMS åsigt, mycken villrådighet uppkommit. — NAUMANN säger huvudsakligen följande:

Den förekommer i N. och mellersta Tyskland överallt, der Sädgåsen visar sig. I Anhalt ej sällsynt, men fåtaligare än Sädgåsen. I slutet av oktober i flock om 30—40 st. De flyga vanligtvis för sig själva. Om vintern vid NAUMANN'S bostad visa sig sällan andra än denna, erhållen kort före julafton 1840; visade sig vid tö omkring d. 2° 1841. Vänjer sig snart vid att leva som husdjur. Lever som andra Gäss av vegetabilier; lemnar trakten endast då marken blir betäckt av snö; häckar ej i Tyskland. — Flyttar derifrån om våren 1½ månad tidigare än Sädgåsen. Hanen fortplantar sig med tama Gäss och frambringar bastarder — hvilket 'icke' Sädgåsen gör. Bastarderna voro mörkare grå och hade svart nagel, men höllo sig i tamt tillstånd skilda från Sädgåsen. Köttet är enl. NAUMANN smakligare än Sädgåsens, men är av gamla foglar segt. — Häckar på Tamsö, SCHRADER, 1853; på flere ställen i Ostfinmarken, SOMMERFELT, 1862. Ägg erhållna från Muonio, NATHUSIUS. På Jutlands västkust den talrikaste arten på flyttning.

Gåsjaht idkas, som ger god inkomst. Insaltas för vintern. — Drar i Östersjö-provinserna nästan endast längs havskusten i medlet av oktober, sällsynt vid Dorpat, Russow, 1880. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW. — I många trakter af Tyskland i stor mängd; der de för längre tid slå sig ned i mängd, anses de förorsaka ej ringa skada, E. v. HOMEYER. Kommer till Tysklands kuster i okt., L. BREHM. På Neu-Bussin vid Rügen d. 13° 1852 en flock om 30 st., H. SCHILLING. Vid Danzig, BÖCK. I Mecklenburg erhållen d. 6°, 10°, 28°, 24°, 12°, hvadan v. PREEN trodde, att *A. seg.* här saknades. *A. arv.* tillika med *A. seg.* vid djup snö våren 1853, var ej skild från '*A. cinereus*', besöker säkert om vintern Mecklenburg, v. MÜLLER. I Schwerin på flyttning, v. PREEN. Drog över Münsterlandet 1868 d. 18°, ALTUM. I trakten av Mühlheim vid Rhen, RUHL. I Rentendorf, L. BREHM. Näbbet mycket kortare än intån, A. FRITSCH. *A. arv.* och *A. seg.* flytta över Tatra, vid dimma komma de stundom vilse, bliva utmattade, så att de kunna slås med käppar, WODZICKI, 1853. — Underhölls i zool. trädgården i Berlin, BODINUS. [Vid flyttning lägger en efterföljande fogel huvudet på ryggen på en framför flygande, många andra likaså; flyga i vinkel om de äro många, annars på linie, L. BREHM.] — SCHLEGEL har icke kunnat skilja den från *A. seg.*; mellanformer finnas. Somliga liknade NAUMANN'S beskrivning, och hans avbildningar visade sig vara unga *A. seg.*; förekommer ofta under flyttning i Nederländerna, SCHLEGEL. *A. leuconyx* är endast en tillfällig var. av *A. arv.*, DE SELYS, 1856. Näbb svart med rödgul 'grund', ansigtsrand vit hos äldre, enl. Veiledn. i Zool. Have i Köbenhavn. *A. seg.*: näbb orangegult och svart, fjäderklädnad ovan brun och svartbrun, undertill vit, hos gamla med fläckar, vingpets när minst till stjärtspets. *A. arv.*: näbb överst med rödgul ring, nedtill bred, tänder omkring 24, nagel svart, fötter rödgula, klor hornfärgade; häckar i Finland, PALMÉN.

224. SPETSBERGSGÅS, *Anser brachyrhynchus* BAILLON.

Pl. LXXXII, fig. 1.

Näbb svart med röd ring mellan näsborrarna och den gråsvarta nageln, och med omkring 20 mindre, nedskjutande tänder på hvarje sida; fjäderklädnaden brun och grå; vingpetsarna nå bakom stjerten; fötter ljusröda.

Anm. Hithörande figur är målad efter torrt exemplar. Färgen å både näbb och fötter rättas efter hvad här uppgivits, och enl. en av M. v. WRIGHT målad och i Jägarf. Tidskr. 1866 meddelad avbildning.

1. *Hona*, 4 juli, Isfjorden, Spetsbergen, MALMGREN. Riksm.

Näbb 'svart, framom näsborrarna ett tvärt, rött band' (i torrt tillstånd gulbrunt), nagel glänsande svart, oval. Käkkanter, de yttersta, svarta, överkäken röd, dock ej under sidoflikarna, lameller nå något nedom kanten, underkäken 'svart, ett tvärband vid spetsen rött'. Näsborrar ligga något längre från näbbspetsen än från ansigtsranden. Huvud mörkbrunt, ovan med blekare gulbruna spetskanter; hakans nakna del röd. Hals 'refflad', framhals upptill mörkbrun, nedtill brungrå, i botten grå, bräm vitgrå, sidhals brun, i botten grå, spetsar gulhvita; halsrygg brun med svagare brunhvita spetsar. Rygg och skulderfjädrar mörkbruna med hvita bräm, täckta delar svartgrå; kors och övergump svartgrå med matt fettglans, spetsbräm svaga, mörkbruna; övre stjärtäckare hvita, i midten svartgrå med hvitt bräm. Stjert undertill vit, mot roten grå, kanter och spetsar hvita; stjärt pennor 9 par, mörkt gråbruna med långa, utåt tilltagande hvita spetsar och hvitt, mot roten avtagande bräm. Bröst brungrått, i botten grått, spetsbräm gråhvitt, baktill mörkare och med liggfläck; sidor framtill = bröst framtill, baktill mörkt gråbruna med hvita spetsbräm; mage = bröstet, baktill likasom undre stjärtäckare och slaksida hvita. Vingar 'ovan brunaktigt mörkgrå', tumvinge med åtminstone 3 grå fjädrar, handpennor: $2 > 1$, utåt blågrå, spetsar mörkbruna; armpennor mörkbruna med hvita kanter; armbågspennor mörkbruna med hvita bräm; överarmpennor gråbruna med hvita spetskanter; handtäckare grå; armtäckare brungrå och de mellersta likaså, men spetskanterna å de grå svarta, å de bruna matt brunsvarta; undre täckare grå och brungrå med något blekare kanter. Fötter 'rödaktiga, blekt köttfärgade, ljusare än näbbets band', i torrt tillstånd brungula. Tår svarta, ringlade, 1:a lederna nättecknade, 3:dje dock endast baktill; klor 'svartbruna, vid roten ljusare, 1 når marken'.

Beskrivningar å följande Gäss, som anses höra hit, må även meddelas.

2. *Hona*, *ung*, 11 oktober, Jockmock.

Näbb svart, mellan nageln och näsborrarna i torrt tillstånd gråbrunt och mellan ansigtsranden och näsborrarna mörkbrunt; nagel svart, den nedböjda kanten gråbrun, näsås sluttande, å midten något upphöjd. Överkäkens kant något utskuren, lameller något nedskjutande under den, underkäken svart med två gråbruna fläckar bakom nageln. Pannvinkel avrundad. Näsborrar snedt ovala, ligga närmare ansigtsranden än nagelspetsen. Iris 'brun'. Huvud gråbrunt, spetsar något rostgrå; ansigtsrand framåt jemnt bågbojd; haka något ljusare brungrå. Fram- och sidhals af samma färg, spetsar ljust rostgrå; kräva grå med svagt rostgrå bräm och svaga, mörkgrå tvärband; nacke och halsrygg mörkbruna, med obetydligt blekare bräm.

<i>N</i>	1 ♀	2 ♀ j.	3 ♂ j.
Längd.....	'729'	—	—
Huvudets längd	—	c. 91	—
Näbb, längd till pannan	45	38	42
» » » munvinkeln	48	40	c. 46
» » från spetsen till näsborrarna	23	18	21,5
» höjd vid roten	26	21,5	24
» » » näsborrarna	15,6	13	16
Gapets bredd	23	c. 18	c. 21
Näbbets bredd vid näsborrarna	16,9	13	17
Näbbnagelns bredd	11,8	10,5	10
» längd	13	11	12
Näsborrar	9×3	8,3×2,5	8×3
Vingens längd, direkt	395	400	400
Tumvinge.....	161	162	156
Stjert, längd	138	120	127
Stjertspets framom vingspetsarna.....	—	c. 35	c. 16
Tars	68	c. 53	65
Mellantå med klo	73	56	56+8,5

Rygg och skulderfjädrar mörkt gråbruna med breda, rostgrå bräm; kors svartbrunt med något blekare kanter; övre stjärtäckare gråhvita (def.). Stjert brungrå med hvita spetsar och kanter utåt tilltagande, de inre i stark nötning och såglik brämfällning; stjärt pennor 8 par, 7 utväxande, 7 och 8 ljusare brungrå, åt kanter och spetsar hvita, undertill grå, mot spetsarna hvita. Bröst grått med mörkare spoltrakter samt hvita och vitgrå bräm; sidor grå med mörkgrå spolar och rostgrå bräm, framåt ljusare; mage, undre stjärtäckare och slaksida hvita. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar blågrå, mot spetsen gråbruna, spolar mörkbruna, 1 spetsig, lång; handpennor 10, de yttre i utfanet grå, mot spetsarna mörkbruna, de inre svartbruna med bleka kanter, spolar hvita, utfan hos 2 och 3 mot spetsen utskuret, $2 > 3 > 1$; armpennor 15, svartbruna med hvita kanter, inåt tilltagande; armbågspennor 3, något tillspetsade, svartgrå med hvita kanter, 1 och 2 > armpennorna; överarmpennor brungrå med rostgrå spetskanter; handtäckare = tumvinge, de små grå, mot spetsarna mörkare, kanter hvita och vitgrå; armtäckare brungrå med hvita spetsar och kanter, de mellersta gråbruna med rostgrå bräm och med mörkare tvärband; kantäckare grå; undre handtäckare och undre armtäckare mörkgrå, de mellersta grå med mörkare spolar; undre kantäckare grå med blekare eller hvitt bräm; undre överarmtäckare långa, grå med bruna spolar. Vadtäckare lika med sidorna; skenben fjäderklädt till ringa avstånd från hället. Tarser abnormal (båda avbrutna, stadda i läkning); framtill och tarssula nättecknade; tår $3 > 4 > 2 > 1$, simhud emellan 3 och 4 vinkeliskt utskuren; klor $3 > 2 > 4 > 1$, 1 når knappt marken, 3 bred, mörkbrun.

3. *Hane, ung*, 11 oktober 1866, Jockmock, CNATTINGIUS.

Näbb i torrt tillstånd svart med blekt tvärband. Liknar till fjäderklädnaden *Anser minutus jun.* Huvud mörkt gråbrunt utan hvitt. Hals av samma färg, föga refflad. Fjäderspetsar avrundade med breda bräm. Rygg och skulderfjädrar mörkt gråbruna, bräm blekare, brungrå, breda. Stjert grå, avrundad, urnupen, stjertpennor 8 par, de innersta nötta, spetsar, kanter och de yttersta, brunhvita. Bröst gråhvitt, spoltrakter brungrå, täckta; sidor brungrå; mage, undre stjerttäckare och slaksida hvita. Handpennor $2 > 1 = 3$, svartgrå; armpennor svarta med hvita kanter; överarmpennor mörkt gråbruna med hvita spetsbräm och kanter; armtäckare grå, spetsbräm och kanter grå. Klor bruna och svarta, nötta, trubbiga. — Sign. *A. brachyrhynchus*.

Ägg: Ovata, grovkörniga, matt och smutsigt hvita.

1. 1870, Spetsbergen, BARTELSSEN. a med utdragen spets.

	N ^o	1 a	b
Äggets längd		87,9	80,5
» bredd		57,7	54
» spets.....		30,2	26,5
» reducerade längd		1,52	1,49
» rektangel.....		5072	4347

Av de svenska expeditionerna träffad häckande på Spetsbergen. Talrik vid Dunö och Rotjes-fjell och Isfjorden, i midten av juli utvuxna ungar, v. HEUGLIN. På N. Semlja, enl. GILLET m. fl. Erhållen på flere ställen i Ö. Finmarken och i N. Norge. Träffad vid Kristiania i sept. 1865, d. 28 1875 bland en flock av Gäss; 'först ansedd vara *A. minutus*'. Antages flytta ej sällan över landet. 'Ingen av de erhållna visar någon övergång till *A. seg.*', COLLETT.

Vid Jockmock erhöles en ung hane d. 11/10 1866, enl. CNATTINGIUS, som beskrivit den. Erhållen vid Nora i sept. 1871 i en skogssjö, LÖWENHJELM. Likaledes d. 24/10 1851 vid Tjörn i Bohuslän av C. EKSTRÖM, LINDBLAD, 1866.

Fångad på Föhr och skjuten på Wattenmeer; synes oftare förekomma på Slesvigs vestkust. Till levnadssätt, läte m. m. kunde icke någon olikhet mellan den och *A. seg.* upptäckas, Jahresb. Ungar erhållna i Heidelberg, svartaktiga, PAGENSTECHE. Erhållen vid Main, BRUCH, 1865; i Böhmen d. 2/11 1863.

Man har ansett, att den häckade på Hebriderna, ELWES, men endast *A. cin.* häckar der och i Skotland. Torgföres i Edinburg och London.

I Frankrike oregelbunden; träffad vid Abbeville, Dunkerque, vid Calais i dec. 1853. Ägg lagda i fångenskap, 85×50, likna dem av Tam Gås, l'Oie vulgaire. — Italien, GIGL., 1881. — Punjab, IRBY, 1861.

Näbbets och fötternas röda färg försvinner snart efter döden, och fogeln kan derefter icke skiljas från små Sädgäss, enl. DE SELYS, som anser

den för god art. — BLASIUS hade sett talrika levande och friska individer, men kunde endast anse dem såsom 'Abänderungen' av en och samma art. — Lever i flere zool. trädgårdar; håller sig skild fr. *A. seg.* — Under flygt kan *A. seg.* ej skiljas från *A. brach.*, och många skilja dem ej åt, E. v. HOMEYER. — SCHLEGEL säger, att stora hanar ofta äro lika stora som små honor av *A. seg.* Näbbnagel och fötter rosafärgade, fjädrar i hvarje ålder starkt blandade med grå; enkla individer under flyttning i Nederländerna, enl. SCHLEGEL, som undersökt de rika samlingarna i Leiden och anser denna, liksom *A. brevirostris* THIEN., vara = *A. seg.*, och att de med små näbb, 20—21½ lin., erhållits i Holland d. 1/2 1855 och årsunge från Picardie. 'Vanliga individer hade näbbets längd 23—29 lin.' BOLAU, som haft flere levande, anser den säkert skild. — Här må slutligen tilläggas, att SUNDEVALL till en början ansåg den för en särskild art, men senare att den var en varietet av *A. seg.* — För egen del anser jag i likhet med MEVES, att man bör bibehålla namnet *A. brachyrhynchus* för denna Gås, ävensom att den utgör en skild art.

Anser brachyrhynchus BAILLON, Mém. Soc. d'Abbeville 1833, 741. TEMM., Man. IV 1840, 520. DE SEL., Fn. Belg. 1842, 138. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 70. SCHLEG., Rev. 1844, p. CX; N-a 1855, 256; Mus. Ans. 1866, 112. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52. THOMPS., Irel. III 1851, 41. DE SELYS, N-a 1855, 262, 397. NILSS., Fn. II 1858, 401. IRBY, Ibis 1861, 247. NEWT., l. c. 1869, 132. WR., l. c. 154. A. BREHM, Z. G. 1864, 194. BRUCH, Z. G. 1865, 438. COLL., Ibis 1865, 514, 1869, 226; Vid. S. Forh. 1868, 175; 1871 Sep. 7; N. Mag. f. Nat. 1877, 195. LINDB., Jägarf. Tidskr. 1866, 63. PAGENST., Z. G. 1867, 268. DEGL., G., Orn. II 1867, 482. CNATT., Jägarf. Tidskr. 1868, 123. FRIES, NYSTR., Sv. Pol.-exp. 1868, 1869, 95. ELW., Ibis 1869, 21. MALMGR., Not. S. pro Fn. & Fl. F. 1869, 391. GILLET, Ibis 1870, 308(?). FRITSCH, V. E. 1870, 406; J.f.O. 1872, 367; Wirb. Böhm. 1872, 84. v. HEUGL., J.f.O. 1861, 104. Löw., Jägarf. Tidskr. 1872, 36. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 341; Fogl. flytt. 1874, 37, 41; Zugstr. 1876, 50. BOD., Zool. Gart. von Berl. 1875, 21. BOLAU, J.f.O. 1883, 76. GAEBLER, Z. G. 1883, 246. ROHW., J.f.O. 1884; Jahresb., l. c. Sep. 48. NORDENSK., Vega I 1880, 120. GIGL., Ibis 1881, 187. Cf. SEEB., l. c. 1882, 369. MEVES, Augen E. Vög. (1886) 54.

Anser phœnicopus BARLETT, P. Z. S. 1839, 3.

Anser cinereus TORELL, Spetsb. Moll. 45, 61.

Anser segetum var. *brachyrhynchus* MALMGR., V. A. Förh. 1863, 107; 1864, 396; ref. HOLMGR., Sk. Fogl. 1871, p. 1063. SUND., Öfv. V. A. F. 1874 nr. 3, 24.

Anser segetum SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 112, part.

225. BLÄSGÅS, *Anser albifrons* (GMEL.).

Pl. LVII, fig. 1, 2.

Näbb ljusrödt, nagel hvit; vid ansigtsranden hvitt band, 19—23 m.m. bredt; bröst med brunsvarta tvärfläckar, fötter gula. Längd 618—692.

♂ > ♀. — Ung. Näbbnagel svart; pannan saknar hvita fjädrar och bröstet svarta fläckar.

1. *Hane, gammal*, 9 oktober, Mörkö, EKSTRÖM.

Näbb 'blekt köttfärgadt', nagel hvit, hvälvd, näsås vid roten bred, kullrig, sluttande. Överkäkens käkkant bågformigt inskuren, lameller nå nedom kanten. Näsborrar ovala, ligga närmare munvinkeln än näbbspetsen. Iris 'brun'. Huvud gråbrunt, inblandade svarta fjädrar med nötta, små, hvita spetsar. Pannans hvita band når 19 m.m. från ansigtsranden, med bågformig gräns och lika långt som från midten av pannans främre rand till främre ögonvinkeln; ögonvrå, vid den bågformiga ansigtsranden ett hvitt, nedåt gående band, bakom detta svartbrun; huvudets sidor ljust gråbruna; haka framtill naken, fjäderklädnaden framtill hvit, för övrigt gråbrun. Hals gråbrun med gråhvita fjäderkanter; framhals ljusare; kräva brungrå med blekare och hvita bräm; nacke gråbrun med talrika utväxande fjädrar; halsrygg gråbrun med bleka kanter. Rygg gråbrun med vitgrå och hvita bräm; skulderfjädrar likaså, men med bredare bräm; kors gråbrunt med svagt rostgrå kanter; övre stjärtäckare hvita, nötta. Stjert avrundad, stjärt pennor 8 par, svartbruna, 4—6 med hvita kanter, 7—8 med hvitt bräm, spetsar hvita, å en del avnötta, å andra hela, nya. Bröst vitgrått med inblandade svarta och gråbruna fjädrar, med dels blekare, dels hvitt bräm; de svarta fjädrarna bilda oregelbundna tvärband; sidor och vadtäckare gråbruna med ljusgrått och hvitt bräm, intill i infanet bredt; mage hvit, framtill med svarta fläckar; undre stjärtäckare och slaksida hvita. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar, grå, spetsiga, mot spetsen bruna, spolar vitgrå; handpennor svarta, spolar till största delen hvita, men mot spetsen svarta, 2 > 1 > 3, 2 och 3 med utfan mot spetsen utskuret; armpennor svarta, de innersta mörkbruna med fina hvita ut- och spetskanter; armbågspennor 3, till färgen liknande de sistnämnda; överarmpennor gråbruna; handtäckare grå, de små grå med vitgrått bräm; armtäckare: de yttre grå, de inre gråbruna, spetsar hvita, inåt avtagande, de mellersta gråbruna med bleka bräm; kanttäckare mörkgrå med bleka kanter; undre handtäckare grå med hvita spolar; undre armtäckare mörkgrå; undre kanttäckare grå; undre överarmtäckare långa, mörkgrå

med hvita spetskanter. Skenben fjäderklädt till 16 m.m. från hället, Fötter 'gula'. Tars i midten hoptryckt, bredd 6,6 m.m., nättecknad, framtill med små sköldar, upptill, sidor och tarssula nättecknade, likasom 1:a leden av 4:e tån; tår 3 > 4 > 2 > 1; klor grå, 3 > 2 > 4 > 1, krökta, 1 når marken, 3 inåt vidgad, spetsar blekare.

2. *Hane, gammal*, oktober, Stockholms skärgård.

Liknar den förra, har det hvita fältet å pannan och vid ansigtsranden mindre. Bröst mest hvitt av breda bräm, framom dessa ljusgrå, samt av brutna svarta tvärband och fläckar.

3. Mars 1881, Syrien, SCHLÜTER.

Näbb i torrt tillstånd ljusgrått, nagel kullrig. Överkäkens käkkant uppåt bågböjd, med nedom den synliga lameller. Pannvinkel avrundad. Pannans hvita fläck når 14 m.m. bakåt, ej över främre ögonvinkeln; ögonvrå framtill hvit, intill de hvita fjädrarna något mörkare än huvudet, som för övrigt är gråbrunt; ansigtsrand framåt bågböjd. Hals gråbrun, framhals och kräva ljusast och med hvitt bräm. Rygg och skulderfjädrar gråbruna med gråhvitt smalt bräm; kors svartbrunt; övre stjärtäckare: de mellersta svartbruna med hvita spetskanter, de åt sidorna hvita, nå ej stjärtspetsen. Stjert avrundad, stjärt pennor 8 par, gråsvartbruna med hvita, utåt tilltagande spetsar och utkanter. Bröst gråhvitt, med talrika svarta fläckar av dels svarta enfärgade fjädrar, dels bakåt svarta fjädrar med hvitt bräm; mage hvit, framtill med få fjädrar liknande de sistnämnda; undre stjärtäckare hvita; sidor gråbruna med hvitt, nött bräm. Vingar spetsiga, med spolarnas spetsdel svart, rotdel hvit; handpennor: 2 > 3 > 1 > 4, 1—4 utåt grå, spetsar å dessa och de inre svarta till bruna, 1—2 i infan, 2—3 i utfan inskurna; armpennor svarta med hvita, fina utkanter, de inre och armbågspennorna utåt gråbruna med hvita utkanter; handtäckare stålgrå; armtäckare gråbruna med hvitt spetsbräm, de mellersta likaså; kanttäckare brungrå; undre täckare stålgrå; undre överarmtäckare långa, jemnbreda med gråhvita spetsar. Vad brungrå. Fötter i torrt tillstånd gula. Tars nättecknad, å midten hoptryckt; tår 3 > 2 > 4 > 1; klor gula med horngrå spetsar, 3 vidgad.

4. *Hona*, 15 maj 1882, Norra Ryssland, SCHLÜTER.

Liknar den från Syrien, nr 3, men hakan har vid käken få, små, hvita fjädrar. Stjärt pennor 8 par, till en del med nötta spetsar; bröst gråhvitt med få svarta fjädrar.

5. *Hona, gammal*, 9 oktober, Mörkö, EKSTRÖM.

Liknar hanen. Pannans hvita band är mindre. Hals nedtill och kräva gråhvita av breda bräm, inom dessa grå; inblandade grå fjädrar med smala, nötta, hvita kanter. Rygg och skulderfjädrar gråbruna med bredare, hvitt bräm. Stjärt pennor 8 par, med blandade nya och gamla nötta

Nº	1 ♂	2 ♂	3 (♂)	4 ♀	5 ♀	6 ♀	7 ♀ j.	8 ♀ i.	9 (♀)
Längd	—	—	—	—	—	636	—	—	—
Huvudets längd	100	—	—	—	100	96	100	102	—
Näbb, längd till pannan	46,5	—	48,7	44,6	46,5	—	42	43,5	45
» » » munvinkeln	49	50	52	50,2	49	—	45	46	46
» » från spetsen till näsborrarna	26	26	26	25,5	26	—	22,5	23	23
» höjd vid roten	26	26,5	23	27,7	24,5	—	23,5	24	24,2
» » » näsborrarna	16	15	16	17	15	—	13,6	16	14,9
Gapets bredd	23	23	23	25	23	—	20	20	23
Näbbets bredd vid näsborrarna	19	19	17,8	19,8	18	—	16,3	17	16,6
Näbbnagelns bredd	13	12	11,7	11	12	—	10,5	11	11,7
» längd	14	12,3	13	12,3	10,5	—	12	—	13,3
Näsborrar	8	7,5	8	7,5×2,5	8×1,5	—	7×1,5	8,5	9×3
Vingens längd, direkt	440	415	410	450	405	378	395	395	390
Vingbredd	—	—	—	—	—	1306	—	—	—
Tumvinge	176	169	165	150	162	—	161	152	149
Stjert, längd	147	c. 140	151	145	130	—	110	120	133
Stjertspets framom vingspetsarna	—	—	c. 0	c. 0	—	12	—	—	—
Tars	68	74	70	70	71	(55)	69	66	66
Mellantå med klo	60+12	—+11	62+13	64+10	61+11,3	—	61+9,6	50+10	73

fjädrar, de senare med de hvita spetsarna nästan avnötta och den mörka färgen något brunare. Bröst och mage mindre fläckiga, hvita med stora svarta fläckar och talrika, gråspräckliga spetsar samt många svarta och svartbruna fjädrar med hvita kanter.

6. *Hona, gammal*, Göteborgstrakten, A. W. MALM, Göt. mus.
Näbb ljusrött; stjertpennor 8 par; fötter rödgulaktiga. Enl. MALM.
7. *Hona, ung*, 9 okt., Mörkö, EKSTRÖM.

Nagel gråbrun (torr). Huvud gråbrunt, ovan något mörkare, pannan utan hvitt, omkring näbbroten mörkare, mörkbrunt. Hals nedtill och kräva grå med breda vitgrå bräm. Rygg och skulderfjädrar gråbruna med vitgrå, breda bräm; kors mörkbrunt med rostgrå kanter; övre stjer ttäckare hvita. Stjer tpennor 8 par mörkt gråbruna, 1 med rostgrå spets och hvita sidokanter, de övriga med utåt tilltagande hvita spetsar, 8 vit, spoltrakt mörkbrun, vid gränsen ljust rostgrå. Bröst vitgrått med svartbruna fläckar och hvitt, gråspräckligt med gråbruna, oregelbundna spolfläckar; sidor gråbruna med bredt, rostgrått bräm; mage och undre stjer ttäckare hvita.

EKSTRÖM omtalar¹, att han även den 5 maj 1828 erhö ll ett exemplar med undre delen av kroppen vit, könet okänt.

8. *Hona, ung*, 9 okt., Mörkö.

Näbb (torrt) grågult, nagel brunsvart, den nedböjda kanten gråbrun. Överkäken något utskuren, lameller något nedskjutande under kanten; underkäken svart. Näsborrar snedt ovala, ligga närmare ansigtsranden än

nagelspetsen. Huvud brungrått, pannan föga mörkare; ansigtsrand oregelbunden, bågformig, nedtill mest framskjutande (tillfälligtvis, är jemnt bågformig hos de övriga); haka framtill mörkbrun. Hals brungrå med dragning åt rostgrått; kräva vitgrå, i midten med sparsamma grå spolfläckar. Rygg och skulderfjädrar med breda, ljusgrå bräm; övre stjer ttäckare hvita, de innersta längst med brungrå, smala spoltrakter, de kortare gråbruna med hvita kanter och bräm. Bröst vitgrått, bakåt hvitt; sidor ljust brungrå med vitgrå, breda bräm och mörkbruna spolstreck och nästan täckta spolfläckar; mage och undre stjer ttäckare hvita.

9. Antagligen *hona*, Röda havet, HEDENBORG, 1835.

Näbb (torrt) gult, nagel vit. Pannans hvita färg sträcker sig 22 m.m. bakåt från ansigtsranden; bakom den hvita färgen å panna och ögonvrå ett mörkbrunt band; huvud för övrigt brungrått med ljusare spetsar. Hals refflad, brungrå med ljusare spetsbräm, å halsryggen obetydligt; kräva brungrå med hvitt bräm. Kors mörkbrunt; övre stjer ttäckare mörkbruna med täckande hvitt bräm, de mellersta kortast, de övriga hvita. Stjert avrundad; stjer tpennor 9 par, mörkbruna med utåt tilltagande hvita spetsar, de yttersta med hvita bräm. Bröst och sidor med gråbruna, hvita och svartbruna tvärband; mage och undre stjer ttäckare hvita; slaksida nedtill vit, upptill mörkbrun. Tumvinge grå; handpennor utåt grå, spetsar och de inre mörkbruna; armpennor svartbruna med fina hvita kanter, de innersta bruna med hvitt utbräm; handtäckare grå; armtäckare gråbruna med hvitt spetsbräm, de mellersta likaså, bräm å de undre svagare gråhvitt; kanttäckare brungrå med ljusare kanter; undre täckare brungrå; undre kanttäckare med

¹ Vet. Ak. Handl. 1829 p. 40.

ljusare kanter; undre överarmtäckare långa, de längsta med hvita spetsar. Fötter (torra) hvitgula. Tars upptill smal; tår ringlade, 2 och 4 med 1:a leden nättecknad; klor hvita.

Ägg. 1. 1864, Jacobshavn, Grönland, BENZON. Kull? a spetsändan tjock, grovkornigt, matt smutshvitt; b något spolformigt, slätt, svagt glänsande, hvitt.

2. 1870, Grönland, NORDENSKIÖLD. Något spolformigt, grovkornigt, smutshvitt, något snedt.

3. 1869, Julianehaab, Grönland, BENZON. Obetydligt snedt.

Nº	1 a	b	2		3	
Äggets längd.....	75,5	75,4	79,6		79,3	
» bredd.....	53,6	53	52,1	51,9	51,6	51,5
» spets.....	21,9	22,4	27,5	27,7	27,7	27,8
» reducerade längd.....	1,41	1,42	1,53	1,53	1,54	1,54
» rektangel.....	4047	3996	4147	4131	4032	4034

FABRICIUS omtalar efter andras berättelser under namn av *A. anser* en Gås, och man har ansett, att det gälde denna art; en hona hade ett stort ägg. Den är mellan 66 och 68° 30' icke sällsynt; under flyttning sydligare. Drar i medlet av maj parvis norr ut. Enl. grönländarnas utsago lägger hon 7—11 ägg. Både unga och gamla bliva lätt tama; en sådan följde människor och en ko, på hvars rygg den sov, HOLBØLL. Även senare funnen häckande i Grönland.

På Island såg FABER den endast i sydlandet; kommer i slutet av apr., uppehåller sig flockvis på fälten, stannar till mot slutet av maj. [Man sade, att hon lade ägg i medlet av maj och hade ungar i slutet av juni.] Unga och gamla sågos mot slutet av aug. Det hvita bandet å pannan är stundom gult. Enl. KRÜPER finnes hon här på genomtåg sällsynt.

På Färöarna synes den vara sällsynt. H. C. MÜLLER erhöll den endast en gång.

I Ö. Finmarken sällsynt, ej funnen häckande, SCHRADER. Uppgifter om dess häckning här osäkra. Vid Bergen och i Nord-

fjord erhållen; i Valdres under okt. 1847 en flock på 16 st.; har der även visat sig om våren, COLLETT. I Kristianiatrakten sällsynt, har der träffats endast ett par gånger, RASCH, 1838. Erhållen vid Öjeren hösten 1828; även senare under vintern, enligt COLLETT. Vid Bodö d. 27 eller början av maj små flockar om 7—10 st.; flögo bort i slutet av månaden, F. och G. GODMAN. Säges hava i Nedenæs oftare visat sig flockvis; erhöles i dec.

Ej träffad häckande i Sverige; uppgifter att så skulle ega rum röra ej denna art. Erhållen i Kalls socken Jemtland, HALLGREN, OLSSON, 1876. Förmodligen är uppgiften riktig. Flyttar, enl. SUNDSTRÖM, årligen genom Örebro län i ringa antal; erhållen i St. Mellösa i sept. 1866; i Kil enl. LÖWENHJELM 1864. Träffas i Bohuslän höst och vår, såsom det synes i ringa antal, W. v. WRIGHT, 1851. Tre erhållna i N. Västergötland.

Tvenne, en gammal hane och en ung fogel, äro köpta på torget i Linköping den 10 1852; för övrigt icke iakttagen, enl. meddel. av LUNDBORG. Vid Ölands kust under flyttning i små flockar, WESTERLUND. NILSSON nämner i allmänhet, att hon flyttar under mars, apr., sept. och okt. över S. Sverige, och att hon då träffas i små flockar, mest vid havskusterna och isynnerhet under sistnämnda månader, samt att hon flyttar dels längs vattendragen i det inre av landet, dels längs havskusterna, men anför icke några särskilda fall. I NÖ. Skåne träffad under flyttning, enl. GADAMER, men ej av honom själv; i trakten av V. Vram sällsynt under flyttning, enl. LILLJEBORG, som meddelat, att han räknat området till närmaste kust. Erhållen under efterhösten vid Bjeret, Lomma, ÅSTRÖM, 1859. Mellan åren 1836—46 ej veterligen träffad i Skåne. En hona erhöles vid Trelleborg för flere år sedan, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Erhöles sällan hos vildthandlare i Köpenhamn, enl. KJÆR-

BÖLLING, COLLIN, men den förre säger, att hon träffades vid kusterna av Möen och Falster och talrikt sköts i landet, isynnerhet på efterhösten på Jutlands och Hertigdömenas vestkust; men det som för övrigt nämnes om dess flyttning synes vara en tillämpning av hvad NILSSON säger derom rörande S. Sverige. Från Hertigdömena ega vi av BOIE redan från 1819 den uppgift, att hon isynnerhet på V. kusten träffas i stora flockar, på Eiderstädts och Ditmarskens ängar, belägna nära kusten, men *A. erythropus* nämnes icke. I Slesvig och Holstein 1876 regelbunden på flyttning från sept. till nov. i stora skaror, Jahresb. På Nordsjön vid Husum 1877 i mars och början av apr. samt i okt. och nov. talrik med Sädgäss hvarje afton.

Lärer hava träffats på Kola av v. MIDDENDORFF, möjligtvis i Finland, M. v. WRIGHT. Häckar(?) på Kanin-ön; vid Arkangel på flyttning, SEEBOHM; flyttar över Petersburgs guvernement, BRANDT, 1880. I Kurland på tåg, GOEBEL, 1873. Bortflyttar från Charkow i sept., CZERNAY, 1855. I Astrakan endast om hösten, HENKE, SEEBOHM.

De första kommo till Boganida, 70° n. br., d. $\frac{1}{4}$ g. st.; vid 72½° n. br. drogo d. $\frac{1}{2}$ 2 st. från N. till S. under lugnt väder; d. $\frac{2}{3}$ drogo få vid måttlig SO. vind mot N.; N. om 73° n. br. iakttogos d. $\frac{2}{3}$ flockar av Gäss flygande hit och dit. Den $\frac{3}{4}$ kommo Gäss till Taimyr-floden; de flesta av dem tillhörde denna art. Ägg funnos under 74° n. br. d. $\frac{1}{2}$, lagda i mycket dun. Ruggade d. $\frac{1}{7}$ — $\frac{2}{7}$; ungarna voro flygga d. $\frac{3}{8}$, v. MIDDENDORFF.

FINSCH omtalar, att på återvägen från Polarata 1880 d. $\frac{5}{8}$ träffades hon med temligen vuxna dunungar; hanen var i full ruggning, men räddade sig genom sitt snabba lopp. Sällsynt i Kultuk. Gässen hvila i trakten sällan vid flyttning. I Irkutsk temligen ofta sedd. I Daurien iakttagen på våren 1873, TACZANOWSKI. I Turkestan sällsynt på flyttning och under vintern,

SEVERZOW. Vid S. kusten av Okotska havet drogo flockar d. $\frac{6}{8}$ g. st.; *A. intermedius* NAUM. kan ej skiljas från denna, v. MIDDENDORFF.

I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880. I Kaspiska havet vid Baku om midvintern i små flockar. På södra kusten av Kaspiska havet mycket allmän under vintern, och på sjöarna i SV. Kaukasus, SEEBOHM, 1883.

I NÖ. Tyskland vid kusten regelbundet i flock; sällan inne i landet, mera i den nordliga delen derav, sällsynt söderut. I Pomern ej sällsynt, HORNSCHUCH, SCHILLING, men enl. HOLLAND sällsynt om vintern; i Mark sällsynt, SCHULZ. I Ö. och V. Preussen säges den dock av RATHKE vara talrik(?). Troligtvis inbegripes härunder *A. cin.*, hvilket överensstämmer med SCHALOWS yttrande 1876, att den i Mark är ytterst sällsynt. Erhölls till Berlins museum, SCHALOW. I Münsterlandet vanligen sällsynt, stundom hava dock temligen många(?) erhållits. 'Varierar mycket till storleken', ALTUM. [v. NEGELEIN omnämner en jägares yttrande, att den skulle hava häckat på en ö i Weser, hvilket tydligen gälde Grågäsen.] I Anhalt sällsynt, oftast under senhösten, NAUMANN. I Schlesien och Lausitz ytterst sällsynt bland Sädgäss, GLOGER, 1833. I Maintrakterna stundom om vinter och vår på floder, större kärr och fält ensam eller med Sädgäss. I Neuwied en och annan under flyttning, BRAHTS. Erhållen en gång i trakten av Halle a. S., E. RAY. I Niederhessen på flyttning ej sällsynt, SEZEKORN. I Kurhessen sällsynt på flyttning, SCHWAAB. I Bayern en erhållen d. $\frac{5}{8}$ 1853. Flere gånger iakttagen i trakten av Nürnberg, vid Gunzenhausen d. $\frac{2}{11}$ 1806, $\frac{1}{12}$ 1817, $\frac{5}{12}$ 1853, JÄCKEL. I Zweibrücken en ung erhållen, RAY. I Schwaben och Neuburg temligen sällsynt om vintern, erhållen 1853, LEU.

I Münsterlandet träffad d. $\frac{26}{3}$ 1868, enl. ALTUM.

I Schweiz sällsynt med Sädgäss, erhållen en gång vid Basel och en gång vid Zürich, MEISNER, SCHINZ, 1838.

Kommer ej talrikt till Oberlausitz, TOBIAS. Erhållen i Böhmen, A. FRITSCH.

Kommer, enligt en uppgift, som synes vara tvivelaktig, stundom om vintern till Galizien och Bukowina, 'längd 13—14 tum'(?), ZAWADSKI, 1840. I trakten av Wien hvarje vinter temligen regelbunden. De kallas här Schneegänse. Efter som vintern är strängare eller mildare, stanna de längre eller kortare tid. De första komma i sept. och de stanna till i dec. eller jan., Kronprins RUDOLF m. fl. I Neusiedlersee sällsynt, en gång i okt. 1810 erhållen, Gr. MARSHALL, v. PELZELN. I Tyrolen säges den vara sällsynt om vintern. I Ungern träffad, enl. STETTER. I Transsylvanien mycket sällsynt, DANFORD, BROWN, 1875.

I Oldenburg den allmännaste arten av deröver vandrande Gäss, enl. NAUMANN. År 1878 regelbunden på flyttning. År 1879 under flyttning och om vintern. År 1878 i Grasberg och Hamburg regelbunden på flyttning; i Trachenberg mindre talrik än Säd- och Grågåsen, Jahresb.

På Wangerooge under flyttning, WIEPKEN. Ofta fångad i Holland och Belgien, SCHLEGEL. Kommer till Nederländernas kust ofta i stor mängd, övervintrar der; vid ostfriesiska kusten ej sällsynt; ej träffad å Borkum, v. DROSTE, 1869. Om höst och vinter talrik isynnerhet i Frieslands låga kärrtrakter, ALBARDA.

Synes förekomma på de britiska öarna. Säges komma regelbundet till Irland. Men då *A. erythropus* anföres såsom synonym till *A. alb.*, kunna vi ej nu avgöra, hvilkendera arten uppgiften gäller eller om den gäller båda. I Irland erhöles 2 st. i nov., SAUNDERS, DRESSER. [Vigten orätt uppgiven hos THOMPS.]

Nämnes av DE SELYS såsom förekommande allmänt i N. Bra-

bant och vid Schelde under vintern; men sällan och tillfälligtvis i inre trakter. Omnämnes även från Belgien av DUBOIS.

I Eure & Loire sällsynt, MARCHAND. Kommer till Frankrike i dec. till jan. i stora flockar; så ock till Anjou, Lorraine och Basses-Pyrénées, säges fortplanta sig i tamt tillstånd, men man måste stäcka den, DEGLAND, GERBE. I S. Frankrike, såsom i Savoyen, vid stark frost under dec. och jan.; bortflyttar i slutet av febr. eller i mars, BAILLY. Säges vara regelbunden i Camargue under kalla vintrar, v. MÜLLER, 1856. Skall hava frambragt bastard med honan av *A. leucopsis*, DE SELYS.

I Italien sällsynt, erhållen vid Rom i dec. 1874, Neapel i febr. 1870, vid Pavia 1860 och 1874, GIGLIOLI, 1881.

I Grekland under vintern icke sällsynt; uppehåller sig både i kärrtrakter och i öppna havet, v. D. MÜHLE. I Epirus och på Greklands fastland under vintern allmän, POWYS. Under stränga vintrar; erhållen i Attika d. 28 1864, KRÜPER.

Besöker Skutari och Konstantinopel, ANTINORI. I Turkiet 'tillfälligtvis' om vintern, ELWES, BUCKLEY.

Kommer även till trakten av Smyrna, der den i mängd torgföres, ANTINORI.

I lägre Egyptens sjöar talrik under vintern. En död funnen d. 30 vid Tokar, enl. v. HEUGLIN, som anför såsom synonymer *A. erythr.* LIN. och *A. interm.* NAUM. Uppehåller sig på fritt vatten, omgivet av rör. Går ej sydligare än till Egypten; kommer i okt.—dec., bortflyttar i slutet av febr., A. BREHM. Erhållen d. 17, VIERTHALER. I NO. Afrika sågos d. 20 tusenden på drag (troligtvis flere arter). Talrik, vanligen flockvis; i stora flockar på Nilen, TAYLOR. I Egypten på Nilen den vanligaste arten av släktet, avtager i antal söderut; synes sällan efter mars vid Edfoo. I dagningen kommo stora flockar från sina betes-

platser i hvetefälten till sandbankarna; är sparsam söderut. Täm-
des hos egypterna. Målningar derav finnas i behåll, ADAMS.
Den allmännaste Gåsen i Nilen, der den ofta förekommer i stora
floccar; erhållen i febr. och mars, men sällan senare, SHELLEY.

Mellan Takoo och Peking. Allmän i Tokioviken, sedd i bör-
jan av okt. Är den allmännast torgförda arten av Gås i Kina,
SWINHOE. Flyttar i stort antal å Kinas kust; torgföres under vin-
tern sällan i Peking, men i mängd i Shanghai, DAVID, OUSTALET.

Träffad i Hakodadi i apr. Flyttar över samma stad under
vår och höst, SWINHOE.

I N. Amerika häckar hon i den höga norden; förekommer
vid Columbia river. Om vintern i det inre av V. och S. staterna
samt längs kusten från Massachusetts till Texas, AUDUBON m. fl.
Har blivit ansedd såsom en egen art, *A. Gambeli* BONAP.; COUES
ansåg den för en varietet av vår fogel. Erhållen d. $\frac{5}{8}$ vid Wa-
basch. Omnämnes 1853 av GERHARD från N. Amerikas Förenta
stater och särskildt från Georgia; köttet är utmärkt. V. och N.
Nordamerika, Oregon, sällsynt vid Atlanten, enl. DRESSER.

Till sitt levnadssätt synes hon likna närstående arter. I
sina födelsebygder kan hon icke leva utom under sommaren och
flyttar, såsom vi sett, över vintern till sydliga trakter.

Hennes huvudsakliga föda utgöres av hvarjehanda växter,
såsom *Plantago maritima*, *P. subulata*, *Triglochin maritimum*, *Arena-
ria maritima*, *Poa distans* m. fl. Stundom har man även funnit
henne hava förtärt insekter.

Om dess fortplantning har redan blivit anfördt, att den
sker i höga norden, men knappt i NV. Europa.

Fiender. Havsrörnen säges ofta taga den. Under flyttning
förföljes hon, enl. NAUMANN, av rovfoglar.

Jagt. Då Bläsgåsen är mindre skygg än andra Gåsararter, kan

hon fällas lättare. Hos oss är hon så sällsynt, att hon endast
tillfälligtvis fälles. Köttet är välsmakande.

I fångenskap trives hon ganska väl. I zoologiska träd-
gården i Hamburg levde en över 10½ år, BOLAU. Säges hava i
zoologiska trädgården i Hannover fortplantat sig, MEYER, 1868.

Ibland fjädrarna och i inelvorna leva åtskilliga parasiter hos
denna art och *A. erythr.*, men som arterna icke noga blivit åts-
skilda, kan för närvarande ej säkert bestämmas, hvilka parasiter
tillhöra de särskilda arterna.

Docophorus brevimaclatus GIEB., träffad, enl. uppgift, av NITZSCH på
A. alb.; *D. icterodes* NITZSCH; *Lipeurus Anatis anseris* (LIN.); *Lip. jejunos*
NITZSCH; *Trinotum squalidum* NITZSCH, de 3 sistnämnda enl. DENNY funna
på *A. albifrons*.

Inelvsmaskar:

Strongylus nodularis RUD. och *S. uncinatus* LUNDAHL, i ventrikeln
hinnor; *Distomum oxycephalum* RUD.; *Holostomum gracile* DUJ.; *Monostomum
attenuatum* RUD.; *Notocotyle triserialis* DIES.; *Tenia fasciata* RUD., KRABBE
m. fl., alla de sistnämnda arterna uti tarmkanalen.

Anser septentrionalis sylvestris BRISS., Orn. VI 1760, 269; ed. 1763, II 433.
? *Anas anser* FABR., Fn. 1780, 66 part.

Anas albifrons GM., S.N. 1788, 509. LATH., Ind. II 1790, 842; LATH., B.
III II 1798, 403; IV 1812, 507. RETZ., Fn. 1800, 116. TEMM., Man.
Ed. I 1815, 529. CUV., R. A. 1817, 531, *Anser*. BOIE, WIEDEM.,
Zool. Mag. I III 1819, 138 (part.?). TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823,
180.

Anser albifrons MEY. u. W., Tasch. II 1810, 555; Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 259.
MEISN., SCHINZ, V. d. Schweiz 1815, 308. NILS., Orn. II II 1821, 242; Fn.
II 1858, 401. BOIE, Reise 1822, 311. FABER, Prodr. 1822, 79; Hochn. Vög.
1826, 14, 55, 181, 186. EKSTR., Tidsk. f. Jäg. 1832, 277. GLOG., Schles. Fn.
1833, 55. HORNSCH, SCH., Verz. 1837, 19. SCHINZ, Fn. helv. 1838, 125.
RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 382. WIKSTR., Stockh.-tr. 1839, 103, 107.
ZAW., Fn. 1840, 125. KEYS., BL., Wirb. 1840, n. 385. TEMM., Man. II
1840, 821; IV 518. NAUM., V. D. XI 1842, 351; XIII 1860, 295, v. BALD.
part. N-a 1850, 2 H., 19, 20; 1853, 5. DE SERR., Migr. 1842, 97, 207. DE
SEL., Fn. Belg. 1842, 138; N-a 1855, 263; 1856, 380. HOLB., Krøy. Tids-

skr. IV 1842-3, 433; Üb. v. PAULS., 1846, 62. LÖW., V. A. H. 1843, 408; 404 (err. typ. *A. leucopsis*, *A. erythr?*). v. D. MÜHLE, Orn. Griech. 1844, 120. MALM, Krøy. Tidsskr. 1844, 184, 208. SUNDEV., V. A. H. 1844, 383. LILLJ., Obs. z. II 1845, 54. SCHULZ, Fn. 1845, 413. RATHKE, N. preuss. Prov.-bl. 1846, 15 (part.?). M. v. WR., Vet. Soc. Act. 1847, 168. A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 60, [cf. l. c. 1856, 395]. KJÆRB., N-a 3 H. 1850, 52; Sk. Nat. möte 1855, 249; Danm. Fugl. 1852, 354; ed. COLLIN, 1876, 639. BÖCK, Ber. Priv. 1851, 21. THOMPS., Irel. II 1851, 42, part. SCHWAAB, Nat. Kurh. 1851, 75. v. MIDD., Reise Sib. II II 1851, 227; Isep. 1855, 75, 126. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 77. GAD., N-a 1852, 3 H. 10. TOB., J.f.O. 1853, 217. SCHRAD., l. c. 316. GERH., N-a 1853, 389; 1855, 384. BALD., N-a 1853, 436-7. [Vix NEG., N-a 1853, 448.] A. BREHM, J.f.O. 1854, 84. WALL., N-a 1854, 268. BAILLY, Orn. S. IV 1854, 337, 463. LEU, Vög. 1855, 18. CZERNAY, J.f.O. 1855, 47. WEST., Göt. Handl. (1853-4) 1855, 71. SCHLEG., N-a 1855, 254,-6, DUBOIS, J.f.O. 1855, 270. JÄCK., J.f.O. 1855, 304; Abh. N. G. Nürnberg. 1864, 127. BRAHTS, N-a 1855, 335. VIERTH., l. c. 375. DEGL., N-a 1855, 419. v. HEUGL., Sitz.-ber. Ac. Wien XIX 1856, 318; Ber. XXI Vers. 1875, 100. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. C. JÄG., Wetter. Ges. Jahresb. 1858, 33. ANTIN., J.f.O. 1858, 484. ?UNGER, Pflanz. d. alt. Ägypt. 1859 Tab. 2, 24, Tab. 3, 29. ÅSTR., Lomma 1859, 20. TAYL., Ibis 1859, 54. PRINS MAX. v. WIED, J.f.O. 1859, 166. v. HOM., J.f.O. 1859, 370. POW., Ibis 1860, 351. REINH., Ibis 1861, 11. F. a. G. GODM., Ibis 1861, 90. SWINH., Ibis 1861, 344; 1873, 368; 1875, 455; 1877, 146; P.Z.S. 1871, 416. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 28; Z. G. 1875, 62. ALTUM, J.f.O. 1863, 120 (part.?). RADDE, S.O. Sib. 1863, 358. ADAMS, Ibis 1864, 33; ref. J.f.O. 1864, 456. SEZ., Ber. Cass. 1864, 41. COLLETT, ?Christ. 1864, 904; Vid. S. Forh. 1868, 175. (Cf. P.Z.S. 1868, 339.) STETT., Verh. Herrmanst. 1864, 240. R. HARTM., Nat. Med. Sk. d. Nill. I 1865, 199. R. MEY., Z. G. 1865, 437. RIVA, Orn. 1865, 529. ALBARDA, Herkl. Fn. III 1866, 228. TAYL., Ibis 1867, 71. NEWT., Ibis 1867, 125 cf. 1860, 404. MEV., Öfv. V. A. F. 1867, 287; 1868, 287. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1867, 323. DEGL., G., Orn. II 1867, 483. TIS., Ö. Smål. 1868, 31. NIEMEYER, Z. G. 1868, 72. ALTUM, N-a 1868, 269. SUNDSTR., Örebro (1868) 1869, 24; Fn. 1877, 162. ?MARCHANT, Cat. 1869, 79. BORGG., Nordd. 1869, 126. v. DROSTE, Bork. 1869, 265. MALMGR., Not. S. pr. Fn. & Fl. 1869, 293. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339. HOLL., Wirb. (1871) 82. SHELL., Ibis 1871, 315. HOLMGR., Sk. Fogl. II, 1871, 1064. GOEB., J.f.O. 1873, 13. DRESS., B. E. XIX, 1873. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 349; Fogl. flytt. 1873, 37, 41 etc.; Zugstr. 1876, 50 etc.; Antw. 1882, 96-7. E. REY., Z. G. 1874, 429. Cf. BOD., Zool. Gart. v.

Berl. 1875, 21. KRÜP., Momms. Gr. Jahresz. III 1875, 287. DANF., Br., Ibis 1875, 426. Jahresb. (1876) J.f.O. 1877, 335; 1880, 87, 401. SCHAL., J.f.O. 1876, 14; 1880, 276. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876 n. 3, 125. SEVERZ., J.f.O. 1876, 418. MALM, Fn. 1877, 90, 342. WIEPK., J.f.O. 1877, 430. DAV., OUST., Ois. d. l. Chine 1877, 492 (cf. Syn.). CARLSS., Sv. Jagtb. f. 1878, 103. BLAK., Pr., Ibis 1878, 212. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 127. BOLAU, Z. G. 1879, 366. BRANDT, J.f.O. 1880, 247. FINSCH, Abh. z.-b. G. 1880, 260. GIGL., Ibis 1881, 213. Gr. MARSCH., v. PELZ., Orn. vind. 1882, 120, 176. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 227. SEEB., l. c. 385; 1883, 33. MEVES, Aug. E. Vög. (1886) 54. [Nec ZETT. n. B. FRIES.]

Anser medius BRUCH, Isis XXI. TEMM., Man. IV 1840, 319.

Anser Bruchi BREHM, V. D. 1831, 841. FRITSCH, V. E. 1870, 405 Tab. 45, f. 5; J.f.O. 1872, 367. Wirb. 1872, 83.

Anser intermedius NAUM., V. D. XI 1842, 340 pl. 288-9, enl. FABERS yttrande.

Anser erythropus JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 75, part. FRITSCH, V. E. 1870, 404, Tab. 45 f. 9; J.f.O. 1872, 367; Wirb. 1872, 83; m. fl.

Whitfronted Goose ?PENN., Br. Zool. II 1776, 576 (Pl. XCIV, f. 1 liknar *Ans. erythr.* L.)

Hit torde även höra:

?*Anser Gambeli* HART., R. & M. Z. 1852, 7, cf. Ibis 1867, 125.

?*Anser albifrons* var. *Gambeli* COUES, B. of N.W. 1874, 546 (cf. Syn.).

226. DVERGGÅS, *Anser erythropus* (L.).

Anser minutus, Pl. LVII, fig. 3.

Pannans hvita fläck når bakåt mellan ögonen, näbb ljusrött, nagel vit, fötter orangeröda. Längd 522—549—'638'.

♂ > ♀, väger '7—8 norska $\mathfrak{A}$, $1\frac{3}{4}$ —2 kgm', BARTH; ♂ $4\frac{3}{4}$, ♀ $3\frac{3}{4}$ $\mathfrak{A}$ enl. CNATTINGIUS. Ungen saknar hvitt å pannan och svart å bröstet.

1. *Hane, gammal, i ruggning*, 6 juni 1866, Kvickjock, CNATTINGIUS, LUNDBORGS samling.

Näbb med nagel, i torrt tillstånd, hvitt. Iris brun. Panna och hjessa till trakten över bakre ögonvinkeln hvita; huvud ovan baktill svart; ögonvrå nedåt hakan, vid ansigtsranden vit, bakåt svart; ansigte brungrått; haka vid den nakna randen vit, utåt svart, bakåt brungrå. Hals mörkbrun, refflad; kräva gråbrun med tvära spetskanter och brungrå spetsbräm. Rygg och skulderfjädrar mörkbruna med tvära spetskanter och brunhvita kanter och, å de

sistnämnda, bräm av samma färg; kors brunsvart; övre stjerttäckare hvita; stjertpennor 8 par: $2 > 1 = 3$, nya svarta, och gamla svartbruna, med utåt tilltagande spetsar och kanter hvita. Bröst svart- och gråbrokigt; sidor mörkbruna med grå, nedåt tilltagande bräm och upptill hvita inbrämstrakter; mage svart- och vitbrokig; undre stjerttäckare och slaksida hvita. Tumvinge med gråsvarta fjäderspetsar; handpennor gråsvarta med hvita spolar, 2 och 3 i utfan, 1—3 i infan utskurna; armpennor svarta; armbågspennor mörkbruna med hvitgrå utkanter; handtäckare grå; armtäckare gråbruna med hvitt spetsbräm, de mellersta gråbruna med hvitgrå spetskanter, få nya: gråsvarta med hvitt spetsbräm. Fötter ljusgula (torra). Tår $3 > 4 > 2 > 1$; klor grå, krökta, spetsiga, $3 > 2 > 4 > 1$.

2. *Hona, gammal*, samma tid och ställe, LUNDBORGS samling.

Lik den förra. Det hvita å pannan når till trakten midt över ögonen; intet hvitt å hakan; bröstet med föga svart.

3. *Hona, gammal*, 17 juli, Torne lappmark.

Näbb 'rödhvitt', efter döden rödbrunt och hvitt. Pannvinkel spetsig, men med avnötta fjädrar, så att pannranden synes avrundad. Iris 'brun'. Panna hvit, bredd 15 m.m., betydligt smalare än hos hanen; ifrån pannvinkeln till den mörka hjessan 26 m.m., till ögat 27,5 m.m. Det hvita synes smalare än hos hanen af *Anser albifrons*. Stjert nästan tvär, till följd av de innersta pennornas starka nötning, de yttre stjertpennorna med hvitt bräm. Bröst med talrika svarta och några brunspräckliga fjädrar, av hvilka de förra bilda stora oregelbundna fläckar; sidor = σ^7 , men nedtill även med några svarta fjädrar, de inres infan till större delen hvitt; mage hvit med inblandade svarta fjädrar; undre stjerttäckare och slaksida hvita.

4. *Ung* (hane?), 1868, Kwickjock, CNATTINGIUS, LUNDBORGS samling.

Näbb, i torrt tillstånd, med blekt tvärband. Huvud brunsvart utan hvitt. Hals refflad; kräva brungrå med avrundade bleka fjäderspetskanter. Rygg och skulderfjädrar mörkt gråbruna med avrundade fjäderspetsar och gråbruna spetsbräm; kors skiffergrått; övre stjerttäckare hvita med grå spolstreck. Stjert svart, avrundad, urnupen; stjertpennor 8 par med hvita spetsar. Bröst brungrått med hvitt bräm, saknar svarta fläckar; sidor gråbruna med rosthvitt bräm; mage, undre stjerttäckare och slaksida hvita; hand- och armpennor svarta; armbågspennor mörkbruna med bleka utkanter; armtäckare skiffergrå med hvitt spetsbräm, de mellersta brungrå med rostgrått bräm. Fötter bleka (gula eller grå); klor gulgrå, spetsar svarta.

5. *Ung*, 29 juli, Torne lappmark.

Liknar nr 4. Näbbnagel svart. Huvud ovan svartbrunt, panna mörkt gråbrun; huvudets sidor mörkbruna; haka mörkbrun, spoltrakter gråbruna, framtill med ett långsgående, hvitt, smalt band. Framhals mörkbrun med

rostgrå bräm; kräva gråbrun med rostgrått bräm; halsrygg svartbrun. Rygg och skulderfjädrar svartbruna med gråbrunt bräm; kors med svartbrunt dun och utväxande svarta fjädrar; övre stjerttäckare: de längsta hvita med grå spetsar, sidotäckarna hvita, de mellersta gråsvarta. Stjert avrundad, stjertpennor utväxande, brunsvarta, utåt och spetsar hvita, inåt avtagande, 1 utan hvit spets. Bröst i midten hvitt, framtill brungrått med hvitt bräm; sidor framtill gråbruna, baktill mörkbruna, bräm rostgrått; slaksidans dun och fjädrar hvita. Vingens fjädrar utväxande med samma färger som hos de gamla, dock ej bleka, vingarna nå över stjertroten; handpennor svarta, $2 > 3 > 1$.

6. *Hane, andra året*, 17 juni, Ostfinmarken.

Näbb rödhvitt, efter döden rödbrunt och gult; nagel, även efter döden, hvit, jemnt kullrig, dess spets smal, genomskinlig, strimmig. Överkäkens lameller nå obetydligt och endast baktill nedom kanten. Pannvinkel trubbig, framåt med rudimentära fjädrar. Näsborrar ligga något närmare munvinkeln än näbbspetsen. Iris 'brun'. Huvud ovan mörkbrunt och med gråbruna, baktill täckande bräm; panna hvit till trakten över främre ögonvinklarna, dit den hvita färgen tunglikt sträcker sig, 27 m.m. från pannvinkelns spets eller lika långt som avståndet från pannvinkeln till främre ögonvinkeln; dess bredd c. 19 m.m. Ögonlockskanter 'pomeransgula'; ögonvrå framtill hvit, för övrigt svart; huvudets sidor gråbruna med blekare spetskanter; ansigtsrand bågformig; haka framtill svartbrun, bakåt gråbrun med mörkare spoltrakter. Framhals och kräva brungrå, nedtill med bleka bräm; nacke och halsrygg mörkbruna. Rygg och skulderfjädrar gråbruna med hvitgrå bräm; kors gråsvart; övre stjerttäckare: de längre hvita, likasom de korta åt sidorna, de mellersta mörkt svartgrå. Stjert täckes av vingarna, är avrundad; stjertpennor 8 par, 1 och 8 gamla, 1 svartbrun med svaga, mörkare tvärband, hvit, nästan avnött spets och hvit utkant, 8 hvit, utfan utom bräm och spets gråbruna, infanets spoltrakt ljusare gråbrun, de övriga gråsvarta med spetsar och kanter hvita, 5 svartbrun, spets i utfanet nött, < 4 och 6. Bröst hvitgrått med inblandade få svarta fjädrar; sidor och vadtäckare framtill gråbruna, baktill svartbruna, bräm nedåt ljusgrått, upp- och baktill hvitt, bredt; mage, undre stjerttäckare och slaksida hvita. Vingar spetsiga, tumvinge med 3 fjädrar, askgrå med bruna spolar, 1 mycket spetsig; handpennor 10, utåt grå, de inre svarta, mot spetsen mörkbruna, bleka, spolar hvita; armpennor 13, svarta, kanter mörkbruna, fina; armbågspennor 3, $>$ armpennorna, in- och framåt svartbruna, för övrigt rostgråbruna, nötta med spår efter hvit utkant; handtäckare askgrå, de små askgrå med bleka kanter; armtäckare mörkt brungrå med hvita spetskanter, å de yttre spetsbräm; kanttäckare askgrå med bleka, brungrå kanter, de mellersta gråbruna

trädgränsen. Häckar i mindre antal i Lofoten; är känd i Borgvær, 68° 15' n. br., och flere par häcka bland andra Gäss, COLLETT, 1871.

På Öjeren vid Kristiania erhållen våren 1852, och ur en flock Gäss erhöles en hösten 1865. Träffad övervintrande vid Nordlands kuster. Erhållen i januari, skjutes under hösten stundom längs Norges kust, COLLETT.

LINNÉ och GUNNER kände den från Lappland. WOLLEY sade, att hon der var sällsynt, hvilket dock ej är fallet. Häckar i Utsjoki, Enare, Enontekis, Kilpisjärvi, DRESSER m. fl. I Lule lappmark erhållen d. $\frac{27}{5}$ 1868, enl. meddel. från EURENIUS.

Sällan erhållen i mellersta och södra Sverige. En ung fogel erhöles d. $\frac{6}{5}$ 1849 vid Leonardsberg, i Motala-ströms utlopp ur sjön Glan. En annan dylik erhållen från Öland, LUNDBORG.

En erhållen i Ulfshale d. $\frac{15}{10}$ 1825; i Köpenhamn köptes en hos en vildthandlare d. $\frac{10}{9}$ 1850, KJÆRBÖLLING, COLLIN. Årligen flyttade på Jutlands vestkust gamla och unga. I Randers-fjord i mars 1878 en flock iakttagen, DRESSER.

Om fogelns förekomst i Finland hänvisas till PALMÉN, som under *A. erythropus* L. anför såsom underarter *A. minutus* NAUM. och *A. albifrons* GM., under det jag för min del, likasom flere före mig, anser den senare såsom fullkomligt skild art och *A. min.* = *A. erythr.* L.

Häckar i de nordligaste trakterna av Ryssland och Sibirien. I mars flyttade de mot norden, men vände sig först mot söder, der efter flyttande utefter alla Rysslands och Sibiriens större floder, efter hand som de gå upp mot norden, flytta åter bort i sept. till tempererade trakter och slutligen genom Ryssland åt vester, i Sibirien åt öster. Flyttningen söder ut gick till 40° n. br. Till-

bringar hösten vid persiska kusten av Kaspiska havet med flere trakter. Deras kött var utmärkt, PALLAS.

Häckar på Kanin-ön; vid Arkangel på flyttning, SEEBOHM, 1882. Förekommer i Polen, DRESSER. I Centralryssland sällan träffad; i Volodga. I Ural mycket talrik, tusenden flytta över Shandrinsk, SABANÄEFF. På lägre Volga i okt. 1875, erhållen av DRESSER. I Astrakan endast om hösten, men talrikare än *A. albifr.*, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW. I Kaspiska havet även enl. EICHWALD. Under vintern på S. kusten av Kaspiska havet, SEEBOHM, 1883.

I trakten av Jenissej, hvarest den erhöles d. $\frac{1}{6}$, $\frac{2}{6}$, $\frac{5}{6}$ 1877, SEEBOHM. I Obdorsk iakttogs d. $\frac{19}{8}$ — $\frac{3}{8}$ stora flockar, FINSCH, 1877. Hit höra de flesta i Taimyrlandet häckande Gäss. Till Boganida, 70°, kommo d. $\frac{14}{4}$ de första; d. $\frac{3}{6}$ till Taimyrlandet; d. $\frac{10}{7}$ under 74° fans ett bo med 2 ägg i en fördjupning å spetsen av en hög grästuva med bädd av dun; hade dunungar d. $\frac{13}{6}$ och $\frac{29}{7}$, g. st. v. MIDDENDORFF. I Staryi Tjuruchaitui, Ö. Sibirien, TACZANOWSKI, 1873. Enl. ZEBROWSKI ej sällsynt i Kultuk, der och i Irkutsk även erhållen av DYBOWSKI. Tarei-nor d. $\frac{25}{4}$, sällsynt om våren, i sept. talrik i stora flockar; i Bureja-bergen under apr.; i Kultuk sällsynt, TACZANOWSKI. Flere av dessa uppgifter återgivas av DRESSER.

Vid Danzig, BÖCK, och Königsberg sällsynt, RATHKE, 1846. Kommer årligen till Danzigbugten och är der ej sällsynt, E. v. HOMMEYER, 1881. I Braunschweig erhållen under vår- och höstflyttning, R. BLASIUS, 1862. Erhållen vid Halle a. S., E. REY, 1874. Säges hava träffats i Wetterau, JÄGER, 1858. I Anhalt på Elbe sällsynt, NAUMANN. Träffad 1876 i okt. vid Hennersdorf nära Görlitz, Jahresb.

Anses komma till trakten av Wien. Efter vinterns beskaf-

fenhet stanna 'Gässen' här längre eller kortare tid och draga regelbundet mellan öarna och sina betesmarker. De första visa sig i sept., de sista i dec. eller jan., hvila natten över på en holme och draga regelbundet emellan denna och närliggande fält, Kronprins RUDOLF m. fl., 1879. Träffad d. 1° 1874 i Marchfeld och i Neusiedlersjön i okt. 1810, v. PELZELN.

Kommer årligen till Holland, SCHLEGEL.

Träffad i många trakter av England, torgföres talrikt i London, der den värderas för bordet, ävenså i Edinburg.

Iakttagen i Belgien och Frankrike; vid Douai erhållen den 1° 1849, DEGLAND, GERBE; under somliga kalla vintrar i Côte-d'or, MARCHANT. I Eure-et-Loire tillfälligtvis, enl. MARCHAND, 1867.

Vid Gibraltar en hane erhållen i febr. 1878, Lord LILFORD, IRBY.

Skall hava träffats i Italien, GIGLIOLI, 1881.

I Grekland träffas under stränga vintrar få eller flere. Stannar stundom länge, erhållen i juni, v. D. MÜHLE; häckar ej. Bland det stora antalet Gäss, som torgföres i Smyrna, hava endast 2 ex. av denna art erhållits, ANTINORI.

I lägre Egyptens sjöar talrik under vintern, v. HEUGLIN. Vid Damietta erhöles en i jan. 1875, J. H. GURNEY; i övre Egypten d. 1° 1854 en flock, hvarav TAYLOR erhöles en stående på en sandbank i floden, DRESSER. Då det säges, att *A. albifrons* finnes i så stor mängd i Egypten, torde *A. erythr.* deribland stundom hava inbegripits.

Erhållen i Persien, BLANFORD, DRESSER. Likaledes i trakten av Seetapore i Oudh d. 2° 1859 3 st., troligtvis sällsynt, IRBY, 1861. Omtalas från floderna Jehlum och Indus av HUME, DRESSER. Den 2° i Calcutta, BLYTH, 1862.

Regelbunden i östra trakterna av Kina, isynnerhet i Kiangsi under febr. och mars, torgföres i Shanghai, DAVID, OUSTALET,

1877. Kinkiang, Yangtse d. 1° 1869, SWINHÖE. Erhållen i Tokio och Yezo, BLAKISTON, PRYER, 1878.

Erhållen i Japan, dit den synes komma regelbundet; i okt. vid Hakodadi, SWINHÖE, BLAKISTON.

Dverggåsen uppehåller sig sålunda om sommarn i nordliga delar av N. Skandinavien, Ryssland och Sibirien vid färskt vatten och flyttar under den kalla årstiden till varma länder. Dess flygt är snabb, och den springer snabbt under ruggningen, hvilken inträffar i häckningstrakterna, och den dyker då jemväl, men är dervid såsom sina samsläktingar föga uthållig.

Hennes föda utgöres av vegetabilier, men de särskilda slagen derav synes man icke hava undersökt.

Hon väljer hos oss trakter nära sjöar i fjellen till sin fortplantning; lägger vanligtvis 5—8 ägg omkring medlet av juni, men om hon mistat dem, synes hon lägga en ny kull; har flygga ungar i slutet av juli eller i aug.

Dess jagt idkas isynnerhet med båt under ruggningstiden, då de icke kunna flyga; man söker hindra dem komma i land, emedan de, om detta lyckas dem, lätt rädda sig genom sitt snabba lopp.

I fångenskap har denna Gås blivit underhållen isynnerhet i zoologiska trädgårdar, i hvilka hon kan leva flere år. SCHRADER omtalar, att infångade ungar levde året om, blevo mycket tama och fortplantade sig även, hvilket skedde i 3:dje året. De gamla voro skygga. Enl. en underrättelse från Eure-et-Loire fördrager hon väl domestikation. En hona levde över 20 år, lade ägg, men aldrig över 6; de utkläcktes hvarje år, enl. MARCHAND; arten torde dock böra konstateras.

Man känner icke hvilka parasiter, som leva hos denna art, hvadan det vore av icke ringa intresse att undersöka dem.

- Anas erythropus* L., S.N. X 1758, 123; Fn. II 41, *Femina*; S.N. XII 1766, 197 (part.). PH. MÜLL., L. S. II 1773, 289. RETZ., Fn. 1800, 116.
- Anser finmarchicus* GUNNER, LEEM, De lapp. 1767, 264; ref. BALD., N-a 1858, 135; MALMGR., S. p. Fn. & Fl. 1869.
- L'Oie rieuse BUFF., Hist. Nat. XVII 1787, 95.
- Anser albifrons* BECHST., Nat. D. IV 1809, 898 part. ZETT., Resa II 1821, 161. B. FRIES, Tidskr. f. Jäg. 1832, 58. LÖV., V. A. H. 1845, 457.
- Anser erythropus* PALL., Naturg. VI 1776, 25; Zoogr. II (1810), 225. FLEM., Brit. an. 1828, 127. EYT., Anat. 1838, 90. JARD., B. of Gr. Brit. (1843) 75. BAIRD, Utah, 1852, 321. REINH., Vid. Meddel. 1853, 83; Rink, Grönl. 1857, Sep. 16. NEWT., Ibis 1860, 404-6; P.Z.S. 1860, 341; Ann. a. Mag. N. H. 1867, 486. R. BLAS., Ber. XIV Vers. D. O.-G. 1862, 71. COLLETT, Vid. S. Forh. 1865, 175; Mag. f. Nat. 1871, 59, 213; 1877, 196. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1867, 323. DEGL., G., Orn. II 1867, 486. MARCHANT, Cat. 1869, 76. MALMGR., S. p. Fn. & Fl. 1869, 395. HOLMGR., Handb. II 1871, 1066. SWINH., P.Z.S. 1871, 416; Z. G. 1875, 62; ?Ibis 1875, 456. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 343. STEJNEG., J.f.O. 1873, 306. v. PELZ., Verh. z.-b. G. 1874, 562. E. REY, Z. G. 1874, 429. GUNDL., J.f.O. 1875, 375. Jahresb., J.f.O. 1877, 335. DAV., OUST., Ois. d. l. Chin. 1877, 492. BLAK., Pr., Ibis 1878, 212. SEEB., l. c. 1879, 22, 159. LILF., l. c. 346. DRESS., B. E. 1879, Pt. 75-6. GIGL., Ibis 1881, 187. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 328. SEEB., Ibis 1883, 33.
- Anas Temmincki* BOIE, Isis 1822, 882. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 183.
- Anser brevirostris* 'HECKEL', L. BREHM, V. D. 1831, 844. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52. A. br. 'KOCH', FRITSCH, V. E. 1870, 406, Tab. 45 f. 7 + *Anser* sp. f. 3 (jun.). v. PELZ., Verh. z.-b. G. 1874, 567.
- Anser cinerascens* BREHM, Beitr. III, 875; V. D. 1831, 845, + *A. pygm.*, t. SCHLEG.
- [Nec *Anser brachyrhynchus* BAILL., Mem. d'Abbev. 1833, t. TEMM., Man. IV 1840, 520. BRUCH, JÄG., Ber. Wett. G. II 1858, 34.]
- Anser medius* TEMM., l. c. 519, 521.
- [Vix *Anser intermedius* NAUM., V. D. XI 1842, 340; XIII 1860, 293, v. BLASIUS. SCHLEG., Rev. 1844, 106. BOD., Zool. Gart. v. Berl. 1875, 21. Vide Supr. p. 1280].
- Anser minutus* NAUM., V. D. XI 1842, 365; N-a 2 H. 1850, 20. BÖCK, Ber. 1851, 21. v. D. MÜHLE, Orn. Griech. 1844, 120. RATHKE, N. pr. Prov.-bl. 1846, Sep. 15. KJÆRB., Danm. Fugl. 1852, 355. SCHLEG., N-a 1855, 256; Mus. Ans. 1866, 111. SCHRAD., J.f.O. 1853, 316-7. DE SEL., N-a 1855, 264. v. HEUGL., Wien. Ak. Sitz.-ber. 1856, 318. C. JÄG., Ber. Offenb. II 1858, 34. ANTIN., J.f.O. 1858, 484. BALD.,

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

- N-a 1858, 135. NILSS., Fn. II 1858, 404. SOMM., Öfv. V. A. H. 1861, 86. IRBY, Ibis 1861, 247-8. BLYTH, Ibis 1862, 92. KRÜP., J.f.O. 1862, 317. (LUNDB.) Jägarf. Tidskr. 1864, 103. COLLETT, Christ. 1864, 205; Z. G. 1865, 438. MEY., Z. G. 1865, 438. CNATT., Jägarf. Tidskr. 1868, 61. MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 285. TACZ., J.f.O. 1873, 108. PALMÉN, Finl. Fogl. II 1873, 344. BOD., Z. Gart. v. Berl. 1875, 21. KRÜP., Momms. Gr. Jahresz. III 1875, 288. FINSCH, Ibis 1877, 62. LINDBL., Jägarf. Tidskr. 1877, 254. CARLS., Sv. Fogl. 1878, 107. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 127. E. v. HOM., Reise 1880, 63, Z. G. 1881, 328. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 14. SEEB., Ibis 1882, 385. GAEBL., Z. G. 1883, 246.
- Anser Temmincki* SCHLEG., Rev. 1844, p. CX. RADDE, SO. Sib. 1863, 23, 358.
- Anser Gambeli* HARTL., Rev. & Mag. Z. 1852, 7.
- Anser pallipes* DE SEL., N-a 1855, 264-5, 398; 1856, 380, 394 (tam).
- Dverggås CNATT., Jägarf. Tidskr. 1872, 35.

226 a. SVANGÅS, *Anser cygnoides* (L.)

Näbbroten med hos hanen stor knöl; ansigtsranden med hvitt band, nacke och halsrygg med mörkt band; hals lång.

Den vilda stammen har näbb och fötter svarta, fjäderklädnaden ovan övervägande grå; hvitt band vid näbbroten, ofta med inblandade rostfärgade fjädrar. Enl. BLYTH var näbbknölen mindre hos den vilda fogeln, men olikheten torde vara större hos de olika könen än mellan den vilda och tama.

Den tama antingen med lika fjäderklädnad som den vilda, eller är fogeln rent hvit, då näbb med knöl och fötter äro rödgula. Vigt 12 ♀. ♂ > ♀. — Ägg 75×52; 85×56, RADDE. — Ungar likna sådana av vår tama Gås. Med första fjäderdräkten börjar näbbknölen utvecklas.

Då denna Gås i Sverige ända från LINNÉs tid åtminstone tidtals hållits tam, kan den här icke alldeles förbigås, hvadan efterföljande må i korthet meddelas.

Svangåsen tillhör N. och NÖ. Asien, häckar i Sibirien och vid Baikal, flyttar under vintern till Turkestan, Kina, N. Indien, Japan.

I V. Sibirien på Kara-irtisk hade hon d. 1/2 1876 små ungar, FINSCH.

I Amurlandet talrik. Hålles tam endast i kinesiska, mandschuriska och dauriska byar. I Amur- eller Sachali-strömmen är den rent hvita talrikast, v. SCHRENCK. Vid Tarei-nor erhållen d. $\frac{3}{4}$ g. st.; talrik i april och maj; av 14 st. erhöles endast en hona; häckar icke sällan; ägg funnos d. $\frac{15}{4}$ — $\frac{1}{5}$, RADDE. Förekommer på Kamtschatka och Kurilerna, enl. PALLAS, till hvilkens, ävensom till SCHRENCKS och RADDES beskrifningar för övrigt må hänvisas.

Hon är i vildt tillstånd en av de vanligaste Gässen i Kina, SWINHOE. Hålles tam sedan lång tid tillbaka i Ö. Asien, derifrån kommen till Persien och Ryssland och även under förra århundradet till Sverige. Kommer till och övervintrar i stor mängd i Kina; jagas och torgföres i mängd till Shanghai och Tientsin. Dess läte är mycket starkare än den vanliga tama Gåsens, DAVID. Liksom den vilda stammen är den från Hongkong grå; derifrån hemfördes en levande med Eugénies expedition. Den kallas även Honolulu-gås; jag såg likväl icke någon sådan i Honolulu, dit den förts från Kina. Den hvita har först i senare tid blivit känd.

I N. Japan allmän, DAVID, OUSTALET.

I 15:de århundradet omtalades från Kina hvita Gäss, dubbelt så stora som de i Europa vanliga tama och med knöl. Från Kina anses den hava blivit förd till Indien. Indiens tama Gås säges vara en avkomma av denna och *A. cinereus*, BLYTH. SUNDEVALL beskrev den efter sitt besök der. Alla utvuxna Gäss, som E. v. MARTENS såg i Indiska arkipelagen hade mer eller mindre utvecklad näbbknöl, och lätet liknade ljudet av en trumpet. De voro mest hvita, ofta med näbb och fötter gula; ansågos vara bastarder av denna och vår tama Gås, hvilket dock icke är säkert. De kallas på malaj-språket Ganza, liksom på portugisiska; 'har manne namnet med Gåsen från Makao av portugiser förts till Indiska arkipelagen?' enligt brev 1861 från Singapore av O. v. MARTENS.

Från Ö. Afrika (Egypten och troligtvis tam) nämnes den utan vidare uppgift av CABANIS.

I Tyskland funnos de, enl. FRITSCH, 1763, här och der spridda och fortplantade sig även med vanliga Gäss. Fortplantade sig ofta sedan 1816 i zoologiska trädgården i Schönbrunn, WEINLAND.

LINNÉ kallade den först i sin Resa till Vestergötland Kinesisk Gås, senare Turkisk eller Sibirisk Gås. Färgen varierade; hon var större än vanliga tama Gäss (i Vestergötland eller Uppland).

Hon är livlig; hennes läte liknar 'gahi-i', honans 'gak-ak'. Är hårdig och tål klimatet i Tyskland, Småland, Vestergötland och Stockholm.

De förtära hvarjehanda växtämnen, i tamt tillstånd köksaffall och säd.

Börjar i Tyskland lägga ägg i slutet av jan. eller början av febr. Borttagas äggen, lägger hon 40—50 st. I ett fall, sedan hon tidigt lagt 38

ägg, började hon åter i juni och lade 8 st. Hon bör ej få börja ruva förr än i april; utkläckas ungarna för tidigt, dö de lätt. Äggen ruvas 27—29 dygn. Familjen skyddas väl av hanen. Ungarna förtära kål, sallat, rovblad, klöver m. m. Korsning med vanliga Gäss rekommenderas.

Bastarder: *A. cygn.* ♂ + *A. bern.* ♀: ofruktbar avkomma; + *A. cinereus* fruktbar; + *A. pallipes* fruktbar; + *A. canadensis*; + *A. aegyptiacus*; *A. cinereus* ♂ + *A. cygnoides*: fruktbar avkomma, DE SELYS m. fl.

Köttet av den tama smakade oss i Kina särdeles väl och liknade det av vår vanliga Gås.

Anser hispanicus ('an potius guineensis') WILL., Orn. 1676, 275. RAY, Syn. 1713, 138. MARS., Danub. V 1726, Tab. 50. ALB., Ois. I 1750, 79, L'Oie d'Espagne Tab. 91.

Anser cygneus guineensis RAY, Syn. 1713, 138.

Anas rostro semicylindrico, basi gibbo L., Fn. 1746, 32.

Kinesisk Gås L., Västg. Resa 1747, 145.

Anser cygneus, Turkisk Gås L., S.N. ed. VI 1748, 22.

Anas cygnoides L., Fn. 1761, 38. *α australis* + *β orientalis* L., S.N. X 1754, 122; XII 1766, 194. GM., S.N. 1788, 502 + *A. orientalis* l. c. 503.

Th. Muscovian Goose ALB., Ois. II 1750, 58, Tab. 91-2; KLEIN, Vögel 1760, 239.

Anser cygnoides ALB., Ois. I ed. 1750, 90. PALL., Zoogr. II 1811, 218. SWINH., Ibis 1861, 344; P.Z.S. 1871, 416. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 106. E. v. MARTENS, Z. G. 1862, 12; 1872, 210 (obs. err. typ.), Schwanengans. CABANIS, V. d. Decken Reise O. Afr. III 1869, 51. DRESS., Ibis 1876, 418. DAV., OUST., Ois. d. l. Chine 1877, 493. FINSCH, Abh. z.-b. G. '1878, 130'; 1880, 258.

Anser guineensis BRISS., Orn. 1760, 280.

Anser moscoviticus BRISS., l. c. 277.

Anser chinensis 'FRISCH, Vög. 1763, Tab. 153-4'.

Cygnopsis sinensis STEPH., SHAW, Zool. XII II 1824, 22.

Cygnopsis cygnoides BRANDT, Bull. Ac. Pet. 1836, 37. BONAP., Compt. rend, Sep. 1856, 22. DYB., TACZ., J.f.O. 1873, 108. TACZ., Bull. Soc. Z. Fr. II 1877, 43.

Anser ... domesticus SUNDEV., Phys. Sällsk. Tidskr. 1838, 210.

Anser [Cygnopsis] cygnoides v. SCHRENCK, Amur 1860, 457, 561. WEINL., Z. G. 1861, 26. RADDE, O. Sib. II 1863, 72, 350.

Anser cygnoides (ferus) BLYTH, Ibis 1870, 176. SWINH., Z. G. 1876, 62.

Schwan- oder Hückergans DURIGEN, Geflög. (1886) 1885, 438.

Bastarder, DE SELYS, Bull. Belg., ref. N-a 1856, 396.

227. HAVREGÅS, *Anser leucopsis* BECHST.

Rutgås, Prutgås. Pl. LVII, fig. 4.

Näbb svart, kort; panna, huvudets sidor, haka hvita, hjessa nacke, hals och fötter svarta.

Längd: ♂ i ruggning 694 m.m., medlet av juli 1872, Tamsö, COLLETT.

1. *Hane, gammal*, juli, Ålands skärgård.

Näbb svart, munvinkel uppdragen, näsås sluttande, kullrig, näbbås framom näsborrarna något nedtryckt. Käkkant framåt nedskjutande. Pannvinkel avrundad. Näsborrar ovala, framtill vidast. Iris 'brun'. Huvud ovan framtill hvitt, baktill likasom nacken svart, vid ansigtsranden obetydligt mörkbrun; ögontrakt, ögonvrå, huvudets sidor, tinningar och haka hvita; ansigtsrand nedtill avrundad. Hals och kräva svarta med inblandade svartbruna fjädrar med mörkbrunt bräm. Rygg svart med svartbrunt bräm; skulderfjädrar grå, mot spetsarna svarta, kanter gråbruna; kors svart; övre stjärttäckare hvita, de mellersta kortare, svarta med hvita spetsfläckar, andra med hvitt utfan. Stjert tvär, utåt något avrundad, svart med mörkbruna spetskanter, spolar brunsvarta; stjärt pennor 8 par, undertill mörkbruna. Bröst hvitt; sidor grå med hvita bräm; mage, undre stjärttäckare och slaksida hvita. Vingar spetsiga, tumvinge med 3 fjädrar grå, spetsar svarta spetskanter å 2 och 3 hvita, handpennor 10: 2 > 1 = 3, 2 och 3 i utfanet, 1 och 2 i infanet utskurna, infan och spetsar brunsvarta, spolar mörkbruna; armpennor 15, grå, spoltrakter, spetsar och spolar brunsvarta; armbågspennor 3 grå, spetsarna brunsvarta, 1 > armpennorna; överarmpennor smala, grå, spetsar trubbiga, mörkbruna med hvita kanter; handtäckare grå, spetsar svarta, spolar mörkbruna, de små grå, utbräm svart, i kanten hvitt; de övriga täckarna grå, mot spetsarna svarta, spetskanter hvita; undre hand- och undre armtäckare brungrå med hvita spolar, de mellersta gråhvita; undre kanttäckare grå med hvitt bräm; undre överarmtäckare långa, vitgrå. Fötter svarta; vad svart med gråbrunt bräm; skenben fjäderklädt till hälletens översta del. Tars överallt nättecknad; tår: första leden av 4:de tån nättecknad, de övriga ringlade, 3 > 4 > 2 > 1; simhud svart, den emellan 3 och 4 tån bågformigt utskuren; klor: 3 vidgad > 2 > 4 > 1, 1 når ej marken.

2. *Hane, gammal*, oktober, Öresund.

Lik den förra, men pannan och huvudets sidor med spridda, svarta bräm; ögonvrå upptill med svart band, för övrigt vit med svarta spetsar; hals svart. Rygg, skulderfjädrar och övre vingtäckare med hvita bräm; kräva

nedtill med svaga, hvita spetskanter. Handpennor mot spetsen och utfan svarta.

3. *Hane, gammal*, oktober, Öresund.

Liknar n:o 1, men ögonvrå vit, överst med svart band. Hals och kräva svarta. De större skulderfjädrarna och vingtäckarna med hvitt bräm, handpennor = n:o 2.

4. *Dundrägt*, enl. MARCHAND, 1868.

Näbb svart, huvud gulvit, hjessa och ögontrakt grå, övre delar grå, vingar grå och hvita, slaksida gulvit, krävans sidor grå, undre delar vitgula, fötter svartgrå.

5. *Ung*, PAYKULL, Riksm.

Näbb kort, näbbås starkt nedtryckt, näsås kullrig, sluttande; nageln, hvars spetskant är grå, smal, längden > bredden. Käkkant baktill rät, framtill neddragen. Pannvinkel framdragen, spetsig, sjelfva spetsen avrundad. Panna vit. Huvud framtill hvitt med gråsvarta spetskanter, baktill och nacke svarta; ögonbåge vit med svarta spetsfläckar; ögonvrå svart; huvudets sidor hvita. Hals och kräva brunsvarta. Rygg svart med mörkgrått bräm. Bröst hvitt; sidor vitgrå med hvitt bräm, baktill grå, mot spetsarna mörkbrunt spräckliga, bräm breda, hvita. Vad svart, nederst gråvit.

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	5 j.
Huvudets längd.....	85	85	c. 82	82
Näbb, längd till pannan.....	33	33	32—37	26
» » » munvinkeln.....	34	37	36	32
» » från spetsen till näsborrarna.....	18	18	17	16
» höjd vid roten.....	21,5	19	19—20,5	15,5
» » » näsborrarna.....	13	14	12,5	12,5
Gapets bredd.....	18,5	20	20	18
Näbbets bredd vid näsborrarna.....	16	16	15,5	14
Näbbnagelns bredd.....	11,5	12	12	9,5
» längd.....	11,6	12	11	10
Näsborrar.....	7,5 × 2,5	7,3 × 4	7 × 3	6 × 2
Vingens längd, direkt.....	374	384	369	359
Tumvinge.....	160	188	177	145
Stjert, längd.....	140	140	137	122
Stjertspets framom vingspetsarna.....	0	0	0	c. 20
Tars.....	75	71	77	70
Mellantå med klo.....	63	68	67	57

Ägg. Nästan elliptiska eller ovata, temligen finkorniga, hvita eller smutshvita.

1. 1870, Spetsbergen, 78—79° n. br., BARTELS. Ovat, trubbigt, hvitt, glänsande.

2. Den 7 juni 1860, Chartres Zool. park, MOESCHLER. Smutshvitt.

	<i>N</i>	1	2
Äggets längd		62,7	71,3
» tjocklek		41,5	51,5
» spets.....		21,2	19,8
» reducerade längd.....		1,51	1,38
» rektangel.....		2602	3672

Ägg: 71,5—75×46—48, COLLIN.

Synes regelbundet komma till Julianehaab under bortflyttningen, HOLBØLL. Besöker regelbundet S. Grönland. Man skall hava fått ägg från någon trakt av Grönland, REINHARDT.

Är på Island talrikast i SV. delen, men ej heller sällsynt i Nordlandet; kommer under flyttningstiderna i stor mängd i medlet av april, uppehåller sig i dalarna, på ängar och fält tills emot slutet av maj, försvinner då och återkommer till kusterna i början av sept. och lemnar ön i medlet av okt. Hon är lätt att tämja och blir temligen gammal, FABER. THIENEMANN såg henne i stora flockar komma i riktning från Grönland till Islands N. och NV. kust, NAUMANN. Erhållen med ägg från Island 2 gånger; kallas Rhota efter lätet; köttet är utmärkt; hon kommer i stora flockar tidigt på våren till Nordlandet, enl. MOHR, 1786.

På Färöarna sällsynt, kallas Brangaas, H. C. MÜLLER; erhållen i juni 1864, 20 1867 och d. 30, COLLIN.

Träffad på Spetsbergen, O. TORELL. Erhållen i Bellsund 1858, finnes i museet i Lund, QUENNERSTEDT. Exemplaret är tydligen ditfördt av TORELL. Flockar sedda vid Rotjesfjell; på Barents land. Hon är temligen sällsynt, NORDENSKIÖLD, 1880.

Erhållen i Ostfinmarken, RASCH, 1838. En gång på Angsnæs i Næsseby, SOMMERFELT, 1861. I Ö. Finmarken ej talrik, SCHRAEDER. Synes hava erhållits från Norge på BRÜNNICHS tid, 1764. Norges kust besöker hon under flyttningstid, men endast fåtaligt. Ett par infann sig årligen 1873—76 och häckade på Borgevær

i Lofoten; ägg 70×47, enl. COLLETT. Erhållen under flyttning vid Ranenfjord, 66° 10' n. br., STEJNEGER, 1873. På Jäderen om hösten, BAHR. Erhållen vid Bergen d. 19 1864, COLLETT, och d. 30 1879, samt på Karmöen d. 12 1877, STEJNEGER, 1880. Vid Christiansand våren 1867, COLLETT.

I Sverige temligen sällsynt, har icke här träffats häckande. Från Lappland var hon möjligtvis känd av LINNÉ; jemför båda upplagorna av hans Fauna. I trakten av Upsala vår och höst sällsynt, MESCH, 1844. I trakten av Karlstad sällsynt, flere erhållna på våren, en i slutet av april 1847, CEDERSTRÖM. Även omnämnes hon från Venerns kust av HAMMARGREN, 1853. En gammal hane erhållen från Stockholms skärgård den 18 maj 1852. Enligt berättelse av Baron TH. EHRENKRONA skola tvenne ex. funnits till salu på torget i Linköping 1834; för övrigt okänd här, enl. meddel. av LUNDBORG.

Från Bohuslän ej känd av MALM; sedd der i slutet av sept., enl. meddel. av KOLTHOFF, som även träffat henne i trakten av Kalmar. NAUMANN säger, att hon förekommer i Sverige i ej ringa antal. Kommer under mars månad till Skåne, uppehåller sig der kort tid; i slutet av sept. eller början av okt. i stora(?) skaror, håller sig då vid kusten eller å sädesåkrar, NILSSON. I NÖ. Skåne mera skygg än Prutgåsen; ensamma individer kan man vara säker att få skjuta. I sept. till okt. samla de sig i stora(?) skaror; tusenden av båda(?) arterna skjutas, GADAMER. För övrigt visar hon sig temligen sällan. Under lindriga vintrar övervintrar hon stundom i Skåne, såsom vid Trolle-Ljungby, der hon betade på brodden, WALLENGREN, 1854. På flyttning i trakten av V. Vram, LILLJEBORG. I febr. 1872 sågos 3 st. vid Vedelsbäck, enl. meddel. av C. MÖLLER. Erhållen i Tomarp d. 20 1853, enl. meddel. av EURENIUS. Skjutes högst sällan vid Skånes Ö. och S. kust.

Inalles erhöill N. BRUZELIUS 4 st., neml. den nyssnämnda från Tomarp, en gammal ♂ vid Valleberga d. $\frac{2}{11}$ 1874, nu i Upsala museum, en ♀ vid Bosjö d. $\frac{19}{11}$ 1874, en ♂ d. $\frac{2}{11}$ 1878, nu i Ystads museum, de sistnämnda således nära Ystad, enl. meddel. av N. BRUZELIUS. Uppgifterna om dess talrikhet förhastade.

Kommer till Danmark, enligt KJÆRBØLLINGS uppgift 1850, sparsamt, men årligen. Erhållen i Öresund under okt., se ovan. Inköptes hos en vildthandlare i Köpenhamn d. $\frac{4}{11}$ 1843 av P. A. HOLM enl. samtidigt meddelande; den kom till Sverige. Kommer vår och höst till sydkusten av Falster. Ödelägger betesmarkerna i synnerhet på Bötö och Gjedsergaard, der justitierådet FRIIS upptecknade följande, av KJÆRBØLLING meddelade tabell, över fogelns flyttning:

År.	V å r.				H ö s t.			
	Kom.	Vind.	Bortfl.	Vind.	Kom.	Vind.	Bortfl.	Vind.
1817	$\frac{8}{3}$	SV.	$\frac{20}{5}$	SV.	$\frac{30}{9}$	N.	$\frac{18}{10}$	N.
1818	$\frac{27}{2}$	V.	$\frac{13}{5}$	SV.	$\frac{24}{9}$	N.	$\frac{28}{10}$	NO.
1819	$\frac{4}{3}$	V.	$\frac{12}{5}$	V.	$\frac{6}{10}$	NO.	$\frac{25}{10}$	N.
1820	$\frac{12}{3}$	V.	$\frac{19}{5}$	V.	$\frac{8}{10}$	NO.	$\frac{4}{11}$	N.
1821	$\frac{8}{3}$	SV.	$\frac{9}{5}$	V.	$\frac{23}{9}$	N.	$\frac{24}{11}$	N.
1822	$\frac{3}{3}$	?	?	?	$\frac{23}{9}$	?	okt.	?
1823	$\frac{11}{3}$	?	?	?	$\frac{3}{10}$	?	okt.	?

Härav ser man, att hon regelbundet kom och bortflyttade om våren med V. eller SV. vind, om hösten med N. eller NO., således med vinden. Erhållen ofta i Ulfshale. I Jutland i stor mängd, NAUMANN. Kommer till Nordfriesiska öarna i aug., ROHWEDER, 1880. Vid Eiderstadt, Slesvig, NAUMANN. I det inre av Hertigdömena tillfällig; å Ö. kusten sällsynt. På V. kusten i utomordentlig mängd årligen å vissa platser; kommer i sept., bortflyttar i nov., återkommer i april, men stannar då endast kort

tid; förföljes av Havsörnen, se nedan, BOIE, 1819. Under mars, apr. och från medlet av sept. till och med nov. teml. talrik å båda kusterna, dock knappt så talrik i Ö. som i V.; väljer vissa platser, ROHWEDER, 1875. I Slesvig och Holstein 1876 regelbunden på flyttning i sept. till nov. i stora skaror, Jahresb. Årligen i mängd vid Husum, NAUMANN; 1877 skötos flere på Nordsjön, Jahresb. Vid Flensburg 1878 regelbunden på flyttning.

På Finlands NV. ishavskust sällsynt. Vid Enare d. $\frac{16}{10}$ 1841, enl. MALM, som ansåg den häcka här, hvilket icke bekräftats. I Sibbo en gång i slutet av maj iakttagen i större flockar och början av juni enl. en äldre anteckning; enl. PALMÉN d. $\frac{3}{5}$, $\frac{20}{5}$; i Kittino d. $\frac{7}{5}$, Esbo d. $\frac{20}{5}$, $\frac{4}{6}$, Kyrkstätt d. $\frac{20}{5}$ och under stark storm d. $\frac{11}{5}$. På Åland d. $\frac{28}{5}$ och i juli, allt under åren mellan 1833 och 1867. Vid Esbo d. $\frac{20}{5}$ 1839 fyra flockar, derav en hona erhöills, flyttande från SO. till NV.

Sades häcka i Arkangelska guvernementet, en uppgift, som återgivits av flere, men icke blivit bekräftad. Vid Arkangel en gång erhållen på våren, SEEBÖHM, 1882. Erhållen i Petersburgs guvernement under flyttning nästan årligen, BRANDT. Matzal på väg norrut i maj. Jareslaw, skall besöka Urals sydvästra sjöar; under flyttningarna talrikt i Charkow, enl. CZERNAY.

På Novaja Semlja talrikare än på Spetsbergen, NORDENSKIÖLD. Under flyttning å Estlands, Liflands och Kurlands kusttrakter i slutet av sept. och i okt. samt under senare hälften av nov. ensam eller i små flockar. I Ingermanland träffad talrikare. I Peipus-sjön oftare; vid Reval och Pernau flere gånger erhållen, en gång vid Weissenstein slog en sig ned bland tama Gäss och underhölls länge, RUSSOW. Träffad i Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW.

I N. Tyskland sällsyntare än Prutgäsen, BORGGREVE. Vid Pommern och Rügen icke talrik, sällsynt inne i landet. Kommer

familjevis med Prutgäss; ej vanlig, SCHILLING. I början av nov. nära Greifswald 12 st. efter V. eller NV. storm; annars sällsynt, QUISTORP. Vid Rügen sällsynt; en erhalten vid storm hösten 1880, TANCRÉ. Vid Neuvorpommern 1877 regelbunden om vintern, Jahresb. I Ö. och V. Preussen mycket sällsynt, RATHKE. I trakten av Braunschweig sällsynt på flyttning; erhalten 1859 vid Barum, R. BLASIUS. Träffad i Westfalen och Lippe, v. DROSTE, 1873. I Schlesien under hösten sällsynt; synes förr hava varit talrikare, GLOGER, 1833. Sällsynt vid Main; iakttagen d. 1° 1805 vid Ö. vind och — 4°, R. MEYER. I Mark ytterst sällsynt, har träffats vid Neustadt Ew., RATZEBURG, SCHALOW, 1879. Flyttar över Kurhessen, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen mycket sällsynt, SEZEKORN, 1864. Kommer sällan under flyttning till Rhen- och Maintrakterna, JÄGER, 1858. Ytterst sällsynt i Münsterlandet, ALTUM, 1863. Kommer till Bodensjön stundom under okt. och nov.

Sällsynt i Oberlausitz, TOBIAS. Erhalten i Böhmen, A. FRITSCH, som år 1854 vid meddelandet derom har ett ?.

Från Österrike omnämnd av FINGER; tillfällig, NAUMANN. I Przemyśl erhöles 2 st. under vintern 1838, ZAWADSKI.

I Oldenburg sällsynt, enl. NEGELEIN; 1878 regelbunden på flyttning, 1879 om vintern, Jahresb.

Vid Tyska Nordsjökusten, NAUMANN. I Friesland på kusten då och då i små flockar eller parvis under flyttning, ALBARDA. På Borkum sällsynt, iakttagen d. 1°, 1⁵ 1867; på Hollands kust förekommer hon oftare, men i synnerhet under sträng köld, v. DROSTE; erhalten 1858, d. 2⁵ 1860, i nov. 1837, 1858 och 1866, d. 1² 1865, SCHLEGEL.

I Storbritannien på vissa platser i stora flockar, i synnerhet vid vestkusten stundom i mängd. Torgföres ej sällan i London,

YARRELL. Kommer regelbundet till Irlands kuster, THOMPSON. Skall lemna Englands kärr och kuster i febr., NAUMANN.

I Belgien under flyttning vid kusten, sällsynt inne i landet, DE SELYS.

Å Frankrikes norra kusttrakter under dec. och jan. samt under kalla vintrar; bortflyttar i mars; i Boulogne endast tillfälligtvis inne i landet, DEGLAND, GERBE. Träffad i Seine-inférieure, HARDY, 1855. I Savoyen tillfällig under kalla vintrar, BAILLY. I Provence sällsynt, v. MÜLLER, 1856.

I Castilien på genomtåg. En sedd i Marisma vid Sevilla, SAUNDERS. Erhalten vid Foggia vintern 1877; ansågs av COSTA vara *Bernicla brenta*, GIGLIOLI, 1881.

N. Afrika högst sällsynt, NAUMANN. Erhalten till museet i Leiden, SCHLEGEL.

Förekommer i stora sträckor av Asien och på Japan, TEMMINCK, NAUMANN.

Å Amerikas polarhav, Hudsons bay, N. Carolina, AUDUBON m. fl.

Dess hem, der den fortplantar sig, är den höga Norden. Håller sig för övrigt mest på eller vid havet och mindre på land än föregående arter. Är temligen skygg. Lätet är kort, liknar 'käk kak' eller utdraget 'ka'.

De unga rugga första hösten långsamt, behålla hand- och till en del stjertpennorna till på våren, då de bliva lika de gamla, rugga åter i juli och aug., NAUMANN. Flyttar familjevis eller i stora flockar. En och annan slår sig dervid någon gång ned bland tama Gäss, COLLIN. Vandrar enligt NAUMANN långs kusterna; men visar sig stundom under flyttning även långt inne i landet.

Födan utgöres av åtskilliga vatten- och strandväxter: *Arenaria maritima*, *Plantago maritima*, *Triglochin maritimum*; insekter,

ss. skalbaggar,flugor, larver; maskar, smärre mollusker, men mest vattenväxter, FABER. — Gässen i allmänhet förtära på Nordfriesiska öarna vid ebb *Zostera minor*, vid flod draga de ofta till en mil avlägsna fält, ROHWEDER. — Förtär på Irland *Trifolium repens* med rot, *Ranunculus* och gräs, THOMPSON. Enl. NAUMANN förtär hon, utom åtskilligt redan anfördt, växter med rötter, såsom *Poa distans*, *Juncus bulbosus*, m. fl. Der strandväxter saknas, även andra växter, såsom *Poa annua*, i nödfall även råg- och hvetebrödd. Tam förtär hon säd, i synnerhet havre, bröd, rotfrukter, och avbiter späd klöver, i synnerhet *Trifolium repens*, och gräs, hvarjehanda djur bland tång, uppkastad på stranden. På grundt vatten genom-söker hon detta likasom Ankor. Söker vid ebb tång, *Zostera*, men vid flod går hon till ängarna och förtär gräs. Sväljer även sand och snäckskal. Efter sina måltider hvilar hon över natten nära vatten.

Då man ansåg denna art vara hanen till *A. bernicla*, sade man förr, att även denna utvecklades av *Lepas anatifera*, hvilket förkastades av HILLS m. fl., som med skäl påstod, att den lade ägg såsom andra foglar.

Underhålles i flere zoologiska trädgårdar. Blir lätt mycket tam. Trives bäst i en trädgård med en damm, med gräsmark. Behöver även om vintern öppet vatten. Hos NAUMANN blev en över 20 år. Levde i zoologiska trädgården i Hamburg över 5½ år. Lade, enl. NIEMEYER, 5 ägg och utkläckte en unge i i zool. trädg. i Hannover. Frambringar i tamt tillstånd bastarder med *A. albifrons*, SCHLEGEL, 1866. Frambringar bastarder med *A. canadensis*, ofruktbara; *A. cinereus* och *A. bernicla*, DE SELYS.

Fiender: Boie såg 12 st. Havsörnar följa en stor flock.

Skjutes från bakhåll, i en skyttegrop, eller såsom i Holland

fångas hon i nät. Köttet av de unga är fint och välsmakande, men har en vild smak, som icke för alla är angenäm.

Hvilka parasiter, som leva bland fjädrarna på denna art, är okänt.

Inelvsmaskar:

Heterakis dispar ZED.; *Strongylus nodularis* RUD.; *Notocotyle triserialis* DIES.; *Tenia setigera* FRÖHL.; den andra i ordningen i ventrikelns hinnor, de övriga i tarmarna.

Bernicle or Clakis CLUS., Exot. 1605, 368. WILL., Orn. 1676, 274; ref. SIBBALD, Scot. ill. II 1684, 21. RAY, Syn. 1713, 137.

Cravant s. Oye Nonette BELON, 'Av. 158'. ALDROV, Orn. III 1603, 73, 166.

Bernicla BRISS., Orn. VI 1760, 300; ed. 1763, II 441 (excl. nonn. synonym.).

?*Bernicla minor* BRISS., l. c. VI 302. LATH., Ind. II 1790, 844.

Anas erythropus L., Fn. II 1761, 116, part. 'Mas'; Am. Ac. VI 585. GM.,

L., S.N. 1788, 512. LATH., Ind. II 1790, 843; LATH., B. III, II 1798, 405;

IV, II 1812, 508. RETZ., Fn. 1800, 116. Cf. CRANTZ, Grönl. I, 1769, 107.

LANDT, Færö 1880, 248 part. Branngås.

Anser erythropus BRÜNN., Orn. 1764, 14 part.?

Bernacle PENN., Br. Zool. II 1776, 577.

Helsing, *Bernicla* OLAFS, Isl. I 1774 p. 34. *Anas collo nigricante* OLAFS., l. c. II 1775, 292. Rhota, *Anas*, Helsingen l. c. Tab. 33.

Anas bernicla MOHR, Isl. Nat. 1786, 20.

Anser leucopsis BECHST., Nat. D. IV 1809, 921. MEY., W., Tasch. 1810, 557.

CUV., R. A., 1817, 531 not, Bernache. KÜHL, Beitr. III 1820, 90.

NILSS., Orn. II, II 1821, 240; Fn. II 1858, 406. FABER, Prodr. 1822, 80;

Hoch. Vög. 1826, 33, 181. HORNSCH., Greifsw. Ac. Zeitschr. I 1822,

56. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 180. BREHM, V. D. 1831, 847.

GLOG., Schles. Wirb. 1833, 55. HORNSCH., Sch., Verz. 1837, 19. BREWER,

Bost. J. N. H. 1837, 438. SCHINZ, Fn. helv. 1838, 125. AUDUB., Syn.

1839, 271. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 382. ZAW., Fn. 1840, 126.

TEMM., Man. IV 1840, 520. DE SERR., Migr. 1842, 98. DE SEL., Fn. Belg.

1842, 238. NAUM., V. D. XI, 1842, 378; XIII 1860, 296, v. BALD. JARD.,

B. of Gr. Brit. IV (1843) 77. HOLB., Krøy. Tidsskr. 1842-3, 433; Übers.

v. PAULS., 1846, 62. MALM., Krøy. Tidsskr. 1844, 209. SUNDEV., V.

A. H. 1844, 383; Öfv. V. A. F. 1874 n. 3, 24. RATHKE, N. preuss.

Prov.-bl. 1846, 15. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 310; N-a 1854, 268.

KJÆRB., N-a 1850, 3 H., 53; Danm. Fugl. 1852, 358; Sk. Nat. 6 Möte 1855,

253. EBEL, Geogr. Nat. 1850, 336. CED., Carlst. 1851, 12, 13. SCHWAAB,

Nat. Kurh. 1851, 75. v. MIDD., Reise II II 1851, 228. NEGEL., N-a 1853, 63. TOB., J.f.O. 1853, 217. SCHRAD., l. c. 316. HAMMARGR., N-a 1853, 295. GAD., l. c. 408. BALD., l. c. 437. HARTL., J.f.O. 1854, 254. BAILLY, Orn. IV 1854, 339. LLOYD, Ant. 1855, 167. DEGL., N-a 1855, 419. HARDY, l. c. 422. BOLLE, J.f.O. 1856, 168. v. MÜLL., l. c. 232. R. BLAS., Ber. D. Orn. Ges. 1862, 71. HALL, Montr. 1862, 413. MALMGR., Öfv. V. A. F. 1863, 107. ALTUM, J.f.O. 1863, 120. SEZ., Ber. Cass. 1864, 41. COLLETT, Christian. 1864, 205. R. MEY., Z. G. 1865, 438. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 104. ALBARDA, Herkl. Fn. III 1866, 229. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1867, pl. 18. NIEM., Z. G. 1868, 72. BORGGR., Nordd. 1869, 127. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 355; Fogl. Flytt. II 1873, 37, 41 etc.; Zugstr. 1876, 50; Antw. 1882, 42, 61-2, 71. v. DROSTE, Z. G. 1873, 144. BOD., Zool. G. v. Berl. 1875, 19. ROHWED., Vög. Schl. H. 1875, 19; v. HOM., Reise 1880, 82. SCHAL., J.f.O. 1876, 14. BOLAU, Z. G. 1869, 366. E. v. HOM., Reise 1880, 63. TANCRÉ, v. HOM., Orn. Br. 1881, 272; Wand. 1881, 93. NORDENSK., Vega I 1880, 118, 120. SEEB., Ibis 1882, 385. [Nec *A. leuc.* nec *A. albifr.* LÖWENHJ., V. A. H. 1843, 404; 1855, 457 = *A. erythr.*]

Anser bernicla PALL., Zoogr. II 1811, 223. 'FELM.' THOMPS., Irel. III 1851, 46.

Anas leucopsis TEMM., Man. ed. I 1815, 530; ed. 2, II 1840, 823. BOIE, Wied. Z. Mag. I III 1819, 138.

Bernicla leucopsis BOIE, Isis 1822, 563. STEPH., SHAW, Gen. Zool. XII 1824, 59. L. BREHM, V. D. 1831, 847. EYTON, Anat. 1838, 86. A. FRITSCH, Cat. 1854, 39; V. E. 1870, 401; Wirb. Böhm. 1872, 83. FING., Abh. z.-b. G. 1857, 564. v. HOM., J.f.O. 1859, 370. REINH., Ibis 1861, 12. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 28. R. MEY., Jahresb. Offenb. 1858, 32; Z. G. 1865, 438. DEGL., G., Orn. II 1867, 488. COLLETT, Vid. S. Forh. 1868, 176; 1871, 59; N. Mag. f. Nat. Sep. 1877, 112. QUENN., V. A. H. VII n. 3, 1868, 31. v. DROSTE, J.f.O. 1868, 43; Bork. 1869, 271. MALMGR., J.f.O. 1865, 210; Ibis 1869, 230; Sällsk. pr. Fn. & Fl. Not. 1869, 399. SAUND., Ibis 1871, 396. (LINDBL.) Jägarf. Tidskr. 1872, 191; 1874, 191. STEJN., J.f.O. 1873, 306. COLLIN, Sk. Fugl. 1877, 646. RUSSOW, Orn. 1880, 170. GIGL., Ibis 1881, 185.

Bernicla brenta COSTA, t. GIGL. Ibis 1861, 185.

Brenta leucopsis 'STEPH., Pl. enl. 1855', t. GRAY, Gen. III 1849 (607). Jahresb. J.f.O. 1877, 335; 1878, 430; 1880, 87, 401. STEJNEG., N. Mag. f. Nat. 1880, 146. BRANDT, J.f.O. 1880, 247. SCHAL., l. c. 276.

Bastard DE SELYS, Bull. Belg., ref. J.f.O. 1854, 65; N-a 1856, 395-6.

228. PRUTGÅS, *Anser bernicla* L.

Anser torquatus. Pl. LVII, fig. 5.

Näbbås föga nedtryckt och liksom huvud och hals svarta.

Hos gamla hvitt band å halsen; ♂ > ♀.

1. *Hane*, sommardräkt, Spetsbergen.

2. *Hane*, gammal, 7 september, Färöarna.

Käkkant framom munvinkeln neddragen, för övrigt nästan rät utom vid nageln, lameller nå baktill nedom käkkanten; munvinkel uppdragen. Näsborrar framom käkkantens midt. Huvud svart. Hals, förutom sidhalsens hvita fläckar, svart, kräva grå med hvitt spetsbräm. Rygg och de mindre skulderfjädrarna svartgrå med gråhvita spetsbräm, de större af de senare, korset och de mindre övre stjerttäckarna gråsvarta, de större av de sistnämnda < stjertpennorna och hvita; stjertpennor 8 par, alla svarta, nya. Bröst främst och sidor = krävan, för övrigt hvitt; mage och undre stjerttäckare hvita, de längsta av dessa lika långa som stjertpennorna; slaksida hvit. Vingarnas fjädrar med spolar svarta, vid roten grå, tumvingen svart; handpennor: 1 liten = den hos nr 4; stora 10, svarta; armpennor 16 l. 15, armbågspennor 3 l. 4; överarmpennor gråsvarta; handtäckare gråsvarta; armtäckare svarta, spetskanter grå, de mellersta gråsvarta med gråhvita spetskanter; kanttäckare gråsvarta; för övrigt lik nr 4.

3. *Hane*, oktober, Färöarna, H. C. MÜLLER.

Sidhalsens hvita fläck utgöres av ett tvärstreck hvita fjäderspetsar. Skulderfjädrar grå med gråhvita spetsar. Stjert svart med hvita spetsar. Vingar med spolar svartbruna. Överarmpennor grå med hvit spetskant; armtäckare, även de större av de mellersta svartgrå med bredt, gråhvitt spetsbräm; kanttäckare grå med hvit spetskant. Fötter blygrå.

4. *Hane*, oktober, Kalmar.

Näbb svart, nagel nästan cirkelformig med nedböjd kant, näbbås rät, men framom näsåsen något nedsänkt. Käkkant bågböjd, överkäkens tänder låga, sträcka sig ej nedom käkkanten, käkrot hög. Pannvinkel rät. Näsborrar nästan jemnbreda, näslock sluttande med rät kant. Ögon små. Huvud svart; ansigtsrand framåt bågböjd. Hals svart, nedåt med svaga gråsvarta spetsbräm, sidhals upptill med ett hvitt tvärband af överst hvitspetsade, nedtill över spetsarna hvitbandade fjädrar; kräva svart. Rygg och skulderfjädrar dels grå med gråbrunt spetsbräm och grå spetskanter, dels gråsvarta, enfärgade, kors svart, de bakersta, största, få fjädrarna nötta, svartbruna; övre stjerttäckare hvita, de längsta nötta. Stjert avrundad; stjertpennor 8 par, de flesta svartbruna och med nötta, gråbruna spetsar, 1 och 6 svarta,

nya. Bröst mörkt blågrått; sidor blågrå, mot fjäderspetsarna gråbruna, spetsbräm gråhvit; mage fram till och i midten längre bakåt blågrå med hvita spetsbräm, bakåt vitt; undre stjärttäckare hvita, de längsta något > stjärt pennorna; slaksida vit. Vingar spetsiga, spolar brunsvarta och svartbruna; tumvinge med 4 fjädrar, gråsvarta; handpennor: 1 liten, smal, spetsig < 1:sta handtäckaren; stora 10, svarta, med något skiftande åt grått, $2 > 1 > 3$, utfan å 2 och 3 mot spetsen utskuret; armpennor 16, svarta; armbågspennor 3, svarta, 1 föga > 16:de armpennan; överarmpennor 7, svartgrå, 5 längst; handtäckare svartgrå, likasom de små; armtäckare och de mellersta dels svartbruna med något ljusare spetskanter, dels svartgrå, enfärgade. Kanttäckare svartgrå; alla undre täckare svartgrå; undre överarmtäckare 10, långa, den 8:de längst. Vadtäckare svartgrå; skenben fjäderklädt nästan till hälen. Fötter brunsvarta. Tars hoptryckt, med små sköldar och nätformiga sköldsömmar; tår $3 > 4 > 2 > 1$; 1 kort, når ej marken; klor svarta, krökta, 3 bred > $2 > 4 > 1$.

5. *Hane i ruggning*, oktober 1875, Kalmar.

Huvud svart, men med inblandade talrika svartbruna fjädrar. Kräva svart av nya utvuxna och utväxande fjädrar med inblandade bruna. Rygg och skulderfjädrar, de flesta gråbruna, gamla; övre och undre stjärttäckare nästan lika långa som de längsta stjärt pennorna, dessa till höger nya 2, 5, 7, 8, de övriga gamla, till venster nya 1 och 2 yttre, gamla endast 2 st., de övriga utfallna, de nya > de gamla. Bröst blåsvart av nya, gulbrunt av gamla fjädrar; mage = n:r 4, men bräm grågult å gamla, vitt å nya fjädrar. Undre handtäckare 1 och 2 grå, nya, de övriga gråbruna gamla; undre armtäckare alla grå, nya, de mellersta svartgrå, nya, utom de bakersta, gråbruna, gamla; undre kanttäckare svartgrå, nya.

6. *Hane, gammal*, ren vinterdräkt, 2 januari, Dalarö.

Halsband bredt å sidhalsen; rygg, skulderfjädrar och armtäckare mörkt blygrå med svaga, föga blekare bräm och svaga tvärband, vingpennor svarta. Bröst mörkbrunt, sidor likaså med vitt, bredt bräm.

7. *Hane, gammal*, april, Pommerns kust.

Halsband å sidhalsen, smalt, spolformigt. Rygg, skulderfjädrar och armtäckare gråbruna, kors med bleka bräm. Bröst grått med hvita bräm; sidor brungrå med breda, hvita bräm. Vingpennor svartbruna.

8. *Hona, sommardräkt*, Spetsbergen.

9. *Hona*, oktober, Färöarna.

Hals alldeles svart utan vit fläck eller hvita fjäderspetsar. Rygg och skulderfjädrar = n:r 10. Stjärt med gråhvit, oregelbundna, något spräckliga spolar. Armpennor och armbågspennor med hvita spetskanter; handtäckare svarta med gråhvit spetskanter; undre täckare grå. Fötter blygrå.

10. *Hona*, oktober, Färöarna, H. C. MÜLLER.

Sidhalsens fläck något bredare än hos n:r 7, av hvita fjäderspetsar. Rygg och skulderfjädrar med gråhvit spetsbräm. Stjärt pennor: de inre med vitt spetsbräm, de yttre med hvita spetsar. Vingens spolar brunsvarta; armpennor med vitt spetsbräm, inåt tilltagande; armbågspennor med hvita spetsar; handtäckare med vitgrå spetskanter; armtäckare, även de mellersta, med hvita, breda spetsbräm; kanttäckare grå med vitgrå spetsar; undre handtäckare: de inre av de mellersta grå med vitt infan; undre armtäckare: de mellersta grå med små hvita spetsar; undre överarmtäckare med gråhvit spetsar. Fötter blygrå.

11. *Hona*, september 1844, S. Skåne.

Halsband vitt, kort, smalt å bakre delen av sidhalsen. Rygg och skulderfjädrar blandade gråbruna med bleka, nötta, brungrå bräm och mörkbruna med något blekare bräm; bröst mörkt blygrått, sidorna likaså med bredt, vitt bräm. Vingpennor brunsvarta. — Enl. en samtidig anteckning.

12. *Dundräkt*, 27 juli, Taimyrfloden.

Ovan grå, undertill vit, kräva ljusgrå. Näbb- och klosspetsar hvitaktiga. — Enl. v. MIDDENDORFF.

13. *Hane, ung*, 7 oktober 1876. Stockholms skärgård.

Näbb svart, huvud svart, vid näbbroten med dragning åt grått. Hals och kräva svarta utan vitt. Rygg och skulderfjädrar svartgrå, de senare med grå till hvita spetsar; kors svartgrått, å sidorna med vitt bräm; övre stjärttäckare: de mellersta lika de sistnämnda, de övriga hvita, de längsta nå nära stjärtspetsen; stjärt pennor 7 par, svarta med utåt tilltagande hvita spetsar. Bröst, sidor och magens framel svartgrå med ljusare grå bräm, mage baktill likasom undre stjärttäckare hvita, de längsta av de sistnämnda nå stjärtspetsen; slaksida vit. Tumvinge med 4 fjädrar svartgrå, 1 tillspetsad med svart spets, de övriga med vitt spetsbräm; handpennor: 1 liten; stora 10, svarta, 2 och 3 i utfan, 1—3 i infan vid spetsarna inskurna; armpennor 14, spetskanter inåt tilltagande, till spetsen hvita; armbågspennor 3: 1 och 2 > armpennorna, svarta med hvita spetsar; överarmpennor smala, långa, svartgrå med hvita spetsar; handtäckare svartgrå med hvita spetsbräm, de små mörkgrå med hvita spetsfläckar; armtäckare gråsvarta med hvita spetsar, de mellersta svartgrå med vitgrå spetsar; kanttäckare svartgrå; undre täckare svartgrå, några av de mellersta undre armtäckarna med hvita spetsfläckar; undre överarmtäckare långa, smala, svartgrå med bruna spolar. Fötter svarta; vad grå med hvita fjäderspetsar; skenben fjäderklädt till hälen. Tars nättecknad; tår $3 > 4 > 2 > 1$, simhud svart, den yttre svagt urringad, den inre rät, 1:a leden av 2:dra tån nättecknad, för övrigt alla ringlade. Klor svarta, korta, 3 bred.

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	6 ♂	7 ♂	8 ♀	9 ♀	10 ♀	11 ♀	13 ♂ j.	15 ♂ j.	16 ♂ j.	17 ♀ j.	18 ♀ j.	19 ♂ j.
Längd	—	599	560	592	567	—	—	—	545	555	—	553	630	593	623	630	595
Huvudets längd	—	—	—	—	—	c. 95	c. 91	—	—	—	81	85	93	89,6	94	95,5	91
Näbb, längd till pannan	c. 34	36	32	32	32	35	34	31	31	30	31	31	34	35	36,3	38,3	34,5
» » » munvinkeln	42	38	37	39	38	40	37	40	35	35	36	36	40	39	39,5	41	37,5
» » från spetsen till näsborrarna	18	18,5	17	16,5	16	19,5	18	16	17	16	17,3	17,5	20	19	18,5	19	18,5
» höjd vid roten (p. = pannvinkeln)	19,5	p. 21	18,5	19	19	19	—	17,5	20	19	17	19	20,8	18	19,5	20,5	19
» » » näsborrarna	11,6	12	13	13	12	12,5	—	11,3	13	12	12	12	14	11,4	12,8	12,9	12
Gapets bredd	—	21	19	20,5	19,5	18	—	—	19	16	18	18	21	18,9	19,6	20,7	18,2
Näbbets bredd vid näsborrarna	14,3	—	—	15,5	15	15	15	14	—	—	15	15	14,6	15,4	15	15,6	14,5
Näbbnagelns bredd	10,9	11,5	10,5	11	10	10,4	11	10,7	10	10,5	10	11	7,8	9,8	10,7	10,5	10
» längd	10,6	11	10,5	11	—	10	11	9,3	10	10,5	10,5	10	9	11	11,3	11	11
Näsborrar	9×2,2	7×1,5	8×2	8×2	—	6,5×1,3	8,3×1,6	8,5×1,8	7×1,5	7,5×1,5	7×2	7,5×2	8×1,4	7×2	9,6×2,2	9×2	9,5×2,3
Vingens längd, direkt	340	335	302	312	296	332	335	330	310	295	304	304	315	314	316	308	325
Vingbredd	—	1160	1135	1645	1122	—	—	—	1078	1082	—	1010	1200	1153	1183	1210	1200
Tumvinge	115	120	120	117	116	120	113	211	114	115	116	108	116	117	119	120	120
Stjert, längd	112,5	120	108	101	95	113	125	116	108	113	105	102	100	113	103	102	105
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	0	0	10	0	0	0	—	0	0	—	0	10	0	15	0	0
Tars	61	61	61	61	60	60	59	57	58	58	59	55,5	69	61,5	68,5	65	63
Mellantå med klo	58	57	57	57	56	58	56	52	55	55	55	52	61	57	63	59	59

14. *Hane, ung*, 10 oktober 1878, Stockholmstrakten.
Liknar N:o 13.

15. *Hane, ung*, 16 oktober 1876, Stockholms skärgård.

Näbb svart. Iris brun. Stjert avrundad. Vingar spetsiga, inåt breda; tumvinge med 4 fjädrar, svarta och svartgrå, 2—4 med vit spetskant, hos 2 obetydlig; handpennor: 1 liten, stora 10, svarta, vid roten svartgrå, 2=1>3; armpennor 13, svarta med hvita spetskanter, å de inre hvita, svartspräckliga spetsbräm; armbågspennor 4, svarta med hvitt spetsbräm. Fötter gråsvarta; simhud svart, den yttre något urringad, den inres kant rät; klor svarta.

16. *Hona, ung*, 18 oktober 1871, Kalmar.

Näbb svart. Ögonlockskanter grå; undre ögonlock med vit halvmånformig fläck. Fötter svarta. Tars svartgrå; simhud vid tårna gråsvart, tån 2 å 1:a leden, tån 4 å 1:a och 2:a lederna med små sköldar, tårna för övrigt ringlade, svarta; klor brunsvarta, 3 bred.

17. *Hane, ung*, 18 oktober 1876, Kalmar.

Näbb svart. Fötter svarta. Tars med föga dragning åt grått; den yttre simhuden svagt urringad, den inres kant rät.

18, 19. *Hanar, unga*, 24 oktober 1876, Stockholms skärgård.

Liknar föregående. Tarsarna nästan rent svarta.

Ägg. Ovata, hvita.

1. Juni 1868, Spetsbergen, ISAKSON och TORELL; a tjockändan något tillspetsad; svagt glänsande; b trubbigt.

2. Samma tid och ort, ISAKSON. Tjockändan tillspetsad; finkornigt, djupa, spridda porer; grönhvita smutsfläckar; något snedt.

3. 1870, Spetsbergen, 78—80° n. br., BARTELS; a ovat, trubbigt, grågult fläckigt; b spetsigt.

N ^o	1 a	b	2	3 a	b
Äggets längd	73,4	72,9	79	68,9	68,2
» bredd	46,6	48	47,8	47,6	48,3
» spets	26,8	24,9	31,2	31,4	19,6
» reducerade längd	1,58	1,52	1,65	1,66	1,4
» rektangel	3420	3499	3776	3760	3362
					3294

Ägg. 70×45, 72×48, 73×49, 76×48, MEVES.

Prutgåsen har sitt hem i den höga norden. JOHNSTON säger 1650, att holländarna träffat den häckande på 'Grönland', hvari genom de gamla sagorna om dess uppkomst blivit ytterligare vederlagda. Jemf. här nedan. Sades häcka på Grönlands Ö. kust, NAUMANN. Enl. SCORESBY, 1820, var den på Grönland talrik. Går längst mot norr, enl. KANE. Häckar å Grönland N. om 73° n. br.; S. derom ej häckande, men förekommer under flyttningstiderna; till Godhavn d. $\frac{6}{5}$ — $\frac{12}{5}$. Sågs vid 72° 11' n. br. 94° v. long. flyga norr ut, WALKER, 1860. Drar då i stora flockar nordligare,

återkommer i mängd i sept.; är om våren mager, om hösten temligen fet och välsmakande, HOLBØLL.

På Island under flyttningstiderna ej sällsynt. Ej här träffad häckande.

På Färöarna kallad Helsingegaas. Mycket sällsynt, enl. HÖJER hos CLUSIUS. Men enl. H. C. MÜLLER, 1863, förekommer den vår och höst regelbundet. Hålles stundom tam bland Änder.

Sades uppkomma av *Lepas anatifera* L., men holländaren BARENTZON träffade d. 21 1579 på Spetsbergen en mängd häckande. Träffad av MARTENS d. 29 på isen. Häckar allmänt, samlar sig i slutet av juli och början av aug. i mängd på SV.-kusten. Sedd i flockar vid Is- och Storfjordarna samt vid Ö. kusten. Den 16 fans ett bo med 2 ägg på Ross islet, 80° 40' n. br., PARRY. Under flyttningstiden och sommaren talrik på sankar och grönskande ställen nedom fjellen. Vid Murchisons bay i början av juli stora flockar, likaså vid Lomme bay den 24. Den 20 sågs på ett litet träsk å Depot-holmen en mindre flock ruggande foglar, som icke kunde flyga. Kläcker icke på holmar vid Spetsbergens norra kust (jemf. O. TORELL, Bidr.), men väl på fasta landet, der bo med 4 ägg fans i slutet av juni, MALMGREN. Häckar på Dunholmarna ibland Ejdrarna, lägger 4—5 hvita ägg i konstlösa bon utan dun. Ruggar i stor mängd vid små insjöar nära kusten, såsom mellan Bellsound och Isfjorden samt på Gåslandet, NORDENSKIÖLD.

Under höst och vår i Ostfinmarken; SOMMERFELT anser henne komma från Spetsbergen. Om hösten i mängd, COLLETT. Kommer stundom till Varangerfjord; erhållen vid Nyborg d. 17 1847. Vid Vardö på våren oftare, häckar icke i Ostfinmarken, flyttar nordligare, SCHRADER. Vid Vadsö sällsynt under vår och höst, enl. meddel. av NORDVI. Från Lindesnäs norrut utefter

hela kusten i mängd, flyttar nära kusten om hösten, ytterskärs om våren; inne i landet sällsynt utom vid sydkusten. En del övervintrar vid SV. kusten. Erhållen 1877 d. 17 på Jæderen, der den, enl. BAHR, om hösten slår ned och är föremål för jagt, enl. BARTH, som meddelar F. A. OTTOS beskrivning derå; Gaulen, såsom den kallas, flyttar förbi Christiansund, der presten om våren bad en bön, att den måtte komma talrikt, KALM, 1753. I Kristianiafjorden sällsynt om våren, talrik längs Norges sydkust. Den jagas ivrigt, RASCH, 1838. I Kristianiatrakten erhållen 3 gånger. I Asker slog en flock om tusental ned, hvilken ansågs tillhöra denna art; erhållen vid Fredrikshald och om hösten vid Hvalöarna och i Smaalenene, COLLETT.

Kommer till Sverige under flyttningstiderna; i slutet av sept. och början av okt. är den talrik utåt kusten av Kalmar län och Blekinge. Häckar ej här i landet. — Erhållen i Mora d. 24 1873, THEORIN, 1880. I Stockholms skärgård om hösten talrik; i slutet av okt. 1780 sköt en bonde 10 st. i ett skott, ÖDMANN. En och annan torgföres i Stockholm. Sedd på Värmdö, ÖDMANN. Ett par gamla foglar erhöles i Mörkö skärgård d. 27, EKSTRÖM. Sällsynt i Södermanlands skärgård, enl. LUNDQVIST; flere gånger sedd vid Nyköping, SUNDSTRÖM. Erhållen i Kils socken, LÖWENHJELM, 1864, och i Hammars socken, SUNDSTRÖM. En gammal hane sköts i okt. 1846 vid Oxelösund, Nyköpings skärgård, och en ung fogel vid Borkhults bruk i okt. 1846. Synes mycket sällan under flyttningen; men till Glan kom i okt. 1846 en flock, som lät sig nalkas så nära, att 4 st. blevo skjutna i ett skott. Många flere Gäss lära skjutas i trakterna kring Vadstena, Skeninge och Tåkern än i Norrköpingstrakten, der det ganska sällan händer att någon erhålles, enl. meddel. av LUNDBORG. Å Omberg iakttagen d. 22 1846. Vid Finspong i okt. samma år, Samtidig. obs., 1848.

I Vestergötland sedd under höstflyttning, GADAMER, 1858. I Bohuslän i små flockar om våren, W. v. WRIGHT, 1851; vid Göteborg d. $\frac{22}{10}$ 1851, $\frac{13}{10}$ 1857, $\frac{1}{2}$ 1871, A. W. MALM, 1877. — På Gotland sällsynt vår och höst, enl. ANDRÉE, talrik enl. KOLMODIN, 1871. Erhållen vid Sandö d. $\frac{4}{10}$ 1869, EISEN, STUXBERG. På Öland under flyttningstiden allmän, WESTERLUND. Kommer till Kalmarsund vid flyttning regelbundet; efter några små flockar antages draget börja d. $\frac{15}{10}$ och vara under 3 veckor, är starkast d. $\frac{20}{10}$ — $\frac{25}{10}$, går mest längs Öland. Inträffar stark V. vind, kommer hon ej in i sundet utan drar Ö. om ön. Kommer om hösten i allmänhet d. $\frac{16}{10}$, talrikast d. $\frac{20}{10}$ — $\frac{30}{10}$; ett år d. $\frac{9}{10}$ drogo 100,000-tals genom sundet. Vid ihållande V. vind får man knappt se någon, vid halv SO. storm kunna många skjutas; en gång erhöles av 2 jägare på 6 timmar med mynningsladdare över 70 st., LINDBLAD, 1878. I Ö. Småland under flyttning, i synnerhet på hösten, skjutes i stort antal 'på sträck', särdeles vid Revsudden och söder derom, 60—70 st. kunna erhållas på en dag. I det inre av Småland sällsynt, TISELIUS, 1868. Under flyttning sällsynt i Jönköpings län, TIMM, 1870. — Erhållen i Blekinge, enl. meddel. av C. G. RÄÄF m. fl. Torgförd i Karlskrona d. $\frac{8}{10}$, MEVES. Kommer i stora skaror (till Skåne) i april, allmän i maj, i slutet av sept. och början av okt., NILSSON; omkring d. $\frac{20}{10}$, V—R R—R, 1876. I trakten av V. Vram sällsynt om vår eller höst, LILLJEBORG, 1845. I NÖ. Skåne under vår och höst temligen allmän, WALLENGREN, 1847. Drar i synnerhet i okt. i stora skaror förbi kusten; är ej särdeles skygg, betar på land; låter sig lätt tämjas, förtär då det samma som Gäss och Änder, flyger ej bort och kommer överens med annat fjäderfä; tusenden skjutas, GADAMER, 1853. Återkommer i april och maj till Skåne. I Luggude härad, NV. Skåne, erhållen åtminstone 2 gånger, G. JÖNSSON, 1881. Erhållen vid Bosjö-kloster

i nov., enl. meddel. av C. MÖLLER. Erhållen vid Lund d. $\frac{26}{10}$ 1844. Likaså vid Lomma om hösten, håller sig vid stränderna, ej å åkrarna, ÅSTRÖM, 1856; vid Malmö d. $\frac{12}{10}$ 1853, $\frac{13}{10}$ 1869, $\frac{24}{10}$ 1880; i Tomarp d. $\frac{11}{10}$ 1853, enl. meddel. av EURENIUS. Visar sig vid sydkusten i synnerhet i okt. vid stark östlig vind; somliga år skjutas nästan inga; de äro vanligtvis mycket magra, enl. meddel. av N. BRUZELIUS. Flyttar mest längs havskusterna, NILSSON. I Sverige följa de flesta Östersjöns kust och komma förbi Simrishamn i det stora gåsdraget i sept.—okt. Några få komma över det inre av landet, SUNDEVALL, 1874. Skjutes under somliga år i stor mängd vid Ystad och Trelleborg, men under de tre sista åren hava deremot högst få blivit påträffade vid Ystad, enl. meddel. 1884 av N. BRUZELIUS.

Träffas på Seeland; erhållen d. $\frac{10}{10}$ 1843. Troligtvis funnen i Danmarks kökkenmöddinger, STEENSTRUP. På kusterna, i synnerhet vid Læsö och i Limfjorden, i mängd under sept., okt. samt maj och början av juni. Kvarstannar under milda vintrar; gör å Sylt skada på fälten. Fiskare på Læsö försäkra, att hon följer Näbbgädd-stimmar för att taga av dem lösryckt tång. KJÆRBÖLLING såg på ett ställe, der fogeln fans i mängd, även mycket flytande tång; vattnet 'var der så djupt, att det för en fogel, som icke kunde dyka, var omöjligt att nå den på djupet. Uppgiften är utesluten av COLLIN. Fogeln söker tydligen dessa vikar, dit lös tång brukar drivas av vind eller ström. Hennes knorrande läte har i Danmark förskaffat henne namnet Knorte- eller Knorre-gås. Lemnar vid frost Jutlands V. kust, återkommer i maj. På Pelvorm i stora skaror i slutet av maj, enstaka i juni. Vid List d. $\frac{29}{10}$ i stor mängd tågande i en lång svart rad på stranden; de skreko oupphörligen 'rrrot rrrot', andra summo på havet, MÖBIUS, 1870. En flock sågs på Sudfall, Nordfriesiska öarna, DURNFORD.

I Slesvig och Holstein den talrikaste arten på båda kusterna från medlet av sept. till medlet av maj. De flesta draga bort under stränga vintrar, men en stor del stannar kvar även under sådana. Övervintrar till en del vid Nordfriesiska öarna; börjar komma i slutet av sept.; på 2—3 dagar i början av okt. har en sådan mängd kommit, att antalet icke kan uppskattas. Den starkaste frost fördriver dem icke alldeles. Träffas på våren stundom ända till d. $\frac{10}{9}$, synes icke här från medlet av juni till sept., få skjutas här, ROHWEDER, 1875,-80. I Slesvig-Holstein var 'Rottgoos' 1876 regelbunden om vintern, kom d. $\frac{10}{9}$; bortflyttning iakttagen d. $\frac{10}{9}$, Jahresb. Vid Flensburg 1877 på flyttning, träffades på Nordsjön under våren till medlet av juni i små flockar, 1878 regelbunden om vintern. På Helgoland träffas den även.

Utom det att hon stundom träffas vid Varangerfjorden, uppehåller hon sig, enl. GADD, kort tid under flyttning i Åbo skärgård; träffas längs sydkusten mot slutet av sept. och under okt. samt under maj och juni, flyttar flockvis om våren österut över Åland och Kexholm inåt det innersta av Finska viken. Sällan stannar någon över sommaren. Är även träffad vid kusten av Botniska viken, vid Björneborg och på Karlö, enl. PALMÉN m. fl.

Träffad vid Arkangel; d. $\frac{25}{3}$ flögo de mycket lågt utan att undvika jägaren, GOEBEL, 1873. Uppgives vara vid Arkangel sällsynt på flyttning, SEEBOHM, 1882. Vid S:t Petersburg under flyttningstid sällan erhållen, BRANDT, 1880. Förd från Belgien fortplantade den sig såsom husdjur någon gång i Ryssland, hvilket icke lyckas med *A. leucopsis*, PALLAS. På flyttning i europeiska Rysslands stora sjöar och i Östersjöprovinserna; om hösten i mängd på Peipus m. fl. sjöar; å Ingermanlands kuster; i Matzalviken flockvis; i maj flyttande åt NO. Besöker Östersjöprovinserna i sept. och okt. under flyttning i mängd; en del drar längs

Estlands kust, en annan kommande från NO. över Peipus genom Lifland; iakttages sällan om våren, RUSSOW, 1880.

På Nov. Semlja mycket allmän i stora flockar, BAER m. fl. Allmän i Matthew's straits, GILLET. Flyttar i stora flockar omkring medlet av sept., v. HEUGLIN, 1872. I mellersta Ural, SABANEJEV. Flyttar 'från Amerika till Lena' i maj och, sedan isen gått upp, vidare, norr ut. Talrik vid Ishavet emellan Lena och Kolyma, PALLAS.

I N. Asien. Häckar ej sällan vid Boganida och Taimyrfloden, dit de kommo d. $\frac{4}{3}$; hade d. $\frac{15}{7}$ utkläckta ungar. Över sommaren funnos vid 75° n. br. endast 2 par, men mellan d. $\frac{11}{8}$ och $\frac{15}{8}$ kommo stora skaror norr ifrån, v. MIDDENDORFF. Den $\frac{2}{8}$ sågos några få på en holme Ö. om Jenissej. Vid Actinia bay, Taimyr-ön, d. $\frac{14}{8}$ — $\frac{18}{8}$. På Kap Tscheljuskin talrik, 'tydligt stadd på flyttning', NORDENSKIÖLD, 1880.

I N. Tyskland vid kusterna talrik och regelbunden om vintern. Ett fåtal drager på floderna temligen djupt in i landet, BORGGREVE. I jan. 1844 skrev Böck, att en erhållits vid Danzig i ruggning. Vid Pommern årligen i slutet av okt. och början av nov. i stor mängd; försvinner vid frost, återkommer vid tö; vid Poel i okt. temligen talrik, ZANDER, 1850; år 1878 på kusten talrik, Jahresb. Ligger årligen vid kusten av Rügen nära Putbus i stor mängd under maj månad, är mycket skygg och kan endast jagas från segelbåt, QUISTORP. Sällsynt inne i landet, såsom vid Rhen om våren, å Main sällsynt, Elbe i dec., Lausitz under mars och april, Neckar i mars en gång. På hösten vid Sternberg, Mecklenburg, v. MÜLLER, 1855. I Pommern en verklig sjöfögel, föder sig mera i vattnet än på land. Drar därför mindre inåt landet än längs kusterna; återkommer i mars, stannar vid

ihållande kyla till slutet av maj, HORNSCHUCH; ensam eller i flock under flyttning, HOLLAND. Kommo till trakten av Greifswald i mars 1868, QUISTORP. I Neuvorpommern 1877 under vintern, Jahresb. Från Wartha skrev v. LÖBENSTEIN 1834, att den kom i mängd. Till Anclam kommo oerhörda skaror under höst och vår, TANCÉ, 1881. I Ö. och V. Preussen sällsynt, RATHKE, 1846. Vid Lauban, Görlitz, erhöles 1879 en, TOBIAS, Jahresb. I Werrathal 1879 på vintern en ung fogel erhållen, RUHMER. Å Eislebens saltsjö i okt., d. $\frac{1}{3}$ och senare i april. I Münster, BOLS-MANN. I Münsterlandet träffad isynnerhet i mars, senast d. $\frac{1}{3}$, ALTUM. I Vorwohle 1878 irrgäst, höres stundom på tåg om natten. I Altenkirchen 1879 irrgäst. I Witzenhausen 1878 troligtvis en gång iakttagen under vintern, Jahresb. Vid Steterburg en flock om 5 st., hvarav en erhöles d. $\frac{2}{2}$ 1861, R. BLASIUS. Vid Main stundom bland Sädgäss, R. MEYER, 1865. I Westfalen och Lippe sällsynt på flyttning, under februari och mars, v. DROSTE, 1874. I Schlesien sällsynt, GLOGER. Erhållen på Prosna under hösten, A. v. HOMEYER, 1865. Förekommer stundom på Rhen, erhållen vid Schierstein och Eltville, RÖMER, BRAHTS. Flyttar över Kurhessen, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen, några erhållna på Fulda vid Kassel, SEZEKORN, 1864. Flockvis i jan. i Kurhessen, v. BERLEPSCH. Vid Halle erhöles 3 st.; annars här sällsynt, v. NEGELEIN, 1853. Flere gånger träffad i trakten av Halle a. S., E. REY, 1874. I Thüringen högst sällsynt under flyttning, HELLMANN. I Wetterau stundom under höst och vinter bland Sädgäss, dock även ensam eller i små flockar på majs- och sädesfält; är föga skygg. MEYER sköt den ofta vid Offenbach. Någon tid före 1858 skötos 7 st. i ett skott, JÄGER. I Aischtrakten iakttagen d. $\frac{7}{3}$ 1859, JÄCKEL. Träffas någon gång vid Bodensjön. LAND-BECK och SCHINZ omtala två fall, då den erhållits i Schweiz.

Flere gånger under mars och april erhållen i Oberlausitz, TOBIAS, 1853.

Erhållen i Böhmen d. $\frac{6}{3}$ 1850 och i dec. 1851, FRITSCH.

I Galizien och Bukowina ej sällan under flyttningstiderna, ZAWADSKI. Erhållen vid Wien i dec. 1844, en gång på Neu-siedlersjön, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Till Grodek säges den i medeltid komma d. $\frac{30}{11}$, enl. K. FRITSCH; antalet av iakttagelser nämnes ej. I Tyrolen om vintern sällsynt, ALTHAMMER. I Transsylvanien mycket sällsynt, har dock erhållits i flere trak-ter, DANFORD, BROWN.

Vid Oldenburg få erhållna, enl. NEGELEIN, 1853; 1878 regelbunden på flyttning. Förekom på kusten 1879 även under sommaren, Jahresb. Träffad d. $\frac{12}{12}$ 1852 på Elbe, DEHNE, 1853. På tyska Nordsjökusten icke så talrik som vid Hollands.

På friesiska kusten i mycket stort antal; kommer om hösten, antalet minskas vid sträng köld, återvänder i febr. och mars, finnes ännu i april, till och med stundom i maj. I Holland ej talrik, enl. TEMMINCK; i mängd under vinter och vår; övervintrar i oräknelig mängd. Kommer med N. vind och försvinner, då vinden ändrar sig, NAUMANN. Erhållen d. $\frac{2}{12}$, $\frac{10}{10}$ 1849, $\frac{12}{12}$ 1860, $\frac{1}{1}$, $\frac{20}{2}$ 1861, SCHLEGEL. På Borkum å Watten i tusental; deras läte höres på stort avstånd dag och natt. Om hösten stanna de aldrig på de gröna fälten, utan hvila vid flod, simmande över sandbankarna. Vid slutet av vintern draga de från vattnet till gröna fälten. De voro under hösten på Watten mycket skygga, uppflögo med ett ljud som av en kavalleriskvadron. Svärmen delar sig genast i flockar om 2—20 st., som flyga i sned linie eller, om de äro flere, i en vinkel. De beta även gruppvis, och om någon av annan flock kommer för nära, bita de den ifrån sig. Jagas från jagtgropar, hvilka för vattnets skull endast äro ett spadtag djupa och

kompletteras av en lågt uppkastad vall. Jägaren får nästan ligga på ryggen och ej visa huvudet över stängslets kant. Fogeln skjutes ej gerna i flykten, emedan flocken derav blir mera skräm, och icke gerna på land utan att flere kunna erhållas i ett skott. Jagas om aftonen, tills det blir mörkt, och vid flod, samt vid Borkum isynnerhet under de 3 sista dagarna före fullmåne, i första och sista kvarteret, v. DROSTE.

Förekommer i Skotland och på Hebriderna. På Hebriderna kallades de Clakis, och öboerna trodde, att de frambragtes av träd. I Skotland trodde somliga med förvåning detsamma, och att de fullvuxna kommo i havet, emedan aldrig deras bon eller ägg funnos, 'hvilket knappt förtjenar att minnas'. Men att *Aviculæ* kunna leva i gamla och ruttna kölar, kunna de intyga, som sett det skepp, hvarmed FRANCISCUS DRAKE seglade jorden rundt. 'Man kan likväl tro, att frön till dessa djur icke uppkommo av träd, utan att de härledde sig från oceanen'. På Man funnos havsfoglar i stort överflöd, bland hvilka dessa sades uppkomma av ruttna träd, CAMDEN, 1607.

Vid Storbritannien regelbunden och talrik om vintern, men isynnerhet vid Ö. och S. kusterna, stundom i det inre av landet. Förtär vid ebb *Zostera marina* och *Ulva latissima*. På Irlands kuster i stor mängd under hela året utom under sommaren, enl. THOMPSON, som anför MOORE'S vers:

When heaven's rack, twixt earth and sky,
Hangs like a shattered canopy.

Utbjudes ofta i London från nov.—febr., enl. YARRELL, JARDINE.

På Belgiens kust under vintern; i det inre av landet sällsynt erhållen i Ardennes under febr. 1840, de SELYS, DUBOIS; enl. en äldre anteckning i febr. och mars.

På Frankrikes N. kust under dec. och jan. i mängd. Kommer till Dunkerque om våren vid N., om hösten vid Ö. vind. Inuti landet mycket sällan, TEMMINCK, m. fl. Blir lätt tam och fortplantar sig i fångenskap, DEGLAND, GERBE. I Côte-d'or tillfällig, sällsynt. I Savoyen på Rhône och Isère, sällsynt, BAILLY,

MARCHANT. I Provence sällsynt, under kalla vintrar, v. MÜLLER, 1856.

I Castilien på genomtåg.

Träffad i Lombardiet, PAVESI. I Toscana, SAVI. Mindre sällsynt i N. Italien än i södra, erhållen vid Venedig och d. $\frac{4}{5}$ 1862 vid Nissa, GIGLIOLI, 1881. Vid Pirano 1880 sällsynt gäst, Jahresb.

Vid kusten av Palestina. Fiskare trodde, att en mussla, *Unio terminalis*, var ägg av Gåsen, TRISTRAM, 1868.

I Nedre Egypten om vintern i små flockar, v. HEUGLIN.

Träffad i Jokohama på fogelmarknad. Om vintern vid Hakodadi, BLAKISTON, PRYER, 1878.

I N. Amerika häckande från Labrador norrut. Träffas å Columbia river. Talrik under vintern längs Atlantiska kusten från Maine till Maryland, AUDUBON. Synes komma till Hudsons bay senare än de andra Gässen. I Montreal sällsynt till 75°; i sydstaterna under april—nov., A. HALL, 1862. Till arktiska expeditionen 1875—76 i Smiths sund, vid dess vinterkvarter, vid 82° 27' n. br., kom hon under första veckan av juni. De flögo fram och åter under några dagar, synbarligen sökande snöfria platser. De voro mycket skygga. De första äggen funnos d. $\frac{21}{8}$ på 82° 33' n. br., derefter funnos många ägg, FEILDEN, 1877. Under senhöst och vår i de sydliga staterna. De flyga högt och i vinkel och äro skygga, GERHARD, 1853. Träffades i Hudsonviken och Ishavet, BARNSTON, 1861. Flyttar över Illinois och stannar der stundom över vintern, RIDGWAY, 1871. I Missouri i okt. 1872 i stort antal. Vid N. Amerikas vestkust finnes den vår fogel liknande *A. nigricans* LAW., hvilken vid Alaska förekommer i ofantlig mängd, DALL, BANISTER, COUES.

Prutgåsen uppehåller sig sin mesta tid å salt vatten. Är

mindre skygg än andra arter och sällskaplig, dock nästan endast med individer av samma art; hon slår sig dock stundom i brist på annat sällskap tillsamman för några dagar med tama Gäss och Änder, ävensom med Sädgäss. Håller sig oftast tillsamman i tät flock, så att det hände, att d. 26 1817, då åskan slog ned å en åker på Jutland, dödades, utom flere spridda, 22 st., som lågo bredvid hvarandra i en rad, BOIE.

Lätet liknar det av andra Gäss: 'krock krock', 'knäng knäng', eller 'rot rot', hvarav den även fått ett av sina namn.

Hon flyttar över havet, till en del vid kusterna, men mera sällan över stort fastland. I flygten rör hon sig hastigare än de stora Gässen och håller sig dervid i samlad flock.

Av dess föda nämnes särskildt *Polygonum viviparum* och *Empetrum nigrum*. Förtär vid ebb *Zostera minor*, går vid flod till stränderna och förtär strandväxter. ÖDMANN omtalar, att hon i slutet av oktober 1780 betade på sädesfälten. I fångenskap förtär hon säd och styckade rotfrukter, kål, gräs, såsom *Poa annua*, även *Trifolium repens*; säges dock vara mindre hårdig i fångenskap än *A. leucopsis*.

Sedan fogelns fortplantning på Novaja Semlja och Grönland blivit upptäckt, vederlades derigenom de förut ofta omtalade, om ock ej alltid trodda, fabelaktiga berättelserna om dess uppkomst, se pag. 1299. Dess häckning har redan blivit omtalad. Sedan ungarna äro utkläckta, samla unga och gamla sig i stora flockar på sjöar och öppna vatten nära kusten. De gamla rugga i slutet av juli och kunna då icke flyga, och de lemna då åt sjöfarande i norden en värderad omvexling uti de sjukas kost, FEILDEN. På Spetsbergen skedde ruggningen vid mindre insjöar nära kusten mellan Bell sound och Isfjorden samt på Gåslandet. Födan sökes derunder mera på land och vid insjöar än från havet,

enl. NORDENSKIÖLD. Då hon om höst, vinter och vår omkring havsstränderna ofta förekommer i stor mängd, skjutes hon likasom Alfogel och Knipor i vakar; ofta även från båt i töcknigt väder, eller fångas hon någon gång i snaror, R. HORN, 1883. Även skjutes hon från bakhåll och på drag och kan även fångas i nät.

Köttet är välsmakande, men den ruvande fogelns är, enl. NORDENSKIÖLD, magert och segt. De ungas kött är mörkt och saftigt, anses smakligt, är dock något tranigt. I Finland saltas och torkas det. Infångas och säljes ofta levande i Holland och födes med växtämnen eller säd; blir dervid mycket fet och köttet utsökt. Äggen äro bättre än Ejderens, NORDENSKIÖLD. I Holland skola de i närheten av havet vara skadliga för sädesfälten.

Förföljes av Havsörn och Jagtfalk, hvilka följa den på flyttning.

I fångenskap blir hon lätt tam och är lätt att underhålla på samma sätt som *A. leucopsis*. De bliva så tama, att de äta gräs ur handen. De hväsa sakta med öppet gap och framsträckt hals. Könen äro hvarandra mycket tillgivna.

Ibland fjädrarna har träffats:

Lipeurus jejunus NITZSCH eller *L. serratus* NITZSCH.

Dess inelvsmaskar böra eftersökas.

Anser ALBERT. MAGN., De Animal. (1495) L. 23, p. 227, part.: quartum genus.

Branta et *Bernicla* TURNERUS, t. GESN.

Clakis HECT. BOËTHIUS, De descr. regn. Scot.

Branta l. *Bernicla* GESN., Hist. Av. III 1555, 107-9. GESN. Rediv. 1669, p. 92.

Anas scotica OL. MAGN., Hist. de gent. sept. 1555 C. IX.

Canes de mer BELON, L'hist. des Oyss. 1555, 166-7 (vix Nitta).

Bernicla GESNER, Av. 1555, 107, 153, 157. GESN. Rediv. 1669, 89.

Bernacles, Claiks CAMDEN, Britann. '1587', 1607, 688, 713, 839 (part.?)

HÖJER, epist., ed. CLUS. Exot. 1605, 368. JOHNST., Orn. 1657, 129, Helsingegaas.

Branta s. Bernicla ALDR., Orn. III 1635, 168, L. 19, C. 37. JOHNST., Av. 1657, 94, 65.

'Baumganss, L. BALTNER' t. WILL.

Rotgans MARTENS, Spitsb. Reise 1875 III, 71.

Brenta WILL., Orn. 1676, 275.

Anser bernicla L., S.N. I 1735. ILL., Prodr. 1811, 277. BONN., Enc. méth. I 1822, 121. SAB., Isis 1826, 99. SAVI, Orn. 1831; ref. Isis 1833, 1005. EKSTR., Tidskr. f. jäg. 1832, 278. SCHINZ, Fn. helv. 1838, 125. AUD., Syn. 1839, 272. TEMM., Man. IV 1840, 522. DE SERR., Migr. 1842, 98. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 139. HOLB., Krøyt. Tidsskr. 1842-3, 434. Übers. v. PAULS., 1846, 63. SCHLEG., Rev. 1844, p. CX; Mus. Ans. 1866, 103. BOCK, Ber. 1851, 21. v. MIDD., Reise II II 1851, 228, Tab. XXI, f. 1; Isep. 1855, 75-6. BALD., N-a 1853, 436-7; 1858, 135-6. HELLM., N-a 1853, 288. WALL., N-a 1854, 269. BAILLY, Orn. IV 1854, 341. BUVRY, J.f.O. 1855, 340, *Anas b.* BRAHTS, N-a 1855, 335. HARDY, l. c. 422. J. W. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 231. KANE, ref. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 305. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. ALTHAMM., N-a 1857, 403. BARNST., Ibis 1859, 255. WALK., Ibis 1860, 167. RÖM., Verz. 1863, 63. JÄCK., Ber. Bamb. (1861-2) 1863, 93. MALMGR., Öfv. V. A. F. 1863, 106. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1868, 323. SUNDSTR., Örebro (1868) 1869, 23; Bih. V. A. H. 1872 n. 4, 43. MARCHANT, Cat. 1869, 78. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 388. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 451; Fogl. Flytt. 37, 41 etc.; Zugstr. 1876, 50 etc. DURNF., Ibis 1874, 402. E. REY, Z. G. 1874, 428. SUNDEW., Öfv. V. A. F. 1874, 23; [Tent. 1872, 145, *Brenthus* ej av S. senare använt]. THEOR., Fört. 1880 (4). NORDENSK., Vega I 1880, 118, -9, 235 Rotgans, 307, 320, -9; cf. II 1881 136, f. 8. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 16.

Anas bernicla, *Branta* L., S.N. II 1740, 46.

Anas capite colloque nigris L., Fn. I 1746, 32.

Anas Bernic(u)la L., S.N. VI 1748, 22; S.N. X 1758, 124; Fn. II 1761, 40; S.N. XII 1766, 198. [Cf. Gaul, KALM, Resa I 1753, 111.] BRÜNN., 1764, 13. MICHAËL MEIJER, de volucre arborea, ref. GADD., Sjöf. 1769, 4, 7. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 285. MÜLL., Prodr. 1776 n. 114 + *A. Hrota* 115. FABR., Fn. 1780, 67. MOHR, Isl. Nat. 1786, 20. BERG., Tal. 1787, 21. GM., L. S.N. I 1788, 513. LATH., Ind. II 1790, 844; LATH., B., III II 1798, 406; IV II 1812, 508. ÖDM., Wermdö 1792, 64-5 + *A. brenta*. RETZ., Fn. 1800, 117. TEMM., Man. Ed. 1 1815, 531; Ed. 2, II 1840, 824. CUV., R. A. 1871, 531, *Anser*. BOIE, Wied. Z. Mag. I III 1819, 139. SABINE, Trans. L. S. 1819, 558. SCOR., Acc. Arct. reg. 1820, 527.

Sundevall, Svenska foglarna, forts. af Kinberg, 1881-6.

TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 181. EDM., Mem. Wern. Soc. 1823, 274. ZANDER, N-a 1850, 2 H., 54.

Anser torquatus FRISCH, V. D. 1743-63, II, Tab. 156. BECHST., N.-G. Deutschl. IV 1809, 911. MEY. u. W., Tasch. II 1810, 558. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 260. KUHL, Beitr. III 1820, 90. NILSS., Orn. II 1821, 245; Fn. II 1858, 408. HORNSCH., SCHILL., Greifsw. Ac. Zeitschr. I 1822, 56; Verz. 1837, 20. FABER, Prodr. 1822, 80; Hochn. Vög. 1826, 14, 26, 153, 321 B. EKSTR., V. A. H. 1829, 89. GLOG., Schles. Fn. 1833, 55. BAER, Bull. Sc. III 1838, 351. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 382. ZAW., Fn. 1840, 125. ANDR., V. A. H. 1841, 211. NAUM., V. D. XI, 1842, 393; XIII 1860, 296, v. BALD. LILLJ., Obs. z. II 1845, 54. Samt. Obs., Öfv. V. A. F. 1846, 41. RATHKE, N. pr. Prov.-bl. 1846, Sep. 15. M. v. WR., Vet. S. Handl. 1847, 62. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 310. KJÆRB., N-a 3 H. 1850, 53; Danm. Fugl. 1852, 360. v. NEGEL., Verz. d. im Herzogth. Old. vorh. Vög., N-a 1853, 63. SCHWAAB, Nat. Kurh. 1851, 75. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 77. DEHNE, N-a 1853, 206. TOB., l. c. 217. GAD., l. c. 408. SCHRAD., J.f.O. 1853, 317. BALD., N-a 1853, 437. WESTERL., Göt. H. (1853-4) 1855, 71. v. MÜLL., N-a 1855, 105. STEENSTR., Vid. S. Forh. 1855, 164. LLOYD, Ant. II. 1855, 167. DUBOIS, J.f.O. 1855, 270. BOLSM., N-a 1855, 316. QUIST., N-a 1858, 51; 1868, 262. GAD., N-a 1858, 295. ÅSTR., Lomma 1859, 20. SOMMERF., Öfv. V. A. H. 1861, 74, 86. SEZ., Ber. Cass. 1864, 41. Löw., Öfv. V. A. H. 1864, 315. COLLETT, Christ. 1864, 205; Hvaløer. 1866, 42. A. v. HOM., J.f.O. 1865, 254. DRESS., Ibis 1866, 42. TIS., Ö. Smål. 1868, 30. MEY., Öfv. V. A. F. 1868, 287. EIS., STUXB., l. c. 372. HILGENDORF, Führer Z. G. Hamb. 1869, 46. FRIES, NYSTR., Sv. Pol.-exp. 1869, 85. KOLM., Gotl. Fogl. 1871, 14. QUENN., Stud. 1873, 53. BOD., Zool. G. v. Berl. 1875, 19. V-R R-R, Jägarf. Tidskr. 1876, 157. CARLS., Sv. Jagtb. Fogl. 1878, 109. RUHMER, J.f.O. 1880, 148. LÖBENST., TANCER., BÖCK, v. HOM., Br. 1881, 193, 272, 287 + *Bern. torq.*

Anser Brenta KLEIN., Hist. Av. 1750, 130; Rottgans l. c. 170; Vög. 1760, 240. PALL., Zoogr. II 1810, 229. SWAINS., RICH., Fn. B. A. II 1831, 469. KEYS., BL., Wirb. E. 1840, n. 388. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 80. THOMPS., Irel. III 1851, 51. JÄCK., N-a 1858, 448. R. BLAS., Ber. XIV Vers. Orn. G. 1862, 71. BORGG., Nordd. 1869, 127. DANF., Br., Ibis 1875, 426. ROHW., Vög. Schl.-H. 1875. BRANDT, J.f.O. 1880, 247.

Avis britannicus GASPARI Schotti physic. L. 9 C. 22 p. 960. PONTOPP., Norw. II 1754, 128.

Bernicla BRISS., Orn. VI, 1760, 300, -4; ed. 1763 II, 441-2, + *Brenta*.

- Anas monachus* BESEKE, Vög. Kurl. 1792, 44-5.
Branta bernicla SCOP., Ann. I H.-N. 1768, 67; Bemerk. 1770, 73. GRAY, Handlist III 1871, 78. COUES, Key N. Am. B. 1872, 284; B. of NW. 1874, 556 + *B. b. nigricans* 557. Jahresb., J.f.O. 1877, 335; 1878, 430; 1880, 87, 103, 401.
 Le cravant BUFF., Hist. Nat. XVII, 1787, 102.
Bernicla torquata BOIE, Reise Norw. 1822, 65. BREHM, V. D. 1831, 848-51. COLLETT, Vid. S. Forh. 1868, 176. MÅKL., Fogl. ordn. 1867, 97. BLAK., Pr. 1878, 212.
Bernicla brenta STEPH., Shaw, Zool. XII, 1824, 46. EYT., Anat. 1838, 85. v. HEUGL., Sitz.-ber. Ak. Wien 1856, 318; Ibis 1872, 63. JÄG., Ber. Wetter. Ges. 1856, 32. EVANS, St., Ibis 1859, 167. A. v. HOM., J.f.O. 1859, 370. BARNST., Ibis 1860, 255. SEIDL., Ber. Dorp. 1860, 407. REINH., Ibis 1861, 12. H. C. MÜLL., Vid. Meddel. 1862, 28. ALTUM, J.f.O. 1863, 120. BLAK., Ibis 1863, 145. MALMGR., Öfv. V. A. F. 1864, 394; Not. Sällsk. p. Fn. & Fl. 1869, 401; üb. J.f.O. 1870. R. MEY., Z. G. 1865, 438. DRESS., Ibis 1866, 42. v. DROSTE, J.f.O. 1864, 428; 1866, 391; 1867 (67) 89, 92; Bork. 1869, 267 Rottgans; Z. G. 1873, 144. DEGL., G., Orn. 1867, 489. TRISTR., Ibis 1868, 329. GILL., Ibis 1870, 308. FRITSCH, V. E. 1870, 402; Wirb. 1872, 83. HOLL., Wirb. (1871) 82. K. FRITSCH, Wien Ak. Denkschr. 1874, 243. v. BERLEPSCH, J.f.O. 1875, 106. THÉEL, Öfv. V. A. F. 1876 n. 5, 50, -3. PAVESI, Rend. Ist. Lomb. 1877, Sep. 6. FEILD., Ibis 1877, 412. COLLIN, Skand. F. 1876, 540. M. SCHMIDT, Z. G. 1878, 47. LINDBL., Jägarf. Tidsk. 1878, 255, Taflacka. RUSS., Orn. 1880, 170. GIGL., Ibis 1881, 213-4. Gr. MARSCH., v. PELZ., Orn. Vind. 1882, 121, 176. SEEB., Ibis 1884, 32.
 Prutgås WRIGHT, Sv. Fogl. TIMM, Jägarf. Tidskr. 1870, 13. G. H—M, l. c. 1880, 81. G. JÖNSSON, l. c. 1881, 242. R. HORN, l. c. 1883, 86.
Anas torquata MÖB., Z. G. 1870, 136.
Brenthus bernicla SUNDEV., Tent. 1872, 145. MALM, Fn. 1877 n. 271.

228 a. RÖDHALSAD GÅS, *Anser ruficollis* PALL.
 Pl. LXXXII, fig. 2.

Näbb svart; fram- och sidhals samt kräva brunröda.

1. *Hane, gammal*, PAYKULL, Riksm.

Näbb svart, nagel hvälvd, svart, i kanten svartgrå; näbbås kullrig, slutande, framom näsborrarna nedtryckt. Käkkant något uppdragen under näsborrarna, lameller nå ej nedom kanten. Pannvinkel spetsig med glesa fjädrar. Näsborrar framom munöppningens midt, ovala. Ögonlockskanter 'svarta', iris 'brun'. Huvud ovan och ögontrakt svarta, tinning brunröd, upptill och fjäderkanter hvita; övre ögonlock svart, det undre grått; ögonvrå vit, bildar en stor oval fläck, som ej når alldeles till ögat; kind svart; örontrakt rödbrun, fram- och baktill med hvita band; ansigtsrand framåt bågbojd; haka framtill vit med svart bräm, bakåt svart. Framhals brunröd, sidhals och kräva likaså, nedtill och åt sidorna begränsade av svarta band, bakom dessa hvita band; nacke och halsrygg svarta, åt sidorna och nedtill med vit gräns, halsband fram- och upptill samt å sidorna bredt, hvitt, halsen ovan om detta framtill svart, åt sidorna brunröd, hvadan de nämnda färgerna sträcka sig från huvudet ned på övre delen av halsen. Rygg, skulderfjädrar och kors svarta; övre stjärtäckare hvita. Stjert svart, avrundad; stjärtpenor 8 par. Bröst framtill blåsvart, i botten och baktill hvitt; sidor framtill hvita, baktill med mycket breda svarta spetsband; mage och undre stjärtäckare hvita; slaksida vit med breda svarta spetsband. Vingar brunsvarta, spetsiga; tumvingens fjädrar: 1 lång, spetsig, svart, 2 brunsvart med vit spets; handpenor 10, 2 > 1 > 3, de innersta kortare än armpennorna, 2 och 3 i utfanet utskurna, de innersta kortare än armpennorna; armpennor 15, brunsvarta; armbågspennor 3, < armpennorna; handtäckare brunsvarta, de små med något blekare spetskanter; armtäckare och de mellersta svarta med hvita bräm, de mindre och kanttäckarna svarta; undre hand- och armtäckare gråbruna, de mellersta och undre kanttäckarna brunsvarta; undre överarmtäckare långa, mörkbruna. Vadtäckare lika med sidorna baktill; vad vit, fjäderklädd nästan till hället. Fötter 'mörkt svartgröna', torra svartbruna. Tars något hoptryckt, framtill, sidor och tarssula nättecknad; tår 3 > 4 > 2 > 1; klor svarta, krökta, 3 bred > 2 > 4 > 1, som ej når marken.

2. *Hona, gammal, i ruggning*, PAYKULL, Riksm.

Liknar hanen. Kräva rostbrun med hvita, täckta spolar, inblandade brunröda nya fjädrar, å krävans sidor övervägande. Rygg och skulderfjädrar mörkbruna, blandade med nya svarta med svaga tvärband. Bröst framtill med mörkgråbruna, nötta, dock täckande fjäderspetsar, kortare än hos hanen, i

bottnen hvitt; sidor med blandade svarta och gråbruna fjädrar, baktill lika med hanen. Vingar mörkbruna. Handtäckare med hvita spetsar, de små brungrå med hvita spetsfläckar; armtäckare och de mellersta med hvita spetsar och gråhvita, nötta bräm och kanter; kanttäckare svartbruna; undre handtäckare brungrå; undre arm- och kanttäckare samt undre överarmtäckare bruna.

3. 'Ung', oktober 1793, Skåne, J. A. RETZIUS. Mus. i Lund.

Näsborrar ovala, baktill något smalare. Ögontrakt vit; kind och haka svarta. Tinning och sidhals med en stor, vit fläck, omgivande ett rödbrunt fält med hvitt spetsbräm; kräva rödbrun med hvitt spetsbräm, bakerst med hvitt tvärband; nacke och halsrygg svarta. Bröst framtill och sidor mörkbruna; mage och slaksida hvita. Handpennor mörkbruna, $2 > 1 > 3$, 1 och 2 med utskurna infan, 2 och 3 med utskurna utfan och med spetsar och utfan vid spetsarna blekta; armpennor svartbruna; handtäckare mörkbruna med något gråaktiga spetsar; armtäckare, även de mellersta, svarta med grått spetsbräm; kanttäckare svarta med bruna kanter.

4. Skåne, D:r LÖFDAHL. GYLLENKROOKS samling, Mus. i Lund.

Tinningens och sidhalsens bruna med hvitt omgivna fläck ren; krävens rödbruna färg ren, utan hvitt. Övre stjerttäckare hvita, de längsta nå bakom stjertpennorna. Vingarnas svarta färg renare; handpennor $1 = 2 > 3$, till en del i utväxt (de gamla stäckt); de mindre armtäckarna och kantäckarna sakna hvitt bräm. Den ena mellantåns klo 5 m.m.

Nº	1	2	3	4
Längd.....	c. 300	c. 310	—	—
Huvudets längd	77	75	72	70,8
Näbb, längd till pannan	c. 23	c. 23	24	24
» » » munvinkeln	26	26	—	—
» » » från spetsen till näsborrarna	14,3	13,5	—	13
» höjd vid roten.....	15,3	16	15,7	14
» » » näsborrarna	10	9,5	10,5	9
Gapets bredd	17	c. 17	—	—
Näbbets bredd vid näsborrarna	13	13,5	13	14,2
Näbbnagelns bredd	11	9,5	9	9,5
» längd	12	11	11,7	10,4
Näsborrar	4,8 × 1,2	5 × 1,5	—	5,5
Vingens längd, direkt	337	328	340	340
Tumvinge	141	129	—	—
Stjert, längd	112	111	117	102
Stjertspets framom vingspetsarna.....	c. 21	c. 15	—	—
Tars	62	53	57,2	49
Mellantå med klo	55	51	44 + 9,5	43 + 6,5

Ägg. Smutsigt, brungult, småflammigt, $66 - 71 \times 44 - 45$, v. MIDD.

Den rödhalsade Gåsen kallas Loohe hos ostjakerna, GME-LIN, 1740. Iakttagen nära Irtisch vid föreningen med Ob d. $\frac{30}{5}$ g. st. Häckar i närheten av Ishavet vid Ob. I andra delar av Sibirien är den sällsyntare utom vid vårflyttningen, PALLAS, 1811. Vid Obdorsk d. $\frac{19}{8} - \frac{3}{5}$ ej sällsynt, men endast en erhöles av FINSCH, 1877. Ej vid Taimyrfloden, men vid Päsinas mynning talrikt häckande, liksom i Boganida, der den ej är sällsynt. Ägg, föga ruvade, erhöles d. $\frac{25}{6}$ g. st., v. MIDDENDORFF. På Break-off-sky-öarna i Jenissej, $70\frac{1}{2}^\circ$ Ö. long., erhöles SCHWANENBERG d. $\frac{1}{2}$ 2 ägg, $2\frac{28}{40} \times 1\frac{34}{40}$ eng. tum; han sköt fogeln, innan den lyfte från äggen; dessa voro smutsigt hvita, mer eller mindre gräddfärgade. Små ungar sågos få mil söder om nämnda ställe d. $\frac{28}{7}$, SEEBOHM, 1879. Häckar på tundran från Petschora till Taimyr, huvudtåget går genom nedre Ural, SEVERZOW. En gång träffad i Jakutsk, DY-BOWSKI. I Turkestan sällsynt under flyttning, SEVERZOW, 1878. Nämnes från sjöar i S. Sibirien och Tatariet av NAUMANN. — Till Astrakan komma de mot slutet av febr. och början av mars, men flytta snart åter bort. I maj, då isen går upp norr ut, återvända de ditåt, PALLAS, 1811. Under vår och höst ej sällsynt, JAKOV-LEFF, enl. HENKE och SEEBOHM, 1883. Träffad vid Orel; vid Don fåtalig, SEVERZOW. Vid Svarta havets kuster mycket sällsynt. I Kaspiska havet om hösten; i Persien om vintern, GMELIN m. fl. Om vintern på Kaspiska havet till 39° n. br.; Mugan i febr., RADDE, 1881; hållen tam i Tiflis, SCHALOW. Besöker Kaspiska havet i stora flockar under höstflyttningen, SEEBOHM, 1883. — Vid Arkangel mycket sällsynt; endast sedd en gång på våren, SEEBOHM, 1882. Ej träffad vid S:t Petersburg, BRANDT. I Centralryssland mycket sällsynt, SABANEJEFF. Vid Moskva, MARTIN. Under flyttning träffad i Orenburg, EWERSMANN m. fl.; i Sarepta 'ärligen', BOGDANOW;

Volga, DRESSER; Orloff guvernement, DANILOFF, enl. DRESSER. Om dess flyttning m. m. se vidare här nedan.

I Sverige erhöills en av A. J. RETZIUS vid Lund i början av okt. 1793; vid Ystad togs en under senhösten 1839. Ett par sågs bland Gräsänder på våren 1838 av EKSTRÖM på Mörkö. Dessutom skall en hava träffats för många år tillbaka vid Mönsterås, enl. av NILSSON gjord rättelse, men ej vid Oskarshamn, såsom av flere, hvilka förbisett rättelsen, blivit anfördt.

I norra Seeland en gång 6 stycken. I Isefjorden erhöills en d. $\frac{24}{10}$ 1855, hvilken under en vecka hållit sig bland tama Gäss och visat sig föga skygg. Denna var väl densamma, som KJÆRBÖLLING omtalade i ett samtidigt brev till v. HOMEYER. Den $\frac{25}{9}$ 1862 erhöills en bland Prutgäss på Amager. Vid Ribe sällsynt; stundom på Jutlands V. kust, KJÆRBÖLLING; enl. NAUMANN här nästan hvarje år(?) i små flockar om 4—6 st. I Slesvig några år före 1863 skötos och uppåtos 3 st., hvilka smakade mycket godt, BENZON. Visar sig i Hertigdömena sällan under vintern, vid Ribe, BOIE, ROHWEDER, 1875. Skall även hava träffats i Slesvig, COLLIN.

På flyttning 2 gånger på Pommerns kust, NAUMANN.

För längre tid sedan erhållen på ön Koos, HORNSCHUCH. En gång träffad i Sachsen, NAUMANN.

Träffad i Ö. Würtemberg, HEUGLIN.

'Synes ej vara sällsynt' i Galizien; av en flock om 50 st. erhöills en hane, som genom kast fick vingen skadad. Han blev inom få dagar tamare än de vanliga tama Gässen och åt ur handen hvarjehanda grönsaker, såsom kål, men ej säd, bröd, potatis o. d. I sitt beteende liknade han vanliga Gäss, men han ville gerna klättra upp på stolar och bord; höll sig om natten stilla och satt med huvudet under vingen, L. MARTIN, 1856.

I Holland temligen sällsynt, någon gång en flock av flere

stycken; vid Rotterdam en hane i 1:a året, Mus. i Leiden, SCHLEGEL.

Få gånger har hon träffats i England, YARRELL m. fl.; är tillfällig, sällsynt; i Devonshire i febr. 1837; i Essex d. $\frac{1}{2}$ 1871. I Skotland en gång, Berwick on Tweed i maj, DRESSER m. fl.

En gång erhållen i Belgien, NAUMANN. I Normandie en gång, NAUMANN. Erhållen vid Caen i jan., SCHLEGEL, i Saint-Louis nära Rochefort under vintern 1828—30 och d. $\frac{19}{12}$ 1856 vid Bas-Bois, Aube, DEGLAND, GERBE; en ung fogel erhållen i S:t Romain de Colbosc d. $\frac{11}{2}$ 1879, LEMELLEIL. I Strassburg, VIEILLOT, YARRELL.

Skall hava blivit en gång sedd i Macedonien, ELWES, BUCKLEY, 1870.

I Italien träffad 2 gånger, en vid Florens d. $\frac{12}{2}$ 1869, GIGLIOLI, 1881.

Väl säger v. MIDDENDORFF, att hon i tusental övervintrar i Egypten, hvilket säkert beror på en felskrivning, möjligen i stället för *A. aegyptiacus*, emedan den annars borde hava varit känd av de gamle egyptierna och grekerna och även ofta iakttagits under senare tider, hvilket icke inträffat. E. v. HOMEYER har uti sitt senaste arbete 'Wanderung...' 401 en angående denna sak liknande anmärkning. Emellertid förfaller den på artens förmenta flyttning till Egypten grundade slutledning.

Träffad under senare tid endast en gång i Alexandria, 'S. ALLEN', DRESSER.

Sannolikt var det denna art, hvarav 4 st. syntes om våren i Nagpore, Indien, BLYTH, 1870.

Till de nedre trakterna av Ob kommer hon årligen från NV. vid den tidigaste våren, medan ännu isen ligger kvar; de draga sig upp åt Ob, tills de träffa öppet vatten. De flytta i stora skaror och i sned linie eller bilda de en vinkel. De låta höra ett läte liknande: 'tschakvoi', hvarav ostjakerna kalla dem Tschagvoi, samojederna: Tschagu. Sedan floderna nedåt gått upp, flytta de

nedåt desamma och tillbringa den korta sommarn samt fortplantnings- och ruggningstiderna i öde kärrtrakter vid ishavets kust och isynnerhet å den nordligaste landtungan och förmodligen även på Novaja Semlja. Vid slutet av augusti, då kylan återkommer, flytta de åter söderut till Beresov, endast mycket sällan sydligare än 58° n. br. Hon förekommer även talrikt vid utloppet av Jenissej och Lena. Fogeln kommer och bortflyttar vanligtvis i skymningen eller om natten. Under våren den 10 april 1774 flyttade den flockvis vid sydliga Volga, och den skall årligen visa sig vid Astrakan. Troligtvis, säger PALLAS, övervintrar denna Gås med spridda flockar av *Anser erythropus* i träskan omkring södra delen av Kaspiska havet. PALLAS förmodade, att de flytta längs nordkusten till Island och Nordamerika, hvilket dock icke bekräftats. Vid Ob håller sig fogeln alltid i flock, är mycket vaksam, skygg och svår att komma inom håll. Man fångar den deremot ofta i uppspända nät och förer den ofta levande till Tobolsk och andra orter. De fodras med havre och bliva snart tama, men kunna svårligen der hållas vid liv över vintern, de avmagra och dö den ena efter den andra, och man har icke kunnat få dem att fortplantas i fångenskap, hvarför de icke håller kunnat bliva husdjur, PALLAS.

Jag har utförligare anfört det, som jag funnit angående fogelns flyttning, då samma ämne under senare tid varit föremål för särskilda uttalanden, såsom av PALMÉN, E. v. HOMÉYER och senast av W. HARTWIG. — Såsom en ibland orsakerna till foglarnas flyttning hava flere förf. antagit dagerns av- och tilltagande, hvarvid dock icke RONEBERGS uttalande, i 'Ett litet öde', se ovan p. 1218, men väl det i en tidning 1874 blivit påpekadt. Häremot har man antydt, att 'Dichterworte' böra tagas såsom sådana, och att de ej utgöra vetenskapliga bevis. Även om detta må medgivas, kunna skalders, icke minst sådana som RONEBERGS, ord grunda sig på iakttagelser, hvarom så många av både hans och andras kväden bära vittne, och hvarpå jag vid flere tillfällen anfört exempel.

I zoologiska trädgården i London har den underhållits. Beter

sig ganska likt *Anser bernicla* och blev mycket tam. Hon trives bland andra foglar och var isynnerhet förtrolig med en And, förtärde samma ämnen som Gäss och Ankor; hon ville icke förtära säd, men åt gerna kål. Köttet är, enl. PALLAS, utmärkt fint och smakligt och skall icke vara tranigt.

Anas torquata, Loohe GM., Reise (1740) 330; Allg. Hist. d. Reisen XIX 1769, 530.

Anas peregrinus FRISCH, Vog. Deutschl. Suppl. Pl. 157, 1763.

Anser ruficollis PALL., Naturg. Merkwürd. Thiere VI 1776, 24 tab.; Zoo-gr. II 1811, 321 (It. III 701 Gm.). LEPECH., Reise II 1775, 184. MEY. u. W., Tasch. II 1810, 561. TEMM., Man. IV 1840, 522. SCHLEG., Rev. 1844, p. CXI; Mus. Ans. 1866, 102. NILSS., Orn. II II, 1822, 246; Fn. II 1858, 410, 574. ZAW., Fn. Gal.-Buk. Wirb. 1840, 127. NAUM., V. D. XI, 1842, 408; XIII 1860, 297, v. BALD.; N-a 1854, 155. DE SERR., Migr. 1842, 98. JARD., B. of Gr. Brit. IV, 82. KJÆRB., N-a, 3 H., 1850, 53; Danm. Fugl. 1852, 361; v. HOM., Br. 1881, 224. THOMPS., Irel. III 1851, 64. GAD., N-a 1852, 3 H., 10. BALD., N-a 1853, 463. WALL., N-a 1854, 269. v. MIDD., Isep. 1855, 76-7; Reis. II II, 1851, 229, Tab. XX. MARTIN, J.f.O. 1856, 95. A. BENZON, Skand. Naturf. Förh. (1863), 1865, 428. v. DROSTE, Z. G. 1868, 404. BORGGR., Nordd. 1869, 127. HARTING, P. Z. S. 1871, 102. TACZ., J.f.O. 1873, 108. ZEV., J.f.O. 1874, 441; Ibis 1878, 418. ROHW., V. Schl.-H. 1875. DRESS., B. E. LI, LII. 1876. PALM., Zug. 1876, 50, 66, 84, 90, -3, -9, 106, 123, -5, 132, -5, 147; Antw. 1882, 41-2. FINSCH, Ibis 1877, 62. LEMELLEIL, Bull. Zool. France 1880, 75; ref. Ibis 1881, 481. BRANDT, J.f.O. 1880, 248. E. v. HOM., Orn. Br. 1881, 3, 224; Wand. 1881, 86, 94, -6; DEMID., Voy. 282, ref. v. HOM., l. c. 404. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 228. SEEB., l. c. 385.

Casarca minor LEPECH., Reis. II Anhang. '1775, 183'.

Anas ruficollis GM., L., S.N. 1788, 511. LATH., Ind. II 1790, 841; LATH., B. III II, 1798, 396; IV II, 1812, 506. CUV., R. A. 1817, 532. RETZ., Fn. 1800, 114. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 182. TEMM., Man. II 1840, 826.

Bernicla ruficollis BOIE, Isis 1822, 563. STEPH., Shaw, Zool. XII 1824, 53. BREHM, V. D. 1831, 852. EYTON, Anat. 1838, 85. DEGL., G., Orn. 1867, 490. BLYTH, Ibis 1870, 176. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339.

COLLIN, Sk. Fugl. 1877, 649. SEEB., Ibis 1879, 159; 1883, 33. GIGL., Ibis 1881, 214. RADDE, v. HOM., Br. 1881, 3. SCHAL., J.f.O. 1881, 221. *Chenalopex ruficollis* LESS., Traité d'Orn. 1831, 628. *Rufibrenta ruficollis* BONAP., Compt. rend. XLIII 1856, 648. Roothalsgans RADDE, E. v. HOM., Br. 1881, 15. v. HOM., l. c. 109; Wand. 1881, 100-2.

Anas indica LATH., Syn. II 1790, 839.

Anser undulatus VIEILL., Tabl. Enc. Méth. Orn. I 1823, 114.

Anser indicus STEPH., Shaw, Gen. Zool. XII 1823, 66. JARD., B. of Ind. III 782. DRESSER, Ibis 1875, 97. BODIN., Z. G. von Berl. 1875, 18. BOL., Z. G. 1879, 366. GAEBL., l. c. 1883, 246. DÜRIGEN, Geflügelzucht (1886) 1885, 444. BRUZ., Göt. Handl. 1886, sep. p. 1-8.

Bernicla indica GRAY, Gen. III 1849 (608). BLYTH, Cat. (1849) 301.

Anser Skorniakovi SEV., J.f.O. 1873, 377; Ibis 1876, 419.

228 b. INDISK GÅS, *Anser indicus* (LATH.).

Huvud hvitt, ansigtet med två svarta band, bildande vinklar å nacken; näbb gult; iris rödbrun. Sidhals upptill vit med svart långsgående band. Kropp ovan ljust blågrå och gråbrun, bröst ljusgrått, båda med ljusare bräm; näbbås 45 m.m.; fötter gula, tars 85 m.m.'

Denna Gås, som N. BRUZELIUS närmare beskrivit, har träffats i Sverige en gång, neml. i Löderup, SÖ. Skåne, der d. 3 1884 skötes 3 st., och följande dag, d. 4, fans ytterligare en död; 8—9 st. Gäss av samma färg hade iakttagits, och en av dem hade slagit sig ned i en damm hos några Ankor.

Hon tillhör icke vår, icke ens Europas fauna, och jag måste därför här endast i korthet meddela följande.

I Indien om vintern flockvis, tilläventyrs kommande från Tibet. Köttet är smakligt, LATHAM, 1790. Vid Umballah 1866 i stor mängd, BEAVAN. Erhållen torgförd i Calcutta 1842; näbb och fötter gula, BLYTH. Hon omtalas av SEVERZOW från Aral-Tianschan såsom häckande, och först såsom en ny art, hvilket han sjelv sedan rättade. Synes icke ännu hava träffats i Kina eller Japan.

Har blivit införd till Europa och hållits tam i flere zoologiska trädgårdar, såsom i Hamburg, der hon 1879 hade levat över 8 år, BOLAU. Även i Berlin, der hon fans år 1875, BODINUS, och der hon sedan år 1880 även fortplantat sig. Äggen äro hvita; ruvningen varar 27—28 dygn; ungarna, utkläckta i juni, äro fullständigt fjäderklädda efter 9 veckor.

Det syntes därför icke osannolikt, att den flock, som träffats i S. Skåne, kunnat härleda sig från någon zoologisk trädgård. Från Berlin har den upplysning erhållits, att de icke kommit derifrån.

Släktet AND, *Anas* (L.).

Näbb bredt; hals kort; fötter låga; baktå utan bred simflik. Ögonvrå fjäderklädd, men hos *A. moschata* naken.

Detta och följande släkten hava blivit delade uti flere, såsom av den här nedan upptagna synonymien synes. Ändamålsenligheten härav såväl som av uppställandet av underfamiljer och undersläkten synes mycket tvivelaktig. På grund av detta och andra skäl har det syntts mig riktigast att så litet som möjligt frångå den plan, som SUNDEVALL följt vid ordnandet av plancherne till detta arbete.

228 c. BRAMIN-AND, *Anas casarca* L.

Anas rutila, Pl. LXXXIII, fig. 1.

Näbbnagel framtill bred, bakåt smal; iris ljusbrun; näsborrar föga bakom näbbets midt; huvud framtill hvitt, kropp roströd, vingtäckare hvita, spegel grön; stjärt avrundad.

Längd 1' 7" 9"; vingbredd 2' 9" 7". Vingspetsarna nå bakom stjärten, LEPECHIN.

1. *Hane, gammal*, april, Sarepta.

Liknar n:o 2. Näbbnagel föga höjd, kant tillbakaböjd. Överkäkens lameller nå nedom kantens mellersta del. Pannvinkel bildar en framåt riktad rät vinkel. Huvud hvitt, nedåt ljusgult; ansigtsrand lodrät, nederst tillbakagående. Halsband svart. Rygg framtill rödbrun, bakåt ljusare med gula bräm; skulderfjädrar ljusare rödbruna, bräm ljusast, de innersta långa, fint

svart vattrade; kors med rödgul svart fin vattring; övre stjerttäckare grönsvarta, de längsta nå nära stjertspetsen. Stjert något avrundad, svart; stjertpennor 7 par, med avrundade spetsar. Handpennor undertill gråsvarta. Spegel stor, violettgrön, glänsande, ram framtill vit, upptill rödbrun av armbågspennor, hvilkas spetsar övergå till vitgult; armtäckare, även de mellersta, och kanttäckare hvita; undre handtäckarnas spetsdelar svartgrå; de övriga undre täckarna hvita; undre överarmtäckare långa.

2. *Hane, gammal*, 22 maj 1854, Stockholms skärgård.

Näbb svart, framåt avsmalnande, nagel något upphöjd, oval, näbbås platt, bred, stupande, framom näsåsen rät. Käkkant nedåt bågbojd, överkåkens lameller tunna, tätta, nå nedom kantens bakre del. Pannrand avrundad. Näsborrar ovala, närmare ansigtsranden än näbbspetsen och närmare näsåsen än käkkanten. Iris 'brungrå'. Huvud hvitt, bakåt och nedåt ljusgult; ansigtsrand bågformig; haka rödgul. Hals ovan rödgul, nedtill och kräva mörkt rödbruna; halsband svart, smalt. Rygg främst rödbrun, baktill gul med svart vattring; skulderfjädrar ljusare rödbruna, mot spetsarna bleka, de innersta vattrade, den understa med infan svart, utfan vitgrått; kors svart med ljusgul och vit fin vattring; övre stjerttäckare svarta. Stjert svart, med något grön skiftning, något avrundad, stjertpennor 7 par. Bröst rödbrunt; sidor rödbruna med gulbruna bräm; mage och undre stjerttäckare rödbruna; slaksida med blandade svarta fjädrar med vit eller brun vattring och bruna med svart, mest täckta av sidornas rödbruna fjädrar. Vingar spetsiga med stor vit fläck; tumvinge med 4 fjädrar, trubbiga, svarta, 3 med vitgrått utbräm, 4 med utbräm vid spolen gråsvart, utåt hvitt; handpennor: stora 9, 2 > 1 > 3, svarta, spolar brunsvarta, undertill svartbruna; armpennor 12, bildande spegeln, utfan grönt med violett skiftning, mot roten i utfanet och spets i infanet samt spetskant i utfanet svarta, infan mot roten hvitt; armbågspennor 3, utåt rödbruna, mot spetsen bleka, ända till gulhvita, infanet svartgrått, å 2 och 3 rödgult, bildande spegelns övre ram; överarmpennor: infan svartgrått, utfan hvitt; handtäckare svarta, de små svarta och hvita, vattrade; armtäckare, även de mellersta och kanttäckare hvita; undre handtäckare hvita, spetsdelen svartgrå; undre armtäckare, de mellersta och undre kanttäckarna hvita; undre överarmtäckare långa, hvita. Vad vit, fjäderklädd nästan till hället. Fötter svarta; tars, framtill nederst med sköldar, för övrigt nättecknade; tår 3 > 4 > 2 > 1, som når marken, första leden av 4 med små ringformigt liggande sköldar, simhud svart, 1 utan simflik; klor svarta, krökta, 3 vidgad, > 2 > 4 > 1.

3. *Hona, gammal*, maj, Sarepta.

Liknar hanen, men den rödbruna färgen är något ljusare, och halsband saknas.

4. *Dundrägt*, 1869, Sarepta.

Näbb svart, framåt bredare, näbbås vid roten bred, platt, jemnt slutande till nageln, denna brungrå, i kanten med hvita fina streck, svagt tillbakaböjd. Överkåken vit, underkåken brunsvart, nageln grå. Övre ögonlock svartbrunt; ögonvrå vit, upptill med ett rostgrått band. Dundräkten tecknad lik *A. tadorna*, ovan rostgråbrun, något ljusare än hos *A. tad.*, med hvita fläckar, undertill vit. Halsband med bredare gråbrunt band. Korsets mörka färg intager större bredd, åt sidorna mindre hvitt. Tår, 1 synes < än hos *A. tad.*, 1:a leden av 4 ovan med större sköldar; klor 3 > 2 > 4 > 1, långa, smala, spetsiga, krökta; hos *A. tad.* mycket kortare.

5. *Dundrägt*, juli 1877, Nedre Volga, CARL MÖLLERS samling.

Örontrakten saknar mörkgrå fläck. Den hvita färgen med svag dragning åt rött. Sidan av korset och slaksida med mera oregelbunden fläck än hos *A. tadorna*.

<i>M</i>	1 ♂	2 ♂	3 ♀	4 p.
Längd.....	—	c. 550	—	—
Huvudets längd	93,5	105	86,5	55
Näbb, längd till pannan	36,5	42,5	38,3	22
» » » munvinkeln	46	c. 51	45,5	26
» » från spetsen till näsborrharna...	24,4	27	24,4	14
» höjd vid sidan av roten	—	19	—	10
» » » roten	21,3	20	20	11
» » » näsborrharna	15,3	13	12	8,5
Gapets bredd	18	c. 16	16	9
Näbbets bredd vid näsborrharna	18	16,5	16,2	9,6
» största bredd	18	17,5	16,7	11
Näbbnagelns bredd	9	8	6,7	5
» längd	10,6	11,2	11,5	7,5
Näsborrar	6	c. 6×2	6×3	2
Vingens längd, direkt	340	344	320	—
Tumvinge.....	120	120	111	—
Stjert, längd	140	130	121	32
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	c. 10	—	—
Tars	58,5	60	55,5	27
Mellantå med klo	54+11	54+9	48+8,5	22+7

Ägg. Ovala, finkorniga, glänsande, hvita.

- 1 juni 1865, Sarepta, MOESCHLER. a gråhvitt; b hvitt, glänsande; kull?
- 1867, Sarepta, MOESCHLER. b kort.
- 1868, Sarepta, MOESCHLER. b litet.

<i>M</i>	1 a	b	2 a	b	3 a	b
Äggets längd.....	64,6	63,2	71,4	62,7	65,3	62,8
» bredd.....	46,4	44,8	48,7	47,3	48	44,3
» spets	18,2	18,4	22,7	15,4	17,3	18,5
» reducerade längd	1,39	1,41	1,47	1,33	1,36	1,42
» rektangel	2997	2831	3477	2966	3134	2782

Erhölls i Stockholms skärgård d. 22 1854, se ovan p. 1307.

Skall även hava erhållits på Bornholm och av BRÜNNICH, enl. KJÆRBÖLLING, blivit sänd till PENNANT, hvarom jag dock icke funnit någon uppgift föreligga i deras skrifter. Enl. en annan uppgift skulle exemplaret kommit till museet i Köpenhamn, der det dock, enl. COLLIN, icke finnes.

Skall en gång hava träffats i Ladoga, PALMÉN. Har sällan besökt N. kusten av Estland, erhölls i Selks, RUSSOW, 1880. Flyttar norr ut i Ryssland i allmänhet ej över 53° och tidigt på våren. Talrik i hela Ryssland och Sibirien, i nedre Volga, 55°, PALLAS. I Astrakan; DEMIDOFF hade sändt den till LINNÉ. Häckar talrikt i stepperna, DRESSER. I S. Ryssland erhållen i juni 1858, SCHLEGEL; allmän, kommer parvis i slutet av mars, häckar och flyttar på hösten, DRESSER. Häckar i stela klippväggar i ödemarken flere mil från de ställen, der hon hemtar sin föda; lägger '3—4' ägg, TRISTRAM, BALDAMUS.

I tempererade trakter omkring Kaspiska havet, i Tatariet, Mongoliet, i granskapet av floder och sjöar, PALLAS. I Astrakan mindre allmän än *A. tadorna*. Häckar i allmänhet i ihåliga träd, stundom högt från marken, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Kaukasien temligen allmän, MÉNÉTRIER, DRESSER, m. fl. Är allmän stannfogel med undantag av i bergen, SEEBOHM.

I Sibirien kallad Turpan, går om sommaren knappt nordligare än om vintern, PALLAS. Vid Marakul, V. Sibirien, O. FINSCH. Häckar och vistas på flyttning i Turkestan, SEVERZOW. Vid Baikal-sjöns SV. kust och i S. Transbaikals stepper ej sällsynt, RADDE. Hade i Daurien ägg, 12—16 st., i medlet av maj, DYBOWSKI, DRESSER. I Staryi Tjuruchaitui, TACZANOWSKI, 1873.

I Tyskland tillfällig, erhållen i Schlesien, NAUMANN. I Mark(?), enl. VANGEROW, men enl. senare underrättelse endast en gång

träffad i N. Tyskland vid Hoyerswerda i Schlesien, SCHALOW. Det sades, att i nov. 1853 skulle röda och guldgula vilda Änder hava visat sig å Donau och Inn. De hava annars sitt tillhåll å nedre Donau, derifrån de, såsom tidningarna omtalade, blivit skrämde av krigsbullret mellan ryssar och turkar; 'okänt är dock, om de tillhört denna art eller varit äkta tidningsankor', JÄCKEL, 1855. Träffad på Bodensjön, NAUMANN.

Erhållen i aug. vid Frauenberg, FRITSCH. Ej sällsynt på Siebenbürgens sjöar och floder, LANDBECK; på flyttning en gång, STETTER. Vid floder, även mindre, men i synnerhet vid Donau talrik, mycket skygg, FINSCH. Häckar vid Kustendje, Ungern, SIMPSON. En gång om våren, DRESSER. I Transsylvanien, skall en gång hava erhållits på Malos av STETTER, DANFORD, BROWN, 1875.

Vid Hamburg iakttogos 2 st. 1881 första gången d. 19, Jahresb.

På Orkney träffad en gång i oktober, DRESSER. På Irland d. 7 1847, THOMPSON; enl. DRESSER har hon träffats här 2 gånger. I Storbritannien tillfällig, sällsynt; erhållen i jan., juli, aug., JARDINE, DRESSER.

Förmodas förekomma i Camargue, men bestämd uppgift, att den träffats i Frankrike, föreligger icke.

Åtskilliga exemplar finnas i ett museum i Spanien; den skall häcka nära San Lucar, SAUNDERS, 1871. Vid Guadalquivir; anses häcka N. om Gibraltar sund; torgföres i Sevilla om våren och senhösten, IRBY, DRESSER.

I Italien sällsynt; erhållen i Toscana 1839 och i Lentini i dec. 1842; dessutom finnes en i museet i Syracuse, GIGLIOLI, 1881. Erhållen i Neapel; på Sicilien sällsynt, DRESSER. På Malta i nov. 1858, C. A. WRIGHT, 1864; sällsynt.

Häckar i Grekland sällsynt, förekommer även i dec. och febr.; häckar i Macedonien, KRÜPER. På Korfu sällsynt, Lord LILFORD. 2 gånger erhållen, en gång d. $\frac{1}{4}$ 1857, POWYS, 1860.

Mycket allmän i Dobrudscha. Håller sig mest i sött vatten. Boet är svårt att finna, är alltid i hålor, stundom midt i ett sädesfält; hanen håller vakt, när honan ruvar; lätet är metallklingande; fogeln är mycket skygg. Äggen likna dem av *A. tad.*, och ungarna likna även denna arts, äro tecknade med svart och hvitt, ELWES, BUCKLEY. Isynnerhet talrikt häckande mellan Kassova och Cernavoda, SINTENIS, 1877.

I Tanger, IRBY; torgföres; hon häckar, men en del flyttar över i april, maj, sept. och okt., DRESSER. Unge i dundrägt erhållen från Bissao, S. Afrika, av VERREAUX, SCHLEGEL. Förekommer i NV. Afrika, vid Kap Spartel, DRAKE; häckar i Algeriet, Sahara, LOCKE. I saltsjöar talrik. Äggen, 7 st., äro livligt gröna i friskt tillstånd, torra mista de betydligt av färgen; de äro mycket svåra att erhålla. Hon bygger sitt bo i klipphålur bland Korpar, Svarta Glador och Egyptiska Gamen. För att erhålla ett bo, som fans i en klippvägg, fordrades all 'Mohameds skicklighet' och alla hjälpmedel av linor m. m. Araberna tåla icke, att man stör fogeln, SALVIN. Hundratals besöka saltsjöarna, hava der dunungar i maj, TRISTRAM. Häckar i Egypten i juni, enl. A. BREHM. Vid Josefskanalen d. $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{4}$ 1859, på Nilen i jan., R. HARTMANN. Vid Blå Nilen iakttagen d. $\frac{28}{11}$ 1850 och d. $\frac{1}{1}$, BREHM, VIERTHALER. Vid Siout förekommo enkla individer eller par under nov.—jan., A. L. ADAMS, 1864. Träffad på Nilen av TAYLOR, 1867; är här icke allmän, SHELLEY, 1871. I lägre Egypten under sept.—maj i flock om 5—25 st. Fayoom, v. HEUGLIN. I Menzaleh-sjön, SHELLEY.

Torgföres i Smyrna, STRICKLAND, DRESSER. Allmän i det

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

inre av mindre Asien. Vid Duendje funnos unga foglar d. $\frac{1}{3}$, DANFORD, 1878. Häckar i Palestina; å Döda havet om vintern. Ägg i maj i norra Galileen, TRISTRAM, DRESSER.

I Kandahar, S. Afganistan, erhållen d. $\frac{25}{2}$ och $\frac{1}{3}$ 1881, enl. en uppgift d. $\frac{28}{3}$, C. SWINHOE. På ett par ställen i Persien, i NV. trakter; talrik i sjön Goktscha, DE FILIPPI, 1876. S. Persien, BLANFORD. Häckar mycket talrikt, ST. JOHN, DRESSER. I Gilgit sedd parvis under höst och vår, BIDDULPH, 1881. Häckar vid Himalaja nära sjön Sikim Ladakh i hålor i marken, i klippor eller ihåliga träd. I Burmah m. fl. ställen i Ö. Bengalen, enl. JERDON, som omtalar, att bland hinduerna ännu går den legenden, att två makar för någon obetänksamhet blivit förvandlade till Braminänder och dömda att aldrig tillbringa någon natt tillsammans, hvarför de flyga på hvardera sidan om floden, den ena frågande: 'Chakva', skall jag komma?, den andra svarande: 'Ghakvi', nej. Man tror också, att den, som dödar en sådan And, dömmes till ständigt celibat; ett godt skydd för fogeln, åtminstone från infödingarnas sida. — Vid Julpigoorie mycket skygg, BEAVAN, 1868. Hon är i Indien allmän om vintern. I Sindh talrik, A. O. HUME; häckar allmänt i Yarkand, går upp till 16,000 fot över havet, HENDERSON, DRESSER. I Centralindien mycket allmän, SWINHOE, BARNES, 1885. I Dukhun parvis nästan hela året, i april en flock om 100 st., SYKES, 1832. I Oudh och Kumaon under den kalla årstiden allmän i de stora sjöarna och på floderna. Under dagarna besöka otaliga skaror flodens sandbankar, sprida sig och draga derifrån mot skymningen, IRBY, 1861. Hon är allmän i lägre Bengalen, BLYTH, 1860. Går i Puga, V. Tibet, 14,000 fot högt, v. PELZELN. Talrik i Pamer, häckar der och samlar sig i flock i slutet av aug., SEVERZOW.

Förekommande i Tatariet och Mongoliet, går ej över 55° n. br.,

NAUMANN. Är i Mongoliet mycket talrik, bor i branta berg och skjutes aldrig, DAVID; anses helig och är ej det minsta skygg, CARL BOTH, 1879. I Kina om vintern talrik i inre vattendrag, sällsynt vid kusten; träffad mellan Takoo och Peking, SWINHOE; i Peking temligen allmän, DRESSER. I Foochow stundom, föredrager sött vatten. I Amoy allmän om vintern. Torgföres, men sällan i Kina; träffas på Formosa, SWINHOE.

Förekommer på Japan, SIEBOLD, SCHLEGEL; avbildas å japanska arbeten, BLAKISTON, PRYER.

Hon håller sig mest på öppna platser med fri utsigt. Liknar till sitt levnadssätt mest *A. tadorna*, men betar sig mera som en Gås än en And. Dess gång liknar Gåsens. Deras ställning är mera upprätt än andra Änders, och de hålla sig, åtminstone i zoologiska trädgården i Hamburg, icke så mycket i vattnet som andra Änder. I fritt tillstånd är hon skygg och vild och sällan tillsammans med andra Änder. Kommer till sina nordligare häckställen tidigt på våren, håller sig, enl. MOESCHLER, morgon och afton i skaror på fälten och tillbringar dagen vid vatten.

Lätet liknar det av *A. tadorna* eller ljudet av en trumpet, eller låter det som 'gurr'.

Födan utgöres mest av vegetabilier, gräs och säd, till någon del även av fisk, grodor, maskar m. m. I fångenskap förtär hon säd och andra ämnen likasom Gräsanden.

Vanligtvis har hon sitt bo i ett högt träd, ofta 2—4 famnar högt över marken, men även i hålor i jorden och i bergsskrevor, derifrån de, enl. PALLAS, föra ungarna i näbbet till vatten. Bo stundom i hålor i marken och midt i ett sädesfält. Hanen håller sig i granskapet av den ruvande honan och varnar henne vid påkommen fara. Boet har bädd av fogelns dun.

Hos folk, såsom hos kalmukerna, som anse dem heliga, äro

de icke skygga. Hon blir snart tam; efter en vecka äter hon ur handen. De höllos stundom tama i Ryssland, men, om vingarna ej voro stäckta, drogo de bort om hösten, hvilket ock hände med dem, som 'Diva' Katarina II Augusta egde i sina trädgårdar. Till följd av hennes 'nästan gudomliga mildhet', säger PALLAS, även mot djur och foglar, brukade hon icke tillåta, att vingarna stäcktes på hennes utländska foglar. I tamt tillstånd i Turkiet och Egypten, i Kairo talrik, ANTINORI, 1864. Fortplantar sig i zoologiska trädgården i London; erhöll 4 ungar. Hålles i tamt tillstånd i Holland, SCHLEGEL, fortplantades 1868 i zool. trädg. i Rotterdam, ävenså i Dresden och Hamburg. — Fortplantningen av Änder och Gäss lyckas bäst vid rikligt grönfoder. — Parasiter okända.

Dess kött har olika bedömdts. PALLAS ansåg det vara godt; enl. andra har det vidrig smak och är utomordentligt fett.

Tjakravâkî KALIDASA, Vikr. öfv. BERGST., 1846, 67, 108; Megadûta, öfv. EDGREN, Molnbudet 35. Etc.

Anas casarca L., S.N. XII Tom. III 1768, App. 224. S. G. GM., Reise II 1774, 182. GM., L., S.N. 1788, 511. LATH., Ind. II 1790, 841. LATH., B., III II 1798, 397; IV II 1812, 506. MOESCHL., N-a 1853, 28-9. C. A. WRIGHT, Ibis 1864, 42, 155. Bod., Z. G. v. Berl. 1875, 28.

Anas erythrocephala S. G. GM., Reise I 1770, 71; N. Comm. Petr. XV 1771, 465.

Anas rutila FALL., N. Comm. Petr. XIV I, 1770, 579; Zoogr. II 1811, 239. BERG., Tal. 1787, 19. MEY., W., Tasch. II 1810, 532. TEMM., Man., ed. 1, 1815, 535; ed. 2, (1820) 832; IV 1840, 531. SCHINZ, Eur. Fn. I 1840, 404. NAUM., V. D. XI 1842, 564. LANDB., Isis 1842, 201. KJÆRB., N-a 1850, 3 H., 53; Danm. Fugl. 1852, 364. JÄCK., J.f.O. 1855, 406. v. MIDD., Isep. 1855, 79. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. BALD., N-a 1858, 134-6. NILSS., Fn. II 1858, 418. FINSCH, J.f.O. 1859, 386; Ibis 1877, 54. KRÜP., J.f.O. 1862, 317; Momms. Gr. Jahresz. III 1875, 289. RADDE, SO. Sib. 1863, 23, 361. Rep. Zool. Soc. 1864; Z. G. 1864, 228. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 66. NOLL, Z. G. 1867, 342. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 371. SEV., J.f.O. 1874, 418; Ibis 1876, 419. SINT., J.f.O. 1877, 68. v. PRSCHEWALSKI, Reise, ed. KOHN, 1881, 444.

Kasarka, die kleine, LEPECH., Reise II 1775, 183.

Anser casarca VIEILL., N. Dict. H. N. XXIII, 1818, 341.

Tadorna rutila BOIE, Isis 1821, 563. STEPH., Shaw, Zool. XII II, 1824, 71. BREHM, V. D. 1831, 859. SYKES, P. Z. S. 1832, 166-8. JARD., B. of Gr. Brit. IV, 104. THOMPS., Irel. III 1851, 65. A. BREHM, J.f.O. 1857, 384. POW., Ibis 1860, 354. SIMPS., Ibis 1861, 365. SWINH., Ibis 1862, 254; P. Z. S. 1871, 418. TAYL., l. c. 1867, 71. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339. SHELLEY, Ibis 1871, 315-96. SAUND., l. c. 396. COLLIN, Sk. F. 1877, 654. DANF., Ibis 1878, 35.

Casarca rutila BONAP., Cat. Am. a. Eur. B. Geogr. list. 1838, 56. EYT., Anat. 1838, 106. HEUGL., V. N.O. Afr. 1856, 318. SALVIN, Ibis 1859, 362-3. SCLAT., l. c. 474. SWINH., Ibis 1860, 67; 1861, 344; 1863, 434; 1882, 124; Z. G. 1876, 62. TRISTR., Ibis 1860, 81. HARTM., J.f.O. 1863, 234,-6. ADAMS, Ibis 1864, 34. ANTIN., Cat. 1864, 113. JERD., B. Ind. III 1864, 791. v. W.-SUHM, Z. G. 1865, 152. NOLL, Z. G. 1867, 342. v. PELZ., J.f.O. 1868, 37; Ibis 1868, 321. BEAV., Ibis 1868, 401. HILGENDORF, Z. G. Hamb. 1869, 43. BLYTH, Rep. Jour. As. Soc. XXIX, 411; Ibis 1870, 187. FRITSCH, V. E. 1870, 412; Wirb. 1872, 85; J.f.O. 1872, 369. IRBY, Ibis 1871, 249. O.-GALL., Rev. & Mag. Z. 1873, 60. TACZ., J.f.O. 1873, 108-9, 336. DE FILIPPI, J.f.O. 1876, 186. DAV., OUST., Ois. d. l. Chine 1877, 497. SCHAL., Orn. C. 1878, 12, 76. BLAK., Pr., Ibis 1878, 213. BOLLE, Orn. C. 1879, 69. RUSSOW, Orn. 1880, 173. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. BIDD., Ibis 1881, 99. GIGL., l. c. 214.

Vulpanser rutilus KEYS., BL., Wirb. 1840, n. 393. v. D. MÜHLE, Orn. Griech. 1844, 122. A. BREHM, N-a 1 H. 1849, 60; J.f.O. 1855, 484; 1857, 384. SEV., J.f.O. 1875, 184. Jahresb., J.f.O. 1883, 71. DÜR., Geflög. (1886) 1885, 453.

Tadorna casarca 'MACGILL., Br. Orn. II 1840, 163'. DRAKE, Ibis 1867, 430. DEGL., G., Orn. II 1867, 501. DRESS., B. E. pt. 41-2, 1875. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 228. SEEB., l. c. 1883, 33. SEV., l. c. 76. SWINH., BARNES, l. c. 1885, 137.

Casarkaente SCHÖPFF, Z. G. 1869, 120-3.

229. GRAVAND, *Anas tadorna* L.

Pl. LVIII, fig. 1.

Näbb rödt, starkt nedtryckt, mot spetsen uppåt bågböjdt, näbb-nagel kullrig, liten, smal, ned- och tillbakaböjd; fjäderdragten till stor del hvit; spegel grön med ram baktill roströd; fötter röda.

Längd 560—627 m.m.; enl. BAILLY 550—661 m.m. ♂ > ♀. — Iris mörkt rödbrun, brun; hos unga gråbrun, MEVES.

1. *Hane, gammal*, 24 april, Danmark. Tam från Köpenhamns zoologiska trädgård.

Näbb rödt, uppåtböjdt, bakåt avsmalnande, nagel hög, nästan rektangulär, smal, böjd, svart. Överkäkens lameller under näsborrtrakten lodräta, smala, tillspetsade, nedåt riktade, mot näbbspetsen breda, in- och bakåtriktade; underkåk uppböjd med små lameller, nästan jemnbred, framåt avsmalnande, käkrot mera hög än bred. Pannknöl stor, framåt avsmalnande, röd. Näsborrar snedt halvovala, bakom näbbets midt. Ögon små. Huvud svart; å pannans främsta del, munvinklar och undre ögonlock små hvita fläckar. Hals: övre delen svart, grönglänsande, nedtill med bruna fjäderspetsar; kräva brunröd; halsrygg med bredt brunt band; halsband bredt, från midten av halsen till krävan hvitt. Rygg framtill brun, för övrigt hvit; skulderfjädrar: de yttre svarta, de inre hvita; kors och övre stjärtäckare hvita. Stjärt pennor 7 par, hvita, spetsar svarta, utom å de 2 yttersta. Bröst och mage längs åt midten svarta; sidor hvita; undre stjärtäckare hvita, de främre bruna. Vingar mest hvita; handpennor svarta; armpennor, de innersta delvis hvita. Spegel grön, metallglänsande, deröver ett bredt brunt och över detta ett smalt svart band; de små handtäckarna hvita; armtäckare, de mellersta hvita; kanttäckare och undre täckare hvita. Fötter ljust rosenröda; klor svartgrå.

2. *Hane, vårdräkt*, 20 maj, Hoburg, Gotland.

Nageln smal, bakåt tillspetsad, dess kant något bredare vid käkkanten; näbbås S-formig, framåt utjemnad, näsås stupande. Käkkant bågböjd, höjande sig till munvinkel och nagel. Huvud och övre delen av halsen svartgröna. Hals nedtill hvit; kräva brunröd, i midten mörkast; halsrygg upp- till med något förlängda fjädrar. Rygg framtill rödbrun, i midten blekare, baktill hvit; skulderfjädrar: de yttre svarta, de inre av dessa svartbruna, med hvit vattring, de närmast dessa liggande hvita, i utfan med gråbrun vattring, de övriga inre hvita; kors och övre stjärtäckare hvita. Stjärt pennor 7 par, hvita med svarta utåt avtagande spetsar, 7 hvit. Bröst fram- till rödbrunt, baktill hvitt, i midten svart, baktill bredast; sidor framtill

rödbruna, för övrigt hvita; mage brunsvart, åt sidorna hvit; undre stjerttäckare rödbruna, bakåt blekare till ljusgula, de längsta hvita; slaksida hvit. Vingar spetsiga, tumvinge med 3 fjädrar, 1 och 2 hvita, spetsar och utfan baktill svarta, på gränserna gråspräckliga; handpennor 10: $2 > 1 > 3$, 2 till 4 i utfanet, 1 och 2 i infanet utskurna, svarta, undertill mörkbruna, 1 i utfanet mot roten gråhvit; armpennor 12, utfan mörkgrönt, infan svartbrunt, mot roten hvitt, spetsen även i utfanet svart. Spegel grön, upptill rödbrun, ram fram- och nedtill hvit, upp- och baktill svart; armbågspennor 5: 1 till 3 längre än armpennorna, i utfanet rödbruna, 1 och 2 med svarta spoltrakter, 2 endast i utfanet, 3 i utfanet ett långs gående svart band, 4 utbräm utom vid spets och rot svart, för övrigt hvita; överarmpennor hvita; handtäckare svarta; arm- och kanttäckare hvita; alla undre täckare hvita. Vad hvit. Fötter höga. Tars framtill med en rad av smala sköldar, för övrigt nättecknad; tår: $3 > 4 > 2 > 1$; den inre simhuden med rät, den yttre med utskuren kant; klor $3 > 2 > 4 > 1$, krökta, brunsvarta, 1 när marken, 3 vidgad.

3. *Hane, gammal*, 28 maj, Ottenby.

Liknar nr 2, men har ibland de rödbruna ryggfjädrarna några inblandade med svart vattring.

4. *Hane, gammal*, 19 juli, Öland, MEVES.

Näbb 'med knöl tegelröd, knölen mindre än om våren'. Huvud ovan: 'de gröna fjädrarna mattare och tätare än om våren', efter döden svarta. Kräva i midten gråsvart med hvita kanter, åt sidorna rödbrun med svart brämvattring och hvita kanter. De rödbruna rygg- och skulderfjädrarna nära spetsarna med svarta bågformiga tvärband och vattring, punkterad i 1—5 rader å hvarje fjäder; övre stjerttäckare hvita med svarta och gråsvarta spetsar. Stjertpennor 7 par, ej nötta, hvita med svarta spetsar, 7:de hvit. Bröst framtill lika med krävan, men vattringen baktill försvinnande, bakåt hvitt, i midten med gråsvarta, nästan täckande spetsar och hvita spetskanter; sidor hvita med små rostbruna, spridda, svaga spetsbräm, bakåt med svag gråsvart spetsvattring; mage lika med bröstet, men blekare och teckningen bakåt försvinnande, den hvita färgen övervägande; undre stjerttäckare blekt rostgula, de längsta hvita; slaksida hvit. Handpennor svarta, 1 i utfan mot roten gråhvit; armbågspennor nötta. Fötter 'blekröda'.

5. *Hane, i ruggning*, 3 oktober 1875, Ottenby.

Näbb rödt, mot spetsen uppåtböjdt och bredare; näbbås vid roten bred, mot näsåsen avsmalnande. Käkkant framåt uppåtböjd, överkåkens lameller i kanten under näsborrarna nå nedom kanten, underkåkens mycket fina, låga, käkrot hög. Pannvinkel bred, avrundad. Näsborrar ovala, från käkanten 11 m.m., näslock jemnt, sluttande. Huvud ovan brunsvart, utskjutande fjäderspetsar svarta; övre ögonlock svart, undre ögonlock hvitt, i kan-

ten svart; ansigtsrand framåt bågböjd, nästan lodrät; ögonvrå svart och brunsvart, vid ansigtsranden grå; huvudets sidor av samma färg, svarta utvuxna och utväxande fjädrar, i botten hvit och få hvita fjädrar affallande, baktill vid halsroten en stor hvit fläck med utväxande svarta fjäderspetsar; haka svart med nya utvuxna och utväxande spetsar. Hals upptill brunsvart med nya svarta fjäderspetsar utom överst å strupen, som är hvit med brunsvarta spetsfläckar, halsen för övrigt hvit med nya hvita fjäderspetsar; kräva hvit med nya spetsar, dels svarta, dels, åt sidorna, utvuxna rödbruna fjädrar; halsrygg nedtill i midten svartgrå. Rygg baktill hvit, framtill svart med fin hvit vattring och infan till en del brunrött; skulderfjädrar grå och svarta, med eller utan vattring, samt korta, nya utskjutande svarta med hvit vattring; kors och övre stjerttäckare hvita. Stjert föga avrundad med nötta spetsar, stjertpennorna $6\frac{1}{2}$ par hvita, de inre och flesta mot spetsen gråsvarta, sjelva spetsarna hvita. Bröst hvitt, framtill med utväxande svartspetsade fjädrar med brunt spetsbräm; sidor hvita, framtill bruna och grå; mage hvit, i midten med få bruna och svarta fläckar; undre stjerttäckare hvita; slaksida hvit. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar hvita, å 1 och 2 utfan svart, åt roten grått och hvitt; handpennor: 1 liten, hvit med grå spets; stora 10, svarta, utfan å 1 framåt grått, å 3 med grå fläck vid spetsen, å 2 vid spetsen utskuret, spetsar å 5—10 med tilltagande hvitt; armpennor 12, spetsar och infan hvita, utfan för övrigt svart, å 5 hvitt, spets grå. Spegel grön med svart omkrets, omgiven framtill av grått, upptill rödbrun, baktill hvit, å 5 och följande med glänsande mörkgrönt; armbågspennor 6, grå, 1—3 å utfanet bruna, 3 längst, alla med fina tvärband; handtäckare svarta, den 5:e till venster vid spetsen hvit och gråfläckig, de små hvita; armtäckare hvita med grå spetsar, de mellersta och kanttäckarna hvita; alla undre täckare hvita; undre överarmtäckare långa. Fötter brun- och blågrå; vadtäckare hvita; skenben hvitt, nedtill naket. Tars hoptryckt med små plåtar, framtill och å tarssula nättecknad; tår: $3 > 4 > 2 > 1$, simhud med nästan räta kanter, brungrå; klor gråbruna, 2, 3 och 4 av nästan samma längd, men 3 mycket bredare än de övriga, 1 minst.

6. *Hona, gammal*, 17 maj 1838, Bohuslän.

Liknar hanen i vårdräkt. Huvud svart, pannan utan knöl, framtill tvär rand och hvit fläck; undre ögonlock hvitt; ansigtsrand framåt bågböjd. Framrygg rödbrun, bakre delen av det bruna bältet svagt svartprickig. Å bröstet det bruna bältet smalare, i midten brunsvart och framtill nästan avbrutet av hvita fjädrar med brunsvart bräm; mage med bredt långsgående brunsvart jemnbredt band. Armpennor utan spetsbrämfläckar.

7. *Hona, gammal*, Östersjön, mellersta Sverige, torgförd i Stockholm. Näbb karminrött, omkring nageln och vid pannan svart, underkåk

och hakhud något blekare röda; näbbås vid roten bred, med ett triangulärt fält i midten med en liten upphöjd ås, näsås avrundad. Underkäkens nagel rödgrå med något svart. Käkrot utan knöl. Pannvinkel tvär. Näsborrar halvmånformiga, näslockets kant rät. Huvud ovan och nacke svarta, panna med grå fjäderkanter, nederst med en tvär rektangulär vit fläck; undre ögonlock med en vit fläck; huvudets sidor brunsvarta, framtill med gråbruna spetskanter; ansigtsrand bågformig, nedtill mest framskjutande; haka brunsvart, framtill brungrå. Hals upptill svart, nedtill vit, framhals på gränsen mellan dessa färger obetydligt rostbrun av spetsfläckar; kräva rödbrun och i midten svartbrun av breda, täckande spetsbräm. Rygg framtill rödbrun med inblandade svartprickiga, blekare fjädrar, till en del med hvita kanter och nötta bräm, ryggen baktill vit; skulderfjädrar: de främre och yttre svarta, fint brunprickiga, de inre hvita; kors och övre stjärtäckare hvita. Stjert tvär, utåt litet avrundad, stjärt pennor 7 par, räta, trubbiga, hvita, 1—4 med svarta, utåt avtagande spetsar, 5—7 hvita. Bröst och sidor hvita, längst nedtill svart- och rostbruna; mage vit och svartbrun; undre stjärtäckare hvita, undergump vit med blekt rostgula täckande spetsar; slaksida vit. Tumvinge med 4 fjädrar: 1 och 2 ut- och bakåt svarta, på gränserna gråspräckliga, in- och framåt, liksom 3 och 4, hvita; handpennor: 1 liten, smal, tillspetsad, vit, spets grå, < 1 handtäckaren; stora 10: 2 > 1 > 3, 2 starkt, 3 och 4 svagt i utfanet, 1 och 2 infan mot spetsen utskurna, svarta, 1 i utfan mot roten vit, 10 vid spetsen i infan med en gråspräcklig fläck; armpennor 12, utfan svarta med en stor och grön halvmånformig fläck, bildande spegeln, spetsar och spoltrakter svarta, spetskanter eller spetsfläckar hvita, infan mot roten och utfan närmare roten hvita. Spegelns ram fram- och baktill svart, ovan rödbrun; armbågspennor 6: 1—3 > armpennorna, i utfan rödbruna, åt spolarna brungrå och svartgrå, 4 i utfan grå och vit, utkant brun, 5 och 6 hvita med svagt grå spetsfläckar, infan hvita, i spoltrakten grå, inåt försvinnande, inkant å 1 vid spetsen gråbrun; handtäckare 1 smal, liten, vit, gråspräcklig, mot spetsen svartbrun, de övriga svarta, de små hvita; armtäckare hvita, de innersta vid spetsen vitgrå, de mellersta hvita, endast 2 st. med gråhvita spetsar; kanttäckare hvita; undre vingtäckare alla hvita; undre överarmtäckare långa. Fötter violett-gulhvita; vadtäckare hvita; skenben fjäderbeklädt till 14 m.m. från hället. Tars hoptryckt, framtill smal med korta sköldar, sidor och tarssula nättecknade med kvadratiske små maskor; tår: 3 > 4 > 2 > 1, som når marken, första leden av 2 nättecknad; simhud grå och vit, den yttre svagt urringad, 1 med svag simflik; klor mörkbruna, 3 bred, > 2 > 4 > 1.

8. *Hona, gammal*, 29 maj, Ottenby, Öland.

Liknar den sistnämnde. Undre ögonlocket hvitt, bildar en halvmånformig

fläck; den bruna gränsen emellan övre och nedre delen av halsen tydligare bildad av fjäderspetsar. Det bruna bältet å ryggen baktill svartprickigt. 5:te stjärt pennan med en svartgrå spetsfläck i infanet. Bältet å kräva och främre delen av bröstet, framifrån bakåt, bredare, det mellersta, svarta fältet derav, ävensom det å magen bredare och med mindre rostbrunt. Armtäckare hvita, icke få mot spetsarna och å spoltrakterna svartgrå. Klor svarta, vid roten något bruna.

9. *Hona, gammal*, 13 juli 1837, Bohuslän.

Liknar n:r 6. Iris 'brun'. Huvud och övre delen av halsen svarta. Panna, undre ögonlock och ansigtsrand bakom munvinkeln och främre delen av hakan hvita med mörkbruna spetsar och spetsbräm. Rygg framtill blekare rödbrun med gråbruna bräm och baktill svartprickig. Stjert tvär, utåt något avrundad. Bröst med det rödbruna bältet smalt, bakom detta hvitt med svarta spridda, stora spetsfläckar; mage lika med bröstet baktill; undre stjärtäckare framtill brungula, för övrigt hvita. Armpennor brunsvarta, ej nötta, med smala spetsbräm, fläckar hvita; armbågspennor med grå spoltrakter, de mindre med grå spetsfläckar, ej nötta.

10. *Hona*, 24 juli 1867, Ottenby, MEVES. Riksm.

Liknar n:r 9. Huvud svart. Panna med gråvit fläck vid randen; ögonlock svarta. Hals upptill svart, på gränsen gråbrun, nedtill vit; kräva vit, åt sidorna med rostbruna fläckar. Rygg: det bruna bältet smalt med inblandade gråsvarta fjädrar med svarta prickar och hvita spetskanter, och andra hvita svartprickiga; skulderfjädrar: de yttre svarta, mot spetsen gråvitprickiga, mellan dessa och de inre hvita finnas svartgrå och gråvitprickiga fjädrar; övre stjärtäckare: de längsta med svartgrå spetsar; stjärt pennor: de inre med svarta spetsar och grå spetskanter, men föga nötta, 5 med en svag vit fläck vid infanets spets, de yttre hvita. Bröst hvitt, baktill med få fjädrar med svart bredt bräm; sidor hvita, framtill med spridda svartprickiga spetsbräm, det rödbruna bältet har inblandade svartprickiga fjädrar med hvita kanter; mage och undre stjärtäckare hvita. Handpennor: brunsvarta, de inre med hvita spetsbräm i infanet; de yttre armpennorna med hvita spetskanter.

11. *Nykläckt*, 27 juli, Vestergarn, MEVES.

Näbb rakt, = ungens av *A. bosch.*, svart, nagel brun, näbbås vid roten bred, platt, jemnt sluttande, underkäk grå. Dun hvitt, ovan med mörkbruna teckningar. Panna nedtill vit, huvud ovan mörkbrunt; övre ögonlock hvitt, vid ögonvinklarna mörkbrunt; ögonvrå vit, närmast ögat en liten fläck; huvudets sidor hvita, men örontrakten med rund, brun fläck; ansigtsrand avrundad; haka och alla undre delar hvita. Sidhals vit; nacke mörk; halsrygg mörkbrun, likasom alla övre delar utom 2 stora fläckar å ryggen och

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	6 ♀	7 ♀	8 ♀	9 ♀	10 ♀	11 p.	12 p.	13 j.	14 j.	15 ♂ j.	16 ♂ j.
Längd	570	—	—	—	627	—	560	576	—	—	—	—	—	—	547	—
Huvudets längd	—	106	106	—	—	—	96	96	—	—	50	56	79	—	—	—
Näbb, längd till pannan	48	56,5	55	55	56	47	47	49	48,5	48	22	26	42	41	46	48
» » » munvinkeln	53	60	60	58	60	53	56	55	51	54	22	27	43	46	50	53
» » » från spetsen till näsborrarna ..	—	33,5	32,5	33	33	29	31	30	29	30	13	15	24,5	25	28	—
» » » nagelns spets t. näsborrarna ..	—	32,5	31,5	30	—	—	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» höjd vid roten	—	31	33	31	30	24	24	27	24	23	11	15	21	20,7	24	27
» » » näsborrarna	—	14	16	16	16	15	12	14	15	13	8	10	13,3	14,3	—	—
Gapets bredd	—	20	18	18	19	15	17	16	16	17	8	9	11	13	15	—
Näbbets bredd vid näsborrarna	—	20,8	20	20	—	17	19	20	17	18,5	9	10	15,3	15,5	20	17
» största bredd	—	24	24	23,5	21,5	21	22	23	19	21,5	9,5	10,5	16	17,3	—	—
» minsta bredd	—	—	—	—	19	—	—	18	—	—	—	—	—	—	18	—
Näbbnagelns bredd	—	5	5	7	5,5	4	5	6	4	4	3,5	4	5	5	4	—
» längd	—	9	11	9,3	—	7	9	8	7	8,6	5	5	7	7	—	—
Näsborrar	—	7×2	6×2	5×2,3	—	6,6×2,6	7×2	5×2	6×2,6	6×2	2	2	5×2,5	5×2,5	5×2	—
Vingens längd, direkt	300	324	332	342	302	300	291-5	295	304	314	—	—	102	177	208	328
Vingbredd	1030	—	—	—	1082	—	1020	1010	—	—	—	—	—	—	843	—
Tumvinge	—	107	117	120	121	108	107	107	104	111	—	—	41	78	—	—
Stjert, längd	120	120	124	119	95	120	108	114	108	119	32	32	48	81	70	50
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	c. 20	c. 8	c. 27	—	0	0	12	c. 0	c. 10	—	—	—	82	—	—
Tars	57	58	56	59	60	51	53	53	50	46	27	28	50	48	56	49
Mellantå med klo	60	64	65	64	64	56	50+8	61	53	55	26	28	48	51	58	52+7

2 å korsets sidor; dunet över och å stjerten mörkbrunt; slaksida vit med ett svagt gråbrunt band. Vingar ovan mörkbruna, kanter och undertill hvita, handens dun baktill gråbrunt. Fötter gråbruna (torra); skenben baktill mörkbrunt, för övrigt hvitt. Baktå med flik; klor krökta, grå, mot roten svarta.

12. *Dundrägt*, 13 juli 1837, Bohuslän.

Något äldre än nr 11; liknar den till färgen, men saknar den bruna fläcken å örontrakten.

13. *Unge, med utväxande fjädrar*, 12 juli, Bohuslän.

Näbb utan knöl. Dun sparsamt gråbrunt. Huvud ovan svart med brunt bräm. Panna vid näbbet vit; ögonvrå och kind hvita; huvudets sidor baktill mörkbruna med hvita kanter. Tinning med ett bakåt gående band av hvita dun; haka vit. Strupe vit, sidhals framtill vit, bakåt mörkbrun med hvita spetskanter; kräva i midten vit, åt sidorna ljusgrå med hvitt bräm; nacke mörkbrun med hvita fjäderkanter samt hvitt och grått spetsdun; halsrygg mörkbrun med dun isynnerhet upptill, i midten gråbrunt, åt sidorna hvitt; nedtill vit, långsät midten brungrå; hals nedtill vit med hvitt dun. Rygg med dun och fjädrar grå; skulderfjädrarna mörkbruna med vitgrått bräm, kors med brungrått dun, i midten en stor vit fläck; övre stjerntäckare hvita, spetsar gråfläckiga; stjertpennor svarta med hvita och rostgrå spetsar; den yttersta vit och gråbrunt spräcklig, kort. Bröst hvitt; sidor ljusgrå med hvitt bräm; mage och undre stjerntäckare hvita;

slaksida grå. Tumvinge med fjädrar utvuxna, svarta, små; handpennor utväxande, svarta, små; armpennor grå; armtäckare grå med hvita kanter.

14. *Unge, hona*, 29 juli, Bohuslän.

Något större än föregående och med mindre kvarsittande dun. Rygg framtill brungrå med hvita kanter; handpennor vid spetsarna med kanter och bräm inåt tilltagande hvita; armpennor brunsvarta med hvita spetsar; armbågspennor i utfan bruna.

15. *Hane, ung*, juli 1875, Gotland, W. WÖHLER.

Näbb gråbrunt, mot spetsen mörkare, näbbås smal. Käkkant uppåtböjd, överkäken betydligt bredare än underkäken, vid roten bred, överkäkens lameller i trakten under näsborrarna synliga nedom kanten. Näsborrar ovala, liggande från käkkanten 10 m.m. Haka och strupe hvita, sidhals ovan svart med hvita fjäderspetsar, för övrigt vit, kräva vit; nacke svart, halsrygg ovan svart med hvita fjäderspetsar, nedtill vit. Rygg främst svart med grå fjäderspetsar, baktill vit med fin grå punktering vid spetsarna, bakåt försvinnande; skulderfjädrar gråbruna med grå spetsar och sparsamt spetsdun, kors med brunt dun och utskjutande hvita fjäderspetsar, åt sidan 2 hvita ovala dunfläckar; övre stjerntäckare gråhvita med hvita spetsar. Stjert avrundad, stjertpennor 8 par, 1—6 svarta, spetsar och kanter med brunhvitt bräm, 7—8 hvita, 7 i infanet med grå fläck. Bröst hvitt; sidor gråhvita med bruna spetsar; mage vit; undre stjerntäckare och slaksida hvita. Tumvinge med 4 fjädrar: 1 och 2 i utfan hvita med svarta spetsar, infan

<i>Nº</i>	1 a	b	c	d	e	f	g	2 a	b	c	d	e	f	g	h	i
Äggets längd	66,2	64,2	62,8	62,1	62	60,6	59	69,7	69,5	68,8	68,2	67	66,8	66,7	66,6	64
» bredd	44,6	44,9	44,7	42,3	45,5	44,6	43,2	45,9	48,6	46	45,8	47,8	44,4	47	46,6	46,7
» spets.....	21,6	19,8	18,1	19,8	16,5	16	15,8	23,8	20,9	22,8	22,4	19,2	22,4	19,7	20	17,8
» reducerade längd.....	1,48	1,43	1,4	1,47	1,36	1,36	1,37	1,52	1,43	1,48	1,49	1,4	1,5	1,4	1,43	1,37
» rektangel.....	2953	2883	2807	2727	2821	2703	2549	3139	3378	3142	3124	3203	2966	3135	3104	2989

Ägg. 62—65×44—46 m.m., DEGL.; 55—58×41—43 m.m., BAILLY.

hvitt med grå spolfläck: 3 och 4 med hvita infan, spetsar och utkanter; utfan å 3 grått, den 4:de med grå fläck; handpennor: 1 liten, vit, i utfan svart; stora 10, utväxande, såsom alla vingens fjädrar, 1—4 svarta, 5 svart med i spetsen vit utkant, 6 i spetsen med vit ut- och inkant, de följande med bred tilltagande, vit spets; armpennor 12, utfan svart, spetsar breda, hvita, intill hvita med grå spolfläck, den 12:te med infan endast med svag, grå fläck; armbågspennor 5, grå, 1 med ljusare utkant; handtäckare svartgrå med obetydlig ljusgrå spetskant, de små hvita, den bakersta raden med grå spetsar; armtäckare grå, de yttre med hvita spetsar, de mellersta: bakersta raden grå, de övriga hvita med grå spetsar; kanttäckare grå med hvita spetsar; övre överarmtäckare hvita med en enkel rad av små, svarta fläckar; kanttäckarna hvita med grå spetsar; alla undre vingtäckare hvita; vadtäckare gråhvita med bruna spetsar; skenben fjäderbeklädt utom nedersta sjettedelen. Fötter blågrå. Tars framtill ljusare med smala sköldar; tarssula skarp; tår: 3 > 4 > 2 > 1, simfiken å 1 sträckande sig till infiken å 2; klor: 3 > 2 = 4 > 1.

16. *Hane, ung*, 1843, S. Skåne.

Huvud ovan svartbrunt, vid ansigtsranden med inströdda svarta fjädrar. Sidhals och halsrygg svartbruna. Skulderfjädrar svartbruna med dragning åt roströdt, de längsta utav dem gråbruna, och dessutom finnas utväxande, svarta. Stjert tvär, vit, de inre stjertpennorna med övervägande svart färg, spetsar hvita. Handpennor: 2 > 1 > 3 > 4, svarta, 5—9 med tilltagande vit spets. Spegel grön, ram framtill grå, upptill bildad av 3 i utfanet bruna fjädrar, utåt av ett smalt vitt streck; yttre täckare från handleden till vingspeglarna hvita med grå kanter, de mellersta bilda det grå bandet framom speglarna; smalbenet 17 m.m., naket. Tår: 3 > 2 > 4 > 1; klor: 4 nästan = 2 = 3 > 1.

Ägg: ovata, nästan elliptiska, lilländan dock tillspetsad, gul eller grönhvita, hvita, glänsande.

- 1. 31 april 1869, Öland.
- 2. 10 juni 1866, Borgholm.

Erhållen en gång d. 26 1844 på Varanger, SCHRADER. De kallades i Norge Fager-Giäs, Ur-Giäs; erhöles i april till Michaeli; lägga sina ägg i underjordiska hålor, PONTOPPIDAN. Förekommer, ehuru sällan, i Finmarken, erhöles d. 17 1847 och senare d. 29 1873 vid Mortensnäs; häckar sällan i Lofoten, enl. meddel. av NORDVI. Uppgives såsom häckande i Skärö av v. HEUGLIN, 1871. Anses nästan endast tillfällig i Grimsö ström, enl. BARTH, som beskriver fogeln å Jäderen och dess egendomliga beteende vid parningstiden. På Bodö fann man ett ägg d. 19; häckade på ön Helley vær, F. o. G. GODMAN, 1861. Går sällan långt in i fjordarna. På Jäderen talrik, RASCH. År 1870 erhöles på Runön dunungar d. 25, vid Tulen d. 23; nära fullvuxna ungar på Ædö d. 12, THÉEL. Häckar i skärgården från polcirkeln till Bohuslän, på Hvalöarna i stort antal. Enkla eller flockvis i landets inre delar under flyttning höst och vår, COLLETT, 1868. Under ruggningen, som varar omkring 14 dagar, jagas fogeln, såsom BARTH närmare beskriver.

Visar sig sällan på Vermdön, ÖDMANN, 1792. Funnen i Södermanlands skärgård under flyttningstiden, EKSTRÖM, 1832; i Nyköpingstrakten erhållen av G. LUNDQUIST. Gamla och unga foglar i Bälinge i maj 1869 och vid Hartsö, SUNDSTRÖM, 1872. En gammal hane från skärgården är köpt i Norrköping i början av maj 1853. En ung fogel skjuten i den innersta delen av Bråviken d. 8 1868 och en annan flere år förut vid Ållonö. Skall

någon gång hava visat sig i skärgården, men är knappt känd av sjelskyttarna, och uppgift om något häckande par i trakten av Norrköping har icke erhållits, enl. meddel. av LUNDBORG. Gamla och unga erhöles vid Väder-öarna och Koster d. $\frac{12}{7}$ — $\frac{20}{7}$ 1837, enl. en samtidig förteckning, se ovan. I N. Bohuslän ej sällsynt, häckar, kallas Rinzgås, CEDERSTRÖM; är i detta län allmän, 1842 iaktogos de första d. $\frac{14}{3}$, 1843 d. $\frac{18}{3}$, 1845 d. $\frac{31}{3}$, 1847 d. $\frac{21}{3}$, 1848 d. $\frac{14}{3}$; häckar i stenmalar, stundom långt från stranden. Hanen överger ej honan, förr än ungarna äro halvvuxna. Stannar till sept., sällan ses någon i okt. Intagna ungar bliva mycket tama, M. v. WRIGHT, 1851; är temligen vanlig, häckar i träd, men vanligtvis i jord på skär bland stenrös, lägger 16 ägg, enl. meddel. av KOLTHOFF. Häckar på Domsö och Gåsö, MALM.

Omtalas från Gotland först av LINNÉ d. $\frac{30}{6}$ 1741, kallades då Jugås, nu Ljaugas, SÄVE. Häckar der, ANDRÉE, talrikt, KOLMODIN; på klipporna, under stenar och i klipphålor; på Lilla Karlsö d. $\frac{1}{6}$ funnos bo och 6 friska ägg 8 fot in i klippan; är vid boet skygg, flyger oroligt utom skotthåll; på Skeneholmen 8—10 fot in i jorden; boen hava bädd av egna fjädrar och dun, HOLTZ. Bo med 6 ägg träffades d. $\frac{21}{5}$ 1867 i en gammal bakugn $1\frac{1}{2}$ mil N. om Borgholm; vid Ottenby d. $\frac{28}{5}$ mycket allmän; både i gamla ekar och i rävlyor; i slutet av juli sågos 3—400 st. längs kusten, alla i ruggning, MEVES, 1867. År 1880—81 dogo många av 'svält'; år 1883 heter det, att hon häckar, men är ej talrik; i Öja prestgård häckar årligen ett par i foderladan, i hvilken hon flyger in genom ett hål på gaveln; bor högt uppe under halmtaket. Så snart ungarna äro utkläckta, försvinner modern med dessa. Fogelns dun anses av lika värde med Ejderns. På Stora Karlsön temligen talrik; bor ofta nära Ejdern, stundom djupt i jorden, eller under fiskarbodar, broar och andra ställen. Skall vara ätbar,

men är icke smaklig, R. HORN. Häckar allmänt vid stranden, på ställen inne vid kusten, der hon ligger tryggt; iakttagen vid Visby d. $\frac{28}{4}$ 1882, enl. meddel. av G. STENSTRÖM. De äldre kvarstanna ofta året om. Flytta de, är det på kort tid; har ägg i andra hälften av maj och början av juni, enl. meddel. av W. WÖHLER, som haft tama Jugäss, hvilka trivdes väl tillsammans med vanliga tama.

Häckar talrikt på Jungfrun och på flere ställen vid Kalmar, WESTERLUND. Erhöles på Öland d. $\frac{15}{5}$ 1878, enl. meddel. av KOLTHOFF. I Ö. Smålands skärgård sällsynt, häckar sparsamt, TISELIUS, 1868. Erhållen i Blekinge enl. meddel. av C. G. RÄÄF.

Kom till NÖ. Skåne under åren 1844—52 d. $\frac{20}{2}$ — $\frac{25}{2}$, GADAMER. Erhållen vid Trolle-Ljungby d. $\frac{20}{3}$ 1845, enl. en samtidig anteckning. I NV. Skåne häckar hon och är allmän, WALLENGREN; ej sällsynt på flyttning. Häckar på holmar och årligen $\frac{1}{2}$ mil från Östersjöns strand, GADAMER. Förekommer i Öresund och Skelderviken, der hon träffats med ej fullfjädrade ungar, G. JÖNSSON, 1881. Häckar vid Lomma, men fåtaligt; bygger i 'tånggården', d. v. s. gärdesgårdar av tång; hade fullruvade ägg d. $\frac{4}{4}$ 1858, d. $\frac{5}{4}$ voro ungarna utkläckta och beskrevos av ÅSTRÖM 1859. Kom hit under våren, stundom i flock om 12 st. och deröver, O. Vid Malmö erhöles gamla foglar d. $\frac{6}{5}$ 1873, $\frac{18}{5}$ 1879, vid Bunkeflod, 1880; i Tommarp d. $\frac{7}{4}$ 1854, enl. meddel. av EURENIUS. Vid Stavsten på Skånes sydkust, erhållen d. $\frac{12}{5}$ 1842, enl. samtidigt meddelande av N. BRUZELIUS; är talrik på Skanörs och Falsterbo ljun, der den gräver sitt bo i de av tång och grästorvor uppförda gärdesgårdarna. Vid kusten nära Ystad i gärdesgårdar och i sandbankar, enl. nyare meddel. av N. BRUZELIUS.

Häckar i Danmark 'över allt' på höga sandbankar, stundom 1—2 mil från havet; är halvtam på Sylt. På Sylt å fält och

ängar talrik, de flesta parvis, hålla sig nära husen. Honorna flögo först upp, när man närmade sig. Äggen i boet ligga i och täckta av grått dun. Då flere honor strida om boet, bliva fjäder och sand blandade, MÖBIUS, 1871. Kallas 'Gravand' eller 'Gravgoos' (ej Grågås, som ej häckar på Sylt, såsom man sagt); är halvtam; år 1877 sägas de årligen lemna i avkastning omkring 2,000 ägg, Jahresb. Allmän på Nordfriesiska öarna, lever i ett slags halvtamt tillstånd. Man gör åt dem hålor, och 12—15 bon kunna finnas i hvar håla. Äggen samlas till d. $\frac{1}{8}$. Av dessa lemnas alltid 1 eller 2 kvar i boet. Efter nämnda tid får foggeln behålla och ruva äggen. Honan täcker äggen med dun, när hon lemnar dem, DURNFORD. Häckar på Amager, LINDBLAD, 1864.

I Hertigdömena rätt talrik, isynnerhet å V. kusten; många stanna över vintern. Behandlas även på Amrum nästan som husdjur, ROHWEDER, 1875. I Slesvig och Holstein 1876 stundom om sommaren; första kullen d. $\frac{1}{8}$; om vintern mest parvis, Jahresb. Vid Husum syntes hon 1877 efter kort frånvaro åter d. $\frac{2}{3}$; talrik vid Nordsjön. Vid Flensburg 1877 regelbunden om sommarn, 1878 regelbunden om vintern. År 1880 iaktogs d. $\frac{2}{4}$ ett par, Jahresb. Omtalas från SV. Töndern av J. P. MÜLLER 1876.

I Finlands yttre skär här och der, NORDMANN. Omtalades av GADD 1769 såsom sällsynt i Ålands skärgård. Dess fjäder ansågs nästan lika god som Ejderns. — Träffad i S. Finland d. $\frac{1}{5}$ — $\frac{3}{5}$, en gång i april; ägg härifrån ej säkert kända, PALMÉN.

Vid S:t Petersburg träffad en gång, FISCHER, BRANDT; häckar ej, BÜCHNER, 1885. Å Östersjöprovinsernas havskuster; häckar på Estlands V. kust och närliggande öar; om våren på flyttning vid Reval fåtalig; i Lifland och på Ösel; häckar i Wiek, lägger i maj 7—9 ägg, RUSSOW, 1880. I Mitau, SEIDLITZ, 1860; har erhållits i Kurland, sällsynt, GOEBEL. I Uman sågs d. $\frac{1}{3}$ 1873 en

flock. Häckade vid Dnjepers mynning d. $\frac{2}{5}$ — $\frac{3}{5}$ 1869, H. GOEBEL, 1846,-74. Talrik omkring Svarta och Kaspiska haven. Flyttar om våren från södern till tempererade trakter, isynnerhet till granskapet av salt vatten. I augusti samlas de i sjöarna och draga småningom söder ut, PALLAS. I Astrachan mycket allmän om sommarn, häckar isynnerhet i rävlyor, stundom i kirgisernas gravar, HENKE, SEEBOHM, 1882.

I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW. Mycket allmän, möjligen stannfogel, SEEBOHM.

Iaktogs i en liten sjö vid floden Tschikoi, Sibirien, några dagar efter d. $\frac{2}{5}$ 1735 g. st. med Svanor, Gäss och Snäppor; kallades Turpan; den hade ett mycket starkt läte, GMELIN. Häckande och på flyttning i Turkestan, SEVERZOW, 1876. I Tareinor och på Dauriens högländta saltstepper d. $\frac{1}{4}$ 1856 g. st.; d. $\frac{2}{4}$ parvis; under sommarn i små flockar, RADDE, TACZANOWSKI. Kamtschatka, Aleutiska öarna, NAUMANN.

Häckar talrikt vid Tysklands Östersjökust; kommer i juni eller början av juli till sjön med små ungar; de skjutas innan de blivit flygga, QUISTORP, 1858. Träffas vid Danzig, BÖCK, 1851. Häckar även på Tysklands öar i Östersjön och Nordsjön, men visar sig sällan i det inre av landet, SCHALOW, 1881. I Pommern vanlig häckande flyttfogel, HORNSCHUCH, SCHILLING. Häckar på Poel, PREEN, ZANDER. Häckar i djupa hål; sedan ruvningen börjat, täckas äggen med dun; erhållen på Hiddensö d. $\frac{6}{8}$ 1851; dununge erhållen, SCHLEGEL, 1866. Är talrik på Rügen, häckar der och kallas av folket 'Gravgans', ett minne från svenska tiden, BOLLE, 1858. Vid Schwerin 1876 från nov. till mars, Jahresb. Sista veckan av juli nästan flygga ungar i Neuvorpommern, QUISTORP; i Katarinensee d. $\frac{1}{2}$ en flock om 10—12 st., A. v. HOMEYER, 1864. I Neuvorpommern 1877 regelbunden om sommarn, Jahresb.;

i medlet av aug. 1859 utvuxna ungar, QUISTORP. I Ö. och V. Preussen sällsynt, RATHKE. Häckar vid Königsmark(?), Neu-mark, enl. VANGEROW, en uppgift som, 'i följd av hans kända otillförlitlighet', högeligen tarvar bekräftelse, har emellertid någon gång träffats i Mark, SCHALOW, 1876. I provinsen Sachsen sällsynt, SCHLEGEL, 1881; träffad i saltsjön vid Eisleben d. $\frac{1}{2}$ 1823, $\frac{3}{4}$ 1824, NAUMANN. I Westfalen och Lippe tillfällig om hösten, 2 st. erhållna på Ems, v. DROSTE. Vid Anhalt och på Elbe någon gång, NAUMANN. Vid Braunschweig en gång träffad, R. BLASIUS. Vid Cronenberg före 1877 erhållen. Altenkirchen 1878 regelbunden på flyttning, Jahresb. Förekommer i Münsterlandet; hon är der fåtalig, BOLSMANN, erhållen d. $\frac{1}{2}$ 1857, SCHLEGEL. Till Münster kom under hösten 1852 en ung i full ruggning, hade mage och svalg fulla av skalbaggar, 'Erlkäfer'; förekommer ofta nog, v. ZITZWITZ, 1881. Anförd från trakten av Mühlheim vid Rhen, RUHL, 1852. Från Rhen även omnämnd såsom sällsynt av BRAHTS, 1855. Vid Mainz träffad, RÖMER. I Schlesien sällsynt, GLOGER, SCHLEGEL. I Trachenberg 1878 sparsamt häckande, Jahresb. Iakttagen i Wupperthal, Preussen, FUHLROTT, 1850. Säges häcka vid Kottbus, hvilket betvivlas av SCHALOW, 1878. I Kurhessen sällsynt, SCHWAAB, 1851. Erhållen på Fulda, SEZEKORN. I saltsjön vid Halle 1878 häckande; d. $\frac{2}{3}$ bo med ägg; även d. $\frac{6}{10}$, Jahresb. Träffades, enl. E. REY, flere gånger vid Halle a. S. Saknas i Ö. Thüringen, LIEBE. Träffad i Rentendorf i febr. 1830, L. BREHM. På lägre Bodensjön under vintern, dock ej mycket talrik, WALCHNER. Erhållen vid Nürnberg.

Kommer till Schweiz endast under kalla vintrar, såsom i jan. 1799; i jan. 1811 visade sig 7 st., av hvilka 3 st. unga fälades, H. MEISNER, SCHINZ, 1815.

Vid Tschirndorf, på N. gränsen av Oberlausitz, d. $\frac{2}{10}$ 1879

funnen död, TOBIAS, Jahresb. Kommer till Böhmen ytterst sällan, erhållen 1846, en 1858; skall dessutom hava blivit torgförd i Prag, A. FRITSCH, 1872. Till Galizien och Bukowina kommer hon stundom under stränga ihållande vintrar, ZAWADZKI. En ung fogel erhållen i Mähren, d. $\frac{1}{2}$ i Hollitsch, v. PELZELN, 1871. I Tyrolen sällsynt om vintern, ALTHAMMER, 1857. I Transsylvanien mycket sällsynt och endast under kalla vintrar; erhållen på Strell 1840; skall även hava erhållits i Mezöség, STETTER, DANFORD, BROWN.

Häckar i Oldenburg ej sällan vid kusten i kaningångar och gamla rävvlyor, NEGELEIN, 1853; år 1878 regelbunden om sommarn, Jahresb. I Hamburg 1878 regelbunden på flyttning; 1880 erhållen d. $\frac{1}{3}$, Jahresb. Är talrikare vid södra Nordsjökusten än vid Östersjön. Häckar på Wangerooge på dynerna, WIEPKEN, 1877. Häckar på Borkum talrikt i kaningångar; i maj kunde med kikare iakttagas 100 par; efter 28 dagars ruvning utkläcktes ungarna; försvinner derefter från ön, v. DROSTE. I sept. 1865 iaktogs den av ALTUM. På Rottum häckade 1862 några hundra par, ALTUM, 1863. På Ameland häckar hon i mängd i kaningångar och i konstgjorda bon, hvarur man samlar äggen, ALBARDA.

Förekommer på Orkenöarna och i N. Skotland. Häckar och är vanlig å Storbritanniens kuster, sällsynt inne i landet, JARDINE m. fl. Häckar i North Devon, Somerset och Norfolk, A. G. MORE, 1865. På Irland även vanlig, THOMPSON.

På Belgiens kust allmän under kalla vintrar, i det inre av landet tillfällig, DE SELYS; iakttagen under vintern 1854—55, DUBOIS.

Häckar sällan i Boulogne och le Midi, DEGLAND. I Côte-d'Or sällsynt, MARCHANT, 1869. I Seine-inférieure, HARDY. Häckar vid Havre, vid Seine's mynning. I Eure-et-Loire en ung hona

erhållen, MARCHAND, 1867. I Savoyen sällsynt om vintern under stark köld, i små flockar om 3—5 st., såsom i dec. 1844 och jan. 1845; börjar komma i medlet av okt., stannar tills vattnet tillfryser; återkommer i slutet av febr., bortflyttar åter i mars eller början av april; flere stanna och häcka, BAILLY. Sällsynt, men finnes hela året om i sjöar på Camargue, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Tillfälligtvis och sällsynt i Portugal, A. C. SMITH. I Spanien talrik, häckar, SAUNDERS.

Träffad i Toscana, SAVI. Lago di Varese, Milano, Pavese, PAVESI, 1877. Ej sällsynt i Italien, skall stundom häcka der. En mycket ung hona erhållen vid Massaciuccoli d. $\frac{1}{4}$ 1878, GIGLIOLI. På Sardinien ej sällsynt om vintern. Enl. CARA skall hon häcka på ön, BROOKE, 1873. På Sicilien sällsynt, fåtalig; någon gång under vintern erhållen vid Catana och Syracuse, MALHERBE. Kommer till Malta i slutet av okt. eller början av nov.; få kvarstanna över vintern, C. A. WRIGHT.

Från sjön Bocagnazzo vid Zara, Dalmatien, i jan. 1866 eller dec. 1867 erhållen, v. PELZELN. I Grekland i små flockar, mest unga foglar, v. D. MÜHLE. LINDERMAYER såg dem endast under de första vårdagarna och säger, att hon 'icke' förekom på öarna. Under stränga vintrar i ringa antal i Grekland, POWYS. Erhållen d. $\frac{3}{4}$ 1858, jan. 1874 på Attika, i Macedonien vanlig under vintern och ännu vanligare på Joniska öarna, DRUMMOND, KRÜPER. Ej sällsynt vid Kustendji, ELWES, BUCKLEY.

I Dobrudscha mycket vanlig, häckar, SINTENIS. I Bulgarien E. v. HOMEYER.

Få iakttagna vid Tuggurt och Djendeli, V. Afrika, TRISTRAM. Å sjön vid Batna, Constantine, TACZANOWSKI.

Å Egyptens stränder vid Medelhavet mycket talrik, isynnerhet vid Damietta och mellan Alexandria och Rosetta nära Bichie-

hamnen, der de fångas med nät, HASSELQUIST, 1757. I Egypten iakttagen av A. BREHM; i lägre Egypten vanlig, i Fajum i mars, säges häcka, v. HEUGLIN. Föres ofta till torget i Alexandria, S. S. ALLEN. SHELLEY såg den blott en gång. I Kairo d. $\frac{16}{10}$, R. HARTMANN.

I trakten av Smyrna, STRICKLAND; jagas och torgföres der, v. GONZENBACH, 1858. Under mars och april i Syrien och Anatolien, ANTINORI, 1864.

Himalaja, Sindh; ej allmän i någon trakt av Indien och okänd i dess södra del; erhållen vid Calcutta, BLYTH, JERDON. Erhållen i Pamer, SEVERZOW, 1883.

Mellan Takoo och Peking, SWINHOE. I Amoy allmän om vintern, erhållen d. $\frac{26}{1}$ 1860 och i dec. 1859, SWINHOE, SCHLEGEL. I Macao, PERRY; Formosa, SWINHOE. Besöker regelbundet Kina om vintern, men ej så talrikt som andra arter; vid Takoo mot slutet av hösten; i Mongoliet sent på våren, anses häcka, DAVID, OUSTALET.

Gravanden är, der den ej förföljes, föga skygg, isynnerhet vid häckplatsen. Flygten är lätt, men vingarnas rörelse är långsamare och djupare än andra Änders, flyger mest likt Gäss; fogeln låter derunder höra ett kacklande läte. Vingslagens ljud låta som 'vie vie' eller 'vo vo' med långsamt tempo; det betecknas även med 'kokkokkok', då fogeln är retad med 'kur kurr'; honans: 'kvack kvack', hanens: 'kov kov', ungarna pipa som Ankungar. Födan utgöres, enl. PALLAS, isynnerhet av saltvattens-krustaceer. Förtär i Irland *Paludina muriatica* LAM., i Belfast bay i febr. 1849 *Montacula purpurea* (*Mya purpurea* MONT.), *Skenea depressa*, få *Paludina muriatica*. Av små mollusker hade en säkert förtärt 20,000 st.; har utan tvivel fått sitt namn Shell Drake derav, att hon förtär mollusker. På andra ställen vattenväxter, säd, mol-

lusker m. m., små krustaceer, *Crangon*, *Palæmon*, samt *Gammarus*, *Arenicola marina* L. I S. Frankrike isynnerhet maskar, sniglar, insekter och kärrväxter. Sväljer även grus.

Hon lever i fritt tillstånd i monogami, i tamt i polygami. Häckar kolonivis. Gräver gångar under grässvålen och tillreder deri sitt bo; stundom bor hon i ett ihåligt träd eller i ett gammalt kråkbo, i kanin-, grävlings- och rävlyor. 'Enligt säkra uppgifter bor hon till och med tillsammans i lyan med Räven, som, oaktadt hans kända smak för andra foglar, aldrig, såsom det påstås, förgriper sig på Gravanden. Så alldeles säkert, säger *BODINUS*, är detta möjligen icke, då jag själv i närheten av en rävlya funnit vinge och fjäder av Gravänder, även om Räven icke blev överbevist såsom mördare.' I själva verket bevisar detta fall ingenting, emedan en Duvhök hade sitt bo i närheten. Samme författare anser, att Räven, som annars icke sparar någon fogel, som han kan överkomma, gör ett undantag för Gravanden, emedan denna genom sitt utomordentliga mod håller honom på avstånd. Icke endast gamla foglar, utan även endast få dagar gamla ungar sätta sig med utsträckt hals och skarp blick till motvärn mot mycket större foglar och andra djur, såsom små Hundar, Kaniner o. a. Av de gamla är det isynnerhet hanen, som, utstötande ett eget skrik och med en blick, som uttrycker mod och vrede, angriper sin motståndare. Lyckas det att driva honom på flykten, så återvänder hanen till honan, som även modigt biträder honom utan att dock gå anfallsvis tillväga, och båda uttrycka med livliga åtbörder och ljudlig stämma sin glädje över den vunna segern. Sitt mod och sin vaksamhet har också säkerligen Gravanden, omgiven av faror, att tacka för sin säkerhet, faror hvilka den vida större Gåsen ej kan undgå. Hennes mod skyddar henne dock icke för hennes farligaste fiende, människan,

som ofta fäller henne till marken, under det hennes moderliga ömhet låter henne glömma sin vanliga vaksamhet och försigtighet, för att rädda ungarna, och med modren gå också de förlorade.— Häckar på Karlsöarna bland nedrasade kalkstenshällar; i hennes bo träffas ej sällan även ägg av Skracken, som blir den rådande och ensam utkläcker äggen, *WÖHLER*. Honan visar sig svartsjuk och driver andra honor ur boet. Hanen är mycket vaksam och varnar honan med 'gib gyb' och honan svarar 'gakgakgak'. Ruvningen säges vara 21 till 28 dagar, och 6—10 ungar utkläckas. Hon säges även röva ägg och ungar av andra foglar, så att man sett ett par åtföljda av 40—45 ungar. Efter utkläckningen falla ungarna ned ur de bon, som äro högt belägna; huruvida föräldrarna dervid stöta dem ur boet är okänt. Ingen har veterligen sett ungarna föras i näbbet. Genom fallet skada de sig icke, och de åtfölja föräldrarna till havet. De dyka med stor skicklighet, särdeles under sin dunperiod. Flere bastarder äro kända, såsom av Gravand med hona av *Anas cana* *GRA.* från S. Afrika; samma hona hade även parat sig med hane av *Anas casarca*. Dessutom frambringar hon bastarder med *A. bosc.* Kan, likasom flere andra Änder, icke annorledes på längden vidmakthållas än genom att dagligen erhålla något finhackadt rått kött. Listerboarna anlägga vid sina hus åt dem, komna i mars, hålor till bon, runda, 1 fot breda, och förena dem med gångar, så att alla hålorna hava en gemensam utgång. Då man vill taga äggen, tilltåppes öppningen, och locket upplyftes över boet. Äggläggningen varar en månad, från slutet av maj; hvar hona lägger 15—20 ägg; 5 lemnas kvar till ruvning. Fortplantades i zool. trädg. i Rotterdam, der år 1868 funnos 35 st., *MÖBIUS* m. fl.

Trives väl och fortplantar sig i fångenskap. Hanen visar mycken omsorg om familjen och särskildt om ungarna nästan

mera än honan. De i Neuvorpommern tämda foglarna kunde nog underhållas, men ej såsom husdjur, emedan de icke kunde bringas till fortplantning, BOLLE.

Anmärkningsvärdt är, att under ett år alla ungarna i zoologiska trädgården i Hannover blevo blinda.

Såsom dess fiender nämnas större rovfoglar.

Köttet har blivit prisadt, men är medelmåttigt; enl. v. DROSTE är det dåligt och har transmak, om ej skinnet avdrages. Äggen äro goda. Dun ur boet är värderadt.

Ibland fjädrarna leva:

Lipeurus lacteus DENNY och troligtvis flere andra arter.

Uti inelvorna hava blivit funna:

Sclerostomum tadornæ CHATIN, i luftstrupen; *Heterachis vesicularis* FRÖL.; *H. dispar* ZED.; *Spiroptera crassicauda* MOLIN; *Hystriehis tricolor* DUJ.; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum oxyurum* CREPL.; *D. oxycephalum* RUD.; *D. echinatum* ZED.; *Monostomum attenuatum* RUD.; *Holostomum erraticum* DUJ.; *Notocotyle triserialis* DIES.; *Tænia anatis tadornæ* VIBORG, DIES., alla i matsmältningsorganen.

Chenalopix Vulpanser BELON, L'hist. des Oysseaux 1555, 158-9,

Tadorne BELON, l. c. 172-3.

Vulpanser GESN., Av. 1555, 155. GESN. Red. 1667, 140. JOHNST., Av. 1657, 94.

Anas maritima GESN., Av. 1555, 803. KLEIN., Hist. Av. 1750, 130; Vög. 1760, 240.

Tadorna ALDR., Orn. 1635, III, C. 47, p. 72. Cf. infr.

Tadorna Belloni WILL., Orn. 1676, 278. Turpan GMEL., Reise 1735; Allg.

Hist. d. Reis. XIX, 1769, 186. STEPH., Shaw, G. Zool. XII II 1824,

72. EYTON, Anat. 1838, 105. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 101. Bo-

NAP., Compt. rend. XLIII 1856, sep. 23. ANTIN., Cat. 1864, 113.

HARTM., J.f.O. 1864, 235. DEGL., G., Orn. II 1867, 499. A. C. SMITH,

Ibis 1868, 456. DAV., OUST., Ois. d. l. Chin. 1877, 497.

Jugås L., Gothl. resa 1745, 214.

Anas albo-variegata . . . L., Fn. I 1746, 33.

Anas tadorna L., S.N. VI, 1748, 22; Skånska resa 1751, 212; Fn. Ed. II

1761, 39 [cit. It. V:goth, pr. Gothl.]; S.N. X, 1761, 122; XII, 1766, 195.

BRÜNN., Orn. 1764, 12, n:r 45—47. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 279. PALLAS, Naturg. VI 1776, 27; Zoogr. II, 1811, 239. MÜLL., Prodr. 1776, 13. ÖDM., V. A. H. 1779, 27; Wermdö 1792, 63. GM., L. S.N. 1788, 506. LATH., Ind. II 1790, 854. LATH., B., III II 1798, 436; IV II 1812, 513. RETZ., Fn. 1800, 110. MEY., W., Tasch. II 1810, 534. MEISN., SCH., Vög. 1815, 298; ref. SCHINZ, Fn. Helv. 1838, 129. TEMM., Man. Ed. 1, 1815, 539; Ed. 2, 1840, II 833, IV 531. CUV., R. A. 1817, 537. BOIE, Reise 1822, 99, 322. HORNSCH., SCH., Greifsw. Ac. Zeitschr. I 1822, 63; Verz. 1837, 20. NILSS., Orn. II II 1821, 226; Fn. II 1858, 414. TEILM., Fugl. 1823, 186. FABER, Hochn. Vög. 1826, 50, 83 etc. EKSTR., Tidskr. f. Jäg. 1832, 272. GLOG., Schles. Fn. 1833, 56. WALCHN., Orn. 1835, 164. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 382. ZAW., Fn. 1840, 128. SCHINZ, Eur. Fn. 1840, 404. ANDR., V. A. H. 1841, 211. DE SERR., Migr. 1842, 95. DE SELYS, Fn. 1842, 139. NAUM., V. D. XI, 1842, 534; N-a 1850, 2 H., 21. SCHEMBRI, Cat. 1843, 132, Volpöca. MALH., Fn. 1843, 216. SUNDEV., V. A. H. 1844, 383. RATHKE, N. preuss. Pr.-bl. 1846, Sep. 15. ZAND., N-a 1850, 2 H., 56. KJÆRB., l. c. 1850, 3 H., 53; Danm. Fugl. 1852, 363. FUHLR., N-a 1850, 3 H. 77. BÖCK, Ber. 1851, 21. SCHWAAB, Natur. Kurhess. 1851, 75. M. v. WRIGHT, Göt. Handl. 1851, 77. BOLSM., N-a 1852, 36. GAD., l. c. 3 H. 4, 8, 11. RUHL, l. c. 53. NEG., N-a 1853, 63. SCHRAD., J.f.O. 1853, 243. MÜNTER, l. c. 302. A. BREHM, J.f.O. 1854, 84. BAILLY, Orn. IV 1854, 349. WESTERL., Göt. Handl. (1853-4) 1855, 71. LLOYD, Ant. II 1855, 184. BRAHTS, N-a 1855, 334. DEGL., l. c. 419. VANG., J.f.O. 1855, 345. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. ALTHAMM., N-a 1857, 403. QUIST., N-a 1858, 51, 301; J.f.O. 1860, 78. HOFFM., N-a 1858, 191. v. GONZ., l. c. 169. ANTIN., J.f.O. 1858, 484. CAB., l. c. 489, 490. ÅSTR., Lomma 1859, 20. HOLL., J.f.O. 1860, 305. F. a. G. GOODM., Ibis 1861, 90. SOMM., Öfv. V. A. F. 1862, 74, 86. NORDVI, l. c. 302. EGGEM., Nist. d. Vög. 1863, 24. ALTUM, J.f.O. 1863, 75, 109, 120. RADDE, S.Ö. Sib. 1863, 360. SEZ., Ber. Cass. 1864, 41. LINDBL., Jägarf. Tidskr. 1864, 23. LUNDB., l. c. 99. C. A. WR., Ibis 1864, 155. COLLETT, Christ. 1864, 206; Hvalø 1866, 42. v. PREEN, J.f.O. 1865, 331. SCHLEG., Mus. Ans. 1866. ALTUM, J.f.O. 1866, 106. ALBARDA, Herkl. Fn. III 1866, 230. HOLTZ, J.f.O. 1866, 382-3; 1868, 128; Mitth. Nat. Ver. N.-vorp., Sep. Gottl. 1870, 48; Orn. C. 1879, 122. v. DROSTE, J.f.O. 1867, 69; 1869, 69; Bork. 1869, 272. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1867, 324. MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 287. MARCHANT, Cat. 1869, 79. BARTH, J.f.O. 1869, 97. MÖB., Z. G. 1870, 136; 1871, 192; 1872, 202. E. v. HOM., J.f.O. 1870, 431; 1877, 73. KOLM., Gotl. F. 1871, 14. E. v. MART., Z. G. 1872, 209,

- efter W. MARSHALL. H. GOEB., J.f.O. 1873, 13. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 365. E. REY, Z. G. 1874, 429. BOD., Z. G. v. Berl. 1875, 27. KRÜP., Momms. Gr. Jahresz. III 1875, 289. SEV., Ibis 1876, 419. J. P. MÜLL., Z. G. 1876, 289. CED., Öfv. V. A. F. 1876, n. 4, 62. SINT., J.f.O. 1877, 68. BRANDT, J.f.O. 1880, 248. v. SITTW., v. HOM. Br. 1881, 203. ZAND., l. c. 231.
- Fager-Giäs, Ring-Giäs, Ur-Giäs, PONTOPP., Norw. II 1754, 139, 141. *Anas damiatica* HASSELQ., Iter 1757, 264. GM., L. S.N. 1788, 535. LATH., Ind. II 1790, 850. LATH., B., III II 1798, 422; IV II 1812, 511. *Tadorna* BRISS., Orn. VI 1760, 344, ed. 1763, II 453. SCOP., Ann. I 1769, 67. BERG., Tal. 1787, 19.
- Gravgåås, Jugås GADD, Sjöfogel 1769, 4, 7 (ansågs felaktigt av GADD = *Anser helsingius Clusii*).
- Anas cornuta* GM., Reise II 1774, 185-8. PAVESI, Rend. Ist. Lomb. 1877, Sep. 6. COLL., N. Mag. f. Nat. 1877, 198.
- Le Tadorne BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 228.
- Tadorna vulpanser* 'LEACH', FLEM., GRAY, List. Gen. 1841, 94. THOMPS., Irel. III 1851; 66. CASS., Perrys Narrat. 1856; ref. J.f.O. 1858, 540. DE SELYS, Bull. Belg., ref. N-a 1856, 396. A. v. HOM., J.f.O. 1859, 371-2. SCLAT., Ibis 1859, 474. SWINH., l. c. 1860, 67; 1861, 344; 1863, 434. TRISTR., Ibis 1860, 81. POW., l. c. 354. S. S. ALLEN, Ibis 1864, 241. JERD., B. Ind. III 1864, 794. A. G. MORE, Ibis 1865, 442. TIS., Ö. Smål. 1868. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339. v. PELZ., Abh. z.-b. G. 1871, 723. SUNDSTR., Bih. V. A. H. 1872 n. 4, 33. DURNF., Ibis 1874, 403. LIEBE, J.f.O. 1878, 86.
- Tadorna familiaris* BOIE, Reise 1822, 140; Isis 1822, 804. O.-GALL., Rev. & Mag. Z. 1873, 57.
- Tadorna gibbera* etc. L. BREHM, V. D. 1831, 856-8. NIEMEYER, Z. G. 1868, 71.
- Tadorna littoralis* BREHM, l. c.; Isis 1833, 774.
- Vulpanser tadorna* KEYS., BL., Wirb. 1840, n. 392. v. D. MÜHLE, Orn. G. 1844, 121. WALL., N-a 1854, 270. v. HEUGL., Sitz.-b. Ak. Wien XIX 1856, 318. LINDERM., V. Gr. 1860, 159. SEIDL., Lifl. 1860. R. BLAS., Ber. XIV Vers. Orn. 1862, 71. RÖM., Verz. 1863, 63. A. v. HOM., J.f.O. 1864, 140. A. NORDM., J.f.O. 1864, 377. JÄCK., Abh. N. G. Nürnberg. 1864, III, 128. v. DROSTE, J.f.O. 1864, 422; 1868, 43; Borkum 1869, 272; Z. G. 1873, 144. COLL., Vid. S. Forh. 1868, 176. BORGG., Nordd. 1869, 126. GOEB., J.f.O. 1870, 143; 1874, 448; 1879, 272. A. FRITSCH, V. E. 1870, 411; Wirb. 1872, 85; J.f.O. 1872, 368. THÉEL, Jägarf. Tidskr. 1871, 78. SHELL., Ibis 1871, 315. SAUND., l. c. 396. TACZ., J.f.O. 1873, 336. BROOKE, Ibis 1873, 343. ROHW., V. Schl.-H. 1875; J.f.O. 1882, 7.
- MALM, Fn. 1877, 344. RUSS., Orn. 1880, 172. SCHAL., J.f.O. 1876, 13; 1881, 295-6; Orn. C. 1878, 77. TACZ., J.f.O. 1877, 55. WIEPK., l. c. 430. Jahresb. J.f.O. 1878, 431; 1880, 87, 103. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. TOB., l. c. 401. BÜCHNER, J.f.O. 1885, 206. DÜRIGEN, Geflüg. (1886) 1885, 452. MEV., Aug. E. Vög. (1886) 55.
- Tadorna Schachraman* A. BREHM, J.f.O. 1855, 367.
- Anas (Vulpanser) tadorna* RADDE, Reise II 1863, 360.
- Chenalopez tadorna* v. DROST., J.f.O. 1865, 353.
- Tadorna cornuta* HEUGL., J.f.O. 1874, 401. DANF., Br., Ibis 1875, 427. Jahresb., J.f.O. 1877, 336. GIGL., Ibis 1881, 214. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 228.
- Vulpanser (anas) tadorna* BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 49.
- Tadorna vulgaris* SEEB., Ibis 1883, 33.
- Gravand G. LUNDQ., Jägarf. Tidskr. 1864, 216. ... y, l. c. 1873, 94. O., l. c. 1873, 147. G. JONSS., l. c. 1881, 241.
- Jugås R. HORN, Jägarf. Tidskr. 1883, 87.

229 b. MYSKAND, *Anas moschata* L.

Näbbrot med röd knöl; huvud, hals, kropp undertill brunsvarta, rygg purpurglänsande med svarta bräm, skulder- och armbågsfjädrar förlängda och likasom stjärt grönglänsande; handpennor svarta; armpennor med stålblå skiftning; 'övre' och undre vingtäckare hvita; mage med fina hvita tvärstreck; fötter svarta. Efter SCLATER, SALVIN.

1-4 tama.

1. Hane, gammal, i ruggning, 9 november 1878, levande. Gr. LEWENHAUPT.

Näbb nästan jemnbredt, ljusrött, nagel svart, starkt nedskjutande, näsås framåt sluttande. Käkant rät, fram- och baktill uppdragen, överkäkens lameller ej nedskjutande nedom kanten. Pannknöl stor, röd, nående framåt förbi midten av näsborrarna. Näsborrar nästan ovala, näslock rakt, vid midten något nedtryckt. Ögon stora, iris gulbrun. Huvud ovan likasom de flesta delar med blandade hvita och färgade fjädrar; ögontrakt, tinning,

ögonbåge, ögonlock, ögonvrå, kind och trakten omkring näbbroten samt hakan vid käken nakna, röda, bakre nedre delen av huvudet fjäderklädt. Hals lång; krävans sidor violettgröna; nacke med något förlängda fjädrar. Rygg, skulderfjädrar och övre stjerttäckare violettgröna med matt svart bräm, kors violettbrunt. Stjert likaså, i ruggning, de nya stjertpennorna halv vuxna. Bröst hvitt; sidor violettgröna, glänsande med matt svart bräm. Vingar i ruggning, tumvinge med nötta fjädrar, vit; av hand-, arm- och armbågspennor äro några fälda; alla övre täckare hvita, undre handtäckare likaså; undre överarmtäckare långa. Fötter brungula; smalben lågt; tår 3 > 4 > 2 > 1; klor svarta och ljusröda; 3 > 2 > 4.

1 a. *Samma individ*, död, februari 1879.
Större delen av fjäderklädnaden nu utvuxen. Tumvinge med 4 pennor; handpennor 10, svarta, de yttre ej fullvuxna. Armpennor 14, och armbågspennor 3, < armp., bådadera metallglänsande, violettgröna. Handtäckare violettsvarta, de övriga yttre och alla undre vingtäckarna hvita.

Nº	1 ♂	1 a ♂	2 ♀	3 ♀
Längd	740	790	660	650
Huvudets längd	125	135	108	109
Näbb, längd till pannknölen	50	—	—	—
» » » pannan	67	67	53,5	43
» » » munvinkeln	71	72	57	59
» » fr. spetsen till näsb.	40	—	34	35,5
» höjd vid roten	30	32	27,6	27
» » » näsborrarna	20	19	18,4	17,5
Gapets bredd	31	35	24	25,5
Näbbets bredd vid näsborrarna	26,5	28	23	23
» minsta bredd	26	27	23	—
Näbbnagelns bredd	12,6	14	12,6	12
» längd	18	17	15,6	15
Näsborrar	9,6 × 2,2	10 × 3	7,4 × 2,2	7 × 3
Vingens längd, direkt	—	380	c. 300	330
Vingbredd	—	1260	1020	1100
Tumvinge	—	167	115	130
Stjert, längd	178	220	170	177
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	86	80	60
Tars	60	59	50	53
Mellantå med klo	97	73+17	79	77

Nº	1	2	3 a	b	c	4	5	6	7 a	b	c
Äggets längd	63	58,7	63	62	64,5	60	60	63,5	63,6	64,3	61
» bredd	42,8	43,9	43,7	45	44	44,6	44,1	43,9	45,5	46	46,4
» spets	20,2	14,8	19,3	17	20,5	15,4	15,9	19,6	18,1	18,3	14,6
» reducerade längd	1,47	1,34	1,44	1,38	1,46	1,35	1,36	1,45	1,4	1,4	1,32
» rektangel	2696	2577	2753	2790	2838	2676	2646	2788	2894	2958	2830

2. *Hona, gammal*, 9 november 1878, levande. Gr. LEWENHAUPT.
Näbb svart och ljusrött, brokigt; den nakna huden å huvudet gulröd, vid näbbroten röd. Iris vit; hjessa och halsrygg i midten svarta; ögonlocks-kanter svarta. Undre delar hvita, de övre mest färgade, = hanen. Vingar hvita; pannan och undre hand- och armtäckare ljusgrå, spolar hvita.

3. *Hona, gammal*, 6 augusti 1877, Stockholm. Gr. LEWENHAUPT.
Näbb svart och rött, nästan jemnbredt, nagel oval, gråsvart, spets vitgrå, näbbås något nedtryckt. Pannvinkel nära rät, naken. Ögon stora, iris kastanjebrun; ögontrakt naken, gulröd; ögonlockskanter svarta; undre ögonlock med små hvita fjädrar; ögonvrå upptill nästan röd. Fjäderklädnaden mörkt violettgrön, vitbrokig, krävans mörka fjädrar med brunt bräm. Stjert lång, avrundad, stjertpennor 8 par. Tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: 1 liten, spetsig; stora 10; armpennor 13; armbågspennor 3, < armpennorna. Fötter gula, framtill mörkbruna; klor hvita.

4. *Hona, gammal*, 16 augusti 1877, Stockholm. Gr. LEWENHAUPT.
Näbb mörkare svartbrokigt. Iris vit; ögontrakt och ögonvrå brandgula, nakna; ögonlockskanter svartbruna. Rygg och skulderfjädrar svartgröna. Stjert vit. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare hvita. Vingar hvita. Fötter gula; tår och simhud rosenröda.

Ägg. Ovala, grovkorniga, hvita. — De nedannämnda äggen lagda vid Veterinärinstitutet, Stockholm, år 1877.

- 1. 12 juni, Stockholm, långsträckt, ovalt.
- 2. Juni.
- 3. 29 juli, ruvade, ljust blågrå, smutsiga.
- 4. 13 juni, ovalt, olivhvitt.
- 5. 16 juni, ovalt, gråhvitt.
- 6. Ruvad.
- 7. Länge ruvade rötägg.

Myskanden härstammar från de varmaste delarna av det tropiska Amerikas lågländer. I Paraguay ej sällsynt, Paraná, Tucamon, Lagoa Santa, Bolivia, Peru, såsom övre Uragali, Brasilien, Amazonia, Guiana, Trinidad, Panama, från Honduras, der den är allmän och vild, Guatemala, vid Stilla havets kust i mängd, Mexico, SCLATER, SALVIN m. fl. Vild i Nicaragua. Nämnes från Surinam, SCHLEGEL; i La Platastaterna, BURMEISTER, 1860; från Jamaica, GOOSE, ALBRECHT. På Cuba 'tam och vild' vid vestkusten, der hon troligtvis även häckar; väljer höga träd, HERTIG PAUL WILHELM VON WÜRTEMBERG; enl. GUNDLACH, HARTLAUB hit införd och förvildad. Alla de domesticerade varieteterna i Centralamerika synas härleda sig från denna art. Vid Balize är den väl bekant. I trakterna av Stilla oceanen är den mindre utbredd. Fogeln sitter mest i träd och stannar i skogarna under dagen. Mot aftonen drar han till majsfälten. Är mycket skygg. Köttet skall vara utmärkt. Säges häcka i dec. Stannar under dagen i skogskärr, sätter sig mot aftonen i träd, vanligtvis i ett och samma. Har sitt bo i ihåliga träd, temligen högt från marken. Läger 10—14 ägg. När den först infördes till Europa synes icke vara känt, SCLATER, SALVIN, 1859—76. Anses bära ungarna i näbbet, hvilket man dock ej sett, men man ansåg, att de skulle omkomma(?), om de stöttes ur boet, MAX ZU WIED.

JOANNES CAJUS hade till England erhållit den från Indien. Att härmed förstås Vestindien synes derav, att GESNER omtalar i samband härmed, att COLUMBUS möjligen menat detta anslag, då han skrev, att på Hispaniola funnos Änder större än våra och Gäss, hvita som Svanar, men med rödt huvud. ALDROVAND, som aldrig sjelv såg fogeln, erhöll beskrivning och avbildning av den från England. PISO omtalar den såsom tam i Indien.

Den underhålles isynnerhet i Astrachan och på Krim, ditförd

från Persien och Turkiet; i Petersburg och Moskva införd från Europa. Omkring Kaspiska havet lever hon vild, d. v. s. förvildad, sällsynt i södra trakten av Volga. Hon är sällan rent hvit, vanligen brokig, PALLAS.

Finnes numera domesticerad i alla länder av Europa; underhålles och fortplantar sig i zoologiska trädgårdar. En infångad ljusbrun varietet fans i zoologiska trädgården i Haag, BRUCH. STETTER nämner henne bland vilda Änder i Debreczin.

Även införd till Afrika, på Canariöarna tam, BOLLE. Hålles tam vid östra Afrikas kust, G. A. FISCHER, och i Zanzibars kust-trakter, FISCHER, REICHENOW. På kusten av Vapokomo-landet, Ö. Afrika, G. A. FISCHER, 1885. LINNÉ såg år 1746 hvita och små i mängd i Göteborg. Senare ofta hållen tam i Sverige.

Myskanden är temligen vild och tyranniserar andra fjäderfän. Hon lemnar lätt sitt hem, om hon får vara i frihet. Om vintern bör hon bevaras för frost.

Hon förtär samma födoämnen som vanliga Ankor.

Deras avel är besvärlig. De måste vårdas väl, om den skall lyckas. Omkring midten av april börjar hon värpa, lägger 12—15 ägg, hvilka ruvas, enl. en uppgift, 5(?) veckor. Äggen äro större än Ankans, smutsigt grönhvita, stundom valsformiga, släta. Under det honan ligger, får ej hanen komma i närheten. Vanligtvis låter man äggen utkläckas av en Kalkonhöna.

Frambringar med *A. boschas* bastarder, se här nedan.

GIEBEL i NITZSCH 'Epizoa', 242, anför en parasit, som skulle likna *Lipeurus squalidus*, men vara derifrån skild. Huruvida detta är densamma, som LINNÉ träffat, kan icke avgöras.

I tarmkanalen förekomma:

Heterakis dispar ZED.; *H. inflexa* RUD.; *Distomum echinatum* ZED.; *Amphistomum lunatum* DIES.; *Notocotyle triserialis* DIES. och *Tænia lanceolata* BLOCH.

Cane de la Guinee, *Anas libica* BELON, Oys. 1555, 176.

Anas indica GESN., Av. 1555, 767-8, GESN. Red. 1669, 78. ALDROV., Orn. 1635, C. 24, p. 61; T. VI, f. 7, 8 + *A. libyca*, 61 + *A. ind. altera*, *alia maritima*, p. 62 + *A. cairina*, 63. KLEIN, Av. 1750, 131; Vög. 1760, 242 + *A. turcica*.

Ipeca Guacú G. PISO, India 1658, L. III, 83.

Anas lybica JOHNST., Av. 1657, 96 bis + *A. cairina* l. s.

Anas moschata WILL., Orn. 1676, 294 + *A. cairina* + *A. libyca* + *Anas indica* Gesn. 295. RAY, Syn. 1713, 150, 191. — L., S.N. VI, 1748, 22; X, 1758, 124; Fundam. Orn. 1765, 26; S.N. XII, 1766, 199 + *A. facie nuda papillosa* a Fn. I 1746, 35; Wästg. Resa 1747, 143; Chinesiska ankör, Skånska resan 1751, 91. — BRISS., Orn. VI, 1760, 313 (cf. Synon.); ed. 1763, II, 446. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 288. GM., L. S.N. 1788, 515. LATH., Ind. II 1790, 846 n. 37. LATH., B., III II 1798, 413; IV II 1812, 509. PALL., Zoogr. II 1811, 258. CUV., R. A. 1817, 537. BUHLE, Gans u. Ente 1842, 59. SCHLEG., Rev. 1844, 107; Mus. Ans. 73. BOLLE, J.f.O. 1855, 179. BUVRY, l. c. 340. NILSS., Fn. II 1858, 430. GUNDL., J.f.O. 1862, 92. STETT., Verh. Hermanst. 1864, 240. BRUCH, Z. G. 1864, 390. BOD., Z. G. v. Berl. 1875; 16.

Anas regia MOLINA, Chili 1786, 206, 305. GM., L. S.N. 1788, 508. LATH., Ind. II 1790, 847. LATH., B. III II 1798, 484; IV II 1812, 509.

Le Canard musqué BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 182, cf. Syn.; Ed. C. DE LACEP., XXV 1825, 56.

Cairina moschata FLEM., Phil. Zool. 1822, 260; Brit. An. 1828, 122. EYT., Anat. 1838, 142. KEYS., Bl., Wirb. 1840, 85. SCHULZ, Fn. March 1845, 411. GOSSE, Jamaica 1847, 408. CABAN., Schomb. Reise Guin. III '1848', 763. HARTL., N-a 1852, 2 H. 54. FING., Verh. z.-b. G. 1857, 565. SCLAT., SALV., Ibis 1859, 232; P. Z. S. 1866, 199; 1876, 378, 399, 410, cf. Synon. BURM., J.f.O. 1860, 266. TAYL., Ibis 1860, 315. ALBRECHT, J.f.O. 1862, 207. PRINS MAX zu WIED, J.f.O. 1863, 99. NIEMEYER, Z. G. 1868, 71. REINH., Vid. Meddel. 1870, 21. REICHEN., J.f.O. 1874, 354. FISCH., REICH., J.f.O. 1878, 248. G. A. FISCH., l. c. 296. BOLAU, Orn. C. 1882, 78.

Cairina sylvestris STEPH., Shaw Z. XII II 1824, 79.

Hyonetta moschata SUNDEV., Tent. 1872, 146. G. A. FISCH., J.f.O. 1885, 115.

Bastarder: *Anas moschata* + *A. bosc.* se här nedan; + *Anser aegypt.* DE SEL., Bull. Belg., ref. N-a 1856, 396; + *A. amer.* DE SEL., l. c.

Bisamente GLOG., J.f.O. 1853, 409.

Turkisk and.

229 c. HYBRID AND, *Anas moschata* + *A. boscas.*

Anas purpureo-viridis. Pl. LXXXIII, fig. 3.

Huvud fjäderklädt; ansigte violett; övre delar mörkgröna, kräva brun, undre delar med grå och vit vattring.

De svarta fläckar, som synas å undre delar å avbildningar, voro hos den nyskjutna fogeln täckta av fjädrarnas spetsstrakter.

Avkomma av Myskand och tam Anka får fjäderklädnaden oregelbunden med mer eller mindre vit färg.

Hybrida former torde böra betecknas på sätt här skett med namnen av de arter, hvarav de uppkommit, men icke med ett särskildt artnamn.

1. *Hane*, oktober 1843, Höje å, OTTO LINDBLAD.

Näbb rödt, i torrt tillstånd gult, nagel svart, längd > bredd, vid spetsen med intryckta punkter. Käkanter svarta, överkäkens nedåt böjd, vid midten lägst. Pannans sidovinklar spetsiga, munvinkel uppdragen. Näsborrar aflångt elliptiska. Ögonlock svarta, ansigtsrand bågformig, men ojemn; huvud och övre delen av halsen gröna, purpurskiftande med strödda, ytterst fina, hvita, långskaftade, penselformiga fjädrar; den nedre delen af halsen kastanjebrun av nedåt tilltagande, täckande bräm, innanför dessa brunsvart, botten grå; kräva kastanjebrun, framtill med fina hvita spetskanter; nacke med till 34 m.m. långa fjädrar, halsrygg nedtill mörkt kastanjebrun, halsband saknas. Rygg och skulderfjädrar svarta och violetta; kors mörkgrönt, glänsande med matt svart bräm; övre stjerttäckare mörkgröna med svart bräm. Stjert tillspetsad; stjertpennor 10 par, räta, platta, breda, långa, 1:a paret grönt och purpurskiftande, 2—10 svartbruna, skifta endast i purpur, undertill grå. Bröst framtill ljus kastanjebrunt med hvita fjäderkanter, för övrigt likasom magen svartbrun med tät, fin, vit vattring; sidor framtill bruna, baktill svarta med tydligare vattring; undre stjerttäckare: de längre svartgröna, glänsande, de kortare med brun och vit vattring. Vingar, spetsiga, breda; tumvinge med 3 fjädrar, svartbruna; handpennor 10: 2 > 3 > 4 > 1, utfan å 2—4 vid spetsen och infan å 1—3 utskurna, utskärningen å 2—3 i infanet dock obetydlig; armpennor 11, de innersta med smal vit spetskant å utfan, utfan å de yttre brunsvarta, å de inre gröna glänsande, vid spolarna violetta. Spegel grön, glänsande; armbågspennor 4, mörkbruna, 5—9 med utfan violett, 1 och 2 > armpennorna; hand- och armtäckare svartbruna, de inre mot spetsen violetta, de mellersta svartbruna med inblandade ytterst fina, penselformiga hvita fjädrar med långa skaft; undre hand- och armtäckare grå, de mellersta hvita med brungrå tvärfläckar, bräm hvita; undre kanttäckare gråbruna med hvitt bräm; undre överarmtäckare långa, de

längsta bruna, de mindre hvita, gråbrunt spräckliga, kanttäckare bruna, vitprickiga och med hvita tvärband. Fötter gula; vadtäckare mörkbruna, hvitspräckliga; skenben fjäderklädt nästan till hället. Tars framtill och å sidorna med små sköldar, de främre dock större, nedåt tilltagande; tarssula smal; tår $3 > 4 > 2 > 1$, skilnaden mellan 2 och 3 > mellan 3 och 4; klor krökta, $3 = 2 > 4 > 1$, svarta, 3 bred, de övriga hoptryckta.

2. Hane, oktober 1843, Höje å, OTTO LINDBLAD.

Hakan har framtill en liten fläck. Kräva kastanjebrun utan hvitt spetsbräm; nackens fjädrar förlängda, 38 m.m.; halsband utgöres endast av få hvita fjädrar å framhalsen; stjertpennornas purpurskiftning vid förnyad undersökning, efter 33 år, försvunnen. Bröst kastanjebrunt utan hvita kanter. Armpennornas violetta skiftning försvunnen, spetsar brunsvarta utan hvita spetskanter. Av armbågspennorna endast en med violett skiftning; hand- och armtäckare: de inre mot spetsen mörkgröna.

Nº	1	2
Längd	c. 600	—
Huvudets längd	130	c. 125
Näbb, längd till pannan	57	59
» » » munvinkeln	72	72,5
» » från spetsen till näsborrarna	44	45
» höjd vid roten, vid pannvinkelns spets	28	27
» » » åt sidan	33	33
» » » näsborrarna	18,5	20
Gapets bredd	25	27,5
Näbbets bredd vid näsborrarna	27	28
» minsta bredd, vid roten	25	27
Näbbnagelns bredd	12	12
» » längd	15	15
Näsborrar	8×3,6	9×4
Vingens längd, direkt	327	337
Tumvinge	131	130
Stjert, längd	143—153	155
Stjertspets bakom vingpetsarna	c. 100	c. 100
Tars	54	58
Mellantå med klo	68+14	65+14

Dessa två individer, de enda som erhållits i Sverige i vildt tillstånd, hava utan tvivel haft hane av *Anas moschata* och hona af vild *A. boscas* till föräldrar. De hava säkerligen varit syskon. De skötos av den såsom sångare och skytt bekante OTTO LINDBLAD. Deras kött var utmärkt. Ytterligare försök med frambringande av denna bastard vore av vikt. — NILSSON har lemnat en kort beskrivning av en bastard av *A. moschata* och tam Anka. Den hade halsring framtill och vingar blekt askgrå. Av Häradshöfding J. Böös skänkt till museet i Lund.

PALLAS omtalar, att *Anas moschata* ofta parar sig med *A. boscas*, och att sådana par bliva hvarandra mycket tillgifna. Avkomman liknar mest fadern till färg, röst, gång, men saknar ansigtets papiller och fortplantar sig icke, FRISCH och PALLAS, 1811. Sådana bastarder hava ofta blivit uppfödda, och särskildt omtalas de i Zool. gard. i London av YARRELL, 1832. Av SCHINZ beskrives en, erhållen d. 1815 i Genfersjön ur en flock av Gräsänder, och den ansågs av LICHTENSTEIN för en bastard. Den 22 1824 erhöles likaledes en, skjuten även bland Gräsänder. I Aran vid Bodensjön erhöles ytterligare en, och en annan sågs dessutom. SCHINZ ansåg därför, att den var en egen art. — Dessa liknade i huvudsak de, som här beskrivits.

Dessa från Schweiz och Skåne äro, för så vidt jag vet, de enda, som erhållits i vildt tillstånd. — Med tama Änder har den ej sällan, även i Skåne, såsom NILSSON omtalar, frambragts, och ungarna hava blivit rekommenderade. Den är stor, vacker och med utmärkt kött, men dess ägg hava blivit ansedda ofruktbara. Den luktar starkt mysk, hvilket tillskrives stjertkörtlarna eller ansigtets körtlar, hvilka delar man vid slag tillrådes att hastigt avlägsna.

För att erhålla bastarder lika vackra som de vilda bör man välja en hane av Myskand och en hona av Anka, eller tvärtom, båda så litet hvita som möjligt, eller en infångad och tam Gräsand-hona.

?*Branta albifrons* SCOP., Ann. I 1790, 69.

Bastard BECHST., N. G. Vög. III 1809, 952.

Anas albicans GM., L. S.N. 1788, 516. BUHLE, Gans u. Ente 1852, 61. STÖLK., J.f.O. 1870, 87. LATH., Ind. II 1790, 845. LATH., B., III II 1798, 483.

?*Branta torrida* SCOP., l. c. *Anas t.* GESN., l. c. LATH., l. c. LATH., B. l. c. Hybrid. + *A. boscas* FRISCH, t. PALL., Zool. II 1811, 257,-8. BRUCH, Isis 1824, 683. YARRELL, P. Z. S. II 1832, 100.

Anas Auduboni BONAP., List 1838, 56 (eft. AUD.).

Anas Breweri AUD., Syn. 1839, 277.

Anas purpureo-viridis SCHINZ, Neue Schw. Denkschr. 1838, Sep. Fn. Helv. 126; Fn. Eur. 1840, 421. DE SELYS, Fn. 1842, 140. SUNDEV., Öfv. V. A. F. 1845, 129. BOLSM., N-a 1853, 452. NILSS., Fn. II 1858, 331. COUES, B. N-W. 1874, 560. SCHLEG., Mus., Ans. 1866, 75.

Anas maxima GOSSE, B. Jam. 1847, 399.

?*Anas bicolor* DONOVAN, Br. B. IX, pl. 212.

?*Fuligula viola* BELL, Ann. Lyc. N.Y. V. 1852, 219.

Anas iopareia PHILIPPI, Arch. Naturg. 1860, '25'; P. L. S. 1866, 531.

'*Anas viridi-aurea*' SCHLEG., v. supr. GLOGER, J.f.O. 1853, 409. F.-BEAUM. N-a 1856, 166. DE SEL., Bull. Belg.; ref. N-a 1856, 396.

230. GRÄSAND, *Anas boscas* L.

Pl. LVIII, fig. 2, 3.

Näbb gulgrönt till grått; spegel stor, violett blå-grön; ram fram- och baktill svart och vit; fötter gulröda.

1. *Hane, i ruggning*, 23 oktober 1875, Stockholm.

Näbb ovan vid roten och å sidorna gröngult, framtill grönt, undertill bakåt rödgrönt, framtill och hakhud rödbruna, nagel svart, liten, oval; näbbås vid roten bred, åt näsåsen avsmalnande, framom denna obetydligt nedtryckt, framåt något konvex. Käkkant vid roten och näbbnageln uppdragen, lamellerna nå till en del nedom kanten; käkrot mera hög än bred. Pannvinkel rät, avrundad, sidovinklar spetsiga. Näsborrar ovala; näslock jemnt sluttande. Ögon små. Kalott grön, metallglänsande med bruna fjäderspetsar; ögonlock grå, i synnerhet det undre; huvudets sida grön af utvuxna och utväxande fjädrar, vid roten gråhvita, i midten svarta, spetsar gröna, samt med grå fläckar, av gamla brungrå fjädrar, och svarta spetsfläckar; dessa kvarsitta talrikast vid sidorna om nacken, som i midten har kalottens färg; ansigtsrand framåt bågböjd. Halsens övre del grön med sparsamma grå fjädrar, nedre delen mörkbrun med svaga hvita spetskanter; kräva brun, med nedåt tilltagande hvita spetskanter och bräm; halsryggens nedre del i midten gråbrun med fin ljusbrun vattring; halsband smalt, hvitt. Rygg brunsvart, framtill med bruna bräm; skulderfjädrar: de inre grå med vit, svart och fin brun vattring, de mellersta med grått utfan och gråsvart infan, de längsta gråsvarta,

åt spetsen svartgrå, de yttersta brunsvarta med bruna bräm och fläckar; kors och övre stjerttäckare nya och utväxande svarta med blå skiftning samt inblandade långa penselformiga fjädrar med långa, fina, nakna skaft. Stjert avrundad, urnupen, i ruggning; stjertpennor 8 par: 1 till venster svartbrun, liten med gula kanter, rät, gammal, de övriga åt utkanten brungrå, spetsbräm hvita, på kant bågböjda med spetsar snedt inåt riktade, till venster 1: ny, svart med blå glans, utväxande med uppåt böjd spets. Bröst, sidor, mage och slaksida grå, av hvita med svart, fint vattrade fjädrar; å sidorna vattringen grövre och med enstaka svartbruna, brunfläckiga gamla fjädrar; undre stjerttäckare svarta, de längsta nå nästan stjertspetsen. Vingar spetsiga, breda, till större delen svartgråbruna; tumvinge med 4 fjädrar, grå; handpennor: 1 liten < 1 handtäckaren, smal, grå med hvita kanter; stora 10: $2 > 1 > 3$; infan å 1 och utfan å 2 nära spetsen utskurna; armpennor 11, spetsen å de yttre och utfan vid spetsen å 1—10 samt utkant å 1 hvita, utfan å 1 svartgrått, å 2 svart, å 3 svart med stor blå fläck, å 4—9 blått med svart band vid spetsen, å 11 grått med stor svart fläck, infan svartgrå. Spegel blåviolett, fram- och baktill med svart och vit, upp- och nedtill med svart ram; armbågspennor i utväxt, 3, långa, 3:dje ut- och nedåt böjd, $> 1 > 2$; överarmpennor 5, korta, 3:dje längst, svartbruna; handtäckare mot utkanten vitgrå och likasom de små med brunsvarta spolar; kanttäckare grå med hvita spetsar; armtäckare, 1 grå med vit spets, 2 och 3 med vit spets och svart spetsfläck, de övriga grå med hvitt tvärband, svarta spetsar och fin vit spetskant, de mellersta och kanttäckarna mörkt gråbruna med brunsvarta spolar och hvita spetsar samt hvitspräckliga; undre handtäckare gulhvita; undre armtäckare gråhvita och grå; undre armbågstäckare, de mellersta och undre kanttäckare gulhvita; undre överarmtäckare af samma färg, 8, långa, smala, den yttersta och innersta kortast, 7:de längst. Fötter brunröda; vadtäckare grå, vattrade; skenben nederst naket. Tars hoptrykt med framtill smala sköldar; tår: $3 > 4 > 2 > 1$, simhud långsät midten svartbrun med sidoränderna brunröda, den yttre simhuden vinkelformigt utskuren; klor: $3 > 4 = 2 > 1$, svartbruna, krökta, 3 inåt vidgad, de öfriga smala.

2. *Hane*, 24 oktober 1875, Stockholms skärgård.

Näbbås med en nedtryckt, framåtriktad spetsig vinkel, trakten omkring nageln glest punkterad. Underkäken brun. Pannvinkel spetsig. Näsborrar ovala. Huvud och övre delen av halsen blågröna med färre grå fläckar. Halsband, bredare å halsryggen, avbruten av grönt. Övre stjerttäckare nya och utväxande. Stjertpennor 9 par: 1 utväxande med krökta spetsar, 3, 5, 7, 9 fullvuxna, de övriga utväxande, utåt avtagande. Handpennor: 1 liten = n:r 1; armpennor 11, spetsar å 1—10 och utkant vid spetsen å 1 och 11 hvita, utfan å 4—10 violetta, å 11 grått med en vid, svart fläck.

3. *Hane*, 10 november 1875, Ystad.

Näbb ovan gulgrönt, framåt grönt, nagel svart, oval, smal. Huvud blågrönt, glänsande; övre ögonlock svart; undre ögonlocket med en vit halvmånformig fläck, ansigtsranden svart med bruna spetsar; haka dessutom med sparsamma hvita fjädrar. Hals ovan blågrön, nedtill kastanjebrun med spetskanter hvita; halsryggens nedre del i midten grå av svart och vit vattring. Skulderfjädrar grå av svart och vit vattring; några av de mellersta fjädrarna med svart och brun vattring, de undre gråsvarta, utkant vid spetsen vit, de yttersta svartbruna med gråbruna bräm och fläckar; kors svart med inblandade mörkblå fjädrar; övre stjärtäckare mörkblå; stjärt pennor 8 par, 1 blåsvart, åt sidokanterna ljusbruna, spetsar något uppåtböjda, 2—4 grå med gråhvita, breda, hvita spetsbräm, 5—8 hvita, gråspräckliga. Sidor med endast vit- och svartvattrade fjädrar. Armpennor 11: spetsar å 1—10 å in- och utfan hvita, utfanets spetskant å 11 hvitt, utfan å 1 gråsvart, å 2—10 glänsande violett, mot spetsen svart, å 11 grått och svart, infan svartgrått. Spegel = n:r 1; armbågspennor 3, långa: $2 > 4 = 1$, grå och svarta, 1 med vit spetskant; överarm pennor 6, 3 längst; handtäckare = n:r 1; armtäckare svartgrå, 1 med vitgrå spets, de övriga med vitt tvärband framom de svarta spetsarna, de mellersta gråbruna; kanttäckare grå med vitgrått bräm.

4. *Hane*, 4 mars. Stockholms skärgård.

Om våren har nedre delen av halsens och krävans bruna fjädrar förlorat de hvita kanterna och brämen, hvilka endast funnos nederst.

5. *Hane, gammal, i ruggning*, 31 juli, Jemtland.

Näbb 'gröngult', torrt svart. Huvud ovan svart; ögonbåge rostgrå med svarta spolstreck; ögonvrå och tinning med svarta band. Haka och hals rostgula med svarta spetsfläckar; kräva brun av breda bräm, innanför detta svarta breda band; nacke och halsrygg svarta med rostgrå kanter; halsband saknas. Rygg och skulderfjädrar brunsvarta med olivgrå och rostgrå bräm, bredast å de senare; övre stjärtäckare brunsvarta med rostbruna bräm. Stjert utan krökta fjädrar, urnupen; stjärt pennor 8 par: spetsiga, 4 längst, 1 brunsvart, 2 svartbrun, 3 rostbrun och mörkgrå, 1—3 nya med rostgula bräm och hvita kanter, 4—6, 8 nötta, hvita, infan gråprickiga, gamla, 7 ny, utväxande, vit med brungrå spoltrakt. Bröst främst = krävan, men med hvita bräm, bakåt rosthvita av breda bräm; sidor rostgråbruna med hvita spetsbräm, mörkbruna spoltrakter och breda band; mage med rosthvita spoltraktfläckar, mörkbruna med svag vattring; baktill och undre stjärtäckare hvita och rostbruna, svartfläckiga; slaksida lika med sidorna; handpennor: fälda, i utväxt, mörkt olivgrå, spetsen å infan svagt mörkblå; armpennor violetta med svarta band framom de hvita spetsarna. Spegel blå, ram ovan svart, fram och bak svart och vit; överarm pennor grå och mörkbruna, ut-

vuxna; armtäckare grå med hvita tvärband och hvita spetsar, de mellersta och kanttäckarna grå. Fötter 'mönjeröda', torra gula; klor bruna.

6. *Hane, gammal*, 17 augusti, Mörkö.

Liknar n:r 5. Ögonbåge rostgul med svarta spolstreck. Huvudets sidor, haka och hals med ny och mörkare rostfärg, hakan med mindre fläckar. Nedre delen av halsen och krävan med hvita fina spetskanter; skulderfjädrarna till större delen grå och mörkbruna, vattrade; sidor och slaksida grå med vit vattring, mot spetsarna rostgrå. Bräm å ryggen svagare; inblandade vattrade fjädrar; handpennor utvuxna, gråsvarta, utkanter gråhvita, gråbruna, spetsar mörkare med olivgrön skiftning, utan blått.

7. *Hane*, 24 september 1876, Stockholm.

Näbb gulgrönt, framåt mörkare, nagel svart. Underkäk med nagel rödbrun. Fötter ljusröda. Tarssula gråröd; simhud svartbrun, vid tårna gulröd; klor svarta, 1 rödbrun.

8. *Hona, gammal*, 12 juni, Ekolsund.

Huvud ovan mera svart, dess sidor blekare, rödgrå med svarta spolfläckar; haka rostgul; rygg och skulderfjädrar mörkbruna och svartbruna med blekt rostgrå till hvita bräm, till stor del avfallna; stjert gråbrun, vitbrokig, bräm hvita, nötta; bröst och mage rostgrå med gråbruna fläckar, inga hvita bräm; handpennor blekare, utfan å 1 gulhvitt.

9. *Hona*, om sommaren.

Näbb gröngrått; nagel och näbbås svartgröna; underkäk ljust rödgul. Kalott svart, bräm rostgrått; ögonvrå och tinning med svart band, rostgrå bräm; huvudets sidor blekt rostgrå; haka och strupe bleka; sidhals ljust rostgrå; halsrygg svart med rostgrått bräm. Stjärt pennor räta, tillspetsade, 1 brun med hvita långa streck, de yttre hvita med bruna sidostreck. Undertill rostbrun med svarta fläckar. Vingar nästan = hanens. Fötter rödgula; simhud svartgrön. — Efter en äldre uppteckning.

10. *Hona, gammal, i ruggning*, 11 september 1882, Stockholms skärgård, KJERULF.

Liknar n:r 12. Näbb olivgult, nagel svart, näbbås olivsvart. Näborrar ovala. Iris brun. Kors svart med rostbruna bräm utom vid spolarnas spetsar; övre stjärtäckare svarta med rostbruna, breda bräm och spolstreck. Stjert dubbelt utskuren; stjärt pennor 6 par: $2 > 1 =$ eller $> 3 > 6 > 5 > 4$, 1:a paret gammalt, nött, de övriga dels nya, dels utväxande; undre stjärtäckare med hvita brämtrakter och svarta spoltrakter eller stora spolfläckar, vid deras gränser rostbruna. Vingar med nya fjädrar; handpennor: 1:a svagt i infanet utskuren. Den mörkt violetta spegeln bildas av 3—9 armpennorna, ramen ned- och upptill av 1, 2, 10:de; alla undre täckare rent hvita. Fötter brandgula, simhud gulgrå; klor brunsvarta, 1 gultsvart.

11. *Hona*, 24 september 1876, Stockholm.

Näbb olivbrunt, framåt ljusare, jemnbredt, nagel oval, svart. Överkäken vid nedre delen av käkroten och underkäken brandgula, dennas nagel gråsvart. Pannvinkel rät. Näsborrar ovala. Fötter brandgula. Tars fram- till med smala sköldar, för övrigt nättecknad; tarssula olivbrun; simhud gråsvart, den inres kant rät, den yttres uringad; klor svartgrå, 1 grå, liten, när marken.

12. *Hona, gammal, vinterdräkt*, 16 oktober, Mörkö.

Huvud ovan svart med rostbruna kanter; huvudets sidor rostbruna med svarta spoltrakter; haka rostbrun utan fläckar. Hals upptill rostbrun med små svarta fläckar, nedtill och kräva bruna av breda bräm med svarta bågformiga band, till stor del täckta. Rygg och skulderfjädrar brunsvarta med breda rostbruna bräm och band; kors svart med rostgrå parfläckar; övre stjärtäckare svarta med rostbruna, breda bräm. Stjert mörkbrun och gråbrun; bräm och band rostgula till hvita; 2:dra paret stjärt pennor längst. Bröst rosthvitt med svartbruna fläckar, mest täckta; sidor mörkbruna med rostbruna breda bräm och långsgående band; mage rosthvit med mörkbruna spolfläckar och tvärfläckar; undre stjärtäckare rostbruna med hvita breda bräm och mörkbruna spoltrakter; slaksida lika med magen, men med större fläckar. Vingar spetsiga; tumvingens fjädrar brungrå; handpennor: brungrå med hvita utkanter, hos 2:dra och 3:dje infanet utskuret. Spegel violettblå, ram baktill och framtill närmast svart, bakerst och främst hvit; handtäckare brungrå; armtäckare brungrå med hvita band och svarta spetsar, de mellersta brungrå.

13. *Hona, gammal*, 1 december 1878, Sjöbo. B. JÖNSSON.

Liknar nr 12. Näbb olivbrunt, svartfläckigt, nagel svart. Hals nedtill och kräva kastanjebruna med svarta, mest täckta spoltrakter. Stjert avrundad; stjärt pennor 9 par, 1 < 7 > 8, 2 längst. Bröst och mage rostgrå, med svartgrå fläckar. Tumvinge med 4 fjädrar; armpennor 11, spetsar hvita, 1—3 svartgrå med hvita utkanter, 4 utfan gråsvart med svag violett glans, 5—10 utfan blåviolett, åt spetsen svart, spoltrakt och infan svartbruna, inkanter hvita, 11 å utfan svart, utfanets spetskant hvit; armbågspennor 3, > armpennorna, gråbruna, raka, spetsiga, spetskanter gråhvita; överarm pennor svartgrå; undre handtäckare gulhvita; undre armtäckare gula och gråhvita, de innersta grå, de mellersta gulhvita; undre kanttäckare gulhvita, vid handleden med grå spoltraktsfläckar; undre överarmstäckare långa, jemnbreda, gulhvita. Fötter rödgula; simhud gråsvart, närmast tårna rödgul.

14. *Dundräkt, hona*, 26 juni, Jemtland.

Näbb ovan 'olivbrunt', torrt brunsvart, undertill gulgrått, nagel brun, kalk-

spets liten, mycket låg, kant strimmig, hvit. Pannan i midten olivbrun. Huvud ovan mörkt olivbrunt; ögonbåge bred, brungul; ögonlock brungula; undre ögonlocks kant svart; ögonvrå brungul med olivbrunt band, ett dylikt smalare å tinningen till nacken; huvudets sidor brungula med bruna dunspetsar, vid munvinkeln och å ögontrakten en liten olivbrun fläck; haka och hals något ljusare gula; kräva grågul; halsrygg olivbrun, övre kroppsdelar olivbruna vid sidan af ryggen och korset gula fläckar. Stjert olivbrun. Bröst gult, undertill hvitgult; sidor gula, fram och baktill gråbruna; mage och undre stjärt dun grågulhvita; slaksida olivbrun. Vingar olivbruna, framkant undertill och en fläck å armen baktill gula. Fötter 'olivbruna'; simhinnor 'långs tårna gulaktiga'.

15. *Dundräkt*, 28 juli, Gotland.

Alla färgerna något ljusare och fläckarna något större, den vid munvinklarna nästan försvunnen.

16. *Dundräkt*, 18 juli, Mälaren.

Näbb ovan gråsvart, nagel och underkäk bruna. Näsborrar ovala, något sneda, från käkkanten 7 m.m. Kalott från midten af näbbroten, der den är smal, mörkt olivbrun, vid sidan derom ögonbågen, bildande ett rakt, bredt gult band åt nacken, under detta ett smalare, brunt från översta delen av ansigtsranden; örontrakt med en svartbrun fläck; kinder, haka och övre delen av fram- och sidhalsen gula; kräva och undre delen av halsen grågul; nacke och halsrygg bruna. Rygg brun, vid hvardera sidan ett hvitgult streck; skuldror och övre stjärtäckare svartbruna. Kors svartbrunt, vid sidan en brun fläck. Stjert avrundad; stjärt pennor 8 par, gråsvarta, böjda inom och ovan, 1:sta paret ett par mindre, men starka, gula fjädrar. Bröst och sidor grågula, mage grå; stjert undertill hvit, undergump gulhvitrå; slaksida svartbrun. Vingar ovan svartbruna, bakre kanten grågul, undertill främst saffransgul, dernäst svartbrun och bakerst å armen grågul. Fötter bruna; vaden mörkt gråbrun, upptill med ett gulgrått tvärband; skenben dunklädt till hälen. Tars hoptryckt; tarssula skarp och liksom hälen och simhuden svart, denna utåt vinkeliskt utskuren; tår 3 > 4 > 2 > 1; klor bruna, 3 = 2 = 4 > 1.

17. *Unge*, 12 augusti 1875, Stockholm.

Näbb ovan och mot spetsen olivbrunt, övergående nedåt näbbnageln nästan till svart. Käkkantens bakre del liksom underkäken brungul. Pannvinkel nästan rät. Kalott svart med svaga och sparsamma, bakåt tilltagande bruna bräm; ögonbåge åt nacken ett gråbrunt, svartfläckigt band; från ögonvrån till tinningen ett svartbrunt streck; huvudets sidor gråbruna, svartfläckiga; haka brungrå, bakåt och framhals upptill ljust rödbrun med grått dun; sidhals upptill brun, svartfläckig och med grått dun, bakdelen av sid-

och framhalsen samt krävan kastanjebruna, mot botten med svarta spolfläckar; halsrygg med brunt dun. Rygg och kors med brunt dun och i botten med utväxande små svarta fjädrar med hvitt bräm, under skulderfjädrarna en vit fläck; skulderfjädrar svarta med brunt dun; övre stjärtäckare: de understa svarta med brunt bredt bräm, de översta täckta av svartbrunt dun. Stjärt-pennor 8 par: de yttersta mycket små, svarta med brungrått, utåt tilltagande bräm, spetsarna svarta, affallande, $1 < 4 < 3 < 2$, de 2 yttersta med hvitt bräm. Bröst framtill brunt, bakåt övergående till gråbrunt med svarta spolband; sidor svarta med breda rödbruna sidobrämer; mage gråbrun med svarta spolband; undre stjärtäckare ljus rödbruna med svarta spolband; slaksida brun med vit fläck. Vingar dunklädda, gråbruna, underarmen i bak-kanten vit, undertill gul, baktill gråbrun med den nämnda hvita bakkan-ten. Fötter rödgulbruna; vadtäckare: brunt dun; skenben med svart dun och gråbruna fjädrar med svarta spolband, fjäderklädt nästan till häl-leden. Tars i midten smal, minsta bredd 4,5 m.m.; simhud gråsvart; klor gråbruna.

18. *Unge*, 13 juli 1875, Stockholm.

Liknar nr 17. Pannvinkelns spets avrundad. Haka och undre delen av huvudet ljus rödbruna. Halsens sidor brungrå; framhals ljusbrun med små svarta spolstrecker. Tår gula med bruna fläckar vid lederna.

19, 20. *Ungar*, 13 juli 1875, Stockholm.

Näbb ovan gråsvart med grå nagel; näbbås framåt avsmalnande, näsås svagt nedtryckt. Överkäkens kant grå, underkäkens grågul. Pannvinkel nästan rät. Näsborrar ovala, något utskjutande, näslock något hävvt. Ögon med bred, brun iris. Huvud ovan svart med bruna fjäderkanter; ögonbågen ut-göres av ett rakt band från pannans sidovinkel till nacken av ljusbrun färg med små svarta fläckar; från ögonvrån till ögat och från ögat till nac-ken ett svartbrunt band; huvudets sidor bruna med små svarta spolfläckar; ansigtsrand framåt bågböjd, gående från sidovinkeln till munvinkeln; haka ljus brungrå. Hals lång; framhals vitgrå, nedtill och kräva brun med svarta spolfläckar och rödbruna spetsar; sidhals grå med vitgrått dun; hals-rygg brun, nederst med långa, gråbruna dun. Rygg brun; skulderfjädrar svarta med bruna kanter; kors brunt med utskjutande svarta fjäderspetsar, vid sidan en vit fläck; övre stjärtäckare svarta med bruna sidobrämer. Stjärt starkt avrundad; stjärt-pennor 8 par, svartbruna med ljusbrun fjäderkant, spetsarna avnötta, 1 kortare än 2—5. Bröst brungrått med svarta spol-fläckar; sidor klädda med stora, svartbruna fjädrar med breda, rostbruna sidobrämer; mage och undergump rostgrå med breda svarta spolstrecker; undre stjärtäckare ljus rostbruna med svarta, breda spolfläckar; slaksida svartbrun

med utskjutande svarta fjädrar med bruna kanter. Vingar små, ovan bruna, undertill grå; armpennor utskjutande med långa, bruna, mot spetsen vitgrå dun; de mellersta: utskjutande strödda spetsar; armbågspennor utskjutande; undre vingtäckare: en i utväxt, dun gulhvitt, ljusgrått. Fötter gråbruna; vad-täckare svarta med bruna fjäderkanter, upptill med vitgrått dun, betäckt af de långa bakre sidofjädrarna; skenben fjäderklädt till hälen. Tars hoptryckt; tår $3 > 4 > 2 > 1$, simhud svartbrun, den yttre med inskuren trubbig vin- kel; klor bruna, $3 > 2 = 4 > 1$, 1 grå.

21—24. *Anka*.

21. *Foster* ur ägg, 1 dag före utkläckningen, 16 juni 1875, Skåne. C. MÖLLER.

Näbb ovan svart, kalkspets gul, överkäkens sidor och underkäk vit- gula. Trakten omkring mungipa, haka och framhals samt vingspetsar gula, bröst gulsvart, för övrigt svart; fötter svarta, främre delen af tår, simhud och klor gula.

Fostrets läge i ägget. Ut i ägget, 65 × 42 m.m., ligger främst främre delen av ryggen; härifrån är halsen böjd ned- och bakåt, hufvud böjdt åt höger, nacken bakåt riktad, hjessa åt höger och överkäkens kalk- spets utåt riktad, underkäksnageln framåt. Hjessans venstra sida betäcker av knät; högra vingen är böjd om underkåken, som ligger över och bakom överarmen; underarmen betäcker högra kinden. Fötterna äro i hället böjda, så att tarserna ligga parallelt med underbenet; tårna på högra foten böjda i en trubbig vinkel nedåt och inåt till gränsen mellan mage och stjärt, de venstra tårna mindre böjda, så att de ligga med sin främre tredjedel utanför översta delen av halsryggen mellan tarsen och baktån och mellan nacke och den nedåt bågböjda stjärten.

22. *Dundrägt*, 5 dygn gammal, Skåne, C. MÖLLER.

Näbb rödgult. Hela dunklädnaden brungul. Fötter och klor gula, yttre simhuden vinkelformigt utskuren. Stjärt avrundad, stjärt-pennor 9 par.

23. *Dundrägt*, 14 dygn gammal, Skåne, C. MÖLLER.

Överkäk blågrå, delvis oregelbundet gul, underkäk gul, haka och framhals gula, övre fjäderdräkt svartbrun, undre delar gulbruna; fötter bly- grå, simhud gul.

24. *Dundrägt*. Funnen död å Lidingöbro, Stockholm, 11 september 1876. HJALM. KINBERG jun.

Näbb rödhvitt, nagel oval, spetsen ljusröd; näbbås brunfläckig. Huvud ovan och nacke olivbruna; panna vid sidorna och ögonbåge ljusgula; ögonvrå och huvudets sidor gula med ett olivbrunt streck till ögat och derifrån å tinningen; haka och hals ljusgula; kräva ljusgul. Rygg och skuldror olivbruna; kors olivbrunt, åt sidorna ljusgult; övre stjärdun oliv-

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	6 ♀	7 ♂	8 ♂	10 ♀	11 ♀	13 ♀	14 p.	15 p.	16 p.	17 j.	18 j.	19j.	20 j.	21 p.	22 p.	23 p.	24 p.
Längd.....	590	595	585	—	—	—	572	—	585	520	542	—	—	270	410	398	421	451	140	165	220	220
Huvudets längd från näbbspetsen	115	112	115	110	—	—	107	c. 108	—	104	106	44	56	—	—	—	—	—	—	—	—	56
Näbb, längd till pannvinkeln.....	60	53	56	55	55	49	55	55	52	45,5	54	15	21	25	40	40	38	42	13	16	22	25
» » » pannans sidovinklar	66	61	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	46	—	—	—	—	—	—
» » » munvinkeln.....	67	66	65	61	61	55	64	62	62	57	57,6	18	26	28	14,5	14	13	14	15	18	24	—
» » fr. spetsen t. näsborr.	44	41	41	40	40	c.37	42	41	39,6	36	38,7	12	16	18	29	29	—	—	—	—	—	—
» höjd vid sidovinklarna	25	25	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
» » » roten	—	—	—	20	20	20	22,6	20	20,5	19	21,5	8	9,5	11	—	—	—	—	8	8	13	12,4
» » » näsborrarna	17	17	16	16,5	16,5	16	17,5	c. 16	15,2	16	14,2	6	7×1,6	9	—	—	—	—	6	6	11	9,6
Gapets bredd	20,5	20	21,5	18	19	16	22	18	21	19	21	8	9	12	17	19	17	20	11	10	13	14
Näbbets bredd vid näsborrarna...	21	23	22	20,8	21,4	17,5	22	c. 18	21	20,4	20	8	10	—	—	—	—	—	8,5	10	13	—
» största bredd framtill ...	—	—	—	22	22	20	—	21,8	22	—	21,8	8	10,1	—	18	17	18	20	—	—	—	—
Näbbnagelns bredd	7	7	7	8,5	8	8	7	8	9,6	7	7,7	5,5	6	5	6	6	6	6,5	6	5,5	6,5	5
» längd.....	—	—	—	10	11	11	—	11	11	—	11,7	6	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Näsborrar.....	5×3	6×1½	—	6×2,5	6×2,5	—	6×3,3	5,4×2,2	5,9×3	5,3×2,8	—	1,5×1	2×1,2	1,5×1	4,5×2	4,5×2	4×2	—	—	—	—	2,6×1,3
Vingens längd, direkt.....	260	260	264	205	263	245	263	255	258	237	248	—	—	40	47	45	55	102	35	35	34	—
Vingbredd.....	886	900	900	—	—	—	910	—	850	800	810	—	—	165	243	235	265	440	130	125	145	—
Tumvinge.....	100	100	100	94	105	95	94	95	97	92	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stjert, längd.....	85	98	105	105	105	106	101	89	96	88	93	25	39	39	62	55	52	60	27	25	31	—
Stjertspets bakom vingpetsarna	—	—	—	—	—	—	28	—	14	19	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tars.....	46	45	44	49	40	40	44	41	44	38,5	41	19	21	30	40	40	41	42	19	23	26	27
Mellantå med klo	63	60	59	59	59	57	52×8	62	51+11	46+7,3	50+8	24	29	32	47	50	50	54	24	28	29	33,5

brunt. Stjert hvit. Bröst, sidor och mage gulhvita; undre stjertdun gulhvitt; slaksida olivbrun. Vingar ovan olivbruna, ut- och baktill grågula, undertill hvitgula. Fötter ljusröda; skenben hvitgula, utåt olivbruna; tår: 3 > 4 > 2 > 1, simhud rödhit, den yttre vinkelformigt utskuren; klor rödhvita.

Ägg. Ovata, glänsande, porer fina, grunda; grågrönt hvita eller ljust gröngrå.

1. Grönland, 66° n. br. RINK.
2. Grönland, 1877, MOESCHLER. Gröngråhvita.
3. Jemtland, 1861, BYSTRÖM. Kull 8 st. Ljust gröngrå.
4. Sandhamn, 9 maj 1883, O. EKBOHRN. Grågrönhvita.
5. Sandhamn, 19 maj 1883, O. EKBOHRN. Gröngråhvita.
6. Vestergötland, 24 maj 1864, Hornborgasjön.
7. Ottenby, 10 juli 1867. Kull 7 st.
8. Blekinge, 10 maj 1869, NERMAN.
9. Strengnäs, 10 maj 1861. Ljust olivgrönt med något mörkare fläckar.
10. Mark-Brandenburg, 24 maj 1882. Hvitgröna.
- 11—15, 19—22. Av tama ankor, större ras.
- 11—15. Lillsjönäs vid Stockholm, Fru A. BEIJER.
- 16—18. Hornsberg, MEVES.

19—22. Kjellstorp, Skåne, Fru E. TEGNÉR. Hvita till gulhvita eller rödhvita, släta, 3 åt tjockändan kornigt, oregelbundet snedt, en sida tillplattad.

Häckar i Grönland; säges stanna der om vintern, REINHARDT m. fl. — Vid Myvatn på Island ej talrik, men häckar. De första äggen erhöles d. 5. Om vintern vid öppet vatten, KRÜPER, 1857. På Island talrik, häckar, har små ungar i början af juli, en del övervintrar; förtär *Nerita* och andra små skaldjur samt vattemväxter, FABER, 1822.

Finnes på Färöarna under hela året, men icke i mängd; håller sig alltid parvis, utom under hanarnas ruggning, då dessa hålla sig för sig sjelfva. Läger ägg i jordhålor, under stenar eller vid åar; bo med ägg fans d. 20 1858; är mycket skygg. Man har försökt uppföda ungar eller låta ägg utruvas av Ankor, H. C. MÜLLER.

MARTINIERE sade i sin bekanta resa, att lapparna hade hvarjehanda

Nº	1 a	b	c	d	2 a	b & c	d	e	f	3 a	b	c	d	4 a	b	c & d
Äggets längd	61,4	61,4	59,6	58,8	61,6	61,5	61	60,8	60,2	56,4	55,7	55,1	54,8	62,3	60	59,6
» bredd.....	43,5	43,3	43,7	42,4	42,6	43,2	42,7	41,7	43,4	39,9	39,2	38,5	39,9	42	42,1	41,2
» spets.....	17,9	18,1	15,9	16,4	19	18,3	18,3	19,1	16,8	16,5	16,5	16,6	14,9	20,3	17,9	18,4
» reducerade längd.....	1,41	1,42	1,36	1,39	1,44	1,42	1,43	1,46	1,39	1,41	1,42	1,43	1,37	1,48	1,43	1,45
» rektangel	2671	2659	2605	2493	2624	2657	2605	2535	2613	2250	2183	2121	2187	2617	2526	2456

Nº	e	f	g	h	i	5 a	b	c	d	e	f	g	h	i	6 a	b
Äggets längd.....	59,5	59,5	58,5	58,5	55,3	61,8	60,5	60,5	60,2	59,8	59,4	59,2	58,7	57,4	58,7	58,3
» bredd.....	42,6	41	41,8	43	43	43,1	43,7	41,4	43,2	43,1	43,5	42,9	42,7	42,6	40,8	41
» spets.....	16,9	18,5	16,7	15,5	12,3	18,7	16,8	19,1	17	16,7	15,9	16,3	16	14,8	17,9	17,3
» reducerade längd.....	1,4	1,45	1,4	1,36	1,29	1,43	1,38	1,46	1,39	1,39	1,37	1,38	1,37	1,35	1,44	1,42
» rektangel.....	2535	2440	2445	2516	2378	2664	2644	2505	2601	2577	2584	2540	2506	2445	2395	2390

Nº	7 a	b	c	d	e	8 a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	9
Äggets längd.....	57,2	56	55,5	55,5	53,9	53,2	52,8	52,7	52,5	52,4	52,3	52	51,5	51,5	51	55
» bredd	41,7	42,2	41,9	40,5	40,2	40	40	39,7	40,2	40,3	39,3	39	40,2	39,9	39,7	39,5
» spets.....	15,5	13,8	13,6	14,7	13,7	13,2	12,8	13	12,3	12,1	13	13	11,3	11,6	11,3	15,5
» reducerade längd.....	1,37	1,33	1,32	1,36	1,34	1,33	1,32	1,33	1,3	1,3	1,33	1,33	1,28	1,29	1,28	1,39
» rektangel.....	2385	2363	2325	2236	2167	2123	2112	2092	2111	2112	2055	2028	2070	2055	2025	2173

Nº	10 a	b	c	d	e	f	g	11	12	13	14	15	16	17	18
Äggets längd	59,6	59,1	58,5	58,3	57,6	57,5	56,6	63,8	65,3	65	61,9	61,2	69,6	64,8	62,8
» bredd	41,7	42	43,3	41,9	42	41,4	40,9	46	45,8	45,6	44,1	44,7	42,6	42,3	41,6
» spets	17,9	17	15,2	16,4	15,6	16,1	15,7	19,8	19,5	19,4	17,8	16,5	27	22,5	21,2
» reducerade längd	1,43	1,4	1,35	1,39	1,37	1,39	1,38	1,43	1,43	1,43	1,4	1,37	1,63	1,53	1,51
» rektangel	2485	2482	2533	2443	2419	2381	2315	3027	2991	2964	2730	2736	2965	2641	2612

Nº	19	20	21	22
Äggets längd	74,6	68	64,2	65,5
» bredd	44,7	47,8	45,8	47,8
» spets	29,9	20,2	18,4	17,7
» reducerade längd	1,67	1,42	1,40	1,37
» rektangel	3335	3250	2940	3131
» vikt, helt	78,04	80,15	73,2	85,8
» » skalets	11,1	9,2	10	8

Ägg. Kurland, 2 st.: 55—55,5×40—42,5, GOEBEL. Mark: 56,5—53×43—38, SCHALOW; 13 st.: 58,75—56×42—40, A. REICHENOW; 42 st. medelt. 58,3×41—63,5×42, 50,5×39, E. REY, DRESSER. Danm.: 52×40—60×44, BENZON, DRESSER; matt gröngrå = 'tama Ankors'. Uman: 55—63×49—46, GOEBEL.

fjäderfän, såsom Gäss, Höns, Änder m. fl., hvilka de icke föda med enbär, utan med 'andra sädesslag', hvarav de brygga öl. Om lapparna hade tama foglar är mycket tvivelaktigt, och troligtvis har den resande kallat norrmännen för lappar.

Häckar i Norges fjelltrakter, går upp i videregionen, NILSSON. Häckar sparsamt i Tromsö och Ostfinmarken, COLLETT m. fl., i Alten, enl. meddel. av NORDVI, och söder ut 'vid hvilken höjd över havet som helst' och allmänt ända till Hvalöarna. Övervintrar vid kusterna söderut från Trondhjemsfjorden. Träffad vid Fogstuen, HARTMAN. Läger ägg i S. Norge ofta redan i apr.; på Jäderen träffades utkläckta ungar i boet d. 3/1 1872; å de sydliga högfjellen har hon ägg omkring början av juni. I trakten av Kristiania allmän; kommer in i det inre av fjorden vid islossningen i apr.; ägg funna i slutet av april och början av maj. Drar i okt. undan för isen, COLLETT. Vid Dröbak i avtagande, -s-, 1879.

De nyaste underrättelserna från Norge äro följande. Gräsanden är allmänt utbredd från Nordkap till Lindesnäs, men till allmänhet mindre talrik i Norge än i Sverige och Danmark. Har i följd av ständig förföljelse så mycket avtagit, att der knappt finnes $\frac{1}{10}$ så många som förr; går på fjellen ej högre upp än till översta delen av björkbältet. Kommer i mars och första hälften av april; på Jäderen d. 31 1877 i stora flockar; bortflyttar ej förr än vatten dragen äro nära att tillfrysa; stannar kvar i öppna vatten, hvilket är vanligt i landets sydliga del under ej för kalla vintrar. Läger ägg allmänt i första hälften av maj, i sydliga under sista hälften av april, i de nordligaste och fjelltrakterna under sista hälften av maj och början av juni, BARTH, 1881.

Dess nordligaste gräns uppgavs vara Kieksis vid 67° 15' n. br.; i Enontekis sällsynt, M. v. WRIGHT, 1832. I Karesuando och Juckasjervi sällsynt, häckade i Enare, MALM. I Lule lappmark fans hon ända upp till fjellen; träffades 1845 här och der vid skogssjöar, LÖWENHJELM. I Norrbotten är hon i avtagande, isynnerhet der flottning eger rum. I S. delen av Norrbottens län var 1866 tillgången ringa vid hög vattenflod, O. L—ER. På Sundsjön i juni 1857; i Jemtland mycket allmän; häckar och hade nykläckta ungar d. 26 1859. D. 31 erhöles en gammal hane i ren sommardräkt, de nya ving- och stjertpennorna dock ej fullvuxna, MEVES. I trakten omkring Storsjön var tillgången 1869 god, men kullarna små, HÖLLGREN. I Jemtland ej sällsynt; hålles även tam; häckar i trakten av Östersund, OLSSON, 1876. I Falu trakten var 1865 tillgången någorlunda god, R. W. NATHORST. Erhållen vid Falun d. 28 1871, THEORIN, 1880. Häckar talrikt i Rörösjön; en hane i full ruggning erhållen vid Skurdalssjön 1880, SAHLIN, OLSSON, 1882. År 1867—68 god tillgång i Gestrikland, HEDENSTRÖM. Kallas här Blåhals enligt WISTRÖM. Erhållen

vid Vassbo, Dalarne, vid 25 till 27°; förföljes av Duvhök och Räv, A. NATHORST, 1865. Häckar allmänt i trakten av Gevle, HARTMAN. Kom till Leksand 1884 d. 4, Dalaposten. I Forsbacka talrik, enl. meddel. av A. HAMMARSKÖLD. I Ö. Dalarne fans hon 1868 ej i myckenhet, BOSÆUS, 1869. I Horndal allmänt häckande, LUNDBORG, 1846. Andjagten var år 1883 mycket liflig. Vid storjagten i Dalelven i närheten av Gysinge skötes under ett par dagar 300 Änder. Vid Österby bruk sköto två personer på en morgon 49 Andungar, Stockh. Dagbl. Stor flyttning från södern över Gysinge; på 1½ dag och 2 halva jagtdagar erhöles 246 Änder, LINDBLAD.

Häckar allmänt i trakten av Karlstad, CEDERSTRÖM. I Vermland 1868 temligen talrik, WIKSTRÖM, 1869. Vingängsjön, N. Vermland, är vanligtvis i islossningen fylld av Änder; under åren 1875 och 1876 var antalet ringa, W. EDGREN, 1876. I Nordmark, Gillbergs och V. Näs härader var 1866 tillgången i avtagande, men i Brosjön, Byelven och Rosenborgs skärgård riklig, A. G. och P. L., 1867. I de nämnda häraderna syntes hon även 1867 vara i avtagande; men i Brosjön och Byelven var riklig tillgång, P. LAGERBERG. I 48 jagtdistrikt i Vermland fälades 2,956 Änder år 1869, H. O. FALK. Kom till trakten av Karlstad 1883 d. 4, HAMBERG. I Filipstads bergslag var antalet 1869 medelmåttigt, C. G. W., 1869. I Dalsland var andjagten 1870 dålig; få och ojemna kullar, LUTTROPP.

Häckar allmänt i Upland, MESCH, 1844. I flere trakter var 1865 tillgången medelmåttig. Vid högt vattenstånd i Dalelven under våren förstöras en mängd ägg, C. RIDDERBJELKE. I Norunda härad var tillgången 1869 mindre än vanligt, HENNINGS. I Vängsjöberg och Ekebyholm 1850-85 mycket talrik, enl. meddel. av H. och A. HAMMARSKÖLD. I Mälartrakten 1877 på våren talrik; under hösten var draget rikt, LINDBLAD. I Norrström stun-

dom midt i vintern, enl. WIKSTRÖM, 1839, och NILSSON, hvilket dock måtte endast undantagsvis inträffa. Om vintern talrik vid mellersta och S. Sveriges kuster; en del flyttar, andra stanna vid öppna vattendrag. Vid Värmdö talrik i havet och i träsk; lägger 7—9 ägg under enbuskar, bortflyttar, ÖDMANN, 1792. Träffas å Mörkö isynnerhet vid stränder bevuxna med gräs och vass, EKSTRÖM, 1828. Vid Sandhamn fåtalig, häckar å de yttre holmarna, enl. meddel. av O. EKBOHRN.

År 1884 var jagten i trakten av Eskilstuna liksom annorstädes föga lönande. Isynnerhet var Mälaren mer än vanligt fattig på detta villebråd. En eller annan mindre utvecklad kull påträffades och detta på de eljest ypperligaste jagtmarker. Man har påstått, att den kalla våren är anledningen till denna missväxt på sjöfogeln, men detta torde väl endast delvis vara sant; en kall vår anses verka mindre missgynnande för andjagten än en torr försommar. Änderna häcka här nemligen, som bekant, ej i sjöarna utan i skogskärren. När nu dessa under liggtiden torka hastigt ut, har sådant till följd, att andungarna, som de första levnadsdagarna ej orka med några längre ströftåg, omkomma. Försommaren var här mycket torr och skogskärren hava fortare än vanligt uttorkat. Att detta förhållande var den väsentliga orsaken till de dåliga utsigterna för andjagten synes även derav, att å orter, der nederbörden varit riklig, även tillgången på Änder befunnits ganska stor, Eskilst. Tidn., Post- o. Inr. Tidn. I Norbergs bergslag, Vestmanland, var 1867 medelmåttig årgång; 1869 temligen god tillgång, TIMM. Fåtalig i Nyköpingstrakten; i Jönåkers härad 1866 god årgång. I samma och Rönö härad var tillgången 1868 mycket rik; hon var talrikare än under föregående 20 år, 1869 något mindre talrik, LUNDQUIST. I V. Södermanland voro kullarna ett år mycket ojemna, så att vid jagttidens början

voro somliga flygga, men flertalet ungar dunklädda; tillgången synes för hvarje år minskas. I samma trakt voro ungarna 1869 vid jagttidens början redan flygga. I Oppunda härad 1866 på våren gamla Änder talrika, men äggen förstördes av nattfroster; kullarna kläcktes ojemnt. I S. delen av Nyköpings län år 1867 likaså. I Oppunda härad 1868 voro ungarna tidigt flygga, hade, då kärren uttorkat tidigt, dragit till stora vassar, der de voro nästan oåtkomliga. I nämnda härad voro Gräsänderna vid jagttidens början 1870 mycket ojemna; 1874 fans god tillgång, men ungarna flygga vid jagttidens början. I Claestorp d. 1½ 1878 erhöles några, Gr. C. M. LEWENHAUPT, 1866 etc. I Södermanland allmän såväl på fastlandet som i skärgården, der hon även träffas med ej fullvuxna ungar på de yttersta skären. Hanar rugga på öarna utanför Hartsö och Enskär. Under hösten spridd i hela skärgården, en, erhållen d. 2½ 1871, hade ännu kvar vinterdräkten, endast över och under ögonen funnos några utvexande grågula fjädrar, SUNDSTRÖM, 1872. I trakten mellan Eskilstuna och Malmköping hade antalet avtagit de senare åren före 1865, men var detta år större än 1864, E. B. Kom 1865 till trakten av Ramnäs i mindre antal än vanligt; kullarnas antal var ännu mindre, antagligen emedan äggen frusit bort, THORSSÉN. I V. delen av Södertörn 1868 talrik, men 1871 hade antalet något minskats, S. A. PALM, 1871. Häckar i Örebro län fåtaligt, men är vanlig under flyttning; är den allmännaste simfogeln, häckar; en anskjuten Andunge hade bitit sig fast vid en gräsrot, SUNDSTRÖM. I trakten av Örebro var tillgången 1878 över medelmåttan, H. B. I Kil häckade hon allmänt 1836—63, om vintern sällsynt, LÖWENHJELM, 1864. I Kvismar-sjöarna, Ö. Nerike, 1882 alla kullar flygga d. ¼; 1883 inga ungar flygga; under de senare åren, såsom 1884, i tusental under slutet av aug., -m-, 1884. Sedd vid Mariedamm,

58 $\frac{5}{6}$ ° n. br., mellan d. $\frac{15}{2}$ 1845 och $\frac{1}{2}$ 1846, GRILL, 1848. Iakttagen vid Finspong d. $\frac{9}{1}$ 1848 och $\frac{1}{4}$ 1859, LUNDBORG. I N. Östergötland 1867 under medelmåttan, SEGERDAHL. I Tåkern häckar hon talrikt; d. $\frac{1}{4}$ 1877 skötos 17 gamla hanar i ruggning. Tillgången har minskats, C. M. S. Antalet var 1879 betydligt, en jägare sköt under jagttiden 317 Änder, LINDBLAD. I Östergötlands NV. del var andjagten 1856 sämre än förut, kullarna i allmänhet små; högst få flygga d. $\frac{1}{4}$, HOLMBLAD. I Ydre härad uppehåller hon sig vid de talrika vattendragen; jagades på den allt för tidigt tillåtna tiden, av hvars framflyttning man hoppades på bättre tider, LINDBLAD. I Godegård 1869 talrik, C. GRILL. Häckar i Norrköpingstrakten; under flyttning i stora skaror; vid jagt användas vanliga stövare, men stundom hönshund, LUNDBORG; år 1867 temligen god tillgång utan märkbar tillökning, CNATTINGIUS. I Linköpingstrakten säges 1865 tillgången alltid vara god; kullarna voro 1866 temligen stora, G:SON HJORT.

Vid Venersnäs inbringar jagten om hösten 400 st., utom ett och annat tjog Knipor, HENRIKSON, 1885. Häckar allmänt i Västergötland, GADAMER. I Skaraborgs län var 1878 jagten i avtagande, säges vara god vid vassar och mader vid Venern, Viken och andra vattendrag. I Vadsbo, Kinne och Vartofta revir är hon talrikast, BJÖRKLUND, 1878. I Nossan 1869 var god andjagt i början av den tillåtna tiden, H. H—TH. I trakten av Kavelås var 1869 tillgången mycket ojemn, C. S. Här skötos, utom vid den vanliga jagten, på våren Anddrakar för lock med pipa. Vanligtvis erhöles omkring 300 st., R. E., 1873. I Kilsviken, Venern, under 30 år, sedan 1846, i ständig minskning, isynnerhet skjutas ruggande hanar; 1846—54 erhöles över 160 st. på dagen, J. E. R. I Elvsborgs län, i Venersborg, V. Dal, var tillgången i insjöar och mindre vattendrag mycket minskad; i Göta elv

medelmåttig, GYLLENSPETZ, 1869; var år 1870 något ökad, S. Gz, 1871. I trakten S. om Skövde var andjagten 1865 ovanligt klen, kullarna få och små; temperaturen låg under ruvningstiden, torr sommar, intet vatten på maderna; år 1867 var tillgången ganska god, 1868 ojemn, v. ESSEN.

I Bohusläns skärgård hela året, häckar även vid små torvdammar å de yttre skären. I sept. komma ofantliga svärmar, W. v. WRIGHT, 1851. I N. Bohuslän allmän, men ej talrik; förekommer under hela året, CEDERSTRÖM. En hane, erhållen i mars vid Uddevalla, är beskriven av DRESSER. I Halland har antalet avtagit till följd av utdikningar. Jagten kommer här för sent, BRÅKENHJELM, 1873.

Häckar på Karlsöarna, SÄVE, 1865; på Gotland allmänt, ANDRÉE, KOLMODIN. Tillgången år 1865 bättre än 1864, hvilket tillskrives den nya jagtstadgan, J. O. SYLVAN. Åtminstone i Gotlands S. hälvt i avtagande; orsaken dertill överträdande av jagtlagen samt tidig vår med senare inträdande frost, . . . v., 1873. Fans förr i mängd, har nu avtagit i antal; vintern 1880—81 dog en mängd av svält, emedan isen låg flere mil utåt havet och alla vattendrag i landet voro isbelagda, R. HORN, 1883.

På Öland allmän, häckar, WESTERLUND; erhållen vid Ottenby d. $\frac{15}{2}$ 1878, enl. meddel. av KOLTHOFF. I N. delen av Kalmar län 1868 hade hon tilltagit i antal, antagligen 25—50 procent, hvartill den framflyttade jagttiden mycket bidragit, A. DANIELSSON. Andungjagt idkas nästan överallt i länet, K. BEF:DES Femårsb. Till Odensvi, S. Tjust, kommo de i nov. och stannade under 4 år över vintern i en å, O. C., 1867. I Aspelands härad 1870 tillgången fullt så god som 1869; i Ö. Småland temligen allmän, TISELIUS, 1868.

Häckar i N.Ö. delen av Visingsö i ett kärr; 2—300 st. skjutas under hösten. De hava sitt tillhåll der, tills sjön tillfryser, J. H., 1872. I Jönköpingstrakten 1867 dålig årgång, högt vatten-

stånd. År 1869 god tillgång i sjöar, emedan Änderna drogo till dem från de uttorkade skogsmossarna, H. GADAMER. I Östra härad och närgränsande trakter, förekommer i riklig mängd; 1869 god årgång, LAGERGREN, 1870. Häckar allmänt i Almesåkra; kom dit 1878 d. $\frac{2}{4}$, 1879 $\frac{1}{4}$, 1886 $\frac{1}{4}$, 1881 $\frac{23}{4}$, flyttar i sept.—okt., CARLSON, 1882. Häckade i Annerstad åren 1860—70. I S. Småland, 34 socknar, 190,000 tunnland, under ett år från d. $\frac{16}{3}$ 1870 erhöles 2,249 Gräsänder, v. SCHÖNBERG. Allmän i sjöarna i Sunnerbo; de flesta hade 1876 d. $\frac{1}{4}$ lemnat kläckställen; 1875 voro ungarna undantagsvis mindre vuxna, A. CARLSON. I S. Småland var tillgången år 1881 dålig, Post- och Inrikes tidning.

I Blekinge idkades andjagten 1865 endast d. $\frac{12}{4}$ — $\frac{14}{4}$, då redan en del kullar dragit ut till de yttre skären, KAFLE.

Häckar och är vanlig i NÖ. Skåne, GADAMER, WALLENGREN; ävenså i V. Vram, LILLJEBORG. Häckar allmänt i Luggude härad; i följd av utdikning avtager antalet, G. JÖNSSON, 1881. I trakten av Romeleklint häckade hon 1867 i icke ringa antal, men vattenfloden och oblid väderlek vållade ändock dålig årgång. År 1868 var stammen god och kullarna stora; 1869 fans stort antal kullar, men ungarnas antal i allmänhet ringa, A. CARLSSON. Häckar vid Lomma, har i trakten avtagit i följd av kärrens utdikning, ÅSTRÖM, 1859. På skånska slätten i Grönby och Anderslöv häckade hon åren 1830—50 allmänt i och vid torvmossarna. Ävenså senare till 1870 i Vallemad, Magle mosse och vid alla mindre mossar, ur hvilka vattnet under året eller för få år tillbaka icke blivit för torvtagning urtappadt, enl. meddel. av HENR. GRÖNVALL. Häckade talrikt 1832—75 på Dybeck i torvmossar. Även om honan skjutes, återvända ungarna följande år. Ägg lagda under tama foglar utkläckas, och om ungarna ej stäckas, bortflytta de om hösten, men återkomma följande vår, A. F. HÖK, 1884. Återkom-

mer i mars eller apr., då de para sig, NILSSON. Förekommer ofta häckande i mossarna vid St. Herrestad, Baldringe m. fl. ställen i trakten av Ystad, enl. meddel. av N. BRUZELIUS. Från Malmöhus län år 1865 heter det, att man icke gillade, att jagt-tiden blivit förändrad från d. $\frac{2}{4}$ till $\frac{1}{4}$, men detta år var den passande; från d. $\frac{1}{4}$ till in i aug. blevo kullarna undan för undan lagom vuxna; man mindes icke en så sen årgång på Änderna. I S. Skåne var tillgången år 1866 god, men kullarna ojemna; ur 15 flockar, som utkläcktes vid Börringe, skötos omkring 80 st.. Vid Bosjökloster voro de mera jemna; alla ungar flygga d. $\frac{13}{4}$, då 79 st. skötos. Vid Ringsjön var andjagten 1869 ovanligt dålig, hvilket tillskrives Kråkornas äggplundring, GR. C. BECK-FRIIS. Ungarna äro i allmänhet flygga d. $\frac{1}{4}$, hvadan förslag gjordes, att fridlysningstiden skulle vara från d. $\frac{1}{4}$ — $\frac{30}{4}$. På ett stort jagtområde om 122,118 tunnland i Malmöhus län fälades d. $\frac{16}{4}$ 1867— $\frac{16}{4}$ 1868 919 Gräsänder; de kommo d. $\frac{18}{4}$, bortflyttade d. $\frac{11}{4}$, men stannade så länge sjöarna voro öppna. Skånska jagtföreningen erhöi 1870 833 Vildänder; år 1872 erhöles 1,102 Änder. De tycktes 1878 i Skåne vara i avtagande, åtminstone fälades ett mindre antal, d. $\frac{1}{4}$ voro ungar i stort antal flygga, A. PIPER. Erhållen vid Malmö d. $\frac{16}{4}$ 1852, i aug., $\frac{24}{4}$ 1870, $\frac{14}{4}$ 1875, vid Bonderup i juli; vid Fogelvik $\frac{1}{4}$ 1843; dunungar i Skåne d. $\frac{15}{4}$ 1862, enl. meddel. av EURENIUS. Övervintrar i mell. Skåne, enl. meddel. av C. MÖLLER.

I Danmark talrik. Häckar å Tarm vid Ringkjøbingsfjorden i maj, ELWES, 1880. BOIE säger 1819, att hon häckade i sådan mängd i Slesvig, att på en dag flere hundra kunde skjutas, att på hösten ser man ett större antal, samt att de flesta Änder, som fångades på Sylt och Föhr, tillhörde denna art, men detta öfvensstämmer ej i allo med nyare underrättelser. I Slesvig och Holstein 1876 stannfogel, häckning börjar d. $\frac{24}{4}$, Jahresb. På Nord-

friesiska öarna allmän, DURNFORD, 1874. Häckar stundom på uppkastad tång, ROHWEDER. Fångad i ringa antal på Sylt, GRUNACK, THIELE. Vintern 1878—79 skola hava fångats på Sylt omkring 3,000 och på Amrum nära 9,000 Änder av flere arter, E. v. HO-MEYER, 1880. År 1880 fångades på Föhr av Gräsänder och Sked-änder tillsammans 18 st. och å Amrum 2 st. Av alla slagen Änder tillsammans erhöles under året 23,955 st. på öarna Föhr, Sylt och Amrum, Jahresb. Häckade 1877, liksom förut skett, i slottsgraven vid Husum. Parar sig med de tama Änderna, ROHWEDER, Jahresb. Vid Flensburg åren 1877—78 under hela året; 1879 d. $\frac{6}{6}$ ungar, Jahresb. Iakttogs i SV. Tondern, J. P. MÜLLER, 1876.

På Kola sällsynt, träffad vid 68° n. br., v. MIDDENDORFF. Saknas vid Ishavskusten och är i de nordliga trakterna av Finland fåtalig, i de mellersta och södra allmän. I Uleåborg erhöles färskä ägg i maj, DRESSER. Kom till Rautalampi d. $\frac{16}{13}$ — $\frac{21}{21}$, J. v. WRIGHT; till Haminanlaks 1826 d. $\frac{13}{14}$; till Kuopio d. $\frac{16}{16}$ 1848. Ungar syntes d. $\frac{16}{16}$, M. v. WRIGHT, 1857. I Kronoby var hon 1869 i avtagande, sannolikt emedan vassen utgår mer och mer, då den till sävmattor årligen skördas tidigt; 1870 tillgången av denna och andra arter minskad, oakadt Änderna icke ofredas under fridlysningstiden, HERPMAN, 1868,-72. Till Vasa län komma Änder vanligen i medlet av apr. och flytta bort i slutet av sept., tillgången 1868 medelmåttig, ROSING, 1869. Kom till Laihela, 3 mil Ö. om Vasa, 1868 d. $\frac{11}{14}$, ALLÉN, 1869. I Lappo, 8 mil Ö. om Vasa, var hon 1868 sparsam, LAGERSTEDT, 1869. Kom till Åbo 1825 d. $\frac{2}{4}$; häckar i Helsingforstrakten mest vid sjöar; kommer innan isen gått upp; vistas då på de stora vägarna å isarna; i slutet av oktober hava hanarna full vinterdräkt, M. v. WRIGHT, 1826,-47. Vid Helsingfors iakttagen d. $\frac{5}{5}$ 1855, BONS-

DORFF, SCHLEGEL, 1866. Häckar på Åland allmänt, även vid små vattenpölar och på skär. De, som länge vistats i havet, hava ej så godt kött som de, hvilka vistas vid sött vatten, R. S., 1874, hvilket överensstämmer med vår erfarenhet.

I hela Ryssland, Sibirien och Kamtschatka. Östra oceanens nordliga öar, STELLER. Häckar vid sött vatten och träsk. Flyttar undan för isen, men stannar vid öppet vatten. Övervintrar i stor mängd omkring Svarta och Kaspiska haven, i Anatolien, Persien, Stora Tatariets södra sjöar och Kina, PALLAS. — Allmän vid Arkangel, ALSTON, BROWN, 1873; 8 friska ägg d. $\frac{7}{7}$ 1864, nykläckta ungar d. $\frac{29}{26}$, halvvuxna d. $\frac{25}{27}$, nästan flygga d. $\frac{29}{29}$, då hanen hade slutat ruggningen, ännu d. $\frac{19}{8}$ funnos ej flygga ungar, GOEBEL, 1873. Hon var här mycket allmän, SEEBOHM, 1882. Vid Ustjug d. $\frac{24}{24}$ — $\frac{29}{29}$ n. st., GOEBEL. Vid Novaja Ladoga ganska talrik, WRIGHT, BRANDT, 1880. Träffad vid Dvina, LILLJEBORG, 1863. I S:t Petersburgs guvernement talrik, J. v. FISCHER, 1870; häckar, kommer i mars, bortflyttar i okt., en del övervintrar, E. BÜCHNER, 1885. I Techlefer i maj och juni 1853, SEIDLITZ, 1860. Häckar i Kurland, HUMMEL, 1855, talrikt, GOEBEL, 1873. I Östersjöprovinserna allmän, övervintrar på lämpliga ställen; lägger 7—9 ägg i slutet av maj eller apr., RUNOW, 1880. I Ryska Lithauen, CHLAPOWSKI, 1878. Allmän i Polen, DRESSER. Häckar i Uman-kretsen talrikt. Ägg funna under olika år, 1867—69, d. $\frac{20}{4}$ — $\frac{28}{5}$; talrik på flyttning under de nämnda åren $\frac{20}{2}$ — $\frac{5}{3}$, $\frac{21}{11}$ — $\frac{25}{12}$, GOEBEL, 1871. Kommer vanligtvis till Charkow i medlet av mars, CZERNAY, 1855.

Häckar vid Dnjepers mynning, GOEBEL, 1870. Å Krim stannar hon även under de kallaste vintrar, RADDE, 1854, talrikt, TAYLOR, 1872; vid saltsjön, H. GOEBEL, 1874. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880. Allmän stannfogel på slättlandet i Kaukasus, SEEBOHM, 1883. I Kuban d. $\frac{27}{27}$ på flyttning, HUMMEL, 1858.

I Astrakan mycket allmän om sommarn; avkomma av denna och *A. acuta* här erhållen, HENKE, SEEBOHM, 1882.

Ej sedd vid Petschora, SEEBOHM, BROWN, 1876. I Alakul och Marakul, V. Sibirien, O. FINSCH, 1877. En enda hona erhöles nära Jenissejsk, SEEBOHM, 1879. I Jenissej-dalen, 69° n. br. 1876, THÉEL, SEEBOHM, 1880. Vid Tjumen, V. Sibirien, under islossningen, LEPECHIN. Kom till Bureja-bergen d. $\frac{21}{3}$; i full ruggning d. $\frac{18}{3}$, 1858. I Central-Amur stora flockar d. $\frac{22}{3}$. I Sibirien ej under vintern, RADDE; flyttar söder ut, då vattnet fryser. I Daurien, DYBOWSKI; talrik, i Kultuk, TACZANOWSKI, 1873. Övervintrade i Bukhariet 1841—2, LEHMANN, 1852. Häckar och träffad om vintern i Turkestan, SEVERZOW, 1876. I SÖ. Sibirien allmän till Kamtschatka, går i Stenowoi-bergen upp till deras toppar, v. MIDDENDORFF. I Ö. Sibirien, Mongoliet, Baikal om sommarn, RADDE m. fl., DRESSER. I Suifun erhållen d. $\frac{23}{3}$ 1880, BOLAU, 1881.

Häckar i Tyskland, isynnerhet i dess nordliga sumptrakter, NAUMANN. Kommer till kusten i okt., enl. L. BREHM, 1855. Övervintrar vid öppet vatten. På flyttning i Tyskland under okt., nov. i stora skaror, bortflyttar vid stark frost, återkommer vid töväder i febr. och mars, NAUMANN. Häckar vid Darserort, träffad i sept. 1857; 1858 d. $\frac{4}{3}$ funnos färiska ägg; en annan kull i samma bo d. $\frac{23}{3}$. Vid Krakow-sjön häckande, B. v. MÜNCHHAUSEN, 1857. Häckar i Mecklenburg; ett bo funnet på en trädstubbe midt i en skog nära $\frac{1}{4}$ tysk mil från närmaste strand, WÜSTNEY, 1877. Även träffad av BOHN, 1879. I Schwerin talrik, v. PREEN, 1856; år 1876 på drag; på Schwerin-sjön 1877 d. $\frac{7}{3}$ i stor mängd med andra Änder, 1878 stann- och dragfogel; om vintern i mängd, Jahresb. I Schlosskämpen 1857 häckande; talrik stann-, flytt- och dragfogel, d. $\frac{5}{3}$ 1861 1:a kullen med 12 ägg, $\frac{2}{3}$ den sista med 9 ägg; d. $\frac{22}{3}$ 1862 4 st. 3 dagar ruvade ägg; i jan.—mars drogo de med främ-

mande av andra arter; hösttåg i nov. och dec.; d. $\frac{1}{3}$ — $\frac{18}{3}$ 1863 drogo om aftonen 2—300 st.; även talrikt från $\frac{13}{3}$ parvis; d. $\frac{19}{3}$ — $\frac{27}{3}$ få; i mars mest parvis. På drag i sept.—dec. vanligtvis fåtalig; d. $\frac{28}{3}$ 1864 parvis, d. $\frac{2}{3}$ de första ungarna; d. $\frac{10}{3}$ de första överflyttande; sådana iakttogos till $\frac{12}{3}$. I jan. 1865 på drag. I febr., mars och april likaså; d. $\frac{1}{3}$ mest parvis, d. $\frac{8}{3}$ de första flygga ungarna, d. $\frac{19}{3}$ — $\frac{29}{3}$ på drag; i nov. vanl. fåtalig; i jan. 1866 få på drag, somliga dagar flere; i sista tredjedelen av febr. flere parvis; i mars på tåg; d. $\frac{24}{3}$ erhöles 1:a kullen om 14 st., några dagar ruvade; d. $\frac{27}{3}$ de sista 9, omkr. 8 dagar ruvade; under okt.—nov. på drag, då isynnerhet hanar skötos. I jan., febr. och till medlet av mars 1867 dagligen ensamma eller ända till 80 st., från d. $\frac{14}{3}$ parvis; d. $\frac{5}{3}$ bo med 4 ägg, en Ormvråk satt vid boet och hade redan förtärt 2 ägg; d. $\frac{20}{3}$ en kull med 9 färiska ägg; i sept. på drag; under vintern lågo ofta 5—600 st. tillsammans på Radü. Kungsörnen tog d. $\frac{12}{3}$ en och förtärde den på stranden, HINTZ, 1861—68. Häckar talrikt i Pommern, ej sällan i gamla kråkbon eller ihåliga träd, sällan på takåsen, då husen äro täckta med halm, såsom på Willow årligen några par häckade, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1822. En gång funnos 3 bon ibland hög ljung, 500—1000 steg från flytande vatten, WIESE, 1855. I Neuvorpommern om vintern talrik; i 1:a veckan av nov. 1867 mycket talrik, QUISTORP, 1858,—68; år 1877 under hela året, Jahresb. Vid Zymna 1878 regelbunden om sommarn. Vid Gramzow 1877 stundom om sommarn; 1878 övervintrade några, Jahresb.. Omkring Ottenstein drogo 1880 stora skaror i nov. och dec. Vid Cronenberg i dec. 1880 ofta små flockar. I Vorpommern 1859 d. $\frac{20}{3}$ tryckte honan fast på 9 ägg; 1860 fans full kull ägg d. $\frac{10}{3}$, och fullfjädrade ungar d. $\frac{1}{3}$, enl. QUISTORP, i Greifswald, som säger 1877, att Gräsanden avtagit betydligt i antal under de senare åren; stannar under milda

vintrar, men då vattnet tillfryser och hon överraskas av vintern, såsom 1853, gå många förlorade. På Hiddensö och Alt-Bussin från början av okt. 1852 till slutet av nov. i stora flockar, ända till många hundra; vid midten av okt. på öns sydspets även i mängd. Då de lyfte, hördes ljudet av deras vingslag mycket starkt, H. SCHILLING, 1853; talrik å öppet vatten i febr. 1853. Den $\frac{20}{3}$ — $\frac{29}{3}$ sågos hundratals vid Östersjökusten, utmärklade och frusna, en del döda, QUISTORP, 1858. Vid Stettin 1876 i april i stora skaror, i sept. talrik, i okt. fåtalig på flyttning. Vid Hindenburg 1876 stannfogel, om vintern ofta på isskollor i Elbe, Jahresb. I Charlottenburg 1880 häckande och talrik; ägg, något ruvade, d. $\frac{15}{4}$. I Ö. och V. Preussen vanlig, häckar, RATHKE. Häckar i Gronow, Hannover; här övervintra ofta stora skaror. Häckar i Riddagshäuser Teich. Läger man på en ö å ett torrt ställe något ris, häckar hon säkert under detsamma liksom den tama Ankan, NEHRKORN, 1876; iakttagen 1871 d. $\frac{6}{4}$, 1872 d. $\frac{7}{4}$, 1874 d. $\frac{15}{4}$, 1876 d. $\frac{25}{4}$, Jahresb. Vid Braunschweig talrik, kommer i mars, sedd 1859 d. $\frac{26}{2}$, 1862 d. $\frac{28}{2}$, har ägg i maj, enl. R. BLASIUS, som har flere detaljer. I Werrathal talrik, RUHMER, 1880. Häckar i Ö. Preussen, H. MEYER, 1885. Flyttar i spetsig vinkel, HIERONYMUS i Treysa, 1857. I Krototschin ensam i medlet av juni 1876. I Masurien 1877 regelbunden om sommarn, Jahresb. Häckar i trakten av Saabor, även i gamla kråkbön, TOBIAS, 1879. Var förr i Mark mycket talrik, har numera betydligt avtagit i följd av ängars odling; även under flyttningstiden mindre talrik än omkring år 1826, då tusen kunde skjutas der nu knappt 100 erhållas, SCHALOW. I prov. Sachsen och Brandenburg, STENGEL, SCHALOW, 1878; häckar, REICHENOW, ej talrikt, VANGEROW, 1855, men flyttar över och är den talrikaste arten under höst och vinter på Tegeler-sjön, BOLLE, 1879. Den $\frac{7}{3}$ 1857 erhöles vid Elbe

11 ägg, ruvade så starkt, att PÄSSLER försökte taga ett undan Anden; få dagar derefter hade ungarna börjat genombryta skalén. Omkring 1000 steg från Elbe fans bo med 9 ägg d. $\frac{29}{4}$ 1858. Häckar allmänt i Anhalt. Den $\frac{39}{3}$ ägg liggande i boet i 2 rader, 5 i den ena och 4 i den andra raden, PÄSSLER, 1859. I Breslau 1876 sedd d. $\frac{3}{3}$, och i början av nov. 20—30 st. på flyttning, Jahresb. Häckade 1878 talrikt vid Trachenberg, 50° 27' n. br.; 34° 35' v. l. Vid Neustadt o. Schl. 1879 i början av maj en kull ägg; 1880 häckande, d. $\frac{4}{3}$ en ensam dragande åt Ö.; 1881 sågos de första parvis d. $\frac{2}{3}$, d. $\frac{22}{4}$ bo med 12 ägg, på hvilka honan satt så fast, att man nästan kunde taga henne med händerna. Jagten föga givande: på Holermühlen Teich fälades endast 30 st., Jahresb. Vid Lichtenberg 1879 stannfogel. Vid Riddagshausen hade 1877 en lagt ägg uti en tall, 5 meter högt. I Walkenried 1876 stannfogel, om vintern ligga 2—300 stycken i dammarna; 1878 stannfogel, såsom i allm. under milda vintrar, hade ägg i april och maj; 1879 under sommaren och hösten fans en större mängd Änder än förr, i april och maj ungar; 1880 d. $\frac{15}{4}$, ungar i april och maj. Vid Seesen 1877 regelbunden om sommarn. Vid Allrode ensam i medlet av juni, 1877—78 regelbunden om somrarna. Vid Ottenstein 1877 likaså, 1878 drog hon ofta om vintern; 1880 i stora skaror i nov., dec. Vid Rübeland 1877 under vår och höst, få överflyttande, 1878 på drag. Vid Harzburg 1878 på drag. Vid Sondershausen, 51° 22' n. br., 28½ ö. l., 1876 på drag. I Hüttenrode 1876 flyttfogel. Vid Vorwohle 1878 regelbunden på flyttning, iakttagen d. $\frac{5}{2}$, $\frac{12}{2}$. Vid Steterburg 1880 häckande. I Marienthal 1878 på drag; en infångad unghane blev flygg i sept., åt bröd och blev mycket tam. Vid Marienthal 1880 de första ungarna d. $\frac{6}{4}$; d. $\frac{14}{4}$ förde en hona ungarna till vatten. Den nämnda tama Anddraken befann sig väl, ruggade d. $\frac{3}{7}$ — $\frac{21}{7}$ och d. $\frac{5}{9}$ — $\frac{18}{9}$, DE LAMARE, Jahresb. I Grossenhain 1876

stannfogel, 1877 likaså, men antalet förminskadt; vid Adelsdorf d. $\frac{8}{4}$ 20 st.; 1878 regelbunden om sommarn; ungar d. $\frac{23}{8}$, flygga d. $\frac{30}{8}$; i Coselitz d. $\frac{18}{8}$ på en stor skogsdamm omkring 300 st. Änder av flere slag, de flesta Gräsänder; d. $\frac{8}{8}$ en lika stor flock; lyfte efter solnedgången i flockar om 30—40 st. och drogo vester ut, troligtvis för att söka föda; 1880 på vintern, d. $\frac{3}{13}$ och $\frac{7}{8}$ på tåg; från d. $\frac{21}{3}$ ensam; ungar d. $\frac{28}{8}$, flygga d. $\frac{18}{7}$; d. $\frac{26}{8}$ omkring 1000 st. vid Schönfeld; d. $\frac{10}{10}$ på aftonen stort tåg från NO. till SV. vid NV. vind; d. $\frac{24}{4}$ 1881 19 st., nästan endast hanar, bo funnet; d. $\frac{22}{2}$ gamla med ungar; d. $\frac{13}{7}$ ungar ej flygga, d. $\frac{17}{8}$ 80 st. flygga ungar med de gamla; d. $\frac{2}{2}$ gamla och unga. Vid Stiege 1876 stannfogel, Jahresb. Häckar i Seeburger See 1876, parvis d. $\frac{10}{4}$. Vid Saarbrücken 1878 regelbunden om vintern. Vid Witzenhausen 1878 regelbunden på flyttning, stundom om vintern, i slutet av dec. åtskilliga flockar på Werra. Vid Hindenburg 1878 regelbunden om sommarn. Vid Teutoburgerwald 1878 övervintrade några. Från Altenkirchen, Westerwald, omtalad 1855; 1876 stannfogel. SACHSE ansåg, att hon ser dåligt i skymning och vid dimma; 1879 under sommarn, Jahresb. Häckar i Münsterlandet, ALTUM. Vintern 1852—53 iakttogs en ovanlig mängd simfoglar, deribland denna; 1868 d. $\frac{22}{2}$, $\frac{2}{4}$ drog den parvis eller i små flockar. Vid Mühlheim vid Rhen, RUHL. D. $\frac{10}{11}$ 1857 drog från Hohenstein, Nassau, en stor skara söder ut till Rhen, SNELL. Häckar talrikt i Nassau; vid Wiesbaden i halvtamt tillstånd i små hus och i korgar i träd, stundom i de högsta ekar. Det säges, att modern tager ungarna om halsen med näbbet och bär dem till en närliggande damm, RÖMER, 1863. I Arnsberg talrik, isynnerhet om hösten; häckar även i bergstrakten; stannar under lindriga vintrar, SUFFRIAN, 1876. I Wupperthal, Preussen, HOPFF, 1850. I Schlesien talrik under hela året, så länge öppet vatten

finnes; häckar ofta på små dammar i byarna och blandar sig med de tama, GLOGER, 1833. Drog vid Frankfurt a. M. i medlet av mars i flockar om 5—50 st. och deröver, A. v. HOMER, 1852. I Neuwied häckar hon talrikt. Flyttningen börjar vanligen i nov., få flockar övervintra, draga upp- och nedåt Rhen tills i febr., då flyttningen börjar; den slutar i mars, BRAHTS, 1855. Häckar i Kurhessen, SCHWAAB, 1851. I Nederhessen talrik, SEZKORN, 1864. Vid Halle häckar hon och övervintrar, E. REY, 1874; häckade talrikt 1878. Hade ägg vid Saltsjön nära Halle a. S. 1879 d. $\frac{1}{6}$. En tam bibehöll sig över vintern, ruggade i början av juni och slutet av sept., Jahresb. I Thüringen vanlig flyttfogel, HELLMANN, 1853. Ännu talrik i Ö. Thüringen, hade avtagit, men syntes 1878 hava åter något tilltagit i antal, LIEBE. I Wetterau den talrikaste arten, häckar, JÄGER. Hane och hona hålla sig tillsammans även om vintern. Då de draga åstad, flyga de i rad, hvarannan hane och hvarannan hona, SNELL, 1869.

På Bodensjön under höst och vinter talrik, isynnerhet mellan Zell och Markelfingen i mängd, WALCHNER, 1835.

Omnämnd från Würtemberg av CALWER, 1853. Häckar i Bayern; hösttåget 1853 gynsamt, 3 skyttar sköto 36 st. på en morgonstund d. $\frac{25}{11}$; vanligen talrik; i början av dec. var huvudtåget slut liksom mot slutet av mars; d. $\frac{11}{8}$ flockar om 60—80 st. och slutet av aug. 200—250 st. i en flock. Under hösttågen 1854 såg man några hundra, men det var ringa mot de tusenden, som annars flytta här över; var talrik på flyttning i dec.—mars 1855, vårflyttningen slutade d. $\frac{16}{4}$; höstflyttningen d. $\frac{23}{8}$ och $\frac{4}{8}$, då ungarna här ej voro flygga; d. $\frac{19}{9}$, då ungarna voro flygga, skötos de sista. En *Albino* erhöles hösten 1854 vid Geisenfeld. Hösten 1855 temligen talrik, tills köld och snö började, då de drogo bort. Återkommo talrikt i slutet av jan., d. $\frac{10}{2}$ 1856. Från $\frac{13}{3}$ — $\frac{18}{3}$ drogo

tusenden, d. $\frac{24}{3}$ var det starkaste draget slut. Höstdraget började livligt i slutet av augusti. Köld i nov. 1856 bortdrev alla utom få, som stannade vid källorna. Vårdraget 1857 började d. $\frac{16}{2}$; d. $\frac{27}{2}$ — $\frac{9}{3}$ talrik. På den varma våren och sommaren väntade man dålig jagt, hvilket ock inträffade. Återkommo i aug. och sept. i allmänhet färre än som varit vanligt; d. $\frac{18}{11}$ blevo de oroliga; natten $\frac{18-19}{11}$ tillfröso vattnen och Änderna flyttade. Började återkomma d. $\frac{18}{3}$ 1858, d. $\frac{20}{3}$ — $\frac{24}{3}$ stora skaror om 1—2000; draget slutade d. $\frac{29}{3}$. I Aisch-trakten på flyttning i stor mängd jemte andra arter, JÄCKEL, 1852—64. I Mindel- och Kamelthal häcka få par; om vintern stora flockar, LANDBECK, 1855. I Schwaben och Neuburg talrik, häckar och finnes hela året. I Memmingen endast från hösten till våren talrik; häckade förr på numera utdikade kärr, LEU, 1855. Vid Höchstadt a. d. Aisch träffad d. $\frac{20}{4}$ — $\frac{23}{4}$ 1871, G. v. KOCH, 1872. Vid Tüchelhausen 1879 på drag, Jahresb.

I S. Würtemberg iakttagen d. $\frac{12}{2}$ 1857. I Würtemberg erhöles d. $\frac{27}{2}$ 4 färska ägg. Torgförd i Stuttgart i jan., K.-WARTHAUSEN, 1855—58.

Ben av Gräsand träffade i pålbyggnaderna i Schweiz, RÜTMEYER. Är den enda art i släktet, som under alla år häckar, och finnes nu hela året i Schweiz, SCHINZ, 1838, m. fl. Häckar i Ticino, RIVA. Talrik under hela året; hålles även tam i Vorarlberg, BRUHIN, 1868. I Schaffhausen i synnerhet om vintern i flockar av ända till 100 st., drager norr ut vid varmare väderlek, häckar på de stora sjöarna, der de endast träffas parvis, GOELDLIN, 1879. Häckar i Genève-dalen, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz allmän, häckar i skogar ofta $\frac{1}{2}$ timmes väg från närmaste damm, TOBIAS. Jemväl i Böhmen är denna ofta den talrikaste arten i släktet; under många år övervintrade hon. År

1507 fälades endast på den stora Tissy Teich vid Wittigau 3,020 st. År 1857 fälades i hela Böhmen 6,346 st., A. FRITSCH. År 1877 fälades i Böhmen 9,009 Änder och i Mähren 3,103 st., LINDBLAD.

Kommer till några platser i Österrike d. $\frac{11}{11}$ och $\frac{14}{11}$, bortflyttar d. $\frac{25}{2}$ — $\frac{11}{4}$, K. FRITSCH. I Tyrolen stannfogel, ALTHAMMER, 1857. I S. Tyrolen under dec., STEJNEGER, 1871. I Galizien och Bukowina talrik, häckar även å trädstubbar eller höga träd. Drar vid sträng köld sydligare, ZAWADZKI, 1840. Häckar på Tatra-bergen, i mellersta Galizien och Ungern, WENTZEL, 1853. Vid Krakau d. $\frac{4}{4}$ 1855 parvis, oaktadt det mesta vattnet ännu var islagdt, WODZICKI, 1855. Häckar i trakten av Wien, talrika flockar under vintern så länge öppet vatten finnes, Kronprins RUDOLF m. fl., 1879. På Donau är hon allmän, FINSCH, 1859. Flere varieteter träffade, v. PELZELN m. fl. Iakttogs på Obedska Barra, ETTINGER. På Neusiedlersjön har hon häckat, talrik 1876, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882, m. fl. I trakten av Salzburg talrik; häckar stundom i rovfågelsbon, v. TSCHUSI, 1877. Vid Mariahof, Steiermark, 1871 d. $\frac{6-14}{11}$ på flyttning talrik, HANF; 1880 kommo de första d. $\frac{3}{3}$; 1881 d. $\frac{9}{3}$ en ♂; likaså d. $\frac{6}{4}$; d. $\frac{10}{4}$ 4 st., d. $\frac{13}{4}$ ♂ ♀; d. $\frac{10}{10}$, $\frac{11}{10}$, $\frac{31}{10}$ en och en, d. $\frac{11}{11}$ 3 st., d. $\frac{12}{12}$ 14 st., Jahresb. I Siebenbürgen den vanligaste Anden i sjöar och kärr, LANDBECK, 1842. En varietet erhållen, v. FRAUENFELD, 1872. Vid Nagy-Enjed 1881 d. $\frac{15}{7}$, Jahresb. Var d. $\frac{22}{3}$ 1852 vid Peterwardein talrik, A. FRITSCH.

I Övre Ungern, JEITTELES, 1862. Talrik i Holitsch, FINGER, 1856. Häckar vid mellersta Donau; äggen förstöras stundom vid högt vatten; byggde här stundom på trädstammar, så att det minst 2 meter över marken stående vattnet ej nådde dem, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Ruvar hårdt, så att hon lyfter först när man kom-

mer henne på en meters avstånd nära. I Hvita moraset, S. om Pest, BALDAMUS, 1850. Vid Oravitz 1881 d. $\frac{1}{4}$ vid -13° R.; endast honor träffas här ofta vid samma tid; d. $\frac{2}{3}$ 8 st., d. $\frac{1}{11}$ en, Jahresb. I Transsylvanien vanlig, DANFORD, BROWN, 1875. I Mostarsko Blato, Herzegowina, i början av sept. 1879 i mängd; antalet av denna och Krickanden uppskattades till 50,000, K. BAYER, 1881.

I Oldenburg häckande, NEGELEIN, 1853; 1878 regelbunden om sommaren och vintern. Vid Jahdebugten i juni 1854, WIEPKEN. Vid Hamburg 1878 stannfogel, Jahresb. I Holland tillvaratagen d. $\frac{21}{12}$ 1859; $\frac{23}{3}$, $\frac{4}{8}$ 1861; $\frac{23}{4}$, $\frac{15}{10}$ 1862; ungar med dun $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{7}$ 1860, $\frac{13}{5}$ 1862, $\frac{12}{7}$, $\frac{18}{7}$ 1863, SCHLEGEL, 1866. Många föras från Holland till London. På Ostfriesiska öarna: häckade på Rottum d. $\frac{1}{5}$ 1867; otaliga ägg av flere slag, som begagnas till brödbakning, avhemtas årligen av ett fartyg, v. DROSTE, 1869. I Friesland häckar hon allmänt, i mängd överflyttande, ALBARDA, 1866. I Ostfriesland på drag i okt., v. DROSTE. På Wangerooge endast under höst och vinter, WIEPKEN, 1877. Några par häcka på Borkum; lägga i början av april 9—18 ägg, som ruvas 4 veckor. I början av juli börja små flyttande flockar visa sig, men först i okt. komma de i stora skaror, hvilka draga bort vid stark frost, men vid tö i februari återkomma. Skjutes från skottgropar. Endast få kvarstanna vintern över, v. DROSTE. Övervintrar, enl. en annan uppgift, i stor mängd.

Häckar på Orken-öarna; ungar, 2 dygn gamla, erhöles d. $\frac{30}{9}$ 1860, SCHLEGEL. Ben efter denna funna i äldre avlagringar i England och Frankrike, A. M.-EDWARDS m. fl. Häckar i Storbritannien och Irland; är allmän. Få par stanna och häcka i nästan alla trakter, MORE, 1865. Drar sig under höst och vinter undan för isen och uppehåller sig i öppna inre vattendrag och på kusterna, JARDINE, THOMPSON m. fl.

I Belgien häckar ett mindre antal; är mycket allmän vid

vinterns början och slut; en del stannar här vintern över, DE SELYS, 1842; fans under vintern 1854—55, DUBOIS, 1855.

I Boulogne häckar hon sällan, DEGLAND, 1855. I dep. Eure-et-Loire allmännast av Änderna, men få häcka, MARCHAND, 1867. Omtalas såsom halvtam från Côte-d'or, MARCHANT, 1869. En varietet, *pallescens*, erhöles i jan. i Lyon, även en mörkare än vanligt, O.-GALLIARD, 1855. I Savoyen under flyttning i okt., talrik i febr., stundom till början av april, få häcka, BAILLY, 1854. I Provence hela året talrik, häckar från början av april, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Allmän i Portugal, A. C. SMITH, 1868. Vid Santander i maj och nov., IRBY, 1883. I Portugal även enl. BARBOZA DE BOCAGE. I Spanien talrik, stannfogel; om vintern på tåg, NACEIRO, 1850; SAUNDERS, 1869; i början av maj, häckar, Lord LILFORD, 1866. I Albufera under vintern vanligare än *A. acuta*, VIDAL, 1851. I Murcia om vintern i stor mängd, R. BREHM, 1858. Talrik, häckar i Marisima och Cotos, SAUNDERS, 1871.

Omtalas från Toscana av SAVI, 1833; av CETTI från Sardinien; här såsom tam sällsynt, talrikast bland millioner Änder under okt.—mars; några stanna och häcka, SALVADORI, 1865; mycket talrik i alla kärr; många häcka, BROOKE, 1873. Allmän vid Ö. kusten av Corsica, der många stanna och häcka, WHARTON, 1870; hade ungar d. $\frac{24}{4}$, WHITEHEAD, 1885. På Sicilien under kalla vintrar och vårar; finnes under hela året vid Lentini i flockar om 12—20 st., häckar, MALHERBE, 1843, allmännast, SAUNDERS, i Cagliari, Lord LILFORD, 1875. På Malta ej sällsynt längs havskusten i nov. och dec.; få synas åter i mars, C. A. WRIGHT, 1864.

Vid Pirano 1881 från d. $\frac{28}{12}$ sedd under hela vintern, Jahresb. Vid Neustadt i Krain d. $\frac{1}{11}$ 1858 efter O. storm med snö, SEIDENSACHER, 1860.

I Albanien i stor mängd under vintern, POWYS, 1860; hade ägg i början av juni, SPERLING. Häckar i Grekland vid alla större vatten; om vintern utgör den en del av de stora skarorna av Änder, som finnas här, v. d. MÜHLE, 1844; den talrikaste arten. Om i slutet av okt. nordanvinden börjar blåsa, drager hon med sina samslägtingar längs dalmatiska kusten; då snö börjar täcka Albaniens berg, slå tusentals Änder ned i vikar och insjöar; de fångas i mängd i nät i Kopai-sjön, LINDERMAYER, 1860. Mycket allmän i Grekland och Albanien under vintern, vid Butrinto på hösten, ägg d. $\frac{5}{6}$ på Albaniens kust, SPERLING, 1864. I Epirus i stor mängd om vintern, POWYS, 1860; häckar även enl. Lord LILFORD. Häckar på Greklands öar; i Missolonghi under febr., SIMPSON, 1860. Övervintrar på Cykladerna, ERHARD, 1858.

I Dobrudscha mycket vanlig; under hösten i hundratusental på sjöarna, SENTENIS, 1877. Talrik överallt i Turkiet, ELWES, BUCKLEY, 1870. Häckar i Rumelien, v. d. MÜHLE.

Vid Smyrna om vintern, STRICKLAND, KRÜPER.

På Madeira flyttfogel, HARCOURT; på Canariöarna stundom i flock om vintern, BOLLE, 1855, sällsynt enligt WEBB m. fl. På Madeira och Azorernaskygg, häckar på Flores, GODMAN, 1866. N. Afrika, TRISTRAM, 1860. N. V. Afrika, Tanger och östra Marocko, DRAKE. Hålles tam enligt FRASER; REICHENOW, 1874, såg den ej. I Fezzarasjön i slutet av april 1855, BUVRY, 1857. I Zana, Ö. Atlas, allmän, SALVIN, 1859. Allmän i Saharas vattendrag; säges häcka i Algeriet, TRISTRAM. I Constantine allmän, TACZANOWSKI, 1870.

De gamle egyptierna fångade vattenfoglar i nät och fälde dem med pil eller kastspjut enl. målningar, på hvilka jag dock icke funnit denna art. Iakttogs av A. BREHM, 1849—54. Under vintern i lägre Egypten, v. HEUGLIN, 1864. Fans i mängd,

TAYLOR, 1859, ALLEN, 1864. I Egypten och Nubien mellan nov. och jan., A. L. ADAMS, 1864. I flockar på Nilen, TAYLOR. Mycket allmän i Egypten och Nubien; häckar även der, SHELLEY, 1871. I Abyssinien iakttagen av RÜPPEL, enl. v. HEUGLIN. På Madagaskar skall en närstående fogel, *A. Melleri*, förekomma, SCLATER; den har blivit ansedd såsom varietet, hvilket bestrides av HARTLAUB i Vög. Madag.

Få sågos i Mindre Asiens berg; allmän och häckande i det inre, DANFORD, 1878. I Trebisond allmän, KEITT; i Erzerum häckar hon allmänt, kommer i april, DICKSON, ROSS, DRESSER. Allmän i Palestina, der en hybrid av Gräsand och *A. acuta* erhållits, TRISTRAM, 1868—72. I Kandahar, S. Afghanistan, allmän i jan. och febr., börjar flytta i början av mars, omkring medlet av samma månad hade alla bortflyttat, C. SWINHOE, 1882. I Kashmir synes hon förekomma hvarje år, häckade der i maj, JERDON. I N. Indien ej sällsynt, i synnerhet i N.V. trakterna, ej i de södra eller i Bengalen. Central-Indien, SWINHOE, BARNES, 1885. Allmän i Umballah vid kallare väderlek, BEAVAN, 1868. Hon är i Oudh och Kumaon på somliga ställen med grundt vatten talrik under jan. och febr., IRBY, 1861. Visar sig i Gilgit i medlet av okt., allmän under vintern, stannar från slutet av april, BIDDULPH, 1881; är talrikast i okt., nov., mars och april; de flesta övervintra sydligare, SCULLY, 1881. I Calcutta höllos tama av portugiser och muselmän, men ej av hinduer.

I Kina utkläcktes ägg i stor mängd med konst, ATHANASIOS KIRCHER, 1657. Erhållen mellan Tokio och Peking, SWINHOE, 1861; talrik i Tokio under vintern; häckar ej här, men största antalet flyttar nordligare. Söker i Foochow skydd för den kalla havsvinden. I Amoy allmän om vintern. På Formosa.

I Japan allmän, häckar på Yezo, SWINHOE, 1877, BLAKISTON,

PRYER, 1878. I Hakodadi i mars och okt., R. SWINHÖE, 1860—77. Tama Änder i Manilla och å Java talrika: näbb svart; brunsvarta, framhals med hvit fläck, fötter svarta; endast till storleken lik den i Europa, men är olik Gräsanden, EDV. v. MARTENS, 1862.

Norra Amerikas fogel är lik vår. Den förekommer spridd i nästan hela landet. Arten tillfällig i New-England och vidare österut i New-Brunswick sällsynt, BOARDMAN, DRESSER. Häckade d. $\frac{29}{3}$ 1858 i Saskatchewan, Hudson bay, Mackenzie, ROSS; allmän på ishavskusten och i inre trakter, BLAKISTON, 1863. Iakttagen vid Peel river, 62—62,5° n. br., B. R. ROSS, RICHARDSON, 1841. Vancouvers ö, BROWN, 1868. I Visconsin erhållen d. $\frac{11}{9}$ 1862 av KUMLIN, SCHLEGEL, 1866. I Illinois stannfogel, men talrikast under vår och höst, RIDGWAY, 1871. Häckar i dess norra del, NEHRLING, 1885. Talrik om vintern i Texas, DRESSER, 1866. I Missouri-området mycket talrik, i synnerhet under flyttning, COUES. Iakttagen under expeditionen till Rocky mountains 1819, E. JAMES, 1824. I Georgia, GERHARDT, 1855. Sedd å Bahamas mellan d. $\frac{20}{1}$ och $\frac{14}{5}$ 1859, BRYANT, 1859. Endast en flock en gång vintern 1850 träffad på Kuba, GUNDLACH, 1857—75. På Jamaica sällsynt, R. ALBRECHT, 1862. I Mexico, LICHTENSTEIN, 1830, DRESSER; vid Panama, LAWRENCE, COUES m. fl.

På Alaska temligen vanlig, erhållen d. $\frac{16}{5}$, G. HARTLAUB, 1883. I Behrings hav temligen sällsynt; häckar ej på Aleuterna, MATSCHIE, ZIEMER, 1885.

Varieteter omtalas från flere håll, ibland andra från Sandwicksöarna, HARTLAUB, 1854.

Gräsanden uppehåller sig i kärr eller på grundt vatten med dybotten, bland kärr- eller vattenväxter, såsom *Phragmites communis*, *Equisetum fluviatile*, *Carex vesicaria*, *C. aquatilis* m. fl.

Hennes lukt och hörsel anses väl utvecklade. Hon är uppmärksam och skygg. Hon ligger högt på vattnet; lyfter med plaskande; flyger 'tyst', sedan hon kommit i fart. Flygten långsam, med framsträckt huvud och med utsträckta vingar, sker rakt fram eller i stora bågar; vingslagens ljud är skarpt och högt, pipande; av en stor flock höres det på långt håll. Hanarna uppehålla sig vid boet, till dess honan börjar ruva, men samla sig derefter i flock, hålla sig om dagen ute på vattnet och draga till stränderna i skymningen eller sedan det blivit mörkt, BARTH. Hanen ruggar i juni, fäller i juli vingpennorna, så att han icke kan flyga. Har återfått sin vackra dräkt mot slutet av sept. eller i okt., hvar efter familjerna slå sig tillsammans i flock, NILSSON. Hos en tam Gräsandhane började vårruggningen i medlet av maj och var slutad d. $\frac{8}{6}$; höstruggningen började i medlet af aug., slutade d. $\frac{3}{6}$. Ondsint som alltid, förföljde han barn och hundar, men var vänskaplig mot Hönsen, hvilkas föda han delade; han fortplantade sig icke, DE LAMARE, 1882, se ovan. Hanarnas sommardräkt liknar honans, men har bröstet mera mörkbrunt med svarta pilformiga fläckar. Oflygga hanar träffas, enl. BARTH, i Norge under hela juli och stundom även i första veckan av aug. BARTH såg sådana aldrig dyka. Honorna rugga senare och fälla vingpennorna efter hand, så att de oftast kunna flyga även under ruggningen. Hanarna flytta, enl. E. v. HOMEYER, mindre långt söder ut än honorna.

YOUELL hade 1817 16 vilda andungar, som mot slutet av året hade till stor del antagit den gamla fogelns vackra dräkt, utan att några fjädrar syntes på stranden, hvilket vanligen sker då fogeln ruggar. Samma iakttagelse hade han gjort på andra arter af Änder. Han misstänkte, att en omfärgning egde rum utan ruggning och meddelade detta åt SABINE. Den 2 jan. 1819 erhöll SABINE en unge av Gräsand, på hvilken han ansåg sig göra samma iakttagelse. Åsigten torde numera icke hava många anhängare.

Gässen och Änderna hava sina viktigaste känselorgan ej i fötterna, utan i näbbet. Den gula och röda färgen å Ändernas och Gässens näbb härrör

från fett, som ligger omkring papillerna och genomtränger åtminstone de djupare epidermis-lagren, SIMON. Då färgen skiftar i grönt, finnas dessutom svarta stjärnformiga pigmentceller.

Lätet liknar den tama Ankans, utgöres dock av renare toner. Dess lockton höres mest om morgnar och aftnar; d. 13 1885 från en vass vid Almnäs, Gripsholm, hördes honan återtaga den kl. 4—5 på morgonen 30 gånger med nästan lika mellantid mellan hvarje rop; i Stockholm i en vass nära kruthuset, der hon aldrig jagas, hördes hon ofta ropa d. 2 1886 kl. 6—8 e. m. Om dess läte se för övrigt HOLLGREN'S bok om foglarnes språk.

Födan utgöres av både växt- och djurämnen, *Lemna*, *Potamogeton*, *Festuca fluitans*, insekter, larver, *Ephemera*, molusker av släktena *Buccinum*, *Bulimus*, *Limnæus*, *Cyclas*. I fångenskap förtär hon detsamma som tama Ankan, NAUMANN. Enl. NILSSON bland annat maskar, fiskrom och småfisk. Under sept. fans hela krävan full av blåbär, *Myrtillus nigra*, under nov. förtär hon *Potamogeton* och en mängd små Sniglar, stora som hagel, COLLETT, möjl. *Rissoa*. G. HALLER i Bern fann, att hon förtärde i nov. *Hydrophis*-larver, *Ephemera*-hus, *Hirudo*, Sniglar och *Sphagnum*; i dec. frön av *Sorbus* och *Sphagnum*. Dessutom sväljer hon grus. En engelsman lockade Gräsänder med säd, som han utströdde i den trakt, der de höllo sig, och hvilken de åto begärligt. Även andra hava iakttagit detsamma. Förtär även ekollon, M. P., 1881. Ankor äta Daggmask, KALM.

Gräsanden lever i monogami, hvilket icke gäller de tama Ankorna. Häckar vid sött och vid bräckt, grundt vatten i kärr, men mera sällan på skär. Bor i hål i strandbädden, på en tuva, under en buske eller bland högt gräs, men sällan i träd. LUNDBORG har 3:ne gånger sett denna art bo i träd, i gamla kråkbon ganska högt från marken. I Rönhoff kommo under 10 år Gräs-

änder till en damm och häckade på ett tak. Sedan ungarna blivit utkläckta, tog modern dem med näbbet ur boet och lät dem rulla nedåt taket till marken, utan att de skadade sig, Gr. BAUDISSION, 1881. Boet ligger vanligtvis nära vatten; det bygges av hvarjehanda vattenväxter, av strån, kvistar och mossor m. m. med sparsam bädd av dun och fjädrar.

Äggen, 8—14, sällan 16, läggas i april och maj, ruvas, enl. NAUMANN, 24—28 dagar. Då honan lemnar äggen, täcker hon dem. Läger ägg i 3:dje året. Ankan upphör att lägga vid 16 år, enl. EGGEMANN, 1863.

Av svarta Ankor med svarta näbb och fötter har man erhållit mer eller mindre svarta ägg; ända till 80 st. lades på en sommar, de senare lagda äggen voro ljusare till gråhvita. De svarta Jätteankorna lägga regelbundet svartaktiga ägg, K.-WARTHAUSEN, 1860. Svarta ägg omtalas även av R. MAYER, Offenbach. Vid mikroskopisk undersökning fann man i skalen pigmentceller och korn. De först lagda äggen voro svarta, de efterföljande grå och de sista nästan hvita. En alldeles svart And, som ansågs för bastard av *A. bosc.* och *A. mosch.*, fick svarta ägg, senare även ljusare, v. TSCHUSI.

Ägg kunna utkläckas av Höns, Ankor och Kalkoner, och ungarna trivas väl, men flyga gerna sin kos, då de komma i sällskap med vilda Gräsänder. Lade följande år icke några ägg, v. BOTHMER, 1875. Stundom förekommer ett ägg inuti ett annat.

Honan ligger hårdt på äggen. Ruvningen varar 3 veckor. Ungarna utkläckas i slutet av maj och början av juni, i de nordligaste trakterna senare. Modern vårdar väl de livliga ungarna. Då honan börjat ruva, lemnar hanen henne. I mellersta Sverige började andungarna, enl. LINDBLAD, 1863 lyfta d. 17—20. Sedan ungarna äro utvuxna, slå alla sig tillsammans med hanarna. Gräsandägg lagda under en höna utkläcktes, unga honor parade sig sedan med en tam Ankbonde; bortflyttade på hösten, men återkommo på våren, RAPPE, 1867.

Äggen efter korsning mellan Gräsand och Anka äro hvita, smutshvita och hava tjockare skal. *Fuligula Homeyeri* anses såsom en bastard av *A. acuta* och Anka. NILSSON omtalade 1839 en Anka, som började, efter att hava fortplantat sig under 6 år, bliva steril och fick i 7:de året den vilda Anddrakens färg, hvilken vid 10:de året var fullt utbildad. TACZANOWSKI omtalade 1884 ett dylikt fall. Sådana träffas även hos andra arter. En hane av *A. sponsa* parade sig med en Anka; ungarna omkommo dock tidigt. Flere bastarder omtalas.

Bland dess fiender har A. v. HOMEYER iakttagit *Falco peregrinus*, som tog en skjuten And midt för jägarens och hundens näsor. Falken förde den i land, men då en Vråk, *Falco buteo*, kom i närheten, övergav han åt denne genast sitt rof. Detta måtte berott derpå, att den förre var uttröttad. Jagtfalken är farligare för simfögel än Duvhöken, tar den i flykten, HOLMGREN, 1881. Havsörnen förföljer de gamla; de unga tagas af Glador, Kärrhökar, Korpar, Kråkor, Skator, Räv och Mård. Gäddor taga stundom ungarna. En Gädda om 4 $\frac{1}{2}$ hade, enl. NAUMANN, tagit en 8 dagar gammal unge. En Ål hade tagit en dylik, O. WENNSTRÖM, 1877.

Jagten är allmänt känd och övad. Enl. kongl. kung. av d. 29 1869 äro Gräsand, Ejder m. fl. förbjudna d. 1⁶/₃—1⁰/₇. Ungarna äro ej att anse jagtfärdiga förr än de kunna höja sig över vattnet eller flaxa över detta med hjälp av vingarna; från denna tid och till dess de äro fullt flygga åtgå endast 2—3 dygn, under hvilka den rätta jagttiden är inne. Denna tid inträffar vanligtvis i Norge under de sista dagarna av juli eller de första dagarna av augusti, olika efter olika platser och år. Då ungarna icke kunna flyga, trycka de för hunden och tagas mest av denne, en jagt hvarpå jägaren icke sätter värde. Ungarna äro då dessutom föga matnyttiga, BARTH, 1881. Gammal hona bör aldrig

skjutas, då hon hvarje år, så länge hon lever, återkommer till sin en gång valda häckplats. Skjutes på vissa ställen på drag om aftnarna, C. A. R. 1878. Hon fångas på många sätt även med nät och krok. I Vestindien, Kina, Egypten tar andfångaren på huvudet en urholkad kurbits med 2 hål genom hvilka han kan se. Änderna komma att äta av eller leka med kurbitsen, men bliva då gripna om fötterna, neddragna under vattnet och stoppade i en säck. Indianerna och araberna lägga i stället gräs eller en grästorva på huvudet. I Ostindien är detta fångstsätt så givande, att Änder såldes för 22 Pfennige paret. — Flere skalder omtala även denna fogel. Vi inskränka oss här till följande. Man säger, att en skadskjuten biter sig fast vid botten. Därför beskriver TEGNÉR Ingeborgs sorg sålunda:

Som vattenfogeln med såradt bröst
till botten dyker, det är hans tröst,
att dagen icke i såret glöder,
på botten ligger han och förblöder.

OEHLENSCHLÄGER har i 'Landtlivets Glæder':

Vildanden och den bange Hare
Tidt Jægerens Belønning er.

Denna sång är fritt lokaliserad efter HORATII Epod. 2, der det heter *Grus*, Trana.

På andra trakter har jägaren ej så ringa belöning för sin möda. En jägare, H. v. MÜLLER, sköt i Böhmen under åren 1852—70 726 Änder, deribland även inräknade andra arter. Under höstflyttningen fångas hon på många orter i mängd. I Slavonien säges man årligen fånga en million. Ägg insamlas på många trakter; de hava röd gula. Kamtschatkaborna insamla ägg och bevara dem under hela året derigenom, att de lägga dem i fisktran. Till prydnad begagnas de vackra fjädrarna. Halsens och huvudets gröna skinn beredes med alun eller osläckt kalk,

som strös på köttsidan. — Priset på Gräsänder i Stockholm brukar vara för gamla foglar 1,50—2 kr., för unga efter storleken 75 öre —1,25. De kostade, enl. LINDBLAD, 1875 i London kr. 2,10, 2,80. Fettet innehåller, enl. BLUMENBACH, 28 delar stearin och 72 delar olein. Köttet av de unga är det bästa av alla Änders; ruvande Änders är dåligt. Ägg uppsöktes i Finland av kvinnor och torgfördes jemte andra, DRESSER.

Ifrån äldre tider ega vi kvar åtskilliga berättelser om fogeln, även om dess kött och dettas användning.

GALENOS anser köttet vara tjenligt vid lös mage. Det skänker en klar röst och skön hy. Det skulle även i vissa hänseenden vara gagneligt för mannen. Hos romarne tillagades det liksom Tranor och med många kryddor, APICIUS. Kött av Ankor och Gäss var det hetsigaste av alla tama foglars, enl. AVICENNA omkr. år 1000, och uppvärmde den kalla magen och förorsakade stundom feber. ALBERTUS säger, att det är kallt och melan- koliskt, men mindre hårdt än Gåsens. Man skall äta det under höstmåna- den. Äfven i medicinen har man använt åtskilliga delar av Ankor. Ank- blod var nyttigt mot ormbett och mot alla giftiga och dödliga bett av djur. Kolik hos oxar, hästar och mulåsnor stillas strax, om de få se en simfogel, isynnerhet en Anka, COLUMELLA, VEGETIUS, GESNER. Det torde icke behöva tilläggas, att denna lätta kur utan skada fallit i glömska hos vår tids djurläkare.

De gamla romarne uppfödde Vildänder troligtvis av flere arter, och de hade till dem särskilda ankhus, *Nessotrophium*, Co- LUMELLA, VII, c. 15. BELLON omtalar vildandägg intagna och ut- kläckta av Höns. De sålunda erhållna Änderna kallades av AL- DROVAND *Anas torquata Belloni*.

Vid kuster och sjöar anser man, att, då Änderna komma flock- vis, bådar det oväder, hvilket stundom räknats fogeln till förtjenst. Ankor tåla icke väl vintern i Sibirien, hvadan de sällan der un- derhållas, PALLAS. TIBURTIUS har 1761 meddelat några råd an- gående Gräsänders uppfödande. Ungar av vilda tämdes; andra generationen parades med tama släthuvade Ankor, ungarna fingo tofs, K.-WARTHAUSEN, 1854. En Gräsandhona slog sig ned bland

tamfoglarna, stäcktes, förhöll sig väl, men på avstånd från de tama Ankorna, O.-GALLIARD, 1885. Infångade vilda eller utkläckta under särskild vård fortplanta sig ofta i zoologiska trädgårdar. Ankaveln är måhända ingenstädes så livligt idkad som vid Pasig-floden, Manilla, der den är mycket lönande, emedan fog- larna sjelva skaffa sig sin föda. De skötas mest av unga flic- kor, som derpå söka förtjena så mycket, att de kunna få sina för- hoppningar om ett godt parti uppfyllda. Både de unga Änderna och ägg avsättas allmänt och fördelaktigt till europeerna, E. v. MARTENS. Om den tama Ankans olika raser och flere arter se DURIGEN m. fl. Portugiserna i Vestra Indien hava talrika Ankor. De äro der utsatta för ett slags 'apoplexi', som angriper många på en gång. Änderna springa i cirkel och nedfalla döda, orsa- ken ej omtalad, SYKES. Jag antager, att sjukdomen beror på en ännu okänd blåsmask i hjernan.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus icterodes NITZSCH; *Lipeurus squalidus* NITZSCH, båda även på tam Anka m. fl.; *Trinotum luridum* NITZSCH, funnen på flere arter av *Anas*, men ej ännu känd från den tama Ankan.

Inelvsmaskar, alla i tarmarna, utom der annan del är nämnd:

Heterakis inflexa RUD.*; *Hystrichis tricolor* DUJ.*, i körtelmagen; *Tropi- docerca fissispina* DIES.*, i körtelmagen; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.*; *E. stellaris* MOLIN; *Distomum echinatum* ZED.*; *D. ovatum* RUD., i bursa Fabricii; *Holostomum gracile* DUJ.; *H. erraticum* DUJ.; *Notocotyle triserialis* DIES.*; *Tetracotyle(?) percae fluviatilis* MOL., inkapslad mellan muskler; *Tænia anatina* KRABBE*; *T. sinuosa* ZED.*; *T. lævis* BLOCH; *T. coronula* DUJ.*; *T. anatis boscadis feræ* PAGENST.; *T. gracilis* RUD.*; *Ligula mono- grammata* CREPL.

Hos den tama Ankan förekomma de arter, som här blivit betecknade med *, samt följande:

Syngamus primitivus MOL., i luftstrupen; *Hystrichis tubifex* DIES., i matstrupen; *Tropidocerca inflata* DIES., i pepsinkörtlarna; *Filaria anatis*

RUD., på hjertat; *Echinorhynchus filicollis* RUD.; *E. sphærocephalus* BREMS.; *Distomum oxycephalum* RUD.; *Tænia trilineata* BATSCH; *T. megalops* NITZSCH; *T. conica* MOLIN; *T. imbutiformis* POLONIO.

Nῆττα ARISTOT., Anka, And SÄVE; Ente MINKW., 1855; And VIBE 1856.

[*Nῆτταριον* II 1212] ARISTOT., ed. DID., P. IV 1874 Ind.: *Anas* & *Nῆττα*; SUNDEV., n. 141. Nec *Βοσκάς* ARISTOT., nec ATHEN. THEOFR., Fragm. VI 2, 28; ed. WIMM. I III 1862, 119, 122. ALEX. MYND., ATHEN. Deipn. IX, cap. 52; part. GALENOS, Op. ed. KUHN, 1823, III 926; VI p. 700. FILE, 349, ed. DID. Poet. buc. & did. 1862, n. 14, p. 10.

Nῆσσα ARISTOT., Ach. 875. ATHEN., Deipn. IX, C. 12, 52 e.

Nῆσσα ARATOS, Progn., 918, 70. Vilda och tama: *N. ἀργιάδες*, *N. οἰκυροὶ*. NIKANDR., Fragm. 52, ed. SCHNEID., ref. ANT. LIB. IX. DION., De avib. III, 23, ed. DID., 1862, p. 126. Anecd. med. gr., ed. EMER. 1840, 234, 46.

Nῆττα NICOSTRATOS I. FILETAIROS, ATHEN. Deipn. II, 65 d., ed. SCHWEIGH. 1801, T. I p. 251; Älling nob.

Anas CIC. m. fl. MARTIAL., Epigr., XIII, 52. ALB. OVID. JUVENT., De Philomela 22, ed. GRAUFF. c. CALPURN., 1836, p. 65. APICIUS CÆLIUS, De re coquinar. VI C. 2, ed. LISTER, 1709; BERNH., 1787; SCHUCK, 1864 §§ 213-9. ALB. MAGN., De animal. (1495) 227 c. W. FRANZIUS, Anim. Hist. Sacr. 1643, 281. OLAUS MAGN., Hist. 1645, 478. PENICELLO, Mund. Symb. 1681, Ind. Etc.

Nec *Boscides* COLUM., VIII, 15. Detta namn, som jag icke funnit på något annat ställe, synes vara felskrivet i stället för *Boscades*, hvartill det bör rättas.

Anas cicur GESN., Av. 1555, 94, 766. GESN. Red. II 1669, 75.

Bosca GESN., Av. 1555, 102.

Anas fera torquata minor + major GESN., Av. 1555, 110, 111. GESN. Red. 1669, 92.

Sarcelle, *Boscas* BELON, Oys. 1555, 176.

Anas avida PETR. ANGEL. BARGÆUS, Poemata, Florent. 1568, p. 190.

Boscas major ALDROV., Orn. III 1635 C. 35 p. 67. JOHNST., Av. 1657, 97.

Anas torquata maj. & Belloni ALDROV., l. c. C. 36 & 37 p. 67. *Boscas* p. 66. RAY, Syn. 1713, 145. *A. t. min. Aldr.* SALERNE, Orn. 1767, 427.

Anas domestica ALDR., Orn. III 1635, C. 25 p. 61. JOHNST., Av. 1657, 95; KLEIN, Av. 1750, 131; Stemm. av. 1759, 31; Vög. 1760, 242; *Anas adunco rostro* Av. 133 + *Anas sylvestris vera Alberti*. BRISS., Orn. VI 1760, 308; ed. 1763, II 443. L., Fn. II 1761, 42, sub n. 118. GM., L. S.N. 1788, 538. LATH., Ind. II 1790, 150. LATH., B. III II 1798, 427.

Anas fera ALDR., Av. III, 1635, 202. ATHANASIVS KIRCHER, China illustrata, Amst. 1657, 198. MALPIG., Op. II, 1687, 356, 359. BRISS., Orn. VI 1760, 318; Ed. 1763, II, 447. RETZ., Fn. 1800, 189. BOLLE, J.f.O. 1855, 179. BALD., N-a 1855, 412.

Ente, MARTINIERE, N. Reise, Hamb. 1676 (1647), 32.

Boschas major WILL., Orn. 1676, 284. ALBIN, ed. DERHAM, II 1750, 64, 70, Canard sauvage.

Anas boscas L., S.N. II 1740, 46; cf. *Anas* n. 97 β L., Fn. I 1746, 35; cf. S.N. VI 1748, 22; X 1758, 127; Fn. II, 1761, 46; S.N. XII 1766, 205-6. BRÜNN., Orn. 1764, 87. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 299. [LINNÉ skrev namnet *boschas* efter WILLOUGHBY, liksom hans efterföljare, hvilket bör rättas efter det grekiska *βοσκάς*, då 'boschas' hos WILLOUGHBY tydligen är ett skriv- eller tryckfel.] FORSK., Descr. an. 1775, p. IV & 3. MÜLL., Prodr. 1776, 16. FABR., Fn. 1780, 75. ÖDM., V. A. H. 1780, 314, 317; 1782, 160; Wermdö 1792, 66. CARA, Sard. Üb. II 1784, 334. BLUMENB., Spec. phys. 1784, 19. MOHR, Isl. Nat. 1786, 25. GM., L. S.N. 1788, 538. BES., Vög. Kurl. 1792, 49. LATH., Ind. II 1790, 850. LATH., B. III II 1798, 424; IV II 1812, 511. RETZ., Fn. 1800, 131. BECHST., Jagdw. I II 1802, 159; Nat. Vög. III 1809, 1045, *A. fer. & dom.* NITZSCH, Comm. de resp. 1808, 10. MEY., W., Tasch. II 1810, 538. PALL., Zoogr. II 1811, 255-7. MEYER, Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 252. TEMM., Man. Ed. 1 1815, 537; Ed. 2 II (1820), 835; IV 1840, 531. CUV., R. A. 1817, 537. SAB., B. of Greenl., Trans. L. S. '1817, 558'; 1819, 524. BOIE, Wied. Arch. I III 1819, 141; Reise Norw. 1822, 312. E. JAMES, Acc., ref. Isis 1824, 260. WHITEAR, Tr. L. S. 1819, 263. THUNB., Fn. Japon. 1822, 2 + *A. domest.* HORNSCH., SCHILL., Greifsw. Ac. Zeitschr. I 1822, 61; Verz. 1837, 20. FABER, Prodr. 1822, 76; Hochn. Vög. 1826, 15, 20 etc. NILSS., Orn. II 1822, 223; Fn. II 1858, 423. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 186. STEPH., Shaw Gen. Z. XII II 1824, 84. M. v. WR., V. A. H. 1826, 296; Tidskr. f. Jäg. 1832, 287; 1833, 473, 674; Vet. Soc. Helsingf. 1847, 62. EKSTR., Mörkö 1828, 36; Tidskr. f. Jäg. 1833, 257. LICHT., Preisverz. 1830; ref. J.f.O. 1863, 54. BREHM, V. D. 1831, 862 etc; J.f.O. Extr. 1853, 29; N-a 1855, 244, 297. SAVI, Orn.; ref. Isis 1833, 1004. GLOG., Schles. Fn. 1833, 56. WALCHN., Orn. 1835, 154. JACQ., Act. Paris 1836, 322. SUNDEV., Phys. S. Tidskr. 1837, 210; Årsb. 1837-40, 542. SCHINZ, Fn. Helv. 1838, 130; Eur. Fn. 1840, 405. EYTON, Anat. 1838, 140. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839, 103, 108. AUDUB., Syn. 1839, 276. ZAW., Fn. 1840, 128. KEYS. u. BL., Wirb. E. 1840, n. 398. B. R. ROSS, RICH., Edinb. n. Philos. J. 1841,

161. ANDR., V. A. H. 1841, 211. SIMON, Müll. Arch. 1841, 373. LANDB., Isis 1842, 201; N-a 1855, 88. DE SERR., Migr. 1842, 92, 207. DE SELYS, Fn. I 1842, 140; Bull. Belg., ref. N-a 1856, 396. NAUM., V. D. XI 1842, 575. JARD., B. Gr. Br. IV (1843) 106. SCHEMBRI, Cat. 1843, 131. HOLB., Krøyt. Tidsskr. 1842-3, 434; Übers. v. PAULS., 1864, 63. MALH., Fn. Sic. 1843, 216. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. BRUCH, Pigment. 1844, 18. LÖV., V. A. H. 1843, 404,-8; 1845, 456; 1864, 315. MESCH, Öfv. V. A. H. 1844. SCHLEG., Rev. 1844, p. CXIII; Mus. Ans. 1866, 40. v. D. MÜHLE, Orn. G. 1844, 126. MALM, Krøyt. Tidsskr. 1844, 209; Fn. 1877, 344. LILLJ., Obs. Z. II 1845, 54. SCHULZ, Fn. 1845, 394. RATHKE, N. preuss. Prov.-bl. 1846, Sep. 15. RUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44. SUFFR., Jahrb. Nass. 1846, 158. GOSSE, B. Jam. 1847, 408. GRILL, LÖV., Öfv. V. A. F. 1848, 43. A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 57; J.f.O. 1854, 84. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 310; N-a 1853, 89; 1854, 271. BALD., N-a 1850, 2 H. 77. v. LÖBENST., l. c. 3 H. 21. KJÆRB., l. c. 54; Danm. Fugl. 1852, 365. HOPFF, FUHLR., N-a, 1850, 3 H. 77. NAC., Mem. madr. 1850; ref. J.f.O. 1855, 305. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1850, 160; 1851, 70. CED., Carlst. 1851, 12; Öfv. V. A. F. 1876, n. 4, 62. SCHWAAB, Nat. Kurh. 1851, 75. THOMPS., Irel. III 1851, 75. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 77. VIDAL, Mem. Madr. Ac. 1851; ref. J.f.O. 1855, 314. JÄCK., N-a 1852, 2 H. 122; J.f.O. 1855, 405; N-a 1856, 248, 523; 1857, 388; 1858, 449; Ber. Bamb. (1861-2) 1863, 96; Abh. N. G. Nürnberg. 1864, 129. GAD., N-a 1852, 3 H. 4. ALTUM, N-a 1852, 3 H. 36; 1853, 229; 1858, 269; J.f.O. 1863, 109; 1866, 106. RUHL, N-a 1852, 3 H. 53. BAIRD, Utah 1852, 322. LEHM., Reise 1852, Anh. v. BRANDT, 329. CALW., N-a 1853, 63. v. NÄGEL., l. c. 100. HARC., Ann. a. Mag. N. H. 1853; ref. J.f.O. 1855, 52. TOB., J.f.O. 1853, 217; Orn. C. 1879, 144. HELLM., N-a 1853, 289. SCHILL., J.f.O. 1853, 377. WENTZ., l. c. 446. A. FRITSCH, J.f.O. 1853, Extr. 33,-4; V. E. 1870, 416; Wirb. 1872, 85. K. WARTH., N-a 1854, 36; 1855, 178; v. infr. HARTL. J.f.O. 1854, 170. RADDE, Bull. Nat. Mosc. 1854, 164; S.Ö. Sib. 1863, 22, 363. BAILLY, Orn. S. IV 1854, 352; WIEPK., N-a 1854, 355. LEU, Vög. 1855, 19. CZERN., J.f.O. 1855, 46-7. WESTERL., Göt. H. (1853-4) 1855, 71. v. MIDD., Isep. 1855, 77, 115, 126-9. BOLLE, J.f.O. 1855, 179; 1857, 348; Orn. C. 1879, 121. LLOYD, Anteckn. II 1855, 185; Game B. 1867, 340. BUVRY, J.f.O. 1855, 340; 1857, 123. VANG., J.f.O. 1855, 344. WODZ., l. c. 347. GERH., N-a 1855, 384. O.-GALL., N-a 1855, 52, 402; J.f.O. 1860, 396. DUBOIS, J.f.O. 1855, 270; Mag. Z. 1873, 60. BRAHTS, N-a 1855, 335. DEGL., l. c. 419. WIESE, J.f.O. 1855, 515. PÄSSL., J.f.O. 1856, 66; 1857, 415; 1859, 97, 109. v. PREEN, N-a 1856, 65, 79; 1858,

77, 408. F.-BEAUM., N-a 1856, 167. FING., l. c. 263; Verh. z.-b. G. 1857, 565. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. BALD., GLOG., l. c. 309 etc. v. HEUGL., V. NO. Afr. 1856, 319; J.f.O. 1874, 401. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44; Kuop. 1857, 42. KRÜP., N-a 1857, 1 H., 48; Momms. Gr. Jahresz. III 1875, 291. ETTING., Abh. z.-b. G. 1857, 73. BUVR., J.f.O. 1857, 123. GUNDL., l. c. 229; 1875, 378. J. H. BLAS., N-a 1857, 287. v. MÜNCHH., N-a 1857, 331. HIERON., J.f.O. 1857, 395. ALTHAM., N-a 1857, 403. ERH., N-a 1858, 9. C. JÄG., Wetter. Ges. Jahrb. 1858, 37. QUIST., N-a 1858, 49, 57; J.f.O. 1860, 76, 379; 1868, 58; 1877, 97. HUMM., N-a 1858, 141. A. v. HOM., l. c. 146; J.f.O. 1859, 372; 1867, 143. K.-WARTH., N-a 1858, 166, 508. R. BREHM, l. c. 234. GAD., l. c. 295. MEV., Öfv. V. A. F. 1858, 89, 97; 1860, 222; 1868, 288; 1871, 780; Aug. d. Vög. (1886) 55. WEBB etc., Orn.; ref. N-a 1858, 359. SNELL, J.f.O. 1858, 481. HARTM., Bidr. 1859, 18, 37. ÅSTR., Lomma 1859, 21. BRYANT, List Bah., 1859, ref. J.f.O. 1861, 56. TAYL., Ibis 1859, 54. PR. MAX ZU WIED, J.f.O. 1859, 168. SALVIN, Ibis 1859, 357, 363. FINSCH, J.f.O. 1859, 386; Ibis 1877, 50,-4. HOLL., J.f.O. 1859, 444,-5; Wirb. (1871), 84. SWINH., Ibis 1860, 67; 1861, 344; 1862, 254; 1863, 434; 1873, 366; 1877, 146; 1882, 124; P. Z. S. 1871, 416. TRISTR., Ibis 1860, 81; 1868, 328. 1872, 296. SEIDL., Ber. Dorp. 1860. LINDERM., V. Gr. 1860, 161. SEIDENS., J.f.O. 1860, 312. v. SCHRENCK, Amur 1860, 472. LAWR., B. N. Am. 1860, 773,-4. POW., Ibis 1860, 351. SIMPS., l. c. 391,-4. REINH., Ibis 1861, 13. GODM., l. c. 71. IRBY, l. c. 249; 1883, 188. BLAK., Ibis 1862, 9, 332; 1863, 145-6. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 29; Üb. J.f.O. 1869, 346. R. BLAS., Ber. 1862, 72. SOMMERF., Öfv. V. A. H. 1862, 74. J. W. GRILL, Z. G. 1862, 163. ALBR., J.f.O. 1862, 207. JEITT., Prodr. Abh. z.-b. G. 1862, 277. HÖGB., Örebr. 1863, 18. EGGEM., Nist. d. Vög. 1863, 26. RÖM., Verz. 1863, 64. GRAY, List. 1863, 193. HINTZ, J.f.O. 1863, 430; 1864, (96), 190; 1865, 188, 241; 1866, 154-5; 1867, 174; 1868, 401-2. ADAMS, Ibis 1864, 35; ref. J.f.O. 1864, 457. SEZ., Ber. Cass. 1864, 41. C. A. WR., Ibis 1864, 155. ALLEN, l. c. 241. SPERL., l. c. 289. v. DROSTE, J.f.O. 1864, 422,-8; 1865, 353; 1867, 65; Bork. 1869, 283; Z. G. 1869, 306; 1870, 20. COLLETT, Christian. 1864, 206; Dovre 1866, 63; Vid. S. Forh. 1865, 177; N. Mag. f. Nat. 1877, 199. JERD., B. of Ind. III (1864) 798. DOEBN., Z. G. 1865, 11. GIGL., Ibis 1865, 62. B[RUCH], Z. G. 1865, 155. SALVAD., J.f.O. 1865, 323. MORE, Ibis 1865, 443. RIVA, Orn. 1865, 533. v. PELZ., Abh. z.-b. G. 1865, 918, 937; 1871, 724. DRESS., Ibis 1866, 42; B. E. XVII 1873. LILF., Ibis 1866, 187; 1875, 16, 26. GODM., l. c. 1866, 102,-7. ALBARDA, Herkl. Fn. III 1866, 229. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1867, 50. TAYL., Ibis 1867, 71; 1872, 233. DRAKE,

l. c. 430. BLYTH, Ibis 1867, 176. BEAV., l. c. 430; 1868, 402. DEGL., G., Orn. II 1867, 505. TIS., Ö. Smål. 1868, 31. NIEM., Z. G. 1868, 71. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255. DYB., PARR., J.f.O. 1868, 338. A. M.-EDW., Ibis 1868, 364; Ois. foss Atl. II 1869-71, 600-1; Pl. I 1867,-8, 15, 18, 20. EIS., STUXB., Öfv. V. A. F. 1868, 372. BROWN, Ibis 1868, 425. A. C. SMITH, l. c. 456. SUNDSTR., Örebro 1869, 24; Bih. V. A. H. 1872 n. 3, 34; Fn. 1877, 165. BORGG., Nordd. 1869, 129. MARCHANT, Cat. 1869, 79. SAUND., Ibis 1869, 173, 397; 1871, 397; 1884, 386. SNELL, Z. G. 1869, 323-4. TACZ., J.f.O. 1870, 55; 1873, 109, 340. GOEB., J.f.O. 1870, 143; 1871, 21-4, 146-7; 1873, 13, 409; 1874, 448. MELLIS, Ibis 1870, 105. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339. v. FISCH., Z. G. 1870, 352. REICHENOW, J.f.O. 1870, 392; 1874, 372. E. v. HOM., J.f.O. 1870, 431; 1878, 115; Reise 1880, 24, 73; Wand. 1881, 176. HANF, J.f.O. 1871, 121; Abh. z.-b. G. 1872, 403. L. STEJNEG., J.f.O. 1871, 124. v. NATHUS., l. c. 256; 1872, 246; 1882, 149, 151-2. SHELL., Ibis 1871, 315. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 388. HOLMGR., Fn. II 1871, 1084. THÉEL, An. bosc. 1872; Ibis 188, 194. G. v. KOCH, J.f.O. 1872, 139. HOCKER, l. c. 232. COUES, Key N.A. B. 1872, 285; B. of NW. 1874, 559, cf. Syn. ALST., BROWN, Ibis 1873, 71. L. HOLTZ, Mitth. Ver. N.-Vorp. V 1873, 143. BROOKE, Ibis 1873, 343. G. HALLER, Z. G. 1873, 385. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 377. K. FRITSCH, Denkschr. Wien 1874, 245. MÜHL., Z. G. 1874, 268. E. REY, l. c. 391. DURNF., Ibis 1874, 403. SEV., J.f.O. 1874, 423; Ibis 1876, 419. BOD., Z. G. v. Berl. 1875, 15. ROHW., Vög. Schl.-H. 1875; v. HOM., Reise 1880, 83. v. BOTHMER, Z. G. 1875, 113. SACHSE, J.f.O. 1875, 428. DANF., Br., Ibis 1875, 427. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 457; Vög. Salzb. 1877, 83. WHART., Ibis 1876, 28; 1879, 452. NEHRK., J.f.O. 1876, 161. J. P. MÜLL., Z. G. 1876, 289, 295. SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 380, 410. SEEB., Br., Ibis 1876, 443. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876, 124; 1882, n. 10, 45. WÜSTN., J.f.O. 1877, 34. SINT., l. c. 69. Jahresb., J.f.O. 1877, 336-7; 1878, 431-2; 1880, 88-90, 402-3; 1882, 104-5; 1883, 72; 1884, 49; 1885, 334. WIEPK., J.f.O. 1877, 430. DAV., OUST., Ois. d. l. Chine, 1877, 495. STENGEL, 1877, ref. Orn. C. 1878, 12. CHLAPOWSKI, l. c. 68-90. DANF., Ibis 1878, 35. A. CARLS., Sv. Jagtb. Fogl. 1878, 113; Öfv. V. A. F. 1882, n. 1, 36. LIEBE, J.f.O. 1878, 86. GRUN., THIELE, Orn. C. 1878, 155. BLAK., Pr., Ibis 1878, 213. ADAMS, l. c. 430. BÖHM, Orn. C. 1879, 3. SEEB., Ibis 1879, 22, 160; 1880, 41; 1882, 384; 1883, 33; 1884, 269. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 5, 80, 128. TOB., Orn. C. 1879, 144. GOELDL., J.f.O. 1879, 381. A. MÜLL., l. c. 392. C. GYLLENSK., Sällsk. f. Antr. Tidskr. 1879, n. 8, 5 etc. THEO-

RIN, Fört. 1880 (4). RUHM., J.f.O. 1880, 147-8. RUSS., Orn. 1880, 176. BRANDT, J.f.O. 1880, 248. BOGD., SCHAL., l. c. 276. ELW., Ibis 1880, 392. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 21. BAYER, Mitth. Orn. V. Wien 1881, 29. BOLAU, J.f.O. 1881, 63; Orn. C. 1882, 78. BIDD., Ibis 1881, 99-100. SCULLY, l. c. 595. v. LOEBENST., v. HOM. Br. 1881, 192. Gr. MARSCHALL, v. PELZ., Orn. vind. 1882, 124, 176. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 228. KRABBE, Vid. S. Skr. 1882, 365. HAMB., Månadsöfv. väderl. Maj 1883, 4. IRBY, Ibis 1883, 188. HARTL., J.f.O. 1883, 281. A. MEJER, l. c. 397. CLARKE, Ibis 1884, 147. C. H. T. MARSHALL, l. c. 425. WHITEHEAD, Ibis 1885, 45. H. MEIER, J.f.O. 1885, 96. NEHRL., l. c. 146. MATSCHIE, ZIEMER, l. c. 191. BÜCHNER, l. c. 206. SWINH., BARNES, Ibis 1885, 137. REID, l. c. 250. TACZ., Ber. Z. 1884, ref. Ibis l. c. 452. DURIGEN, Geflügelzucht (1886) 1885, 376 + *A. domestica*, *A. d. coerulescens*, die Schwedische Ente, l. c. 386, etc.

Anka KALM, Reise I, 1753, 257. TIBURTIUS, V. A. H. 1761, 321. LAGUS, l. c. 1772, 355. GADD, Sjöf. 1769, 11, 12. NILSS., Naturf. möte 1839, 133; J.f.O. 1860, 29, Haus-ente. E., Jägarf. Tidskr. 1872, 167-8.

Anas rostro incurvo BRISS., Orn. VI 1760, 311; ed. 1763, II 445.

Anas domestica cirrata BRISS., Orn. II 1763, 444.

Anas platyrhynchos L., Fn. II 1761, 42. BRÜNN., Orn. 1764, n. 67-69. GADD, Sjöf. 1769, 5. BILLB., V. A. H. 1809, 198; cf. NILSS., l. c. 1816, 23.

Anas boschas fera BRÜNN., Orn. 1764, 20. BUHLE, Gans u. Ente 1842, 42.

Anas boschas domestica BRÜNN., Orn. 1764, 20. PALL., Zoogr. II 1811, 257. BRUCH, Isis 1824, 683. SWAINS., RICH., Fn. B.-A. II 1831, 442. SWANS., J. R. Inst. 1832, 25. SYKES, P. Z. S. 1832, 172. SUNDEV., Phys. S. Tidskr. 1837, 210. BUHLE, Gans u. Ente 1842, 49. K.-WARTH., J.f.O. 1860, 39. E. v. MART., Z. G. 1862, 12. v. TSCHUSI, Z. G. 1874, 394. KINB., Linné o. Veter.-vet. 1872, 7; Tidskr. f. Veter. 1878; 1882, 236 etc.; Sep. Sneda fogelägg 1879, 11.

Anas adunca L., S.N. XII 1766, 266. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 300. GM., L. S.N. 1788, 538. LATH., Ind. l. c. LATH., B., III, II 428; IV, II 512. PALL., Zoogr. II 1811, 257. BUHLE, Gans u. Ente 1842, 59. BOD., Zool. G. v. Berl. 1875, 15.

Tamme Ænder MOHR, Isl. Nat. 1786, 25.

Le Canard BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 132.

Anas curvirostra PALL., Spic. VI 33. LATH., Ind. II 852. GM., L. S.N. 1788, 537. LATH., B., III II 429; IV II, 512.

Anas monacha GM., L. S.N. 1788, 516. LATH., B., III II 1798, 484; IV II 1812, 509.

Anas obscura GM., l. c. GUNDLACH, J.f.O. 1862, 92.

[*Anas gloecitans* GM., l. c. 526; *A. penelope* + *A. boscas* (GIEB.) cf. Descr. LATH.]

Mallard SAB., Tr. L. S. 1819, 525.

Anas boschas v. *nigra* 'BOIE', BRUCH, Isis 1824, 683. Bod., Zool. G. v. Berl. 1875, 75.

Anas conboschas BREHM, Isis 1826, II 983; V. D. + *A. subboschas* BREHM, l. c.

Boschas SWAINS., Journ. Roy. Inst. 1832, II, 20.

Boschas fera JARD., B. of Gr. Brit. (1843) IV, 106.

Ente GURLT, Anat. d. Hausv. 1849. v. MART., Z. G. 1862, 12. STIEBELING, Instinct d. Huhns u. d. Ente 1872, 23.

Hausente BALD., N-a 1855, 212. A. v. NORDM., Notiz 1863. ALTUM, J.f.O. 1865, 510.

Anas boschas(?) var. *Melleri* SCLAT., GRANDIDIER, Rev. & Mag. Z. 1868, 5.

Anas Freycineti BONAP., Compt. rend. XLIII 1⁵ 1856, 23.

Gräsand BERGIUS, Tal. 1787, 19.

Gräsand, And LINDBLAD, Jägarf. Tidskr. 1863, 238; 1864, 98; 1866, 71; 1876, 104; 1877, 230; 1879, 163, 235; 1883, 214; 1885, 1. — I samma tidskrift: LILLJ., 1863, 83. LUNDQ., 1864, 215; 1869, 58, 247. A. NATH., 1865, 64. SÄVE, 196. C. M. LEWENH., 1866, 48; 1867, 113; 1868, 126; 1869, 57, 246; 1871, 51; 1874, 230; 1879, 47. HJORT, 1866, 52; 1867, 113. R. W. NATH., 1866, 43. THORSSÉN, l. c. RIDDERBJ., 47. E. B., l. c. v. ESSEN, 1866, 546; 1868, 124; 1869, 60. G. BECK-FRIIS, 1866, 59; 1867, 29; 1869, 250. SYLV., 1866, 60. O. L-ER, 1867, 112. A. G., P. L., 112. O. C., 1867, 41. A. RAPPE, 158. K. M. Bef. Femårsber.; ref. Jägarf. Tidskr. 1867, 190. Skånska Jagtf. Ber.; ref. Jägarf. Tidskr. 1867, 226; 1868, 156-7; 1871, 180; 1873, 152, 184; 1878, 169. LAGERBERG, 1868, 124. SEGERD., 126. CNATT., 126. GAD., 127; 1869, 61. TIMM, 1868, 125; 1870, 13. A. CARLS., 1868, 127; 1869, 61, 251; 1876, 77. PALM, 1869, 57; 1871, 89. HEDENSTR., 1869, 54. Bos., l. c. WIKSTR., 56. GYLLENSP., 59, 248. DANIELS., 95. NATT o. D., l. c. H. H-TH, 160. ROSING, 160. ALLÉN, 161. LAGERST., 161. HERPM., 1869, 162; 1872, 165. C. GRILL, 1869, 229. HALLGR., 244. C. G. W., 1869, 245. HENNINGS, l. c. C. S., 249. TIMM., 1870, 13. LAGERGR., l. c. H. v. MÜLL., 149. H. O. FALK, 1871, 26. S. GZ, 51. SCHÖNB., 165. J. H., 1872, 28. E., 167-8. CED., 1873, 20. BRÅKENHJ., 1873, 25. BARTH, 71. . . . y, 93. R. E., 205. W. L., 179. R. S., 1874, 70. O., 1875, 146. Ups. län, 87. C. J. B., 1876, 217. J. E. R., 220. EDGR., 250. O. N. V., 1877, 100. WENNSTR., 159. C. A. R., 1878, 20. BJÖRKL., 113. RYDH., 213. H. B., 219. C. M. S., 1879, 29, 32. -s-, 101. HANSTR., 1880, 225. EDGR., 229. PEND., 235. M. P., 1881, 48. HOLLGR., 1881, 99; 1882, 187; 1885, 12; Fogl. Språk 1884, 35. JENS., 188. R. HORN, 1883, 86. -M-, 1884,

35. HÖK, 36. HENRIKS., 1885, 185-6. — Kongl. Kung. 2⁹ 1869. Gr. A. PIPER, Ber. 1877, ref. Aftonbl. 3⁴ 1878. — Dalpilen, ref. St. Dagbl. 7⁴ 1881. Eskilst. Tidn., ref. P. o. Inr. Tidn. 1881 2⁷. And l. c. 1882 4⁸. St. Dagbl. 1883 1⁸.

Stockente v. FRAUENF., Abh. z.-b. G. 1873, Sep. 15.

Blåhals WISTRÖM, Helsingl. 1874, 8.

Stokand BARTH, Erfar. 1874, 22.

Wilde Ente BAUDISSIN, 'Androclus', Zeitschr. 1881, 4.

Vildand KRISTENSEN, Ævent. fra Jylland 1881, 118; cf. 138 Guldænder.

Sammansättningen 'Lüg-Ente' förekommer uti en berättelse från omkr. år 1700. Då man förr trodde, att Ankorna spådde väder, kanske hon fick namnet därför, att hon någon gång råkat spå fel. Derav har emellertid en förhastad berättelse blivit kallad Ente, Anka, Canard. Jemf. BÜCHMANN, Gefl. Worte 1880, 57.

Hybrida: *Anas boscas* + *A. sponsa* PALL., Zoogr. II 1810, 257, + *A. moschata* se ovan p. 1325, + *A. obscura*, + *A. boscas* var., + *A. acut.*, + *A. strep.*, + *A. pen.*; *Anser ægypt.* + *Anas bosc.* DE SELYS, Bull. Belg. 1856, 396; N-a 1856, 396.

Anm. Då det är nödvändigt att så mycket som möjligt förkorta framställningen rörande de följande arterna, kunna de uppgifter rörande dem, som äro hemtade ur andras skrifter, då citatet icke är särskildt anfördt i synonymien, återfinnas med ledning av de anförda årtalen samt de geografiska uppgifterna och synonymien rörande denna art.

231. SNATTERAND, *Anas strepera* L.

Pl. LXXXIII, fig. 3, 4.

Näbb nästan jemnbredt med långa, tunna, tätt sittande lameller; spegel hvit. Längd 507—513 m.m.

Näbb svart, hos ♀ och ung fogel åt sidorna något smutsgult, fötter rödgula, simhinnor svarta. Efter NAUMANN.

1. *Hane*, 10 maj 1884, Sarepta, MOESCHLER.

Liknar n:r 3. Överkäkens lameller långa, tunna, tätt sittande. Pannvinkel kort, nästan rät. Panna och huvudets sidor hvita med svarta spolfläckar; haka likaså, men med mindre fläckar. Rygg och skulderfjädrar svarta med hvit vattring, de senare delvis gråbruna, ljusare brungrå, tillspetsade, nötta, och mörkare gråbruna med hvitt spetsbräm; kors och övre stjerttäckare svarta. Stjertpennor 8 par, brungrå med hvita bräm. Bröst hvitt, framtill med svarta tvärfläckar; mage med hvit och svart vattring; undre stjerttäckare svarta med få inblandade hvita fjädrar och svart oregelbunden vattring. Handpennor brungrå, spetsar blekta; armpennor: 14, grå,

2—4 med hvitt spetsbräm, 5—8 utfan brunt, brämtrakter svarta, spetsar hvita, 9—12 utfan hvitt, infan grått, 13 grå; armbågspennor brungrå, spetsiga med långa, hvita, nötta spetsar; armtäckare de inre, flesta, sammetssvarta. Klor krökta, skarpa, svarta, 3:dje något vidgad, de övriga hoptryckta.

2. *Hane*, 12 maj, S. Ryssland, LINNÆA.

Liknar n:r 1. Framhals rosthvit, svartfläckig. Rygg brun med vit vattring, kors brunt med svaga bleka kanter. Bröstets sidor med grövre, vit och gråbrun vattring; mage vit med ljusgrå, svaga tvärband; undre stjerttäckare svarta med inblandade få hvita fjädrar med svartbruna tvärband.

3. *Hane*, 25 maj 1864, Stockholms torg. Riksm.

Näbb ovan svart, jembredt; näbbås vid roten bred, näsås avsmalnande, sluttande, framom denna jemn. Överkäkens käkkant rät, fram- och baktill uppdragen, dess lameller baktill långa; underkäk brungul. Pannvinkel spetsig, kort. Näsborrar ovala. Iris mörkbrun. Huvud ovan svart; hjessa och nacke svarta med brunt spetsbräm, framåt tilltagande, men blekare; panna med hvitt och gråhvitt bräm; huvudets sidor ljus rostgrå med svarta fläckar, tinning med brunsvart kort band. Hals och kräva svarta med hvita och rosthvita, skarpt begränsade bräm och tvärband; nacke i midten gråsvart. Rygg framtill lika med halsen baktill. Mantel svart med vit vattring; skulderfjädrar svartbruna med vit och rostgrå vattring, några inre långa gråbruna med hvitt och rostbrunt bräm; kors svart med ytterst fin vit vattring; övre stjerttäckare svarta, några få med rostbrunt bräm, de längsta svartbruna med rostbruna brämfläckar. Stjert avrundad; stjertpennor 8 par, grå, 1 till 3 med hvita kanter, 4 till 6 med hvita bräm, spräckliga, 7 och 8 utfan mot spetsen svartbruna, för övrigt spräckliga, spolar bruna och brunhvita. Bröst hvitt, framtill med svarta fläckar; sidor och slaksida svarta med vit vattring; mage vit med blekt gråbrun vattring; undre stjerttäckare svarta, de kortare till en del hvita med svarta breda tvärband. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar, brungrå; handpennor 10: 2 > 1 > 3, grå, mot spetsen rostgrå, 1 med blekt brungrå utfan och spole, utkanter gråhvita, 1 i infan, 2 i utfan vid spetsen urskurna; armpennor 11: 1 till 3 grå med hvitt spetsbräm, 4 och 5 i utfanet gråsvarta med hvitt spetsbräm, 6—8 med svart utfan och hvitt spetsbräm, 9 i utfanet vit, utkant i midten svart, 10 och 11 i utfan hvita, infan brungrå. Spegel vit, ram fram- och nedtill svart, upptill grå; armbågspennor spetsiga, 5, > armpennorna, grå, 2 till 5 med hvita nötta spetsar; överarmpennor brungrå, något vitprickiga, spolar mörkbruna; handtäckare grå med gråhvita utkanter och bruna spolar, de små grå, hvitspräckliga; armtäckare: de yttersta grå med rödbruna spetsar och utkanter, de dernäst grå, i utfanet gråsvarta med rödbruna spetsar och bräm, de övriga, av första raden, svarta, de mellersta rödbruna,

de främsta och kanttäckare grå, vitprickiga och vattrade; undre handtäckare hvita, de yttersta gråprickiga; undre armtäckare vitgrå, vitprickiga, de mellersta, undre kanttäckarna och undre överarmtäckare hvita, de sistnämnda långa. Fötter brungula; skenben fjäderklädt till hället. Tars något hoptryckt, framtill med små sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår 3 > 4 > 2 > 1, simhud svart, närmast tårna gul, den yttre något utskuren, 1 med smal simflik; klor svarta, 3 > 2 > 4 > 1, som når marken.

4. *Hane*, *gammal*, 3 juni, Ekolsund, MEVES. Riksm.

Liknar föregående. Huvudets sidor hvita, svartfläckiga; haka rosthvit, bakåt med mörkbruna, tilltagande spetsfläckar. Hals, kräva, rygg och skulderfjädrar svarta med endast hvita tvärband; övre stjerttäckare svarta; stjertpennor brungrå med hvitt bräm; undre stjerttäckare svarta.

En hane från samma tid och ställe beskrevs av DRESSER.

5. *Hona*, 1 maj 1882, Sarepta, MOESCHLER.

Liknar n:r 7. Haka och övre delen av framhalsen rent hvita; sidhals rosthvit med mörkbruna spolstreck; krävans fläckar svartbruna; hjessa och nacke svarta med rostgrå sidobräm; halsrygg gråbrun. Skulderfjädrar, kors och övre stjerttäckare svartbruna med rostbruna breda bräm. Bröst hvitt, endast framtill med få fläckar; sidor rostbruna till rosthvita med bruna spoltrakter. Handpennor: 1 utom vid spetsen med utfan rostgult, föga > 2 > 3; utkanter för övrigt fina, hvita; armpennor: de yttre grå, de mellersta grå och med utfans spetsbräm hvita, 10 och 11 utfan mest hvitt, 12 rostbrun, 13 ävensom de 3 armbågspennorna mörkbruna med rostbruna bräm och band; handtäckare mörkgrå med hvita fina kanter; armtäckare: de yttre grå med hvita kanter, svarta och svarta med rostbrunt bräm, de mellersta yttre kastanjebruna, de övriga mörkgrå med hvita till rosthvita spetsbräm; kanttäckare = de sistnämnda.

6. *Hona*, 16 maj, S. Ryssland, LINNÆA.

Liknar n:r 5. Ryggens och skulderfjädrarnas bräm något ljusare.

7. *Hona*, *gammal*, 13 augusti, Hjelstaviken, MEVES. Riksm.

Näbb ovan svart, sidor och underkäk bruna. Iris 'kastanjebrun'. Huvud ovan svart med rostgrått sidobräm; ögonbåge vit och rosthvit, svartfläckig; ögonvrå vit och rosthvit med svarta spetsfläckar, upptill med svarta spoltrakter, bildande ett mörkare band från näbbroten till ögat; tinning likaledes med ett mörkare band; huvudets sidor hvita med nedåt avtagande svarta och svartgrå fläckar; haka vit med spridda brungrå, små spetsfläckar. Hals ovan vit, svartfläckig, nedtill likasom krävan rostgrå med brunsvarta fläckar; nacke och halsrygg med brunsvart långsgående band. Rygg och skulderfjädrar brunsvarta med nötta, rostgrå bräm och kanter samt rosthvita och rostgrå, till en del täckta, sneda band; kors svart, med rostgrå brämfläckar

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀	6 ♀	7 ♀	8 ♀	9 p.	10 j.	11 ♀ j.	12 ♂ j.	13 ♂ j.	14 ♂ j.
Längd	—	—	'548'	'513'	—	—	'507'	—	'155'	—	—	—	'515'	—
Huvudets längd	c. 98	c. 95	103	c. 99	c. 89	c. 95	c. 90	91	38	78	88	93	'99'	93
Näbb, längd till pannan, direkt	42,3	39	46	43	38	40	36	38	12	32,8	38,5	42	—	41
» » » munvinkeln	52,5	49,4	55	54	47	50	46	47	15	45	46	49	'52'	47
» » från spetsen till näsborrarna	35,3	34	38	36	31,2	33,7	31	32	9,6	27,3	30	33	—	33
» höjd vid roten	17,5	16,7	17	16,5	16	16	16	16,5	6,5	16,5	17	17	—	18,5
» » » näsborrarna	13,1	14	14	13,5	13,4	14	13,2	14	5	13,5	14,5	14,5	'15'	15
Gapets bredd	17	14	17	16,5	15,5	15,7	17	15	6	11,5	15,5	14	—	13,5
Näbbets bredd vid näsborrarna	17,4	15	18	16,5	15,7	15,7	18	16	6,4	12	14	15	'16,5'	14
» största bredd framtill	16,7	15,7	—	—	15,5	15	—	—	6,3	13	14,2	15	—	14,5
Näbbnagelns bredd	5	5	—	5,5	7	7	5	5	4	5	6	6	—	5,5
» längd	8,2	8,2	—	7	8,2	9	6	7,5	5	7	7,3	7,5	—	7,6
Näsborrar	5,5 × 2,2	—	6 × 2	5 × 2,5	4 × 2	5 × 2,5	4 × 2	5,3 × 2,3	1,6 × 0,5	5 × 1,5	5,5 × 1,8	5,5 × 2,5	—	5,5 × 1,8
Vingens längd, direkt	256	256	263	260	255	253	243	215	—	98	215	230	'266'	225
Vingbredd	—	—	'916'	'860'	—	—	'842'	—	—	—	—	—	'850'	—
Tumvinge	91	93	95	92	92	96	95	91	—	—	88	95	—	94
Stjert, längd	82	75	92	91	94	85	92	88	—	61	80	88	'97'	94
Stjertspets bakom vingspetsarna	c. 10	c. 18	0	c. 8	c. 30	c. 25	c. 20	c. 33	—	c. 12	c. 23	c. 23	'30'	c. 13
Tars	39	39	39,5	38	37	37,5	35	34	17	37	38	38	'35'	37
Mellantå med klo	54	54	54	52	50	50	51	52	23	46	52	52	'52'	51

De med '' tecknade talen äro upptagna enl. MEVES, 1871; för n:r 13 efter MALM, 1871.

och sneda band; övre stjerttäckare mörkbruna med band och bräm hvita, på gränserna rostgrå. Stjert avrundad; stjertpennor mörkbruna med nötta, hvita bräm och rostgula, hvita, sneda, breda band, till en del nötta och avstötta, oaktadt liggande inpå fjädern, hvarigenom det utanför liggande fanet även till en del bortfallit. Bröst hvitt med rostgrå parfläckar, spolar hvita; sidor rostbruna och rostgrå med mörkbruna fläckar och baktill breda sido-band; mage, slaksida och undergump gråbruna med hvita bräm; undre stjerttäckare hvita med rostbruna fläckar. Vingar spetsiga; handpennor: 2 > 1 > 3, gråbruna, 1 med spole och utfan mot roten hvita; armpennor: de yttre brungrå med hvitt spetsbräm, de 2 inre i utfanet hvita. Spegel vit; arm-bågspennor nötta, gråbruna, 1 i utfanet vit, gråspräcklig, utkant vid midten mörkt gråbrun; armtäckare: de yttersta rostgrå, de dernäst svarta, de innersta svarta med rostgrå, svartprickiga, långsgående band, de mellersta, första raden, svartbruna och få brunsvarta med rostgrått bredt bräm, de mindre grå med hvita och rosthvita fina tvärband; kanttäckare grå med gråhvita bräm; undre handtäckare: de yttre grå i utfanet, för övrigt hvita; undre armtäckare hvita; undre kanttäckare hvita med gråbruna spoltrakter, undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter gulbruna; således mörkbruna, simhud svart, vid tårna gulbrun; klor svarta.

En hona från Ekolsund, erhållen den 18 juli, är beskriven av DRESSER.

8. *Hona, gammal, i ny dräkt*, 16 september, MEVES.

Liknar föregående. Näbbås framom näsåsen något nedtryckt. Huvud ovan svart, panna bred, ögonbåge rostgrå med svarta spoltrakter; ögonvrå

upptill med svart band, likasom tinning; huvudets sidor rostgrå med svarta spetsfläckar; haka vit med sparsamma små svartgrå spetsfläckar. Hals nedtill och kräva svarta av stora breda njurformiga fläckar, bräm och tvärband rostbruna; nacke och halsrygg långsät gråsvarta. Rygg, skulderfjädrar och kors brunsvarta med rostbruna bräm. Stjert mörkbrun med rostgrått bräm; de yttre stjertpennorna rostgrå, mörkt gråspräckliga, mot spetsarna mörkbruna. Bröst framtill lika med krävan, bakåt och mage mest hvita, fläckar mindre och gråbruna; sidor mörkbruna med rostbruna bräm och band. Handpennor mörkt brungrå; armpennor: de yttersta grå med hvitt spetsbräm, de dernäst i utfan svarta, den 3:dje inifrån i utfan vit, gråspräcklig, utkant gråsvart, de 2 innersta i utfan hvita, utfanets spoltrakt övergående till grå, infan brungrå, spetsbräm hvitt. Spegel således vit, bildad av 3 armpennors utfan; arm-bågspennor brungrå med spetsbräm och bakre delen av kanterna rostgula, de yttersta grå med rostgrått och rosthvitt bräm; handtäckare grå, de små gråsvarta med hvitt bräm; de mellersta svarta, de närmaste svarta och brunsvarta med rostbruna och rostgrå bräm och tvärband, de främre och kanttäckare svartgrå med blekt grå bräm. Fötter i torrt tillstånd bruna; klor svarta.

9. *Dundrägt, 2 dagar*, 12 juli, Hjelstaviken, ENGELHART.

Näbb 'ovan olivbrunt, inunder gult, i torrt tillstånd ovan svart, under gulgrått, framåt något vidgadt, nagel brungul; näbbås nästan rät. Käkkant 'gul'. Panna gul, i midten ett svagt gråbrunt streck. Å huvud ovan, längs midten ett brunsvart band, å hjessan bredast. Dunets färg liknar ungens av Gräsanden,

<i>N</i>	1 a	b	c	2	3	4 a	b	5 a	b	c	d, e	f	g	h	6
Äggets längd	57,8	57,3	55,5	56,7	50,9	55,7	51,5	53,5	53,2	52,9	52,8	52,8	52,7	51,5	55,7
» tjocklek	39,5	40,5	39,3	39,9	38	36,8	37,5	38	38,4	38,2	38,2	37,5	37,5	37,6	36,2
» spets.....	18,3	16,8	16,2	16,8	12,9	18,9	14	15,5	14,8	14,7	14,6	15,3	15,2	13,9	19,5
» reducerade längd.....	1,46	1,41	1,41	1,42	1,34	1,51	1,37	1,40	1,39	1,38	1,38	1,4	1,4	1,37	1,54
» rektangel.....	2283	2321	2181	2262	1934	2050	1931	2033	2043	2021	2017	1980	1976	1936	2016

Ägg: 52,5—58×36—40 m.m., COLLIN; Uman 12 st.: 51,5—56×35,5—38,5 m.m. Vigt: 45—52 Gr., GOEBEL.

men de ljusa delarna äro större; ögonbåge bred, gul; ögonvrå och tinning med ett brunsvart band; huvudets sidor gula; haka gul; kräva rostgul. Rygg och skuldror olivbruna, åt sidorna vid vingens bakkant en gul fläck; övre stjerttäckare svartbruna. Stjertdun gråsvarta. Bröst gult; sidor rostgula; mage gulhvit; undre stjertdun grågult; slaksida olivbrun med gul fläck. Vingar olivbruna, främre kanten gul, bakre rostgul. Undre vingdun ljusgult. Fötter och simhud brungröna, simhuden vid tårna ljusgul; vad utåt svartbrun; klor grå, 1 når knappt marken, har smal simhud.

10. *Unge*, 11 augusti, Ekolsund.

Näbbås rät; fjäderklädnaden liknande Ankungens. Rygg, skuldror, kräva och sidor svarta med breda bruna bräm. Dun å nacke och halsrygg gråsvarta, å sidhals grått, å rygg gråsvart, kors svart, slaksida gråsvart med stor vit fläck; sidor och anus-trakt med rostbruna bräm och svarta spoltrakter, undre stjerttäckare hvita med svarta spoltrakter. Stjert avrundad, brunsvart; spetsar nötta, smala, bräm rostgrå.

11. *Hona, ung*, 12 augusti, Hjelstaviken.

Liknar gammal hona, n:r 8, men har mindre fläckar. Krävans sidor svarta med rostgrå bräm. Rygg och skulderfjädrar svarta med rostgrå bräm, men utan tvärband; stjertpennor svartgrå med avnötta spetsar, bräm rostgrå. Bröst och mage hvita, av smalare bräm och med svarta, mindre täckta fläckar. Armtäckare grå med spetsar bruna och gråbruna.

12. *Hane, ung*, 13 augusti, Hjelstaviken.

Liknar den unga honan. Krävans sidor svarta med rostgrå bräm och tvärband. Hela den obetäckta delen av armen och närmaste trakten av de mellersta armtäckarna bruna.

13. *Ung hane*, Göteborg, enl. A. W. MALM.

14. *Hane, ung*, 10 september, Hjelstaviken, MEVES.

Liknar n:r 12. Krävans sidor svarta med rostgrå bräm och svarta tvärband, närmare roten hvita band och hvitspräcklig. Stjert brungrå; stjertpennor med ett snedt gulgrått band å utfanet. Armtäckare svarta med obetydligt brunt å de störres spetstrakter.

Ägg, Ovata, glänsande, hvita, gulhvita, sällan hvitgrå.

1. 2 juli 1871, Hjelstaviken, Krägga, ELFSTRAND. Kull, 12 st.
2. 7 juli 1870, Krägga, ELFSTRAND. Gulhvitt med gulgrått överdrag.
3. 1869, Hjelstaviken, ENGELHART. Kort, hvitt.
4. Sarepta, MOESCHLER. Gulhvita, glänsande.
5. 28 maj, 1875, Dobrudscha. TANCÉ. Hvita med svag glans.
6. 12 maj 1861, BLASIUS. Smalt, hvitgrått, glänsande (olikt de övriga).

FABER såg på en ö i Myvatn, Island, i juni 1819 ett par Änder, som han ansåg tillhöra denna art; äggen liknade dem av *A. penelope*, men voro hvita; hon kallades Lilla Gråønd. Är sällsynt, KRÜPER, 1857. Erhölls vid Myvatn 1862, hade ägg, L. NEWTON.

Nämnes av BOIE såsom förekommande i Helgeland. Erhållen vid Bergen i nov. 1872, STEJNEGER, 1873. Omtalas för övrigt icke från Norge, der hon synes vara mycket sällsynt.

Ett par torgförda d. $\frac{25}{2}$ 1864 i Stockholm, LINDBLAD, 1869. Erhållen d. $\frac{3}{2}$ 1866 i Hjelstaviken; hade d. $\frac{13}{2}$ fullvuxna ungar; en hona erhöills d. $\frac{16}{2}$, en hane d. $\frac{10}{2}$; en ung hona d. $\frac{11}{2}$, ruggande småfjädrar, MEVES, 1868. Kommer hit på samma gång som Gräsanden, men flyttar bort något tidigare, mot slutet av oktober; har ej fullt flygga ungar i medlet av aug., G. ENGELHART, 1869—72; synes efter 1869 hava blivit talrikare; var 1872 talrik, sedd d. $\frac{11}{2}$ 1879, LINDBLAD. Ägg erhöillos i början av juli 1870; d. $\frac{16}{2}$ funnos starkt ruvade, hvilka utkläcktes av en Höna. Träffad d. $\frac{9}{10}$ 1876 i Kållandsö skärgård, FR. SKÖLDEBRAND, 1876.

Träffades i Hornborgasjön 1875 första gången häckande; enligt meddelande av KOLTHOFF. I Bohuslän endast erhållen en gång, d. $\frac{1}{8}$ 1851, MALM.

Från Gotland nämnes hon med ett ? av ANDRÉE, 1841.

Häckar i Kavsjö vid Vidöstern, O. B. RYDHOLM, 1878.

I NÖ. Skåne sällsynt, GADAMER, 1852. WALLENGREN hade 1854 hört, att hon skulle häcka i Skåne. Erhölls här av Baron KURCK. En ung hane sköts d. $\frac{10}{10}$ 1877 i Herrestads mosse. Två jägare omnämnde, att de sett Änder, något mindre än den vanliga Gräsanden, hvilka häckade i Herrestads och Baldringe stora skogskärr, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Häckar ej sällan i Danmark. På Seeland och särskildt vid Helsingör erhållen; träffas ej sällan om hösten hos vildthandlare i Köpenhamn; kommer på flyttning N.-ifrån i små flockar i sept., bortflyttar i okt. och nov., återkommer i mars och apr. Häckar på Fahnö och Jutlands vestkust och vid Filsö, Ringkjöbing's fjord; värderas emedan hon jemt låter höra sitt läte, KJÆRBÖLLING, 1852. Häckar på Saltholmen(?) m. fl. ställen; kommer till Nordsjön i juli; är talrik vid kusterna under hela vintern, enl. TEILMANN, 1823.

Häckade vid Slesvigs östersjökust i juli 1816, BOIE, 1819. I Hertigdömena sällsynt, flyttar över under vår och höst, håller sig å kusterna, i N. Slesvig skola få par stanna över sommarn, ROHWEDER, 1875. I Slesvig och Holstein 1876 på flyttning, träffas även om sommarn, Jahresb. På Nordfriesiska öarna några gånger erhållen, oftast i okt., i allmänhet endast fåtalig, ROHWEDER, 1880.

Hon har icke mer än en gång blivit tillvaratagen i S. Finland, neml. i maj 1861, vid Helsingfors, PALMÉN, 1873. Erhållen i Arkangel. Sedd vid Ladogakanalen d. $\frac{9}{8}$ 1869, MEVES, 1869.

I hela Ryssland talrik, icke sällsynt i Sibirien, avtagande österut saknas hon på Kamschatka. En hvit varietet omtalas, PALLAS, 1811. I Petersburgs guv. en och annan träffad. FISCHERS uppgift om dess häckning är ogrundad, enl. E. BÜCHNER, 1885. I Östersjö-prov. mycket sällan erhållen, sedd i Matzal-viken, SEIDLITZ, 1860, RUSSOW, 1880. I Kurland sällsynt, GOEBEL, 1873. I ryska Lithauen, v. CHLAPOWSKI, 1878. I Tambow och Tula mycket allmän. I Perna går hon till 57° n. br. Kommer till Jekaterinenburg och Moskva i början av apr., flyttar bort i början av okt., L. SABANEJEV. Få häcka i Polens stora kärr; under höstflyttningen talrikare, TACZANOWSKI, DRESSER. S. Ryssland allmän, NORDMANN; häckar vid Uman i stora kärr. Ägg d. $\frac{2}{9}$ 1869; små ungar d. $\frac{4}{4}$, GOEBEL, 1870—79. I Charkow vid medlet av mars, bortflyttar i okt., CZERNAY, 1852—7. I SÖ. trakterna av Ryssland talrikast under vårflyttning, kvarstannar dock der sällan om sommaren, KESSLER m. fl. I Kiew och Sarepta, häckar, se ovan p. 1354. På Krim vanlig i sept. och apr., lever med *A. clypeata* i stora flockar, men endast vid sött vatten, RADDE, 1854. Är här talrik även enl. TAYLOR, 1872. Häckar på kirgisstepperna; i Astrakan, HENKE, SEEBOHM, 1882.

I Sibirien till Okotska havet, v. MIDDENDORFF. I Sassyk, Alakul och Marakul, V. Sibirien, samt vid Schtschutschja, der hon d. $\frac{2}{3}$ hade dunungar, A. FINSCH, 1870—80. I Daurien på genomtåg temligen sällsynt; kommer i början av maj, stannar till slutet av sept., TACZANOWSKI, 1873. I Araltianschan, SEVERZOW, 1874. Träffad i övre Tarim, Kashgaria, nära Kashgar-tokai, MENZBIER, 1885.

I Tyskland flyttar hon i slutet av sept., de flesta ej förr än i okt., och vid mild väderlek stannar hon ända till slutet av nov., återkommer i mars och apr., NAUMANN. I trakten av Danzig ej

sällsynt; unga hanar erhållna d. $\frac{17}{10}$, $\frac{14}{11}$, $\frac{3}{11}$ 1849, alla i ruggning; honor d. $\frac{25}{9}$ 1846, d. $\frac{18}{10}$ 1849, de tre sistnämnda dagarna bytande även stjertpennor; de gamla honorna rugga vår och höst, såsom d. $\frac{25}{4}$ — $\frac{21}{7}$ och $\frac{5}{11}$ 1849, enl. Böck, 1850, som även i brev till v. HOMEYER meddelade en del av sina iakttagelser härom. På lägre Oder flygga ungar i juli, BORGGREVE, 1869. Förr talrik vid Coven-tersjön, Mecklenburg, så att 30 stycken kunde erhållas på en jagt, GRÄVENITZ, 1862. I Mecklenburg förr talrik, häckande, nu till-fällig, DRESSER. Erhållen d. $\frac{5}{10}$ 1855 på Schwerin-sjön, der hon häckar, v. PREEN, 1863. Ett bo funnet d. $\frac{24}{4}$ 1859 vid Ziegelsee, WÜSTNEI, 1877. Den $\frac{14}{5}$ bo med 9 ägg. Både dessa och honan luktade starkt mysk, v. PREEN, 1859. Häckar i Pommern, ej tal-rikt, flyttar, kommer tidigt på våren; om hösten skyggare; jagas endast efter solnedgången, då de draga inåt landet till små dam-mar, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1822—37. Häckar, HOLLAND, 1871. I Ö. och V. Preussen sällsynt, RATHKE, 1846. Lever i Mark om våren spridd, om hösten familjevis, över huvud sällsynt, VANGE-row, 1855; under vår och höst ej talrik; häckar i S. delen av Niederlausitz, SCHALOW, 1876. I Trachenberg 1878 några par häckande, Jahresb. På Havel-ängarna, i trakten av Rathenow, häckade 1880 några par; d. $\frac{17}{5}$ bo med 7 färska ägg, Jahresb. Förekommer i trakten av Diebzig, BALDAMUS, 1852. I Anhalt under många år ej ovanlig, oftast sällsynt, NAUMANN; häckar, BALDAMUS. Häckar vid Braunschweig, BORGGREVE, 1871; icke talrikt, men regelbundet, hade under åren 1859 och 1860 d. $\frac{23}{5}$ och $\frac{26}{5}$ starkt ruvade ägg, R. BLASIUS. I Ottenstein 'irrgäst': en erhållen; i Grossenhain 1878 regelbunden på flyttning d. $\frac{30}{3}$ och $\frac{31}{3}$ fr. SV.—NO. Vid Grossenhain 1880 d. $\frac{16}{4}$ kl. $9\frac{3}{4}$ e. m. efter lätet att dömma starkt genomtåg, Jahresb. Flyttar sällan ige-nom i Westfalen och Lippe, v. DROSTE, 1873. Förekommer i

Münsterlandet, ALTUM, 1863. Vid Calvörde 1881 regelbunden på flyttning, Jahresb. I trakten av Mühlheim nära Köln och vid Rhen, RUHL, 1852. Häckar talrikt i Schlesien, GLOGER, 1833. Är vid Prosna mycket sällsynt, A. v. HOMEYER, 1865. I Nieder-hessen endast på flyttning, sällsynt, SEZEKORN, 1864. I Neuwied stundom om vintern och under vårflyttningen, BRAHTS, 1855. Vid Halle a. S. flere gånger träffad, häckar, E. REY, 1874. I Thü-ringen på flyttning, HELLMANN, 1853; har sedan 1868 invandrat i NÖ. Thüringen och der förökat sig, LIEBE, 1878. I Wetterau under höst och vår mycket sparsam, JÄGER, 1858. I Memmingen sällsynt, LEU, 1855; d. $\frac{19}{10}$ i små flockar; i Mittelfranken om vår och höst sällsynt, erhållen d. $\frac{14}{11}$ 1805 och $\frac{12}{12}$ 1811; vid Neuhaus, nära Hochstadt, i sept. och medlet av okt. några gånger; träffad d. $\frac{28}{9}$ 1857, JÄCKEL, 1857—63. Förekommer i Würtemberg, CALVER, 1853. Under flyttning i Schwaben och Neuburg sällsynt, LEU, 1855. På lägre Bodensjön om vintern icke sällsynt, WALCHNER, 1835; säges senare vara sällsynt, BRUHIN, 1868. Kommer tidi-gare än *A. fusca* och *A. nigra*. I Schweiz temligen sällsynt om vintern, träffas oftare om våren, MEISNER, SCHINZ, 1815; träffad i okt. 1866, STÖLKER, 1872. Förekommer i Schaffhausen, GOELD-LIN, 1879. I Genève-dalen om hösten regelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1856.

I högre trakterna av Oberlausitz sällsynt, häckar i de lägre årligen, TOBIAS, 1853. Häckade förr i S. Böhmen; under flytt-ning ej talrik, A. FRITSCH, 1872. Kommer till Österrike d. $\frac{11}{11}$ — $\frac{14}{11}$, bortflyttade d. $\frac{17}{3}$ — $\frac{14}{4}$ enligt få iakttagelser, K. FRITSCH, 1874. I Salzburg sällsynt, v. TSCHUSI, 1877. I Mähren och Schlesien endast på flyttning, SCHWAAB, 1854. Häckar ej sällsynt i Buko-wina, ZAWADZKI, 1840. I Tyrolen under vintern från okt. eller nov., bortflyttar i febr., ALTHAMMER, 1857. I Neusiedlersjön, v.

PELZELN, 1871. Häckar på öarna i Donau, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Häckar i kärr med rör i Siebenbürgen, LANDBECK, 1842. I S. Ungern talrik, v. LÖBENSTEIN, 1850; en och annan träffad i Holitsch, FINGER, 1856; ej sällsynt i synnerhet vid Gyéké, skall häcka der; erhållen i Transsylvanien vid Záh, DANFORD, BROWN, 1875.

I Oldenburg häckar hon ej talrikt, NEGELEIN, 1853; iakttagen 1878 på flyttning; 1879 ej talrik, men synes flytta regelbundet och förekommer även om vintern. I Hamburg regelbunden på flyttning, Jahresb.

I Holland av båda könen tillvaratagen d. $\frac{8}{3}$, $\frac{22}{3}$, $\frac{24}{3}$ 1861, SCHLEGEL, 1866; om vintern, DRESSER. Häckar fåtaligt på Friesland, ALBARDA, 1866.

På Orkney erhållen, DRESSER, mycket sällan. På Irland om vintern sällan, THOMPSON. Säges hava häckat i Norfolk, A. G. MORE, 1865; anses dock der härstamma från halvtama foglar. För övrigt erhållen i England vid flere tillfällen, DRESSER.

I Belgien träffad flyttande i slutet av april. I Frankrike under nov., dec., febr., mars, DEGLAND, GERBE. I Boulogne under flyttning om vintern, DEGLAND, 1858. I Normandie, O.-GALLIARD, 1873; i Seine-inférieure, HARDY, 1855. I Côte-d'Or sällsynt, MARCHANT, 1869. Kommer under flyttning till Savoyen vid N. och NO. vindar i slutet av okt. och nov., är sällsynt till våren, då hon i större antal kommer med S. och SO. vindar. Köttet är utmärkt, BAILLY, 1854. I S. Frankrike allmän; vid Lyon, O.-GALLIARD, 1853; i Provence om vintern mer eller mindre talrik efter vinterns beskaffenhet, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Ej allmän i Portugal, DE BOGAGE; om vintern i mängd i många trakter till april; allmän enl. A. C. SMITH. I Albufera om vintern mindre talrik än Gräsanden, VIDAL, 1851. I Andalusien ej all-

män om vintern, vid Sevilla under febr. och mars, IRBY, LILFORD. I södra Spanien i mängd om vintern till apr. Häckar vid Santa Olaga, SAUNDERS, 1871.

På Sardinien allmän om vintern, BROOKE, 1873. Under vinter och vår, GIGLIOLI, 1865. S. Italien träffad av Lord LILFORD. På Sicilien under vintern i kärr, på Lentini-sjön och i trakten av Syracuse; fångas i nät, MALHERBE, 1845. På Malta, SCHEMBRI, 1843; tillfällig om vintern, C. A. WRIGHT, 1864.

I Vinodoler-dalen d. $\frac{15}{11}$, A. FRITSCH, 1858. Vid Neustadt, Krain, d. $\frac{11}{11}$ och $\frac{9}{11}$ 1858 efter Ö. storm med snö, SEIDENSACHER, 1860.

På Joniska öarna sällsynt. Allmän om vintern i Macedonien, DRUMMOND, antages häcka der, ELWES, BUCKLEY, 1870. I Grekland sällsynt, v. D. MÜHLE, 1844; övervintrar, bortflyttar med ekvatorial-stormarna, LINDERMAYER, 1860; ej träffad i Missolonghi i febr., SIMPSON, 1860. På Korfu vanlig om vintern; är lättast att komma inom håll och den bästa för bordet bland Europas Änder, POWYS, 1860.

Häckar i Turkiet, är om vintern sällsynt, SEVERZOW, 1876. I Dobrudscha mycket talrik, häckar, SINTENIS, 1877; över allt i Bulgarien, men ej så talrik, FINSCH, 1859. Erhölls i Tiflis d. $\frac{12}{12}$ 1879, enl. brev från RADDE. Erhölls i Palestina under vintern, TRISTRAM, 1868.

Häckar i Algeriet i juni, enl. TRISTRAM, BALDAMUS, 1858. I Ö. Atlas, SALVIN, 1859; Fezzara och Constantine, TACZANOWSKI, 1870. I N. Afrika talrik; i Sahara allmän i vattendragen, TRISTRAM. I Marocco ej talrik, IRBY; oregelbunden under mars och april, FAVIER. I Tunis, LILFORD.

Träffas i Egypten, på Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1849,-54. Om vintern temligen talrik på Nilens mynningar och närliggande sjöar, v. HEUGLIN, 1856. Iakttagen i Egypten av ALLEN, 1864.

Är sällsyntast av Änderna på Nilen enligt TAYLOR, 1867. I små flockar nära El Kab d. $\frac{27}{2}$, SHELLEY, 1871. I hela Egypten och Nubien temligen talrik; i lägre Egypten, Fayoom upp åt Nilen till El Kab, DRESSER.

I S. Afrika erhållen av VERREAUX, enl. SCHLEGEL, men LAYARD var 1869 av annan åsigt, DRESSER.

Förekommer i Persien och S. Indien, NAUMANN. Är allmän i Kattiavar, J. H. LLOYD, 1873. I Kandahar i stor mängd under jan.—mars; flyttar bort under slutet av sistnämnda månad; erhållen d. $\frac{14}{2}$, $\frac{18}{2}$, $\frac{20}{2}$, $\frac{20}{3}$ 1881, C. SWINHOE. I Indien vid kall väderlek ej sällan i måttligt stora flockar; dess flygt är snabb; lätet liknar Gräsandens, anses för den bästa Anden för bordet, JERDON, 1864. I hela Indien, allmännast under kalla årstiden, A. O. HUME, i okt.—apr., DRESSER. Flyttar över Gilgit vår och höst, erhållen i okt. och iakttagen i mars, SCULLY, 1881. Allmän nära Julpi-goorie, sällsyntare i andra trakter av lägre Bengalen, BEAVAN, 1868.

Torgföres i Shanghai om vintern, SWINHOE, 1871. I Kina sällsynt, DAVID, OUSTALET, 1877.

I Japan erhållen i full dräkt, enl. SCHLEGEL, som erhöll den av BÜRGER. Är mycket talrik, SWINHOE, BARNES, 1885. En erhöles i Jokohama på fogelmarknad, BLAKISTON, PRYER, 1878.

I N. Amerika allmän, BAIRD. I Saskatshawan, Hudson bay. New Brunswick sällsynt, BLAKISTON, 1863. I Georgia enligt 'WHITE', GERHAM, 1855. Från Eastport i Maine längs atlantiska kusten till Texas, men allmännare i inre trakter, AUDUBON, DRESSER. Louisiana, Neworleans och Mississippis mynning om vintern, hvarunder dess föda utgöres av fisk, insekter och vattenväxter. I Missouri, Pr. MAX ZU WIED m. fl. I Massachusetts och New-York mindre talrik. I Carolina talrik, kommer i okt.; värderas

der för sitt kött. På Bermuda, E. v. MARTENS. I Texas ej sällsynt om vintern; i slutet av apr. talrik, DRESSER, 1866. I N. Illinois under flyttning ej sällsynt, NEHRING, 1885. Stannar om vintern stundom i de södra trakterna, RIDGWAY, 1871. I Stora saltsjön, J. A. ALLEN.

På Kuba sällsynt; erhållen vid Habana, GUNDLACH, 1875; på Jamaica, GOSSE, 1847; ALBRECHT, 1862.

Talrik även i V. Amerika; Vancouvers ö, R. BROWN; häckar i Kalifornien; förekommer i Mexikos NV. delar, LAWRENCE. Flere av dessa uppgifter återfinnas hos DRESSER. Om den amerikanska literaturen se COUES.

Snatterandens levnadssätt liknar huvudsakligen Gräsandens. Hon har vanligtvis sitt tillhåll på och i färskt vatten. Hon är ganska skygg, liksom i allmänhet foglar, som äro föremål för jagt. Hennes flygt är ganska snabb och liknar Gräsandens. Lätet låter som 'kväk, kväk' eller 'pak', enl. ENGELHART; dess lock är kortare än Gräsandens.

Födan utgöres av vattenväxter, hvilka hon tar likasom Ankan och utan att dyka. Hon tar även vatteninsekter, små molusker, fiskyngel, Grodor och Grodungar. Om hösten förtär hon frön, såsom av *Potamogeton pectinatum*, *P. marinum*, *Festuca fluitans*, säd, och i södra orter ris; sväljer dessutom sand. I fångenskap förtär hon havre, bröd, kål, kålrötter och potatis, NAUMANN m. fl.

Bon funnos av MEVES 24—100 fot från stranden av Hjelstaviken under en buske med löv och dun eller torrt gräs med bädd av dun. Håller sig vid häckplatsen vanligen parvis, högst två par tillsammans, de äro skyggare än Gräsanden, enligt ENGELHART. Hon lägger hos oss oftast 9—13 ägg i början av juli, se ovan.

Fiender har hon i Kråkor, Råttor och Uttrar.

Köttet har tydligen olika smak efter det, som utgör fogelns huvudsakliga föda; har vanligtvis smak av fisk, enl. PALLAS. Om hösten och vintern skall det vara välsmakande, enl. NAUMANN m. fl.

Underhålles ofta i zoologiska trädgårdar, der paret håller sig troget tillsammans; är särdeles vacker till form och rörelser. Låter om våren med högt uppsträckt huvud höra sitt välljudande 'pak'.

Ibland fjädrarna leva:

Lipeurus depuratus NITZSCH och en art *Trinotum*.

Av inelvsmaskar hava endast träffats:

Distomum echinatum ZED. och *Tænia lævis* BLOCH.

Anas strepera GESN., Av. 1555, 117. GESN. Red. 1669, 98. L., S.N. VI 1748, 22; X 1758, 125; *An. mac. al. ruf.* etc. Fn. I 1746, 36; Fn. II 1761, 43; S.N. XII 1766, 200. BRISS., Orn. VI 1760, 339; ed. 1763 II 452. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 291. BRÜNN., Orn. 1764, 21. MÜLL., Prodr. 1776, 14. GM., L. S.N. 1788, 520. LATH., Ind. II 1790, 859. LATH., B., III II 1798, 444; IV II 1812, 515. RETZ., Fn. 1800, 120. MEY., W., Tasch. II 1810, 533; Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 250. PALL., Zoogr. II 1811, 254. TEMM., Man., ed. 1, 1815, 539; ed. 2 (1820), 837; IV 1840, 532. CUV., R. A., 1817, 538. BOIE, Wiedem. Z. Mag. I III 1819, 141; Reise Norw. 1822, 97. NILSS., Orn. II, 1821, 216; Fn. II 1838, 435. FABER, Prodr. 1822, 75; Hochn. Vög. 1826, 268. HORNSCH., SCH., Greifsw. Ac. Zeitschr. I 1822, 181; Verz. 1837, 20. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 187. AUDUB., Syn. 1839, 278. ANDRÉ, V. A. H. 1841, 211. LANDB., Isis 1842, 201. NAUM., V. D. XI 1842, 659. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. BÖCK, Ber. Privatsch. Danz. 1850, 15. LÖB., N-a, 1850, 3 H. 21. KJÆRB., l. c. 52; Danm. Fugl. 1852, 367; ed. COLLIN, 1876, 660. MALM, Göt. Handl. 1851, 2 H. 105. GAD., N-a 1852, 3 H. 10. TOB., J.f.O. 1853, 217. SCHRAD., l. c. 318. MOESCHL., N-a 1853, 306. O.-GALL., l. c. 335. JÄCK., l. c. 388; 1855, 72. CZERN., J.f.O. 1855, 46, -7. BRAHTS, N-a 1855, 334. WALL., N-a 1854, 272. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. FING., l. c. 263. KRÜPER, N-a 1857, 48-9. C. JÄG., Ber. Wetter. 1858, 39. A. FRITSCH, J.f.O. 1858, 413. FINSCH, J.f.O. 1859 (386). PREEN,

l. c. 463; 1863, 282. RADDE, Bull. Mosc. 1854, 163; S.O. Sib. 1863, 22, 370. POW., Ibis 1860, 353. GRÄV., J.f.O. 1862, 457. NEWT., Ibis 1864, 132. C. A. WR., l. c. 155. ALLEN, l. c. 241. TAYL., Ibis 1867, 71. MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 288; 1871, 780. TRISTR., Ibis 1868, 328. A. C. SMITH, l. c. 456. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 879. LAY., Ibis 1869, 76. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. SHELL., l. c. 1871, 315. SAUND., l. c. 396. TAYL., Ibis 1872, 233. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 387. STEJN., J.f.O. 1873, 307. SEV., l. c. 381; 1874, 410; Ibis 1876, 419. BROOKE, Ibis 1873, 343. E. REY, Z. G. 1874, 429. BOD., Zool. Gart. v. Berl. 1875, 16. LILF., Ibis 1875, 16. DANF., BR., l. c. 427. v. TSCHUSI, Z. G. 1876, 334. SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 382, 411. BORGGGR., J.f.O. 1871, 213. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 388. GOEB., J.f.O. 1873, 13; 1879, 272. SCHAL., J.f.O. 1876, 11. WÜSTN., J.f.O. 1877, 34. SINT., l. c. 69. FINSCH, Ibis 1877, 50, -4; Abh. z.-b. G. 1880, 262. CHLAPOWSKI, Orn. C. 1878, 68. LIEBE, J.f.O. 1878, 86. GOELDL., J.f.O. 1879, 383. ROHWED., v. HOM., Reise 1880, 83. Jahresb., J.f.O. 1880, 88, 402; 1881, 103; 1882, 103; 1883, 71. E. v. HOM., Z. G. 1881, 328. SCULLY, Ibis 1881, 592-3. SWINH., Ibis 1882, 124. HENKE, SEEB., l. c. 228. SEEB., l. c. 1883, 34.

Anas platyrhynchos rostro nigro plano ALDR., Orn. III 1635, 71.

Anas fera 10 s. *strepera* KLEIN, Av. 1750, 132; Vög. 1760, 244.

Anas subulata S. G. GM., Reise I 1770, 13, pl. 1.

Anas cinerea S. G. GM., l. c. II 1774, 184, pl. 18 (err. typ. 17), cf. GIEB.

Anas, São Sarai, FORSKÅL, Descr. an. 1775, p. VI & 3.

Le Chipeau ou le Ridenne BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 208.

Anas Kekuschka GM., L. S.N. VI 1788, 531. LATH., Ind. II 1790, 877. LATH., B., III II 1798, 481; IV II 1812, 525.

Anas alexandrina GM., L. S.N. 1788, 542. LATH., Ind. II 1790, 877. LATH., B., III II 1798, 482; IV II 1812, 525.

Chauliodus strepera SWAINS., J. R. I. 1832, 19; Classif. Birds II 1837, 366. v. HEUGL., Sitz.-ber. Ac. Wien 1856, 319; J.f.O. 1874, 401. JÄCK., N-a 1857, 388; Ber. N. G. Bamb. (1861-62) 1863, 95; Abh. N. G. Nürnberg. 1864, III, 129. (Slägtnamnet förut bortgivet åt en fisk.)

Chaulelasmus streperus GRAY, List. Gen. 1838, ed. 2, 1841, 94. GOSSE, B. of Jam. 1847, 408. SALVIN, Ibis 1859, 363. A. v. HOM., J.f.O. 1859, 373. TRISTR., Ibis 1860, 81. ALBRECHT, J.f.O. 1862, 207. BLAK., Ibis 1863, 146. JERD., B. Ind. III (1864) 802. GIGL., Ibis 1865, 62. MORE, l. c. 442. DRESS., l. c. 1866, 43; B. E. XVIII 1873. BEAV., Ibis 1868, 402. TACZ., J.f.O. 1870, 55; 1873, 110, 337. GOEB., J.f.O. 1871, 147. SWINH., P. Z. S. 1871, 418. SUNDEV., Tent. 1872, 148. COUES, Key N. Am. B. 1872, 286;

B. of NW. 1874, 563. J. H. LLOYD, Ibis 1873, 420. GUNDL., J.f.O. 1875, 381. Jahresb., J.f.O. 1877, 339. MALM, Fn. 1877, 347. BLAK., Pr., Ibis 1878, 214. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. BIDD., Ibis 1881, 100. SWINH., BARNES, Ibis 1885, 137. NEHRL., J.f.O. 1885, 146. BÜCHN., l. c. 206.

Ktinorhynchus strepera EYTON, Anat. 1838, 137,

Querquedula strepera MACGIL., Man. Orn. II 1842, 169.

Anas strepera americana Pr. MAXIM., J.f.O. 1859, 169.

Anas mail HODGS. t. GRAY.

Anas capensis SWAINS. t. GRAY.

Snatterand, LINDBLAD, Jägarf. Tidskr. 1869, 183, 214; 1879, 118. SKÖLDEBRAND, l. c. 1876, 227. G. ENGELHART, l. c. 1869, 214; 1873, 26. RYDHOLM, l. c. 1878, 169.

231. BLÄSAND, *Anas penelope* L.

Pl. LVIII, fig. 4, 5.

Näbb blått, nästan jemnbred, < huvudet, > tarsen; fötter grå. Längd 470---490 m.m.

Iris mörkbrun till rostbrun. Spegel hos ♂ mörkgrön, ram upp- och nedtill svart; hos ♀ mörkgrå, ram vit.

1. *Hane, gammal*, 22 maj, Stockholms skärgård.

Näbb gråblått, något avsmalnande, mot spetsen svart, nagel svart, oval, föga upphöjd, kant tillbakadragen; näbbås vid roten bred, platt, näsås avsmalnande, stupande. Käkkant baktill rät, framtill uppstigande, överkakens lameller korta, nå ej nedom kanten, underkakens nagel bred, kullrig, munvinkel uppdragen. Pannvinkel rät. Näsborrar ovala. Iris brun. Huvud ovan hvitt, vid sidorna baktill rödbrunt; övre ögonlock brunsvart, undre ögonlocket likaså med inblandade grå och bruna fjädrar; tinning grön, metallglänsande med inblandade rödbruna fjädrar; ögonvrå framtill brunvit; huvudets sidor rödbruna; ansigtsrand ovan rät, nedtill bågformig; haka mörkbrun. Hals upptill och framhals mörkbruna; sidhals rödbrun, svartfläckig, halsrygg rödbrun, i midten med en fläck av svarta spetsar; kräva rödgrå med hvita bräm; nacke rödbrun; halsrygg och halsband nedtill med vit och svart vattring. Rygg svart med vit fin vattring; skulderfjädrar likaså, men med

något grövre vattring; kors svart med fin vit vattring; övre stjerttäckare svarta, de längsta med hvita inbrämstrakter, men med längre spoltrakter. Stjert spetsig; stjertpennor 7 par, spetsiga, 1 längst, gråsvart, de övriga grå, kanter gråbruna, de mellersta hvita med spoltrakter fint svart vattrade. Bröst hvitt med rosthvitt, täckande bräm; sidor främst gråröda med hvitt bräm, för övrigt med vit och svart vattring; mage lika med bröstet, åt sidorna vit; undre stjerttäckare och undergump svarta; slaksida vit. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 bruna fjädrar och mörkbruna spolar; handpennor: stora 10: $2=1>3$, gråbruna, spolar vitbruna; armpennor: 1 till 3 gråbruna, spetsar urnupna, spetskanter i infan hvita, i utfan brunsvarta, 4—9 i utfanet svarta, mot roten gröna, 10: spole vit, infan mörkbrunt, utfan gråsvart, brämtrakt vit. Spegel smal, mörkgrön med violett skiftning, ram baktill bred och framtill svart, ovan vit, bakåt svartprickig och med svart bräm; armbågspennor 4, > än armpennorna, infan mörkt gråbrunt, mot spetsen grått, utfan svart med hvitt bräm; överarmpennor gråbruna; handtäckare brungrå, de små grå med fin vit vattring; armtäckare: utfan hvitt, infan svartgrått, spets svart, de mellersta hvita; kanttäckare mörkgrå med fin vit vattring; undre handtäckare vitgrå; undre armtäckare grå med vit vattring, de mellersta hvita med grå vattring; undre kanttäckare grå med vit vattring; undre överarmtäckare hvita med brungrå vattring och ljusbruna spolar. Fötter svarta; vad vit; skenben fjäderklädd till hälen. Tars något hoptryckt, på sidorna brun, framtill med smala sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår $3>4>2>1$, som når marken, simhud, den yttre något utskuren; klor brunsvarta, spetsar brungrå, krökta, 3 något vidgad $>2>4>1$.

2. *Hane, gammal*, maj, Stockholms skärgård.

Lik föregående. Huvud brunhvitt, huvudets sidor, ögonvrå och övre delen av halsen rödbruna med spridda svarta små spetsfläckar; tinning närmast ögat med mörkgröna dylika. Halsens och krävans fjädrar mot roten med grov, vit och gråbrun vattring, sträckande sig längre ned å krävan, halsband bredare. Bröst och mage hvita. Stjert brungrå, utåt ljusare, mot spetsen å 5—7 vit vattring, utkanter och spetsbräm hvita.

3. *Hane, gammal*, övergång till vinterdräkt, oktober.

Käkkant rät, framtill uppstigande med sneda lameller. Pannvinkel rät. Näsborrar ovala. Huvud och övre delen av halsen rödbruna med svarta spetsfläckar. Kräva brun med svarta breda tvärband. Rygg svart med vit vattring och inblandade svarta fjädrar med smala bruna tvärband, bräm vitgrått; skulderfjädrar blandade, dels svarta med rödbruna bräm och tvärband, dels svarta med vit vattring; kors grått med hvita kanter och inblandade hvita fjädrar med svart vattring; övre stjerttäckare svarta med hvita och rostgrå bräm och tvärband. Stjert tillspetsad; stjertpennor 7

par, grå med hvita kanter. Bröst och mage hvita med svaga rosthvita spetskanter; sidor bruna med till en del hvitgula kanter; slaksida brun med hvitt bräm och inblandade hvita fjädrar med mörkbrun vitvattring. Spegel grön; armbågspennor: utfan svart, bräm grått, i kanten hvitt; de mellersta armtäckarna hvita; kanttäckare grå. Vadtäckare bruna med inblandade mot roten vattrade fjädrar; skenben fjäderklädt nästan till hället; den yttre simhuden något urringad.

4. *Hane i övergångsdräkt*, 15 sept. 1885, Ekolsund, SETON.

Huvud och hals rödbruna med svarta stora fläckar, halsen nedtill med hvitt bräm; kräva vit; halsrygg nedtill svart med hvita och röda tvärband. Rygg och skulderfjädrar blandade svarta med rödbrunt bräm och svarta med vitvattring; kors med blandade vattrade och svarta fjädrar; övre stjerttäckare svarta med hvitt och rostbrunt bräm och få svarta med vitvattring. Stjert i ruggning; stjertpennor 7 par, grå till gråsvarta, spetsar med hvita kanter. Bröst och mage hvita; sidor rödbruna med hvita spetskanter; undre stjerttäckare bruna med hvita tvärband och bräm; slaksida rödbrun. Tumvinge med 4 fjädrar, svartgrå; handpennor: 1 liten, smal; stora 10, utfan och spetsar svarta, spolar och infan brungrå; armpennor 10, med långa svarta spetsar, spegel grön med svart, upptill vit ram; armbågspennor 7, utfan å 1 vit, å de övriga svarta med hvita utkanter, 4:de längst, 1—5 > armpennorna; överarmpennor svartgrå; handtäckare svartgrå; armtäckare hvita, de inre och kanttäckarna grå; undre hand- och undre armtäckare stålgrå; undre kanttäckare samt undre överarmtäckare hvita och grå, vattrade. Fötter olivgrå; vadtäckare bruna med svartgrå tvärband; skenben fjäderklädt nära hälen. Tars något hoptryckt; tår 3 > 4 > 2 > 1; klor 3 > 2 > 4 > 1, brunsvarta, 3 med vidgad vågig inkant.

5. *Hona, sommardräkt*, 29 juli, Karesuando, W. v. WRIGHT.

Näbb svart. Huvud ovan svart, fläckar rostgrå; huvudets sidor rödgrå med svarta spol- och spetsfläckar, nedtill rosthvita med svarta fläckar; haka vit. Hals och kräva rostgrå och mörkbruna, bräm gråhvita. Rygg och skulderfjädrar svarta och svartgrå, kanter hvita och rostgrå, kors grå och svarta, bräm rostgrå. Stjert tillspetsad; stjertpennor: 1 mörkbrun, de övriga brungrå med hvita kanter. Bröst och mage hvita; sidor och slaksida gråbruna; undre stjerttäckare mörkbruna och rostgrå, bräm hvita. Armbågspennor gråbruna.

6. *Hona, i ruggning*, 24 september 1876, Stockholm.

Näbb mörkt gråblått, nagel svart; underkäk och hakans nakna hud gråröda med svarta fläckar. Rygg delvis brunsvart. Bröst rent hvitt. Fötter blygrå; simhud svartgrå, den yttres kant utskuren, den inres rät; klor svarta.

7. *Hona, gammal*, oktober, Mörkö.

Näbb svart. Huvud ovan svart med bruna bräm och band; huvudets sidor med svarta spol- och bruna brämtrakter; haka gråbrun. Hals rostbrun med svarta spoltrakter; sidhals rostgrå, spetsfläckar svarta; kräva rostbrun med svarta, breda tvärband och hvita bräm. Rygg och skulderfjädrar svarta med rostgrå bräm och inblandade mörkt gråbruna med hvita spetskanter; övre stjerttäckare svarta och svartgrå med hvita bräm och kanter. Bröst och mage hvita; sidor bruna med hvita spetskanter; undre stjerttäckare svarta med bruna bräm; slaksida vit med brungrå spoltrakter. Handpennor: de inre med hvita spetskanter. Spegel gråsvart, ram framtill vit, smal, upptill grå, deröver vit, överst svart; handtäckare grå, kanter hvita; armtäckare grå med svarta och hvita spetsar, de mellersta grå med hvitt bräm; kanttäckare grå med svaga hvita kanter.

8. *Dundräkt*, 4—5 dagar gammal, CARL MÖLLERS samling.

Huvudets sidor rostgula; haka gulvit. Mantel ovan mörkbrun; vid korset och å vingar svaga rostbruna fläckar, kräva undertill vit.

9. *Dundräkt*, Luleå, J. WAHLBERG.

Näbb mörkbrunt, nagel brungul; underkäken vitgul. Huvud ovan mörkt olivbrunt; huvudets sidor rostbruna: haka vitgul. Halsrygg olivbrun. Rygg mörkt olivbrun med små gråhvita fläckar på skuldrorna; kors och övre stjertdun mörkt olivbrunt. Sidor grå. Mage gulvit; undre stjertdun hvitt, överst grått; slaksida olivgråbrun med vit fläck. Vingar mörkt olivbruna, å bakre kanten något blekare. Vad utåt svartbrun.

10. *Unge, hane*, 8 juli, Juckasjärvi, MALM.

Liknar föregående, men är betydligt större. Näbb ovan svart, undertill grått, på sidorna svart, naglarna bruna; näbbås rät. Pannvinkel rät. Bröst gulhvitt; sidor grå; mage grå och vit. Vingarnas bakre kanter bruna.

11. *Dundräkt, hane*, 10 augusti 1876, Varangerfjorden, NORDVI.

Liknar föregående. Haka vit; framhals rostgul, bröst hvitt; en skulder- och en korsfläck å hvarje sida rostgula.

12. *Unge*, 2 augusti, Luleå.

Näbb brunsvart. Huvud och hals dunklädda, kalott mörkt olivbrun; huvudets sidor rostgrå; ansigtsrand rät; haka vitgrå. Hals grå; kräva rostgrå med hvitt bräm. Rygg och skulderfjädrar svarta med brunt bräm; kors med brunsvart dun och hvita sidofläckar; övre stjerttäckare svarta med bruna bräm. Stjert mörkt gråbrun, utåt grå, kanter hvita. Bröst och mage hvita; sidor rostgrå med rostgula och hvita bräm. Vingar med pennspetsar utväxande; tumvinge med 4 brungrå fjädrar.

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀	6 ♀	7 ♀	8 p.	9 p.	10 p.	11 p.	12 j.	13 ♂ j.	14 ♂ j.	15 j.	16 ♂ j.	17 ♀.
Längd	—	—	—	480	—	480	—	—	—	—	—	—	465	—	443	—	—
Huvudets längd	88	87	88	85	83	79	86	—	39	c. 54	52	73	84	86	—	88	c. 86
Näbb, längd till pannan	33,5	35	34	35,2	34	31,5	34	—	13	20	20	28	33,5	35	35	36	33
» » » munvinkeln	41,5	41	42	43	39	37,5	41	15	16	24	24	32	37,5	39	39	40	39
» » » från spetsen till näsborrarna ..	27	27	27,5	26	25	24,5	26	—	9,6	14,3	15	22	26	26	25	27	25
» höjd vid roten	15	16,5	15	17	14	15,5	14	—	5	12,5	9	13,5	14	17	15	17	15,5
» » » näsborrarna	12	13	11,5	12,3	10	12	11	—	4,3	11	8	11,5	12	14	11	13,5	13
Gapets bredd	17	14	16	17	15	17	16,5	—	6	10	9,5	10	16,5	14	17	16	c. 12
Näbbets bredd vid näsborrarna	16,5	13,5	17	16,5	16	16	15	—	6,5	9	9,5	11	16	14	15,5	14	c. 13
Näbbnagelns bredd	6,5	6,5	6	6	6	5	6	—	5,3	6	5	6	5,5	6	6	6	5,5
» längd	10,5	8,5	7,5	8,4	8	8	8	—	6	7	6,4	7	8,2	9	—	9	9
Näsborrar	4,5 × 2,2	6 × 2	4,5 × 1,8	5 × 2,5	4 + 1,6	4 × 2	4	—	1,6 × 0,6	2,8 × 1,5	—	4 × 2	—	5 × 2,5	4 × 2	5 × 2,5	4,5 × 2
Vingens längd, direkt	255	252	258	240	241	238	231	—	—	—	—	—	240	253	222	258	241
Vingbredd	—	—	—	850	—	810	—	—	—	—	—	—	820	—	787	—	—
Tumvinge	91	90	88	91	90	88	90	—	—	—	—	—	87	92	87	92	86
Stjert, längd	114	107	115	120	101	105	94	—	—	—	—	73	95	90	93	94	86
Stjertspets bakom vingspetsarna	c. 28	c. 47	c. 28	29	c. 23	25	c. 26	—	—	—	—	—	12	c. 15	13	c. 18	c. 30
Tars	38	36	37	37,3	36	39	34	19	19	26	26	34	33	38	40	38	38
Mellantå med klo	52	49	41 × 10	46 + 8	48	48	50	19	19	—	29	45 + 6	49	45 + 8	45	45 + 7	42 + 7

13. *Hane, ung*, 24 september 1876, Stockholm, torgförd.

Rygg brunsvart med svaga rostgrå spetskanter. Bröst hvitt, fjäder-spetsarna med svag dragning åt rosthvitt; undre stjerttäckare hvita med svarta tvärfläckar, de längsta svarta med hvita bräm och oregelbundna tvärband.

14. *Årsunge, hane*, 7 oktober, Mörkö.

Huvud och hals brunsvartfläckiga. Rygg och skulderfjädrar svarta med bruna bräm och kanter, bröst och mage hvita, spegel grön, undergump och undre stjerttäckare med stora svarta fläckar och hvitt bräm.

15. *Unge*, 8 oktober, Skåne.

Näbb gråsvart, nagel svart, bred, oval, nedböjd, näbbås rät, näsås framåt avsmalnande. Käkkant rät, överkäken vid nageln utskuren, lamellernas spetsar under näsborrarna nå något nedom käkkanten; underkäken grå, mot spetsen svart. Pannvinkel trubbig. Näsborrar ovala, dubbelt så långa som breda, näslock utskuret, lågt, platt. Huvud ovan svart med gulbruna, framåt vinkelformiga streck och smala hvita tvärband; huvudets sidor gråbruna med svarta spetsfläckar, i botten grå; ansigtsrand bågformig; haka brungrå med gråsvarta spetsfläckar och tvärband. Framhalsens fjädrar vid spetsarna bruna med svart spetsfläck och en vit täckt fläck å hvarje fan; kråva brun, av bredt spetsbräm, spoltrakter gråsvarta; nacke och halsrygg svarta med gulbruna, men täckta gulhvita tvärband. Rygg och skulderfjädrar svarta med brunt bräm; kors svart och gråsvart med hvitt bräm; övre stjerttäckare svarta med gråbrunt bräm och svarta spolar. Stjert något spetsig, gråsvart med brungrå utkanter; stjertpennor 7 par. Bröst hvitt med grågult spetsbräm; sidor bruna med brungult bredt bräm; mage gulvit med svartgrå, något genomskinande spoltrakter; undre

stjerttäckare brunsvarta med bredt band, bräm och fläckar hvita; slaksida gråbrun. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, gråhvita; handpennor: 1 liten, mycket smal, svartgrå; stora 10: 2:dra längst och i utfanet vid spetsen utskuren, 1 med gråvit spole, gråsvart, de inre med vit spetskant; arm-pennor 10, svarta, utfan vitflammigt, spetsar hvita, 10:de ovan vitgrått. Spegel svart, vitflammig; armbågspennor 5: 2 och 3 längst, 1 med utkant vit, utkanter å de övriga avtagande gråhvita; överarm-pennor 6, svarta; handtäckare, även de små, gråsvarta; armtäckare svarta med hvita spetsar, de mellersta svartgrå med skiftning åt brunt, spetsar vitgrå och grå, spolar svarta; kanttäckare svartgrå med vitgrått bräm; undre handtäckare grå; undre armtäckare grå, något mörkare än de sistnämnda, de mellersta brungrå, bräm hvitt; undre kanttäckare grå med hvitt bräm; undre överarmtäckare långa, gråsvarta med bräm och prickar hvita. Fötter blågrå; vadtäckare bruna med bredt gulbrunt bräm och svartgrå flammor; smalben kort. Tars hoptryckt med små sköldar framtill och å tarssulan, som är skarp; tår 3 > 4 > 2 > 1; klor 3 > 4 > 2 > 1, krökta, hoptryckta utom 3, som har bred indragen kant.

16. *Hane, ung*, 25 oktober, Mörkö.

Liknar nr 14, men bröst och mage hvita med bräm rostgult, likasom det å de undre stjerttäckarna.

17. *Hona i andra året*, 20 september, Mörkö, C. U. EKSTRÖM.

Huvud och hals bruna, svartfläckiga, rygg och skulderfjädrar svarta, bräm och tvärband bruna, inblandade svarta fjädrar med fin vit vattring, kors svart med hvita kanter och fina rostgula tvärband. Stjert mörkgråbrun med hvita kanter. Bröst och mage hvita.

<i>Nº</i>	1 a	b	c	d	e	f	g	h	2 a	b	c	d	e	f	g	h	i
Äggets längd	57,3	55,7	55	54,2	54	53,1	52,7	50	58,7	58,5	58,4	58,1	57,9	57,3	57	55	54,7
» bredd	40	39,2	38,9	38,6	39	39,1	38,9	40	39,6	38,4	38,9	39	38,6	38,8	40	37,6	38
» spets.....	17,3	16,5	16,1	15,6	15	14	13,8	10	19,1	20,1	19,5	19,1	19,3	18,5	17	17,4	16,7
» reducerade längd	1,43	1,42	1,41	1,4	1,4	1,36	1,35	1,25	1,48	1,52	1,5	1,49	1,5	1,48	1,43	1,46	1,44
» rektangel.....	2292	2183	2140	2092	2106	2076	2050	2000	2325	2246	2272	2266	2235	2223	2280	2068	2079

<i>Nº</i>	3 a	b	c	d	e	4 a	b	c	5 a	b	c	d	e	6 a	b	7
Äggets längd	52,8	59,3	52	50,9	50,5	56,5	55	53	56,8	55,3	54,8	54,2	52	56,7	49	55
» bredd	38	38,7	38,6	37,3	37,3	39	38	37	39	38,8	38,2	39,4	38	38,5	35,8	39
» spets.....	14,8	13,6	13,4	13,6	13,2	17,5	17	16	17,8	16,5	16,6	14,8	14	18,2	13,2	16
» reducerade längd	1,39	1,35	1,35	1,36	1,35	1,45	1,45	1,43	1,46	1,43	1,43	1,38	1,37	1,47	1,37	1,41
» rektangel	2006	2024	2007	1895	1884	2204	2090	1961	2215	2146	2093	2135	1976	2183	1754	2145

Ägg. Jemf. KINB., Sneda fogelägg.

Ägg. Ovata, tillspetsade, gulhvita med matt glans.

1. 13 juni 1879, Island, SCHLÜTER.
2. 24 maj 1868, Muonioniska, KNOBLOCK.
3. 20 Maj 1867, Muonioniska, KNOBLOCK.
4. 28 juni, Kwickjock; ovata. WESTERLUND.
5. 12 juni 1880, nedre Torneå, MOESCHLER.
6. 1864, Jemtland, BYSTRÖM; b abnormt litet.
7. 10 juni, Undersåker. 'Något elliptiskt'. WESTERLUND.

Bläsanden har endast få gånger träffats på Grönland.

Hon kommer till Island sent, under första veckan av maj, är fåtalig vid Myvatn, men håller sig isynnerhet å sydlandet; lägger bland växter ägg i andra veckan av juni; lätet är högt, tecknas med 'pio', FABER, 1822. Lägger 6—10 ägg, KRÜPER, 1857.

På Färöarna ej sällsynt, H. C. MÜLLER, 1862. Träffad i maj och juni, FEILDEN, DRESSER.

Kommer till Ostfinmarken i början av maj, bortflyttar i slutet av aug.; lägger 7—10 ägg i midten av juni; lagar sig bo av växtdelar, vanligtvis även med honans dun, SCHRADER, 1853. Lägger både hvita och gulhvita ägg, SOMMERFELT, 1861. Vid Mortensnäs häckar hon allmänt; har stundom ungar d. $\frac{2}{4}$, enl. meddel. av NORDVI. Var mycket talrik 1857 i flere trakter, men isynner-

het i Pasvig-elven; d. $\frac{1}{8}$ — $\frac{2}{8}$ voro ungarna ej flygga. På Lofoten och Vesteraalen flockvis. Häckar isynnerhet i de nordliga trakterna; är allmän även i sydliga, såsom i fjellvatten på sidorna om Gudbrandsdalen, BARTH, 1881. Träffades även i norden av BOIE under hans år 1817 företagna resa. Är talrik på öarna utanför Trondhjemsfjorden; dunungar erhöles d. $\frac{2}{6}$ 1870, COLLETT, 1871. Kallas Brunnakke och Pipand, finnes i trakten av Kristiania om hösten i ej ringa mängd, RASCH; kommer i maj och midten av aug. stundom i stor mängd; de flesta bortflytta i senare hälften av okt., flere stanna till i nov.; erhållen d. $\frac{1}{2}$ 1864; hösten 1871 iakttogos omkring 1000 stycken på Jäderen och mellan öarna utanför Fredrikstad och vid Hvalöarna många tusende; lever mest av vegetabilier, såsom frön av *Bidens tripartita*. Öster om Lindesnäs mest under flyttning och om vintern, COLLETT.

I svenska lappmarkerna allmän under sommaren; häckar och är den allmännaste And i trakten av Muonioniska; om hon går upp till Kautokeino är okänt; hon lägger 7—8 ägg i juni månad, enl. en uppsats av KNOBLOCK. I Lule elv iakttagen i början av juni, BOHEMAN. Erhållen i Kwickjock d. $\frac{1}{7}$ 1867, enl. meddel. av EURENIUS; ägg d. $\frac{2}{8}$ erhöles av CNATTINGIUS, enl. meddel.

av WESTERLUND. I Enontekis iakttagen under första hälften av maj, ÅNGSTRÖM. I Lule lappmark i mängd, Ume, Pite lappmarker allmän ända till fjellen, LÖWENHJELM, 1843—45. I Jemtland allmän, häckar; träffad i Åre av MEVES, 1860, och i Undersåker d. $\frac{10}{8}$, enl. meddel. av WESTERLUND; häckar i trakten av Östersund, OLSSON, 1882. I Dalarne erhållen d. $\frac{25}{10}$ 1869, THEORIN, 1880. Vid Horndal vår och höst allmän, LUNDBORG, 1846. I trakten av Gevle temligen sällsynt, häckande, C. HARTMANN, 1859. Flyttar över Upsala-trakten, sällsynt, MESCH, 1844.

Över Sandhamn flyttade två flockar 1884 d. $\frac{28}{4}$ kl. 5—6 f. m. vid jemn SV. bris, enl. meddel. av O. EKBOHRN. På Värmdön på flyttning ej talrik, enl. ÖDMANN, 1782. Under sommarn träffad vid Ekolsund, se ovan. Säges vara vid Stockholm rar, WIKSTRÖM, 1839. Torgföres ej sällan, men i ringa antal. DRESSER erhöill av MEVES hanar i ruggning, en skjuten i juli och en i okt., båda från Stockholm. På Mörkö endast under höst och vår, EKSTRÖM, 1828. I Södermanland under sept. och okt. allmän. Talrik vid Nyköping, SUNDSTRÖM, 1872. I Nyköpingstrakten på hösten talrik under sept. och okt., LUNDQVIST. Erhållen d. $\frac{1}{7}$ 1866 vid Claestorp, Greve LEWENHAUPT.

Kommer flockvis om våren till Bråviken, LUNDBORG, 1864. Hon har under senare år börjat mera allmänt häcka i Tåkern, C. M. S., 1879. I Örebrotrakten under vår och höst, några gånger även träffad om sommarn, HÖGBERG, 1863; erhållen i Svartån d. $\frac{1}{1}$ 1859; en i Ö. delen av länet under samma sommar, SUNDSTRÖM, 1869. I Kil under flyttning allmän, LÖWENHJELM, 1864. Häckar allmänt i trakten av Karlstad; kommer vanligtvis strax sedan Venern blivit isfri, CEDERSTRÖM, 1851. I trakten av Mariestad sällsynt; i Vestergötland träffad häckande, GADAMER, 1858. Kommer till Bohuslän i slutet av mars eller i början av april;

stannar kort tid; få häcka; späda ungar träffade vid Strömstad d. $\frac{30}{10}$. Om hösten till nov. stora flockar. Träffas i Bohuslän under höst och vinter, enl. meddel. av KOLTHOFF. Under flyttning i Jönköpingstrakten, LAGERGREN, 1870. I Almesåkra ej sällsynt under flyttning; erhållen i Spexsjön, A. CARLSON, 1882. Häckar i några sjöar. Vid Kalmar på hösten ej sällsynt, TISELIUS, 1868.

På Gotland under vår och höst sällsynt, enl. WALLENGREN, 1853, men teml. allmän enl. KOLMODIN, 1871. På Öland under höst och vinter allmän, WESTERLUND, 1855; erhållen d. $\frac{15}{10}$ 1878 enl. meddel. av KOLTHOFF. I NÖ. Skåne här och der under vår och höst, WALLENGREN, 1849; ej sällsynt, GADAMER, 1852; i trakten av V. Vram sällsynt, LILLJEBORG, 1845. I Luggude härad under flyttning i temligen stort antal; skjutes mest på drag, G. JÖNSSON, 1881. Vid Vedelsbäck erhållen i okt., enligt meddel. av C. MÖLLER. I Ousbyholm erhållen d. $\frac{1}{10}$ 1853. Erhållen i Öresund utanför Lomma; häckar ej i Skåne, ÅSTRÖM, 1859. Gamla honor erhållna i Sege å d. $\frac{1}{10}$ 1868, vid Malmö d. $\frac{13}{10}$ 1875, $\frac{11}{10}$ 1857, enl. meddel. av EURENIUS. Erhållen vid Fogelvik, S. Skåne, d. $\frac{1}{10}$ 1842, enl. samtidigt meddel. av N. BRUZELIUS. Kommer till Skåne före medlet av apr., drar norr ut i slutet av samma månad, återkommer i aug., flyttar bort i nov. eller dec.; en del stannar så länge havet är öppet, NILSSON, 1858.

I Danmark mycket talrik om vintern vid kusterna, TEILMANN, 1823; flere gånger erhållen under häcktiden, såsom vid Esrom sjö och i Randers fjord d. $\frac{30}{10}$ 1870, då en flock om 20 st. hanar iakttogs, KJÆRBÖLLING, COLLIN, men bo eller ägg ej funna, så vidt känt är. De nämnda hanarna kunna hava kommit från annat håll för att rugga, då man i Norden iakttagit flyttande flockar av hanar redan i juni. På Sylt och Föhr mycket talrik på flyttning; 1877 fångades 3,590 st., en mängd skjutna oräknade, ROH-

WEDER, 1880. År 1880 fångades på Föhr 905, på Sylt 829, på Amrum 300 eller tillsammans 2,034, Jahresb. Drar i sept. till midten av nov.; en del övervintrar; på vårflyttning i slutet av febr. till apr. På Wangerooge uppehåller hon sig en längre tid under hösten, WIEPKEN, 1877. Flyttar i Hertigdömena om våren från SV. till NO., BOIE, 1819. Häckar allmänt derefter vid havskusterna; under nov. till mars temligen fåtalig, ROHWEDER, 1875. År 1876 slutade vårtåget d. $\frac{3}{4}$, hösttåget d. $\frac{3}{10}$; om vintern talrik; vid Flensburg 1877 regelbunden om vintern, Jahresb.; nämnes från SV. Töndern, J. P. MÜLLER, 1876. Vid Husum övervintrade många 1877, Jahresb.

Om dess flyttning i Finland har PALMÉN 1873 offentliggjort M. v. WRIGHTS uppteckningar. Kom till Uskela d. $\frac{20}{4}$ 1851, $\frac{27}{4}$ 1853, $\frac{21}{4}$ 1854, J. v. WRIGHT, 1857. Häckar allmänt, talrikast i N. trakter. I slutet av juni 1856 flyttade flockar av hanar i full sommardrägt dagligen S.-ut, PALMÉN.

I hela Ryssland, Sibirien och Kamtschatka i träsk, floder och sjöar talrik och en av de allmännaste arterna. Under vintern flockvis vid sydliga havskuster, vid lugnt väder på haven, vid stormar sökande land, PALLAS. — I Arkangel erhöles unga i dundrägt i juni 1861, SCHLEGEL, 1866; är allmän och häckar, ALSTON, BROWN, 1872; mycket allmän under sommaren, SEEBOHM, 1882. I S:t Petersburgs guvernement under hela sommaren en av de talrikaste arterna, BRANDT, 1880. På flyttning vanlig, men häckar ej, E. BÜCHNER, 1885. I Kurrista i juni 1854, SEIDLITZ, 1860. I Kurland talrik, GOEBEL, 1873. Förekommer även i Lifland och Polen. I mellersta Ryssland mindre talrikt häckande, finnes i Tula och Tambow, häckar i Volgas sumptrakter, BOGDANOW. Vid Wischera, 62° n. br., BRANDT, 1875. Vid Ekaterinenburg häckar hon sällan; är i SÖ. delarna av samma guvernement

talrik likasom i Shadrinsk; talrikare i Urals sjöar än i dess stepper, SABANEJEV. Vid Uralfloden erhållen av LEHMANN, BRANDT, 1852. På flyttning i Uman: 1867 $\frac{5}{4}$ — $\frac{18}{4}$, $\frac{10}{9}$ — $\frac{2}{10}$; 1868 $\frac{1}{4}$, $\frac{16}{9}$; 1869 $\frac{2}{4}$, $\frac{9}{9}$ — $\frac{6}{10}$, GOEBEL, 1871. I Astrakan ganska allmän under flyttning, häckar nordligare, HENKE, SEEBOHM, 1882. På Krim talrik, TAYLOR, 1872. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880.

Skall hava erhållits av HEUGLIN i Ljamschina-viken; på Nov. Semlja, THÉEL, 1876. På Waigats i en sötvattensjö erhållen i sept., v. HEUGLIN, 1872. Mellan Ust-Zylma och Alexievka mycket talrikt häckande; på flyttning d. $\frac{21}{5}$; d. $\frac{10}{6}$ funnos talrika bon; Yooshina var den nordligaste plats, der hon träffades. Färska ägg funnos vid Alexievka till i medlet av juli, SEEBOHM, BROWN, 1876. Då isen gick upp vid SEEBOHMS vinterkvarter i Jenissej mycket allmän. Det första boet med 7 ägg erhöles d. $\frac{18}{6}$, SEEBOHM, 1879. Träffades vid Tjumen under islossningen, LEPECHIN. Vid Obdorsk i juli; häckar på tundran, FINSCH, 1877. I Turkestan, SEVERZOW; häckade i Boganida, v. MIDDENDORFF; iakttagen i N. Angara, kom till Tarei-nor d. $\frac{3}{4}$; iakttagen i Central-Onon d. $\frac{2}{10}$, RADDE. I Amur allmän, v. SCHRENCK. I Ö. Sibirien på genomtåg, kommer vanligen i första dagarna av maj, drar bort i sept., TACZANOWSKI, 1873. Erhållen nära Kashgar-Tokai d. $\frac{30}{10}$, MENZBIER, 1885. Marka-kul $\frac{7}{4}$, FINSCH. I Kamtschatka, SWINHÖE, 1876.

I Tyskland allmän under flyttning, häckar undantagsvis. På Darserort iakttagen i sept 1857, v. PREEN. I Danzig talrik på flyttning, BÖCK, 1850. Flyttande i trakten av Schwerin, v. PREEN, 1856; år 1878 regelbunden om vintern; år 1876 om vintern på Seeburg-sjön 50 st. d. $\frac{10}{4}$; vid Schlosskämpen 1857 d. $\frac{17}{13}$ 7 st., d. $\frac{29}{3}$ — $\frac{31}{3}$ kommo starka tåg, d. $\frac{2}{4}$ det sista. I Pommern 1858 d. $\frac{17}{13}$ vid + 2 till 3°; d. $\frac{18}{13}$ 1862 vid SO. vind och 0 till — 5°; vid Schlosskämpen i små flockar på Radü; d. $\frac{18}{4}$ 1863 vid V. vind och — 2

till 0° 8 st.; d. $\frac{23}{3}$ — $\frac{30}{3}$ flere stora flockar; d. $\frac{15}{2}$ 1864 vid V. vind och + 2 till 4° ett tåg om 50 st., HINTZ, 1857, 1861—64. I Neuvorpommern 1877 regelbunden om vintern. I Hindenburg vid Stettin 1878 på drag, Jahresb. På öarna vid Rügen vår och höst vanlig; från början av okt. till medlet av dec. uppehöllo sig oräkneliga bland tången både om dagen och på aftonen, H. SCHILLING. Vid Usedom och Hiddensö under flyttning i oräknelig mängd, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1822. På isen vid sistnämnda ö lågo många d. $\frac{20}{3}$ — $\frac{29}{3}$ 1853 dels döda, dels med frusna fötter, QUISTORP, 1858. Säges vara talrik och häcka(?) vid Thorn, RATHKE, 1846. I Mark under hösttåg i nov. teml. talrik; i mars och apr. enkla eller parvis, VANGEROW, 1855. Förekom enl. senare uppgift i Mark endast på flyttning i slutet av mars och slutet av okt., SCHALOW, 1876. Anses häcka i trakten av Saabor, TOBIAS, 1879. Övervintrar i Tyskland; i Anhalt ej sällsynt, under somliga vintrar i stor mängd, bortflyttar vid starkare frost, NAUMANN; förekommer i mossarna mellan Elbe och Saale; uppräknas bland 'häckande' foglar av PÄSSLER, 1856. Uppgiften om dess häckning är tills vidare att anse osäker. I trakten av Braunschweig den vanligaste arten på flyttning i mars och apr., R. BLASIUS, 1862. I Gronow, Hannover, under vintern, stannar någon tid, men är sällsynt, A. MEYER, 1883. I Münsterlandet, ALTUM, 1863. BOLSMANN nämner den 1852 såsom 'häckande', hvilket icke blivit bekräftadt.

Vid Walkenried 1876 från nov. till mars; 1877 iakttagen d. $\frac{11}{4}$ — $\frac{15}{4}$, $\frac{17}{10}$, $\frac{18}{10}$; 1878 oregelbunden på flyttning; iakttagen d. $\frac{4}{4}$; 1880 d. $\frac{7}{4}$ sågos 4 st.; 1881 flere gånger sedd på Steinbruchteichen; vid Trachenburg 1878 ej talrik; vid Stiege 1878 regelbunden på flyttning, 1876 på drag om vintern; vid Seesen 1877 på flyttning; vid Cronenberg 1877 regelbunden om vintern; vid Alten-

kirchen 1879 regelbunden på flyttning, Jahresb. Iakttagen vid Mühlheim vid Köln, RUHL, 1852. Vår och höst på Rhen och nästan årligen i Westerwald, RÖMER, 1863. Vid Arnsberg i små flockar på flyttning, SUFFRIAN, 1846. I stora flockar i Schlesien på flyttning; få kvarstanna, GLOGER, 1833. Kom till Frankfurt a. M. d. $\frac{15}{3}$, A. v. HOMEYER, 1858. I Wupperthal, HOPFF, 1850. I Neuwied om vintern ej sällsynt, börjar komma i okt., de flesta vanligen i medlet av nov. till midten av dec.; kommer tidigast på våren, vanl. i midten, stundom i början av febr., BRAHTS, 1855. Flyttar över Kurhessen, SCHWAAB, 1851; i Niederhessen ej sällsynt under höst, vinter och vår, SEZEKORN, 1864. Flyttar under många år över trakten av Halle a. S., E. REY, 1874. Visade sig vanligtvis vid Friessnitzer-See redan i aug., L. BREHM. Förekommer i Schlotheim, N. Thüringen, LUNGERSHAUSEN, 1853. 'Saknas' i Ö. Thüringen, enl. LIEBE, 1878. Kommer talrikt och årligen till Wetterau i okt. och nov.; flyttar tillbaka i mars; köttet utmärkt, JÄGER, 1858.

I Bayern talrik; i nov. 1853 i flockar om 20—30 st.; 1854 $\frac{3}{3}$ —början av apr.; d. $\frac{5}{4}$ — $\frac{15}{4}$; de första d. $\frac{21}{8}$ — $\frac{28}{8}$, en hane i sommar-dräkt; d. $\frac{31}{10}$ syntes de sista; 1855 började vårflyttningen d. $\frac{3}{3}$; hvarje dag derefter till slutet av maj syntes flere flockar; i sept. 4 st., d. $\frac{24}{4}$ kommo större flockar; d. $\frac{25}{10}$ godt drag, bäst d. $\frac{17}{10}$; stora skaror stanna på Donau till sent i dec.; återvänder d. $\frac{7}{3}$, d. $\frac{18}{4}$ — $\frac{17}{4}$ i flockar om 80—100 st., på hösten 1856 kommo de i medlet av sept.; vårdraget i V. Memmingen d. $\frac{8}{3}$ — $\frac{2}{3}$ 10 st., d. $\frac{23}{6}$ ett par; i Mittelfranken under flyttning i sept.—dec. och i mars—apr. vanlig; enkla par träffas i maj, kallas Schmia; till Aischtrakten under milda vårar i slutet av febr., men vanligtvis i medl. av mars; draget är starkast i slutet av mars och början av apr., då man får se flockar om 30—250 st.; återkommer i slutet av aug.

eller i början av sept. eller okt.; stannar till slutet av nov. i flockar om 30—50 st., bortflyttar vid sträng vinter; parning iakttagen i vattnet d. $\frac{18}{3}$ i Memmingen, JÄCKEL 1855—66.

Förekommer i Württemberg, CALWER, 1853; i Erlangen, Höchststadt a. d. Aisch d. $\frac{20}{4}$ — $\frac{23}{4}$ 1871, G. v. KOCH 1872. På Untersee under vintern och början av vårflyttningen, WALCHNER, 1835; även på Neukirchs ängar, då de stå under vatten, GOELDLIN, 1879; är ej just talrik på Bodensjön och Rhen, STÖLKER, 1867; i Schwaben, Neuburg, Mindelthal och vid Memmingen teml. sällsynt om vintern och på flyttning, LEU, 1855. I Mindel- och Kamelthal ofta på flyttning, LANDBECK, 1855.

I Schweiz höst och vår sällsynt, men om våren talrikare, häckar, MEISNER, SCHINZ, 1815. I Schaffhausen, GOELDLIN, 1879. I Genève-dalen om hösten regelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1851.

I Oberlausitz i stora flockar på flyttning; 'häckar sällan', TOBIAS. I Böhmen på flyttning talrik, torgföres ofta i Prag; säges 'häcka' sparsamt, A. FRITSCH. I Mähren och Schlesien på flyttning och under vintern, SCHWAB, 1854. Vid Troppau 1881 d. $\frac{10}{4}$, Jahresb. Kommer till Galizien och Bukowina i sept.—okt. talrikt; stannar här under milda vintrar, ZAWADZKI, 1840.

Kommer till några platser i Österrike d. $\frac{8}{10}$ — $\frac{11}{11}$, bortflyttar d. $\frac{6}{2}$ — $\frac{30}{3}$, K. FRITSCH. Erhållen i trakten av Salzburg, v. TSCHUSI, 1875—77. Iakttagen i Tyrolen i febr., ALTHAMMER, 1857. Vid Wien erhållen d. $\frac{12}{2}$, K. FRITSCH; talrik på Donau under höst och vinter, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Kom d. $\frac{30}{3}$ till Neustadt, Krain, SEIDENSACHER, 1860. På Donau talrik, FINSCH, 1859. I Neusiedlersjön i maj, 1821, v. PELZELN, 1871, Gr. MARSCHALL, 1882. Vinter och vår ej talrik i Vorarlberg, BRUHIN, 1868. Vid Mariahof 1856 d. $\frac{13}{4}$ — $\frac{25}{4}$ talrik, HANF, 1856; 1880 d. $\frac{19}{3}$ 4 st., d.

$\frac{2}{4}$ 14 st.; 1881 d. $\frac{2}{3}$ 4 st., d. $\frac{23}{3}$ 1 st., d. $\frac{2}{4}$ 27 st., d. $\frac{16}{4}$ 7 st., d. $\frac{6}{11}$ 1, d. $\frac{20}{11}$ 6 st., Jahresb. I Siebenbürgen endast under flyttning norrifrån, LANDBECK, 1842. En erhöles vid Orawitz 1881 d. $\frac{24}{9}$, Jahresb. I Holitsch, FINGER, 1856. I Transsylvanien ej sällsynt om vintern och under flyttning, sedd vid Záh, DANFORD, BROWN, 1875. I Herzegowina, K. BAYER, v. TSCHUSI.

I Oldenburg på flyttning stora skaror, skall stundom häcka i Marsch- eller Stadingerlandet, v. NEGELEIN, 1853. År 1856 började hösttåget i Oldenburg d. $\frac{12}{2}$ vid + 9,6° och SO. vind, WIEPKEN, 1857; år 1878 regelbunden på flyttning. I Hamburg torgförd 1877 d. $\frac{12}{2}$; 1878 regelbunden hela vintern, Jahresb.

I Friesland under vår och höst i stor mängd; säges hava häckat. En bastard av denna art och *A. acuta* erhållen i jan. 1862, ALBARDA, 1866. Antalet otroligt stort i Ostfriesland i sept., v. DROSTE, 1867. På Borkum under sept.—juni mycket vanlig; börjar komma i aug.; d. $\frac{30}{9}$ till in i nov. väntas hon i mängd, till många tusen; vid stark frost drar en del bort, men en mängd övervintrar. Då en skara lyfter, låter det som ljudet av galopperande hästar; fångas i nät, v. DROSTE, 1864—69; träffad i sept., ALTUM, 1866. I Holland tillvaratagen d. $\frac{25}{2}$, $\frac{12}{3}$, $\frac{15}{12}$, $\frac{30}{12}$ 1860; d. $\frac{21}{12}$ 1859, SCHLEGEL, 1866.

På Shetland årligen flyttande i sept. och okt., några övervintra, återkommer på våren i stor mängd, EDMONDSTON, 1823. Säges häcka på Orkenöarna, HAY. På Irland under vinterhalvåret talrik, enl. THOMPSON, som 1851 lemnat flere detaljer angående dess flyttning och jagt, hvartill må hänvisas.

I Storbritannien om höst och vinter allmän; till Humber kommo under sept.—nov. nästan endast hanar, CORDEAUX. Häckar i Skotland, GRAY; i begränsadt antal i N. Skotland, JARDINE, 1843, men regelbunden på tre ställen; säges vara funnen häckande även i Eng-

land, A. G. MORE, 1865. Är mycket allmän om vintern; flyttar bort tidigt, ofta under första veckan av mars; de flyga högt och åt norr, BROOKE, 1873.

I Belgien allmän i början av våren och om hösten, ävenså i N. Brabants kärrtrakter; sällsynt i inre trakter, DE SELYS, 1842.

I Frankrike häckar hon mycket sällan, LABOUCHÈRE; mycket allmän i N. trakterna under vår och höst, i slutet av febr. eller början av mars och i okt.; förekommer i Boulogne, DEGLAND, 1855. Normandie, O.-GALLIARD, 1873. Är en av de första, som komma till Savoyen på hösten, neml. i medlet av sept.; antalet ökas tills vattnet fryser, då de draga vidare; återkommer i slutet av febr. eller mars; förekommer i Côte-d'Or; kallas vid Saône's stränder petit mion, även rougeot, MARCHANT, 1869. Nämnas från Lyon, O.-GALLIARD, 1855. Övervintrar ej sällan, men få häcka i Provence, J. W. v. MÜLLER, 1856.

I Portugal om vintern, A. C. SMITH, 1868. Vid Santander d. $\frac{17}{5}$; stora flockar i nov. Kommer till Spanien i början av okt.; ett större antal i nov., är den allmännaste arten, så att hon stundom träffas i tusental; flyttar åter bort i slutet av mars, en del dock ej förr än i apr., IRBY, 1875,-83. Ansågs tidigare för tillfällig och ej allmän i jan.—febr., NACEIRO, 1850. I Guadalquivir träffad i maj 1875, Lord LILFORD, DRESSER. Allmän om vintern i Albufera, VIDAL, 1851. I Murcia om vintern talrik, R. BREHM, 1858. Tidigt på våren i S. Spanien, SAUNDERS, 1871.

Erhållen d. $\frac{27}{3}$ vid Korsikas kuster, WHARTON, 1876; var talrik under vintern till början av mars, WHITEHEAD, 1885. På Sardinien mycket allmän om vintern, SALVADORI, 1865, och om våren, GIGLIOLI, 1865. I Italien under vintern vanlig. Förekommer i Toscana, SAVI. Torgförd i Cannes i jan., Lord LILFORD. På Sicilien

i kärrtrakter mycket allmän under vintern; vid Messina på flyttning; erhålles om våren på sjön Phare, MALHERBE, 1843. På Malta i dec.; kallas Silfium, SCHEMBRI, 1843; är här ej sällsynt om vintern; stundom på våren och sommaren; erhållen d. $\frac{6}{1}$, C. A. WRIGHT, 1864.

Vid Stadlhof 1880 på flyttning, träffad d. $\frac{24}{3}$; vid Pirano 1880 talrik på flyttning i nov., stannar till mars; iakttagen 1881 d. $\frac{14}{12}$, Jahresb.

I Macedonien vanlig, DRUMMOND. I Grekland under vintern en av de vanligaste arterna; fälles från bakhåll; köttet mycket smakligt, v. D. MÜHLE, 1834; från slutet av nov. till slutet av mars, ju kallare temperaturen, desto talrikare kommer fogeln, LINDER-MAYER, 1860. Torgföres ofta, KRÜPER, 1875. En av de allmännaste vid Missolonghi i febr., Lord LILFORD. På Joniska öarna under vintern i mängd, DRUMMOND; isynnerhet talrik vid Livitazza, POWYS, 1860. Övervintrar talrikt på Cykladerna, ERHARD, 1858. På Medelhavets kuster i allmänhet om vintern talrik, SPERLING.

På Svarta havet och i Turkiet allmän om vintern, ELWES, BUCKLEY, 1870. På flyttning och om vintern, SEVERZOW, 1876. I Dobrudscha under hösten på sjöarna, SINTENIS, 1877. Vid Smyrna om vintern, SPERLING.

Förekommer på Madeira, HARCOURT. I Ö. Marocco och Tanger talrik på kärr, DRAKE, 1867; i stora flockar om vintern, kommer under aug. och sept., bortflyttar i mars och apr., IRBY, DRESSER. I Constantine, Algeriet. I Fezzarasjön i slutet av april 1855, BUVRY, 1857; mer eller mindre allmän i vattendragen i N. Afrika; även i Sahara, TRISTRAM, 1860. I lägre Egypten; på Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1847—49. Iakttagen mellan nov. och jan., A. L. ADAMS, 1864; ALLEN, DRAKE. I NÖ. Afrika på Nilen i jan., HARTMANN, 1863. Torgföres talrikt i Alexandria,

SHELLEY, 1871. I Nubien i okt. och nov. I Röda havet till Sauakin, HEUGLIN. Erhållen i Abyssinien, RÜPPEL, SCHLEGEL, 1866.

Allmän i Palestina, TRISTRAM, 1868. I Kandahar få erhållna, neml. d. $\frac{1}{4}$ och $\frac{2}{3}$ 1881, G. SWINHOE, 1882. Allmän i Kattiavar, J. H. LLOYD, 1873. I Sindh talrik, A. O. HUME, 1872. Persien, Bushire, EICHWALD, S:t JOHN. Endast på flyttning i Gilgit, en ensam erhållen d. $\frac{2}{3}$, SCULLY, 1881. I Indien i små flockar, JERDON. I Centralindien ej sällsynt, SWINHOE, BARNES, 1885. Allmän vid Umballa, BEAVAN, 1868. På Ceylon, HARTLAUB, 1854, m. fl. Fåtalig i Oudh och Kumaon under den kallare årstiden, IRBY, 1861.

Träffad mellan Takoo och Peking; d. $\frac{1}{2}$ i Amoy. Antecknad från Hainan, SWINHOE, 1861—70. I S. Kina och på Formosa, SCHLEGEL, 1866; om vintern i mängd, SWINHOE, 1871. I Mongoliet i slutet av våren fullt hemmastadd, DAVID, OUSTALET, 1877.

I Japan erhållen, TEMMINCK, SCHLEGEL; flockvis i Tokio om vintern; allmän i Yezo vår och höst, SWINHOE. Vid Hakodadi erhöles en hane i vårdräkt, CASSIN, PARRY; allmän d. $\frac{3}{10}$ 1865, WHITELY, 1867.

Erhållen vid Bintulus på Borneo i nov. 1875, SHARPE, 1877.

I N. Amerika förekommer utom den närstående *Anas americana* GM., hvilken anses vara en skild art, även vår fogel, hvarom följande uppgifter torde gälla. Hon är icke endast tillfällig, LAWRENCE, 1860; förekommer i New-England, COUES. Hon häckar i nordliga trakter, DRESSER, 1876, förekommer vid atlantiska kusten under flyttning, SCHLEGEL, 1866; ej sällsynt och torgföres, DRESSER. Tillfällig i N. Illinois, RIDGWAY, 1871. Träffad i Wisconsin d. $\frac{8}{10}$ 1862 av svensken TH. KUMLIN, enl. SCHLEGEL och COUES. Förekommer även på Ounalaska, DALL, S:t Michael myc-

ket sällsynt, MATSCHIE, ZIEMER, 1885. Prybilowöarna, ELLIOTT, DRESSER. I Californien, SCHLEGEL.

Erhållen på Marshallöarna, FINSCH, 1880.

Bläsanden besöker såväl sötvattenssjöar och bäckar som havet och havskuster. Stora flockar mycket skygga, men ej ensamma individer. Flygten är snabb och lätt, flyger vanligtvis kortare sträckor i rak riktning och än med den ena, än den andra sidan nedåt vänd, höjande och sänkande sig. Vingslagens ljud låter som 'fufufu'.

Lätet är hvisslande, högt och skarpt; det tecknas mycket olika 'viv viviv'; i en zoologisk trädgård skrek hon 'vi vi' med uppsträckt huvud och vidöppet gap. På Borkum hördes hanens läte 'huijuk', honans ett kort 'huik' eller 'huök', stundom 'huökrrr'.

Födan är ofta densamma som närstående arters, men mera sällan förtär hon säd. Den utgöres av vatteninsekter, små krustaceer, maskar, fiskyngel, men mest vegetabilier, fina rötter och skott av vattenväxter samt frön, även av *Ranunculus flammula* såsom, enl. COLLETT, i sept. vid Kristiania. Hon dyker ej efter födan. I Bayern, enl. JÄCKEL, om våren blad av *Ranunculus repens*; *Polygonum hydropiper* och *Sparganium* och i okt. Sniglar, manngräs, hvarjemte magsäcken innehöll sand. På Borkum söker hon sin föda under natten, förtär mest saltvattensväxter.

Hon bygger sitt bo på marken, stundom under en enbuske, 1,200 alnar från vattnet, såsom COLLETT funnit. Det utgöres av en håla i marken med bädd av dun och få fjädrar blandade med något mossor och få grässtrån. Hon lägger 9—12 ägg; v. NATHUSIUS hade erhållit från Lappland ägg, som voro mycket tunna. Ungarna utkläckas efter 24—25 dygn.

Fiender har hon i Falkar, Hökar; Havsörnar följa dem på

flyttning åtminstone till Tysklands kust. Råttor, *Mus decumanus*, och *Hypudæus aquaticus*, taga hennes ägg och små ungar.

Skjutes hos oss endast tillfälligtvis vid andjagter. Fångas på Borkum med nät om 25 stegs bredd, 15 fots höjd, utspända mellan två stänger, vid hvilka nedre delen är löst fästad. De sättas så lågt, att vid högt vatten deras nedre del hänger ned deruti, och då fogeln av denna och andra arter vid stigande vatten drar åt land, fastna de i näten.

Köttet är ganska godt, mindre dock om våren, och då den lever på havskusten, är det utmärkt. Flere, såsom PALLAS, anse det mycket sämre än Gräsandens. Anses i Frankrike mycket godt, lagas 'en carême, comme chair maigre', DEGLAND.

Hon vänjer sig snart vid fångenskap och lever såsom tam flere år och fortplantar sig även. Hon förtär derunder korn, havre, m. m., liksom den tama Ankan, men håller sig skild från övriga fjäderfän.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus icterodes NITZSCH och en art *Trinotum*.

I inelvorna äro funna:

Strongylus nodulans RUD. och *S. uncinatus* LUNDAHL, i ventrikelns hinnor; *Ascaris marecæ* BILLINGHAM; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum echinatum* ZED.; *Monostomum alveatum* MEHL.; *M. attenuatum* RUD.; *Notocotyle triserialis* DIES.; *Tænia gracilis* RUD., alla uti tarmarna.

Penelops GESN., Av. 1555, 105. GESN. Red. 1669, 88.

Anas fera fusca l. *media* GESN., l. c. 112. GESN. Red. 94. KLEIN., Hist. Av. 1750, 132; Vög. 1760, 243.

Anas fistularis GESN., Av. 1555, 117. ALDR., l. c. C. 43, p. 71. JOHNST., l. c. 98.

KLEIN, Hist. Av. 132; Vög. 244. BRISS., Orn. VI 1760, 391, ed. 1763, II 464. BREHM, V. D. 1831, 874.

Penelope ALDR., Orn. 1635, III, C. 39 p. 68. JOHNST., Av. 1657, 98.

Anas penelope L., S.N. II 1740 46; VI, 1748, 22; X 1758, 126. GM., L.

S.N. 1788, 527. PALL., Zoogr. II 1811, 251. BOIE, Wied. Zool. Mag. I III 1819, 141; Reise Norw. 1822, 97. FABER, Prodr. 1822, 77; Hoehn. Vög. 1826, 65, 145 etc. EDM., Mem. Wern. Soc. 1823, 274. W. v. WRIGHT, V. A. H. 1826, 298; v. infr. EKSTR., Mörkö 1828, 35. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 357. MALM, Krøy. Tidsskr. 1840, 184, 209. ANDR., V. A. H. 1841, 211. NAUM., V. D. XI, 1842, 724. LANDB., Isis 1842, 202. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. LÖV., V. A. H. 1843, 404,-8; 1845, 451; Öfv. V. A. F. 1864, 315. SCHLEG., Rev. 1844, 114; Mus. Ans. 1866, 40. BOH., Öfv. V. A. F. 1844, 96. LILLJ., Obs. z. II 1845, 54; V. A. H. 1850, 300, 323. RATHKE, N. preuss. Pr.-bl. 1846, Sep. 16. SUFFR., Arnsberg 1846, 158. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44. M. v. WR., Vet. Soc. Handl. 1847, 63. A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 57. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 309. L. BREHM, N-a 1850, 2 H. 27. HOPFF, l. c. 47. NAC., Mem. Madr. Ac. 1850; J.f.O. 1855, 305. BÖCK, Bericht. 1851, 8. CED., Carlst. 1851, 12, 13, Bläs-and; Öfv. V. A. F. 1876 n. 4, 62. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 79. GAD., N-a 1852, 3 H. 4. BRANDT, Beitr. Russ. R. 1852, 328; Bem. d. Wirb. 1875, 70; J.f.O. 1880, 248. LUNGERSH., N-a 1853, 103. TOB., J.f.O. 1853, 218. SCHRAD., l. c. 318. SCHILL., l. c. 377. NEG., N-a 1853, 449. WALL., N-a 1853, 89; 1854, 271-2. WESTERL., Göt. Handl. (1853-4) 1855, 71. PÄSSL., J.f.O. 1856, 66. v. PREEN, N-a 1856, 79; 1858, 77. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1856, 44; Kuopio, 45; Uskela 1857, 118. HANF, Sitz.-b. z.-b. G. 1856, 92. KRÜP., N-a 1857, 1 H. 49. BUVR., J.f.O. 1857, 130. MEV., Öfv. V. A. F. 1858, 89, 93,-4,-6. BALD., N-a 1858, 136. R. BREHM, l. c. 234. GAD., l. c. 277, 295. ROGER, Rev. & Mag. Z. 1859 n. 4. C. HARTM., Str. Bidr. 1859, 18. ÅSTR., Lomma 1859, 21. FINGER, J.f.O. 1859, 386. ÅNGSTR., Öfv. V. A. F. 1860, 154. v. SCHRENCK, Amur. 1860, 471. SEIDENS., J.f.O. 1860, 313. POW., Ibis 1860, 353. REINH., Ibis 1861, 13. HINTZ, J.f.O. 1861, 220, 307; 1864, 97, 191; 1865, 242. H. C. MÜLL., Vid. Meddel. 1862, 30. SOMMERF., Öfv. V. A. F. 1861, 86,-9. HÖGB., Örebro 1863, 18,-9. RADDE, S.Ö. Sib. 1863, 23, 363. ALTUM, J.f.O. 1863, 109; 1866, 106. (LUNDB.) Jägarf. Tidsskr. 1864, 99. C. A. WR., Ibis 1864, 155. COLLETT, Christ. 1864, 208; Hvalø 1866, 42; Vid. S. Forh. 1868, 177; N. Mag. f. Nat. 1871, 215; 1877, 114. MEV., Öfv. V. A. H. 1860, 222; 1868, 289; 1871, 781. SALV., J.f.O. 1865, 324. DRAKE, Ibis 1867, 430. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255. TIS., Ö. Smål. 1868, 32. A. C. SMITH., Ibis 1868, 456. SUNDSTR., Örebr. 1869, 95; Jägarf. Tidsskr. II 216; Bih. V. A. H. 1872 n. 3, 34. v. DROSTE, Bork. 1869, 290; Z. G. 1870, 21. TACZ., J.f.O. 1870, 55; 1873, 110. BRANDT, Wirb. N. Russl. 1870. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339. SWINH., Ibis 1870, 366; 1876, 335.

KOLM., Gotl. F. 1871, 14. GOEB., J.f.O. 1871, 148; 1873, 13. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 389. v. HEUGL., Ibis 1872, 64. TAYL., Ibis 1872, 233. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 391. C. S., Jägarf. Tidskr. 1867, 6. SCHAL., J.f.O. 1876, 13. SEV., Ibis 1876, 420. SEEB., Br., l. c. 444. DANF., Br., l. c. 427. P. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876, n. 3, 124. FINSCH, Ibis 1877, 57, 61; 1880, 333. SINT., J.f.O. 1877, 69. WIEPK., l. c. 430. TOB., Orn. C. 1879, 144. SEEB., Ibis 1879, 160; 1882, 384. Kronpr. RUDOLF, Br., J.f.O. 1879, 128. THEOR., Fört. 1880 (4). Jahresb. J.f.O. 1880, 90, 403; 1882, 104-5; 1883, 72-3. FINSCH, Abh. z.-b. G. 1880, 263. BIDD., Ibis 1881, 100. SCULLY, l. c. 593. BAY., Mitth. Orn. Ver. Wien 1881, 29. v. NATH., J.f.O. 1882, 150-2. CARLS., Öfv. V. A. F. 1882, n. 1, 36. OLSS., l. c., n. 10, 45. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 228. R. MEJ., J.f.O. 1883, 398. MENZBIER, Ibis 1885, 358.

Anas capite brunneo L., Fn. I 1746, 38.

Rödnacker PONTOPP., Norw. II 1754, 127.

Anas penelops L., Fn. II, 1761, 44; S.N. XII, 1766, 202. BRÜNN., Orn. 1764, n. 72-4. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 294. MÜLL., Prodr. 1776, 15. CUV., R. A. 1817, 538.

Anas cogolea S. G. GMEL., Reise I 1770, 77.

Anas kogolka S. G. GMEL., N. C. Petr. XV 1771, 468, pl. 21. GM., L. S.N. 527. L. BREHM, V. D. 1831, 872.

Wriand GADD, Sjöfögel 1769, 7.

Canard siffleur BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 190. ROGET, Rev. & Mag. Z. 1859, n. 4.

Anas melanura GM., L. S.N. 1788, 516.

Wiand ÖDM., Wermdö 1792, 66.

Mareca fistularis STEPH., G. Zool. XII II 1824, 131. EYTON, Anat. 1838, 118.

Mareca penelope SELBY, Br. Orn. II 1833, 324. VIDAL, Madr. Ac. Mem. 1851; J.f.O. 1855, 314. JARD., B. of Gr. Brit. IV, (1843) 130. HARTL., J.f.O. 1854, 160. JÄCK., J.f.O. 1855, 405; 1856, 523; N-a 1856, 247, 523; 1857, 387; 1858, 448. WIEPK., N-a 1857, 325. CASS., PERR., Exp.; J.f.O. 1858, 448. A. v. HOM., N-a 1858, 146; 1859, 372. TRISTR., Ibis 1860, 81; 1868, 328. LAWR., B. of NA. 1860, 784. IRBY, Ibis 1861, 250; 1883, 188. SWINH., Ibis 1861, 345; 1863, 434; P. Z. S. 1871, 418; Ibis 1867, 399; 1875, 457. G. SWINH., l. c. 1882, 124. ADAMS, Ibis 1864, 457. ALLEN, l. c. 241. GIGL., l. c. 1865, 62; MORE, l. c. 444. WHITELY, Ibis 1867, 207. BEAV., Ibis 1868, 402. SUNDSTR., Örebro 1869, 25. FRITSCH, V. E. 1870, 413; Wirb. 1872, 85. SHELL., Ibis 1871, 316. SAUND., l. c. 397. ALST., Br., Ibis 1872, 71. H. v. KOCH, J.f.O. 1872, 139. COUES, Key 1872, 268; B. o. NW. 1874, 564. O.-GALL., Rev. & Mag. Z. 1873,

61. BROOKE, Ibis 1873, 343. I. H. LLOYD, l. c. 420. TACZ., J.f.O. 1873, 110. v. HEUGL., Sitz.-b. Ak. Wien. 1856, 319; Ibis 1874, 64; J.f.O. 1874, 216. LORD LILF., Ibis 1875, 5. DRESS., B. E. Pt. 47-8, 1876. WHART., Ibis 1876, 28. SHARPE, Ibis 1877, 24. Jahresb. J.f.O. 1877, 336; 1878, 432. MALM, Fn. 1877, 345. LIEBE, J.f.O. 1878, 86. BLAK., Pr., Ibis 1878, 213. GOELDL., J.f.O. 1879, 282-3. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. WHITEH., Ibis 1885, 45. SWINH., BARN., l. c. 187. MATSCHIE, ZIEMER, J.f.O. 1885, 191. BÜCHNER, l. c. 206. MEV., Aug. E. Vög. (1886) 55.

Mareca kogolka C. L. BREHM, Vogelfang 1855, 373, + *fistularis* 373.

Dafile penelope ADAMS, Ibis 1864, 34.

Bläsand G. LUNDQ., Jägarf. Tidskr. 1864, 216. Gr. LEWENH., l. c. 1861, 214. LAGERGR., l. c. 1870, 13. BARTH, l. c. 1873, 71. C. M. S., l. c. 1879, 29. LINDBL., l. c. 164. G. JÖNSS., l. c. 1881, 241.

Pfeifente v. DROSTE, J.f.O. 1867.

232. STJERTAND, *Anas acuta* L.

Pl. LIX, fig. 1, 2.

Näbb framåt bredast, nagelns bredd 5—7 m.m.; iris brun; de mellersta stjertpennorna långa. Längd utom de långa stjertp. 520—595, med sådana —662; tars 36—42 m.m.

Näbb blågrått, fötter grå; ♂ > ♀; spegel hos ♂ grön, ram rostfärgad, svart och hvit, hos ♀ gul och gråbrun.

1. *Hane, gammal*, 18 maj, Stockholms skärgård.

Näbb svart, 'sidor mörkblå', långt, smalt, framåt något vidgadt; nagel liten, oval, tillbakaböjd; näbbås vid roten bred, stupande, näsås avsmalnande, framom denna utjemnad, kullrig, rät; överkäkens kant rät, fram- och bak- till uppdragen, lameller nå kanten. Pannvinkel något spetsig, sidovinklarna höga. Näsborrar ovala. Iris brun. Huvud ovan svart med bruna bräm; ögonbåge svag, brungrå; huvudets sidor och haka gråbruna med svarta spoltrakter; ansigtsrand bågöjd. Hals lång, smal; framhals ovan gråbrun med svarta spoltrakter och skarpa gränser, för övrigt hvit med gulhvitt bräm; sidhals nedtill lika med framhalsen, upptill mörkbrun; kräva hvit med gulhvitt bräm, åt sidorna svart- och hvitvattrade; nacke i midten svart, vid sidorna karminröd, skiftande i grönt, på gränsen ett nedgående

hvit band, halsrygg svart med svart och vit fin vattring. Rygg brunsvart med vit, något glesare vattring; skulderfjädrar: de längre svarta med grått vattrade bräm, de yttre i utfanet svarta, bildande en stor svart fläck på övre delen av vingens sida, vid roten brunsvarta med vit vattring; kors mörkbrunt med mörkbrun och vit fin vattring och inblandade brunsvarta nötta fjädrar med vattrade brämtrakter; övre stjerttäckare spetsiga, de längre utåt brunsvarta, inåt brungrå med hvita bräm, de mellersta grå med svartbruna spoltrakter. Stjert lång, spetsig; stjertpennor 8 par, 1:a 108 m.m. > 8, spetsiga, svarta med mörkbruna spolar, 2 till 4 utåt svarta med hvita kanter, 3 till 7 med långsgående grått band, infan brungrått, de yttre grå med hvita utkanter och svartgrått i utfanets spoltrakt. Bröst framtill vitt med gulhvita bräm, baktill vit med brungrå, fin vattring; sidor med vit och svart vattring, baktill är den svarta färgen övervägande; mage vit med brungrå fin vattring, hvilken saknas vid sidorna om anus; undre stjerttäckare svarta, åt sidorna med hvita brämtrakter; slaksida gulvit, bakom denna vid stjertroten svart. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar, gråbruna; handpennor: 1 liten, spetsig, smal, gråbrun; stora 9, gråbruna med bleka kanter, utfan och spetsar mörkbruna, spolar brunhvita, mot spetsarna bruna; armpennor 10: 1—2 svartgrå, mot spetsen och vid utkanten vattrade, spetsar rosthvita, 3—10 i utfan gröna, mot spetsen svarta, spetsarna hvita. Spegel grön med violett glans, ram upptill svart, framtill rödbrun, baktill svart och vit; armbågspennor 5: 1 till 4 > armpennorna, 3 längst, 1 i utfanet grönsvart med gråvit spoltrakt, infan gråbrunt, mot spetsen svart brämtrakt, 2 till 5 grå med svarta och i infanet mörkgröna spoltrakter med skarpa gränser; överarmpennor gråbruna; handtäckare gråbruna med bleka kanter, de små brungrå med hvita kanter och prickar; armtäckare ljust brungrå, spetsar rödbruna, inåt vattrade, bildande ett snedt band å vingen; de mellersta och kanttäckare ljust brungrå; undre handtäckare grå; undre armtäckare grå med hvita spetsar; undre kanttäckare brungrå med vitt spetsbräm; undre överarmtäckare hvita, gråbrunt spräckliga, långa. Fötter mörkbruna; skenben fjäderklädt nästan till hället. Tars något hoptryckt, framtill med sköldar, sidor och tarssula nätteknade; tår: $3 > 4 > 2 > 1$, som har smal simflik; klor brunsvarta, krökta, 3 vidgad $> 2 > 4 > 1$.

2. *Hane, gammal*, 26 maj, Stockholms skärgård,

Liknar den föregående. Ögonbåge tydligare, grå.

3. *Hane, gammal*, 25 april 1872, Göteborg, enl. A. W. MALM.
Stjertens längd vid sidan 85 m.m.

4. *Hona*, 15 juni, Gotland.

Näbb svart. Huvud ovan gråbrunt med små svarta fläckar, undertill ljusbrunt. Framhals med svartbruna fläckar; kräva gråbrun, brunfläckig;

halsrygg gråbrun. Skulderfjädrar, kors och övre stjerttäckare bruna med roströda kanter och fläckar. Stjert spetsig; stjertpennor 8 par, bruna med oregelbundna, ljusare gulbruna streck i utfanet och tvärband. Bröst gråbrunt, brunfläckigt; sidor bruna med ljusare gråbruna fjäderkanter och stora långsgående fläckar; undre stjerttäckare gråbruna, brunfläckiga. Handpennor: stora 10, bruna med ljust brungrå spolar; 2:a längst, de inre med ljusgrå spetsar; armpennor 10, bruna, närmast den hvita spetsen i utfanet svarta, 10:de med en ljusgrå fläck i utfanet; armbågspennor 3: 1:a i utfanet med ojemna fläckar; handtäckare bruna med gulröda spetsar; arm- och kanttäckare med svagt gula spetsar; undre armtäckare, de större med hvita och bruna tvärband, de övriga bruna med vitt bräm; undre överarmtäckare vitgrå med gula fläckar. Fötter blygrå. Klor svarta, $3 > 4 > 2 > 1$, som når marken.

5. *Hona, i ruggning*, 8 maj, Stockholms skärgård, HOFFSTEN.

Liknar den föreg. Haka gulvit. Hals rostgrå med mörkbruna fläckar; kräva brungrå med rosthvitt bräm; halsrygg mörkare. Rygg och skulderfjädrar svarta med rostbruna brämtrakter och inblandade svartbruna med grå kanter, hvita och rosthvita täckta bågformiga band; kors svartbrunt med hvita och rosthvita brämfläckar; övre stjerttäckare svartbruna med rostbruna fläckar och bräm, de yttre mörkt gråbruna med fläckar och nötta bräm hvita. Stjert spetsig; stjertpennor 8 par: 1 brunsvart med bräm och band rostbruna, i utväxt, 1 gammal, mörkt gråbrun med rosthvita kanter och band, 2 ny, lika med 1, de övriga mörkt brungrå med hvita band och bräm. Bröst vitgrått, bakåt och mage brungrå med hvita brämfläckar; undre stjerttäckare hvita med mörkbruna, på gränserna rostgrå fläckar. Tumvinge gråbrun; handpennor med bleka spetsar, $1 = 2 > 3$, de inre med hvita och grå spetsbräm; armpennor mörkbruna med hvita spetsbräm och utkanter samt hvita och rostgula band; armbågspennor svarta med gråbruna kanter och hvita spoltrakter; handtäckare gråbruna med hvita kanter, de små med hvita bräm; armtäckare gråbruna, kanter hvita, de mellersta och kanttäckare nötta med samma färger, men blekare. Fötter svartbruna (torra).

6. *Hona, sommardräkt*, 9 augusti, Karesuando, W. v. WRIGHT.

Huvud ovan svart med kastanjebruna brämtrakter; huvudets sidor gråbruna med svarta spolfläckar; haka rosthvit, bakåt med spolar och spetsfläckar svarta; kräva gråbrun med rosthvita, nästan täckande, breda bräm. Rygg brunsvart med rostgrå och rostbruna bräm, fläckar och spetskanter. Bröst lika med krävan; sidor mörkbruna med rostgula och rosthvita bräm och fläckar; mage, undre stjerttäckare och slaksida gråbruna med hvita och rosthvita bräm. Spegel gråbrun, svartfläckig, ram framtill rostgul, baktill vit; armbågspennor svartbruna med bortnötta (hvita) bräm.

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♀	5 ♀	6 ♀	7 p.	8 p.	9 ♀ p.	10 ♂ j.	12 ♂
Längd	—	—	662	520	—	—	—	c. 220	—	—	—
Huvudets längd	c. 113	—	108	—	c. 99	c. 95	43	—	67	108	108
Näbb, längd till pannan	52	51	—	45	41,5	44	19	21	18	54	52
» » » munvinkeln	61	59	—	54	54,5	51	21	25,5	33	61	60
» » från spetsen till näsborrarna	41	45	39	—	35,5	35	13	18	20,6	41	41,3
» höjd vid roten och pannvinkelns spets utom för nr 8 ...	21	19,5	—	21	18,5	18	8	12	13	20	21
» » » näsborrarna	15	14	14,5	—	13	14	6,5	9,5	11	17	16
Gapets bredd	17	14,5	—	—	12	14	6,5	8	10	16	15
Näbbets bredd vid roten	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—
» » » näsborrarna	17,3	16	—	—	15	16	7,3	—	11	17	15,5
» största bredd framtill	19,5	18	—	18	18	18,3	7,9	9,5	11,5	19	18,5
Näbbnagelns bredd	7	6	—	6	5,8	5	5,1	4,5	6	6,5	6
» längd	9,5	9,5	—	—	9,5	8,5	5,8	—	6	9	10
Näsborrar	7×3	7×3	—	—	5×2	4,5×1,5	1,5×0,6	3×0,8	2×1	—	5×2
Vingens längd, direkt	272	249	260	239	237	244	—	—	—	255	260
Vingbredd	—	—	880	820	—	—	—	—	—	—	—
Tumvinge	103	103	—	—	89	89	—	—	—	99	93
Stjert, längd	190	187	187	118	103	100	30	30	34	113	119
Stjertspets bakom vingspetsarna	c. 105	c. 127	101	—	c. 30	c. 35	—	—	—	c. 45	c. 42
Tars	42	36	—	40	38	36	20	24	29	41	40
Mellantå med klo	55	55	—	50	51	51	23,5	25	33	55	54

7. *Dundrägt*, 17 juni, Roma, Gotland.

Näbbås rät, men vid midten uppåt bugtad. Pannvinkel avrundad. Huvud ovan mörkbrunt; ögonbåge bred, gråhvit; ögonvrå svartbrun och vit med mörkbrunt band; tinning brunhvit med mörkbrunt band; huvudets sidor brunhvita med rostbrun fläck å örontrakten; haka vit. Sidhals och kräva gråhvita; halsrygg mörkbrun. Rygg och skuldror mörkbruna med ett långsgående hvitt band vid hvardera sidan; övre stjerttäckare och stjert mörkbruna. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare hvita; slaksida mörkbrun med vit fläck. Fötter svarta; skenben hvitt, uttill mörkbrunt.

8. *Dundrägt*, Rügen, C. MÖLLERS samling.

Näbb svart, framåt vidgadt, näbbnaglar bruna. Käkrot hög; höjden i tab. uppgiven efter mätning vid sidovinklarna. Pannvinkel avrundad. Huvud ovan gråbrunt; ögonbåge från näbbets sidovinklar till nacken gråhvit; ögonvrå mörkbrun; huvudets sidor gråhvita med ett gråbrunt streck från ögat ned till nacken och ett band av samma färg från ögonvrån till nedre delen av nacken; ansigtsrand framåt bågformig; haka gråhvit. Fram- och sidhals gråhvita; kräva brungrå; halsrygg gråbrun. Rygg, skuldror, kors, övre stjerttäckare och stjert mörkbruna. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare gråhvita; bakom vingarna en vit fläck, en sådan å slaksidan. Vingor mörkbruna med ett snedt gulhvitt band framom deras bakre spetsar. Fötter svartbruna; tår $3 > 4 > 2 > 1$; klor $3 > 2 > 4 > 1$, gråbruna, krökta, skarpa, 3 vidgad.

9. *Dundrägt*, 11 juli, Furilen, Gotland, MEVES.

Större än de förra. Mörkbrun och vit, utan gult. Näbbås rät, vid midten föga uppåt bugtad. Huvud ovan mörkbrunt; ögonvrå gråhvit, vid näbbet upptill med gråbrun fläck; tinning gråhvit med mörkbrunt band; huvudets sidor gråhvita; örontrakt mörkbrun; haka vit. Framhals och sidhals samt kräva gråhvita; halsrygg mörkbrun. Rygg mörkbrun, vid hvardera sidan en långsgående rad av små, hvita fläckar, kors mörkbrunt, vid sidan ett hvitt band; skuldror, övre stjerttäckare och stjert svartbruna, fjäder-spetsar utskjutande. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare hvita. Vingor mörkt gråbruna, bakre randen vit. Fötter i torrt tillstånd svartgrå; skenben utåt mörkbrunt med vit fläck. Tars framtill med små sköldar, för övrigt nätteknad; tår $3 > 4 > 2 > 1$, som ej når marken, den har en smal simflik; klor gråsvarta.

10. *Hane*, årsunge, 15 september, Mörkö.

Näbb i torrt tillstånd svart. Huvud ovan rostgrått med svarta spoltrakter; huvudets sidor rostgrå med svarta spetsfläckar; haka vitgul. Hals ovan rostgrå med gråbruna spetsfläckar, nedtill och kräva gråhvita av breda bräm, rosthvita spoltrakter och utom dessa breda, mörkbruna, nästan täckta band. Rygg svart med bräm och smala tvärband hvita; skulderfjädrar svarta med hvita och rostgula bräm och tvära, smala band; kors svart med hvita smala tvärband och kanter; övre stjerttäckare brunsvarta med bräm och sneda band hvita. Stjert brunsvart med hvita och rosthvita bräm och ore-

Nº	1 a, b	c	2 a	b	c	d	e	f	3	4	5 a	b	c	6 a	b	c	d	e
Äggets längd.....	54,9	53,8	57	55,8	55,7	55,5	54,6	54,5	56	51,8	53,4	52,1	51,9	56	55,25	54	53,75	51,75
» tjocklek	38	38,2	37,5	37	39,6	39,5	39,5	40,3	39,8	36,3	36,8	37,8	37,5	38	39	39	39,25	39,5
» spets.....	16,9	15,1	19,5	18,8	16,1	16	15,1	14,2	16,2	15,5	16,6	14,3	14,4	18	16,25	15	14,50	12,25
» reducerade längd	1,44	1,4	1,52	1,5	1,4	1,4	1,39	1,35	1,4	1,43	1,45	1,38	1,38	1,47	1,42	1,38	1,37	1,31
» rektangel	2086	2036	2138	2065	2206	2192	2157	2096	2229	1880	1965	1969	1946	2128	2155	2106	2110	2044

Ägg. Gotland, 5 kullar $\frac{2}{5}$ — $\frac{4}{6}$, 42 st.: 48—57×34—40; med. 52×37, HOLTZ. Danmark?: 52—49×38—40, COLLIN.

gelbundna tvärband; stjertpennor 7 par, spetsiga. Bröst hvitt med brungrå, mycket täckta fläckar; sidor mörkbruna, med bräm och sneda band hvita; mage med hvita bräm- och gråbruna spoltrakter; undre stjer ttäckare och slaksida hvita med gråbruna fläckar och band. Vingar mörkbruna med blekare spolar; de inre handpennorna med brunnhvita spetskanter och bräm. Spegel mörkgrön, ram främst rödbrun, ovan svart, der ovan brungrå, nedtill svart, baktill vit och överst vitgul; de mellersta armtäckarna grå med gråhvita bräm; kanttäckare grå med hvita kanter.

11. *Hane, andra året*, 1 juli, Öland, KOLTHOFF.

Liknar den gamla hanen. Näbb svart. Huvud ovan svart med brunt bräm; huvudets sidor rostgrå, nedtill blekare, svartfläckiga; haka rostgrå. Hals ovan rostgrå, svartfläckig, nedtill rostgrå och vit med mörkbruna tvärfläckar; kräva lika med halsen, små fläckar nedtill mest täckta, krävans sidor svarta med vit vattring; halsrygg mörkgrå. Rygg svart med hvita smala tvärband och vattring samt vitgrått bräm; skulderfjädrar svarta med gråbruna brämtrakter och rostgrå till hvita bräm och inblandade vattrade fjädrar; kors svart med gles vattring; övre stjer ttäckare svarta med vitt och rostgult bräm; stjer tpennor: 1:a paret svarta med fina grå kanter, 2 brunsvart, rostgrå kanter, de yttre med hvita bräm och tilltagande grått. Bröst, mage och slaksida hvita av breda bräm, mot roten svagt vitgrå; sidor: framtill breda band och rostgrå bräm och tvärband samt inblandade svarta fjädrar med vit vattring; undre stjer ttäckare hvita och rosthvita med svarta fläckar och gråspräckliga. Spegel lika som hos föregående, ram framtill rostbrun med vit kant; de mellersta, inre armtäckarna med hvita fina tvärband, de övriga grå med hvita, fina kanter.

Ägg. Ovata, ljust grågröna, släta.

1. 6 juni 1869, Muonioniska, KNOBLOCK. Matta, vitgrå.
2. 8 juni 1872, Muonioniska.
3. Juni 1868.

4. Juni 1869, Muonioniska, KNOBLOCK. Skalet på tvären till stor del remnadt strax före äggets värpning.

5. 6 juni 1861, Gotland, THUNBERG.

6. 1875, Gotland.

Stjertanden har erhållits på Grönland vid Fiskenas, Julianehaab, och Omanak, HOLBØLL; vid Godhaven, WALKER, 1860; ore-gelbunden, men ej sällsynt, enligt REINHARDT hos DRESSER.

Kommer till Island d. $\frac{17}{4}$ — $\frac{27}{4}$; häckar ej sällan vid Myvatn i början av maj, har bo under videbuskar; honans läte 'kree', hannels 'errr', FABER.

På Färöarna förekommer hon ej sällan om sommarn, H. C. MÜLLER.

Kommer till Ostfinmarken i början av maj; bortflyttar i slutet av sept.; bo med 7 ägg, doldt under pilbuskar, funnet d. $\frac{13}{6}$; träffas på sumpiga platser; är bygd av grovt torrt gräs, blad och av moderns dun, hvaruti hon lägger 10 ägg. På hösten i Varangerfjorden talrik, SCHRADER. Häckar i N. Norge och i fjell-trakterna, sparsammare söderut och längs kusten; talrik i Tananelvens övre lopp. Ungar äro ej flygga förr än $1\frac{1}{2}$ —2 veckor senare än *A. bosc.*, BARTH. Häckar vid Ålesund, BENZON hos DRESSER. I Norges inre trakter under flyttning, häckar spridd i låglandet och upp till 'polcirkeln', DRESSER. Erhållen i Gudbrandsdalen av BARTH sommaren 1861; Fogstuemyren och andra ställen på Dovre; kallas på Jæderen Græsand, BARTH. Hon ansågs temligen sällsynt; i Kristianiafjorden, RASCH, 1838; isynnerhet unga foglar komma dit i aug., slå sig stundom tillsammans med Ankor;

få stanna kvar vid södra kusten under vintern. Häckar sparsamt vid havskusten på Hvalöarna, under flyttning talrikare, COLLETT, 1864—66.

Är en av de tidigast häckande foglar, som förekomma i Muonioniska och högre upp mot fjellet samt i Kautokejno; hon bygger sitt bo på myrarna och har 8—9 ägg i första veckan av juni månad, enl. en uppteckning av KNOBLOCK. Häckar i juni i Finmarken och Lappland, BALDAMUS, 1858. Är här och der i lappmarkerna ej sällsynt; en, erhållen d. 10° 1845, hade förtärt blåbär; häckar vid Tjomotis och Kvickjock, men ej i stort antal, LÖVENHJELM, 1843—45. Häckar i Jemtland, erhållen vid Ånnsjön, GRÖNDAHL, SAHLIN, OLSSON, 1882.

I Upsalatrakten sällsynt, MESCH, 1844. På Vermdö mycket sällsynt flyttfogel, följande Alfogeln, ÖDMANN, 1792. Häckar sparsamt å de utanför Sandhamn närmast liggande holmarna. Fulla äggkullar äro här funna d. 12°, 20°, 29° och 5°. De kullar, som tagits d. 20°, voro betydligt ruvade. Äggen i de flesta ruvade kullar äro 10. Vid Sandhamn sågs d. 7° 1884 ett bo med 6 ägg. Den 1° omkring kl. 1 e. m. sågs en flock Stjertänder om 15 st. flytta under svag V. bris med kurs från NO. till SV. och en timme senare ytterligare en mindre flock om 7—9 st. — 'Många andra sjöfogelsflockar' än de, hvilka på sina ställen i detta arbete omtalas, 'både större och mindre, hava varit synliga här sedan början av augusti, men på så långt avstånd, att man icke med någon säkerhet kunnat bestämma den art de tillhört.' — 'På grund av anförda data och med stöd av förut gjorda iakttagelser och härvarande gamla jägares sammanställande utsago tyckes temligen säkert framgå, att vindens riktning eller styrka icke spelar någon roll, åtminstone icke någon stor, vid simfoglarnas flyttning, och att de taga vinden så, som det faller sig. Under styvare bris

flyga de dock lägre och under svagare högre. De flyttfoglar, som, vid affärden söderut, draga här förbi, följa i allmänhet långs efter kusten, d. v. s. med riktning ungefär från NO. till SV. Följes kusten hela vägen, hvilket är troligt, är riktningen något annorlunda på andra håll. Den är, t. ex., då utefter kusten av Helsingland från N. till S. och utefter Östergötland, Småland och en del av Bleking ungefär från NNO. till SSV. — Endast under hösten har man här iakttagit, att foglar törna mot fyrrutorna och detta *alltid under tjocka* eller *disig* luft, som oftast uppstår med vindar mellan S. och O. Då disig luft råder, törna de dock under *alla vindar* hela nätterna igenom, likvisst *mest* under *stiltje*. Smärre fogelararter kunna icke sällan tagas levande, under det de med otrolig ihärdighet flaxa mot fyrrutorna, hvilka de tyckas ej vilja lemna. Enligt fyrbetjeningens utsago äro de foglar, som törna, vanligen: Snöskator, Starar, Kungsfoglar, Röd-stjertar, Sånglärkor, Snösparvar m. fl. smärre sångfoglar. Mera *sällan* förolyckas Gräsänder, Alfoglar, Svärter och Prackor. En natt hade icke mindre än 56 st. Snösparvar förolyckats mot Grönskärs fyrrutor. Om det väderstreck, hvar emot de fyrrutor vetta, mot hvilka foglarna mest törna, har jag — troligtvis genom missuppfattning — erhållit något mot hvarandra stridande uppgifter', allt enl. på framställda frågor meddeladt yttrande av O. EKBOHRN.

I Stockholm säges den vara rar, torgföres dock ej sällan; erhållen i Lilla Värtan, WIKSTRÖM, 1839. I Hjelstaviken om hösten ej fåtalig, men skygg, ENGELHART, 1873. I Nerike höst och vår, LÖVENHJELM, enl. meddelande 1846 av LUNDBORG. I Örebro län sällsynt under vår och höst, erhållen d. 29° 1841, HÖGBERG, 1868. I Kil sparsam på flyttning, LÖVENHJELM, 1864. Erhållen på Mörkö, EKSTRÖM, 1828-32. I Södermanlands yttre skärgård un-

der vår och höst ej sällsynt; om våren slår hon till bulvan, SUNDSTRÖM, 1872, och hos DRESSER. Under våren i Nyköpingstrakten, LINDQVIST. I Tåkern sparsamt häckande; nästan hvarje höst på flyttning, C. M. S., 1879. I Norrköpingstrakten sällsynt; häckade ej. En ruggande hane sköts under en andungsjagt vid Leonardsberg i juli, enl. meddel. av LUNDBORG. I Bråviken sällsynt, LUNDBORG, 1864.

I Vestergötland sällsynt, GADAMER, 1858. Häckar ej i Hornborgasjön, men under okt. äro unga foglar der vanliga, enl. meddel. av KOLTHOFF. Under flyttning oftare i S. än i N. delen av Bohusläns skärgård; kommer i apr. och från medlet av sept. till medlet av okt., W. v. WRIGHT, 1851. Vanlig under senhösten, enl. meddel. av KOLTHOFF. Vid Göteborg erhållen d. $\frac{1}{8}$ och d. $\frac{25}{4}$ 1852, MALM, 1877.

I trakten av Jönköping under flyttning, TIMM, 1870. Häckar i Kavsjö och vid Vidöstern, RYDHOLM, 1878.

På Gotland, enl. ANDRÉE, 1841, sällsynt på flyttning; var vanlig och häckade, enl. WALLENGREN, 1853, och HOLTZ, 1868, men teml. sällsynt häckande, enl. KOLMODIN, 1871. På Öland under höst och vår, WESTERLUND, 1855; temligen allmän vid Ottenby, MEVES, 1868; ung fogel erhöles der d. $\frac{1}{5}$ 1878, enl. meddel. av KOLTHOFF. Vid Kalmar ej sällsynt isynnerhet om hösten, TISELIUS, 1868. Erhållen i Bleking, enl. meddel. av C. G. RÄÄF.

Häckar i N. Skåne, NILSSON, ÅSTRÖM. I NÖ. Skåne vår och höst sällsynt, WALLENGREN, 1849, GADAMER, 1852. Erhöles i Kristianstad våren 1844, enl. samtidigt meddel. av fr. C. WELLER. Förr temligen allmän i Luggude härad på drag, men 'ej numera', G. JÖNSSON, 1881. Ej sällan ligga 5—6 ute på sjön vid Lomma, vid oväder flyga de upp i ån, ÅSTRÖM, 1859. Vid Fogelvik erhållen d. $\frac{2}{6}$ 1840 och $\frac{26}{9}$ 1842, enl. samtid. meddel. av N. BRU-

ZELIUS, samt d. $\frac{1}{9}$ 1843, och vid Malmö d. $\frac{21}{9}$ 1870, $\frac{14}{10}$ 1875, enl. meddel. av EURENIUS. Vid Ystad ej sällsynt, dock träffar man oftast unga foglar; d. $\frac{2}{3}$ 1883 erhöles 2 gamla hanar vid Hammar, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Häckar på flere ställen i Danmark. Få häcka vid Ringkjøbings-fjord, på Fiilden m. fl. ställen. Under flyttning talrikast, mest parvis eller i små flockar, KJÆRBÖLLING, 1850—52. Häckar allmänt på Jutland, Hesselö, Möen, Lolland i maj och början av juni, BENZON hos DRESSER. På Sylt, Föhr och Amrum fångades år 1877 tillsammans 12,206 st., Jahresb. Iakttagen på Sylt, GRUSNACK, THIELE, 1878; 1880 fångades på Föhr 314, på Sylt 1,631, på Amrum 2,303 eller tillsammans 4,253, Jahresb.

På flyttning i Hertigdömena ej sällsynt, BOIE, 1819; häckar sällan, under hösten talrik isynnerhet på Nordsjön, ROHWEDER, 1875. År 1876 på drag om sommaren; hösttag d. $\frac{28}{8}$ till $\frac{24}{10}$; vid Flensburg 1878 regelbunden om vintern, Jahresb. I SV. Tönderen på drag, J. P. MÜLLER, 1876.

Häckar vid Uleåborg, DRESSER, och är allmän. I trakten av Kuopio under flyttning, få häcka liksom i Uskela, J. v. WRIGHT, 1857. Häckar allmänt i Karelen, NORDMANN. I trakten av Helsingfors om våren talrik, häckar ute på klipporna i havet, M. v. WRIGHT, 1847. Den $\frac{2}{3}$ 1850 erhållen, möjligtvis från Helsingfors, av BONSDORFF, SCHLEGEL, 1866. Flere uppgifter äro samlade av PALMÉN, 1873. Erhållen på Åland, THUNBERG, 1798, d. $\frac{1}{8}$ 1872 erhöles en ruggande hane, R. S., 1864, en uppgift som återfinnes hos DRESSER.

Mycket talrik vid Arkangel, häckar, ALSTON, BROWN, 1872; mycket allmän under sommaren, SEEBOHM, 1882; erhållen d. $\frac{30}{6}$ 1860, $\frac{29}{6}$ 1861, SCHLEGEL, 1866, häckar i N. Ryssland, SABANEJEW, och i sydliga trakter, PALLAS, 1811. I S:t Petersburgs guvern.

från vårens början till hösten talrik, BRANDT, 1880; på flyttning mycket vanlig, men häckar sällan, enl. nyaste underrättelser av E. BÜCHNER, 1885. Iakttogs i Techlefer 1853, SEIDLITZ, 1860. Vid Dorpat och Matzal-viken talrik, isynnerhet om våren, enl. RUSSOW, 1880, som säger, att den undviker öppna havet. Häckar i Kurland, dunungar erhållna, GOEBEL, 1873.

I Polen allmän under flyttningstiderna, få häcka, TACZANOWSKI. I Charkow vid medlet av mars, bortflyttar i sept., CZERNAY, 1852—55. Tillbringar vintern omkring Svarta och Kaspiska haven; återvänder tidigt, PALLAS, 1811. På Krim talrik, TAYLOR, 1872.

Iakttagen vid Zylma, lägre Petschora, första gången d. $\frac{1}{5}$; flere tusen sågos. Då isen här d. $\frac{2}{3}$ gick upp, sågos flere flockar flyttande N.-ut; häckade nordligare 3 veckor senare talrikt, SEEBOHM, BROWN, 1876. Flyttande i Uman 1867 d. $\frac{2}{3}$ — $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{9}$ — $\frac{1}{10}$; 1868 $\frac{3}{5}$ — $\frac{1}{4}$, $\frac{2}{9}$ — $\frac{2}{10}$; 1869 $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{4}$, $\frac{1}{9}$ — $\frac{1}{10}$, GOEBEL, 1871. Erhållen d. $\frac{2}{8}$ i Ural, 63° n. br., vid berget Haphartne-Tump, BRANDT, 1875. Allmän vid sjöarna i Kirgisstepperna. I mellersta Ryssland och Perm i början av april och flyttar först av alla simfoglarna i slutet av aug. och sept. Häckar i slutet av maj. Ägg 6—9, EVERS-MANN, i S. Ryssland under vintern, NORDMANN, DRESSER. Häckar på Kirgisstepperna i Astrakan, mindre allmän än *A. boscas*, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880; allmän stannfogel, SEEBOHM, 1882.

Vid Jenissej en av de allmännaste Änderna. Bo med 6 ägg erhöles d. $\frac{2}{9}$, SEEBOHM, 1879. Sedd vid Emba och Bukhara; 9 st. erhöles d. $\frac{1}{5}$; övervintrar i Bukhariet, men då de små sjöarna i stepperna tillfrysa, drar hon sig något åt S., LEHMANN, BRANDT, 1852. Vid Alakul, Obdorsk, i juli, Marakul, FINSCH, 1877; på flyttning och om vintern i Turkestan, SEVERZOW, 1876. i Obs om-

råde mycket vanlig, FINSCH, 1877. Häckar vid Boganida; i Stanowoibergen på flyttning d. $\frac{2}{6}$, v. MIDDENDORFF. I Irkutsk d. $\frac{2}{4}$ 1858, vid — 6 till 8°, RADDE; vid Kalussutajefsk fångade en kosack den på krok med kalvlever till bete, RADDE. I Daurien under flyttning, DYBOWSKI, PARREX. I Amurlandet sällsynt, enl. v. SCHRENCK. Vid Suifun erhöles ♀ d. $\frac{1}{10}$ 1879, ♂ d. $\frac{1}{4}$ 1880, DÖRRIES, BOLAU, 1881. I Ö. Sibirien på genomtåg vanlig; kommer i sista hälften av april och midten av okt., TACZANOWSKI, 1873. På Kamtschatka och dess öar allmän, PALLAS.

Häckar i flere trakter av Tyskland ej sällsynt, men vida sparsammare än Gräsanden, NAUMANN; å Östersjöns tyska kust om sommaren ensam; i Mittel-Oderbruch, såsom det säges, häckar hon sällan, BORGGREVE, 1869. På Darserort iakttagen i sept. 1857, v. PREEN, 1858. Vid Danzig höst och vår; d. $\frac{1}{10}$ 1849 en hane med nästan slutad ruggning; en ung hane hade d. $\frac{1}{11}$ samma år ruggningen mindre fulländad; en annan hade d. $\frac{1}{11}$ nyss börjat den; unga honor bytte d. $\frac{2}{5}$ 1846 och d. $\frac{1}{10}$ 1849 alla stjerpenorna; gamla honor funnos ruggande höst och vår, såsom d. $\frac{2}{4}$ och $\frac{1}{11}$, d. $\frac{2}{7}$, BÖCK, 1850. Förekom i Charkow-sjön, B. v. MÜNCHHAUSEN, 1857. Flyttade i trakten av Schwerin, häckade 1858, v. PREEN, 1856—58. Flyttar talrikt över Pommern; funnen häckande på en landtunga mellan salt och sött vatten, hade på en mullvadshög bo av tång, *Fucus vesiculosus*, med bädd av fint dun, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1823. I Pommern, GOEBEL. I Neuvoerpommern 1877 regelbunden över sommaren, Jahresb. Skall hava häckat, QUISTORP, 1868; vid Hindenburg 1878 på drag, Jahresb. Häckar på Rügen vid Stettin och i Hinterpommern, HOLLAND, 1871. I Ö. och V. Preussen talrik, häckar vid Thorn och Elbing, RATHKE, 1846. I Mark på tåg teml. talrik, ej sällan häckande, VANGEROW, 1855; teml. vanlig på flyttning, häckar även,

SCHALOW; träffas här stundom, BOLLE, 1879. Häckade 1880 vid Chorin, Georgenhof, Peitz och vid Rathenow, der hon häckade talrikt, likasom i trakten av Brandenburg a. H., SCHALOW, 1881. Vid Rathenow 1880 på ängar och norr derom talrikt häckande; friska ägg d. $\frac{1}{3}$, Jahresb. På flyttning i trakten av Saabor, TOBIAS, 1879. I Anhalt häckande vid Diebzig, BALDAMUS, 1852; vid Klieken, på Elbe och Mulde, PÄSSLER, 1856. Häckar vid Braunschweig ej talrikt; d. $\frac{2}{3}$ 1859 träffades bo med 11 färskas ägg, R. BLASIUS, 1862. Vid Stiege flyttfogel; 1878 oregelbunden på flyttning; vid Vorwohle 1878 träffad d. $\frac{2}{3}$; vid Cronenberg regelbunden under vintern 1877; vid Altenkirchen 1879 regelbunden på flyttning; vid Grossenhain 1878 regelbunden på flyttning; d. $\frac{5}{4}$ vid Naundorf. Vid Grasberg 1878 iakttagen, Jahresb. Ej sällsynt i Münsterlandet, BOLSMANN, 1852, ALTUM, 1863. I trakten av Mühlheim nära Köln, RUHL, 1852. I Nassau på Rhen och Main vid Bieberich och Hochheim med flere ställen under flyttning, RÖMER, 1863. I Arnsberg endast tillfällig, SUFFRIAN, 1846. I Schlesien årligen tidigt om hösten; redan i aug. innan ruggningen är fulländad, GLOGER, 1833. I Trachenberg 1878 teml. talrik, Jahresb. Häckade 1867 vid Kunitz-sjön, vid Liegnitz 1867, A. v. HOMEYER. I Wupperthal, HOPFF, 1850. I Neuwied om vinter och vår talrikast, i slutet av mars och början av apr., BRAHTS, 1855. I Kurhessen på flyttning, SCHWAAB, 1851; i Niederhessen likaledes, ej talrik, SEZEKORN, 1861. Vid Halle a. S. regelbunden på flyttning, E. REY, 1874; Schlotheim, N. Thüringen, LUNGERSHAUSEN, 1853. Saknas i Ö. Thüringen, LIEBE, 1878. Vid Rentendorf nära Jena i febr. 1830, BREHM, 1833. I Wetterau på flyttning i mars, början av apr., okt., nov., ej talrik; ett par syntes d. $\frac{2}{3}$ på en skogssjö, stannade der 4 dagar, innan det drog vidare, C. JÄGER, 1858—64.

Häckar vid Bodensjön och Federsee, K.-WARTHAUSEN, v. HEUGLIN, 1850. Temligen sällsynt under vintern på lägre Bodensjön, WALCHNER, 1835. Omnämnes från Würtemberg, CALWER, 1853. I Bayern på flyttning d. $\frac{1}{7}$ 1853; under efterhösten 1853 erhöles ett par på Bischoffsweiher; vid Neuhaus d. $\frac{10}{4}$ 2 st., d. $\frac{26}{4}$ 3 st.; 1854 kom d. $\frac{14}{10}$ en flock, hvarav 11 st. buro praktdrägt; draget varade till slutet av okt.; började på våren 1855 d. $\frac{1}{3}$ och varade till d. $\frac{2}{4}$, och dagligen sågos flockar om 14—24 st. och deröver; 1856 kommo de första d. $\frac{9}{3}$ till $\frac{28}{3}$, draget var livligt, och mer än 30 st. syntes d. $\frac{1}{7}$; kom 1857 d. $\frac{9}{3}$; 1858 d. $\frac{18}{3}$ på Aisch, antalet ökades till d. $\frac{29}{3}$, fans kvar till $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{7}$. I mars komma ofta flockar om 80—160 st., fåtalig i maj 1863. I Mittelfranken 1858 i slutet av febr., i mars och få i apr.; kommo åter i okt. och nov. ofta i stora flockar, såsom ovan är nämndt, JÄCKEL, 1854—64. Höchstadt a. d. A. iakttagen d. $\frac{20-23}{4}$ 1871, G. v. KOCH, 1872. I Schwaben och Neuburg hvarje vinter, men ej talrik såsom på Donau, Wörnitz och andra ställen; i Minthal sällsynt, oftare på sjöar i Oberland och i Memmingen, LEU, 1855. I Mindel- och Kamelthal sällan på flyttning, LANDBECK, 1855.

Visar sig i små flockar under alla vintrar på sjöarna i Schweiz, erhållen i nov., febr., mars, är mycket skygg, MEISNER, SCHINZ, 1815; övervintrar, men är talrikast om våren, SCHINZ, 1838. I St. Gallen och Appenzell, ej sällan på Bodensjön och vid Rhen, STÖLKER, 1867. I Ticino under nov.—mars, RIVA, 1865. I Genève-dalen om hösten regelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1856.

I Böhmen häckar hon på två ställen nära Frauenberg; på flyttning sällsyntare än *A. pen.*, A. FRITSCH, 1872. I Mähren och Schlesien under flyttning, SCHWAB, 1854. Kommer till Galizien och Bukowina i okt., nov.; flyttar tillbaka i mars, ZAWADZKI, 1840. Vid Krakau parvis d. $\frac{6}{4}$, under det vattnen i allmänhet

voro istäckta, WODZICKI, 1855. I Österrike, FINGER, 1857; iakttagen på några ställen d. $\frac{11}{2}$ — $\frac{8}{3}$, $\frac{14}{3}$ — $\frac{8}{12}$, K. FRITSCH, 1874. Sågs på mellersta Donau, E. v. HOMMEYER, 1879. Vid Wien på Donau om höst och vinter talrik, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Synes hava erhållits i trakten av Salzburg, enl. v. TSCHUSI, 1875—77. Erhållen i Neusiedlersjön, v. PELZELN, 1871, Gr. MARSCHALL. Talrik om vintern i Vorarlberg, BRUHIN. Kommer till Tyrolen i okt., nov.; övervintrar, bortflyttar i febr., ALTHAMMER, 1857. I Furt-Teich d. $\frac{12}{4}$ 1864, BL. HANF, 1865. I mindre antal vid Mariahof 1871, HANF, 1872; år 1880 kommo de första 6 st. d. $\frac{10}{4}$; 1881 d. $\frac{9}{3}$ 3 st., d. $\frac{11}{4}$ 8 st.; iakttagen d. $\frac{30}{10}$, $\frac{31}{10}$, Jahresb. Kom d. $\frac{11}{3}$ 1859 till Neustadt, Krain, SEIDENSACHER, 1860. Vid Stadlhof 1880 flyttfogel, träffad d. $\frac{25}{3}$, Jahresb. Häckar i Siebenbürgen i sällskap med Skedand på betesmarker och ängar nära sjöar och kärr, LANDBECK, 1842. Förekommer i Herzegowina, K. BAYER, v. TSCHUSI, 1881.

Träffas i Holitsch, Ungern, är mycket angenäm i sina rörelser, FINGER, 1856. I Hvita moraset, söder om Pest, BALDAMUS, 1850. Anses i Transsylvanien ej allmän, sedd vid Mezöség vid Záh, DANFORD, BROWN, 1875.

Häckar i Oldenburg, enl. NEGELEIN, 1853; år 1878 regelbunden om sommar och vinter. Torgförd med andra Änder i Hamburg d. $\frac{18}{12}$ 1877, Jahresb.

I Holland allmän under flyttning; vid kusten erhållen d. $\frac{15}{2}$ 1860; i Kralingen d. $\frac{26}{2}$ 1861; Overijssel d. $\frac{16}{2}$ 1861; i Zuidersjön d. $\frac{24}{9}$, $\frac{25}{9}$ 1861, SCHLEGEL, 1866. På Borkum under flyttning vanlig, kommer i senare hälften av aug. och till medlet av sept.; sällsynt från tiden omkring d. $\frac{20}{9}$; huvudtåget varar till d. $\frac{15}{10}$; i nov. äro de borta; återkomma fåtaligare i apr., och de synas då endast stanna kort tid. Hon är mycket skygg; få anses häcka,

möjligen på fastlandet. Några få par sågos på Rottum, v. DROSTE, 1864—69. I Ostfriesland, men mest på kusten, talrik under flyttning; Wadden vid Ameland synes täckt av denna art och av *A. penelope*, ALBARDA, 1866.

På Shetlandsöarna årligen under vår och höst, EDMONDSTON. Anses på flere ställen å Orken-öarna talrik både i salt och sött vatten, R. GRAY. På Hebriderna sällsynt, erhållen på N. Uist, ORDE, 1859. En flock träffad på North Uist, GRAY (1882). Kommer i ringa antal till Irlands kuster och inre vattendrag; regelbunden om vintern, THOMPSON, 1857. Storbritannien under vintern; få kvarstanna och häcka; i Skotland allmän, DRESSER. Skall häcka i Northumberland, A. G. MORE, 1865.

I Belgien på flyttning i början av våren och på hösten; allmän i N. Brabant, sällsynt i det inre av landet, DE SELYS, 1842.

I Frankrike under flyttning isynnerhet talrik i de N. provinserna i mars, då hon är på återtåg. I Boulogne, DEGLAND, 1858. I Côte-d'Or regelbunden på flyttning, MARCHANT, 1869. I Seine-inférieure, HARDY, 1855; erhållen vid Metz, SCHLEGEL, 1866. Övervintrar i le Midi, DEGLAND, GERBE m. fl. I Savoyen allmän under flyttning mot slutet av vintern i mer eller mindre talrika flockar; sällsyntare vid inträffad köld, BAILLY, 1854. I Provence om vintern; talrikast mot våren, innan hon flyttar, J. W. v. MÜLLER, 1856.

I Portugal allmän, DE BOCAGE, 1851, A. C. SMITH, 1869. Vid Santander iakttogos få i maj och nov., IRBY, 1883. I Spanien ej sällsynt under vintern, LILFORD, IRBY, SAUNDERS, 1871; ganska allmän vid Albufera, VIDAL, 1851.

På Korsika under febr. och mars allmän; unga hanar i ruggning erhållna, WHITEHEAD, 1885. Få sedda vid Oristano, Sardinien; ej talrik, BROOKE, 1873; under vinter och vår, GIGLIOLI, 1865; temligen talrik under vintern, SALVADORI, DRESSER. To-

scana från höst till vår, SAVI. Torgförd i Cannes i jan., Lord LILFORD, 1880. På Sicilien i kärr och i Lentini-sjön samt i trakten av Syracuse, MALHERBE, 1843. På Malta tillfällig om vintern, kallas Silfiun, liksom *A. penelope*, C. A. WRIGHT, 1864, cf. 1869.

I Macedonien under vintern talrik, stannar till slutet av apr., ELWES, BUCKLEY, 1870. I Grekland sällsynt, v. D. MÜHLE, 1844; 'ej' iakttagen på öarna, LINDERMAYER, 1860; erhållen d. $\frac{15}{3}$ — $\frac{20}{3}$ 1859, KRÜPER, 1875; bortflyttar i apr. Sällsynt vid Missolonghi i febr., SIMPSON, 1860. På Joniska öarna temligen allmän under vintern, men skygg, Lord LILFORD. På Korfu om vintern temligen allmän, men mycket skygg, POWYS, 1860. På Cykladerna flyttfogel, ERHARD.

På södra Donau talrik, FINSCH, 1859; i Dobrudscha under vinter och vår på Donau och sjöarna, SENTENIS, 1877. Under vintern talrik; i Bulgarien kvarstannar hon till slutet av apr., ELWES, BUCKLEY, 1870. På Svarta havet under vintern. Vid Ismid talrik, TAYLOR, DRESSER. Vid Smyrna om vintern, STRICKLAND.

Kommer till Algeriet om vintern, erhållen en gång torgförd i Algier, J. H. GURNEY j., 1871; flyttar i febr., LOCHE. I N. Afrika talrik, TRISTRAM, 1860. Torgförd i Constantine, TACZANOWSKI, 1870; allmän i vattendragen i Sahara, TRISTRAM, 1860. I Fezzara-sjön i slutet av apr. 1855, BUVRY, 1857.

I Egypten träffad av A. BREHM, 1849; ej sällsynt, TAYLOR, 1859; är talrik, ADAMS, 1864; ALLEN, 1864; SHELLEY, 1871. Sågs vid Suez m. fl. ställen under sept.—nov., v. HEUGLIN, 1859, mellan nov. och jan., A. L. ADAMS, 1864. På Nilen flockvis, TAYLOR, 1867; träffad i jan., HARTMANN; ovanom Kairo i stora flockar, SHELLEY; vid 13° n. br. i stora flockar, går S. ut, A. BREHM, 1854. I Kordofan mindre talrik, v. HEUGLIN, 1856—69.

I Kidron, Palestina, TRISTRAM, 1868. På Vady Gharandel på Sinai-halvön, C. W. WYATT, DRESSER.

Allmän i Kattiawar, J. H. LLOYD, 1873. Vid Baku och Kaspiska havet under vintern, MÉNÉTRIÉS, DRESSER. I Kandahar allmän under febr.; bortflyttar omkring medlet av mars; erhållen d. $\frac{18}{2}$, $\frac{20}{2}$ 1881, C. SWINHOE, 1882. Vid Erzerum i apr., DIXON, ROSS, enl. DRESSER. Häckar i Pamir; är ej mycket allmän; erhållen från slutet av juli till slutet av sept., SEVERZOW, 1883. I Kashmir allmän om vintern, L. ADAMS. I Gilgit från tredje veckan av sept. till slutet av okt. och från första veckan i febr. till medlet av apr.; aldrig iakttagen under nov.—jan.; en hane erhållen d. $\frac{28}{3}$ i sommardrägt, SCULLY, 1881; ej allmän om vintern, stannar längre än *A. boscas*; sedd till medlet av apr., BIDDULPH, 1881. I Indien är hon en av de talrikaste arterna under vintern, ofta i oräkneliga flockar; torgföres i mängd och är utmärkt för bordet, JERDON, 1864. I mängd vid Umballah, men 'ej' funnen i lägre Bengalen av BEAVAN, 1868. I Centralindien mycket talrik, SWINHOE, BARNES, 1885. I lägre Bengalen är hon om vintern en av de allmännaste Änderna, BLYTH, 1859. I Oudh och Kumaon allmän i stora flockar under den kallare årstiden, IRBY, 1861.

Iakttogs mellan Takoo och Peking; i Amoy allmän om vintern, SWINHOE, 1860—67; erhållen torgförd i Hankow, SCLATER, 1882, HEUGLIN, 1874. Flyttar i stor mängd två gånger årligen i Kina; många övervintra i mellersta och S. provinserna, DAVID, OUSTALET, 1877. På Formosa under vintern, SWINHOE, 1863.

På Japan flere gånger erhållen, SCHLEGEL, 1866, m. fl. Mycket allmän i Tokio om vintern, flyttar över Hakodadi vår och höst, WHITELY, 1867; Jezo, Tokio, Jokohama, i Avomori i apr., SWINHOE, 1877, m. fl.

Erhållen på Borneo vid Bintulo i nov. 1878, SCHARPE, 1877.

I N. Amerika över allt vid arktiska oceanens kust och S:t Lawrence talrik, häckar, MATSCHIE, ZIEMER, 1885. Iakttagen d. $\frac{19}{8}$ — $\frac{8}{8}$ 1852 i Wellington Cannels, var talrik, drog söder ut, CORMICK, PETERMANN (1855). Häckade d. $\frac{13}{4}$, $\frac{17}{4}$ 1858 i Saskatchewan, Britiska N. Amerika, BLAKISTON, 1862. Träffas i Red river till Hudson's bay, MACKENZIE, BLAKISTON, 1863. På Vancouver-ön, R. BROWN, 1868. Allmän vid Atlantiska havets kust till S. Texas, DRESSER. I Utah, ALLEN, 1860. I sydstaterna om vintern; å S:t John's river i Florida ej allmän, ALLEN. Å Indian river i otalig mängd, MAYNARD, DRESSER. I Georgia enl. 'WHITE', GERHARD, 1855. Flyttar över Illinois; stannar stundom om vintern i dess sydliga trakter, RIDGWAY, 1871. Häckar i N. Illinois i kärrtrakter med större öppna vatten, NEHRLING, 1885. Allmän i Centralamerika om vintern på Dueñas-sjön; flyttar norrut i mars, SCLATER, SALVIN, 1859; Jalapa, Mexiko, SCLATER; en ♂ d. $\frac{2}{3}$ på Wabash, Pr. MAX v. WIED, 1859. Centralamerika till Costa Rica, LAWRENCE, häckar omkring d. $\frac{29}{2}$ eller senare; har bo av torrt gräs bland starr. Då föräldrarna äro borta, äro äggen täckta av dun och fjädrar. Ägg 6—10—11. Hon förtär rötter av *Equisetum*, flyttar i sept., köttet är godt, DALL, BANNISTER, DRESSER. Kommer till Cuba och de övriga Antillerna årligen i stor mängd, finnes här från okt. till apr. Flygten är snabb; köttet smakligt. Födan utgöres av frön m. m., se här nedan, GUNDLACH, 1875. Säges vara träffad på Jamaica. GOSSE, 1847, ALBRECHT. Portorico, GUNDLACH, 1874—78. Vid Panama, LAWRENCE. Belize i dec., SCLATER, SALVIN. Kartago i Costa Rica, A. v. FRANTZIUS.

Från Canada till Brasilien, BURMEISTER, SCHLEGEL. Förekommer vid Sitka; Vancouver-ön, BROWN. Yuma, COUES, samt flere inre delar av N. Amerika, DRESSER, m. fl.

Stjertanden håller sig både på större vattendrag med fritt

vatten och bland vass och på grundt vatten, der den kan nå botten med näbbet. Besöker havet och flyttar i större eller mindre flockar och slår sig ofta tillsammans med andra arter av Änder. Flyttade i mars, ofta 60 par och deröver, tillsammans åt S. i flock, vid flyttning åt N. oftare parvis, JÄCKEL. Hon är skyggare än Gräsanden, isynnerhet under flyttning.

De flyta på vattnet, bärande huvud och hals som en Svan, med bröstet djupt, men stjerten högt. Ostörda bruka de, enl. LINDBLAD, nicka mot hvarandra. Simmar och dyker väl; GLOGER påstår motsatsen. Då de gå, hålla de stjerten upplyftad. Hanen ruggar i juni och okt. och faller under sommaren vingpennorna på en gång och kan derunder ej flyga. Ungar och ruggande hanar trycka starkt, BARTH. När de lyfta, sprida de sig strax, LINDBLAD. Flygten är snabb och uthållande.

Låter i lugnt väder höra ett icke oangenämt läte, PALLAS. Det tecknas med 'kvack' eller 'baak' eller 'klyck'. v. DROSTE säger, att honan ropar 'kvaik' eller 'kviente' och hanen 'kröck' eller 'kryck, kryck'.

Födan är ofta lika med Gräsandens och utgöres av hvarjehanda vattenväxter, frön, unga skott och rötter, samt av insekter och larver. I Lappland har man funnit henne förtära blåbär, *Vaccinium myrtillus*, i Böhmen frön av *Polygonum amphibium*, *P. persicaria*, *P. lapathifolium*, *Rumex (maritimus?)*, *Pilularia globulifera* och *Dytiscus*; vid ett annat tillfälle: frön av *Cyperaceer*, *Carex ambullacea*, *Potamogeton*, *Ranunculus*, *Polygonum hydropiper*. I Savoyen: småfisk, fiskyngel, små sniglar och andra mollusker, vattenväxter. På Kuba: frön, maskar, insekter, larver, små reptilier, mollusker m. m.

Häckar oftast vid sött vatten och i myrar, men även på hol-

mar vid havskusten. Boet utgöres av en grop i marken, ofta under en buske, med hvarjehanda växtdelar och bädd av grått, lätt, fint och elastiskt dun, PALLAS. På Gotland å myrar och vid stranden, der det är byggt av tång eller av strån, av säv med bädd av fjädrar och dun samt har krans av dun. Äggen äro finskaligare och ljusare än de av *A. bosc.*, PÄSSLER. Ej flygga och således, enl. BARTH, ej jagtbara förrän $1\frac{1}{2}$ —2 veckor senare än Gräsanden. På Föhr parade sig några år före 1871 en halvtam hane av *A. acuta* med en Gräsand. Paret höll sig troget tillsammans, men avkomman blev nästan alltid förstörd; även år 1876 blevo äggen uppätta av Vesslor. Av de en gång utvuxna 8 ungarna liknade honorna mycket modern, men hanarna till fjäderdrägt och läte mera fadern, Jahresb. Bastarder äro även omtalade av DE SELYS. De kunna, enl. COUES, fortplanta sig sins emellan.

Skjutes hos oss händelsevis vid Gräsandjagt, stundom i vakar med andra Änder. Då hon är ganska skygg och ofta ligger på långgrundt öppet vatten, är hon svår att komma inom håll. Nära Malmö erhöles hon i sept. och okt. på drag, då hon om morgnarna drog från kusten till inre vattendrag, SUNDSTRÖM, hos DRESSER. Skadskjuten dyker hon, enl. BAILLY, till botten och går förlorad.

Köttet är bäst om hösten, anses då, enl. NAUMANN, lika godt som Gräsandens, hvilket det, enl. BARTH, liknar. v. DROSTE ansåg, att köttet av en fet Stjertand är mycket mört och överträffar till smaken alla andra Änders. Det förtäres av katoliker under fastan såsom 'aliment maigre'.

I tamt tillstånd håller hon sig skild från andra Änder, men hvarje familj håller sig för sig själv; hanen låter isynnerhet om våren höra sitt 'fry, fary', hållande huvudet högt och halsen

S-formigt böjd. Underhålles utan svårighet i zoologiska trädgårdar, såsom i London, Berlin och annorstädes.

Ibland fjädrarna leva:

Lipeurus sordidus NITZSCH, *Trinotum luridum* NITZSCH, *T. gracile* GRUBE.

Inelvsmaskar.

Strongylus nodularis RUD. och *S. uncinatus* LUNDAHL, i ventrikelns hinner; *Hystrichis tubifex* DIES., i en knöl i matstrupen; *Heterakis inflexa* RUD.; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum globulus* RUD.; *Tænia megalops* NITZSCH; *T. sinuosa* ZED.; *T. trilineata* BATSCH samt *T. anatina* KRABBE, Vid. S. Skr. 1882, 350, 365, alla de sistnämnda i tarmarna.

Anas caudacuta GESN., Av. 1555, 117; GESN. Red. 1669, 98. ALDR., Orn. III C. 43, p. 71. JOHNST., Av. 1657, 98. RAY, Syn. 1713, 147. PALL., Zoogr. II 1811, 280. SWAINS., RICH., Fn. B. A. II 1831, 441; Isis 1833, 111. CORMICK, North Star; PETERM. Mitth.; ref. J.f.O. 1855, 417.

Anas fera 12 s. *caudacuta* KLEIN, Hist. A. 1750, 133; Vög. 1760, 246.

Anas cauda cuneiforme acuta L., Fn. I 1746, 34; *A. c. acuta*, S.N. VI 1748, 22.

Anas acuta L., S.N. X 1758, 126; Fn. II 1761, 44; S.N. XII 1766, 202. BRÜNN., Orn. 1764, 77. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 295. MÜLL., Prodr. 1776, 15. ÖDM., V. A. H. 1780, 315; Värmdö 1792, 66. GM., L. S.N. 1788, 528. BES., Vög. Kurl. 1792, 48. LATH., Syn. II 1790, 864. LATH., B. III II 1798, 453; IV II 1812, 518. RETZ., Fn. 1800, 123. MEY., W., Tasch. II 1810, 536. TEMM., Man. ed. 1, 1815, 540; ed. 2 II (1820) 838; IV 1840, 533. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 251. CUV., R. A. 1817, 537. KÜHL, Beitr. III 1820, 92. NILSS., Orn. II II 1821, 217; Fn. II 1858, 331. FABER, Prodr. 1822, 76; Hoehn. Vög. 1826, 47, 83 etc. BOIE, Reise Norw. 1822, 109. EDM., Mem. Wern. Soc. 1823, 274. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 188. W. v. WR., V. A. H. 1826, 296,-8, v. infr. EKSTR., Mörkö 1828, 217. GRABA, Reise Färö 1830, 125. BREHM, V. D. 1831, 866 etc. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. WIKSTR., Stockh.-tr. 1839, 103, 108. AUD., Syn. 1838, 279. ANDR., V. A. H. 1841, 211. LANDB., Isis 1842, 201. NAUM., V. D. XI 1842, 638. HOLB., Krøy. Tidsskr. 1842-3, 435; Übers. v. PAULS., 1846, 64. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. LÖV., V. A. H. 1843, 404,-8; 1845, 451,-7; 1864, 315. MESCH, Öfv. V. A. H. 1844, 88. SCHLEG., Rev. 1844, p. CXV; Mus. Ans. 1866, 37. MALM, Krøy. Tidsskr. 1844, 184, 209. SUNDEV., V. A. H. 1844, 383. SUFFR., Arnsb. 1846, 158. A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 57. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 249; N-a

1853, 89; 1854, 271. BÖCK, Ber. 1850, 14. BALD., N-a 1850, 2 H. 77; 1858, 135. K.-WARTH., N-a 1850, 3 H. 74. HOPFF, l. c. 77. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 54; Danm. Fugl. 1852, 366. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 78. GAD., N-a 1852, 3 H. 4; 1858, 277. BAIRD, Utah 1852, 323. CZERN., 1852, J.f.O. 1855, 46-7. BOLSM., N-a 1852, 3 H. 36. BRANDT, Beitr. z. Kenntn. Russ. R. 1852, Z. Anh. 328; Bemerk. Wirb. 1875, 70; J.f.O. 1880, 248. LUNGERSH., N-a 1853, 113. SCHRAD., J.f.O. 1853, 317. GLOG., l. c. 381. HARDY, N-a 1855, 422. LEU, l. c. 424. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71. BUVRY, J.f.O. 1855, 340; 1857, 123. VANG., l. c. 1855, 345. WODZ., l. c. 347. GERH., l. c. 383. HANF, Sitzb. z.-b. G. 1856, 92; 1872, 402; Mitth. Steierm. 1865, 69. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. v. PREEN, N-a 1856, 68, 79; 1858, 77, 408. PÄSSL., J.f.O. 1856, 66. v. MÜLL., l. c. 232. FING., N-a 1856, 263. MEV., Öfv. V. A. F. 1856, 279; 1860, 222; 1868, 288; 1871, 781. RIVA, Orn. 1856, 535. KRÜP., N-a 1857, 1 H. 49. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. v. MÜNCHH., N-a 1857, 331. C. JÄG., Ber. Wetter. II 1858, 37. ÅSTR., Lomma 1859, 21. TAYL., Ibis 1859, 54. Pr. MAX v. WIED, J.f.O. 1859, 169. v. HEUGL., Ibis 1859, 348. FINSCH, J.f.O. 1859, 386. BLYTH, l. c. 462; Ibis 1877, 50-61. SEIDENS., J.f.O. 1860, 312, Pow., Ibis 1860, 353. v. SCHRENCK, Amur 1860, 481. REINH., Ibis 1861, 13. HÖGB., Örebro 1862, 19. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 30. TRISTR., Ibis 1862, 279. RADDE, SO. Sib. 1863, 23, 371. ALTUM, J.f.O. 1863, 109. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 99. C. A. WR., Ibis 1864, 155; cf. 1869, 251. COLLETT, Christ. 1864, 208; Dovre 1865, 63; Hvaløer 1866, 42; Vid. S. Forh. 1868, 178; N. Mag. f. Nat., Sep. 1877, 115. TAYL., Ibis 1867, 71. STÖLK., Ber. St. Gall. 1867, 78. TIS., Ö. Smål. 1868, 31. QUIST., J.f.O. 1868, 58. HOLTZ, l. c. 127-8. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255, 879. TRISTR., Ibis 1868, 328. A. C. SMITH, l. c. 456. SUNDSTR., Örebro 1869, 24; Bih. V. A. H. 1872, n. 3, 34. v. DROSTE, J.f.O. 1868, 44; 1867, 65; Borkum 1869, 287; Z. G. 1869, 306-9. WYATT, Ibis 1870, 17. ELW., BUCKL., l. c. 340. KOLM., Gotl. F. 1871, 14. THÉEL, Jägarf. T. 1871, 78. BORGG., J.f.O. 1871, 213. J. H. GURN. J., Ibis 1871, 300. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 389. TAYL., Ibis 1872, 233. GOEB., J.f.O. 1873, 13. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 400. Lord LILF., Ibis 1875, 5. DANF., BR., l. c. 427. SCHAL., J.f.O. 1876, 11; 1881, 295. SEVERZ., Ibis 1876, 420; 1883, 228. SEEB., BR., l. c. 443. SINT., J.f.O. 1877, 69. Jahresb., J.f.O. 1878, 432; 1880, 90, 403; 1882, 104-5, 384; 1883, 72. TOB., Orn. C. 1876, 144. SEEB., Ibis 1879, 160; 1883, 34. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 44. SCULLY, Ibis 1881, 593. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 228. OLSS., Öfv. V. A. F. 1882, n. 10, 45.

Anas longicauda BRISS., Orn. VI, 1760, 369; ed. 1763, II, 459. BREHM, V. D. 1831, 868.
Anas alandica SPARRM., Mus. Carls. III 1786, Tab. 60. THUNB., V. A. H. 1798, 178. LATH., B., III II 1798, 481; IV II 1812, 525.
 Le Pelet ou Canard a longue queue BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 221.
Anas Sparrmanni LATH., Ind. O. II 1790, 876.
 'Anas tzitzihua' VIEILL., Enc. méth.' t. GIEB., Thes.
Dafila caudacuta STEPH., Gen. Zool. XII 1824, 127. EYT., Monogr. An. 1838, 113.
Trachelonetta acuta KAUP, Nat. Syst. 1829, 115.
Anas caudata BREHM, V. D. 1831, 869.
 'Anas (Boschas) acuta' NUTT., Man. Orn. II 1832, 386; VI 1843, 266'.
Phasianurus acutus WAGL., Isis 1839, 1235.
Querquedula acuta SELBY, Brit. Orn. II 1833, 311.
Dafila acuta 'LEACH', 'BAIRD', EYTON, Cat. 1836. BONAP., List. 1838, 56. GOSSE, B. Jam. 1847, 408. GRAY, Gen. of B. III 1849, 615. A. BREHM, J.f.O. 1854, 84. HARTL., J.f.O. 1854, 160. JÄCKEL, J.f.O. 1854, 273; 1855, 405; N-a 1856, 248, 523; 1857, 388; Ber. Bamb. 1863, 95; Abh. N. G. Nürnberg. 1864, 129. HEUGL., V. NO. Afr. 1856, 319. GUNDL., ref. J.f.O. 1857, 227; 1862, 92; 1874, 314; 1875, 378; 1878, 162, 190. J. v. WR., Kuopio 1857, 44. CASS., Perr. Exp., ref. J.f.O. 1858, 447. SCLAT., SALV., Ibis 1859, 231. A. v. HOM., J.f.O. 1859, 372. ORDE, Ibis 1859, 469. R. SWINH., Ibis 1860, 67; 1861, 345; 1863, 434; 1867, 399; 1877, 147; 1879, 21; Z. G. 1885, 61. TRISTR., Ibis 1860, 81. IRBY, Ibis 1861, 250. BLAK., Ibis 1862, 9; 1863, 147. A. L. ADAMS, Ibis 1864, 34, 457. ALLEN, l. c. 241. C. JÄG., Z. G. 1864, 340. JERD., B. Ind. III 1864, 803. GIGL., Ibis 1865, 62. A. G. MORE, l. c. 443. DRESS., Ibis 1866, 43; B. E. XIX 1873. WHIT., Ibis 1867, 207. BEAVAN, Ibis 1868, 402. BROWN, Ibis 1868, 425. A. FRISCH, V. E. 1870, 414; Wirb. 1872, 85. GOEB., J.f.O. 1871, 148. SHELLEY, Ibis 1871, 316. SAUND., Ibis 1871, 397. ALST., BR., Ibis 1872, 71. G. v. KOCH, J.f.O. 1872, 139. COUES, Key 1872, 286; B. of NW. 1874, 561. TACZ., J.f.O. 1873, 109. A. v. HOM., J.f.O. 1873, 147. BROOKE, Ibis 1873, 43. J. H. LLOYD, l. c. 420. SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 391-2, 411. SHARPE, Ibis 1877, 24. Jahresb., J.f.O. 1877, 336. MALM, Fn. 1877, 347. LIEBE, J.f.O. 1878, 86. BLAK., PR., Ibis 1878, 213. SEEB., Ibis 1879, 22. E. v. HOM., J.f.O. 1879, 81, v. inf. Kronpr. RUDOLF m. fl., l. c. 128. RUSS., Orn. 1880, 174. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. K. BAYER, Mitth. Orn. Ver. Wien 1881, 29. BOLAU, J.f.O. 1881, 63. BIDD., Ibis 1881, 100. E. v. HOM., Wand. 1881, 224, cf. 344. C. SWINH., Ibis 1882, 124.

SCLAT., l. c. 436. GRAY, ref. l. c. 462. IRBY, Ibis 1883, 188. WHITEH., Ibis 1885, 45. SWINH., BARN., l. c. 137. NEHRL., J.f.O. 1885, 146.

MATSCHIE, ZIEMER, l. c. 191. E. BÜCHN., l. c. 206.

Querquedula caudacuta MACGILL., Brit. Orn. II 1849, 170.

Dafila longicauda + *D. caudata* BREHM, N-a 1855, 297.

Stjertand G. LUNDQ., Jägarf. Tidskr. 1864, 216. ?SÄVE, 1865, 196. TIMM, 1870, 13. ENGELH., 1873, 26. RYDHOLM, 1878, 213. C. M. S., 1879, 29. LINDBL., 164. G. JÖNSS., 1881, 241.

Spjutand R. S., l. c. 1874, 70.

Spießente v. DROSTE, J.f.O. 1867, 92. v. HEUGL., Reise Weiss. Nil 1869, 349.

232 a. PRAKTAND, *Anas falcata* GEORGI.

Pl. LXXXIII, fig. 2.

Näbb nästan jemnbred, längre än tarsen; skulderfjädrar långa, nedböjda, hos honan kortare; längd 430—450; näbbnagelns bredd 6,4—6,5; tars 35—40 m.m.

Längd 19" 6"', nagelns längd 3"', enl. BLASIUS, NAUM., V. D. XIII; ♂ 19", ♀ 16" eng. mått, DRESSER.

1. *Hane, gammal*, 28 april 1853, Skellefteå, Apotekare DYHR, Riksm.

Näbb jemnbred, > tars, framåt obetydligt avsmalnande, svart, nagel oval, något upphöjd, ej tillbakaböjd, men väl nedskjutande; näbbås vid roten bred, framom den avsmalnande näsåsen utjemnad. Käkkant vid midten rät med nedom den nående lameller, framtill upplyftad. Pannvinkel nästan rät, munvinkel något upplyftad. Näsborrar små, ovala; Iris 'brun'. Huvud ovan rödbrunt med ett brett rödbrunt band, smalast över tinningarna. Panna med en vit fläck vid näbbroten; undre ögonlock hvitt, i kanten svart; ögonvrå brunsvart; huvudets sidor gröna, skiftande i purpur; ansigtsrand upptill lodrät, nedtill bildande en trubbig vinkel; haka vit med skarp gräns mot sidorna. Hals vit med halsband mörkgrönt, glänsande, nedtill svart med spoltrakter och bräm hvita; kräva svart med hvita bräm, till en del affallna, och hvita svartfläckiga spoltrakter; nacke och halsrygg med glänsande,

långa gröna och svarta fjädrar, bildande en tofs. Rygg brunsvart med vit vattring; kors mörkbrunt med svarta spolar och grå, fina spetskanter; skulderfjädrar gråhvita med fin svart vattring, utåt med en svart oval fläck, de övre med hvitt bräm; övre stjärtäckare spetsiga, svarta, långa, de mellersta med grå bräm och vit fin vattring. Stjert tvär; stjärt pennor 7 par, brungrå, med hvitt nött bräm, spolar bruna. Bröst framtill med hvita och svarta bågformiga band, täckta svarta fläckar, i botten vit, baktill vit med mörkbruna tvärband; sidor och slaksida brunsvarta med täta regelbundna, smala hvita tvärband; mage lika med bröstet baktill; undre stjärtäckare svarta, vid sidorna gulhvita, framtill vid sidan svarta, i midten ävenså, framom den svarta sidoflätten dölja vattrade fjädrar dylika med hvita spetsar. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar brungrå med bruna spolar; handpennor stora 10: gråbruna, 2 > 1 > 3, infan blekare, spolar ljusbruna, utfan vid spetsen å 2, infan å 1 utskurna; armpennor 11: 1 och 2 grå med hvitt spetsbräm, 3 och 4 likaledes och utfan svart, 5 till 9 utfan grönsvar, infan grått, spetsbräm hvitt, spolar brunsvarta, 10 och 11 spetsiga med samma färger, men spolar hvita och å 11 spoltrakt i infanet svart. Spegel nedtill svart, upptill gråsvart, metallglänsande, blågrönsvar, ram upptill och framtill vit, nedtill grå (handpennor); armbågspennor 6, långa, nedhängande, böjda, 1 till 5 > armpennorna, utfan svarta, utkant och spolar hvita, infan svart, mot rot och spets grått, å 5 grått med vit fin vattring, 6 grå med vit fin vattring, spole vitbrun, mot spetsen brun; överarmpennor grå, spolar svarta; handtäckare brungrå med bruna spolar, de små grå med svartbruna spolar; armtäckare grå, de yttre med hvita spetsar, de mellersta grå med bruna spolar, de inre med fin vit vattring; kanttäckare grå, de minsta med hvitt bräm; undre handtäckare gråhvita; undre armtäckare gråhvita, mot spetsen med vit vattring, de mellersta hvita; undre kanttäckare ljust brungrå med vattring och bräm hvita; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter mörka, i torrt tillstånd svartbruna; skenben fjäderklädt nära hällen. Tars något hoptryckt; framtill nedåt med små sköldar; tarssula nätteknad; tår 3 > 4 > 2 > 1, simhud, den yttre urringad, 1:a leden å 2 nätteknad; klor svartbruna, krökta, 3 vidgad > 2 > 4 > 1, som når marken.

Med denna syntes ännu en, som ej erhöles.

2. *Hane, i ruggning*, december 1852, Kanton, KINBERG, Riksm.

Liknar föregående. Näbbnagel gulbrun, oval, mindre neddragen. Pannvinkel trubbig, kort. Nackens och halsryggens långa fjädrar något kortare; halsbandet, det nedre hvita, framtill med fina, svarta spetskanter. Kors brunsvart. Skulderfjädrar: de övre med svart och vit fin vattring, de inre brungrå med nötta brämtrakter, sakna den svarta flätten och hvitt bräm, kors brunsvart; övre stjärtäckare: de mellersta grå med vit vattring, de övriga svarta, långa.

<i>N</i>	1 ♂	2 ♂	3 ♀
Längd	c. 460	—	—
Huvudets längd	100	c. 100	c. 90
Näbb, längd till pannan	44	41	39,5
» » » munvinkeln	52	49	47
» » från spetsen till näsborrarna	35	32,5	31
» höjd vid roten	16,5	17,3	16,9
» » » näsborrarna	13	12,8	12,8
Gapets bredd	16	c. 15	c. 16
Näbbets bredd vid näsborrarna	18	15,7	16,5
» största bredd, baktill	18	16	16
Näbbnagelns bredd	6,5	6,4	6,4
» » längd	9	7	8,7
Näsborrar	4,5 × 2,5	5,5 × 3,3	5 × 2,8
Vingens längd, direkt	244	230	230
Tumvinge	92	84	85
Stjert, längd	96	90	95
Stjertspets bakom vingpetsarna	c. 13	c. 28	c. 30
Tars	40	36	36
Mellantå med klo	45 + 8,3	49	49

Stjertpennor 7 par, grå med brungrå spetsar, de yttre brungrå, nya, 5:te paret gammalt, ljusbrunt med bleka gråbruna nötta kanter; undre stjerttäckare: de mellersta svarta, de yttre gulhvita, med ett brett svart band. Armpennor med gråhvitt spetsbräm, hos den hoplagda vingen täckt. Spegel grönsvar; armbågspennor 4, gråbruna, räta, kortare än armpennorna, i utväxt; överarmspennor gråbruna; armtäckare brungrå, de yttre med gråhvita spetsar, de mellersta och kanttäckarna mörkare gråbruna med svaga grå bräm; undre hand- och armtäckare ljusgrå, de mellersta hvita; undre kanthandtäckare hvita, gråspräckliga, kantarmtäckare hvita; undre överarmtäckare långa, hvita, en del svagt gråspräckliga. Tår: 1 smal, når marken, 2 med 1:a leden nättecknad, de övriga ringlade.

3. *Hona*, Daurien, SAHLBERG, 1847.

Näbb svart, nagel svart, föga upphöjd, liknar hanens, men är mera jemnbred. Färgklädnaden liknar mycket den gamla Gräsandens, genom det smala näbbet och den svarta spegeln skiljes den lätt derifrån. Huvud ovan svart med hvita brämstreck, hanens hvita fläck vid pannvinkeln saknas; huvudets sidor gråhvita med små svarta spetsfläckar omkring ögat nästan övervägande; haka vit med mycket små grå spridda spetsfläckar. Fram- och sidhals hvita, nedtill med svarta spetsfläckar; kråva svart med spolband och sidobräms hvita och rostgula; nacke och halsrygg svarta med mindre, gråhvita streck; halsband saknas. Rygg och skulderfjädrar nötta, svartbruna med rostbruna till hvita bräm och kanter och rostbruna tvär- och längsband; kors brunsvart med nötta, hvita, smala bräm; övre stjerttäckare gråsvarta med bräm, spol- och tvärband gråhvita. Stjert avrundad; stjert-

pennor mörkt gråbruna, de yttersta brungrå, kanter bleka, nötta, spolar bruna. Bröst rostgrått med svartbruna fläckar; sidorna likaså, fläckar större; undre stjerttäckare gråhvita med mörkgrå fläckar; slaksida hvitgrå, mörkbrunt spräckliga och med svarta ovata spetsfläckar. Tumvinge mörkt gråbrun; handpennor bruna, infan ljusare, 1 i infan, 2 i utfan uringad; armpennor i utfan hos de yttre mörkbruna, de inre svarta, den innersta grön; armbågspennor 6, mörkbruna, nötta, 3:e längre än armpennorna, 1 i utfan med rostgrå flammor och hvitgrå utkant, de övriga med långsgående band och bräm rostgrå; överarmspennor mörkbruna; handtäckare bruna, kanter och bräm grå, de små gråbruna med grått bräm; armtäckare grå med hvita spetsar, de mellersta och kanttäckare grå med hvitgrått bräm; undre handtäckare hvita, utfan å de yttre ljusgrå; undre armtäckare och de mellersta hvita; undre kanttäckare grå med hvitt bräm; undre överarmtäckare långa, hvita, spetsar fint brunt spräckliga. Fötter bruna, simhud svart, klor bruna.

4. *Hane, ung*, Shanghai, SWINHOE.

Liknar gammal hane, men är mörkare och med röda fläckar. Huvud ovan och kind med grön glans. Bröst ljusgult med små bruna fläckar; sidor mera röda med bruna fläckar. Vingar lika med den gamla hanens; vingtäckare med svaga gula spetsar; de stora täckarna hvita, spetsar stundom gulaktiga. — Enl. SHARPE och DRESSER.

Ägg. Ovata, glänsande, gulhvita.

1. 20 juni 1867, Darasun, Daurien.

2. Ö. Sibirien. Mycket mindre än de av *A. bosc.*, till färgen liknande *A. strep.*, dock med starkare gul färg.

<i>N</i>	1	2 a	b	c	d	e
Äggets längd ...	54,7	57,6	57	55	54	53
» bredd	37,2	38,8	41,6	41,5	39	39
» spets	17,5	18,8	15,4	13,5	15	14
» reducerade längd	1,47	1,48	1,37	1,33	1,38	1,36
» rektangel	2035	2235	2371	2283	2106	2067

Ägg. Jenissej, 8 juni, hvitt, skal fint, längre och spetsigare än *Anas penelope*, hvilket det liknar, $2\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ eng. tum, enl. DRESSER.

Praktandens egentliga hemland är Ö. Asien. Förekommer vid Jenissej, i hela Sibirien, talrikast i trakterna på andra sidan Baikal och i hela Lenatrakten. Flyttar söder ifrån med *Anser cygnoides* och *Anas casarca*, de största flockarna komma i början av apr. Köttet är utmärkt, PALLAS, 1811. — Kom till Udskoj-

Ostrog d. $\frac{3}{4}$ och häckade der, v. MIDDENDORFF; i Utschur d. $\frac{1}{4}$, häckar talrikt i Stenovoj-bergen nästan upp till dess spetsar. Häckar i Ussuri; ägg erhållna, TACZANOWSKI, 1875. I Amur, SCHRENCK; v. MIDDENDORFF och RADDE hava lemnat flere uppgifter, till hvilka må hänvisas. Kommer till Kultuk i sista hälften av apr. i betydligt antal, ett fåtal stannar der och häckar. I Darasun mycket talrikare. Bon träffas i sumptrakter bland buskar, äro bygda av torra blad och gräs med bädd av dun. Ägg 8 i juni. Honan ruvar dem ihärdigt; stannar till d. 27 sept. I Kamtschatka sällsynt, PALLAS; förekommer här även enl. BRANDT och SWINHÖE, 1876.

I Kina om vintern allmän, flyttande söderut, träffas mellan Takoo och Peking; i Shanghai erhållen; vid Kanton erhöill jag den i dec. 1852, se ovan; flyttar vår och höst i mängd på Filippinerna. Söker jemte andra Änder i Foochow skydd för den kalla havsvinden, SWINHÖE, 1863. I Amoy allmän om vintern; träffas på Formosa, R. SWINHÖE, 1861—67. Flyttar över Peking om våren, då ett stort antal fälles av kineserna, DAVID, OUSTALET, 1877.

I en gammal kinesisk bröllopssång ur Schi-King, från tiden omkring 500 år f. Kr., heter det:

Två, som endast döden skiljer,
Och som långsamt stilla floden,
Man och maka, tvenne Spegeländer,
Sväva under växelsånger.

RÜCKERT kallar henne Spiegelente, möjligtvis förstås dermed denna art, hvarom icke bör vara särdeles svårt att vinna upplysning, fastän tiden dertill nu är för knapp.

Hon är en av de vanligaste Änderna på Japan, CASSIN, och särskildt i Hakodadi, SWINHÖE. Då den i okt. kommer till Tokio, saknar hanen sina vackra fjädrar och liknar honan, SWINHÖE,

1874. Träffad i Yezo, Tokio, nordkusten av Nippon, BLAKISTON, PRYER, 1878. Synes gå ända till Java, emedan BUFFONS Sarcelle de Java och BODDARTS *A. javana* knappt synas vara skilda från denna art.

Träffad på Manilla, SONNERAT.

I Europa har den mycket sällan träffats. Har en gång, nemligen i april 1853, erhållits i Skellefteå, se ovan. AV LINDBLAD kallades hon 1871 Praktand. Jag skulle gerna efter RÜCKERT kallat henne Spegeland, men då det icke är säkert, att detta är samma art, som nämnes uti Schi-King, och den dessutom redan erhållit ett särdeles passande svenskt namn, har även jag använt detsamma, helst det kinesiska namnet icke synes vara utmärkande.

Erhållen en gång i Pürglitz, Böhmen, A. FRITSCH; i Neusiedlersjön i sept. 1839, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Träffad i Holits, Ungern; exemplaret hade blivit begagnadt till bulvån. I England skall den enligt PALLAS hava erhållits av PENNANT, hvilket må hava skett efter år 1776, emedan han icke omtalar den i sitt då utgivna arbete. FRITSCH såg en nyss död hos en konservator i London, men erhöill icke någon upplysning hvarifrån den härledde sig.

Parasiter okända.

Anas falcata GEORGI, Reise Russ. 1775, 167. PALL., Reise III 1776, 701-2 [*A. 'falcaria'* err. typ., ab ips. auct. & huc ubiq. emend.]; Zoogr. II 1810, 259. GM., L. S.N. 1788, 521. LATH., Ind. II 1790, 860. LATH., B. III II 1798, 445; IV II 1812, 516. EYTON, Anat. 1838, 125. v. MIDD., Sib. Reise II II 1851, 231, pl. XXI, f. 2 = ♂ j.; Isep. 1855, 78, 126. SUNDEV., Öfv. V. A. F. 1853, 227. WALL., N-a 1854, 273. FING., Verh. z.-b. Ver. 1857, 557. NAUM., V.D. XIII 1860, 300. v. SCHRENCK, Amur 1860, 467. SWINH., Ibis 1861, 263; 1862, 254; 1876, 335. RADDE, SO. Sib. 1863, 22, 369. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 72. DYB., J.f.O.

- 1868, 338. LINDBL., Jägarf. Tidskr. 1871, 192. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 391.
- Anas multicolor* SCOP., eft. SONNERAT, Voy. 1776, 91, Tab. 54. LATH, Syn. III II 557.
- Anas manillensis* GM., L. S.N. 1788, 523. LATH., Ind. II 875. LATH., B. III II 1798, 478; IV II 1812, 524.
- Querquedula manillensis* EYTON, Anat. 1838, 125.
- Querquedula falcata* EYTON, l. c. 126. BONAP., Rev. crit. 1850, 193. SWINH., Ibis 1861, 345; 1863, 434; 1874, 164. DEGL., G., Orn. II 1867, 526. FRITSCH, V. E. 1870, 419; Wirb. 1872, 86. S., DRESS., B. Eur. II 1871. DYB., TACZ., J.f.O. 1873, 109; 1875, 257. BLAK., Pr., Ibis 1878, 214. GR. MARSCH., v. PELZ., Orn. Vind. 1882, 177.
- Querquedula multicolor* R. SWINH., Ibis 1860, 67. = *A. falcata* SWINH., Ibis 1861, 263.
- Mareca falcata* CASSIN, PERR. Exp. 1856; ref. J.f.O. 1858, 448.
- Eunetta falcata* BONAP., Compt. R. XLIII 1856, Sep. 24. SWINH., P. Z. S. 1871, 419; Ibis 1874, 164; Z. G. 1875, 61. DAV., OUST., Ois. d. l. Chine 1877, 504.
- ?Spiegelente RÜCKERT, Schi-King, 1833, 7; ref. JOLOWICZ, Poet. Orient. 1856, 5.

233. ÅRTA, *Anas querquedula*, L.

Pl. IX, fig. 3, 4.

Näbbnagel bred, 6 m.m.; spegel hos hanen gråbrun med grön skiftning, hos honan grå, ram fram- och baktill hvit; längd 360—400 m.m.

Mellantån är hos Europas fogel 41—44 m.m., hos Ö. Asiens kortare, 31—32, se här nedan.

1. *Hane, gammal*, 18 maj, Gotland.

Näbb jemnbred, svart, nagel oval, något upphöjd, kant ned- och framåt riktad; näbbås vid roten bred, platt, något fördjupad, näsås avsmalnande, stupande, åsen framom denna rät, platt, långsät med svag fördjupning. Käkkant vågig, överkäkens främre lameller sneda, de mellersta nå nedom kanten; huden 'mellan undre käkgrenarna köttfärgad'; under inre kanten och den nakna hakhuden i torrt tillstånd brun eller svart. Pannvinkel avrundad; gap > tarsen och > mellantå med klo. Näsborrar ovala,

munvinkel uppdragen. Iris 'brun'. Huvud ovan svart med bruna spetskanter, framtill även med hvita spolstreck. Panna framtill mest brun; ögonbåge från främre ögonvinkeln och övre ögonlock hvita, åt nacken med inblandade få fjädrar med svarta spetsfläckar, åt sidorna rostgrå; undre ögonlock rostgrått; ögonvrå och huvudets sidor rödbruna, med spolstreck och små spetsstreck hvita; haka svartbrun, bakåt av samma färg som övre delen av halsen, denna nedtill rostgrå med svarta band; kräva rostgrå med bågformiga svarta band; nacke och halsrygg svartbruna. Rygg svart med kanter gråhvita; skulderfjädrar: de långa nedhängande svarta med hvita spolband, i utfan blågrå, utbräm hvita, de korta lika med ryggens, men med inblandade svartbruna med nötta, hvita och olivgrå bräm, de mellersta blågrå utan hvita spolband, men med hvita in- och utkanter; kors brunsvart med hvita bräm; övre stjärtäckare svartbruna med bräm och fläckar hvita. Stjärt något avrundad, gråbrun med hvitt nött bräm; stjärt pennor 7 par. Bröst framtill lika med krävan, bakåt hvitt, bakerst svartprickigt; sidor hvita med svart vattring, baktill med hvita och smalare svarta tvärband samt blågrått bredt spetsbräm; mage hvit med svartbrun vattring; undre stjärtäckare hvita med avrundade gråbruna fläckar; undergump och slaksida hvita med brunsvarta oregelbundna tvärband och fläckar. Vingar spetsiga, 1 föga < 2 > 3; tumvinge med 3 fjädrar, gråbruna, i utfanet mörkbruna, kanter hvitgrå; handpennor 10, mörkbruna, 1 i utfan rostgulbrun, mot spetsarna rostbruna, utkanter hvitgrå, spolar hvita; armpennor 11, i utfanet grågröna, spetsar hvita, 10 och 11 med hvita utkanter och violett skiftning. Spegel ljus grågrön, ram fram- och baktill hvit, baktill smalare; armbågspennor 5, spetsiga, svartbruna, i utfan med violett skiftning, mot spetsarna blekare, nötta, spolstreck och kanter hvita; överarmpennor mörkbruna; handtäckare mörkbruna, utbräm gråhvita, å gamla fjädrar rostgrå, de små askgrå med mörkbruna spolar; armtäckare grå med hvita, långa spetsar och grå, täckta spetsfläckar, de mellersta blågrå med mörkbruna spolar; kanttäckare gråbruna med blågrått bräm; undre handtäckare, de yttre grå, de inre hvita; undre armtäckare hvita, undre armbågstäckare hvita, de mellersta brungrå, spräckliga; undre kanttäckare brungrå och mörkbruna, de bakre med hvita spetsar; undre överarmtäckare hvita, långa. Fötter svartbruna. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar, sidor och tarssula nätteknade; tår 3 > 4 > 2 > 1, simhud svartbrun, den yttre urringad, å 1 smal; klor krökta, svartbruna, 3 > 2 > 4 > 1, som når marken, 3 något vidgad, fårad.

2, *Hane, gammal*, 19 maj, Stockholm.

Pannvinkel något spetsig, pannan föga brun. Haka framtill svart, hvilken färg sträcker sig långt bakåt. Bröst baktill hvitt med rostgult bräm; mage även hvit med rostgult bräm, men med svartbrun vattring.

3. *Hane, gammal*, 21 maj, Ekolsund.

Liknar den förstnämnde, men med mindre nötta fjäderkanter. Panna nedtill brun. Huvud ovan svart, framtill med hvita spolstreck; huvudets sidor och övre delen av halsen mörkt kastanjebruna med hvita streck; kräva och framdelen av bröstet svarta med rostgrå, bågformiga tvärband; bröst nästan rent hvitt med rosthvita bräm; stjert mörkt gråbrun med spetsbräm och kanter hvita, de yttre stjertpennorna blekare rostgrå och med rosthvita tvärfläckar isynnerhet i utfan.

4. *Hane, i ruggning*, 27 december 1853, Hongkong, KINBERG, Riksm.

Liknar den unga hanen. Huvud ovan svart med brunt, smalt bräm; huvudets sidor rosthvita med svartbruna spetsfläckar; haka rosthvit. Övre stjerttäckare svartbruna med rostgult bräm. Bröst hvitt med ytterst fin svart vattring; sidor mörkbruna med gråhvita breda bräm; tumvinge med grå fjädrar, i utfan mörkare; vingen nedtill grå av de yttersta armpennorna. Spegel blågrön, dess ram vit, nedtill grå; handtäckare med spetsarna svartgrå i infan, utfan mot spoltrakten blågrå, brämtrakt vit, de mellersta blågrå. Tars framtill med små sköldar, för övrigt nättecknad; tår: 1:a leden av 2 nättecknad, för övrigt ringlade.

5. *Hane*, 10 januari 1853, Manilla, KINBERG, Riksm.

Liknar hanen i ruggning från Hongkong. Rygg och skulderfjädrar mörkbruna med grå, breda, rostiga och nötta bräm; kors och övre stjerttäckare brunsvarta med bredt blågrått bräm. Handpennor utvuxna, de yttre svartbruna, 2 och följ. med gråhvita tilltagande utbräm, spolar gula.

5 a. Från Egypten hemförde J. HEDENBORG år 1837 en liknande, men handpennornas spolar hvita, bräm å haka, hals och bröst något rostfärgade.

5 b. En *gammal hane*, sommarträgt, Dalmatien, erhållen av FELDEGG.

6. *Hona*, 10 januari 1853, Manilla, KINBERG, Riksm.

Huvud ovan svart med brunt bräm; ögonbåge endast rostgul med små mörkbruna spetsfläckar; ögonvråns gula fläck mycket liten; huvudets sidor rostgula med svartbruna stora spoltrakter; haka ljusgul; kräva mörkbrun med breda rostgula bräm. Rygg brunsvart med grå till hvita bräm: skulderfjädrar brunsvarta med smala eller bredare gråhvita och rosthvita bräm, de långa med rostbrunt eller rostgrått spolband i infan hos de gamla fjädrarna. Bröst och mage hvita; sidor mörkbruna med hvita breda bräm; undre stjerttäckare hvita med mörkbruna spoltrakter. Handpennor mörkbruna, spolar ljusgula, utkanter hvita; armpennor svartbruna, spetsbräm breda och liksom utkanter hvita; armbågspennor långa, svartbruna med hvita bräm skarpt begränsade, bredare i utfan; överarmpennor svartbruna med hvita spetskanter; handtäckare mörkt gråbruna med brungrå utbräm: armtäckare svartbruna med breda hvita spetsbräm, de mellersta mörkt svartgrå med hvita

och gråhvita smala bräm; undre handtäckare hvitgrå, inåt hvita; undre armtäckare korta, de mellersta grå med hvitt bräm; undre kanttäckare hvita, vid roten grå; undre överarmtäckare långa, hvita. Klor bruna.

7. *Hona*, 4 juli, Gotland.

Näbb gröngrått, undertill med dragning åt köttfärg. Käkrot svartaktig. Pannvinkel avrundad. Huvud ovan svart med rostgrått bräm; ögonbåge endast å tinning vit och rosthvit med svarta små fläckar, tinningen under detta svart med rostgrått bräm; ögonvrå vid ansigtsranden med en vit fläck; huvudets sidor med svarta spoltrakter, rostgrå och hvita brämtrakter; kindtrakt och haka hvita med ytterst svagt rosthvitt bräm; ansigtsrand bågformig. Hals och kräva svarta och mörkbruna med rostgrått till hvitt bräm. Rygg och skulderfjädrar svarta och svartbruna med gråhvitt och rostgult bredt bräm. Stjertpennor mörkt gråbruna, kanter hvita, de yttre rostgrå med mörkt gråbruna spoltrakter och små fläckar, bräm hvita och rostgula. Bröst hvitt; sidor, undre stjerttäckare och slaksida mörkbruna, bräm hvita, på gränserna rostgrå; mage vit med mörkbruna, på gränserna rostgulhvita fläckar. Vingar spetsiga, handpennor mörkbruna, med utfan å 1 gråbrunt, alla med gråbrunt infan, spolar hvita; armpennor: 1 brungrå, 2 till 7 olivbrungröna med hvita spetsar och utkanter, infan brungrått, spolar bruna, 8 till 10 gråbruna med hvita, nötta kanter. Spegel olivbrun med dragning åt grått och grönt, ram fram- och baktill smal, vit; armbågspennor 3, spetsiga, nötta, gråbruna, > armpennorna; överarmpennor gråbruna, i utfanet grå; handtäckare gråbruna, i utfanet hvitgrå; armtäckare brungrå med hvitt smalt spetsbräm, de mellersta och kanttäckare brungrå med hvitgrått och blågrått bräm; undre handtäckare ljusgrå, inåt hvita; undre armtäckare mörkgrå och hvita; undre kanttäckare och de dem närmaste gråbruna med bleka gråhvita bräm; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter 'gröngrå', i torrt tillstånd mörkbruna; skenben fjäderklädt till hället. Tars något hoptryckt; klor långa, smala, bågformiga, 3 föga vidgad.

8. *Hona*, 15 september 1855, Ekolsund, SETON.

Näbb gråblått, jembredt. Pannvinkel spetsig, går fram över midten av näsborrarna. Näsborrar korta, ovala. Iris kastanjebrun. Huvud ovan brunsvart; ögonvrå och tinning med ljusare fläckar; huvudets sidor mörkbruna med gula sidobrä, ovanom den förra och nedom den senare ett mörkbrunt band; haka rödgulvit, den nakna huden rödgrå, brunflammig. Framhals brunsvart med rostbruna breda bräm; kräva rosthvit; nacke mörkt gråbrun. Rygg, skulderfjädrar, kors och övre stjerttäckare svarta med rödbruna till brungrå bräm. Stjert avrundad; stjertpennor 7 par, spetsiga, mörkbruna med rostbruna kanter. Bröst hvitt, i botten grått; sidor mörkbruna med rostbrunt bräm; mage vit med svartgrå, nästan täckta spol-

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	6 ♀	7 ♀	8 ♀	9 p.	10 p. ♂	11 p. ♀	12 ♂ j.
Längd	—	—	—	—	—	—	—	396	—	—	—	—
Huvudets längd	83	81	85	—	—	—	79	77,5	—	44	57	79
Näbb, längd till pannan	41,5	41	40	37,5	40	37,5	39	30,5	13	17	25	37,5
» » » munvinkeln	47	48	44	43	47	41	42	42,6	—	21	28	43
» » från spetsen till näsborrarna	33	33	30	30	33	30	30	29	—	13,5	19	30
» höjd vid roten	15,5	16,5	15	14	14,2	14,4	15	12,3-17	—	7,5	10,5	15
» » » näsborrarna	11	12,5	11	12,2	11	11,3	10,5	11,5	—	6	8,6	12,3
Gapets bredd	13,5	13	14	—	—	—	14	16	—	7	8	12,5
Näbbets bredd vid näsborrarna	15,5	14	14,5	13,6	14,7	14,1	15,3	16	—	7	9	12
» största bredd vid spetsen	16	15	15,8	15	15	14,8	15	—	6	7,6	9	—
Näbbnagelns bredd	4,6	5,5	5,3	5,8	5,2	5,2	5	6,2	—	4,5	4	5
» längd	8	8	8	7,5	7,5	7	7	7,5	—	5	5	8
Näsborrar	4×2,5	4×2,5	4×2	4×2,2	5×2,6	4×2,8	4×2,5	4×2,5	—	1,8×1	2,5×1,3	3,9×2,5
Vingens längd, direkt	191	201	191	—	187	183	181	180	—	—	—	179
Vingbredd	—	—	—	—	—	—	—	615	—	—	—	—
Tumvinge	70	70	70	65	66	67	65	70	—	—	—	75
Stjert, längd (n:r 11: dun oräknadt)	80	83	79	65	63	78	70	78	—	—	28	75
Stjertspets bakom vingspetsarna	c. 28	c. 14	c. 10	—	c. 8	c. 17	c. 14	40	—	—	—	c. 33
Tars	30	29	29	28	30	28	30	29	12	18	24	30
Mellantå med klo	42	44	42	31	32	31	42	35+8,3	18	21	30	41

trakter; undre stjerttäckare med rosthvita bräm- och mörkbruna spoltrakter; slaksida mörkbrun med rostgrå bräm. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar mörkt gråbruna med hvita fina utkanter; handpennor: 1 liten, smal, svartgrå; stora 10, med svarta utfan å spetsarna, grå infan, hvita spolar; arm-pennor 10, svarta med hvita spetsar och utkanter; armbågspennor 3, spetsiga, brunsvarta, 1 med utbräm, 2 med utkant rostvit; överarmspennor svarta; handtäckare med grått ut- och gråsvart infan; armtäckare grå med svarta spetsar, de mellersta och kanttäckare grå med gråhvita kanter; undre handtäckare gråhvita; undre armtäckare vitgrå med hvita spetsar, de mellersta, de största, hvita, de övriga och undre kanttäckare gråsvarta med hvita bräm; undre överarmtäckare hvita, långa. Fötter gråbruna; skenben fjäderklädt till något över hälen. Tars hoptryckt, framtill med smala sköldar; tår 3 > 4 > 2 > 1, som når marken; klor mörkbruna, 3 > 2 > 4 > 1.

9. *Dundrägt*, 6 juni 1875, Jutland, CARL MÖLLERS samling.

Näbb bredare. Ögonvrå och tinning med svart band; huvudets sidor gulbruna; kind med tydligt svart band. Kropp undertill brungul.

10. *Dundrägt, hane*, 4—6 dygn, 22 juni 1861, Gotland, MEVES.

Näbb mot spetsen vidgadt, nagel i torrt tillstånd brun; näbbås rät. Pannvinkel rät. Huvud ovan brunsvart med bruna spetsar; ögonbåge bred, ljusbrun; ögonvrå och tinning med brunt band; huvudets sidor ljusbruna; örontrakt med brunsvart fläck; ansigtsrand nedtill bildande en nära rät vinkel; haka brungul. Framhals och sidhals brungrå; kräva grå; nacke och halsrygg mörkbruna. Rygg och skuldror svartbruna, bakom vingen en liten gul fläck,

kors svartbrunt, på hvardera sidan om stjertroten en liten gul fläck. Stjert mörkt gråbrun. Bröst vitgrått; sidor mörkbruna med två nedåt gående band; mage vit; undre stjertdun hvitt, överst och i spetsarna grått; slaksida mörkbrun i botnen, nedtill gråhvit. Vingar ovan mörkbruna, undertill gulhvita. Vad utåt mörkbrun.

11. *Unge*, 26 juni, Gotland.

Liknar huvudsakligen den förra. Näbb något mörkbrunt; näbbås rät. Pannvinkel trubbig. Ögontrakt vit, svartfläckig; ögonbåge rostgul; ögonvrå mörkbrun; tinning med bredt rödbrunt band; huvudets sidor vitgrå och svartfläckiga av utväxande fjädrar; kind rostgrå, nedtill gråhvit; örontrakt med en stor mörkbrun fläck; haka gulhvit. Ryggens och korsets fläckar stora, gulhvita; skulderfjädrar svarta med brunt bräm. Stjert tvär, nött; stjertpennor utväxande, brunsvarta, mot spetsen med en rostgrå brämfläck. Bröst med vitgrått dun och längs midten hvita, utväxande fjäderspetsar; sidor med grått dun och mörkbruna fjädrar med rostbrunt till hvitt, bredt bräm; mage och undre stjertdun i midten hvitt, åt sidorna svartgrått, längs midten utväxande hvita fjäderspetsar.

12. *Hane, ung*, 10 augusti, Ekolsund.

Näbb svart. (Den uppgivna höjden för stor, i följd av konserveringen, bredden för liten.) Näbbås och näsås räta. Pannvinkel rät. Huvud ovan brunsvart; ögonbåge rostgrå, svartfläckig; ögonvrå upptill brunsvart, nedtill gråhvit, nederst och bakerst rostgrå med svarta fläckar; tinning med gråsvart band; huvudets sidor hvita och rostgrå med svarta spoltrakter och

Nº	1 a	b	2 a	b, c	d	e	f	g	h	3	4 a	b	c	d	e	f	g
Äggets längd	50,4	46,9	47,6	47,8	47	46,9	46,5	45,6	44,4	44,3	49,75	48,75	48,6	47,6	47,4	46,9	46
» bredd	35,6	36,4	33,3	33,3	33,2	32,8	33,3	31,8	33	32,8	35	34,3	34,5	34	34,2	33,9	34,2
» spets.....	14,8	10,5	14,3	14	13,8	14,1	13,2	13,8	11,4	11,5	14,75	14,45	14,1	13,6	13,2	13	11,8
» reducerade längd.....	1,42	1,29	1,43	1,42	1,42	1,43	1,4	1,43	1,34	1,35	1,42	1,42	1,4	1,4	1,39	1,38	1,35
» rektangel.....	1794	1707	1585	1575	1560	1538	1548	1450	1465	1453	1741	1672	1677	1618	1621	1590	1573

Ägg: 42—44×32—33 m.m., BAILLY; 47—49×33—34, DEGL., GERBE; Kurland, 5 ägg: 47—48×33—34; Uman, 11 ägg: 41—47×20,5—33 m.m. Vigt: 27—35 Gr. GOEBEL, v. infr.

spetsfläckar; haka vit. Hals och kräva brunsvarta med breda rostgrå bräm; nacke i midten och halsrygg mörkt gråbruna. Rygg brunsvart med hvitgrått bräm; kors gråsvart med blågrått bräm; skulderfjädrar mörkt brunsvarta, de större med svag dragning åt grönt, bräm rostgula till hvita, smala; övre stjerttäckare brunsvarta med rostgrått bräm. Stjert svartbrun med hvitgrå kanter, spets tvär, svagt avnött; stjertpennor 7 par, tillspetsade. Bröst hvitt; sidor svartbruna med bredt rostgrått bräm; mage, undre stjerttäckare och slaksida hvita med mörkt gråbruna spolband. Vingpennor 2 > 3 > 4 > 1, som ej är fullt utvuxen; tumvinge med 4 fjädrar, blågrå, 1 och 2 i utfanet något mörkare brungrå, spolar gråbruna; handpennor svartgrå, utkanter gråhvita, spetsar å de yttre brungröna; armpennor: de yttre svartgrå, de mellersta i utfan blågröna, de innersta med gröngrå bräm, alla med hvitgrå utkanter, 1 till 3 i utfanet hvitgrå, 4 till 10 gröna med smala, gråhvita utkanter och hvita spetsar. Spegel grön, ram framtill bred, vit, baktill även vit, men smalare; armbågspennor här 4, mörkt olivgrönbruna, > armpennorna, 1 och 2 med hvitt utbräm, de övriga med hvita utkanter; överarmpennor i utfanet blågrå, infan brunsvart; handtäckare blågrå; armtäckare blågrå med hvita spetsar, inåt avtagande, de mellersta och kanttäckare blågrå.

Ägg. Spets mycket trubbig; gråhvita, glänsande.

- 1 juni 1870, Hartsö, SCHYLANDER.
- 7 maj 1865, Boet, Jutland.
- Preussen, BENZON. Nästan elliptiskt, hvitgrått.
- 8 juni 1881, Mark Brandenburg.

Årtan skall hava erhållits på Island vid Thingvalle Vatn, enl. TEILMANN, 1823. Uppgiften har jag icke funnit bekräftad.

I Norge fåtalig, parvis erhållen d. $\frac{1}{2}$ 1867 och 1870 på Jæderen. Vid Kristiania iakttogos i maj 1862 2 st., av hvilka en hane erhöles d. $\frac{1}{3}$, COLLETT, 1864—77.

Skall hava erhållits vid Viggbyholm, Roslagen, WIKSTRÖM,

1838. Sedd i Fyrisån 1853, enl. meddel. av LUNDBORG. Häckar i Hjelstaviken, MEVES, 1868. I Södermanlands skärgård mycket sällsynt, träffad i slutet av apr. och början av sept., EKSTRÖM, 1832. Häckar i Södermanland, SUNDSTRÖM, 1872; i Nyköpingstrakten, LUNDQUIST, 1864. Flere par häcka årligen i Narsätra och Larssjön; i Oppunda i tilltagande antal, LEWENHAUPT, 1865(-73). Sedd i kärr på Vermdön; förtär gräs; dess kött är godt, ÖDMANN, 1792. Träffas å Mörkö vid stränder, bevuxna med säv och vass. Kommer till skärgården i slutet av apr. och början av sept., sällsynt, häckar, EKSTRÖM, 1828-32. Häckar på flere ställen i trakten av Örebro, HÖGBERG, 1863; häckar sällan i länet, höst och vår talrikare, SUNDSTRÖM, 1869. Var i Arboga hösten 1878 ovanligt talrik, H. B. Häckar i Tåkern fåtaligt, H. M. S. Ett par ungpullar av denna art påträffades i trakten av Leonardsberg i juli 1848, då två gamla hanar skötos. En hane är skjuten i den inre delen av Bråviken i apr. 1849, är, enl. meddel. av LUNDBORG, sällsynt liksom i Norrköpingstrakten, der den är sällsyntare än *A. crecca*, men finnes under flyttning, LINDBLAD, 1864.

Häckar teml. allmänt i trakten av Karlstad, CEDERSTRÖM, 1851. I Hornborgasjön vanlig under apr.—sept., enl. meddel. av KOLTHOFF. Två par träffades i Bohuslän d. $\frac{28}{3}$ 1848 och $\frac{7}{3}$ 1849; enl. MESCH häckande i Göta elv; bo eller späda ungar ej funna, MALM, 1877. Förekommer, men ej allmänt, i Ö. Småland; häckar, TISELIUS, 1868, vid Kalmar, WESTERLUND.

På Öland fåtalig under flyttning, WESTERLUND, 1855; häckar, MEVES, 1868. Häckar på Gotland sällsynt, flyttar, ANDRÉE, 1844, WALLENGREN, 1852. Häckar på Muske myr och Hästnäs myr, MEVES, KOLMODIN, 1871; på den sistnämnde även enl. meddel. av STENSTRÖM. Erhållen i Bleking, enl. meddel. av C. G. RÄÄF.

I NÖ. Skåne sällsynt häckande, WALLENGREN, 1849; ej sällsynt, GADAMER, 1852. Erhållen vid Stehag d. $\frac{1}{7}$ 1868, vid Sege $\frac{1}{7}$ 1875, vid Trelleborg $\frac{1}{3}$ 1843, enl. meddel. av EURENIUS. Häckade 1856 i Norrviddinge, enl. meddel. av C. MÖLLER. Skånska jagtföreningen erhöll 4 st. under ett år från d. $\frac{1}{6}$ 1867, LINDBLAD. Häckar i Skåne, MEVES, 1868. I trakten av Ystad för några år sedan i stor mängd, senare ej talrik, men häckar enl. meddel. 1883 av N. BRUZELIUS.

Ej sällan erhållen i Danmark. Häckar på flere ställen, såsom på Möen. Temligen ofta träffas hon om hösten hos vildthandlare i Köpenhamn. Häckade, enl. TEILMANN, 1823, vid Lundnäs, kom i slutet av apr., bortflyttade i okt. Häckar i Vendssyssel; 1864 förekom den här och der; i slutet av juli erhöills en unge, skjuten bland Gräsänder, FISCHER, 1869. Erhöills under maj i Tarm, vid Ringkjöbingfjord, ELWES, 1880. Omtalades förr såsom mycket talrik i Hertigdömena. Hon är under maj till och med aug. talrikt spridd i alla trakter vid sött vatten, talrikast i V. Slesvig; efter fortplantningen vid kusterna, ROHWEDER, 1875. År 1876 var hon regelbunden under sommarn. Vid Flensburg 1877 på flyttning, 1878 om vintern. I trakten av Bommerlund häckade hon 1880, i slutet av juli flygga ungar, Jahresb.

Sågs vid Torneå, M. v. WRIGHT, 1832. Erhållen i Finland på flere sydligare ställen. Iakttagen vid Uskela d. $\frac{2}{3}$ 1851, J. v. WRIGHT, 1857. Häckar i Kuopio. Unge med dun erhållen d. $\frac{2}{7}$ 1848, BONSDORFF, SCHLEGEL, 1866; platsen ej uppgiven. På

Åland sällsynt. För övrigt på flere andra platser, PALMÉN, 1873.

Torgförd i Arkangel, ALSTON, BROWN, 1872. Mycket allmän under sommaren, SEEBOHM, 1882. Sågs här och på Ladoga, MEVES, 1871. I S:t Petersburgs guvernement stundom träffad, ej allmän, BRANDT, 1880; enl. nya underrättelser av E. BÜCHNER, 1885, sällsynt.

I Östersjöprovinserna allmän, häckar i senare hälften av maj isynnerhet vid flodstränder, lägger 7—9 ägg; sprider sig, enl. RUNOW, 1880, år efter år mot Norden. I Kerrafer i apr. 1853, SEIDLITZ, 1860.

Häckar i Uman, GOEBEL, 1870. Träffad d. $\frac{1}{3}$ — $\frac{21}{10}$; ägg 48—49×32—33 d. $\frac{20-28}{5}$, GOEBEL, 1870—71. Iakttagen vid Charkow i medlet av mars; bortflyttar i nov., CZERNAY, 1852.

Å Krim sällsyntare än *A. crecca*, RADDE, 1854. Förekommer i Sivasch i större mängd, HINTZE, 1871. Häckar på Kirgissteperna, Astrakan, mycket allmänt, ruggar i flodområdet, HENKE, SEEBOHM, 1882. Häckade vid Dnjepers mynning d. $\frac{28-31}{5}$ 1869, H. GOEBEL, 1870. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880; allmän, SEEBOHM, 1883.

Vid Tjumen under islossningen, LEPECHIN, 1783. I Ala-kul, FINSCH, 1877. Vid Kashgar-Tokai i slutet av okt., MENZBIER, 1885. Häckar i Pamir, allmän, SEVERZOW, 1883. I Ö. Sibirien på genomtåg mycket talrik, häckar även talrikt, kommer i början av maj, stannar till slutet av sept., TACZANOWSKI, 1873.

Kommer till N. Tyskland tidigt om våren, är talrik om sommaren, BORGGREVE, 1869. Vid Danzig erhöillos unga foglar d. $\frac{4}{3}$ 1849, BÖCK, 1850. På Usedom iakttagen d. $\frac{1}{7}$, QUISTORP, 1858. På Darserort i sept. 1857, v. PREEN, 1858. I Charkow-sjön, Mecklenburg, B. v. MÜNCHHAUSEN, 1857. I Neuvorpommern iakttogs hon

d. $\frac{28}{4}$, d. $\frac{28}{5}$ erhöles full kull ägg, QUISTORP, 1868; år 1877 regelbunden om sommaren, Jahresb. I Schwerin talrik på de stora sjöarna; häckade 1858, v. PREEN, 1856—58. Häckar i Pommern, kommer i stora skaror från norden, bortflyttar i nov., återkommer i slutet av febr. eller mars, en del flyttar i maj, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1822. Häckade vid Kämpen 1855; 1857 d. $\frac{23}{4}$ ett par; d. $\frac{7}{5}$ erhöles 2 ägg; 1858 d. $\frac{4}{5}$ iakttogos 5—7 st.; d. $\frac{9}{5}$ erhöles ett ägg, d. $\frac{28}{6}$ 4 ägg; 1860 visade hon sig d. $\frac{24}{4}$ vid V. vind och +1 till 4°; bo träffades ej; kom 1862 från d. $\frac{13}{4}$ vid SSO. vind och —0,5 till +5,5°; d. $\frac{8}{5}$ en kull av 9 ägg, 9 dygn ruvade; kom 1863 d. $\frac{7}{4}$ vid SSV. vind och +5 till +15°; färskt ägg d. $\frac{30}{9}$; 1864 kom en och en i febr. och mars; ett par kom 1865 d. $\frac{10}{3}$ vid +1 till +2,5°, HINTZ, 1857—66. Vid Krotoschin häckade hon 1876; i Masurien 1877 regelbunden om sommaren. Vid Zymna 1879 regelbunden på flyttning, likaså enl. uppgift i Gramzow 1877; var der 1878 sällsynt, men regelbunden om sommaren, Jahresb. I Vorpommern 1858 iaktogs hon d. $\frac{20}{4}$ och $\frac{9}{5}$, QUISTORP, 1860. Vid Grasberg kallad Blaue Krick, Jahresb. Sägtes vara i Ö. och V. Preussen icke talrik, men häckande, RATHKE, 1847. I Mark, HANSMANN, BOLLE, 1885. Häckar talrikt i trakten av Saabor, TOBIAS, 1879. I Trachenberg 1878 temligen talrik, häckar; BOLLE, 1879. Häckar i trakten av Diebzig, BALDAMUS, 1852. Träffad i Görlitz, Sachsen, d. $\frac{20}{6}$ 1857, SCHLEGEL, 1866. På Havel-öarna i Mark 1880, häckar talrikt. I Stiege på flyttning 1878 oregelbunden, Jahresb. Häckar i Mark, der hon är en av de talrikaste Änderna, kommer mot slutet av mars, bortflyttar i okt., SCHALOW, 1876. Häckar, under sommaren spridd, om hösten i stora flockar, VANGEROW, 1855. I allmänhet i Tyskland vanlig; häckar i Anhalt; talrik under flyttning, stannar aldrig över vintern; de flesta flytta i okt., de sista i nov.; återkommer i mars

eller vanligare i apr., efter väderlekens beskaffenhet; kommer parvis eller i små flockar, flyttar nästan alltid om natten, om hösten åt SV., ofta med andra arter; flyger mycket högt och i snedlinie, NAUMANN. Hade sitt bo en gång 1000 steg från vatten, PÄSSLER, 1856. I Gronow, Hannover, stannar hon någon tid under vintern, men är sällsynt, A. MEYER, 1883. Kommer till trakten av Braunschweig i mars, häckar årligen i apr. och maj, R. BLASIUS, 1862. Häckar i Riddagshäuser Teich, NEHRKORN, 1876. Enligt uppgift vid Kronenberg förr sällsynt om vintern, Jahresb. Förekommer i Altenkirchen, SACHSE, 1875; häckar, flyttar under mars och okt.; visade sig stundom om sommaren 1878; i Grossenhain d. $\frac{27}{4}$ iakttogos 25 st., unga och gamla; 1878 regelbunden på flyttning; 1879 d. $\frac{11}{4}$ ett par på genomtåg; 1880 d. $\frac{4}{4}$ 2 par; vid Walkenried 1878 oregelbunden på flyttning; 1879 d. $\frac{4}{5}$ sågos 6 par; 1880 d. $\frac{26}{6}$ omkring 20 st.; flere gånger sedd under sommaren. Enligt en uppgift vid Seesen 1877 regelbunden på flyttning; vid Hyttenrode likaså, Jahresb. Förekommer i Münsterlandet; honor med hvita fjäderbräm och enkla hvita fjädrar förekomma ofta, ALTUM, 1852,-63. Vid Mühlheim nära Köln, RUHL, 1852. På Rhen och Main icke sällsynt, häckar vid Seeburg, på flyttning i Westerwald, RÖMER, 1863. I Arnsberg häckande; i bergstrakter endast vid flyttning, SUFFRIAN, 1847. I Schlesien mycket allmän och mycket talrikare än Gräsanden, GLOGER, 1833. Talrik d. $\frac{12}{5}$ 1864 vid Warthe, liksom *A. boscas* m. fl., A. v. HOMMEYER, 1865. I Wupperthal, HOPFF, 1850. I Neuwied häckar hon stundom; kommer tidigt på hösten och sent på våren, erhöles d. $\frac{23}{5}$, BRAHTS, 1855. Häckar i Kurhessen, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen mycket sällsyntare än *A. crecca*, SEZEKORN, 1864. Flyttar regelbundet över trakten av Halle a. S., REY, 1874. Häckar och på flyttning i Thüringen, HELLMANN, 1853. Senare heter

det, att hon ej iakttagits i Ö. Thüringen, LIEBE, 1878. I Wetterau ej sällsynt, enkla par häcka, JÄGER, 1858.

I Würtemberg, CALWER, 1853. Under höst och vinter ej sällsynt på Bodensjön, WALCHNER, 1835. Från Rentendorf bortflyttade hon i sept., L. BHEHM, 1850. Häckar i Bayern talrikt; flyttningen börjar i medlet av aug. i stora flockar, varar till början av sept.; hanens läte liknar ljudet av kastanjetter eller det av en barnskramla; i Memmingen 1858 d. $\frac{22}{2}$ livlig flyttning; häckade; till Aischtrakten kommer hon i början av mars i stora skaror; häckar talrikt; samlar sig i medlet av aug. i stora flockar och bortflyttar i okt. och nov.; i Mittelfranken likaså, JÄCKEL, 1852—64. I Schwaben och Neuburg om vintern sällsynt; häckar och på flyttning vid Klingenbad i Mindelthal, LEU, 1855; likaså i Kamelthal, LANDBECK, 1855.

Häckar vid Bodensjön och Federsee, K.-WARTHAUSEN, v. HEUGLIN, 1850. I Schweiz under mars och apr. i små flockar, enkla par häcka, MEISNER, SCHINZ, 1815; talrik isynnerhet om våren, SCHINZ, 1838. I Ticino regelbunden på flyttning, häckar, RIVA, 1865. I Appenzell ej talrik; ett par hava erhållits på Rhen, STÖLKER, 1867. I Genève-dalen om hösten regelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz under många år talrik, derefter sparsammare; häckar allmänt från mars till okt., TOBIAS, 1853. Är i Böhmen nästan lika talrik som *A. crecca*; häckar och flyttar sent åt S.; varieteter omtalas, A. FRITSCH, 1872.

Vid Krakau parvis d. $\frac{6}{4}$, då det mesta vattnet var täckt av is, WODZICKI, 1855. I Galizien och Bukowina mycket vanlig, häckar, lägger 7—12 ägg, ZAWADZKI, 1840. Iakttagen i Obedska Barra, ETTINGER, 1857. Häckar i trakten av Wien, och talrika flockar leva på Donau om vintern, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879.

Häckar på Donauöarna, v. FRAUENFELD, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. I Salzburg ej sällsynt på flyttning, v. TSCHUSI, 1875-77. Kommer till Tyrolen i okt. och nov., övervintrar; bortflyttar i febr., ALTHAMMER, 1857-74. I Vorarlberg ej talrik, BRUHIN, 1868. Kom till Neustadt, Krain, 1859 d. $\frac{16}{6}$, SEIDENSACHER, 1860. Visade sig i Furt-Teich 1864 d. $\frac{30}{3}$; ej sällsynt under flyttning, hvilade här d. $\frac{12}{4}$, HANF, 1865. Vid Mariahof, HANF, v. TSCHUSI, 1871; år 1880 träffades de första d. $\frac{12}{2}$; även d. $\frac{9}{4}$, $\frac{10}{4}$; 1881 d. $\frac{2}{4}$; 2 st. d. $\frac{6}{4}$, 4 st. d. $\frac{9}{4}$, 10 st. d. $\frac{11}{4}$, 1 d. $\frac{12}{4}$, $\frac{13}{4}$, 8 st. d. $\frac{16}{4}$, 1 d. $\frac{22}{4}$; 3 st. d. $\frac{20}{10}$, de sista d. $\frac{30}{10}$. I Nagy-Enjed 1881 d. $\frac{15}{5}$. Vid Stadlhof 1880 sågos d. $\frac{27}{2}$ 4 st., huvudtåget varade från d. $\frac{30}{3}$ — $\frac{10}{4}$, häckade, Jahresb. Kom till några platser i Österrike i medeltal d. $\frac{6}{3}$ — $\frac{10}{3}$, bortflyttade d. $\frac{7}{3}$, $\frac{14}{10}$, K. FRITSCH, 1874.

Träffad i Hvita moraset, S. om Pest, BALDAMUS, 1850; förekommer sällan på Tatra, WENTZEL, 1853. I övre Ungern, L. N. JEITTELES, 1862; vid Orawitz 1880 såsom gäst iakttagen d. $\frac{30}{3}$, Jahresb. Vid mellersta Donau talrik. I Herzegowina, K. BAYER, 1881. I Transsylvanien allmän, såsom vid Hátzeg och Mezöség, DANFORD, BROWN, 1875.

Vid Oldenburg häckande, NEGELEIN, 1853; år 1878 regelbunden om vintern. Vid Hamburg 1878 stannfogel, Jahresb.

Häckar allmänt i Friesland, få flytta här över, ALBARDA, 1866. På Borkum ej talrik i slutet av apr. och början av maj, en gång träffad häckande; på Rottum sågos några par, v. DROSTE, 1864,-69. Erhållen i Holland d. $\frac{12}{4}$ och $\frac{10}{3}$ 1861, SCHLEGEL, 1866.

Erhållen på Orken-öarna. På Britiska öarna hava i torvmossar ben av denna art blivit funna, A. M.-EDWARDS, 1868. I Irland mycket sällsynt, träffad under vintern 1835—36, under mars och maj, THOMPSON, 1851. Skall hava erhållits i Skotland i mars 1841. I England under sommaren, sedd i okt., YARRELL,

JARDINE, 1843; övervintrar, NAUMANN. Häckar årligen i Norfolk, A. G. MORE, 1865.

I Belgien på flyttning om hösten och början av våren, allmän i de större kärren i N. Brabant; sällsynt i inre trakter, DE SELYS, 1842.

I Normandie, O.-GALLIARD, 1873. Häckar i Boulogne, DEGLAND, 1855; i Seine-inférieure, HARDY, 1855; 1853 i Lyon, O.-GALLIARD, 1853. I Côte-d'Or häckar hon ganska allmänt, MARCHANT, 1869. Till Provence kommer hon i mars, enkla stanna sommaren över och flytta på hösten åt söder, v. MÜLLER, 1856. Kommer parvis eller i flockar till Savoyen i mars och de första dagarna av apr. och stannar några dagar; några få, som hitkommit sent, stanna och häcka samt flytta i slutet av aug. och i sept., BAILLY, 1854.

I Portugal allmän, A. C. SMITH, 1868. Vid Santander i stora flockar under nov., IRBY, 1883.

I Spanien ej talrik stannfogel, NACEIRO, 1850. I Albufera ej så talrik som *A. crecca*, VIDAL, 1851. I Murcia om vintern talrik, R. BREHM, 1858; likaså i S. Spanien i allmänhet, SAUNDERS, 1871.

På Sardinien sedd i mars, BROOKE, 1873. I Italien under vinter och vår, GIGLIOLI, 1865. I Toscana, SAVI. En erhållen d. $\frac{2}{3}$ på Corsica, WHARTON, 1876. Om förhållandet under något annat år heter det, att hon icke iakttagits före d. $\frac{5}{3}$, men att hon derefter blev allmän; tre hanar erhöles d. $\frac{22}{3}$; den sista d. $\frac{18}{4}$, WHITEHEAD, 1885. På Sicilien under hela året vid Lentini, Catania, Syracuse och på floderna Cyane och Anapus; i stora skaror både i sött och salt vatten, MALHERBE, 1843. Kommer till Malta i apr., SCHEMBRI, 1843; är ej sällsynt under vår och höst, tillfällig om sommaren, C. A. WRIGHT, 1864.

År 1881 träffades i Pirano d. $\frac{1}{3}$ en hona; i Salvore en hane d. $\frac{15}{3}$, Jahresb.

Träffad d. $\frac{15}{3}$ i Vinodoler-dalen, A. FRITSCH, 1858. Häckar i kärren vid Thermopyle och flere andra ställen, v. D. MÜHLE, 1844. Häckar även i Kopai-sjön; övervintrar i 'alla' trakter av landet, LINDERMAYER, 1860. Ej sällsynt i Missolonghi i febr., SIMPSON, 1860. I Epirus och Korfu i stort antal vid slutet av febr.; få par häcka möjligen, POWYS, 1860. Övervintrar på Cykladerna, ERHARD, 1858.

I Dobrudscha ganska talrik, häckar, SINTENIS, 1877. I Bulgarien på Donau mycket talrik, FINSCH, 1859; ELWES och BUCKLEY, 1870. Vid Konstantinopel, TAYLOR. På Cypern, A. MÜLLER, 1879.

Erhölls i Medjerdah nära Djebel Dekma, Ö. Atlas, under första veckan av apr., SALVIN, 1859. I Fezzara-sjön i slutet av apr. 1855, BUVRY, 1857. Sällsyntare i Constantine, TACZANOWSKI, 1870.

I Egypten; på Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1849—54. Talrik i NÖ. Afrika och Arabien; sågs vid Suez m. fl. ställen i sept. till nov., v. HEUGLIN, 1856—59; i Egypten, ALLEN, 1864; under nov. till jan., A. L. ADAMS, 1864. Vid El-Kab temligen talrik till slutet av apr., SHELLEY, 1871. I Nubien, ADAMS, 1864.

Erhållen i Palestina, TRISTRAM, 1872. Träffad på Null, Kattiavar, J. H. LLOYD, 1873. I Kandahar erhållen en gång, d. $\frac{28}{3}$ 1881, C. SWINHÖE, 1882. I Gilgit ej allmän, träffad i medlet av sept. och slutet av mars; d. $\frac{2}{3}$ sköts en ur en flock, kommande norr ifrån, BIDDULPH, 1881; är fåtaligare än *A. crecca*; endast på flyttning under vår och höst; erhållen i sept. och från första veckan av mars till d. $\frac{21}{4}$, SCULLY, 1881. Talrik i Indien, fångas i stora nät, JERDON, 1864. Skall sparsamt häcka i Indien, BLYTH, 1867. I Centralindien mycket talrik, SWINHÖE, BARNES, 1885. Allmän om vintern i lägre Bengalen; de häcka 'ej' söder om Himalaja, BLYTH, 1859. På Ceylon erhållen, HARTLAUB, 1854, m. fl.

Talrik i Oudh och Kumaon under den kalla årstiden, isynnerhet under febr. och mars, unga erhållna i sept., IRBY, 1861.

I Kina sällsynt, enligt DAVID, OUSTALET, 1877. Vid Hongkong erhöill jag henne d. $\frac{1}{2}$ 1852, se ovan. Denna och andra arter fångas i stora nät, som utspännas å risfälten. Erhölls d. $\frac{1}{3}$ på Formosa; magen var orangefärgad, SWINHÖE, 1863.

Erhölls på Japan av THUNBERG, 1823; i Tokio, BLAKISTON, PRYER, 1878; i Nagasaki, SEEBOHM, 1884.

Erhållen på Filippinerna, SCHLEGEL, 1866; jag erhöill den vid Manilla d. $\frac{1}{4}$ 1853, se ovan; SUNDEVALL ansåg den som en varietet av vår art. Tårna synas vara betydligt kortare än hos den europeiska, hvilken den för övrigt liknar. På Celebes erhållen d. $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{3}$ 1864 av v. ROSENBLAD, SCHLEGEL, 1866. Vid Limbello, Celebes, i juli mycket sällsynt, A. B. MEYER, 1879. Även på Java har den erhållits, SCHLEGEL.

Årtan lever under sommaren vid sött vatten; om vintern även vid havsvikar med slam- eller sandbotten; ofta bland rör, *Arundo phragmites*, *Poa aquatica*, *Sparganium*, *Acorus*, *Iris*, *Carex*, *Scirpus*, *Juncus*, *Equisetum*, *Phellandrium*, *Euphorbia palustris*, *Festuca fluitans*, *Potamogeton* m. fl., samt på översvämmande ängar.

Hon är livlig i sina rörelser. Hon vistas både på vattnet och, stående eller liggande, på land, likasom närstående arter, midt på dagen, men även en stund under mycket mörka nätter. Hon är föga skygg; är isynnerhet livlig vid flygt, som ofta är mycket snabb och med hastiga vingslag, än med den ena, än med den andra vingen nedåt riktad. Av lätet 'knak, knäck', har den fått sitt tyska namn.

Födan utgöres av insekter, larver och andra smärre djur, gräs, frön, säd, såsom korn, havre, hirs, jemte finare växtdelar,

små mollusker, grodor och grodyngel, fiskrom och fiskyngel av ringa storlek, sniglar och maskar.

Makarna äro mycket fästade vid hvarandra, och den ena makkan väntar sin förlorade hälft i det längsta. Enl. NAUMANN synes hanen vara mera fästad vid honan än hon vid honom. Hon väljer oftast sin bostad bland kärrväxter eller på låga ängar; honan bygger boet av torra blad eller gräs, stundom långt ifrån vatten. C. MÖLLER har meddelat, att han fått 3 bon, hvarje med 10 ägg, i ett klöverland, åtminstone 2,000 fot från närmaste vatten. Äggen, 9—12, sällan 14, läggas i Tyskland i slutet av apr. och början av maj. Förlorar hon sina oruvade ägg, bygger hon nytt bo, men lägger deri ej flere än 6—7 ägg. Då honan börjar ruva, täcker hon äggen med egna dun, när hon lemnar dem; trycker hårdt på äggen och ruvar 21—22 dygn, NAUMANN. Ungarna äro i Tyskland flygga i medlet av juli, vid omläggning av ägg i slutet av sept. Bastarder äro kända av denna art med *A. boscas* och *A. clypeata*.

Sin farligaste fiende har hon uti *Falco rufus*, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1822, men även i Hökar och Falkar; äggen tagas av Korpar, Kråkor och Kajor.

Skjutes hos oss endast händelsevis, och oftast vid andjagt.

Köttet är olika omtyckt på olika orter. Man sade i Schweiz, att det har stark lukt och smak; på Borkum att det är föga smakligt; i Frankrike att det är utmärkt och betraktas under fastan såsom 'aliment maigre'.

Årtan vänjer sig lätt vid fångenskap; om hon underhålles i en med stängsel omgiven dam med andra Änder, blir hon mycket tam och gör sin egare mycket nöje. Hon underhålles i alla zool. trädgårdar i Europa och fortplantas i somliga. Hon följer der gerna Gräsanden. I fångenskap förtära de utom de växter

och djur, som finnas i deras dam, även korn, havre, bröd, fin-skurna morötter eller gula rovor. Hon behöver mycket vatten och bör under vintern hållas under tak.

Ibland fjädrarna har man funnit:

Trinotum luridum NITZSCH, även förekommande på flere samslägtingar.

I tarmkanalen:

Tænia trilineata BATSCH.

Anas circia GESN., Av. 1555, 106. ALDROV., Orn. III, 209. JOHNST., Av. 1657, 97 (bis). SIBB., Scot. II 1684, p. 21. RAY, Syn. 1713, 148 n. 7. ALB., Av., ed. DERH., II 1750, 66, 70 t. 103-4.

Anas circia Gesneri WILL., Orn. 1676, 291.

Anas querquedula L., S.N. ed. II 1740, 46; Årta; n:r 108 Fn. I 1746, 39; S.N. IV 1748, 22; X 1758, 126; Fn. II, 1761, 45; S.N. XII 1766, 203. GM., L. S.N. 1788, 531. ÖDM., Wermdö 1792, 66. THUNB., Fn. Jap. 1823, 2. EKSTR., Mörkö 1828, 36; Tidskr. f. Jäg. 1832, 267. M. v. WR., l. c. 228; Vet. Soc. Act. 1847, 63. SAVI, Orn. 1833; ref. Isis 1833. WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839. NAUM., V. D. XI 1842, 677. ANDR., Öfv. V. A. F. 1844, 176. A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 57; J.f.O. 1854, 84. v. MIDD., Reise II II 1851, 229. BALD., N-a 1850, 2 H. 77. HOPFF, l. c. 3 H. 77. v. HEUGL., l. c. 3 H. 74. NAC., Mem. Madr. Ac. 1850, 115; ref. J.f.O. 1855, 305. JÄCK., N-a 1852, 2 H. 122. TOB., J.f.O. 1853, 217; Orn. C. 1879, 144. WENTZ., J.f.O. 1853, 446. O.-GALL., N-a 1853, 334. GLOG., J.f.O. 1853, 412. DE SELYS, ref. v. HOM., J.f.O. 1854 p. LXVIII. RADDE, Bull. Mosc. 1854, 164; S.O. Sib. II 1863, 371. CZERN., J.f.O. 1855, 46-7. WODZ., J.f.O. 1855, 347. DEGL., N-a 1855, 419. HARDY, l. c. 422. PÄSSL., J.f.O. 1856, 66. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. BUVRY, J.f.O. 1857, 123. J. v. WR., Uskela 1857, 118; Öfv. V. A. F. 1857, 44. HINTZ, N-a 1857, 17; 1861, 223, 308, 459; 1864, 97, 191; 1865, 242; 1866, 155, 389. QUIST., N-a 1858, 29; J.f.O. 1860, 76, 379; 1868, 58. v. PREEN, N-a 1858, 77, 408. R. BREHM, N-a 1858, 234. A. FRITSCH, J.f.O. 1858, 413; Ibis 1877, 50. v. HEUGL., Ibis 1859, 348. FINSCH, J.f.O. 1859, 387. BLYTH, Ibis 1859, 464. SEIDENS., J.f.O. 1860, 313. POW., Ibis 1860, 353. SIMPS., l. c. 391. JEIT., Verh. z.-b. G. 1862, 277. HÖGB., Örebr. 1863, 19. LINDBL., Jägarf. Tidskr. 1864, 99. LUNDQ., l. c. 216. COLLETT, Christ. 1864, 209; Vid. S. Skr. 1868, 177; 1871, 59; N. Mag. f. Nat. 1877, 200. C. A. WR., Ibis 1864, 155. Gr. LEW., Jägarf. Tidskr. 1865, 20. HANF, Mitth.

Steierm. III H. 1865, 68,-9; J.f.O. 1871, 121. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 45. ALTUM, J.f.O. 1867, 88. TIS., Ö. Smäl. 1868. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255. A. C. SMITH, Ibis 1868, 456. SUNDSTR., Örebro (1868) 1869, 25; Bih. V. A. H. 1872, n. 3, 34. v. DROSTE, Z. G. 1869, 306. GOEB., J.f.O. 1870, 141-2, 182; 1871, 148; 1879, 272. HINTZE, Jägarf. Tidskr. 1871, 9, 16. SAUND., Ibis 1871, 396. MEV., Öfv. V. A. F. 1871, 782. TAYL., Ibis 1872, 233. HOLTZ, Mitth. Ver. Neu-vorp. 1873, 143. SACHSE, J.f.O. 1875, 428. LORD LILF., Ibis 1875, 16. ROHW., Vög. Schl.-H. 1875. SCHAL., J.f.O. 1875, 12, 13. NEHRK., l. c. 161. SEVERZ., Ibis 1876, 419. SINT., J.f.O. 1877, 69. Jahresb., J.f.O. 1877, 337; 1878, 431; 1880, 88, 402; 1882, 103; 1883, 71. Kronpr. RU-DOLF m. fl., J.f.O. 1879, 80, 128. BOLLE, Orn. C. 1879, 121. A. MÜLL., J.f.O. 1879, 392. K. BAYER, v. TSCHUSI, Mitth. Orn. Ver. Wien 1881, 29. BRANDT, J.f.O. 1880, 248. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 228. SEEB., l. c. 384; 1883, 34. A. MEJER, J.f.O. 1883, 398.

Anas circia L., n:o 111 Fn. ed. 1746, 40; S.N. IV 1748, 22; X 1758, 127; Fn. II 1761, 46; S.N. XII 1766, 204. GM., L. S.N. 1788, 533. ÖDM., Vermdö 1792, 66. SCULLY, Ibis 1881, 593. SEV., Ibis 1881, 76.

Anas querquedula Francia, Cercelle KLEIN, Av. 1750, 133.

Querquedula aestiva BRISS., Orn. VI 1760, 445.

Gargney PENN., Br. Z. II 1776, 604, Tab. 110.

La Sarcelle d'été BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 302.

Anas arabica GM., L. S.N. 1788, 542.

Querquedula circia STEPH., Shaw Gen. Z. XII 1824, 143; XIII 1824, pl. 51. BLYTH, Cat. 1849, 304. HARTL. J.f.O. 1854, 160. IRBY, Ibis 1861, 250. R. SWINH., Ibis 1863, 434; 1867, 407; P. Z. S. 1870, 427, 1871, 418. ADAMS, Ibis 1864, 34, 457. ALLEN, l. c. 241. JERD., Ind. III (1864) 807. BLYTH, Ibis 1867, 176. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. FRITSCH, V. E. 1870, 421; Wirb. Böhm. 1872, 86; J.f.O. 1872, 370. SHELL., Ibis 1871, 310. SH., DRESS., B. E. V 1871. TRISTR., Ibis 1872, 296. O.-GALL., Rev. & Mag. Z. 1873, 61. BROOKE, Ibis 1873, 343. J. H. LLOYD, l. c. 420. HEUGL., J.f.O. 1874, 402. DANF., Br., Ibis 1875, 427. WARTH., l. c. 1876, 28. DRESS., Ibis 1876, 419. DAV., OUST., Ois. d. l. Chine 1877, 502. LIEBE, J.f.O. 1878, 87. BLAK., Pr., Ibis 1878, 214. A. B. MEY., Ibis 1879, 144. RUSS., Orn. 1880, 171. BIDD., Ibis 1881, 100. C. SWINH., l. c. 1882, 125. IRBY, l. c. 1883, 188. SEEB., l. c. 1884, 175. WHITEH., l. c. 1885, 45. SWINH., BARN., l. c. 137. MENZBIER, l. c. 358. E. BÜCHN., J.f.O. 1885, 206.

Querquedula glaucopterus + *Q. scapularis* L. BREHM, V. D. 1831, 882-3.

Cyanopterus circia EYT., Anat. 1838, 130.

- Pterocyanea querquedula* BONAP., Ucc. Eur. 1842, 71; Comptes rend. XLIII 1856, 24 + *P. humeralis*. GRAY, Gen. III, 616. DYB., J.f.O. 1873, 110.
- Pterocyanea circia* BONAP., l. c. VIDAL, Mem. Madr. ac. 1851; ref. J.f.O. 1855, 314. SALV., Ibis 1859, 363. A. G. MORE, Ibis 1865, 443. TACZ., J.f.O. 1870, 55; 1873, 110. SCHAL., J.f.O. 1880, 276.
- Cyanopterus querquedula* JÄCK., J.f.O. 1855, 405. SEIDL., Ber. Dorp. 1860. C. JÄG., Beob. 1859, 74. G. v. KOCH, J.f.O. 1872, 139. ALST., Br., Ibis 1872, 71.
- '*Anas scapularis* S. MÜLL.', SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 49.
- '*Anas humeralis* MÜLL.', *Querq. hum.* GRAY, Gen. III, 616.
- Boscas circia* SWAIN., Class. B. III, 616.
- Årta LINDBLAD, Jägarf. Tidskr. 1868, 157. Gr. LEWENH., l. c. 1874, 230. H. B., l. c. 1878, 219. C. M. S., l. c. 1879, 29.

234. KRICKA. *Anas crecca* L.

Pl. LIX, fig. 5, 6.

Näbbnagel smal, 3—4 m.m. bred; spegel grön, glänsande, ram upp- och nedtill svart; stjärt kort. Längd 335—375.

♂ > ♀. MALM uppgiver längden hos en hane till 396 m.m.

1. *Hane, gammal*, 20 april 1879, Stockholm.

Näbb svart. Iris kastanjebrun. Huvudets sidor upptill mörkt blågröna. Nacke i midten brun; halsrygg svart, nedtill med hvit vattring. Övre stjärtäckare svarta med gulhvita bräm, de mindre vattrade. Stjärt pennor 8 par, spetsiga, gråsvarta med hvita kanter. Bröst hvitt; mage hvit med smala, grå tvärband. Fötter gråbruna; simhud längs midten svart; klor mörkbruna.

2. *Hane*, 1 maj 1875, Stockholmstrakten.

Näbb svart, nagel smal, låg, baktill avsmalnande; näbbås vid roten bred, framtill rät, svagt fårad; näsås bred, avsmalnande, stupande. Käkkant rät, fram- och baktill svagt uppdragen; överkäkens lameller låga, fina, nå ej nedom käkkanten, lodräta, längst omkring näbbets midt; underkäken å båda sidor med en brun fläck bakom nageln, jemnbred; nageln mera lång än bred, bredden = $\frac{1}{2}$ käkens, framkanten avrundad, lameller mycket fina, finare än överkäkens, lägre, tätare och talrikare. Pannvinkel nära rät.

Näbborrar små, högt belägna i midten av näbbets bakre hälft. Iris brun. Huvud ovan brunt; huvudets sidor upptill svartblå, å kinden under ögat och vid sidorna om näbbroten gulaktiga streck. Halsens övre del brun, nedåt brungul med svarta, runda fläckar; nacke nästan svart; halsrygg, rygg och skulderfjädrar svarta med hvit vattring, de yttre hvita, utfan med stor svart fläck. Bröst gulbrunt; sidor svarta med hvit vattring; mage gulbrun med brun tvärvattring; undre stjärtäckare vid sidorna gulaktiga, i midten och ett till övergumpen gående band svarta. Handpennor gråbruna, spolar bruna; de yttre armpennorna med sneda hvita spetsar. Spegel grönviolet, skiftande i blått, ram upp- och nedtill svart, framtill hvit; övre armtäckare för övrigt svartgrå; undre täckare hvita, de smärre grå med hvita spetsar; undre överarmtäckare hvita. Fötter bruna.

3. *Hane*, 14 juni 1875, Hedemora.

Näbb svart. Iris brun. Huvud ovan till nacken rödbrunt; ögonbåge och från ögonvrån ett brett svartgrått band, som går ned och bakåt och der är åtskildt av en svart fläck; kind rödbrun; ifrån munvinkeln sträcker sig ett gult eller hvitt streck uppåt och bakåt över det gröna bandet och sammanhänger med ett dylikt, som går under detsamma. Framhalsens översta del rödbrun; kräva svagt rostgul med runda svarta fläckar; nackens fjädrar långa; halsryggen nedtill och ryggen med svart och hvit vattring; skulderfjädrar till en del vattrade, de inre långa, svarta, de övre hvita; kors svart med grå fjäderkanter (stundom hvitspräckliga); övre stjärtäckare svarta. Stjärt pennor askgrå med hvita kanter. Bröst och mage ljus rostgula (i brunt kärrvatten rostbruna); sidor med svart och hvit vattring; undre stjärtäckare svarta; slaksida ljusgul med tvärband vid stjärtroten. Spegel grön, glänsande, fram- och baktill med hvit, upp- och nedtill med svart ram; handtäckare brungrå. Fötter gråbruna.

4. *Gammal hane*, 8 aug.

Alla småfjädrarna avrundade med grå kanter, stjärtspetsar fullständiga. (Deremot äro småfjädrarna, isynnerhet på sidorna, hos ungarna tillspetsade med breda hvitgrå sidobrämer och stjärtspetsarna trubbiga. MEVES.)

5. *Hane, gammal, i ruggning*, 29 juli, Bohuslän.

Liknar honan. Rygg mörkt olivbrun med olivgrått bräm och hvita tvärstreck; skulderfjädrar svartbruna och mörkt gråbruna; kors med rostgrå bräm och å en del hvit spridd vattring; övre stjärtäckare mörkbruna med rostgrått bräm och sparsam rostgrå vattring. Stjärt pennor fälda, i utväxt, mörkbruna med hvita kanter. Bröst och mage hvita; undre stjärtäckare hvita, de yttre rostgula med mörkbruna spetsfläckar, mot roten hvita, mörkbrunt spräckliga. Hand- och armpennor, armbågspennor, hand-, arm- och kanttäckare fälda.

6. *Hane*, 9 september, Skåne, C. MÖLLER.

Näbb svart, nedtill brungrått; nagel smal, dess kant tillbakaböjd, den bakåt riktade ytan fint tandad; näbbås nedtryckt, bakom nageln en vitgrå fläck; näsås starkt sluttande och avsmalnande. Pannvinkel något spetsig. Huvud ovan brunsvart, brunfläckigt av till största delen dolda tvärband; ögonlock hvita med svarta spetsfläckar, det undre har sådana endast vid kanten; huvudets sidor vitgrå med svarta, korta spetsfläckar; ansigtsrand framåt bågöjd; haka vit. Framhals gråvit med små svarta fläckar framom fjäderspetsarna; kräva svart med nästan täckta gråsvarta fläckar; nacke och halsrygg svarta med gråbruna fläckar. Rygg svart med sneda hvita eller något åt rostgult dragande smala tvärband; kors med mindre tvärfläckar; skulderfjädrar likaledes, men de bredare tvärbanden och spetskanterna hvita; övre stjärtäckare likna de sistnämnda, men tvärbanden äro smalare. Stjert avrundad; stjärt-pennor, 8 par, spetsiga, brunsvarta med smala hvita kanter. Bröst och mage hvita med gråsvarta, runda, nästan täckta fläckar; sidor svarta med rostgula, mot fjäderroten hvita tvärband; undre stjärtäckare och slaksida hvita, svartfläckiga. Vingar breda; tumvinge med 3 fjädrar, violettsvarta; handpennor: 1 liten, smal, spetsig, gråsvart, < 1:a handtäckaren; stora 10: violettblundsvarta, spolar violettblunda, 2:a vid spetsen i utfan utskuren, 3 och 4 likaledes, men högst obetydligt; armpennor 11 med spetsar, å de innersta spetskanter hvita, infan svart, utfan å 1 svart, å 2—6 svarta med tilltagande grönt, å 7—11 gröna utom vid spetsen. Spegel således upptill grön, nedtill blåsvart, ram upptill svart, fram- och baktill vit till ljust rostbrun; armbågspennor 5, spetsiga, 1—3 större än armpennorna, gråsvarta, yttre brämtrakter svarta, bräm, å de inre brämfläckar hvita; överarmpennor svarta, smala; handtäckare violettsvarta; armtäckare svarta med små hvita tvärfläckar, spetsar hvita, åt kanten ljust rostbruna, de mellersta svarta med svaga gråhvita spetskanter, armbågstäckare svarta med hvita små fläckar och spetsbräm; kanttäckare svarta med vitgrå spetsbräm; undre handtäckare svartgrå med hvita, inåt tilltagande spetsar, äfven med hvita tvärband; undre armtäckare svartgrå, hvitspräckliga och med hvita spetsar, de mellersta hvita, emot roten svartbruna, de mindre af samma färg med endast spetsarna hvita; undre kanttäckare svartbruna med vitt bräm; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter blygrå; vadtäckare svarta med rosthvita tvärband; skenben fjäderklädt nästan till hället. Tars hoptryckt med små sköldar, framtill dock störst; tår $3 > 4 > 2 > 1$, simhuden inskuren; klor $3 > 2 = 4 > 1$, mörkbruna, 3 inåt vidgad, helbräddad.

7. *Hane*, 9 september, Mörkö, EKSTRÖM. Liknar n:o 6. Huvud ovan svart med bruna kanter och täckta tvärband; huvudets sidor rostgrå med svarta spetsfläckar. Framhals och kräva rostgrå, mot kanterna hvita, med svarta,

mest täckta breda tvärband, mot roten hvita spoltrakter; nacke och halsrygg mörkt olivgrå. Rygg mörkt olivgrå med rosthvit gles vattring och framtill smala tvärband, inblandade vitprickiga fjädrar, bräm grå; skulderfjädrar mörkt gråbruna med rostgrått bräm och till en del med vit vattring och punktering; kors mörkt gråbrunt med grått bräm; övre stjärtäckare lika de förra, men bräm rostgrått till vitt. Stjert mörkt gråbrun med rosthvita kanter. Bröst vitt; undre stjärtäckare hvita, svartfläckiga och prickiga, åt sidorna rostgula med mörkbruna fläckar och tvärband; slaksida med svart och vit vattring, nästan täckta av sidornas fjädrar. Tumvinge gråbrun; handpennor mörkt gråbruna; armpennor: utfan i de yttre svarta med rosthvitt bräm, de inre gröna; armbågspennor 5, gråbruna, 1 med utfan, spoltrakten gråvit, brämtrakt svart, utkant framtill grön, mot spetsen rostgul; handtäckare brungrå med vitgrå utkanter; armtäckare grå, mot spetsarna hvita och rostbruna, inåt något vattrade brungrå; kanttäckare vitgrå. Fötter bruna, simhud mörkbrun.

8. *Hane*, gammal, december 1852, Vampo vid Hongkong, KINBERG, Riksm.

Huvud ovan mörkt kastanjebrunt med svaga svarta tvärstreck; tinning grön; ögonvrå, huvudets sidor och haka samt fram- och sidhals upptill kastanjebruna; framhals vid midten svart med rostgula tvärstreck, nedtill och kräva rödgul med svarta runda fläckar; sidhals nedåt svart med hvita tvärband. Rygg och skulderfjädrar blandade brunsvarta med gråbruna bräm och svarta med vit vattring, de långa skulderfjädrarna af förstnämnda färg; kors och övre stjärtäckare mörkbruna. Stjert mörkbrun, vid de gråhvita kanterna blekare. Bröst vitt framtill med runda svarta fläckar; sidor med grov vit och svart vattring, baktill blandade med mörkbruna med breda hvita, nötta och rostgula tvärband; mage vit, undergump med svart vattring; undre stjärtäckare svarta, de yttersta med hvita utbrämstrakter; slaksida mörkbrun med rosthvita tvärband. Tumvinge mörkbrun; handpennor mörkbruna med grå utkanter; armpennor med hvita spetsutkanter, utfan å de yttre svart, å de inre grönt; armbågspennor mörkbruna; armtäckare rosthvita, bildande ett bredt band, de mellersta mörkt gråbruna; kanttäckare likaså, men med grått bräm; undre handtäckare grå; undre armtäckare grå och hvita, de mellersta hvita; undre kanttäckare brungrå med vitt bräm; undre överarmtäckare långa, breda, hvita. Tars framtill ringlad, för övrigt nätteknad; tår: 1:a leden av 2 nätteknad, för övrigt ringlade; klor mörkbruna.

9. *Hona*, 1 maj, Stockholm.

Näbb svartbrun; underkäken brun. Huvud ovan brunt av smala, rostbruna fjäderkanter, svartfläckigt; bakom ögat ett mörkbrunt streck; ögonbåge och huvudets sida grå, brunfläckiga; haka och strupe ljusgrå, småfläckig; sidhals och kräva rostbruna, svartfläckiga. Rygg och skulderfjädrar

samt övre stjärttäckare svarta med rostgrå bräm; stjärtpenor 9 par. Bröst i midten vitgrått; sida rostbrun, svartfläckig; mage vitgrå, baktill och undre stjärttäckare fläckiga. De innersta armpennorna tvära, med spetsar hvita. Spegel grön, glänsande, ram nedtill svart, framtill bred, vitaktig, baktill smal. Klor $3 > 4 > 2 > 1$.

9 a. 7 maj, Skåne.

10. *Hona, i ruggning*, 29 juli, Bohuslän.

Framhals nedtill och kräva svarta med breda rostbruna bräm. Rygg och skulderfjädrar svarta med bruna bräm och sneda fläckar; kors svart med rostgrå till hvita bräm; stjärtpenor: de utvuxna brunsvarta med rostgrå bräm, å några i utfan långsgående och i infan mera tvärgående band rostbruna. Bröst vitt med täkta gråbruna fläckar; sidor brunsvarta med breda bräm och tvärband rostbruna; mage = bröst, men fläckarna större och mindre täkta; undre stjärttäckare hvita, åt sidorna rosthvita med svartbruna stora fläckar och breda band; slaksida svart med hvita bräm och tvärband. Hand- och armpennor fälda. De mellersta armtäckarna mörkt gråbruna.

11. *Hona, gammal, i ny höstdräkt*, 28 september, Stockholm.

Huvud ovan svart, brunfläckigt; ögonvrå vid näbbroten upptill en större svart fläck; tinning med svart rostgrått fläckigt band; huvudets sidor rostgrå, svartfläckiga; haka ljust rostgrå med små svarta fläckar. Hals rostgrå med svarta fläckar. Rygg brunsvart med gråvitt och rostgrått bräm; kors svart med vitt bräm; övre stjärttäckare svarta med rosthvita bräm och sneda band. Stjärt svartgrå med smala gråhvita bräm. Bröst vitt; sidor mörkbruna med breda band och bräm rostgrå; mage och undre stjärttäckare hvita med svartbruna, mest täkta fläckar; slaksida svart med vitt bräm. Vingar spetsiga; tumvinge med mörkt gråbruna fjädrar med vitgrå kanter; handpenor: mörkt gråbruna med bruna spolar och gråhvita kanter, 1 föga $> 2 > 3$; armpennor alla med vitt spetsbräm. Spegel nedtill blåsvart, upptill grön, ram framtill rostgul, baktill vit; armbågspennor gråbruna, utåt svartbruna, spetsar i utbräm hvita; handtäckare med samma färg som handpennorna; armtäckare mörkt brungrå med rostbruna spetsar, de mellersta mörkt brungrå. Fötter bruna, simhud svartbrun.

12. *Hona*, 15 september 1885, Ekolsund, SETON.

Näbb ovan svart, inunder brungult, framåt något vidgadt; näsås slutande. Käkkant med små lameller ej nående nedom kanten. Pannvinkel rät, framåt riktad. Iris brun. Huvud ovan svart med brunt spetsbräm; huvudets sidor vitgula med svarta spolfläckar, nedåt avtagande; haka vitgul, bakåt med små, men tilltagande fläckar. Fram- och sidhals gulhvita med nedåt tilltagande svarta spolfläckar, nedtill svarta med bredt brunt spetsbräm; kräva rosthvit med svarta, nästan täkta tvärband; nacke och

halsrygg svarta med svaga bruna spetsbräm. Rygg svart med rosthvita smala bräm; skulderfjädrar svarta med bruna bräm; kors svart med hvita bräm; övre stjärttäckare svarta med små rostbruna fläckar och hvita bräm. Stjärt avrundad, brunsvart med smala hvita kanter; stjärtpenor: 8 par (1 pen-na tappad), spetsiga, 1—7 nötta, 8 ej nött. Bröst och mage rosthvita med knappt genomskinande ljusgrå, breda fläckar; sidor mörkbruna med rostgula fläckar och bräm; undre stjärttäckare hvita med stora svarta fläckar; slaksida svart med rosthvita fläckar. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, svarta; handpenor: stora 10, svartbruna, 1 i inkanten nära spetsen, 2 i utkanten svagt utskuren, $1 > 2 > 3$; armpennor 10: spetsbräm vitt, utbräm å 1—8 svart, å 8 inåt, 9 och 10 till stor del grönt, infan gråsvart; armbågspennor 4, spetsiga, 1—3 $>$ armpennorna, utkanter rosthvita; överarmpenor brunsvarta; handtäckare brunsvarta med gråhvita kanter, likaså de små; armtäckare gråsvarta och hvita till rostgula spetsar, de mellersta och kanttäckare brunsvarta med rostgula till rosthvita kanter; undre handtäckare blygrå med hvita flammor och spetsbräm; undre armtäckare blygrå med hvita spetsbräm, de mellersta: 1:a raden gulhvita, de övriga brunsvarta med vitt bräm; undre kanttäckare brunsvarta med rosthvitt bräm; undre överarmtäckare 6, hvita, långa, inåt tilltagande. Vadtäckare brunsvarta med rostgula tvärband; skenben fjäderklädt nära till hälen. Fötter olivblygrå. Tars höptryckt framtill med korta sköldar; tår $3 > 4 > 2 > 1$; simhinnor utskurna, längs åt midten svarta; klor $3 > 2 > 4 > 1$, som når mar-ken, krökta, spetsiga, bruna, 3 med något vidgad inkant.

13. *Hona*, 8 december, 1852, Bocca Tigris vid Hongkong, KINBERG, Riksm.

Huvud ovan svart med rostbruna sidobrämer; ögonbåge svag, något ljusare liksom ögonvråns fläck vid näbbroten; huvudets sidor rosthvita med svarta spetsfläckar; haka gulvit; kräva rosthvit med stora svarta, mot spetsarna böjda tvärband. Rygg och skulderfjädrar svarta med gråbruna och rostbruna smala, sneda fläckar. Stjärtpenor mörkbruna med hvita kanter. Bröst och mage hvita, det förra baktill och åt sidorna med fin svart vattring; sidor rostgrå med svarta band; undre stjärttäckare hvita med svarta täkta spolfläckar. Tumvingens fjädrar och handpenor brunsvarta med bleka gråbruna kanter. Spegel ovan grön, nedtill svart, ram upp- och framtill rosthvit, baktill vit; armbågspennor svarta med rosthvita utbräm; de mellersta armtäckarna gråsvarta med något blekare bräm.

14. *Dundräkt, hane*, 21 juni, Stockholms skärgård.

Näbb ovan svart, framåt något vidgadt, nagel brun; näbbås nästan rät. Överkäkens kant vid roten grågul; underkäken grågul. Pannvinkel avrundad; panna gul, i midten svartbrun, vid sidorna brungul. Iris 'brun'. Huvud ovan svartbrunt; ögonbåge brungul; ögonlock gulbrunt; ögonvrå och

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	5 ♂	6 ♂	7 ♂	8 ♂	9 ♀	9 a.	10 ♀	11 ♀	12 ♀	13 ♀	14 p.	16 p.	17 p.	18 p.	19 ♂ j.	20 ♀ j.	21 ♂ j.
Längd	365	370	355	—	350	—	—	342	—	—	—	360	335	—	—	—	—	325	325	328
Huvudets längd	79,5	—	—	77	—	77	—	—	78	c. 73	77	c. 71,5	—	40	38	55	62	72	71	69
Näbb, längd till pannan	36	37	35	33,5	33	33,5	36	35	35	33	36	35,5	32	14,2	13	23	26	28,5	28,5	29,5
» » » munvinkeln	41,5	43	—	41	42	39	43	40	41	39	41	42,4	38	16	16	27	30	34	34	34,5
» » från spetsen till näsborrarna	28	—	—	29,5	—	—	30	—	28	25,5	28,5	29	27	11,5	11	18	21	23	23	24
» höjd vid roten	14,7	—	—	12	14	14	15	—	12,5	14	14,4	15,1	14	6	6	10	11	13	12,5	14
» » » näsborrarna	10,3	—	—	9,5	6,5	11	12	—	10	10	10,5	9,4	10,3	5	5	8,5	9	10,5	10,5	11,5
Gapets bredd	15	—	—	12	11,5	12	c. 12	—	11,5	12	12	13	c. 11	6	5,3	8	9,5	12	12	13
Näbbets bredd vid näsborrarna	—	—	—	12	—	12	12,2	—	10,4	13,1	13	12,4	11,4	6	5,5	9	9	12,5	12	13
» största bredd framtill	14	—	—	13,5	—	13,2	13,2	—	12,5	14	14	—	12,3	6,5	6	9,5	9,8	12	13	12,5
Näbbnagelns bredd	3,7	—	—	3	4	3	2,6	—	3	3	3,5	2,5	4	2,5	2,5	3	3	3,5	3,4	3,6
» längd	7,2	—	—	7	6,6	6,5	6	—	6,2	7	6,6	5,4	6	5	4,5	5,5	6	6	5	5,3
Näsborrar	4	—	—	3,6 × 2,2	3,3	—	4 × 1,6	—	4 × 2	3,5 × 1,5	3 × 1,5	3,3 × 1,3	3 × 1,3	1,5 × 0,5	1,5 × 0,5	2,6 × 1,2	3 × 1,3	3 × 1	3 × 1	3 × 1
Vingens längd, direkt	179	187	181	—	172	185	178	168	172	—	173	173	168	—	—	—	—	110	117	98
Vingbredd	609	621	590	—	582	—	—	540	—	—	—	550	600	—	—	—	—	450	437	393
Tumvinge	68	—	—	—	63	62	66	—	66	—	62	68	58	—	—	—	—	58	54	51
Stjert, längd	70	68	75	67	72	74	63	57	78	70	75	80	60	—	—	—	—	68	63	61
Stjertspets bakom vingpetsarna	14	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	15	9	—	—	—	—	75	70	73
Tars	31	32	28	29	30	29	32	31	30	29	29	28,2	30	17	16	21	24,5	28	31	28
Mellantå med klo	41	43	48	39	37	39	31 + 7,5	42	40	39	40	30 + 7,7	29 + 8	18,5	18	25	30	36	36	35

tinning med ett svartbrunt smalt band; huvudets sidor brungula; ögontrakt mörkbrun. Haka, framhals och sidhals gula; kräva grå; nacke och halsrygg mörkbruna. Rygg på hvardera sidan bakom vingen en liten gul fläck; skuldror, kors och övre stjerddun brunsvarta. Stjert svartbrun. Bröst gulhvitt; sidor grå och gulhvita; mage och undre stjerddun hvita; slaksida svartbrun med en liten vit fläck. Vingar brunsvarta baktill med ett rostgult band. Fötter svartbruna; skenben utåt svartbrunt; klor bruna med vitgrå spetsar.

15. *Dundrägt*, Skåne, CARL MÖLLERS samling.

Huvudets sidor med mindre tydliga band än hos *A. querquedula*; kropp undertill citrongul.

16. *Dundrägt*, hona, 21 juni, Stockholms skärgård.

Liknar den föregående. Ögonlock ljusgula; bandet å tinningen bredt; fläckarna å slaksidorna något större. Bröst framtill rostgult.

17. *Dundrägt*, hane, 4 juli, Gotland.

Lik den sistnämnda. Rygg- och skulderfjädrar utväxande, svarta med bruna bräm; sidornas bakre fjädrar ävenså, svartbruna med svartgrått bredt bräm; fläckar å slaksidan långa, gråhvita. Stjertpennorna i utväxt.

18. *Dundrägt*, 14 juli, Jemtland.

Liknar de förra. Ögonvrå med en svartbrun fläck vid näbbroten; ögonbåge och huvudets sidor rostgrå. Bröst och mage gråhvita, denna baktill grå.

19. *Ung hane*, 4 augusti 1876, Stockholmstrakten, KINBERG.

Näbb ovan olivgråsvart, undertill ljusbrunt; näbbås nästan rät, näsås

platt, framåt avsmalnande. Käkkant rät, lameller fina, nående kanten. Pannvinkel spetsig. Näsborrar ovala. Iris brun. Huvud ovan svart med mörkbruna brämtrakter; ögonbåge bred, rostgul med svarta spetsfläckar, övre ögonlock likaså; undre ögonlock hvitt med svart kant; ögonvrå rostgrå med svarta spetsfläckar, tinning med svart band; huvudets sidor rostgrå med svarta spetsfläckar; ansigtsrand bågformig; haka vit med små svarta spolfläckar. Fram- och sidhals upptill grå med svarta spolfläckar, nedtill brun med svarta spoltrakter; kräva rostgrå, nära spetsarna med svarta spoltrakter; nacke med svarta spol- och bruna bräm-trakter samt kvarsittande gråbrunt dun; halsrygg svartgrå. Rygg framtill svart med rostbruna bräm och tvärstreck, baktill med mörkbrunt dun, åt hvardera sidan en vit fläck; skulderfjädrar svarta med bruna bräm och fläckar; kors = ryggen; övre stjerdtäckare svarta med bruna bräm och smala fläckar. Stjert avrundad; stjertpennor 8 par: spetsiga, gråsvarta, kanter rostgrå, 8:de små, utväxande. Bröst hvitt med gråsvarta, mest täckta runda fläckar framom fjäderspetsarna; sidor brunsvarta med rostgrå bräm och fläckar; mage = bröst; undre stjerdtäckare hvita med svarta fläckar och streck; slaksida vit med svarta spolfläckar. Vingar med utväxande pennor och fjädrar; tumvinge med 4 fjädrar, gråsvarta, vid utkanten grå; handpennor: stora 10, svarta, de inre gråsvarta och med grå utkanter; armpennor 10, svarta, utfan med inåt tilltagande grönt, spetsbräm inåt avtagande rosthvitt. Spegel grön, skiftande i blått, ram ned- och upptill svart, framtill ljusbrun, baktill rosthvit; armbågs-pennor 5: 1—3 > armpennorna, svarta med rosthvita bräm, 1—2 svartgrå

<i>N</i>	1 a	b	c	d	e	f	2 a	b	c	d	e	f	3 a	b
Äggets längd	46,7	45,6	45,4	44,2	44,2	43,8	46,2	45,7	45,6	45,6	45,5	42,9	44,3	44,3
» bredd	33,2	32,3	32	32,8	32,2	32,8	34,3	33,9	34,6	34,4	34,2	32,2	33,2	32
» spets.....	13,5	13,3	13,4	11,4	12	11	11,9	11,8	11	11,2	11,3	10,7	11,1	12,3
» reducerade längd	1,4	1,41	1,42	1,33	1,37	1,34	1,35	1,35	1,32	1,33	1,33	1,33	1,33	1,38
» rektangel.....	1550	1473	1453	1450	1423	1437	1585	1549	1578	1569	1536	1381	1471	1418

<i>N</i>	c	d	4 a	b	5 a	b	6 a	b	c	d	e	f	g	h
Äggets längd	42,9	42,7	50	48	45	45	46,4	46,1	46	45,9	45,7	45,5	45,5	45
» bredd	31,9	33,4	34	34	34,5	34	33,2	32,9	33,9	32,8	34,1	33,3	31,9	33,9
» spets.....	11	9,3	16	14	10,5	11	13,2	13,2	12,1	13,1	11,6	12,2	13,6	11,1
» reducerade längd	1,34	1,28	1,47	1,41	1,3	1,32	1,4	1,4	1,36	1,4	1,34	1,37	1,43	1,33
» rektangel	1369	1426	1700	1632	1553	1580	1540	1517	1559	1506	1564	1515	1451	1526

spoltrakter; överarmpenor gråsvarta; handtäckare gråsvarta likasom handens dun; armtäckare gråsvarta, med vitbruna, å de inre bruna spetsar och vid spetsarna brun vattring å de inre; de mellersta kanttäckarna svartgrå med svarta spolar, dun svart, spetsdunen sparsamt svartbruna; undre handtäckare grå och hvita utväxande spetsar; undre armtäckare svartgrå med hvita och vitgrå spetsar, de mellersta svart och grått dun och utväxande hvita spetsar; undre kanttäckare med vitt spetsbräm; undre överarmtäckare grått dun och utväxande hvita fjäderspetsar. Fötter olivgrå; skenben fjäderbeklädt till närheten av hälen. Tars upptill bred, framtill med korta sköldar, tarssula gråsvart, nätteknad; tår olivbruna, $3 > 4 > 2 > 1$, simhud gråsvart, den yttre vinkelformigt utskuren; klor bruna, 3 vidgad $> 2 > 4 > 1$, som når marken.

20. *Ung hona*, samma kull som föregående, hvilken hon liknar.

Halsrygg nedtill med mörkbrunt dun; stjärtpenor 8 par. Bröst och mage hvita med mera täckta gråsvarta fläckar. Spegel svart, ram fram och baktill ljus rostbrun, dun å vingens framkant grått.

21. *Af samma kull som föregående*, hvilken den liknar.

Armpennornas utfan å 1—5 svarta, å 6—10 gröna, blåskiftande.

22. MEVES erhöi 10 augusti 1869 vid Dwina en ung hane, hvars hvita fjädrar isynnerhet å krävan hava starkt roströda bräm.

23. HEDENBORG har från Egypten hemfört ett exemplar.

Skulderfjädrar med breda rostbruna bräm, kräva och sidor med hvita bräm.

Ägg. Hvita, gulhvita, gråhvita eller grönhvita.

1. Maj 1874, ELINGSEN. Gråhvita.

2. 12 juni 1868, Muonioniska, KNOBLOCK. Hvita.

3. 4 juni 1867, Muonioniska, KNOBLOCK. Gråhvita.

4. Stockholmstrakten, WESTERLUND. Gulhvita, svagt grågröna.

5. 11 juni, Norrköping, WESTERLUND. Likna n:r 4.

6. 15 juni 1881, Ryssland. Gulhvita, fina, glänsande.

På Grönland hava endast få erhållits, J. REINHARDT, 1861.

På Island ej sällsynt; kommer i 3:dje veckan av apr., till häckplatserna i början av maj; har ägg under de första dagarna av juni, små ungar d. $\frac{28}{6}$. Båda föräldrarna hava mycken omsorg om ungarna, som äro fullvuxna i slutet av juli; bortflytta i början av okt., FABER, 1822. Vid Myvatn sällsynt, börjar lägga ägg i medlet av maj; ruvade funnos d. $\frac{31}{5}$; ägg erhöi även d. $\frac{20}{6}$; ungar först d. $\frac{18}{6}$; dyker i nödfall.

NAUMANN sade, att hon i Europa och Asien gick till 65° n. br.

På Färöarna var hon icke sällsynt om sommaren, H. C. MÜLLER, 1862.

Häcker i Ostfinmarken, lägger till 12 ägg, SCHRADER, 1853. Allmän om sommaren, SOMMERFELT. Häcker i trakten av Tromsö, WALLENGREN; över allt, ofta nära husen, enl. meddel. av NORDVI, temligen allmän i sept., LILLJEBORG, 1850. I Porsangerviken, V. Finmarken, d. $\frac{12}{7}$ 1876 erhöi COLLETT en hane i ruggning;

en ung med dunspetsar kvarsittande d. $\frac{21}{8}$ 1873 på Jæderen. Den $\frac{17}{8}$ 1884 på Pulmakelven, CHAPMAN, 1885. I Vesteraalen och Lofoten temligen vanlig, BARTH. I Telemarken erhöles dununge, 1—2 dygn gammal, d. $\frac{4}{7}$ 1867, COLLETT, 1871. Torgfördes i Trondhem i maj 1817, BOIE, 1822. Den allmännaste om sommaren näst Gräsanden, RASCH, 1838. I Gudbrandsdalen och på Dovre i alla sjöar, isynnerhet i Fokstuemyren, C. HARTMANN, 1859, COLLETT, 1865. I Kristianiatrakten allmän, kommer i apr., häckar i maj och början av juni. Erhållen d. $\frac{23}{4}$, $\frac{10}{10}$. En del övervintrar vid kusten från Örkedalen till Hvalöarna, der den är allmän. De flesta draga i nov. S.-ut, COLLETT, 1864—77. Är i Norge den allmännaste arten på samma platser som Gräsanden, i fjelltrakterna isynnerhet i videregionen. Kommer i mars och apr., lägger ägg i maj, juni, BARTH, 1881.

Vid Muonioniska är den aldrig ymnig, men några par finnas dock hvar sommar; lägger sina 7 å 8 ägg på elf- och träskstränder oftast under någon liten buske; i första veckan av juni har den oftast full kull; från Kautokejno erhöles ej några ägg, enligt en uppsats av KNOBLOCK. Häckar i Lule, Ume och Pite lappmarker, i Jockmock och Kvickjock allmän till fjellens fot, LÖVENHJELM, 1843—45. På Åreskutan 1883, LINDBLAD. Häckade långs floderna i Jemtland, bo med 8 ägg i slutet av maj, MEVES, 1858—60. I Locknesjön, Tysjön i Ås, Rörösjön, Åre, Duved, Hallen; allmän i fjelltrakten, OLSSON, 1876—82. I Dalarne erhöles d. $\frac{5}{10}$ 1869, d. $\frac{15}{5}$ 1873, THEORIN, 1880. Häckade vid Hornädal, LUNDBORG, 1846. Likaså i trakten av Gevle, C. HARTMAN, 1859.

Dununge, 1—2 dygn gammal, erhöles utanför Norrtelge d. $\frac{21}{8}$ 1861, MEVES, 1869. I Upsalatrakten allmän, MESCH, 1844. Å Vermdö här och der i träsk, ÖDMANN, 1792.

Vid Sandhamn iakttogos 'små Änder', troligtvis denna art, under flyttning d. $\frac{18}{8}$ 1883 kl. 6,30 f. m., då under frisk bris en större flock drog från NO. till SV.; d. $\frac{29}{9}$ kl. 9 f. m. samma år vid jemn NV. vind drog en flock från N. till S., enl. meddel. av O. EKBOHRN. I Stockholmstrakten en dag gammal unge d. $\frac{21}{6}$ 1861, SCHLEGEL, 1866. Ägg erhållna d. $\frac{11}{6}$, LUNDBORG, enl. meddel. av WESTERLUND. I Stockholmstrakten allmän i kärrtrakter, WIKSTRÖM, 1839. Torgföres i Stockholm ofta om höstarna, mindre ofta om vårarna, men alltid i ringa antal, se ovan; d. $\frac{30}{4}$ 1875 var honan mager, hennes ägg stora som hampfrö; hanen var fet; inre hinnan i muskelmagen hade grå och grön färg. Träffas vid stränderna å Mörkö, EKSTRÖM, 1828. I Ö. Nerike -m-. I Nyköpingstrakten mycket allmän, LUNDQVIST, 1864. Häckar i Södermanland, SUNDSTRÖM, 1872. Häckar i Örebro län, HÖGBERG, 1863; rätt allmänt, SUNDSTRÖM, 1869; i Kil allmänt, LÖVENHJELM, 1864. I Tåkern sparsamt häckande, men om hösten i stora flockar, C. M. S., 1870. I Norrköpingstrakten, kallad Årta, häckar hon sparsamt vid mindre kärr och dammar, LUNDBORG, 1864.

Häckar allmänt i trakten av Karlstad, CEDERSTRÖM, 1851; likaså i Vestergötland, GADAMER, 1858. I Bohuslän allmän från tidigt på våren till sent på hösten, stundom under vintern, om hösten i stora skaror, W. v. WRIGHT, 1851. I N. Bohuslän ej sällsynt, CEDERSTRÖM, 1876. Häckar sparsamt i vassarna i Göta elv i trakten av Göteborg, MALM, 1877.

I Jönköpings län allmän, kallad Knipa, LAGERGREN, 1870. Till Alemsåkra kommer hon i april, är temligen allmän, bortflyttar i aug.—sept., A. CARLSON, 1882. I Sönerbo allmän, på sina ställen till och med talrikare än Gräsanden, A. CARLSON, 1876. Förekommer i Ö. Småland, häckar; slår ibland ned för Knip-vettar, TISELIUS, 1868. Avtager i Kalmar län, många ungar, som se-

nare bliva flygga än Gräsandens, förstöras av hundarna vid andungsjagten, A. DANIELSON, 1871. På Öland fälde KOLTHOFF d. $\frac{15}{9}$ 1878 10 st., enl. samtidigt meddelande.

På Gotland sällsynt, R. HORN, 1883. På Karlsöarna kallad Arrt, SÄVE, 1865. Häckar allmänt på Gotland, finnes i hvarje träsk, ANDRÉE, 1841; enl. KOLMODIN, 1871, temligen allmän.

Förekommer i Bleking, enl. meddel. av C. G. RÄÄF. I NÖ. Skåne allmänt häckande, WALLENGREN, 1849, enl. GADAMER, 1852, sällsyntare; i V. Vram nog allmänt häckande, LILLJEBORG, 1845. I Luggude härad häckande; på flyttning allmän, G. JÖNSSON, 1881. Kommer till trakten av Vedelsbäck i april, bortflyttar i sept. enl. meddel. av C. MÖLLER. Enstaka par häcka i ån vid Kannik, C. P. ÅSTRÖM, 1859. Vid Malmö erhållen d. $\frac{29}{8}$, $\frac{12}{9}$ 1871; $\frac{16}{4}$ 1875; $\frac{28}{3}$ 1877. Vid Fogelvik d. $\frac{1}{3}$ 1843, enl. meddel. av EURENIUS. I torvmossar på slätten i S. Skåne 1835—50 ej sällsynt, men betydligt fåtaligare än Gräsanden. Under senare åren var förhållandet enahanda, enl. meddel. av HENR. GRÖNVALL. Erhållen i Grönby d. $\frac{3}{1}$. Skånska jagtföreningen erhöll 62 st. under ett år från d. $\frac{16}{3}$ 1867. I trakten av Trelleborg för några år sedan i stor mängd, senare ej så talrik; häckar i de stora mossarna i trakten av Ystad, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Häckade i Danmark allmänt i mossar, sjöar och bäckar; bortflyttar på hösten, TEILMANN, 1823. Var temligen talrik och häckar både på öarna och å halvön, är talrikast under flyttningstiderna.

På Sylt fångades 1820 7,000 Änder, av hvilka flere än 3,000 voro Krickänder, KJÆRBÖLLING, 1850—52. På Nordfriesiska öarna allmän, DURNFORD, 1874. På Sylt, Föhr och Amrum erhöles 1837 tillsammans 35,624 st., de flesta under sista hälften av sept. och början av okt.; ju flere fogelkojor, som blivit anlagda,

desto mer har fångsten minskats. På Föhr fångades år 1879 i en enda koja 66,000 st. av denna och andra arter av Änder; 1877 fångades på alla 3 öarna 51,484. Nordfriesiska andjagten var 1880 i fogelkojorna föga givande. Storm med ihållande regn under första hälften av okt., från d. 1—9 daglig nederbörd med tillsammans 54,19 m.m. föranledde hastigt genomtåg. Vid lugnt väder och östlig vind stanna Änderna länge mellan öarna, och vid hvarje flod uppsöka de kojorna; men vid ruskigt väder draga de utan att uppehålla sig mot söder, och i synnerhet hagelskurar tvinga dem till hastig flyttning. År 1880 fångades på Föhr 15,687 Krickänder, på Sylt 1,903 st., på Amrum 58 st., eller tillsammans 17,648 st. Härtill komma de på Michaeliafton fångade 535 st., hvilka enligt gammalt bruk fördelades bland de fattiga, men fångsten var detta år icke hälften så stor som år 1877, ROHWEDER, 1880, Jahresb. I Hertigdömena under vår och höst mycket talrik, isynnerhet vid vestkusten, BOIE, 1819. Under sommaren ganska sällsynt, häckar i NV. Slesvig; under hösten i oräkneliga skaror på Nordsjön, om våren fåtaligare, ROHWEDER, 1875. Förekommer i Töndern, J. P. MÜLLER, 1875. I Slesvig och Holstein kallad Uart, 1871 på flyttning och om sommaren; höstdraget slutade d. $\frac{14}{11}$. Vid Flensburg 1877 på flyttning, 1878 regelbunden om vintern, Jahresb.

I Finland allmän och häckande; kommer med första öppet vatten, till Åland omkring medlet av apr., till S. och mellersta delarna av landet i senare hälften av samma månad, till N. Österbotten omkring d. $\frac{23}{3}$; bortflyttar i okt., stannar på sina ställen till nov. och dec., PALMÉN. Från Kemi lappmarker omtalad av LAGUS, 1772. Allmän i lappmarkerna till 69° n. br., MALM; iaktogs d. $\frac{68}{3}$ vid + 10 till 14° och S. vind. Funnen i Utsjoki, men mindre talrik, PALMÉN. Kom till Kuopio, 63° n. br., och Åbo i första

hälften av april, häckar, bortflyttar omkring slutet av sept., M & J. v. WRIGHT, 1826,-57. Erhållen i Finland, troligtvis vid Helsingfors, d. $\frac{10}{8}$ 1855: BONSDORFF, SCHLEGEL, 1866. Kallad Årta, GADD, 1769.

Häckar i Ryssland till Kamtschatka. Övervintrar mest i sydligare trakter. Fångas mindre lätt i nät, emedan hon undviker dem, PALLAS, 1811. — Talrik på de yttre öarna i trakten av Arkangel, ALSTON, BROWN, 1871. Vid Arkangel mycket allmän om sommaren, SEEBOHM, 1882. Allmän i trakten av Dwina, erhöles d. $\frac{8}{8}$ och $\frac{10}{8}$. Här och vid Novaja Ladoga temligen allmän, LILLJEBORG, 1850. Talrik och troligen häckande i Petersburgs guvern., FISCHER, 1870, BRANDT, 1880. Vanlig, häckande, kommer i medlet av april, sällsynt i okt., E. BÜCHNER, 1885.

I Östersjöprovinserna överallt talrik; bo med 5—9 ägg funna i medlet av maj, RUSSOW, 1880. Uppgives från Ilmazal såsom förekommande i april och juni 1853, SEIDLITZ, 1860. Häckar i Kurland, HUMMEL, 1855; temligen talrik, GOEBEL, 1873. På flyttning i Uman 1867: $\frac{27}{3}$ — $\frac{12}{4}$, $\frac{8}{9}$ — $\frac{26}{10}$; 1868 $\frac{28}{3}$ — $\frac{21}{4}$, $\frac{1}{9}$ — $\frac{4}{11}$; 1869 $\frac{14-31}{3}$, $\frac{16}{9}$ — $\frac{29}{11}$, GOEBEL, 1871. I Charkow vid medlet av mars, CZERNAY, 1852. Vid Salger, Azowska sjön, i april 1867, HINTZE, 1871. På Krim talrik, TAYLOR, 1872.

Erhållen på Petschora, 62° n. br., d. $\frac{1}{4}$ 9 st., BRANDT, 1876. Vid Ust Zylma först sedd d. $\frac{18}{5}$, häckar på Kirgisstepperna, Astrakan, mycket allmän, ruggar i floden, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880; allmän utom i bergen, SEEBOHM, 1883; vid Kuban d. $\frac{5}{3}$, HUMMEL, 1858.

Vid Jenissej-öarna flertalig; förekom vid Krasnojarsk, THÉEL, MEVES, 1879. Vid Obdorsk i juli; häckar på Tundran, FINSCH, 1877. Då isen gick upp på Jenissej, var hon mycket talrik; d. $\frac{20}{6}$ erhöles 2 ägg, och vid 70 $\frac{1}{2}$ ° n. br. de sista färskas d. $\frac{15}{7}$, SEEBOHM, 1879. I Ala-kul och Mara-kul, V. Sibirien, med flere ställen,

O. FINSCH, 1877—79. I Amur talrik, v. SCHRENCK. D. $\frac{1}{3}$ 1880 erhållen vid Suifun, BOLAU, 1881. I Aral-tianschan, SEVERZOW, 1873—71. I Ö. Sibirien, TACZANOWSKI, 1873. I Pamir anses hon häcka, SEVERZOW, 1883. En erhöles från trakten av Kashyartokai, MENZBIER, 1885. På flyttning och häckande i Turkestan, SEVERZOW, 1876. I Kamtschatka, PALLAS, SWINHOE, 1876.

I Nordtyskland flytt- och stannfogel, MÜHLIG, 1874. Finnes på flere ställen under hela året. Vid kusten i okt., L. BREHM, 1855. På Darserort iakttagen 1857 i sept., v. PREEN, 1858. Erhållen vid Danzig d. $\frac{21}{4}$ och $\frac{20}{6}$ 1849, BÖCK, 1850—51. Vid Zymna en hona i ruggning 1878, regelbunden om sommaren och vintern. Vid Schwerin 1876 på drag, Jahresb. Dess häckning i Pommern omtalas redan 1822 av HORNSCHUCH och SCHILLING, hvilket synes hava blivit förbisedt; kommer från S. i apr., från N. i sept. och okt., hvarefter de flytta sent på året. I Pommern, GOEBEL. I Vorpommern 'sällsynt', 'ej' funnen häckande, QUISTORP, 1858; 10 år senare säger han, att hon sällan häckade. Träffades d. $\frac{1}{3}$ 1862 vid SSO. vind och +1° parvis på Radü; stundom sedd till månadens slut; i Schlosskämpen d. $\frac{2}{4}$ 1858, $\frac{23}{3}$ 1860, 1863 d. $\frac{4}{4}$ vid SSV. vind och +5 till 15°; 1864 d. $\frac{18}{5}$ vid V. vind och —1 till —3° parvis; bo funnet; 1867 d. $\frac{28}{3}$ en iakttagen, HINTZ, 1857—68. I Neuvorpommern 1877 regelbunden om sommaren; i Gramzow 1877 och 1878 regelbunden om sommaren, iakttagen d. $\frac{18}{4}$; i Ottenheim 1877 regelbunden om sommaren; i nov. 1878 sällade sig en till tama Änder och följde med dem inom hus och var icke skygg; 1878 regelbunden om vintern, Jahresb. På Hiddensö från början av okt. till midten av nov. på stränder eller i vikar ensam eller i små flockar, H. SCHILLING, 1853; häckar här enl. HOLLAND, 1860. I Masurien 1877 regelbunden om sommaren; år 1876 i Krotoschin under sommaren, och i Hindenburg stan-

nade hon under hösten i hundratal på Elbe; drog i nov. mot söder; 1878 regelbunden om sommaren; i trakten av Charlottenburg 1880 icke sällsynt; d. $\frac{1}{2}$ erhöles 11 starkt ruvade ägg, Jahresb. Förekommer i Mark, BOLLE, HANSMANN, 1855; allmän, häckande; om vintern flockvis, VANGEROW, 1855; förekom i mindre flockar, BOLLE, 1879; temligen sällsynt; 2 gånger funnen häckande vid Berlin, SCHALOW, 1881. På Havel-öarna häckade hon 1880 talrikt, Jahresb. I Mark vår och höst allmän, häckar ej talrikt; 1876 var det redan länge sedan hon förekom på Spree i Berlin, såsom SCHULZ omtalar, SCHALOW, 1876. I Werththal mindre talrik än *A. boscas*, RUHMER, 1880. Ej så talrik som *A. querquedula* i trakten av Saabor, TOBIAS, 1879. I Trachenberg 1878 temligen talrikt häckande. Vid Neustadt O. Schl. 1880 häckande; 1881 började draget d. $\frac{2}{3}$ med 20 st., Jahresb. I Ö. och V. Preussen ganska talrik, häckar, RATHKE, 1848. I Ö. Preussen på flyttning, H. MEIER, 1885. Vid Braunlage 1877 likaså, Jahresb. I Anhalt allmän, flyttar, mycket sällan funnen häckande, NAUMANN; häckade, PÄSSLER, 1856. Häckar i trakten av Braunschweig mycket sällsyntare än *A. querq.*, iakttagen d. $\frac{2}{3}$ 1859; ägg erhållna d. $\frac{3}{10}$ 1857, R. BLASIUS, 1862. Vid Lichtenberg 1879 regelbunden på flyttning, Jahresb. Häckar i Rid-dagshäuser Teich, NEHRKORN, 1876. Vid Seesen 1877 på flyttning, Jahresb.; vid Allrode 1878 regelbunden om sommaren; vid Stiege 1876 på flyttning; 1878 regelbunden på flyttning i Walkenried, 1876 häckande; 1878 stannfogel; första kullen i maj; häckade 1880 i maj; hade ungar i maj 1881; vid Hüttenrode 1876 på flyttning; på Rode, Rübeland, 1877 fåtalig under vår och höst; i Rübeland 1878 på drag och flyttning; vid Calvörde 1881 om sommaren och regelbunden på flyttning; vid Harzburg 1875 på drag; vid Steterburg 1880 häckande; vid Marien-

thal 1877 d. $\frac{1}{2}$; 1879 under sommaren; 1881 på sommaren sågos 20 st.; vid Grossenhain 1877 hela (?) året; 1878 regelbunden om sommaren och på flyttning; 1880 d. $\frac{2}{3}$ 6 st., d. $\frac{1}{4}$ 5 st. på flyttning; d. $\frac{1}{4}$ 3 par häckande, d. $\frac{1}{10}$ flere flockar på flyttning; 1878 d. $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{8}$ vid Grossraschutz talrik; på Seeburgersee 1876 d. $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{4}$ i stora flockar, Jahresb. I Westerwald, SACHSE, 1875. Vid Cronenberg förr sällsynt; vid Altenkirchen år 1876 häckande, hade ägg i slutet av maj, flyttar i mars och okt.; 1878 stundom om sommaren; 1879 regelbunden på flyttning; ett par erhållet d. $\frac{1}{4}$; i Teutoburgerwald 1878 regelbunden på flyttning; i Saarbrücken 1878 stundom om vintern, Jahresb. I Münsterlandet, ALTUM, 1863. Vid Münster en unge med rest av dun erhållen i okt. 1858, SCHLEGEL, 1866; häckar, BOLSMANN, 1852; på drag 1868 d. $\frac{2}{3}$ parvis; d. $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$, ALTUM, 1868. I Nassau, på Rhen och Main ej sällsynt; häckar vid Seeburg, RÖMER, 1863. I Niederhessen endast på Hellweg; i bergen endast på flyttning, SUFFRIAN, 1846. I Schlesien sparsamt häckande, talrik under flyttning, GLOGER, 1833. På Main 1859 i mars temligen talrik, C. JÄGER, 1859—64; iakttagen d. $\frac{1}{4}$. I Wetterau under vår och höst talrik, häckar sällan, C. JÄGER. Vid Frankfurt a. M. flytt- och stannfogel, MÜHLING, 1874. Wupperthal, HOPFF, FUHLROTT, 1850. Under flyttning i måttligt stora flockar på Rhen, BRAHTS, 1855. I Kurhessen häckande; kom till Rotenburg 1843 d. $\frac{1}{4}$, 1845 d. $\frac{1}{2}$, 1846 d. $\frac{3}{4}$, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen, talrik, häckar, SEZEKORN, 1864. Häckar vid Halle a. S., enl. E. REY, 1874. I allmänhet vanlig vid Friessnitzersee i aug., enl. L. BREHM, 1850. Sades häcka i Thüringen, hvilket enligt NAUMANN icke var fallet. På flyttning i Thüringen, HELLMANN, 1853. I Ö. Thüringen förr ej så sällsynt, häckar ännu, men är mindre talrik, LIEBE, 1878.

Vid Tüchelhausen 1879 under sommaren, Jahresb. I Memmingen under höstflyttningen talrik; flockar om 100 st.; på våren från d. $\frac{18}{3}$ kommo endast små flockar. I Bayern ej sällsynt, häckar. Under 1854 slutade höstdraget i medlet av okt., vårdraget 1855 varade från $\frac{3}{3}$ — $\frac{13}{4}$; höstdraget varade till början av dec.; började 1856 återkomma i början av febr., draget var livligast d. $\frac{17-18}{3}$. Kommer till trakten av Aisch i mängd under flyttningarna; häckar ej sällan. I Mittelfranken vanlig vår och höst; JÄCKEL, 1853—64. Höchstadt a. d. A. d. $\frac{20-23}{4}$ 1871, G. v. KOCH, 1872. Har träffats häckande i Mindenthal; under flyttning talrikare än *A. querc.*, LANDBECK, 1855. I Schwaben och Neuburg från höst till vår ofta talrik på drag; ej träffad om sommaren, LEU, 1855.

Förekommer i Würtemberg, CALWER, 1853. Häckar på Untersee; är talrik under hela året, WALCHNER, 1835.

I Schweiz vanligare än *A. querquedula* under höst och vår; under vintern i små flockar; få par häcka, MEISNER, SCHINZ, 1815. Höst och vår mycket vanlig även i Rhendalen, BRUHIN, 1868. Förekommer i Schaffhausen, GOELDLIN, 1879. Häckar vid Bodensjön och Federsee, K.-WARTHAUSEN, v. HEUGLIN, 1850. Ärligen vid Radolfzell och Stein i Schaffhausen; synes vara vanlig på Untersee; överflyttande även på Eglensee vid Thayngen, GOELDLIN, 1879. I S:t Gallen och Appenzell talrik, häckar i Rhendalen, STÖLKER, 1867. I Genève-dalen om hösten regelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz talrik, även under höstflyttning, TOBIAS, 1853. Häckar talrikt i Böhmen; på flyttning i stora skaror; kommer i apr., stannar till medlet av nov., A. FRITSCH, 1870—72. I Mähren och Schlesien häckande, vanligtvis i början av maj; somliga övervintra här; på flyttning om hösten i mängd; SCHWAB, 1854.

Vid Krakau 1855 d. $\frac{29}{2}$ vid djup snö; d. $\frac{4}{4}$ parvis, oaktadt det mesta vattnet ännu var täckt av is. I Galizien och Bukowina talrik, häckar, ZAWADZKI, 1840. Talrik i Peterwardein å Donau, A. FRITSCH, 1853. Häckar i trakten av Wien; talrik på Donau om vintern, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. I Salzburg under flyttning, v. TSCHUSI, 1875—77. Kommer till Tyrolen i okt. och nov., övervintrar; bortflyttar i febr., ALTHAMMER, 1857. Erhållen d. $\frac{31}{3}$ 1871 i Meran, S. Tyrolen, STEJNEGER, 1871. Kommer till några platser i Österrike d. $\frac{3-14}{10}$, bortflyttade d. $\frac{8-28}{3}$, K. FRITSCH, 1874. Vid Nagy Enjed 1881 d. $\frac{15}{3}$, Jahresb. I Neusiedlersjön talrik, har häckat, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Vid Mariahof, Steiermark, 1880 d. $\frac{12}{3}$ erhållen; 1881 d. $\frac{10}{3}$ 12 st., d. $\frac{12}{3}$ 3 st., d. $\frac{10}{3}$ 1 par, d. $\frac{30}{9}$ 3 st., d. $\frac{30}{10}$, $\frac{31}{10}$, Jahresb. Även träffad här av HANF, v. TSCHUSI, 1876. Häckar talrikt i Siebenbürgen, LANDBECK, 1842.

Sällan har hon iakttagits på Tatra, WENTZEL, 1853. I Övre Ungern, L. H. JEITTELES. Vid Orawitz 1881 d. $\frac{11}{11}$, Jahresb. I mängd i Holitsch, Ungern, FINGER, 1856. På Donau mycket allmän, FINSCH, 1859. Övervintrar i S. Ungern, NAUMANN. I Transsylvanien mycket vanlig, DANFORD, BROWN, 1875. Vid Mostarsko Blato i början av sept. 1879 i mängd; de Änder, som sågos här, uppskattades till 50,000 st., K. BAYER, v. TSCHUSI, 1881.

Häckar i Oldenburg, v. NEGELEIN, 1853; regelbunden om sommaren 1878. Vid Hamburg 1878 stannfogel, Jahresb.

I Friesland häcka få par; under vår och höst i stor mängd på flyttning; under somliga år erhöles i en fogelkoja i Anjum 1,500 st. på en dag, ALBARDA, 1866. I Holland tillvaratagen d. $\frac{31}{3}$ 1858, $\frac{21}{12}$ 1859, $\frac{15}{10}$ 1860, $\frac{8}{3}$, $\frac{24}{9}$, $\frac{28}{10}$ 1861; med rest av dun d. $\frac{7}{7}$ 1863; på la Meuse d. $\frac{15}{8}$ 1862; en få dagar gammal d. $\frac{28}{8}$ 1862, SCHLEGEL, 1866. På Wangerooge endast under höst och vinter,

WIEPKEN, 1877. På Borkum häcka årligen få par, ungarna äro flygga och de flyttande börja komma i senare hälften av juli; i aug. och sept. mycket talrik, antalet minskas i okt., och i nov. draga de sista bort. Håller sig om dagen på havet, drager till land i skymningen eller då havet blir oroligt, är känd, men sällsynt, v. DROSTE, 1864—70. Iakttagen i sept., ALTUM, 1866. Träffades på Rottum d. $\frac{18}{8}$ 1862, ALTUM, 1863.

På Shetland stannfogel, EDMONDSTON. På Orkenöarna, YARRELL, DRESSER. Allmän i Irland vid inre öppna vattendrag och å kusten i aug., nov., jan., febr.; flockar om 4—500 st. sågos här förr; har i senare tid avtagit i mängd, häckar; torgföres i Dublin, THOMPSON, 1851. Häckar i Storbritannien, i Skotland talrikare än i England, A. G. MORE, 1865, DRESSER.

I Belgien mycket talrik, isynnerhet sent på hösten och tidigt på våren; en del övervintrar, DE SELYS, 1842.

I Frankrike under hela året. I Boulogne, DEGLAND, 1855. I Seine-inférieure, HARDY, 1855. I Côte-d'Or allmän, häckar, MARCHANT, 1864. I Savoyen finnes hon hela året, häckar i april och maj, BAILLY, 1854. Hela året allmän i Provence, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Allmän i Portugal, A. C. SMITH, 1868. I Spanien om vintern; häckar der enl. IRBY. I mängd om vintern i Albufera, VIDAL, 1851. I Murcia om vintern talrik, R. BREHM, 1858. Under vintern vanlig vid Malaga och allmän i S. Spanien, SAUNDERS, 1869—71.

Ej många iakttagna på Corsica, WHARTON. Är talrik under hela vintern, WHITEHEAD, 1885. På Sardinien kallad Anadone, liten And, övervintrar i mängd, CETTI, 1784; är utomordentligt talrik, under vintern i flock om 40—50 st. Ett stort antal häckar, BROOKE, 1873. I Italien under vinter och vår, GIGLIOLI, 1856. Torgföres i Cannes i jan., Lord LILFORD, 1875. På Sici-

lien talrik om vintern, MALHERBE, 1843, om vår och höst; många kvarstanna under vintern, SALVADORI hos DRESSER. På Malta ej sällsynt om våren och från nov.—mars, SCHEMBRI, 1843; visar sig stundom under sträng NV. vind, hvilken blåser övervägande i juni, C. A. WRIGHT, 1864.

Vid Pirano 1880 på flyttning i nov.—mars talrik. Vid Stadlhof 1880 på flyttning; d. $\frac{10}{3}$ erhöles 7 st., d. $\frac{15}{3}$ 8 st., d. $\frac{2}{4}$ sågos 6 st., Jahresb.

I Grekland allmän, v. d. MÜHLE och LINDERMAYER. På Joniska öarna talrik om vintern, Lord LILFORD. I Epirus mycket allmän, kommer i sept., flyttar bort i mars, POWYS, 1860. Vid Missolonghi i febr., SIMPSON, 1860.

Mycket allmän i Turkiet, isynnerhet i det stora kärret vid Janitza, ELWES, BUCKLEY, 1870. I Dobrudscha vanlig, häckar, SINTENIS, 1877. I Bulgarien på Donau mycket vanlig, FINSCH, 1859. I Svarta havet under hela året, NORDMANN.

På Azorerna; få häcka å Flores, DRESSER. På Canariöarna, WEBB m. fl., stundom talrik om vintern; på Teneriffa, BOLLE, 1855—57. I Algeriet, enl. LOCHE, talrik i synnerhet om vintern. I N. Afrika talrik, TRISTRAM, 1860. I Constantine, TACZANOWSKI, 1870. Vid Bougzoul, Algeriet, J. U. GUERNEY jun. Allmän i vattendragen i Sahara, TRISTRAM, 1860.

I Egypten oräkneliga. På Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1849—54. I Fezzara-sjön under slutet av april 1855, BUVRY, 1857. Temligen allmän i Egypten, TAYLOR, 1859. Änder av denna och andra arter mer eller mindre talrika, fångas av araberna och torgföras i Egypten, ALLEN, 1864; iakttagen under nov. till jan., A. L. ADAMS, 1864. Erhållen i Sennaar, SCHLEGEL, 1866. Talrik i N.V. Afrika, DRAKE, 1867. På Nilen flockvis, TAYLOR. Överallt i Egypten mycket allmän, SHELLEY, 1871. I

Nubien, ADAMS, 1864. Vid Suez sågs hon i sept.—nov. Talrik på Nilen, Röda havet, även vid Tana-sjön; flockvis under mars 1875; vid Suakin under jan. 1875; mellan Hamesen och Adoa i början av nov., v. HEUGLIN, 1862—75. På Blå Nilen, omkring 14° n. br., d. $\frac{1}{2}$, A. BREHM, 1857; i Abyssinien och Kordofans träsk, v. HEUGLIN, 1859.

Ej sällsynt i Mindre Asien på bergfloder, DURNFORD, 1878. Allmän i Palestina om vintern, TRISTRAM, 1868. Iakttagen på Sinai-halvön, WYATT, 1870.

Allmän mellan Sibi och Kandahar, S. Afghanistan, häckar i vissa trakter i början av maj; tillvaratagen d. $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{2}$, $\frac{3}{2}$ 1880, C. SWINHÖE, 1882. Känd från Persien, NAUMANN. Allmän i Kattia-war, J. H. LLOYD, 1873, Trebizond, KEITH; Kashmir, ADAMS, allmän hela året, DRESSER. Erhållen vid Nipaul av HODGSON, SCHLEGEL, 1866. I Gilgit temligen allmän under okt., nov., mars och april; få stanna under vintern; erhållen d. $\frac{2}{4}$, SCULLY, 1881. Stundom sedd under vintern, men ej i större mängd än 8—10 st., vanligtvis färre, BIDDULPH, 1881. I Indien talrik, ofta i otroligt antal, kommer tidigt i början av sept. Fångas i mängd, JERDON, 1864. Allmän vid Umballah, BEAVAN, 1868. På Ceylon, HARTLAUB, 1854, m. fl. Mycket talrik i Oudh och Kumaon, kommer i slutet av sept., IRBY, 1861.

I Kina vanlig och utbjöds till salu, SWINHÖE, 1876. Der och på Formosa om vintern över allt talrik; träffad mellan Takoo och Peking, SWINHÖE, 1861—71. Torgförd i Hankow, SCLATER, 1882. I Amoy, SWINHÖE, 1867. I Peking talrik vår och höst, DAVID, Hongkong, SWINHÖE. På Hainan, enl. DU HALDE. Erhållen på Formosa i mars; 2 unga foglar erhöles i Amoy även med rostfärgad mage, SWINHÖE, 1862—63. I mars 1862, SWIN-

HOE, SCHLEGEL, 1866. I Kina och på Formosa under flyttningstiderna och om vintern talrik, DAVID, OUSTALET, 1877.

På Japan, v. SIEBOLD, talrik, TEMMINCK, SCHLEGEL; vid Hakodadi, WHITELY. Vid Tokio om vintern mycket talrik, BLAKISTON, 1878. I apr. från Hakodadi och vintern från S. Yezo, SWINHÖE, 1877. Mycket talrik i Tokio om vintern, somliga stanna under vintern i Yezo, WHITELY, 1867, SWINHÖE, 1877. Yezo, Yokohama, Tokio, BLAKISTON, 1878, SEEBOHM, 1879.

I Amerika finnes en Krickand, som blivit ansedd såsom en egen art, kallad *A. carolinensis* GMEL., eller ansedd såsom antingen en varietet av vår eller identisk dermed. Men utom denna förekommer även vår art, fastän sällsynt.

Krickan uppehåller sig mest i färskt vatten, sällan i salt, vanligtvis i kärr och mindre vattendrag. I varma länder besöker hon risfälten. Hon är föga skygg, flyger och dyker väl. Hanen ruggar i början av juni och i okt., somliga kunna under sommarruggningen ej flyga, men de flesta kunna det, enl. BARTH, även under ruggningen.

Flygten är lätt, mycket snabb, vid flyttning slå de sig tillsammans i flockar om 8—15 st. Flygande bilda de ofta en lutande krets, så att de främsta flyga högst, de efterföljande lägre. Ljudet av flygten är svagt hvisslande. Då hon simmar, flyter hon högt på vattnet, lyfter lätt och hastigt. Dyker och simmar under vattnet med stor skicklighet.

Hanens läte under fortplantningstiden är 'pryt-pryt', honans är ett hest: 'rää-rää', FABER; enl. NAUMANN utgöres lätet av 'knak' eller 'fääk', 'kryck' eller 'kryff', 'vääk vääk', 'kräck kräck', hvarav den fått namn, A. CARLSSON, 'kryck' eller 'kvääk', v. DROSTE.

Födan i N. Irland under vintern växter av hvarjehanda slag, *Lemna* m. fl., stundom insektlarver, dessutom sväljer hon grus.

en dödad i febr. hade 6 larver av *Elophilus tenax* LATR. och några linfrön. Man påstod i Jemtland, enl. MEVES, att hon genom-sökte hästgödsel, i följd hvarav hon fått namnet Hästlodand, Lodand. Enl. NAUMANN lever hon av små insekter och larver, frön av kärrväxter, gräs, säd, korn och havre, hirs, *Potamogeton*, *Festuca fluitans*. Hos en hane i Bayern funnos frön av *Ranunculus* och *Polygonum*, JÄCKEL. DRESSER nämner även mask, frön av *Panicum glaucum*, *P. viride* m. fl., på sensommaren och hösten: frön av *Potamogeton marinus* och *P. pectinatus* m. fl., larver, vatteninsekter, små sötvattensmollusker och fina skott av växter, och tillägger, att hon sällan förtär fisk- och grodyngel, samt att hon besöker växtställena om morgnarna och kvarstannar till dagbräckningen. Från Savoyen nämnas mask, mygg, flugor, fiskyngel, sniglar, små snäckor, BAILLY.

Sin bostad väljer hon helst nära vatten bland gräs på en tuva, ofta under en buske, stundom långt från vatten. Boet bygges av strån och dun. Ruvningen varar 21—22 dygn. Äggen täckas av moderns dun. Under det honorna ruva, slå hanarna sig tillsammans och ströva omkring i trakten och rugga, hvarvid somliga förlora flygförmågan. De återkomma till familjen sedan ungarna blivit utkläckta. Ungarna följas av föräldrarna, som äro dem mycket tillgifna. De bliva i aug. eller sept. flygga.

Fiender har hon de samma som Årtan.

Hon skjutes hos oss stundom vid andjagten. Torgföres i Stockholm i ringa antal under andjagtstiden till senhösten. Köttet är det finaste och mest välsmakande av alla foglars, icke ens Beckasinens undantaget, BARTH. Det är på hösten välsmakande och av de flesta mycket värderadt, särskildt uti Frankrike, der det anses delikat och förtäres under fastan, BAILLY.

Från Schweiz heter det, att det har mindre stark lukt och smak än Årtans.

Såsom ung infångad fördrager hon temligen väl fångenskap. Fortplantar sig i zoologiska trädgårdar, såsom i Hannover m. fl.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus icterodes NITZSCH; *Lipeurus squalidus* NITZSCH; *Trinotum luridum* NITZSCH.

Inelvsmaskar:

Strongylus acutus LUND. och *S. nodularis* RUD., i ventrikelns hinnor; *Hystrichis tubifex* DIES., i tarmkanalen; *Trichosoma contortum* CREPL., i matstrupen; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum oxycephalum* RUD.; *D. marginatum* MOLIN; *Tenia laevis* BLOCH; *T. megalops* NITZSCH och *T. fragilis* KRABBE, alla i tarmkanalen.

Βοσκὰς ARISTOT. m. fl., part. SUND., n. 142.

Querquedula GESN., Av. 1555, 113.

Querquedula (altera) ALDROV., Orn. III 1635, C. 30 p. 65, 66.

Anas querquedula L., S.N. II 1740, 46. Årta, part.

Anas macula alarum viridi L., Fn. I 1746, 39.

(*Anas*) *Phascas* L., S.N. VI 1748, 22.

Kræk-ænder PONTOPP., Norw. II 1754, 127.

Anas crecca L., S.N. X 1758, 126; Fn. II 1761, 45; S.N. XII, 1766, 204. BRÜNN., Orn. 1769 n. 82, 83 p. 18, 79. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 297 n. 33 (err. typ.). GADD, Sjöf. 1769, 7, 8, Årta. LAGUS, V. A. H. 1772, 355. MÜLL., Prodr. 1776, 15. MOHR, Isl. Nat. 1786, 26. BERG., Tal. 1787, 19. GM., L. S. N. 1788, 532. ÖDM., Wermdö 1792, 66. BES., Vög. Kurl. 1792, 48. LATH., Ind. II 1790, 872 (ex p.). LATH., B. III II 1798, 473; IV 1812, 522. RETZ., Fn. 1800, 127. BECHST., Jagdw. I, II 1802, 173. MEY. u. W., Tasch. II 1810, 547. PALL., Zoogr. II 1811, 263. MEY., Vögl. Liv- u. Esthl. 1815, 257. CUV., R. A. 1817, 539. HORNSCH., SCHILL., Greifsw. Ac. Zeitschr. I 1822, 70. FABER, Prodr. 1822, 77; Hochn. Vög. 1826, 4, 74 etc. NILSS., Orn. II 1822, 234; Fn. II, 1858. BOIE, Reise Norw. 1822, 55, 310. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 191. EDM.,

Mem. Wern. Soc. 1823, 273. W. v. WR., V. A. H. 1826, 296,-7. BREHM, Isis 1826 II, 983; N-a 1850, 2 H. 27. EKSTR., Mörkö 1828, 36. SWAINS., J. R. Inst. 1832, 21. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839, 103, 108. ANDR., V. A. H. 1841, 211, 213. LANDB., Ibis 1842, 202. HOLB., Kröy. Tidsskr. 1842-3, 435, Übers. v. PAULS. 1846, 64. NAUM., V. D. XI 1842, 701. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 88. BOH., l. c. 96. SCHLEG., Rev. 1844 pag. CXIII; Mus. Ans. 1866, 52. LÖV., V. A. H. 1843, 404-8; (1845) 1847, 451; Öfv. V. A. F. 1864, 315. MALM, Kröy. Tidsskr. 1844, 185, 209. LILLJ., Obs. Z. II 1845, 53; V. A. H. 1850, 300,-23. SUFFR., Arnsb. 1846, 158. LUNDB., Öfv. V. A. H. 1846, 44. WALL., l. c. 1849, 310; N-a 1854, 373. A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 57. K.-WARTH., v. HEUGL., N-a 1850, 3 H. 74. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 370. CED., Carlst. 1851, 13, 14; Öfv. V. A. F. 1876 n. 4, 62. W. v. WR., Göt. H. 1851, 78. JÄCK., N-a 1852, 2 H. 122; 1856, 248, 524. GAD., N-a 1852, 3 H. 4. CZERN., 1852; ref. J.f.O. 1855, 46. GLOG., J.f.O. 1853, 413. TOB., J.f.O. 1853, 217. SCHRAD., l. c. 318. SCHILL., l. c. 377. WENTZ., l. c. 446. A. FRITSCH, J.f.O. 1853, Extr. 33. HARTL., J.f.O. 1854, 160. BOLLE, J.f.O. 1855, 179; 1857, 348. v. MIDD., Isep. 1855, 77, 117, 129. HUMM., N-a 1855, 327; 1858, 142. HARDY, l. c. 1855. 423. WODZ., l. c. 347. PÄSSL., J.f.O. 1856, 66. F.-BEAUM., N-a 1856, 166, FING., l. c. 263. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. v. HEUGL., V. NO. Afr. 1856, 319; Ibis 1859, 348; J.f.O. 1862, 287. MEV., Öfv. V. A. F. 1856, 279; 1857, 439; 1858, 89, 94; 1860, 222; 1868, 290; 1871, 782. HINTZ, N-a 1857, 17, J.f.O. 1861, 226, 308, 458; 1864, 97, 191; 1865, 242; 1868, 402. KRÜP., N-a 1857, 49, 50. J. v. WR., V. A. F. 1857, 44. C. JÄG., Wetter. II 1857, 38; Beob. 1859, 74; Z. G. 1864, 379. QUIST., N-a 1858, 52; J.f.O. 1868, 58. v. PREEN, N-a 1858, 77. R. BREHM, N-a 1858, 234. GAD., l. c. 277, 295. WEBB m. fl., Orn. Can., ref. N-a 1858, 356. C. HARTM., Bidr. Sk. F. 1859, 18, 37. ÅSTR., Lomma 1859, 21. TAYL., Ibis 1859, 54. FINSCH, J.f.O. 1859 (386)-7; Ibis 1877, 50,-4,-7, 61. HOLL., J.f.O. 1860, 305. POW., Ibis 1860, 353. v. SCHRENCK, Amur 1860, 474. REINH., Ibis 1861, 17. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 30. Cf. GUNDL., J.f.O. 1862, 92. SOMMERF., Öfv. V. A. H. 1862, 74. JEITT., Verh. z.-b. G. 1862, 277. HÖGB., Örebro 1863, 18. RADDE, SO. Sib. 1863, 22, 367. ALTUM, J.f.O. 1863, 75, 109; 1866, 106. C. A. WR., Ibis 1864, 156. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 99. COLLET, Christ. 1864, 210; Dovre 1865, 63; Hvalö. 1866, 42. v. DROSTE, J.f.O. 1864, 422; 1865, 353; J.f.O. 1867, 65; Borkum 1869, 280; Z. G. 1870,

20. TAYL., Ibis 1867, 71. DRAKE, l. c. 430. TIS., Ö. Smål. 1868, 31-2. NIEM., Z. G. 1868, 71. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255. TRIST., Ibis 1868, 328. A. C. SMITH, l. c. 456. SUNDSTR., Örebro 1869, 25; Bih. V. A. H. 1872 n. 3, 34. SAUND., Ibis 1869, 173. WYATT, Ibis 1870, 2. FISCH., Z. G. 1870, 352. SWINH., Ibis 1870, 366; 1876, 33-5; 1882, 124-5; Z. G. 1875, 61. HINTZE, Jägarf. Tidskr. 1871, 9. KOLM., Gotl. 1871, 14. HANF, J.f.O. 1871, 121. GOEB., l. c. 148; 1873, 131, 410. GURN. j., Ibis 1871, 299. SAUND., l. c. 396. STEJN., J.f.O. 1871, 463. G. v. KOCH, J.f.O. 1872, 139. TAYL., Ibis 1872, 233. SEV., J.f.O. 1873, 240, 381; 1874, 410; Ibis 1876, 419-20; 1883, 76. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 419. MÜHLIG, Z. G. 1874 (268). DURNF., Ibis 1874, 403; 1878, 34. BOB., Z. G. v. Berl. 1875, 16. LILF., Ibis 1875, 5. ROHW., V. Schl.-H. 1875. BRANDT, Bemerk. d. Wirb., 1875, 70; J.f.O. 1880, 248. DANF., BR., Ibis 1875, 427. SACHSE, J.f.O. 1875, 428. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 458. SCHAL., J.f.O. 1876, 13; 1881, 295. NEHRK., l. c. 1876, 161. SEEB., BR., Ibis 1876, 443. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876, n. 3, 124; 1882, n. 10, 45. SINT., J.f.O. 1877, 69. WIEPK., l. c. 430. Jahresb., l. c. 431; 1880, 88, 402; 1882, 104; 1883, 31-2. LIEBE, J.f.O. 1878, 87. A. CARLS., Sv. Jagtb. F. 1878, 117; Öfv. V. A. F. 1882, n. 1, 36. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 128. TOB., Orn. C. 1879, 144. SEEB., Ibis 1879, 160. THEOR., Dalarne 1880 (4). RUHM., J.f.O. 1880, 148. K. BAYER, v. TSCHUSI, Mitth. Orn. V. 1881, 29. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 36. SCULLY, Ibis 1881, 593. SEEB., Ibis 1882, 228, 384; 1883, 35. H. MEIER, J.f.O. 1885, 96.

(*Anas*) *Querquedula minor* BRISS., Orn. VI 1760, 436; ed. 1763 II 475.

Querquedula mexicana BRIGG., VI 1760, 459.

La Petite Sarcelle SALERNE, Ois. 1767, 434. BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 298.

Anas nigro-viridi-rhombea, Balbul, FORSKÅL, Descr. An. 1775 n. 4 p. IV & 4.

Anas chinensis OSBECK, Resa 1757, 261-2.

Anas hina GM., L. S.N. 1788, 523. LATH., Ind. II 1790, 876. LATH., B. III II 1798, 479; IV II 1812, 524.

Anas novæ Hispaniæ GM., L. S.N., 1788, 525.

Anas Balbul GM., L. S.N. 1788, 543.

Querquedula crecca STEPH., Shaw Zool. XII 1824, 146. BREHM, V. D. 1831, 884 etc. SWAINS., J. R. Inst. 1832, 21. SYKES, P. Z. S. 1832, 169. EYT., Anat. 1838, 123. A. BREHM, J.f.O. 1857, 383. TRIST., Ibis 1860, 81. IRBY, Ibis 1861, 150. SWINH., Ibis 1861, 345; 1863, 434; 1867, 399; 1877, 147; P. Z. S. 1871, 418; Z. G. 1876, 61, Krichente. ADAMS, Ibis 1864, 35, 457. ALLEN, l. c. 241. JERD., Ind. III 1864, 806.

MOOR, Ibis 1865, 443. WHIT., Ibis 1867, 207. COLLETT, Vid. S. Forh. 1868, 178; N. Mag. Nat. 1871, 216; 1877, 199. BEAV., Ibis 1868, 402. TACZ., J.f.O. 1870, 55; 1873, 110. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. SH., DRESS., B. E. I 1871. SHELL., Ibis 1871, 316. ALST., BR., Ibis 1872, 71. COUES, Key 1872, 287; B. of NW. 1874, 566. BROOKE, Ibis 1873, 343. J. H. LLOYD, l. c. 420. HEUGL., J.f.O. 1874; Ber. XXI Verh. Orn. G. 1875, 100. WHART., Ibis 1876, 28. Jahresb., J.f.O. 1877, 337. BLAK., PR., Ibis 1878, 213. SEEB., Ibis 1879, 22. SWINH., SEEB., l. c. 27. FINSCH, Abh. z.-b. G. 1879, 263. GOELDL., J.f.O. 1879, 382. RUSS., Orn. 1880, 175. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276. BOL., J.f.O. 1881, 64. BIDD., Ibis 1881, 100. SCLAT., l. c. 1882 436. WHITEH., Ibis 1885, 45. CHAPM., l. c. 172. MENZB., l. c. 358. BÜCHN., J.f.O. 1885, 206.

Anas creccoides BREHM, Isis 1826 II, 983.

Nettion crecca KAUP, Sk. Ent. Eur. Th. 1829, 95. GIGL., Ibis 1865, 62.

MALM, Fn. 1877, 346. THÉEL, MEV., Öfv. V. A. F. 1879, n. 6, 44.

Boschas crecca SWAINS., Classif. of Birds 1857 II, 367.

Krickand, Kricka, Jägarf. Tidskr.: G. LUNDQ., 1864, 216. SÄVE, 1865,

106, Arrt. Skånska Jagtför. l. c. 1868, 157. LAGERGR., 1870, 13. DA-

NIELSS., 90. BARTH, 1873, 71. Erfar. 1874, 120. O., Jägarf. Tidskr., 1873,

85; 1875, 147. C. S., 1876, 6. A. CARLS., 77. C. M. S. 1879, 29, 30.

LINDBL., 1879, 163; 1883, 217. —G., 245. G. JÖNSS., 1881, 241.

R. HORN, 1883, 86. —M—, 1884, 35. HOLLGREN, Fogl. Språk 1884, 36.

Krickente BOLLE, Orn. C. 1879, 121.

Se för övrigt här ovan under *A. boscas*.

235. SKEDAND. *Anas clypeata* L.

Pl. LVIII, fig. 6.

Näbb mycket längre än huvudet, mot spetsen mycket utvidgad, gapets längd 68—76 m.m., lameller mycket talrika, långa, fina. Spegel grön, ram framtill hvit.

Längd 450—490 m.m. BAILLY.

1. *Hane*, 30 april, Stockholms skärgård.

Liknar n:r 4. Huvud och hals mera rent svarta och gröna. Nedre delen av framhals och kräva hvita med rostgult bräm och spridda oregelbundna, mest små fläckar nära fjäderspetsarna; rygg med dels svarta fjädrar

med hvitt bredt bräm, dels bakåt brunsvarta med nött bräm, de yttre främre skulderfjädrarna hvita, mot spetsen rostgula och med svarta bågformiga band nära spetsarna, den bakre hvita fjädern med ljusblå vattring. De längre undre stjerttäckarna dels brunsvarta, mot spetsarna spräckliga, dels hvita, mörkbrunt spräckliga. 'Tars rödgul.'

2. *Hane*, *gammal*, 18 maj 1882, Sarepta. MOESCHLER.

Liknar n:r 4. Överkäkens främre del betydligt bredare än underkäken och med lameller inåt, de främsta bakåt konvergerande, långa, fina, talrika. Pannvinkel spetsig. Huvudets sidor baktill mörkgröna; haka brunsvart. Hals mörkgrön, men strupe svart med grå fjäderkanter; kräva och främre delen av ryggen, utom långsät den senares midt, hvita. Stjertpennor 8 par. Bröst och sidor rödbruna, framtill med svarta, mest täckta fläckar. Handpennor: 1 obetydligt > 2 > 3; armpennor med fina hvita spetskanter, utfan å 1 och 2 svarta, 3—10 med gröna glänsande utfan. Spegel grön, ram framtill hvit, upp- och nedtill svart; armbågspennor 4, svarta, spetsiga, 1—3 > armpennorna. Vadtäckare brungrå med fin svart vattring.

3. *Hane*, *gammal*, 20 maj, S. Ryssland. LINNÆA.

Liknar n:r 2. Pannvinkel rät. De hvita skulderfjädrarna delvis med fin hvit vattring. Bröst rödbrunt, enfärgadt utan svarta fläckar.

4. *Hane*, 13 juni, Södertörn.

Näbb svart, långt, mot spetsen vidgad, nageln något uppböjd, bakåt tillspetsad, ej tillbakaböjd, kant avrundad; näbbås vid roten bred, platt, något urholkad, åt näsåsen avsmalnande, framom denna utjemnad, från roten rät. Käkkant baktill urringad med långa täta lamellspetsar, framåt uppstigande, lameller bakom midten högst; nagel smal, urholkad; underkäken rät. Pannvinkel nära rät, kort. Näsborrar ovala, högt liggande. Iris 'gul'. Huvud ovan och ögonvrå svarta med gråbruna kanter; huvudets sidor mörkgröna, nedtill med inblandade svarta fjädrar med grå kanter; ansigtsrand framdragen, tvär; haka mörkbrun med få spridda hvita fjädrar. Hals lika med de närbelägna delarna af huvudet; nacke och halsrygg med något förlängda fjädrar, halsen nedtill och kräva hvita, halsrygg nederst i midten svartgrå. Rygg mörkbrun med hvitgrått bräm; skulderfjädrar nötta, de inre dels svarta med hvita spoltrakter, dels mörkbruna, 2 yttre långa med ljusblått utfan, den yttersta jemväl mot spetsen ljusblå i infanet, detta mot roten svartbrunt, i midten med hvitt bräm, utfan mot roten mörkbrunt med hvit brunprickig spolfläck, den 2:dra med snedt hvitt spolband och hvit spole, de yttre korta, hvita, bakåt med fin svart vattring; kors brunsvart; övre stjerttäckare svarta och blågröna. Stjert något tillspetsad; stjertpennor 7 par, nötta, 1 med mörkbruna brämtrakter, hvitfläckig, 2—4 gråhvita, fläckiga och med hvitt, utåt fäldt bräm, 5—7 hvita,

svartprickiga, spolar å 1—5 bruna, å 6 och 4 hvita. Bröst rödbrunt fram- till med svarta fläckar; sidor brunröda, överst blekare, bakåt hvita och med mörkbrun fin vattring; mage ljusbrun, vid sidorna om anus hvita, vattring fin svart; undre stjärtäckare svarta och gröna; slaksida vit. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, brungrå; handpennor: stora 10, gråbruna med hvita spolar, $2=1 > 3$, 1 å in-, 2 å utfanet utskurna; armpennor: 1 brun med vit spetskant i utfanet, 2—8 bruna, i utfanet gröna. Spegel grön, ram framtill vit, ovan ljusblå; armbågspennor 3: 1 och 2 > armpennorna, svarta med hvitt spetspolstreck, 3 svart; överarmspennor mörkbruna; handtäckare brungrå med grått utbräm; armtäckare (första raden) grönsvarta med hvita spetsar, de mellersta och kanttäckare ljusblå; undre hand- och armtäckare hvita, mot spetsen ljusgrå, de mellersta hvita; undre kanttäckare hvita, mot roten gråbruna; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter i torrt tillstånd ljusa, brungula; skenben fjäderklädt till närheten av hället, med hvita, gråbrunt spräckliga fjädrar. Tars framtill med små sköldar; tarssula nättecknad; tår $3 > 4 > 2 > 1$, den yttre simhuden ur-ringad; klor grå, böjda, skarpa, spetsiga, $3 > 2 > 4 > 1$, som når marken.

5. *Hona*, 17 maj, Muskemyr, Gotland.

Näbbnagel upphöjd, mörkbrun, bildar bakåt en spetsig vinkel. Överkäkens kant gulbrun; käkrot och underkäk gulbruna. Huvud ovan med svarta spol- och gråbruna brämtrakter; ögonbåge rostgrå med svarta spolfläckar; ögonvrå rostgrå upptill med ett band av större svarta spolfläckar, nedtill vitgrå med mindre dylika; huvudets sidor rostgrå med svarta spolstreck; haka framtill gråvit, bakåt rostgrå. Hals rostgrå med svarta spoltrakter, nedåt tilltagande; kräva likaledes, men med rosthvitt bräm. Rygg och skulderfjädrar svarta med rostgrått bräm och täckta band eller spoltrakter, blandade med gamla fjädrar med avnötta brämtrakter; kors rostbrunt med svarta spolband och spoltrakter samt sidofläckar; övre stjärtäckare rostbruna med svarta spoltrakter och fläckar samt inblandade mörkbruna med hvita tvärband, nötta. Stjert spetsig; stjärtspennor 6 par, mörkbruna med hvita fläckar och nötta hvita bräm, 3—6 hvita och rostgula med gråbruna fläckar. Bröst rostgrått med gråbruna, mest täckta stora fläckar; sidorna ävenså med gråbruna spoltrakter och fläckar, de större med hvita, sneda band och hvita bräm; mage och undre stjärtäckare rostgrå med gråbruna stora fläckar, å andra spolband, de längsta av de senare dels hvita dels rostgula med svartbruna spolstreck; slaksida rostbrun med svarta spolband. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, rostbruna, utfanet mörkare gråbrunt; handpennor stora 10: $1 > 2 > 3$ bleka, nötta, gråbruna med hvita spolar, 2 i utfanet mot spetsen utskuren kant, 6—10 med hvita, fina, nötta kanter; armpennor 12: 1 gråbrun med hvita, fina spets-

kanter i utfanet, spetskanter inåt tilltagande, de mellersta i utfanet brungröna, 11 och 12 mot spetsen med vit spolfläck i infanet, spolar mot spetsen bruna, mot roten hvita, 11 och 12 med mest hvita spolar; armbågspennor 3, < armpennorna, med nästan avnötta gulhvita bräm; överarmspennor gråbruna; handtäckare gråbruna, utåt grå; armtäckare, första raden gråbruna med hvita bräm; de mellersta och kanttäckarna mot spetsen blågrå; undre handtäckare vitgrå; undre armtäckare hvita, mot spetsarna grå, de mellersta hvita; undre kanttäckare rosthvita med gråbruna spoltrakter; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter bruna; skenben fjäderklädt till närheten av hället. Tars något hoptryckt, framtill med små sköldar, för övrigt nättecknade; tår $3 = 4 > 2 > 1$, 1 med smal simflik; klor bruna, $3 > 2 > 4 > 1$, föga böjda, 3 något vidgad.

6. *Hona*, 20 juli, Öja, Gotland.

Liknar nr 5. Nagel brunsvart. Huvud ovan svart med rostgrå fjäderkanter; ögonvrå upptill svartbrun med svaga rostgrå fläckar, nedtill vit, framtill med grå, bakåt med svarta spolfläckar; huvudets sidor med rostgrå bräm- och svarta spoltrakter; haka med små mörkbruna spetsfläckar. Armtäckarna gråblå med svarta spolar och hvita bräm.

7. *Dundrägt*, juni, Kristianstad.

Näbb framåt något vidgadt. Huvud ovan svart; panna i midten svartbrun, åt sidorna rostgul; ögonbåge bred, rostgul; ögonvrå med svart streck; tinning och örontrakter med två svarta streck; kind nedtill rostgul. Framhals och sidhals rostgula; kräva i midten gul, åt sidorna gråbrun; nacke och halsrygg svarta med dragning åt olivbrunt. Rygg och skuldror mörkt olivbruna med gul fläck. Bröst gult; sidor gula, baktill svartbruna; mage och undre stjärt dun gulhvita; slaksida med gul fläck. Vingar mörkt olivbruna. Fötter svarta, tår vid sidorna gulfläckiga, 1 med smal simflik; klor spetsiga, krökta, grå.

8. *Dundrägt*, 'nykläckt', 1 juli, Jutland.

Lik den förra, men ovan något ljusare, mörkbrun och med mindre, rostgula fläckar; ögonbåge och huvudets sidor ljusbruna med svarta band, nedre kroppsdelar ljusgula.

9. *Dundrägt*, 25 juni 1872. LUNDBORGS samling.

Näbb jemnbredt. Huvud ovan olivsvart; ögonbåge bred, gulgrå, går från närheten av näbbroten till nacken; ögonvrå och tinning med olivsvart band; huvudets sidor gulgrå; haka vitgul. Hals och kräva grågula; halsrygg med olivsvart band. Rygg med en vit fläck på vardera sidan bakom vingen; även korset med vit fläck åt sidan. Bröst gulhvitt; mage och undre stjärtäckare hvita. Vingar olivsvarta med vit fläck å framkanten. Skenben olivsvart.

	N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀	6 ♀	7 p.	8 p.	9 p.	10 ♂ j.
Huvudets längd		125	115	112	123	—	c. 110	37	38	—	109
Näbb, längd till pannan		68	62	61	69	59	63	15	15,3	18,5	61
» » sidovinkeln		—	70	68,7	—	—	—	—	—	—	—
» » munvinkeln		76	71,5	71	75	78	71	17	18	—	68
» » från spetsen till näsborrarna		53	49,5	49,2	50	46	49	11	12	—	45
» höjd vid roten		23,5	24,4	22,5	—	21,5	20,5	6	6	7,5	21
» » näsborrarnas framkant		20	20	20	—	19,4	17,5	4	5	—	17
Gapets bredd		15	17,3	15	15,5	15	13	6,5	6	—	13
Näbbets bredd vid näsborrarna		19,3	18,4	20	18,3	18,3	17	7	6	—	18,5
» största bredd, baktill		32	30,5	31,5	29,5	29	27	7,5	7	—	26,5
Näbbnagelns bredd		5,5	6	7	7	6	6	4	4	—	6
» längd		11	11	10,8	10,5	10	11	5	5,5	—	10
Näsborrar		6×3	5×3	5×3	6,5×3	5×3	6×2,5	1,5×0,6	1,5×0,6	—	4,4×2,6
Vingens längd, direkt		240	245	245	250	210	220	—	—	—	210
Tumvinge		80	83	90	85	75	80	—	—	—	83
Stjert, längd		c. 90	94	95	c. 90	83	83	—	—	—	80
Stjertspets bakom vingspetsarna		c. 18	—	—	c. 15	c. 40	c. 5	—	—	—	c. 15
Tars		37	35	35	36	32	34	20	18	18,5	33
Mellantå med klo		44+10	50	47	41+9	42+7	40+9	22	21	22	39+8

	N ^o	1 a	b	c	d	2 a	b	c	d	e	f	3	4 a	b	c
Äggets längd ...		52	51,4	50,7	49,4	57	56,2	55,8	55,4	55,4	51,7	51,4	53,4	52,3	49,8
» bredd		36,2	36,4	35,7	35,7	37,5	37,5	36,6	37,5	36,9	34,8	36,4	37,5	37,6	37,2
» spets		15,8	15	15	13,7	19,3	18,7	19,2	17,9	18,5	16,9	15	15,9	14,7	12,6
» reducerade längd		1,44	1,41	1,42	1,38	1,52	1,5	1,52	1,47	1,5	1,49	1,4	1,42	1,39	1,34
» rektangel		1882	1871	1810	1764	2138	2108	2042	2077	2044	1799	1871	2003	1966	1853
	N ^o	5 a	b	c	d	e	f	g	h	6 a	b	c	d	e	
Äggets längd		53,8	53,4	52,8	52,5	51,8	51,6	51,5	50,4	56,9	54,5	54,5	53,9	53,7	
» bredd		37,3	37,9	37,6	37,5	37,2	37,4	37,6	37,1	38	37,5	37,3	37,3	37,6	
» spets		16,5	15,5	15,2	15	14,6	14,2	13,9	13,3	17,9	17	17,2	16,6	16,1	
» reducerade längd		1,44	1,4	1,4	1,4	1,39	1,37	1,36	1,39	1,5	1,45	1,46	1,45	1,43	
» rektangel		2007	2024	1985	1969	1927	1930	1936	1870	2162	2044	2033	2010	2019	
	N ^o	f	g	h	7 a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	
Äggets längd		53	52,7	50,4	52,2	52,8	52,8	52,5	52,3	51,9	51,1	50,8	50	49,6	
» bredd		37,8	38,3	37,1	38,2	37,1	37	37,8	37	34,4	37,8	36,9	37,3	37	
» spets		15,2	14,4	13,3	14	15,7	15,8	14,7	15,3	17,5	13,3	13,9	12,7	12,6	
» reducerade längd		1,4	1,38	1,39	1,37	1,42	1,43	1,39	1,41	1,5	1,35	1,38	1,34	1,34	
» rektangel		2003	2018	1870	1994	1952	1954	1985	1935	1785	1932	1875	1865	1835	

10. Årsunge, hane, 26 augusti, Haparanda. W. v. WRIGHT.
Liknar n:r 5. Näbb i torrt tillstånd brunt, gråflammigt. Ögonvrå upptill vid näbbroten med en mörkbrun fläck, för övrigt liksom huvudets sidor rostgrå med svarta spolfläckar; haka rostgul, enfärgad och utan fläckar. Hals upp- till = huvudets sidor, nedtill svartbrun med rostbruna bräm. Rygg svart- brun med svaga, rostgrå bräm; skulderfjädrar svartbruna med rostgula bräm;

kors svartbrunt; övre stjerttäckare svartbruna med rostgult bräm; stjert- pennor med vitt bräm. Undre kroppsdelar gråbruna med rostgrå breda bräm. Spegel mörkgrön, ram fram- och baktill vit, upptill svartbrun; de mellersta armtäckarna mörkt blågrå utan bräm. Tars upptill bred, fram- och baktill hoptryckt.

Ägg. Ovata, hvita eller grå, glänsande.

1. 29 maj 1871, Norrköping. Kull 10 st., LUNDBORG. Liten fin spets.
2. 21 juli 1867, Ottenby. Gråsmutsiga, starkt ruvade.
3. Sarepta, MOESCHLER. Kort, hvitgrått.
- 4, 5. 24 maj, 1874, Tilsö, Danmark, O. MÖLLER. Gråhvida. 4 a ellip-tiskt, de övriga nära elliptiska.
6. 5 maj 1874, Tilsö. Grönhvida; d, e med fina spetsar.
7. 25 april 1882, Sachsen. Grönhvida, matta, finkorniga.

Skedanden är träffad på Grönland, B. GOULD, DRESSER.

Omtalas från Norge av BRÜNNICH, 1764. Erhållen vid Söndmör, 62° n. br., COLLETT hos DRESSER. Under våren 1823 erhöles en hane vid Kristiania, RASCH, 1838; likaså sept. 1874; några år derefter erhöles en hane nära Dröbak; 1860 erhöles åter en, COLLETT, 1864. År 1830 vid Mandal, Grimstad, Kristiansand; på sistnämnda ställe funnen häckande; Jæderen i okt. 1873; vid Stavanger erhållen d. 18 1874. En uppgift, att ägg skulle hava funnits vid Fokstuen, bestrides, enl. COLLETT, 1864—77, som meddelade DRESSER, att hon häckar på flere ställen i trakten av SV. kusten.

Några par skola vissa somrar visa sig på fjellen emellan Kautokejno och Alten, der 2 st. erhållits, men icke några ägg, enl. en uppteckning av KNOBLOCK. I Ängesån, Överkalix, träffades d. 26 1883 en kull om 5—6 halvvuxna ungar jemte modern, A. MANTELL, 1883. Häckar, ehuru sällan, vid Haparanda, NILSSON. Erhållen der, se ovan. Likaså vid Kvickjock, LÖVENHJELM, 1845.

Under vårflyttningen åtskilliga erhållna vid Norrtelje, MEVES hos DRESSER. Häckade 1862 vid Claestorp; hade små ungar d. 8, Greve LEWENHAUPT, 1865. Har en gång, d. 31 1870, funnits häckande vid sjön Laxfjärden, LUNDBORG, 1872. En gammal hane är skjuten nära Norrköping i Rörörsviken d. 17 1857; ett par honor och några ungfoglar hava även erhållits, vanligen i aug., enl. meddel.

av LUNDBORG. I Tåkern sällsynt: omkring 1860—69 träffades en hona och 2 ungar, C. M. S., 1879. I sjön Väringen erhållen d. 24 1868, SUNDSTRÖM. Erhållen i Nerike, G., 1872, -M-, 1881.

Synes sällan i Vestergötland, enl. NILSSON; 8—10 par häcka i Hornborgasjön, enl. meddel. av KOLTHOFF. Vid Göteborg mindre allmän om våren än om hösten, häckar ej, NILSSON; ses ganska sällan i skärgården, erhållen i Göta elv, W. v. WRIGHT, 1851; erhållen d. 10, 12, 22, 30, MALM, 1877.

LINNÉ träffade henne d. 25 1741 på Gotland. Häckar der sällan, ANDRÉE, 1841; häckar på ön Klasen, KOLMODIN, 1871, i Råne och Martebo myrar; finnes ej om vintern, enl. meddel. 1883 av STENSTRÖM.

På Öland, isynnerhet på S. delen, ej sällan häckande; 8 ägg med döda ungar funnos d. 27 1867 av MEVES. Träffad på kusten i sept., enl. meddel. av KOLTHOFF. Erhållen i Bleking, enl. meddel. av C. G. RÄÄF.

Häckar mycket sällan i NÖ. Skåne, GADAMER, 1852. Var i trakten av Kristianstad, i Helge å, ej sällsynt, sågs här d. 27 1844, enl. samtidigt brev från C. WETTER. Häckade sällan i V. Vram, V. LILLJEBORG, 1845. I Kranke sjö vid Silvåkra häckar hon årligen, kommer i mars eller apr., bortflyttar i sept. eller okt., A. CARLSON, 1878. Enl. NILSSON häckar hon vid Getinge och Kjevlinge. Vid Malmö erhållen d. 1 1864, 23 1875, 12 1842, vid Tommarp d. 7 1854, enl. meddel. av EURENIUS. Vid Fogelvik i sistnämnde trakt d. 23 1842. Isynnerhet yngre foglar hava flere gånger träffats vid Ystad och Trelleborg, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

I Danmark ej sällsynt. Häckade vid Lönborggård; kom i medl. av apr., bortflyttade på hösten, TEILMANN, 1823. Häckar i Söborgs mosse vid Köpenhamn och på Mols; ävensom på flere

andra ställen; bodde inne i landet och vid kusten, KJÆRBÖLLING, 1850. Häckade i Tarm, Jutland, under maj, ELWES, 1880.

I Hertigdömena talrikast vid vestkusten under höst och vår; enkla par häcka, BOIE, 1819; häckar icke talrikt, oftast i Ö. Holstein; om hösten på kusterna, isynnerhet å den vestra talrik, ROHWEDER, 1875; 1876 regelbunden om sommaren, bortflyttade d. $\frac{11}{2}$; vid Flensburg 1877 på flyttning; i Slesvig 1880 häckande bland rör nära vestkusten. Vid Husum 1877 flere träffade i dec.; d. $\frac{26}{3}$ 1880 erhöles ett bo med 8 färska ägg, Jahresb. Erhöles i SV. Töndern, J. P. MÜLLER, 1876. Häckade teml. talrikt under senare år, före 1877, på några sjöar i Ö. Holstein, Jahresb. Fångas i mindre antal på Sylt, GRUNACH, THIELE, 1878.

Kommer till Finland i maj, men sparsamt; är även träffad häckande i flere trakter; vid Uleåborg, 65° n. br., häckande; vanlig till 60° n. br.; osäkert om den förekommer hvarje år, MALMGREN, DRESSER. På hösten träffad i Wichtis d. $\frac{14}{10}$ 1840, M. v. WRIGHT; i Kuopio i aug., J. v. WRIGHT, 1857.

I hela Ryssland och Sibirien allmän både i nordliga och sydliga trakter, i kärr och sjöar, PALLAS, 1811. — Häckar vid Arkangel, ALSTON, BROWN, 1872. I aug. togfördes här ej få, MEVES, DRESSER; mycket allmän om sommaren, SEEBOHM, 1882. På Ladoga och Onega, ej sällsynt vid Dvinas mynning, GOEBEL, DRESSER; ej på 20 år träffad vid S:t Petersburg, BRANDT, 1880. I S:t Petersburgs guvern. talrik, kommer i senare hälften av apr., träffad i början av okt., E. BÜCHNER, 1855. Erhöles i Östersjö-provinserna i maj 1854, SEIDLITZ, 1860; häckar ej talrikt; vid Dorpat regelbunden på flyttning, även häckande; isynnerhet i Matzal-viken talrik, lägger 7—10 ägg i midten av maj, RUSSOW, 1880. I Kurland sällsynt, GOEBEL, 1873.

I Polen, NAUMANN; sällsynt under flyttning, TACZANOWSKI;

häckar endast i östra delarna och sällan, DRESSER. I Uman sällsynt, iakttagen d. $\frac{26}{8}$, $\frac{26}{9}$ 1868, d. $\frac{27}{8}$ 1869, GOEBEL, 1871. I Char-kow i medlet av mars, CZERNAY, 1852. I S. Ryssland allmän, häckar även der, v. NORDMANN, DRESSER. På Krim talrik, TAYLOR, 1872.

Vid Petschora talrikt häckande, GOEBEL, 1869; är dock ej så talrik som vid Dvinas delta; träffad vid Ust Zylma d. $\frac{19}{6}$, häckar, SEEBOHM, BROWN, 1876. I Ural ej sällsynt, enl. SABANEJEV. I Perm träffades en hona med 8 ungar, DRESSER. Allmän i Astrakan under flyttning; häckar nordligare, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880; erhöles på alla dess slätter, SEEBOHM, 1883.

På Tundran nära byn Koorayika, vid Jenissej, erhöles d. $\frac{18}{6}$; är här mycket sällsynt, SEEBOHM, 1879. På Ob, Obdorsk i juli, O. FINSCH, 1877. Träffad vid Tjumen, så snart isen gått upp, LEPECHIN. Under flyttning i Turkestan, häckar der, SEVERZOW, 1876. I Daurien häckande, DYBOWSKI. I Ö. Sibirien på genomtåg vanlig, kommer och bortflyttar samtidigt med *A. strepera*. I Sajanbergen, STUBENDORFF, vid Kalgo och Wair i maj, v. SCHRENCK. I Aral-tianschan, SEVERZOW, 1873—74; togföres i Irkutsk i sept.; de första komma till Tarei-nor d. $\frac{7}{4}$; till d. $\frac{12}{5}$ komma de i flock; i Bureja-bergen d. $\frac{7}{5}$, RADDE. Anses häcka i Pamir, SEVERZOW. I Kamtschatka, SWINHÖE, 1876.

Kommer till Tyskland i slutet av mars eller oftare i apr., flyttningen varar till maj; sker oftast parvis eller i flock om 8—20 st.; häckar; bortflyttar under vintern, NAUMANN. Flyttar över N. Tyskland i mindre antal om hösten än om våren, W.-SUHM, 1865. Vid Gettenau bland 1,000 Änder d. $\frac{9-11}{3}$ 1868, SNELL, 1869. På Poel iakttogos 5—6 st., v. PREEN. Synes icke vara sällsynt vid Danzig; ruggningen beskrives av Böck, 1850. Häckar i Schwerin, 1858 d. $\frac{4}{4}$

erhölls bo med full kull ägg; var då talrik, men vanligtvis sällsynt, v. PREEN, 1858. I Schwerin stundom om vintern från nov. till mars, Jahresb. I Charkowsjön, B. v. MÜNCHHAUSEN, 1857. Vid Kämpen 1855 d. $\frac{1}{4}$ sedd under 2 dagar; häckar sällan vid insjöar nära kusten; d. $\frac{2}{3}$ 1861 en kull av 12 ägg vid Jamundersjön; häckade 1863 sällsynt vid Schlosskämpen, HINTZ, 1857—64. Häckar stundom vid Pommerns strand på uppkastad tång, *Fucus*, flyttar om hösten bort förr än Gräsanden, HÖRNSCHUCH, SCHILLING, 1822. Häckar sällsyntare i Hinterpommern än i Vorpommern; på hösten träffas större flockar, HOLLAND, 1871. I Neuvorpommern 1877 regelbunden om sommaren, Jahresb. På Hiddensö ensam eller parvis 1852 från början av okt. till månadens slut, H. SCHILLING, 1853; häckar här, HOLLAND, 1860. I Anhalt teml. talrik, NAUMANN; häckar i Diebzig, BALDAMUS, 1852, PÄSSLER, 1856. I Ö. och V. Preussen häckar hon ej talrikt, RATHKE, 1846. Endast en gång träffad i Mark, BOLLE, 1879. Hon häckar, enl. BORGREVE, talrikt i Mitteloderbruch, men är för övrigt i Mark om sommaren sällsynt, SCHALOW. Häckar vid Dreilinden, Peitz och Brandenburg, SCHALOW, 1881. Häckar i Mark, på tåg ej sällsynt, VANGEROW, 1855. Vid Sedczyn erhöles 2 st. 1855, TOBIAS, 1879. Häckar vid Braunschweig regelbundet, men ej talrikt; sedd d. $\frac{30}{4}$ 1858, R. BLASIUS, 1862. Vid Walkenried 1881 sedd i okt.; vid Seesen 1877 på flyttning; vid Grasberg 1876 likaså; vid Cronenberg före 1877 sällsynt; vid Altenkirchen 1879 regelb. på flyttning, Jahresb. I Münsterlandet, BOLSMANN, 1852; få iakttogos på flyttning d. $\frac{2}{4}$ 1868, ALTUM, 1863—68. Vid Köln, RUHL, 1852. Under flyttning fåtalig i Arnsberg, SUFFRIAN, 1846. I Nassau sällsynt, RÖHMER, 1863. I Schlesien teml. vanlig, vid flyttning talrikare; häckar endast i stora kärr, GLOGER, 1833. I Wupperthal, HOPFF, 1850. På Prosna talrik, A. v. HOMEYER, 1865. I

Neuwied ej så sällsynt på Rhen; nästan hvarje år tidigt under hösten i aug.—okt. i små flockar; förekommer även om våren, BRAHTS, 1855. Flyttar över Kurhessen, SCHWAAB, 1851. I Niederrhessen ej sällsynt under flyttning, även träffad vid Kassel på Fulda i juli, SEZEKORN, 1864. Häckar regelbundet i trakten av Halle a. S., E. REY, 1872. På flyttning i Thüringen, HELLMANN, 1853, men ej iakttagen i Ö. Thüringen, LIEBE, 1878. I Wetterau finnes hon nästan alla år under sept. och nov., men sparsamt; under mars och maj på återtåg, JÄGER, 1858.

I Württemberg på Bodensjön mot slutet av sommaren och början av våren, WALCHNER, 1835, CALWER, 1853. I Bayern på flyttning d. $\frac{17}{4}$ 1853. Under följande år d. $\frac{1-17}{4}$ träffades få par; d. $\frac{18-13}{4}$ fåtalig, men ej sällsynt. I Bayern iakttogos 1858 flere par d. $\frac{18}{3}$, $\frac{17}{4}$, $\frac{10}{3}$. I Mittelfranken fåtalig; vid Nürnberg i apr. enkla par till midten av maj. Till Aisch-trakten kommer hon under andra hälften av mars och början av apr.; stannar till medlet av maj; 1857 d. $\frac{2}{3}$ parvis, hanarne jagade och beto hvarandra. År 1859 sågs en hane under hela juli; kommer i små flockar, en gång 30 st.; flyttar åter även i sept., JÄCKEL, 1855—63. Vid Höchstadt a. d. A. d. $\frac{20-23}{4}$ 1871, G. v. KOCH, 1872. I Schwaben och Neuburg sällsynt på flyttning, erhållen d. $\frac{2}{16}$ 1852; även sällsynt vid Memmingen och i Kamelthal, LEU, 1855. I Memdal och Kamelthal sällsynt på flyttning, LANDBECK, 1855. Häckande vid Federsee i maj 1842, d. $\frac{26}{3}$ 10 ägg, K.-WARTHAUSEN, HEUGLIN, 1850.

I N. Schweiz endast på genomtåg om hösten och om våren under mars och apr.; under hela sommaren träffad och häckade i Wales, MEISNER, SCHINZ, 1815. Nämnas bland S:t Gallens och Appenzells foglar såsom erhållen på Bodensjön och Rhen i midten av nov. 1865, STÖLKER, 1867. På hösten ej talrik på Rhen,

enligt en uppgift av BRUHIN, 1868. Kommer till Ticino i slutet av okt. och i början av mars, RIVA. I Genève-dalen om hösten regelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz ej allmän; häckar i vattenrika trakter, TOBIAS, 1853. I Böhmen ej sällsynt, häckar, kommer i okt. i stor mängd; de, som ej häcka här, bortflytta i febr. och mars, FRITSCH, 1872. I Galizien teml. vanlig på flyttning; i Bukowina likaså; har häckat, ZAWADZKI, 1840.

Förekommer i Österrike, FINGER, 1857. På några ställen iakttagen d. $\frac{20}{8}$, $\frac{17}{11}$, $\frac{3}{10}$, bortflyttar d. $\frac{27}{3}$ — $\frac{12}{4}$, K. FRITSCH, 1874. Om hösten på Donau vid Wien; talrika flockar under vintern, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Förekommer även om vintern i bergsflo-derne, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Vid Salzburg temligen sällsynt, 2 gånger träffad, v. TSCHUSI, 1875—77. I Tyrolen under okt. och nov., stannar över vintern och flyttar i febr., ALTHAMMER, 1857. Kom d. $\frac{16}{3}$ till Neustadt, Krain, SEIDENSACHER, 1860. Vid Furt Teich rastade hon d. $\frac{12}{4}$ 1864, BL. HANF, 1865. I S. Steiermark, oregelbunden; i dess N. trakter temligen ofta om våren, men sällan om hösten, DRESSER. I Neusiedlersjön talrik, har häckat, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Vid Mariahof 1856 d. $\frac{13-25}{4}$ fåtalig, HANF, 1856; 1880 iakttogs de första, 4 st., d. $\frac{4}{4}$; vid Salvore 1881 en enda d. $\frac{13}{3}$; d. $\frac{9}{4}$ 4 st., huvudtåget d. $\frac{9-12}{4}$, Jahresb. I Siebenbürgen häckar hon ej sällan nära sjöar och träsk, LANDBECK, 1842; 'sällsynt' vid flyttningarna, DRESSER. I Mähren och Schlesien erhållen under höst eller vinter, SCHWAB, 1854. I Banatet på våren sågos 20—30 st. av A. FRITSCH, 1870.

Vid Holitsch, Ungern, ej så talrik, FINGER, 1856. I Hvita moraset, S. om Pest, iakttagen, BALDAMUS, 1850. I Transsylvanien ej sällsynt under flyttning vid Gyéké och andra ställen, i Mezöség samt i Strell-dalen, DANFORD, BROWN, 1875.

Häckar i Oldenburg, v. NEGELEIN, 1853, i mellersta Oldenburg allmänt, BORGGREVE. År 1879 under sommaren och stundom om vintern, Jahresb.

Häckar överallt i provinsen Friesland i stor mängd, ALBARDA, 1866. Häckar i Ostfriesland vid havet; besöker öarna endast vid flyttning, mest familj- eller parvis. På Borkum årligen i slutet av apr., början av maj, i aug. och början av sept., v. DROSTE, 1869. I Holland tillvaratagen d. $\frac{31}{3}$ 1858, d. $\frac{20}{2}$, $\frac{23}{3}$ 1860; d. $\frac{24}{9}$ 1861; d. $\frac{3}{12}$, $\frac{8}{12}$ 1862; la Meuse d. $\frac{15}{8}$ 1862, SCHLEGEL, 1866.

På Orken-öarna sällsynt. På Hebriderna sällsynt under vintern, ELWES, DRESSER. På Irland å vissa platser regelbunden om vintern, THOMPSON. I Storbritannien teml. allmän under vintern, flyttar åt NV. kusten. I Skottland sällsynt. Erhållen i Swanpool om vintern 1826, JACKSON, 1830; häckar fåtaligt i Norfolk, YARELL, JARDINE, 1843. Häckar i Storbritannien, A. G. MOHR, 1865.

I Belgien på flyttning vår och höst mindre allmän, tillfällig på la Meuse och i det inre av landet, DE SELYS, 1842. Förekommer i Boulogne, DEGLAND, 1855; i Seine-inférieure, HARDY, 1855; i Savoyen, BAILLY, 1854; i Côte-d'Or vid Saône, häckar, allmän, MARCHANT, 1869. I Provence häcka få; under nov.—mars talrik, v. MÜLLER, 1856; flyttar i slutet av febr. Häckar i S. Frankrike; stannar över vintern; de flesta flytta hit från N., DRESSER.

Förekommer i Portugal, enl. DE BOCAGE, och är allmän enl. C. A. SMITH, 1868. I Albufera allmän om vintern, VIDAL, 1851. I Murcia om vintern talrik, R. BREHM, 1858; ej sällsynt i Marisma, S. Spanien, der den anses häcka, SAUNDERS, 1871.

På Sardinien mycket allmän under vintern, BROOKE, 1873. I Toscana under apr. och nov., SAVI. Torgförd i Cannes i jan., Lord LILFORD. På Sicilien under hela vintern; vid Lentini under okt.—apr. i stora flockar; några par stanna sommaren över och

häcka; om våren på flyttning, MALHERBE, 1843. På Malta i slutet av nov. och början av våren, SCHEMBRI, 1843; allmän under nämnda tid, C. A. WRIGHT, 1864.

I Macedonien vanlig om vintern, DRUMMOND. I Grekland under hela vintern till midten av mars, då hon bortflyttar, v. D. MÜHLE, 1844. Om vintern allmän, POWYS, 1860; torgföres ej sällan, KRÜPER, 1875. På öarna i Egeiska havet endast under flyttning, LINDERMAYER, 1860. På Joniska öarna allmän under vintern, LILFORD; flyttar över Cykladerna, ERHARD, 1858. I Dobrudscha mycket talrik, häckar; i Turkiet en av de allmännaste Änder under vintern, antages även häcka, ELWES, BUCKLEY, 1870, SINTENIS, 1877.

I Smyrna om vintern, STRICKLAND.

Ej sällsynt i Marocko, DRAKE, 1869. Erhållen i Casamanze, V. Afrika, av VERREAUX, PAYES, HARTLAUB, 1857—61. Häckar i Algeriet i juni, BALDAMUS, 1858. Erhållen torgförd i Alger och Oran, GURNEY, 1871—75. I Fezzarasjön i slutet av apr. 1855, BUVRY, 1857; i små öppna vattendrag i Ö. Atlas, SALVIN, 1859. I N. Afrika talrik, allmän i vattendragen i Sahara, TRISTRAM, 1860. Torgföres i Ajmokra och Constantine, TACZANOWSKI, 1870. Om vintern i Egypten, Nubien, NAUMANN. I lägre Egypten vid havet och i insjöar vid slutet av mars mycket talrik; de kostade år 1849 endast 5 para stycket; går till Sudan; påträffad i Menzaleh-sjön, A. BREHM, 1854—49. Iakttagen mellan nov. och jan. i Egypten, A. L. ADAMS, 1864. Sällan träffad i Egypten av TAYLOR, 1859. Syntes vid Suez, Tor-i-Moileh-viken, Massaua, Bas Belul i sept.—nov., men erhöles ej, HEUGLIN, 1859. I Egypten, ALLEN, 1864. På Nilen flockvis, TAYLOR, 1867. En av de allmännaste Änder i Egypten, SHELLEY, 1871. Anses häcka der, HEUGLIN, 1856. I Nubien, ADAMS, 1864. Mel-

lan Hamesen och Adoa i början av nov., här stannfogel, v. HEUGLIN, 1862. I Egypten och Nubien mycket allmän, mindre skygg än andra vattenfoglar; håller sig mest i mindre vattendrag, skjutes därför ofta, oaktadt köttet är mycket underordnad. Ruggar om våren sent, i apr., DRESSER. Erhållen i Sennaar, S. Afrika, SCHLEGEL, 1868; träffad långt ovan Blå Nilen, HARTLAUB, 1857.

Träffad i Palestina, en enda flygande mot Jordan, TRISTRAM, 1859.

Allmän i Kattiavar, grekernas Sarastrene, Saurashtra på sanskrit, en halvö på Indiens vestkust, 69° 6'—72° Ö. long. och 23° 10'—20° 49' N. lat., vid Arabiska sjön, J. H. LLOYD, 1873. I Kandahar mycket allmän under febr. och mars, erhållen d. $\frac{15}{2}$, $\frac{27}{2}$, $\frac{21}{3}$ 1881; vid Khelat i dec., C. SWINHÖE, 1882. I Gilgit höst och vår; den första Anden, som hördes på hösten, neml. d. $\frac{30}{8}$, liknade denna till lätet, BIDDULPH, 1881; ej sällsynt på flyttning under vår och höst; erhållen i medlet av apr. till första veckan av maj och under sept.; en hona, skjuten d. $\frac{30}{9}$, hade alldeles samma dräkt som den gamla hanen bär från juli till okt., SCULLY, 1881. Nära Umballah i jan. 1866; i Julpigoore och Barrackpore, BEAVAN, 1868. I Erzerum under apr., DICKSON, ROSS. I Kashmir allmän hela året, L. ADAMS. I Dukhun, SYKES, 1832. I Centralindien mycket talrik, SWINHÖE, BARNES, 1885. I Indien under den kallare årstiden i små flockar. Lever av små maskar och larver, som hon silar ur dyn; bortflyttar ofta sent, JERDON, 1864. Träffad på Ceylon, HOLDSWORTH, HARTLAUB, 1854, m. fl. I Oudh och Kumaon allmän under den kalla årstiden på grundt, 4—5 tum djupt, vatten, IRBY, 1861. Torgförd i Hankow, SCLATER, 1882.

Allmän i Kina under flyttningstiderna, DAVID, OUSTALET, 1877. Söker i Foochow skydd mot den kalla havsvinden; träffad

i Amoy. Torgföres talrikt i Hongkong, SWINHÖE, 1861. Å Formosa i mängd om vintern, R. SWINHÖE, 1862—63.

I Japan talrik, TEMMINCK, SCHLEGEL. En hona erhållen d. 20 1864 vid Hakodadi, WHITELY, 1867; en ung hane träffades här; allmän om vintern i Tokio; flyttande i Yezo, SWINHÖE, 1875.

Iakttagen i Saskatchewan, Hudson bay, d. 19; i Great Bear lake; vid polcirkeln; Mackenzie, BLAKISTON, 1862—63. I Georgia, enl. WHITE, GERHARD, 1855. I Utah, ALLEN, 1872, och andra inre delar av landet, COUES, 1874. Enligt AUDUBON i Texas under vintern. I Wisconsin erhållen d. 17 1863 av TH. KUMLIN, enl. SCHLEGEL, 1868. I N. Illinois häckande i större kärrtrakter, NEHRLING, 1885; under sommaren; på flyttning och stannar över vintern söderut, RIDGWAY, 1871. I Louisiana under hela vintern, flyttar i slutet av apr. eller midten av maj, DRESSER. Om vintern i Mexiko, NAUMANN.

Förekommer på Bermuda och, enl. GOSSE, 1847, m. fl., på Jamaica. På vintern å Cuba mycket allmän, GUNDLACH, 1861. En hona träffad på Portorico av HJALMARSON, 1869, SUNDEVALL, 1869—74. På Antillerna talrik; under sept.—apr. på sött vatten. Då de undersöka slammet, föra de huvudet åt sidorna; flygt snabb. Drar i skymningen till vattendragen, GUNDLACH 1875—78.

Från Alaska till Centralamerika; häckar vid sundet emellan ön S:t Michel och fastlandet; Unaltaktik, DALL. I trakten av S:t Michel talrik under maj, BANNISTER, DRESSER. Mellan Norton-sund och Kuskokwina ej sällsynt, MATSCHIE, ZIEMER, 1885. Häckar i V. staterna, COUES, 1874. Dueñas-sjön, Centralamerika, under vintern; bortflyttande mot slutet av mars, SCLATER, SALVIN, 1859. Har även träffats i Nicaragua, PRINS BONAPARTE; Costa Rica, FRANZIUS. I Mexico erhållen, SCHLEGEL, 1868. Bogota, GOULD, SCLATER, m. fl.

I S. Amerika finnes *A. platalea* VIEILL., hvilken liknar vår, men anses för en skild art.

På Sandwichsöarna, HARTLAUB, 1854. I Australien, GOULD, SCHLEGEL, 1866.

Skedanden liknar till sina levnadsvanor mycket Gräsanden. Uppehåller sig mest vid sött vatten, men, såsom vi sett, ofta även vid havskusten. Söker isynnerhet platser rikt bevuxna med vattenväxter. Hon är mindre skygg än andra Änder och samlar sig icke i så talrika skaror.

Flygten är något mindre snabb än Gräsandens; uppskrämda flyga de i en båge. Då de gå, bära de stjerten högt. Dyker icke, om ej vid stor fara. Lätet hos hanen 'voak, voak', honans 'faak' eller 'fak'.

Födan utgöres av samma slag som för flere andra Änder, såsom vattenväxter, frön, om våren vatteninsekter, även ganska små; dessutom mollusker, iglar, småfisk, daggmaskar och sniglar, DRESSER; på Cuba frön, fina växter, smärre vattendjur. På Irland fans hos en i jan. växtämnen, hos en annan *Littorina*, i nov. frön och andra växtdelar; hos en *Rissoa ulvæ*, *Littorina neritoides*; hos alla dessutom grus, THOMPSON, DEGLAND. Kan nästan uteslutande leva av små krustaceer, såsom förhållandet under lång tid var uti zoologiska trädgården i Köpenhamn. Drar om aftonen flockvis till dammar, der inga finnas på dagen. Tager födan simmande eller vadande i vattnet. Då hon söker sin föda i vatten, gör hon sidorörelser med huvudet och silar hvad hon får i gapet genom de fina lamellerna.

Till bostad för fortplantningen söker hon en plats nära vatten, vanligtvis vid sött, stundom vid havskusten. Boet är vanligtvis doldt bland högt gräs eller av en buske. Det utgöres av en håla i marken med grässtrån och ymnigt av egna dun. Hon

lägger sina ägg, ända till 9—12 st., under slutet av apr., vanligtvis i maj, men någon gång i juli, se ovan. Ruvningen varar enl. NAUMANN, 22—23 dagar.

Fiender har hon uti Hökar, Falkar m. fl., och Kråkor taga äggen.

Hon jagas hos oss endast händelsevis vid vanliga andjagter. Då hon här i allmänhet är sällsynt, bör hon sparas, hvarigenom hon möjligtvis kunde bliva talrikare, helst hon tydligen väl tål klimatet.

Köttet är på de flesta orter i Frankrike värderadt, isynnerhet bland de lägre klasserna. DEGLAND säger, att det är delikat, kallas Rouget de rivière. I Holland anses det ytterst välsmakande. På Cuba är det värderadt, isynnerhet längre tid efter häcktiden. I Grekland anses det deremot dåligt.

Hon låter lätt tämja sig och lever av samma ämnen som Ankorna. Hon underhålles i alla zoologiska trädgårdar och fortplanter sig under gynsamma omständigheter. Hon rör sig i fångenskap på land ganska livligt och med tillbakadragen hals. I zoologiska trädgården i Köpenhamn levde denna m. fl. arter, sedan Sniglar och Rudor blivit utrotade, till större delen av små krustaceer. — Ett ovanligt förhållande i avseende på dess ruggning omtalas av A. v. HOMEYER, 1864, att nemligen i sjön Halloula erhöles en hona, som hade gamla vingpennor på ena vingen, men hade fält dem på andra sidan, till följd hvarav hon endast kunde lyfta sig 2—4 fot över vattenytan, men strax förlorade jemvigten och störtade huvudstupa åter i vattnet.

Bland fjädrarna leva:

Docophorus ferrugineus GIEB., endast en gång träffad; *D. icterodes* NITZSCH; *Lipeurus sordidus* NITZSCH och *Trinotum squalidum* DENNY.

Inelvsmaskar:

Hystrichis tubifex DIES., inkapslad i matstrupen; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS., i tarmkanalen; *Distomum ovatum* RUD., i bursa Fabricii; *D. oxycephalum* RUD.; *D. echinatum* ZED.; *Monostomum attenuatum* RUD.; *Notocotyle triserialis* DIES.; *Taenia trilineata* BATSCH; *T. lævis* BLOCH; *T. octacantha* KRABBE, alla i tarmkanalen.

Anas muscaria GESN., Av. 1555, 114. GESN. Red. 1669, 95. ALDR., Orn. 1635, III, C. 42 p. 71. JOHNST., Av. 1657, 76. KLEIN., Hist. Av. 1750, 132 + *A. latirostra*; Vög. 1759, 245.

Anas latirostra major GESN., l. c. 116. GESN. Red. 98.

Anas platyrhynchos altera s. *clypeata* ALDR., 69, 70 + *A. pl. pedibus luteis*, 70-1.

Anas platyrhynchos (ex p.) JOHNST., l. c. 97. WORM, Mus. 1655, 301. Nec L. nec RETZ., Fn. 1800, 119.

Anas rostri extremo dilatato ... L., Gothl. resa, 1745, 167; Fn. I, 1746, 36.

Anas clypeata L., S.N. VI, 1748, 22; X 1758, 124; Fn. II, 1761, 42; S.N. 1766, 200. BRISS., Orn. VI 1760, 337; ed. 1763, II 450. BRÜNN., Orn. 1764, 21. GADD, Sjöf. 1769, 5. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 290. MÜLL., Prodr. 1776, 14. GM., L. S.N. 1788, 518. LATH., Ind. II 1790, 856. LATH., B., III II 1798, 439; IV II 1812, 514. BES., Vög. Kurl. 1792, 45. RETZ., Fn. 1800, 118. BECHST., Jagdw. I II 1802, 178. MEY., W., Tasch. II 1810, 543. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 254. PALL., Zoogr. II 1811, 282. CUV., R. A. 1817, 536. BOIE, Wied. Z. Mag. I III 1819, 142. NILSS., Orn. II 1822, 229; Fn. II 1858, 420. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 190. BRUCH, Isis 1824, 683. JACKS., Loudon Mag. 1830, 177. AUD., Syn. 1838, 283. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 357. ANDR., V. A. H. 1841, 211. NAUM., V. D. XI, 1842, 774; XIII 1860, 312. LANDB., Isis 1842, 201. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. LÖV., V. A. H. 1845, 451. LILLJ., Obs. z. II 1845, 54; Öfv. V. A. F. 1850, 300. SUFFR., Arnsberg 1846, 158. A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 62. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 53; Danm. Fugl. 1852, 368; Z. G. 1871, 19. BÖCK, Bericht 1851, 8. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 78. GAD., N-a 1852, 3 H. 4, 8. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71. CAB., J.f.O. 1856, 66. v. PREEN, N-a 1856, 79. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. SEIDENS., J.f.O. 1860, 313. v. SCHRENCK, Amur 1860, 481. RADDE, S.Ö. Sib. 1863, 23, 373. HINTZ, J.f.O. 1863, 430. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 99. COLLETT, Christ. 1864, 206. W.-SUHM, Z. G. 1865, 78. BENZ., Sk. Nat.-forsk. Möt. 1865, 430. Rev. & Mag. Z. 1868, pl. 7. WALL., Öfv. V. A. F. 1866, 4. A. C. SMITH, Ibis 1868, 456. MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 288; 1871, 781. v. DROSTE, J.f.O.

- 1868, 44. SUNDSTR., Örebr. (1868) 1869, 124. SUNDEV., Öfv. V. A. F. 1869, 603; Tent. 1872, 148. KOLM., Gotl. 1871, 14. HOLMGR., Handb. II 1871, 1076. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 372. SEV., J.f.O. 1874, 410. SWINH., Z. G. 1875, 61. BOD., Z. G. v. Berl. 1875, 16. J. P. MÜLL., Z. G. 1876, 289. TOB., Orn. C. 1879, 144. MANTELL, Jägarf. Tidskr. 1883, 200. Jahresb., J.f.O. 1877, 337; 1878, 431; 1880, 404; 1882, 103; 1883, 71.
- Anas latirostra* 'SCHWENCK'. KLEIN, Hist. Av. 1750, 132; Vög. 1760, 245.
- Anas latirostra americana* KLEIN, Hist. Av. 1750, 134; Vög. 1760, 245.
- Anas virescens* KLEIN, Hist. Av. 135. MARS., Danub. V 120, Tb. 58.
- Anas mexicana* BRISS., Orn. GM., L. SN. 519. LATH., Ind. II 1790, 857. LATH., B., III II 1798, 441; IV II 1812, 514. VIEILL., Enc. Méth. Orn. I. 1823, 160.
- Red-breasted Schoveller* LATH., Syn. III 2, 512, n. 57.
- Anas rubens* LATH., Syn. III, 511. GM., L. S.N. 1788, 519. LATH., Ind. II 1790, 857. LATH., B., III II 1798, 442; IV II 1810, 514.
- Anas jamaicensis* LATH., GM., l. c. 519.
- Le Souchet ou Le Rouge BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 212.
- Spatula* [l. *Spatulea* FLEM.] *clypeata* BOIE, Isis 1822, 564. HARTL., V. Afr. 1857, 248. THOMPS., Irel. III 1851, 71. WHIT., Ibis 1867, 207. BEAV., Ibis 1868, 401. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 339. DRESS., B. E. XXI 1873. GUNDL., J.f.O. 1875, 379. SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 396, 411. MALM, Fn. 1877, 348. COLLETT, N. Mag. f. Nat. Sep. 1877, 116.
- Rhynchaspis clypeata* 'LEACH', STEPH., Shaw Gen. Z, XII 1824, 115. EYT., Anat. 1838, 134. KEYS., BL., Wirb. Eur. 1840, 85. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 143. GOSSE, B. of Jam. 1847, 408. HARTL., J.f.O. 1854, 170; V. Afr. 1857, 248. JÄCK., N-a 1856, 248, 524; 1857, 388. v. HEUGL., V. NO. Afr. 1856, 319. GUNDL., J.f.O. 1857, 230; 1862, 92. C. JÄG., Wetter. II 1857, 39. SCLAT., SALV., Ibis 1859, 231; P. Z. S. 1871, 396. SCLAT., P. Z. S. 1862, 20. A. v. HOM., J.f.O. 1864, 327. COLLETT, Vid. S. Forh. 1868, 177; 1871, 59. TRISTR., Ibis 1868, 328. v. DROSTE, Borkum 1869, 276. SHELL., Ibis 1871, 316. SAUND., l. c. 396. COUES, Key Am. B. 1872, 288; B. of NW. 1874, 570. TACZ., J.f.O. 1873, 110. GRUN., THIELE, Orn. C. 1878, 155.
- Rhynchaspis, Clypeata macrorhynchus* etc. BREHM, V. D. 1831, 876.
- Rhynchaspis virescens* 'LEACH', SYKES, P. Z. S. 1832, 168.
- Rhynchaspis capensis* 'SMITH, S. Afr. Z. Tb. 98.'
- Spatula capensis* EIT., Anat. 1838, 135.
- Platypus clypeata* HINTZ, J.f.O. 1864, 191.
- [*Anas spectabilis* SPARRM., Mus. Carls. II n. 39. S. säger, att EDWARDS fig., cit. av L., ej hör till *spectabilis*. BECHST. anser den vara *A. clypeata* ♀. LATH., B., III II 412.]

Sundevall Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

Skedand Gr. LEWENH., Jägarf. Tidskr. 1865, 20. G., 1872, 13. A. CARLS., 1876, 77. C. M. S., 1879, 30.

Löffelente v. HEUGL., Reise 1869, 349.

Släktet DYKAND, *Fuligula* BONAP.

Baktå med bred simflik.

SUNDEVALL synes slutligen hava förkastat både namnet *Fulix* och övriga undersläkten.

236. EJDER, *Fuligula mollissima* (L.).

Fulix mollissima Pl. LX, fig. 1, 2.

Pannvinkel lång, ansigtsranden bildar en spetsig vinkel, nående under näsborrarna; näbb framåt smalare.

1. *Hane, gammal, vinterdräkt*, midten av november, Bohuslän.

Pannvinkel spetsig. Iris brun. Huvud ovan svart med violett skiftning, baktill med en framåt riktad spetsig grönvit vinkel; ögontrakt, ögonlocken och övre delen av ögonvrån upptill svarta, nedre delen derav och kindtrakt hvita; örontrakt vitgrön, öronöppningen mycket liten; ansigtsrandens vinkel når nära trakten midt under näsborrarna; haka vit. Hals upptill vit, nedtill ljusröd; kräva ljusröd med svarta spetskanter och bräm, till en del i utväxt; nacke, översta delen av sidhalsen och halsrygg ljusgröna. Rygg och skulderfjädrar hvita; kors längsät midten svart, åt sidorna hvitt; övre stjärtäckare svarta. Stjert avrundad, brunsvart; stjärt pennor spetsiga. Bröst, sidor, mage och undre stjärtäckare svarta; slaksida upptill vit, nedtill svart. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, 1, 2, 3 brunsvarta, 3 med vit spole i spetsen, 4 grå med vit spole och längre, vit spets, spolar å 1 och 2 ljusbruna; handpennor: 1 liten, smal, svartbrun; stora 10, violett svarta, spolar gråbruna, spetsar å 8—10 med tilltagande hvitt; armpennor 10, violett svarta, 10:de med vit spetsfläck. Armbågspennor 8, de flesta > armpennorna, spetsar nedåt böjda, hvita, 1 med utfan utåt svart; överarmpennor 5, hvita, mot roten grå, 5 längst; handtäckare svarta, de inre med hvita spetsar, de små hvita, grå och svarta; armtäckare svarta, de yttre med vit spetskant, de mellersta och kanttäckare hvita; undre handtäckare ljusbruna, grå med hvita spetsar; kanttäckare hvita och inblandade grå; undre arm-

täckare ljust svartgrå med hvita, inåt tilltagande spetsfläckar, de mellersta största ljusgrå, de övriga och undre kanttäckare hvita; undre överarmtäckare hvita. Fötter ljust olivbruna; skenben fjäderklädt till hället. Tars smal, framtill med små sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår: 3=4 > 2 > 1, simhud gråsvart; klor: 3 bred, > 2 > 4 > 1, bruna.

2. *Hane, gammal, vinterdräkt*, slutet av november, Island.

Huvud ovan svart; ögonvrå vit, upptill ett smalt, svart band. Krävans fjädrar, alla utvuxna. Stjert svart; stjertpennor 7 par. Tumvinge med 4 fjädrar: 1—3 violettsvarta, spolar svarta, 4 svartgrå med spole och spets svarta; handpennor: 1 liten, smal, svartgrå; stora 10, alla violettsvarta med spetsar av samma färg; armpennor 10, svarta med svag violett skiftning, inga med vit spets; armbågspennor 8, utom den 8:de, > armpennorna, men med böjda spetsar, hvita, utfanet å 1 utåt svart; armtäckare svarta, den yttersta med spetsfläck och den 2:dra med spetskant vit; undre handtäckare ljusgrå, de mindre svartgrå med hvita spetsar eller spetstrakter; undre armtäckare ljusgrå med svart bräm och gråhvita spetsar, de stora innersta med stora hvita spetsfläckar, de mellersta och undre kant-, arm- och överarmtäckare hvita.

3. *Hane, gammal*, 29 maj, Vermdö, Stockholms skärgård.

Hals, rygg och skulderfjädrar hvita utan inblandade svarta.

4. *Hane, gammal*, 10 juni, Mörkö.

Hals, rygg och skulderfjädrar hvita med inblandade sparsamma svarta fjädrar.

5. *Hane, gammal, i ruggning till sommardräkt*, 4 juli, Bohuslän.

Huvud ovan svartbrunt med inströdda få hvita och hvita svartspetsade fjädrar; ögonbåge grå med få svarta fjädrar; ögonvrå svartbrun med en stor vit fläck över munvinkeln och inblandade svarta fjädrar, osymmetrisk, intager här på ena sidan nästan hela ögonvrån; haka mörkbrun. Hals mörkbrun med sparsamma hvita fjädrar; kräva gulvit, upptill med övervägande mörkbruna fjädrar och svarta tvärband; nacke svartbrun, vid sidorna ett långsgående vitt band. Rygg och skulderfjädrar hvita, en del av de främre av de förra och av de inre skulderfjädrarna brunsvarta; kors och övre stjerttäckare svarta. Stjert mörkbrun med nötta bleka spetsar och kanter. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare brunsvarta; slaksida vit och brunsvart. Handpennor 2 > 1 > 3, svartbruna ut- och bakåt blekare; armpennor: de inre svarta, svagt violetta, de yttre med mörkgrått blekt bräm; armbågspennor: 1 i utfan violettsvart, infan brunsvart, spets vit, de övriga nötta, hvita; handtäckare mörkbruna; armtäckare blandade svarta och brungrå, de mellersta och kanttäckare hvita.

6. *Hane, gammal, 'sommardräkt'*, 4 september, Bohuslän.

Liknar föregående. Huvud ovan mörkt olivbrunt med få svarta fläckar; ögonbåge vit med bruna och svarta fläckar; ögonvrå närmast ansigtsranden brungrå, för övrigt brunsvart, närmare randen med hvita fläckar; huvudets sidor mörkbruna; haka gråbrun, i midten vit. Framhals i midten brungrå, nedtill brunsvart; sidhals och halsrygg svartbruna; kräva rödhvit, uppåt vit, bräm brunsvarta. Rygg vit, främst med svart bräm; skulderfjädrar (hvita) gråhvita med gråsvarta spetsar; kors framtill vitt, baktill i midten svart; övre stjerttäckare svarta. Stjert brunsvart. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare svarta; slaksida framtill av sidornas fjädrar svart, baktill vit med svartgrå spetsar. Handpennor brunsvarta; armpennor violettsvarta; armtäckare svarta med små hvita spetsfläckar, de mellersta och kanttäckare hvita.

7. *Hane*, 6 september, Bohuslän.

Huvudets sidor hvita, sparsamma inblandade svarta fjädrar; ibland nackens och halsryggens ljusgröna fjädrar talrikare svarta fjädrar. Kräva ljusröd med svarta bräm; skulderfjädrar hvita med ibland de mindre inblandade gråsvarta fjädrar.

8. *Hane, gammal, 'sommardräkt'*, 17 september, W. v. WRIGHT.

Liknar nr 6. Huvud ovan framtill gråbrunt; hjessa mörkt violettblå med inblandade grå fjädrar, längs midten gråbrun; ögonbåge svag, brungrå och vit med utskjutande violettblå fjädrar; ögonvrå mörkbrun, framtill vit; huvudets sidor mörkbruna med få inströdda hvita fjädrar. Kräva vit med brungrå och svartbruna tvärband. Rygg och skulderfjädrar blandade hvita och brunsvarta. Stjert mörkbrun. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare brunsvarta; slaksida med blandade hvita, mörkbrunfläckiga och brunsvarta fjädrar.

9. *Hane, gammal, övergångsdräkt*, oktober 1875, Kalmar.

Näbb grågrön, nageln ljusare gröngrå, oval; näbbås från pannan jemnt sluttande, framom näsborrarna nedtryckt. Käkkant nedåt svagt bågböjd, bakom nageln något utskuren, lameller glesa, låga, nå ej nedom näbbkanten. Pannvinkel lång, spetsig; näbbhuden på båda sidor långt uppdragen. Näsborrar halvovala, näslock sluttande med rät kant. Ögon små, iris brun. Huvud ovan i midten med ett bakåt bredare grönvitt band, åt sidorna gråbruna med utskjutande nya blåsvarta fjädrar; ögontrakt och tinning blåsvarta av utvuxna, i botten hvita, och utväxande fjädrar; undre ögonlock och ögonvrå med inblandade hvita och gråbruna fjädrar; ansigte framtill gråbrunt, baktill vitt; ansigtsrand sträcker sig med en spetsig vinkel under midten av näsborrarna; haka gråbrun, åt sidorna baktill vit. Hals gråbrun, nedtill med utvuxna och utväxande ljusröda fjädrar och blandade ljusröda med svart spetsbräm; kräva ljusröd, somliga fjädrar med svarta spetskanter

eller spetsbräm; nacke och översta delen av halsryggen grönhvita med inblandade svartbruna fjädrar, halsryggen för övrigt svartbrun med nya hvita fjädrar. Rygg vit; skulderfjädrar hvita och få brunsvarta; kors i midten svart, åt sidorna hvitt; övre stjärtäckare svarta. Stjert svart med någon dragning åt grått, avrundad; stjärt pennor 8 par, spolen å 8:de gråhvit. Bröst, sidor, mage och undre stjärtäckare svarta; slaksida upptill vit, nedtill svart. Vingar spetsiga, breda; tumvinge med 4 fjädrar svartbruna, 3:e med liten vit spetsfläck, den 4:de gråbrun med vit spole; handpennor: 1 liten, smal; stora 10: gredelinsvarta, 9 och 10 med liten vit spetsfläck; armpennor 10, violett svarta, 10:de med vit spetsfläck. Armbågspennor 8, spetsiga, 4:de längst, de yttre > armpennorna, hvita med svartgrå, nedböjda spetsar, å 1 utfan åt roten svart, infan vid spets och åt rot svartgrått; överarm pennor 5, hvita, i midten något grå; handtäckare brunsvarta, de små brunsvarta, de mellersta grå med hvita spetsar, de innersta hvita; armtäckare svarta, de yttre med hvita spetsar, de mellersta hvita; kanttäckare hvita med dragning åt rött; armbågstäckare hvita, somliga med grå spetskanter; undre handtäckare grå, de innersta med hvita spetsar, de mindre gråhvitspetsade eller hvita; undre armtäckare grå, de yttersta med hvita spetsar, de mellersta hvita; undre kanttäckare hvita, i själva kanten grå; undre överarmtäckare hvita, de inre längst och med grå spolar. Fötter ljust olivbruna; vadtäckare svarta med hvita spetskanter; skenben fjäderklädt till närheten av hälen; tår: $3=4>2>1$, 1 med bred simflik, näende klospetsen; klor gråsvarta, något krökta, 3 bred $>4=2>1$.

10. *Hane, gammal*, oktober 1875, Kalmar.

Pannan framtill mera grå; ögontrakten mera grå och vit; ansigte brungrått, baktill med inströdda hvita fjädrar; haka brungrå. Handtäckare: de innersta med hvita spetsfläckar; armbågstäckare hvita, få med svart spetskant, andra med utfanet vid roten svartgrått.

11. *Hona*, 27 maj, Stockholms skärgård.

Huvud ovan med svarta spol- och bruna brämtrakter, huvudet för övrigt rostgrått med svarta spoltrakter. Hals upptill rostgrå med svartbruna spoltrakter, nedtill svartbrun med rostgrå tvärband och hvita spetskanter; kräva likaså, men med hvita bräm. Rygg brunsvart med smala hvita spetskanter och rostgrå spetsbräm; skulderfjädrar brunsvarta med hvita och bruna, bakåt bredare spetsbräm och tvärfläckar, de längsta mörkbruna, spetsiga, med rosthvitt spetsbräm, kors och övre stjärtäckare med svarta, rostbruna, vid nötning hvita tvärband. Stjert gråbrun med bleka brunhvita kanter och spetsar. Bröst främst rostgrått med svartbruna tvärband, baktill violettgråbrunt med något mörkare tvärband; sidor rostgrå med svartbruna breda tvärband och

hvita eller rostgrå bräm; mage lika med bröstet, men med tydligare tvärband och rostgrått bräm; undre stjärtäckare med rostgrå och svartbruna tvärband; slaksida lika med sidorna. Tumvinge mörkbrun med hvita kanter; handpennor mörkbruna med bleka spetskanter; armpennor mörkbruna med vitgrå utkanter och vitgrått spetsbräm; armbågspennor utböjda, mörkbruna med bleka rosthvita ut- och spetsbräm; överarm pennor mörkbruna med bruna spetsbräm; handtäckare mörkbruna med hvita spetskanter; armtäckare mörkbruna med hvita spetsbräm, de mellersta och kanttäckare bruna med breda svarta tvärband och rostgrå bräm.

12. *Hona*, 10 augusti 1875, Marstrand.

Näbb mörkgrönt, näbbnagel grön, näbbås nedtryckt framom näsborrarna. Överkäkens kant nedåt svagt bågböjd, vid näbbnageln utskuren, underkäkens mera rät. Pannvinkel lång, spetsig. Ögon små. Huvud ovan svartbrunt med små gula fläckar; ögonvrå vitgul med bruna spolband; ansigtsrand å sidan bildar en spetsig vinkel, när trakten under midten av näsborrarna; haka brungul, svartfläckig. Framhals ovan gråbrun, nedtill gråhvit med bruna breda tvärband; kräva gulbrun med svartbruna breda tvärband; nacke och halsrygg svartbruna, grå- och vitfläckiga. Rygg svartbrun med gråbrunt spetsbräm; skulderfjädrar svartbruna med ljusbrunt spetsbräm och band längs kanterna, dessa stadda i tydlig brämfällning; kors svart med rödbrunt spetsbräm och baktill även med tvärband av samma färg; övre stjärtäckare: de främre svarta med rödbruna spetskanter och tvärband, de bakre bruna med brunhvita nötta och urblekta spetsar. Stjert avrundad; stjärt pennor 8 par, nötta och blekta, isynnerhet i utfan, som är smutsigt hvitt. Bröst brunt; sidor bruna med hvita och brungula tvärband, spetsbrämet fäldt utom spolen och vid dess spets; mage brun, baktill, liksom undre stjärtäckare och slaksida, brun med rödbruna tvärband. Vingar spetsiga, korta och breda, bruna och svartbruna med rödbruna bräm, utom å handpennor och handtäckare; tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: 1 liten, < 1:sta handtäckaren, smal, brun; stora 10: bruna med blekta kanter och spetsar, utom hos 1 och å de innersta, undertill ljust brungul med infan vid spolen glänsande; armpennor 12, bruna med ljusbrunt, nött och blekt bredt bräm; armbågspennor 3, smälare, kortare, i spetsen nötta; handtäckare bruna, enfärgade, de små med bräm; armtäckare, 5—9 med hvita spetsar; undre hand- och armtäckare samt de närmaste mellersta ljust brungrå; undre kanttäckare bruna med ljust brungrå spetsbräm, de övriga mellersta ljusbruna med hvita spetsar; undre överarmtäckare hvita med svaga små bruna fläckar. Fötter olivfärgade; vadtäckare korta, av sidornas färg; skenben fjäderklädt nära till hället. Tars i midten hoptryckt, nedtill bredare och framtill med 2 rader sköldar; tår $3>4>2>1$, simhud gråsvart med nästan räta kanter, 1 när nästan klospetsen,

bred, förenad med inre fliken å 2:dra tån; klor $3 > 2 > 4 > 1$, 3 mycket bred med vid inkant.

13. *Hona*, 10 aug., Marstrand.

Liknar den föregående. Skulderfjädrar med gulhvita brämfläckar.

14. *Hona*, *vinterdräkt*, midten av november 1875, Island.

Panna brun med svarta spoltrakter; hjessa mörkare genom stora spoltrakter; huvudets sidor bruna med svarta spolstreck; haka gråbrun. Rygg och kors svarta; skulderfjädrar svarta med gulbruna spetsar. Stjert svartbrun. Bröst svartbrunt, framtill liksom sidor, mage och slaksida brunfläckigt. Handpennor 10, svarta; armpennor 11, svarta med gråbruna spetskanter; armbågspennor 5, spetsiga, något utåt böjda, 1 till 3 > armpennorna, svarta med gulbruna spetsar; överarmpennor 6, svarta, 3:dje längst; alla övre täckare svarta med gulbruna spetsar; undre hand- och armtäckare ljusgrå, de mellersta största ljusgrå med hvita spetsar; de övriga undre kanttäckarna ljust brungrå; undre överarmtäckare långa, hvita, den längsta med liten svartgrå spetsfläck. Fötter efter saltning svarta; tarssula med mycket små sköldar; tår $4 > 3 > 2 > 1$; klor svarta, $3 > 2 > 4 > 1$.

15. *Hona*, november, Island.

Liknar den föregående. Rygg, kors och slaksida svarta med bruna tvärband. Undre armtäckare hvita med brungrå spoltrakter.

16—20. *Dundräkt*, 16 juni 1875, Gotland.

Näbb svart, näbbnageln rödbrun; underkäken brun. Panna gråbrun; hjessa svartbrun; omkring ögat ljusbrun; haka vitgrå. Framhals vitgrå, halsrygg, rygg och andra övre delar mörkbruna. Bröst vitgrått; sidor med ett vitt streck under vingen; mage, undre stjertdun och undergump vitgrå; slaksida med en vit fläck vid sidan om stjerten. Armpennornas spetsar hvita; handens yttre kant vit. Fötter svarta.

21. *Dundräkt*, *hane*, 13 juli, Bohuslän.

Nagel i torrt tillstånd brun. Iris 'gråbrun'. Huvud ovan svartbrunt; ögonbåge brungrå; huvudets sidor svartbruna; ansigtsrand sträcker sig dunklädd fram under midten av näsborrarna; haka vitgrå, närmast käken vit. Hals grå; kräva grå; nacke svartbrun; halsrygg gråbrun. Kropp ovan mörkbrun, baktill svartbrun, utan fläckar. Stjert svartbrun. Bröst gråhvitt; sidor mörkt brungrå; mage grå; undre stjertdun och slaksida mörkbruna.

22. *Dundräkt*, *något äldre*, J. WAHLBERG.

Liknar den förra. Näbb svart, nagel svart, vid spetsen grått. Ansigtsranden när nära midten av näsborrarna. Huvudets mörka delar och kroppen ovan blekare, mörkt gråbruna.

23. *Unge*, 17 juli, Gotland.

Näbb mörkgrönt, nagel med något ljusare färg. Näsborrar ovala, något

sneda. Huvud ovan svartbrunt; ögonbåge från näbbroten åt nacken ljusare med dragning åt gulbrunt; ögonvrå och huvudets sidor bruna; haka och hals svartbruna; framhals och kräva nedtill med svarta och bruna tvärband, bruna spetsar, tvärbanden vid spetsarna korta; nacke svartbrun. Rygg svartbrun, dunklädd; skulderfjädrar svarta med bruna fläckar i kanten mot spetsen; kors lika med rygg, baktill svart med bruna tvärspetsar liksom övre stjerttäckarna. Stjert avrundad, utväxande; stjertpennor 7 par, svarta, spetsiga, starkt utåt i längd avtagande. Bröst och mage svarta med fina bruna spetskanter; sidor svarta med breda bruna spetsar och band; undre stjerttäckare och slaksida svarta med bruna spetsar och tvärband. Tumvinge med 4 fjädrar: svarta utväxande spetsar, 4 med brun dunspets; handpennor: stora 10, svarta, korta spetsar utväxande; armpennor 11, svarta, korta, de inre med svartgrått dun, något mera utvuxna än de yttre; armbågspennor 6, svarta, spetsar bruna; överarmpennor 5, svarta spetsar utväxande; handtäckare lika med handpennorna; armtäckare: utväxande spetsar och de mellersta svartbrunt dun; kanttäckare överallt grått dun; undre hand-, arm- och kanttäckare grått dun; undre överarmtäckare: 8 hvita spetsar utväxande. Vadtäckare lika med sidorna. Fötter svartgröna; tår $3 > 4 > 2 > 1$, simhud vid tårna svartgrön, för övrigt svart; klor $3 > 4 > 2 > 1$.

24. *Unge*, 11 augusti 1876, Stockholms skärgård.

Näbb med nagel blågråsvart. Huvud ovan svart med åt sidorna starkare rostgrå brämtrakter; huvudets sidor mörkgrå; ansigtsrand när under midten av näsborrarna; haka grå. Hals upptill svartgrå, nedtill likasom krävan med svarta och rostbruna smala tvärband; nacke och halsrygg svartgrå, den senare nedtill dunklädd. Rygg med gråsvart dun, i spetsarna bleka, kors med brunsvart, i spetsarna rosthvita dun; skulderfjädrar utväxande, svarta med bruna bräm; övre stjerttäckare svarta med bruna bräm. Stjert avrundad, urnupen; stjertpennor 7 par, gråsvarta. Bröst gråsvart med svaga rostbruna spetsbräm, de senare å sidorna breda; mage, undre stjerttäckare och slaksida svarta med rostbruna bräm. Vingar dunklädda, gråsvarta och grå pennor, arm- och handtäckare utväxande; tumvinge med 4 svarta fjädrar; handpennor svarta; armpennor svarta med rostgrått bräm och vidhängande spetsdun; armbågspennor svarta med brunt bräm och svart spetsdun; överarmpennor små, svarta med svagt rostgrått bräm; handtäckare svarta, de små grått dun; armtäckare och de mellersta svarta med brunt bräm; kanttäckare gråsvart dun; undre täckare ej utvuxna, dun grått; undre överarmtäckare hvita, de inre med svarta spoltrakter. Fötter mörkt blygrå. Simhinnor i midten svarta, vid sidorna blekare; klor mörkbruna.

25. *Årsunge*, *hane*, 18 augusti, Bohuslän.

Liknar honan; alla fjädrar utvuxna. Huvud ovan längs midten svart

med rostgrå fjäderbräm; ögonbåge bred, hvit med svarta spoltrakter; framhals mörkgrå, nedtill med svarta tvärband och rostgrått spetsbräm; sidhals grå, upptill svartfläckig; halsrygg svartbrun. Rygg svart med rostbrunt spetsbräm; skulderfjädrar brunsvarta med hvita och rostbruna bräm, kors brunsvart, baktill med rostbruna spetskanter; övre stjärttäckare svarta med rostbruna bräm och tvärband, de längre med hvita bräm. Stjert mörkt gråbrun med bleka kanter och svaga, breda, mörkare tvärband. Bröst mörkt gråbrunt med hvitt spetsbräm; sidor mörkt gråbruna med svarta tvärband samt rostgrått och hvitt bräm; mage likaså, men med svagare rostgrått bräm; undre stjärttäckare och slaksida med svarta och rostgrå tvärband. Handpennor $2 > 1 > 3$, brunsvarta; armpennor svarta; armbågspennor svarta med rostgrått bräm; handtäckare brunsvarta; alla armtäckare svartbruna med rostgrått bräm.

26. *Årsunge, hona*, 20 augusti, Bohuslän.

Liknar årsungen av hane, men saknar de hvita spetsbrämen å övre stjärttäckarna; bröst mörkbrunt med mörkare tvärband, men utan brunt spetsbräm. Vingar brunsvarta med hvita och bruna bräm, vid handleden mörkbrunt dun, likasom å midten av ryggen och å bröstet.

27. *Unge, äldre, hane*, 20 augusti.

Näbb svart, liksom näbbnageln, främre delen svartgrå, kanten brungrå. Huvud gråbrunt; hjessa längs midten svartbrun; ögonbåge brungrå med hvita spetsar; ansigtsrand när under bakre kanten av näsborrarna. Hals gråbrun; kräva gråbrun med hvita dunspetsar. Rygg mörkbrun med bleka spetsar; skulderfjädrar utväxande, svarta, med bruna brämfläckar och spetsbräm; kors och övre stjärt dun likaså, men med sparsamma bleka spetsar; stjärt pennor utväxande, brunsvarta. Bröst och mage med mörkgrått dun och utskjutande gråsvarta fjädrar samt hvita tvärfläckar; sidor med större utväxande fjädrar, brunsvarta med bruna tvärband; undre stjärttäckare utskjutande, svarta med bruna tvärband och kvarsittande mörkbrunt dun; slaksida mörkbrun. Vingar med mörkbrunt och brungrått dun.

28. *Hane, ung*, december 1875, Ystad, N. BRUZELIUS.

Näbb svartgrönt, vid roten vattradt av talrika fåror, gående å näsåsen framåt. Huvud ovan brunt med svarta tvärband; ögonvrå gulbrun med svarta fläckar; huvudets sidor svarta med bruna svaga fläckar; haka gråsvart. Hals upptill svart, nedåt hvit med svart bräm; sidhals nedtill svart med bruna tvärband; kräva med fina hvita, svarta och bruna tvärband och inblandade nya svarta fjädrar; halsrygg nedtill brunsvart med svagt brunt spetsbräm. Rygg svart med bruna spetskanter; skulderfjädrar dels svarta och svartbruna med brunt bräm, dels gråhvita med svarta spetsar; kors brunsvart, åt sidorna med bruna tvärband; övre stjärttäckare svarta, de mindre med spets-

bräm och sparsamma tvärband bruna; stjärt pennor här 7 par, 1 ej fullvuxen < 2, en av de yttre ej fäld, gråbrun, de övriga svarta. Bröst med fina hvita, svarta och gulbruna tvärband och få inblandade nya svarta fjädrar; sidor svarta, inåt med vattrade fjädrar; mage med blandade brunt- och svartvattrade och svarta fjädrar; undre stjärttäckare svarta, få med brun vattring; slaksida med dels bruna svartbandade, dels hvita svartspetsade fjädrar. Vingar svartbruna; tumvinge med 4 fjädrar; handpennor 10; armpennor 6—8 med en liten hvit spetsfläck i utfanet; armbågspennor svartbruna med yttersta spetsarna hvita; armtäckare med bruna spetskanter, de mellersta och kanttäckare med dragning åt grått, mot spetsen svarta, spetsbräm bruna; undre hand- och armtäckare grå, med undantag av brämet, glänsande, de mellersta brungrå med hvitt bräm, nästan täckta av hvita, de mindre brungrå med hvitt bräm; undre kanttäckare gråbruna, de minsta med svarta små fläckar, de större till en del med spetsar eller stora fläckar hvita; undre överarmtäckare hvita, likasom deras spolar. Fötter olivbruna; vadtäckare svarta, några brunfläckiga. Tars något hoptryckt med små sköldar; framtill något bredare; baktåns klo starkt krökt.

29. *Hane, 'i andra året'*, 18 maj, Stockholms skärgård. Riksm.

Huvud ovan gråbrunt, baktill med svarta tvärband; ögonvrå upptill med svart band, nedtill brunsvart och hvit; huvudets sidor brunsvarta och hvita; haka hvit med grå och brunsvarta fläckar. Hals upptill brunsvart, hvitfläckig, nedtill hvit och mörkbrun med hvita tvärband; halsband hvitt bredt, osymmetriskt, nedtill med svarta spetskanter. Rygg svartbrun med gråhvita spetskanter; skulderfjädrar svartbruna med gråhvita kanter samt hvita med svartbruna spetsar; kors och de främre övre stjärttäckarna brunsvarta med gråhvita svaga kanter, de bakersta svarta. Stjärt pennor mörkt gråbruna med bleka hvitgrå kanter. Bröst mörkbrunt, framtill med rostgrått smalt spetsbräm; sidor dels svarta, dels mörkbruna med svarta spetsar och rosthvita bräm; mage mörkbrun med rostgrått bräm; undre stjärttäckare med brunsvarta och rostgrå tvärband; slaksida mörkbrun med svartbruna tvärband och hvitt spetsbräm. Handpennor svartbruna; armpennor svartbruna med svag violett skiftning; armbågspennor mörkbruna med gråhvita spetskanter; handtäckare mörkbruna; armtäckare likaså, men med rosthvita kanter, de mellersta och kanttäckare gråbruna med hvitgrått bräm.

30. *'Ung hona, i andra året'*, Riksm. Lokal och tid okända.

Liknar en gammal hona. Rygg och skulderfjädrar med smalare hvita kanter och breda rostgrå bräm; kors svartbrunt med rostbruna spetskanter. Stjert brunhvit, nött. Armtäckare mörkt gråbruna med smala, gråhvita bräm.

31. *Hane, 'tredje årets sommardragt'*, 15 juli, Bohuslän, W. v. WRIGHT.

Liknar föreg., n:r 29, men har mindre hvitt samt vingar och stjert nötta.

<i>N</i>	1 ♂	2 ♂	9 ♂	10 ♂	12 ♀	13 ♀	14 ♀	15 ♀	16 p.	17 p.	18 p.	19 p.	20 p.	21	23	25	28
Längd	640	570	668	655	605	600	515	525	195	200	205	205	207	—	545	—	617
Huvudets längd	—	c. 125	—	—	—	—	c. 120	c. 114	—	—	—	—	—	51	—	94	124
Näbb, längd till pannan vid sidan av vinkeln	59	56	61	59	76	75	59	50,5	21,5	22,5	23	22,5	23	24	52	55	74,5
» » » ansigtsvinkeln	—	39	—	—	59	57	36,5	33	18	20	20	20	19,5	21	42	39	55
» » » munvinkeln	75	73	69	71	69	69	66	63	—	—	—	—	—	24	52	51	66
» » » från spetsen till näsborrarna	30	34	28	30	27	26	30	26	—	—	—	—	—	12	18	20	27
» höjd vid roten vid sidan	28	—	—	—	34	34	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—
» » » pannvinkeln	—	27	33	33	24	25	25	25,5	—	—	—	—	—	11	22	20	27
» » » näsborrarna	19	20	17	18	15	15	20	19	—	—	—	—	—	7,5	14	12	16
Gapets bredd	32	25	32	33	25	26	26	c. 23	—	—	—	—	—	10	27	21	24
Näbbets bredd vid näsborrarna	23	20	24	23	—	—	18	20	—	—	—	—	—	8	—	16	18
Näbbnagelns bredd	16,5	13	16	15	14	14	13	13,5	—	—	—	—	—	7	—	12,5	16
» » längd	21	20	18,3	18	19	18	18,5	16	—	—	—	—	—	8,5	—	16	—
Näsborrar	—	10×2	14×2	—	14×3	14×4	8×2,3	8×2,3	—	—	—	—	—	—	10×3	10×2,5	—
Vingens längd, direkt	270	270	283	274	280	266	247	241	33	33	33	35	37	—	127	—	257
Vingbredd	1020	950	1060	1054	1000	1010	840	960	135	140	135	140	140	—	575	—	940
Tumvinge	114	116	115	121	118	115	113	104	—	—	—	—	—	—	—	—	114
Stjert, längd	102	105	110	108	100	100	90	86	27	27	30	30	27	—	—	41	90
Stjertspets framom vingspetsarna	73	45	60	63	50	45	40	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » bakom »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67
Tars	54	50	54	57	52	52	54	49	22	23	23	23	22	23,5	53	47	51
» utom tarsalbrosket	—	—	—	—	—	—	—	—	18	21	21	21	20	—	—	—	—
Mellantå med klo	82	76	82	88	77	77	78	69	25	25	25	25	25	30	74	61	71

<i>N</i>	1 a	b	c	d	e	f	2 a	b	3 a	b	4	5	6	7 a	b	8	9	10
Äggets längd	78,7	73,3	73,1	72,6	72,5	68	78	75	72,9	71,9	81,8	75,3	80,9	75,1	73,4	74,8	87,7	75,9
» bredd	52,4	48,7	49,2	50,7	49,7	45,8	53,8	50	47,2	45	51,4	52	49,6	50,8	50,8	46,7	52,2	53
» spets	26,3	24,6	23,9	21,9	22,8	22,2	24,2	25	25,7	26,9	30,4	23,3	31,3	24,3	22,6	28,1	35,5	22,9
» reducerade längd	1,5	1,5	1,49	1,43	1,46	1,43	1,45	1,5	1,54	1,6	1,59	1,45	1,63	1,48	1,44	1,6	1,68	1,43
» rektangel	3124	3570	3597	3681	3603	3114	4196	3750	3441	3236	4205	3916	4013	3815	3729	3493	4578	4023

Ägg. Danmark: 73—83×49—55; polartrakter: 63—81×42—48, COLLIN; Gotland, 21 st.: 72—74×48—52, HOLTZ; Novaja Semlja: 82×52; Grönland: 76×47, BALDAMUS. — Detta hän-tyder derpå, att alla tillhöra samma art.

Huvud ovan brunsvart; ögonbåge svag, mörk, gråbrun med små hvita fjädrar med brunsvarta spetsar; ögonvrå och huvudets sidor brunsvarta med svag dragning åt violett; haka och hals mörkt gråbruna; sidhals vit; kräva med svarta och mörkbruna tvärband och inblandade hvita fjädrar utan sådana. Rygg brunsvart, bakåt med inblandade hvita fjädrar; skulderfjädrar brunsvarta och få hvita; kors och övre stjerttäckare brunsvarta. Stjert urblekt, brunvit, vid roten mörkbrun; stjertpennor nötta. Bröst, sidor, undre stjerttäckare och slaksida brunsvarta. Handpennor mörkt gråbruna, spetsar och utkanter nötta, brungrå; armpennor likaså; armbågspennor hvita, mot spetsarna gråbruna, nötta; armtäckare mörkbruna, spetsar och utkanter nötta, brungrå, de mellersta hvita; kanttäckare mörkt gråbruna med grå bräm.

Ägg. Vanligtvis ljus grågröna.

1. 1878, Island, JÖNSSON; a, b, d, e grågröna; c, f brungrå, f abnormt litet, något vittradt.

2. 10 juni, 1864, Åland.

3. Juni 1864, Åland, ERIKSSON. Nästan elliptiska, grågröna.

4. 19 juni 1861. Norrtelje skärgård.

5. 26 juni 1864. Norrtelje skärgård.

6. Juli 1870, Spetsbergen, 78—79° n. br., BARTELSSEN. Ovat, smalt, mörkt gråblått.

7, 8. Juni 1868, Spetsbergen, ISAKSON. 7 grått (kull?); 8 spetsigt, grågrönt med något mörkare små fläckar.

9, 10. 1875, Novaja Semlja, NORDENSKIÖLD. 9 oregelbundet spolför- migt, grått, med grå och å spetsen stora rödbruna fläckar. 10 ovat, gröngrått.

Grönlands Ejder är liten, SCORESBY, 1820, talrik, SABINE, 1826. Ett æ dun gälde 1 £ , LESLIE, 1832. Häckar i S. Grönland, men är talrik först mellan $63-64^{\circ}$ n. br., antalet större vid $65\frac{1}{2}-69^{\circ}$, vid $72-73^{\circ}$ även talrik. Häckar på flacka öar. Drar dagligen om aftonen in i vikarna och om morgonen ut på havet; under sept. och okt. S.-ut, i apr.—maj åt N. Samlar sig vid flyttningen i 100,000-tal, såsom i Godthaab-distriktet; flyger då i stora, täta flockar, så att 13—21 st. stundom kunna fällas i ett skott. Han kan dyka till 25 famnars djup och stanna 6 minuter under vattenytan, HOLBØLL. Är vid Fredrikshaab och Godhavn talrik, WALKER, 1860. Erhållen i övergångsdräkt d. $\frac{2}{3}$ 1839, hane i nära full dräkt d. $\frac{2}{3}$ 1847, SCHLEGEL, 1866.

På Island häckar han isynnerhet på skären på Nord-, Syd- och Vestlandet, dock även vid flodmynningar på något avstånd från havet. De flesta häckade på Fabers tid, omkring år 1820, på Vidö, till stor fördel för egaren. Kastar stundom vid stark storm i land; i början av maj börjar Ejdern göra en liten fördjupning i marken och lägga ägg; ungarna äro utkläckta i medlet av juni. Bo sällan vid sött vatten och då endast nära havet; d. $\frac{1}{3}$ träffades hanar 3—4 mil till sjös, KRÜPER, 1857.

Omtalas från Färöarna av WORM, 1651, och DEBES, 1673. Den vistas här hela året, om vintern i stor mängd uti lugna fjordar och sund, hvarifrån den i apr. börjar draga i mindre flockar till häckplatserna, enl. H. C. MÜLLER, som antager, att många komma dit från Grönland och Island och kvarstanna. Tar Småsej, WINTER, 1876.

De första sjömän, som kommo till Spetsbergen, funno der en otalig mängd foglar och ägg. Foglarna voro alldeles icke skygga, men senare blevo de så skygga, att man knappt kunde komma dem inom skotthåll; köttet ansågs godt, kokt eller stekt. Erhölls i Südhafen d. $\frac{1}{6}$, MARTENS, 1675. Även i senare tid omtalas hon

såsom talrik. SCORESBY anmärker, att Spetsbergens Ejder är mindre, hvilket man även under senare tid trott sig finna och ansett den för en egen art eller varietet. Den Ejder, som om vintern finnes vid Holstein, skall likna Spetsbergens till formen av näbbet, men vara större. Häckar på holmar och skär mest vid V. och S. kusterna. Vid Shool point, $80^{\circ} 10'$ n. lat. sågos d. $\frac{15-16}{7}$ flockar om 100-tals hanar. Ungar sågos först d. $\frac{8}{9}$. Flockar av hanar, dragande söderut, sågos vid Norway-ön, 80° n. br., d. $\frac{2}{9}$. Honor med små ungar syntes då ännu vid stränderna. De kläcka sällan på fasta landet eller öar, som om sommaren besökas av Räv, enl. MALMGREN, 1863. Han häckar mest på låga öar och år 1858 så talrikt på Dunöarna vid Horn-sund, att man måste gå försiktigt för att ej trampa på äggen, NORDENSKIÖLD, 1880. Han är ännu talrik, fastän i avtagande.

I Varangerfjorden från midten av sept. till midten av maj talrik; drager derefter till de små öarna vid Vardö för att häcka. Ägg funnos på en ö i fjorden i början av juni; boet mellan stenar och små videbuskar är förfärdigadt av strån, blad och mossor med bädd av dun. Der den ej är skyddad, lyfter den för människor och roffoglar från äggen, hvilka hon dervid, troligtvis i förskräckelsen, nedsmutsar med tunnflytande, stinkande träck, SCHRAEDER, 1853. Häckar ej i mängd i Ostfinmarken, men till och med $\frac{1}{2}$ mil från havet vid sött vatten; hade nykläckta ungar d. $\frac{7}{8}$ 1859, SOMMERFELT, 1861. Vid Arnö, 70° n. br., talrik, W. v. WRIGHT, 1832. På Lofoten och Vesteraalen draga de i nov. till de yttersta skären eller till havs; få stanna vid sina vanliga uppehållsställen om vintern; kommer flockvis åter åt land i febr. och i apr. till häckplatserna; lägger ägg i slutet av apr. och början av maj; ungar börja utkläckas i midten av juni, hvarefter hanarna draga bort, återkomma efter ruggningen i sept. Visar sig i febr. vid

Ægvær, der man endast tager de ytterste æggen, BARTH, 1869. På vissa ställen fortplanta de sig i tusental. Den största Ejderkolonien i Norge finnes på Stora Tamsö, om $\frac{1}{2}$ kvadratmil, der 230—290 kilogr., 12—16 Voger dun årligen insamlas. Talrik vid Munkholm, träffad 1817 i Bindalsfjorden, BOIE, 1822. På Bodö allmän, skyddas, häckar även vid sött vatten 1 mil från kusten, GODMAN, 1857. Överallt på norska kusten talrik, men fredas endast i de norra trakterna, der hon finnes i otrolig mängd, RASCH, 1838.

Kommer till Kristiania stundom i maj; om hösten sällsynt; häckade förr i fjorden, men skjutes här, så snart någon visar sig. På holmar och skär omkring Hitteren, Fröjen och Froöarna mycket allmän; de första ungarna sågos d. $\frac{20}{6}$; unga hanar talrika i början av juli; går ofta upp i sött vatten för att söka sig föda, men häckar ej der i denna trakt. På Hvalöarna mycket allmän, COLLETT, 1866-71. En med ofullständig melanism omtalas av BRÜNNICH, 1764.

I Norrbottens och Vesterbottens län sparsam, någon jagt idkas ej derå, enl. Landstingets yttrande, och D:r LINDBLAD, 1876, som även framställer andra Landstings yttranden i saken. På Kallsjön sköts hösten 1880 en hona, flere syntes i hennes sällskap, OLSSON, 1882. Kallas i Helsingland Åd, Ada, WISTRÖM, 1874. Från något ställe i Skandinavien, osagdt hvilket, erhållen i övergångsdräkt d. $\frac{29}{6}$ 1849, SCHLEGEL, 1866. På Vermdö talrik, kommer i maj; lägger 4—5 ägg under enbuskar. En 80-årig man berättade, att i hans ungdom kunde på en enda holme 20 honor häcka och voro ej rädda för människor, nu har scenen till rättmätig sorg förändrats, säger ÖDMANN, 1792. Förekommer vid Sandhamn talrikt. Under tidiga vårar hitkommer han i början av apr. Kullar om 5—7 ägg äro funna redan d. $\frac{25}{4}$; men oftast

träffas de i början eller första hälften av maj. Även i slutet av sistnämnda månad kan man finna oruvade kullar. I början av aug. syntes Ejdern i mindre flockar sträcka sydvästvärt. Flere gamla, ensamma foglar kretsas åt alla väderstreck.

År 1883 d. $\frac{27}{3}$ kl. 10 f. m. syntes vid Sandhamn en mindre flock vid jemn SO. bris; d. $\frac{31}{3}$ kl. 6 f. m. 2 små flockar vid jemn SO. bris; d. $\frac{31}{3}$ kl. 5 e. m. en större flock, frisk SO. bris; d. $\frac{1}{4}$ kl. 5 f. m. en mindre flock, jemn NO. bris; d. $\frac{3}{4}$ kl. 7 f. m. flere större flockar, frisk SV. bris; vid jemn SO. bris syntes d. $\frac{6}{4}$ kl. 5 f. m. 2 smärre flockar, d. $\frac{6}{4}$ kl. 6 f. m. 3 fl., d. $\frac{7}{4}$ kl. 5 f. m. 1 fl., kl. 6 f. m. 6 fl., kl. 7 f. m. 6 fl., d. $\frac{8}{4}$ kl. 5 f. m. 5 fl., kl. 6 f. m. 3 fl., d. $\frac{9}{4}$ kl. 4 f. m. 2 fl., kl. 5 f. m. 4 fl., under stiltje d. $\frac{10}{4}$ kl. 4 f. m. 6 fl. och kl. 5 f. m. 5 fl., vid jemn SO. bris d. $\frac{11}{4}$ kl. 4 f. m. 1 fl., vid jemn SV. bris d. $\frac{12}{4}$ kl. 4 f. m. 5 större fl. och kl. 5 f. m. 5 smärre fl., vid jemn N. bris d. $\frac{13}{4}$ kl. 4 f. m. 4 större fl., kl. 5 f. m. 6 fl. och kl. 7 f. m. 7 fl. Den $\frac{28}{4}$ funnos bon med 2 ägg. Höstdraget 1883: d. $\frac{9}{9}$ tidigt på aftonen sågs en större flock draga från NO. till SV., vid svag bris åt NO.; kl. 6 e. m. en dylik; d. $\frac{10}{9}$ kl. 5 f. m. 1 flock dragande i samma riktning vid frisk bris åt ONO.; kl. 8 f. m. en mindre flock, samma riktning och vind; d. $\frac{17}{9}$ kl. 4,30 f. m. en större flock från NO. till SV., vinden frisk, åt SV.; samma dag sågos honor ligga kvar bland skären; kl. 4,45 e. m. flögo 2 små flockar från NO. till SV., enl. meddel. av O. EKBOHRN.

Komma till Södermanlands skärgård i slutet av apr., stryka då omkring flocktals vid stränderna. Komma till häckplatserna i början av maj, då de para sig. Gammal hane kallas Gudunge, hona Åda, ung hane Helsinge, ung hona Skröja eller Kröja; de kunna i större mängd skjutas för vettar, och små vettar, liknande små ungar, förfärdigas av furubark; skjutas på drag, de flyga då oftast lågt, EKSTRÖM, 1828. I Nyköpings skärgård i stor mängd d. $\frac{1-15}{4}$ efter vinterns stränghet och tiden för isens försvinnande; många par stanna för att häcka, uppsöka sina gamla bon d. $\frac{1}{5}$; ungarna äro utkläckta vanligtvis omkring midsommar, och modern tager dem med sig till de yttre skären. Under honans liggtid, då hanarna dragit från boplatsen, kommer förra årets ungfogel och stannar under maj och juni, då den kan jagas. Förbud före-

slås att skjuta gamla honor d. $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{4}$ och mot att taga ägg. Fjöl-årets ungfogel och de gamla hanarna efter fortplantningen kunna utan skada skjutas, då honans enketid endast räcker några timmar, LUNDQUIST. Unge i dundrägt erhållen d. $\frac{3}{4}$ 1860 vid Hartsö, SCHLEGEL, 1866. På en holme bredvid nämnda ö häckade 1870 3 par ej långt från Måsar, HOLLGREN, 1881. I Nerike i en liten sjö slogo 3 st. ned 1836 eller 1837, LUNDBORG, 1846; d. $\frac{1}{4}$ 1868 kommo till Hjelmaren 9 st., av hvilka en fälades, de övriga stannade till d. $\frac{8}{10}$, Gr. LEWENHAUPT, 1868. En gång iakttagen i Skagern, Örebro län, SUNDSTRÖM, 1869. I Norrköpings skärgård häckar hon temligen allmänt. Ett par häckade 1850 på en av de innersta holmarna i Bråviken, men boet blev förstördt. Flyger någon gång in i sjön Glan, så att en der blivit skjuten, enl. meddel. av LUNDBORG. Flyttningen börjar med april månad, då några skjutas, men fogeln vårdas i allmänhet väl. Sedan ungarna blivit utkläckta, samlas dunet, LUNDBORG, 1864. Vid G—ts kyrka i Linköping utbjöds d. $\frac{2}{3}$ 1868 Ejder för 1,50 paret, LEWENHAUPT.

På Furilen vid Gotland insamlas dun. På Fårön sköts fogeln, LINNÉ. 'Häckar på Gotland i icke ringa antal, särdeles på östra sidan av landet, och skulle, om den vårdades, kunna bliva av betydlig fördel. Men den allmänna seden att skjuta fogeln hvar den överkommes och ännu mer den förödande äggplockningen, hvilken bedrives med en beklagensvärd grymhet och lättsinnighet nästan överallt, skall snart göra denna herrliga fogel till en av Gotlands sällsyntheter', ANDRÉE, 1841. På Skeneholmen häcka de under enbuskar, men endast 5 par; antalet minskas av böndernas från Gotland åverkan, HOLTZ, 1868. På Sandön, EISEN, STUXBERG, 1868. Häckar på Klippöarnas stränder, på Lilla och Stora Karlsön och Asund vid Ö. Gotland; bor på kala klippor eller på en gräsmatta med kort gräs, med eller utan fördjupningar i mar-

ken; nära stranden med underlag av tång, på högre platser av mossor, bädd av egna dun; boets vidd 300 m.m., inuti 160, höjd 100, inuti 60. Häckar vid slutet av maj; d. $\frac{2}{3}$ och $\frac{2}{3}$ funnos både färskas och ruvade ägg. Äggen tagas av folk, Korpar och Kråkor, eller söndertrampas av betande Får. Utom under häktiden är han mycket skygg, HOLTZ, 1866. Häckar isynnerhet talrikt på Gotlands NÖ. kust; kallas på Karlsöarna Ad, KOLMODIN, 1871. Från Fårösund skrevs till 'Gotl. Alleh.': 'För någon tid sedan var synlig en notis om Ejder på Karlsöarna, hvars bon angävos uppgå till omkring 100. Med anledning härav företogo sig några personer, som särskildt egnat denna fogel sitt skydd, att på Skeneholmen räkna dessa bon, och skedde detta, ehuru ej fullständigt; 260 bon räknades, och var detta antal med säkerhet ej mera än hälften av dem, som finnas.' Antalet, efter att förut hava minskats, har ökats under senare tid, der fogeln såsom på Karlsö skyddas. Allmogen plundrar äggen, som begagnas även om de äro ruvade, 'då ungen smakar som fläskbitar'. Visar sig sällan om vintern, enl. meddel. av STENSTRÖM.

Talrik på ön Jungfrun, WESTERLUND, 1855. På Öland häckade han icke 1867, MEVES, 1868.

I Tjusts härad, N. Kalmar län, hade Ejdern spridit sig och häckade på en holme, der den förut ej fans, ungarna voro d. $\frac{1}{4}$ utkläckta, och boet hade dunet kvar, LEWENHAUPT, 1868. Den $\frac{1}{2}$ 1847 på flyttning i Örs socken, 2 mil N. om Vexjö; kort före skymningen kom en temligen högt flygande flock, av hvilken 4 honor fälades; en flock hade vistats $\frac{1}{2}$ mil nordligare på Helga sjö, der 2 hanar fälades, GÖTHE, 1874.

Häckar i Bleking, GADAMER, 1852. Erhållen, enl. meddel. av C. G. RÄÄF, och d. $\frac{2}{3}$ 1868 i vinterdräkt, enl. meddel. av EURENIUS. I Bleking, V—R R—R, 1876. Ejdern går till största

delen utanför Blekings S. kust från Utklippan till Bornholmshålet eller Hamrarna, drar förbi Blekings skärgård från de första dagarna av apr. till början av juni; men det egentliga draget sker emellan d. $\frac{6-26}{4}$; d. $\frac{26}{4}$ är draget av häckande foglar slut, och de senare kommande talrika skarorna utgöras av årsgamla ungar, kallade Plussare, ibland hvilka få Blankare, gamla hanar, synas. Skjutas på drag ofta från ankrad båt, under det fogeln kommer från SV. och drar mot NO. ute på öppna havet; endast få komma inom de yttersta skären. Folket lever av fiske och skytte å denna och andra foglar, dock skjutes icke en Ejder av många tusen, som fara förbi. Man föreslog därför fri skjutning å Ejder under dragfogelstiden, PANTZERHJELM, 1876.

I Bohuslän talrik under hela året; håller sig om vintern vid de yttersta skären, drar i mars åt de inre fjordarna, häckar oftast på de större holmarna och ofta högt upp och långt från vatten; vid mycket sträng vinter, då isen lägger sig långt utanför skären, draga de bort, EKSTRÖM. Erhållen 1837 d. $\frac{16}{6}$ och $\frac{4}{4}$ på Väderöarna och på Koster d. $\frac{12-20}{7}$ av B. FR. FRIES och W. V. WRIGHT, enl. en samtidig förteckning. Kallas i trakten av Strömstad, der den är allmän hela året, Ärfogel, hanen Ärbult, honan Ära, CEDERSTRÖM, 1876. I Bohuslän fans förr en kull åtminstone vid hvartannat skär. Jagten fick till år 1879 vid vestra kusten börja d. $\frac{11}{7}$ och fortgå till midten av mars, hvarigenom en mängd små ungar förstördes, men nu plundras äggen av pojkar, BOTHÉN. Ejdern var teml. talrik år 1883, men skjutes under olaga tid av söndagsjägare och såsom sommarnöje.

Ifrån Varberg skrevs, att honorna, sedan deras ägg rövats, drogo sig N.-ut, till vikarna vid Vendelsö, 4 mil N. om Varberg, hvarefter de flesta försvunnit d. $\frac{17}{8}$; hanar i sommardrägt erhöles

i midten av juli. Ägg tagas allmänt i trakten av Varberg, A. CARLSSON, 1866.

I NÖ. Skåne vår och höst, häckar ej, WALLENGREN, 1849; sparsam, GADAMER, 1852. Erhölls vid Råå stundom i fisknät om vintern och torgfördes i ringa antal till Lund. Erhållen vid Sege d. $\frac{12}{12}$ 1851, vid Malmö d. $\frac{26}{6}$ 1864, d. $\frac{23}{3}$ 1870, vid Arlov d. $\frac{29}{9}$ 1877, Annetorp d. $\frac{19}{9}$ 1880, vid Trelleborg d. $\frac{29}{4}$ 1853, och vid Falsterbo stötte en d. $\frac{29}{4}$ 1868 mot fyren och nedföll död, enl. meddel. av EURENIUS. Skjutes hvarje vinter vid Ystad och Trelleborg. Häckade 1868 i en planterad skog å Skanörs ljung, der den fredats, MEVES, 1868; erhållen d. $\frac{7}{11}$ 1880; förekommer här om sommaren; för många år sedan hade en hona blivit dödad vid boet, der skal kvarlägo. År 1819 sågs der en flock om 12 å 15 hanar, som flögo över ljungen från Fotevik till Hälviken. Ägg hava erhållits från Skanörs och Falsterbo ljung samt från Kläppen, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Häckar å Kristiansö och Bornholm, BRÜNNICH, 1764; här och der på Seeland och Fyen, BOIE, 1819. Vid Friisenborg träffades en hane vid roten av en stor bok; han lät taga sig med händerna, var utan skada och vid godt hull; då han fick se vatten, blev han åter livlig, FISCHER, 1873. Häckar på flere öar, skyddas på somliga; om vintern talrik på djupt vatten, dyker efter musslor på 30 famnars djup, KJÆRBÖLLING, 1854. Går i regeln ej sydligare än till Jutlands och Slesvigs kuster. Fångad i fisknät i Isefjorden d. $\frac{22}{11}$ 1869, COLLIN, 1877. I Holstein om vintern; den liknar Spetsbergens Ejder till formen av näbbet, men är större. Vid Flensburg 1878 stundom om vintern, Jahresb., 1880. Omkring 100 par häcka på Listerdynerna, der 30—40,000 ägg av andra arter årligen insamlas, men inga Ejderägg, om ej för utkläckning av ungar till zoologiska trädgården i Hamburg, MÖBIUS, 1870. Den $\frac{7}{1}$

1819 ruvade ännu en del, andra hade utkläckta ungar, som ledsagades av mödrarna, då fäderna redan begivit sig till havs; det var en plikt om 5—25 kr. pr st. för deras dödande, NAUMANN. Häckar på Sylt, neml. på sanddynerna vid N. spetsen, der nära 100 par årligen häcka, hvilka skyddas väl. Fogelns nästan uteslutande föda var *Mytilus edulis*, BOIE, 1819. Om vintern talrik på djupt vatten, KJÆRBÖLLING, 1850. Här iakttogos 30—40, mest hanar; häckar bland ljung på hedåsen, honan trycker hårdt äggen. Vid besök kom man henne 3 steg nära, innan hon flög 100 steg, men hon sprang genast åter till boet; d. $\frac{1}{3}$ sågos 2 ungar utan modren i en sötvattenshåla; en *Larus argentatus* slog efter dem, men de doko undan, MÖBIUS, 1871. På Hesselö häckade i juni 1861 omkring 100 par. Mycket allmän på Sylt, ägg insamlas, DURNFORD, 1874. I Slesvig och Holstein 1876 från okt.—mars talrik. På Sylt d. $\frac{1}{4}$ funnos ägg, Jahresb., 1877. Fredas här, COLLIN, 1876. På Sylt 1877 häckade omkring 50 par; dessutom sågos d. $\frac{1}{6}$ flere större eller mindre flockar på den närbelägna kusten, derav 16 hanar funnos bland 100 st. Vid Flensburg 1877 på flyttning, Jahresb. På norra delen av Sylt har antalet ökats. Få par syntes på Hörnum och Amrum, E. v. HOMMEYER, 1880. På Sylt synes kolonien sedan ett par år hava ökats, Jahresb, 1880. Talrik vid Helgoland d. $\frac{1}{9}$; några eng. mil norr om ön sågos 12 hanar i linie flygande åt ön, CORDEAUX, 1875.

På Finlands kuster vanlig utom vid N. delen av Botniska viken och den Ö. delen av Finska viken. Har ej träffats inne i landet, PALMÉN. I övergångsdrägt erhållen d. $\frac{1}{9}$ 1846, SCHLEGEL, 1866. GADD säger, 'att sjöfogeln utdödas i skärgården rätt oförsigtigt,' men ännu funnes dock derav välsignade skaror. Odor är skärbonden mera mån om att skjuta än att låta bygga bo. GADDs tal härom synes hava haft tillbörlig verkan och föran-

ledt Kongl. förordningen d. $\frac{28}{10}$ 1762, som förbjuder borttagande av sjöfogelägg. I juni 1858 träffades i S. skärgården på flere ställen hanar och honor uppe på land; de rörde sig snabbt högt uppe bland klipporna. I trakten av Hangö talrikast, PALMÉN. Erhållen utanför Helsingfors, WRIGHT, BRANDT, 1880. Häckar i Åbo skärgård, GADD, 1769. På Åland häckar hon talrikt, R. S., 1874. Hanen är fridlyst d. $\frac{15}{3}$ — $\frac{15}{6}$, honan d. $\frac{15}{3}$ — $\frac{14}{7}$, PALMÉN, 1873. I Rigabugten övervintrar han stundom, MEYER.

Långsamt ishavets kuster lever han över allt, der klippiga och steniga stränder finnas; skall vara talrik vid Jenissejs och Lenas mynningar; sällsyntare vid Kamtschatka. Kommer till Ishavet och Hvita havet på våren och bortflyttar sent på hösten. Går aldrig uppåt floderna, PALLAS, 1810. — Torgförd i S:t Petersburg, BRANDT, 1880, men saknas i Petersburgs guvernement, E. BÜCHNER, 1885. Häckar på en ö nära Onega; tillfällig om vintern vid Arkangel, SEEBOHM, 1882. I mängd på Novaja Semljas öde klippor, PALLAS; ej sällsynt, BAER, 1838. Syntes allmän längs kusten, men ej i stora flockar, GILLET, 1870. På alla N. Semljas klippöar, dock ej i sådan mängd som på Spetsbergen. Honorna ruvade d. $\frac{8}{10}$, gamla hanar syntes ej då, HEUGLIN, 1872. I Sibirien på alla klippor vid Ishavets kust, österut till Kamtschatka sällsyntare; de komma dit på drivis från Amerika, DRESSER. Träffades på Dicksons ö d. $\frac{8}{10}$ under Vegas resa, NORDENSKIÖLD, 1880. Få Ejdrar träffades på Kap Tscheljuskin d. $\frac{19, 20}{8}$ 1878, Aftonbl. $\frac{2}{11}$ 1878. På Kamtschatka, STELLER.

I Tyskland sällsynt. Drar undan för isen, NAUMANN. På tyska Östersjökusten tillfällig; d. $\frac{15}{12}$ 1829 vid Poel, v. PREEN, 1859. Erhållen vid Danzig, torgförd d. $\frac{3}{10}$, BÖCK, 1851; och, enligt brev till E. v. HOMMEYER, sällsynt liksom unga foglar vid Danzig om vintern, BÖCK, 1853. I Neuvorpommern 1877 regelbunden om vin-

tern, Jahresb., 1878. Har träffats här flere gånger vid kusten ävensom inne i landet; 1855 vid Stettin på Oder, HOLLAND, 1859—71. Erhållen vid Ratzeburg, E. v. HOMEYER, 1880. På Hiddensö d. $\frac{22-24}{3}$; en erhöills levande med ännu köttiga musslor i magen; kölden hade gjort den matt, QUISTORP, 1858; d. $\frac{3}{12}$ 1852 flere st. mycket skygga, H. SCHILLING, 1853. Vid Grasberg erhållen 1871 under frost och djup snö, 1878 irrgäst, Jahresb. I Ö. Preussen, RATHKE, 1856. En gång erhållen vid Berlin, SCHALOW, 1876. Träffad nära Eberswalde, ALTUM, SCHALOW, 1881. I Hannover erhållen d. $\frac{5}{12}$ 1858, R. BLASIUS, 1862. I Münsterlandet sällsynt, BOLSMANN, 1852. Få i ungdräkt på Ems d. $\frac{4}{11}$ 1861, ALTUM, 1863; 2 gånger erhållen, samt en gång på Rhen, BORGGREVE, 1869. Erhållen i trakten av Leipzig, vid sachsisk-bayerska jernvägen, OBERLÄNDER, 1881. En hane erhöills i Düsseldorf i okt. 1850, v. BÖNICK, 1851. I Oberhessen sköts en år 1790; d. $\frac{10}{11}$ 1804 en hona vid -5° och SO. vind; i början av nov. 1871 en ung hane i första året, R. MEYER, 1872. Unga foglar komma högst sällan till Niederhessen, SEZEKORN, 1864. Träffad en gång i trakten av Halle a. S., E. REY, 1874; en gång i Wetterau, neml. d. $\frac{10}{11}$ 1804, JÄGER, 1858; 2 st., en hona och en unge, erhållna vid Aschaffenburg d. $\frac{28}{10}$ 1858, A. v. HOMEYER, 1859. På Main vid Lauingen och vid Höchstadt, på Donau d. $\frac{11}{11}$ 1860 och d. $\frac{9}{11}$ 1861. Under hösten 1834 erhöills i Mittelfranken en gammal hane, JÄCKEL, 1872. Erhöills i jan. 1799, i dec. 1813 och år 1818 i Schweiz, MEISNER, SCHINZ, 1815.

Vid Hennersdorf nära Görlitz erhållen några år före 1876, Jahresb. Erhållen i Böhmen en gång d. $\frac{11}{11}$ 1867, A. FRITSCH, 1872. I Tyrolen erhöillos en gång 2 unga foglar i dec., ALTHAMMER, 1857. I Österrike erhöills en ung hona d. $\frac{13}{10}$, v. TSCHUSI, 1881.

Regelbunden 1878 på flyttning på Oldenburgs kust; 1881 en

ung hane fäld d. $\frac{11}{10}$; vid Hamburg 1878 regelbunden på flyttning, Jahresb. Stundom vid Elbe under vintern, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1823. I Jahdebugten erhållen i början av juni, BORGGREVE.

I Ostfriesland under stränga vintrar, men anses tillfällig; erhållen på Borkum, v. DROSTE; på Hollands kust d. $\frac{11}{11}$ 1863 och d. $\frac{6}{12}$ 1833, SCHLEGEL, 1866.

På Shetland, DROSIER, 1831; erhållen d. $\frac{8}{8}$ 1861 och en unge i dundräkt d. $\frac{4}{4}$ 1861. På Skotlands öar, NAUMANN. På Orkenöarna i övergångsdräkt i apr. 1859, SCHLEGEL, 1866. Få häcka på Hebriderna, ELWES, 1869. På St Kilda. På Bass rock, A. G. MORE, 1865. Har numera försvunnit derifrån, CUNNINGHAM, 1866. På Kilda ej mycket allmän; häckar på Doon, der den hade bo d. $\frac{10}{6}$, C. DIXON, 1885. Häckar på Farn islands m. fl. öar, JARDINE. På Irland mycket sällsynt, THOMPSON. Tillfällig vid Englands S. kust; torgföres stundom under vintern till London, YARRELL, JARDINE. I Storbritannien mellan $55-59^{\circ}$, DRESSER.

På Belgiens kust sällsynt och tillfällig under vintern, en ungfogel träffad, DE SELYS, 1842.

Visar sig någon gång under hösten i Frankrike; erhållen vid Boulogne-sur-mer d. $\frac{3}{3}$ 1831, DEGLAND, GERBE. Unga foglar tillfälligtvis ensamma eller i små flockar vid stark köld i Savoyen, BAILLY, 1854.

Unga foglar erhållna vid Pisa och i okt. 1856 vid Savona, GIGLIOLI, 1881.

Erhållen i S. Dalmatien, enl. FINGER, 1857. Skall hava erhållits vid Trou, nära Spalato, d. $\frac{7}{7}$ 1859, GIGLIOLI, 1881.

Amerikas Ejder synes vara något skild från Europas. Häckar i stort antal vid Port-Faulke; sällsynt efter passerandet av Cap Fraser; ej träffad N. om Cap Union. Erhållen vid Thank-

God-harbour, 81° 38' n. br., i juli 1876, FEILDEN, 1877. I Wellington canals d. 19—8 1852, CORMICK. I Hudson bay, BLAKISTON, 1863. I Nordamerika häckar han så långt norrut som man har hunnit framtränga; i Maine, Fundy-bay, Labrador, Newfoundland; från Nova Scotia till Massachusetts allmän om vintern; vid New-York sällsynt. Häckar vid St Lawrenceviken, BRYANT, 1863; träffad vid Sloop harbour, få mil från Little Mecattina, CASSIN, 1861. Häckar endast vid öppet salt vatten, KANE, v. MÜLLER, 1856.

Ejderen är en mycket sällskaplig fogel, som lever tillsammans både med andra av samma art och med olika fogelararter. Under hela året utom under fortplantningstiden driva de omkring i stora skaror. Han sover om dagen, men är i rörelse om natten.

Lätet har man sökt uttrycka på flere sätt, såsom 'a ho ho', hos hanen 'äöäö', hos honan 'ock ock ock'. Ungens är hvisslande eller pipande, såsom 'a o'. Hanens läte om våren liknar Tamduvans kuttrande och höres på rätt långt håll, enl. BARTH.

Då han står, bär han bröstet något högre än bakre delen av kroppen. Gången är besvärad, men han springer snabbt, till och med i bergen. Flygten är tung och vingslagen långsamma. Han simmar och dyker i de starkaste bränningar och uppehåller sig mest i havsvatten. Om morgnarna flyga de till mynningarna av fjordarna och återvända om aftnarna till det inre av dem och följa vid sin flygt mest strändernas krökningar, FABER. Under vintern tager han å Island sin tillflykt i vikarna. Hos oss, då alla vikar tillfrysa, drar han till öppet vatten. Dyker till 48 fots djup, stundom stannar han 2—3 min. under vattenytan, enl. HOLBØLL, hvars uppgift, att Ejderen aldrig mister sin flygförmåga, bestrides av W. v. WRIGHT. — Emellertid, om HOLBØLLS uppgift skulle bekräfta sig, att Grönlands Ejder har olika ruggning mot vår, vore detta en viktig omständighet. — Vid Färöarna söker

han sin föda, mollusker, fiskaffall m. m., vid stranden, även på ett djup av 5—6 famnar, isynnerhet å blindskär, och ligger därför gerna i bränningarna, och med stor skicklighet undgår han att bliva kastad på land av de höga vågorna, genom hvilka han dyker. Simmande under vattnet brukar han ej vingarna, enl. H. C. MÜLLER. Från Norge säges, att han dyker 10—12 famnar, PONTOPPIDAN, 1754, och att, då de dyka, begagnas vingarna tills de nå botten, der de rota i dyn efter mollusker, hvarvid de ställa sig nästan lodrätt och hålla vingarna stilla; under uppstigningen sluta de vingarna intill kroppen, COLLETT och enl. meddel. av NORDVI. Hanarna samla sig vid Norge i flockar om flere tusen. EKSTRÖMS yttrande, att de gamla hanarna efter fortplantningen flytta åt N., beror möjligtvis derpå, att den plats Ejderhanen på Mörkö först söker, ligger norr om denna ö. LINDBLAD har även uttalat sitt tvivel om en deras flyttning åt N. vid ruggningstiden. Senare har en sakkunnig 'gammal skärkarl' upplyst, att fogeln före ruggningen uppsöker i Östersjön bankar om högst 6 famnars djup, och säger, att fogeln är den första landkänning man får: ju närmare land, desto större flockar träffar man utanför ryska Östersjökusten och än i nordliga än i sydliga delen derav; ju senare på sommaren, desto sydligare, såsom i sept. 1863, 2—3 mil utanför Danzigergat, ofta under kurländska kusten. Dyker sällan på djupt vatten, helst på 2—4 famnar. Hans föda utgöres här av *Mytilus*, krustaceer, sällan av fisk, såsom *Liparis barbatus*. — *Mytilus* finnes mest på stränder, men även på djupt vatten i Östersjön till åtminstone 20 famnar, der även fins *Fucus vesiculosus*, växande på sten, om ock ej talrik. — Sällan 1—3 mil från land, Estlands, Livlands och Kurlands kuster, vid öarna, såsom Ösel, Dagö m. fl., något närmare land; även Ö. om Gotland, men ej så talrik. De, som häcka vid Sveriges vestkust,

träffas mellan danska öarna, fr. jan. till sept. mellan Anhalt och Læssö i otaliga flockar. Deras föda vid Island utgöres av småfisk, rom, krustaceer, mollusker, såsom *Nerita*, *Buccinum lapillus*, *B. undulatum*, *Mytilus edulis*, *Venus*, hvilka de taga från havsbotten och svälja hela tillika med grus och söndermala i sin kraftiga muskelmage. På Grönland arter av släktena *Tellina*, *Modiola*, *Margarita*, *Buccinum* och *Defrancia*, Krabbor och Sjöborrar, fiskrom, mera sällan amfipoder och fisk. Vid Danmark musslor, fisk, havsväxter, TEILMANN, 1823. KJÆRBÖLLING, 1850, såg henne i Lilla Belt dyka på 30 famnars djup och komma upp med en mussla i näbbet. I Stockholms skärgård huvudsakligen musslor, ÖDMANN, 1792. NAUMANN nämner ibland annat isynnerhet *Mytilus edulis*, *Venus*, *Cardium*, *Nerita*, *Buccinum undulatum* m. fl., krustaceer, såsom Krabbor m. fl., hvarjehanda mindre havsdjur, småfisk och fiskavskräde.

I slutet av mars och början av apr. uppsöker Ejdern på Island parvis häckplatserna. De bygga på slät mark mellan stenar vid en tuva eller ett stånd av *Angelica officinalis*. Häckar alltid vid eller nära salt vatten. Honorna återkomma, om de ej blivit störda, till sina förra häckplatser. Om vårarna hålla sig båda könen tillsamman vid stränderna och klippor i fjordarna, och parningen sker, EKSTRÖM. I en K. Vet. Akad:s skrivelse d. 14 1866, enl. Jägarf. Tidskr. 1866, 222, synes man hava antagit, att ungarna året näst efter det, då de blivit utkläckta, återkomma till samma trakt och året derefter sjelva fortplanta sig. Under parningstiden äro hanarna svartsjuka och råka ofta i strid med hvarandra; endrägten återställes så snart honan lagt ägg. Parning sker i mars, och man får dervid icke se någon hane utan med full dräkt. De unga hanarna komma senare till eller förbi skärgården. Häckar på stora Tamsö under *Betula nana*

och vanlig björk; andra häcka öppet eller i remnor i den av *Rubus chamæmorus* bevuxna torvjorden. Äggläggningen börjar på Tamsö d. $\frac{20-22}{4}$, COLLETT. Boet bygges på Sylt i början av maj, i den höga norden en månad senare, av hvarjehanda växt-delar, isynnerhet av tång, *Zostera marina* och *Fucus vesiculosus*; det är en fot i bredd, $\frac{1}{2}$ fot högt och med bädd av dun; även torrt gräs eller mossor. Dunet och fjädrar, som honan plockar av sitt bröst, bilda även under äggläggningen och ruvningen en krans omkring moder och ägg. Häckar stundom alldeles inunder byggnaderna, såsom på Vidö vid Island. Boet bygges mellan stenar, i bergskrevorna, även av fina kvistar, gräs och torr tång. Dunet, det allmänt bekanta ejderdunet, utgör en sådan mängd, att honan ligger deri nästan alldeles dold. Borttages detta, plockar hon mera, men sådant är sämre än det hon först plockat. Sämst är det som fås av den skjutna fogeln, EKSTRÖM. Äggens antal vanl. 5—6, sällan 4, 7 eller 8. Då honan blir gammal, säges det, bliva äggen mindre, QUENSEL, men någon gång ovanligt små, då äggen hava tagits. Stundom lägga två Ejderhonor sina ägg i ett gemensamt bo och aflösa hvarandra vid ruvningen. Ruvning sker endast av honan i juni, men i sydliga trakter i maj. Så snart honorna börjat ruva, slå hanarna sig tillsammans. På dagen samla de sig på fjärdar med klippiga stränder och djupt vatten, der de ofta på 20 famnars djup söka sin föda. Dock lära hanarna stundom även hålla vakt nära honorna, troligtvis der någon fara är för handen. Ejdern är skygg, men honan under ruvningen så orädd, att man kan komma henne nära, innan hon lyfter. Der hon blivit skyddad, kan man lyfta upp henne från äggen, hvarvid hon dock hväser och reser fjädrarna, EKSTRÖM. Äggen utkläckas efter 28 dygn; ungarna krypa upp på modrens rygg, QUENSEL. När honan lemnat boet, täcker hon det med dun.

Under de sista dagarna av juni eller de första av juli utkläckas ungarna, och honan lemnar boet, slår sig tillsammans med andra ända till hösten, då unga och gamla samlas i flockar. I aug. komma redan de unga i havet. Enligt SCHULZ, kommandant på Vardöhus, ruvar honan 23 dagar, men 28 dagar åtgå från den, då honan lägger sitt första ägg, tills hon fört ungarna från boet. Då ungarna äro utkläckta, för modern dem till salt vatten, kallar dem med 'orr'; ungarna följa modern till havs få dagar efter det de blivit utkläckta, EKSTRÖM. Modern lär ungarna simma och dyka, G. v. CARLSON, 1789. HOLBØLL ansåg, att hon i vildt tillstånd frambringa bastarder med *F. spectabilis*.

Fiender har Ejdern uti Havsörnar och de stora Falkarna, Räv, Måsar, *Lestris*, Korp och Kråka, som taga både ägg och ungar. Hos oss äro Kråkor och, enl. W. WÖHLER, de stora Måsarna de skadligaste. Ungarna rädda sig genom dykning undan sina förföljare, bland hvilka särskildt omtalas *Larus argentatus*. Kråkor utdricka äggen i Finlands skärgård. På Färöarna är han fredad av lagen, men krypskyttar och *Delphinus orca*, hvilken lever av sjelar och sjöfogel, förtära många.

Han är förbjuden att skjutas på Island; första gången är plikten 1 kr., andra gången 20 kr., hvarjemte den, som blir gripen på bar gerning, mister geväret, tredje gången bötas 40—400 kr., KRÜPER, 1857. Mången anser, att hvarje jagt å Ejder borde förbjudas. Vid häckplatser får han i Danmark icke skjutas vid vite av 60 kr. Antalet foglar kunde betydligt förökas, om man mindre plundrade äggen. Ett æ ejderdun kostade från 8—13 kr.; det begagnas mest till bolstrar, som användas i stället för täcken eller filter i Danmark och Tyskland; till ett sådant åtgår endast 1—2 æ , men av grövre fjädrar 5 æ , EBEL. — Draget börjar i Södermanlands skärgård i början av apr.; går från SV. till NO., varar

14 dagar; de slå då icke ned för att äta eller hvila; det är starkast, då regn, snöglopp eller svårt väder inträffar. Han flyger högre än senare på våren; då fogeln börjar slå ned på de yttre skären, är det ett tecken att flyttningen är slut, och att icke flere komma, EKSTRÖM. De sista dagarna i apr. eller första av maj vid vackert väder och lindrig S. vind komma de in i den inre skärgården parvis och uppsöka sina gamla bon eller söka nya boplatser. Äggläggningen slutar med maj månad; nu draga hanarna till havs och rugga, och unga foglar, som ej fortplanta sig, komma, EKSTRÖM. Efter den utredning frågan vunnit, finner jag, att jagten i Östersjön å gamla hanar efter fortplantningstiden och å årsgammal Ejder kan utan skada, snarare till verkligt gagn tillåtas. Kongl. Finansdepartementets skrivelse angående Ejders fredande finnes intagen uti Jägarf. Tidskr. 1869, 44. Jagten derå är enl. Kongl. Förordningen av d. 29 1869 förbjuden från d. 13—17; enl. den av d. 28 1873 för Östersjön till och med Kristianstads län från d. 24—17; på Gotland är nu allt jagande vid vissa holmar och stränder förbjudet från d. 16—17. Se nämnda tidskrift. — Vintern 1880—81 dogo många av svält, men år 1883 var Ejdern ändock teml. allmän i följd av det skydd hon åtnjutit, R. HOLM, 1883. — Ejders fridlysningstid vid kusten av Östersjön till Malmöhus län är d. 24—17, i Göteborgs och Bohus, Hallands, Malmöhus och V. kusten av Kristianstads län under 5 år från 1879 d. 1—31, och ägg få ej tagas ur bon, Kongl. Skogsstyr. Kung. d. 23 1882. Utom det att Ejdern är på en del holmar och skär vid Gotland skyddad, får dun ej samlas förr än fogeln lemnat boet, Landshövd.-Emb. Resol. d. 13 1882. Ejder är tills vidare fridlyst under alla årstider på Stora och Lilla Karlsön med tillhörande områden, Kongl. Br. d. 12 1869, 13 1870.

Man antager, att, om alla äggen tagas eller om det skjutes på

häckplatsen, Ejdern lemnar icke endast boet, utan för alltid platsen. Av de först lagda 6—7 äggen brukar man på Island kvarlemna ett, men tager allt dun. Nu lägger honan ytterligare ägg, då tager man åter 2 eller 3 och allt dun, och derefter lemnas de i fred. Sedan ungarna lemnat boet, insamlar man det sista dunet; 5 honor lemna omkring ett $\frac{1}{2}$ dun och omkring 30 ägg. Då 2-3,000 kunna bo på en koloni, lemnar en sådan ganska god vinst, helst djuren föda sig själva. Fjädern av döda foglar är betydligt sämre än den, som fås av bon. Enligt en annan berättelse samlades ägg d. $\frac{2}{3}$, hvilket vanligen förnyades en gång. I hvarje bo lemnar man ett ägg kvar och tager en del av dunet; så snart honan börjat ruva, kvarlemnas 2—3 ägg; om honan under några dagar ruvat, lemnar hon ej äggen, utan låter sig strykas med handen, KRÜPER. Man brukade även på Grönland låta dunen sitta kvar å döda foglar och begagna skinnets till kläder. Ett sådant skinn med dun är ett mycket eftersökt pelsverk, KJÆRBÖLLING. Dun exporterades från Island årligen under förra århundradet i medeltal för över 10,000 kronor. På hvart bo räknade man $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{2}$ dun; från Grönland och Island utföras 6,000 $\frac{1}{2}$, KJÆRBÖLLING. Egaren av Fuglön vid Thamsö erhöll bland annat 86 L $\frac{1}{2}$ fjäder och dun, LILLJEBORG, 1850. Boet skattas, enl. SCHULTZ, vid Vardehus 3 gånger; $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ oremsadt dun erhöles av hvart bo, dunet gälde 6,40—8 kr. för $\frac{10}{17}$ sv. $\frac{1}{2}$, enligt en senare uppgift 3—4 spec. på norskt $\frac{1}{2}$, SCHULTZ. Hvert bo innehåller $\frac{1}{12}$ $\frac{1}{2}$ dun, COLLIN. Om dunets behandling se Sv. Zool. häftet 4, av QUENSEL, och Jägarförb. Tidskr. — Man trodde, att epilepsi uppkom vid tagande av ejderdun, hvilket med skäl bestreds av BARTHOLIN.

Ejdern åts mest av de fattigare. Köttet kunde förbättras, om det förväldes före stekningen, PONTOPPIDAN, 1754. Det är hårdt, ÖDMAN. Det skall vara förträffligt; foglarna såldes ibland

i myckenhet på torgen i Stockholm, enl. GADD, som icke tyckes hava försökt det. Det är grovt och tranigt, EKSTRÖM. Det är under medelmåttan, NAUMANN; men av de unga är det rätt välsmakande, KJÆRBÖLLING. Ejderens kött, även om det icke anses annat än ganska medelmåttigt, ätes dock gerna av skärgårdsbon, LUNDQUIST. Gammal fogel är ej smaklig, utan seg och frän; en ung är ganska god, helst om den förvälles i vatten, innan den stekes, HORN, 1879. Det är föga tranigt, men grovt; ligghonans nästan oätbart, NORDENSKIÖLD. Ejdern är som levande gagnande, men ej med sin död, då köttet är starkt tranigt. Hon gagnar med sina ägg och dun mer än med köttet; det är nästan en vandalism att döda fogeln; i Tromsö stift och i Fosens och Naumdalsens fögderier är det förbjudet att skjuta eller på annat sätt döda honom; på flere andra ställen äro de för visst antal år fridlysta; den vackra hanen är utan jemförelse skärens förnämsta prydnad och bör endast av denna anledning skonas; finnarne i N. Norge skjuta den för köttets skull, BARTH.

Der den fredas, på Färöarna eller annorstädes, är han mycket tam och tager emot födoämnen, som kastas åt honom. Ett ejderfogelsägg utkläcktes av en tam Anka; ungen var en hona, växte upp med ankungarna och församlade omkring sig en hel koloni av Ejdrar, som väl icke voro så tama som hon, men som dock, då de fredades, blevo mycket förtrogna med folket. Den tama honan parade sig med en vild Ejder och ungarna blevo även tama. Hon bor der spridd på alla öarna, till och med å fjellen till en höjd av 1,000—1,200 fot, och som Ejdern vid häcktiden är så fet, att han icke kan flyga, måste honan dagligen klättra upp för de brantaste klippor, så länge äggläggningen varar. Detta sker i slutet av maj; hon lägger 4, sällan 5 ägg. Stundom träffar man 8—11 ägg i en rede, men då begagna flere honor en

och samma. När ungen är en dag gammal, följer han modern till havet, H. C. MÜLLER. En tam unge åt fisk, LANGMAN, 1834.

Underhålles i flere zoologiska trädgårdar, för hvilket ändamål ungar på häckplatserna intagas, hvarefter de uppfödas och säljas till ganska högt pris.

Flere skalder hava besjungit Ejdern, och ejderdunet nämnes ofta i poetiska skildringar. Utrymmet medgiver icke att här meddela sådana. EVALDS visa häntyder derpå, att en bonde plockade dunet av den levande Ejdern. — BÖTTIGERS sång 'Ejdern' finnes intagen uti Jägarf. Tidskr. — Av en berättelse, som synes grundad på egen eller någon annans iakttagelse, av B. BJÖRNSON, får jag lemna ett utdrag, då väl knappt någon fogelkännare skulle söka något dylikt på detta ställe. 'Ejderfogeln, nordländigens gunstling, är så tam, att den ofta går in och bereder sitt bo under, till och med uppe i sängen, i hvilket fall folket flyttar för att ej störa gästen. Man skaffar honan gerna tak över boet, små skjul av bräden och gamla båtar. Finnes katt eller hund på gården, föras dessa bort. Kråkor och Måsar passa på, när hon rultar ned åt stranden. Hava de funnit boet genom att följa henne upp från stranden, stå de, för att få dricka ut hennes ägg, på lur, tills hon nästa gång lemnar boet. Men Ejdern är slug och blir liggande så länge, att de av otålighet bita och hugga henne, som då skriker, hvilket Steggen, hanen, hör och skyndar till henne. Nu blir det strid. Får hanen tag i någon av rövarna, så drager han honom under förskräckligt skrik, för hvilket de andra fly, med sig baklänges steg för steg ned till sjön och doppar honom under vattenytan, tills han mister livet'.

Ibland fjädrarna är funnen:

Lipeurus rubromaculatus RUDOW; troligtvis äro flere att finna.

Inelvsmaskar:

Strongylus nodularis RUD. och *S. acutus* LINDAHL, uti muskelmagens hinnor; *Tropidocerca inflata* DIES., i pepsinkörtlarna; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum constrictum* MEHLIS; *Monostomum alveatum* MEHLIS, alla i tarmarna; *M. flavum* MEHLIS, i matstrupen och brösthålan; *Holostomum erraticum* DIES., *Notocotyle triserialis* DIES., *Tænia tenuirostris* RUD., *T. microsoma* CREPL., *T. teres* KRABBE, *T. fallax* KRABBE, alla i tarmkanalen.

Anas plumis mollissimis WORM, Mus. 1655, 302, 310, Eider. BARTH., Act. Hafn. I '1671, 90'. WILL., Orn. 1676, 277. SIBB., Hist. an. Scot. II

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

1684, 21. ANDERS., Isl. 1746, 46, 184; ed. Kjøb. 1748, 43, 174. L., S.N. IV 1748, 22, Åd. CRANZ, Grönl. Sthlm I 1769, 107-8, part. Mittek.

Bergente MARTENS, Spetsb. Reise IV 1675, 65; Rec. de Voy. Amst. II 1733, 132, Canard de montagne.

Anas St. Cutberti RAY, Syn. 1713, 141.

Anas Cutberti PALL., Zoogr. II 1811, 235.

Eider LOCHNER, Mus. Besl. 1716, 36 n. 6. L., Öl. o. Gotl. Resa 1745, 213.

Cygnus, Eider L., S.N. 1735.

Anas, Eider L., S.N. II 1740, 46. Eider Gotl. Resa 1745, 213.

Anas n. 94. L., Fn. I 1746, 33.

Anser plumis mollissimis KLEIN, Av. 1750, 130, Bergente p. 169; Vögel 1760, 241, 313, Eidergans.

Edder, Aerfugl, PONTOPP., Norw. II 1754, 132.

Anas mollissima L., S.N. X 1758, 124; Fn. II 1761, 41; S.N. XII 1766, 198.

BRÜNN., Monogr. 1763, 1783, v. supr. GADD, Sjöfögel 1769, 5, Odan; Tal

om finska klimatet 1761, 33. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 287. MÜLL., Prodr.

1776, 14. PALL., BALD., Naturg. V 1776, 36. HAGGREN, Diss. 1780, 4.

FABR., Fn. 1780, 68. MOHR, Isl. Nat. 1786, 21. BERG., Tal. 1787, 19.

GM., L. S.N. 1788, 514. G. v. CARLS., Fogl. 1789, 17. LATH., Ind. II

1790, 845. LATH., B., III II 1798, 409; IV II 1812, 508. ÖDM., Wermdö

1792, 65. RETZ., Fn. 1800, 118. QUENSEL, Svensk Zool. H. 4, 1806,

n. 20, p. 15. MEY., W., Tasch. II 1810, 507. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815,

245. CUV., R. A. 1817, 534. TEMM., Man II (1820) 848; IV 1840, 541.

BOIE, WIEDEM., Zool. Mag. I III 1819, 142; Reise 1822, 55, 96. SAB.,

Trans. L. S. 1819, 554; Isis 1826, 99. KÜHL, Beitr. III 1820, 93.

NILSS., Orn. II 1821, 194. FABER, Prodr. 1822, 68; Isis 1824, 462;

Hochn. Vög. 1826, 10, 14 etc. W. v. WR., V. A. H. 1826, 297.

A. RETZ., V. A. H. 1831, 159. DROS., Loudon Mag. 1831, 195. W. v. WR.,

Tidskr. f. Jäg. 1832, 291. EKSTR., Mörkö 1828, 35; Tidskr. f. Jäg. 1832,

200; 1834, 1043. TEILM., Danm. o. Isl. Fogl. 1823, 190. ANDR., V. A.

H. 1841, 201.-3. BUHLE, Gans u. Ente 1842, 63. NAUM., V. D. XII

1844, 252. SCHLEG., Rev. 1844, CXVI. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384.

KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 54; Danm. Fugl. 1852, 385. CED., Carlst.

1851, 15. BÖCK, Bericht 1851, 8; E. v. HOM., Briefe 1881, 289. v. BOE-

NIGK, N-a 1851, 4 H. 87. GAD., N-a 1852, 3 H. 8. BALD., N-a 1853, 438.

BAILLY, Orn. Sav. IV 1854, 377. KRÜP., N-a 1857, 3-5. WALK., Ibis

1860, 166. SOMMERF., Öfv. V. A. F. 1861, 74, 87. HOLTZ, J.f.O. 1866,

383; 1868, 128-9; Mitth. Ver. Neu-Vorp. 1870, 47. A. & K. MÜLL., Z. G.

1867, 14. FISCHER, Nat. Tidsskr. 1873, 477. SUNDEV., Öfv. V. A. F. 1874, n. 3, 25; Spetsb. E. v. HOM., Reise 1880, 14, 25, 28, 30, 52, + Eiderente + Som. m.; Wand. 1881, 27, 30, 110, 157, 202. OBERLÄNDER, E. v. HOM. Briefe 1881, 245.

Anser lanuginosus s. Eider BRISS., Orn. VI 1760, 294; ed. 1763 II, 440. Eder-Fugl BRÜNN., Beskr. 1763; Tillæg til Ederf. 1763; Nat. Hist. des Eydervog. 1763.

Eyderente Gesch. v. Isl. in Allg. Hist. d. Reis. XIX 1769, 22.

L'Eider BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 119.

Somateria mollissima 'LEACH.', BOIE, Reise Norw. 1822, 96; Isis 1822, 564. STEPH., Shaw, Gen. Zool. XII 1824, 224. SWAINS., RICH., Fn. B. A. 1831, 448. HOLB., Krøyt. Tidsskr. 1842-3, 367, 412, 40, -5; Übers. v. PAULS., 1846, 42, 68, 73. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843), 168. THOMPS., Irel. III 1851, 114. WALL., N-a 1853, 89. LLOYD, Ant. II 1855, 188; Game B. 1867, 347, 354. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 305. C. JÄG., Ber. Wetter. II 1857, 40. REINH., Ibis 1861, 14. H. C. MÜLL., Vid. Meddel. 1862, 32. ALTUM, J.f.O. 1863, 120. MALMGR., Öfv. V. A. F. 1863, 109; 1864, 399. COLLETT, Christ. 1864, 470; Hvaløer. 1866, 43; Vid. S. Forh. 1868, 181; N. Mag. f. Nat. 1871, 218; Sep. 1877, 119. NEWT., J.f.O. 1865, 209. CUNN., Ibis 1866, (15). TIS., Ö. Smål. 1868, 83. SUNDSTR., Örebro 1869, 25. v. DROSTE, J.f.O. 1868, 44(?); Borkum 1869, 304. GILL., Z. G. 1870, 135; Ibis 1870, 309. A. FRITSCH, V. E. 1870, 436; Wirb. 1872, 88. MÖB., Z. G. 1871, 195. MEV., Öfv. V. A. F. 1871, 782. JÄCK., Z. G. 1872, 123. v. HEUGL., Ibis 1874, 36. MALM, Fn. 1877, 356. NORDENSK., Vega I 1880, 117-8; Ejder, 182, 198.

Platypus mollissima BREHM, Orn. 1824; Isis 1824, 630, 993. FABER, Isis 1826, 995-6.

Platypus Leisleri BREHM, Orn. 1824, 28; Isis 1826, 983. + *P. Landii*. Cf. supr. & infr.

Platypus borealis BREHM, Orn. 1824; Isis l. c.

Fuligula mollissima BONAP., Ann. Lyc. N.-Y. II 1826, 388. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 384. I. A. AF STRÖM, Sv. Fogl. 1839, 77. AUDUB., 1840, 291. ANDR., V. A. H. 1841, 211, 213. DE SEL., Fn. Belg. 1842, 143. MALM, Krøyt. Tidsskr. 1844, 210. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 311. LILLJ., V. A. H. 1850, 300 (*Som. moll.*), 323. WRIGHT, Göth. Handl. 1851, 84, 85. GAD, N-a 1852, 3 H. 5. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71. NILSS., Fn. II 1858, 485. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 100. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 14. MEV., V. A. F. 1868, 291. EIS., STUXB., Öfv. V. A. F. 1868, 372. KOLM., Gotl. 1871, 14. HOLMGR., Fn. 1871,

1100. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 425. CED., Öfv. V. A. F. 1876, 4, 63. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 69, Ærfuglen.

Somateria danica etc. BREHM, V. D. 1831, 890-8.

Somateria Cuthberti EYTON, Cat. 1836, 58; Anat. 1838, 149.

Edderfuglen EVALD, Edderfuglen; ref. BRØCHNER, Et hundr. Digte, Kjøb. 1850, 31. RINK, N. Grönl. I 1852, 148; II 1855, 86.

Ejder LANGERMAN, Tidskr. f. Jäg. 1834, 883. G. LUNDQ., l. c. 1860, 180; 1864, 216; 1866, 226; 1870, 155, 180. LINDBL., 1864, 218-25; 1865, 126; 1870, 60; 1876, 252; 1878, 253. CARLS., 1866, 227; 1870, 60. BÖTTIGER, Skr. I 91; ref. Jägarf. Tidskr. 1865, 127. Gr. LEWENH., l. c. 1868, 57-8; 1869, 145, 151, 175. K. M:ts Skriv. ang. Ejders fredande, Jägarf. Tidskr. 1869, 44. SCHULZ, l. c. 1869, 147. S., l. c. 152, 179. A. HOLLGR., l. c. 1872, 88. CED., l. c. 1873, 20. R. S., 1874, 71. GÖTHE, l. c. 234. 'Gamm. skärkarl', 1876, 78. V-R R-R, 159. PANTZERHJELM, 230. R. HORN, 1879, 1; 1883, 87. BOTHÉN, 117. K. Skogsstyr. Kung. $\frac{23}{13}$ 1882; ref. Jägarf. Tidskr. 1883, 42. Landshöfd. Kung. l. c. 79-80. Gotl. Alleh., ref. Post o. Inr. Tidn. $\frac{29}{7}$ 1886.

Åd, Ada WISTR., Helsingl. 1864, 10.

Efuglen B. BJÖRNS., Fortæll. I, Kjøb. 1872, 348.

Ederfuglen WINTER, Färö 1876, 393, 402.

Utom hos flere bland de föregående omtalas särskildt den högnordiska fogeln:

Anas mollissima MALMGR., Öfv. V. A. F. 1863, 109 m. fl. REINH., Ibis III 1861, 14. COUES, Key to N. A. B. 1872, 293.

Somateria Thulensis MALMGR., Öfv. V. A. F. 1864, 380; J.f.O. 1865, 395-6.

Somateria Dresseri SHARPE, Ann. a Mag. N. H. 1871.

Somateria mollissima var. *Dresseri* COUES, B. o. NW. 1874, 580.

237. PRAKTEJDER, *Fuligula spectabilis* (L).

Fulix spectabilis, Pl. LX, fig. 3, 4.

Pannvinkeln längre än ansigtsvinkeln, hvilken är kort och icke når näsborrarna. Hanen med pannknöl.

Näbb ljusrödt, näbbknölens sidor höggula, fötter grågula, simhinnor mörka. — LUNDBORG, 1864.

1. *Hane, gammal*, 30 april 1845, Stockholms skärgård.

Näbb framåt avsmalnande till nageln, som intager spetsen och är lång, bred och kullrig; näbbknöl hög, hoptryckt, sidorna nakna, platta; näsås å sidorna kullrig, framåt sluttande, bred. Överkäken rät, framåt och bakåt uppstigande, lameller korta; underkäkens nagel bred, något kullrig. Pannvinkel på främsta delen av näbbknölen, som börjar framtill över midten av näsborrarna, med parallela ränder och nederst avrundad. Näsborrar sneda, ovala. Iris 'brun'. Huvud ovan och nacke blågrå, panna nederst svart; ögonbåge liten, vit, fortsättes bakåt å tinningen till övre delen av sidhalsen; undre ögonlock och ögonvrå svarta; huvudets sidor fram- och upptill ljusgröna, nedtill hvita; ansigtsranden bildar vid käkkanten en något spetsig, kort vinkel, som når med spetsen emellan näsborrar och munvinkel; haka vit med ett bredt V-formigt svart band. Hals upptill vit; fram- och sidhals gula; halsrygg vit. Rygg framtill vit, baktill svart; skulderfjädrar svarta, den längsta, innersta spetsig med förlängdt, upplyftadt, urringadt utfan, kors och bräm baktill samt övre stjärtäckare svarta. Stjert avrundad, svartbrun; stjärt pennor 7 par. Bröst främst rostgult med svarta spetskanter; sidor, mage och undre stjärtäckare svarta; slaksida vit. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, svartbruna; handpennor 10, svartbruna med bruna spolar, $2 > 1 > 3$, 2 i utfanet, 1 i infanet utskurna; armpennor: 1—5 svartbruna med vit spetskant, 6—11 svarta, infan mörkbruna, utan vit spetskant; armbågspennor 6, ut- och nedåt böjda, svarta med bruna spolar, 1—5 > armpennorna; överarmpennor svartbruna; handtäckare svartbruna, de små likaså; armtäckare: de yttre svartbruna med vit spetsfläck, de inre svarta utan spetsfläck, de mellersta hvita; kanttäckare svartbruna; undre handtäckare grå; undre armtäckare gråbruna, de mellersta hvita, de främsta av dessa med gråsvart bräm; undre kanttäckare gråbruna, till en del med hvita spetsfläckar; undre överarmtäckare hvita med gråbruna spolar och av medelmåttig längd. Vadtäckare svarta; skenben fjäderklädt till hället. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår: $4 > 3 > 2 > 1$, simhud i torrt tillstånd svart, vid tårna med små sköldar och likasom tars och tår olivbruna, den yttre något utskuren, å 1 bred, når förbi klospetsen och, då fogeln står, marken; klor svarta, krökta, $3 > 2 > 4 > 1$.

2. *Hane, gammal*, Sandhamn, 2 maj 1844.

Lik föregående. Näbbknölen större, når till lika höjd med hjessan. Av skulderfjädrarna ingen upplyftad, men den motsvarande spetsig och i utfan vid spetsen utskuren.

3. *Hane, gammal*, 18 februari 1881, Nanortalik, Grönland.

Näbb i torrt tillstånd gråbrunt, utom vid spetsen jemnbredt, näbbåsens

fjäderklädda del smal. Pannknöl saknas. Huvud ovan och nacke blågrå, en liten fläck å nacken och dess nedre gräns svart; kind- och örontrakt sjögrön; hakans V-formiga band smalt, något hvitfläckigt. Stjert svart; stjärt pennor 7 par. Bröstets bakersta, chokoladgula fjädrar med svarta spetskanter. Tumvinge svart; handpennor: $1 = 2 > 3$, svarta; armtäckare mera rent svarta.

4. *Hane, gammal*, 18 februari 1881, Nanortalik, Grönland.

Liknar nr 3. Näbbknöl obetydlig. Hakans V-formiga band rent svart. Nacken endast åt sidorna nedtill med svart tvärband.

5. *Hona, gammal*, mars 1838, Stockholms skärgård.

Näbb svart, utan knöl. Pannvinkel når nära näsborrarna, framtill jemnbred. Iris 'gråbrun'. Huvud ovan och nacke kastanjebruna med svarta spolstreck; huvudets sidor och övre delen av halsen något ljusare bruna med svarta spolstreck; ansigtsrand fram- och nedtill bågböjd, upptill sned, rät, når midt emellan munvinkel och näsborrar; haka rostgul, bakåt med små svarta spetsfläckar; undre delen av halsen och kräva kastanjebruna med svarta band. Rygg och skulderfjädrar svarta med bruna, breda bräm och tvärband, de två längsta bakersta svarta, vid spetskanterna bruna, den yttre utskuren; kors och övre stjärtäckare av samma färg. Stjert svartbrun med rostbruna spetskanter; stjärt pennor 7 par: 7 i utfanet med långsgående brunt band, utbräm och spole bruna. Bröst främst lika med krävan, för övrigt, likasom mage, mörkbrunt; sidor, undre stjärtäckare och slaksida bruna med svarta tvärband; handpennor: 1 något > 2; armpennor brunsvarta med hvitt spetsbräm; armbågspennor 6, något nedböjda, utfan svart, brämtrakter bruna, de inre med brunt spetsbräm; överarmpennor svartbruna med rostgrått bräm; handtäckare svartbruna; armtäckare likaså, men de mellersta av dem med hvitt spetsbräm; de mellersta och kanttäckare svarta med breda bruna bräm; undre handtäckare grå; undre armtäckare gråbruna, de mellersta hvita och brungrå; undre kanttäckare mörkbruna med bruna och rostgrå bräm; undre överarmtäckare hvita. Fötter mörkbruna; vadtäckare mörkbruna; klor svarta

6. *Hona*, 1876, Grönland.

Näbb gråhvitt, naglar mörkare grå, kanter gråhvita; munvinklar hvitgrå. Fötter mörkgrå, simhud svartgrå, vid tårna samt flikarna å 1 och 2 gula, dessa med svartgrå kanter; klor gråsvarta, vid roten grå.

7. *Ung hane*, juni 1844, Trosa, LANGMAN.

Näbb liknar honans, utan knöl. Huvud ovan, nacke och dess sidor olivbruna med svarta tvärband; haka gråsvart med V-formigt, bredt svart band och få inströdda hvita fjädrar. Hals ovan gråsvart, hvitfläckig, nedtill och kräva hvita med gråsvarta tvärband; halsrygg svart. Rygg svart och svartbrun med rostgrå kanter; skulderfjädrar dels svartbruna med hvitt bräm,

<i>M</i>	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀	6 ♀	7 ♂ j.	8 ♀ j.	9 ♂ j.	10 ♂ j.
Längd	—	—	—	—	—	527	—	—	562	576
Huvudets längd	—	—	—	—	—	112	—	—	112	115
Näbb till pannans fjädrar	—	—	33,5	35,5	—	—	—	—	—	—
Näbb, längd till pannan	30	30,5	—	—	37	32	30	32	—	—
» » » munvinkeln	60,5	57	c. 63	—	55	61	—	57	57	64
» » från spetsen till näsborrarna	24	24	27	25,5	26	25	24	26	24	25
» höjd vid roten	18	18	17	18,5	19	18	15	17,3	—	—
» » » pannknölen	39	43	29	33,5	—	29	—	—	15	16
» » » näsborrarna	—	—	—	—	13,5	13	12,5	13	c. 22	c. 23
» » » pannans sidovinklar	—	—	—	—	26	29	26	23	—	—
Gapets bredd	23	22	c. 25	c. 23	23	31	—	20	—	—
Näbbets bredd vid näsborrarna	16,5	16,5	19	18,5	18	22,8	18	17	—	—
Näbbnagelns bredd	12	11,5	12	12,4	12,3	12,5	12	11,5	—	—
» längd	17	17	15,5	15,5	18	16	16	15	—	—
Näsborrar	7,8×2,5	8×4	7,5	8	8,5×3,5	9×3	7,5×2	7×2,3	—	—
Vingens längd, direkt	255	253	260	264	260	247	242	257	252	259
Vingbredd	—	—	—	—	—	860	—	—	920	933
Tumvinge	107	102	108	106	96	108	104	102	—	—
Stjert, längd	93	91	90	85	90	80	79	78	85	87
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	—	—	—	—	20	—	—	50	59
Tars	44	45	49	45	45	47	43	44	—	—
Mellantå med klo	63	67	70	70	67	61+8,5	63	61	—	—

dels svarta, kors svartbrunt med rostgrå kanter; övre stjerttäckare svarta; stjertpennor dels grå med gråhvita bräm, nötta, gamla, dels nya, svarta. Bröst och mage brungrå med rostgula spetsbräm; sidor svarta; undre stjerttäckare svarta, de mindre brungrå med rostgrått bräm; slaksida vit och svart. Tumvinge brungrå; handpennor: 2 > 1, spetsar urblekta, brungrå; arm-pennor mörkt gråbruna med hvita kanter; armbågspennor nötta, något ut-vikna, mörkt gråbruna med gråhvita kanter; handtäckare med samma färger; kanttäckare mörkbruna och brungrå.

8. *Hona ung*, 21 maj 1846, Stockholms skärgård.

Huvud ovan svart och brunt med övervägande svarta spetsbräm; ögon-lock vitgrå, svartfläckiga; ögonvrå ovan mörkbrun, nedtill grå med svarta, fläckar; huvudets sidor och övre delen av halsen rostgrå med små mörk-bruna spetsar; nedre delen av framhalsen och krävan rostgrå med svarta, vågformiga band och inblandade hvita, gråbrunt spräckliga fjädrar. Rygg och skulderfjädrar svarta med bruna och olivgrå breda bräm; övre stjert-täckare brunsvarta med gråhvita och rostgrå, smala bräm; stjertpennor mörkt brungrå med gråhvita kanter och nötta spetsar. Bröst framtill hvitt, brungrå-spräckligt, baktill och mage gråbruna med svartgrå, svaga tvärband; sidor bruna med stora, breda svarta fläckar och inblandade brungrå fjädrar med hvita kanter; undre stjerttäckare grå med gråsvarta tvärband och rosthvitt bräm; slaksida gråsvart med hvitt och rostgrått bräm. Vingar likna den

föregåendes, men fjädrarna äro mindre nötta. Fötter svarta och bruna; klor svarta.

9. *Hane, ung*, 8 november 1864, Göta elv, 1/4 mil N. om Göteborg. Näbb rödgrått; svalg rödhvitt. Iris mörkbrun. Fötter rostgrå, simhud svart. Enl. MALM.

10. *Hane, ung*, 25 februari 1865, Kalvsund utanför Göteborg. Pannknöl halv vuxen. Enl. MALM.

Ägg. De sägas vara mindre än dem av *Som. mollissima*, men av samma form och färg. De nedan nämnda 1, 2, falla inom variationen för den av *S. moll.* från Island, se ovan.

1. 1868, Grönland, MÖESCHLER. Grågrönt.
2. Spetsbergen, NORDENSKIÖLD. Gröngrått.

<i>M</i>	1	2
Äggets längd	72,3	70,4
» bredd	49	47,5
» spets	23,3	22,9
» reducerade längd	1,48	1,48
» rektangel	3543	3344

Ägg: Grönland, variera mycket: 70×47, 57×44, 81×51; hava mera glans än Ej-derns, COLLIN.

Häckar i Grönlands nordliga trakter, drar om hösten till dess sydliga, som han icke lemnar om vintern, FABRICIUS, 1780. Var talrik, SABINE, 1826. Av 40 st., skjutna i dec.—febr., hade 39 kvar sin näbbknöl, FABER. Knölen förminskas väl under vintern, men försvinner ej. Från Nanortalik erhöill jag 2 gamla hanar, skjutna i febr., den ene med betydlig, den andra utan näbbknöl, se ovan. Fogeln ätes gerna, och knölen äts rå. Erhållen vid Godhavn, WALKER, 1860. Erhållen i övergång till full dräkt d. $\frac{1}{3}$ 1847, SCHLEGEL, 1866. Träffades vid Fredrikshaab, WALKER, 1860.

På Island ganska sällsynt. FABER träffade en gång ett par häckande på Vidöe bland tusentals Ejdrar under somrarna 1819 och 1820, men ej mer sedan hanen blivit fångad, FABER. Den $\frac{1}{2}$ sistnämnda år drev en död hane i land. Folket sade, att när Ejdern blev mycket gammal, fick han en näbbknöl och kallades då Ædor kóngr, Ejderkung, hvilket visade, att fogeln var bekant för isländarna, fastän åsigten om den för övrigt tydligen var oriktig.

Till Färöarna kommer han mycket sällan. H. C. MÜLLER, 1862, hade allenast sett en enda. Sommaren 1859 uppehöll sig en enda vid Hestö, och man trodde säkert, att den hade parat sig med en Ejder. Sommaren 1860 fick MÜLLER en hane, som nog hade blivit vingskjuten; han förtärde gerna både säd och fisk, men dog efter 14 dygn.

Träffades i Isfjorden av S. LOVÉN 1837; i Bellsund av SUNDEVALL, som träffade flere honor och yngre hanar omkring d. $\frac{1}{8}$ 1838, av NORDENSKIÖLD, 1858, ej allmän. Häckar ingalunda allmänt på Spetsbergen. MALMGREN påstår 1863, att Ejdern icke häckar på Spetsbergens kuster ovanom 79,5° och träffades icke en gång under hela resan. BEECHEYS uppgift 1818, att den skulle vara allmän, beror helt säkert på en förvexling med Ejdern. Är sällsyntare än

F. moll., v. HEUGLIN, 1871. På Beeren Eiland honor och unga foglar d. $\frac{18, 19}{6}$ flockvis, men endast 2—3 gamla hanar. På Dundö, Tusenöarna och i Storfjorden, v. HEUGLIN, 1871. Häckade 1873, men icke 1858 och 1864, på Axels öar i Bellsund i ringa antal bland Ejder.

Han har ej blivit funnen häckande i Skandinavien. Finnes å Finmarkens och Nordlandens kuster om vintern; sydligare ensamma individer, såsom vid Helgeland, Trondhem, Grimstad, Hvalöarna, BARTH, COLLETT, 1868, m. fl. Kommer till det inre av Varangerfjorden i stora, täta flockar efter medlet av okt. och drager hit och dit, sökande föda. De unga komma i början av okt.; häckar ej här, SCHRADER, 1853; erhållen härifrån, SCHLEGEL, 1866. SOMMERFELT i Næsseby säger 1861, att den finnes här endast i ringa antal, hvilket dock vederlägges av andra uppgifter. I sundet vid Tromsö komma somliga år i jan. och febr. tusental i täta flockar och äro skyggare än Ejdern, de lemnade 1876 kusten av Varangerfjorden i juni; en hade förtärt en *Agonus cataphractus* om 150 m.m., COLLETT, 1866—77, och enl. meddel. 1879 av NORDVI. Flere hanar sågos bland Ejder sittande på ett skär i Malströmen; var känd av fiskare, hvilka omtalade Vild Ejder, som var gammal fogel, som ej fortplantade sig, BOIE, 1822; troligtvis var detta även ifrågavarande art, som ej fortplantade sig på platsen. Erhållen vid Trondhem, kallas Erkonge, RASCH, 1838. Visar sig i okt.—apr., men fortplantar sig ej, BARTH, 1869.

Uti Norrland sällsynt, enl. LINNÉ, 1761; i Mus. Adolph. Frieder. 1764 omtalas båda könen, hanen med 7 par stjertpennor, honan med 6 par. Träffad i Gevle(?), HARTMAN, 1859. I Stockholms skärgård på de yttersta skären sällsynt, bortflyttar sedan isen gått bort. Förtär musslor, ÖDMANN. Å Mörkö högst sällsynt, kallas Kam-Gudunge, EKSTRÖM, 1828. Förekom med Ejder i skärgården och fälades någon gång för utlagda ådvettar, EKSTRÖM,

1832. En hane erhöills vid Sandhamn i april 1880, enl. meddel. av STENSTRÖM; träffad här i mars, april, maj. Torgförd i Stockholm, enl. meddel. av LUNDBORG. I Nyköpingstrakten mycket sällsynt, 2 hanar samt en äldre och en yngre hona skjutna av G. LUNDQUIST, 1864. I Södermanlands skärgård flere erhållna; i maj, d. $\frac{10}{12}$, 1863 vid Hartsö, SUNDSTRÖM. Mycket sällsynt i Östergötlands yttre skärgård under stränga vintrar, LUNDBORG, 1864. Erhållen i Bråviken, v. YHLEN, och en vid Kettilö 1882, enligt LÖNNBERG. Honan har ej blivit tillvaratagen. Kamgudingen, som den i Norrköpingstrakten kallas, är mera känd och förekommer något oftare än Alförrädaren. Tvenne hanar skötos vid Lindöja i Jonsbergs socken 1852.

Erhölls i juni 1861 nära Kylley hamn, der den uppehöll sig bland Ejder, KOLMODIN, 1871. I Kalmarsund skötos 4 st. i april, LUNDBORG, NILSSON, TISELIUS.

I Bohuslän erhållen 3 gånger, MALM, se ovan.

En gammal hona erhöills vid Jordberga, S. Skåne, 1856, enl. meddel. av EURENIUS. En jägare, som såg denna art på Ystads museum, försäkrade, att han sett tvenne foglar av samma art, sittande på stranden en mil från Ystad, enl. meddel. av N. BRUZELIUS, som ej erhållit den från Skåne.

En ung hane erhöills i fisknät i Öresund d. $\frac{19}{4}$ 1849, KJÆRBÖLLING. Utanför Sæby i Vendsyssel erhållen d. $\frac{2}{2}$ 1853, COLLIN. Förekommer stundom i Öresund bland annan Ejder och säljes hos vildthandlare i Köpenhamn, KJÆRBÖLLING, 1850. År 1865 i medlet av febr. erhöills vid Kallundborg en ung hane, och den $\frac{30}{3}$ träffades en gammal hona hos en vildthandlare i Köpenhamn, FISCHER, 1869. Mycket sällan i Hertigdömena, synes knappt hava träffats der, ROHWEDER, 1875.

En ung hane erhållen på Helgoland d. $\frac{11}{1}$ 1879; ej då erhållen

under 40 år, dessförinnan endast en hona tillvaratagen, GÆTKE, 1879. På Nordsjön, RATZEBURG i brev till E. v. HOMEYER.

I Finland träffas han vid Ishavskusten, vid Finska viken oftast hanar om våren i senare hälften av maj och första av juni; honor mera sällan iakttagna, enl. PALMÉN, 1873. I trakten av Helsingfors sällsynt, under 15 år erhöillos 3 par, M. v. WRIGHT, 1847. Erhållen i Finland d. $\frac{7}{6}$ 1852, hane i full dräkt, SCHLEGEL, 1866. På Åland om våren talrikare än i Stockholms skärgård, ÖDMANN, 1792. Erhållen d. $\frac{16}{5}$ 1853, PALMÉN. I Östersjöprovinserna vid Mitau en gång, SEIDLITZ, 1860; står i museet, antagligen härifrån, RUSSOW, 1880. Kurland, GOEBEL, 1872.

'Häckar' på Kaninhalvön, SEEBOHM, 1882. På N. Semlja på nordkusten, BRANDT, 1838. Häckar, v. BAER; allmän i stora skaror, v. HEUGLIN. I Matthew's straits sågos d. $\frac{6}{8}$ åtskilliga små flockar, alla unga, fullvuxna hanar med vingarna i ruggning, så att de ej kunde flyga. De döko deremot utmärkt och voro svåra att skjuta, GILLET, 1870. Nov. Semlja och Waigats, häckar mindre talrikt. Å N. Semlja sällsyntare och synes häcka tidigare än Ejdern, v. HEUGLIN, 1872. Finnes i större mängd än i Grönland och på Spetsbergen. Äggen äro något mindre och mera höggröna än Ejderns, och de skola vara smakligare, NORDENSKIÖLD, 1880. På Ishavskusten isynnerhet talrik omkring den klippiga udden Jalmal vid Obviken och vid Lenas mynning. Flyttar om våren flockvis över Kamtschatka, der en del kvarstannar, PALLAS. Erhållen vid Gol-cheek-a, skall häcka talrikt bland den vanliga Ejdern på en större ö i By-der-at-sker-y-viken, SEEBOHM, 1879. I Taimyrhavet mycket orädd, flyttar ej åt S., utan åt Ö. eller V., sökande öppet vatten, v. MIDDENDORFF. Häckar vid Taimyrfloden och Boganida; särskildt iakttagen vid Olu-tora, Karaga, Lopatha och Kurilerna, PALLAS. Drog d. $\frac{6}{8}$ till Boga-

nida, 70° n. br.; d. $\frac{16}{8}$ vid Taimyr, 73 $\frac{3}{4}$ °; d. $\frac{25}{8}$ fans bo med friska ägg, d. $\frac{24}{8}$ dunungar; under första hälften av aug. simmade modern med ungar nedåt floden. Den $\frac{17}{8}$ iakttogos hanar i flockar om 3—14 st., v. MIDDENDORFF, BALDAMUS, 1853. I Kamtschatka, STELLER, PALLAS.

Träffad vid Danzig d. $\frac{11}{8}$ 1844, BÖCK, 1851,-81. NÖ. Tyskland, på Rügen?, vid Usedom i mars, Greifswald, NAUMANN. Vid Usedom erhöles d. $\frac{28}{8}$ 1853 en, MÜNTER, 1853. En hane erhållen vid ön Ruden för flere år sedan, QUISTORP, 1858.

Träffad på Orken-öarna, GOULD, 1832. BENICKEN tvivlade 1824 på, att den var talrik på Orken- och Shetlandsöarna. På Shetlandsöarna årligen under flyttning, enl. EDMONDSTON. På Orkaderna, enligt BULLOCK, häckande(?), MONTAGU. Besöker S:t Kilda, två par sågos, C. DIXON, 1885. En erhållen på Irland vid Kingstown, nära Dublin, d. $\frac{16}{8}$ 1837; den hade varit åtföljd av 2 andra; för övrigt omtalad från kusten av Kerry, vintern 1843, och 1845—46, d. $\frac{11}{8}$ 1850 i Belfast bay. På Skotlands kust ej funnen, JARDINE, 1843. I Storbritannien mycket sällsynt. På Suffolks kust skall en hava träffats, JARDINE, Norfolk, PALMÉN.

Mycket sällsynt vid Belgiens kust, Artois, Picardie; endast unga visa sig vid frost, DE SELYS, 1842.

I Frankrike högst sällsynt, en gång anträffad vid Boulogne-sur-mer.

Träffad i Kina, SWINHÖE, 1863.

I det nordligaste Amerika häckar hon ej vid havet, utan på något avstånd derifrån, dock så att hon kan flyga regelbundet dit för att hemta sin föda. Läger vanligtvis 5, stundom 8 ägg, enl. KANE, v. MÜLLER, 1856. I Hudsons bay, BLAKISTON, 1863. Erhöles ej i Smiths sund under hösten 1875, men i slutet av juni 1876 sågos åtskilliga flockar av båda könen, om 10—20 st., nära

Flockey beach, 82° 27' n. br.; häckade vid kusten; färska ägg funnos från d. $\frac{2}{8}$ till medlet av samma månad. Erhållen vid Thank-God-harbour, 81° 38' n. br., i juli 1876, FEILDEN, 1877. Erhållen på Labrador, SCHLEGEL, 1866. Träffad i Wellington canals, CORMICK, enl. PETERM. Mitth. och ett referat 1855. Söderut under stränga vintrar till New Jersey. I det inre av landet till sjön Erie, COUES, 1874. Till Kurilerna komma de även om våren från Amerika med drivis, PALLAS. På Aleuterna talrik om vintern, några häcka; på Alaska sällsynt, vid Cap Barrow i stora flockar; mycket sällsynt på Cap Wankarem och Wrangels ö, MATSCHIE, ZIEMER, 1885.

Näbbknölen hos hanen utgöres dels av en uppdrivning av överkäksbenen, dels och till största delen av hud och underliggande vävnad, MARSHALL, v. MARTENS.

Lever utom vid fortplantningstiden flockvis, men till sydligare trakter följer han vanligtvis Ejdern, men är då ej så talrik som denna. Liknar till sitt levnadssätt Ejdern, men häckar icke så långt söder ut. Övervintrar i nordligaste Europa. Är icke någon flyttfogel, utan en oceanisk fogel, som endast går i land under fortplantningstiden. Vandrar ej längs kusten, v. HEUGLIN, 1881. Dyker vanligtvis under 6—7 minuter och kan dyka till inemot 400 fots djup och stanna under vattnet 9 minuter, men synes då vara utmattad, HOLBÖLL, 1843.

Födan utgöres av mollusker av hvarjehanda slag, isynnerhet tvåskaliga, efter hvilka han dyker till havsbotten. ÖDMANN fann honom hava förtärt musslor. På Grönland förtär han Krabbor, Aktinier, Ofiurer, och unga foglar: Sjöborrar och Amfipoder, fiskrom, men icke fisk, HOLBÖLL. En, erhållen d. $\frac{11}{8}$ 1850 i Belfast bay, Irland, hade i magen återstoder av krustacéer och mollusker, en *Inachus*

av medelmåttig storlek, *Portunus arcuatus*, *Nucula margaritacea* och en liten *Buccinum undatum*.

Häckar på samma sätt som *A. mollissima*, på klippor och öar; boet beredes med dun likasom Ejderens, PALLAS. Såsom vi sett, häckar hon icke hos oss.

En av dess förnämsta fiender är Fjellräven, hvilket ock gör, att fogeln isynnerhet väljer till häckplats ställen, som icke besökas av denne.

Jagas på Grönland med kastspjut. Köttet kokt ansågs, enl. FABRICIUS, förträffligt; näbbknölen åts rå och var utmärkt. Skinnet var förträffligt att bära närmast kroppen.

Parasiter okända.

Edderfugl EGEDE, Grönl. 1741, 52, part.

The Grey-headed Duck EDW., Nat. Hist. Birds III 1750, 154.

Anas freti Hudsonis BRISS., Orn. VI, 1760, 365; ed. 1763 II, 458.

Anser lanuginosus BRISS., Orn. VI 1760, 492.

Anas spectabilis L., S.N. X 1761, 123; Fn. II 1761, 39; Mus. Ad. Frider. II 1764, 25; S.N. XII, 1766, 195. PH. MÜLL., L. S. II, 1773, 280. MÜLL., Prodr. 1776, 13. PALL., BALD., V 1776, 36. PALL., Sp. Z. VI, 34; Zoogr. II 1811, 236. FABR., Fn. 1780, 63. BERG., Tal. 1787, 19. GM., L. S.N. 1788, 507. ÖDM., Wermdö 1792, 631. GRILL, Tal, Söderfors, 1796, 30. LATH., Ind. II 1790, 845 n. 6. LATH., B. III II 1798, 411; IV II 1812, 508. RETZ., Fn. 1800, 111. CUV., R. A. 1817, 534. SAB., Trans. L. S. XII 1819, 553; Isis 1826, 99. TEMM., Man. II (1820) 851; IV 1840, 541. NILSS., Orn. 1821, 202. FABER, Prodr. 1822, 67; Isis 1824, 793; Hochn. Vög. 1826, 2, 10 etc. MEYER, Tasch. III 1822, 227. EDM., Mem. Wern. Soc. 1823, 274. BENICKEN, Isis 1824, 889. EKSTR., Mörkö 1828, 35; Tidskr. f. Jäg. 1832, 204. NAUM., V. D. XII 1844, 285. SCHLEG., Rev. 1844, CXVI. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384; Öfv. V. A. F. 1874, n. 3, 25. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 55; Danm. Fugl. 1852, 387. v. MIDD., Isep. 1855, 78. LLOYD, Anteckn. II 1855, 191. QUIST., N-a 1858, 50. SOMM., Öfv. V. A. F. 1861, 74, 88. A. & K. MÜLL., Z. G. 1867, 14.

Bering Goose LATH., Syn. III 1785, 465.

Le Canard à tête grise BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 284.

Bering Duck Arct. Z. LATH., l. c.

Anas Beringi GM., L. S. N. 1788, 508; LATH., Ind. II 1790, 843; LATH., B. III II 1798, 404; IV II 1812, 507.

Somateria spectabilis 'LEACH, Cat. 1816'. BOIE, Reise 1822, 227; Isis 1822, 564; 1826, 980. STEPH., Shaw Gen. Z. XII 1824, 229. SCHWAINS., RICH., Fn. B. A. 1831, 447. GOULD, P. Z. S. 1832, 189. EYT., Anat. 1838, 148. KEYS., BL., Wirb. E. 1840 n. 404. HOLB., Kröy. Tidsskr. 1842-3, 278, 448; Übers. v. PAULS. 1846, 68, 75. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843), 171. MALM, Kröy. Tidsskr. 1844, 210. THOMPS., Irel. III 1851, 116. v. MIDD., Reise II II 1851, 233. BALD., N-a 1853, 437-8. MÜLL., J.f.O. 1856, 305 (eft. KANE). K.-WARTH., J.f.O. 1860; Orn. Ges. 39. REINH., Ibis 1861, 14. H. C. MÜLL., Vid. Meddel. 1862, 33. MALMGR., Öfv. V. A. F. 1863, 109; 1864, 401. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 102. LINDQ., l. c. 216. SUNDSTR., l. c. 47. NEWT., J.f.O. 1865, 209. COLLETT, Hvalø. 1866, 43; Vid. S. Forh. 1868, 181; N. Mag. f. Nat. (1873-77) 1877, 203. MÄKL., Fogel. Ordn. 1867, 96. DEGL., G., Orn. II 1867, 557. BORGGR., Nordd. 1869, 131. GILL., Ibis 1870, 309. A. FRITSCH, V. E. 1870, 438. v. HEUGL., J.f.O. 1871, 88; Ibis 1872, 63. E. v. MART., Z. G. 1872, 210, eft. W. MARSHALL. HARTING, P. Z. S. 1871, 118. SH., DRESS., B. E. IV. COUES, Key to N. A. B. 1872, 293; B. of N. W. 1874, 581. PALM., Fogl. Flytt. 1874, 37, 41 etc.; Zugstr. 1876, 50 etc. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 20. MALM, Fn. 1877, 357. RUSS., Orn. 1880, 183. E. v. HOM., Wand. 1881, 58, 89, 99, 101, 110, 123, 157, 201-2. MATSCHIE, ZIEMER, J.f.O. 1885, 192.

Platypus spectabilis BREHM, Eur. Vög. 1823, 809; Isis 1826 II 983 + *P. Altensteini*. BÖCK, Ber. 1851, 21; v. HOM. Briefe 1881, 293, *An. s.*

Fuligula spectabilis BONAP., Ann. Lyc. N.-York II 1826, 389. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 384. I. AV STRÖM, S. Fogl. 1839, 78. AUDUB., Syn. 1839, 581. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 143. M. v. WR., Vet. Soc. Acta II, 1846, 751; 1847, 56. BRANDT, Mem. Ac. St. Pet. VI 1849, 5. BARTH, N. Mag. f. Nat. VIII 1855, 63; Norg. Fuglev. 1881, 69. NILSS., Fn. II 1858, 491. HARTM., Bidr. 1859, 19. KOLM., Gotl. F. 1871, 14. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 438.

Praktejder G. LUNDQVIST, Jägarf. Tidskr. 1864, 218.

238. ALFÖRRÄDARE, *Fuligula Stelleri* (PALL.).*Fulix stelleri*. Pl. LXIII, fig. 1, 2.

Näbb rakt, kort, trubbigt, framåt lätt nedböjdt; nagelns bredd 9—11 m.m.; spegel mörkblå, ram fram- och baktill hvit; fötter liksom näbb blygrå.

1. *Hane gammal*, mars 1855, Landsort.

Näbb avsmalnande, mörkt grågrönt, nagel bred, ej skjutande nedom käkkanten, baktill med otydlig gränsrand, gröngul; näbbås vid roten platt, framåt kullrig, framom näsåsen föga nedtryckt. Käkkant S-formig, inböjd, överkåkens lameller korta, underkåkens nagel bred, grå, käkrot hög. Pannvinkel nära rät, munvinklar uppdragna. Näsborrar ovala. Iris 'brun'. Huvud ovan hvitt, pannan nära näbbroten grönhvitt, strimmig; ögontrakt och ögonlock svarta; ögonvrå hvit, upptill ljusgrön utom vid ögat och näbbroten, huvudets sidor för övrigt hvita; ansigtsrand båg böjd; haka svartblå, framtill brunsvart. Hals hvit, kräva gulbrun; nacke med föga förlängda fjädrar, ljusgrön nedtill med en svartblå fläck vid hvardera sidan; halsband svartblått, bredt, på strupen förenadt med hakans blå teckning. Rygg svart, skulderfjädrar långa, hängande, med utfan mörkblått, bredt och infan smalt hvitt, de inre hvita och svarta; kors och övre stjärtäckare blåsvarta. Stjert avrundad, något tillspetsad; stjärt pennor 7 par, brunsvarta, tillspetsade. Bröst brunt med svaga, svarta tvärband, baktill mörkbrunt; sidor nedtill rostgula, upptill rosthvita, framtill med en liten blåsvart fläck; mage och undre stjärtäckare brunsvarta; slaksida blåsvart. Vingar spetsiga, tumvinge med 4 fjädrar, svartbruna, handpennor 10: 1 föga $> 2 > 3$, svartbruna, armpennor 10: 1—3 svarta med hvitt spetsbräm, 4—10 utfan blåviolett, infan svartbrunt, spetsar hvita. Spegel mörkt blåviolett, ram av en främre fläck och ett bakre band, båda hvita, nedtill svart; armbågspennor 6: 1 = innersta handpennan, 1—4 nedböjda, hvita, utfanets brämtrakt mörkt blåviolett, 5 svart med spolstreck och spetsfläck hvita, 6 svart med hvita brämtrakter, utom vid spetsen; överarmpennor hvita, infanets spoltrakt svart; handtäckare svartbruna, de små med rostgula spetskanter; armtäckare hvita, de mellersta hvita, några av de innersta och yttersta med grå spetskanter; kanttäckare hvita; undre handtäckare grå, de inre med hvitt inbräm; undre armtäckare hvita och grå, de mellersta hvita; undre kanttäckare svartbruna med hvitt bräm; undre överarmtäckare hvita med gråbruna spolar. Vadtäckare lika med sidorna; skenben fjäderklädd till hället. Tars framtill med små sköldar; tarssula nätteknad; tår: 4 obetydligt större än

3 $>$ 2 $>$ 1, den yttre simhuden något urringad, simhinnan å 1 bred, när klospetsen och marken; klor gråsvarta, spetsen grå, å 3 bred.

2. *Hane, gammal, ren vårdragt*, 10 maj, Nämdö.

Liknar föregående. Nagel gulgrå, tydligen begränsad. Pannan nedtill ljusgrön, nederst med ett hvitt, smalt band. Den gröna nacktofsen utåt mörkgrön. Kors och övre stjärtäckare samt stjärt pennornas utfan mörkblå. Tumvinge svart, 1 med hvit utkant, 2 med hvitt utbräm, 3 och 4 mest hvita, i spoltrakterna svartgrå. Mage och undre stjärtäckare svartblå.

3. *Hane, gammal*, 18 maj 1877, Näseby, Varangerfjorden, NORDVI.

Liknar huvudsakligen nr 1.

4. *Hane, gammal*, 1858, Varangerfjorden, COLLETT.

Liknar föregående.

5. *Hona, gammal*, vintern 1862-63, Misterhult, SCHEUTZ.

Näbbnagel begränsad, baktill svart, framtill brungrå. Iris brun. Huvud ovan mörkbrunt; huvudets sidor mörkbruna med svaga rostgrå tvärband; haka mörkbrun. Hals mörkbrun; kräva brun med svarta, breda tvärband; nacke och halsrygg mörkbruna utan förlängda fjädrar. Rygg svart framtill med bruna, avbrutna bräm, baktill med rostgrå spetskanter; skulderfjädrar svarta med mörkbruna spetsbräm, några med hvita spetskanter; kors svart med rostgrå spetskanter; övre stjärtäckare svarta. Stjert grå, brunsvart. Bröst mörkbrunt med rostgrå bräm, baktill med rostgrå spetskanter; sidor mörkbruna med breda spetsbräm; mage mörkbrun med rostgrå spetskanter; undre stjärtäckare svartbruna; slaksida svart med rostbruna spetskanter. Tumvinge brunsvart; handpennor brunsvarta, spolar bruna, 2 med utskuret utfan; armpennor 10: utfan svart, infan grått, spetsbräm å de yttre och spetsfläck i utfan å de inre hvita. Spegel svart, ram fram- och baktill hvit; armbågspennor 6: 1—4 längre än armpennorna, räta; överarmpennor gråsvarta, de inre å spetsen hvita; handtäckare brunsvarta, de små svarta med hvitt bräm; armtäckare grå med hvita spetsar, de mellersta brunsvarta med rostgrå kanter; kanttäckare brunsvarta med hvita kanter, de yttersta blåsvarta med grå kanter.

6. *Hona, gammal*, våren 1838, Helsingfors, M. v. WRIGHT.

Näbbnagel föga begränsad, gråsvart, kant grå. Iris brun. Huvud ovan och nacke med rostgrå tvärband; huvudets sidor med hvitgrå och mörkbruna tvärband och dragning åt rostgrått; haka hvit och rostgrå. Hals mörkbrun med rostgrå tvärband; kräva brun med svartviolettera tvärband, smalare än hos föregående. Rygg svart med rostgrått, smalt spetsbräm; skulderfjädrar svarta med brungrått bräm; kors svart med rostgrått, smalt bräm och sparsamma tvärfläckar; övre stjärtäckare svarta. Stjert brunsvart med fina, hvita utkanter. Bröst brunt med svag violett skiftning, baktill svart-

	N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀	6 ♀	7 ♀	8 ♂ j.	9 ♂ j.	10 ♂ j.	11 ♀ j.
Huvudets längd		c. 91	93	c. 89	—	—	92	—	c. 90	c. 95	—	—
Näbb, längd till pannan		38	36	38,2	39,6	38	39,5	41,5	38	38	37,5	41
» » » munvinkeln		45	45	48,5	49,5	45	47	48	44	45	44	48
» » från spetsen till näsborrarna		26	24,5	26	26	25	27,5	27	26	25,5	25	26
» höjd vid roten		20	18,5	18,3	18	16	18	19	21	19	19	19
» » » näsborrarna		14	13	14	13	14	14,5	14	14,5	—	—	14,5
Gapets bredd		15	16,5	16	16,5	15	15,5	15	14,5	15	17	13
Näbbets bredd vid näsborrarna		14	15	14,6	14,5	14	14	13,4	13,5	14	14	14
» minsta bredd, framtill		11,3	12,5	10,8	12,7	12,5	12,5	12	10,5	12	11,5	13
Näbbnagelns bredd		10	9	—	11	10	10	10,9	10	10	10	10,5
» längd		—	13	—	14	11,5	13	c. 14	12	—	—	c. 13,5
Näsborrar		6×2	5×2	6×2	7×2,5	5,5×1,5	6×1,6	7×2	5,3×1,6	—	5,5×1,5	5,9×2
Vingens längd, direkt		208	212	210	210	198	208	215	199	201	191	197
Tumvinge		83	86	86	87	82	84	85	83	95	79	79
Stjert, längd		88	90	89	92	86	92	92	78	83	76	c. 78
Stjertspets bakom vingspetsarna		c. 45	c. 45	—	—	c. 73	c. 48	—	c. 65	c. 55	c. 60	—
Tars		39	36	39	39	35,5	36	40	36	36	36	35,5
Mellantå med klo		57	55	57	59	54	57	60	58	57	59	57

brunt; mage och undre stjerttäckare mörkbruna med violett skiftning; slaksida mörkbrun med violett skiftning och bruna bräm. Handpennor: 1 = 2. Spegel svartblå, ram fram- och baktill svartblå; armbågspennor 6, utåtböjda, utfan svartblått, brämtrakt mot spetsen vitgrå, infan gråbrunt, 5 och 6 sakna den hvita fläcken; handtäckare brunsvarta; armtäckare svartgrå med hvita spetsar, de mellersta brunsvarta med grå bräm.

7. *Hona, gammal*, 14 april 1877, Varangerfjorden, NORDVI.

Liknar föregående. Haka gråbrun. Rygg svart med hvita, nötta bräm och bruna, smala tvärband. Stjert gråsvart, undertill stålgrå, mage svart. Tumvinge med 3 fjädrar, brunsvarta. Handpennor: 1 nästan = 2. Spegel upptill violettblå, nedtill svart, ram fram- och baktill vit. Undre handtäckare ljusgrå; undre armtäckare grå och hvita ävensom de mellersta; undre kanttäckare mörkbruna med rosthvitt bräm; undre överarmtäckare svarta. Fötter i torrt tillstånd svarta; skenben fjäderklädt till närheten av hälen. Tars med små sköldar, framtill ringlad; tarssula smal; tår: 3 = 4 > 2 > 1; klor svarta, smala, 3 > 4 > 2 > 1.

8. *Hane, ung*, 30 januari 1871, Sandhamn.

Liknar honan. Käkkant grå. Iris brun. Huvud ovan och nacke svartbruna; ögontrakt i botten vit; huvudets sidor mörkt gråbruna; haka mörkbrun. Halsring bred, mörkbrun; kräva brun med svarta, ovala tvärband. Rygg svart med rostbruna spetsbräm; skulderfjädrar mörkbruna, i utfanet till en del mörkblå. Stjert svartblå. Spegel svart; armbågspennor ej nedhängande, å utfanet mörkblå.

9. *Hane, ung*, mars 1838, Landsort.

Liknar den sistnämnde. Ögonlock något hvitt. Nacktofs något märkbar, utåt med svag metallglans. Några skulderfjädrar blå och hvita, föga förlängda. Armbågspennor ej hängande i utfan, något blåvioletta. Stjert svartbrun. Kräva brun med svaga svarta tvärband.

10. *Hona, ung*, 26 februari 1842, Stockholms skärgård.

Huvud och hals enfärgade, mörkbruna. Kräva brun med breda svarta tvärband. Skulderfjädrar svarta. Bröst och sidor svartbruna, brämtrakter åt spetsen mörkbruna. Armbågspennor utåt något blå; armpennor svarta med hvita spetsbräm.

11. *Hane, ung*, GRILL.

Huvud och hals samt undre delar hvita med grå eller rostgrå bräm. Ovan och vingar mest urblekta, gråbruna. Skulderfjädrar till en del blå och hvita; bland de gråbruna övre stjerttäckarne några svartblå. — Troligen straxt före höstruggningen.

	N ^o	1	2
Äggets längd ...		63,5	55
» bredd		42,1	40
» spets		21,4	15
» reducerade längd		1,51	1,37
» rektangel		2173	2200

Ägg blågula: 56×41 & 64×38 m.m. V. MIDDENDORFF. 1) 65×42,5; 2, 3) 64,5×42; 4) 63×40; 5) 57×41 m.m. Nr 3 väger 83 gram. MEVES, 1875.

Ägg. Ovata, något långsträckta, glänsande, gröngrå.

1. 7 juli 1843, Taimyr, v. MIDDENDORFF, BRANDT.
2. 12 juni 1859, Huno, två små öar, 3 mil öster om Jacobselv, ryska gränsen, vid Varangerfjorden, WESTERLUND.

Erhållen på Grönland, REINHARDT, 1881, men mycket sällan.

Besöker Varangerfjorden i stort antal; kommer vanligtvis i slutet av augusti eller början av sept.; de förstkommande äro vanligen unga foglar; ofta flockvis till 60 st. Han förtär huvudsakligen mollusker, som han vid ebb söker bland tång; han dyker väl, är oftast mycket skygg. Flyger i tät flock, så att en gång fälles 5 st. i ett skott. Parade sig i Varangerfjorden d. $\frac{4}{5}$ 1849. Säges följa kusten vid flyttning, men ej flyga över land, SCHRADER, 1853. Häckade vid Petschinka, enl. NORDVI, 1871, och på Vadsö, HEUGLIN, 1871, hvilket icke blivit bekräftadt, utan tvärtom blivit bestridt av MEVES. Erhållen vid Tjotö, STEJNEGER, 1873. I Ö. och V. Finmarken årligen i flockar om vintern, stundom även om sommaren. Erhållen i Varangerfjorden d. $\frac{11}{12}$ 1849, SCHLEGEL, 1866; i Ostfinmarken, RASCH, 1838. I Varangerfjorden i slutet av juni och i juli i små flockar, men inga gamla hanar finnas deribland; om vintern deremot förekomma sådana; häckar ej i Skandinavien eller i närgränsande delar av Ryssland, WOLLEY. Finnes i Östfinmarken, men ej känd såsom häckande, även enl. SOMMERFELT, 1861. Senare säges fogeln häcka vid nämnde fjord av SCHANKE, enl. SHARPE och DRESSER; hvaremot COLLETT, 1877, säger, att han ej häckar. Kommer om hösten, bortflyttar i början av juni; enkla ungfoglar stanna över sommaren, 2 sådana erhöles i juli 1846 i Porsangerfjorden; ej funnen häckande i Norge, enligt meddelande av NORDVI år 1879.

I Sverige träffad i febr. flere gånger 1828 vid Landsort; in-finner sig der några dagar före eller med de förstkommande Al-

foglarna. Erhålles även under den stormiga senhösten, EKSTRÖM, 1829—32. Flere, mest ungfoglar, funnos till salu i Stockholms hamn under den kalla vintern 1838 och i mars 1855. I skärgården erhållen d. $\frac{1}{5}$ 1855, vid Sandhamn d. $\frac{3}{4}$ 1871, SUNDSTRÖM, 1872; se här ovan. Namnet 'Alförrädare' är känt av några skärskyttar, men annars är fogeln så sällsynt, att den erfarnaste skärgårdsjägaren, d:r LUNDQUIST, för några år sedan nämnde, att han icke kunnat förskaffa sig ett enda exemplar, enligt meddel. av LUNDBORG. En gammal hona, skjuten i trakten av Eriksberg i Södermanland, egdes 1840 av Jägmästare STENIUS, och senare har Baron TH. EHRENKRONA fått en dylik från samma trakt. Erhållen i Östergötland, enligt meddelande i brev 1844 från LUNDBORG. En gammal hane skjuten i södra delen av Östgötaskärgården, THUNBERG, 1798; köptes bland Alfoglar i Norrköping d. $\frac{1}{3}$ 1877.

Erhållen på Gotland, THUNBERG, 1798.

Träffad i mars i år vid St. Köpinge, nära åns utlopp i Östersjön, NILSSON. En gammal hona erhöles i Malmö d. $\frac{2}{3}$ 1855, en dylik vid Tommarp d. $\frac{2}{3}$ 1855; vid Trelleborg en gammal hane d. $\frac{1}{2}$ 1855, enl. meddel. av EURENIUS. Skjutes sällan vid Trelleborg; en yngre hane erhållen. Vid Ystad en gammal hona erhållen d. $\frac{2}{3}$ 1871 och d. $\frac{1}{2}$ 1879 en ung hane; dessutom förekom han förr ofta vid Ryinge och Stora Herrestad, men under senare tid ej erhållen i trakten av Ystad, enl. medd. av N. BRUZELIUS. Ej erhållen i det inre av Skåne.

I Danmark om vintern mycket sällsynt. En hane togs i fisknät vintern 1829—30 i Gille leje; vid Helsingör $\frac{1}{4}$ 1849, STENBERG; vid Helsingör d. $\frac{1}{2}$ 1855, BENZON, 1865.

Å Holsteins kuster sällsynt under vintern, ROHWEDER, 1875. Tre eller fyra gånger träffad på Helgoland, GÄTKE, CORDEAUX, 1875.

I Finland sällsynt; stundom i Utsjoki och Enare; vid syd-kusten fåtalig, vanligen träffad om våren, stundom om vintern. Vid Nyborg i aug. 1850 en flock om 30 st., de flesta hanar, som voro skäckiga, i övergångs dräkt, SCHRADER, 1853. Träffad nära Helsingfors, FALCK, och på flere ställen oftast mellan d. $\frac{7}{8}$ och $\frac{26}{5}$, dessutom i jan., april och dec., M. v. WRIGHT, PALMÉN.

Träffad enl. BAER i Petersburgs guvernement, BÜCHNER, 1885. Torgförd i S:t Petersburg, BRANDT, 1880.

På Nov. Semlja sällsyntare än Ejdern, synes häcka tidigare, HEUGLIN, 1872. Vid Taimyrfloden allmänt häckande på tundran i en fördjupning med dunbädd, hade d. $\frac{25}{5}$ bo med 7—9 ägg. Hanen stannar i grannskapet av den ruvande honan, som trycker fast, v. MIDDENDORFF.

På de östra öarna vid Kamtschatkas kuster i synnerhet talrik, MERK. Om vår och höst talrik vid Kamtschatkas kuster och Behrings sund, PALLAS, 1811. En erhållen från Kamtschatka, SCHLEGEL, 1866. Häckar på klippor kolonivis, men går ej in i floderna. På Chyima, en av Kurilerna, BLAKISTON, PRYER, 1878.

I NÖ. Tyskland, Danzig, flere gånger erhållen, såsom d. $\frac{12}{12}$ 1849, $\frac{1}{1}$ 1850, enl. BÖCK, 1850, som hänvisar till tidigare uppgifter om fogeln; träffad vid Königsberg och Pillau minst 10—12 gånger, E. v. HOMMEYER, 1872.

Vid Storbritanniens ostkust om vintern mycket sällsynt. I England träffad 2 gånger, nemligen i Yarmouth d. $\frac{10}{2}$ 1830 och i Yorkshire. Uppgavs även hava d. $\frac{11}{1}$ 1847 träffats i Arran, en uppgift som dock anses mycket osäker, DRESSER.

I Frankrike en gång träffad i febr. 1855 mellan Calais och Boulogne.

Man har tvivlat om, huruvida den förekommit i N. Amerika. Utom äldre uppgifter om dess förekomst i trakten av Behrings

sund har GURNEY erhållit den från NV. kusten. BONAPARTE säger, att den fans der i mängd, hvilket DRESSER ansåg vara överdrivet. Enligt de nyaste underrättelserna häckar han på Aleuterna; N. om S:t Michael sällsynt; häckar på S:t Lawrence; vid Cap Wankarem i flockar om tusenden, MATSCHIE, ZIEMER, 1885.

Till sitt levnadssätt synes den mycket likna Ejdern. Han har sitt förnämsta tillhåll i Asiens ishavstrakter och drager derifrån undan för isen åt N. Stilla oceanen och Europas nordliga hav.

Födan utgöres av mollusker, fiskyngel, krustacéer, sällan vegetabilier. Häckar i nordén, men icke i NV. Europa, på tundra eller på öar och klippor, stundom kolonivis. Bereder sitt bo liksom Ejdern. Under det honan ruvar, håller hanen vakt i grannskapet. Sedan ungarna äro utkläckta, för modern dem i lugna vikar.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus icterodes NITZSCH och (?) *Lipeurus squalidus* [NITZSCH] GRUBE, hvilka båda hava blivit träffade på flere andra Änder m. fl.

Dess inelvsmaskar äro okända, hvadan sådana böra noga eftersökas.

Anas Stelleri PALLAS, 'Spicileg. VI 1765, 35'; Zoogr. II 1811, 238. GM., L. S. N. 1788, 518. LATH., B. III II 1798, 458; IV II 1812, 519. RETZ., Fn. 1800, 133. MEYER, Tasch. III 1822, 229. NILSS., Orn. II 1822, 214. EKSTR., V. A. H. 1829, 87; Tidskr. f. Jäg. 1832, 226. YARRELL, Loudon Mag. 1831, 117. SCHINZ, Eur. Fn. I 1840, 407. SCHLEG., Rev. 1844, CXVI. KJÆRB., N-a 3 H. 1850, 52; Danm. Fugl. 1852, 383. BALD., N-a 1853, 438, 440. SOMMERF., Öfv. V. A. F. 1861, 74, 87. NORDVI, l. c. 1862, 304.

Anas Beringii LATH., Syn. VI, 465; Ind. 1790, 843. GM., L. S. N. 1788, 508.

Anas dispar SPARRM., Mus. Carlss. 1786, Tab. 7, 8. GM., L. S. N. 1788, 535. THUNB., V. A. H. 1798, 178. LATH., Ind. II 1790, 866. TEMM., Man. IV 1840, 547. NAUM., V. D. XII 1844, 240; 1860, 313, v. BALD.

- Anas occidua* SHAW, Nat. Misc. pl. 44. VIEILL., Enc. Méth. I 1823, 130.
Clangula Stelleri BOIE, Isis 1822, 564.
Fuligula dispar STEPH., Shaw Gen. Z. XII 1824, 204. LLOYD, Anteckn. II 1855, 193. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 15.
Fuligula Stelleri BONAP., Synops. 1828, 394. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. MALM, Kröy. Tidsskr. 1844, 210. NILSS., Fn. 1858, 475. BRANDT, Mém. Ac. S:t Petersb. VI 1858, 801. PALMÉN, Finl. Fogl. II 1873, 491; Fogl. Flytt. 1874, 41 etc.; Zugstr. 1876, 50. WEISMANN, Contemp. Rev. XXXIV 1879, 544.
Eniconetta Stelleri EKSTR., Tidskr. f. Jäg. 1832, 226. GRAY, List 1840, 95.
Polysticta Stelleri EYT., Hist. B. 1836, 79; Anat. 1838, 150. MATSCHIE, ZIE-MER, J.f.O. 1885, 191.
Stelleria dispar BONAP., List. 1838, 57; Compt. rend. XLIII, 1856, Sep. 24. STEJNEGER, J.f.O. 1873, 306.
Harelda Stelleri KEYS., BL., Wirb. Eur. 1840, 413. BORGER., Nordd. 1869, 133. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 21.
Somateria Stelleri JERD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 133. NEWT., P. Z. S. 1861, 400. THOMPS., Irel. III 1851, 117. WALL., N-a 1854, 278-9. BENZON, Skand. Naturf. Förh. 1862, 428. SHARPE, DRESS., B. E. II 1871. COUES, Key to N. A. B. 1872, 291; B. of NW. 1874, 580. BÜCHN., J.f.O. 1885, 207.
Heniconetta Stelleri AGASS., Ind. Univ. 1846, 178. MEV., J.f.O. 1875, 433-4.
Platypus Stelleri BÖCK, Ber. 1850, 12.
Somateria dispar E. v. HOM., J.f.O. 1872, 307.
 Stellers and QUEENS., BILLB., Sv. Zool. II II, pl. 162.

239. SVÄRTA, *Fuligula fusca* (L.).

Pl. LXI, fig. 1, 2.

Fjäderklädnaden ovan svart till mörkbrun; å vingen en vit fläck. Längd 488—565 m.m.

♂ > ♀ och med näbbknöl.

Bibehåller här sitt namn Svärta, då LINNÉ m. fl. kallade henne så, då hon bär det i Nerike, Vestergötland, i Södermanlands och Ålands m. fl. skärgårdar, och emedan det är högst vilseledande att låta två arter byta namn.

1. *Hane, gammal*, januari 1876, Ystad, N. BRUZELIUS.

Näbbrot svart, ansväld, sidoansvällningarna baktill fjäderklädda, nagel bred, överkäken baktill utan tydlig gräns, näbbås platt framom näsåsen, som är svart, bred, framåt sluttande. Käkkanter, utom naglarna, svarta, åt munvinklarna och nagel uppdragna, överkäken mycket bredare än underkäken, lameller under och framom näsborrarna nå något nedom käkkanten; underkäken svart, nageln gulröd. Pannranden bågformigt utskuren. Näslock hälvda. Ögon små, iris vitgul. Huvud violett svart; övre ögonlockets kant och undre ögonlock hvita, hvarigenom en halvmånformig fläck, sträckande sig även in på tinningen, bildas; ansigtsrandens sidovinklar nästan räta, spetsen riktad emot näsborrarna. Halsens övre del violett svart, den nedre likasom rygg, skulderfjädrar, kors och övre stjärtäckare svarta. Stjärt avrundad, svart, undertill svartbrun med talrika svaga tvärfårar, å de yttre pennorna otydliga; stjärt pennor 7 par, svarta, spetsiga. Bröst, sidor, mage, undre stjärtäckare och slaksida svarta. Vingar spetsiga, breda, svarta med stor vit fläck, bildad av armpennor och armtäckarnas spetsar; tumvinge med 4 fjädrar och handvinge med dragning åt brunt; handpennor: 1 liten, smal, spetsig; stora 10, spetsiga; armpennor 10, 1 svart, infan med rödvit fläck; 2 spets- och utbräm, spolfläck i infan och utfan åt roten brunsvarta, de övriga hvita, spetskant å 3 dock brunsvart, och infan å 10 mot spetsen svart; armbågspennor 6, svarta, 1—5 > armpennorna, 3:dje längst; överarm-pennor svarta; armtäckare svarta, spetsar hvita, de yttre med hvita fläckar och svart spetsbräm, de mellersta och kantäckare svarta; undre handtäckare brungrå med svaga tvärband, spetsbräm mörkare, infan å några med vitt; undre armtäckare hvita med spetsar, spolar och spoltrakter inåt ljust brungrå, de mellersta, största med samma färger, de övriga och undre kantäckare svartbruna med något mörkare kanter; undre överarmtäckare svartbruna. Fötter utåt cinnoberröda, inåt gulröda, vid lederna svarta; vadtäckare svarta; skenben fjäderbeklädt till närheten av hället. Tars något hoptryckt, sköldar framtill och å den smala tarssulan små; tår 4 > 3 > 2 > 1, simhud svart, å 1 utåt, kant och rot inåt svarta, löper över till infliken å 2, när nära klons spets, bred, dock < 1/2 tåns längd; klor: 3 inåt vidgad, > 2 > 4 > 1, svarta, krökta, spetsiga.

2—4. *Hanar, gamla*, 26 maj 1875, Stockholms skärgård.

Näbb bakom näsborrarna ansväldt, sidoansvällningarna fjäderklädda, näbbets sidor brungula, nagel bred, grågul; näbbåsens bakre hälft svart, derifrån gå svarta, breda streck på sidorna om nageln. Överkäken svart; underkäken svart, med nageln och stundom en mindre främre del av käken röd, näbbrot svart. Övre ögonlockens kant upp- och baktill vit; kind med en halvcirkelformig vit fläck. Magen saknar hvita spetsfläckar hos alla tre

(jemf. NILSS. p. 461). Armpennor 12, hvita [stundom med svart spetsbräm], 11:te med infanet svart, 12 i infanets spets en liten svart fläck. Överarmtäckare med vit spets; undre armtäckare hvita, de övriga med mer eller mindre hvitt.

5, 6. Råå vid Öresund, 19 december 1844.

Näbb svart, framom näsborrarna en ljusare, långsgående fläck. Överkroppsdelar svarta. Fötter kopparröda, baktå längd 21,5 m.m., bredd med simflik 11 m.m.; simhinnor stålgrå.

7. *Hane, gammal*, 26 maj 1876, Öland.

Näbb rödgult, nagel med från näsborrar till sidan av nageln svarta streck; näsås och nästrakt svarta. Överkäkens käkkant och underkäken svarta, denna framtill röd med nagel platt, grå, käkrot ansväld, bred. Pannan framtill tvär. Iris gul; undre ögonlock och tinning med en halvmånformig vit fläck; främre övre delen av ögonvrån brungrå; ansigtsrand framskjutande i en trubbig vinkel mot näsborrarna. Fjäderklädnaden rent svart. Stjert gråsvart; stjertpennor 7 par. Tumvinge med 4 fjädrar svarta, inåt svartbruna; handpennor: 1 liten, smal, jemnbred; stora 10; armpennor 11: 1 infan utom en del av spoltrakten vit, 2—11 hvita, 11 med svart spetsfläck i infan. Spegel vit, ram ovan, under och framtill svart; armbågspennor 7, spetsiga, svarta, 1—5 > armpennorna; armtäckare svarta med hvita spetsar, de yttersta med smutshvita spetsfläckar; kanttäckare svarta med dragning åt brunt; undre armtäckare hvita med smala, svaga, grå, täckta spolband. Fötter gulröda, vid lederna mellan sköldarna svarta, simhud svart, tåflikar gulröda, 1:a tån vid roten svart.

8. *Hona i ruggning*, 26 maj 1775, Stockholms skärgård.

Näbb gråsvart. Ögonvrå med inströdda hvita fjädrar; ögontrakten vit; övre delar svartbruna med grått bräm; nya fjädrar svartbruna. Stjert med dels svarta, dels grå fjädrar. Bröst och mage gråbruna med hvita fjäderspetsar. Fötter rödgrå.

9. *Hona*, 26 maj, Mörkö.

Panna och ögonvrå framtill mörkbruna med hvitt bräm; örontrakt med liten vit fläck. Rygg och skulderfjädrar brunsvarta med vitgrått bräm. Bröst, sidor och mage mörkbruna med inblandade hvita fläckar.

10. *Hona*, 13 juni 1876.

Näbb med nagel svart, undertill grått och rödbrunfläckigt. Huvud ovan svart med svag violett skiftning; undre ögonlock grå; ansigtsranden obetydligt gråbrun. Hals svart, nedtill brunsvart med vitgrått spetsbräm; kråva brunsvart, dels med, dels utan gråhvita spetskanter. Rygg och skulderfjädrar brunsvarta med grå bräm och få inblandade svarta, nya enfärgade; kors brunsvart; övre stjärttäckare svarta, de flesta med grå spetsar. Stjert

avrundad; stjertpennor 7 par, gråsvarta, spetsar gråhvita, spolar svarta, nya, knappt nötta. Bröst hvitt med grå och gråsvarta, oregelbundna fläckar; sidor brunsvarta med grå spetsbräm; mage dels med svarta enfärgade fjädrar, dels med brungrå med vitgrått bräm; undre stjärttäckare och slaksida brunsvarta, till en del med grå spetsbräm. Vingar svartbruna med vit spegel; tumvinge med 4 fjädrar, svartbruna med bleka kanter; handpennor: 1 > 2 > 3, spetskanter något bleka, men föga nötta; armpennor: endast de yttersta med brungrå spetskanter; armbågspennor nötta, de mellersta med grå spetsbräm. Fötter bruna, vid lederna brunsvarta; simhud svart, vid tårna brun.

11. *Hona, i ruggning*, 13 juni 1876, Stockholms skärgård.

Näbb utan knöl, ovan svart, undertill svart och rött. Huvud ovan brunsvart, panna nedtill gråbrun och svartfläckig; huvudets sidor svarta och svartbruna, fläcktals med den hvita bottenfärgen genomskinande. Hals ovan brunsvart, nedtill svart av nya fjädrar med inblandade mörkgrå med gråhvita spetsar; kråvans fjädrar mörkgrå och få gråsvarta, bådadera med hvitt spetsbräm. Rygg och skulderfjädrar dels svarta, dels svartbruna med bleka kanter och spetsar; kors svartbrunt; övre stjärttäckare svarta, nya, få gamla svartgråbruna med nötta gråhvita spetsbräm. Stjert till största delen urblekt och nött; stjertpennor 7 par, endast 6:te och 7:de på ena sidan svarta, nya. Bröst mörkgrått med hvitt bräm; sidor brunsvarta, till en del med blekare bräm; mage och undre stjärttäckare mörkt brungrå med inblandade svarta nya fjädrar. Vingar brunsvarta och svartbruna med vit spegel; tumvinge med 4 fjädrar svartbruna med bleka spetsar, gamla; handpennor brunsvarta med bleka små spetskanter; armpennor 11, 1 med vit fläck i utfan, infan hvitt, 2 vit med svartgrå fläck i utfan, 3—10 hvita, 11 vit med gråsvart spets; armbågspennor svartbruna, spetsar bleka, nötta; de mellersta undre armtäckarna svartbruna med brungrå, bleka spetsar.

12. *Hona*, 22 augusti, Hinderö vid Luleå, J. WAHLBERG.

Ögonvrå och tinning med stora hvita fläckar. Kråva, rygg, skulderfjädrar, kors, övre stjärttäckare, bröst, sidor och de mellersta armtäckarna mörkbruna med vitgrått bräm.

13. *Dundrägt, nykläckt, hane*, 11 juli, Furillen, MEVES. Riksm.

Näbb mörkt gråblått, i torrt tillstånd gråsvart. Käkkant delvis blågrå. Iris 'brungrå'. Huvud ovan gråsvart till munvinkel och örontrakt; kindtrakt, haka och framhals upptill hvita; kråva mörkgrå; nacke och halsrygg gråsvarta. Rygg och kors gråsvart med 2 par små fläckar. Bröst och mage hvita. Fötter olivbruna, inåt rödaktiga eller blyfärgade.

14. *Dundrägt, nykläckt, hona*, samma tid och ställe, lik den förra, mindre.

15. *Unge*, 27 augusti 1876, Varangerfjorden, NORDVI.

Liknar n:r 16. Bröstets främre del med bredt, hvitt bräm, bakåt försvinnande.

16. *Unge*, 28 augusti, Luleå.

Panna och ögonvrå brungrå, huvudets sidor ned- och baktill hvita och grå; utväxande skulderfjädrar, handpennor, stjärtspennor, bröst och sidor alla mörkbruna, bröstet med små hvita spetskanter.

17. *Årsunge, hane*, 26 oktober, Gevle.

Iris 'hvit'. Huvud ovan svart; ögonvrå vitbrun; örontrakt med vit fläck. Kräva brunsvart. Rygg, skulderfjädrar, kors och övre stjärtäckare svarta. Bröst med mörkbruna spol- och hvita brämtrakter, åt sidorna endast hvitt bräm; sidor mörkbruna; de mellersta armtäckarna svarta.

18. *Hane, ung*, 5 januari 1876, Ystad, N. BRUZELIUS.

Näbb svart, utan ansvällning, nagel stor, bildar baktill en trubbig vinkel; näbbås vid roten bred, jemn, framom den framåt sluttande näsåsen nedtryckt. Käkkant baktill rät, överkäkens framåt uppstigande, vid nageln utskuren, underkäkens framtill uppstigande. Pannvinkel avrundad; ansigtsrand bildar en trubbig och mot näsborrarna riktad vinkel. Näsborrar höga, ovala, framom ansigtsranden, näslock naket, sluttande. Huvud ovan brunsvart, panna gråbrun; ögonvrå med stor gråvit fläck; huvudets sidor brunsvarta, men örontrakten med inströdda hvita fjädrar, av hvilka somliga hava svart spetsbräm; haka brunsvart, framtill gråbrun. Hals svartbrun; kräva svartbrun med hvitt bräm. Rygg, skulderfjädrar, kors och övre stjärtäckare svartbruna. Stjert svartbrun med svarta spolar, avrundad, undertill svartgrå; stjärtspennor 6 par. Bröst svartgrått med breda hvita bräm; sidor svartbruna; mage svartbrun, framtill med smala hvita spetskanter; undre stjärtäckare och slaksida svartbruna. Vingar, spetsiga, breda svartbruna med en vit fläck, bildad av armpennorna; tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: stora 10, undertill svartgrå, spolar svarta; armpennor 13, 1 i spetsen svartgrå, utfan svart, infan hvitt, 2—11 hvita, rot grå, spets å 2—4 i utfan, å 11 i infan svartbruna, spetskanter å 12 och 13 svarta, 13 spetsig, i infan å 2—10 och i utfan å 10 grå; armbågspennor 4, brunsvarta, spetsiga, 1 > armpennorna; överarmspennor svarta; handtäckare, även de små, svartbruna; armtäckare brunsvarta med hvita fläckar vid spetsarna, även de övriga svartbruna; undre handtäckare grå; undre armtäckare grå med hvita spetsar, de mellersta grå och hvita med brungrå spolstreck, de mindre gråbruna, av dessa de bakre med hvitt bräm; undre kanttäckare och överarmtäckare gråbruna. Fötter mörkt blygrå, der benen finnas med dragning åt brunt; vadtäckare svartbruna; skenben fjäderbeklädt till närheten av hället. Tars hoptryckt,

med små sköldar framtill och å tarssulan; tår 4 > 2 > 3 > 1, simhud gråsvart, å 1 bred, när klospetsen; klor svarta, 3 bred, > 2 > 4 > 1.

19. *Hane, ung, i vårruggning*, 25 maj 1875, Stockholms skärgård.

Näbb mörkt blygrått. Huvud med gråbruna och svarta fjädrar, men huvudets sida med inströdda bruna och hvita fjädrar och med en stor köttfärgad fläck. Hals gråbrun och svart. Framrygg och skulderfjädrar dels svarta, dels bruna. Stjärtspennor 7 par: 1, 4 och 7 svarta, de övriga grå med ljusare avnötta spetsar. Bröstets fjädrar hvita med svarta fläckar; sidor svarta och bruna; mage brun, gumpfjädrar och undre stjärtäckare dels bruna, dels svarta. Handpennor: stora 10, svartbruna; armpennor 12, hvita med svart spets; armbågspennor 5, svarta; armtäckare svarta med hvita spetsar, de mellersta och kanttäckare bruna; undre handtäckare ljus stålgrå; undre armtäckare stålgrå med hvita spetsar. Fötter gråröda; vadtäckare svarta och bruna; simhud svart.

20. *Ung*, 13 juni 1876, Stockholms skärgård.

Liknar n:r 21.

21. *Hane, ung, övergångsdrägt*, 13 juni 1876, Stockholms skärgård.

Näbb gulbrunt, spets brun, men delvis svart; näbbås svart, näsås bred. Överkäakens kant svart, utbredd; underkäken grå, svartflammig, nagel platt, gul, framtill brunsvart, käkrot föga ansväld. Huvud ovan svart, panna nedtill vid näbbroten något gråfläckig; undre ögonlock gråhvitt; ögonvrå föga ansväld, svart, framtill med inblandade gråbruna, baktill med sparsamma hvita fjädrar; huvudets sidor svarta; ansigtsrand framåt båg böjd; haka svartbrun. Halsens övre del svart, nedtill mörkt brungrå med gråhvita spetsbräm och inblandade rent svarta fjädrar; kräva mörkt brungrå med hvita bräm. Rygg svartbrun med vitgrå spetskanter; skulderfjädrar svarta, nya med inblandade gamla svartbruna med gråhvita nötta spetsar; kors brunsvart; övre stjärtäckare blandade nya svarta och svartbruna med vitgrå, nötta spetsar. Stjert vid roten svart, bakåt vitgrå; stjärtspennor 7 par, spetsar och utfan betydligt nötta. Bröst mörkt brungrått med hvita brämtrakter; sidor mörkgrå med hvitt spetsbräm, starkt nötta och till större delen utbytta mot rent svarta fjädrar; mage och undre stjärtäckare mörkt brungrå med gråhvita spetskanter; slaksida med blandade svarta nya och svartbruna gamla fjädrar. Vingar brunsvarta; handpennor brunsvarta med obetydlig nötning, 1 > 2 > 3; armpennor 11: 1 i infan med vit fläck, de övriga hvita med brunsvarta spetsar eller spetskanter. Spegel vit; armbågspennor 6, brunsvarta med nötta grå spetsar; överarmspennor brunsvarta; handtäckare brunsvarta, likasom de små; armtäckare likaså, till en del med hvita spetsar, de mellersta brunsvarta med bleka kanter; kanttäckare brunsvarta; undre handtäckare grå; undre armtäckare grå, spetsar hvita, de inre grå, de mellersta

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	6 ♂	7 ♂	9 ♀	12 ♀	13 p. ♂	14 p. ♀	15 j.	16 j.	17 ♂ j.	18 ♂ j.	19 ♂ j.	20 j.	21 ♂ j.	22 j.
Längd	550	562	564	565	534	520	544	—	—	—	—	—	—	—	514	549	515	530	515
Huvudets längd	115	—	—	—	—	—	115	—	—	—	—	—	—	—	107	—	100	113	106,5
Näbb, längd till pannan	46,5	47	46	48	—	—	48	44	43	17,5	14	29	32	44	44	43	40,5	45	43
» » munvinkeln	67	66	70	66	—	—	65	64	60	24	21	40	43	59	63	65	57	67,5	62,5
» » från spetsen till näsborrarna	29,5	—	—	—	—	—	28	30	27	12	10	19,6	20,5	28	30	—	26,5	29	27,5
» höjd vid roten	24	—	—	—	—	—	26	21,5	21	10	8	15	13,6	21	21	—	21	23,5	19,5
» » » näsborrarna	13	—	—	—	—	—	15,3	14	13	7,5	6,6	12,8	8,5	13	14,8	—	14,6	15	13
Gapets bredd	27,5	—	—	—	—	—	29	25	22	10	8,5	—	16,5	22	25	—	25	27	24
Näbbets bredd vid näsborrarna	29	—	—	—	—	—	30	25,5	24	11,5	9	15,5	18	25,5	27	—	25	30	—
» största bredd	—	—	—	—	—	—	—	26	26,3	—	—	16	—	25	—	—	25	31	26,5
Näbbnagelns bredd	15,6	—	—	—	—	—	14,5	14	14	8	7,5	10,8	11,5	13	15,5	—	14	16	15
» » längd	c. 14	—	—	—	—	—	16	14	14	7	7	—	10	12,6	15,5	—	13	16,5	—
Näsborrar	8×5,5	—	—	—	—	—	8×6	—	—	—	—	—	—	—	7,5×2,8	—	6×5,2	8	8×2
Vingens längd, direkt	261	278	273	278	266	262	260	250	250	—	—	—	—	260	238	250	228	237	243
Vingbredd	965	976	951	967	944	906	900	—	—	—	—	—	—	—	890	911	860	888	885
Tumvinge	109	—	—	—	—	—	103	100	100	—	—	—	—	104	105	—	107	107	101
Stjert, längd	102	88	87	97	81	78	91	81	83	30	25	32+23	45	87	84	—	83	87	82
Stjertspets bakom vingspetsarna	32	—	—	—	34	34	45	—	—	—	—	—	—	—	50	75	50	30	55
Tars	47	49	50	50	—	—	50	44	45	26	22	35	35	50	47	50	44	46	46
Mellantå med klo	79	81	84	81	—	—	77	77	73	30,5	30	53	53	79	72	82	71	77	75

Nº	1 a	b	2 a	b	c	d	3 a	b	c	d	e
Äggets längd	72,2	69,7	47,4	69,5	69,1	67,8	72,3	72,2	71,2	70	69,2
» bredd	49,1	47,8	45,7	46,9	46	46,8	48,3	48	48,1	47,8	48
» spets	23,1	21,9	28,7	22,6	23,1	21	24	24,2	23,1	22,2	21,2
» reducerade längd	1,47	1,46	1,63	1,48	1,5	1,45	1,5	1,5	1,48	1,46	1,44
» rektangel	3545	3332	3400	3260	3179	3173	3492	3466	3425	3346	3322

Nº	f	4 a	b	c	d	e	f	g	h	5
Äggets längd	67,8	75,2	73	72,8	72,5	69,8	69,5	68,6	68	73,4
» bredd	46,1	49,1	53	47,8	47,9	47,7	48	47,8	48,4	51,4
» spets	21,7	26,1	20	25	24,6	22,1	21,5	20,8	19,6	22
» reducerade längd	1,47	1,53	1,38	1,52	1,51	1,46	1,45	1,44	1,4	1,43
» rektangel	3126	3692	3769	3480	3473	3329	3336	3279	3291	3773

hvita med gråbruna spolflammar, de mindre gråbruna med hvita bräm; undre kanttäckare gråbruna; undre överarmtäckare likaså, de yttre med hvitt spetsbräm. Vadtäckare blandade svarta nya och svartgråbruna gamla, de senare med vitgrå kanter. Tars framtill med små sköldar; tår $4 > 3 > 2 > 1$, simhud svart, 1 når marken, dess simhud bred, når förbi klon; klor svarta, 3 bred $> 2 > 4 > 1$.

22. Ung, 13 juni, 1876, Stockholms skärgård.

Liknar föregående.

Ägg. Ovata, bukiga, tillspetsade, hvita, gulhvita med dragning åt rött, hvilken färg i dagsljuset försvinner. Vanligtvis gulgråflammiga, större än äggen av *F. nigra*, som hava renare färg.

1. Juni 1870, Muonioniska, KNOBLOCK. Gulhvita, smutsiga.

2. 20 juni 1868, Muonioniska. Hvita, smutsiga; a abnormt, spolfornigt med ett brett tvärbälte av starka granulationer.

3. 1875, Gotland, LUNDGREN.

4. 13 juni 1869, Bleking, NERMAN. Rödhvita med talrika smutsgula, breda band.

5. 29 juni 1863, EKBLAD. Ljust gulrött, glänsande.

Svärtans ägg likna till färgen (icke formen) stundom betydligt Storskrakens, men den senares ägg äro mycket mera hård- och slätskaliga samt hava glesa, djupa porer, oftast ljusare, mera glänsande, hvaremot skalet hos Svärtans ägg är ojemnt, försedt med mycket talrika punktlika fördjupningar och porer, nemligen under loupén, annars släta och glänsande. Enl. meddel. av WESTERLUND.

Erhållen nära Godthaab, REINHARDT, 1879, men tillhör ej annars dess område. Ej träffad på Island. På någon av Färöarna endast träffad en gång, kallad Åndt, H. C. MÜLLER, 1882.

PONTOPPIDAN säger 1754, att hon lägger 10—12 ägg och att 'båda' könen ruva; kallas Hav-Aare. Kommer till Varangerfjord, 69—70° n. br., i medlet av maj; häckar nära fjorden vid vattendragen i bergen. Boet är konstlöst och byggt av strå och blad, blandade med fogeln's fjädrar; lägger i medlet av juni omkring 8 ägg; bortflyttar i medlet av okt., SCHRADER, 1853. I Norge talrik, häckar vid bäckar och sjöar från Finmarken, går i bergen upp till björkregionen. Om vintern vid Tromsö, 69° 30' n. br., till landets sydliga delar. Häckar allmänt, bortflyttar ofta icke förr än i slutet av okt., enl. meddel. av NORDVI. Iakttogs d. 17 1884 vid Pulmak, CHAPMAN, 1885. På Dovre träffad av BOIE 1817; häckande sällsynt, COLLETT, 1865. Är vår och höst allmän i Kristianiafjorden, häckar i fjellvatten, kommer tillbaka flockvis till fjorden, RASCH, 1838. Häckade förr i Kristianiafjorden, hvilket numera icke inträffar. Drar S.-ut i okt. och nov. På Hvalöarna allmän under flyttning, COLLETT, 1864—66. Små, dunklädda ungar träffas till medlet av aug.; hanarna draga tillsammans för sig själva i de sjöar, vid hvilka ungarna utkläckas. Åtskilliga flockar av troligtvis oparade foglar hålla sig om sommaren vid kusterna. Kommer till Norge i senare hälften av apr.; drager i början av juni till häckplatserna; återkommer till kusten i midten av sept.; en stor del övervintrar. Är ganska skygg, tar till flykten på 100—150 alnars avstånd. De äro seglivade, tåla grova hagel. Köttet sämst av alla Dykänders, BARTH, 1881.

Häckar vid Muonioniska, NORDMANN, 1864; förekommer här, men är talrikare omkring Kautokeino; lägger 7—8 ägg, oftast långt

inne i skogen under något träd eller buske, enl. uppteckning av KNOBLOCK.

I Ume, Pite och Lule lappmarker 1845 allmän till fjellen; sågs i fjellsjöar inom björkregionen och påstods der häcka och rugga; i större mängd på sjöarna i skogslandet, LÖVENHJELM, 1854. Sågs vid Fahnby på Sundsjön i medl. av juni 1857, MEVES, 1858. Häckar ej sällan i Jemtland vid Svartsjöarna i Frösö socken, Mosjön i Kyrkås, Ånnsjön och Skurdalssjön, OLSSON, 1882. Häckar allmänt i trakten av Gevle; kommer vanligtvis i midten av maj, C. HARTMAN, 1859. I Upsalatrakten vår och höst sällsynt, MESCH, 1844. Lemningar av fogeln funna i svartmyllan på Björkö, STOLPE, 1873. I Stockholms skärgård talrik, kommer och häckar sent, ÖDMANN. Vid Sandhamn 1884 d. 22 kl. 3—4 e. m. iakttogs en mindre flock på flyttning, vid Ö. vind, enl. meddel. av O. EKBOHRN. Torgfördes i Stockholm för få år sedan ej sällan i maj, se ovan. Häckade 1863 på Bergö vid Hasselö. Som fogeln lätt skjutes för vettar och äggen tagas, minskas antalet troligen år efter år, HOLLGREN, 1872. På Mörkö ej sällsynt; kallas i skärgården Svärt, EKSTRÖM, 1828—32. I Södermanlands skärgård allmän, häckar; ungar i dundrägt d. 14 1870, nykläckt unge d. 26; bo med ägg funna d. 24 1871, ruvade d. 27, SUNDSTRÖM, 1872. Var förr talrik, men är numera sällsynt i skärgården utanför Norrköping, har der blivit utrotad, enl. meddel. av LUNDBORG, som 1864 ansåg, att den behövde skyddas.

På Gotland vanlig, häckar, WALLENGREN, 1853. Häckar talrikt på Skeneholmen, HOLTZ, 1868. Ännu temligen talrikt häckande, men avtager betydligt i antal till följd av äggens borttagande och det fördervliga skyttet för vettar; kallas Svärt eller Svört, KOLMODIN, 1871; ävenså enl. meddel. 1884 av STENSTRÖM. Häckar sällan på Öland, men är om höst och vinter allmän,

WESTERLUND, 1855. Den $\frac{27}{10}$ 1867 funnos ägg, från hvilka den ruvande honan kunde tagas med händerna, MEVES, 1868. År 1866 eller 1867 erhöles här endast ett bo med 3 ägg av HOLTZ, 1870. Träffad på Gotska Sandön, EISEN, STUXBERG, 1868. Är allmän vid kusten, på öar och skär, men skall hava avtagit i antal, R. HORN, 1883. Kommer ej förr än i senare hälften av maj till Ö. Smålands skärgård. Häckar allmänt; skjutes mest för vettar, TISELIUS.

Förekommer i Jönköpings län; 1869 under flyttning, skjutes, TIMM, 1870. Ofta iakttagen på Vettern, GADAMER, 1858.

I Bohusläns skärgård årligen från slutet av okt. till slutet av maj, men ej i stort antal, mest ungfoglar, sällan om sommaren, men då gamla. Gamla hanar d. $\frac{20}{10}$ 1837 i de yttre skären; ung fogel d. $\frac{5}{7}$ i full ruggning utom å vingarna, W. v. WRIGHT, 1851; i Bohuslän sällsynt, ej häckande, enl. meddel. av KOLTHOFF. I N. Bohuslän en och annan, men icke under sommaren; kallas Spansk Tiste, CEDERSTRÖM, 1873. I Göteborgs skärgård ej sällsynt, erhållen d. $\frac{12}{12}$ 1846 och $\frac{10}{12}$ 1865, MALM, 1877.

Häckar i Bleking, WALLENGREN, 1854; erhållen i vinterdräkt, enl. meddel. av E. G. RÄÄF. I NÖ. Skåne häckande(?), är allmän flyttfogel, WALLENGREN, 1849; ej häckande, men vanlig om vintern, enl. GADAMER, 1852. Vid Skånes kust under höst och vinter, övervintrar stundom, drar sig undan för isen. Erhållen, enl. meddel. av EURENIUS, vid Råå d. $\frac{1}{10}$ 1846, vid Malmö d. $\frac{23}{12}$ 1851. Ej sällsynt vid Ystad om vintern, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Ben av Svärtan från stenåldern äro funna i kökkenmöddingarna i Danmark, STEENSTRUP, 1859. I Stora Belt teml. talrik om vintern, TEILMANN, 1823; så ock i Danmark i allmänhet, KJÆRBÖLLING, 1850. Många draga dock sydligare eller vestligare. Vid Odense kallad Torskand, COLLIN, 1877.

I Slesvig och Holstein under senhöst, vinter och vår talrik vid kusterna och på större insjöar; dyker till 8 famnars djup, BOIE, 1819. TEILMANN säger dock, att den aldrig(?) synes på Jutlands V. kust, en uppgift som tydligen är förhastad. Vid Hertigdömenas kuster under hösten i stora skaror; de flesta draga bort vid vinterns början, ROHWEDER, 1875. År 1876 från sept. till mars mycket allmän; om sommaren i talrika flockar. Vid Flensburg 1877 regelbunden på flyttning; vid Husum med *F. nigra* även under sommaren i stora flockar på Nordsjön. Vid Flensburg 1879 flere gånger erhållen, Jahresb. Kommer till Nordfriesiska öarna i senare hälften av sept., antalet förminskas mot slutet av nov., men en del stannar kvar över vintern; vårtåget slutas i början av maj; likvisst stannar en stor del kvar flere mil utanför öarna, och de äro ytterst skygga, ROHWEDER, 1880. På Helgoland förekommer hon ofta, E. v. HOMEYER, 1880.

Är i Finland allmän, häckar i norra hälften av landet, i den södra i skärgården. Stannar länge i norden; isen, men ej kölden driver henne söderut, MALM, 1844. Allmän 1867 i Torneå lappmarks skogs- och buskregion. Sågs vid Muonio kyrkoby d. $\frac{13}{6}$, ägg härifrån erhållna, PALMÉN, SAHLBERG, 1868. I trakten av Uleåborg mycket allmän, NYLANDER, 1857. Vid Åbo torgförd d. $\frac{10}{10}$ 1824 och d. $\frac{24}{3}$ 1825. Allmän i skärgården, M. v. WRIGHT, 1826,-47. Kommer till Helsingforstrakten i början av maj, såsom d. $\frac{10}{9}$ 1833, $\frac{1}{3}$ 1835, $\frac{8}{3}$ 1848; har i Nylands skärgård ägg i medlet av juni, i Kiuruvesi d. $\frac{11}{6}$ 1870. Under ruggningen slås den med en bärling eller tages med ljuster, PALMÉN, m. fl. På Åland behandlas hon väl, är mycket allmän, och är der föga rädd, R. S., 1874.

På Norra Rysslands och Sibiriens havskuster, stora sjöar och floder mycket talrik. Häckar i nordliga trakter och på Kamtschatka,

långt upp åt floderna, i sjöar och kärr, PALLAS. På Hvita havet stora flockar i slutet av juli, ALSTON, BROWN, 1872. I Arkangel, LILLJEBORG, 1850, och i Kiostroff, MEVES, 1871. Sällsynt i Arkangel om sommaren, SEEBOHM, 1882. På Dwina d. $\frac{29}{6}$ — $\frac{1}{4}$ talrik, GOEBEL, 1871. Sedd på Newa och vid S:t Petersburg i juni, ALSTON, BROWN. Talrik i Petersburgs guvernement, FISCHER, 1871; flere gånger träffad, BRANDT, 1880; på flyttning, men ej häckande, såsom FISCHER påstår, BRÜCHNER, 1855. I Kurland endast på flyttning, GOEBEL, 1873. Iakttogs i Quistenthal under maj 1857, SEIDLITZ, 1860. Häckar talrikt på Estlands N. och V. kuster och närliggande öar, såsom på Wrangelsholm, nästan uteslutande under enbuskar; mera avlägset från havet häckar hon vid Nähatsch-sjön, RUSSOW, 1880.

Sågs vid Stanovoialacka, lägre Petschora; ett par hade ägg d. $\frac{6}{7}$, SEEBOHM, BROWN, 1876. Endast en död fogel funnen på Kirgissteppen vid en saltsjö, Astrakan, HENKE, SEEBOHM, 1882. Skall tillbringa vintern i Kaspiska havet, SEEBOHM, 1883.

Vid Novaja Semlja, i Kostin Shar och på Waigats parvis och i flock. I Mohnbay och på Cap Lee ej sällsynt. På Ljamschinabugten en erhållen, HEUGLIN, 1872. Vid Werschiniskoje, $69^{\circ} 5'$, och Dudenskoje, $69^{\circ} 25'$, d. $\frac{27}{7}$ — $\frac{2}{3}$ allmän, MEVES, 1879. I Jenissejdalen, 69 och $69\frac{1}{2}^{\circ}$ n. br., THÉEL, SEEBOHM, 1880. I Obdorsk på floden Polui; träffad högt uppåt Sechtschutschja-floden, FINSCH, 1877. Vid Tjumen under islossningen, LEPECHIN. I Ö. Sibirien, DUBOWSKI, TACZANOWSKI, 1873. På flyttning och om vintern i Turkestan, SEVERZOW, 1876. Erhållen i Amur, SCHLEGEL, 1866.

I N. Tyskland temligen regelbunden om vintern. Håller sig der vanligtvis flockvis och på Östersjöns öppna kust. Vid ogynsam väderlek drar hon till inre vattendrag; är ej sällsynt,

HORNSCHUCH, SCHILLING, 1823—37. Vid Danzig under lindrig vinter sällsynt, en erhållen d. $\frac{26}{6}$ och en d. $\frac{19}{6}$; den förra hade kvar en betydlig del av sommarträkten, den senare, en gammal hona, bar största delen av densamma; en ung hane erhållen d. $\frac{22}{6}$ 1851 i ruggning; kostade här 10—12 sgr., BÖCK, 1851—81. Håller sig vid kusten i flock bland andra Änder, om 28—30 st., v. PREEN, 1856. Häckar i sjöar i Mecklenburg. I Anhalt visar hon sig något oftare än *F. nigra*. I Eisleben nästan årligen unga foglar, ofta i flock om 6—8 st.; av gamla komma endast en och en, NEUMANN, 1844—50. I trakten av Schwerin på flyttning, v. PREEN, 1856; under vintern 1876; 1878 stundom under samma årstid, Jahresb., i Neuvorpommern likaså, QUISTORP, 1858; år 1877 regelbunden på flyttning, Jahresb. I trakten av Rügen vanligtvis om sommaren stora flockar av endast hanar, E. v. HOMEYER, 1881. Vid Hiddensö d. $\frac{17}{6}$ — $\frac{26}{6}$ 1852 en flock om 20 st.; gamla hanar sällsynta, en sådan erhöles d. $\frac{9}{12}$, H. SCHILLING, 1853; 1853 på isen i flockar om 15—20 st., ut-hungrade och förfrusna, kunde på isen uttröttas, togos med händerna. Vid Halle om vintern, E. REY, 1874. I Ö. och V. Preussen ej sällsynt, RATHKE, 1846. Om vintern på Oder, iakttagen 1864—65, TOBIAS, 1879. I Mark mycket sällan iakttagen vid Havel, L. BREHM, SCHALOW, 1879. I Altenkirchen 1879 irrgäst, Jahresb. Vid Ottenstein 1870 på högsommaren; i en liten dam fans en, som sökte genom dykning rädda sig, GELLRICH, 1878. Vid Ottenstein 1878 irrgäst, Jahresb. I Cronenberg 1877 regelbunden på flyttning, Jahresb. I Münsterlandet sällan träffad, BOLSMANN, 1852, ALTUM, 1863. Träffad på Rhen vid Köln, RUHL, 1852. I Nassau få gånger träffad; vintern 1858 skötes 3 st., RÖMER, 1863. I Schlesien unga foglar och honor ej sällsynta, men högst sällan träffas någon gammal hane, GLOGER, 1833; er-

hållen d. $\frac{3}{4}$ 1858, SCHLEGEL, 1866. I Neuwied sällsynt, träffas stundom om vintern, BRAHTS, 1855. I Kurhessen sällsynt, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen mycket sällsynt, SEEZEKORN, 1864. Träffad i Thüringen, HELLMANN, 1853, och i Wupperthal, HOPFF, 1850. En gammal hane vid Offenbach am Main, på hvilken plats hon träffats nästan hvarje vinter, i synnerhet i dec. och febr., R. MEYER, 1866. I Wetterau annars sällsynt, JÄGER, 1858.

I Königstrom, Würtemberg, om vintern 1884, Jahresb. Skjutes om vintern på Bodensjön, en hane d. $\frac{20}{10}$ 1855 erhållen i övergång till sommarträkt, SCHÜTT, 1861. I Schwaben och Neuburg mycket sällsynt; en hona erhållen i nov. 1839 vid Memmingen, LEU, 1855. Här och der på Bodensjön under vintern, kommer så långt söderut endast om hon drives norr ifrån av köld, GOELDLIN, 1879. En hane erhöles på Donau d. $\frac{1}{11}$, en hona d. $\frac{7}{11}$. Erhållen få gånger i febr. och mars i Mittelfranken, JÄCKEL, 1856—57.

Honor och unga foglar ej sällsynta i Schweiz under vintern från nov., då sådana träffas på floder och sjöar; gamla hanar sällsynta, träffas endast under mycket kalla vintrar; en sådan erhöles i jan. 1814; drar bort i mars, MEISNER, SCHINZ, 1815, SCHINZ 1838. Träffad en gång i Ticino och närgränsande del av Lombardiet, RIVA, 1865. I S:t Gallen erhöles en ung hane ur en flock om 6 st. i slutet av febr. 1870, och under vintern 1870—71. erhöles en hona, STÖLKER, 1872. Erhöles under den kalla vintern 1855 d. $\frac{1}{12}$ i Brenz, K.-WARTHAUSEN, 1855.

I Oberlausitz fåtalig om vintern, TOBIAS, 1853. I Böhmen oftare träffad än *F. nigra*, en gammal hane erhöles den $\frac{7}{12}$ 1850 och kort derefter en dylik på Moldau nära Hetzinsel, A. FRITSCH, 1872. Erhållen i medlet av okt. 1857 i Mähren, KOLLAR, 1857. Förekommer i Galizien och Bukowina under vintern, drar bort

på våren, ZAWADZKI, 1840. Under höst och vinter sällsynt på Donau och bergfloderna. I Neusiedlersee sällsynt; erhållen i okt. 1814, v. FRAUENFELD, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Träffad i Grodek d. $\frac{20}{11}$, K. FRITSCH, 1874, i Laibach i febr. 1815, Seefeld i juli 1825, v. PELZELN, 1871. Erhållen vid Mariahof, Steiermark, d. $\frac{1}{11}$ 1874, och på flyttning i Dorosló, HANF, v. TSCHUSI, 1871—75. Nämnas av STETTER 1864 bland foglar, som av storm eller ovanlig väderlek drivas till Siebenbürgen eller Ungern och der besluta sig för att häcka. I Transsylvanien tillfällig under vintern, DANFORD, BROWN. I Ungern träffad d. $\frac{8}{12}$, v. PELZELN, 1874.

I Oldenburg under flyttning, v. NEGELEIN, 1853; på kusten 1878 regelbunden på flyttning, Jahresb. På Elbe sällsynt, PÄSSLER, 1856. Stundom iakttagen på Frieslands kust vid Bildt, ALBARD, 1866. Har en gång häckat nära Haarlem; på Ostfrieslands kust ej så talrik som *F. nigra*, med hvilken hon ofta finnes tillsammans. Vid Rottum iakttagen i maj; låg midt i bränningarna vid revet. I stora flockar på havet och enkla i Hopp och på Deichkolken, Borkum, v. DROSTE, 1866—69. På Hollands kust tillvaratagen d. $\frac{3}{4}$ 1839, d. $\frac{2}{2}$ 1840, d. $\frac{12}{2}$, $\frac{25}{4}$ 1855, d. $\frac{13}{3}$ 1850, d. $\frac{27}{12}$ 1863, d. $\frac{16}{10}$ 1865, SCHLEGEL, 1866.

På Orken-öarna talrik, JARDINE, 1843, erhållen d. $\frac{30}{9}$ 1860, SCHLEGEL, 1866; ej sällsynt på Firth of Forth under vintern, JARDINE. I Storbritannien sällsyntare än *F. nigra*. Torgföres stundom, enl. YARRELL, i London, oftare i Edinburgh. På Irlands kust tillfällig om vintern, THOMPSON, 1851.

I Belgien sällsynt på kusten under vinter och vår, DE SELYS, 1842, DUBOIS, 1855. I Boulogne träffad, DEGLAND, 1855. I Côte-d'Or tillfällig, ganska sällsynt, MARCHANT, 1869. Erhållen på Seine i dec. 1844 och vid Troyes i febr. 1845, DEGLAND,

GERBE. Träffad i Seine-Inférieure, HARDY, 1855. I departementet Eure-et-Loire högst sällsynt, MARCHAND, 1868. I Savoyen mycket oregelbunden på flyttning under slutet av hösten och vintern; erhållen under dec.—febr., BAILLY. Sällsynt i Provence, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Sedd och en erhållen vid Santander d. 24, IRBY. Vid Albufera sällsynt om vintern, VIDAL, 1851. I S. Spanien och Medelhavet likaledes.

På Sardinien mycket sällsynt, BROOKE; möjligtvis erhållen, SALVADORI, 1865. Erhållen vid Massaciuccoli, Venedig och Comachio, GIGLIOLI.

En hona finnes å museet i Cagliari; annars ej på Sardinien. I Toscana, SAVI.

I Grekland ej talrik under vintern, v. D. MÜHLE, 1844. Sällsynt, KRÜPER, 1875. På Cykladerna övervintrande, ERHARD, 1858. På sjön vid Antivari i dec., POWYS.

I lägre Egypten under vintern sällsynt, NAUMANN, v. HEUGLIN, 1856. På Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1854. På Kaspiska havet, PALLAS. Mindre allmän än *F. nigr.* På ett par ställen i Persien talrik, DE FILIPPI, 1876.

Förekommer regelbundet under vintern i Kina; torgföres under denna årstid i mängd i Shanghai; sällsynt inne i landet; ej sedd i trakten av Peking, DAVID, OUSTALET, 1877. SWINHOE, 1876, såg henne endast fåtaligt torgförd i Kina. I Shanghai mycket talrik, HEUGLIN, 1874.

På Japan erhållen av SIEBOLD, SCHLEGEL. I Hakodadi 2 st. d. 24 1864. En d. 28 1865, BLAKISTON, WHITELY, 1867; på hösten talrik, och vid Yezo allmän, SWINHOE, 1875; Sendai, BLAKISTON, PRYER, 1878.

Hos Nordamerikas och Stilla havets fogel har man trott sig

finna små olikheter, och den anses av flere som en från vår skild art, *F. velvetina*, hvilket dock synes vara långt ifrån avgjort. Hon finnes i Newfoundland, HARDY, SCHLEGEL, 1866. I norden talrik och häckande, Prins MAX v. WIED, 1858. Träffad i Erie, Michigan-sjön, RIGDWAY, 1871. Om vintern på Michigan, NEHRING, 1885. På Aleuterna om vintern vanlig; häckar på kusten till S:t Lawrence-ön; på Ounalaska, Norton-sund och nordligare, MATSCHIE, ZIEMER, 1885.

Svärtan är oftast en saltvattensfogel, som endast under fortplantningstiden och i ringa mängd under vintern söker inre vattendrag. Hon är föga skygg utom på vidsträckta vatten och i flock. Hon dyker ofta och väl samt åtminstone till 96 fots djup, och stannar 1/2—1 minut och deröver under vattenytan.

Flygten är tung, men lidande; hon flyger oftast lågt över vattnet.

Lätet låter som 'kraa kraa', stundom 'kra kra'. Hon låter höra 'arr arr'. Locktonen låter som 'arp', GADAMER.

Hennes föda utgöres isynnerhet av mollusker, men även av vegetabilier, i Östersjön i synnerhet *Cardium edule* och *Mytilus edulis* till 1 1/2 tums längd. COLLETT fann hos en, utom grus, en amfipod, *Pallasea cancelloides* (GERST.), knappt levande över 8—10 famnars djup. Dessutom har man funnit henne hava förtärt *Neritina naticoides* och mycket unga *Anodonta*, V. KOLLAR, 1857. Vid skotska kusten musslor: *Macra*, *Tellina*, *Solen*, *Mytilus*, *Cardium* m. fl. och vid Bay of Kerdaldy 1 gång endast *Donax trunculus*, MAC-GILLIVRAY, DRESSER. I Kina tjocka, tvåskaliga musslor; en tumslång *Meretrix* fans i matstrupen, R. SWINHOE, 1876.

Hon har sitt bo vanligtvis vid sött vatten bland högt gräs eller under en buske; hon söker upp sitt gamla bo, om hon förut

fått bo i fred. Det utgöres av en liten grop med strån och bädd av dun, utvändigt omgivet av blad och torrt gräs. Läger 8—10 st. ägg i slutet av maj eller juni, vid Petschora t. o. m. i juli. Oruvade äro de isabellfärgade, hvilken färg vid förvaring bleknar, om de ej få vara i mörker. Borttagas de omläggas de icke eller till ringa antal. Honan trycker hårdt på boet; om hon har tid, täcker hon äggen med dun, innan hon lemnar dem. Ungarna följa genast modern och gå sällan i land; de hvila på en sten eller på moderns rygg. Så länge de äro små, hålla de sig på grundt vatten och leva av små krustaceer och mollusker; fånga även flugor och andra insekter. Äldre leva de av *Mytilus edulis* och andra musslor. Under ruvningen draga hanarna omkring i trakten av häckstället, EKSTRÖM, eller draga de bort derifrån till havet, förr än ungarna äro utvuxna, och dessa följas dit senare av modern. Då av ett par hanen skjutes, återkommer honan snart; skjutes honan, stannar hanen sällan.

Hennes fiender äro de stora rovfoglarna, Dufhök och Hafsörn. Korpar och Kråkor taga ungar och ägg. Vesslor taga stundom både moder och ägg och kunna på en holme utrota alla foglarna. En Gädda hade en unge i magen, GADAMER.

Man kommer henne lätt inom håll; fångas lätt i fisknät eller i horisontelt under vattenytan utspända nät. Under ruggning komma de i vikar eller på grunda ställen och slås der med käppar eller tagas med händerna, PALLAS. Ej särdeles skygg, man kommer henne stundom lätt inom håll med båt, isynnerhet honan med ungar. Sedan ungarna äro nästan flygga, jagas de med båt; man rör omkring dem i allt mindre kretsar och skjuter med båda piporna på flocken. Skjutes även på hösten för vette, som utsättes före dagningen, då andra med båtar driva foglarna inom håll. Modern söker att locka jägaren ifrån ungarna. Skad-

skjuten skall hon krypa in under stenar på sjöbottnen, R. S., 1874.

Köttet anses, om fettet borttages, för välsmakande, men de flesta sätta icke värde derpå. Det är tranigt. Sedan fettet borttagits, lägges fogeln i mjölk, innan den stekes. De unga anses goda. Äggen äro smakliga och fjädern är god.

De hava starkt läte, men i fångenskap giva de vanligen icke något ljud ifrån sig, men visa sig mycket ondsinta och anfälla hväsande med uppspärradt gap människor och hundar, PALLAS. Hon förtär bröd, om det kastas i vatten. Då hon tar det, gör hon med huvudet hastiga sidorörelser. Lätet var starkt snattrande, HORNSCHUCH, SCHILLING. Med *Cardium edule* och *Mytilus edulis* kan hon länge underhållas. Ungarna förtära flugor, men dö snart, om de icke få mollusker. Underhållas ej sällan i zoologiska trädgårdar, såsom i Hamburg med flere.

Bland fjädrarna leva:

Lipeurus punctulatus RUDOW och troligtvis flere arter.

Inelvsmaskar:

Strongylus nodularis RUD.; *S. acutus* LUNDAHL; *Spiroptera crassicauda* MOLIN, i ventrikelns hinnor; *Trichosoma brevicolle* RUD.; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum concavum* CREPL.; *D. pyriforme* CREPL.; *D. anatis fuscae* VIBORG; *Monostomum attenuatum* RUD., alla i tarmkanalen; *M. flavum* MEHLIS, i matstrupen, brösthålan och, enl. KOLLAR, uti luftröret funna i okt. 1857 hos en ung hane i Mähren; *M. alveatum* MEHLIS; *Holostomum erraticum* DUJ.; *H. gracile* DUJ.; *Tænia microsoma* CREPL. och *T. tenuirostris* RUD., alla de sistnämnda uti tarmkanalen.

Anas nigra, rostro nigro rubro & luteo ALDR., Av. III C. 44 p. 72.

Anas nigra JOHNST., Av. 1657, 98 + *A. fusca fera* t. 49. RAY, Syn. 1713, 141, A. 4. L., S.N. VI, 1748, 22, Svärta. KLEIN, Av. 1750, 133; Vög. 1760, 246.

Svärta L., Gothl. resa, 1745, 215, 271.

Anas corpore obscuro ... L., Fn. I, 1746, 38.

Anas fusca L., S.N. X 1758, 123; Fn. II, 1761, 39; S.N. XII, 196. BRÜNN., Orn. 1764, 12. GADD, Sjöf. 1769, 7, Svärta. PALL., BALD., Naturg. V 1776, 37. MÜLL., Prodr. 1776, 13. v. JACQUIN, Beytr. 1784, 20 (säges vara större än en vanlig 'Gås', hvilket väl skall vara 'Anka'). ÖDM., V. A. H. 1785, 191 (188); Vermdö 1792, 63, ref. BOIE. LATH., Ind. II 1790, 848 n. 44. LATH., B., III II 1798, 418; IV II 1812, 510. RETZ., Fn. 1800, 112. MEY., W., Tasch. II 1810, 516. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 245. CUV., R. A. 1817, 513. BOIE, Wied. Z. Mag. I III 1819, 144; Reise 1822, 96, 322. TEMM., Man. (1820), 854, IV 1840, 543. KUHLE, Beitr. III, 1820, 94. NILSS., Orn. II 1822, 204. HORNSCH., SCHILL., Greifsw. Ac. Zeitschr. II 1823, 160. TEILM., Fugl. 1823, 193. W. v. WR., V. A. H. 1826, 296-7. FABER, Hochn. Vög. 1826, 15, 64 etc. EKSTR., Mörkö 1828, 35; Tidskr. f. Jäg. 1832, 227. ZAW., Fn. 1840, 131. ANDR., V. A. H. 1841, 211. NAUM., V. D. XI, 1844, 123; N-a, 2 H. 1850, 22. SCHLEG., Rev. 1844, CXVII. SUNDEV., V. A. H. 1844, 383. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 397. WALL., N-a 1854, 243-4. v. MIDD., Isep. 1855, 79. STEENSTR., Vid. S. Forh. 1855, 164. KOLLAR, Verh. z.-b. G. 1857, 140. GAD., N-a 1858, 295. STETTER, Verh. Herrmannst. 1864, 240. HOLTZ, J.f.O. 1868, 129, 160; Mitth. Neu-Vorp. 1870, Sep. 47. MEV., Jägarf. Tidskr. 1875, 49. E. v. HOM., Reise 1880, 52; Briefe 1881, 384. BÖCK, l. c. 287.

Hav-Aare PONTOPP., Norw. II 1754, 143.

Anas nigra major BRISS., Orn. VI 1760, 423; ed. 1763, 472.

'Snärtgäss' GADD, Sjöf. 1769, 4 (troligen feltryck i st. f. Svärtgäss, Svärta).

Anas fuliginosa BECHST., N. D. IV 1809, 962.

Anas carbo PALL., Zoogr. II 1811, 244.

Malanitta fusca BOIE, Reise 1822, 326-51; Isis 1822, 564. BREHM, V. D. 1831, 905 etc. EYT., Anat. 1838, 147.

Oidemia. Anas fusca FLEM., Phil. of Zool. II 1822, 260.

Oedemia fusca KEYS., BLAS., Wirb. E. 1840, 86. JARD., B. of Gr. Brit. IV, 163. v. D. MÜHLE, Orn. Griech. 1844, 127. WALL., N-a 1853, 90; 1854, 278; 1855, 452. THOMPS., Irel. III 1851, 122. GAD., N-a 1855, 89, 92. L. BREHM, Vog.-f. 1855, 383. JÄCK., N-a 1856, 524; 1857, 388. v. HEUGL., V. NO. Afr. 1856, 319; Ibis 1872, 64. C. JÄG., Wetter. II 1857, 40. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 31. SALVAD., J.f.O. 1865, 326. R. MEY., Offenb. Ver. Nat. Mittheil. 1866, 50. v. DRÖSTE, J.f.O. 1866, 391; Borkum 1869, 304-9. TIS., Ö. Smäl. 1868, 92. COLLETT, Vid. S. Forh. 1868, 180; Mag. f. Nat. 1876, 204. A. FRITSCH, E. Vög. 1870, 440; Wirb. 1872,

88; J.f.O. 1872, 372. GOEB., J.f.O. 1871, 35; 1873, 13. MEV., Öfv. V. A. F. 1871, 783; 1879 n. 6, 45. ALST., Br., Ibis 1872, 71. SUNDSTR., Bih. V. A. H. 1872 n. 3, 35. R. S., Jägarf. Tidskr. 1874, 71, 'Svärta'. TACZ., J.f.O. 1873, 110. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 20. SWINH., Z. G. 1875, 61. SEB., Br., Ibis 1876, 445. COLLIN, Orn. Bidr. 1877, 26. FINSCH, Ibis 1877, 58, 61. BLAK., Pr., l. c. 1878, 215. REINH., Vid. Meddel. 1879; ref. Ibis 1879, 362. THÉEL, Öfv. V. A. F. 1879, n. 5, 49. ROHW., v. HOM., Reise 1880, 84. SEEB., Ibis 1880, 149; 1883, 35. RUSS., Orn. 1880, 182. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 229. CHAPM., Ibis 1885, 173. BÜCHN., J.f.O. 1885, 207.

Fuligula fusca BONAP., Synops. Ann. Lyc. N. H. 1828, 390. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839, 103. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 144. MALM, Kröy. Tidsskr. 1844, 209. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844. W. v. WR., Vet. Soc. Act. 1847, 64. LÖV., V. A. H. (1845) 1847, 451-7. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 311. LILLJ., V. A. H. 1850, 300. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 81. GAD., N-a 1852, 2 H. 5; 1853, 416. BAILLY, Orn. Savoie IV 1854, 379. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. KOLLAR, Verh. z.-b. Vereins 1857, 139. MEV., Öfv. V. A. F. 1858, 96-7; 1860, 222; 1868, 291. C. HARTM., Bidr. Gefletrakt 1859, 18, 19, 28. RADDE, S.O. Sib. 1863, 23, 373. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 101. COLLETT, Christ. 1864, 212; Dovre 1865, 63; Hvalö. 1866, 43. R. MEY., Offenb. Ver. Nat. 1866, 50. MÄKL., Fogl. Ordn. 1867, 94. WHIT., Ibis 1867, 208. EIS. & STUXB., Öfv. V. A. F. 1868, 372. KOLM., Gotl. F. 1871, 15. BARTH, Jägarf. Tidskr. 1873, 71; Norg. Fuglev. 1881, 66. STOLPE, Öfv. V. A. F. 1873, n. 5, 71. PALM., Finl. Fogl. 1873, 458. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876, n. 3, 124; 1882, n. 10, 46. CED., Öfv. V. A. F. 1876, n. 4, 62. SEV., Ibis 1876, 420. BRANDT, J.f.O. 1880, 249. SEEB., Ibis 1882, 384.

Platypus fuscus BREHM. BÖCK, Bericht Priv.-Schule Danz. 1851, 8; 1852, 9. SCHILL., J.f.O. 1853, 378. v. PREEN, N-a 1856, 79. QUIST., N-a 1858, 59. E. v. HOM., Wand. 1881, 225.

Fulix (Oedemia) fusca PALM., SAHLB., Orn. iakt., Resa, S. pr. Fn. & Fl. 1867, 251. Svärta PALMÉN Finl. Svärt, Svarta, hane Svärteskamp, Svärteskarl TIMM, Jägarf. Tidskr. 1870, 13. HOLLGR., 1872, 89. CED., l. c. 1873, 20. HORN, l. c. 1883, 87.

Sjöorre HOLMGR., Skand. Fogl. II 1871, 1117. CNATTING., Jägarf. Tidskr. 1866, 220. ?PALM, 1871, 89. ?S-, 1879, 101.

Orrand MEV., Jägarf. Tidskr. 1875, 49.

Amerikas Svärta särskildt omtalad:

Oidemia fusca SWAINS., RICH., Fn. Belg. 1831, 449. COUES, Key to N. A. B. 1872, 294.

Fuligula fusca AUDUB., Syn. 1839, 289.

Oidemia velvetina CASS., Pr. Phil. Ac. V 1850, 126.

Melanitta velvetina BAIRD, B. N. A. 1858, 805. B. R. ROSS, Mackenzie's River 1862, 153. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 390. NEHRL., J.f.O. 1885, 148.

Oidemia Deglandi BONAP., Rev. crit. 1850, 108.

Oidemia fusca b(?) *velvetina* COUES, B. of NW. 1874, 582.

Melanitta fusca MATSCHIE, ZIEMER, J.f.O. 1885, 192 + *M. velvetina*. — COUES anser, att den knappt kan anses ens som en varietet, än mindre såsom en egen art.

240. SJÖORRE, *Fuligula nigra* (L.).

Pl. LXI, fig. 3, 4.

Fjäderklädnaden ovan, liksom vingar, svart till svartbrun, längd 432—522 m.m.

1. *Hane, gammal*, 10 december, Stockholms skärgård.

Näbb framåt avsmalnande, vid roten med en hög och bred knöl, svart, mellan näsborrarna och nageln ett gulrödt stort fält, nageln svartbrun, bred, kort, baktill utskuren; näsås nedtryckt, sluttande till nageln. Käkkant nästan rät, lameller glesa, nedskjutande nedom överkäkens kant. Pannvinkel tvär, munvinklarna något uppdragna. Näsborrar ovala, näslock framåt stupande. Huvud ovan och sidor blåsvarta; ansigtsrand framåt svagt bågböjd; haka svart. Hals svart; kräva brunsvart; nacke svart. Rygg, skulderfjädrar och övre stjärtäckare svarta. Stjert tillspetsad, brunsvart; stjärt pennor 8 par, 1—2 t. h. i utväxt, svarta, 2 > 1, t. v. gamla, svartbruna, 1 > 2. Bröst brunsvart; sidor svarta; mage brunsvart; undre stjärtäckare svarta; slaksida svart. Vingar svarta, breda; tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: 1 liten, spetsig, smal; stora 10, brunsvarta, 2 > 3 > 1 > 4, t. v. gamla, nötta, svartbruna (abnormt); armpennor 11, avrundade, svarta; armbågspennor 5, tillspetsade, 2 > 3 > 1, något nedböjda, > armpennorna; överarmspennor 6, svarta; handtäckare brunsvarta; de små mot spetsarna svarta; armtäckare och alla

de övre täckarna svarta; undre handtäckare grå; undre armtäckare brungrå, de mellersta och undre kanttäckare sotbruna; undre överarmtäckare långa, svarta, inåt tilltagande, den innersta liten. Fötter brunsvarta; vadtäckare långa, nedböjda, svarta; skenben fjäderklädt till hället, som är naken. Tars hoptryckt med små sköldar; tår: 4 > 3 > 2 > 1; klor svarta, 3 > 2 > 3 > 1, nästan räta, simhud nående klospetsarna.

2. *Hona*, 9 december, Ystad.

Näbb svart, undertill svartbrunt, de bakre $\frac{2}{3}$ jemnbreda, nageln bildar spetsen, föga neddragen; näbbås vid roten utan ansvällning, jemnt sluttande till näsåsen och nageln. Överkäakens lameller nå undre nästrakten, föga nedom käkkanten. Pannvinkel avrundad. Kalott från ansigtsranden till och med översta delen av halsryggen samt ögontrakten svartbruna; ögonvrå upptill svartbrun, nedtill gråbrun; kindtrakt och haka ljusare grå. Fram- och sidhals upptill grå, nedtill svartbrun med gråbrunt bräm; kräva grå med bredt, hvitt bräm, åt sidorna svartbrun med gulgrått bräm; halsrygg ljus svartbrun. Rygg svartbrun, bräm bredt, mörkbrunt; skulderfjädrar svartbruna, de längsta enfärgade, de övriga med bredt, gråbrunt bräm, kors och övre stjärtäckare svartbruna. Stjert avrundad, svartbrun; stjärt pennor 8 par, smala. Bröst hvitt, framtill med täckta grå spolstreck, baktill med breda, grå fläckar nära spetsarna; sidor ljus svartbrun med breda, gulgrå spetsbräm; mage gråbrun med hvitt, bakåt avtagande spetsbräm; undre stjärtäckare svartbruna, med dragning åt grått; slaksida svartbrun. Vingar ovan svartbruna; tumvinge med 4 fjädrar, 2—4 med gråbruna spetskanter; armpennor 11, spetsar avrundade med smal vit kant; armbågspennor 7, tillspetsade, 1—4 > armpennorna; handtäckare utan bräm; armtäckare svartbruna med ljusare, otydliga spetsfläckar; undre hand- och armtäckare grå, de mellersta gråbruna med hvitt spetsbräm; undre kanttäckare och överarmtäckare gråbruna. Fötter olivbruna med dragning åt gult, vid ledgånarna svartbruna, sköldar mest kvadratiska; vadtäckare svartbruna; skenben fjäderklädt till hället. Tars hoptryckt; tår och klor = n:r 5; simhud når klospetsen, brun, mörk, den yttre svagt utskuren.

3. *Dundrägt*, 6 augusti, Kvickjock, A. DAHLBERG. Riksm.

Näbb svart, inre kanten gul, näbbnaglar torra, den undre och spetsar av den övre brungrå. Iris 'brun'. Huvud ovan och huvudets sidor upptill svartbruna; kind vitgrå; haka vit. Sidhals brun, kräva grå. Kropp ovan svartbrun, enfärgad, utan fläckar. Stjert svartbrun. Bröst gråhvitt; sidor svartbruna; mage gråvit. Fötter gulgröna; simhud svart.

4. *Dundrägt*, 31 juli, Karesuando, C. F. STENIUS. Riksm.

Större än den förra, med utskjutande stjärt pennor, svartbruna och å spetsarna kvarsittande stjärt dun.

5. *Hane, ung*, 9 oktober, Stockholms skärgård.
Näbb ovan svart, överst gråsvart, stadt i avfjällning, undertill svartbrunt, nästan jemnbredt till nageln, som intager större delen av spetsen; näbbås vid roten bred, kullrig, jemnt sluttande till den kullriga näsåsen. Käkkant bak- och framtill uppdragen, överkäken med utvändiga sneda små gropar, motsvarande lamellerna, som icke gå nedom kanten. Pannvinkel tvärt avrundad. Iris brun. Kalott från pannan till och med översta delen av halsryggen till höjden av ögonen brunsvart; ögonvrå brunvrå; huvudets sidor grå; ansigtsrand lodrät, bildar med käkkanten en rät vinkel framom munvinklarna; haka och övre delen av fram- och sidhals grå, nedtill gråbruna med gråhvitt bräm; kräva hvit med brungrå tvärband, åt sidorna svartbrun med gråhvitt bräm; halsrygg svartbrun. Rygg brunsvart med svartbrunt bräm; skulderfjädrar svartbruna med gråbrunt bräm; kors och övre stjärttäckare svarta. Stjert tillspetsad, utbredd, avrundad, brunsvart med svarta spolar; stjärtpenor 8 par, smala, utåt jemnt avtagande, de yttersta korta. Bröst hvitt med till största delen täckta grå spolstreck i midten, framtill och åt sidorna spolfläckar och tvärband; sidor svartbruna; mage och undre stjärttäckare gråbruna med hvitt spetsbräm, bakåt avtagande; slaksida brunsvart. Vingar spetsiga, ovan brunsvarta, penor undertill grå, spolar mot roten hvita; tumvinge med 4 fjädrar; handpenor: 1 liten, smal, spetsig, < 1 handtäckaren; stora 10: 1=2, de yttre vid spetsen smala; armpennor 11; armbågspennor 4, något spetsiga, 1 och 2 > armpennorna; överarmpenor 7, korta, 3 och 4 längst; de små handtäckarna med brungrått bräm; undre hand- och armtäckare, ävensom första raden av de mellersta grå, de övriga gråbruna med hvita spetsbräm; undre kanttäckare och överarmtäckare svartbruna. Fötter gulgröna; skenben fjäderklädt till hälen. Tars hoptryckt, framtill med en rad av smala sköldar; tarssida och sula nättecknade, denna skarp; tår: 4>3>2>1, simhud å 1 lång, bred, gulgrön, förenad med kantfliken å 2; simhud mellan 2 och 3 med rät kant, mellan 3 och 4 något utskuren, båda gråsvarta; klor: 3 utbredd, > 2 > 4 > 1.

6. *Hona, ung*, 17 oktober 1876, Kalmar, F. BERG.
Näbb svart; näbbås vid roten bred, längs midten fårad, åt sidorna kullrig, jemnt sluttande till nageln. Gap gult. Näsborrar invändigt gula. Fötter starka, gulbruna, vid sidorna mörkare, mellan sköldar svarta. Tars föga hoptryckt, framtill med större, dock små, sköldar, för övrigt nättecknad; tår: 4>3>2>1, 1:a lederna av 3 och 4 mest nättecknade, de övriga ringlade; simhud svart, vid tårna gulbrun, den inre vid kanten rät, den yttre intill vinkligt uringad, 1:a tåns mot spetsen avsmalnande, når förbi nageln; klor föga vid spetsen krökta, svarta, vid roten bruna.

7. *Hona, ung*, maj 1843, Östergötlands skärgård, LUNDBORG.

Sundevall Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

Nº	1 ♂	2 ♀	3	4	5 ♂ j.	6	7 ♀ j.
Längd	480	460	c.220	c.300	488	450	85
Huvudets längd	100	90	—	—	98	96	102
Näbb, längd till pannan	47	42	24	29	45	47,5	42
» » » munvinkeln	59	52	—	—	55	54	58
» » » från spetsen till näsborrarna	28	23,5	—	—	24	23,8	25
» höjd vid roten	25,3	21	12	17	25	21,7	—
» » » näsborrarna	13	12	14	16	13	12	—
Gapets bredd	23	20	—	—	24	20,4	23
Näbbets bredd vid näsborrarna	23	21	11	15	20	22,4	—
» största bredd	—	—	—	—	—	22,8	—
Näbbnagels bredd	17,5	15,5	8	10,3	16	15	—
» längd	11,5	12	8	9	—	11	—
Näsborrar	3×2	5×2,5	—	—	6×2,5	6,5×3	—
Vingens längd, direkt	220	202	—	—	205	210	235
Vingbredd	830	820	—	—	825	850	—
Tumvinge	92	90	—	—	90	95	—
Stjert, längd	100	81	—	—	81	89	84
Stjertspets framom vingspetsarna	65	55	—	—	65	46	—
Tars	45	43	27	32	45	45	43
Mellantå med klo (+ = klo)	72	71	33	46	75	72	+9
Yttre tån	76	75	—	—	—	—	70

Ägg. Ovata, rödhvita, gråhvita eller ljusgrå.

1. 20 juni 1872, Muonioniska, KNOBLOCK. Trubbiga.
2. 16 juni 1870, Kautokeino, KNOBLOCK. Ljust rödhvita.
3. 1865, Kautokeino. Smutsigt gulhvitt.
4. 14 juni 1874, Kautokeino. Utdragna, spetsiga, rödgulhvita.
5. 3 juli, Kwickjock. 'Gulhvita, betydligt ljusare än Svärtans; båda arternas ägg äro vanligen betydligt utdragna och avsmalnande,' enl. meddel. av WESTERLUND.

Sjöorren, som på Island kallas Hrafnsönd, Korpand, häckar vid Myvatn, anses sällsynt; kommer dit i första veckan av maj. Har bo under små buskar av *Salix* och *Betula*, FABER, 1822. Liggtiden börjar först mot medlet av juni, KRÜPER, 1857. Häckar både vid Myvatn och Örebak, S. Island, COLLIN, 1877.

Har en gång, d. 30, erhållits på Färöarna, COLLIN.

I Finmarken sällsynt, osäkert om hon häckar, enl. meddel. av NORDVI. Är i Norge i allmänhet sällsyntare än Svärtan, RASCH, 1838. Kommer till det inre av Varangerfjorden i flock

<i>N</i>	1 a	b	c	d	2 a	b	c	d	e	3	4 a	b	c	d	e	5	
Äggets längd.....	63,2	62,5	61,8	60,3	65,8	63,9	63,5	62,2	60,5	64	71,4	70,4	70,3	70,3	67,8	63	62
» bredd	45,9	44	44,1	45	43,2	43,6	42,4	43,9	42,6	45,2	43,2	43,5	43,6	41,5	43,2	45	45
» spets.....	17,3	18,5	17,7	15,3	22,6	20,3	21,1	18,3	17,9	18,8	28,8	26,9	26,7	28,8	24,6	18	17
» reducerade längd.....	1,38	1,42	1,4	1,34	1,52	1,47	1,5	1,42	1,42	1,42	1,65	1,62	1,61	1,69	1,57	1,4	1,38
» rektangel	2901	2750	2725	2714	2843	2786	2692	2731	2577	2893	3084	3062	3065	2217	2929	2835	2790

om 20 st. och deröver samt redan parad, drar derefter inåt landet att häcka. Läger i maj 8—10 ägg. Bortflyttar i midten av okt., SCHRADER, 1853. Häckar vid fjellvatten och fans enl. BOIE, 1822, vid Alstenö och Löötlund i Trondhjems fjord. Försöker stundom att övervintra i landets inre delar; d. $\frac{10}{12}$ 1867 träffad i Valders, COLLETT. Häckar i landets inre delar S.-ut till Dovre, WALLENGREN, 1854. Vid Fokstuen, HARTMAN, 1859. Häckar i Hallingdalsfjellen och ned i Kristianssands stift. Ung fogel stundom om hösten talrik i Kristianiafjorden, RASCH, 1838; flyttar i maj och på hösten, då mest unga foglar skjutas; på flyttning och om vintern i S. och V. insjöar och fjordar; på Hvalöarna allmän under flyttning; kommer i slutet av april, uppehåller sig på kusterna till slutet av maj eller början av juni, då han drager till häckplatserna. En stor del övervintrar vid kusterna, COLLETT, 1864-77.

I Enare lappmark träffad d. $\frac{22}{2}$ 1841 vid + 9 till 14° och SV. vind, är allmän ned till Ishavet, MALM, 1844. Häckar vid Lapplands bergfloder, ÖDMANN, 1792. Finnes både i Muonioniska och omkring Kautokeino, der den stundom är talrik; lägger sent 7—8 ägg på elv- och sjöstränder, enl. en uppgift av KNOBLOCK. Vid Jockmock d. $\frac{12}{7}$ talrikt häckande, v. SETH, NILSSON. Ägg erhållna vid Kvickjock d. $\frac{3}{2}$, enl. meddel. av WESTERLUND.

Ett par erhållet på Siljan 1864, KJELLIN, THEORIN, 1880. Häckar i Jemtland vid Åresjön och Tännsjön, MEVES, 1858; en flock sedd å Storsjön vid Östersund; häckar vid Ånnsjön, SAHLIN,

OLSSON. Vid Horndal, Dalarne, om våren mera allmän än om hösten, LUNDBORG, 1846.

I Upsalatrakten vår och höst sällsynt, häckar ej, MESCH, 1844. Visar sig vid Vermdö strax efter islossningen på de yttersta holmarna. 'Näbbknölens storlek beror på årstiden, ej på könet, såsom allmänt tros'. Föda: Musslor, ÖDMAN, 1792. Erhållen på Mörkö, EKSTRÖM, 1828. 'Sjöorrar' uppehöll sig i en öppen ström om vintern i Södertörn, V. om Södertelje, S. A. PALM. På Hartsö sällsynt, kallas Havsorre, fälles för svartvettar under vårflyttning; erhållen våren 1871 vid Hökö och på ett annat ställe, SUNDSTRÖM, 1872. I Örebro här och der under vår och höst, HÖGBERG, 1863; sedd i Hjelmaren, ej sällsynt, kallas 'Svarta', SUNDSTRÖM, 1869. Kallas Havsorre i Nerike, Vestergötland, Södermanland och på Åland, är sällsyntare än Svärtan, R. S., 1874. I Kil ej sällsynt under flyttning, LÖVENHJELM, 1864. Sparsam i Östergötlands skärgård under flyttning, någon gång vid islossningen i små sjöar, LUNDBORG, 1864.

I Vermland under vår och höst teml. talrik, WALLENGREN, 1854. I trakten av Karlstad ej sällsynt under vår och höst, CEDERSTRÖM. Iakttogs vid Mariedam, 58 $\frac{5}{6}$ ° n. br., 1 $\frac{1}{2}$ mil från Askersund, 1847 d. $\frac{13}{5}$, J. W. GRILL. I Bohuslän i stora flockar längre ut i skären och i öppna havet, der även under sommaren mindre flockar stundom ses, W. v. WRIGHT, 1851. I N. Bohuslän en och annan, men ej om sommaren, CEDERSTRÖM, 1873. I Bohuslän utanför yttersta skärgården om vintern till febr. och mars,

häckar ej, enl. meddel. av KOLTHOFF, som enligt MALM en gång under sistnämnda månad utanför Gåsö såg omkring 500 st.; erhållen d. $\frac{3}{4}$ 1844, d. $\frac{15}{16}$ 1845, $\frac{4}{5}$ 1861, vid Rörö d. $\frac{15}{16}$, $\frac{8}{9}$ 1881, MALM, 1877—82. 'Sjöorren' kommer i Jönköpings län på flyttning, LAGERGREN, 1870. I Ö. Småland under höst och vår ganska allmän, TISELIUS, 1868. På Ölands kust under sept. och okt. ej sällsynt, WESTERLUND, 1855.

På Gotland endast under flyttning, KOLMODIN, 1871. Stundom om vintern i stort antal, enl. meddel. av STENSTRÖM. Vid Fårö d. $\frac{29}{30}$; d. $\frac{7}{8}$ parades de och jagade hvarandra, HOLTZ, 1865.

I Bleking kallad Pjuk, TISELIUS, 1868; erhållen i vinterdräkt, enl. meddel. av C. G. RÄÄF.

I NÖ. Skåne sällsynt om vintern, WALLENGREN, 1849; under vår och höst, GADAMER, 1852. Från Luggude härad omtalas, att en 'Sjöorre' erhållits, G. JÖNSSON, 1881; derav synes likvisst till följd av den föreslagna namnförändringen icke hvilken art som menas. Någon gång skjuten i Ringsjön, enl. meddel. av C. MÖLLER. Erhållen vid Malmö d. $\frac{17}{18}$ 1881; vid Tommarp d. $\frac{24}{25}$ 1855, Ö. Torp d. $\frac{25}{26}$ 1855, enl. meddel. av EURENIUS. På vårflyttning kommer hon till Skåne i början av maj. 'Sjöorren' (ifrågavarande art) förekommer även hvarje vinter vid Ystad, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Kommer till Danmark i slutet av aug. och början av sept. fåtaligt, men i okt. och nov. talrikt; om sommaren endast undantagsvis, KJÆRBÖLLING.

Kommer på flyttning till Slesvig i slutet av april, BOIE, 1819. Vid Hertigdömenas kuster, isynnerhet vid den vestra, under vintern talrik; om sommarn draga spridda flockar omkring vid kusterna, ROHWEDER, 1875. År 1876 från sept. till maj mycket vanlig; om sommarn även flockvis; vid Flensburg 1877 regel-

bunden om vintern; i Angeln, Slesvig, 1879, en fångad levande, Jahresb.

Häckar i Finlands norra hälvt, i den södra på flyttning. Kom till Åbo 1824 d. $\frac{10}{11}$, till Kuopio 1826 d. $\frac{27}{28}$; förekommer vid Helsingfors isynnerhet om våren, M. v. WRIGHT, 1826—47, och har träffats här sent på hösten, d. $\frac{6}{7}$ 1846 och $\frac{8}{9}$ 1848, enl. PALMÉN, som samlat flere uppgifter. Erhållen i Finland d. $\frac{10}{11}$ 1854, SCHLEGEL, 1866.

Talrik i Sibiriens stora, i Ishavet utflytande floder och i havsvikar, går i Lena högt upp. I Östersjön och Kaspiska havet mera sällan och i sällskap med *F. fusca*, PALLAS. — En hona med ungar sedd på Swir d. $\frac{6}{7}$. I otalig mängd på Hvita havet i juli, ALSTON, BROWN. Träffad vid Sommarudden, MEVES, 1871. I Arkangel, LILLJEBORG, 1850. Allmän på flyttning, få stanna och häcka, SEEBOHM, 1882. I S:t Petersburgs guvernement sällan iakttagen, BRANDT. Sällsynt på flyttning, E. BÜCHNER, 1885.

I Östersjöprovinserna, SEIDLITZ, 1860; sällsynt under vintern och på flyttning. Drar förnämligast längs havskusterna regelbundet under båda flyttningstiderna; i första hälften av maj, och hanarna börja hösttåget i slutet av juli; honor och ungar mycket senare, i slutet av okt., RUSSOW, 1880. I mellersta Ryssland säges den vara allmän under flyttning. Stundom vid Sarepta tillfällig på flyttning, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Svarta havet, enl. PALLAS.

I Schirochika bay, N. Semlja, syntes några små flockar, som ansågos höra hit, GILLET, 1870, i samma vik, i Kostin scharr och på Waigats; ofta sedd vid N. Semlja, v. HEUGLIN, 1872. Mycket talrik vid Koo-ray-i-ka, men mycket skygg, SEEBOHM, 1879. Iaktogs vid Ust Zylma först d. $\frac{1}{2}$; fans på flere platser vid lägre Petschora, SEEBOHM, BROWN, 1876. Flere unga foglar erhöles på

Soswa och Vischera, 62° n. br., och på Kara, 68° n. br., BRANDT, 1875. Skall tillbringa vintern i Kaspiska havet, SEEBOHM, 1883.

Erhållen i trakten av Jenissej d. $\frac{1}{3}$, THÉEL, MEVES, 1879. Vid Boganida erhöles d. $\frac{2}{6}$ 5 ägg, redan temligen ruvade; häckar i Taimyrlandet, v. MIDDENDORFF. I Obdorsk på floden Polui. Dunungar träffades d. $\frac{2}{7}$ något uppåt Schutschjafloden, FINSCH, 1877. Lärer hava erhållits på Kamtschatka enl. STELLER, saknas här enl. PALLAS.

Vid Tysklands Östersjökust ej sällsynt. Vid Poel i flockar bland Svärter om 20—30 st., v. PREEN, 1856. En gammal hane erhållen vid Danzig d. $\frac{2}{3}$ 1850; kom hit 1851 tidigt, torgföres mindre ofta; erhållen d. $\frac{1}{11}$; gamla honor, som äro sällsyntare än gamla hanar, erhållna d. $\frac{2}{7}$ 1845, d. $\frac{3}{11}$ 1846, d. $\frac{6}{12}$ 1851, d. $\frac{1}{2}$ 1852 och $\frac{1}{3}$ 1851, den sistnämnda med knöl liksom gamla hanar; ung hane d. $\frac{2}{2}$ 1852, BÖCK, 1851—52. Vid Schwerin 1878 stundom om vintern, Jahresb. I Neuvorpommern stundom om vintern, QUISTORP, 1858. År 1877 regelbunden om vintern, Jahresb. Vid Dars, nära Stralsund, i öppna strömdrag ofta med *F. marila* och *F. clangula*, så länge öppet vatten finnes, BOIE, 1822. Vid Hiddensö från midten av okt. till midten av dec. 1852, döko och togo *Mytilus*, voro mycket försigtiga, H. SCHILLING, 1853. Höll sig den $\frac{20-29}{3}$ ensam eller i små flockar om 6—8 st. på isen, men de voro nästan stelfrusna, så att somliga kunde tagas med händerna. De lågo så långt ute i havet, att de icke kunde erhålla föda, QUISTORP, 1858. I Ö. och V. Preussen ej sällsynt, RATHKE, 1846. Sällsynt i Mark, VANGEROW, 1855; erhållen 2 gånger, den ena på Havel, SCHALOW, 1876. I Tyskland utom vid kusten sällsynt. Vid Eisleben under många år i flock om 6—8 st., mest unga foglar under senhösten, tills vattnet blev alldeles isbelagdt; om våren sällsynt; i Anhalt på Elbe sällsynt, vid Elbes mynning

d. $\frac{1}{3}$ 1840, NAUMANN, vid Brambach i april 1853 i temligen betydligt antal, PÄSSLER, 1854. Vid Marienthal erhållen, R. BLASIUS, 1862. Vid Stiege på flyttning, 1878 irrgäst, Jahresb. Vid Ottenstein erhöles 1877 en, som sökte undfly genom dykning, GELLRICH, 1878.

I Münsterlandet få gånger träffad, BOLSMANN, 1852, ALTUM, 1863. Erhållen på Rhen vid Köln, RUHL, 1852; i Nassau några gånger, nemligen på Main vid Hochheim, Weilburg och Schaumburg, men 'ej' på Rhen, RÖMER, 1863. I Schlesien träffad en gång, enl. SCHLEGEL, 1833. I det inre av Tyskland träffas den sällan och oftast yngre foglar. En gammal erhöles på Main vid Offenbach d. $\frac{2}{7}$ 1807, en erhöles vid Frankfurt 1830 och en annan d. $\frac{1}{6}$ 1872, J. SCHMIDT, 1872. I Neuwied sällsynt vid vintern, BRAHTS, 1855; i Kurhessen tillfällig, SCHWAAB, 1851. I Niederrhessen högst sällsynt, SEZEKORN, 1864. I Thüringen sällsynt, HELLMANN, 1853. I Wetterau på Main erhöles en gammal hane d. $\frac{1}{2}$ 1807, C. JÄGER, 1858.

Under kalla vintrar sällsynt på Bodensjön, WALCHNER, 1835. Har i ett fisknät erhållits d. $\frac{2}{4}$ 1871 nära Arbon, STÖLKER, 1872; denna synes vara densamma, som omtalas av GIRTANNER j:r 1871. Håller sig mest på större öppna vatten, A. E. GOELDLIN, 1879. I Genève-dalen oregelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1856.

Kommer mycket sällan och ensam till Böhmen, erhållen vid Franzensbad 1839, Hohenelbe i dec. 1846, på Mastiger Teich d. $\frac{1}{4}$ 1848, på Moldau nära Prag, A. FRITSCH, 1870—72. Vid Teplitz, v. PELZELN, 1874. En gång, d. $\frac{1}{8}$, iakttagen i Grodek, F. FRITSCH. I Mähren eller Schlesien erhållen, SCHWAB, 1853. I Galizien och Bukowina om vintern sällsynt, ZAWADZKI, 1840. Omnämnes från Österrike av FINGER, 1857; på Donau vid Wien och i bergsfjorderna under höst och vinter sällsynt, v. FRAUENFELD, Gr. MAR-

SCHALL, v. PELZELN, 1882. I Ungern, Neusiedlersjön, i aug. 1823, v. PELZELN, 1871. Ung fogel träffad i Tyrolen under vintern, ALTHAMMER, 1857. I Vorarlberg stundom under kalla vintrar, BRUHIN, 1868.

I hertigdömet Oldenburg på flyttning, v. NEGELEIN, 1853. Vid kusten 1878 regelbunden på flyttning. Sedd och fäld i åtskilliga trakter av Oldenburg 1881 i början av febr., Jahresb. I Berlin erhöles en, som sades hava blivit ditförd från Lübeck, MARTIN, 1853. Under första veckan av jan. 1858 i stor mängd på Elbe på dravis eller simmande i vattnet. Då en flock lyfte, hördes först ett läte, liknande honans av Gräsanden, men sedan 'keck, keck', PÄSSLER, 1859. I Wilhelmshaven, Hannover, träffad på våren; på hösten 1884 i flockar om 4—8 st. på Jahde, LUDWIG, Jahresb. Sedd d. $\frac{3}{4}$ 1854 i Jahdebugten, WIEPKEN, 1854.

Under nästan hela året, i maj, juni och juli talrik på havet, vid Borkum i mängd med *F. fusca*, v. DROSTE, 1864—69; iakttagen i sept., ALTUM, 1866. På Wangerooge om sommarn ensam, om höst och vinter i stora skaror, WIEPKEN, 1877. Vid Rottum i maj, v. DROSTE, 1869. Vid Frieslands kust under vintern ej sällsynt, stundom på inre vatten, ALBARDA, 1866. På Hollands kust erhållen d. $\frac{1}{4}$ 1838, $\frac{23}{12}$ 1854, d. $\frac{12}{2}$, $\frac{10}{4}$ 1855, d. $\frac{21}{12}$ 1859, d. $\frac{23, 25}{1}$ 1862, d. $\frac{12}{2}$ 1863, d. $\frac{16}{12}$ 1865, SCHLEGEL, 1866.

Vid Shetland årligen flyttande, EDMONDSTON, 1823. På Irland i vissa delar av kusten regelbunden om vintern, THOMPSON, 1851. Häckar i Caithness och Thurso, A. G. MORE, 1865; häckar i Skotland, DRESSER. Vid Firth of Forth om vintern; torgföres stundom i Edinburgh, JARDINE. Vid Storbritanniens kust om vintern; vid Cornwall, JACKSON, 1830. Vid kusten om vintern. På S. kusten vanlig om vintern och, enl. YARRELL, stundom om sommaren, JARDINE.

Vid Belgiens kuster mycket allmän om vintern, men mycket sällsynt på la Meuse och i kärr i landets inre delar; temligen ofta på Schelde, DE SELYS, 1842.

Förekommer vid Boulogne, DEGLAND, 1855. Kommer till Frankrikes N. och V. kuster i stor mängd vid N. eller NO. vind, bortflyttar i slutet av april; jagas mycket, men med nät fångas 100 gånger så många. Vid Dunkerque under hela året sparsam. I Seine-Inférieure, HARDY, 1855. I Côte-d'Or nästan endast unga foglar, på Saône sällsynt, MARCHANT, 1869. I Savoyen mera regelbunden än *F. fusca*, och nästan hvarje vinter vid N. eller NO. storm på Rhône och flere ställen i större eller mindre flockar, men sällan parvis. Vid kall vår ännu kvar vid slutet av mars eller början av april, men alltid vid S. vind draga de bort, BAILLY, 1854. Mycket sällan i Provence, v. MÜLLER, 1856.

I Portugal förekommer han ofta, men ej i stort antal, A. C. SMITH, 1868. Temligen talrik i mars; i januari en torgförd i Malaga. Stundom vid Gibraltar. I S. Spanien, SAUNDERS, 1871, DRESSER.

Träffad i Toscana, SAVI; erhållen i Massaciuccoli i nov. 1830; säges även hava erhållits vid Verona och Perini, GIGLIOLI, 1881. I Adriatiska havet få sedda i dec. 1857 nära Antivari, POWYS, 1860.

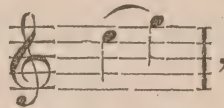
Sedd vid Albanians kust, Lord LILFORD, ELWES och BUCKLEY, 1870. I Grekland sällsyntare än *F. fusca*, och endast honor träffades av v. D. MÜHLE, 1844; finnes huvudsakligen i Sprochiusfloden, som utfaller i Atalantiviken, NÖ. Grekland; endast under stormiga vinterdagar drar hon till Attika och Peloponnesus, LINDERMAYER, 1860; är sällsynt, KRÜPER, 1875.

Träffad på Azorerna, DRESSER. På Canariöarna regelbunden om vintern, BOLLE, 1857. Iakttagen vid Tanger, DRESSER.

Erhållen i Mindre Asien, DRESSER. Vid kusten av Palestina, TRISTRAM, 1868.

Uppgives av några författare hava träffats i N. Amerika, men den företer olikheter, i följd hvarav de flesta anse den för en från vår skild art.

Sjöorren ligger under sin mesta tid dag och natt på havet och drar, utom vid fortplantningstiden, till lugna vikar eller inre vattendrag endast vid stark storm, men åter ut vid temligen häftig storm; han håller sig i synnerhet över rika musselbankar. De gamla honorna leva ofta i flock för sig. Är ovanligt skygg och misstrogen även under fortplantningen, EKSTRÖM, 1832. Är livlig i sina rörelser. Simmande i lång linie, dyka de nästan på en gång, vanligtvis på platser under 5 famnars vatten. De simma även långa sträckor under vattenytan, även om de ej söka sig föda, v. DROSTE. Lyfter med svårighet. Flykten är tung med långsamma vingslag. Vid flygt i flock längre väg flyga de på sned linie. Gången synes besvärad, men han dyker väl och kan hålla sig temligen länge under vattenytan. Hanens läte om våren tecknas av BOIE 1819 med , det låter som flöjt-toner 'ty-ty-ty', honans 're-re-re', FABER. Hanens under parnings-tiden: 'skryck lyck' i 2 klocklika toner, bildande en stor ters, vid boet 'tu tu tu', hvar till honan svarar hest: 're re re', NAUMANN; enl. v. DROSTE 'korr korr korr', om våren stundom 'tu-tyk'; hviss-lar 'huni', HOLLGREN, 1884.

Födan utgöres ofta huvudsakligen av *Mytilus edulis*, men även av andra mollusker, *Tellina*, *Cardium*, *Mya*, maskar, insek-ter, vattenväxter och småfisk, ävensom växtdelar, hvarmed hon även sväljer grus.

På små holmar häckar år efter år samma par. Boet till-

redes vid sött vatten bland gräs och under en buske; det är bygdt av hvarjehanda växtdelar, såsom av *Angelica*, pilblad, gräs m. m., med bädd av modrens fjädrar. Makarna äro hvarandra mycket tillgivna. Fälles honan, omkretsar hanen henne och slår sig även ned bredvid henne. Hanen lemnar trakten, sedan honan ruvat någon tid, går till havs och ruggar der.

Jagten å fogeln omtalas av NILSSON. Skjutes i Jönköpings län på krypskytte, LAGERGREN, 1870.

Köttet är dåligt, BARTH, mycket obehagligt, DEGLAND, GERBE; tranigt, torrt, segt, men fjäder och dun spänstiga, EKSTRÖM.

Infångad födes han med bröd och kan bibehållas någon tid, bör dock även erhålla både fisk eller kött och rikligt vatten. Bäst torde dock vara att giva den *Mytilus edulis*.

Det är ännu okänt hvilka parasiter leva bland fogelns fjädrar.

Inelvsmaskar:

Strongylus uncinatus LUNDAHL; *S. nodularis* RUD. och *S. acutus* LUNDAHL, i ventrikelns hinnor; *Distomum constrictum* MEHLIS och *D. oxyurum* CREPL., i tarmkanalen; *Monostomum mutabile* ZED., i näshålan; *Holostomum anatis nigrae* BELLINGHAM; *Tænia microsoma* CREPL. och *T. lævis* BLOCH, i tarmkanalen.

Anas nigra WILL., Orn. 1676, 280 + *A. n. minor* l. c. Tab. 74. RAY, Syn. 1713, 141.

Anas corpore obscuro L., Fn. I 1746, 38.

Anas nigra L., S.N. VI 1748, 22; X 1758, 123; Fn. II 1761, 39; S.N. XII 1766, 196. BRISS., Orn. VI 1760, 420; ed. 1763 II 471. BRÜNN., Orn. 1764, 21. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 281. PALL., BALD., Naturg. V 1776, 37; Cf. V. A. H. 1779, 28. MÜLL., Prodr. 1776, 14. GM., L. S.N. 1788, 508. ÖDM., Vermdö 1792, 63-4. BES., Vög. Kurl. 1792, 41. LATH., Ind. II 1790, 848 n. 43. LATH., B., III II 1798, 417; IV II 1812, 510. RETZ., Fn. 1800, 113. MEY., W., Tasch. II 1810, 503. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 242. CUV., R. A. 1817, 532. KUHL, Beitr. III 1820, 93, 94. TEMM., Man. II (1820) 856; IV 1840, 543. NILSS., Orn.

- 1821, 192. FABER, Prodr. 1822, 67; Hochn. Vög. 1826, 2, 83 etc. HORNSCH., SCH., Greifsw. Ac. Zeitschr. I 1822, 158. EDM., Mem. Wern. Soc. 1823, 274. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 194. W. v. WR., V. A. H. 1826, 296, -8. JACKS., Loudon Mag. 1830, 177. EKSTR., Mörkö 1828, 217; Tidskr. f. Jäg. 1832, 229. NAUM., V. D. XII 1842, 108; N-a 1850 2 H. 22. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384. LUNDB., Öfv. V. A. H. 1846, 44. W. v. WR., Vet. Soc. Acta 1847, 64. GRILL, Öfv. V. A. F. 1849, 226. KRÜP., Momms. Gr. Jahresz. III 1875, 292. GOELDL., J.f.O. 1879, 382. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 379. MARTIN, J.f.O. 1853, 206. SCHRAD., J.f.O. 1853, 318. BALD., N-a 1853, 440. PÄSSL., J.f.O. 1854, 181; J.f.O. 1859 (109). WIEPK., N-a 1854, 355. v. MIDD., Isep. 1855, 78. VANG., J.f.O. 1855, 345. HARDY, l. c. 423. v. PREEN, N-a 1856, 79. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. KRÜP., N-a 1857, 47-8. ALTUM, J.f.O. 1863, 109; 1866, 106. HOLTZ, J.f.O. 1865, 129; 1868, 125. GIRTANNER, Z. G. 1871, 155. BÖCK, v. HOM. Orn. Br. 1881, 287.
- 'Savorren' (feltr. i st. f. Havorren) PONTOPP., Norw. II 1754, 177.
- La Macreuse BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 260.
- Anas orphanos* BES., Vög. Kurl. 1792, 51.
- Anas atra* PALL., Zoogr. II 1811, 247.
- Melanitta nigra* BOIE, Reise Norw. 1822, 109, 222, 351 + *A. nigra*; Isis 1822, 564; 1826, 980. BREHM, V. D. 1831, 901 etc. *M. platyrhynchus* l. c. 907. EYT., Anat. 1838, 145.
- Oedemia anas nigra* FLEM., Phil. of Zool. II 1822, 260.
- Oedemia nigra* KEYS., BL., Wirb. Eur. 1840 n. 407. WALL., N-a 1854, 277-8. L. BREHM, Vogelf. 1855, 383, + *O. gibbera* etc. C. JÄG., Wetter. II 1857, 39. POW., Ibis 1860, 354. R. BLAS., Ber. XIV Vers. d. Orn. 1862, 73. SWINH., Ibis 1863, 435. MORE, Ibis 1865, 474. v. DROSTE, J.f.O. 1866, 391; Borkum. 1869, 307. TIS., Ö. Smål. 1868, 32. COLLETT, Vid. S. Forh. 1868, 108; N. Mag. f. Nat. 1871, 217, Sep. 1877, 12. TRISTR., Ibis 1868, 328. A. C. SMITH, Ibis 1868, 456. SUNDSTR., Örebro 1869, 25; Bih. V. A. H. 1872 n. 4, 35. A. FRITSCH, V. E. 1870, 439; Wirb. Böhm. 1872, 88; J.f.O. 1872, 372. GILL., Ibis 1870, 308. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 390. ALST., Br., Ibis 1871, 71. SAUND., l. c. 397. MEV., Öfv. V. A. F. 1871, 782; 1879, n. 6, 45. v. HEUGL., Ibis 1872, 64. J. SCHMIDT, Z. G. 1872, 253. R. S., Jägarf. Tidskr. 1874, 71. v. PELZ., Verh. z.-b. G. 1874, 568. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 20. BRANDT, Bemerk. d. Wirb. 1875, 71. SCHAL., J.f.O. 1876, 11. DRESS., B. E. p. 61-2, 1877. SEEB., Br., Ibis 1876, 447. COLLIN, Orn. Bidr. 1877, 26. MALM, Fn. 1877, 353; Årsskr. III 1882, 10-1. FINSCH, Ibis 1877, 58, 61; Abh. z.-b. G. 1879, 265. WIEPK., J.f.O. 1877, 430. Jah-resb., J.f.O. 1877, 338; 1878, 433-4; 1880, 92, 404; 1883, 73; 1886, Sep. 380. SEEB., Ibis 1879, 160; 1883, 35. RUSS., Orn. 1880, 182. GIGL., Ibis 1881, 215. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 229. BÜCHN., J.f.O. 1885, 207.
- Platypus niger* BREHM, Eur. V. II 1824, 820. BÖCK, Bericht 1851, 7; 1852, 8; J.f.O. 1854, 309. v. PREEN, N-a 1856, 79. H. SCHILL., J.f.O. 1873, 377.
- Fuligula nigra* BONAP., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. II 1826, 387. WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839, 103. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 144. LÖV., V. A. H. 1843, 404, -8. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 88. MALM, Krøy. Tidsskr. 1844, 186, 210. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44; Jägarf. Tidskr. 1864, 102. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 310. LILLJ., V. A. H. 1850, 300. CED., Carlst. 1851, 12. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 81. GAD., N-a 1852, 3 H. 5. BRANDT, Bemerk. Wirb. N. E. Russl. Sep. s. a. 71. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. BOLLE, J.f.O. 1857, 348. MEV., Öfv. V. A. F. 1856, 281; 1860, 222. HÖGB., Örebr. 1863, 19. COLLETT, Christ. 1864, 212; Dovre 1865, 63; Hvalø. 1866, 43. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 18. KOLM., Gotl. 1871, 15. E. v. MART., Z. G. 1872, 209-10 (eft. W. MARSHALL). PALM., Finl. Fogl. II 1873, 452. THEOR., Fört. 1880 (4). BRANDT, J.f.O. 1880, 249. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 66, Sjøorre. OLSS., Öfv. V. A. F. 1882, n. 10, 46. SEEB., Ibis 1882, 384.
- Fulix nigra* LÖV., Öfv. V. A. F. 1864, 315.
- Oidemia gibbera* BREHM, Vogelf. 1855, 383 + *nigritus* + ?*megaura*.
- Fulix (Oedemia) nigra* PALM., SAHLB., Orn. iakt. 1868, 251.
- Sjøorre LINNÉ, NILSS. EKSTR. 1832. SUNDEV. I. AD. AF STRÖM, Sv. Fogl. 1839, 76. MALM, Fn. 1877. LAGERGR., Jägarf. Tidskr. 1870, 13. PALM, l. c. 1871, 89. CED., l. c. 1873, 20, 36. R. S., l. c. 1874, 71, Havsorre. ?G. JÖNSSON, l. c. 1881, 241. A. CARLS., Sv. Jagtb. F. 1878, 164. HOLLGR., Fogl. Språk 1884, 33 (nec HOLMGR.).
- Svärta HOLMGR., Fn. II 1871, 1115 (nec LINNÉ nec NILSS. nec al. plur.)
- Svartand, Svärta el. Svörta MEVES, Öfv. V. A. F. 1858, 94. Jägarf. Tidskr. 1875, 49.
- Havorre, Havssvärta.

240 a. HVITNACKAD SVÄRTA, *Fuligula perspicillata* (L.).

Pl. XXXIV, fig. 2.

Näbbrot vid; pannvinkeln i midten avrundad, sträckande sig långt framom ansigtsranden. Fjäderklädnaden å kropp och vingar svart; de senare sakna hvit fläck.

1. *Hane, gammal*, 14 juni 1846, Orö skärgård, Kalmar län, WIRSÉN.

Näbb orangerödt, i torrt tillstånd gult, vid sidan en stor svart fläck, nagel bred, kullrig; näbbås framför den höga näsåsen nedtryckt. Käkkant rät, överkäkens lameller glesa, något nedom kanten, som framtill är utskuren; underkäkens nagel bred, kullrig; munvinkel uppdragen. Pannvinkel framskjutande till näsåsen, bred. Näsborrar stora, ovala. Iris 'hvit'. Huvud ovan svart. Panna med en stor, hvit fläck. Huvudets sidor svarta; ansigtsrand rät, nedlöpande från pannvinkeln, bildande med denna räta vinklar; haka svart, framtill bildande en spetsig vinkel, med små gråhvita fjädrar. Framhals och sidhals blåsvarta; kräva svart; nacke och halsrygg med en stor nedåt gående hvit fläck; hela fjäderklädnaden för övrigt svart. Stjert avrundad; stjertpennor 7 par. Vingar utan hvit fläck; tumvinge med 4 fjädrar, gråsvart med svarta spolar och hvita inkanter; handpennor, stora 10: 2 > 1 > 3, brunsvarta, spolar bruna; armpennor 12, utfan svarta, infan mörkbruna, spolar bruna. Spegel svart; armbågspennor 3, 1 och 2 längre än armpennorna, smala, tillspetsade, svarta; överarmpennor brunsvarta; undre handtäckare grå med svarta spolar, de övriga undre täckarna brunsvarta; undre överarmtäckare medelmåttiga. Fötter 'röda', i torrt tillstånd brungula, svartfläckiga; skenben fjäderklädt till hället. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår: 4 > 3 > 2 > 1; simhud svart, den yttre bågformigt urringad, å 1 bred, när klospetsen och marken; klor: 3 > 2 > 4 > 1, svarta, krökta, 3 något vidgad.

2. *Hane, gammal*, år 1833, Karesuando, L. L. LÆSTADIUS.

Liknar föregående. Pannans hvita fläck mindre; den hvita fläcken å hakan saknas. Halsens sidor svartbruna. Överkälskanten något bågformig, utskärningen vid nageln något mindre.

3. *Hona*, april 1844, Sitka, SAHLBERG.

Näbb i torrt tillstånd brunsvart, nagel gråsvart, kant föga nedskjutande, grå; näbbås kullrig, sluttande, framom näsåsen något nedtryckt, överkäkens kant framtill uppdragen, bakåt med synliga lamellspetsar; käkrot åt sidorna något ansväld. Pannvinkel långt framskjutande, spetsig; näsborrar sneda, utåt utan tydlig gräns. Iris 'grå'. Huvud ovan brunsvart,

pannan med blekare inblandade brunsvarta fjädrar, i synnerhet vid ansigtsranden; ögontrakt nedtill mörkt gråbrun med grått bräm; ögonvrå brunhvit, tinning baktill brunhvit; huvudets sidor baktill mörkbruna; ansigtsrand vid sidorna nästan rät; haka brunhvit. Framhals brungrå; sidhals upptill brunhvit, nedtill mörkbrun med grått bräm; kräva mörkbrun med grått bräm; nacke med en fläck av blandade hvita och svartbruna fjädrar; halsrygg mörkbrun. Rygg och kors svartbruna med gråhvitt bräm; skulderfjädrar likaledes, men en del av de längre med starkt nötta gråhvita spetsar; övre stjerttäckare svartbruna med grått spetsbräm. Stjert avrundad; stjertpennor svartbruna med brungrå spets- och utkanter. Bröst mörkbrunt med hvita spetsar; sidor mörkbruna med hvita bräm; mage, undre stjerttäckare och slaksida mörkbruna. Vingar mörkbruna; armpennor med bleka kanter; armbågspennor med nötta brungrå spetsar; de mellersta armtäckarna och kanttäckare med bleka brungrå spetsar; undre handtäckare grå, de övriga bruna. Fötter 'rödgrå', i torrt tillstånd grå. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar; tår ringlade, 4 > 3 > 2 > 1, 1 med bred simhud, 2:dra tåns 1:sta led nättecknad, simhud svart; klor svarta.

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♀
Huvudets längd	108	108	—
Näbb, längd till pannan	36	40	40
» » » munvinkeln	60	63	62
» » från spetsen till näsborrarna	24	25,5	24,5
» höjd vid roten	23	24,5	21
» » » näsborrarna	18	17	16,3
Gapets bredd	24	22	23
Näbbets bredd vid näsborrarna	22	26	21
Näbbnagelns bredd	14	15	14
» längd	15	15	14
Näsborrar	9×5	8×5	—
Vingens längd, direkt	235	230	225
Tumvinge	91	88	87
Stjert, längd	87	87	72
Stjertspets bakom vingpetsarna	c. 35	c. 53	c. 37
Tars	37	42	42
Mellantå med klo	70	68	70

Ägg. 6, elfenbenshvita, rödprickiga, 2,30 × 1,60 eng. tum, BREWER, 2¹⁸/₄₀ × 1³⁰/₄₀, DRESSER.

I Grönland träffad en och annan gång. Erhållen vid 64° n. br. i juli under en resa till Ö. kusten 1832. Endast få gånger erhållen, REINHARDT, 1861—81.

På Kollefjord, å en av Färöarna, erhållen hösten 1853; ett par sedda på Suderö, H. C. MÜLLER, 1863, COLLIN, 1876. v. DROSTE betvivlade saken utan giltig grund.

I Europa tillfällig. I Lappland, WOLLEY, enligt DRESSER. En uppgift av MALM, att den skulle häcka, ehuru mycket sällan, i Enare, har icke blivit bekräftad. Erhållen i Karesuando, LÆSTADIUS, se ovan. Träffad en gång vid Karesuando, skall hava träffats i Muonioniska, även enl. KNOBLOCK. Erhållen d. $\frac{1}{4}$ 1846 vid Kalmar, se ovan.

På Helgoland, BLASIUS, 1858.

I Tyskland en hona påträffad före 1844 vid Rhen, NAUMANN.

Skall hava erhållits på Orken-öarna och Shetland, EYTON, 1838. Vid Irland en gång, nemligen d. $\frac{1}{2}$ 1846 i Belfast bay, THOMPSON, 1859. Erhållen på Firth of Forth, JARDINE, och en, enligt YARRELL, av BARLETT; i Storbritannien sällsynt, DRESSER.

Vid Belgiens kust, Flandern, tillfällig vid Boulogne och La Manche, DE SELYS, 1842. I Artois, Picardie, Normandie, Calais vintern 1835; 1841 torgförd i Caen; torgföres ej så sällan i Paris: 1845,-46,-52; 1856 på vintern 4—5 st., DEGLAND, GERBE, 1867.

Skall hava träffats i Italien, GIGLIOLI, 1881.

I N. Amerika har hon sitt egentliga hem. N. Carolina och vid Charleston till San Pedro. I Baffins- och Hudsonvikarna talrik; i det inre av landet vid större och mindre vattendrag; om vintern går hon från Canada till Förenta staterna, Mississippi, Missouri-floderna och S. om deras förening. I York Factory, Hudson bay, Nelson river, Great Bear lake, Mackenzie, Ross, BLAKISTON, m. fl. I Montreal tillfällig, HALL, 1862. Om höst och vår vid S:t Michael temligen talrik, iakttagen vid Cap Wan-karem, MATSCHIE, ZIEMER, 1885. Häckar i nordliga trakter, erhållen å Labrador. Om vintern i Nordamerikas sydliga delar,

SCHLEGEL, 1868. Om vintern på Michigan, NEHRLING, 1885. På Bermuda träffad i okt., DRESSER. På Jamaica sällsynt, GOSSE, 1847, m. fl.

Vid kusten av Stilla havet, COUES, 1866, talrik, DRESSER. Vancouver-ön, BROWN, 1868. I Portage bay, Alaska, talrik d. $\frac{28}{12}$, $\frac{3}{4}$. Fötter röda; simhinnor svarta; iris hvit, G. HARTLAUB, 1883. Finnes på kusten av Kalifornien, men den anses såsom en varietet av den vanliga, *A. p. Trowbridgei*. Flyttar i stora, täta flockar om 8—10 st. över hvarandra och $\frac{1}{2}$ engelsk mil i längd.

Till sitt levnadssätt liknar hon mycket Svärtan. Hon flyger snabbt och dyker utmärkt. Födan utgöres mest av mollusker till högst 2 tums längd, isynnerhet tvåskaliga, samt av krustacéer, maskar och småfisk. En, som erhöles i Skotland, hade förtärt 10 st. *Nucula margaritacea*, stora och små, och en stor *Solen pellucidus* m. fl. arter. Då *Nucula* lever på 18—30 fots djup i Ballyholme bay, hade fogeln antagligen tagit den på detta djup, THOMPSON.

Häckar vid sött vatten; boet liknar Svärtans och har bädd av eget svart dun. Hon lägger 4—6 ägg.

Dess kött är mörkt med stark och egendomlig lukt.

Dess parasiter synas ännu ej vara undersökta.

Anas canadensis major niger EDW., Av. t. 156.

Anser maximus niger RAY, Syn. 1713, 138, the Wilk.

Anas perspicillata L., S.N. X, 1758, 125; XII, 1766, 201. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 293. GM., L. S.N. 1788, 524. LATH., Ind. II 1790, 847. LATH., B. III II 1798, 416; IV II 1812, 510. MEY., W., Tasch. II 1810, 514; III 1822, 225. CUV., R. A. 1817, 533. TEMM., Man. II (1820), 853; IV 1840, 542. LESS., Trait. d'Orn. 1831, 630. Tidskr. f. Jäg. 1834, 799. SCHINZ, Eur. Fn. I 1840, 412. NAUM., V. D. XII 1844, 140; XIII 1860, 312, v. BALD. SCHLEG., Rev. 1844, CXVII. BLAS., N-a 1858, 316. HALL, Montr. 1862, 424.

- Anas nigra major freti Hudsonis* BRISS., Orn. VI 1760, 425; ed. 1763 II 472.
Anas latirostris BODD., Tabl. d. Pl. enl. 1783, 58' t. DRESS.
 La Macreuse en large bec BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII, 1787, 271.
Melanitta perspicillata BOIE, Isis 1822, 564. EYT., Anat. 1838, 146.
Platypus perspicillatus BREHM, Eur. Vög. 1823, 823.
Fuligula, Oidemia, perspicillata BONAP., Syn. 1828, 564.
Oidemia perspicillata STEPH., Shaw Zool. XII II 1824, 219. FLEM., Phil. of Z. 1822 II 260; Brit. An. 1828, 119. SWAINS., RICH., Fn. B. A. II 1831, 449. KEYS. & BLAS., Wirb. E. 1840 n. 405. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843), 162. GOSSE, B. of Jam. 1847, 408. THOMPS., Irel. III 1851, 118. WALL., N-a 1854, 287. REINH., Ibis 1861, 14; Vid. Med. 1881, 183; ref. Ibis 1882, 466. H. C. MÜLL., Vid. Meddel. 1862, 31. COUES, Key to N. A. B. 1872, 294; B. of N. W. 1874, 582; cf. Synon. DRESS., B. E. 1872, pt. 61-2. SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 402, 411. GIGL., Ibis 1881, 187. G. HARTL., J.f.O. 1883, 283.
Fuligula perspicillata AUDUB., Orn. Biogr. IV 1838, 161; Syn. 1839, 289. DE SELYS, Fn. 1842, 143. MALM, Kröy. Tidsskr. 1844, 209. NILSS., Fn. II 1858, 463. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 16. TIS., Ö. Smål. 1868. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 464.
Pelionetta perspicillata KAUP., Eur. Thierw. 1829, 107. BLAK., Ibis 1863, 149. COUES, Ibis 1866, 270. BROWN, Ibis 1868, 426. NEHRL., J.f.O. 1885, 148. MATSCHIE, ZIEM., J.f.O. 1885, 192.
 ?*Oedemia americana* SWINH., Z. G. 1875, 61 (Aleut.).
Somateria perspicillata HOLB., Kröy. Tidsskr. 1842-3, 450; Übers. v. PAULS. 1846, 77.

240 b. STRÖMAND, *Fuligula histrionica* (L.).

Pl. LXXXIV, fig. 1.

Näbb litet, näbbnageln stor, konvex, bred, föga smalare än näbbet vid midten; stjärt spetsig; fjäderklädnaden svartaktig; hanen med hvita och svarta band.

1. *Hane, gammal*, vintern 1875-76, Grönland.

Näbb avsmalnande; nagel något tillbakaböjd, bildar hela den smala näbbspetsen, baktill utan tydlig gräns; näbbås kullrig, sluttande, framom näs-

åsen något nedtryckt. Käkkant nästan rät, överkäkens inåtböjd; underkäkens nagel 9,5 m.m. lång, bred, intagande hela käkspetsen; käkrot hög. Pannvinkel spetsig. Näsborrar sneda, ovala, högt belägna, näslocks kant nästan rät. Iris 'mörkbrun'. Huvud och nacke långsamt med svart, bredt band; ögontrakt blåsvart; ögonbåge framtill vit, bakåt brun; övre ögonlock blåsvart; undre ögonlock likaså, men med små hvita fläckar; huvudets sidor framtill hvita, för övrigt blåsvarta; örontrakt med en vit fläck; ansigtsrand bågöjd; haka svart. Hals svartblå; sidhals med en vit fläck; kräva mörkt gråblå; halsband ovanom krävan vitt, framtill endast bildadt av smala hvita spetskanter. Rygg svartblå; skulderfjädrar dels svarta, dels hvita, dels med svart infan och vitt utfan; kors och övre stjärtäckare blåsvarta. Stjärt spetsig, svart; stjärtpenor här 7 par, utåt jemnt avtagande. Bröst framtill mörkt gråblått, för övrigt svart; sidor framtill med ett bredt vitt band, begränsadt fram- och baktill av smalare svarta, baktill rödbruna med svart vattring; mage och undre stjärtäckare svarta; slaksida svartblå med vit fläck vid sidan om stjärten. Vingar breda, spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar, svarta; handpenor: 1 liten svart, stora 10, 1 obetydligt $> 2 > 3 > 4$, svarta; armpenor 10, 1 och 2 svarta, 3—10 med utfan violettblått. Spegel mörkblå, skiftande i violett, glänsande, ram närmast svart; armbågspenor 4, 1—3 $>$ armpennorna, 1 i utfan och mot spetsen vit, infan grått, utbräm och spetskant svarta, 2 vit med svart bräm, 3 svart med utspoltrakt vit, 4 svart; överarmpenor svarta; handtäckare ovan och de små svarta; armtäckare svarta, några vid spegeln blåviolettera med vitt spetsband och svart spetsbräm; kanttäckare blåsvarta; undre hand- och armtäckare grå, de mellersta svarta med vitt spetsbräm; undre kanttäckare svarta; undre överarmtäckare långa, svarta. Fötter blågrå, brunsvarta. Tars framtill med smala sköldar, sidor nättecknade; tarssula skarp; tår $4 = 3 > 2 > 1$, simhud svart, å 1 bred, när klospetsen; klor $3 > 2 > 4 > 1$, svartgrå.

2. *Hane, gammal*, 1842, Grönland.

Liknar föregående. Underkäkens nagel 11 m.m. lång. Stjärtpenor, 8 par.

3. *Hane, gammal*, 1876, Grönland.

Näbb vitgrått, i torrt tillstånd svart, nageln nedtill ljusbrun. Stjärt avrundad till följd av stark nötning; stjärtpenor 7 par, nötta. Bröstets sidor baktill rödbruna. Handpenor stora 10: $1 = 2$, breda med nötta spetsar. Fötter svartgrå (torra svarta). Klor vitgrå (torra rödbruna och svarta).

4. *Hane, i ruggning*, 1876, Grönland.

Näbb = n:r 1. Hjessans sidor med rödbrunt band. Stjärt tillspetsad; stjärtpenor 8 par, ej nötta. Bröstets sidor svarta, baktill likaså. Fötter = n:r 1. Klor svartgrå.

5. *Hona*, Grönland, REINHARDT.

Näbb svart, nagel baktill svart, för övrigt grågul, kant tillbakaböjd. Överkäkens käkkant nedåt bågböjd, bakåt med synliga lameller; underkäkens nagel lång, kullrig, grågul. Huvud ovan brunsvart; ögonvrå hvit; kind hvit med brunsvarta små fläckar; örontrakt hvit; huvudets sidor för övrigt brunsvarta; haka gråbrun. Framhals mörkbrun med blekare bräm; sidhals svartbrun; kräva mörkbrun med bleka bräm; nacke brunsvart med inblandade hvita, mest täckta fjädrar; halsrygg brunsvart. Rygg svartbrun; skulderfjädrar mörkbruna och brunsvarta; kors svartbrunt, baktill något ljusare svartbrunt; övre stjerttäckare svartbruna. Stjert tillspetsad, svart, undertill mörkt gråbrun; stjertpennor 6 par, spetsiga. Bröst och mage gråbruna med breda, hvita tvärband; sidor likaså; undre stjerttäckare mörkbruna; slaksida mörkbrun. Vingar svarta och svartbruna; tumvinge med 4 fjädrar, brunsvarta; handpennor och armpennor utåt svarta, inåt svartbruna; armbågspennor brunsvarta; undre hand- och armtäckare grå, de mellersta grå; undre kanttäckare svartbruna; undre överarmtäckare svartbruna. Fötter mörkbruna; vådtäckare mörkbruna; skenben fjäderklädt till hälen. Tars framtill med små sköldar, för övrigt nättecknad; tår $3=4>2>1$, ringlade, 2:dra tåns första led nättecknad; klor bruna, 3 bred, de övriga krökta, smala, $3>2>4>1$.

6. *Dundrägt*.

Huvud och kropp ovan svartbruna, båda nedtill hvita. Kropp ovan, vinge och lår med hvita fläckar. — Enl. v. MIDDENDORFF.

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀
Längd.....	c. 430	—	430	447	—
Huvudets längd	80	85	81	79	—
Näbb, längd till pannan	26	—	27	27	26
» » » munvinkeln	40	—	41	39	—
» » från spetsen till näsborrarna...	—	—	19,5	18	17
» höjd vid roten	17	16	c. 15	16	16
» » » sidan.....	20	—	19	20	—
» » » näsborrarna	12	—	c. 11	10,5	10,8
Gapets bredd	c. 19	—	20	21	17
Näbbets bredd vid näsborrarna.....	14	—	14,7	13	12,5
Näbbnagelns bredd.....	9	—	9	9	8,6
» längd.....	—	—	14	13,6	11
Näsborrar	6×1,5	—	6×1,5	6×1,5	6×1,5
Vingens längd, direkt	200	210	202	190	197
Vingbredd.....	19,5	11	680	675	—
Tumvinge	—	—	77	79	80
Stjert, längd.....	105	103	88	99	91
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	—	37	60	—
Tars	36	35	37	36	35
Mellantå med klo.....	58	—	50+7,5	51+7,5	51+8
Baktån	12+7	12+7	14+8	14+7	—

Ägg. Finkorniga, gula.

1. 1874, Island.

2. Labrador, MOESCHLER.

Nº	1 a	b	c	2
Äggets längd	58,4	58,2	56,9	58,8
» bredd	42,8	40,7	43	42,7
» spets	16,1	17,5	13,9	16,1
» reducerade längd.....	1,38	1,43	1,32	1,38
» rektangel	2470	2399	2447	2511

Strömanden träffades på Grönland, SABINE, 1826. I N. Grönland sällsynt, men från 62° till 65° n. br. mycket allmän. Bor alltid vid sidan av mycket strida bäckar, dold under umbellater och vide, så att man sällan finner boet. Utom vid häckplatsen vistas hon mest vid de yttersta öarna, der hon dyker i bränningarna, men knappt djupare än 6 famnar. Hennes föda utgöres nästan uteslutande av Amfipoder. Honans ruggning börjar i april och är slutad innan ruvningen; hanen ruggar i aug., då han tappar alla vingpennorna, HOLBØLL, 1843. Träffad vid Godhavn, WALKER, 1860.

På Island allmän, övervintrar i S. delar av landet; återvänder till N. Island under 3:dje veckan av apr., FABER, 1822. En hona hade d. $\frac{6}{8}$ ett läggfärdigt ägg, en annan d. $\frac{14}{8}$ full kull af 10 fär-ska ägg, KRÜPER, 1857, se ovan.

I museet i Upsala står ett exemplar, som varit begagnadt till vette, hvarav NILSSON med skäl sluter till, att det erhållits i Ö. skärgården. Erhållen våren 1862 i V. Södermanland, Gr. LEWENHAUPT, LINDBLAD, 1864. Häckar ej här i landet.

Ej erhållen i Danmark. Sällan skall hon hava träffats å Holsteins kuster och vid Hamburg, ROHWEDER, 1875. Vid Elbe i Holstein erhållen; hon finnes i museet i Kiel, Jahresb.

Omkring Baikal och Dauriens större alp-vatten m. fl., talrik;

uti de i Okotska havet utflytande floder och i Kamtschatka talrik, STELLER, Kamtschatkas östra öar, MERK. Övervintrar i havet, stiger om våren upp i floderna. Mycket sällsynt i Uralbergen. Späda ungar i juli i Baikalsjön, PALLAS, 1811. — Vid Kem å V. kusten av Hvita havet erhållen i juli 1856, enl. A. v. NORDMANN, NILSSON, annars ej träffad här. NAUMANNs uppgift om dess talrikhet förhastad. Vid Arkangel sällsynt om sommaren, SEEBOHM, 1882. Okänt om denna uppgift är efter v. NORDMANNs.

I N. Asien talrikare än i Europa; går söder ut till Baikal-sjön. Dununge erhållen d. 23 vid Udskoj Ostrog, v. MIDDENDORFF, se ovan. I Ö. Sibirien sedd. I Darasun och Irkutsk, TACZANOWSKI, 1873—75. På Kamtschatka, enligt STELLER och SWINHOE.

Erhållen på Pommerns kust, NAUMANN, några finnas i Berlins museum, HOLLAND, 1871. Träffad på Rhen, NAUMANN, Main, övre Donau. På lägre Bodensjön mycket sällsynt, WALCHNER, 1835. BRUHIN säger 1868, att hon under höst och vinter på Untersee icke är sällsynt, hvilket senare av honom rättas. I Tyrolen en gång, DRESSER.

Erhållen på Orken-öarna. I Storbritannien mycket sällsynt, två torgförda i London, en under vintern 1840 i Cheshire, YARRELL, JARDINE. I Devonshire vintern 1846—47, Norfolk, THOMPSON, 1851.

I Frankrike tillfällig, DEGLAND, GERBE, 1867.

Säges hava träffats vid Malta, C. A. v. WRIGHT, 1869. Skall hava träffats i Italien, GIGLIOLI, 1881.

I Japan flere gånger iakttagen; d. 12 1864 i Hakodadi, WHITELEY, 1867; även erhållen i juni; i S. Yezo i nov.; i Sendai på nordkusten av Nippon, Yokohama, enl. SWINHOE, 1877, som även erhöi den i södra Yezo, SEEBOHM, 1879.

Indianerna, som jaga i Bay of Fundy, kalla hanen Lord,

honan Lady. I Newfoundland häckande, MERIAM, 1883. Häckar i Dakota och N. Rocky mountains, COUES, 1874—79. Om vintern på sjön Michigan, RIDGWAY, 1871. Förekommer i N. Illinois under vintern, NEHRLING, 1885. Vancouver-ön, BROWN, 1868. Hon är temligen talrik i nordnorden om sommaren; flyttar om vintern söderut längs kusten.

På Aleutiska öarna; Pribylow-öarna under hela året; om vintern i Kalifornien, DRESSER m. fl. På Alaska d. 7, 16, 3, G. HARTLAUB, 1883. Talrik i Behrings hav, MATSCHIE, ZIEMER, 1885. AUDUBONs uppgift, att den häckar på Grand Manan, skall, enl. BREWER, vara förhastad, DRESSER.

Strömanden håller sig utom vid fortplantningstiden på öppna havet. I vikarna vid Island under vintern; flyger liksom andra Änder högt, då hon om våren drager till Myvatn; drar simmande om efterhösten från Islands nordliga till dess sydliga delar och om våren åter mot nordliga trakter. Håller sig vanligen i salt vatten, som hon dock lemnar för fortplantningen. Flyger snabbt och högt, FABER. Simmar och dyker lätt igenom vattenfallens skum och bränningarna. Under hösten dyka de oupphörligt under hela timmar och stanna derunder endast några sekunder åt gången i vattenbrynet; lyfta från vattnet, då de bliva skrämde; simma mot strömmen. Hanarna hålla sig tillsammans, och honorna följa med ungarna, ofta ensamma, eller ock håller fogeln sig parvis. Hon dyker förträffligt och kan stanna länge under vattenytan. Läte på havet 'ek-ek-ek'; förskräckt låter hanen höra hest 'he-he', under fortplantningstiden 'gi-äk', honan svarar 'gi-ak', FABER. Även tecknas lätet med 'yk-yk', KRÜPER.

Föda: små mollusker, såsom *Mytilus*, *Venus*, *Nerita*, samt små krustacéer och fiskrom; under fortplantningstiden vatteninsekter, Mygglarver och vattenväxter.

Makarna äro hvarandra mycket tillgivna. Om den ena maken blir skjuten, simmar den andra till den och pickar den med näbbet för att uppmuntra den att följa sig. Till häckplatsen komma endast foglar i full gammal dräkt. Häckar i andra veckan av juni. Bo bygges på klippor av gräs med bädd av fjäder, PALLAS. På Island är boet nära stränderna av floder mycket väl doldt. Parningen sker i slutet av juni. Hon lägger 8—10 ägg, enl. STELLER, PALLAS, 6 stora ägg. FABER anmärker, att de Andarter, hvilka lägga hårda, tjocka ägg, såsom Strömanden, Ejdern m. fl., hava kort, tjock kropp. Liggtiden inträffar i början av juni. Den 6 juni hade en hona läggfärdigt ägg. Honan ruvar 24 och dundräkten varar omkring 40 dygn. Hanen lemnar henne så snart ungarna blivit utkläckta. Honan träffas sällan med ungarna i floderna. De föras av modern till floderna eller havet i början av juli, och fullvuxna äro de på havet i sept., FABER. Hanen har full dräkt i 3:dje året. FABER beräknade fogelns livslängd till 20 år.

Köttet skall vara tranigt och icke så godt som av andra Änder.

Rent hvita exemplar hava funnits. Stundom får man se (sterila) honor delvis med dräkt liknande hanens.

I tarmkanalen finnes *Tænia pachycephala* v. LINSTOW.

Nec *אינקור* CHULIN, 57, Talmud, nec *An. histrionica* LEWYSOHN, Zool. 1858, 193-4.

Tornauviarsuk EGEDE, Grönl. Nat. Hist. 1741, 54, t. FABER: storleken felaktigt uppgiven. CRANZ, Grönl. I 1769, 107.

The dusky a. spotted Duck EDW., N. H. B. II 1747, 99 + The little brown a. white Duck III 1750, 157. *Anas fusca maculata* EDW. + *A. canadens. min. fusc.* 157.

Anas torquata ex insula Terræ novæ BRISS., Orn. VI 1760, 362; ed. 1763, II, 457.

Querquedula freti Hudsonis BRISS. l. c. 469; ed. 1763, II 483.

Anas histrionica L., S.N. X 1761, 127; XII, 1766, 204. BRÜNN., Orn. 1764, 19 n. 84. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 297. PALL., Naturg. V 1776, 36; V. A. H. 1779, 26; Zoogr. II 1811, 273. MÜLL., Prodr. 1776, n. 127, 15. FABR., Fn. 1780, 73. MOHR, Isl. Nat. 1786, 24. GM., L. S.N. 1788, 534. LATH., Ind. II 1790, 849. LATH., B., III II 1798, 420; IV II 1812, 510. RETZ., Fn. 1800, 129. MEY. u. W., Tasch. II 1810, 530; III 1822, 230. CUV., R. A. 1817, 533. SABINE, Trans. L. S. XII 1819, 518; Isis 1826, 99. TEMM., Man. II (1820) 878; IV 1840, 549. NILSS., Orn. 1821, 212. FABER, Prodr., 1822, 73; Hochn. Vög. 1826, 2, 15 etc. TEILM., Fugl. 1823, 200. WALCHN., Orn. 1835, 161. SCHINZ, Eur. Fn. I 1840, 414. SCHLEG., Rev. 1844, CXIX. NAUM., V. D. XII 1844, 200. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 55; Danm. Fugl. 1852, 383. v. MIDD., Reise II II 1851, 237, Tab. 22-3. KRÜP., N-a, 1857, 1—3 bis. WALK., The Fox; ref. Ibis 1860, 166. v. SCHRENCK, Amur 1860, 483. RADDE, S.O. Sib. 1863, 23, 374. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255, 879.

Anas minuta L., S.N. l. c. BRÜNN., l. c. n. 86. PH. MÜLL., l. c. 298. GM., l. c. 534. LATH., BECHST., l. c. 420. BREHM, Isis 1826, 983.

Straum-Oend OLAFS., Isl. I 1774; 292 § 667, l. Brimdufa.

Clangula histrionica BOIE, Isis 1822, 564. STEPH., Shaw Zool. SWAINS., RICH., Fn. B. A. 1831, 459. EYT., Anat. 1838, 163. HOLB., Kröy. Tidsskr. 1842-3, 436; Übers. v. PAULS. 1846, 65. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 155. THOMPS., Irel. III 1851, 152. REINH., Ibis 1861, 14. WHIT., Ibis 1867, 208. DEGL., G., Orn. II 1867, 546. C. A. WR., Ibis 1869, 250. SWINH., Ibis 1876, 335; 1877, 147. BLAK., Pr., Ibis 1878, 215. SEEB., Ibis 1879, 22. HARTE., J.f.O. 1883, 283.

Platypus histrionica BREHM, Isis 1826, 983.

Cosmonetta histrionica KAUP, Entwickl. Eur. Thiere 1829, 40, 46, 196. GIGL., Ibis 1881, 187.

Fuligula histrionica NUTT., Man. Orn. II 1834, 448. AUDUB., Ornith. Biogr. III 1835, 612; Syn. 1839, 294. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. DE SELYS, Fn. 1842, 147. WALL., N-a 1854, 275. NILSS., Fn. 1858, II 478. LINDBL., Jägarf. Tidskr. 1864, 63. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 22. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 477. SEEB., Ibis 1882, 384.

Harelda histrionica KEYS. & BLAS., Wirb. 1840, n. 412. BORGGR., Nordd. 1869, 133. A. FRITSCH, V. E. 1870, 433. TACZ., J.f.O. 1873, 110; 1875, 257. ROHW., Vög. Schl.-H. 1875, 21. Jahresb., J.f.O. 1878, 433.

Phylaconetta histrionica BRANDT, Mém. Ac. St. Pet. VI 1849, 9.

Anas histrionis v. MIDD., Reise II II 1851, Tab.

Clangula torquata BREHM, Vogelf. 1855, 385.

Histrionicus torquatus BONAP., Compt. Rend. 1856, Sep. 25. BROWN, Ibis 1868, 426. HOLL., Wirb. Pomm. (1871) 84. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 390. COUES, Key to B. N. A. 1872, 291; B. of NW. 1874, 578, cf. Synon.; Ibis 1879, 354.

Bucephala histrionica GRAY, Handlist III 1871, 87.

Cosmonessa histrionica DRESS., B. E. pt. 59, 60, 1877.

Histrionicus minutus MERIAM, Bull. Nutt. Orn. Club. 1883 n. 4; ref. Ibis 1884, 103. NEHRL., J.f.O. 1885, 147. MATSCHIE, ZIEM., l. c. 191.

241. BERGAND, *Fuligula marila* (L.).

Pl. LXII, fig. 1, 2.

Näbb framtill och näbbnagel breda; vingspegel vit; tarsen omkring hälften så lång som mellantån. Längd 452—505.

1. *Hane, gammal*, 13 mars 1876, Öresund, Köpenhamn.

Näbb mörkt blågrått, nagel ännu mörkare. Överkäkens lameller ej nående nedom kanten. Iris gul. Huvud omkring näbbroten svart, för övrigt mörkgrönt, glänsande med yviga fjädrar; haka svart. Hals svart; kräva svart med hvitt bräm; nacke och övre delen av halsryggen mörkgröna. Rygg framtill svart, baktill vit med svart vattring; skulderfjädrar dels hvita med svart vattring, dels brunsvarta, dels utväxande svarta med vit fin vattring; kors framtill svart med vit vattring, baktill svart; övre stjärtäckare svarta. Stjärt avrundad; stjärt pennor 7 par, gråsvarta med svarta spolar. Bröst och sidor hvita; mage framtill vit med fin svart vattring, bakåt gråsvart med vit vattring; undre stjärtäckare hvita, gråprickiga, gråsvarta och hvita med svart vattring; slaksida svart med vit, gles vattring. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, svartbruna, spetsarna vitprickiga; handpennor: 1 liten, smal, spetsig, grå, vitfläckig, < 1 handtäckaren; stora 10: spetsar svartbruna, utfan å 1—3 av samma färg, utfan å 4—5 vitgrå och de inre hvita; spolar svartbruna; armpennor 11: 1—10 hvita, spetsar svartbruna, vitprickiga, 11:te svart med vit spolfläck. Spegel vit; armbågspennor 5: 1—4 > armpennorna; svarta med vit, inåt tilltagande vattring; överarmpennor svartbruna, mot spetsen vitprickiga; handtäckare svartbruna med vitprickiga spetsar, de små gråbruna, vitprickiga; armtäckare svartbruna med vit-

prickiga spetsar, de mellersta svartbruna med vit vattring; kanttäckare hvita, svartprickiga; undre hand- och armtäckare hvita, de yttersta vitgrå, de innersta, långa, grå med vitprickiga spetsar, de mellersta hvita; undre kanttäckare hvita, gråprickiga; undre överarmtäckare hvita, långa. Vadtäckare hvita, gråprickiga. Fötter blågrå; skenben fjäderklädt nära till halledden, svartgrått med vit vattring. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår: 4 > 3 > 2 > 1, simhud svartgrå, å 1 bred, nående till klospetsen; klor gråsvarta, något böjda, 3 med vidgad inkant.

2. *Hane, gammal*, 7 februari, ren dräkt, Bohuslän.

Bröst bakåt hvitt, sidor vattrade med svaga brunhvita punkter.

3. *Hane, gammal*, 1 juni, Ottenby.

Rygg och skulderfjädrar hvita med svartgrön vattring; bröst främst svart, baktill hvitt, på gränsen hvitt och svart vattradt.

4. *Hane, gammal*, 5 juni, Vermdö.

Lik föreg. Bröst främst i midten ljust gråbrunt med breda, hvita bräm.

5. *Hane, gammal*, 27 maj, Ottenby, Öland.

Liknar nr 1. Näbb gråblått, nagel svart med skarp gräns. Iris gul. Huvud omkring ansigtsranden och haka svarta, för övrigt svartgrönt med violett skiftning. Framhals svart; sidhals mörkgrön och violett; kräva svart med inblandade hvita, brungråspräckliga fjädrar, nedtill vit med smala, svagt brungrå tvärband vid det hvita brämet och få inblandade svarta och svartspräckliga fjädrar; nacke och halsrygg mörkgröna med violett skiftning. Rygg framtill svart, baktill vit med svart vattring; skulderfjädrar lika de sistnämnda, men de understa, längsta svartbruna, den längsta med mörkbrun, blek spets; kors svart, framtill vitpunkteradt; övre stjärtäckare dels svarta, dels mörkbruna med rostgrå spetskanter. Stjärt genom nötning tillspetsad; stjärt pennor här 6½ par, 3 stycken fälda, brunsvarta, spetsar och isynnerhet utfan vid spetsen starkt avnötta och rostgrå. Bröst och sidor hvita; mage vitgrå med hvitt bräm och inströdda hvita fjädrar med svartbrun vattring och baktill med inblandade svarta fjädrar; undre stjärtäckare svarta, nya, samt några få vitgrå, nötta; slaksida svart med vit vattring, framtill svartbrun, täckt av de långa hvita sidofjädrarna. Tumvinge med 4 fjädrar, svartbruna, enfärgade; handpennor: 1 liten, mycket smal, spetsig, < 1:a handtäckaren, gråbrun med vit inkant; armpennor 11: 1—4 med svartbruna spetsar, 5—10 med svarta spetsar och hvita vattrade spetsfläckar, 11 svart, utfan med vit spolfläck, infan svartbrunt, vid midten med vitgrå fläckar. Spegel vit, ram svart; armbågspennor: de yttre svarta, spetsar svartbruna, nötta, de inre utväxande, svarta med vit vattring; överarmpennor brunsvarta; handtäckare brunsvarta, 1:a smal, de små vitpunkterade; armtäckare brunsvarta, de mellersta mindre och kanttäckare brunsvarta med gles vit

vattring; undre handtäckare: de yttre brunhvita, de inre hvita; undre armtäckare och de mellersta hvita; undre kanttäckare grå med vattring och bräm hvita; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter blågrå, vid sidorna mörkare, samt efter döden gråsvarta; yttre simhuden uringad.

6. *Hona*, 5 februari, Bohuslän.

Lik den förut nämnde n:r 1. Iris gul. Huvud och övre delen av halsen bruna och svarta; haka brunsvart, vid främre randen ävensom få inströdda fjädrar hvita. Hals nedtill brun; kräva brun, nedtill med hvitt bräm. Sidor bruna med vit vattring å fjäderspetsarna; undre stjerttäckare mörkbruna, de längsta hvita, bådadera vattrade; slaksida vit med brun vattring. Överarm-pennor grönsvarta; hand- och armtäckare brunsvarta, de senare med dragning åt grönt, de mellersta mörkbruna med vit vattring; kanttäckare mörkbruna, vitprickiga.

7. *Hona, gammal*, 13 mars 1876, Öresund, Köpenhamn.

Näbb mörkt blågrått; överkäkens nagel svart, liten; underkäken svart, men dess nagel grå, platt. Omkring näbbroten med ett bredt hvitt band, huvud ovan och dess sidor för övrigt brunsvarta; haka gråbrun, bakåt svartbrun. Hals mörkbrun; framhals nedtill med bruna spetsar; kräva gråbrun med hvitt, nedåt tilltagande bräm. Rygg svartbrun, vitprickig; skulderfjädrar svartbruna, de mindre vitprickiga; kors och övre stjerttäckare svartbruna, de senare med brunt spetsbräm. Stjert i midten tvär, åt sidorna avrundad; stjertpennor 7 par, smala, brunsvarta. Bröst hvitt; sidor mörkbruna, framtill med brunhvita spetsar, bakåt med vitvattrade spetsar; mage framtill ljusgrå med hvitt bräm, bakåt svartgrå med hvitt bräm; undre stjerttäckare grå och svartgrå med hvita spetsar; slaksida mörkbrun. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, svartbruna; handpennor: 1 liten, smal, spetsig, grå med vit spole, < 1:a handtäckaren; stora 10, spetsar och utfan å 1—4 svartbruna, utfan å 5 gråbrunt, å de övriga hvita, övergående till spetsens färg; armpennor 11. Spegel vit med brunsvart infattning, armbågspennor och överarm-pennor brunsvarta; hand- och armtäckare brunsvarta; de mellersta med sparsamma hvita prickar; kanttäckare brunsvarta med hvitt bräm; undre handtäckare vitgrå, de inre åt spetsen hvita; undre armtäckare hvita, mot roten och de inre grå, de mellersta hvita och grå; undre kanttäckare grå med hvitt bräm; undre överarmtäckare långa, hvita; vadtäckare mörkbruna med vitvattrade spetsar. Fötter blågrå, vid ledgångarna svartgrå; skenben mörkbrunt, fjäderklädt ned till nära hället. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar; tarssula svartgrå; simhud gråsvart; klor $3 > 4 = 2 > 1$; gråsvarta, något böjda, 3 vidgad.

8. *Hona, gammal*, 27 maj, Öland.

Liknar n:r 7. Näbb blågråsvart, nagel av samma färg samt efter döden

svartnande. Pannvinkel nära rät. Iris gul. Panna nedtill vit. Huvud ovan samt nacke och ögontrakt mörkbruna; ögonvrå vid näbbroten vit, bakåt likasom kinden mörkbrun med inblandade fjädrar med stora, svarta spetsfläckar; ögontrakt brunvit; haka brungrå, bakåt med svarta spetsfläckar. Hals i botten gråvit, spetsar och band gråbruna och svarta, nedtill likasom krävan brun, i botten svart. Rygg och skulderfjädrar brunsvarta med bruna eller vitprickiga bräm; kors svart; övre stjerttäckare svarta med svagt rostbruna bräm. Stjert avrundad; stjertpennor 7 par. Bröst främst rostgrått med hvitt bräm med inblandade sparsamma fjädrar, åt roten hvita gråprickiga, åt spetsen breda, brunsvarta tvärband, mest täckta, bräm hvitt; bröstet för övrigt hvitt av dels hvita, dels brungrå fjädrar med bredt, hvitt bräm, den grå färgen något genomskinande; sidor mörkbruna, till en del med hvitt spetsbräm; mage gråsvart, spetsar hvita, bakåt hvita, vattrade eller med brunt bräm; undre stjerttäckare gråsvarta med hvita vattrade spetsar; slaksida brunsvart. Handpennor: 1 liten, smal, brungrå med hvita kanter; stora 10: $1 = 2 > 3$; armpennor 11. Spegel vit; armbågspennor mörkbruna; överarm-pennor svarta med svag grön skiftning; handtäckare svartbruna, spetsar av samma färg, de små äro vitprickiga, vid kanten med hvitt bräm; armtäckare brunsvarta, de mellersta svartbruna, vitprickiga; kanttäckare med hvitt bräm; undre handtäckare vitgrå, de inre hvita; undre armtäckare hvita, de inre grå, de mellersta hvita; undre kanttäckare brungrå med prickar och bräm hvita; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter blågrå med lederna mörkare; baktåns simflik bred, när klospetsen; klor svarta.

9. *Dundräkt*, 1—2 dagar, 30 juli, Ottenby, Öland.

Näbb ovan olivbrunt, nagel brun, undertill gul. Iris 'grågrön'. Ovan mörk olivbrun, utan fläckar; ögonvrå och tinning med smalt svart streck; huvudets sidor gulbruna; haka, fram- och sidhals gula; kräva mörkgrå med gula dunspetsar. Stjert gråsvart. Bröst gult; sidor mörkt gråbruna; mage gul, baktill och undre stjertdun gråsvarta; slaksida mörkt olivbrun. Vingar något ljusare grått olivbruna. Fötter olivgröna.

10. En dylik.

11. *Unge, hona*, 21 augusti, Kvickjock.

Huvud ovan mörkbrunt, panna nedtill brungrå; huvudets sidor framtill gulgrå, baktill gråbruna; haka vitgrå. Hals mörkgrå; kräva med utväxande bruna fjädrar med hvita bräm. Rygg och kors med svartbrunt dun; skulderfjädrar svarta med brunt bräm; övre stjerttäckare utväxande, svarta. Stjert avrundad, stjertpennor svarta, utväxande. Bröst och mage hvita med till en del kvarsittande vitgrått dun; sidor gråbruna med brunt bräm; undre stjerttäckare mörkbruna med hvita, breda bräm; slaksida mörkt gråbrun, dunklädd. Armbågspennor utväxande, svarta.

12. *Ung hane*, februari, Tjörn, W. v. WRIGHT.

Liknar nr 13. Huvud vid roten och hakan i sin helhet svarta, för övrigt likasom halsen upptill svartgrön med violett skiftning; fram- och sidhals nedtill svart, nederst med inblandade gråbruna fjädrar med hvita kanter; kräva gråbrun med hvita tvärstreck och kanter och inblandade svarta fjädrar. Rygg och skulderfjädrar hvita och svarta, grovt vattrade; kors brunsvart, framtill med vit vattring. Bröst hvitt, främst med grå tvärband; sidor dels brungrå med vit grov vattring, dels hvita med fin, gles gråbrun vattring. Armpennor hvita, spetsar gråsvarta med vit vattring; armbågspennor brunsvarta, de inre vitprickiga, de mellersta och kanttäckare gråsvarta med vit vattring.

13. *Hane, ung*, 16 november 1875, Stockholms skärgård.

Näbb blågråsvart, mot spetsen grovt punkteradt, nagel smal, oval; näbbås bred, vid näsborrarna avsmalnande, näsås platt, nedåt bågböjd. Käk-kant nedåt bågböjd, överkäkens lameller ej skjutande nedom kanten; underkäken brun. Pannvinkel något spetsig. Näsborrarna ligga närmare näbbroten än näbbspetsen, snedt ovala med övre kanten nästan rät, näslock jemnt sluttande. Huvud svartbrunt, ovan mörkast, hjessa med något förlängda fjädrar, rundt omkring näbbroten hvitt, panna med inströdda gråbruna fjädrar; ansigtsrand framåt bågböjd; haka framtill vit med gråbruna fjädrar, för övrigt svartbrun. Hals svartbrun, nedtill med brunt bräm; kräva gråbrun med hvitt bräm; halsrygg brunsvart. Rygg svart med gråsvarta, åt sidorna gråbruna, svaga bräm, fint vitprickiga; skulderfjädrar brunsvarta, till en del vitprickiga, kors och övre stjärttäckare brunsvarta. Stjert avrundad, brunsvart; stjärt pennor här 6 par. Bröst hvitt, spolar inåt grå; sidor gråbruna med bredt brunt bräm; mage svartgrå med hvita spetsbräm; undre stjärttäckare grå med brunsvarta fläckar och gråhvita spetsar; slaksida brunsvart. Vingar spetsiga, breda, brunsvarta med gråbrunt och hvitt; tumvinge med 4 fjädrar, brunsvarta; handpennor: 1 liten, < 1:sta handtäckaren, smal, svartgrå; stora 10: $1 > 2 > 3$, svartbruna, utfan å de mellersta gråbrunt med mörkare utkanter och spolar, utfan å de inre med tilltagande hvitt; armpennor 10, hvita, med spetsar och spolar vid spetsen svarta. Spegel således vit; armbågspennor 7, brunsvarta, 1—6 > armpennorna, 4:de längst; överarm pennor 6, brunsvarta, 2:dra längst; övre täckare brunsvarta; de mellersta armtäckarne vitprickiga; kanttäckare: de yttersta med gråhvitt bräm; undre handtäckare grå, de inre mot spetsen hvita; undre armtäckare långa, spolar och vid roten grå, för övrigt hvita, de mellersta hvita; undre kanttäckare gråbruna med spetsar och bräm hvita, gråprickiga; undre överarmtäckare 8, långa, smala, den 7:de längst, hvita spolar, vid roten bruna, spetsar, utom å de yttersta, brunspräckliga. Fötter svarta och gröna;

vadtäckare gråbruna med bredt brunt bräm; skenben brunsvart, nedtill naket. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar; tår: $4 > 3 > 2 > 1$, 1 temligen lång, 17 m.m., simhud överlöpande, 6 m.m., bred, simkant gråsvart, vid tarsen grågrön; klor $3 > 2 = 4 > 1$, svarta, något böjda, 3 med något vidgad inkant, de övriga hoptryckta.

14. *Hane, ung, i ruggning*, 8 december, Ystad.

Iris gul. Huvud ovan svartbrunt med utväxande svarta fjädrar; hjes-sans fjädrar knappt förlängda; ögonvrå framtill vit, bildar en halvcirkelformig fläck, baktill likasom huvudets sidor, ljusare, svartbruna med inströdda utvuxna och utväxande svarta fjädrar; haka framtill gråbrun, baktill lik sidorna. Framhals mörkbrun med bruna bräm; halsrygg mörkbrun. Rygg svartbrun med svaga bruna bräm; skulderfjädrar likaså, men med få utväxande, nästan täckta, vitprickiga fjädrar; övre stjärttäckare och stjärt brunsvarta, den senare avrundad; stjärt pennor 7 par. Handpennor: stora 10: $1 = 2 > 3$, spetsar och utfan å 1—4 brunsvarta, utfan å de inre gråbruna med inåt tilltagande hvitt; armpennor 11, hvita med spetsar och spolar å spetsen svarta, utbräm brunhvitt, spetsfläckar å de inre gråhvita, 11 med endast en stor vit fläck i utfanet; armbågspennor 1—4 > armpennorna, 3 längst; övre täckare brunsvarta; kanttäckare med hvitt bräm; undre armtäckare hvita, vid roten vitgrå, de innersta grå med hvita spolar; undre kanttäckare brungrå med hvitt bräm, de innersta hvita; undre överarmtäckare hvita, spolar vid roten bruna. Fötter gråblå, vid tålederna gråsvarta.

15. *Hane*, 10 november 1875, Ystad, N. BRUZELIUS.

Näbb blågråsvart, framtill grovt punkteradt, nagel smal, oval, svart; näbbås bred, framåt smalare och liksom näsåsen platt, nedåt bågböjd. Käk-kant nedåt bågböjd, överkäkens lameller framom nästrakten något synliga, underkäken svart, gråfläckig. Pannvinkel något spetsig. Näsborrarna snedt ovata med övre kanten nästan rät, näslock jemnt sluttande. Ögon små, iris brungul. Huvud svartbrunt, rand omkring näbbroten närmast näbbet svart, men för övrigt vit med inströdda svarta fjädrar, tätast å pannan och munvinklarna; ansigtsrand framåt bågböjd; haka bakom den svarta framranden med en tresidig vit fläck, bakom denna brun. Hals ovan brun, nedtill svart med brunt bräm; kräva vit med breda svartgrå tvärband. Rygg svart, hvitspräcklig; skulderfjädrar brunsvarta, de mindre hvitspräckliga, några få med grov vit och svart vattring, kors svart; övre stjärttäckare svarta med bruna kanter. Stjert avrundad, gråsvart, under svartgrå; stjärt pennor 7 par, spolar svarta. Bröst hvitt; sidor svartbruna med bredt, brunt bräm; mage grå med hvita fjäderspetsar; undre stjärttäckare gråsvarta med hvita prickar och tvärband; slaksida svart. Vingar spetsiga, svarta och hvita; tumvinge med 4 fjädrar, svarta; handpennor: 1 liten, smal, < 1 handtäck-

Nº	1 ♂	5 ♂	6 ♀	7 ♀	8 ♀	9 p.	10 p.	11 ♀ j.	12 ♂ j.	13 ♂ j.	14 ♂	15 ♂	16 ♀
Längd	475	470	—	462	472	—	—	—	—	425	434	478	—
Huvudets längd	105	103	—	97	98	—	—	—	—	88	93	99	—
Näbb, längd till pannvinkeln	45	45	51,5	44	44	15	14	35	41	48	41,5	45	45
» » » sidovinklarna	53	53	—	54,7	51	—	—	—	—	—	—	51	—
» » » muavinkeln	55	55	51	55	52	19	18	41	53	49	52	55	54
» » från spetsen till näsborrarna	31	31,5	26	29	31,5	10	10	22	28	28	28,5	30	30
» höjd vid roten, vid pannvinkl.	—	23	—	—	24,5	—	—	—	—	27	—	—	—
» » » sidovinklarna	22,5	27	—	26	21	8	7	17,5	21	20	25	29	21
» » » näsborrarna	13,3	15	18	12,8	14	6	5	13	14	11,5	13	15	14
Gapets bredd	24	22	18	23	21	8	7,5	15	22	18	20	24	20
Näbbets bredd vid näsborrarna	—	25	20,5	—	23,5	9	8,2	15,3	22	—	—	—	21
» största bredd	26	29	—	26,5	22	9,4	8,5	27	22,1	—	—	25	23
» minsta bredd	—	25	21,5	—	27	—	—	—	21	21	25,5	—	—
Näbbnagelns bredd	7,4	7,5	7	6,5	7,5	5	5	6,6	8	—	9	8	8
» » längd	11,7	11	10,5	—	11	6	6	8	11	7,5	7	—	10,5
Näsborrar	6,5×2,2	7×2	7,8×1,5	6×2	6×1,5	2,5×0,9	1,9×0,5	5×1,5	6,5×1,5	5,5×2	6,2×2	7×5,5	6,5×1,5
Vingens längd, direkt	210	213	208	203	208	—	—	—	208	197	195	209	211
Vingbredd	807	800	—	782	800	—	—	—	—	752	757	800	—
Tumvinge	88	85	89	85	89	—	—	—	81	81	82	84	89
Stjert, längd	68	59	72	67	79	—	—	37	62	64	64	67	63
Stjertspets bakom vingspetsarna	43	35	—	35	45	—	—	—	—	15	33	32	—
Tars	33	45	37	37	38	21	19	31	39	38	36	39	36
Mellantå med klo	70	72	65	68	65	29	28	46	65	61	63	67	66

Nº	1	2 a	b	c	d	(3 a)	b	4	(5 a)	b	c	d	e	f	g	6 a	b	c	d
Äggets längd	64,6	63,8	62,2	61,8	61,5	66,3	62	62,3	75,3	66,4	63,7	63,2	63	62,4	61,5	67	66	65	65
» bredd	44,9	43,3	42,3	44,6	42	40,8	43	44,2	47,8	43	43,2	43,7	42,8	42,8	42,8	44,5	44	45	43
» spets	19,7	20,5	19,9	17,2	19,5	25,5	19	18,1	27,5	23,4	20,5	19,5	20,2	19,6	18,7	22,5	22	20	22
» reducerade längd	1,44	1,47	1,47	1,38	1,46	1,62	1,44	1,41	1,58	1,54	1,47	1,45	1,47	1,46	1,44	1,5	1,5	1,44	1,53
» rektangel	2901	2763	2631	2756	2583	2705	2666	2754	3599	2855	2752	2752	2696	2671	2632	2981	2904	2925	2795

karen, svartgrå; stora 10: 1 > 2 > 3, svarta och gråsvarta, utfan å de inre med tilltagande hvitt; armpennor 11: 1—10 hvita, spolar mot spetsarna och dessa svarta, 11 med svart utfan och infan hvitt med grå fläck. Spegel hvit med svart ram; armbågspennor 5, svarta med blå skiftning, den 3:dje längst; överarmpennor 5, svarta, 3:dje längst; handtäckare svarta, de små gråsvarta, hvitprickiga; armtäckare svarta, de mellersta svarta, hvitprickiga; kanttäckare svarta med hvitt bräm; undre handtäckare: de yttre gråhvita, de inre hvita, spolar grå; undre armtäckare hvita, de innersta hvitgrå, de mellersta: 1:sta raden hvita, de övriga hvitgrå, spräckliga; undre kanttäckare svartgrå med hvitt bräm; undre överarmtäckare 7, inåt tilltagande, den 6:te längst, 5 och 6 med gråspräckliga spetsar. Fötter svartgrå och gröngrå; skenben nederst naket. Tars något hoptryckt; framtill med smala sköldar, sidor och tarssula nätlikt fördelade sköldar; tår 4 > 3 > 2 > 1, simhud gråsvart, vid tårna gröngrå, å 1 bredden < 1/2 längden, når till klospetsen och övergår till infliken å 2; klor 3 > 2 > 4 > 1, föga böjda, 3 med vidgad inkant, brunsvarta.

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

16. *Hona i andra året, 3 juni, Sandhamn.*

Liknar föregående. Iris gul, omkring näbbroten ett brett hvitt band med bleka bruna fläckar. Huvud för övrigt brunt. Hals brun, framhals nedtill med hvita kanter; kräva brun med hvitt bräm. Rygg och skulderfjädrar svartbruna med bruna och hvitprickiga bräm. Bröst främst brunt med hvitt bräm, för övrigt hvitt; sidor bruna med hvita bräm; mage framtill grå med hvita bräm, baktill gråbrun; undre stjerttäckare mörkbruna med hvita mörkbrunt vattrade spetsar. Armbågspennor mörkgröna.

16. 1 juni, Ottenby. En liknande.

Ägg. Långsträckt ovata, grågröna eller gröngrå, blygrå.

1. Labrador, MOESCHLER. Nära elliptiskt, blygrått.

2. Maj 1874, Island, BENZON. Föga tillspetsade, grågröna.

3. 1864, Lappland, O. v. FRIESEN. Grågröna; a abnormt, spetsigt.

4. 18 juni 1860, Gårdsby, Öland, LILLJEBORG. Blygrått, glänsande, starkt ruvadt.
5. 25 juli 1867, Ottenby. Blygrå; a abnormt, stort rötägg.
6. 28 juli, Öland. Mått meddelade av WESTERLUND.

Berganden är sällsynt på Grönland, endast få hava erhållits.

Häckar talrikt på Island vid Myvatn, dit hon kommer i midten av apr.; till sött vattens dammar i Sydlandet i midten av mars. Efter fortplantningen kommer hon i första hälften av okt. flockvis i vikarna och drar bort i senare hälften av samma månad, FABER, 1822.

På Färöarna är hon under höst och vinter allmän. Antages häcka, emedan honan träffats i sommarträkt på fjellvattnen, H. C. MÜLLER, 1862.

Mot hösten komma små flockar till Varangerfjorden och stanna der till slutet av okt. Kommer i juni flockvis till bergstrakterna, bo med 8 ägg träffas i andra hälften av juni, SCHRADER, 1853. I Ostfinmarken ej allmän, häckar vid Polmakelven, SOMMERFELT, 1861. Vid Tromsö temligen allmän i sept. på flyttning, LILLJEBORG, 1850. I norden mindre talrik än i sydliga fjelltrakter. I Vestfinmarken i Sallingen i mängd, BARTH, 1881. Häckar i landets inre delar på fjellen upp i björkbältet; lägger ägg mest i midten av juni, men stundom till i början av juli. Ägg erhållna vid Neverfjell d. $\frac{30}{6}$ 1870. Häckar på Guldbrandsdals- och Valdersfjellen. Hade halvvuxna ungar på Dovre d. $\frac{6}{6}$ 1876, är der allmän liksom ned i Kristiansands stift, COLLETT. Höst och vår temligen talrik, RASCH, 1838. I S. och V. fjordar under flyttning talrik, övervintrar allmänt å sydliga kuster, så ock på Hvalöarna, COLLETT. Lägger ägg i senare hälften av juni, har små ungar ofta i början av aug.

Fogeln saknas i Muonioniska, men längre mot norden om-

kring Kautokejno och Kilpisjervi är den icke sällsynt; för omkring 20 år sedan uppehöll sig ett par en mil från Muonioniska, men försvann några år derefter; lägger 7—8 ägg i midten av juni, enl. uppgift av KNOBLOCK. Häckar i Lappland även enl. EKSTRÖM, 1832. Vid Kvickjock erhållen d. $\frac{18}{8}$ 1867, enl. meddel. av EURENIUS. År 1845 mindre allmän än flere andra arter, i vattendrag närmare fjellen, LÖWENHJELM, 1847; vid Kare-suando sällan, WRIGHT, vid Vitange, ZETTERSTEDT.

Skjuten vid Dufed och Storlien av SAHLIN, OLSSON, 1882. I Upsalatrakten vår och höst sällsynt, MESCH, 1844. Häckar någon gång på de yttre holmarna i trakten av Sandhamn, ägg funna i midten av juni, enl. meddel. av O. EKBOHRN. På Mörkö endast under höst och vår, kallas Hvitbuk, EKSTRÖM, 1828. Under sommarn i skärgården sällsynt, är allmänast under hösten, då stora skaror komma dit. 'Bergand' sällsynt vår och höst, SUNDSTRÖM, 1872. År 1860 träffad under flyttning i Glan, LUNDBORG, 1864. Skall i Norrköpingstrakten fordom icke hava varit så sällsynt, så att några både äldre och yngre foglar blivit skjutna vid Leonardsberg; men under de senare 30 åren har blott en enda, en gammal hane, erhållits, neml. d. $\frac{30}{4}$ 1864, enl. meddel. av LUNDBORG.

I N. Bohuslän förekommer en och annan, men icke under sommaren, CEDERSTRÖM, 1873. I Bohuslän ej sällsynt, träffad stundom under senhösten och vintern i temligen stort antal; om sommaren sällsynt, erhållen vid Tjörn i juni 1840, W. v. WRIGHT, 1851. Vid Göteborg under dec.—febr., i Rörö skärgård d. $\frac{5}{3}$ 1881, MALM, 1877—82. I Vestergötlands insjöar träffad om hösten, enl. meddel. av KOLTHOFF. I Ö. Småland under flyttning, särdeles på hösten i stora flockar, TISELIUS, 1868. Torgföres ofta i Kalmar, enl. meddel. av KOLTHOFF till LUNDBORG.

Ägg på Öland erhållna d. $\frac{28}{7}$ 1867, enl. meddel. av WESTERLUND. Kallas här Isand; häckar allmänt nära sjöstranden; ungar i dunderägg, 1—2 dagar gamla, erhållna d. $\frac{21}{7}$; hade förtärt alger och gräs, MEVES, 1868. Häckar å Ölands S. udde, enl. meddel. av KOLTHOFF. Häckar på Gotland sällan, ANDRÉE; talrikare under flyttningstiden, KOLMODIN; häckar vid kusten; under vintern 1876 under storm och vid NV. vind i stor mängd, enl. meddel. av STENSTRÖM.

I NÖ. Skåne under vintern sällsynt, ej upptagen bland de häckande foglarna, WALLENGREN, 1849. NILSSON säger sig hava fått ägg från NÖ. Skåne, liknande dem från Island, och att hon för flera år sedan stundom häckade på holmar utanför Ljungby. Hon omtalas icke hvarken förut eller efteråt såsom häckande här. Är under vissa år ganska allmän vid Ystad och Trelleborg, N. BRUZELIUS. Kommer på hösten till Skåne; övervintrar vid kusterna, om vattnet är öppet; största antalet flyttar vidare. Erhållen i Skåne d. $\frac{4}{4}$ 1845, $\frac{4}{4}$ 1853, $\frac{11}{11}$ 1860, enl. meddel. av EURENIUS.

I Danmark om vintern talrikast bland alla Änderna. Kommer i okt., en del övervintrar, andra bortflytta och återkomma under mars och april; flockar syntes d. $\frac{8}{8}$ 1824 och d. $\frac{28}{8}$ 1825, hvilket sällan inträffar så sent, KJÆRBÖLLING. 'Häckade' i Thy d. $\frac{10}{6}$ 1857, enl. COLLIN.

I Slesvig och Holstein övervintra stora flockar, BOIE, 1819. Det, som i en uppsats av MÖBIUS, 1870, uppgives, rör tydligen icke denna art utan *Anas tadorna*. Hon är mycket talrik under vintern, ROHWEDER, 1875. År 1876 regelbunden om vintern, talrik, kom d. $\frac{7}{7}$, drog bort d. $\frac{29}{9}$. Vid Flensburg 1877 regelbunden om vintern, 1878 likaså, 1879 förr oftare erhållen. I Flensburgs hamn 1880 d. $\frac{3-10}{2}$ talrik. Vid Husum 1877 isynnerhet talrik på Nordsjön under nov., Jahresb.

Häckar enl. uppgift i Finlands lappmarker och vid vestra kusten, i allmänhet sparsamt. Vid Enare enl. MALM allmän. På Karlö allmän, häckar, NYLANDER, 1857. I Kuopio på flyttning, J. v. WRIGHT, 1857. I Kajana sällsynt om hösten, MALMGREN, 1861. I Karelen sågs en mängd gamla hanar i början av sommaren. På flyttning i Helsingfors skärgård i nov., M. v. WRIGHT, nästan årligen, PALMÉN. Förekom på Novaja, Ladoga och Dvina, LILLJEBORG. På Åland, THUNBERG.

I Rysslands norra havstrakter, med flera platser, PALLAS. Stepperna vid Hvita havet, LEPECHIN. Vid Arkangel under flyttning, SEEBOHM, 1882. I Petersburgs guvernement flere erhållna under olika år, BRANDT, 1880; på havet i större antal, E. BÜCHNER, 1885. I Östersjöprovinserna på flyttning i medlet av april och i okt.; erhållen vid Mitau och Reval, SEIDLITZ, RUSSOW.

Iakttagen d. $\frac{12}{6}$ vid lägre Petchora; ej sällsynt, SEEBOHM, BROWN, 1876. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880. Tobolsk, Obi, enligt LEPECHIN. I stor mängd i de lägre trakterna av Ob, PALLAS. I små insjöar å Jenissej-öarna d. $\frac{11-25}{8}$ i mängd, THÉEL, MEVES, 1879. Vid Jenissej hördes väl dess läte, men ingen erhöles, SEEBOHM, 1879. Obdorsk, i Parawatsky-Justi, der en d. $\frac{8}{8}$ erhöles, FINSCH, 1879. Sågs ej förr än d. $\frac{4}{4}$ g. st. vid Boganida; häckade talrikt, v. MIDDENDORFF, 1851. En träffad i Ussurilandet, TACZANOWSKI, 1876. En erhöles d. $\frac{15}{10}$ och en d. $\frac{12}{10}$ 1879 vid Sui-fun, BOLAU, 1881.

Kom till Tysklands Östersjö- och Nordsjökuster i okt. flockvis, övervintrar der mest vid havet och på 10—12 fots vatten; vid flyttning i Tyskland på större sjöar, NAUMANN. Häckar undantagsvis i N. Tyskland. På Darserort iakttagen i sept. 1857, v. PREEN, 1858. Vid Danzig under vintern ej sällsynt, enl. Böck, 1850, som lemnat flere beskrifningar å fogeln. Vid Pillau vår

och höst, v. DROSTE, 1874. Fångas i mängd i nät vid Usedom; näten sättas på sådana ställen, der många musslor finnas; köttet är ej välsmakande; fjädern är god. Priset 4 Groschen paret, QUISTORP, 1858. I Neuvorpommern 1877 regelbunden om vintern; vid Schwerin 1878 likaledes och i stor mängd, Jahresb. I Pommern på flyttning mycket allmän, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1837, m. fl., ävenså i kusten närbelägna vattendrag, HOLLAND, 1871. Vid Hiddensö och Rügen från midten av okt. till midten av dec. stora flockar, skygga utom vid blåst och under duggregn, H. SCHILLING, 1853. År 1853 d. $\frac{20-29}{3}$ låg en ofantlig mängd, der strömdrag hindrat isen att tillfrysa, QUISTORP, 1858. I Ö. och V. Preussen ej sällsynt, RATHKE, 1846. Enl. H. BLASIUS, 1860, har den 2 gånger häckat i trakten av Braunschweig, ävenså i Anhalt, Mark, Mecklenburg. R. BLASIUS säger 1862, att den en gång funnits häckande i Braunschweig, var regelbunden på flyttning oftast i mars, en gång även iakttagen d. $\frac{18}{4}$, stundom i flock om 6 och 15 st. I Mark vid och på Lindwerder, BOLLE, 1879. På flyttning ej sällsynt i trakten av Saabor, TOBIAS, 1879. I Tysklands större sjöar ej allmän under vintern; vid Eisleben alla vintrar i flock om 10—12 st. I Anhalt mycket sällsynt, NAUMANN. Under vintern på tåg ej sällsynt, VANGEROW, 1855. Skall hava häckat i Mark, NAUMANN; förekommer om vintern mer eller mindre talrik, SCHALOW, 1876. I Stiege 1876 på flyttning; 1878 oregelbunden; i Cronenberg 1877 regelbunden om vintern; i Altenhirchen 1879 oregelbunden på flyttning, Jahresb. I Münsterlandet, ALTUM, 1863. Vid Köln iakttagen, RUHL, 1852. I Nassau på Rhen och Main sällsynt, erhållen vid Mainz och Hochheim, Westerwald och Dill, RÖMER, 1863. I Schlesien ej sällsynt under vintern, GLOGER, 1833. I Neuwied om vintern sällsynt, BRAHTS, 1855. På flyttning i Kurhessen, SCHWAAB, 1851; likaså i Thüringen, HELLMANN,

1853. I Niederhessen ävenså, ej talrik, SEZEKORN, 1864. I trakten av Halle a. S. irrgäst, E. REY, 1874. I Wetterau ofta träffad i nov. och under vintern, C. JÄGER, 1858. Erhållen d. $\frac{12}{2}$ på Donau vid Günzburg. I Mittelfranken sällsynt, erhållen d. $\frac{22}{11}$ 1816, i dec. 1848, JÄCKEL, 1856—64. I Schwaben och Neuburg under flyttning sällsynt, LEU, 1855.

I Schweiz i små flockar under hela vintern; gamla hanar sällsynta, MEISNER, SCHINZ, 1815. I S:t Gallen och Appenzell på flyttning, STÖLKER, 1867. I Gènevedalen om hösten regelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz endast på flyttning, TOBIAS, 1853. I Böhmen under höstflyttning, mycket sällsyntare under våren; en hane erhållen d. $\frac{30}{2}$ 1850, A. FRITSCH, 1872. Träffad i Mähren eller Schlesien, SCHWAB, 1854. I Galizien och Bukowina ej sällan om vintern, ZAWADZKI, 1840. I trakten av Wien på Donau och i bergfloderna under höst och vinter; på Neusiedlersjön ofta talrik, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN. I trakten av Salzburg stundom talrik på flyttning, v. TSCHUSI, 1877. I Tyrolen om vintern mindre talrik, ALTHAMMER, 1857. I Obersteiermark vid Mariahof 1881 iakttagen d. $\frac{3, 12}{11}$. Vid Stadlhof 1880 på flyttning, Jahresb. I Transsylvanien ej sällsynt om vintern, DANFORD, BROWN.

Vid Oldenburg på flyttning, v. NEGELEIN, 1853; år 1856 d. $\frac{12}{10}$ började bortflyttningen vid 9,6° temp. och vind åt SO., WIEPKEN, 1857; år 1878 oregelbunden på flyttning; 1879 regelbunden på flyttning och om vintern. I Hamburg torgförd 1877 d. $\frac{18}{12}$, 1878 regelbunden på flyttning, Jahresb.

Mellan Jahde och Elbe talrik d. $\frac{13}{6}$ 1840, NAUMANN. I Wilhelmshafen vanligen fåtalig, år 1882 övervintrade på Watten en stor flock, LUDWIG, Jahresb. I Friesland om vintern, men mindre allmän än *F. cristata*, ALBARD, 1866. I trakten av Borkum

i temligen stora skaror; kommer i midten av okt. eller i nov., stannar till mars, en del till slutet av apr., v. DROSTE. Övervintrar vid Hollands kuster, PALLAS; tillvaratagen i dec.—febr., SCHLEGEL, 1866.

Vid Shetland stannfogel, EDMONDSTON. Erhållen på Orkenöarna d. 28 1859, SCHLEGEL, 1866. Vid Irlands kust under vintern mycket talrik, kom 1834—40 d. $\frac{14-29}{8}$, men vanligtvis i sept., ses i flock om 100—150 st., stannar stundom till $\frac{26}{4}$, $\frac{1-11}{5}$, $\frac{7}{6}$, THOMPSON. I S. Skotland och N. England regelbunden om vintern; kommer i slutet av okt., bortflyttar på våren; besöker isynnerhet ställen i havet med mudderbotten, der i mängd små musslor finnas. Torgföres talrikt i Edinburg, JARDINE, 1843.

Vid Flanderns kust under höst och vinter mycket allmän. Sällsynt i inre vattendrag; vid Bois-le-Duc sällsynt bland den mängd av åtskilliga arter Änder, som der finnas, och hvarav talrika torgföras i Liège, DE SELYS, 1842. Vintern 1854—55 iakttagen, DUBOIS, 1855.

Vid Frankrikes kuster under vår och höst ganska vanlig; under vintern vid Dunkerque; tillfällig i le Medi och Anjou, DEGLAND, GERBE, 1867, O.-GALLIARD, 1873. Förekommer i Normandie, i Boulogne, DEGLAND, 1855; i Saine-inférieure, HARDY, 1855; i Cote-d'Or sällsynt under flyttning, MARCHANT, 1869. I Savoyen om midvintern sällsynt, träffas ensam eller i mycket små flockar; bortflyttar i slutet av mars och i apr. Under vintern 1852—53 vid Lyon; gamla hanar sällsynta, unga foglar träffas nästan hvarje år, O.-GALLIARD, 1853—55. I Provence sägas enkla par häcka(?), flyttar deröver under höst och vår ej talrik, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Om dess förekomst på Corsica äro uppgifterna mycket olika, möjligtvis i följd av de olika årstider, derunder ön blivit besökt.

Enl. CARA skall den stundom finnas på Sardinien; SALVADORI, 1865, har ej erhållit henne der. Är tillfällig enl. BROOKE, 1873; är allmän om vintern, WHITEHEAD, 1885. Träffad i Toscana, SAVI. På Sicilien under vintern talrika flockar vid Lentini; på drag mellan insjöar och kusten skjutes hon i mängd, MALHERBE, 1843. Säges vara allmän vid Malta, C. A. WRIGHT, 1869.

Ej sällsynt i Macedonien och i Maudon, ELVES, BUCKLEY, 1870. I Grekland ej talrik. v. D. MÜHLE, 1844; är en av de sällsyntare Änderna, talrikare vid Missolonghi, LINDERMAYER, 1860. Ej sällsynt om vintern, KRÜPER, 1875. Ett par sågs i januari vid Livitazza, POWYS, 1860.

I Bulgarien funnen död i en skog d. 1 1875, E. v. HOMEYER, 1873.

Mellan Hamesen och Adoa i början av nov.; om vintern till maj i lägre Egypten och Arabien, v. HEUGLIN, 1862. I slutet av mars mycket talrik, kostade 5 para st.; fans i flockar om 3—400; föres i mängd till torget i Damiat. På Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1849—55.

Vid kusten av Palestina, TRISTRAM, 1868. Om vintern på södra kusten av Kaspiska havet, SEEBOHM, 1883.

I Indien sällsynt, omnämnd från Nepal, JERDON, 1864.

Är vanlig vid Kinas havskuster, torgföres allmänt, träffad mellan Takoo och Peking; i Amoy allmän om vintern, träffas stundom i Foochow; torgfördes enligt SWINHOE, 1860—76. I Peking och inre trakter sällsynt, DAVID, OUSTALET, 1877. På Formosas kuster om vintern, SWINHOE, 1863.

Förekommer i Japan, SIEBOLD, SCHLEGEL. Erhölls under maj 1865 i Hakodadi, WHITELY, 1867, SWINHOE, 1875. Allmän vid Tokio om vintern; stannar längst av alla Änderna om våren vid Hakodadi; erhålles vid Yezo, Yokohama, BLAKISTON, PRYER, 1878.

Erhållen i N. Amerika i olika trakter, BAIRD, 1860. Dessutom

förekommer hon i Saskatchewan, Red river Settlement, Great Slave Lake, Hudson bay, och några egendomligheter i drägten angivas, BLAKISTON, 1863. Allmän i S. Texas om vintern, DRESSER, 1866. I Illinois om vintern, RIDGWAY, 1871. I N. Illinois sällsynt, NEHRLING, 1885. På Bahamas, BRYANT, 1861.

Vid Berings hav talrikt häckande, MATSCHIE, ZIEMER, 1885. På Alaska talrik om sommaren; ägg erhöles i början av juni på Yukon, DALL. På Vancouver ön, BROWN, 1868. Träffad i Mazatlan, Mexiko, under vintermånaderna, SCLATER, SALVIN, 1876. — Dessutom finnes en närstående, *F. affinis*, EYTON, hvilken av de flesta anses för en skild art.

Berganden har sitt hem i norden, der hon fortplantar sig. Hon vistas för övrigt i havet, hvilket hon lemnar vid storm, då hon söker skydd i vikar eller i inre vattendrag. Ett mindre antal flyttar över kontinenten S.-ut, och en del av dem når medelhavet och N. Afrika. Hon anses mindre skygg än flere andra arter. Hon dyker skickligt och stundom till ett djup av 20 fots vatten och simmar derunder hastigt. Lätet låter som 'karr karr'.

Födan är mycket olika på olika orter. Än uteslutande *Turbo littoreus*, än söker hon sin föda på djupet; vid Borkum huvudsakligen skaldjur, hvaribland *Tellinia solidula* samt krustaceer, v. DROSTE; vid Irland: mest enskaliga mollusker: *Littorina littorea*, *L. retusa*, *Lacuna quadrifasciata*, *Rissoa ulvæ*, *Cerithium reticulatum* och *Nassa macula*; en hade förtärt *Nucula margaritacea*, en *Sostera marina* med *Rissoa ulvæ*, mindre krustaceer såsom *Idotea* m. m., sväljer även grus. I Schweiz huvudsakligen enskaliga mollusker. I Savoiien små fisk och små mollusker, maskar, vatteninsekter, vattenväxter; förtär i allmänhet mindre vegetabilisk än animalisk föda.

Häckar talrikast vid inre vattendrag och lägger ägg ofta

endast ett par fot från vattnet på insjöarnas eller flodernas stränder. På Island driver hanen i slutet av april sin hona i vattnet under vänligt läte, liknande Turturduvans; häckar der isynnerhet på holmar under umbellater. Boet är omkring 8 tum bredt, av torra strån och stundom av blad eller, enl. COLLETT, av kvistar med få fjädrar, men utan dun. På Island, enl. KRÜPER, vanligen under *Angelica* eller pil eller högt gräs. Ägg, i ett bo högst 22 st., funnos d. 2^s. Flere honor lägga ofta ägg i samma bo. Så snart hon börjat ruva sitter hon mycket fast på äggen, uppskrämd från dem, smutsar hon dem med sin träck. När hon kommer till vattnet, skyndar hanen vänligt till henne. Ungarna utkläckas på Island under de första dagarna av juli, KRÜPER. Modern för i början av sept. sina nästan fullvuxna ungar till havet. Vid fara samlar hon dem med snattrande 'Arrr', FABER.

Fiender har hon uti rovfoglar, Fjellräv, Vesslor.

Fäller ej ofta för vätte; på drag från och till deras måltidsställen flyga de lågt och äro lätta att fälla, EKSTRÖM, 1832. Erhölls vid Öresund stundom om vintern i fisknät och togfördes i ringa antal i Lund. Så ock på många andra platser. Vid Kiel fångas hon om hösten med nät jemte andra Dykänder; på ett år erhållas mer än 7,000 st. av hvarjehanda arter, NAUMANN. Vid Ückermünde fångas de i hundratal i nät i synnerhet efter storm, KRÜPER. Hon dödas även i vakar, i hvilka stundom nät sättas, NILSSON.

Köttet av denna art anses bäst bland Dykänderna, så länge hon ligger i färskt vatten; efter någon tids vistande i salt vatten blir det något tranigt, BARTH, 1881. Det är tranigt, fogeln såldes i städerna, enl. NAUMANN, från 5—7 Schilling pr st. I Frankrike anses det medelmåttigt. Fjädern är brukbar.

Underhålles lätt i fångenskap, i synnerhet om man kan skaffa

henne musslor eller andra mollusker till föda. Underhålles ofta i zoologiska trädgårdar såsom i Berlin och Hamburg.

Ibland fjädrarna lever:

Docophorus icterodes NITZSCH, liksom hos många samslägtingar.

Inelvsmaskar:

Strongylus nodularis RUD., i ventrikelns hinnor; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS., i tarmkanalen; *Distomum ovatum* RUD., i *bursa Fabricii*; *D. concavum* CREPL.; *D. oxyurum* CREPL.; *D. globulus* RUD.; *D. echinatum* ZED.; *D. recurvatum* v. LINST.; *Monostomum attenuatum* RUD., i tarmarna; *M. flavum* MEHL., i matstrupen och brösthålan; *M. alveatum* MEHL.; *Holostomum erraticum* DUJ.; *Notocotyle triserialis* DIES.; *Tænia megalops* NITZSCH; *T. tenuirostris* RUD.; *T. microsoma* CREPL.; *T. lævis* BLOCH; *T. æquabilis* RUD.; *T. fallax* KRABBE och *T. pigmentata* v. LINST., alla i tarmkanalen.

Scaup-duck, an *Fuligula Gesneri* WILL., Orn. 1676, 279. RAY, Syn. 1713, 142. JARD., B. of Gr. Britt. IV (1843) 138.

Anas marila L., Fn. II 1761, 39; S.N. XII 1766, 196. BRÜNN, Orn. 1764, 13, n. 50, 51. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 281. MÜLL., Prodr. 1776, 14. PALL., V. A. H. 1779, 28; Zoogr. II 1811, 247. GM., L. S.N. 1788, 509. LATH., Ind. II 1790, 853. LATH., B. III II 1789, 432; IV II 1812, 512. RETZ., Fn. 1800, 113 + β . MEY., W., Tasch. II 1810, 324. CUV., R. A. 1817, 535. TEMM., Man. II (1820) 865; IV 1840, 545. NILSS., Orn. II 1821, 209. FABER, Prodr. 1822, 72; Hochn. Vög. 1826, 2, 24 etc. HORNSCH., SCHILL., Fror. Not. 1823, 3. EDM., Mem. Wern. Soc. 1823, 273. TEILM., Fugl. 1823, 196. EKSTR., Mörkö 1828, 35; Tidskr. f. Jäg. 1832, 231. ZAW., Fn. 1840, 211. MALH., Fn. Sic. 1843, 220. NAUM., V. D. XII 1844, 88; XIII 1860, 312, v. BALD.; N-a 1850, 2 H. 21. SCHLEG., Rev. 1844, p. CXX. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384. KJÆRB., N-a 1850 3 H. 52; Danm. Fugl. 1850, 374; ed. COLLIN, 1876, 672. v. MIDD. Reise II II 1851, 238. BALD., N-a 1853, 441; 1858, 136. TOB., J.f.O. 1853, 218. SCHRAD., J.f.O. 1853, 318. BAILLY, Orn. IV 1854, 385. A. BREHM, J.f.O. 1854, 84. VANG., J.f.O. 1855, 345. GALLIARD, N-a 1855, 404. v. MIDD., Isep. 1855, 78. HARDY, N-a 1855, 423. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. LEU, N-a 1855, 424. KRÜP., N-a 1857, 44-6. SOMM., Öfv. V. A. F. 1861, 74, 86. v. HEUGL., J.f.O. 1862, 287. ALTUM, J.f.O. 1863, 109. RADDE, S.O. Sib. 1863, 375. BOD., Z. G. von Berl. 1875, 17. E. v. HOM., J.f.O. 1877, 73. BOLLE, Orn. C. 1879, 121. TOB., l. c. 144. [Nec *Anas marila* MÖBIUS, Z. G. 1870, 136 = *A. tadorna*.]

Nyroca marila FLEM., Br. An. 122.

Anas frenata SPARRM., Mus. Carls. II 1786, 38. THUNB., V. A. H. 1798, 178. *Fuligula marila* STEPH., Shaw. Gen. Zool. XII 1824, 198. EKSTR., Tidskr. f. Jäg. 1832, 231. EYT., Anat. 1838, 156. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. WIKSTR., Stockh.-tr. 1839, 103. KEYS., BL., Wirb. E. 1840, 87. ANDR., V. A. H. 1841, 211. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 145. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 40. v. D. MÜHLE, Orn. Griech. 1844, 128. MALM, Krøy. Tidsskr. 1844, 209; Fn. 1877, 351, Årsskr. III 1882, 11. SCHULZ, Fn. March. 1845, 411. M. v. WR., Vet. Soc. Act. 1847, 64. LÖV., V. A. H. (1845) 1847, 451, -7. WALL, Öfv. V. A. F. 1849, 310. LILLJ., V. A. H. 1850, 300, 323. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 80. THOMPS., Irel. III 1851, 134. O.-GALL., N-a 1853, 333. WALL., N-a 1854, 274-5, 452. JÄCK., N-a 1856, 249; Abh. N. G. Nürnberg. 1864, 130. HEUGL., V. N.O. Afr. 1856, 319. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. NILSS., Fn. II 1856, 454. J. v. WR., V. A. F. 1857, 44; Kuopio 1857, 46. NYL., Aavas. 1857, 85. GUNDL., J.f.O. 1857, 230. C. JÄG., Wetter. II 1858, 40. HARTM., Bidr. 1859, 28, 37. SEIDL., Ber. Dorp. 1860, 425. SWINH., Ibis 1860, 67; 1861, 345; 1862, 254; 1863, 434. POW., Ibis 1860, 354. REINH., Ibis 1861, 13, 14. H. C. MÜLL., Vid. Meddel. 1862, 31. R. BLAS., Ber. XIV Vers. D. Orn. 1862, 72. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 102. COLLETT, Christ. 1864, 211; Dovre 1865, 63; Hvalø. 1866, 43; Vid. S. Forh. 1868, 179; N. Mag. f. Nat. 1871, 217; 1877, Sep. 177. v. DROSTE, J.f.O. 1864, 428; Bork. 1869, 296; Z. G. 1874, 13. JERD., B. of Ind. III 1864, 814. SALVAD., J.f.O. 1865, 325. WHIT., Ibis 1867, 208. TIS., Ö. Smål. 1868, 32. MEY., Öfv. V. A. F. 1868, 290; 1871, 782; 1879, n. 6, 45. TRISTR., Ibis 1868, 328. SUNDSTR., Örebro 1869, 25; V. A. H. Bih. 1872 n. 3, 34. BORGGR., Nordd. 1869, 133. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. KOLM., Gotl. F. 1871, 15. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 389. COUES, Key to N. A. B. 1872, 289; B. of N. W. 1874, 573. TACZ., J.f.O. 1873, 110; 1876, 202. BROOKE, Ibis 1873, 344. M. v. WR., PALM., Finl. Fogl. II 1873, 511. ROHW., Vög. Schl.-H. 1875, 21. DANF., Br., Ibis 1875, 429. CED., Öfv. V. A. F. 1876 n. 4, 62. SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 411. SCHAL., J.f.O. 1876, 10. SEEB., Br., Ibis 1876, 444. BLAK., Pr., Ibis 1878, 214. Jahresb., J.f.O. 1878, 433; 1880, 105, 404; 1882, 105; 1883, 73; 1886, 383. SEEB., Ibis 1879, 160; 1882, 384; 1883, 34. FINSCH, Abh. z.-b. G. 1879, 264. RUSS., Orn. 1880, 179. BRANDT, J.f.O. 1880, 250. SCHAL., J.f.O. 1880, 176. BARTH, Norges Fuglev. 1881, 62. BOLAU, J.f.O. 1881, 64. OLSS., Öfv. V. A. F. 1882 n. 10, 45. WHITEH., Ibis 1885, 46. MATSCH., ZIEM., J.f.O. 1885, 191. BÜCHN., l. c. 206.

Aythya marila BOIE, Reise Norw. 1822, 351; Isis 1823, 564.

Fulix marila (SUNDEV., V.A.H. 1835, 129, endast slägtnamnet nämndt). BAIRD, B. of N. A. 1860, 791. BRYANT, 1859, ref. J.f.O. 1861, 56. BLAK., Ibis 1863, 147. DRESS., Ibis 1866, 47. BROWN, Ibis 1868, 426. A. FRITSCH, V. E. 1871, 429; Wirb. Böhm. 1872, 89; J.f.O. 1872, 371. HEUGL., J.f.O. 1874, 216. SWINH., Ibis 1875, 457; 1876, 61. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 458; Vög. Salzb. 1877, 85. Jahresb. J.f.O. 1877, 337. NEHRL., J.f.O. 1885, 147.

Platypus (Anas) marila A. BREHM, N-a 1849 1 H. 57.

Platypus marilus ZANDER, N-a 1850, 2 H. 55. BALD., N-a 1853, 337. SCHILL., J.f.O. 1853, 378. QUIST., N-a 1858, 50. v. PREEN, N-a 1858, 79.

Marila frenata BONAP., Compt. rend. XLIII 1856, sep. 25.

Tadorna marila SWINH., Ibis 1862, 254.

Bergente HEUSINGER, in Fror. Not. 1823, 106. H. BLAS., N-a 1855, 481.

Hvitbuk CEDERSTRÖM, Jägarf. Tidskr. 1873, 20.

242. VIGG, *Fuligula cristata* (RAY).

Pl. LXII, fig. 3.

Näbb framåt något bredare, nagel liten, nedtryckt, av omkring tarsens längd; spegel hvit; stjert rundad. Hane med nacktofs. Längd 407—427.

1. Hane, gammal, april, Mörkö.

Näbb framåt något vidgadt, med nagel oval, smal, trakten omkring nageln svart; näbbås vid roten bred och likasom näsåsen platt, framom denna nedtryckt, kullrig. Överkäkens kant rät, framtill uppstigande. Pannvinkel rät, kort. Näsborrar små, ovala. Iris gul. Huvud ovan svart, hjessa med förlängda fjädrar bildande en 55 m.m. lång nedhängande tofs av smala fjädrar; huvudets sidor och översta delen av halsen gröna, violett-skiftande; haka och hals svarta; kräva brunsvart, nedtill i midten med hvita bräm. Rygg och skulderfjädrar svarta med fina hvita prickar; kors och övre stjerttäckare svarta. Stjert avrundad; stjertpennor 7 par, gråsvarta,

de yttersta svartgrå med grå spetsar. Bröst främst lika med krävan, för övrigt lika som sidor hvita; mage framtill hvit, baktill med hvit och grå vattring; undre stjerttäckare svarta och svartbruna, de längsta hvita med mörkbruna prickar; slaksida svart. Vingar spetsiga; tumvinge svart, utåt grönsvar; handpennor svartbruna, spetsarna med svag grön skiftning, $1 > 2 > 3$, $1-10$ i ut- och infan hvita; armpennor $1-9$ hvita med svarta spetsar, 8 och 9 med svarta utkanter, 10 och 11 mörkgröna, infanet svart-brunt. Spegel hvit, ram ovan mörkgrön, fram- och baktill svart; armbågspennor, 5: $1-3 >$ armpennorna, grönsvarta, de mindre fint hvitprickiga; överarmpennor brunsvarta; handtäckare svarta, de små brunsvarta med grått bräm; armtäckare, även de mellersta, svarta med grön skiftning och fina hvita, glesa prickar; kanttäckare mörkbruna med glesa, hvita, små prickar; undre handtäckare: de yttre grå, de inre hvita; undre armtäckare mörkgrå, hvitprickiga, de mellersta hvita; undre kanttäckare mörkt gråbruna, i vingkanten till en del hvita; undre överarmtäckare hvita, spetsar svartprickiga, långa. Vad svartbrun, skenben fjäderklädt nära hället. Fötter bruna. Tars något hoptryckt, framtill med korta sköldar, sidor och tarsula nättecknade; tår $3 > 4 > 2 > 1$, som når marken och har bred simflik, den yttre simhuden urringad; klor långa, svarta, krökta, spetsiga, 3 vidgad $> 2 > 4 > 1$.

2. Hane, gammal, 10 maj 1877, Stockholms skärgård.

Liknar n:r 1. Näbb mörkt gråblått, spets svart, nagel kullrig, nästan cirkulär med tillbakadragen kant. Överkäkens lameller skjuta ej nedom käkkanten; underkäkens nagel platt. Pannvinkel nära rät. Iris gummi-guttgul. Hjessans tofs 68 m.m. i längd; huvudets sidor violetta med blå skiftning; haka svart, främst med en liten hvit fläck. Hals smal; sidhals och halsrygg upptill violetta med blå skiftning, för övrigt brunsvarta; kräva svart med hvita glänsande spetsbräm. Rygg och skulderfjädrar svarta och, utom de längsta, hvitprickiga; kors och övre stjerttäckare svarta. Stjertpennor 7 par, svartgrå med gråhvita spetskanter, 6:te mörkt gråbrunt med hvitt spetsbräm. Bröst, sidor och mage hvita, denna baktill med brunsvart vattring; gump liksom undre stjerttäckare svart med få inblandade hvita fjädrar; slaksida brunsvart. Vingar svartbruna med hvitt band; tumvinge med 4 fjädrar; handpennor 10: 1 med infan, 2—4 med utfan svagt utskuret, $1 > 2 > 3$, 4—7 med hvita utbrämstrakter, 8—10 med hvita utfan, infan brungrå, inåt ljusare, spetsar svartbruna; armpennor 12: 1—10 hvita med brunsvarta spetsar och fina gråhvita spetstrakter, 11 och 12 gråsvarta, breda; armbågspennor 4, tillspetsade, 1 och 2 $>$ armpennorna; överarmpennor svartbruna; handtäckare mörkbruna, utfan med svag grön skiftning; armtäckare gråsvarta, de mellersta och kanttäckarna svagt hvitprickiga; undre hand-

täckare vitgrå och hvita; undre armtäckare och de mellersta hvita; undre kanttäckare gråbruna med hvitt bräm; undre överarmtäckare hvita. Fötter blygrå; tår: $3=4>2>1$; klor: $3>4>2>1$.

3. *Hane, gammal*, 2 juni, Torneå, W. v. WRIGHT.

Liknar föregående. Huvud ovan och tofsen grönviolett, även krävan med violett skiftning, utan hvita bräm. Mage grå och vit, vattrad.

4. *Hane*, 13 juni 1876, Stockholms skärgård.

Näbb ovan och undertill svartblått, näbbnagelstrakter svarta. Iris gul. Huvud svartviolett; haka främst med en liten vit fläck. Fötter blygrå, vid lederna svarta; simhud svart, vid tårna blygrå.

5. *Hona*, 2 maj, Norrköping.

Huvud och översta delen av halsen brunsvarta; hjessans fjädrar bilda en liten tofs; ansigtsrand framåt bågböjd, omkring roten små spridda hvita fjädrar. Hals mörkbrun med blekare gråbruna spetsbräm; kräva likaså, nederst med hvitt bräm. Rygg brunsvart med mörkbruna bräm, vitprickig; skulderfjädrar: de mindre lika med de förra, de större med grön skiftning; kors och övre stjärttäckare svarta med svag grön skiftning. Stjert avrundad; stjärtpenor 7 par, brunsvarta med svarta spolar. Bröst hvitt; sidor mörkbruna, mot spetsarna vattrade bräm, hvita; mage fram till vit, baktill gråbrun; undre stjärttäckare hvita och mörkbruna samt hvita brunprickiga; slaksida brunsvart. Vingar likna hanens; handpenor: 2 obetydligt $>1>3$.

6. *Hona, gammal*, 10 maj 1877, Stockholms skärgård.

Liknar n. 5. Näbb mörkblått, spets svart. Hjessans tofs mycket liten, 25 m.m. lång; ögonvrå med hvita fjäderspetsar. Rygg svart med mörkbrunt bräm; skulderfjädrar, de mindre likaså, de större utan bräm. Stjert i ruggning; stjärtpenor 7 par; de gamla gråsvarta med gråhvita spetskanter, de nya svarta, enfärgade. Bröst och mage hvita med blandade hvita och gråsvarta fjädrar med hvitt bräm; sidor mörkbruna med något ljusare bräm; gump och undre stjärttäckare blandade svarta och hvita, gråbrunt fläckiga; handpenor: 1 föga $>2>3$. Fötter gråblå.

7. *Hona, gammal, ren sommardräkt*, 5 augusti, Karesuando.

Lik den föregående, men har undre delen av kroppen mörkbrun, bröstet med hvita och sidorna med rostgrå bräm; de 6 inre av de hvita armpennorna med grå och svarta, inåt tilltagande kanter.

8. *Nykläckt*, 28 juni, Muske myr, Gotland.

Ögonvrå med ett svagt gult streck; huvudets sidor olivbruna; haka gulvit. Kropp ovan mörkt olivbrun, utan fläckar. Kräva brungrå. Bröst och mage ljusgula; sidor fram till gula, baktill likasom undre stjärt dun och slaksida mörkt olivbrun. Vingar ovan enfärgade med samma färg, under gula.

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

9. *Dununge*, 18 juli 1835, Hvetby, Norrbotten, J. WAHLBERG.

Lik den föregående. Ovan något ljusare, under gulvit.

10. *Årsunge, hona*, 8 oktober, EKSTRÖM.

Liknar honan. Huvud och hals mörkbruna, den senare ned till ljusare; hjessa med få, föga förlängda fjädrar. Framhals och kräva med hvitt bräm. Rygg och skulderfjädrar svartbruna med mörkbruna, breda bräm med få hvita prickar. Bröst hvitt av breda bräm fram- och baktill, ej fullt täckande; sidor mörkbruna med breda, blekare och hvita bräm; mage brungrå med hvita bräm. Vingar med svagare skiftning åt grönt; handtäckare utan hvita prickar.

11. *Hane, ung*, 29 november, Mörkö, EKSTRÖM.

Huvud och översta delen av halsen svarta, tofs tunn. Hals och kräva svartbruna med hvita spetskanter. Rygg och skulderfjädrar svarta, svartgröna och vitprickiga; kors och övre stjärttäckare svarta. Stjert svartbrun; stjärtpenor 7 par. Bröst hvitt, främst med inblandade få svarta fjädrar med hvitt bräm; sidor brungrå och hvita, till en del vattrade; mage vit; undre stjärttäckare hvita och svarta; slaksida svartbrun. Vingar likna den gamle hanens; handpenor: $1>2>3$.

12. *Hane, ung*, 25 maj 1875, Stockholms skärgård.

Näbb mörkt blygrått. Iris gul. Rygg, skulderfjädrar, kors och övre stjärttäckare svartbruna. Stjert avrundad; stjärtpenor: 1:a, 3:dje och 6:te paren inifrån svarta, de övriga grå. Bröst och mage med bruna, i spetsarna hvita fjädrar, blandade med hvita, enfärgade; undre stjärttäckare och undergump svarta, vitfläckiga. Handpenor: stora 10, de yttersta med bruna spolar och spetsar, 1—4 utfanet brunt; 7—11 utfanet hvitt, infan ljusbrunt; armpennor 11, hvita med bred, svartbrun spets, 11:te brun med en mindre, vit fläck. Armbågspennor svartbruna; övre vingtäckare svartbruna; de största undre hand- och armtäckarna stålgrå; undre kanttäckare grå; undre överarmtäckare hvita. Tars och tår blygrå; simhud svartgrå.

Ägg. Ovata eller nästan elliptiska, ljusgröna till blygrå; stundom smutsigt olivgrå.

1. 16 juni 1867, Muonioniska, KNOBLOCK. Ljusgröna.

2. 1866, Muonioniska, KNOBLOCK. Smutsigt olivgrå.

3. 1865, Hornborgasjön. Kull 9 st. a—b blygrå, glänsande; h gröngrått.

4. 11 juni, Muskemyr, Gotland. Till färgen liknande rapphönsägg. Mått uppgivna av WESTERLUND.

N ^o	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♀	6 ♀	7 ♀	8 p.	9 p.	10 ♀ j.	11 ♂ j.	12 ♂ j.
Längd	—	427	—	417	—	407	—	—	—	—	—	410
Huvudets längd	—	94	—	90	—	85,5	—	37	42	90	90	—
Näbb, längd till pannan	42	42	38	38,5	37	37	38	13	15	40	40	45
» » » munvinkeln	49	51	45	48	46	47	47	16	19	46	49	—
» » från spetsen till näsborrarna	31	31	27	28,3	27	26	28	9,3	11	27	28	—
» höjd vid roten	17	19,6	16	16	17	16,8	17	6,4	7,5	19	18	—
» » » näsborrarna	12	14,4	12	11	13	12	13	4,5	6	12	12	—
Gapets bredd	17	20	18	20	17	18,5	13	7	8	14,5	17	—
Näbbets bredd vid näsborrarna	20	22	20	21	20	21	23	7,3	8,3	17,5	20	—
» största bredd	21,5	23	22	22,6	21,5	22	23,5	7	8,5	20	20,5	—
Näbbnagelns bredd	7	9	7	7	6,5	8	6,5	4,5	5	8	7,5	—
» längd	9,5	10	9	8,5	9,3	9	9	6	6	9,5	9,5	—
Näsborrar	5×2,4	5×2,5	5×2,5	5,5×2	4×1,5	5×2	5×1,5	2	2×0,4	4,6	6	—
Vingens längd, direkt	210	203	194	195	190	190	190	—	—	188	191	190
Vingbredd	—	750	—	725	—	730	—	—	—	—	—	701
Tumvinge	88	80	74	77	75	76	75	—	—	70	72	—
Stjert, längd	63	62	61	64	60	59	59	—	—	54	57	60
Stjertspets bakom vingspetsarna	c. 20	23	c. 35	15	c. 30	25	c. 30	—	—	c. 25	c. 30	—
Tars	c. 33	35	c. 34	35	—	34	c. 32	16	17	32	34	36
Mellantå med klo	62	62	—	56	62	59	61	23	27	56	61	61

N ^o	1 a	b	c	2 a	b	3 a	b	c	d	e	f	g	h	4 a	b	c	d
Äggets längd	59,3	58,2	56,7	61,5	61,4	60,9	59,5	59,2	59	58,4	58,2	58,1	55,9	59	57	56	51
» bredd	42,2	40,7	40,3	41,7	41	41,8	42,4	41	41,9	40,9	41,8	42	42	42	41	41	40
» spets	171,	17,5	16,4	19,8	20,4	18,9	17,1	18,2	17,1	17,5	16,4	16,1	13,9	17	16	15	11
» reducerade längd	1,4	1,43	1,4	1,47	1,5	1,45	1,4	1,44	1,4	1,43	1,39	1,38	1,33	1,4	1,39	1,37	1,28
» rektangel	2502	2369	2285	2565	2517	2537	2423	2427	2472	2389	2433	2440	2348	2478	2337	2296	2040

Viggen är endast en gång uppgiven såsom träffad på Grönland, WALKER, 1857, REINHARDT, 1861.

På Färöarna allmän om efterhöst och vinter; över sommaren sällsyntare, H. C. MÜLLER.

Enkla par häcka under 69° n. br.; träffad i trakten av Enare, men ej i Ostfinmarken, SCHRADER, 1853. Är i allmänhet sällsynt i Finmarken, enl. meddel. av NORDVI. SOMMERFELT säger 1862, att den möjligtvis förekommer i S. Varanger. Ses ofta i Varangerfjorden om hösten; antages häcka enl. COLLET. Vid Bodö häckade flere par 1857, GODMAN, 1861. Iakttagen omkring Trondhjem; övervintrar, erhållen i dec. 1868; i Valdres en flock under okt. 1867; häckar i Land, S. om Dovre; på S. och V. kusterna

och vid inre vattendrag årligen under flyttningstiden, men aldrig i mängd, COLETT, 1868. I Kristianiatrakten under vår och höst fåtalig; RASCH, 1838. De flesta erhållna hava varit unga foglar; erhållen d. ²⁸/₂ 1871. En sannolikt steril hona erhöles vid samma tid. På Hvalöarna fåtalig under flyttning; vid Fredrikshald erhållen flere gånger om våren, såsom i maj 1865, COLLETT, 1864—76.

Häckar i Lappland, EKSTRÖM, 1832. Hade ägg d. ²⁰/₆ och i Muoniovaura, DRESSER. Är vanlig vid Muonioniska, lägger ägg omkring midsommar vid en sjöstrand, på en holme eller i myrar, temligen långt från öppet vatten, enl. en uppsats av KNOB-LOCK. Häckade 1843 vid Kwickjock, eller i barrträdsregionen,

var talrik i synnerhet på den S. delen av Lule elv, LÖVENHJELM, 1843. Sågs vid Piteå i mängd, häckar även der och i Kare-suando, W. v. WRIGHT, 1832. Häckar i Jemtland, i Lillsjön, Brunflo, SAHLIN, OLSSON, 1882. Erhållen vid Falun d. $\frac{1}{5}$ 1869, THEORIN, 1880. Vid Horndal om våren nästan alla år, LUNDBORG, 1846.

I Upsalatrakten vår och höst sällsynt, MESCH, 1844. Sågs i Hjelstaviken i maj 1867, MEVES, 1868. Flyttfogel, båda könen med tofs. Erhållen på Mörkö 1828. I skärgården under flyttning, allmännast om våren, EKSTRÖM, 1828—32. Vid Vermdö, ÖDMANN, 1792. År 1884 vid Sandhamn: d. $\frac{28}{4}$ kl. 5—6 f. m. iakttogos 3 smärre flockar vid jemn SV. bris; ägg funna i trakten i början av juni, enl. meddel. av O. EKBOHRN. I Södermanlands skärgård ej sällsynt under flyttning; erhållen under sommaren 1868 vid Dalbyö, utanför Trosa. Hade ungar i en liten insjö på Nämdö d. $\frac{29}{10}$ 1877; på ett bredvid liggande skär träffades d. $\frac{5}{8}$ två honor med ungar; likaledes på Ängskär jemte minst 50 gamla foglar. Häckade även 1879 och 1880 på Nämdö, på Ängskär och Jungfruskär, C. R. SUNDSTRÖM, 1872—80. I Örebrotrakten stundom under vår och höst, erhållen vid Knista, HÖGBERG, 1863; i Örebro län sällan under flyttning, SUNDSTRÖM, 1869. I Kils socken ej sällsynt, men endast under flyttning, LÖVENHJELM, 1864. Vid Finspong under flyttningstiderna. Är sparsam i Östergötlands skärgård, LUNDBORG, 1864. Häckar icke i Norrköpingstrakten. Enskilda par synas någon gång under flyttningen i april, enl. meddel. av LUNDBORG.

Under stark kyla i febr. 1881 tagen levande i Visnum, Vermland, den åt kött, men dog på tredje dagen; han tycktes vara skadad av frost i fötter och vingar och försökte ej att flyga, J. E. RUNDBERG, 1880. På Hornborgasjön vanlig, häckar här,

enl. meddel. av KOLTHOFF och LUNDBORG. I Bohuslän sällsynt; under nära 40 år endast 4 st. erhållna vid Göteborg d. $\frac{29}{10}$ 1853, $\frac{10}{10}$ 1848; i Rörö skärgård d. $\frac{5}{8}$ 1881, MALM, 1877—81.

Skall häcka i Småland, DRESSER. Under flyttning i Ö. Småland, men synes ej häcka, såsom man påstått enl. NILSSON. På Öland allmän såsom sträckfogel, WESTERLUND, 1855, TISELIUS, 1868. Häckar ej sällsynt på myrar, MEVES 1868; ävenså enl. meddel. av KOLTHOFF.

På Gotland sällsynt, häckar, flyttar, ANDRÉE, 1844, WALLENGREN, 1853, KOLMODIN, 1871. På Muskemyr erhöles ägg d. $\frac{11}{8}$ 1854, enl. meddel. av WESTERLUND; d. $\frac{16}{8}$ 1854 träffades flere par; hade bo med 12 ägg, hade ungar d. $\frac{28}{8}$ 1860; d. $\frac{14}{7}$ sågs den på Gotland vid Hoburgs strand, hade en nykläckt unge, MEVES, 1856. Sedd vid Visby i juni och juli 1879, men ej om vintern, enl. meddel. av STENSTRÖM.

Träffad i Bleking, enl. meddel. av C. G. RÄÄF. I NÖ. Skåne högst sällsynt vår och höst, WALLENGREN, 1849, GADAMER, 1852. Erhållen i Skåne d. $\frac{4}{4}$ 1845, d. $\frac{8}{8}$ 1859 och under sistnämnda år vid Malmö d. $\frac{8}{8}$, enl. meddel. av EURENIUS. Han kom även till Ystad och Trelleborg, ehuru mera sällan än *F. clangula* och *F. marila*, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

I Danmark hvarje vinter talrik; häckade d. $\frac{10}{10}$ 1857 i Norsjö i Thy, STEENSTRUP, enl. REINHARDT, COLLIN, 1876, men ej förut eller senare. Kommer på efterhösten och vintern i större eller mindre antal efter vinterns beskaffenhet, KJÆRBØLLING, 1850—52; talrikast under kalla vintrar. År 1844 var han på Möen den talrikaste bland Änderna. Erhållen hos vildthandlare i Köpenhamn d. $\frac{25}{12}$ 1843, enl. samtidigt meddel. av P. A. HOLM, 1855 allmänt, avtog sedan; vintern 1868—69 fans ej någon, FISCHER, 1862.

Förekom under vintern vid Hertigdömena i flockar om 1,000 st., BOIE, 1819. Ej sällsynt under vintern, få par häcka i Ö. Holstein; på Nordfriesiska öarna från okt.—mars mycket vanlig; vid ihållande frost avtager antalet för kort tid, många skjutas, ROHWEDER, 1878—80. År 1876 stundom om vintern från okt. till mars mycket allmän. Vid Flensburg 1877 regelbunden under vintern; 1879 ofta erhållen; i hamnen 1880 d. $\frac{1-10}{2}$ talrik. Kom 1881 under jan., togfördes talrikt. Vid samma stad funnos i en vak d. $\frac{26}{1}$ 2 st., Jahresb.

I Finland häckar han mest i N. delar, dock icke i dess skoglösa trakter, enl. PALMÉN, 1873, som anför flere detaljer, till hvilka må hänvisas. GADD nämner 1769, att man får ur boet god fjäder. Erhållen d. $\frac{23}{8}$ 1849, SCHLEGEL, 1866. Häckar i sjöar i trakten av Helsingfors, BRANDT, 1880. Häckar allmänt i Ålands skärgård, nästan alltid på små holmar och skär; ungar, somliga temligen stora, många flygga i midten av aug., andra nykläckta. Av ungar tagas bukskinnen, som användas till muffar. En hona, som utkläckt ungar, hade endast en fot, SUNDSTRÖM, 1874.

I hela Ryssland till Ishavet och Stilla oceanen talrik, isynnerhet om våren. En And beskrives under namn av *Anas colymbis*, som tyckes vara en ung fogel av vår art, men en fråga tillägges, om den möjligen kan vara bastard av *F. cristata* och *F. nyroca*, PALLAS, 1811. Vid Arkangel, SCHLEGEL, 1866; allmän om sommaren, SEEBOHM, 1882, erhållen d. $\frac{15}{5}$, DRESSER. Träffad vid Dwina och Vuitegra, LILLJEBORG, 1850. I S:t Petersburgs guvernement ej sällsynt, BRANDT, 1880. Under vår och höst vanlig, men häckar ej, E. BÜCHNER, 1885. Visar sig i Östersjöprovinserna i medlet av april, lägger 7—10 ägg, full kull erhållen d. $\frac{20}{6}$; höstflyttningen varar till i slutet av okt., RUSSOW, 1880; 1 Kawast och Lunia i maj 1854, SEIDLITZ, 1860.

I Polen talrik på flyttning, TACZANOWSKI, 1872. I Uman iakttagen i början av nov., GOEBEL, 1879. Allmän i Eregli och på Ismid; i Balaklava erhöles i jan. 3 st. i ett skott, TAYLOR, 1872. Häckar i Perm, men skall endast finnas under flyttning på stepperna i N. Ural talrikt, DRESSER. Dununge erhöles i Ural d. $\frac{29}{7}$ 1872, MEVES.

På Viski, lägre Petschora, d. $\frac{17}{6}$; vid Kuyga sällsynt, SEEBOHM, BROWN, 1876. I Charkow vid medlet av mars, CZERNAY, 1855. I Astrakan ej mycket allmän, häckar på Kirgisstepperna, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880. På slätterna i Kaukasus allmän under vår och höst; under vintern vid S. kusten av Kaspiska havet, SEEBOHM, 1883.

Träffad i Jenissej-dalen, 68° n. br., 1876, THÉEL, MEVES; vid Tjumen under islossningen, LEPECHIN, 1783. Vid Obdorsk i juli träffad i dunder d. $\frac{28}{8}$; nästan flygga ungar i Langiorskaja d. $\frac{27}{9}$, i Tobolsk, FINSCH, 1877—80. En hane erhållen d. $\frac{28}{3}$ 1880 i Suifun, BOLAU, 1881. På flyttning om vintern i Turkestan, SEVERZOW, 1876. Sällsynt i Pamir; sedd på Kara-Kul i slutet av juli, anses häcka, SEVERZOW, 1883. I Tarei-nor d. $\frac{28}{10}$, Bureya d. $\frac{16}{4}$, Antral d. $\frac{21 \text{ sept.}}{3 \text{ okt.}}$, DRESSER. På Darserort iakttagen i sept. 1857, v. PREEN, 1858. Största antalet övervintrar i Östersjön och Nordsjön. Häckar någon gång i N. Tyskland, kommer då isen smält, parar sig vid ankomsten, har ägg omkring d. $\frac{20}{6}$, NAUMANN. Vid Danzig $\frac{11}{4}$ 1844, $\frac{9}{5}$, $\frac{13}{6}$, $\frac{27}{10}$, $\frac{11}{11}$ 1849; d. $\frac{14}{4}$ och $\frac{17}{8}$ 1850 erhöles gamla honor i ruggning, unga hanar d. $\frac{28}{9}$ 1846, d. $\frac{13}{6}$ och $\frac{11}{11}$ 1849, BÖCK, 1850—51. Häckade på Karkowsjön år 1848, d. $\frac{12}{7}$ i hög vass nära vatten; 3 bon iakttogos; de voro av kort gräs, i midten en liten fördjupning, omgiven av en liten krans av egna dun. Ägg 9, föga ruvade, v. MALTZAN, 1850. I samma sjö även enl. B. v. MÜNCHHAUSEN, 1857. Häckar i Mecklenburg,

NAUMANN, BALDAMUS, även enl. BORGGREVE, 1869, som säger att han ej är sällsynt i Nordtyskland på flyttning. Vid Kämpen 1855 $\frac{2-20}{3}$ fåtalig och endast honor; 1860 d. $\frac{2-19}{2}$ dagligen små flockar på Radü vid Schlosskämpen. Om vintern 1861 d. $\frac{14}{2}$ vid N. vind och -4 till $13^{\circ} 5$ st.; d. $\frac{18-20}{2}$ 1862 enkla iakttagna; d. $\frac{3}{11}$ 1863 vid SV. vind och $+5$ till 8° en enda; häckar, men sällan, och i avtagande till följd av kärrens odling, HINTZ, 1857—64. Häckar i Schwerin, v. PREEN, 1858. På Schwerinsjön 1876 vid lindrig vinter från jul till medlet av jan., då sjön lade sig; återkom i mars till isfria ställen på sjön; d. $\frac{17}{3}$ i stora skaror; till d. $\frac{5}{3}$ ännu många kvar. Vid Schwerin 1877 d. $\frac{7}{3}$; 1878 regelbunden och i mängd om vintern, Jahresb. Flere träffades på Hiddensö d. $\frac{20-29}{3}$ av hunger och köld utmattade, QUISTORP, 1858. I Grasberg 1876, kallad 'Freischer'. I Ö. och V. Preussen allmän; häckar enl. DÖRING vid Elbing i Drausensee, RATHKE, 1846. På flyttning ej sällsynt i trakten av Saabor, TOBIAS, 1879. Flyttar i mängd under senhösten till mellersta och S. Tyskland; kommer till Eisleben årligen; till Anhalt på hösten fåtaligt; stannar till dess vattendragen tillfrysar; samlar sig på de större vattnen i tusental, NAUMANN. Häckade i Anhalt, enl. PÄSSLER, 1856. Vår och höst på tåg, än ensam, än i stora flockar, VANGEROW, 1855. I Mark sällsynt, erhållen vid Oderberg; på drag erhållen vid Dreilinden, Peitz och Zossen, SCHALOW, 1881. Vid Braunschweig regelbunden på flyttning; 1858 visade han sig först d. $\frac{23}{3}$; fans ej d. $\frac{27}{3}$, R. BLASIUS, 1862. Vid Stiege 1868 oregelbunden på flyttning. Vid Cronenberg 1877 regelbunden under vintern. I Wilhelmshafen 1844 ej talrik, överflyttande, Jahresb. I Altenkirchen 'irrgäst', iakttagen d. $\frac{26}{3}$ 1875. Vid samma ställe 1879 oregelbunden på flyttning, Jahresb. I Münsterlandet ej talrik, BOLSMANN, 1852, ALTUM, 1863. I Arnsberg på flyttning, men tem-

ligen sällsynt; saknas under många år, SUFFRIAN, 1846. Kommer till Schlesien hvarje vinter i små flockar, under många år temligen talrik, isynnerhet om våren, unga talrikare än gamla, erhållen d. $\frac{17}{3}$, GLOGER, 1833. Träffad vid Köln på Rhen, RUHL 1852. I Nassau på Rhen och Main ej sällsynt, erhållen vid Schierstein, Hochheim, på Kursaalweiher; i Westerwald talrik på flyttning, RÖMER 1863. I Kurhessen på flyttning, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen likaledes, men fåtalig, SEZEKORN, 1864. I trakten av Halle a. S. oregelbunden, REY, 1874; i Thüringen på flyttning, HELLMANN, 1853; vid Rentendorff, L. BREHM, 1833. I Wetterau på vattendragen under vår och höst på flyttning, ensam eller i flock, JÄGER, 1858. Hos vildthandlare i Frankfurt a. M. d. $\frac{24}{3}$, A. v. HOMEYER, 1858. I Neuwied ej sällan om vintern, men derunder årligen, i mars och april vanligen de sista av flyttande Änder, BRAHTS, 1855. Iakttagen d. $\frac{11}{3}$ i Wetterau.

I Radolfzell 1884 talrik om vintern, SCHWAB, Jahresb. Vid Windsheim 1881 oregelbunden på flyttning i okt, nov., febr., mars, Jahresb. I Bayern 1855 d. $\frac{19}{10}$ — $\frac{5}{12}$ enkla och i flock. Vårflyttningen varade från $\frac{17}{3}$ — $\frac{13}{4}$, de sista d. $\frac{10}{11}$ 1855; på våren 1856 d. $\frac{8}{3}$ — $\frac{4}{4}$. År 1884 erhållen på schwabiska Donau, JÄCKEL, 1856 etc. I Aischtrakten endast från midten av mars till midten av april och från slutet av okt. till början av dec. i flockar till 12, 15, stundom 30 st. På Aisch d. $\frac{18}{3}$ 1857 i små flockar till 30 st.; d. $\frac{13}{3}$ parvis; d. $\frac{19}{3}$ de sista vid Nürnberg, i Mittelfranken under vår och höst i flock till 12 st., JÄCKEL, 1858—64. I Schwaben och Neuburg temligen sällsynt om höst och vinter, LEU, 1855.

På Bodensjön under höst och vinter talrik, WALCHNER, 1835; under 'alla' vintrar, STÖLKER, 1867; under 'somliga' år; erhållen vid Neukirch, GOELDLIN, 1879. Träffas i Würtemberg,

CALWER, 1853. Iakttagen i S. Tyskland d. $\frac{1-14}{1}$ 1847, v. HEUGLIN, 1850. Övervintrar i Schweiz, NAUMANN. Från okt. eller nov. till mars på sjöarna ganska talrik i flockar om 10—40 st.; förekommer i Ticino, RIVA, 1865, i Schaffhausen, GOELDLIN, 1879. I Genève-dalen om hösten regelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz på flyttning under höst och vår ej sällan, stundom träffad om sommaren, TOBIAS, 1853. I Böhmen under vintern talrik på flyttning; år 1869 i oräknelig mängd vid Frauenberg, der han stannade nästan hela vintern; skall med säkerhet, enl. KAZBUNDA, hava häckat under senare år, A. FRITSCH, 1872. Kommer till Galizien och Bukowina under vår och senhöst, ZAWADZKI, 1840. Om hösten på Donau vid Wien, Kronpr. RUDOLF, BREHM, 1879; här och på bergsfloderna sällsynt under höst och vinter, v. FRAUENFELD; på Donau d. $\frac{1}{2}$ 1857, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882. Om våren 1870 vistades flere vid slottet Goldegg nära Salzburg, v. TSCHUSI. Erhållen i Neusiedlersjön våren 1818, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1871—82. På Furt-Teich d. $\frac{1}{4}$ 1864 talrik; vid Mariahof vanlig d. $\frac{6-14}{11}$ 1871, HANF, 1871—72; år 1880 träffad d. $\frac{1}{3}$, 1881 d. $\frac{12-13}{4}$, $\frac{1-2}{11}$ Jahresb. På Vorarlberg om hösten till våren temligen vanlig, BRUHIN, 1868. Vid Stadlhof 1880 på flyttning 2 st. d. $\frac{2}{3}$, Jahresb. Träffad i Ungern om vintern, NAUMANN. I Transsylvanien stundom under flyttning i stort antal, DANFORD, BROWN, 1875.

Förekommer på flyttning i Oldenburg, v. NEGELEIN, 1853; började höstflyttningen år 1856 d. $\frac{1}{10}$ vid +9,6° temp. och SO. vind; år 1878 regelbundet på flyttning; vid Hamburg 1878 regelbundet om vintern, Jahresb. Träffad (vid Elbe?) ruvande fast, 9 ägg, d. $\frac{30}{3}$ 1858, PÄSSLER, 1859. I Friesland alltid under vintern i stor mängd på öppna vatten, ALBARDA, 1866. I Ostfriesland under vårflyttning talrik även i små dammar; är så litet skygg, att

han ofta kommer in i byar och städer. På Borkum några par årligen i mars och april; stannar här och der några dagar, besöker både salt och sött vatten. Erhållen vid Leiden d. $\frac{1}{3}$ 1860, i Holland d. $\frac{1}{2}$ 1855, $\frac{2}{12}$ 1859, $\frac{2}{1}$ 1860, $\frac{2}{1}$ — $\frac{2}{2}$ 1862, $\frac{1}{2}$ 1865, SCHLEGEL, 1866. Den har fortplantats i Rotterdam, enl. NOLL, 1868.

På yttre Hebriderna fåtalig i sept., DRESSER. På Shetland sällsynt om vintern, helst vid sött vatten, SAXBY. På Orkenöarna skall han finnas hvarje vinter; på Irland regelbunden om vintern, THOMPSON. Funnen häckande i Storbritannien. I Skotland talrik under kalla vintrar, Clyde i okt. till mars. Funnen häckande i Skotland, BROKE, 1875. Storbritannien om vintern, anses hava häckat i Nottinghamshire, på Themsen d. $\frac{2}{3}$ 1871, DRESSER.

I Belgien under slutet av hösten och början av våren mycket vanlig på stora kärr och dammar, om vintern på vattendrag, som ej tillfrysa; sällsynt på Moselle, DE SELYS, 1842; under vintern 1854—55 iakttagen, DUBOIS, 1855. I Seine-Inférieure, HARDY, 1855. I Côte-d'Or regelbunden och allmän på flyttning, MARCHANT, 1869. I Savoyen en av de vanligaste under senhösten till våren; blir mycket fet, och dess kött blir mycket saftigt och 'delikat', BAILLY, 1854.

Vid Santander en flock om 12 st. sedd d. $\frac{6}{12}$, IRBY, 1883. Säges vara allmän i Portugal, A. C. SMITH, 1868. Nära Malaga en flock träffad, SAUNDERS, 1871. I Spanien föga vanlig i jan.—febr., NACEIRO, 1850, DRAKE, 1869. I S. Spanien stundom talrik om vintern, IRBY.

I Italien om vintern. På Corsicas östra kust i tusental under vintern, många stanna till slutet av april. Ingen sedd på vestkusten, WHARTON. På Corsica talrik, WHITEHEAD, 1885. Mycket allmän om vintern, kommer i dec. CARAS uppgift, att den häckade på Sardinien, kräver bekräftelse. Om vintern mycket

vanlig på Sardinien, SALVADORI, 1865; i alla kärr, BROOKE, 1883. Under vinter och vår, GIGLIOLI, 1865. Toscana, enl. SAVI, 1831. På Sicilien under vintern mycket vanlig, säges vara sällsynt på N. delen av ön, MALHERBE, 1843. På Malta mycket sällsynt, SCHEMBRI, 1843; om vintern, erhållen d. $\frac{11}{12}$ 1873; vintern 1873—74 ovanligt stort antal flyttfoglar, C. A. WRIGHT, 1864—74.

Han är ej sällsynt i Macedonien, ELWES, BUCKLEY, 1870. I Grekland den talrikaste arten i släktet på havet och i insjöarna under vintern; kommer tidigt och bortflyttar sent; han är mycket skygg, så att man kan fälla honom endast från bakhåll; fångas deremot och torgföres i mängd, v. D. MÜHLE, 1844. Erhållen d. $\frac{9,18}{1}$ 1864, $\frac{25}{4}$ 1865, KRÜPER, 1875. På Joniska öarna mycket vanlig. På Kreta ensam, DRUMMOND. Kommer i mars; i Albanien och Epirus, POWYS, KRÜPER.

I Turkiet sällsynt, ELWES, BUCKLEY.

Vid Smyrna är jagten mycket inbringande, och i staden, med 160,000 innevånare, funnos 3,000 jägare, ANTINORI, 1858.

I Tanger under somliga år talrik i nov.—febr., DRESSER. I otalig mängd i alla sjöar i N. Afrika, TRISTRAM, 1860. I sjön Bezerta, Ö. Atlas, i mars i mängd, SALVIN, 1859. Erhållen vid Damietta; på Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1854; likaså i Fayoom, sedd på Nilen, SHELLEY, 1871. Mellan Hamesen och Adoa i början av nov.; i lägre Egypten om vintern talrik, v. HEUGLIN, 1856—62. Om vintern i Abessinien enl. RÜPPEL, v. HEUGLIN.

Erhölls i Palestina, TRISTRAM, 1868.

Vid Baolee, Kattiawar, ej sällsynt, J. H. LLOYD, 1873. I Kandahar mycket allmän, erhållen d. $\frac{19}{2}$ 1881 och i Kokeran d. $\frac{5}{3}$ 1881, C. SWINHOE, 1882. Flyttar över Gilgit; erhållen d. $\frac{5}{3}$, SCULLY, BIDDULPH, 1881. Är mycket allmän i Central- och S. Indien, mindre talrik i Bengalen. Träffad i juni vid Hyderabad i De-

kan. Förtär vatteninsekter och mollusker, JERDON, 1864. I Centralindien i ringa antal, men i alla kärr, SWINHOE, BARNES, 1885. I Dukhun, SYKES, 1832. I Oudh och Kumaon under den kallare årstiden fåtalig, IRBY, 1861.

Mellan Takoo och Peking; allmän om vintern i Amoy, erhållen d. $\frac{6}{2}$. Är en av de vanligast torgförda Änder i Kina. I Foochow, SWINHOE, 1861—76. I Kina under nov. till medlet av mars på floder, bäckar och sjöar, även uppe i bergen, DAVID, OUSTALET, 1877. Formosa, SWINHOE, 1863. På Kinas och Formosas kuster om vintern allmän, v. HEUGLIN, 1874.

På Japan flere erhållna, SCHLEGEL, 1866. I Tokio allmän om vintern; flyttar i Jezo, Tokio och Yokohama, BLAKISTON, PRYER, 1878. Erhållen i häckdräkt, SEEBOHM, 1879.

Omtalas av några författare från Amerika, men det synes vara mycket osäkert, om vår art träffats der. Från Pelew isl. omtalas han av HARTLAUB och FINSCH, 1868. — Vistas om vår och sommar å sött vatten, vintern mest å salt eller å insjöar, ofta i sött vatten, även der han har havet nära; vid storm söka de lä. Han sover med näbbet under skulderfjädrarna och flytande på vattnet under middagen. Han är mycket sällskaplig, men ganska skygg. Flyter högt på vattnet, dyker med ett lätt hopp oupphörligt och utmärkt; håller sig länge under vattenytan; ofta dyker hela skaran på en gång och kommer efter hand åter upp. Under dykningen rör man inom håll och kan skjuta honom. Simmar under vattenytan knappt en minut; en skadskjuten stannade längre. Dyker både till botten och simmar långt under vattenytan. Flygten är lätt och snabb. Flyttar nästan alltid om natten.

Lätet är 'karr karr' eller 'korr korr' om våren 'hoj hoj'; ungarna pipa som andra Andungar. Stundom har hanen, enl. v. DROSTE, ett pipande läte.

Födan är mycket omvexlande efter hvad årstid och ställe har att erbjuda; sväljer dertill sand. På Shetland insekter och larver. På Island under nov.—mars frön och flere växter och hvarjehanda delar av mjuka örter; insekter: *Notonecta*, mollusker: *Pisidium*, *Limnæus pereger*; i Belfast bay: *Rissoa ulvæ* m. fl. av samma slägte, *Littorina*, små *Mytilus edulis*. I England insekter, Grodyngel och vegetabilier, Grodrom, små Grodor, små mollusker; om vintern vid Östersjökusten *Turbo littoreus* m. m. I Slesvig och Holstein på havet uteslutande *Krauselschnecken*; i Holland söt- och saltvattensmollusker, frön, rötter, sötvattensväxter; i Bayern frön av *Polygonum amphibium*, *P. persicaria*, *P. lapathifolium*, *Rumex*, *Potamogeton*, larver av stora arter av *Phryganea* och *Ephemera*, fisk, *Rana esculenta*, snäckor: *Pisidium fontinale*. I Schweiz vattenväxter och mollusker, men ej fisk. I Savoyen fisk, mollusker, vattenväxter.

Boet tillredes vid ödsliga sjöar, havsstränder, floder och kärr, av säv, rör och grässtrån; det är 6 tum djupt med $1\frac{1}{2}$ tums tjock kant med bädd av moderns dun. Honan lägger 8—10 ägg. Hanen besöker henne under ruvningen. Då honan lemnar äggen, täcker hon dem med dun. Hanarna stanna nära boen, tills honorna börja ruva, men lemna dem då och samla sig i flock till ruggningstiden.

Bastarder frambringas stundom av denna art med *F. nyroca* och *A. querquedula*.

Fiender har han uti samma arter, som förfölja andra Änder.

På större vattendrag äro de svåra att komma inom håll. De fångas stundom i nät, utsatta för fiske; även i sådana spända i vakar, eller skjutas de vid dem. Fångas i Slesvig och Holstein under stränga vintrar med andra Dykänder i nät, som

några fot under vattenytan utspännas vid bäckarnas mynningar på sådana platser, som hålla sig längst isfria.

Köttet är tranigt, men fogeln förväld och fylld med morötter och långsamt stekt säges vara bättre. Oaktadt köttet är hos oss och vid havskusten mycket tranigt, skall det, sedan fogeln uppehållit sig längre tid i floderna inne i landet, bliva förträffligt.

I zoologiska trädgårdar underhållas han utan svårighet och kan även i sådana fortplanta sig.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus obtusus GIEB. och *D. icterodes* NITZSCH.

Inelvsmaskar:

Ascaris Fuligulæ GM., i tarmkanalen; *Strongylus nodularis* RUD. och *S. acutus* LUNDAHL, i ventrikelns hinnor; *Echinorynchus polymorphus* BREMS.; *Distomum oxyurum* CREPL.; *D. globulus* RUD.; *D. echinatum* ZED.; *Monostomum attenuatum* RUD.; *Tænia megalops* NITZSCH; *T. lævis* BLOCH; *T. sinuosa* ZED. och *T. trilineata* BATSCH, alla i tarmkanalen.

Anas fuligula prima GESN., Av. 1555, 116. GESN. Red. 1669, 97. ALDR., Orn. III 1635, 71.

[Strauzendt GESN., 107' citerad av L. endast i S.N. XII, ej återfunnen, möjl. = Storzent ed. 1555, 111 = *An. boscas*.]

Anas cirrhata GESN., Av. 1555, 117. ALDR., l. c. 71 + *A. platyrhyncos minor* p. 76 fig. 3 + *Querquedula cristata* s. *Colymbis Bellonii* p. 67. ?*Colymbus cristatus* BELLON.

Anas cristata JOHNST., Av. 1657, 97. RAY, Syn. 1713, 142. ?ABBOTT, Ibis 1861, 160. (*A. crist.* GM. nec *Ful. crist.* SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 410.) ALTUM, J.f.O. 1863, 109.

Anas fuligula L., S.N. II, 1740, 46 n:r 99; Fn. I, 1746, 35; S.N. X 1758, 128; Fn. II 1761, 47; S.N. XII, 1766, 207. KLEIN, Av. 1759, 133; Vög. 1760, 245. BRÜNN., Orn. 1764, 21. GADD, Sjö-fogel 1769, 7. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 302. MÜLL., Prodr. 1776, 16 + *A. skoora*. MOHR, Isl. 1786, 26. GM., L. S.N. 1788, 543. LATH., Ind. II 1790, 869. LATH., B., III II 1798, 465; IV II 1812, 520. BES., Vög. Kurl. 1792, 49, 51. ÖDM., Vermdö 1792, 66. RETZ., Fn. 1800, 133. MEY., W., Tasch. II 1810, 519. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815,

- 247; PALL., Zoogr. II, 1811, 265. CUV., R. A. I 1817, 535. TEMM., Man. II (1820) 873; IV 1840, 547. NILSS., Orn. II 1822, 205. FABER, Hochn. Vög. 1826, 15, 321 B. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 198. W. v. WR., V. A. H. 1826, 296; Tidskr. f. Jäg. 1832, 287, -9. EKSTR., Mörkö 1828, 217; Tidskr. f. Jäg. 1832, 230. ZAW., Fn. 1840, 131. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. NAUM., V. D. XII 1844, 64. BOHEM., Öfv. V. A. F. 1844, 96. SCHLEG., Rev. 1844, CXIX. NAC., Mem. Madr. Ac. 1850, 115; ref. J.f.O. 1855, 305. v. HEUGL., N-a 1850, 64. MALTZAN, N-a 1850, 2 H. 101. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 374. CZERN., Bull. Mosc. 1852, ref. J.f.O. 1855, 46. TOB. J.f.O. 1853, 218. SCHRAD., l. c. 318. A. BREHM, J.f.O. 1854. BAILLY, Orn. IV 1854, 395. BRAHTS, N-a 1855, 334. VANG., l. c. 345. HARDY, l. c. 423. v. MÜNCHHAUS., N-a 1857, 230 etc. HINTZ, N-a 1857, 6. BALD., N-a 1858, 136. PÄSSL., J.f.O. 1859, 109. SOMM., Öfv. V. A. F. 1862, 86. v. HEUGL., J.f.O. 1862, 287. FISCH., Nat. Tidsskr. 1869, 141. O. FINSCH, Ibis 1870, 57; 1877, 57. v. TSCHUSI, J.f.O. 1871, 121. HANF, Abh. z.-b. G. 1872, 403.
- ?Mört-Aender PONTOPP., Norw. II 1754, 126.
- Glaucium minus* BRISS., Orn. VI 1760, 411; II 1763, 469.
- Anas latirostra* BRÜNN., Orn. 1764, 21.
- Le Morillon SALERNE, Orn. 1767, 423. BUFF., Hist. Nat. XVII 1787, 252 + Le Petit Morillon l. c. 257.
- Anas scandiaca* GM., L. S.N. 1788, 520; [Syn. BRÜNN. osäker.] LATH., Ind. II 1790, 859. LATH., B., III II 1798, 444; IV II 1812, 515.
- Anas colymbis* PALL., Zoogr. II 1811, 266.
- Aythya fuligula* BOIE, Isis 1822, 564. BREHM, V. D. 1831, 914 + *A. cristata* l. c. 916.
- Fuligula cristata* STEPH., Shaw Gen. Z. XII II 1824, 190. SYKES, P. Z. S. 1832, 169-72. EYTON, Anat. 1838, 159. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839, 103. DE SEL., Fn. 1842, 146. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843), 142. LÖW., V. A. H. 1843, 404, -8. v. D. MÜHLE, Orn. 1844, 128. MALM, Krøyt. Tidsskr. 1844, 209. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 88. ANDR., l. c. 176. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44; Jägarf. Tidskr. 1864, 101. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 311; N-a 1854, 275; 1855, 452. LILLJ., V. A. H. 1850, 300. THOMPS., Irel. III 1851, 141. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 80. WEST., Göt. Handl. 1855, 71. JÄCK., N-a 1856, 249, 524. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. MEV., Öfv. V. A. F. 1856, 279; 1860, 222; 1868, 290; 1871, 282. v. HEUGL., V. NO. Afr. 1856, 320. HINTZ, N-a 1857, 6. J. v. WR., Öfv. V. A. F., 1857, 44. BALD., N-a 1858, 136. A. v. HOM., N-a 1858, 146. NILSS., Fn. II 1858, 448. ANTIN., J.f.O. 1858, 484. SALVIN, Ibis 1859, 363. SEID., Ber. Dorp. 1860. TRISTR., Ibis 1860, 81; 1868, 328. SWINH., Ibis 1860, 67; 1861, 345; 1862, 254; 1863, 434; 1867, 399; 1882, 125; Z. G. 1875, 61. POWYS, Ibis 1860, 354. v. SCHRENCK, Amur 1860, 484. REINH., Ibis 1861, 14. IRBY, Ibis 1861, 251; 1883, 188. R. BLAS., Ber. XIV Vers. D. Orn. G. 1862, 72. HÖGB., Örebro 1863, 18, 19. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 101. C. A. WR., Ibis 1864, 156; 1874, 240. COLLETT, Christ. 1864, 211; Hvalø 1866, 42; Vid. S. Forh. 1868, 178; N. Mag. f. Nat. 1871, 216; 1876, 201. JERD., B. Ind. III 1864, 815. GIGL., Ibis 1865, 62. SALVAD., J.f.O. 1865, 325. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 28. TIS., Ö. Smål. 1868, 32. HARTL., FINSCH, P. Z. S. 1868, 118. TRISTR., Ibis 1868, 328. A. C. SMITH, Ibis 1868, 456. SUNDSTR., Örebro 1869, 25; Bih. V. A. H. 1872 n. 3, 34; Jägarf. Tidskr. 1879, 229; 1880, 244. DRAKE, Ibis 1869, 152. v. DROSTE, Borkum, 1869, 298. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. A. FRITSCH, V. E. 1870, 426; Wirb. 1872, 87; J.f.O. 1872, 371. SHELL., Ibis 1871, 316. SAUND., Ibis 1871, 397. TAYL., Ibis 1872, 233. TACZ., J.f.O. 1873, 110. J. H. LLOYD, Ibis 1873, 420. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 502. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 21; E. v. HOM. Reise 1880, 84. DANF., Br., Ibis 1875, 429. BROOKE, l. c. 514. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 458; V. Salz. 1877, 84. WHART., Ibis 1876, 28. SEVER., Ibis 1876, 420. SEEB., Br., l. c. 445. COLLIN, KJÆRB., Sk. Fugl. 1876, 670. Jahresb. Vög. Deutschl., J.f.O. 1877, 337; 1878, 433; 1880, 91, 404; 1882, 105; 1883, 73. BLAK., Pr., Ibis 1878, 214. SEEB., Ibis 1879, 22; 1882, 229, 384; 1883, 34. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 128. GOEB., J.f.O. 1879, 272. GOELDL., J.f.O. 1879, 283. TLÉEL, MEV., Öfv. V. A. F. 1879 n. 6, 45; ref. Ibis 1880, 194. THEORIN, Fört. 1880 (4). RUSS., Orn. 1880, 177. RUNDB., Jägarf. Tidskr. 1880, 199. S. BRANDT, J.f.O. 1880, 250. FINSCH, Abh. z.-b. G. (1879) 1880, 264. SCHAL., J.f.O. 1880, 276. BOLAU, J.f.O. 1881, 64. BIDD., Ibis 1881, 100. SCULLY, l. c. 593. SCHAL., J.f.O. 1881, 294-5. OLSS., Öfv. V. A. F. 1882, n. 10, 45. SEV., Ibis 1883, 77. BROOKE, l. c. 334. WHITCH., Ibis 1885, 46. SWINH., BARN., l. c. 135. BÜCHN., J.f.O. 1885, 206.
- Platypus fuligulus* BREHM, cf. V. D. 1831, 914. BÖCK, Bericht 1850, 10; 1851, 6. PÄSSL., J.f.O. 1856, 67. v. PREEN, N-a 1858, 77, 408. HINTZ, J.f.O. 1863, 430; 1864, 97, 191.
- Fulix fuligula* [sec. SUNDEV., V. A. H. 1833, 148.] LÖV., Öfv. V. A. F. 1864, 315.

Fulix cristata SWINH., Ibis 1873, 367.

Fuligula Linnéi MALM, Fn. 1877, 350; Årsskr. III 1882, 11.

Vigge R. S(UNDSTRÖM), Jägarf. Tidskr. 1874, 70.

242. BRUNAND, *Fuligula ferina* (L.).

Pl. LXXXIV, fig. 3, 4.

Näbb nära jembredt, kortare än huvudet för övrigt, näbb-nagelns bredd 5—6 m.m., mindre än en tredjedel av näbbets; spegel grå; tarsen längre än halva mellantån med klo. Hanens huvud rödbrunt, honans ljusare, rostbrunt. Längd 440—472 m.m.

1. *Hane, gammal*, 27 februari 1856, Göteborg.

Näbb svart med ett mörkt violett tvärband, från nageln nående med spetsarna upp nästan förbi näsborrarna. Näsborrar avlänga, 3 gånger så långa som breda. Ögonlock svarta, iris röd. Handpennor 10: 1 obetydligt > 2; armpennor 14. Fötter skiffergrå, de stora sköldarna på tars och tår hvitgrå. — Efter MALM.

2. *Hane, gammal*, 31 maj 1870, MEVES.

Näbb framåt föga vidgadt, svart med bredt, askblått fält, nagel liten, något upphöjd; näbbås vid roten bred med upphöjda kanter, näsås stupande, platt, bred, bildar med främre delen av näbbåsen en trubbig vinkel. Överkåken rät, fram- och baktill uppstigande, underkåkens nagel svart, platt, käkrot hög. Pannvinkel spetsig. Näsborrar snedt ovala, näslockskanten rät. Iris gulröd. Huvud brunrött, utan tofs; haka främst med en liten hvit fläck. Hals ovan brunröd, nederst blåsvart; kräva blåsvart. Rygg framtill blåsvart, baktill liksom skulderfjädrar hvit med fin svart vattring; kors svart; övre stjärtäckare blåsvarta. Stjert avrundad; stjärt pennor 7 par, svartgrå med svarta spolar. Bröst främst svartblått, baktill och sidor hvita med fin svart vattring; mage med svart och hvit fin vattring; undre stjärtäckare och slaksida blåsvarta. Tumvinge grå, spetsarna med hvit vattring; handpennor 10, svartgrå, de yttre mörkare, de inre grå med svarta spetsar och grå spetskanter, 1 > 2 > 3; armpennor 10: grå, mot spetsen med hvit

vattring, spetsbräm hvita. Spegel askgrå; armbågspennor 6, grå med hvit vattring, 1 och 2 med svart utkant, 1—5 längre än armpennorna; överarm pennor svartgrå med hvit fin vattring, spolar svarta; handtäckare gråsvarta, spetsarna fint hvitt vattrade, de små grå med hvit vattring; armtäckare askgrå med hvit vattring; kanttäckare hvita med grå vattring; undre vingtäckare gråhvita. Fötter blågrå. Tars = $\frac{1}{2}$ 3:dje tån; tår 3 > 4 > 2 > 1, simhinnor svarta, den yttre urringad, 1:a tån bred, når klospetsen och marken.

3. *Hane, gammal*, våren 1838, Helsingfors, M. v. WRIGHT.

Liknar föregående. Hakan saknar den hvita fläcken. Kräva och främre delen av bröstet violettsvarta med fina bruna spetskanter och nedtill fint punkterade; kors framtill brunsvart med svag hvit vattring.

4. *Hona, gammal*, 25 maj, Stockholms skärgård.

Näbb blygrått, spets svart. Iris ockrabrun. Huvud ovan svart med bruna fjäderkanter; ögonbåge svag; ögonlock och ögonvrå brungrå; kind och örontrakt gråbruna; ansigtsrand bågbojd; ett band å tinningen; haka och översta delen av framhalsen gråhvita. Hals för övrigt rödbrun, nedtill och kräva mörkbruna med brungula bräm. Rygg ljusgrå med svartbruna zikzaklinier. Skulderfjädrar mörkbruna, bräm grå med hvit fin vattring; kors och övre stjärtäckare brunsvarta med fin hvit vattring. Stjärt pennor: de inre mörkbruna, till en del med rostbruna kanter, de yttre rostgrå. Bröst framtill lika med krävan, baktill rosthvitt; sidor bruna med blekare bräm; mage brunsvart med hvitgrått bräm; undre stjärtäckare likaså, fint hvitt punkterade, de längsta med hvita spetsar. Spegel grå, ram baktill hvit; armbågspennor brungrå, utkant svart; undre armtäckare nya, olivbruna, gamla och de mellersta brungrå. Fötter blygrå.

5. *Hona*, 8 juli, Hornsjö, Öland, MEVES.

Huvudsakligen lik den förra. Huvud med blekare färger och mera grått; rygg med blandade fjädrar med grått och rostbrunt bräm. Vingtäckare grå, hvitpunkterade.

6. *Dundrägt*, 1—2 dygn, 8 juli 1867, Hornsjön, Öland, MEVES.

Näbb 'olivgrått, inunder gulaktigt', nagel brun, underkåk gul. Iris 'gröngrå'. Hjessa, nacke och halsrygg olivbruna; ögonbåge bred och likasom huvudets sidor gröngula; örontrakt vid ansigtsranden upptill med en liten olivbrun fläck; haka, fram- och sidhals samt kräva gula. Rygg, skuldror och övre stjärt dun mörkt olivbruna, vid sidorna gula fläckar. Bröst, sidor och mage gula, undergump med ett brunsvart tvärband; undre stjärtäckare gulhvita; slaksida grågul. Vingar med ett gult band, längs armens bakkant, undertill gula. Fötter 'svartbruna med grönaktiga ränder längs tars och tår'; skenben utåt olivbrunt.

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♀	5 ♀	6 p.	7 ♂ j.
Längd	472	—	—	—	'445'	'170'	—
Huvudets längd	102	99	103	96	99	46	100
Näbb, längd till pannan	—	45	46	44	47	17,5	45
» » » munvinkeln	—	52	54	50	54	20	51
» » » från spetsen t. näsborr.	34,5	31	31	29	31	11,5	29,5
» höjd vid pannvinkeln	—	19	19,3	19,5	21,5	—	21,5
» » » sidovinklarna	—	26	20,5	26	27,5	10,6	25,5
» » » näsborrarna	13,8	—	13	12,5	12,5	—	—
Gapets bredd	—	18	17	16,5	18	8	17
Näbbets bredd vid näsborrarna	19,3	19	17	19	18	8	17
Näbbnagelns bredd	—	5	5	6	5,5	4	5
» » » längd	—	6,5	7,5	8	8,5	5	7
Näsborrar	—	9×3	7×1,5	6,5×2	8×3	2,5×0,5	8×2
Vingens längd, direkt	210	210	206	197	205	—	193
Vingbredd	773	—	—	—	—	—	—
Tumvinge	—	60	81	76	85	—	75
Stjert, längd	55	64	61	62	60	—	58
Stjertspets bakom vingspetsarna	39	c. 17	c. 40	c. 30	c. 30	—	c. 37
Tars	—	35	37	34	38	18,5	37
Mellantå med klo	—	67	67	64	70	25	64

7. *Hane, ung*, 25 januari 1850, Orust, W. v. WRIGHT.

Iris rödgul. Huvud och hals upptill brunröda, nacke utan förlängda fjädrar; haka framtill med en liten vit fläck. Fram- och sidhals nedtill svarta med hvita och rostfärgade kanter; kräva gråbrun med rostgula bräm. Rygg framtill mörkbrun med inblandade svarta fjädrar med hvita kanter; baktill och skulderfjädrar gråsvarta med vit vattring; kors brunt, vitprickigt; övre stjärtäckare svartbruna. Stjert mörkt gråbrun, 7:de svartgrå, ny. Bröst grått med vitt bräm; sidor hvita med svart vattring och inblandade brungrå fjädrar med rostgrått bräm; mage, slaksida och undre stjärtäckare gråbruna med rosthvita spetsar. Vingar spetsiga; tumvinge brungrå; handpennor 1=2>3, mörkbruna, spolar bruna.

Ägg. Ovata eller nästan elliptiska, blygrå, smutsigt grågröna eller gråhvita.

1. 31 maj 1869, Dubno, Ladoga. Avgnagda ställen med vit färg, om 3—4 m.m. längd, 2 m.m. bredd; a elliptiskt.

2. 30 maj 1870, Horn, Öland, O. ERIKSON. Nästan elliptiska, blygrå.

I Norge förekommer hon ganska sparsamt. Innerst i Varangerfjorden erhållen i okt. 1873; sedd på havet vid Mortensnäs i maj 1873, enl. meddel. från NORDVI. Endast några få gånger förr träffad i Norge. Vid Bergen 1867, 2 st. 1868, iakttagen 1869 och 1871, i samma trakt i färskt vatten; vid Egersund 1869; Stavan-ger vintern 1870—71. På en insjö, Krøderen, våren 1829; Fre-drikshall 1858; i Kristianiafjorden våren 1859. Under åren 1867—73 årligen träffad N.-ut till Bergen; häckar säkert i S. kust-trakterna, COLLETT, 1864—76.

Säges hava träffats vid Karesuando, W. v. WRIGHT, 1832. Vid Vermdö sällsynt flyttfogel, ÖDMANN. Erhölls vid Lidingöbro, Lilla Värtan 1831, WIKSTRÖM, 1838. Förekommer i Ö. Nerike, -M-, 1884. Häckade i sjön Laxfjärden, Östergötland; d. $\frac{1}{2}$ 1870 hade hon ungar; erhållen i slutet av maj 1871; d. $\frac{1}{2}$ dels par-vis, dels ensamma hanar, tillsammans 5—6 par; hane i börjande ruggning erhållen. Sedan dess äro några både äldre och yngre foglar der skjutna av Greve C. E. PIPER, ävensom ett par gamla hanar i Bråviken under flyttningarna, enl. meddel. av LUNDBORG. I medl. av febr. 1879 erhöills en nära Alingsås, nemligen vid Brobacka, Post- o. Inr. Tidn.

Häckar på Gotland sällsynt, WALLENGREN, 1854. Men år 1871 säger KOLMODIN, att den förr funnits på Lokrums myr, men ej på senare tid. Häckar på Martebo myr, LINDBLAD, 1871. Är sällsynt vid Hornsjön, WESTERLUND, 1855; d. $\frac{2}{3}$ 1867 erhöillos dun-

Nº	1 a	b	c	d	2 a	b	c	d	e	f
Äggets längd	62,3	61,6	61,6	61,5	66,1	64,9	63	62	61,2	60,6
» bredd	45,2	43,9	43,6	43,2	44,5	44	43,9	44,3	42,5	42,3
» spets	17,1	17,7	18	18,3	21,6	20,9	19,1	17,7	18,7	18,3
» reducerade längd	1,38	1,4	1,41	1,42	1,49	1,48	1,44	1,4	1,44	1,43
» rektangel	2816	2704	2686	2657	2941	2856	2766	2747	2601	2563

ungar, MEVES, se ovan. I Kalmärtrakten sällsynt, erhållen vid Stensö och å Öland, TISELIUS, 1868.

Sedd i Kattegat 1843, EKSTRÖM; erhållen i Bohusläns skärgård d. $\frac{29}{11}$ 1844; är der sällsynt, men oftast träffad om vintern, såsom d. $\frac{28}{1}$ 1848 och $\frac{25}{1}$ 1850, WRIGHT. Erhållen vid Göteborg d. $\frac{25}{11}$, $\frac{18}{12}$ 1848; 6 st. gamla hanar d. $\frac{27}{2}$ 1856, d. $\frac{15}{6}$ 1852, 2 st. d. $\frac{27}{2}$ 1865, d. $\frac{22}{2}$ 1870, MALM, 1877. Vid Tjölöholm, Halland, d. $\frac{13}{1}$ 1856.

I NÖ. Skåne träffad i febr. 1843, WALLENGREN, 1849; ganska sällsynt under flyttningstiden, GADAMER, 1852. Erhållen vid Torup i maj 1861, enl. meddel. av C. MÖLLER. Erhållen vid Fiskeby d. $\frac{18}{4}$ 1864; vid Trelleborg d. $\frac{6.23}{12}$ 1852, enl. meddel. av EURENIUS. I trakten av Ystad sällsynt, hanar erhållna d. $\frac{10}{2}$ 1865 och $\frac{13}{10}$ 1882, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

I Danmark isynnerhet under kalla vintrar temligen talrik. Vintern 1847 i Lilla Belt m. fl. ställen mycket talrik; flyttar S.-ut i okt. och nov., N.-ut i maj och april; vid Köpenhamn i dec. 1853 8 st., alla erhållna, KJÆRBÖLLING, COLLIN. Säges hava häckat på Jutlands vestkust, KJÆRBÖLLING i brev d. $\frac{21}{4}$ 1849 till E. v. HOMEYER. Stundom erhållen hos vildthandlare i Köpenhamn, FISCHER, 1869. Häckar i Sjørring sjö nära Thisted, ELWES, 1880. På få ställen träffad i sommarträkt; om vintern stundom talrik, isynnerhet på Jutlands ostkust. Kallas i Odensetrakten Lysand, såsom *A. penel.* benämnes på andra orter, COLLIN, 1877.

Kommer till Hertigdömena på hösten; större delen övervintrar; enkla par häcka i Holsteins kärr, ROHWEDER, 1875. År 1876 om vintern från okt.—mars mycket talrik; vid Flensburg 1877 regelbunden om vintern; 1879 under jan.—mars många skjutna i hamnen. Var der 1880 från d. $\frac{3-10}{2}$ talrik bland flere andra Änder, som besökte en vak oftast kl. 3 e. m., och många

skötos eller fångades i fisknäten, Jahresb. Vid Nordfriesiska öarna i ringa antal, ROHWEDER, 1880.

I S. Finland sällsynt; under 30 år erhöles hon 3 gånger i Helsingforstrakten, M. v. WRIGHT; oftast i maj; vid Björneborg d. $\frac{14}{6}$ 1865, vid Helsingfors d. $\frac{3}{3}$ 1865, PALMÉN.

I hela Ryssland och Sibirien vid stora floder och insjöar, vid Svarta och Kaspiska havens kuster, häckar isynnerhet vid insjöar, PALLAS, 1811. — I N. Ladoga temligen allmän, LILLJEBORG. Häckar vid Dubno och Ladoga, der ägg funnos, MEVES, 1871. Flere erhållna i S:t Petersburgs guvernement, BRANDT, 1880. Är i samma guvernement sällsynt, men häckar, E. BÜCHNER, 1885. I Östersjöprovinserna, SEIDLITZ, 1860; ej sällsynt, häckar regelbundet vid Korasjön och i mängd i Matzalviken, har mest 6 ägg i medlet av maj, RUSSOW, 1880. Häckar i Uman, GOEBEL, 1870; har kommit d. $\frac{18}{3}$ — $\frac{12}{4}$, $\frac{12-26}{10}$ under olika år, GOEBEL, 1871. Mycket allmän i Astrakan, på stepperna om sommaren, SEEBOHM, 1882. Vår, höst ävensom om vintern flockvis vid Svarta havets kuster; håller sig på havet och går jemväl upp i åar och till källor eller sankaställen, PALLAS. Häckar talrikast i SÖ. Ryssland, NAUMANN. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880; på dess slätter, men är der ej allmän, SEEBOHM, 1883.

Häckar i mellersta och S. Sibirien, NAUMANN m. fl. På flyttning och under vintern i Turkestan, SEVERZOW, 1876.

På Darserort iakttagen i sept. 1857, v. PREEN, 1858. Vid Danzig synes hon ej vara sällsynt; hade d. $\frac{28}{7}$ 1849 nästan ren sommarträkt; erhållen d. $\frac{12}{10}$ 1846 och d. $\frac{26}{10}$ 1849 i nästan färdig prakträkt; unga hanar erhållna d. $\frac{21}{1}$ 1848, d. $\frac{20}{1}$ 1845 hade en börjat erhålla nämnda träkt; honor ruggade till sommarträkt d. $\frac{18}{1}$ 1849, $\frac{10}{1}$ 1845, $\frac{12}{1}$ 1849; d. $\frac{1}{1}$ 1849 bar en nött sommarträkt, Böck, 1850. I N. Tyskland ej sällsynt på flyttning, häckar fåta-

ligt på några sjöar i Pommern och i Oderbruch, Mecklenburg, BORGGREVE, 1869. Häckade 1858 i Schwerin, v. PREEN, 1858. På Schwerin-sjön 1877 iakttagen d. $\frac{7}{8}$; även träffad 1876. Häckar ej sällan vid sjöarna i Mecklenburg, WÜSTNEY, 1877. År 1878 regelbunden om vintern, Jahresb. Häckade 1863 sällan vid Schlosskämpen, HINTZ, 1864. I Pommern vanlig, häckar, bortflyttar i slutet av aug., HORNSCHUCH, SCHILLING, 1822; häckar vid inre vattendrag, HOLLAND, 1871. Erhållen i Pommern d. $\frac{17}{4}$ 1846, SCHLEGEL, 1866. I Neuvorpommern 1877, enl. QUISTORP, regelbunden om sommarn, Jahresb. Hade kommit till trakten av Greifswald i slutet av april 1859, HOLLAND, 1859. Vid Grasburg iakttagen, Jahresb. Är i Ö. och V. Preussen ej sällsynt, häckar, RATHKE, 1846. Häckar vid Potsdam, BORGGREVE, 1871. Om vintern temligen talrik, häckar väl årligen, VANGEROW, 1855. I olika trakter i Tyskland förekommer hon mindre ofta. I Anhalt i större eller mindre antal på stillastående vatten, häckar i sjöarna i Eisleben, NAUMANN. Häckar i trakten av Dreilinden, Potsdam, under häktiden på de översvämmade Havel-ängarna N. om Rathenow; häckar mycket talrikt vid Frankfurt a. d. Oder, SCHALOW, 1881. I Havel 1880 häckande, sågs ofta i maj N. om Rathenow på översvämmade ängar. I Riddagshausen 1876 häckande; år 1870 d. $\frac{24}{5}$ funnos 8 ägg, år 1871 d. $\frac{7}{6}$, $\frac{24}{6}$, $\frac{16}{5}$, d. $\frac{17}{3}$ 1876 sågos hela skaror, Jahresb. I Mark på flyttning i slutet av okt. och början av april temligen vanlig, häckar fåtaligt; skall förr hava häckat på ett par ställen talrikt, SCHALOW, 1876. I Preussen erhöles d. $\frac{4}{4}$ 1884 11 färska ägg, Jahresb. Häckar i Mansfeldsjön, v. NATHUSIUS, 1882. Enkla par häcka hvarje sommar i trakten av Braunschweig; 9—11 ägg erhållna d. $\frac{22}{3}$ 1856, $\frac{16}{5}$ 1857; var 1858 kommen d. $\frac{18}{3}$, d. $\frac{27}{3}$ i mängd; iakttagen d. $\frac{6, 20}{3}$ 1859, $\frac{7, 25}{3}$ 1860; 6 färska ägg d. $\frac{15}{5}$; 1861 iakttagen d. $\frac{14}{3}$, $\frac{6, 16}{4}$ 1861, d. $\frac{25}{7}$ erhöles 7 färska ägg,

R. BLASIUS, 1862. I Walkenried iakttogos 14 par under sensommaren 1884, Jahresb. I Gronow, Hannover, någon tid under vintern, sällsynt, A. MEJER, 1883. Vid Stiege på flyttning 1876, Jahresb. I Münsterlandet ej sällsynt, BOLSMANN, 1852, ALTUM, 1863. Träffad på Rhen vid Köln, RUHL, 1852. Flere gånger träffad på Rhen och Main; i febr. 1859 på Salzbach vid Wiesbaden, RÖMER, 1863. Vid Breslau på flyttning d. $\frac{28}{3}$ 1876, Jahresb. I Schlesien på flyttning i små flockar; häckar på alla större och medelstora dammar, GLOGER, 1833. I Arnsberg på flyttning, hvarvid hon ytterst sällan besöker bergen, mindre sällsynt i låglandet, vid Lippe, SUFFRIAN, 1846. I Trachenberg 1878 fåtalig, Jahresb. Hos vildthandlare i Frankfurt a. M. d. $\frac{24}{3}$, A. v. HOMEYER, 1858. I Neuwied sällsynt, om vintern, BRAHTS, 1855. I Kurhessen på flyttning sällsynt, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen likaså, men ej talrik, SEZEKORN, 1854. I trakten av Halle a. S. häckar hon och övervintrar(?), E. REY, 1874. Vid Halle 1878 en flock sedd om 15 st., häckar, Jahresb. I Thüringen på flyttning, HELLMANN, 1853. Talrik i Ö. Thüringen; efter att hava avtagit hade den 1878 åter tilltagit i antal, LIEBE, 1878. Förekommer vid Rentendorf, L. BREHM, 1833. I Wetterau årligen under höst och vår på flyttning, ensam eller i flock med andra arter. Såsom villebråd överträffar den alla andra Änder, derav dess tyska namn Tafelente, C. JÄGER.

På lägre Bodensjön talrik, WALCHNER, 1835, JÄCKEL, 1852. Förekommer även på Federsee. Förekommer i Würtemberg, CALWER, 1853. I Baden talrik om vintern, 1884, Jahresb. Häckade i Oberfranken, JÄCKEL, och 1884 i Franken, Jahresb. Häckar i Bayern, kom d. $\frac{17}{3}$ 1855, slog sig i flock i slutet av sept.; förtär samma slag av frön som *F. crist.* Hösttåget, i flockar om 12—25 st., varade till slutet av nov.; vårtåget år 1856 började d. $\frac{8}{3}$. Kom

till sina häckställen 1858 d. $\frac{20}{2}$, iakttagen d. $\frac{12}{2}$. I Mittelfranken på drag i små flockar ej sällsynt; träffad d. $\frac{1}{2}$ 1861; $\frac{12}{2}$ 1858, $\frac{25}{2}$ 1859; häckar vid Neuhaus. Kommer till Aisch-trakten i början av mars i små eller stora flockar ända till 60 st.; flyttningen slutar i medlet av april, häckar, bortflyttar i okt. och början av nov., en hade d. $\frac{10}{2}$ 1860 slagit sig tillsamman med tama Änder och visade sig icke skygg, JÄCKEL, 1856—63. I Schwaben och Neuburg fåtalig på flyttning; erhöles flere gånger på Bodensjön och i Mindelthal; på Donau sällsynt, LEU, 1855. I Schwaben erhållen d. $\frac{18}{2}$ 1884, Jahresb. I Mindel- och Kamelthal mången gång på flyttning, LANDBECK, 1855.

I Schweiz talrik, kommer i nov., stannar till mars, stundom till maj, vanligtvis ej i stora flockar; häckar ej, MEISNER, SCHINZ, 1815. Ej sällsynt på Bodensjön under vintern, STÖLKER, 1867; även på flyttning, BRUHIN, 1868. Till Schaffhausen kommer hon i mars och bortflyttar i nov., förekommer på Boden- och Untersee, GOELDLIN, 1879. I Genève-dalen om hösten regelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz häckar hon, är ej sällsynt i april till okt., TOBIAS, 1853. I Böhmen häckade hon förr i trakten av Pardubice och ännu fåtaligt vid Frauenberg och Wittigau. De flesta draga sydligare i okt. och nov., A. FRITSCH, 1872. Vid Salzburg endast under flyttning, stundom talrik, v. TSCHUSI, 1875—77. I Tyrolen ej talrik under vintern, ALTHAMMER, 1857. I Österrike på några platser iakttagen d. $\frac{11}{2}$, $\frac{30}{2}$, $\frac{8}{2}$, $\frac{20}{2}$, K. FRITSCH, 1874. I Galizien, men isynnerhet i Podolien och Bukowina häckande och på flyttning, ZAWADZKI, 1840. På Donau i trakten av Wien talrika flockar under vintern, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Sågs på mellersta Donau, E. v. HOMEYER, 1879. Träffad i Neusiedlersee våren 1819, v. PELZELN, 1871; talrik, Gr. MARSCHALL, v. PELZELN, 1882.

I Hvita moraset, S. om Pest, BALDAMUS, 1850. I Holitch, Ungern, FINGER, 1856. I Transsylvanien; mycket allmän i Mezöség; skall häcka der; sedd vid Záh, DANFORD, BROWN, 1875. Vid Furt-Teich rastade hon under flyttning d. $\frac{12}{2}$ 1864 jemte en mängd andra, HANF, 1865. Vid Mariahof, HANF, v. TSCHUSI, 1871; år 1881 d. $\frac{12, 22}{4}$, d. $\frac{22}{2}$ och $\frac{30}{2}$, Jahresb. Kom d. $\frac{11}{2}$ 1859 till Neustadt, Krain, SEIDENSACHER, 1860.

I Oldenburg ej sällsynt under flyttning, v. NEGELEIN, 1853. I Hamburg torgförd 1877 d. $\frac{18}{2}$; 1878 regelbunden på flyttning; övervintrade här och i Wilhelmshafen 1884, Jahresb.

I Friesland under mars, april, sept. och okt. mycket vanlig i öppet vatten i sällskap med *F. crist.* och *F. mar.*, ALBARDA, 1866. Erhållen i okt. 1866 på Borkum. Sällsynt på Ostfrieslands kust, driver under vår och höst omkring på övre Ems och på sötvattensdammar, sällan här iakttagen på salt vatten, v. DROSTE, 1866—69. På Hollands kust d. $\frac{30}{2}$ 1838, $\frac{11}{2}$ 1859, $\frac{12}{2}$, $\frac{30}{2}$ 1860; vid Haarlem d. $\frac{14}{2}$ 1840, Kralingen d. $\frac{26}{2}$ 1861, på Zuidersee d. $\frac{28}{2}$ 1860, SCHLEGEL, 1866.

På Orkney erhållen d. $\frac{28}{2}$ 1859, DUNN, SCHLEGEL, 1866. På Irland regelbunden och vanligtvis talrik under vintern, men är till antalet mycket omvexlande, THOMPSON. Häckar på några ställen i Storbritannien, YARRELL, A. G. MORE, 1865, m. fl. Vid kusterna om vintern mycket talrik, torgföres i Edinburgh och London, JARDINE, 1843.

I Belgien i början och slutet av vintern på kusterna och i de nordliga kärren i Campine; på bäckar i det inre ganska sällsynt; vid Bois-le-Duc fångas en betydlig mängd; är mycket smaklig, och de säljas under fastan under namn av Sarcelles, såsom man kallar alla Änder med svarta fötter, DE SELYS, 1842.

Förekommer i Boulogne, DEGLAND, 1855. I Seine-Inférieure,

HARDY, 1855. I Côte-d'Or regelbunden på flyttning, vid Saône allmän, MARCHANT, 1869. Kommer till Savoyen i okt., unga foglar talrikare än gamla; de förena sig med andra arter i flockar om flere hundra, äro ganska skygga och låta sällan skytten komma inom håll.

Säges vara allmän i Portugal, A. C. SMITH. I Santanders hamn en flock sedd d. $\frac{14}{2}$, IRBY, 1883. Hon är temligen allmän, i Andalusien, men det är osäkert, om hon häckar der; funnen häckande vid Albufera, SAUNDERS, 1871.

På Corsica mycket talrik i febr. och början av mars, WHITEHEAD, 1885. Talrik om vinter och vår på Sardinien, SALVADORI m. fl. I Toscana, SAVI. Torgförd i Cannes i jan., Lord LILFORD, 1875. Visar sig vid Malta årligen, men i ringa antal, erhållen i nov. 1858 och dec. 1859, C. A. WRIGHT, 1864.

Vid Pirano 1880 talrik på flyttning från nov.—mars; 1881 d. $\frac{10}{2}$ vid Salvore, Jahresb. I Grekland temligen vanlig, v. D. MÜHLE, 1844. Mycket talrik i Missolonghi i febr., SIMPSON, 1860. Övervintrar i stort antal på Peloponnesus och i Rumelien, LINDERMAYER, 1860. På Korfu mycket vanlig, POWYS.

I Turkiet allmän, ELWES, BUCKLEY, 1870. Erhållen d. $\frac{21}{8}$ 1873 i Bulgarien, E. v. HOMEYER, 1877. I trakten av Konstantinopel, talrik i Eregli-viken, nära Koslou, TAYLOR, 1872. Vid Smyrna om vintern, STRICKLAND, KRÜPER.

Vid El Baheira, Ö. Atlas, i stor mängd under vintern; häckar i Zana; araberna äta äggen, SALVIN. I stora flockar nära Tuggurt; åtskilliga par iakttaga i N. Afrika d. $\frac{10}{6}$, TRISTRAM, 1860. Torgföres i Constantine, TACZANOWSKI, 1870. På Fezzarsjön i slutet av apr. 1855, BUVRY, 1857.

Torgföres i Damietta, A. BREHM, 1854. Talrikast i alla floc-

kar av Änder på Nilen, TAYLOR, 1867, m. fl. Om vintern i nedre Egypten, v. HEUGLIN, 1856.

I Kandahar ej allmän, erhållen d. $\frac{9.11}{3}$ 1881, C. SWINHÖE, 1882. Erhållen på Null i Kattiawar, J. H. LLOYD, 1873. I Centralindien ej allmän, SWINHÖE, BARNES, 1885. Talrikare i V. Indien än i Bengalen, JERDON, 1864. I Oudh och Kumaon under den kalla årstiden, ej allmän, IRBY, 1861.

I Kina förekommer en And, *F. Baeri*, hvilken av somliga anses för en egen art. SWINHÖE har rättat sina föregående uppgifter om vår arts förekommande här. DAVID och OUSTALET säga deremot 1877, att hon förekommer här mycket utbredd under vintern och flyttningstiderna.

Förekommer på Japan, SCHLEGEL, 1866; träffad i Hakodadi, SEEBOHM, 1884. Finnes avbildad å japanska målningar, BLAKISTON, PRYER, 1878.

Nordamerikas fogel anses än såsom en egen art, än såsom en varietet av vår. Träffad i Wisconsin d. $\frac{30}{2}$ 1862 av TH. KUMLIN, enl. SCHLEGEL, 1866, som anser denna tillhöra vår art. COUES anser den som en varietet av vår fogel.

BÆDEKER beskrev 1852 en fogel under namn av *Fuligula Homeyeri*, träffad i apr. vid Rotterdam, men den ansågs av GLOGER, 1854, icke såsom en bastard av *F. ferina* och *F. nyroca*, emedan den icke stod midt emellan båda arterna; den överensstämde med *F. ferina*, men ej med *F. nyroca*. GALLIARDS exemplar står emellan båda arterna, om ock ej midt emellan dem. Så är också förhållandet med de flesta bastarder, hvadan GLOGERS slutledning var förhastad. NAUMANN ansåg den 1856 för en klimatisk förändring av *F. ferina*. Hösten 1855 blev, enligt beskrivning, en skjuten, men den blev stekt, QUISTORP, 1858.

Till levnadssättet liknar hon mycket Gräsanden, med hvilken hon även om vintern träffas tillsammans; hon håller sig dock stundom mera för sig själv. Hon är ej särdeles skygg, dock mera på större vatten. Hennes rörelser likna närstående arters;

hennes gång är dålig, men hon dyker utmärkt väl. Vingskjutna eller ej flygga ungar kunna hålla sig under vattenytan ända till 3 minuter; hon tyckes dyka rakt ned åt botten. Vid dykning hoppar hon ur vattnet och störtar på huvudet deri och kommer ofta upp nästan till samma ställen. Flygten ej särdeles snabb, men med hastiga vingslag.

Hanens läte är 'scharr scharr', honans 'schörr schörr'; de unga pipa som Ankungar. Honans läte uppgives även som 'virrr-a', vid det första ljudet draga de huvudet tillbaka, vid 'a' sträcka de det åter framåt. Födan utgöres mest av vegetabilier, isynnerhet rotnölar av *Polygonum amphibium*, men även av vatteninsekter, mera sällan småfisk än mollusker. Om hösten *Potamogeton marinus* och *P. pectinatus* m. fl. Den tar sin föda ofta från botten. I Bayern erhöles hos en, jemte kiselsand, frön av mannagräs, *Polygonum hydropiper*, *Panicum crus galli*, *Potamogeton* i myckenhet och tillfälligtvis(?) frön av *Bidens tripartita*. Förtär vid Irland *Tellina solidula* av ringa storlek, om $\frac{1}{3}$ tum. I S. Frankrike isynnerhet fisk, Grodor, insekter, mollusker, vattenväxter och dessas rötter.

Häckplatsen är oftast vid vatten eller omgiven av vatten, på vass eller rör; boet är teml. djupt och bygges ensamt av honan, som lägger 8—13 ägg; tagas dessa, lägger hon om andra ända till 40 st. Ruvningen varar 22—23 dagar. Honan bäddar under tiden omkring äggen med fjädrar, som hon plockar av sig sjelv. Hon visar mycken ömhet om ungarna.

Fiender har hon uti Falkar och Hökar. Korpar, Kråkor och Skator taga äggen.

Då hon ej är särdeles skygg, låter hon jägaren, som närmar sig försigtigt, komma inom håll. Tillfälligtvis fångas hon i fisknät.

Köttet är olika under olika årstider och på olika orter.

Uppgives än såsom tranigt, än, i S. Europa, såsom mycket smakligt.

I fångenskap håller hon sig mest på vattnet, men går på land och solar sig. Ungar i tamt tillstånd förtära bröd m. m. liksom andra tama Änder. Två stycken slog sig ned i simfogelsdammen i zoologiska trädgården i Hamburg, närmade sig besökande på 10 stegs avstånd och förtärde hvad som kastades åt dem, men läto ej fånga sig. Hon fortplantade sig även i samma trädgård.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus icterodes NITZSCH och *Lipeurus squalidus* NITZSCH.

Inelvmaskar:

Acanthophorus horridus v. LINST., i matstrupen; *Distomum ovatum* RUD., i bursa Fabricii; *D. oxycephalum* RUD.; *D. echinatum* ZED.; *D. Fuligulae ferinae* BELLINGHAM; *Monostomum attenuatum* RUD.; *Holostomum erraticum* DUJ.; *Notocotyle triserialis* DIES., *Tænia lanceolata* BLOCH; *T. lævis* BLOCH; *T. rhomboidea* DUJ.; *T. transverso-elliptica* DIES., alla i tarmkanalen.

Anas ferina L., S.N. X 1758, 126; Fn. II 1761, 127; S.N. XII 1766, 203. BRÜNN., 1764, 18. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 296. FORSKÅL, Descr. an. 1775 p. IV, 34. MÜLL., Prodr. 1776, 15. MOHR, Isl. Nat. 1786, 26. GM., L. S.N. 1788, 530. BESEKE, Vög. Kurl. (1792) 48. ÖDM., Wermdö 1792, 61. LATH., B., III II 1798, 451; IV II 1812, 517. RETZ., Fn. 1800, 126. BECHST., Jagdw. II 1802, 169. MEY., W., Tasch. II 1810, 527. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 249. PALL., Zoogr. II 1811, 250. CUV., P. A. 1817, 537. TEMM., Man. II (1820) 868; IV 1840, 546. NILSS., Orn. II II 1821, 211. TEILM., Fugl. 1823, 197. W. v. WR., Tidskr. f. Jäg. 1832, 299. NAUM., V. D. XII 1844, 21. SCHLEG., Rev. 1844, CXX. BALD., N-a 1850, 2 H. 77. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 375. JÄCK., N-a 1852, 2 H. 122. TOB., J.f.O. 1853, 218. GLOG., l. c. 381. VANG., J.f.O. 1855, 345. HARDY, N-a 1855, 423. FING., N-a 1856, 263. BUVR., J.f.O. 1857, 123. SEIDENS., J.f.O. 1860, 312. ALTUM, J.f.O. 1863, 109. RADDE, SO. Sib. 1863, 375. W.-ZUHM, Z. G. 1865, 191. NIEM., Z. G. 1868, 71. MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 290. FISCH., Nat. Tidsskr. 1869, 140. HANE, v. TSCHUS., J.f.O. 1871, 121. WÜSTN., J.f.O. 1877, 34. E. v. HOM., J.f.O. 1877, 73. TOB., Orn. C.

- 1879, 144. GOELDL., J.f.O. 1879, 382. ELW., Ibis 1880, 390. KJÆRB., v. HOM. Orn. Br. 1881, 215. SEEB., Ibis 1883, 34.
- Anas ruficollis* SCOP., Annus I Hist.-nat. 1769, 66.
- Le Millouin BUFF., Pl. enl. n. 803; Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 240; cf. Syn. Cf. *Anas rufa* GM., L. S.N. 1788, 515. LATH., Ind. II 1790, 863. LATH., B., III II 1798, 415; IV II 1812, 517.
- Anas ferruginea* GM., l. c. 528. RETZ., Fn. 1800, 130. LATH., Ind. II 1790, 866. LATH., B., III II 1798, 453; IV II 1812, 519.
- Fuligula ferina* STEPH., Shaw G. Z. XII 1824, 193. EYT., Anat. 1838, 154. WIKSTR., Stockh.-tr. 1839, 103, 108. ANDR., V. A. H. 1841, 211. DE SEL., Fn. B. 1842, 144. SUNDEV., Öfv. V. A. F. 1849, 206. WALL., l. c. 311; N-a 1854, 243-4. W. v. WRIGHT, Göt. Handl. 1851, 80. THOMPS., Irel. III 1851, 127. GAD., N-a 1852, 3 H. 5. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71. JÄCK., N-a 1856, 249, 525; 1857, 388; 1858, 450. HEUGL., V. NO. Afr. 1856, 320. C. JÄG., Ber. Wetter. II 1858, 41. A. v. HOM., N-a 1858, 146; J.f.O. 1859, 373. NILSS., Fn. II 1858, 456. PR. MAX ZU WIED, J.f.O. 1859, 175. SALVIN, Ibis 1859, 357, 363. SEIDL., Sitz.-b. Dorp. 1860, 43. TRISTR., Ibis 1860, 81, 163. POW., l. c. 354. SIMPS., l. c. 394. IRBY, Ibis 1861, 250. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 102. C. A. WR., Ibis 1864, 156. ALLEN, Ibis 1864, 241. COLLETT, Christ. 1864, 468; Hvalø. 1866, 43; Vid. S. Forh. 1868, 178; 1871, 59; N. Mag. f. Nat. (1873-76) 1877, 201. v. DROSTE, J.f.O. 1866, 391; Borkum 1869, 293. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 23. TAYL., Ibis 1867, 71. TIS., Ö. Smäl. 1868, 32. MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 290; 1871, 781. A. C. SMITH, Ibis 1868, 456. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. KOLM., Gotl. 1871, 15. BORGG., J.f.O. 1871, 219. SHELL., Ibis 1871, 316. SAUND., l. c. 397. LINDBL., Jägarf. Tidskr. 1872, 62; 1876, 26. TAYL., Ibis 1872, 233. BROOKE, Ibis 1873, 344. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 518. Lord LILF., Ibis 1875, 5. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 21; v. HOM. Reise 1880, 84. DANF., Br., Ibis 1875, 429. SCHAL., J.f.O. 1876, 10; 1881, 293. NEHRK., J.f.O. 1876, 161. SEVERZ., ref. Ibis 1876, 420. COLLIN, Sk. F. 1876, 673; Orn. Bidr. 1877, 26. BLAK., Pr., Ibis 1878, 214. Jahresb., J.f.O. 1878, 433; 1880, 91, 404; 1882, 105; 1883, 73. E. v. HOM., J.f.O. 1879, 81. Post o. Inr. Tidn. 1879, 2⁶. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 128. RUSS., Orn. 1880, 178. BRANDT, J.f.O. 1880, 250. C. SWINH., Ibis 1882, 125. v. NATHUS., J.f.O. 1882, 150,-2. SEEB., Ibis 1882, 229; 1883, 34; 1884, 176. KRABBE, Vid. S. Skr. 1882, 354, 365. A. MEJ., J.f.O. 1883, 398. IRBY, Isis 1883, 188. -M., Jägarf. Tidskr. 1884, 35. WHITEH., Ibis 1885, 45. SWINH., BARN., l. c. 138. BÜCHN., J.f.O. 1885, 206.

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

- Aythya ferina* BOIE, Isis 1824, I 564. JERD., B. of Ind. III 1864, 812. GIGL., Ibis 1865, 62. SALVAD., J.f.O. 1865, 325. TACZ., J.f.O. 1870, 55; 1873, 110. GOEB., J.f.O. 1870, 182; 1871, 149. A. FRITSCH, V. E. 1870, 427; Wirb. B. 1872, 87; J.f.O. 1872, 371. J. H. LLOYD, Ibis 1873, 420. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 458. ?SWINH. (*Fulix Baeri*) Z. G. 1876, 61. Jahresb., J.f.O. 1877, 337-8. LIEBE, J.f.O. 1878, 87. BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276.
- Nyroca ferina* FLEMM., Br. An. 1828, 108. JÄCK., N-a 1855, 108. A. v. HOM., J.f.O. 1859, 378. A. G. MORE, Ibis 1865, 445.
- Platypus ferinus* L. BREHM, E. Vög. — A. BREHM, N-a 1849, 1 H. 57. v. PREEN, N-a 1858, 77, 408.
- Aythya erythrocephala* etc. BREHM, V. D. 1831, 919-20.
- Nyroca ferruginea* SHARPE, DRESS., B. E. 1872.
- Aristonetta ferina* MALM, Fn. 1877, 352.

- Fuligula ferina* + *F. nyroca*: *Fuligula Homeyeri* BÄD., N-a 1852, 2 H. 12. GLOG., J.f.O. 1854, 408; N-a 1856, 252, 289. O.-GALL., N-a 1855, 402-3; 1857, 66. DE SEL., N-a 1856, 394. ?QUIST., N-a 1858, 51.

Särskildt omtalas Amerikas fogel:

- Anas ferina* WILS., Am. Orn. VIII 1814, 110.
- Fuligula ferina* SWAINS., RICH., Fn. B. A. II 1831, 452 (se beskr.). AUD., Syn. 1840, 286.
- Fuligula americana* EYT., Anat. 1838, 155 (nec AUD.).
- Fuligula ferina* var. *americana* COUES, Key to N. A. B. 1872, 183; B. of N. W. 1874, 575.

Anses av Amerikas flesta författare antingen såsom egen art eller varietet av Europas fogel.

242 b. *Fuligula rufina* (PALL.).

Huvudet ovan med yviga, rödbruna fjädrar; hals nedtill svart; spegel hvit; längd 560—570 m.m.

1. *Hane, gammal*, PAYKULL. Riksmuseum.

Näbb framåt något tillspetsadt, 'rött, nagel hvit'; näbbås och näsås framåt sluttande, kullrig. Iris 'röd'. Huvud ovan och nacke med lång, röd, brun till ljusgul, yvig fjäderklädnad; huvudets sida och haka rödbruna. Fram- och sidhals upptill rödbruna, nedåt mörkbruna; kräva = sidhals; halsrygg brunsvart. Rygg gråbrun med grått bräm; skulderfjädrar ljust gråbruna med blekare spetsar, de främsta korta, över armvecket hvita; kors och övre stjerttäckare brunsvarta med mörkgrön skiftning. Stjert gråbrun med gråhvita, nötta spetsar; stjertpennor: 8 par, de yttre med hvita inbrämstrakter. Bröst och sidor framtill mörkt kastanjebruna, sidorna vid midten med hvit vattring, baktill hvita, överst och bakerst ljusbruna; mage och undre stjerttäckare mörkt kastanjebruna; slaksida mörkgrön. Tumvinge gråbrun, 1 med hvit utkant; handpennor: 1=2>3, 1 och 2 med infan, 2 till 4 med utfan urringadt, 1 till 4 bruna med inåt tilltagande hvitt, 5 till 10 hvita, utåt något brungrå, spetsar bruna; armpennor: 1—10 hvita med gråbruna spetsar, spolar hvita, 11 och 12 brungrå med hvit utspetskant, de inre även med hvitt spetsbräm. Spegel hvit med grå och gråbrun ram; armbågspennor 3, utåt grå, inåt gråbruna, 1 och 2 > armpennorna, spolar bruna; överarmpennor bruna; handtäckare bruna, de små hvita; armtäckare gråbruna, de mellersta brungrå; kanttäckare hvita; undre täckare hvita;

	N ^o	1 ♂	2 ♂
Längd	—	—	533
Näbb, längd till pannan; nr 2: <i>culmen</i>	c. 51	—	58
» » » munvinkeln	58	—	—
» » från spetsen till näsborrarna	c. 36	—	—
» höjd vid roten	23,6	—	—
» » » näsborrarna	15,7	—	—
Näbbets bredd vid näsborrarna	21,5	—	—
» minsta bredd	19	—	—
Näbbnagelns bredd	9,8	—	—
» längd	9,8	—	—
Vingens längd, direkt	260	—	274
Tumvinge	99	—	—
Stjert, längd	72	—	89
Stjertspets framom vingspetsarna	c. 24	—	—
Tars	41	—	41
Mellantå med klo	70	—	—

undre överarmtäckare långa, hvita med brungrå spetsar. Fötter röda, gulbruna i torrt tillstånd. Tars något hoptryckt; framtill med små sköldar, för övrigt nättecknad; tår ringlade, 4>3>2>1, 1 med smal simflik; simhud svart, klor: 3>2>1>4, bruna, smala, föga krökta, 3 något vidgad.

2. *Hane, gammal*; enl. DRESSER.*Ägg*. Elliptiska, brungrå eller gulgrå.

1. Sarepta, MOESCHLER. Långsträckt, ljust brungrått.

2. Sarepta. Kort, gulgrått.

Mörka, smutsiga, gulhvita, porer större och djupare än hos *A. strepera*, kort äggformiga, 55—56×39—41, enl. DRESSER.

	N ^o	1	2
Äggets längd	—	58,4	54,3
» bredd	—	40,5	42
» spets	—	17,9	12,3
» reducerade längd	—	1,44	1,29
» rektangel	—	2365	2281

Hon skall enligt en mycket osäker uppgift, anförd av NILSSON, hava blivit sedd vid Göteborg d. $\frac{23}{6}$ 1854. Omnämnes bland Slesvigs och Holsteins foglar av BOIE i hans här ofta citerade avhandling av år 1819, men synes icke hava av honom der träffats. Erhållen i Husum i okt.; skall en gång hava häckat i Holstein, ROHWEDER, 1875, m. fl.

Har ej veterligen träffats i Finland, PALMÉN.

Synes stundom besöka Petersburgs guvernement, enl. BRANDT, 1880, men saknas der enl. E. BÜCHNER, 1885. Träffad i Mitau, SEIDLITZ, 1860; enl. MEYER i Lifland. I Östersjöprovinserna sällsynt, RUSSOW, 1880. Ej allmän i Astrakan, HENKE, SEEBOHM, 1882. Erhållen på Krim, talrik, TAILOR, 1872. I Kaukasien, BOGDANOW, SCHALOW, 1880; om vintern; häckar möjligtvis, SEEBOHM, 1883. Vid saltsjöar i Tatariet och vid Kaspiska havet talrik, går sällan uppåt Volga, PALLAS.

I Ala-kul, V. Sibirien, träffad av Brehmer-expeditionen, O. FINSCH, enl. brev av 1876. Häckar i alla distrikterna i Turkestan och är stannfogel eller förekommer i somliga under flyttning, SEVERZOW, 1876.

I N. Tyskland ansedd såsom gäst; träffad flere gånger; skall enligt NAUMANN hava häckat i Mecklenburg. Norr ut till Mecklenburg på Karkow-sjön; har grågröna ägg; och Mansfeldsjön, enl. v. MÜNCHHAUSEN, 1857, på Karkow-sjön, hvilket dock blivit bestridt, BORGGREVE, 1869, men samma uppgift återfinnes även hos HOLLAND, 1871. En hane erhållen d. $\frac{16}{5}$ 1858 på Tessinersjön vid Krakow, v. PREEN, 1863. I Pommern om våren sällsynt, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1823; mycket sällsyntare än *F. fer.* I Ö. Preussen sällsynt, RATHKE, 1846. Häckar vid Eisleben, hade i slutet av mars eller första hälften av april fulla kullar ägg, om 6—10; sådana erhållna 1866—69 d. $\frac{19}{3}$ — $\frac{1}{4}$, [i Ungern d. $\frac{17}{4}$ 1847], BALDAMUS, 1870. I Mark sällsynt, VANGEROW, 1855; 2 st. hava erhållits, SCHALOW, 1876. Skall hava erhållits i Teltow, SCHALOW, 1881. Tillfällig i Vestfalen och Lippe; på 40 år erhöles en hane, och om hösten 1851 en hona i Münsterlandet, v. DROSTE, 1873. Träffad häckande i Mansfeld, Anhalt, få gånger i sött vatten, NAUMANN, 1850; anses häcka der, PÄSSLER, 1856. I Münsterlandet sällsynt, BOLSMANN, 1852, här förekommande, ALTUM, 1863. En erhållen på Rhen och torgförd i Mainz, RÖMER, 1863. Kommer från östliga trakter till Schlesien, ganska fåtalig, GLOGER, 1833. I trakten av Halle a. S., häckar, E. REY, 1874; få visade sig under häktiden 1878; häckade vid saltsjön nära nämnda stad 1879, hade d. $\frac{22}{3}$ 6 ägg. Bo med litet torrt gräs utan dun, var omgivet av högt gräs, Jahresb. I Thüringen på flyttning sällsynt, HELLMANN, 1853. I Wetterau stundom under höst och vinter; en gång erhållen vid Offenbach i aug., C. JÄGER, 1858.

Erhållen några gånger i Schwaben och Neuburg, LEU, 1855. Hade i magen mannagräs.

Erhållen i Bayern d. $\frac{21}{3}$. I Aisch-trakten erhöles 4 st. d. $\frac{26}{3}$ 1857, JÄCKEL, 1863.

Enligt en förteckning av 1808 skall hon hava förekommit på Boden- och Untersee, GOELDLIN, 1879. Omtalad bland Bodensjöns foglar, WALCHNER, 1835. Iakttagen i S. Tyskland d. $\frac{1-14}{1}$ 1847, v. HEUGLIN, 1850. Kommer alla år i okt. till Schweiz, stannar till slutet av maj; vanligen parvis, sällan i stora flockar; i magen träffades snäckor och grus; en ung fogel erhöles i okt. 1814, MEISNER, SCHINZ, 1815. På Bodensjön regelbunden; på Zürich-sjön mycket sällsyntare, och ännu mera sällan träffas hon på Genève-sjön, SCHINZ, 1838; är i Genève-dalen oregelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856. GOELDLIN säger 1867, att hon var just ej sällsynt på Bodensjön, men oregelbunden. Erhöles i febr. 1870 av STÖLKER, som 1872 häntyder derpå, att den under senare tid varit mycket sällsyntare än enl. äldre uppgifter; erhöles i Neukirch, GOELDLIN, 1879.

Häckade nära Böhmisches-Leipa, få erhållna i Pardubitz, der hon några år före 1872 häckade, A. FRITSCH, 1870—76. I trakten av Salzburg mycket sällsynt, erhållen 3 gånger under åren 1854—61, v. TSCHUSI, 1875—77. Kommer stundom till Galizien, ZAWADZKI, 1840. Om hösten på Donau vid Wien, talrik under vintern, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Säges hava kommit till några ställen i Österrike d. $\frac{11}{3}$, $\frac{20}{4}$ och bortflyttat d. $\frac{8}{10}$, träffad d. $\frac{20}{12}$, K. FRITSCH, 1874. I Neusiedlersjön d. $\frac{10}{3}$ 1813, i juni 1818 och nov. 1829, $\frac{15}{3}$ 1855, v. PELZELN, Gr. MARSCHALL, 1871—82. I Tyrolen om vintern temligen talrik, ALTHAMMER, 1857.

Häckar i S. Ungern och i allmänhet i SÖ. Europa temligen talrikt; i Hvita moraset, NAUMANN, BALDAMUS. I Transsylvanien

sällsynt, erhållen vid Mezöség d. $\frac{1}{4}$ och vid Záh d. $\frac{3}{4}$, DANFORD, BROWN, 1875.

Erhållen i Holland d. $\frac{4}{5}$ 1849, SCHLEGEL, 1866.

Träffad i Boston i jan. 1826 på färskt vatten och samma år torgförd i London, YARRELL, och för övrigt stundom i S. England, JARDINE. Synes ej under senare tid hava iakttagits.

I Belgien och N. Frankrike sällsynt liksom i Flandern och Picardie, DE SELYS. Träffad i Boulogne, DEGLAND, 1855, och i Seine-Inférieure, HARDY, 1855. Erhållen i trakten av Metz, DE SELYS.

I Albufera mycket talrik år 1863. Den enda art, som fans der i slutet av maj, SAUNDERS, 1871. Vid Valencia iakttagen sommaren 1879, A. BREHM.

Häckar på Balearerna; hade bo bland i vattnet växande tamarisker och Salicornia. Modern för ungarna icke ut på öppet vatten, utan alltid under de såsom tårpilar nedhängande tamarisk-grenarna. Hon lockar dem med ett knorrande läte, hvilket hon alla tider på dagen låter höra, och för huvudet som *A. moschata*. Ungarna, 6—8 st., följa efter hvar andra på linie, uppsnappande vatteninsekter. Hanarna leva under ruvningen för sig, A. v. HOMEYER, 1862.

Kommer om våren till Sardinien talrikt, häckar, flyttar i augusti till sydliga trakter, SALVADORI, 1865. I Cagliari i maj, Lord LILFORD, 1875. Träffas i Toscana, SAVI. I Italien träffad av Lord LILFORD, 1875; allmän under sommaren, SALVADORI. På Sicilien allmän i trakten av Syracuse, Catania och Leontini; fans hela året, häckar; under vintern i stor mängd, om våren ser man henne komma från öster, MALHERBE, 1843. I Catania allmän, 'mest honor', SAUNDERS 1869. På Malta få gånger erhållen, C. A. WRIGHT, 1864.

I Grekland mycket sällsyntare än *F. ferina*; det är mest honor och unga foglar, som träffas, v. D. MÜHLE, 1844. Till och med under stränga vintrar sällsynt i Rumelien och på Peloponnesus, LINDERMAYER, 1860. Erhållen d. $\frac{2}{1}$, $\frac{23}{12}$ 1858, d. $\frac{1}{2}$ 1867. På Korfu under en vinter allmän, under en annan sparsam, POWYS, 1860. Flyttar över Cykladerna vår och höst, ERHARD, 1858.

På Bulgariens floder talrik, FINSCH; erhållen d. $\frac{1}{5}$ 1873, E. v. HOMEYER, 1877. Ej sällsynt i somliga trakter av Turkiet; häckar i Dobrudscha. Erhållen vid Inkermanfloden i mars, ELWES, BUCKLEY, 1870. Talrik i Smyrna, utbjudes till salu, STRICKLAND.

Häckar i Algeriets kärr i juni; färska ägg hava nästan lika djup och vacker färg som ägg av *F. clangula*, BALDAMUS, 1858. Träffas stundom i N. Afrika, $\frac{1}{6}$, TRISTRAM, 1860.

På Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1854. Erhållen vid Damietta av FILIPPONI, TAYLOR, 1878.

Erhölls i Baku vid Kaspiska havet av MÉNÉTRIÉS, SCHLEGEL, 1866. I Persien, PALLAS. I Gilgit ej erhållen, men BIDDULPH, 1881, trodde sig igenkänna den bland andra Änder. Sällsynt i Dukhun, SYKES, 1832. Erhållen från Indiens fastland, SCHLEGEL. Talrikare i N. än i S. Indien; hon är skygg. Köttet anses av somliga för mycket fint, JERDON, 1864. Träffad i Kurnaal i jan., BEAVAN, 1868, och på Ceylon.

I Östra Amerika tillfällig. En ung torgfördes i New-York i febr. 1862 eller 1872, troddes hava blivit skjuten i Long Island sound, RIDGWAY, 1881.

Hon lever än vid sött vatten, än på havet; söker föda såsom den tama Ankan och dyker sällan; är föga skygg och låter lätt komma sig inom skotthåll. Lätet är snattrande.

Födan utgöres mest av vattenväxter, även av fisk och grodrom, grodyngel, vatteninsekter och maskar.

Säges häcka i torra hålor, liksom *A. tadorna*, hvilket dock betvivlas; ävenså i berg, men åtminstone vanligtvis bor hon vid sött vatten; lägger 8—9 ägg. Boet är tillredt av gammal vass, torra rör och säv med bädd av dun och fjäder.

Hon underhålles ej sällan i zoologiska trädgårdar, hvilket icke möter några större svårigheter.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus icteroides NITZSCH, liksom på flere andra Änder; *Nirmus stenopygus* NITZSCH, endast funnen hos denna art, och *Trinotum luridum* NITZSCH, även funna på flere andra arter.

Inelvsmaskar:

Echinorhynchus polymorphus BREMS.; *Tænia lanceolata* BLOCH och *T. lævis* BLOCH, alla i tarmkanalen.

Capo rosso maggiore Romæ WILL., Orn. 1676, 279.

Anas capite ruffo major RAY, Syn. 1713, 140.

Anas cristata flavescens MARS., Danub. V 1726 110. KLEIN, Av. 1750, 135.

Anas fistulans cristata BRISS., Orn. VI 1760, 713.

Anas rufina PALL., Reise II App. 1773, 713; Naturg. VI 1777, 40, Tab. V; Zoogr. II 1811, 253. GM., L. S.N. 1788, 541. LATH., Ind. II 1790, 870. LATH., B., III II 1798, 468; IV II 1812, 521. MEY., W., Tasch. II 1810, 578. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 246. CUV., R. A. 1817, 535. TEMM., Man. II (1820) 864; IV 1840, 544. NAUM., V. D. XII 1844, 7; XIII, 1860, 304; N-a 1850 2 H. 21. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 377. MOESCHL., N-a 1853, 29. HELLM., l. c. 298. A. BREHM, N-a 1854; J.f.O. 1879, 443. VANG., N-a 1855, 345. HARDY, l. c. 423. JÄCK., N-a 1856, 425. v. MÜNCHH., N-a 1857, 229. ALTUM, J.f.O. 1863, 109. v. PREEN, J.f.O. 1863, 282. FINSCH, Ibis 1877, 50. E. v. HOM., J.f.O. 1879, 73. GOELDL., l. c. 382.

Anas erythrocephala GM. j., N. Com. Petr. XV 465 t. 20, t. PALL.

Le Siffleur huppe BUFF., Hist. Nat. Ois. XVII 1787, 203.

Branta rufina BOIE, Isis 1822, 564. JERD., B. of Ind. III 1864, 811. SALVAD.,

J.f.O. 1865, 925. DEGL., G., Orn. II 1867, 530. BEAV., Ibis 1868, 402. BALD., J.f.O. 1870, 278-81. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. RUSS., Orn. 1880, 178. ?BIDD., Ibis 1881, 100.

Fuligula rufina STEPH., Shaw Zool. XII 1824, 188. SYKES, P. Z. S. 1832, 169-72. BALD., N-a 1853, 441. HARTL., J.f.O. 1854, 160. PÄSSL., J.f.O. 1856, 67. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. JÄCK., l. c. 15, 25. C. JÄG., Ber. Wett. II 1858, 41. NILSS., Fn. II 1858, 458. TRISTR., Ibis 1860, 163. POW., l. c. 354. C. A. WR., Ibis 1864, 156. SCHLEG., Mus. Ans. 1866, 25. SAUND., Ibis 1867, 397; Ibis 1871, 397. A. FRITSCH, V. E. 1870, 424; J.f.O. 1872, 370; Wirb. Böhm. 1872, 86. TAYL., Ibis 1872, 233. DRESS., B. E. pt. XXII, 1873. v. DROSTE, Z. G. 1873, 148. E. REY., Z. G. 1874, 391. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 21. DANF., Br., Ibis 1875, 429. SCHAL., J.f.O. 1875, 101; 1881, 295. FILIPPONI, TAYL., Ibis 1878, 374. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 128. SEVERZ., Ibis 1879, 421. Jahresb., J.f.O. 1880, 90, 403-4. BRANDT, l. c. 250. RIDGW., Proc. Unit. St. Nat. Mus. IV; ref. Ibis 1881, 603. SWINH., l. c. 1882, 125. HENKE, SEEB., l. c. 229. GOEB., Z. G. 1883, 293. SEEB., Ibis 1883, 34. BÜCHN., J.f.O. 1885, 206.

Netta rufina KAUP., Nat. Syst. 1829, 109.

Callichen ruficeps etc. BREHM, V. D. 1831, 922-9; Vogelf. 1855, 379. EYT., Anat. 1838, 152. TRISTR., Ibis 1860, 81. v. HOM., Ber. XIV Vers. D. Orn. G. 1862, 22; J.f.O. 1862, 434. Lord LILF., Ibis 1875, 16, 26. A. FRITSCH, J.f.O. 1876, 79. MALM., Fn. 1877, 9.

Platypus rufinus BREHM, V. D. 1831; cf. 922 etc. PÄSSL., J.f.O. 1856, 67.

Mergoides rufina EYT., Brit. B. 1836, 57.

Aythya rufina MACGILL., Man. Br. B. 1846, 191.

243. KNIPA, *Fuligula clangula* (L.).

Pl. LXII, fig. 4, 5.

Näbb kortare än huvudet; näbbnagel omkring $\frac{1}{3}$ så bred som näbbet vid näsborrarna, som ligga framom midten av gapet; stjert avrundad. Längd 348—427 m.m. Ögonvråns fläck hos ♂ oval.

1. *Hane*, 27 februari 1845, Bösmöllan, Skåne.

2. *Hane*, 26 april, Stockholms skärgård.

Ansigtstrand bågböjd, ögonvråns fläck rund och rent hvit.

3. *Hane*, 1 maj 1875, Stockholms skärgård.

Näbb svart. Pannvinkel nästan rät. Näsborrar små, närmare näbbspetsen än roten. Iris 'gul'. Huvud tätt beklädt av långa svartbruna fjädrar med grön skiftning; ögonvrå med en stor hvit fläck. Halsen nedtill hvit. Rygg svart; skulderfjädrar långa, smala, icke nedhängande; övre stjerttäckare svarta. Stjert avrundad; stjertpennor 8 par. Bröst, sidor och mage hvita. Handpennor: 1=2 > de övriga. Vadtäckare hvita med en eller båda kanterna svarta. Baktåns flik når ut till klons spets och sammanhänger vid basen med 2:dra tåns inre flik.

4. *Hane, gammal*, 30 maj 1875, Stockholms skärgård.

Näbb svart. Överkäken något uppdragen, underkäken starkt och jemnt avsmalnande, lamellerna å båda käkarna nästan lika starka, isynnerhet vid midten något glesa. Pannvinkel nära rät. Näsborrar framom näbbets midt och något närmare näbbåsen än käkkanten. Huvud svartblått med yviga fjädrar; ögonvrå vid näbbroten ovan och bakom munvinkeln med en rent hvit fläck; ansigtstrand framåt något bågböjd. Överhalsen svartblå, för övrigt hvit. Rygg svart; skulderfjädrar hvita och svarta, kors svart. Stjert avrundad; stjertpennor 9 par, svartgrå, utåt starkt avtagande till både längd och bredd. Bröst, sidor, mage och undre stjerttäckare hvita, omkring anus och slaksida hvitgrå. Vingar svarta, delvis hvita, spetsiga, undertill grå; handpennor: 2 längst; de mellersta armpennorna hvita; armtäckare: de mellersta av första raden hvita; undre täckare: de smärre svartbruna. Fötter brungula; skenben grått; simhud brun, 1:a tåns flik når klons spets och sammanhänger med 2:a tåns inre sidoflik; klor svartbruna, 3 något utbredd.

5. *Hane, börjande sommarträkt*, 2 juni, Mörkö.

Ansigtstrand bågböjd, ögonvråns fläck oval, hvit; hals nedtill och bröstets sidor grå och hvita.

6. *Hane, gammal*, juni, Hudiksvalls skärgård.

Näbb svart, nagel svagt begränsad, smal; näbbås vid roten platt, sluttande, vid näsåsen smal, jemnt bågförmigt nedtryckt. Käkkant rät, lamel-

lerna nå obetydligt nedom överkäkens kant, hvilken går snedt uppåt till nageln. Pannvinkel något mindre än en rät. Näsborrar ovala, ligga något närmare nässpetsen än ansigtstrand. Ögon med nacke och översta delen av halsen svart med violett och grön skiftning efter olika ljusbrytning; ögonvrå och främre delen av kindtrakten, vid och över munvinkeln, med en hvit, oregelbunden, tresidig fläck, som på ena sidan dock synes vara regelbunden; ansigtstrand rät, bildar nedtill en trubbig vinkel; haka svart. Hals överst med samma färg som huvud och haka, för övrigt likasom krävan hvit. Rygg och kors svarta; skulderfjädrar: de inre och längsta svarta, de yttre hvita, de flesta av dessa med utbräm eller brämtrakter svarta, hvar igenom bildas ett långt hvitt band å övre delen av vingen; övre stjerttäckare gråsvarta. Stjert tillspetsad, utbredd, avrundad; stjertpennor 7 par, gråsvarta, spetskanter grå, spolar svarta, undertill mörkt gråbruna. Bröst hvitt; sidor hvita, de översta fjädrarna med infanet mest svart; mage hvit, åt sidorna gråsvart med hvita, nästan täckande fjäderspetsar, ett gråsvart tvärbälte vid anus; undre stjerttäckare hvita, de större med gråsvarta spoltrakter; slaksida svart med hvita spetskanter. Vingar spetsiga, svarta med en stor hvit fläck; tumvinge med 3 fjädrar, svarta; handpennor: 2 i ut- och infan svagt utskuren, >1>3, svarta, utåt med svag dragning åt grått, spetskanter brungrå, svagast å de inre; armpennor: 1—4 svarta, 2—4 med hvit spetsfläck i infan, 5 hvit, mot roten och spole utom vid spetsen gråsvarta, 6—10 hvita, 11 hvit, i infan svart, spetsen och spetstrakten med en stor hvit fläck; armbågspennor 4, spetsiga, svarta, 1—3 > armpennorna; överarmpennor svarta; handtäckare, även de små, svarta; armtäckare hvita, de yttersta och innersta vid roten svarta, de mellersta hvita; kanttäckare svarta; undre hand- och armtäckare svartgrå; de mellersta och undre kanttäckarna svarta; undre överarmtäckare långa, svarta, vadtäckare hvita, ut- eller infan eller utbrämstrakter svarta; skenben fjäderklädt till hället. Fötter torra, bruna. Tars framtill ringlad, sidor och tarssula nättecknade; tår 4>3>2>1, simhud svart (torr), mellan 3 och 4 vinkligt utskuren; klor 3>2>4>1, krökta, svarta, 3 något vidgad.

7. *Hane, sommarträkt*, juni, Hudiksvalls skärgård.

Näbb svart. Huvud och övre delen av halsen mörkbruna med inblandade talrika svarta fjädrar; ögonvråns hvita fläck stor, oval, men bakre övre delen med övervägande mörkbruna fjädrar. Kräva hvit, åt sidorna med grå fläckar; halsband bredt, hvitt; nedom detta är halsen hvit med inblandade grå fjädrar. Rygg svart med askgrå bräm; skulderfjädrar korta, svarta och hvita, med svarta utbräm och brämtrakter, har några fina, svartgrå spetsar. Vingar med stor hvit fläck, bildad av armpennor och de stora armtäckarna, men ofullständigt delad av de inre av de senares svarta spetsar,

	N ^o	1	3 ♂	6 ♂	7 ♂	10 ♀	12 ♀	13 p.	14 j.	15 j.	16 ♂
Längd		450	470	—	—	427	390	—	—	—	448
Huvudets längd		—	—	90	90	—	76	44	67	c. 73	92
Näbb, längd till pannan		—	33	44,5	42,6	33	29	13	23	25,5	36
» » » munvinkeln		—	48	49	47	—	40	17,5	30	36	49,5
» » från spetsen till näsborrarna		—	—	17,5	16	—	16	8	12,5	13	17,5
» höjd vid pannvinkeln		—	—	19	20	—	18,5	—	—	—	22,5
» » » roten vid sidovinklarna		—	—	25	24	—	20	8	15	15	27
» » » näsborrarna		—	—	11	11	—	11,5	6	10	10	13,5
Gapets bredd		—	—	21	18	—	17	8	12,5	13	21
Näbbets bredd vid näsborrarna		—	—	18	17	—	13,5	7	12	13	17
Näbbnagelns bredd		—	—	6	5	—	5	4	5	5	7
» » längd		—	—	9,5	9	—	8,5	5	7,3	8	10
Näsborrar		—	—	5×1,6	5×1,6	—	4,5×1	—	—	—	6,6×2
Vingens längd, direkt		—	202	209	205	196	177	—	—	167	205
Vingbredd	750	—	891	—	—	684	653	—	—	—	747
Tumvinge	—	—	—	83	83	—	70	—	—	78	82
Stjert, längd	—	—	99	97	90	87	82	29	38	67	85
Stjertspets bakom vingspetsarna	45	—	—	—	—	—	40	—	—	—	49
Tars	50	—	41	39	38	35	33	20	31,5	33	37
Mellantå med klo	—	—	70	66	70	60	58	27	45	56	65
Baktåns längd	20	—	—	—	—	—	15	—	—	—	19
» » bredd	9,5	—	—	—	—	—	7,5	—	—	—	11

de mellersta armtäckarna svarta och svartgrå; kanttäckare gråsvarta med grått bräm; undre hand- och armtäckare svartgrå, de övriga mörkbruna, till en del med hvita spetsar, hvarigenom en stor vit och grå fläck bildas.

8. *Hane*, 9 november, Mörkö.

Ansigtsrand bågböjd; ögonvråns fläck oval, rent vit.

[?9. *Hane*, 27 november, Mörkö.

Ansigtsrand nästan rät, ögonvråns fläck oregelbundet tresidig, vit med få svarta fläckar; hals nedtill vit med grå fläckar. Se p. 1517.]

10. *Hona*, 1 maj 1875, Stockholms skärgård.

Huvud svartbrunt. Hals upptill svartbrun, derunder halsband hvitt, under detta ett grått.

11. *Hona*, 30 maj 1875, Stockholms skärgård.

Huvud svartbrunt. Hals överst svartbrun; halsband hvitt, nedom detta ett brett grått band med hvita fjäderspetsar. Rygg och skulderfjädrar svarta med grå spetsar, kors svart. Stjert svartgrå; stjertpennor 8 par. Bröst hvitt; sidor askgrå med hvita fjäderspetsar; mage vit. Handpennor svarta, 1=2; armpennor: de mellersta hvita; armtäckare: de mellersta av de största med brett hvitt band framom spetsen, de smärre hvita, de övriga askgrå. Fötter = hanens.

12. *Hona*, 9 december 1875, Ystad.

Liknar n:r 16, men är betydligt mindre. Näbb svartbrunt, nagel brunsvart. Iris 'brun'. Huvud svartbrunt; ögontrakt utan vit fläck; ögonvrå

svartbrun utan hvita fjädrar. Framhals ovan vit, nedtill grå med hvitt bräm. Rygg svart med brett grått bräm; skulderfjädrar svarta, de yttre svartgrå med grått bräm. Spegel vit med svarta fläckar; de hvita armtäckarna med svarta spetsfläckar, den grå fläcken på vingen mycket mindre än hos n:r 16. Fötter bruna, simhud brunsvart, å 1:a tån likaså, endast upp- och framtill brun.

13. *Dundrägt*, Luleå, J. WAHLBERG.

Näbb i torrt tillstånd brunsvart, nagel gul. Huvud ovan till munvinkeln och örontrakten svartbrunt, nedtill hvitt; haka vit. Hals överst vit, nedtill likasom krävan svartgrå. Rygg svartbrun med ett par hvita fläckar, kors likaså. Stjert svartgrå. Bröst, mage och undre stjertdun hvita. Armens fram- och bakkanter hvita.

14. *Unge*, 7 juni, Lycksele, Rektor HULTIN.

Utväxande fjädrar å skuldror och sidor svartgrå med hvitgrått bräm, å bröst hvita; stjertpennor brunsvarta.

15. *Hane, årsunge*, 6 augusti, Särna i Dalarne.

Hela fjäderklädnaden utvuxen. Huvud och hals svartbruna; ögonvrå utan vit fläck; kräva svartgrå; rygg och skulderfjädrar svarta med brett grått bräm, bröst och mage hvita; de mellersta armtäckarna gråsvarta med hvita spetsar.

16. *Hane, yngre*, 9 december, Ystad.

Näbb svart, mellan näsborrarna liksom näsrygg och nagel svartbruna.

Nº	1 a	b	c	d	e	f	g	h	i	k
Äggets längd	63,5	63	62,6	61,9	60,9	60,3	59,4	59	57,9	57,5
» bredd	43,1	42,7	42	43,1	41,4	42,2	43,4	42,9	41,1	43
» spets	20,4	20,3	20,6	18,8	19,5	18,1	16	16,1	16,8	14,5
» reducerade längd	1,47	1,48	1,49	1,44	1,47	1,43	1,37	1,38	1,41	1,34
» rektangel	2737	2690	2729	2668	2521	2545	2478	2531	2380	2473

Nº	2	3	4 a	b	c	d	e	f	g	h
Äggets längd	60,5	58,4	60,8	59,9	59,6	58,6	58	58	56,9	56,3
» bredd	44,4	43,2	42,4	41,8	42,4	40,4	42,8	42	40,9	42
» spets	16,1	15,2	18,4	18,1	17,2	18,2	15,2	16	16	14,3
» reducerade längd	1,36	1,35	1,43	1,43	1,4	1,45	1,36	1,38	1,39	1,34
» rektangel	2686	2523	2578	2504	2527	2367	2482	2436	2327	2365

Överkäken något båg böjd, vid näbbnageln uppdragen, denna med tillbakadragen kant. Pannvinkel spetsig. Iris bred, brungul. Huvud och översta delen av halsen svartbruna, upptill med förlängda fjädrar, för övrigt med utvuxna, inblandade svarta fjädrar; ögonvråns fläck svartbrun med sparsamt inblandade hvita fjädrar (hvilkas antal ökas med åldern; hos en ung, skjuten d. 8 maj, Mörkö, rent hvita). Framhals uppåt vit, nedtill med blandade hvita och grå fjädrar med hvitt bräm; kräva vit; halsrygg gråbrun med hvita och grå, svartspetsade samt hvita, svartfläckiga fjädrar. Rygg svart med svartgrått bräm; skulderfjädrar svarta, de yttre svartgrå med hvitt bräm; kors svart, övre stjärtäckare svartgrå. Stjertpennor 9 par, gråsvarta, spetskanter brungrå, spolar svarta. Bröst hvitt; sidor gråsvarta med grått bräm; mage vit, baktill och åt sidorna grå, spolar svartgrå; undre stjärtäckare hvita, de längsta med grå spolstreck, de yttre grå med hvita spetsar; slaksida grå. Tumvinge med 4 fjädrar svarta; handpennor: 1 liten, smal, grå; stora 10, svarta, de yttersta spetsiga; armpennor 11: 1—4 utfan svart, infan svartgrått och hos 2—4 med vit spetsfläck, 5—10 hvita, 11 gråsvart, utfan till största delen hvitt; arm-bågspennor 5, svarta, 1—3 > armpennorna; överarmpennor svarta; handtäckare svarta; armtäckare: de yttre och innersta svarta, mellan dessa hvita svartspetsade, de mellersta svarta med grå spetsar, midt på vingen grå med svarta spolfläckar eller spoltrakter; kanttäckare gråsvarta; undre handtäckare grå; undre armtäckare grå, mot spetsarna ljusare, de mellersta 1:a raden grå, alla övriga brunsvarta. Fötter brungula; vadtäckare svarta, hvitfläckiga; skenben fjäderklädt till hället. Tars hoptryckt, sköldar små; tår 4 > 3 > 2 > 1, simhud gråsvart, den yttre svagt inskuren, 1 framtill gul, i kanten och baktill svartbrun; klor: 3 bred > 4 > 2 > 1, gråsvarta.

Ägg. Elliptiska, sällan utdragna, släta, glänsande, gröngrå eller gröna.

1. Juni 1866, Muonioniska, KNOBLOCK, som även insamlat efterföljande 2—4 på samma trakt.
2. 2 juni 1869. Grönt.
3. Samma dag. Grönt.
4. 8 juni 1867; g smutsgrönt.

Knipan häckar i nordliga trakter av gamla och nya världen, flyttar söderut, och en del kommer ända till N. Afrika.

Det säges, att hon blivit sedd på Färöarna d. $\frac{1}{2}$ 1852 av H. C. MÜLLER; är der sällsynt.

Kommer till det inre av Varangerfjorden, 69—70° n. br., i slutet av maj. I midten av juli sågos flockar om 40 st., alla hanar i vinterdräkt. Uppehåller sig här till midten av sept. Läger ägg omkring midten av juni, SCHRADER, 1853. Erhållen här d. $\frac{5}{6}$ 1849, SCHLEGEL, 1866. Enl. SOMMERFELT, 1861, var hon här sällsynt, men allmän vid Tanaelven. Är allmän långsamt de stora elvarna, såsom Pasvigelven i S. Varanger, enl. meddel. av NORDVI. I Vestfinmarken i mängd; i inre trakter av landet och i fjellvattnen allmän. Den $\frac{1}{7}$ 1872 på en mindre sjö vid Hindsätrarna träffades hela flockar ute på klart vatten, BARTH, 1873. Den $\frac{1}{6}$ 1884 vid Pulmakelven, CHAPMAN, 1885. I Kristianiafjorden om våren talrik, om hösten sällsynt. Om vintern ofta på öppna

ställen i floderna, RASCH, 1838. Häckar ej här; kommer vid islossningen, drager bort omkring midten av maj; under sept.—nov. ofta i stora flockar; om vintern talrik vid iskanten. På Hvalöarna allmän under flyttning. Är mindre talrik vid V. kusten, COLLETT, 1864—77.

Hvarje sommar finnes hon i trakten av Muonioniska, under somliga år i större antal; lägger 8 å 9 ägg i första eller andra veckan av juni i holkar, som äro upphängda i träd vid elven och sjöstränderna, enl. en uppsats av KNOBLOCK. Vid Karesuando, 68° 25' n. br., sällsynt, W. v. WRIGHT, 1832. Häckar i Lappland, har bo i hålor, men i skogstrakter i ihåliga träd; första ungen träffades d. 5 vid Lule elv. Häckar även i konstgjorda bon, KRÜPER, 1857. Häckar i Kvickjock i barrträdsregionen; modern sades bära ungarna från boet till vatten inklämda mellan huvud och hals, LÖVENHJELM, 1843—45. På Vindalselven d. 29 1832 vid Lycksele allmän, häckar vid Ume elv i holkar, likaså i Åskilje, ZETTERSTEDT, 1833. I Ume och Pite lappmarker, Jockmock och Kvickjock allmän upp till fjellen. Dununge ur bo erhållen d. 13 1864 i Lappland, SCHLEGEL. Häckar i Jemtland i Oviken och Hallen. Två kullar sedda vid Semlaån i Mörsil, OLSSON, 1876—82. Mycket talrik i Helsinglands vattendrag, ÖDMANN. Vid Ytter-Hogdal i början av maj träffad i öppen vak, MEVES, 1858. Häckar i Vermland, WALLENGREN, 1854. Om sommaren allmän i N. Vermlands alpsjöar, några mil från gränsen till Dalarne, HAMMARGREN, 1856.

Häckar ej vid Horndal, Dalarne, men är allmän under vår och höst, LUNDBORG, 1846. I Upsalatrakten vår och höst allmän, MESCH, 1844. Talrik, men häckar sällan i Vermdö skärgård; är den första, som kommer, och den sista, som far; bortflyttar endast för isen, går här aldrig i sött vatten, ÖDMANN. Kommer till

Mörkö vid islossningen; stannar till nära häcktiden; återkommer med frostnätterna om hösten; är den talrikaste i släktet; gammal hane kallas Knipskalle, hona Gråknipa, ända till 3:dje ruggningen. Häckar sällan i Stockholms skärgård. Kommer omkring midten av april, bortflyttar i första dagarna av maj. Kom till Mörkö d. 22 1832 i oräkneligt antal, EKSTRÖM, 1828—33. I Norrström stundom om vintern. I Almarestäket på våren under flyttning, TENGMALM, 1783.

I V. delen av Södertörn talrik om våren, då jagten kunde å den drivas med framgång, S. A. P., 1869. I Nyköpingstrakten allmän, skjutes för vettar, G. LUNDQUIST, 1864. Bland de inre holmarna i Södermanlands skärgård sågos sommarn 1863 ettåriga, ej fortplantningsbara, foglar, som uppehöllo sig här någon tid, sedan de gamla dragit vidare, HOLLGREN, 1872. Iakttagen vid Finspong 1848 d. 29, 1849 d. 4, LUNDBORG, 1851. I Bråviken under flyttning talrik, skjutes för vettar, LUNDBORG, 1864. En hane, nära nog i sommarträkt, är skjuten under andungsjagt vid Leonardsberg. Sannolikt hade den blivit sårad på våren och kunde ej flyga längre. Är i Norrköpingstrakten den allmännaste Dykanden, utom i den yttre skärgården, der *F. glacialis* är ännu talrikare, enl. meddel. av LUNDBORG. Häckar i norra delen av Nerike, GRILL. Häckar sparsamt i Kil, under vintern fåtalig, LÖVENHJELM, 1864. I Örebro län under vår och höst ganska talrik, få under vintern; sågs i Knista i slutet av maj 1861, SUNDSTRÖM, 1869. I trakten av Örebro på flyttning temligen allmän, HÖGBERG, 1863.

I trakten av Karlstad i stort antal på flyttning, ses före bortflyttningen parvis, ej här funnen häckande, CEDERSTRÖM, 1851. Två unga Knipor togos på rev med Aborrar till bete, HAMMARGREN, 1856. Häckar ej i Vestergötland, men sedd 1857—58 i trakten

av Mariestad; vid Vetterns strand sällsynt, GADAMER, 1858. I Elvsborgs län i Göta elv mellan Venern och Huvudnäsön vanligtvis talrik, men år 1868 ovanligt fåtalig, GYLLENSPETZ, 1869.

I N. Bohuslän allmän under höst, vinter och vår; kallas Klubbband, CEDERSTRÖM, 1876. I Bohusläns skärgård allmän, övervintrar, men häckar ej, WRIGHT, MALM. Erhölls d. $\frac{11}{3}$ i Rörö skärgård, MALM.

I öppna forsar i Halland under vintern, NILSSON. Häckar i Småland, EKSTRÖM, 1832, m. fl. Häckar allmänt i Jönköpings län i Östra härad, LAGERGREN, 1870. I Spexsjön, 1014 fot över havet, stundom under flyttning, A. CARLSON, 1882. I Östbo härad, Jönköpings län, ej sällsynt, RYDHOLM, 1878. Mellan Vestervik och Kalmar under hela vintern 1832. I Ö. Småland om våren talrik; häckar här och der i ihåliga träd, TISELIUS, 1868.

På Öland under vintern allmän, WESTERLUND, 1855. På Gotland om vintern, WALLENGREN, 1853. Häckar ej; mycket allmänare om vintern; kallas Hvitpenning, honan Blike, KOLMODIN, 1871, och enl. meddel. av STENSTRÖM.

Träffad i Bleking under vintern, enl. meddel. av C. G. RÄÄF. WALLENGREN säger 1849, att han aldrig hade sett henne i NÖ. Skåne under sommaren, men väl funnit henne allmän under flyttning, och 1854 att hon förr lärer hava häckat vid Ivösjön, men ej numera. I trakten av V. Vram på flyttning temligen allmän, LILLJEBORG, 1845. GADAMER säger 1852, att hon väl är talrik under vintern i Skåne, men att han aldrig sett henne under sommaren. Är vid Ringsjön allmän under flyttning i maj och okt., enl. meddel. av C. MÖLLER. Erhölls vid Lomma d. $\frac{15}{11}$ 1852, ÅSTRÖM, 1859; var förr talrik under vintern i ån, O., 1875. Vid Malmö d. $\frac{23, 26}{2}$ 1870, d. $\frac{15}{2}$ 1871; vid Skabersjö d. $\frac{10}{2}$ 1869; vid Ystad d. $\frac{1}{2}$ 1870, enl. meddel. av EURENIUS. Häckade omkring 1840 vid Trelle-

borg, enl. en samtidig uppgift, hvilken dock erfordrar bekräftelse. Förekommer hvarje vinter i tallösa skaror längs Skånes östra kust, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

I Danmark om vintern vid kusterna talrik; många bortflytta och återkomma under mars och april, KJÆRBÖLLING.

Å Hertigdömenas kuster och vattendrag på flyttning talrik; under vintern sparsammare; i Ö. Holstein häcka få par, enl. BOIE och ROHWEDER, 1875. I Slesvig och Holstein 1876 i okt., nov. och mars talrik, i nov. och febr. sällsynt. I Flensburg 1877 regelbunden om vintern. I Flensburgs hamn 1880 d. $\frac{3}{2}$ — $\frac{19}{2}$ talrik; torgfördes talrikt under jan. 1881, Jahresb.

Häckar allmänt i nästan hela Finland. Omnämnes av LAGUS 1772 från Kemi lappmark. Vistas här nästan hela vintern jemte andra arter; lägger ägg i små burar, trädlårar och uti ihåliga stockar, då man dagligen kan erhålla ägg, GADD, 1769. I Ålands skärgård under vår och höst i mängd, skjutes i icke ringa antal, R. S., 1875. MOBERG har några uppgifter om dess ankomst till Finland, kom under några år till Utsjocki d. $\frac{4}{4}$ — $\frac{15}{5}$, till sydligare trakter d. $\frac{13}{4}$ — $\frac{3}{3}$; kom 1824 till Åbo d. $\frac{24}{4}$; till Haminanlax 1826 d. $\frac{22}{4}$, M. v. WRIGHT, 1826. I Torneå lappmark 1867 allmän inom skogsregionen, PALMÉN, SAHLBERG, 1868. I allmänhet i slutet av okt. eller första hälften av nov., PALMÉN. I trakten av Helsingfors näst Alfogeln den talrikaste sträckfogeln; häckar i trakten, M. v. WRIGHT, 1847.

I N. och NÖ. Ryssland talrik. I Ural endast häckande i Perm; i steppsjöar endast under flyttning, SABANAEFF, DRESSER. Vid Vuitegra och Arkangel allmän, hade små ungar 1848 d. $\frac{15}{6}$, LILLJEBORG, 1850. Dununge ur bo erhållen vid Arkangel, SCHLEGEL. Allmän i trakten om sommaren, SEEBOHM, 1882. En sågs på de yttre öarna, ALSTON, BROWN, 1882. I S:t Petersburgs gu-

vernement talrik, BRANDT, 1880; vid kusterna under vår och höst vanlig, i det inre av landet sällsynt, E. BÜCHNER, 1885. Besöker Östersjöprovinserna; träffad vid Pörafer 1852, v. MIDDENDORFF, SEIDLITZ, 1860. Kommer regelbundet i andra hälften av mars och i okt. I Matzal-viken våren 1870 flere flockar av hanar; honorna förmodas ruva der, RUSSOW, 1880.

I Centralryssland sällsynt, men häckar temligen talrikt i Jaroslav och Kostroma, DRESSER. I Uman på flyttning d. $\frac{23}{3}$ — $\frac{18}{4}$ 1868, $\frac{19}{9}$ 1868, $\frac{2, 6, 12}{4}$; $\frac{10, 12}{9}$, $\frac{20}{10}$ 1869, GOEBEL, 1871. På flyttning genom Charkow i nov., CZERNAY, 1852—55. Vid Zylma och Habariki; ett bo med 14 ägg fans 25 fot högt i ett utgånget lärkträd, SEEBOHM, BROWN, 1876. Erhållen på Wischera, 62° n. br., d. $\frac{27}{12}$ juni, BRANDT, 1875. Häckar, men icke talrikt, i Ufim, Ö. Ryssland. Bo funnet i en hög poppel å dess halva höjd; i samma träd, men högre upp, häckade Havsörnen, PLESKE, 1878. I Astrakan ej allmän, men häckar, HENKE, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880. Mycket allmän i Tereks och Kubans dalar; under vintern på S. kusten av Kaspiska havet, SEEBOHM, 1883.

Ej sällsynt vid Koo-ray-i-ka. Bo med 13 ägg erhöles d. $\frac{17}{6}$, SEEBOHM, 1879. Iakttagen i dessa trakter 1876 i juni och juli; häckade, THÉEL, MEVES, 1879. I Tjumen vid islossningen, LEPECHIN. I Irkutsk torgförd d. $\frac{12}{6}$ och om vintern. Ej fullvuxna ungar på Dwatschandasjön d. $\frac{3}{3}$; i Baikal vid Angoras utlopp om vintern, RADDE. Övervintrar i sådana Urals och Sibiriens vattendrag, som icke tillfrysar, PALLAS. Om vintern och på flyttning i Turkestan, SEVERZOW, 1876; sällsynt om vintern. I N. Asien allmän, BLANFORD, DRESSER; i Amginsk d. $\frac{23}{4}$, v. MIDDENDORFF. Under genomtåg mycket vanlig, kommer i medlet av april, några stanna till slutet av nov., TACZANOWSKI, 1873. På övre Kashgar-

Darja i början av dec., MENZBIER, 1885. I S. Sibirien i stort antal, häckar, RADDE. På vestra sidan om Stanowojbergen allmän; S. kusterna vid Okotska havet i sept., v. MIDDENDORFF. Erhållen d. $\frac{16}{3}$ 1880 i Suifun, BOLAU, 1881. På Kamtschatka, RADDE.

I N. Tyskland vanlig vid kusten och talrik i öppna inre vattendrag, häckade i Mark Brandenburg, bo funnet 20 fot högt i en ihålig lind; häckade i Hinterpommern, WIESE, BORGGREVE, 1869. Vanlig under vintern; vid Danzig talrika erhållna under aug.—mars, BÖCK, 1850—51. I Schwerin, v. PREEN, 1858; om vintern på öppet vatten i Schwerinsjön i tallösa skaror, WÜSTNEY, 1877; även vintern 1876. Vid lindrig vinter till jan., då sjön tillfrös, återkom i mars, då isen gick upp. I Neuvorpommern 1877 regelbunden om vintern. År 1878 ävenså och i mängd, Jahresb. Kommer till Pommern i slutet av okt., träffas då även på inre vattendrag vid Pommerns och Rügens kuster; antalet tilltager i nov. och dec., stannar tills isen täcker vattendragen; uppsöker öppna ställen, men när även sådana tillfrysar, drager hon längs kusterna åt V., till floder och varmare vatten i mellersta Tyskland; börjar återvända i febr. och stannar till slutet av april, då hon flyttar nordligare, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1822.

Häckar stundom i Mecklenburg, Brandenburg, Schlesien, Sachsen, Eisleben, enl. NAUMANN. I Pommern träffad häckande uti Spilkråkans bo i gamla barrträd; något ruvade ägg erhöles d. $\frac{9}{3}$, WIESE, 1855. Den $\frac{2}{2}$ talrik till slutet av mars; 1861 d. $\frac{18}{1}$ vid S. vind och — 3 till 5°; häckar å flere ställen i Pommern, såsom vid Tempenburg i ihåliga träd; i Schlosskämper 1862 d. $\frac{3}{2}$ vid NV. vind och — 2 till + 2,5°; även iakttagen d. $\frac{7}{2}$; häckade 1863 vid Köslin, men avtager; d. $\frac{23}{2}$ 1865 vid S. vind och — 12 till + 1° syntes flere, HINTZ, 1857—66. Vid Boitzenburg talrik om

sommaren, WIESE, 1867. Vid Gramzow 1878 regelbunden på flyttning, Jahresb. I Ö. och V. Preussen talrik, RATHKE, 1846. Vår och höst vanlig; stannar under milda vintrar, VANGEROW, 1885. I Mark under flyttning om hösten, men isynnerhet i mars och apr. i oerhörda skaror; vid Joachimsthal; bo funnet 20 fot högt i en hög lind, SCHALOW, 1876. På Tegellersjön mindre flockar i Mark, CARL BOLLE. Om vintern ej sällsynt i trakten av Saabor, TOBIAS, 1879. Vid Glogau från slutet av mars 1865 till början av apr. talrik, G. HARTLAUB, 1866. Häckade 1873 vid Frankfurt a. d. O., SCHALOW, 1881. I trakten av Braunschweig regelbunden på flyttning i små flockar eller parvis, iakttagen 1858 d. $\frac{24}{3}$, 1859 $\frac{2}{3}$, 1860 $\frac{7}{3}$, 1861 $\frac{18, 23}{3}$, 1862 $\frac{13}{3}$, R. BLASIUS, 1862. I Stiege på flyttning 1876; 1878 regelbunden. Vid Cronenberg 1877 regelbunden om vintern. Vid Witzzenhausen 1878 stundom om vintern. Vid Altenkirchen 1879 oregelbunden på flyttning. Vid Grossenhain 1878 regelbunden om vintern; 3 st. iakttagna d. $\frac{18}{3}$ Jahresb. I Münsterlandet, ALTUM, 1863, under kalla vintrar talrik, BOLSMANN, 1852. På Rhen vid Köln, RUHL, 1852. I Nassau på Rhen och Main ej sällsynt, träffas även på Westerwald, RÖMER, 1863. I Arnsberg ej sällsynt på flyttning, SUFFRIAN, 1846. Kommer till Schlesien hvarje år under höst och vinter, ofta i stort antal, och stannar i öppna vattendrag hela vintrar, ofta till långt in i apr., GLOGER, 1833. I Trachenberg 1878 vår och höst ofta talrik. På Prosna under flyttning, A. v. HOMEYER, 1856. Den $\frac{27}{3}$ en flock om 15 st. på Main under flere dagar, C. JÄGER, 1859. I Neuwied om vintern, de unga ej sällsynta, på Rhen mest honor och unga, gammal hane erhållen i mars, BRAHTS, 1855. I Kurhessen på flyttning, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen om vintern ej sällsynt, SEZEKORN, 1854. Flyttar över trakten av Halle a. S. under många år, E. REY, 1874. Förekommer vid Renten-

dorf, BREHM, 1833. I Schlotheim, N. Thüringen, LUNGERSHAUSEN, 1853. I Thüringen på flyttning, HELLMANN, 1853. I Wetterau mycket vanlig under höst och vinter, även under vårflyttningen talrik, C. JÄGER, 1858.

Förekommer i Würtemberg, CALWER, 1853. Erhållen på Donau d. $\frac{5}{3}$ 1848, v. HEUGLIN, 1850. Erhållen d. $\frac{16}{3}$ i S. Würtemberg, K.-WARTHAUSEN, 1858. I Schwaben och Neuburg om vintern ej sällsynt, 1855 talrik isynnerhet på Donau och Wornitz, i Mindelthal och vid Memmingen sällsynt, LEU, 1855, även i Kamelthal sällsynt, LANDBECK, 1855. I Mittelfranken från nov.—mars ej sällan på flyttning; stannar mången gång till de första dagarna av apr.; flere gånger iakttagen i nov. och mars, JÄCKEL, 1864. I Schwaben och Neuburg talrikare, LEU, 1855. Drar i Aischtrakten i flockar till 20 st. från midten av febr. till början av apr. och i nov. ej sällan; 15 st. iakttogos d. $\frac{17}{3}$ 1855 vid Neuhaus; kom d. $\frac{17}{3}$, en del stannar över vintern, vårflyttningen börjar vid Augsburg d. $\frac{6}{3}$, vid Neuhaus d. $\frac{17}{3}$, d. $\frac{3}{3}$ endast få bland tusende andra Änder. Om vintern 1854—55 talrik; kom d. $\frac{17}{3}$, reste d. $\frac{7}{3}$; med utsträckta halsar simma hanarna omkring hornorna, hvilka, likasom de klapprande Storkarna, lägga nacken på ryggen med näbbet uppåt riktadt och utstöta ett ganska starkt knorrande läte. Iakttagen d. $\frac{17}{3}$, $\frac{10}{3}$, $\frac{22}{3}$, $\frac{3}{3}$, JÄCKEL, 1853—57. På Untersee och Rhen, GOELDLIN, 1879. På lägre Bodensjön under vintern ej sällsynt. Hennes föda här vattenväxter, skaldjur, insekter, fiskar, WALCHNER, 1835. I Genève-dalen om hösten regelbunden på flyttning, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz ofta talrik, har häckat, TOBIAS, 1853. I Böhmen under vintern i temligen stort antal, A. FRITSCH, 1872. Om hösten på Donau vid Wien, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Vid Mariahof d. $\frac{6-14}{11}$ 1871, HANF, 1871—72; år 1881 d. $\frac{30}{10}$, Jahresb. Vid Salz-

burg under flyttning, v. TSCHUSI, 1875. I Transsylvanien under vintern ej sällsynt, DANFORD, BROWN, 1875. På Donau vid Peterwardein d. $\frac{22}{2}$ 1852, A. FRITSCH, 1853. Den $\frac{11}{2}$ 1858, i slutet av dec. till Neustadt i Krain, SEIDENSACHER, 1860.

Kom till Oldenburg 1858 d. $\frac{1}{2}$. År 1878 regelbunden på flyttning; vid Hamburg 1878 regelbunden om vintern, Jahresb. I Holland under vintern. I Friesland höst och vår enkla par, slå ned på inre vatten, ALBARDA, 1866. På Borkum över vintern under nov.—mars, en och annan i okt. oftast efter storm; ofta synas flockar om flere hundra, v. DROSTE, 1869. Vid Rotum träffad midt i bränningarna vid revet, v. DROSTE, 1869. På Hollands kust erhållen d. $\frac{16}{2}$ 1865, $\frac{15}{2}$ 1855, $\frac{4}{2}$ 1838, $\frac{23}{2}$ 1862, $\frac{14}{2}$ 1854, $\frac{15}{2}$ 1838, $\frac{16}{2}$ 1865, vid Kralingen d. $\frac{26}{2}$ 1861, Leiden d. $\frac{11}{2}$ 1860, Rotterdam d. $\frac{25}{2}$ 1860, SCHLEGEL, 1866.

På Shetland häckande, SAXBY. På Irland regelbunden om vintern på kusten och inre vattendrag; $\frac{5}{10}$ —maj, sällan till $\frac{1}{2}$, THOMPSON, 1851. I Storbritannien endast om vintern, oftast vid havskusten. I Skotland allmän om vintern; träffad i början av maj, DRESSER m. fl. Sällsynt i Cumberland, J. STANLEY, 1830. I Sutherland har den en gång funnits häckande, A. G. MORE, 1865. Englands sydkust; kommer till Humber i okt., flyttar i slutet av mars eller början av apr., CORDEAUX, DRESSER, 1875. Knipa kostade 1875 i London 0,90—1,40, LINDBLAD, 1876.

I Belgien allmän under flyttningarna och vintern, DE SELYS, 1842, DUBOIS, 1855.

I Frankrike regelbunden på flyttning vår och höst, DEGLAND, GERBE, 1867. I Boulogne, DEGLAND, 1855. I Seine-Inférieure, HARDY. Erhållen i Picardie och Bayonne, SCHLEGEL. I Côte-d'Or regelbunden och vanlig på flyttning; i stora flockar på Saône, der hanarna sägas flytta på ena och honorna på andra sidan, MAR-

CHANT, 1867. Kommer hvarje år till Savoyen i nov., dec. och om våren på flyttning norrut; håller sig i bergsjöar, BAILLY. Under vintern ej sällsynt i Provence, J. W. v. MÜLLER, 1856.

Vid Santander iaktogs en d. $\frac{12}{2}$, IRBY, 1883. Säges vara sällsynt i Portugal, A. C. SMITH, 1868. I jan. torgförd i Malaga, SAUNDERS, 1871. I Spanien och Gibraltar sund sällsynt, DU BO-CAGE, IRBY.

Om vintern i ringa antal på Sardinien, SALVADORI, 1865; På Corsica sedd i dec. och febr. i små flockar om 4—8 st., WHITEHEAD, 1885; ej allmän, BROOKE, 1873. I Italien allmän om vintern, gamla hanar sällsynta, DRESSER. Under vinter och vår, GIGLIOLI, 1865. Förekommer i Toscana, SAVI. På Sicilien under vintern vanlig i trakten av Catania, Lentini och Syracuse, synes aldrig vid Messina, MALHERBE. På Malta träffad en gång, WRIGHT.

I Istrien och Triest träffad enl. exemplar i museet i nämnde stad, men ej under år 1880, Jahresb. I Grekland mycket allmän om vintern, är föga skygg, v. D. MÜHLE; ej sällsynt på Corfu, POWYS, 1860. På Joniska öarna ej sällsynt under nämnda årstid, Lord LILFORD, 1860. I trakten av Missolonghi mindre talrik i febr., SIMPSON, 1860. Övervintrar på Cykladerna, ERHARD, 1858.

I Bulgarien iakttagen av E. v. HOMEYER, 1877. I Dobrudscha togs i en skog under jan. 1875 en utmattad hona, SINTENIS, 1877. Allmän i Turkiet, ELWES, BUCKLEY, 1870. På Svarta havet under vintern allmän, v. NORDMANN.

I NV. Afrika mycket sällsynt; i Algeriet om vintern, LOCHE. I Fezzara-sjön i slutet av apr. 1865, BUVRY, 1857. På Nilens delta och vid Damietta, A. BREHM, 1854. På Menzaleh-sjön talrik, A. BREHM, 1854.

Omkring Kaspiska havet och i Persien under hela året, PALLAS. Erhållen på Indus, BLYTH, 1867.

Under vintern och flyttningstiderna i Peking vanlig, DAVID, OUSTALET, 1877. I en sjö i en park vid kejsarens sommarpalats. Allmänt torgförd i Kina. På Formosa, SWINHOE, 1861—73.

Vid Saghalin om vintern vanlig. I Japan allmän, TEMMINCK, SCHLEGEL; d. 23 1864 i Hakodadi talrik, WHITELY, 1867, m. fl. Erhållen i nov., SWINHOE, 1877.

I N. Amerika talrik i norden under häktiden, flyttar söderut till Mexiko, i hvars NV. del hon allmänt övervintrar, DRESSER m. fl. I Karolina, COUES, på Kuba, GUNDLACH, BLAKISTON, 1863. Om vintern talrik i mellersta trakterna, PRINS MAX ZU WIED, 1859; om vintern i Illinois. Erhållen vid Filadelfia, SCHLEGEL. I V. Amerika, Behringshav, S:t Michael, MATSCHIE, ZIEMER, 1885. Anses av somliga för en varietet av vår.

ÖDMANN, som omtalade henne, sade, att hon aldrig går på Vermdön i sött vatten. Är, utom under häktiden, föga skygg, men annars ganska varsam och livlig. Hon har skarp syn, derav ordspråket 'klart som ett Knipöga'. Lätet under fortplantningstiden 'gä-gä-gä-gärr', hvarpå maken svarar snattrande; hannels låter även som 'knirr'. Flygten, som är snabb, framkallar, såsom bekant, ljud, liknande 'tingtingting', hvilka äro klingande, hvarav fogeln fått sitt namn *clangula*. Hon flyter lätt på vattnet, men är orolig; hon sänker sig stundom djupt, så att endast huvudet är synligt. Hon dyker utmärkt och vågar sig in i skummande bränningar, undgår faran genom att dyka igenom de höga vågorna. KÖHLER skrev i förra århundradet ett skaldestycke 'Foglarna', hvaruti det heter:

Då Knipan far till djupet ner,
Hon trygg sig der för faran döljer:
Och böljan henne översköljer,
Till dess hon intet fruktar mer.

Födan utgöres mest av fisk. STELLER iakttog, att de på Kamtschatka, sedan isen lagt sig på floderna, förtärde Lemlar, fisk och musslor, enl. ÖDMANN förtär hon fisk och musslor. I Stockholms skärgård isynnerhet mollusker, även, enl. EKSTRÖM, mask och vatteninsekter; ävensom små krustaceer, vattenväxter. På Irland under nov.—mars vattenväxter, frön, insekter, insektlarver, entomostraca av släktet *Cypris*; hos en fans *Idotea*, *Littorina littorea*, fiskfjäll, en annan endast *Idotea*, en i januari 218 *Lacuna quadrifasciata* och 19 *Rissoa labiosa*, omkr. 12 *Montacula purpurea* och 2 arter av de vanliga *Littorina*, dessutom grus; en fogel från Westmeath 20 st. *Limneus pereger* (de flesta av dem: *Galnaria lacustris* LEACH), *Limneus fossarius*, *Ancylus fluviatilis*, *Neritina fluviatilis* jemte något av vegetabilier, ävenledes Iglar, THOMPSON.

Boet tillreder hon ofta i ihåliga träd, stundom i gamla fogelbon, eller i brist derav mellan stenar, under buskar eller i hålor, såsom EKSTRÖM funnit. Häckar även i holkar. Stundom begagna flere foglar samma holk. En gång fann WOLLEY, att en Ugglä, *Strix nisoria*, och en Knipa lagt ägg i samma holk. ZETTERSTEDT m. fl. hava beskrivit häckningen i lappmarken. Läger i Norge, enl. BARTH, ägg i senare hälften av juni, har små dunungar ofta i början av aug.

Man har i Niederschlesien i maj 1863 iakttagit dem parvis, och hanen jagande honan; så ock i Pommern och vid Breslau. Derav har man velat sluta till benägenhet hos fogeln att häcka sydligare än dess nuvarande häckområde, A. v. HOMEYER, 1868. Dock vaknar parningsdriften oftast hos flyttfoglar, förr än de nått sina häckplatser.

Hon lever i regeln i monogami, sällan har hanen flere honor, hvilka då ej rätt väl förlikas; hvarje hane har sitt eget område på vattnet och tillåter icke intrång av någon annan. Han angriper den främmande på så sätt, att han utsträcker halsen mot honom, dyker derpå hastigt för att komma under motståndaren, som dock genast tar till flygten. Då den förre kommer

till gränsen för sitt område, återvänder han. Parning sker i mars eller början av apr. kl. 10—12 f. m. i vattnet, honan lockar med vågrätt utsträckt hals och huvud, BRÜGGEMANN, 1876.

Då man efter hand borttager äggen, lägger honan flere dussin. Ungarna bäras av modern till vattnet, hvilket alltid sker under natten. Enligt en uppgift av J. v. WRIGHT tar modern ungen tvärs över kroppen och bär den till vattnet. Honan rövar stundom en hel kull av ungar från deras moder, som hon jagar bort från dem. Unga foglar i andra året hava skulderfjädrarna korta och ej nedhängande; de erhålla den gamla fogelns dräkt under tredje sommaren.

Knipan skjutes i vakar vid smala sund och strömdrag; jagten beskrives 1832 av EKSTRÖM. Köttet anses bäst bland alla Dykänders, så länge fogeln ligger i färskt vatten; efter någon tids vistande på havet är det tranigt och dåligt, huru det än lagas.

Infångade gamla äro svåra att bibehålla. En sådan bedde sig mycket vildt, dök ständigt, ända tills hon blev så utmattad, att hon hvarken kunde dyka eller simma, A. v. HOMEYER, 1859.

En infångad hane var åtminstone i början mycket skygg, dök utan buller, derefter uppkommen hörde man tydlig och häftig andning; då han sam, reste han huvudets fjädrar på ända. Han förtärde icke om vår och sommar havre och havrebröd, men väl om hösten. Han bibehöll vinterdräkten synbart oförändrad till slutet av okt., då han dog. Han gav aldrig något ljud ifrån sig, utan var ständigt stum som en fisk, GRILL, 1863.

Underhålles allmänt i zoologiska trädgårdar.

Ibland fjädrarna leva:

Trinotum luridum NITZSCH och *Docophorus chrysophthalmi* DENNY.

Inelvsmaskar:

Strongylus nodularis RUD.; *Spiroptera crassicauda* MOLIN; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS., alla i ventrikelns hinnor; *Distomum ovatum*, i bursa Fabricii; *D. concavum* CREPL., *D. eurystomum* v. LINST., *D. oxyurum* CREPL., *D. echinatum* ZED., *D. spinulosum* RUD., *Monostomum attenuatum*,

funna i tarmkanalen; *M. mutabile* ZED., i 'cella infraorbitale', förmodl. = antrum maxillare nob.; *Holostomum erraticum* DUJ., *Tenia laevis* BLOCH, *T. macracanthus* v. LINST., *T. coronula* DUJ., alla i tarmkanalen.

Marillau, *Glaucion* (Clang.) BELON, L'hist. d. Oyss. 1555.

Anas platyrhyncha GESN., Av. 1555, 115. ALDR., Orn. III 1635, C. 42, p. 69. GESN. Red. 1669, 96. WORM, Mus. 1655, 301, part. Skelendt, [nec Lepel-gans].

Anas clangula GESN., Av. 1555, 116. GESN. Red. 1669, 97. 'ALBIN I, 96,' enl. KLEIN, Av. 1750, 133, Knyper, efter RHEEN och SCHEFFER, p. 172; Vög. 1760, 246. L., S.N. II 1740, 46; Öl. Resa 1745, 49; + *Anas* n. 100 Fn. I 1746, 36; S.N. VI 1748, 22; X 1756, 125; Fn. II, 1761, 43; XII, 201, + *A. glaucium* l. c. BRÜNN., Orn. 1764, 16 n. 70, 71 (Christiansö & Isl.) part. GADD, Sjöf. 1769, 5, 7, Knipa. LAGUS, V. A. H. 1772, 355. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 292. MÜLL., Prodr. 1776, 14. TENGM., V. A. H. 1783, 48. BERG., Tal. II 1787, 19. GM., L. S.N. 1788, 523. LATH., Ind. II 1790, 867. BES., V. Kurl. 1792, 46. LATH., B., III II 1798, 461; IV II 1812, 519. RETZ., Fn. 1800, 121. BECHST., Jagdw. 1802, 164. MEY., W., Tasch. II 1810, 521. PALL., Zoogr. II 1811, 271. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 248. CUV., R. A. 1817, 534. TEMM., Man. II (1820), 870; IV 1840, 550. SABINE, Trans. L. S. 1817, 558; Isis 1826, 11. NILSS., Orn. II 1821, 207. FABER, Prodr. 1822, 71; Hochn. Vög. 1826, 20, 64 etc. part. (anser *F. island.* ej skild). TEILM., Fugl. 1823, 198. M. v. WR., V. A. H. 1826, 295,-7; Tidskr. f. Jäg. 1832, 299. EKSTR., Mörkö 1828, 35; Tidskr. f. Jäg. 1832, 155; 1834, 1050. A. RETZ., V. A. H. 1831, 5. ZETT., Resa 1833, 51, 63, 76, 86. ANDR., V. A. H. 1841, 211. NAUM., V. D. XII, 1844, 163. SCHLEG., Rev. 1844, p. CXVIII. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384; Öfv. V. A. F. 1856, 73; Üb. Zeitschr. f. Nat. Halle X 1857, 124, *Ful. c.* SUFFR., Arnsb. 1846, 159. KJÆRB., Danm. Fugl. 1852, 381. LUNGERSH., N-a 1853, 103. TOB., J.f.O. 1853, 218. SCHRAD., l. c. 219. A. FRITSCH, J.f.O. 1853, Extr. 33. GLOG., J.f.O. 1853, 417. A. BREHM, J.f.O. 1854. v. MIDD., Isep. 1855, 79, 119, 126. BRAHTS, N-a 1855, 334. VANG., l. c. 345. HARDY, l. c. 423; LEU, l. c. 424; WIESE, l. c. 1855, 509; 1859, 153. HAMMARGR., Öfv. V. A. F. 1856, 78. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. HINTZ, N-a 1857, 6. KRÜP., l. c. 41. BALD., N-a 1858, 136. K.-WARTH., l. c. 166. SEIDENS., J.f.O. 1860, 312. v. SCHRENCK, Amur 1860, 481. ALTUM, J.f.O. 1861, 74; 1863, 109. SOMM., Öfv. V. A. F. 1861, 74, 86. RADDE, S.O. Sib. 1863, 23, 374. E. v. HOM., J.f.O. 1864, 110; 1877, 73. HARTL., J.f.O. 1866, 36. A. & K. MÜLL., Z. G. 1867, 210. WIESE,

- J.f.O. 1867 (83). HANF, J.f.O. 1871, 121; Abh. z.-b. G. 1872, 402.
 E. v. MART., Z. G. 1872, 209 (eft. W. MARSHALL). DRESS., B. E. pt. 46,
 1875. WÜSTN., J.f.O. 1877, 34. SINT., l. c. 69. TOB., Orn. C. 1879,
 144. C. BOLLE, l. c. 121. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 229.
- Glaucium* GESN., l. c. 105; t. L. S.N. XII, 202. ALDR., Orn. III 1635, C.
 38, p. 68, + *A. platyrhynchos minor* l. c. 69, 70, + *A. clangula*.
 JOHNST., Av. 1657, 97, + *An. plat. clangula* 97.
- Hviin l. Qviin Ånder PONTOPP., Norw. II 1754, 126.
- (*Anas*) *clangula* BRISS., Orn. VI, 1760, 416; ed. 1763 II, 470 [synon., descr.
 et tab. *A. islandica* auctorum. *Glaucium* BRISS., Orn. VI 1760 = *A.*
fuligula L.].
- Anas glaucion* L., Fn. 1761, 43; S.N. XII 1766, 201. BRÜNN., Orn. 1764,
 89. PH. MÜLL., L. S. II, 1773, 293. GADD, Sjöf. 1769, 7 (läs Brun-
 nacke). MÜLL., Prodr. 1776, 15. GM., L. S.N. 1788, 525. ÖDM., V.
 A. H. 1782, 160; Wermdö 1792, 65. LATH., Ind. II 1790, 868. LATH.,
 B., III II 1798, 462; IV II 1812, 520. SABINE, Isis 1826, 11. J. STAN-
 LEY, Loudon Mag. 1830, 171.
- Anas peregrina* S. G. GMEL., Reise II 1774, 183 t. 16.
- Le Garot BUFF., Hist. Nat. Ois. 1787, 247.
- Anas marila* PALL., It. II 25.
- Anas melanocephala* HERM., Obs. z. 1804, 145 + *A. glaucion*.
- Anas hyemalis* PALL., Zoogr. II 1811, 270 nec L.
- Clangula glaucion* BOIE, Reise 1822, 352 + *A. clang.* 332. BREHM, V. D.
 1831, 927 etc. BONAP., List. 1838, 58. C. JÄG., Ber. Wetter. II 1858,
 42; Beob. 1859, 75. BALD., N-a 1858, 136. HOM., J.f.O. 1859, 373.
 SIMPS., Ibis 1860, 394. H. C. MÜLL., Vid. Meddel. Nat. Foren.
 1862, 31. HARTL., J.f.O. 1866, 36. WIESE, J.f.O. 1867, 183. TIS., Ö.
 Smål. 1868, 32. SUNDSTR., Örebro 1869, 25. ELW., BUCKL., Ibis 1870,
 340. A. FRITSCH, V. E. 1870, 431; Wirb. 1872, 87. DRESS., B. E.
 XLVI 1875. SCHAL., J.f.O. 1876, 11. SEV., Ibis 1876, 421. BRÜGG.,
 Z. G. 1876, 366-8. SCLAT., SALV., P. Z. S. 1876, 411. Jahresb., J.f.O.
 1877, 338. BLAK., Pr., Ibis 1877, 215. PLESKE, J.f.O. 1878, 93. SEEB.,
 Ibis 1879, 23. GOELDL., J.f.O. 1879, 302. RUSS., Orn. 1880, 180.
 BOLAU, J.f.O. 1881, 64. SCHAL., J.f.O. 1881, 294. A. CARLS., Öfv. V.
 A. F. 1882, n. 1, 37. IRBY, Ibis 1883, 188. WHITEH., Ibis 1885, 46.
 CHAPM., l. c. 171. MENZB., l. c. 358. BÜCHN., J.f.O. 1885, 206.
- Clangula chrysophthalmos* STEPH., Shaw Z. XII II 1824, 182. LLOYD, Anteckn.
 II 1855, 194.
- Fuligula clangula* BONAP., Syn. 1828, 393. EKSTR., Tidskr. f. Jäg. III, 1834,
 1048. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 383. AUDUB., Syn. 1839, 292,
 (ex. p.). WIKSTR., Stockh.-trakt. 1839, 103. DE SELYS, Fn. Belg. 1842,
 146. LÖV., V. A. H. 1843, 404,-9. MESCH, Öfv. V. A. F. 1844, 88.
 MALM, Kröy. Tidsskr. 1844, 210. LILLJ., Obs. Z. II 1845, 54; V. A. H.
 1850, 300. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44; 1850, 160; 1851, 160;
 Jägarf. Tidskr. 1864, 99. M. v. WR., Finska Vet. Soc. Act. 1847, 64.
 WALL., N.Ö. Skåne, Öfv. V. A. F. 1849, 312; N-a 1854, 276. GRILL,
 Samt. Obs. l. c. 1849, 226. CED., Carlstad 1851, 12, 13; Öfv. V. A. F.
 1876 n. 4, 63. GAD., N-a 1852, 3, 5, 8; 1858, 277 + *A. c.* 275. CZERN.,
 Bull. Mosc. 1852; J.f.O. 1855, 47. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71.
 WIESE, J.f.O. 1855, 509. HAMMARGR., Öfv. V. A. F. 1856, 78; Üb.
 Zeitschr. f. d. ges. Nat. X 1857, 124. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. J. v.
 WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. ASTR., Lomma 1859, 21. PR. MAX ZU
 WIED, J.f.O. 1859, 178-9. MEV., Öfv. V. A. F. 1860, 222; 1868, 291.
 HÖGB., Örebro 1863, 18. COLLETT, Christ. 1864, 213; Hvalö. 1866, 43,
 + *Glauc. cl.* Vid. S. Forh. 1868, 179; N. Mag. Nat. 1877, 203. SCHLEG.,
 Mus. Ans. 1866, 20. MÄKL., Fogel. Ordn. 1867, 85. A. C. SMITH, Ibis 1868,
 457. KOLM., Gotl. 1871, 15. GOEB., J.f.O. 1871, 149. HOLMGR., Fn. II
 1871, 1119. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 467. BRANDT, Bem. d. Wirb.
 1875, 71. OLSS., Öfv. V. A. F. 1876, n. 3, 124; 1882, n. 10, 46.
 SEEB., Br., Ibis 1876, 445. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 128.
 SEB., Ibis 1879, 160; 1882, 384; 1883, 35. BRANDT, J.f.O. 1880, 249.
- Clangula vulgaris* FLEM., Br. An. 1828, 120. SWAINS., RICH., Fn. B. A.
 II 1831, 456. EYT., Anat. 1838, 166. JARD., B. of Gr. Brit. IV, 154.
 HOLB., Kröy. Tidsskr. 1342-3, 440. THOMPS., Irel. III 1851, 153.
- Glaucion clangula* KAUP, Sk. Ent. Eur. Thier. 1829, 53. KEYS., BLAS., Wirb.
 1840, 86. WALL., N-a 1853, 70. JÄCK., N-a 1856, 248, 524; 1857, 388.
 C. JÄG., Beob. 1859, 75. A. v. HOM., J.f.O. 1859, 373. POW., Ibis
 1860, 354. SWINH., Ibis 1861, 345; 1869, 404. GIGL., Ibis 1865, 62.
 SALV., l. c. 326. MORE, l. c. 447. BLYTH, Ibis 1867, 176. WHIT.,
 Ibis 1867, 208. v. DROSTE, Bork. Z. G. 1869, 304. ELW., BUCKL., Ibis
 1870, 340. SAUND., Ibis 1871, 397. ALST., Br., Ibis 1872, 71. BROOKE,
 Ibis 1873, 344. DANF., Br., Ibis 1875, 429. ROHW., V. Schl.-H. 1875,
 20. Jahresb., J.f.O. 1878, 433; 1880, 91, 404; 1882, 106; 1883, 73.
 BOGD., SCHAL., J.f.O. 1880, 276.
- Clangula leucomelas* BREHM, V. D. 1831, 927-9.
- Clangula americana* BONAP., List. 1838, 58. EYT., Anat. 1838, 167. GRAY, Gen.
 III 1849, 621. GUNDL., J.f.O. 1857, 230.
- Platypus clangula* BÖCK, Bericht 1851, 6. v. PREEN, N-a 1858, 408. BLAK.,
 Ibis 1863, 148. HINTZ, J.f.O. 1863, 430; 1864, 97; 1866, 155.
- Bucephala americana* BAIRD, B. N. A. 1858, 796.

Bucephala clangula BAIRD, B. N. A. 1860, 795. GRAY, Hand-List III 1871, 87. COUES, Key 1872, 290; B. of N. W. 1874, 576. SWINH., Ibis 1873, 367; 1877, 147; Z. G. 1875, 61. MALM, Fn. 1877, 354; Årsskr. III 1881, 11. THÉEL, MEV., Öfv. V. A. F. 1879 n. 6, 45 [*'clanga'* err. typ.].
Fulix clangula LÖV., Öfv. V. A. F. 1864, 315.
Bucephala clangula var. *americana* RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 389.
Clangula glaucion americana MATSCH., ZIEM., J.f.O. 1885, 191.
 Knipa EKSTR., Tidskr. f. Jäg. 1832, 152, 193. KÖHLER, Foglarna, ref. LÉNSTR., Anthol. I 1841, 171. CED., Jägarf. Tidskr. 1864, 55; 1873, 20. G. LUNDQ., l. c. 1864, 218. LINDBL., l. c. 1867, 192 Tab. GYL-LENSPETZ, 1869, 59. S. A. P., 1869, 246. LAGERGREN, l. c. 1870, 13. R. S., l. c. HOLLGR., l. c. 1872, 89; 1881, 196; Fogl. språk 1884, 37. BARTH, Jägarf. Tidskr. 1873, 71. O., l. c. 1875, 148.

243 a. ISLANDSKNIPA, *Fuligula islandica* (Gm.).

Näbb svart, dubbelt så bredt som näbbnageln; hanens ögonvrå med en halvmånformig, stor, hvit fläck.

Näbb starkare, vingarna mindre hvita, ansigtets hvita fläck når pannans sidor, är högre än hos vår Knipa, hvilken den till fjäderklädnaden huvudsakligen liknar.

Visserligen har jag, liksom förnämligast FABER, hyst tvivel om det berättigade uti att anse denna fogel för egen art, men några upplysningar, erhållna av KOLTHOFF, göra, att jag ändock här anför den såsom sådan. Han, som haft tillfälle att på Island iakttaga den, har nemligen meddelat, att han anser arten god, att huvudets fjäderklädnad är större, ögat större och

med mörkare brungul iris, att honan har större och grova fötter; att vinglagen ej frambringa någon susning; att dundräkten är olika, allt i jämförelse med vår *F. clangula*. Det är påtagligt, att dessa uppgifter äro mycket viktiga för frågans bedömande. Härtill komma förut uppgivna kännetecken, såsom att den är större och har huvud svart eller blåsvart, ögonvråns halvmånformiga, enl. BREHM trekantiga, fläck, halsens övre hälvt blåsvart, hvilken färg når längre ned än hos *F. clang.* Äggen äro olika, jemf. p. 1508. — Å andra sidan har jag funnit ögonvråns hvita fläck hos *F. clang.* något variera. Jemf. p. 1507 n:r 9, hvilken SUNDEVALL m. fl. bestämt till *F. clang.* I brist på exemplar kan jag nu icke vidare yttra mig i saken.

1. *Dununge, omkring 3 dygn gammal*, 24 juli 1872, Island, C. MÖLLERS samling.

Liknar mycket ungen av *F. clangula*. Käktrakt hvit. Halsens midt gråhvit; sidhalsens övre del, rygg och sidorna av korset med större, hvita fläckar. Kropp undertill med vid roten hvitt dun (hos *A. clangula* svart).

Ägg. Vanligtvis kort ovata, finkorniga, något glänsande, ljus grågröna.

1. Maj 1874, Island, BENZON. Ljusgröna, a långsträckt.
2. 1864, Myvatn, Island. Grågröna, något mörkare.
3. 1859, Island. Spelformigt, smutsigt, grågrönt.
- 4, 5. Enl. meddelande av WESTERLUND.

I S. Grönland häckande, REINHARDT.

Förekommer i Maine, New-England, COUES m. fl. Erhållen från Sitka, SCHLEGEL, Alaska d. $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{2}$; ung hane d. $\frac{2}{4}$, FINSCH, G. HARTLAUB.

På Island sällsyntare i S. än i N. delen. Kommer till sina häckplatser vid sött vatten i medlet av mars. Häckar talrikt

	Nº	1 a	b	c	d	e	f	2	3	4	5
Äggets längd	(67,2)	61,7	61,5	61,3	60,5	59,5	61,4	64,1	65	64	
» bredd	44,1	44,2	46,2	44,2	43,3	44,2	45,9	44,4	44	44	
» spets.....	23,1	17,5	15,3	17,1	17,2	15,3	15,5	19,7	21	20	
» reducerade längd.....	(1,52)	1,4	1,33	1,39	1,4	1,35	1,34	1,44	1,48	1,45	
» rektangel.....	2964	2727	2841	2709	2620	2630	2818	2846	2860	2816	

vid Myvatn, der hon erhållit sitt isländska namn Húsønd, emedan hon går in i fårhyddorna och lägger ägg, hvilka hon annars lägger under små videbuskar, och i maj. Har ännu ej fullfjädrade ungar i början av sept.; kommer med dem i nov. till havet. De flesta bortflytta, men ett stort antal övervintrar i Nordlandets smala vikar och vid varma vattendrag. Detta allt säger FABER om Islands Húsønd, hvilken han ansåg tillhöra vår *F. clangula*, och uppgifterna i OLAFSONS resa och MÜLLERS Prodomus hade förorsakat 'villfarelsen' att anse dem skilda. Kommer till Island i slutet av mars eller början av apr., flere par häcka, NAUMANN. Den $\frac{17}{7}$ träffad i insjöar; hanarna höllo sig så långt ifrån land, att man ej lätt kom dem inom håll. De yngre hålla sig under vintern på de ställen, der vattnet ej tillfryser i följd av de varma källorna, KRÜPER. För övrigt får jag hänvisa till HOLBØLL.

Vid Vardö erhöll SCHRADER en ung hane d. 7 1851 i övergångsdräkt, avbildad hos NAUMANN. Vid Nyborg, innerst i Varangerfjorden, blev en gammal hane skjuten i sept. 1848, enl. COLLETT, 1868, och enl. meddel. av NORDVL. Båda erhöles ur flockar av Knipor, om av den vanliga arten eller denna är oavgjort.

En lärer hava erhållits vid Ynsjö i Skåne d. 11 1867 av A. SVENSSON, men om det verkligen var ifrågavarande fogel är osäkert, HOLMGREN. I Sverige erhållna exemplar sägas hava egts av A. J. WETTERBERG, men uppgiften måste tills vidare anses högst osäker.

Hanens läte är 'gâgâgâ', honan svarar snattrande, NAUMANN.

Föda: mollusker, krustaceer, småfisk, vatteninsekter, mask samt delar av vattenväxter.

Till bostad i Myvatn på Island väljer hon små holmar. Boet är konstlöst byggt av *Empetrum nigrum*, *Azalea procumbens*,

pil, mossar och lavar. Honan lägger 12—14 ägg, hvilka täckas av moderns dun. Då ungarna blivit flygga, följa de modren till havet.

(*Anas*) *Clangula* BRISS., Orn. VI 1760, 416; ed. 1763 II 470 (exl. syn.).

Anas cristata nigra... MÜLL., Prodr. 1776, 16.

Anas clangula FABR., Fn. 1780, 69 (Sälls. vid Grönl.). MOHR, Isl. Nat. 1786, 23. FABER, Prodr. 1822, 71 (Arten förnekas); HOCHN. Vög. 1826, 20, 26 etc.

Anas islandica GM., L. S.N. 1788, 541. PENN., Arct. Zool. II, 574, teste LATH., Ind. II 1790, 871. LATH., B. III II 1798, 469; IV II 1812, 521. SCHINZ, Eur. Fn. I 1840, 415. NAUM., V. D. XII 1842, 186. KJÆRB., Danm. Fugl. 1852, 382. KRÜP., N-a 1857, 42-3.

Fuligula Barrowi NUTT., Man. II 1834, 444. DE SELYS, Fn. Belg. 1842, 146. WALL., N-a 1854, 276.

Clangula scapularis BREHM, V. D. 1831. 932.

Clangula Barrowi SWAINS. a. RICH., Fn. B. A. II 1838, 456, Tab. 70; Barrows Duck GOULD, B. of Eur. XVI. EYT., Anat. 1838, 165. HOLB., Krøy. Tidsskr. 1842-3; übers. v. PAULS. 1846, 65. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 153.

Platypus Barrowi REINH., Vid. S. Avhandl. VII 1838, 103.

Fuligula clangula var. AUDUB., Orn. Biogr.; Syn. 1839, 292.

Anas Barrowi PROCTOR, Ann. a. M. N. H. IV 1840, 104 (Grönl.). SCHLEG., Rev. 1844, CXVIII. TEMM., Man. IV 1840, 551. SCHRAD., J.f.O. 1853, 319.

Glaucium islandicum KEYS., BL., Wirb. E. 1840, n. 410. COLLETT, Vid. S. Forb. 1868, 179.

Clangula islandica BONAP., List B. Eur. 1842. REINH., Ibis 1861, 19; Rink, Grönl. 1867, Sep. 17. G. HARTL., J.f.O. 1883, 282.

Bucephala islandica BAIRD, B. of N. A. 1858, 796. BLAK., Ibis 1863, 148. COUES, Key to N. A. B. 1872, 290; B. of N. W. 1874, 577.

Fuligula islandica SCHLEG., Mus. P.-B. VIII, 121. NILSS., Fn. II 1858, 474. HOLMGR., Fogl. II 1871, 1123.

Fuligula clangula var. *islandica* PALM., Finl. Fogl. II 1873, 475.

244. ALFOGEL, *Fuligula glacialis* (L.).

Pl. LXIII, fig. 3—5.

Näbb litet, föga nedtryckt; näbbnagel bred, konvex; ansigtsranden långt framdragen till näsborrarna, avrundad; näsborrar över gapets midt. Stjert spetsig, hos hanen mycket lång.

1. *Hane, gammal*, 1 mars 1876, Lilla Beddinge, S. Skåne.

Näbb vid roten och nageln ovan och inunder svart, för övrigt rödt, framåt avsmalnande; nageln liten, oval, tillbakaböjd; näbbås jemnt sluttande, näsås bred, kullrig, röd. Käkkant baktill rät, framåt upplyftad, överkåkens lameller korta, glesa. Pannvinkel framdragen, avrundad. Näsborrar vidöppna, baktill högre, vid midten högst, näslock sluttande med nästan rät kant. Ögon snedt ovala, iris ljusbrun. Huvud ovan hvitt; panna hvitgrå; hjessa med något förlängda fjädrar, ögontrakt grå; ögonlock hvita; ögonvrå grå; kind och tinning grå; ögontrakt och bakre kindtrakten svart; ansigtsrand nästan rät, vit; haka vit, framtill svartbrun; strupe vit; sidhals ovan svart, på gränsen fram- och nedtill brungrå, nedtill vit; kräva svart; nacke och halsrygg hvita, denna nederst gråvit. Rygg framtill i midten vit, förövrigt svart; skulderfjädrar grå, de längre tillspetsade, smala, långa, med hvita spolar, de yttersta kortare, brunsvarta; kors och övre stjärtäckare svarta, utåt hvita. Stjert lång, spetsig; stjärt pennor 7 par (hos n. 2 15 st.): 1:sta 100 m.m. > 2, 1 svart, 2 svart, mot roten i utkanten vit, 3—7 hvita, i utfanet med avtagande gråsvart, långsgående band, 7 vit, hos en 3—5 gråsvarta vid spolen, även i infanet. Bröst framtill svart, baktill hvitt; sidor blågrå, framtill med dragning åt brunt och med större, täckta, svarta fläckar; mage och undre stjärtäckare hvita; slaksida gråvit. Vingar ovan svarta och svartbruna, undertill grå och bruna; tumvinge med 4 fjädrar, svarta, inåt svartbruna; handpennor: stora 10, brunsvarta, 2 > 1 (hos n. 2—5), 2 mot spetsen i utfanet utskuren; armpennor 11, svartbruna; armågspennor 4, svarta, 1 > armpennorna, längst; överarmpennor svarta; handtäckare brunsvarta; armtäckare svarta; undre hand- och armtäckare grå, andra raden grå med gråbruna kanter, de övriga och undre kanttäckare bruna; undre överarmtäckare bruna, spetsar svaga, hvitgrå hos 2 stycken, hos de övriga enfärgade. Fötter blygrå, vid lederna gråsvarta; skenben fjäderklädt till hället. Tars kort, hoptryckt, med små sköldar; tår 4 > 3 > 2 > 1, simhud gråsvart; klor svarta, 3 > 2 > 4 > 1, 3 vidgad, krökt, de övriga nästan räta, 1 < simhuden.

2—5. *Hanar*, 1 mars 1876, Lilla Beddinge, Skåne.

6. *Hane, gammal*, i nära avslutad ruggning, 28 maj 1877, Stockholms skärgård.

Näbb svart med rödt band; överkåkens lameller nå baktill något nedom kanten. Pannvinkel avrundad, föga framskjutande. Näsborrar ovala, baktill något högre, genomsigtiga. Huvud av nya och utväxande fjädrar svart, baktill med få kvarsittande hvita fjädrar; panna längs midten och ansigtsrand svarta; tinning och ögonlock hvita; huvudets sidor framtill grå, endast baktill svarta; haka svartbrun med få hvita fjädrar. Hals svartbrun och svart, nedtill svart med utvuxna och utväxande fjädrar samt få hvita, en del hvita med svarta spetsar. Rygg framtill rödbrun med svarta spoltrakter, baktill svart med rödbruna stora brämfläckar, enstaka ljusgrå med hvita brämtrakter; skulderfjädrar med rödbruna bräm- och svarta spoltrakter, de yttersta 2 svarta; kors och övre stjärtäckare svarta, de yttre av dessa hvita; stjärt pennor 7 par: 1 95 m.m. > 2, 1 svart, smala, spetsiga, 2 gråsvarta med hvita kanter, 3 hvita, utspoltrakt svart, inspoltrakt smalare, ljusgrå, 4 hvita spoltrakter, mot roten svartgrå, 5—7 hvita. Bröst framtill brunsvart, baktill hvitt; sidor ljust blågrå och hvita, framtill några gråbruna fjädrar; mage, undre stjärtäckare och slaksida hvita. Vingar svartbruna; tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: 1 liten, smal, spetsig; stora 10: 2 = eller > 1, 2 i utfan, 1 och 2 i infan utskurna; armpennor 11, de inre med bruna utbrämtrakter. Spegel brun; armågspennor 5, svartbruna utkanter, 2 längst, utåtböjda; överarmpennor med svarta ut- och mörkbruna infan; 1:a handtäckaren smal, spetsig; de mellersta armtäckarna och kanttäckarna svarta, endast en vit; undre hand- och armtäckare samt bakersta raden av de mellersta grå, alla övriga sotbruna. Skenben fjäderklädt till närheten av hället. Fötter grå, vid lederna svartgrå. Tars hoptryckt, framtill med korta sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår 4 > 3 > 2 > 1, simhud brunsvart, den yttre något urringad, simflik å 1 när klospetsen och sammanhänger vid roten med 2:dra tåns inflik. Klor svarta, 3 vidgad > 2 > 4 > 1.

7. *Hane, i ruggning*, 29 oktober 1876, Kalmar, F. BERG.

Näbb svart med rödt tvärband, nageln svart. Underkäken svartbrun. Iris nöttbrun. Huvud ovan hvitt; hjessa hvitgul; ögontrakt svartgrå; ögonlock hvita; ögonvrå vit; huvudets sidor framtill hvita, baktill gråsvarta; kind vid munvinkeln med en liten grå fläck. Hals vit; sidhals upptill svart. Skulderfjädrar grå och svarta, de mindre hvita med ljusbrunt bräm. Stjärt pennor 8 par: 1:sta 83 m.m. > 2, 1 och 2 svarta, 3 och 4 utfan gråsvart, infan grått, spetsar och bräm hvita, 5—8 hvita, spoltrakter utåt avtagande, grå. Sidor ljust blågrå, främst svarta med blågrått eller ljusbrunt bräm. Vingar spetsiga, svarta; tumvinge med 4 fjädrar. Spegel mörkbrun; undre täckare grå och mörkbruna utan fläckar. Fötter blygrå, vid lederna mörkare;

2:dra tåns 1:a led med små sköldar, de övriga ringlade; simhud svart, den yttre något urringad.

8. *Hane*, 8 maj 1875, Stockholms skärgård.

Hjessa vit; kind med stor svart fläck, sträckande sig ned på övre delen av halsen. Halsrygg och skuldror delvis med hvita fläckar. Stjert avrundad; stjertpennor ej förlängda, alla tillspetsade.

9. *Hane*, 10 maj 1875, Stockholm.

Näbb svart; överkäken med rött tvärband; uppåt pannan ett bredt svart band. Huvud svart; ögonvrå med stor vit fläck, avsmalnande bakom ögat; nacke med en vit fläck av inblandade hvita fjädrar och med nya svarta i utväxt. Rygg svart, framtill likasom skulderfjädrar med bredt, rostbrunt bräm. Stjert mycket spetsig; stjertpennor 7 par: 1 mycket lång, smal, svart, två gånger så lång som 2, som har hvita kanter, de övriga i längd och till svarta fläckar avtagande, 7 vit. Bröst: främre hälften svart, bakre vit med skarp gräns; sidor ljust stålblå; mage och undre stjerntäckare hvita; slaksida ljust askblå. Vingar svartbruna; armpennor bruna. Fötter blygrå, simhud svart.

10. *Hane*, 10 maj 1875, Stockholms skärgård.

Liknar n:r 9.

11. *Hane, gammal*, 14 maj, Stockholms skärgård.

Huvud ovan och nacke rent mörkbruna; ögonvrå, ögontrakt och tinning grå och liksom ryggen utan hvita fjädrar; bröstets sidor blågrå med hvita bräm och inblandade rostbruna fjädrar; handpennor mörkbruna; armpennor bruna med vitgrå utkanter, de mellersta armtäckarna svarta.

12. *Hane*, sommaren 1876, Grönland.

Näbb gråsvart, band här gråhvitt.

13. *Hane*, sommaren 1876, Grönland.

Liknar den förra, men har betydligt längre stjert, hvarigenom fogeln är längre och stjerpetsarna sträcka sig längre bakom vingspetsarna.

14. *Hane*, sommaren 1876, Grönland.

Näbb svart, tvärband mellan näsborrarna och nageln rödgrått. Fötter vitgrå och gråsvarta, simhud och klor gråsvarta.

15. *Hane, sommarrägt*, 11 augusti, Bohuslän.

Huvud ovan brunsvart, pannans sidor grå; ögontrakt, tinning och ögonlock hvita; ögonvrå grå; huvudets sidor för övrigt och haka svartbruna. Hals svartbrun; sidhals med svaga grå spetskanter; kräva mörkbrun med vitgrå bräm; nacke och halsrygg brunsvarta, upptill med inströdda hvita fjädrar. Rygg främst svart med bruna brämtrakter, bakom dessa få hvita fjädrar, därefter svart med brungrå spetsbräm; skulderfjädrar brunsvarta, de kortare med brungrå spetsar, de längre med breda, bruna bräm; kors svart;

övre stjerntäckare svarta med vitgrå, nötta kanter, de yttersta små med hvitt utfan. Stjert lång, spetsig; stjertpennor 7 par, 1 mörkbrun med grå spets och kanter, nötta, 2 brungrå med spolar, spolstreck, spetsar och utkanter hvita, de övriga hvita, nötta. Bröst och sidor framtill svartbruna, baktill hvita; mage och undre stjerntäckare hvita; slaksida blågrå, mot fjäderspetsarna gråbruna. Tumvinge med 4 fjädrar mörkbruna, de större gråbruna, urblekta; handpennor mörkbruna med urblekta brungrå spetsar och kanter; armpennor och armbågspennor likaså och nötta; handtäckare mörkbruna; armtäckare svarta med urblekta brämtrakter.

16. *Hona*, 10 maj 1875, Stockholms skärgård.

Näbb svart, ovan enfärgadt. Hjessa svartbrun; ögonvrå och trakten omkring näbbrot och ögon hvita; huvudet undertill vitgrått; nacke svartbrun; halsband vitgrått. Rygg, skulderfjädrar och övre stjerntäckare svartbruna. Stjert avrundad; stjertpennor 7 par, spetsiga, utåt avtagande. Bröst, mage och undre stjerntäckare hvita; sidor svagt stålgrå. Vingar svartbruna.

17. *Hona, sommarrägt*, 27 juli, Karesuando, STENIUS.

Huvud ovan svartbrunt; ögontrakt, ögonlock, ögonvrå och tinning brungrå; huvudets sidor och haka mörkbruna. Framhals mörkbrun; sidhals mörkbrun med en stor vit fläck; kräva mörkbrun med olivbrunt och hvitt bräm; nacke och halsrygg mörkbruna (ej ren rägt) med spridda hvita fjädrar. Rygg och skulderfjädrar mörkbruna och svarta med olivbruna och olivgrå bräm; kors och övre stjerntäckare mörkbruna med olivgrå bräm, de mindre av de sistnämnda med hvitt utfan. Stjertpennor spetsiga, de inre mörkbruna, de yttre ljusare gråbruna och i utfanet hvita. Bröst, mage och undre stjerntäckare hvita; sidor gråbruna, framtill svarta med olivgrå bräm, baktill gråhvita. Tumvinge mörkbrun; handpennor mörkbruna; armpennor olivbruna med hvita utkanter; handtäckare mörkbruna; armtäckare mörkbruna med olivgrå och olivbruna spetsar.

18. *Dundrägt*, CARL MÖLLERS samling. En blek vit fläck över ögat.

19. *Dundrägt*, '10—12 dag', 11 augusti, Qvickjock.

Näbb lågt, utom vid spetsen jemnbredt, svart, nagel gråbrun. Kalott ovan mörkt gråbrun, enfärgad, utan fläck; ögontrakt, tinning och ögonvrå gråhvita, den senare i midten mörkbrun; huvudets sidor ned- och baktill samt haka gråhvita. Fram- och sidhals upptill gråhvita, nedtill brungrå; kräva gråvit; halsrygg mörkt gråbrun. Bröst, mage och undre stjerntäckare gråhvita; sidor vitgrå. Vingar mörkt gråbruna.

20. *Hona, ung*, 16 oktober 1876, Stockholms skärgård.

Näbb ovan och framtill svart, för övrigt blågrått, undertill något ljusare, mungipor grå. Huvud ovan svart; ögonvrå och tinning vitgrå; huvudets sidor och haka svartgrå. Fram- och sidhals svartgrå; halsrygg gråsvart.

Stjert avrundad. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar svarta. Fötter blygrå, vid lederna svartgrå; tår blygrå, simhud svart, vid tårna blygrå, den inre rät, den yttre något inåt urringad; klor svarta.

21. *Hane, ung*, 9 oktober 1875, Färöarna, H. C. MÜLLER.

Näbb fram- och bakåt avsmalnande, svart, enfärgadt, ävenså nageln, som är liten, mera bred än lång, nästan rund; näbbås rät, bred, sluttande. Käkkant mest rät, vid nageln upplyftad, överkåkens lameller gå nedom kanten och äro liksom underkåkens stora, glesa. Pannvinkel avrundad, sidovinklar korta. Huvud ovan brunsvart; ögontrakt vitgrå, ögonlock hvita; ögonlockskanter svartbruna; tinning gulgrå, bakåt hvit; ögonvrå svartbrun, i midten ljusare, grå; kind svartgrå; örontrakt svartgrå, öronöppningen liten; ansigtsrand bågbojd; haka svartgrå; strupe ovan svartgrå, framhals nedtill svart med bruna spetsbräm; sidhals ovan svartgrå, vid midten hvit; kräva grå med svartgrå spetsfläckar och hvitt spetsbräm; nacke och halsrygg brunsvarta, denna nedtill svart. Rygg och kors svarta; skulderfjädrar svarta med bredt, mörkbrunt bräm. Stjert tillspetsad; stjertpennor 15 st., de mellersta svarta, färgen jemnt övergående till de yttre grå. Bröst hvitt med svartgrå fläckar vid spetsarna; sidor svartgrå, framtill med breda, gråbruna spetsbräm; mage och undre stjerttäckare hvita; slaksida vitgrå. Vingar spetsiga, breda, ovan brunsvarta, enfärgade, täckfjädrar och spolar svarta; tumvinge med 4 fjädrar; handpennor: stora 10: $1 > 2 > 3$, 2:dra mot spetsen i utfan utskuret, undertill svartgrå; armpennor 11, undertill svartgrå; armågspennor 4:1 = 11:te armpennan, längst; undre hand- och armtäckare svartgrå, de mellersta bakre handtäckarna svartgrå, de övriga och undre kanttäckare brunsvarta. Skenben fjäderklädt till hället. Fötter brunsvarta (torra). Tars hoptryckt, framtill och tarssula med små sköldar, svarta, den yttre vinkligt utskuren; tår: $4 > 3 > 2 > 1$; simhud å 1 når klopsetsen, bred, övergående till infliken å 2, båda med små kantiga sköldar; klor svarta, $3 > 2 > 4 > 1$, något krökta, släta, 3 vidgad i inkanten, alla åt sidorna kullriga.

22. *Ung*, 18 oktober 1876, Kalmar, F. BERG.

Näbb olivgrått, mot spetsen rödgrått, nagel gråsvart; underkäken gulbrun, vid roten grå, nagel svart; haka svartgrå. Fötter gråblå, vid lederna något mörkare. Tars hoptryckt med små sköldar; tår ringlade, 4:de tåns 1:a led med små sköldar; simhud brunsvart, vid tårna gråblå, den ytte vinkelformigt urringad.

23. *Ung*, 18 oktober 1876, Kalmar, F. BERG.

Näbb mörkt blågrått, mot spetsen svart; underkäken blågrå, mot nageln och denna rödgrå; haka brungrå. — 24. *Ung*.

25. *Ung*, 10 december, Stockholms skärgård.

Näbb blåsvart, nagel svart, baktill i kanten grå. Överkåkens lameller

baktill sträckande sig nedom kanten. Pannvinkel trubbig, kort. Huvud ovan brunsvart; ögontrakt gråhvit; ögonvrå och tinning hvita; kind hvit med svartgrå spetsar; örontrakt svartbrun; haka i midten grå, vid sidorna hvit. Framhals nedtill grå med gråbrunt bräm; strupe ovan grå; sidhals överst svartbrun, bildande med örontrakten en oval fläck, i midten hvit, nedtill grå med gråbrunt bräm; kräva grå med hvitt bräm; nacke brunsvart; halsrygg överst brunsvart, i midten hvit, nedtill gråsvart. Rygg svart; skulderfjädrar svartbruna med dels hvitt spetsbräm, dels mot spetsen bruna med svarta spoltrakter; kors svart; övre stjerttäckare gråsvarta, de bakersta i infan svarta, i utfan grå, spolar svarta. Stjert avrundad, stjertpennor 7 par svartgrå, de yttre grå med gulhvita utkanter, 1 föga längre än 2. Bröst framtill grått med hvitt bräm, för övrigt hvitt; sidor hvita med inblandade få ljusgrå fjädrar och utväxande hvita; mage hvit; undre stjerttäckare hvita; slaksida grå. Vingar undertill grå och sotbruna; armpennor 10, svartgrå, de inre i utfanet svartbruna; armågspennor 5, $2 > 1 >$ armpennorna, utfan svartbrunt; överarmpennor små, svartbruna, med något mörkare bräm; handtäckare svarta; armtäckare svarta, mot spetsen svartbruna, de övriga svarta; undre hand- och armtäckare grå, ävenså de mellersta närmaste, de övriga sotbruna; undre överarmtäckare sotbruna. Vadtäckare hvita; skenben, fjäderbeklädt till hället, grått, nedtill brungrått. Fötter gråblå, vid lederna mörkare. Tars hoptryckt, med små sköldar; tår: $4 > 3 > 2 > 1$; klor svarta, åt roten grå; simhud gråsvart, med små sköldar, den yttre utskuren, å 1 når förbi klopsetsen.

26. *Ung hane, vinterdräkt*, 5 februari, Bohuslän.

Iris gulröd. Huvudet hvitt och brungrått, tinning med en stor hvit fläck, derunder en ännu större, svartbrun, hvilken sträcker sig ned på halsen; haka mörkt brungrå. Hals hvit; kräva brungrå. Rygg framtill grå och brungrå, bakåt brunsvart; skulderfjädrar dels blågrå, dels svartbruna; kors och övre stjerttäckare svarta. Stjert tillspetsad; stjertpennor med avnötta tvära spetsar, de inre mörkbruna, de yttre brungrå, utkanter hvita. Bröst, mage och undre stjerttäckare hvita, sidor blågråhvita. Vingar svartbruna. Fötter brungula (torra), simhud svartgrå.

27. *Hane, ung*, 1 mars 1876, Beddinge, Skåne.

Näbb och naglar svarta, framom näsborrarna gråröda. Huvud ovan svart, hvitfläckigt av inströdda fjädrar med långa, hvita spetsar; panna, ögontrakt, ögonbåge, ögonvrå, tinning och främre kindtrakten framtill hvita, denna baktill svart med svaga hvita spetskanter; haka hvit, framtill gråbrun liksom inströdda fjädrar i midten. Hals nedtill brun med grågula spetskanter, framhals ovan hvit, sidhals ovan svart och hvit, i midten hvit; kräva grå med hvitt spetsbräm; nacke svart med bredt hvitt spetsbräm; halsrygg

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	6 ♂	7 ♂	8 ♂	9 ♂	10 ♂	12 ♂	13 ♂	♂ 14
Längd	584	585	580	555	490	550	525	420	550	568	555	578	558
Huvudets längd	84	78	82	82	83	84,6	86	—	—	—	85,7	—	83,7
Näbb, längd till pannan	27,5	28	26	25	28	27	29,2	28	27	27	26,8	—	27,3
» » » munvinkeln	43	41	41	40	41	43	44	41	41	40	43	—	41
» » från spetsen till näsborrarna	21	19	18	17	19	18	18,5	—	—	—	19	—	18,8
» höjd vid roten	18	17,5	15,5	16,5	17	15,6	17,5	—	—	—	14,8	15	15
» » » näsborrarna	14	13	12	13,5	12	11,9	12	—	—	—	11	11,4	11,4
Gapets bredd	18	18	20	19	18	21,5	18	—	—	—	19,9	20	19,7
Näbbets bredd vid näsborrarna	17,5	16	18	18	17	17,8	17	—	—	—	15,8	16,9	15,5
» minsta bredd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18,7	20,5	18,7
Näbbnagelns bredd	—	9	10	9	10	10	11	—	—	—	10	—	10
» längd	—	11	10	10	10	10,6	11	—	—	—	10,5	—	9,6
Näsborrar	7,5×2,5	7×3	7,6×3	7×2,5	7×2,6	7,5×3,5	8×1,6	—	—	—	7,2	7,5×2,4	8,8×2,8
Vingens längd, direkt	218	208-12	223	214	c. 203	225	215	207	222	215	225	219	217
Vingbredd	775	760	780	755	732	800	755	739	744	736	775	730	764
Tumvinge	100	96	104	98	92	102	95	—	—	—	96	95	94
Stjert, längd	237	227	234	200	146+	204	183	73	207	222	205	230	213
Stjertspets bakom vingspetsarna	178	195	166	155	105+	162	138	—	—	—	143	175	161
Tars	35	36	32	37	35	39	36	36	37	37	37	34	35
Mellantå med klo	56	57	56	60	56	58	59	58	57	57	57	56	57

Nº	15 ♂	16 ♀	17 ♀	18 j.	20 ♀ j.	21 ♂ j.	22 j.	23 j.	24 j.	25 j.	26 ♂ j.	27 ♂ j.
Längd	—	377	—	—	403	415	419	384	418	365	—	448
Huvudets längd	—	—	—	—	78,4	c. 79	81,5	75,5	80	78,5	—	88
Näbb, längd till pannan	27	26	27	17	28	26	26	26,5	28	27	27,5	28
» » » munvinkeln	41	41	40	24	39	42	42	39	41	39	43	43
» » från spetsen till näsborrarna	19	—	18	11	17,3	17	19	18	18,5	20,5	18	12
» höjd vid roten	17	—	13	9	15	15	14,6	13,5	18	15,5	15	17
» » » näsborrarna	12	—	9,5	6,6	10,5	12	10,7	10	13	11,5	11	13
Gapets bredd	17	—	15	9	17	18,5	19,6	17,9	20	17,5	17	20
Näbbets bredd vid näsborrarna	17	—	15	10	14,8	18	17	18	18	16	15	17
» minsta bredd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Näbbnagelns bredd	9,5	—	8	5	7,8	9,2	8,4	8,4	8	9	9	10
» längd	10,5	—	9	6	9,6	8	9	8,8	9	9	10	10,5
Näsborrar	—	—	—	4	6×1,8	7,5×2	7×2	6×1,9	8×2	5×1,6	7×2	7,5×2,5
Vingens längd, direkt	220	207	208	—	189	210	215	193	203	197	201	211
Vingbredd	—	674	—	—	690	650	747	670	723	630	—	756
Tumvinge	93	—	88	—	97	94	95	98	91	93	87	88
Stjert, längd	180	67	88	31	69	83	83	66	85	70	72	84
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	—	—	—	40	40	28	24	50	28	—	45
Tars	33	32	32	25	34	37	34,6	32	38	33	35	38
Mellantå med klo	57	51	53	35	48	56	56	52	58	51	54	61

hvit. Rygg svart, framtill med gråbrunt spetsbräm; skulderfjädrar korta, < armpennorna, brunsvarta med gråbrunt bräm och inblandade hvita fjädrar; kors och övre stjerttäckare svarta. Stjert avrundad, undertill grå; stjertpennor 7 par, 1 något > 2 > 3, gråsvarta, övergående till det yttre brungrå, utkanter smala, gråhvita. Bröst hvitt, främst med grå spetsfläckar; sidor blågrå, framtill med brungrått bräm och få stora, svarta fläckar; mage och undre stjerttäckare hvita; slaksida svartgrå. Vingar = n. 1, men handpennan 2 knappt > 1; armbågspennor < armpennorna. Fötter = n. 1.

Ägg. Ovata, stundom elliptiska, glänsande, grågröna till grå.

1. 1870, Grönland, NORDENSKIÖLD. Ovata, gröngrå.
2. 2 juni, Kautokeino, KNOBLOCK. Utdragna, grå.
3. Juni 1870, Kautokeino. Korta, ovata, grå.
4. 1864, Luleå lappmark, O. v. FRIESEN. Ovata, grå.
5. 25 juni 1877, Skogen ovan om Bergeby, Nässeby socken, Ostfinmarken, nära Varangerfjorden, NORDVI. — Snedheten bestämd.

	N ^o	1 a	b	2 a	b	c	d	e	f	3 a	b	4 a	b	c	5 a
Äggets längd		53,7	52,7	55,2	54,8	53,4	52,9	52,3	50,2	48,7	48,5	53,8	53,4	52,5	55,82
» bredd		37,4	37,8	35	35,7	34,5	36,2	35,2	35,9	36,8	36,8	38,2	36,6	35,5	37,05
» spets		16,2	14,9	20,2	19,1	18,9	16,7	17,1	14,3	11,9	11,7	15,6	16,8	17	18,77
» reducerade längd		1,44	1,39	1,58	1,54	1,55	1,46	1,49	1,4	1,32	1,32	1,4	1,46	1,48	1,5
» rektangel	2008	1992	1932	1956	1842	1915	1841	1802	1792	1785	2055	1954	1864	2068	2063
	N ^o	b		c		d		e		f		g		h	
Äggets längd		55,61		55,10		54,75		53,66		53,55		53,52		52,68	
» bredd		37,28	37,25	37,30	37,23	36,40	35,52	36,68	36,67	38,26	38,02	37,45	37,25	36,40	36,33
» spets		18,33	18,36	17,80	17,87	18,35	19,23	16,98	16,99	15,29	15,53	16,07	16,27	16,28	16,25
» reducerade längd		1,492	1,493	1,477	1,48	1,5	1,541	1,463	1,463	1,4	1,4	1,429	1,437	1,447	1,450
» rektangel	2073	2071	2055	2051	1993	1945	1968	1968	2049	2036	2004	1994	1918	1914	

Lever vid Grönland under hela året, lägger ägg i juni, FABRICIUS, 1780. Träffades här av SABINE 1829. Den har blivit beskriven såsom en egen art, hvilket dock icke blivit bekräftadt. Lägger 7—11 ägg vid små sötvattensjöar; modren förer ungarna strax derifrån till havet. Vid S. Grönland under vintern flockvis, HOLBØLL. Är allmän vid kusten; häckar på Parrys ö, ävensom V. om Davis sund, NEWTON, DRESSER.

Beskrevs först av WORM, 1655, erhållen från Island, kallades der Havellda. Kommer i slutet av apr. till häckplatserna vid sött vatten, lägger ägg under umbellater eller bland gräs i slutet av maj, men i sydlandet stundom redan d. $\frac{18}{5}$; ungar äro utkläckta i slutet av juni. I början av sept. hava de flesta dragit till havet. Tar stundom från *F. marila* hennes ägg och utkläcker dem med sina egna. I jan. 1821 drevos vid en häftig storm många i land å Island, FABER, 1822-27. Han tillreder sitt bo på samma platser som *F. marila*, börjar lägga ägg redan i slutet av maj, somliga först i juni, t. o. m. träffar man i början av juli ruvande honor. De första ungarna utkläckas d. $\frac{28}{6}$, annars i början av juli, KRÜPER, 1857.

På Färöarna talrik och i stora flockar från aug. till mars;

om sommaren deremot mycket sällsynt; en gång hade han dock träffats häckande, H. C. MÜLLER, 1862.

Häckar på Spetsbergen, NAUMANN. Synes der vara sällsynt. Sedd vid Depotholmen, 80° n. br.; i Kobbe bay d. $\frac{28}{5}$ 1861. En kull ungar på sött vatten på en av öarna i Hornsund, MALMGREN, 1863, NEWTON, 1865. SUNDEVALL ansåg 1874, att den, såsom egen art, ej kunde skiljas från vår.

I Norge häckar han allmänt, talrikast inne i landet, och ända från ryska gränsen, COLLETT hos DRESSER. I Finnmarken allmän stannfogel; lägger sent sina ägg, enl. meddel. av NORDVI. I trakten av Tromsö häckande, hade d. $\frac{29}{7}$ 1848 flygga ungar vid färskt vatten, LILLJEBORG, 1850. På Gullholmen vid Tana elv d. $\frac{1-3}{6}$ 1884, CHAPMAN, 1885. Vanlig vid 69—70° n. br. Många övervintra, men de flesta bortflytta; häcka nära Varangerfjorden och i inre, höga trakter, SCHRADER, 1853. I de södra fjellsjöarna sparsam; häckar dock på Dovre, Hallingdalsfjell, Jotunfjell och på Valdres. Under flyttning söderut, under höst och vår, talrik i Kristianiafjorden; vid kusten i stora flockar, en del kvarstannar, COLLETT hos DRESSER. En fullständig Albino erhållen utanför Kristiania; kommer i sept., men antalet ökas under följande må-

nader. På Hvalöarna under flyttning, isynnerhet om hösten; är under vintern allmän längs kusterna, COLLETT, 1866,-68. Ungarna äro flygga vid medlet av aug.

Förekommer 5—6 mil från Muonioniska; i Kautokeino och Karesuando förekommer den hvarje sommar; lägger 7—8 ägg i juni månad, de äro inbäddade bland mycket dun, enl. meddel. från KNOBLOCK. Erhölls vid sistnämnda ställe d. $\frac{26}{6}$ 1832 av W. v. WRIGHT. Häckar vid Kvickjock, CNATTINGIUS. Erhållen vid Svansjö d. $\frac{16}{2}$ 1871, vid Siljan i nov. 1875, THEORIN, 1880. Skjuten i Visjön, Skurdalssjön och Gaukelsjaur av SAHLIN, OLSSON. I Dalarne under flyttning, men oftare träffad under vintern: d. $\frac{7-8}{12}$ 1862, dec. 1868, $\frac{16}{2}$ 1871, AHLN, 1871.

Då isen vid Sandhamn d. $\frac{19}{2}$ 1877 packade sig så, att endast små vakar funnos kvar, skötos 22 st. i ett skott, och 2 personer sköto 80 par på ett par dagar, LINDBLAD, 1877. Torgfördes i Stockholm under vintern 1876—77 i myckenhet, men annars i ringa antal. Sjöfogelskyttet i skärgården var våren 1878 föga givande till följd av den blida vintern; den bästa tiden var sista veckan av apr., oaktadt foglarna försvunno mycket tidigare än 1877, LINDBLAD, 1878. Kommer till Stockholms skärgård i slutet av apr. och under hela maj, SUNDEVALL, 1874. År 1884 sågs d. $\frac{17}{2}$ en del smärre flockar kretsa hit och dit utanför Sandhamn, d. $\frac{18}{4}$ sågos rätt stora flockar. Tillförlitliga skärgårdsbor ha försäkrat, att det händt, att skadskjutna honor kvarstannat å havsholmarna utanför Sandhamn och der, jemte sina makar, utkläckt ungar. Under våren kvarstannar Alfogeln här i allmänhet till medio av maj och till och med något senare, enl. meddel. av O. EKBOHRN. Var mycket talrik flyttfogel vid Vermdö. Förtär musslor. Kom vid eller något efter Michaeli, ÖDMANN. Å Mörkö talrik under vår och höst, men häckar ej här; hanen kallas Algubbe, EK-

STRÖM, 1828. I Södermanlands skärgård kallad Oll, finnes i stor mängd, kommer i slutet av mars eller början av apr.; drar småningom vidare, så att antalet i maj avtagit; ett fåtal stannar till in i juni; återkommer på hösten till de yttersta skären, SUNDSTRÖM, 1872. Vid den sena våren år 1877 stannade en mängd ända till slutet av maj. Visar sig stundom å lilla Värtan vid Stockholm, WIKSTRÖM, 1838. I Nyköpingstrakten mycket allmän, LUNDQUIST, 1864; erhållen d. $\frac{2}{4}$ vid Forssa, $3\frac{1}{2}$ mil fr. Bråviken, C. M. L., 1866. Skjutes i vakar i trakten av Norrköping. Flyger stundom in i den inre delen av Bråviken, t. o. m. till övre delen av sjön Glan, så att ett par blivit skjutna vid Finspongs bruk, enl. meddel. av LUNDBORG. Erhållen nära Hasselfors; i Örebrotrakten under flyttning, HÖGBERG, 1863; fåtalig, SUNDSTRÖM, 1869. En gång på Tidån, GADAMER, 1858. Under flyttning i Jönköpings län, LAGERGREN, 1870. Kallad Alike i Ö. Småland; träffas här under höst och vår och ibland midt under vintern i stora flockar; erhållen vid midsommar vid Stensö, TISELIUS, 1868.

Är på Gotland talrik under vintern, KOLMODIN, 1871, m. fl.; kallas Alle, är allmän under vintern, på våren träffad även i sommarträkt; skadskjutna träffas under hela sommaren, enl. meddel. av STENSTRÖM. På Gotska Sandön, men ej häckande, EISEN, STUXBERG, 1868. Flyttar under våren över Öland, är der allmän under vintern, WESTERLUND, 1855.

I N. Bohuslän ej sällsynt under vintern, men fåtaligare än Knipan, CEDERSTRÖM, 1873—77. Kommer i stora skaror i midten av sept. och stannar till slutet av apr., en gång träffad d. $\frac{18}{8}$ 1837. Håller sig vid de yttre skären, W. v. WRIGHT, 1851.

I Bleking erhållen i vinterträkt, enl. meddel. av C. G. RÄÄF. En gång träffades under sommaren vid Landö, NV. Skåne, en utmagrad hane. Under vintern allmän, WALLENGREN, 1849; under

vår och höst likaså, GADAMER, 1852, men i trakten av V. Vram sällsynt, enl. LILLJEBORG, 1845. I Luggude härad, NV. Skåne, vid kusten under vinter och vår, G. JÖNSSON, 1881. En del unga foglar fälades i en kvarndam vid Brandstadholm i början av okt. 1875; ej träffad i Ringsjön, enl. meddel. av C. MÖLLER. I Skåne i april och början av maj, SUNDEVALL, 1874. Vid Malmö erhållen d. $\frac{6}{4}$ 1833, $\frac{5}{2}$ 1874, $\frac{3}{1}$ 1877; vid Ö. Torp d. $\frac{2}{2}$ 1853, enl. meddel. av EURENIUS. Förekommer i stora skaror i havet vid Trelleborg och Ystad, der den kvarstannar långt ut på våren, en hane nästan i sommarträgt skjuten, dessutom ibland andra en hona, en särdeles ljus varietet, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

Skall hava häckat på Anholt; träffas i Danmark sällan under maj månad. Om vintern talrik; få hava erhållits i sommarträgt. TEILMANN sade 1823, att den syntes 'ytterst sällan' på Nordsjön, hvilket icke överensstämmer med nyare iakttagelser. I Slesvig och Holstein talrik under vinterhalvåret, några stanna till medlet av maj, ROHWEDER, 1875; år 1876 om vintern talrik, kom d. $\frac{13}{4}$, bortflyttade d. $\frac{29}{2}$; kom i början av febr. från Östersjön. Iakttagen vid Flensburg 1877. Om vintern talrik. I Flensburgs hamn 1880 d. $\frac{3-10}{2}$ talrik; vid samma tid kommo dagligen större och mindre flockar över från Östersjön till Nordsjön. Torgfördes talrikt till nämnde stad under jan. 1881. Vid Krusau 1881 i medlet av febr., Jahresb. På Holsteins kust vanlig i början av nov., NAUMANN.

Han är i Finland mycket talrik. Häckar i nordliga och vanligtvis i högt belägna trakter, sällan i de sydliga. Kom till Uleåborg åren 1784—87 mellan d. $\frac{11}{4}$ och $\frac{5}{2}$, JULIN, 1789; till Lappajärvi, $63\frac{1}{4}^{\circ}$ n. br., $41\frac{1}{2}^{\circ}$ v. l., åren 1834—44 mellan d. $\frac{10}{4}$ och $\frac{1}{2}$, MOBERG; till Åbo 1824 d. $\frac{29}{4}$, 1825 d. $\frac{25}{4}$, W. v. WRIGHT, 1826. Kommer om våren till Åbo skärgård i stora flockar, stannar här ej mer än 14 dagar, fångades med nät, GADD, 1769. Vid

Ålands skärgård i otrolig mängd under stränga vintrar; isynnerhet då denna är mild, lärer största delen draga längre åt söder, R. S. 1874. Se för övrigt PALMÉN, Finl. Fogl.

Mycket talrik vid Rysslands och Sibliens kuster, flyttar söder ut till 60° , der den dröjer kort tid i sjöar och floder, flyttar troligen över till Amerika. I sydliga trakter synes han ej. Återvänder tidigt på våren till Kamtschatka, PALLAS, 1811. — Häckar allmänt på tundran vid Arkangel, SEEBOHM, 1882. På Onega vid öppna ställen under vintern, KESSLER. I S:t Petersburgs guvernement mycket talrik, BRANDT, 1880. Under vår och höst vanlig, ej funnen häckande, 'såsom BRANDT säger', E. BÜCHNER, 1885. I Estland under apr. 1856, SEIDLITZ, 1860. I Östersjöprovinserna till större delen på flyttning under senare hälften av april till midten av maj och i okt.; under våren på havet vid Reval i tusental, hvilka under dagen leva på havet och till natten draga in i vikar. Av draget begagna sig jägarna, som på en morgon kunna avfira 30—50 skott, men bytet blir ringa. Hanarna förfölja under snabb flygt honorna under ropande 'ä ä auli, ä ä ä aulet, ä ä aglik', hvilket, då flere hanar skrika på en gång, låter som en slags sång och såsom en avlägsen hornmusik. Deras föda utgöres huvudsakligen av mollusker, hvilka de taga på havsbotten, RUS-SOW, 1880. Vid Baltischport d. $\frac{12}{2}$ i mängd, förmodas häcka der; i juni och juli träffas ungar, som ännu hava 'dundrägt'. De foglar, som träffas i midten av maj, äro anskjutna, RUS-SOW, 1880.

I Centralryssland sällsynt under flyttning, funnen häckande i Jaroslav, SABANAEFF, DRESSER. I NÖ. Ryssland talrikast på sjöarna å tundran; var här icke skygg, man kom den ofta på 30—40 stegs avstånd. Ryssar och samojeder kalla honom Colgōy, efter hans läte, SEEBOHM, BROWN, DRESSER.

Talrik på Novaja Semlja, BAER, 1858. I Matthew's straits,

GILLET, 1870. På Novaja Semlja och Waigats mycket allmän vid havet, i bräckt och sött vatten. Den gamla fogeln ruggar i aug., ungar halvflygga i slutet av sept., v. HEUGLIN. Allmän vid Novaja Semlja och i stora flockar vid kusterna av Kara-havet, NORDENSKIÖLD, 1880. Vid lägre Petschora talrik; ej sällsynt vid Kuya; derifrån talrik vid vattnen på tundran och ännu talrikare på öarna; ruvade ägg erhöles vid Dvoinik senast i slutet av juli, SEEBOHM, BROWN, 1876. På Ural allmän, SABANAEFF, DRESSER. I Astrakan under vintern tillfällig, HENKE, SEEBOHM, 1882. På Kaspiska havet träffades en gång ett par, MÉNÉTRIÉS. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880.

Allmän å sjöarna på tundran vid Jenissej, SEEBOHM, 1879. Hade dunungar i små sjöar vid Dudinskoje, 69° 25' n. br.; iaktogs vid Jenissejs mynning d. $\frac{23}{8}$ 1876, THÉEL, MEVES, 1879. Vid Jalmal, Jenissejs mynning, i stora skaror d. $\frac{8}{8}$, NORDENSKIÖLD, 1880. Träffas högt uppåt Schtschutschjafloden, FINSCH, 1877. På Tschuktsch-halvön, NORDENSKIÖLD, 1881. Häckar i nordligaste Asien, flyttar söderut, om vintern träffad på Baikal. v. MIDDENDORFF träffade honom vid Boganida, 70° n. br., d. $\frac{29}{8}$; i Taimyr-sundet sågos stora flockar d. $\frac{14-18}{8}$, NORDENSKIÖLD, 1880. På Taimyr, 74° n. br., sedd d. $\frac{5}{8}$; hade d. $\frac{17}{8}$ bo med 6 ägg, BALDAMUS. På Stanowoibergen såg v. MIDDENDORFF en d. $\frac{8}{8}$. På Angara, utflytande i Baikal, i stort antal om vintern, RADDE. Flere i vinterdrägt träffade i Ussurilandet, TACZANOWSKI, 1876. På Kamtschatka, STELLER.

De, som övervintra i S. delen av Östersjön, stanna der till slutet av apr., de flesta till början av maj, träffas även i början av juni, NAUMANN. Å Östersjöns kuster allmän under vintern, BORGGREVE. Vid Pillau talrik under febr. och mars; uppehåller sig hela dagen i havet eller i vikar och drar i bestämd riktning.

Draget varar en månad hvarje morgon och afton, och en del av denna och några andra arter skjutas derunder, förnämligast *F. clang.* och *F. mar.*, dock mest *F. glacialis*. År 1871 vid svårt väder kvarstannade de längre tid och ända in i maj; kommo på hösten redan d. $\frac{1}{8}$. Vid kusten av Poel om våren i ofantliga skaror, v. PREEN, 1856. På N. Tysklands kust mycket talrik, i oräkneliga skaror på Östersjön, på inre vattendrag mycket sällsynt, BORGGREVE, 1869. Vid Danzig synes han vara vanlig under vintern; ung hane erhållen d. $\frac{18}{8}$ 1849, BÖCK, 1850. Ruggar i Danzig-bugten i mars—början av maj, de unga rugga under hela vintern, liksom alla unga Dykänder, E. v. HOMEYER, 1876. På hösten vid Sternberg, Mecklenburg, v. MÜLLER, 1855. På Schwerinsjön 1877 d. $\frac{7}{8}$; vid Schwerin 1878 oregelbunden på flyttning, Jahresb. Kommer till Pommerns kust i slutet av okt. och början av nov., söker ställen rika på tång. Tvingas av is att lemna platsen, återkommer med SV. stormar; stannar till midten av maj, HORN-SCHUCH, SCHILLING, 1822. Vid Neuvorpommerns kust talrik, A. v. HOMEYER, 1864; 1877 regelbunden om vintern, Jahresb. Flockvis vid Rügen från d. $\frac{16}{8}$ 1852 till midten av dec.; i ruggning d. $\frac{20}{8}$, H. SCHILLING, 1853. Vid Stiege 1876 på flyttning; 1878 irr-gäst, Jahresb. I Ö. och V. Preussen mycket talrik, RATHKE, 1846. I Mark sällsynt, SCHALOW, 1876; temligen sällsynt under vintern, VANGEROW, 1855. I Werrathal erhållen på hösten 1879, RUHMER, 1880. Har ej visat sig i Anhalt, NAUMANN, 1850. Vid Grossenhain 1877 d. $\frac{28}{8}$ 2 st. på en översvämmad äng. Vid Main erhöles i mars 1863 en ung hane. I Nassau på Rhen vid Schierstein erhållen i nov. 1846, RÖMER, 1863.

I S. Tyskland tillfällig under stränga vintrar. Kommer högst sällan till Schlesien, GLOGER, 1833. I Kurhessen på flyttning sällsynt, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen om vintern på floderna

ej sällsynt, SEZEKORN, 1854. I trakten av Halle a. S. flere gånger träffad, E. REY, 1874. Förekommer vid Rentendorf, L. BREHM, 1833. I Thüringen sällsynt på flyttning, HELLMANN, 1853. I Wetterau under stränga vintrar nästan årligen i små flockar, vanligtvis unga foglar, C. JÄGER, 1858. I Rudolfzell sällsynt om vintern, SCHWAB, 1884, Jahresb. Erhållen i Mittelfranken, i Altmühl vid Gunzenhausen samt i dec. 1826 på Aisch, JÄCKEL, 1864. En erhöles vid Memmingen; i Schwaben och Neuburg under flyttning sällsynt, LEU, 1855.

I Schweiz ytterst sällsynt, träffad 2 gånger på Bodensjön, en ung fogel på Genève-sjön, SCHINZ, 1838. I Genève-dalen oregelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Böhmen om vintern sällsynt; erhållen d. $\frac{10}{12}$, $\frac{3}{3}$, A. FRITSCH, 1854—72. På Donau i trakten av Wien om hösten, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Vid Laibach iakttagen d. $\frac{11}{11}$, K. FRITSCH, 1874. Någon gång träffad i Mähren eller Schlesien, SCHWAB, 1854. Sällsynt på Weichsel, ZAWADZKI, 1840. Vid Mariahof 1881 d. $\frac{29}{10}$, Jahresb. I Ungern och Neusiedlersee mycket sällsynt, v. PELZELN, 1871—82.

I Oldenburg 1878 regelbunden på flyttning; vid kusten 1881 d. $\frac{5}{4}$ en hane i övergångsdrägt fångad. Vid Wilhelmshafen ensam träffad under vintern 1884, LUDWIG, Jahresb.

På Wangerooge under vintern i stora skaror, WIEPKEN. I Friesland 3 st. träffade, ALBARDA, 1866. I febr.—midten av maj temligen talrik vid Borkum; söker skydd vid stark storm i sött vatten eller lugnare vikar, v. DROSTE, 1868. Erhållen på Hollands kust i jan. 1850, d. $\frac{13}{2}$ 1841, SCHLEGEL, 1868.

Förekommer vid Shetland; kommer i slutet av sept. eller början av okt. till andra veckan av april, SAXBY. Enl. WOLLEY skulle den häcka der. På Orkney d. $\frac{29}{9}$ 1859, DUNN, d. $\frac{11}{11}$ 1859,

SCHLEGEL. På Hebriderna allmän; i Harris sund, GRAY. Vid Irlands kust möjligtvis regelbunden om vintern, men fåtalig, THOMPSON. I Skotland temligen allmän om vintern i okt. till mars. I England isynnerhet de gamla sällsynta under nov.—jan., en gång träffad i maj. Under kalla vintrar stundom talrikare, DRESSER m. fl.

På Belgiens kust under stränga vintrar, men endast unga foglar och mycket sällsynt, DE SELYS, 1842.

Vid Frankrikes N. kust likaså; erhållen vid Dunkerque i dec. 1829, jan. 1830 och 1835, i febr. 1841, DEGLAND, GERBE, 1867. Träffad i Boulogne, DEGLAND, 1855. I Seine-Inférieure, HARDY, 1855. I Normandie, O.-GALLIARD, 1873. I Provence, v. MÜLLER, 1856.

På Sardinien och Sicilien mycket sällsynt, DRESSER. Träffad i Toscana, SAVI; vid Milano, PAVESI, 1877; dock ej sällsynt i övre Italien, isynnerhet i Venetien; erhållen i Nizza d. $\frac{1}{2}$ 1878 och vid Gardasjön vintern 1865, GIGLIOLI, 1881.

Vid Pirano 1881 d. $\frac{28}{12}$ en ung hona, ej skygg; vädret var vackert, men något kallt, Jahresb.

Under vintern på S. kusten av Kaspiska havet, SEEBOHM, 1883. En ung fogel erhållen en gång vid Takou och Peihos mynning av DAVID, OUSTALET, 1877.

Allmän i Hakadodis hamn om vintern och jan. 1865, WHITELY, 1867, och under febr., SWINHOE, 1877. Vid Yezo på kusten.

I Nordamerika ej sällan omtalad. Häckar vid havet i nordliga trakter, KANE, v. MÜLLER, 1856. Vid Floeberg beach, 82° 27' n. br. Erhållen d. $\frac{16}{6}$ 1876 vid Grinnellandet; parvis på sjöar och kärr, der de ansågos häcka, FEILDEN, 1877. I Saskatshawan, Hudson bay, ROSS, BLAKISTON, 1863. En hvit varietet erhållen till museet i Leiden, SCHLEGEL, 1868. DRESSER såg myriader på

flyttning; allmän under vintern vid kusterna av Nova Scotia, New Brunswick och Maine, DRESSER, och förekommer ända till S. Carolina och på de stora sjöarna, COUES. Erhållen i Bay of Fundi, DRESSER. I N. Illinois på öppna vatten under vintern, NEHRLING, 1885. Om vintern på sjön Michigan, RIDGWAY, 1871.

På Aleuterna erhållen, SCHLEGEL. På Vancouver-ön, BROWN, 1868. På vestkusten vid S:t Michael mycket allmän, BANNISTER, DALL; mycket sällsynt på Yukon; vid Nulato en d. $\frac{1}{2}$, då floden var full av drivis; häckar vid hvarje bäck, DALL. På Prybilov-öarna, S:t Paul, häckande i begränsadt antal, ELLIOT, DRESSER. Iakttagen på Alaska d. $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$. Sover stundom på havet. Indianerna tro dem vara barn, som drunknat i havet, G. HARTLAUB, 1883. Talrik i Behrings hav från apr. till hösten 1885, MATSCHIE, ZIEMER, 1885.

Alfogeln, isynnerhet ung fogel, är ej särdeles skygg. Han är mycket livlig och i ständig rörelse. Håller sig ofta i stora flockar och under den mesta tiden i havet; drar undan för isen vid kusterna och söker då stundom inre öppna vattendrag, drar om aftonen åt havet, om morgonen in i vikarna. Flyttar mot nordnorden mest om natten, sällan om dagen och då mycket högt och på sned linie.

Lätet låter som 'vock vock', eller 'ou lek' eller 'a a gleck', PREEN, eller 'auh a u lick'. Han skriker ständigt 'au au lik a a a au lik', FABER; det är klangfullt 'ala' eller 'alek', derav namnet Havelle, BARTH. Lätet av en flock är högt och angenämt. Det är starkt, och indianerna kalla dem 'Old squaw', emedan de likasom en squaw alltjemt kackla och omöjligt under längre tid kunna hålla munnen.

Han bär stjerten upplyftad, även vid simning, hanen stundom rakt upp. Flygten är mycket snabb. Han dyker skickligt och

stannar länge under vattenytan; han kan, enl. HOLBØLL, dyka till 48 fots djup. Sårade dyka de till botten, och det säges, att de bita sig fast der och dö, COLLIN. Han är mycket vaksam, men mindre då han söker sin föda. Skrämd dyker han genast eller lyfter hastigt. Hans föda är mycket olika på olika platser. Vid Grönland isynnerhet *Modiola faba*, *Margarita helicina*, *Tellina*, *Mya arenaria*, amfipoder, HOLBØLL. Vid häckplatser på Island har han endast vattenväxter i magen, FABER; vid Tromsö i juni fin tång, växtdelar, vid Eidsvold *Phryganea*-larver och deras bon, COLLETT; under vintern i Bohuslän små fiskar, isynnerhet *Gobius bipunctatus*, W. v. WRIGHT. Vid Danmark musslor och sniglar. Vid Nov. Semlja förtär han *Natica*, v. HEUGLIN. I S. delen av Östersjön: skal- och blötdjur, HORNSCHUCH, SCHILLING; mollusker, *Mytilus edulis*, *Cardium edule*, *Tellina cornea* m. fl., yngel av Flundror och Torsk m. fl., sällan insekter, ofta frön, knoppar och andra växtdelar, enl. NAUMANN. Vid Borkum: små *Mytilus edulis*, *Tellina solidula* och krustaceer; vid Irland *Rissoa ulvæ* med flere arter, små *Cerithium reticulatum*, *Nucula margaritacea*, *Gammaridæ*, *Crangon vulgaris*.

Han fortplantar sig i tredje året, HOLBØLL. Häckar nästan alltid vid sött vatten. Boet har i botten dun av modren, hvarmed hon även täcker äggen. Vanligtvis träffas det under pilbuskar, *Salix glauca*. Boen äro än platta, än djupa, runda, med bädd av sparsamt dun. Makarna vaka noga över hvarandra, om den ena skjutes, slår den andra omkring henne. Sedan ungarna blivit utkläckta, bliva makarna mycket varsammare än förut. Hanarna låta höra sin klingande, långt ljudande stämma hvarje tid på dagen, så länge honan lägger ägg, men ej senare. De foglar, som ej äro upptagna med äggläggning eller ruvning, slå sig tillsammans i stora flockar.

Fiender: Havsörn och de stora Falkarna.

I Donau fångas han med nät i vakar, DRESSER. Vid Kiel fångas han om vintern i tusental och skickas till Hamburg. Då han är mindre skygg, kan man i båt lätt komma honom inom håll, men han är ofta svår att fälla utom i flygten. Fångas i Korpö skärgård och isynnerhet vid V. Kalix med nät av 30—40 famnars längd, 5—6 famnars höjd med maskor om 3 å 4 tum. Dessa utspännas över smala sund, och fogeln drives på dem om hösten, GADD. På Åland skjutas de i vakar eller för vettar. Det är ej ovanligt, att en bonde kan på våren skjuta 300 st. eller flere av denna och andra arter, vid Klåfskär ända till 6—800 st., allt med lodbössa. En del ätes färsk, men större delen insaltas, SUNDSTRÖM. Jagten beskrevs av EKSTRÖM 1832.

Köttet är ej värderadt; av de gamla hanarna smakar det mera fisk än av honor och ungar, PALLAS. Det är tranigt, men genom tillagningen kan det bliva bättre; då han flås, stekes med smör, blir han duglig, men ändock mindre god än de flesta andra.

Ibland fjädrarna leva:

Docophorus icterodes NITZSCH och *Lipeurus frater* GIEB.

Inelvsmaskar:

Tropidocerca inflata DIES., i körtelmagen; *Spiroptera crassicaula* MOL., i ventrikelns hinnor; *Trichosoma brevicolle* RUD. och *Echinorhynchus polymorphus* BREMS., i tarmkanalen; *Distomum ovatum* RUD., i bursa Fabricii; *D. concavum* CREPL., *D. oxyurum* CREPL., *D. globulus* RUD., *D. brachysomum* CREPL., *D. pyriforme* CREPL., *Monostomum alveatum* MEHL., *M. attenuatum* RUD., *Holostomum erraticum* DUJ.; *Notocotyle triserialis* DIES., *Tænia teres* KRABBE, *T. groenlandica* KRABBE, *Schistocephalus dimorphus* CREPL., alla i tarmkanalen.

Anas islandica WORM, Mus. 1655, 302, Havellda. KLEIN, Av. 1750, 133; Vög. 1760, 247.

Anas caudacuta islandica WILL., Orn. 1676, 290.

Anas cauda forcipata L., S.N. VI 1748, 22; Fn. I 1746, 34 + *A. cauda longitudine pedum* ... l. c. 40; Fn. II 1761, 47.

Anas hyemalis L., S.N. X 1758, 126; Fn. II 1761, 44; S.N. XII, 1766, 202; cf. Migr. Av. 24. BRÜNN., Orn. 1764, n. 75-9. GADD, Sjö-fog. 1769, 7. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 295. PALL., Naturg. V 1776, 37. MÜLL., Prodr. 1776, 15. FABER, Fn. 1780, 71. ÖDM., V. A. H. 1783, 313; Vermdö 1829, 66. MOHR, Isl. Nat. 1786, 23, Havellen. GM., L. S.N. 1788, 529. JULIN, V. A. H. 1789, 187. LATH., Ind. II 1790, 864. LATH., B., III II 1798, 456; IV II 1812, 518. RETZ., Fn. 1800, 124. NILSS., Orn. II 1821, 198. W. v. WR., V. A. H. 1826, 296,-7; Tidskr. f. Jäg. 1832, 289. FRIES, l. c. III, 1834, 1045. BAER, Bull. Scient. III 1838, 351.

Anas longicauda islandica BRISS., Orn. VI 1760, 379; ed. 1763, 460.

Anas longicauda ex insula Terræ-novæ BRISS., l. c. 382; ed. 1763, 461.

Querquedula ferroensis BRISS., l. c. 466; ed. 1763, 482.

Anas glacialis L., S.N. XII, 1766, 203. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 296. GM., L. S.N. 1788, 529. MEY., W., Tasch. II 1810, 509. MEY., Vög. Liv-u. Esthl. 1816, 244; Tasch. III 1822, 226. PALL., Zoogr. II 1811, 276. SAB., Trans. L. S. 1819, 527; Isis 1826, 99. TEMM., Man. II (1820) 860; IV 1840, 553. CUV., R. A. 1817, 533. FABER, Prodr. 1822, 70; Hochn. Vög. 1826, 20, 24 etc.; Isis 1827, 675. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 195. EKSTR., Mörkö 1828, 35; Tidskr. f. Jäg. 1832, 205. ZAW., Fn. 1840, 132. NAUM., V. D. XII 1844, 210; N-a 1850, 2 H. 22. SCHLEG., Rev. 1844, 117. SUNDEV., V. A. H. 1844, 383; Öfv. V. A. F. 1874, n. 3, 24. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 52; Danm. Fugl. 1852, 52. BALD., N-a 1853, 440. A. FRITSCH, J.f.O. 1854, 280. v. MÜLL., N-a 1855, 105. VANG., l. c. 345. HARDY, l. c. 423. LEU, l. c. 424. J. W. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 232. KRÜP., N-a 1857, 42, 46-7. RADDE, S.O. Sib. 1863, 23, 374. EGGEM., Nist. d. Vög. 1863, 24. RUHMER, J.f.O. 1880, 148. E. v. HOM., Wand. 1881, 32, 119, 224, + *Platyp. gl.* + Eisente.

Anas islandica acuta GADD, Sjö-fogel 1769, 4.

Canard Miclon BUFF., Pl. enl. '1008'.

Anas miclania BODD., Tabl. des Pl. enl. 1783, 58.

La Sarcelle de Féroé BUFF., Hist. N. Ois. XVII 1787, 315.

Anas brachyrhynchus BES., Vög. Kurl. 1792, 49, 50, pl. 6.

?*Anas erythrophthalmos* BES., l. c. 50.

Anas leucocephala BECHST., Nat. Deutschl. IV 1809, 982 (nec SCOP.).

?*Anas longicauda* LEACH, Syst. Cat. 1816, 37.

Clangula glacialis BOIE, Reise 1822, 255; Isis 1822, 564. BREHM, V. D. 1831, 937. HOLB., Krøy. Tidsskr. 1842-3, 435; Übers. v. PAULS. 1846, 64.

TIS., Ö. Smål. 1868, 32. SUNDSTR., Örebro 1869, 25; Bih. V. A. H. 1872 n. 4, 35.

Harelda glacialis 'LEACH.', STEPH., Shaw Gen. Z. XII 1824, 175. SWAINS., RICH., Fn. B. A. II 1831, 460. EYT., Anat. 1838, 162. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843) 158. KEYS., BL., Wirb. E. 1844, n. 411. SCHULZ, Fn. March. 1845, 406. THOMPS., Irel. III 1851, 147. SCHILL., J.f.O. 1853, 378. v. PREEN, N-a 1856, 79. v. MÜLL., J.f.O. 1856, 305. C. JÄG. Wetter. II 1858, 42. REINH., Ibis 1861, 14. BLAK., Ibis 1863, 149. MALMGR., V. A. F. 1863, 108; 1864, 399. A. v. HOM., J.f.O. 1864, 141. NEWT., Ibis 1865, 515. WHITEL., l. c. 1867, 208. BROWN, Ibis 1868, 426. v. DROSTE, J.f.O. 1868, 43; Borkum 1869, 302. BORGG., Nordd. 1869, 133. GILL., Ibis 1870, 309. A. FRITSCH, V. E. 1870, 434; Wirb. 1872, 87; J.f.O. 1872, 371. v. HEUGL., Ibis 1872, 63; J.f.O. 1874, 402. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 390. COUES, Key to N. A. B. 1872, 291; B. of NW. 1874, 579. O.-GALL., Rev. & Mag. Z. 1873, 62. REY, Z. G. 1874, 429. DRESS., B. E. pt. 45, 1875. SCHAL., J.f.O. 1876, 11. E. v. HOM., J.f.O. 1876, 317-8. SEEB., BR., Ibis 1876, 445. FINSCH, Ibis 1877, 61. SWINH., Ibis 1877, 147. Jahresb., J.f.O. 1877, 338; 1878, 433; 1880, 91, 404; 1882, 106; 1883, 73; 1886, 380. WIEPK., J.f.O. 1877, 430. FEILD., Ibis 1877, 411. PAVESI, Rend. Ist. Lomb. 1877, Sep. 6. BLAK., Pr., Ibis 1878, 215. SEEB., l. c. 1879, 23, 160; 1822, 384. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 128. BOGD., SCHAL., l. c. 1880, 276. GIGL., Ibis 1881, 215. HENKE, SEEB., l. c. 1882, 229. G. HARTL., J.f.O. 1883, 281. CHAPM., Ibis 1885, 162. NEHRL., J.f.O. 1885, 147. MATSCH., ZIEM., l. c. 191. BÜCHN., l. c. 206.

Platypus glacialis L. BREHM, Eur. Vög. II 1824, 840, + *P. Faberi*, l. c. 1004, Isis 1826 II, 983; V. D. 1831, 935 etc. FABER, Isis 1826, 326, + *Clangula hiemalis*. BREHM, V. D. + *C. megaluros* + *C. musica* + *C. brachyrhynchus*.

Anas glacialis hyemalis SABINE, Isis 1826, 99.

Fuligula glacialis BONAP., Syn. B. U. S., Ann. L. N. H. N.-Y. 1826, 395. AUDUB., Birds Am. VI 379; Orn. Biogr. IV 1838, 403; Syn. 1838, 295. DE SEL., Fn. 1842, 146. WIKSTR., Stockh.-tr. 1839, 104-8. RASCH, Mag. Nat. 1838, 384. ANDR., V. A. H. 1841, 211. LÖW., V. A. H. 1843, 205, -9. MALM, Krøyl. Tidsskr. 1844, 186, 210. LILLJ., V. A. H. 1850, 324. SCHRAD., J.f.O. 1853, 320. WALL., N-a 1854, 275; Öfv. V. A. F. 1866, 4. LLOYD, Ant. II 1855, 195; Game B. 1867, 343, 355 etc. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. MOB., Dagant. 1856, 222. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. C. HARTM., Bidr. 1859, 28, 37. LUNDB., Jägarf. Tidskr. 1864, 99. COLLETT, Christ. 1864, 213; Hvalø. 1866, 43; Dovre 1866, 64; N. Mag. Nat. 1871,

217 + *Har. g.* MEV., Öfv. V. A. F. 1868, 291; 1871, 782. SCHLEG., Mus. Ans. 1868, 23. EIS., STUXB., Öfv. V. A. F. 1868, 372. AHLN, Jägarf. Tidskr. 1871, 83. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 480. TACZ., J.f.O. 1876, 202. NORDENSK., Vega I 1880, 120, 198, 320; II 1881, 47, + *Har. g.* + Alfogel. BRANDT, J.f.O. 1880, 249. BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 64. SEEB., Ibis 1882, 384; 1883, 35. OLSSON, Öfv. V. A. F. 1882, n. 10, 46. *Pagonetta glacialis* KAUP, Nat. Syst. 1829, 66. THÉEL, MEV., Öfv. V. A. F. 1876 n. 6, 45.

Clangula hiemalis etc. BREHM, V. D. 1831, 933-8.

Crymonetta glacialis MACGILL., Man. Brit. B. II 1842, 186.

Melonetta glacialis SUND., Tent. 1872, 149.

Alfogel Jägarf. Tidskr.: G. LUNDQ., 1864, 218. C. M. L., 1866, 213. LAGERGR., 1870, 13. CED., 1873, 20. R. S., 1874, 71. LINDBL., 1877, 43, 117. G. JÖNSS., 1881, 241.

Fam. 10. SKRAKAR, *Merginæ*.

Näbb smalt, trindt, överkäkens spets kloformig, käkkanter med koniska lameller; kropp långsträckt.

Merginæ s. genus *Mergus* SUNDEV. Jemf. här ovan pag. 757-9.

Släktet SKRAKE, *Mergus* L.

Näbb smalare än tarsen, endast vid roten tjockare; pannvinkel; näbbnagel av näbbets bredd, nedböjd.

245. STORSKRAKE, *Mergus merganser* L.

Pl. LXIV, fig. 1, 2.

Näbbets längd till pannvinkeln längre än tarsen; lameller snedt bakåt riktade, glesa, stjärt kort. Längd 598—710 m.m.

1. *Hane*, 30 april 1875, Stockholms skärgård.

Käkkanter inböjda, lameller spetsiga, snedt bakåt riktade, glesa. Näbbborrar bakom munöppningens midt, något närmare käkkanten än näbbåsen. Huvud svart med grön- och purpurskiftning. Hals: övre delen svart, =

huvudet, derunder hvit, nedtill övergående i ljus laxfärg. Rygg framtill svart, bakåt och korset ljust askgrå; skulderfjädrar: de inre svarta, de mellersta hvita; övre stjärtäckare askgrå. Stjert kort, avrundad, grå; stjärt-pennor 9 par. Kroppen undertill med ljus laxfärg. Handpennor brunsvarta, undertill askgrå; armpennor: de yttres utfan brunsvarta, de mellersta hvita, de inre förlängda, hvita, inåt övergående till grå med utkanterna svarta; handtäckare: de stora åt roten svarta, den bakre hälften hvit; undre handtäckare askgrå, de övriga undre täckarna hvita. Fötter röda; 1:a tåns flik når klospetsen, 3 inåt vidgad.

2. *Hane*, 1 maj 1874, Stockholms skärgård.

Näbb mörkrödt, efter döden svartnande, naglar svarta, spets svart, näbbås svart. Iris röd. Huvud svartgrönt. Halsens övre del svartgrön, nedre delen hvit. Rygg framtill svart, bakåt askgrå; de inre skulderfjädrarna svarta; kors askgrått, åt sidorna vattradt; de yttre övre stjärtäckarna hvita; stjärt-pennor 9 par. Bröst hvitgult; mage hvitgul. Handpennor: 1 > 2 > 3; armpennor: de innersta hvita med smal kant; undre armtäckare hvita. Fötter röda; vadtäckare vattrade; tår: 3 = 4 > 2 > 1; klor: 3 > 2 > 4 > 1.

3. *Hane*, *gammal*, 1843, Skåne.

Näbb ovan något platt. Överkäkens spets går nedom underkäkens så långt som näbbets höjd. Näbbvinklarna nära $\frac{2}{3}$ av en rät vinkel, pannvinkeln går framom sidovinkeln. Huvud ovan med förlängda fjädrar, mörkgrönt, glänsande, övergående vid ögontrakt och ansigtsrand till svart. Hals upptill mörkgrön, glänsande, nedre hälften hvit. Skulderfjädrar svarta; kors och övre stjärtäckare askgrå. Bröst och andra undre delar hvita med dragning åt rödgult; slaksida hvit, gråspräcklig; handpennor svartgrå; armpennor hvita, utkanter smala, svarta.

4. *Hane*, *gammal*, *vårdräkt*, 7 maj, Stockholms skärgård.

Näbb rödt, efter döden mörknande, naglar och underkäk undertill svarta, näbbås sluttande till trakten framom näsborrarna, framom dessa rät, nagel kloformigt ned- och tillbakaböjd, smal. Käkkant svagt S-formig, undertill lik som trakten framom näsborrarna uppdragen, båda käkarnas lameller koniska, snedt bakåt riktade, underkäkens < överkäkens och dess nagel skålformig. Pannvinkel spetsig, på sidorna om denna bildar ansigtsranden även spetsiga, bakåt riktade vinklar, och underst nära käkkanten ävenledes spetsiga, framåt riktade, fjäderklädda vinklar. Näsborrar ovala, baktill högst. Iris röd. Huvud svartgrönt, ovan och nacken med förlängda fjädrar, bildande en tofs; huvudets sidor svartgröna; haka svart. Framhals svart; sidhals och halsrygg upptill svartgröna, nedre delen hvit, nederst laxgul med hvita spetsbräm, halsrygg nedtill i midten svart, åt sidorna hvit. Rygg framtill svart, baktill grå med svarta spetsar; skulderfjädrar: de yttre hvita, de inre svarta;

kors grått med hvitt bräm; övre stjärtäckare grå, kanter gråhvita, spolar svarta. Stjert avrundad; stjärt-pennor 9 par, grå, kanter hvitgrå, spolar brunsvarta. Bröst och mage laxgula; sidor hvita; undre stjärtäckare gulhvita, åt sidorna hvita, fint svartprickiga; slaksida nedtill gul, upptill hvit, svartprickig. Vingar spetsiga; tumvinge med 4 fjädrar, svarta, 3 med hvit spetsfläck, 4 med hvit spets; handpennor: stora 10, svarta, de yttre med utfan och spetsar gråsvarta, spetskanter svaga, grå; armpennor 14: 1—4 svarta, de övriga hvita; 5 och 10 i infan svartgrå, 11—14 med svart utkant; armbågspennor 3: 1 > armpennorna, hvit med svart utkant och gråsvart inbräm, åtminstone vid spetsen, 2 i utfan hvitt, infan grått, utkant svart, 3 svart med grå fläck i utfan; överarm-pennor svarta med hvita spetsar; handtäckare svarta; armtäckare: de yttre svarta, spetsar något grå, de inre och de mellersta yttre hvita, inre svarta, de bakre av dessa med hvita spetsar; kanttäckare: de yttre hvita och grå, de inre svartgrå med hvitt bräm; undre handtäckare grå, de små svartgrå med hvitt bräm och hvita; undre armtäckare gulhvita; undre kanttäckare svartgrå med hvitt bräm; undre överarmtäckare hvita. Vad gulvit med fina, grå tvärband, täckare hvita; skenben fjäderklädt till hället. Fötter röda; tars hoptryckt, framtill med sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår: 3 = 4 > 2 > 1, simhud röd, den yttre vinkelformigt utskuren, 1 med simflik nående till nagelns spets; klor grå, 3 vidgad, > 2 > 4 > 1, något böjda.

5. *Hane*, 4 juni 1875, Hudiksvalls skärgård.

Rygg blygrå med svarta spolar; framrygg svart; skulderfjädrar: de yttre hvita, de inre svarta, midten av övergump, övre stjärtäckare och stjert blygrå med svarta spolar, gumpens sidor upptill hvitgrå med mörkgrå, fin vattring; stjärt-pennor 9 par. Bröst ljust laxfärgadt; sidor hvita. Handpennor: stora 10: 2 obetydligt > 1; armpennor: 1—4 med utfanet grått, 5—9 hvita, i utfan framtill med en grå fläck, 10 hvit med en kort fläck, framtill i utfanet och en långsgående grå i infanet, 11—12 i utfan mot spetsen hvita, yttre kant svart, infan grått; armbågspennor 5: 1, 2, 3 i utfan gråhvita med svart kant, infan grått, mot spetsen avnött, 4—5 svarta, utfan förutom kanten svartgrått; överarm-pennor korta, svarta; handtäckare svarta; armtäckare: de yttre svarta, de övriga till bakre hälften hvita, till främre svarta med skarp gräns, de mindre armtäckarna hvita, överarmtäckarna svarta; kanttäckare svarta med hvitt bräm; undre handtäckare stålgrå; undre armtäckare hvitgula; undre kanttäckare med sparsamma grå fjädrar.

6—8. *Hanar*, 26 maj 1875. Sända till C. MÖLLER.

9. *Hane*, 1843, Skåne.

10. *Hona*, 4 november, Stockholms skärgård.

Huvud brungrått; haka hvit. Hals upptill brun, nedtill, fram- och

sidhals hvita; nacke med föga förlängda fjädrar; halsrygg nedtill grå med hvitt bräm. Bröstets sidor grå med bredt, hvitt bräm.

11. *Hona*, 17 juni 1875, Stockholms skärgård; 2 dagar efter döden.

Övre nageln horngrå, näbbås svart. Överkäkens nagel vitgrå, underkäken cinnoberröd. Huvud ovan brunt med askgrå fjäderspetsar; hjessa med tofs av näbbets längd, når 57 m.m. bakom nacken, enkel med spetsiga, upptill mot spetsarna askgrå fjädrar; tygel brunsvart, derunder en vit och grå fläck; kind kastanjebrun; ansigtsrand omkring underkäken vit; haka med en stor vit fläck. Hals: övre delen kastanjebrun; sidhals askgrå med mörkgrå spolar och hvita fjäderspetsar; halsrygg och rygg blygrå; skulderfjädrar och övre stjerttäckare svartspoliga. Stjert starkt avrundad; stjertpennor 6 par, brungrå, mot spetsen svarta, spetsar och utkanter hvita, undertill ljusgrå. Bröst ljust, enfärgadt; sidor = sidhalsen; mage vit; undre stjerttäckare hvita med gråa, bakåt avtagande fläckar; tumvinge svart; handpennor svarta, 1 och 2 längst; armpennor: 1—4 i utfanet svarta, 5—10 bakom täckarna hvita, under dessa i utfanet svarta; armbågspennor 4, svartgrå med svarta utkanter och svartspoliga, armbågstäckare svarta; handtäckare svarta; armtäckare svarta med långa hvita spetsar, ytterst ljusgrå, de övre täckarna blygrå, mörkspoliga; undre handtäckare ljusgrå, de mindre mörkgrå med hvita spetsar, de mellersta hvita; undre armtäckare gulhvita; undre överarmtäckare hvita. Fötter röda; tår: 1 med vid flik, bredare än klon, $2 < 4 > 3$; simhud svartbrun; klor hornbruna.

12. *Unge*, utkläckt av Anka, Skåne, C. MÖLLER.

Näbb svart, trindt, näbbkant vit, framåt riktad, näbbås framåt avsmalnande, långsamt midten med en svag grop. Käkkant rät, vid nageln nedböjd, överkäkens näbbnagel baktill brun, på midten ett halvmånformigt, ljusrött band, nagelns kant vit; underkäken ljusbrun. Pannvinkel nästan rät. Näsborrharnas kanter utskjutande till 2 m.m. Huvud ovan brunsvart; ögonbåge ljust rödbrun, undre ögonlock och ögonvrå ljust rödbruna, derunder ett ljust streck; huvudets sidor hvita; örontrakt och nackens sidor rödbruna; ansigtsrand gående snedt upp- och bakåt; haka och framhals hvita; sidhals upptill ljust rödbrun, nedtill svartbrun med röd anstrykning; kräva vit; halsrygg svartbrun. Rygg, skulderfjädrar, övre stjerttäckare och kors svarta. Stjert avrundad, svart, stjertpennor 9 par, spetsiga. Bröst hvitt; sidor hvita, överst svarta; mage och gump hvita; undre stjerttäckare hvita, mot roten svarta, de översta svarta med vit spets. Vingar utvändigt svarta, inunder hvita; hand- och kanttäckare hvita, armkant grå. Vadtäckare svarta och hvita; skenben fjäderklädt till hälen. Fötter blygrå; tars hoptryckt, fram- och baktill svartgrå; tår: $3 = 4 > 2 > 1$; simhud: den yttre mera utskuren än den inre, når å 1 till klospetsen, bred, kanter inåtvikna; klor grå.

13. *Årsunge, hane*, 17 augusti, Mörkö.

Liknar honan. Huvud ovan gråbrunt; ögonvrå med hvitt band; huvudets sidor bruna; haka vit. Hals ovan brun; framhals nedtill gråvit; nacke med tofs 36, m.m. lång; halsrygg grå. Rygg och skulderfjädrar blågrå med svarta spolar. Stjert mörkgrå med hvita, nötta spetsar; sidor och slaksida grå med hvita bräm; handpennor gråsvarta.

14. *Hane, ung*, 31 augusti 1875, Rävsnud, FISCHER.

Näbb rött, ovan rödbrunt, näbbnagelns spets grå. Pannvinkel nästan rät. Näsborrharn ovala, smala, höjd baktill 1,5 m.m., framåt smalare, bakom näbbets midt. Huvud ovan och nacktofs olivbruna; undre ögonlock gulhvita; ögonvrå med ett till undre ögonlocket gående vitgult band; tygel från munvinkeln mot nacken mörkbrun; tinning rödbrun; kind vitgul; haka vitgul. Halsens övre del rödbrun; framhals nedtill vitgrå; strupe upptill gulvit; sidhals rödbrun med fina hvita spetskanter; kräva gul, åt sidorna grå med mörkgrå spolar, hvitt spetsbräm; halsrygg nedtill grå. Rygg, skulderfjädrar, kors och övre stjerttäckare blågrå med gråsvarta spolar. Stjert bakom vingpetsarna 115 m.m., avrundad, ovan grå med svaga tvärstreck och svarta spolar, under ljusgrå med gråsvarta spolar; stjertpennor 9 par. Bröst gult; sidor grå med mörkgrå spolar och hvita spetsbräm, på övergången till bröstet med gula, gråfläckiga fjädrar; mage gul; undre stjerttäckare vitgula, omkring spolarna större eller mindre grå fläckar; undergump vitgul, grå spolar och spolfläckar; slaksida grå med hvitt bräm. Vingar ännu korta, intill bredast, alla pennor och undre täckare i utväxt; tumvinge med 4 fjädrarna nära 106 m.m. från handleden; handpennor: stora 10: $2 > 1 > 3$, gråsvarta; armpennor 14, utfan å 1—4 gråsvart, mot spetsen med gulgrå kant, infan med tilltagande gult, 5—10 rent gula, 11—14 grå med svarta spolar; armbågspennor 3, < armpennorna, av lika färg med de innersta; överarm-pennor 6, grå, inåt avtagande; handtäckare gråsvarta, de små svartgrå med svarta spolar; armtäckare: de yttersta gråsvarta, 3 och 4 med grågult spetsbräm, 4 med grågul spetsfläck i utfan, 5—10 med lång, gul spets, 5, 6 och 10 med svartgrå spetsfläck, 7—9 med svag gulgrå spetsfläck; 11—14 grå med svarta spolar, de mellersta likaledes; kanttäckare av samma färg och med svagt gult bräm; undre handtäckare grå, inåt med tilltagande gult, spolar och spoltrakter grå; undre armtäckare gula, åt spolen grå, de flesta inre gula, utväxande spetsar, de mellersta gula, mot roten grå; undre kanttäckare grå med gult bräm; undre överarmtäckare gula. Vadtäckare grå; skenben fjäderklädt till fotleden, denna naken. Fötter röda; tars hoptryckt; tår: $3 > 4 > 2 > 1$; klor grå, $3 > 2 > 4 > 1$, 3 inåt vidgad. — Konserverad i salt.

	2 ♂	3 ♂	5 ♂	6 ♂	7 ♂	8 ♂	9 ♂	10 ♂	11 ♂	12 ♂	14 ♀	15 p.	16 ♂ j.	17 ♂ j.	18 ♂ j.	19 ♂ j.
Längd	598	634	659	678	710	693	674	689	701	—	620	163	—	620	665	666
Huvudets längd	—	—	—	125	124	130	—	—	—	—	—	—	—	—	122	118
Näbb, längd till pannvinkeln	—	60	56	57	56	58	55	55	55	52	52	16	46,5	48	50	54,5
» » » pannans sidor	—	—	—	70	69	73,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67,5
» » » munvinkeln	—	80	76	77	79	82	78	86	77	77	66	23	—	65	74	75
» » från spetsen till näsborrarna	—	—	—	38	38	40	—	—	—	—	—	—	33	32	33	36
» höjd vid roten	—	—	—	17	17,5	17	—	—	—	17	—	7	—	15	15,5	16
» » » näsborrarna	—	—	—	11	10,8	11	—	—	—	—	—	2	—	10	10,5	10,8
Gapets bredd	—	—	—	23	24	25	—	—	—	25	—	9	—	22	19	24,5
Näbbets bredd vid näsborrarna	—	—	—	10	10	11	—	—	—	—	—	—	8,5	10	9	10,5
» minsta bredd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Näbbnagelns bredd	—	—	—	7,4	7,3	7,5	—	—	—	—	—	4	6,3	6,5	6,4	7
» » längd	—	—	—	14,5	14	15,3	—	—	—	—	—	—	—	—	11,5	12,5
Näsborrar	—	—	—	9×2,5	9×3	8,5×3	—	—	—	—	—	—	—	8	9,5×2	8,5×3
Vingens längd, direkt	267	275	270	282	270	275	282	279	276	280	255	36	250	216	270	262
Vingbredd	—	971	924	980	1000	992	951	941	979	—	900	135	—	860	965	926
Tumvinge	—	—	—	102	105	103	—	—	—	—	106	—	—	—	105	97
Stjert, längd	100	119	110	133	134	132	115	116	124	132	123	28	98	105	108	115
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	—	—	92	97	83	—	—	—	—	115	—	—	—	75	65
Tars	—	55	50	52,6	51	52	53	52	55	44	49	24	51	50	49	49
Mellantå med klo	—	57	75	65+11	61+10	63+10	76	75	78	65+11	71	32	61+11	74	66+8,8	64+11

15. *Hane, ung, i ruggning*, 6 oktober 1876, Stockholms skärgård.

Näbb rödt, överkäkens nagel vid roten gråsvart, åt spetsen liksom underkäkens nagel vit; näbbås rödbrun. Gap rödt; iris gul. Huvud ovan olivbrungrått; undre ögonlock hvitt; ögonvrå brun, ovan med ett hvitt band med bruna spolstreck; tinning och kind gråbruna; kindtrakt vit; örontrakt rostbrun; haka vit. Strupe upptill vit; fram- och sidhals upptill bruna, nedtill ljusgrå med hvitt bräm och utväxande täckta, gula fjädrar; kräva gul; nacktofs fyllig, på översta delen åt halsryggen olivgråbrun, kortare än näbbet, halsrygg för övrigt upptill brun, nedtill grå. Rygg blågrå med svarta spolar; skulderfjädrar blandade grå och gråsvarta samt nya små, täckta, grå med hvitt bräm; kors och övre stjerttäckare grå med svarta spolar och smala, hvita bräm. Stjert mörkt brungrå, spolar mörkbruna, spetsar nötta, bleka; av stjertpennor finnas här endast 5½ par. Bröst och mage ljusgula; sidor grå, till en del med hvita bräm och vit, täckt vattring och utväxande fjäderspetsar; undre stjerttäckare: de längsta gula med större och mindre grå spoltrakter, de yttre, särdeles i utfan, gråspräckliga, de mindre hvita och åt spoltrakterna grå med grå spolstreck; slaksida grå. Tumvinge med 4 fjädrar, gråsvarta, spolar svarta; handpennor: 1 liten, grå, smal; stora 10: 1 = 2, svarta; armpennor: 1—4 med svarta utfan, vitgrå infan, 5—11 hvita, utfan mot roten svarta, infan å 5, 6, 11 något grå, 12—14 grå. Spegel vit, ram nedtill svart, upptill grå, framtill vit; armbågspennor 4, grå, 1 och 2 > armpennorna, spetsiga; överarmpennor smala, korta, svartgrå; handtäckare svarta, de små svartgrå, spolar svarta;

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

armtäckare: de yttre svarta, de dernäst hvita, de inre grå, således av tillhörande armpennors färg, de mellersta och kanttäckarna grå med svarta spolar; undre handtäckare grå, de inre inåt gulhvita; undre armtäckare gulhvita, de mellersta mest gula; undre kanttäckare grå med vitgula bräm; undre överarmtäckare långa, gula. Fötter rödbruna; vadtäckare grå; skenben fjäderklädt till närheten av hället, grått. Tars hoptryckt, framtill ringlad, för övrigt nättecknad; tår ringlade, simhud gråsvart, vid tårna röd; klor röda, grå och svarta. — Körtel- och muskelmagarna innehålla fiskben och grus.

16. *Hane, ung, vårdräkt*, 7 maj, Stockholms skärgård.

Näbb rödt, spets och näbbås svarta. Panna brungrå, framtill blekare. Huvud ovan olivbrunt, tofsen når 57 m.m. bakom nacken; ögonvrå gråbrun med svarta och hvita fläckar; huvudets sidor ovan olivbruna, nedtill bruna; haka gulvit, baktill åt sidorna rostbrun, i midten med ljusa rostbruna spolfläckar. Hals ovan brun, strupen blekare med hvita fjäderkanter, framhals och kräva hvita med utväxande gula fjädrar; halsrygg grå, upptill och åt sidorna med hvitt bräm. Rygg mörkgrå med svarta spolar, framtill med inblandade gråsvarta fjädrar; skulderfjädrar grå och svarta, spolar svarta; kors grått med hvita spetskanter; övre stjerttäckare grå med svarta spolar, några få av de längsta nötta, rostgrå; stjertpennor gamla, nötta, brungrå med mörkbruna spolar, mot spetsarna vitgrå, nya svartgrå med svarta spolar. Bröst vitgult; sidor grå, hvitspräckliga, en del även med hvitt bräm; mage vitgul, vid anus med grå spoltrakter; undre stjerttäckare vitgula, de längsta gråspräckliga, de yttre grå, hvitspräckliga; tumvinge med 4 fjä-

<i>Nº</i>	1	2 a	b	3 b	c	d	e	f	g	h	i	k	4 a	b	c	5 a
Äggets längd	68	69,4	67,8	71,2	70,5	70,2	69,6	68,2	68	67,8	66,8	66,7	67,4	64,8	72,7	71,7
» bredd	46,5	44,6	45,9	46,4	46,2	47	47	47	47,3	47,1	46,7	47,5	47,3	48,2	48,6	48,6
» spets.....	21,5	24,8	21,9	24,8	24,3	23,2	22,6	21,2	20,7	20,7	20,1	19,2	20,1	16,6	24,1	23,1
» reducerade längd.....	1,46	1,55	1,48	1,53	1,53	1,49	1,48	1,45	1,43	1,44	1,43	1,4	1,42	1,34	1,5	1,48
» rektangel.....	3162	3095	3112	3304	3257	3299	3271	3205	3216	3193	3120	3168	3188	3123	3533	3485

<i>Nº</i>	b	c	6 a	b	c	7	8 a	b	c	d	e	f	g	h	i	9
Äggets längd	71	69	71,7	71,4	69	67,5	69,1	68,3	68	67,8	66,2	66,7	66,4	65,8	64,6	68,1
» bredd	49	49	48,7	45,6	46,7	45	45,3	44,3	45,5	44,6	47,5	44,8	47,3	46,8	45,9	47,7
» spets.....	22	20	23	25,8	22,3	22,5	23,8	24	22,5	23,2	18,7	21,9	19,1	19	18,7	20,4
» reducerade längd.....	1,45	1,4	1,47	1,57	1,48	1,5	1,53	1,54	1,49	1,52	1,39	1,49	1,4	1,4	1,4	1,43
» rektangel.....	3479	3381	3492	3256	3222	3038	3130	3026	3094	3024	3145	2988	3141	3079	2965	3248

Ägg: 66—75×46—47, BENZON, hos DRESSER.

drar brunsvarta; handpennor: stora 10, 2 > 1 > 3, brunsvarta; armpennor: 1—4 i utfan brunsvarta, infan grått och hvitt, 7—10 hvita, 11—14 svartgrå, 13—14 utåt vitgrå; armbågspennor 3, gråsvarta; överarmpennor gråsvarta; handtäckare brunsvarta, de små svartgrå med svarta spolar; armtäckare: de yttersta svarta med grå kanter, de dernäst hvita, mot roten svarta, de innersta, de mellersta och kanttäckarna grå; undre handtäckare vitgrå; undre armtäckare hvita, de innersta grå, vitgulspräckliga och med gult bräm, de mellersta hvita; undre kanttäckare svartgrå med hvitt bräm, en del med hvita spetsar; undre överarmtäckare hvita. Vad grå, vadtäckare grå och ljusgula, gråspräckliga och grå hvitspräckliga. Fötter röda.

17. *Hane, ung*, 18 maj, Mörkö.

Hals upptill gråbrun, derunder en smal svart halsring, nedtill vit med grå halsrygg; skulderfjädrar grå och hvita med hvita spolar samt svarta; bröst hvitt; sidor med inblandade grå, hvitspräckliga fjädrar.

Ägg. Nästan elliptiska, glänsande, rödhvita, stundom ljus olivgrå.

1. 1864, Herjeådalen, JOHANSSON.

2. 10 maj 1864, Åland, Vet. Inst. Matt grågula, fläckiga av mögel på en sida.

3. 28 april 1882, Sandhamn, O. EKBOHRN. Kull av 10 st., svagt glänsande, rödgulhvita.

4. 2 juni 1882, Sandhamn, O. EKBOHRN. Kull av 2 st., glänsande, gräddhvita.

5. Eknö, Stockholms skärgård, KJERRULF. Gulhvita, smutsiga.

6. 26 juni 1875, Åland.

7. 5 maj 1861, Strengnäs, Vet. Inst. Ljust olivgrått.

8. 1 maj 1869, Karlskrona, NERMAN.

9. 6 maj 1860, Hartsö. Elliptiskt, hvitt med svartgrått överdrag.

Från Grönland omnämnes Storskraken av SABINE 1819, men icke av REINHARDT; uppgiften tarvar bekräftelse. Emellertid tillhör han icke de der vanligtvis förekommande foglarna, även om han någon gång skulle visa sig der.

Är på Island sällsyntare i Sydlandet än i Nordlandet, der den flockvis kvarstannar över vintern i trånga vikar; en del bortflyttar. Han häckar vid flytande, men ej vid stillastående vatten; häckade i midten av juni vid Laxå. Under den strängaste vintern uppehåller han sig vid de varma vattnen, FABER, 1822. Är även under senare tid träffad här. Häckar i stenrös och jordhålor och ej sällan under en buske; liggtiden börjar med juni, hade d. $\frac{5}{6}$ 5 färskt ägg. Har ungar i midten av juli; erhållna d. $\frac{30}{7}$, KRÜPER, 1857.

På Färöarna sällsynt, en erhållen i mars 1854; om jag icke misstager mig, hade BENZON meddelat DRESSER, att ägg blivit här funna i april. WINTER omnämner icke fogeln.

I Varangerfjorden mindre talrik än *M. serrator*; kommer under de första dagarna av april, drar bort i slutet av sept.; lägger

7 ägg, erhållna i midten av juni, SCHRADER, 1853. Är i Norge allmän, några uppehålla sig om vintern i starkt flytande strömmar, RASCH, 1838. I trakten av Vadsö över allt allmänt häckande, enl. meddel. av NORDVI. I Ostfinmarken om sommaren, kallas Gussagoalse, SOMMERFELT, 1861. I Finmarken allmän, isynnerhet i Tanaelven och dess grenar, BARTH, 1881. Allmän från Lofoten söderut både vid sött och salt vatten, COLLETT. En flock om 5 st. syntes vid Bodö, F. och G. GODMAN, 1861. I det inre av landet i barrträdsregionen vanlig, WALLENGREN, 1854. I Kristiansands amt sällan under fortplantningstiden, BARTH. Under flyttning och om vintern i S. och SÖ. trakter allmän. I Säterdalen erhöles en, 20 dygn gammal, d. $\frac{1}{10}$ 1867. Är endast fåtalig i Kristianiafjorden inom Dröbak, men träffas i trakten även om vintern. På Hvalöarnas kuster temligen allmän, övervintrar, COLLETT, 1864—77. Kallas Strömand och Laxand, BARTH, 1881.

SCHAEFFER beskrev den 1675 under namn av Skræckia, men översätter namnet med Wiedehopfen. Fans i mycket stort antal, OLAUS PETRI. Förekommer i Muonioniska i skogstrakten, men på norska fjellen är den mera allmän och lägger sina ägg der på marken, ofta nog på den hårda berghällen, inbäddade i dun; deremot här i skogstrakten lägger den sina 8 à 9 ägg omkring d. $\frac{1}{10}$ i hål i träd eller i holkar, som vid elv- eller sjöstränder äro upphängda för Knipor, enligt uppgift av KNOBLOCK. Träffades i mängd sommaren 1843 mellan Lule och Kvickjock; häckar der i barrträdsregionen, LÖVENHJELM, 1843. Boen förfärdigar lappen av en ihålig trädstam, hvilken avsågas i lika långa stycken; sällan sättas brädlappar för båda ändarna; ett avlångt hål göres på sidan. Fogeln är temligen talrik, bor i stenrös, i jordhålor eller under buskar. Den $\frac{1}{2}$ tagas de första 5 äggen.

Ungar synas i midten av juli, KRÜPER, 1857. I Jemtland i Tångböle, OLSSON, 1882. I Helsingland i jan. 1770 träffad halvdöd 4 mil från havet, ÖDMANN. Erhållen i Dalarne, THEORIN, 1880; skall förr hava häckat vid Horndal; om hösten allmän, LUNDBORG, 1846. I trakten av Gevle vid Trösken på flyttning, C. HARTMANN, 1859. Träffad i Aspeboda, Dalarne, AHLN, 1871. Häckar på Eknö $\frac{1}{4}$ mil NV. om Furusund, ägg erhöles d. $\frac{20}{6}$ av KJERRULF. Häckar i trakten av Sandhamn i holkar och under de förkrympta, talrika enbuskarna å holmar i havet. Om det är öppet vatten, uppehåller en del sig här hela vintern. I allmänhet hitkomma de dock söderifrån i slutet av mars och första dagarna av april. Kullar om 9—11 ägg äro funna här redan d. $\frac{18}{4}$; men oftast träffas de omkring d. $\frac{25}{4}$. Ännu omkring medio av juni träffas nyvärpta kullar. År 1884 d. $\frac{26}{4}$ träffades 2 bon med 10 ägg i hvardera. Flyttar här över, såsom 1883 d. $\frac{1}{9}$ kl. 7 f. m., då under frisk ONO. bris 2 smärre flockar drogo från NO. åt SV., enl. meddel. av O. EKBOHRN. I skärgården fans d. $\frac{21}{4}$ 1774 bo i en ihålig ek, 14 alnar högt från roten; honan började ligga, då hon lagt 11 ägg; natten före d. $\frac{24}{4}$ hade hon flyttat med sina ungar, ÖDMANN. På Mörkö temligen allmän under hela året, häckar även här i ihåliga träd och i holkar, uppsatta i träd. Hanen kallas Skrake, honan Skræcka. Locktonen är 'prack, prack'. Så snart ungarna äro utkläckta, tar honan så många som rymmas å ryggen, i hvars fjädrar de hålla sig fast, och flyttar med dem så ned i vatten, EKSTRÖM, 1828. Tvivelsmål har dock härom uttalats. Allmän i Stockholmstrakten. Häckar i skärgården, WIKSTRÖM, 1838. I Södermanlands skärgård mycket allmän, häckar i ihåliga träd eller holkar; skjutes för vettar. Hanarna synas vara 2—3 gånger så många som honorna, SUNDSTRÖM, 1872. Om- talas även av HOLLGREN, 1872. Allmän i Nyköpingstrakten, skju-

tes för vettar, LUNDQUIST, 1864. Visade sig 1865 d. $\frac{23}{2}$ i Vennbolsströmmen, Gr. LEWENHAUPT, 1865. Förekommer vid Hjelmarren, HÖGBERG, 1863. I Kil allmän under flyttning, LÖVENHJELM, 1864. Häckar vid Lottern m. fl. sjöar ej sällsynt, SUNDSTRÖM, 1869. Under flyttning i Bråviken, häckar även här i holkar, LUNDBORG, 1864. Häckar ej i insjöarna omkring Norrköping, men temligen allmänt i skärgården, der den vårdas så till vida, att honan ej gerna skjutes. En del öboar förstå att borttaga några ägg ur holkarna, andra lemna honan alldeles i fred, för att kunna bortskjuta hanen, under det honan ruvar äggen, som läggas tidigt, redan i april, så att de stundom frysa, enl. meddel. av LUNDBORG.

Häckar i trakten av Karlstad allmänt, CEDERSTRÖM, 1851. I N. Bohuslän under höst, vinter och vår ej sällsynt, CEDERSTRÖM, 1876. Enl. W. v. WRIGHT, fans den i samma län endast under vinter och vår och i ringa antal; kommer vanligtvis i början av jan., bortflyttar i apr., stundom i maj; häckar ej här. Erhållen vid Göteborg d. $\frac{24}{2}$ — $\frac{20}{3}$. NILSSON har i fråga härom blivit vilseledd av opålitliga uppgifter, hvilket påpekats av MALM, 1877. I Västergötland häckande, ej talrik; träffas vid Vetterns strand, GADAMER, 1858. Erhållen i Småland d. $\frac{10}{2}$ 1869, enl. meddel. av EURENIUS. I Almesåkra någon gång, CARLSON, 1882. I Ö. Småland allmän, skjutes för vettar, TISELIUS, 1868. Kallas vid Kalmar Isand, emedan hon så tidigt lägger ägg; sades häcka i N. delen av Öland; om vintern allmän, WESTERLUND, 1855.

På Gotland häckande, WALLENGREN, 1853; är icke sällsynt, om sommaren fåtalig, KOLMODIN, 1871. Häckar på Lilla Karlsö vid foten av klippan åt söder bland klippblock, på gamla almar och *Fraxinus* samt på ruttna stubbar 1 à 2 fot över marken, utan

underlag; ett par häckade på Skeneholmen. Äggen hava orange-färgad gula, HOLTZ, 1866—68.

Träffad i Bleking om vintern, enl. meddel. av C. G. RÄÄF; häckar der, se ovan.

I NÖ. Skåne häckar han sällan, GADAMER, 1852; här och der, WALLENGREN, 1849. I trakten av V. Vram sällan häckande, LILLJEBORG, 1845. Häckar allmänt vid Ringsjön, enl. meddel. av C. MÖLLER; en hona erhållen d. $\frac{8}{2}$ 1874. Nykläckt unge d. $\frac{4}{2}$ 1875 vid Stehag. Erhållen vid Aggarp d. $\frac{22}{2}$ 1876, Heckeberga d. $\frac{27}{2}$ 1864, Börringe d. $\frac{7}{2}$ 1852, enl. meddel. av EURENIUS. Erhållen vid Höje å ej långt från Lomma, ÅSTRÖM, 1859. Visade sig aldrig på skånska slätten i trakten av Grönby, men väl vid S. kusten. Skjutes om vintern i trakten av Ystad, enl. meddel. av N. BRUZELIUS. Sades häcka omkring år 1840 vid Trelleborg. Erhållen der d. $\frac{4}{2}$ 1847, enl. meddel. av EURENIUS.

I Danmark sparsam, häckar, har ägg vanligen i slutet av apr. eller början av maj, 8—12 st. Häckade i S. Seland; hade bo omkring 30 fot högt i en bok, med bädd av dun; hade 12 föga ruvade ägg d. $\frac{20}{2}$, KJÆRBÖLLING. Häckar vid Isefjord och Fuglesang på Laaland, BENZON hos DRESSER.

I Hertigdömena om vintern talrik, isynnerhet efter långvarig storm; få par häcka i Ö. trakten, ROHWEDER. I Slesvig och Holstein om vintern under nov., febr. Häckande vid Flensburg och på Mols, Jutland. Om vintern temligen talrik. Vid Flensburg 1877 regelbunden om vintern; 1878 stannfogel, men sällsynt; 1880 d. $\frac{22}{2}$ en erhållen; 1881 togfördes den ofta under jan., Jahresb.

I Finland ej särdeles talrik, men har träffats på många trakter, omtalade av PALMÉN. Kom till Utsjoki, $69\frac{3}{4}^{\circ}$ n. br., 45° ö. l., under 6 år mellan 1795 och 1826 d. $\frac{1-10}{5}$, MOBERG. Talrik norr om Åbo, häckar vid Uleåborg, der DRESSER samlade talrika ägg.

Häckar allmänt i Ålands skärgård, R. S., 1874 m. fl.; övervintrar stundom.

I Rysslands och Sibiriens floder och sjöar talrik, kom spridd tidigt om våren; en del övervintrar i icke tillfrusna vattendrag, PALLAS, 1811. — Sågs på Svir, ALSTON, BROWN, 1872. Vid Arkangel sällsynt om sommaren, SEEBOHM, 1882. På Neva icke sällsynt under apr. och okt., E. BÜCHNER, 1885. Erhållen vid S:t Petersburg d. 22 och 23 juli på Vischera, 62° n. br., BRANDT, 1875. I Petersburgs guvernement sällsynt, BRANDT, 1880. Ilmazal i maj, SEIDLITZ, 1860. Kommer i slutet av mars till Östersjöprovinserna och stannar till medlet av okt., har bo med 8—12 ägg i början av maj, RUSSOW, 1880. I Charkow, flyttar i nov., CZERNAY, 1882. På Tver och mellersta Volga; häckar i Perm; talrik i Ural, DRESSER m. fl. I S. Ryssland sällsynt. I Astrakan höst och vinter allmän, om våren sällsynt, saknas om sommaren, HENKE, SEEBOHM, 1882. Svarta havet under stränga vintrar. Övervintrar vid kusten, SEEBOHM, 1883. Flyttar över Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880.

Vid Tjumen under islossningen, LEPECHIN. Ett par iakttogs vid Habariki, SEEBOHM, BROWN, 1876. Ej sällsynt vid Koo-ray-i-ka, SEEBOHM, 1879. I Turkestan under vintern i alla distrikten; häckar och på flyttning i somliga. Häckar i östra trakterna och förekommer även om vintern; går till en höjd av 8,500 fot över havet, SEVERZOW. Kommer mycket talrikt till Ö. Sibirien i mitten av apr. på genomtåg; många stanna der och häcka på marken bland gräs; har bo av torrt gräs, i mitten med bädd av dun. Stannar tills Baikal tillfrysar i slutet av dec., då han drager sig uteder floden Angora, som på ett avstånd av 10—12 verst från utloppet ej tillfrysar, DUBOWSKI, TACZANOWSKI, 1873. I Amur och Darasun ej sällsynt, v. SCHRENCK m. fl. Ett par i full häck-

dräkt erhållet d. 14 1880 vid Suifun, BOLAU, 1881. I Aral-tianschan, SEVERZOW, 1874.

I Tyskland är han sparsammare om sommaren än om vintern, är den vanligaste arten i släktet, NAUMANN. Tio ungar funnos i ett träd d. 19 i Schwerin, v. PREEN, 1855. I Pommern funnen häckande vid flere sjöar i ihåliga träd ända till 70 fot högt; för övrigt förekommande under flyttning. Vid Karkowsjön, B. v. MÜNCHHAUSEN, 1857. Häckar i Mecklenburg vid sjöstranden i ihåliga träd eller under trädrötter, ej sällsynt, WÜSTNEI, 1877. I Pommern ej sällsynt, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1837; på flyttning flere gånger, funnen häckande även i ihåliga träd, HOLLAND, 1871, VANGEROW, 1855. Häckade i Mühlenbecker Revier, HOLLAND, 1858. Vid WIESES och HOLLANDS uppgifter om dess häckning vid kusten anföres, att en förvexling är möjlig. I Schlosskämpern häckade han 1855 talrikare än förut; 1857 d. 17, 23 vid stark frost; kullar erhållna senast d. 17. Under 1860 och följande år kom han hit d. 1—29 vid S., SV., VSV. vindar och vid —15° till +4,5° C., HINTZ, 1859—68. Skjutes om aftonen på drag i mängd, QUISTORP. Häckar ej i Neuvorpommern, enl. HOLTZ, 1878. Vid Zymna 1878 regelbunden om sommaren, Jahresb. I Ö. och V. Preussen ej sällsynt, RATHKE, 1846. Förekommer i Mark, BOLLE, HANSMANN, 1855—79; är temligen talrik, häckar, VANGEROW, 1855; häckade i gamla kråkbon eller i ihåliga träd; synes sprida sig, A. v. HOMEYER, 1868. Häckade år 1844 vid Oder, TOBIAS, 1850. Drar över floden, stannar der även om vintern, TOBIAS, 1876. Häckar; dunungar ej sällan erhållna; häckade 1847 en gång på en ek i ett gammalt kråkbo, hvarunder i det ihåliga trädet *Str. aluco*. Ägg erhållna, TOBIAS, 1876—79. Vid Magdeburg erhöles d. 12 1847 unge ur ett bo, SCHLEGEL, 1866. Om vintern i Anhalt, NAUMANN, 1850, PÄSSLER,

1857, med flere. Häckar vid Potsdam, BORGGREVE, 1871. I trakten av Braunschweig fåtalig, en fångad d. $\frac{1}{2}$ 1858; skjuten d. $\frac{2}{2}$, R. BLASIUS, 1862. Är sällsynt om vintern i Gronow, Hannover, R. MEJER, 1883. Häckade förr i Münsterlandet, på flyttning komma honor och ungar först, BOLSMANN, 1852. Vid Münster erhållen d. $\frac{4-12}{12}$ 1884, Jahresb. Träffad i trakten av Mainz, BRUCH, 1854. Vid Köln på Rhen, RUHL, 1852. I Arnsburg tillfällig under lindriga vintrar; hade 1846 icke visat sig på flere år, SUFFRIAN, 1846. I Schlesien nästan under alla år, och vanligtvis mindre talrik än *M. albellus*; ej säkert träffad under sommaren, GLOGER, 1833. Häckar nästan under hvarje år vid Grüneberg, Schlesien, TOBIAS, 1852. Till Breslau kom ett tåg i nov. 1876. I Trachenberg 1878 endast på genomtåg, Jahresb. På Main vid Mühlheim 2 st. d. $\frac{2}{2}$, JÄGER, 1859. I Neuwied om vintern, isynnerhet unga foglar och honor, ej sällsynt, BRAHTS, 1855. I Kurhessen om vintern, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen om vintern ej sällsynt, SEZEKORN, 1864. Vid Halle hvarje vinter, REY, 1874. I Thüringen på flyttning, sällsynt, HELLMANN, 1853; förekommer vid Rentendorf, L. BRÉHM, 1833. Vid Schlotheim, N. Thüringen, LUNGERSHAUSEN, 1853. Skall under många vintrar visa sig på Frauenbreitung See, Thüringen, RUHMER, 1880. I Wetterau årligen under vintern, men talrikare under våren, vanligen parvis och temligen ofta på Main, C. JÄGER, 1858.

I S. Tyskland temligen regelbunden om vintern. Erhållen 1847 d. $\frac{1-15}{1}$, HEUGLIN, 1850. Förekommer i Würtemberg, CALWER, 1853; 1884 under vintern. I Rudolfzell, Baden, 1884 fåtalig om vintern, SCHWAB, Jahresb. Om vintern i stor mängd i Bayern. I Mittelfranken under vintern ensam eller oftare parvis och i flock till 9 st. och deröver, ej sällsynt; erhållen i jan. 1645 och d. $\frac{4}{4}$ 1819, $\frac{1}{2}$ 1848, erhållen vid Pegnitz, JÄCKEL, 1864 o. följ.; i

den sistnämnda fans en 9 tum lång Lake. En hane erhöles d. $\frac{1}{2}$ 1884 på Isar, Oberbayern; i Algau i midten av maj några iakttagna. I S. Bayern häckande under samma år på några ställen, Jahresb. I Schwaben och Neuburg på flyttning under vår och vinter ej sällsynt på Lech och Wertach; vintern 1855 talrik; på Iller sällsynt, LEU, 1855. Om vintern 1854—55 talrik på Donau, Iller och Lech i flock. Häckar vid Augsburg, JÄCKEL, 1856. Talrik under hela vintern i Bayerns vattendrag, i Bodensjön, Donau, Isar och Iller m. fl. Vid Augsburg syntes även några om sommaren; ej sällsynt under vintern 1856—7 på de sydbayerska floderna. Iakttagen d. $\frac{7}{2}$ 1858; d. $\frac{1}{2}$, JÄCKEL, 1856-58.

I Schweiz under vintern ej sällan i flockar om 5—10 st.; talrikare mot våren. Häckade 1812 och 1813 vid Bregenz; de gamla och unga uppehöll sig der under hela sommaren, MEISNER, SCHINZ. År 1815 i Vorarlberg under vinter och vår temligen vanlig, BRUHIN, 1868. Häckar vid Bodensjön, K.-WARTHAUSEN, stundom om vintern, v. HEUGLIN, 1850, förekommer der och på Rhen, STÖLKER, 1867. På Boden- och Untersee regelbunden, GOELDLIN. Omtalas bland foglarna i Ticino, förtär fisk och amfibier, RIVA. I Genève dalen regelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz ej sällsynt, häckar stundom, TOBIAS, 1853. Årligen hade både unga och gamla iakttagits i Böhmen, A. FRITSCH. I Salzburg erhållen i nov. 1875; är i trakten sällsynt, v. TSCHUSI, 1875—77. I Galizien och Bukowina nästan alla år, men fåtalig, ZAWADZKI. Om vintern vanlig, så länge öppna vakar finnas på Donau vid Wien, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1876. Erhållen d. $\frac{1}{2}$. I Tyrolen sällsynt om vintern, ALTHAMMER, 1857. Erhållen vid Furtteich vid Mariahof, Obersteiermark, d. $\frac{1}{2}$ 1865, träffad d. $\frac{1}{2}$ 1871, HANF, 1868—72. I Siebenbürgen på flyttning, isynnerhet om vintern, LANDBECK, 1842. I Ungern på alla större

vattendrag, men drager bort, då dessa tillfrysa, KORNHUBER, 1856. I övre Ungern, L. N. JEITTELES, 1862. På Leitha d. 22 1845; och i jan. 1874, K. FRITSCH, v. PELZELN. I Transsylvanien ej sällsynt under vintermånaderna; på Strell i små flockar, DANFORD, BROWN, 1875.

I hertigdömet Oldenburg på flyttning, v. NEGELEIN, 1853; vid staden med samma namn d. 26 1850, WIEPKEN, 1855. År 1878 regelbunden på flyttning; 1881 fäldes flere under mars. Vid Hamburg 1878 regelbunden om vintern. Vid Wilhelmshafen 1884 talrik på flyttning, några ansågos av LUDWIG övervintra i Jahdebugten, Jahresb.

I Holland om hösten, stannar över vintern. På Wangerooge i mars under flyttning, WIEPKEN, 1877. På Borkum håller den sig på djupare vatten; på Hopp isynnerhet under storm; även på Rottum, v. DROSTE, 1869. På Frieslands kust då och då under vintern, ALBARDA, 1866. På Hollands kust tillvaratagen under flere år mellan d. 18 och 15, SCHLEGEL, 1866.

På Shetland årligen under flyttning, enl. EDMONDSTON, 1823. Häckar på Hebriderna, enl. MACGILLIVRAY och DRESSER, men icke enl. ELWES, 1869. Träffad häckande på N. Uist, yttre Hebriderna, MORE, 1865. På Irland 'förmodligen' regelbunden om vintern, men i mycket ringa antal och isynnerhet i sött vatten. Säges häcka i Skotland, men sällsynt. Årligen på flyttning. I Storbritannien endast om vintern å sydliga delar under stränga vintrar icke talrik.

Vid Belgiens kuster under vintern, vid stark köld å inre vattendrag, DE SELYS.

I Frankrike regelbunden på flyttning och under vintern. Träffas i Normandie, O.-GALLIARD, 1873; i Seine-Inférieure, HARDY, 1855. I Eure-et-Loire ganska sällsynt under jan. och febr., MARCHAND, 1868. I Savoyen alla år under vintern, kommer vid mid-

ten och slutet av nov., finnes här till slutet av mars och början av april ej talrik, BAILLY. Vid Lyon erhållen under vintern 1854-55, O.-GALLIARD, 1855.

Sedd med kikare vid Santander d. 25, IRBY, 1883. Omnämnas från Portugal av BOCAGE. I Spanien i jan. och febr. talrik, NACEIRO, 1850. Om vintern isynnerhet vid Albufera, SAUNDERS, 1871. S. Spanien unga foglar om vintern.

På Sardinien sällsyntast av samslägtingarna, BROOKE, 1883. I Italien tillfällig under kalla vintrar, MALHERBE, är sällsynt, erhållen i Comachio, Lugo, Borgo, S. Lorenz vid Florens och Mantua, GIGLIOLI, 1881. I Toscana, SAVI, 1831, SCHALOW, 1877. Erhållen vid Lentini, MALHERBE. Torgförd i Cannes i jan., Lord LILFORD, 1875. Ej säkert träffad på Malta eller Gozzo, WRIGHT, 1869.

I Pirano på flyttning sällsynt; en erhållen flere år före 1880, Jahresb. I Grekland här och der under vintern på sjöar och vikar, v. D. MÜHLE. Erhållen i hamnen vid Chalkis, LINDERMAYER, är sällsynt, KRÜPER, under stränga vintrar. Är sällsynt och osäker på Epirus, POWYS, 1860.

I Turkiet ej sällsynt; i Bosforen under vintern tillfällig, ELWES, BUCKLEY, 1870.

I NV. Afrika sällsynt. I Algeriet under mycket stränga vintrar, LOCHE. I Tanger en gång träffad i okt., sällsynt, FAVIER.

I Gilgits bergströmmar flere gånger sedd, BIDDULPH, 1881. Sedd nära Hurdui i febr. 1859, IRBY, 1861. På Himalajas floder i små flockar; i Indien, Sikkim, Kumaon, på Ganges 1817, Hurdwar; en gång omnämnd från Centralindien, JERDON, 1864; Darjeeling, Indien, BEAVAN, 1868. Även erhållen i Centralindien, enl. DRESSER.

Mellan Takoo och Peking samt vid Amoy under vintern; i Tientsin talrik, SWINHOE. I Mongoliet allmän. I Kina mycket

spridd under vintern, fångas i mängd i trakten av Tientsin och Peking, men ej träffad under sommaren, DAVID, OUSTALET, 1877.

På Japan erhållen av V. SIEBOLD, SCHLEGEL, 1866, under flyttning. Allmän på Japan i floderna, SWINHÖE, 1875; på Yezo och Rukugogawa, BLAKISTON, PRYER, 1878. Hane och hona erhållna i Hakodadi, SWINHÖE, 1875.

I Nordamerika har han vidsträckt utbredning, häckar i de nordliga trakterna, på flyttning under vintern i de sydliga. Häckar i New Brunswick, flyttar till Texas, DRESSER, 1866. Träffas i Hudson bay, vesterut till Rocky mountains, BLAKISTON, 1863. I Montreal, HALL, 1862. I Illinois under vintern, RIDGWAY, 1871. Erhållen i N. Amerikas sydstater, SCHLEGEL, 1866.

På Aleutiska öarna, DALL, vid Sitka, BISCHOFF, DRESSER. På Alaska erhållen d. 26. På Ounalaska, enl. DALL, hvilket be-
tvivlas av MATSCHIE och ZIEMER, 1885. Förekommer i Kalifornien och går söderut till Mexiko, FINSCH. Den amerikanska Storskraken har blivit ansedd såsom en egen art eller såsom en varietet av vår. Olikheter mellan den och Europas påpekas av FINSCH, 1873.

Storskraken är ganska skygg. Lätet, 'karr' eller 'korr', är skarpt, ungarnas läte är 'pip pip'.

Dess flygt är ganska snabb; han flyger rakt och ofta högt. Då han dyker i fritt vatten, kommer han åter till vattenytan på 50—60 fots avstånd och deröver. Om Körfogeln, såsom den kallades, säger ILSTRÖM 1749, att den bortflyttar om hösten vid isläggningen, återkommer i slutet av mars eller början av april; är då mager och 'utflugen'. Efter 2—3 veckors vistande på sina vanliga hviloställen, skyndar han bort att föröka sin släkt. Sedan detta skett och han kommit tillbaka mot hösten, driver han fisken från vassen och landet ut på djupet, då foglarna lägga

sig i en linie över sjön och driva fisken in i någon vik, hvarefter den drives in i 'fiskehus', om sådant der finnes. Födan utgöres huvudsakligen av småfisk, men även av andra mindre vattendjur. De fiska gemensamt och dyka nästan liktidigt, men komma spridda och oregelbundet åter till vattenytan. Förtär på Island vid floderna vattenväxter, på havet småfisk, FABER; även vatteninsekter, larver. De unga även *Gasterosteus*, KRÜPER. Hos oss förtär han fisk, mask, insekter, stundom vattenväxter. En hade förtärt en 18 tum och 2 st. 5—6 tum långa Gäddor, OHLSON. Hos de flesta träffas lemningar efter fisk jemte groft grus. I Örkedalen en *Salmo eriox*, 340 m.m. lång, COLLETT. På Irland en Gädda om 8½ tums längd, Ål 11½ tum, med grus, fullvuxen *Trochus cinerarius*; en hade förtärt 49 Aborrar om 3 tum, THOMPSON. I sydliga trakter även Grodor. I N. Amerika i apr. hade en tagit en Ål med omkrets av 40 m.m.

Häckar stundom på marken i stenrös, bergskrevor och ofta i träd, understundom 8—30 fot högt eller i gamla fogelbon, stundom inne i en skog samt i holkar. Häckar i slutet av apr. eller början av maj. Honan ligger på vattnet med vågrätt utsträckt hals, stundom en fjerdedels timma väntande på hanen. Boet utgöres än av en håla i marken med växtdelar, under ruvningen med bädd av eget dun, än träffas det under en buske. Honan lägger 8—10, sällan 15 ägg; vid småningom skeende skattning lägger hon 30—40 st. Honan ruvar ensam. Förlora ungarna modern, åtager sig en annan deras vård. De gamla harna samla sig i stora flockar efter fortplantningen, så ock yngre foglar. De utkläckta ungarna bäras av modern i näbbet till vatten. Man säger, att hon tager ungarna på ryggen och flyger med dem till vatten, och att hon lägger dem på vattnet med ryggen nedåt, EKSTRÖM, HOLMGREN; båda berättelserna härleda sig från

skärgårdsbor. Enligt andra bär modern ungarna i näbbet till vatten.

A. LANGMAN, Rådman i Trosa, skrev följande: 'I händelse ännu ingen bestämdt uppgivit på hvad sätt Hålskräcken transporterar ungarna från sitt bo, som hon vanligen har i ihåliga träd, tre till fem famnar från mar-ken, får jag härmed upplysa, att det sker på följande vis. Hålskräcken tager med sin näbb en unge i sender över halsen, och förer den med sakta fart ned till närmaste vatten, der hon lägger den på ryggen och låter den ligga på detta vis, till dess hon fått alla ungarna i vattnet. Då vänder hon dem, utsträcker sina vingar och sänker sig så djupt ned i vattnet, att ungarna utan svårighet kunna uppkomma på hennes rygg. Derpå beger hon sig genast till ett ställe, der passande föda finnes, hvilken hon till en början själv upptager åt dem, likväl på det sätt, att de icke få den alldeles uppe i vattenbrynet, utan något litet derunder, troligen på det de må lära sig själva dyka till botten efter den. Sedan jag åsett allt detta, lät jag Skräcken bliva mig varse, då hon genast nedhukade sig, tog ungarna på sin rygg och aflägsnade sig utåt havet.' 1858.

Att modern tar ungarna på ryggen anses osannolikt av W. v. WRIGHT. Den har, enl. BLASIUS, 1861, parat sig med *A. clang*.

Han skjutes ofta för bulvan, fångas i vak eller fisknät, men är annars ofta svår att komma inom håll. Ungarna skjutas från bakhåll å stranden. Köttet är tranigt och dåligt, men bättre än det av Lommar och Måsar, enl. BERGIUS, 1787. Skilnaden är dock ej betydlig. Åts, enl. BERGIUS, allmänt i Österrike. I Stockholms skärgård ätes den även av folket, och torgförd finner den även köpare. På Gotland anses den ej ätbar, skjutes för fjäderns skull, hvilken är god. — Han är skadlig för fisket.

Han är emellertid nyttig för sin goda fjäder, och köttet användes av skärgårdsfolk och åländingar, hvilka fånga den i mängd; den insaltas, tor- kas och rökes som gåshalvor. Egaren till ett fiskehus har der av honom hela sin vinterföda. 'Han bör på allt sätt skyddas', ILSTRÖM, 1749.

Om dess underhåll i tamt tillstånd må anföras följande:

CH. WAGNER, 1862, höll dem tama, de infångade insläpptes på en liten gård med en ingrävd, brädfodrad liten dam. De ville i början ej sjelvmant äta. Derför stoppades dagligen en fisk av passande storlek i svalget på

hvar och en, men som de ville befria sig från honom, satte man en gummi- ring om halsen. Efter 5—6 dagar stoppades de med oxlever, derefter ox- lungor. Efter 10 dagar behövdes ej ringen mera, och de åto nu sjelvmant fisk och köttaffall och blevo snart så tama, att de togo födan ur handen och i nödfall till och med bröd. Vid övergång från fiskföda till blandad föda dö två tredjedelar; de återstående bliva av vegetabilisk föda feta och väl- behållna. Köttet förbättras troligen även härigenom.

Bland fjädrarna leva:

Docophorus icterodes NITZSCH; *D. bipunctalis* GIEB. och *Lipeurus tem- poralis* NITZSCH.

Inelvsmaskar:

Ascaris spiculigera BILLINGH. och *A. mergi* BILL., i matstrupen; *Hys- trichis coronatus* MOL., inkapslad i körtelmagen; *H. tubifex* DIES., i en svulst i matstrupen; *Spiroptera crassicauda* MOL., i muskelmagens hinnor; *Acantho- phorus tenuis* v. LINST., i matstrupen; *Trichosoma brevicolle* RUD.; *Echino- rhynchus hystria* BREMS.; *E. polymorphus* BREMS.; *Distomum concavum* CREPL.; *D. oxycephalum* RUD.; *D. globulus* RUD.; *Monostomum attenuatum* RUD.; *Holo- stomum gracile* DUJ.; *Tenia gracilis* RUD.; *T. tenuirostris* RUD.; *T. multistri- ata* RUD.; *Ligula digramma* CREPL.; *L. monogramma* CREPL.; *Schistocephalus dimorphus* CREPL. och *Bothriocephalus ditremus* DIES., alla i tarmkanalen.

Mergus magnus GESN., Av. 1555, 129.

Merganser GESN., l. c. 126. GESN. Red. 1669, 108 et *Mergus Æthyia* 101-3. ALDR., Orn. III 1635, C. 63, p. 84; XIX, 3, 64. RAY, Syn. 1713, 134. BRISS., Orn. VI 231.

Mergus cirrhatus s. *longirostra major* GESN., Av. 129. ALDR., Orn. C. 60, p. 83; C. 62, p. 83.

Anas raucedula et *Mergus ruber* GESN., l. c. 128. ALDR., l. c. 60, p. 83.

Merganser Gesneri WORM, Mus. 1655, 300 (felaktigt kallad Geir-fugl).

Castor Fiber BELON, L'hist. des Oyseaux 1555, 163; + Piette l. c. 171-2.

Merganser albus, *Castor* s. *Fiber*, *Mergus cirratus* ALDR., l. c. p. 83-4. JOHNST., 134, t. 47.

Skræckior, Wiedehopfen, SCHEFFER, Lapp. Frankf. a. M. 1676, 392.

Mergus serratus longiroster major RAY, Syn. 1713, 134.

Vrakfogel LIN., Tal om märkv. hos ins. Sth. 1739, p. 4; 2:a uppl. 1747, p. 5.

Mergus merganser L., S.N. II 1740, 46; + Skräcka L., Öl. resa 1745, 49; Ard, L., Gothl. resa 1745, 166; *Mergus* n. 113 L., Fn. I 1746, 40; S.N. VI 1748, 23; X 1758, 129; Fn. II 1761, 47; S.N. XII 1766, 208, + *M. castor* L., l. c. 209. ILSTRÖM, V. A. H. 1749, 190. BRÜNN., Orn. 1764, n. 92.

GADD, Sjö-fog. 1769, 9. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 304. GM., Reise II 1774, 188. MÜLL., Prodr. 1776, 16. FABER, Fn. 1780, 77. ÖDM., V. A. H. 1785, 307; Wermðö 1792, 67. MOHR, Isl. Nat. 1786, 16. BERG., Tal 1787, 30. GM., L. S.N. 1788, 544. BESEKE, Vög. Kurl. 1792, 52. LATH., Ind. II 1790, 828. LATH., B., III II 1798, 365; IV 1812, 500. RETZ., Fn. 1800, 134. BECHST., Jagdw. III 1802, 457. MEY., W., Tasch. II 1810, 565. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 261. PALL., Zoogr. II 1810, 286. CUV., R. A. 1817, 540. SAB., Trans. L. S. 1819, 558; Isis 1826, 99. KUHL, Beitr. III 1820, 95. TEMM., Man. II (1820) 881; IV 1840, 556. NILSS., Orn. II II 1821, 248; Fn. II 1858, 495. FABER, Prodr. 1822, 64; Hochn. Vög. 1826, 20, 50 etc. J. WILS., Mem. Wern. Soc. 1822, 475. EDM., Mem. Wern. Soc. 1823, 274. TEILM., Fugl. 1823, 201. DOER., De pelvi 1824, 31. W. v. WR., V. A. H. 1826, 295,-6,-8. BREHM, Isis 1826, 984; V. D. 1831, 942. EKSTR., Mörkö 1828, 36; Tidskr. f. Jäg. 1832, 194. SWAINS., RICH., Fn. B. A. II 1831, 461. SAVI, Orn., ref. Isis 1833, 1004. WIKSTR., Stockh.-tr. 1838, 103,-8. EYTON, Anat. 1838, 173. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 384. AUDUB., Syn. 1839, 297. ZAW., Fn. 1840, 134. SCHINZ, Eur. Fn. I, 1840, 422. ANDR., V. A. H. 1841, 211. DE SERR., Migr. 1842, 92. DE SELYS, Fn. 1842, 147. LANDB., Isis 1842, 212. MALH., Fn. 1843, 223. LÖV., V. A. H. 1843, 405,-9; Öfv. V. A. F. 1864, 315. JARD., B. of Gr. Brit. IV (1843), 177. BRUCH, Pigm. 1844, 22. SCHLEG., Rev. 1844, CXXI; Mus. Ans. 1866, 2. MALM, Krøy. Tidsskr. 1844, 186, 210; Fn. 1877, 363. NAUM., V. D. XII 1844, 356; N-a 1850 2 H., 22; 1853, 355. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384. SCHULZ, Fn. 1845, 418. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44; Jägarf. Tidskr. 1864, 102. SUFFR., Arnsb. 1846, 159. ANDERS., Öfv. V. A. F. 1849, 226. TOB., N-a 1850 2 H. 99; 1852 2 H. 102; J.f.O. 1853, 214. BALD., N-a 1850, 2 H. 100; 1855, 406. KJÆRB., N-a 1850, 3 H. 55; 1852, 1 H. 11; Danm. Fugl. 1852, 388. NAC., Mem. Madr. Ac. 1851; ref. J.f.O. 1855, 305. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 85. CED., Carlst. 1851, 12; Öfv. V. A. F. 1876, n. 4, 63. THOMPS., Irel. III 1851, 168. CZERN., Bull. Mosc. 1852; ref. J.f.O. 55, 47. JÄCK., N-a 1852, 2 H. 122. GAD., N-a 1852, 3 H. 8; 1858, 277.-95. LUNGERSH., N-a 1853, 10. v. NEG., l. c. 64. SCHRAD., J.f.O. 1853, 323. GLOG., l. c. 417; 1860, 308. WALL., N-a 1854, 279. BAILLY, Orn. IV 1854, 406. WEST., Göt. Handl. 1855, 71. HARTL., J.f.O. 1855, 313. VANG., l. c. 345. O.-GALL., l. c. 404. HARDY, l. c. 423. BOLLE, HANSM., N-a 1855, 321. BRAHTS, l. c. 333. LLOYD, Ant. II 1855, 197. v. MIDD., Isep. 1855, 79, 120-1,-6. F.-BEAUM., N-a 1856, 166. WEINL., J.f.O. 1856, 128-9. KRÜP., N-a 1857, 41, 51. J. v. WR., Öfv. V. A. F., 1857, 44. HINTZ, N-a 1857,

17; J.f.O. 1861, 218; 1863, 430; 1864, 97, 142, 191; 1865, 242; 1866, 155; 1868, 160, 402. v. MÜNCHH., N-a 1857, 230. ALTHAM., l. c. 403. C. JÄG., Wetterau II 1858, 43; Beob. 1859, 86. HOLL., N-a 1858, 84. v. PREEN, l. c. 408. WIEPK., l. c. 350; J.f.O. 1877, 430. LANGM., Öfv. V. A. F. 1858, 347. C. HARTM., Bidr. 1859, 18, 20. ÅSTR., Lomma 1859, 21. LAGERGR., Öfv. V. A. F. 1859, 394. POWYS, Ibis 1860, 354. v. SCHRENCK, Amur 1860, 485. SOMM., Öfv. V. A. F. 1861, 74. F. a. G. GODM., Ibis 1861, 91. IRBY, l. c. 251. J. H. BLAS., l. c. 300. SWINH., Ibis 1861, 344. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 34. CH. WAGNER, Z. G. 1862, 84. JEITT., Verh. z.-b. G. 1862, 277. HALL, Montr. 1862, 429. HÖGB., Örebro 1863, 19. RADDE, SO. Sib. 1863, 23, 378. ALTUM, J.f.O. 1863, 109. A. v. HOM., J.f.O. 1864, 142; Z. G. 1868, 271. COLLETT, Christ. 1864, 215; Hvalø 1866, 43; Vid. S. Forh. 1868, 182; N. Mag. f. Nat. 1871, 218; (1873-6) 1877, 205. MORE, Ibis 1865, 447. HOLTZ, J.f.O. 1866, 382; 1868, 127, 160; Mitth. Ver. N.-Vorp. u. Rüg. 1870, 48. MÄKL., Fogl. Ordn. 1867, 93. SCHNEID., J.f.O. 1867, 235. TIS., Ö. Smål. 1868, 33. MARCHAND, Rev. & Mag. Z. 1868, 52. BRUH., Abh. z.-b. G. 1868, 255. HANF, l. c. 970; 1872, 404. SUNDSTR., Örebro 1869, 25; Bih. V. A. H. 1872 n. 4, 39. v. DROSTE, Z. G. 1869, 304. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 341. KOLM., Gotl. F. 1871, 15. AHLM, Jägarf. Tidskr. 1871, 83. RIDGW., Ann. Lyc. N. H. N.-Y. 1871, 360. SAUND., Ibis 1871, 397. MEV., Öfv. V. A. F. 1871, 783. ALST., Br., Ibis 1872, 71. COUES, Key to N. A. B. 1872, 296; B. of NW. 1874, 583. O.-GALL., Rev. & Mag. Z. 1873, 62. TACZ., J.f.O. 1873, 110-1. DUB., TACZ., J.f.O. 1873, 111. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 524. REY, Z. G. 1874, 391. SEV., J.f.O. 1874, 410; Ibis 1876, 421. v. PELZ., Verh. z.-b. G. 1874, 568. DRESS., B. E. pt. 43-4, 1875. Lord LILF., Ibis 1875, 5. BRANDT, Bemerk. d. Wirb. 1875, 71; J.f.O. 1880, 250. DANF., Br., Ibis 1875, 429. REICHEN., Abst. d. Vög. 1876, 30. BRÜGG., Z. G. 1876, 368. WÜSTN., J.f.O. 1877, 34. SCHAL., l. c. 192. BOLLE, Orn. C. 1879, 117. HOLTZ, l. c. 122. TOB., l. c. 144. Kronpr. RUDOLF m. fl., J.f.O. 1879, 128. GOEB., l. c. 274. GOELDL., l. c. 283. SEEB., Ibis 1879, 160; 1882, 383; 1883, 35. THEORIN, Fört. 1880 (4). RUSS., Orn. 1880, 184. RUHM., J.f.O. 1880, 148. BOGD., SCHAL., l. c. 276. BOL., l. c. 1881, 65. GIGL., Ibis 1881, 215-6. CARLS., Öfv. V. A. F. 1882 n. 1, 37. HENKE, SEEB., Ibis 1882, 229. OLSS., Öfv. V. A. F. 1882, n. 10, 46. IRBY, Ibis 1883, 189. R. MEJ., J.f.O. 1883, 398. BÜCHN., J.f.O. 1885, 207. Jahresb., J.f.O. 1886, 381.

Plotus serrator simplex, Krüper, KLEIN, Hist. Av. 1750, 140; *Serrator cirratus*, Merganser Stemm. 1759, 33; *Serrator* Vög. 1760, 250.

Ente PONTOPP., Norw. II 1754, 126 (ex part.).

Merganser leucomelanus, cinereus BRISS., Orn. VI 1760, 250-5; ed. 1763 II, 427-8.

Mergus rubricapilla BRÜNN., Orn. 1764, n. 93. GM., L. S.N. 1788, 545.

Mergus castor L., S.N. XII 1766, 209. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 306. GM., l. c. 545. LATH., Ind. II 1790, 829. LATH., B., III 1798, 366-7. C. JACKS., Loud. Mag. 1830, 177. BREHM, V. D. 1831, 944. KEYS., BL., Wirb. 1840, n. 419. v. D. MÜHLE, Orn. Griech. 1844, 130. WALL., N-a 1853, 90. JÄCK., N-a 1856, 249, 525; 1857, 388; 1858, 450. JERD., B. Ind. III 1864, 817. BLYTH, Ibis 1867, 176. BEAV., Ibis 1868, 402. ELW., Ibis 1869, 22. v. DROSTE, Borkum 1869, 312. BORGG., Nordd. 1869, 134; J.f.O. 1871, 219. v. HEUGL., J.f.O. 1874, 401. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 21. SWINH., Ibis 1875, 456. SEEB., Br., l. c. 1876, 450. v. TSCHUSI, Z. G. 1875, 459; V. Salz. 1877, 86. BLAK., Pr., l. c. 1878, 215-6. Jahresb., J.f.O. 1877, 339; 1878, 434; 1880, 92; 1881, 101; 1882, 106; 1883, 74, 345.

Merganser Raii LEACH, Syst. Cat. Br. Mus. 1816, 36. STEPH., Shaw Zool. XII, 161.

Merganser castor BONAP., Compl. List 1838, 59. A. FRITSCH, V. E. 1870, 442; Wirb. 1872, 88.

Merganser gulo SCOP., Ann. I H. N. 1768, 69. STEPH., Shaw Gen. Z. XII 161.

Mergus americanus CASSIN, Pr. Phil. Ac. 1853, 187; '1852, 186'. BAIRD, B. N.A. 813. BLAK., Ibis 1863, 150.

Mergus merganser americanus 'RIDGW.' MATSCH., ZIEM., J.f.O. 185, 192.

Storskraken P. LUNDQ., Jägarf. Tidskr. 1864, 218. R. S(UNDSTRÖM), l. c. 1874, 72.

Skräcka LAGERGR., Jägarf. Tidskr. 1870, 13.

Skrakhona, Skräcka HOLLGR., Jägarf. Tidskr. 1872, 89.

246. PRACKA, *Mergus serrator* L.

Pl. LXIV, fig. 3, 4.

Näbbet från spetsen till näsborrarna längre än tarsen, lameller sneda, bakåt riktade; vinge utåt till en del hvit med svart band; längd 510—611 m.m.

1. *Hane*, 4 juni 1875, Hudiksvalls skärgård.

Näbbås brun. Kätkanter röda. Huvud ovan grönsvalt, nacktofs lång, gles; huvudets sidor och haka hvita med inströdda ljusbruna fjädrar. Halsens översta del grönsvalt, framhals rostgul, svartfläckig; halsrygg gråbrun. Stjert avrundad; stjertpennor 9 par, grå med hvitgrå spetsar och utkanter. Bröst gulhvitt; sida framtill svart, hvitfläckig, för övrigt hvit med fin svart vattring; gump hvit. Handpennor stora 10, svartbruna; armpennor: 1—4

i utfan svartbruna, i infan brungrå, 5—10 hvita med stor, svart fläck, börjande vid midten i utfanet; armbågspennor: 1—4 hvita med svart utkant och tilltagande grått i infanet, 5—7 svarta; handtäckare svartgrå; armtäckare svarta med lång spets, de mellersta hvita; kanttäckare svartgrå. Fötter röda; tår: 4 nästan = 3 > 2 > 1; klor: 3 nästan = 4 = 2 > 1.

2. *Hane*, 6 juni 1876, Gotland.

Näbb ovan mörkt rödbrunt, näbbnaglar något motböjda, överkäkens tillbakaböjd; näbbås svagt kullrig, till näsåsen sluttande, framtill rät, lameller snedt bakåt riktade, koniska, i överkäken störst. Kätkanter och underkäk cinoberröda. Pannrand avrundad. Näsborrar låga, högst baktill, näslock utskuret. Iris röd. Huvud ovan och nacke svarta med förlängda fjädrar, de längsta nående 60 m.m. bakom nacken, der glesa, smala, åt sidorna gråbruna och baktill övervägande mörkgröna fjädrar, även sträckande sig till bakre delen av tinningen; övre ögonlock svart, rostgråfläckigt; undre ögonlock rostgult, framtill svart; ögonvrå svart; huvudets sidor för övrigt med blandade svarta och rostbruna fjädrar; ansigtsrand bildar fjäderklädda vinklar riktade mot näsborrarna; haka svart med inblandade sparsamma hvita fjädrar. Hals överst med blandade svarta och rostbruna fjädrar, framhals rostgul med svarta brämtrakter, nedåt tilltagande grå, gränserna med svartspräckliga och med spoltrakter rostbruna; sidhals ovan rostgul med svarta brämfläckar och inblandade hvita fjädrar, nedtill rostbruna, svartspräckliga och med svarta brämtrakter och inblandade dels svarta, dels grå fjädrar; kräva gulhvitt; halsrygg uppåt svartgrå och vitbrokig, nedtill svart; halsband upptill endast antydtt av spridda hvita fjädrar. Rygg svart, baktill med få brunsvarta fjädrar; skulderfjädrar: de inre långa, spetsiga, svarta, de yttre blandade hvita och svarta, framtill utåt en rad av hvita med svarta breda bräm och skarpa gränser; kors med hvit och svart, fin vattring; övre stjerttäckare svartgrå, till större delen hvitprickiga eller hvitvattrade. Stjert avrundad; stjertpennor 9 par, gråsvarta med gråhvita spetsar, de yttre med utfan hvita, och fint glest svartvattrade samt liksom spetsarna nötta. Bröst och mage hvitgula; sidor hvit- och svartvattrade, sparsamma inblandade svartgrå fjädrar; undre stjerttäckare hvita, de längsta svartprickiga; slaksida hvit med svart vattring. Vingar spetsiga, svarta och hvita; tumvinge med 4 fjädrar svarta; handpennor: 1 liten, smal, spetsig, svart, < 1:a handtäckaren; stora 10, svarta, 1 > 2 > 3; armpennor 10: 1—4 med svart utfan, grått infan, spets mest, infan och spolar å 2—4 hvita, 5—10 hvita, åt roten svarta, hvilken färg sträcker sig något bakom armtäckarna; armbågspennor 7: 1—5 > armpennorna, 1—4 hvita, 1 och 2 med svart utbräm, 3—4 med svarta utkanter, 4 med svart inkant, 5 utfan grått, utkant och infan svarta, 6 och 7 svarta; överarmpennor svarta, de yttersta med gråhvita spetsar; handtäckare

svarta, de små brunsvarta; armtäckare svarta, mot spetsen hvita, de mellersta svarta; kanttäckare brunsvarta; undre handtäckare grå, de flesta inre med inbräms spetstrakter hvita; undre armtäckare och de mellersta hvita; undre kanttäckare mörkt gråbruna och hvita; undre överarmtäckare långa, hvita. Fötter överallt och flikar vid tårna å ut- och insidor röda, utåt efter döden hastigare mörknande. Tars hoptryckt, framtill med små sköldar, sidor nättecknade, tarssula skarp; tår: $4 > 3 > 2 > 1$, simhud olivbrun, 1 när marken, simflik röd, när ej klospetsen; klor bruna, 3 bred, $> 2 > 4 > 1$.

3—5. *Hanar*, sommaren 1876, Grönland.

Näbb ovan grått, nedåt grårödt. Fötter röda, simhud rödbrun, klor grå.

7. *Hane*, gammal, november 1836, Bohuslän.

Iris röd. Huvud ovan svart; hjessa och nacke med gles, svart, 44 m.m. lång tofs; huvudets sidor och översta delen av halsen mörkgröna med violett skiftning. Hals och kräva nedtill bruna med svarta sidobrämrakter och brunhvita bräm; halsband bredt, hvitt. Rygg och skulderfjädrar svarta, de yttersta hvita; kors och övre stjärttäckare brungrå med hvit vattring. Bröst hvitt; sidor med svart och hvit vattring, främst svarta med hvita, ovala spoltrakter; slaksida med mörkbrun vattring. Handpennor brunsvarta; armpennor: 1—4 brunsvarta, 5—10 hvita, rotdelen svart; armbågspennor: 1—4 med svart utkant, utåt tilltagande, $>$ armbågspennorna, 5—8 brunsvarta; armtäckare hvita, rotdelen svart, de mellersta hvita; kanttäckare svarta.

8. *Hona*, 17 juli, Halmstad, L. LENNARTSSON.

9. *Hona*, sommaren 1876, Grönland.

10. *Hona*, 17 juli 1877, Halland, L. LENNARTSSON.

Näbb ovan brunt, undertill och käkkanter röda, överkäkens nagel svart-grå, underkäkens rödgul. Iris röd. Fötter röda, klor grå.

11. *Hona*, 1843, Skåne.

Överkäakens spets når ej längre ned än käkens höjd bakom spetsen, underkäkens lameller tätast. Pannfjädrarna gå ej utom randvinklarna; från näsborrarnas framkant $2\frac{1}{2}$ gång så långt som från näskanten till randvinkeln. Huvud 'brunaktigt', ovan mörkare; haka hvit. Hals brunaktig; halsrygg mörkbrun. Kropp ovan svartgrå med askgrå fjäderkanter; kors svartgrått; övre stjärttäckare svartgrå med ljusa fjäderkanter. Stjert svart-grå. Bröst och mage hvita; sidor askgrå med ljusare kanter; handpennor svarta. Spegel hvit, vid basen med svarta fläckar; vingtäckare svart-grå, de längre mörkare.

12. *Hona*, 10 december, Stockholm.

Näbb ovan rödbrunt, kanter och underkäk röda, näbbnaglar av käkarnas bredd, gulgrå, motböjda, näbbås från roten sluttande, avsmalnande, framåt

nästan rät. Käkkant nästan rät; lameller koniska, snedt bakåt riktade, underkäkens undre kant något bågböjd, mot nageln uppdragen. Pannvinkel avrundad. Näsborrar smala, ovala. Huvud ovan olivbrunt; ögonvrå gråbrun, nedtill ljusare brungrå; tinning olivbrun; kind gråbrun; örontrakt rostbrun; ansigtsrand med framskjutande kort sidovinkel; haka hvit, baktill hvitgrå med utskjutande hvita spetsar. Framhals gråhvit, i botten grå; sidhals grå med hvita fjäderspetsar; kräva hvit; nacke olivbrun med något förlängda fjädrar; halsrygg upptill brun, nedtill grå. Rygg svartgrå med svarta spolar och grått bräm; skulderfjädrar svartgrå med svarta spolar, de yttersta 2 gråsvarta, den yttersta med hvit fläck vid spetsen å infanet; kors grått med svarta spetskanter och spolar; övre stjärttäckare grå med svarta spolar och grå-hvita fjäderspetsar. Stjert avrundad; stjärt pennor 9 par, 1, 3 t. v., 1, 4 t. h. svartgrå, nya, utvuxna, de övriga grå med dragning åt brunt; spolar svarta, undertill blygrå. Bröst hvitt; sidor grå med hvitgrå spetsar och svarta spolar; mage hvit; undre stjärttäckare hvita med gröna spoltrakter; slaksida ovan grå, nedtill hvit. Vingar spetsiga, tumvinge med 4 fjädrar, svarta; handpennor: 1 liten, smal, spetsig, gråsvart; stora 10, svarta, den 2:a vid spetsen med utskuret infan, 1 nästan $= 2 > 3$; armpennor 11, 1—4 i utfan svart, infan grått, spetsar hvita, 5—10 i spetsdelarna hvita, rotdelen i utfan svart, infan ljusgrått, 11 grå, utbräm svart, utfan mot spetsen hvitt. Spegel hvit; armbågspennor 6, gråsvarta, 1—2 svartgrå, mot utkanten svarta, tillspetsade, $2 > 3 > 1 >$ armpennorna; överarmpennor 5, gråsvarta, 4—5 med hvit spets; handtäckare svarta, de små svartgrå, kanttäckare med hvitt bräm; armtäckare svarta med hvita spetsar, de mellersta och kanttäckare grå med svarta spolar; undre handtäckare ljusgrå med hvita spetsar, de mindre dels grå, dels svartgrå med hvitt bräm, dels hvita; undre armtäckare hvita, mot roten ljusgrå, de mellersta hvita; undre kanttäckare hvita, några få grå med hvitt bräm; undre överarmtäckare hvita. Vadtäckare grå med hvitgrå spetsar och svarta spolar; skenben fjäderklädt till hället. Fötter rödbruna. Tars hoptryckt med små sköldar; tår: $4 = 3 > 2 > 1$; klor: $3 > 2 > 4 > 1$, grå, 3 bred, kullrig, de öfriga hoptryckta, något krökta; den yttre simhuden inskuren.

13. *Dununge*, hane, 26 juli, Jemtland, MEVES.

Iris 'mörkgrå'. Huvud ovan brunsvart, å pannan över främre delen av ögat en brun fläck; ögontrakt nedtill hvit; ögonvrå upptill brunsvart, nedtill hvit; tinning med ett bredt, svartbrunt band; kind ovan brun, nedtill hvit; haka och framhals hvita; sidhals upptill brun, nedtill svartbrun; halsrygg svartbrun. Kroppen ovan brungråsvart. Rygg med två små, hvita fläckar; kors med två större dylika. Bröst hvitt; sidor hvita och svartbruna; mage och undre stjärt dun hvita; slaksida hvit och mörkbrun. Vingar brunsvarta, fram- och baktill hvita. Skenben utåt svartbrunt.

Nº	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♂	5 ♂	7 ♂	9 ♀	10 ♀	12 ♀	13 p.	15 j.	16 j.
Längd	—	611	581	592	590	—	565	527	510	—	322	580
Huvudets längd	—	116	120,5	117	121,5	—	108,5	103	105	—	65	113
Näbb, längd till pannan	—	62	59	55,6	59	57	52	52	53	16,2	17,3	58,5
» » » munvinkeln	74	74,5	75	74	76,5	—	70	64	—	—	31,5	72
» » från spetsen till näsborrarna	—	43	45	44,3	43	43	40	38	39	12	19	43
» höjd vid roten	13	15	12,5	13	14,4	14	12,4	13,5	13	7	9,3	13
» » » näsborrarna	—	10	9,6	10	10	11	8,7	9	10	—	8	10,5
Gapets bredd	14	20	21	22	22	—	19,5	18	17,5	—	10,8	15,5
Näbbets bredd vid näsborrarna	—	9	9	9,1	8,7	8	7,7	8	8	3,6	6	8,2
» » minsta bredd	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—
Näbbnagelns bredd	—	6	6	6,3	5,9	6	5,6	5,5	5	3,4	3,8	5
» » längd	—	9	10,6	8,7	9,7	8	8,9	8,7	—	5,3	5,8	—
Näsborrar	—	6×1,2	7×1,6	5,5×1	6×1,8	—	7×1,5	6×1,5	5×1,3	—	3,2×0,9	6,6×1,6
Vingens längd, direkt	233	240	236	241	240	255	226	216	206	—	34	224
Vingbredd	—	882	830	875	860	—	800	790	695	—	171	802
Tumvinge	—	91	88	92	101	—	90	81	82	—	—	87
Stjert, längd	70	99	97	104	95	90	87	90	78	—	48	85
Stjertspets bakom vingspetsarna	—	62	56	56	52	—	60	54	48	—	—	50
Tars	37	48	47	47	48	44	44,5	42	43	18	35	48
Mellantå med klo	55+7	66	70	67	69	57+11	64,5	63	62	26	36+10	66

 14. *Unge, större med dun*, Mörkö, EKSTRÖM.

Längd omkring 295 m.m. Ovan med blekare färger, gråbrun, teckningen å huvudet rostbrun.

 15. *Dununge*, 18 augusti 1879, Sandhamn, HENR. GRÖNVALL.

Näbb ovan svart, nagel vit och underkäk rödgul. Huvud ovan mörkbrunt; ögontrakt nedtill rostgul; övre ögonlock med rostgul fläck; ögonvrå mörkbrun; tinning rostbrun; haktrakt vit; örontrakt rostbrun; haka och framhals hvita; sidhals upptill rostbrun; halsrygg gråbrun. Rygg mörkt gråbrun med två små hvita sidofläckar; kors med två större. Fötter utåt brungrå, inåt rödgula, simhud svartgrå.

 16. *Hane, ung*, 1 juni 1876, N. BRUZELIUS.

Käkant mot nageln något uppåtriktad. Näsborrar baktill högst. Huvud ovan mörkbrunt, tofs av smala, glesa fjädrar; ögonlock gulbruna, framtill brungula; ögonvrå ovan svartbrun, nedtill brungul; tinning mörkbrun; huvudets sidor för övrigt bruna; kindtrakt vid ansigtsranden brungul; haka ljusbrun med vitgula spetsar, främst vitgul. Framhals upptill ljusbrun med gulhvita spetsar, vid midten med blandade ljusbruna grå fjädrar, de senare med bredt gulhvitt spetsbräm, nedtill med kräva vitgul; nacke brun; halsrygg svartbrun. Rygg och skulderfjädrar svartbruna med grått bräm och inblandade svarta fjädrar; kors svartbrunt, bakåt med dragning åt grått; övre stjärtäckare svartgrå med hvita och vitgrå spetskanter. Stjert avrundad, svartgrå, undertill grå; stjärt pennor 9 par. Bröst vitgult; sidor: främst grå med hvitt bräm med inblandade svarta, något brunvattrade samt en fjäder med en

stor vit fläck i infanet, för övrigt grå med hvitt eller grått bräm, samt grå med vit vattring och grå spoltrakter, spolar svarta; mage framtill vitgul, bakåt grå med bredt gulhvitt bräm; undre stjärtäckare grå och hvitspräckliga, bräm hvitt, de understa mindre hvita, ljusgråflammiga; slaksida grå med inblandade vattrade fjädrar. Vingar spetsiga, tumvinge med 3 fjädrar, svartbruna; handpennor: 1 liten, grå; stora 10, svarta, de inre brunsvarta; armpennor 11: 1—4 utfan svart, spets vit, infan hvitt och grått, 5—10 hvita, vid roten i utfan svart, infan grått, 11 utfan hvitt och grått, utbräm svart, infan grått; armbågspennor 6: 1—4 > armpennorna, spetsiga, de yttre grå, utbräm svart, de inre svarta; överarmpennor svarta; handtäckare svartbruna, kanttäckare med hvitt bräm; armtäckare svarta, de mellersta med hvita spoltrakter, de mellersta mörkgrå med gråsvarta spoltrakter; kanttäckare grå med brungrått och hvitt bräm; undre handtäckare grå, de flesta inre med hvita spetsar; undre armtäckare gulhvita, de mellersta grå med hvita spetsar samt hvita; undre kanttäckare brungrå med hvitt bräm och hvita med brungrå rot; undre överarmtäckare hvita, långa, armkanttäckarna hvita. Vadtäckare grå; skenben fjäderklädt till närheten av hället. Fötter gulröda. Tars hoptryckt, sköldar små; tarssula med bred hudflik; tår: 4 > 3 > 2 > 1, simhud rödgul, vid tårna gulröd, når å 1 nagelspetsen, bred, vid roten utskuren, men fortsätter till infliken å 2; klor gråbruna och gulröda, 3 bredare, men lika lång som 2 > 4 > 1.

<i>Nº</i>	1	2 a	b	3 a	b	c	d	e	f	4 a	b	c	d	5 a	b	c	6
Äggets längd	65,2	65,8	64,6	67,7	67,4	67,2	66,8	66	65,4	66,4	65,7	64,5	63,9	68,2	65,8	62,3	63,5
» bredd	44,6	45,5	43,7	43,6	43,2	43,3	43,4	43,7	42,8	45,6	44,6	45,8	45,4	45,5	45,4	45,3	43,4
» spets.....	20,6	20,3	20,9	24,1	24,2	23,9	23,4	22,3	22,6	20,8	21,1	18,7	18,5	22,7	20,4	17	20,1
» reducerade längd	1,46	1,44	1,48	1,55	1,56	1,55	1,54	1,51	1,53	1,46	1,47	1,4	1,4	1,5	1,45	1,38	1,46
» rektangel	2908	2994	2823	2952	2912	2910	2899	2884	2799	3028	2930	2954	2901	3103	2987	2822	2756

Ägg. Långsträckta, ovata, svagt glänsande, grå, gröngrå, rödgrå, sällan blygrå.

1. 1876, Kola, SANDEBERG. Tillspetsadt, blygrått.
2. Juni 1885, Muonioniska, KNOBLOCK. Grå.
3. Samma tid och ort; a med svag dragning åt rött.
4. Muonioniska, LAMPA. Grå; d mörkgrått, mera glänsande.
5. Torne lappmark, LAMPA. Grå; c kort, ovalt.
6. Gotland, A. LÖFGREN. Grått, glänsande.

Prackan häckar i norden av båda hemisfererna, drar söderut undan för isen. Träffas på Grönland, SABINE. BREHM sade dock utan skäl, att det var osäkert. Häckar der, REINHARDT, 1861. Erhållen d. $\frac{1}{2}$ 1847, SCHLEGEL, 1866. Är icke sällsynt; jag erhöi derifrån flere, bland hvilka en hona med stort ägg.

På Island mycket talrikare än Storskraken, kommer till sina häckplatser vid sött vatten, såsom vid Myvatn, mot slutet av apr. eller början av maj. Börjar under andra veckan av juni lägga i jordhålor 7—12 ägg; har ungar i andra veckan av juli till början av sept. Uppehåller sig flockvis vid kusterna från midten av okt. till nära slutet av nov., då de flesta draga bort; en del övervintrar vid S. Island, FABER. Även KRÜPER omtalade 1857 foggeln härifrån.

På Färöarna finnes hon både sommar och vinter, fastän ej talrikt. Håller sig mest i lugna fjordar och insjöar; vid hvilka hon häckar, H. C. MÜLLER.

Kommer till Varangerfjorden i början av april, bortflyttar under de första dagarna av okt. Enskilda övervintra i fjorden.

Häckar nära fjorden eller vid floderna, boet ofta vid en björk, är omgivet med en oredig massa växter; lägger 10—14 ägg i midten av juni, SCHRADER, 1853. I Ostfinmarken om sommaren allmän, förekommer här även under milda vintrar, SOMMERFELT, 1862. Erhållen d. $\frac{1}{6}$ 1846, SCHLEGEL, 1866. Vid Tromsö allmän under flyttning i sept, LILLJEBORG, 1850; häckar över allt, enl. meddel. av NORDVI. Är nästan lika talrik som Ejdern på Vesteraalen och Lofoten, BARTH, 1869. Allmän i trakten av Bodö, häckar på öarna, F. och G. GODMAN, 1861. Är i Norge allmän; en och annan uppehåller sig även om vintern på öppna ställen i starka strömmar, RASCH, 1838. Häckar vid sött vatten, flyttar undan för isen. Vid kusten även om vintern. Är den talrikaste arten av Skrakarna. Häckar på fjellsidorna, är talrik i alla fjellvatten i och över björkgränsen; övervintrar allmänt vid iskanten. Häckade 1864 på Fokstuemyren. Träffad i Kristianiafjorden i nov., dec., häckade der ännu år 1864. Vid Hvalöarna allmän, COLLETT. Ungarna äro icke vuxna eller flygga förrän långt fram i sept., BARTH, 1881.

Häckar i Karesuando, hvarifrån Riksm. eger en unge, obetydligt större än den ovan omtalade, erhållen d. $\frac{1}{8}$ av W. v. WRIGHT. Är en av de allmännaste foglarna både i Muonioniska och på norska fjellen; lägger i midten av juni månad 9 å 10 ägg på marken nära forsar, men också på holmar i någon sjö, enl. en uppsats av KNOBLOCK. Om sommaren allmän i Torne och Kemi elvar, EKSTRÖM, 1832. Träffades i mängd under hela vägen mellan Lule

och Kvickjock, LÖVENHJELM. Iakttogs d. $\frac{1-10}{6}$ 1857 på Åresjön, MEVES. Erhållen vid Falun d. $\frac{2}{9}$ 1869, THEORIN. Är skjuten på Storsjön d. $\frac{2}{8}$ 1882, vid Duved och Annsjön av SAHLIN, OLSSON, 1882. I Botniska viken mycket talrik om sommaren, DRESSER. Erhållen i Hudiksvalls skärgård, se ovan. Vid Sandhamn iakttagen: 1883 d. $\frac{12}{9}$ kl. 5 e. m. en flock, som drog från NO. till SV.; d. $\frac{16}{9}$ kl. 6,30 e. m. 2 smärre flockar, dragande från ONO. till SV.; d. $\frac{18}{9}$ kl. 6,30 f. m. en flock, dragande från N. till S. vid lugnt väder; förekommer här i yttre skärgården endast sparsamt. En kull på 9 ägg togs här d. $\frac{5}{8}$, en på 10 ägg d. $\frac{28}{8}$ och en på 7 något ruvade ägg d. $\frac{19}{8}$. Ben av fogeln äro funna i svartmyllan vid Björkö, STOLPE, 1873. Är å Mörkö mindre allmän än Storskraken; hanen kallas Pracknisse, EKSTRÖM, 1828. Torgföres från skärgården ej sällan, men i ringa antal, under den kalla årstiden i Stockholm. I Nyköpingstrakten mycket allmän, skjutes för vettar, G. LUNDQUIST, 1864. Häckar i Södermanlands skärgård, merendels å de inre holmarna, HOLLGREN, 1872; är mycket allmän; ungar skjutas från bakhåll. I Örebrotrakten under flyttning; häckar sällan, SUNDSTRÖM. Träffas i Hjelmaren, HÖGBERG, 1863. I trakten av Finspong häckade ett par 1846, enl. meddel. av LUNDBORG. Är icke sällsynt under flyttningstiderna i Östergötlands skärgård, men häckar icke veterligen der. Några få par hava deremot häckat på holmarna i sjön Glan. Så äro ägg der sedda i juli 1847, 1867 och 1868, enl. meddel. av LUNDBORG. Dununge från Glan erhållen d. $\frac{12}{7}$ 1874, enl. meddel. av EURENIUS. I Kil allmän under flyttning, LÖVENHJELM, 1864.

Häckar allmänt i trakten av Karlstad, CEDERSTRÖM, 1851. Vid Venern voro kullarna 1882 och 1883 mycket sena, i slutet av aug. träffades ungar, ej flygga, en kull, ej flygg, d. $\frac{15}{9}$, W., 1883. I Bohusläns skärgård talrik under hela året, så länge vatt-

net är öppet; då det överallt tillfryser, söker hon öppna strömmar, W. v. WRIGHT, 1851; kallas här Snipand, MALM. I N. Bohuslän allmän, CEDERSTRÖM. Unge i dundrägt erhöles på Koster d. $\frac{12-20}{7}$ 1827 av W. v. WRIGHT, enl. en samtidig anteckning. I Vestergötland ej talrik, häckar, GADAMER, 1858. Flyttar över Almesåkra om hösten, stannar 2 dagar; om våren skola ej flere komma än som häcka i trakten, E. H., 1863; flyttar i okt. och nov., häckar i socknens flesta sjöar, CARLSON, 1882. I Ö. Småland mindre talrik, går sällan in i skärgården, hanen kallas Pracknisse, skjutes för vettar, TISELIUS, 1868. Häckar på Gotland, WALLENGREN, 1853; är mycket talrikare än *M. merg.*, kallas Småskrecke, KOLMODIN, 1871; häckar längs stränderna, enl. meddel. av STENSTRÖM; under stenar, HOLTZ, 1870. Är på Gotska Sandön mycket allmän, EISEN, STUXBERG, 1868. Häckar på Karlsöarna, WÖHLER, 1873. Vid Gotlands kuster dogo många vintern 1880—81 av svält; ej allmän, skjutes mest för fjäders skull, R. HORN, 1883.

Erhållen i Bleking, enl. meddel. av C. G. RÄÄF. Äggen läggas här i skärgården från början av maj, det första ägget funnet d. $\frac{1}{5}$, men färska ägg av denna fogel träffas under hela månaden, enl. meddel. av WESTERLUND.

I NÖ. Skåne häckar hon här och der, WALLENGREN, 1845; på flyttning ej sällsynt, men häckar sällan, GADAMER, 1852. Vid Råå erhöles den stundom under åren 1838—43 i fisknät och torgfördes ej sällan i Lund. Vid Lomma sällsynt, erhållen ute i Öresund hösten 1856, ÅSTRÖM, 1859. Erhållen vid Malmö d. $\frac{10}{9}$ 1851; $\frac{12}{9}$, $\frac{6}{8}$ 1853; $\frac{11}{8}$ 1863, $\frac{22}{7}$ 1877, $\frac{17}{7}$ 1881, enl. meddel. av EURENIUS. Skjutes under den kallare årstiden i trakten av Ystad, BRUZELIUS. Häckar sällan vid Skanör, enl. meddel. av C. MÖLLER. Häckar på Kläppen, enl. meddel. av EURENIUS.

Ben från stenåldern av denna art, liksom av Storskraken, hava träffats i Danmark, STEENSTRUP, 1855. Häckar der å flere ställen; om vintern talrikast av Skrakarna, KJÆRBÖLLING, 1852. Omkring år 1854 voro denna och föregående arter icke sällsynta hos vildthandlare i Köpenhamn, men antalet började derefter minskas, FISCHER, 1869. I Slesvig och Holstein under stränga vintrar och starka stormar talrik. Häckar någon gång i Ö. Holstein, ROHWEDER, 1875; år 1876 om vintern; vid Flensburg 1877 regelbunden om vintern; 1878 stundom om vintern, 1880 d. $\frac{12}{3}$ flere styc-ken erhållna, 1881 d. $\frac{24}{4}$ en gammal hane fäld, Jahresb. Till Ostfriesiska öarna kommer den med frost; då denna tilltager och är varaktig, ökas antalet, ROHWEDER, 1880.

I Finland allmän, häckar, kommer till Åland vanligen i apr., häckar, stundom övervintrande; kommer till Finlands sydkust omkring d. $\frac{1}{5}$, PALMÉN m. fl., till Kuopio omkring midten av maj, J. v. WRIGHT, 1857.

Häckar i Karelen i holkar, fästade å träd nära stränder, SCHRADER, 1853. Träffad vid Onega och Ladoga, MEVES, 1871.

I N. Ryssland allmän. Vid Arkangel, GOEBEL, 1869; mycket allmän om sommaren, SEEBOHM, 1882. Sågs på Svir, ALSTON, BROWN, 1872. I Petersburgs guv. mycket talrik, BRANDT, 1880; ej sällsynt på flyttning, E. BÜCHNER, 1885. I Östersjöprovinserna, SEIDLITZ, 1860. Häckar talrikt vid Estlands Ö. kust, isynnerhet på dess nära kusten liggande öar; kommer i början av apr., bygger omkring d. $\frac{20}{5}$ sitt bo, helst i ihåliga träd. Var talrik i Matzalviken på Rogö och små öar utanför Hapsal; bortflyttar i midten av okt., RUSSOW, 1880. Häckar i Liffland, MEYER. I Polen, men okänt om den häckar i Centralryssland, SABANAIEFF. I Astrakan mycket sällsynt, SEEBOHM, 1882. På S. Rysslands kust under svår väderlek temligen talrik, v. NORDMANN.

Iakttogs vid Alexievka, lägre Petschora, och några andra ställen, men bon ej funna, SEEBOHM, BROWN, 1876. Träffad i Ural, DRESSER. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880, under höstflyttning, SEEBOHM, 1883.

Talrikast i N. Sibirien omkring Ob, Jenissej, Lena och andra stora floder. Mycket talrik i Baikal. Tunguserna anse den likasom Svanen helig och avbilda den i jern, PALLAS. — På Waigats i början av sept. i de små fjärdarna i ruggning, HEUGLIN, 1872. Vid Tjumen under islossningen, LEPECHIN. Allmän vid Koo-ray-ika, SEEBOHM, 1879. I Ö. Sibirien häckar den talrikt. Träffas i Övre Amur, RADDE m. fl., Turkestan, SEVERZOW. På Udafloden, Okotska havet, v. MIDDENDORFF.

På Nordtysklands Östersjökust ständig; för övrigt under flyttning på inre vattendrag, sällsyntare än Storskraken, BORGGREVE, 1869. Häckar på Poel, v. PREEN, 1865, och på öarna mellan Hiddensö och Rügen, HOLTZ, 1865, se nedan. Har bo under förkrympta enbuskar. Finnes häckande i N. Tyskland, i Mecklenburg och Pommern, BALDAMUS, 1860. Häckar talrikt i Schwerin, v. PREEN, 1858; 1876 d. $\frac{13}{4}$ flere par; 1878 stundom om vintern, häckar, Jahresb. Den $\frac{7}{1}$ 1859 på Goldberg 11 bon med 9—11 ägg. Orsaken hvarför icke fogeln mera tilltager i mängd, då hon lägger så många ägg och för sin skygghet och dåliga kött ej jagas, efterfrågas, v. PREEN, 1867. Derå kan väl svaras, att äggen tagas der såsom annorstädes. Kom under åren 1857—67 till Schlosskämpen mellan d. $\frac{4}{7}$ och $\frac{16}{8}$, en gång vid NNV. och en gång vid SSV. vind och — 8 till 0° C. och under hösten d. $\frac{27}{9}$ — $\frac{29}{11}$ vid 0° till + 10° C., än talrik, än fåtalig. Häckade vid Kämpen 1855—1857, d. $\frac{4}{7}$ iakttagen vid stark frost, 1858 d. $\frac{6-10}{4}$ talrik, enl. iakttagelser av HINTZ, 1857—68. Säges häcka vid Zablerow, 2 tyska mil från Schlosskämpen, HINTZ, enl. brev 1864 till E. v. HOMER.

Häckar i trakten av Tempelburg i gamla bokar; återkommer till samma bo, WIESE, 1855. I Pommern vanlig, HORNSCHUCH, SCHILLING, 1837. Häckar talrikt på öarna, fåtaligt på andra platser, 8 ägg funna d. $\frac{12}{5}$, HOLLAND, 1866—71. I Neuvorpommern 1877 under hela året, QUISTORP, 1878. På öarna vid Rügen i början av okt. till midten av dec. ensam eller i små flockar om 6—10 st. Vid Stralsund d. $\frac{1}{2}$ 1853, SCHILLING, 1853—66. Häckar på öar i trakten av Hiddensö, lägger 15 ägg bland högt gräs, täcker dem med dun, lägger om ägg, men ej oftare än hvarannan dag, HOLLAND, 1860. I Ö. och V. Preussen talrik, RATHKE, 1846. Häckar vid Potsdam, BORGGREVE, 1871. Vid Glogau flere gånger erhållen, v. ZITZWITZ, enl. brev 1854 till E. v. HOMEYER. I Anhalt mycket sällan; under ett halft århundrade träffades endast en utmattad gammal hane vid Cöthen, J. F. NAUMANN, 1850. Om vintern vid Eisleben sällsynt, några gånger honor och unga foglar i små flockar. I Anhalt flere träffade, enl. PÄSSLER och M. SCHNEIDER, 1867. Besöker Mark under höst och vinter. En uppgift att hon skulle omkring år 1861 hava häckat i Wannsee anses icke säker, SCHALOW, 1876. I Masurien 1877 stundom om sommaren. I Zymna 1879 likaså, Jahresb., 1885. I trakten av Braunschweig den sällsyntaste arten i släktet, erhållen d. $\frac{2}{3}$ 1858, R. BLASIUS, 1862. I Münsterlandet sällsyntare än *M. albellus*, BOLSMANN, 1852. I Westfalen i Münster erhöles en hona d. $\frac{8}{12}$ 1884, KOCK, Jahresb. På Rhen vid Köln, RUHL, 1852. I Schlesien den sällsyntaste arten i släktet, isynnerhet hanen; träffad i maj och aug. och under vintern, GLOGER, 1833. I Trachenberg 1878; endast under vår- och höstflyttningen, Jahresb. I Neuwied sällsyntare än *M. merg.*, BRAHTS, 1855. Vid Giessen erhöles 2 st. på Lahn d. $\frac{20}{11}$ 1884, ECKSTEIN, Jahresb. I Kurhessen sällsynt, SCHWAAB. I Niederhessen mycket sällsyntare än *M. merg.*; erhållen vid Kas-

sel på Fulda, SEZEKORN, 1854. Flyttar över Halle hvarje vinter, REY, 1874. I Schlotheim, N. Thüringen, LUNGERSHAUSEN, 1853. I Thüringen på flyttning, HELLMANN, 1853. I Wetterau under vinter och vår nästan lika talrik som *M. merg.*, C. JÄGER, 1858.

Förekommer i Würtemberg, CALVER, 1853. Iakttagen på några ställen i Bayern 1855 d. $\frac{11}{11}$, $\frac{12}{11}$, $\frac{12}{12}$, är ej sällsynt. Iakttagen i Memmingen d. $\frac{15, 16}{4}$ 1858. I Mittelfranken mycket sällsyntare än *M. merg.*; erhållen d. $\frac{14}{12}$ 1820 från Altmühl, der den även erhöles vintern 1848; vid Erlangen träffad i midten av apr. 1858; erhållen vid Pegnitz, JÄCKEL, 1863—64.

Kommer till Schweiz i nov. eller oftare i dec. och är ej sällsynt, de flesta dock honor och unga foglar; gamla hanar sällsynta, MEISNER, SCHINZ, 1815; talrikare än *M. merg.*, stannar hela vintern, SCHINZ, 1838. På senhösten i Bodensjön, BRUHIN, 1868. Omtalas även bland foglarna i Ticino, RIVA. Säges komma till St Gallen och Appenzell icke så talrikt som *M. merg.*, STÖLKER, 1867. I Genève-dalen regelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz ej vanlig, TOBIAS, 1853. I Galizien och Bukowina mycket sällsynt på flyttning under nov.—mars, ZAWADZKI, 1840. Kommer hvarje år om vintern till Böhmen, men ej talrikt, gamla hanar mycket sällsynta, A. FRITSCH, 1870—72. Kommer liksom samslägtingarna till Mähren och Schlesien under senhösten och vintern vid stark frost, SCHWAB, 1854. Erhållen i trakten av Salzburg, v. TSCHUSI, 1875—77. På Donau vid Wien om vintern, så länge öppna vakar finnas, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. Regelbunden vid Wien; i juni 1877 en fångad levande, Gr. MARSHALL, v. PELZELN, 1882. Sågs på mell. Donau, v. HOMEYER, 1879. Kom till Kremsmünster d. $\frac{1}{5}$, till Cilli d. $\frac{16}{5}$, K. FRITSCH, 1874. I Vorarlberg om vintern ej sällsynt, BRUHIN, 1868. I Tyrolen sällsynt, ALTHAMMER, 1857. Vid Mariahof 1871 d. $\frac{11}{11}$ erhållen vid frost;

en hade förtärt 56 Löjor, HANF, 1872; 1881 d. $\frac{10}{4}$ en iakttagen, Jahresb. Ett bo säges hava träffats 1863 under tätt buskage i övre Österrike, BRITTINGER, 1866. Träffad i Pamhagen d. $\frac{16}{4}$ 1811? och Neusiedlersjön, NATTERER enl. v. PELZELN, 1874—82. På flyttning, isynnerhet om vintern, i Siebenbürgen, LANDBECK, 1842. Träffad i Ungern, KORNHUBER, 1856. I Transsylvanien mycket sällsyntare än *M. merg.*, DANFORD, BROWN, 1875.

I Oldenburg på flyttning, NEGELEIN, 1853; år 1878 iakttagen; visar sig oftare än *M. albellus*, men 1881 iakttogos inga. Vid Hamburg 1878 regelbunden på flyttning. År 1881 d. $\frac{1}{2}$ fäldes 2 hanar och 1 hona. I Wilhelmshafen sällsynt på flyttning; 1883 i mars blev av nattfrost en stor flock här uppehållen på flyttning, Jahresb.

I Friesland tidigt på våren i allmänhet på inre vattendrag, ALBARDA, 1866. På Ostfrieslands kust ej just sällsynt; kommer talrikast vid kalla och stormiga vintrar i febr. och mars, men saknas under milda vintrar; talrikare på öarna än på fastlandet, v. DROSTE, 1869. På Hollands kust tillvaratagen d. $\frac{22, 25}{1}$, $\frac{19}{2}$, $\frac{28}{3}$, $\frac{30}{10}$, SCHLEGEL, 1866.

Häckar på Shetland, MORE, 1865. Dununge ur bo erhållen d. $\frac{10}{7}$ 1861 av DUNN, SCHLEGEL, 1866. På Orkney, GOULD, 1832; d. $\frac{15}{6}$ 1859, SCHLEGEL. Är allmän på Hebriderna, ELWES, 1869. På S:t Kilda sällsynt, erhöles 1883, C. DIXON, 1885. Häckar på Irland; är regelbunden även om vintern; stundom, såsom vid Cove island, i flock om 100—200 st.; är mycket skygg, THOMPSON, R. GRAY. I Skotland ej sällsynt, häckar i högländet, JARDINE, 1843, V. kusten av Skotland, MORE, 1865. Om höst och vinter på många orter talrik både vid havet och inre vattendrag, DRESSER. Från Cumberland omtalad såsom mycket sällsynt, J. STANLEY, 1830.

I Belgien mycket sällsyntare än *M. merg.*, DE SELYS; synes endast hava träffats under vintern.

I N. Frankrike om vintern mindre talrik än *M. merg.*, DEGLAND. I Seine-Inférieure, HARDY, 1855. I Eure-et-Loire högst sällsynt, MARCHAND, 1868. Kommer till Savoyen hvarje år i ringa antal i slutet av okt. eller under nov. och övervintrar på sjöar, som ej tillfrysas; bortflyttar om våren vid S. vind. Gammal fogel är i Côte-d'Or mycket sällsynt; under flyttning om våren besöka några unga stundom Saône, MARCHANT, 1869.

Allmän i Portugal, DE BOCAGÉ, A. C. SMITH, 1868. Vid Santander sedd i små flockar om 3—7 st. under nov., IRBY, 1883. Om vintern isynnerhet vid Albufera, SAUNDERS, 1871. I Spanien talrik om vintern, bortflyttar på våren, CHAPMAN, 1884. Vid Gibraltar under somliga vintrar i dec. och jan. talrik, men inga gamla hanar träffas, IRBY.

Om vintern ej så sällsynt som *M. merg.* på Sardinien, SALVADORI, 1865. En sedd d. $\frac{1}{12}$ i Ajaccioviken på Corsica, WHARTON, 1876. På Corsicas kust sågos få par från nov. till slutet av jan., WHITEHEAD, 1885. I Toscana, SAVI, SCHALOW, 1877. På Sicilien om vintern, då unga foglar äro talrika, MALHERBE. På Malta äro unga stundom talrika om vintern, gamla sällsynta i dec.—jan., C. A. WRIGHT, 1864. På Malta kallad Serra, SCHEMBRI, 1843. Är olika talrik under olika år, kommer i nov., är oftast synlig i dec. och jan., gamla foglar mycket sällsynta, C. A. WRIGHT, 1864.

I Pirano 1880 talrik på flyttning; 1881 d. $\frac{29}{4}$, Jahresb.

På Adriatiska havet, KORNHUBER, 1856, stundom om vintern. I Albanien; i Macedonien vanlig, DRUMMOND, KRÜPER. I Grekland om vintern ännu sällsyntare än *M. merg.*, v. D. MÜHLE. På Peloponnesus sällsynt, LINDERMAYER. I Epirus, Albanien och

på Korfu om vintern ej sällsynt, POWYS, 1860. På Korfu talrik, kommer i nov., DRUMMOND, ej sällsynt, DRESSER.

Vid kusten av Turkiet ej sällsynt under vintern, ELWES, BUCKLEY, 1870.

I NV. Afrika tillfällig om vintern på Fezzarasjön, LOCHE. I Algeriet träffad om vintern, LABOUISSÉ. I Constantine, BUVRY, 1857. I NÖ. Afrika mycket sällsynt, v. HEUGLIN. Erhållen i Egypten, SCHLEGEL.

Mycket allmän längs kusten av Palestina, TRISTRAM, 1868. Träffad på Sinai, WYATT, 1870.

Mellan Takoo och Peking. Allmän om vintern i Amoy, R. SWINHÖE, 1860—61. I Amoy erhållen d. 2° 1862, SCHLEGEL. Om vintern allmän på Jantsze, v. HEUGLIN, 1874. Under vintern vid Kinas kuster och å inre vattendrag, gamla hanar sällsynta, DAVID, OUSTALET, 1877. Under vintern vid Formosa talrika skaror, SWINHÖE, 1863.

I Japan talrik, TEMMINCK, SCHLEGEL. I Yezzo allmän, SWINHÖE, 1875 m. fl.

Utbredd över alla delar av N. Amerika, Pr. MAX ZU WIED. Hudsons bay, BLAKISTON. I Saskatschawan, allmän på Mackenzie, ROSS. I Montreal, HALL, 1862. På Labrador allmän, häckar på öarna vid Sloop harbour, CASSIN, 1861. I N. Illinois häckar den sällan, men är talrik på flyttning, NEHRLING, 1885. I Illinois under vintern, RIDGWAY, 1871. I N. Carolina om vintern från okt.—apr., men ej i Texas, COUES. På Vancouverön, BROWN, 1868. Alaska d. 8; om sommaren, BANNISTER, vid Sitka och Kodiak, DALL. Från Kalifornien har den erhållits, DRESSER. På Amerikas och Asiens kuster aldrig sällsynt, MATSCHIE, ZIEMER, 1885.

Till sitt levnadssätt liknar hon mycket Storskraken. Hon är vaksam och skygg; synes vara mindre skygg tidigt om morg-

narna och under fortplantningstiden. Lätet liknar 'körr' eller 'gerr', ungarna pipa.

Flygten är mycket snabb med hastiga vingslag. Simmar snabbt, flyter djupt på vattnet, följer ofta stränderna. Dyker snabbt och uthållande.

Födan utgöres huvudsakligen av fisk, Tobis, Ål m. fl. Förtär vid Irland *Ammodytes lancea* och krustaceer. Förena sig om fiske simmande i bågformig linie och drivande fisken in i vikar och till grunda stränder, PALLAS. Dess sätt att fiska på en eller två linier beskrives på flere ställen. Förtär dessutom vatteninsekter, Grodor m. m., maskar, små krustaceer. En hane, fångad i not i Storsjön, hade i magen flere slag av havsalger, *Fucus*, *Rhodonema*, *Polysiphonia*, OLSSON, 1882.

Häckar i nordliga trakter av båda hemisfererna. Boet bygges av växter, i stenrös, ihåliga höga träd, holkar, under buskar och mellan stenar vid havsstränderna, i hålor, i kullfallna träd eller bergskrevor. Häckar på marken bland gräs under buskar. Boet är tillredt av gräs, mossor och fina inflettade kvistar. Honan ruvar ensam äggen och plockar dun omkring dem samt täcker dem dermed, när hon lemnar boet. Om hon uppskrämmas från äggen och ej på en lång stund återkommer, hindrar det ej äggens utkläckning. Läger stundom ägg tillsammans med Gravanden, då Prackan blir den rådande och utkläcker äggen, ... y, 1873. Sedan ungarna blivit utkläckta, bär hon dem i näbbet en och en till vattnet och är mycket mån om dem. Hon kallar dem med starkt snattrande 'err'.

Fiender har hon uti Falkar och Hökar, som förfölja de gamla; äggen tagas av hvarjehanda rovdjur, ävensom av Korpar, Kråkor, Skator.

Skjutes stundom med tillhjälp av en, helst röd, hund, för

hvilken fogeln flyger mot land åt ett bakhåll, der jägaren döljer sig. På vattnet är den svår att skjuta. Skadskjuten biter hon sig fast vid tång i djupet liksom *F. mollissima*, FABER. Fångas stundom händelsevis i fisknät.

Köttet är tranigt; det ätes i skärgårdar, skall användt till soppa vara bäst. Förtäres i Norge, enl. BARTH, av allmogen, som icke är så noga med transmaken. Äggen äro bättre. Fjädrerna anses god.

Att fogeln gör skada på fiskyngel antages allmänt.

Underhålles ej sällan i zoologiska trädgårdar.

Bland fjädrarna är funnen:

Lipeurus temporalis NITZSCH.

Inelysmaskar:

Ascaris spiculigera RUD., i matstrupen och ventrikeln; *Tropidocerca inflata* DIES., i körtelmagen; *Spiroptera crassicauda* MOLIN, i ventrikelns hinnor; *Filaria obvelata* CREPL., i matstrupen; *Trichosoma brevicolle* RUD.; *Echinorhynchus polymorphus* BREMS.; *E. hystrix* BREMS.; *Distomum concavum* CREPL.; *D. globulus* RUD., dessa i tarmkanalen; *Monostomum flavum* MEHLIS, i trachea och antrum maxillare; *M. attenuatum* RUD.; *Holostomum gracile* DUJ.; *Tenia tenuirostris* RUD.; *T. parviceps* v. LINST.; *Ligula digramma* CREPL.; *Schistocephalus dimorphus* CREPL.; *Bothriocephalus ditremus* DIES., alla de sistnämnda i tarmkanalen.

Anas longirostra GESN., Av. 1555, 128. ALDR., Orn. III 1635, C. 60, p. 83.

Mergus cirrhatus, *Anas Thymallorum* GESN. Red. 1669, 107. RAY, Syn. 1713, 135. JOHNST., An. 1657, 98.

Mergus, Pracka L., S.N. II 1740, 46; Gothl. resa 1745, 271.

Mergus fuscus L., S.N. VI 1748, 23.

Serrator cirratus KLEIN, Av. 1750, 140; *S. c. alter* Stemm. 1759, 33; Vög. 1760, 258.

Mergus serrator L., S.N. X 1756, 129; XII 1766, 208. GADD, Sjöf. 1769, 9.

PH. MÜLL., L. S. II 1773, 305. MÜLL., Prodr. 1776, 16. FABER, Fn. 1780, 75. HAGGR., Diss. 1780, 4. BERG., Tal 1787, 38. GM., Reise

II 1774, 188. GM., L. S.N. 1788, 546 + β, γ . ÖDM., Vermdö 1792, 67. LATH., Ind. II 1790, 829. LATH., B., III II 1798, 370; IV II 1812, 500. RETZ., Fn. 1800, 136. BECHST., Jagdw. I II 1802, 460. MEY., W., Tasch. II 1810, 568. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 262. PALL., Zoogr. II 1811, 287. CUV., R. A. 1817, 540. SAB., Trans. L. S. 1819, 558; Isis 1826, 99. TEMM., Man. II (1820) 884; IV 1840, 556. KÜHL, Beitr. III 1820, 98. NILSS., Orn. II 1821, 250; Fn. II 1858, 502. FABER, Prodr. 1822, 64; Hochn. Vög. 1826, 20, 50 etc. TEILM., Fugl. 1823, 202. DOERING, De pelvi met. 1824, 31. W. v. WR., V. A. H. 1826, 296, -8. BREHM, Isis 1826, 984; V. D. 1831, 945-7. EKSTR., Mörkö 1828, 36; Tidskr. f. Jäg. 1832, 198. J. STANLEY, Loud. Mag. 1830, 171. SWAINS., RICH., Fn. B. A. II 1831, 462. GOULD, P. Z. S. 1832, 189. EYT., Anat. 1838, 175. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 384. AUDUB., Syn. 1839, 298. ANDR., V. A. H. 1841, 211. HOLB., Krøy. Tidsskr. 1842-3, 450; Übers. v. PAULS., 1846, 78. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. NAUM., V. D. XII 1844, 333; XIII 1860, 314, v. BALD. LANDB., Isis 1842, 212. Löw., V. A. H. 1843, 405, -9; Öfv. V. A. F. 1864, 315. MALM, Krøy. Tidsskr. 1844, 186, 210. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384. LUNDB., Öfv. V. A. F. 1846, 44; Jägarf. Tidskr. 1864, 102. ANDERSS., Öfv. V. A. F. 1849, 224. WALL., l. c. 311; N-a 1853, 90; 1854, 280. NAUM., N-a 1850 2 H. 22. KJÆRB., l. c. 3 H. 55; Danm. Fugl. 1852, 389. CED., Carlst. 1851, 12, 14; Öfv. V. A. F. 1876, n. 4, 63. GAD., N-a 1852, 3 H. 58; 1853, 416. WESTERL., Göt. Handl. 1855, 71. v. MIDD., Isep. 1855, 79, 121. STEENSTR., Vid. S. Forh. 1855, 164. WIESE, J.f.O. 1855, 509. JÄCK., N-a 1856, 525. HINTZ, N-a 1857, 6 (v. infr.). KRÜP., N-a 1857, 41. C. JÄG., Wetter. II 1858, 43. MEY., Öfv. V. A. F. 1858, 94; 1860, 223; 1871, 783. GAD., N-a 1858, 295. ÅSTR., Lomma 1859, 21. v. PREEN, J.f.O. 1859, 463. v. SCHRENCK, Amur 1860, 486. REINH., Ibis 1861, 14. H. C. MÜLL., Vid. Medd. 1862, 34. HÖGB., Örebro 1863, 19. RADDE, SO. Sib. 1863, 23, 379. SWINH., Ibis 1863, 434. HINTZ, J.f.O. 1863, 430; 1864, 191; 1865, 242; 1867, 174; 1868, 402; E. v. HOM. Briefe 1881, 205. COLLETT, Christ. 1864, 471; Dovre 1866, 160. HOLTZ, J.f.O. 1865, 188; 1868, 197; Mitth. Ver. N.-Vorp. 1870, 48. E. v. DROSTE, J.f.O. 1866, 391; Bork. 1869, 314. SCHNEID., J.f.O. 1867, 235. TIS., Ö. Smål. 1868, 33. BRUH., Z. G. 1868, 156. BROWN, Ibis 1868, 4, 26. TRISTR., l. c. 328. SMITH, l. c. 457. EIS., STUXB., Öfv. V. A. F. 1868, 372. ELW., Ibis 1869, 22. SUNDSTR., Örebro 1869, 25; Bih. V. A. H. 1872, n. 4, 39. BORGG., Nordd. 1869, 135. FISCH., Nat. Tidsskr. 1869, 141. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. KOLM., Gotl. 1871, 15. SAUND., Ibis 1871, 397. HEUGL., Ibis 1872, 64. COUES, Key to N. A. B. 1872, 296; B. of

N.W. 1874, 584. STOLPE, Öfv. V. A. F. 1873 n. 5, 72. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 533. DRESS., B. E. pt. 34, 1874. TACZ., J.f.O. 1873, 111. ROHW., V. Schl.-H. 1875, 21; v. HOM., Reise 1880, 84. THEOR., Fört. 1880 (4). BARTH, Norg. Fuglev. 1881, 77. E. v. HOM., Briefe 1881, 285. v. ZITZW., l. c. 205. CARLS., Öfv. V. A. F. 1882 n. 1, 37. OLSS., Öfv. V. A. F. 1882, n. 10, 46.

Merganser cristatus BRISS., Orn. VI 1760, 237; ed. 1763 II 424, + *M. niger* VI 351; II 427.

Mergus serratus L., Fn. II, 1761, 48. BRÜNN., Orn. 1764 n. 96.

Mergus cristatus BRÜNN., Orn. 1764, n. 94 (cit. Lin. encl.).

Mergus albellus SCOP., Ann. I H. N. 1769, 70.

Le Harle huppé BUFF., Hist. Nat. Ois. XV 1787, 338.

Mergus niger GM., L. S.N. 1788, 546.

Mergus leucomelas GM., l. c. BREHM, V. D. 1831, 947.

Mergus imperialis GM., L. S.N. 1788, 547. LATH., Ind. II 1790, 829. LATH., B., III II 1798, 377; IV II 1812, 500.

Småskrake E. H., Jägarf. Tidskr. 1863, 254.

Lilla Skracken G. LINDQ., Jägarf. Tidskr. 1864, 218.

Pracka HOLLGR., Jägarf. Tidskr. 1872, 89. ...Y, l. c. 1873, 94. W., l. c. 1883, 54.

Skraken R. HORN, l. c. 88, part.?

Anm. Här uteslutna citater återfinnas med ledning av synonymien under *Anas boscas* och *Mergus merganser*.

247. SALSKRAKE, *Mergus albellus* L.

Pl. LXIV, fig. 5, 6.

Näbb kortare än den övriga delen av huvudet. Underkäkens lameller uppåt riktade; fötter grå; längd 378—460 m.m.

1. *Hane, gammal*, mars 1880, lägre Volga.

Huvudsakligen liknande nr 2. Näslock föga utskuret. Ögontrakt, ögonlock, ögonvrå och kindtrakt svarta, bakåt med skarp, avrundad gräns. Stjert svartgrå, spetskanter hvita. Sidor och slaksida hvita med fin svart vattring, bakåt obetydligt grövre. Den mellersta armpennan med hvitt utfan; armbågspennor 4, 1 med hvitgrått utfan.

2. *Hane, gammal, vinterdräkt*, 28 januari 1838, Mörkö, EKSTRÖM.

Näbb kort, mot spetsen jemnt avsmalnande, nagel oval, nedskjutande, svart, nedåt brunsvart; näbbås bred, kullrig, något nedtryckt. Käkkant rät, överkäkens lameller korta, nedskjutande, koniska, underkäkens nagel uppåtböjd. Pannvinkel rät. Näsborrar snedt ovala, nära käkkanten, näslock med rät kant. Iris 'brun'. Huvud ovan hvitt; hjessa och nacke med förlängda fjädrar, bildande en tjock tofs, ovan vit, vid sidorna mörkgrön; ögontrakt och ögonvrå mörkgröna; huvudets sidor för övrigt och haka hvita; ansigtsrand framåt bågböjd. Hals och kräva hvita, vid sidan om den senare ett svart band av breda bräm. Rygg svart; skulderfjädrar hvita med svart utbräm, den längsta svartgrå med hvita spetskanter, några av de långa med brunsvart infan och hvitt utfan; kors svart; övre stjerttäckare grå med hvita bräm, de yttre vitprickiga. Stjert lång, avrundad; stjertpennor 9 par, grå, infan ljusbrunt, kanter hvita och ljusgrå. Bröst och mage hvita; sidor hvita med svartbrun vattring, framtill ett svart nedlöpande band; undre stjerttäckare hvita; slaksida vitgrå, vitprickig. Vingar spetsiga; tumvinge med 3 fjädrar, violett-svarta; handpennor: 10, mörkbruna, mot spetsarna gråbruna, spolar bruna $1=2>3$; armpennor 10, utfan svart, infan mörkbrunt, spetsar hvita, 10:de utfan hvitt, utbräm svart, infan mörkbrunt; armbågspennor 6, $1-5 >$ armpennorna, med hvita och bruna spolar; överarmpennor mörkbruna; handtäckare brunsvarta likasom de små; armtäckare svarta med hvitt spetsbräm, de mellersta hvita; kanttäckare brunsvarta, till en del med hvita spetsar; undre handtäckare grå; undre armtäckare gråbruna, de mellersta hvita; undre kanttäckare svartgrå med hvita kanter; undre överarmtäckare långa, hvita. Vad vitgrå; skenben fjäderklädd till hället. Fötter olivbruna (torra). Tars kort, hoptryckt, framtill med små sköldar, sidor och tarssula nättecknade; tår långa, $3>4>2>1$, första leden av andra tån nättecknad; den yttre simhuden urringad, simfiken å 1 bred, när klospetsen och marken; klor bruna, långa, spetsiga, krökta, 3 vidgad, $>2>4>1$.

3. *Hane, gammal*, januari 1838, Tierp, Upland.

Lik den föregående. Nageln i torrt tillstånd brunhvit.

4. *Hona*, 9 september 1879, mellersta Volga.

Huvudets sidor rödbruna, nederst samt käktrakt och haka hvita. Fram- och sidhals hvita, nederst grå; kräva vit; nacke och halsrygg rödbruna. Rygg och skulderfjädrar grå; kors och övre stjerttäckare mörkare svartgrå. Bröst, mage och undre stjerttäckare hvita; sidor grå. Spegel svart, fram-, upp- och baktill med vit ram; armtäckare svarta med hvita spetsar, de mellersta hvita med svartgrå kanter.

5. *Hona, gammal*, PAYKULL. Riksm.

Huvud och nacke rödbruna med något förlängda fjädrar; tinning och

ögonvrå rödbruna; kindtrakt nedtill, örontrakt och haka hvita. Fram- och sidhals upptill hvita, nedtill grå med hvitt bräm; halsrygg upptill rödbrun, nedtill grå. Rygg och kors mörkt gråbruna, framtill med grått bräm; skulderfjädrar gråbruna och grå samt mörkbruna; övre stjerttäckare grå med gråhvita bräm. Armbågspennor: de inre mörkt gråbruna med svarta spolar; de små handtäckarna gråbruna med vitgrå bräm; kanttäckare brungrå.

6. *Hane, ung*, GRILL.

Liknar honan. Huvud ovan rödbrunt; hjessa och nacke med inblandade sparsamma hvita fjädrar; ögonvrå och huvudets sidor gråbruna med svarta och hvita fläckar. Fram- och sidhals upptill hvita, nedtill gråhvita; halsrygg upptill rödbrun, nedtill brungrå med hvita spetskanter. Rygg svart med grått spetsbräm; skulderfjädrar mörkgrå, utåt till en del svarta, mot roten hvita; kors svartbrunt, baktill med hvita spetskanter. Bröst och mage hvita; sidor grå med grov, mest täckt, vit vattring. Handpennor: $1=2>3$, spetskanter bleka; armbågspennor: de inre mörkbruna med nötta, blekare kanter; kanttäckare mörkt gråbruna, till en del med hvita bräm.

7. *Hane, 'i andra året'*, Bohuslän, W. v. WRIGHT.

Liknar föregående. Huvud ovan rödbrunt med något flere inströdda hvita fjädrar; örontrakt och kind svarta med bruna fjäderkanter; ögonvrå nära ögat likaså, vid näbbroten mörkbrun med blekt rostgrå bräm; tinning vit med rödbruna, sparsamt inblandade fjädrar. Fram- och sidhals nedtill samt kräva hvita med ljusgrå, svaga tvärband. Rygg med blandade svarta och mörkbruna fjädrar, bräm grått; skulderfjädrar grå, utåt något svarta, kors brunsvart; övre stjerttäckare grå med svarta spolar. Stjert

mörkt gråbrun; stjertpennor med mot roten groft vitprickiga bräm. Handpennor: 2 obetydligt $> 1 > 3$; armtäckare: de inre mörkt gråbruna, nötta, de mellersta till en del med grå kanter; kanttäckare mörkt gråbruna.

Ägg. Ovata, glänsande, svagt rödgult hvita.

1. 1872, Ural, SABANAEFF. Nätan elliptiskt.

2. 24 maj 1868, Muonioniska, KNOBLOCK. Kull 8.

3. 11 juni 1885, trakten av Sandhamn. Kull 9 ägg, ljus gula eller smutsigt ljusgula med knappt märkbar dragning åt rött; a—d långsträckt ovata, e ovalt. Enl. O. EKBOHRN.

Jemf. KINB., Sneda fogelägg, Tidskr. f. Vet.

<i>N</i>	1	2 a	b	3 a	b	c	d	e
Äggets längd	49,7	54,2	53,5	58,5	58	56	57	52
» bredd	36,7	35,8	37,3	37	38	37	38	37
» spets.....	13	18,4	16,2	21,5	20	19	19	15
» reducerade längd	1,35	1,51	1,43	1,58	1,53	1,51	1,5	1,4
» rektangel	1824	1940	1986	2265	2204	2072	2166	1924

På Norges S. kuster stundom om vintern. År 1862 erhöles en hane i full dräkt, SCHLEGEL, 1866. Är sällsynt i Finmarken, dock bekant för finnarna. Bor i ihåliga träd. En hane erhållen vid Eivindvik, på kusten i trakten av Bergen, COLLETT, 1877. Är mycket sällsynt, om vintern 1830 erhållen i Sigdal och samma år i Agerselven vid Kristiania, RASCH, 1838. Erhållen i jan. 1831 i Vesterelven vid Fredrikshald, och 1838 vid Sarpen. Till 1864 hade tillsammans 7 st. erhållits i Norge, COLLETT, 1864—66. Har ej träffats häckande i Norge.

Kallad Ongeli i Muonioniska. Skall då och då vara synlig parvis i Kyrro-trakten, 4 mil Ö. om Muonioniska. Den har troligtvis förr varit mera bekant i trakten av Muonioniska än den nu är. Gamla personer veta att ganska väl beskriva den. Från Sodankylä fick WOLLEY år 1857 2 gånger 3—4 ägg. År 1868 erhöles några ägg från Nolsjervi. Den lägger sina 7 à 8 ägg i holkar, som vid elv- eller sjöstränder blivit upphängda för Knipan,

<i>N</i>	1 ♂	2 ♂	3 ♂	4 ♀	5 ♀	6 ♂j.	7 ♂j.
Längd 378—460	—	—	—	—	—	—	—
Huvudets längd 72—82	—	—	—	—	—	—	—
Näbb, längd till pannvinkeln	28,5	31	30	25,6	26	31,5	32
» » » munvinkeln	40	41	40	30	—	42	43
» » från spetsen till näsborr.	18,3	20	19	15,6	—	18	21
» höjd vid roten	15,6	13,5	13,5	13	11	13	c. 13,5
» » » näsborrarna	10	8	9,5	10	8	8,5	8,5
Gapets bredd	16	14	14	10	—	15	c. 13
Näbbets bredd vid näsborrarna	10	8,5	9	8	8	9	9
Näbbnagels bredd	5,3	5	5,5	4,7	4,5	5	4,6
» längd	8,2	7,9	7,6	7	7	7	8
Näsborrar	5×3	5×1,8	6×2	5×2,5	—	6×1,5	6
Vingens längd, direkt	197	210	216	174	175	180	189
Tumvinge	66,6	75	76	66	68	71	73
Stjert, längd	85	85	83	67	80	75	75
Stjertspets bakom vingpetsarna	c. 50	—	c. 50	c. 39	c. 35	c. 40	c. 45
Tars	35	33	33	29	24	32	c. 32
Mellantå med klo	56	57	60	52	50	55	54

under andra veckan i juni, enligt en uppteckning av KNOBLOCK. Häckade 1868 i Muonioniska, MEVES. Fogeln är i Lappland så sällsynt, att Jägm. CNATTINGIUS, oaktadt många förfrågningar vid Kvickjock, ej kunde få spaning på mera än ett enda par, som ett år långt förut vistats i ödemarken, enl. meddel. av LUNDBORG. CNATTINGIUS säger 1868, att vid Tjomalis hade några år dessförinnan en hona med ägg träffats, och i juni 1867 hade en der träffats. Häckade i Liesijoki, d. $\frac{8}{10}$ 1857 (se ovan) fans bo med 7 ägg i en gammal ihålig björk. WOLLEY, som erhöll äggen, säger 1859, att fogeln kallas Uilino. Erhållen vid Piteå våren 1842, LÖVENHJELM, 1843. Är i Norrbotten sällsynt, förekommer vid starka vintrar och tidigt på våren; slår till för Knip-vettar, LUNDBORG, 1868. Vid Vermdö mycket sällsynt, en hane erhöles d. $\frac{31}{1}$ 1775, den var okänd av folket, ÖDMANN. Är sällsynt och visar sig egentligen endast tidigt om våren efter kalla vintrar. Så i Norrström i Stockholm 1838, enl. meddel. av LUNDBORG. Träffad, enl. YARBELL, av DANN i Stockholms skärgård. Vid Mörkö sällsynt, träffas under våren, då den åtföljer Kniporna; endast hanar sågos av EKSTRÖM, 1828. Inträffar hvarje år i Mörkö skärgård; åtföljer de första flockarna av *A. clangula*; skall även, enligt EKSTRÖM, komma under den stormiga senhösten. På en av de yttre holmarna utanför Sandhamn träffades d. $\frac{11}{1}$ 1885 ett bo med 9 ägg, enl. meddel. av O. EKBOHRN, som även beskrivit äggen. A. LANGMAN i Trosa erhöles en om vintern 1843—44. HOLLGREN har under åren 1855—69 erhållit 8 st., LINDBLAD. I Södermanlands skärgård sällsynt under vårflyttningen, oftast honor; träffad i sjön Långhalsen, SUNDSTRÖM, 1872. LUNDBORG omtalade i brev 1844, att han skall hava blivit anträffad i Östergötlands skärgård, och senare att gamla hanar äro skjutna i Bråviken vid Ållonö och Kyarsebo samt i Glan vid Leonardsberg och Ekön. En hane i

sommardrägt sköts vid Tallholmen i Bråviken d. $\frac{29}{10}$ 1860; en ung hane vid Latorps bruk d. $\frac{11}{1}$ 1849, då 2 st. voro i sällskap, och en annan utanför Norrköping, vid Bråborg d. $\frac{13}{10}$ 1881. Ingen hona har der erhållits.

I början eller midten av apr. uppehöll sig en liten flock på en sjö vid Alingsås eller, om sjön låg, på strömmen vid dess utlopp, enl. meddel. till LINDBLAD av KOLTHOFF. En gång om vintern sedd på Tidän, GADAMER. I N. Bohuslän sällsynt, erhållen i jan. 1871, CEDERSTRÖM. I Bohuslän i trakten av Göteborg årligen, LINDBLAD. Både unga och gamla träffas, isynnerhet under kallare vintrar; ej sällan i de öppna strömmarna mellan Orust och Skaftölandet, parvis eller ensamma i jan.— $\frac{31}{1}$, W. v. WRIGHT, 1851; enl. MALM d. $\frac{22}{12}$ — $\frac{1}{1}$; under 1857—67 erhöles 9 st. i Göteborgstrakten. Under vintern 1864—65 erhöles i Bohuslän 7—8 st. unga och gamla, enl. meddel. av KOLTHOFF. År 1876 uppehöll sig i sjön Bolmen 5 st., men de voro mycket skygga, så att ingen kunde fällas, A. CARLSON, 1878.

En erhöles av KRAMER i Kalmar under febr. 1870, LINDBLAD. Vid Gotland sällsynt och endast under vintern, ANDRÉE m. fl. Hona och hane erhållna i vinterdrägt i Bleking, enl. meddel. av G. RÄÄF.

I NÖ. Skåne under vintern ej just sällsynt. Å Skånes Ö. kust från Simrishamn till Sölvesborg visa sig mest 'honor'; stannar hela vintern, GADAMER, 1852—53. I NÖ. Skåne sällsynt, WALLENGREN, 1849. En hane erhållen under vintern vid Trolle-näs, enl. meddel. av C. MÖLLER. Vid Malmö erhöles en hane d. $\frac{8}{10}$ 1853, en hona d. $\frac{14}{1}$ 1854; en vid Trelleborg d. $\frac{17}{1}$ 1844, enl. meddel. av EURENIUS. Förekommer under vintern, ehuru sällsynt, i trakten av Ystad, der en ung och 2 honor erhöles, samt i Kö-

pinge en gammal hane, skjuten d. $\frac{2}{3}$ 1870, enl. meddel. av N. BRUZELIUS.

I Danmark om vintern isynnerhet hanar ej sällsynta. Träffad vid Helsingör, i Öresund, vid Möen m. fl. ställen, KJÆRBÖLLING. Skjutes i Odensefjorden då och då, men icke hvarje år, erhållen d. $\frac{1}{9}$ 1877; vid Kallebodstrand d. $\frac{2}{10}$ 1870; i Kjöge-bugten d. $\frac{2}{9}$ 1865, COLLIN, 1877.

Vid Kiel talrikast i apr. och maj, enl. BOIE, 1829. I Hertigdömena i allmänhet ej talrik, kommer till Nordsjön vid sträng vinter i större antal, synes komma talrikare vid Ö. kusten, ROHWEDER, 1875. Iakttagen vintern 1876. Vid Flensburg 1877 regelbunden om vintern. År 1880 d. $\frac{1}{2}$ en erhållen; 1881 fälades en gammal hane d. $\frac{2}{4}$. På Nordsjön vid Husum sågos 1877 d. $\frac{1}{2}$ 3 st., Jahresb., 1878.

I Finland temligen sällsynt, häckar i nordliga trakter; på flyttning i sydliga; erhållen vid Helsingfors d. $\frac{2-9}{5}$, Kyrkslätt d. $\frac{2}{4}$, i Esbo d. $\frac{2}{9}$, $\frac{2}{8}$, i Porkkala d. $\frac{2}{10}$, enl. PALMÉN, som har flere uppgifter om dess utbredning.

I hela Ryssland och Sibirien ända till Stilla oceanen både vid havet och vid inre vattendrag, kommer till de sydligare trakterna redan i febr. eller mars, innan ännu isen gått upp, och honan kommer först, PALLAS. — Finnes på museum i Arkangel, ALSTON, BROWN, 1872, troligtvis erhållen i granskapet. Sedd vid Arkangel om sommaren allmänt, häckar i ihåliga träd, SEEBOHM, 1882. Hade vid Nischmoserk till $\frac{1}{3}$ vuxna ungar d. $\frac{2}{7}$ 1869, MEVES, 1871. Bebor här och der Petersburgs guvernement, BRANDT, 1880, temligen sällsynt på flyttning, E. BÜCHNER, 1885. Säges vara endast flyttfogel i Östersjöprovinserna, visar sig omkring d. $\frac{1}{2}$ och i medlet av okt. Finnes i museerna i Mitau, Reval och Riga, RUSSOW, 1880. Vid Moskva på flyttning ej sällsynt, SABA-

NAEFF, i Kasan, Orenburg, Saratoff, BOGDANOW, och i Simbirsk allmän, EVERSMAAN, DRESSER. I Uman iakttogs d. $\frac{2}{8}$ en flock om 12 st., sittande på isskollor under häftig storm, GOEBEL, 1871. Flyttar i nov. över Charkow, CZERNAY, 1852. Ung fogel erhållen i Balaklava, TAYLOR, 1872.

Många par sågos vid Habariki, en kull ägg erhöles i trakten, SEEBOHM, BROWN, 1876. Häckar i Ural vid stränderna av torvmossar, SABANAEFF. Häckar mycket talrikt i Ufim, Ö. Ryssland, under våren syntes icke någon hane, men honor voro talrika; vid fara söker modern rädda sig genom flygt, ungarna genom dykning, PLESKE, 1878. I Sarepta endast vid flyttning, JACOVLEFF, DRESSER. I Astrakan allmän om sommaren, häckar i ihåliga pilträd, SEEBOHM, 1882. I Kaukasus, BOGDANOW, SCHALOW, 1880. Om vintern, men icke talrik, SEEBOHM, 1883.

Åtskilliga sågos på Jenissej, SEEBOHM, 1879. Vid Tjumen under islossningen, LEPECHIN. I Turkestan om vintern, flyttar tidigt på våren och går 4,000 fot över havet, SEVERZOW, 1876. I Darasun, Daurien, under flyttning, DUBOWSKI, 1868. Å övre Amur dels i flock, dels ensamma; d. $\frac{24, 30}{9}$ träffades unga foglar, v. SCHRENCK; de lemna ej trakten förrän allt vatten tillfrusit. Två hanar erhöles d. $\frac{14, 15}{13}$, en hona d. $\frac{1}{3}$ 1880 i Suifun, BOLLE, 1881. I Ö. Sibirien vanlig, kom i apr., häckar i ihåliga träd, stannar till dec., vandrar till Angorafoden, liksom de andra arterna, DUBOWSKI, TACZANOWSKI, 1873. Vid Tarei nor i mars; Bureia-bergen d. $\frac{2}{3}$ och $\frac{2}{4}$; kvarstannar der länge under flyttning, men häckar sällan i SÖ. Sibirien. Vanlig, kommer i midten av apr., häckar i hål i ruttna träd, stannar till dec. och drar sig undan för isen liksom de förra, TACZANOWSKI, 1873. Den $\frac{2}{4}$ vid Udskoj ostrog, följande året d. $\frac{2}{9}$ medelstora dunungar; talrik vid Stanowojbergen, dit han kommer d. $\frac{2}{3}$. På Stora Schantarön i Okotska havet

d. $\frac{3}{8}$ nykläckta ungar. Bor mest på marken, men skall även begagna ihåliga träd. Äggen likna Storskrakens, men äro mycket mindre, glänsande, gulhvita, v. MIDDENDORFF, BALDAMUS.

I Tyskland under vintern vid kusten och inre vattendrag, fåtalig. Under kalla vintrar ej sällsynt, NAUMANN. — I N. Tyskland regelbunden om vintern, mindre talrik, men ofta tillsammans med *F. clang.*, BORGGREVE, 1869. Erhållen i Danzig, BÖCK, 1851, temligen allmän, erhållen d. $\frac{11}{12}$. I Schwerin 1878 d. $\frac{11}{12}$, oregelbunden på flyttning, Jahresb. I Pommern ej vanlig, häckar, HORN-SCHUCH, SCHILLING, 1837; om vintern flere gånger erhållen, HOL-LAND, 1871; d. $\frac{6-28}{2}$ mest honor, 2 st. d. $\frac{20}{2}$ 1858 vid 0° och deromkring, d. $\frac{3-18}{2}$ 1862 en och annan vid Schlosskämpen; är en flyttfogel, som under många år visar sig endast om vintern; iakttagen d. $\frac{12}{12}$ 1861 vid SO. vind och — 2 till 5°; d. $\frac{14-24}{1}$ flere på öppet vatten i Radü, HINTZ, 1857—63. Vid Hiddensö teml. sällsynt, TANCRÉ, enl. brev till E. v. HOMEYER, 1881. I Neuvorpommern d. $\frac{2}{12}$ 1864 vid isen, HOLTZ, 1865; i febr. å öppet vatten, QUISTORP, 1858; 1877 regelbunden om vintern, Jahresb. Vid Greifswald i början av maj sällsynt, ansågs hava häckat i en ihålig bok, WIESE, 1867. Att den skulle häckat är högst osannolikt. I Ö. och V. Preussen sällsynt, RATHKE, 1846. I Mark teml. sällsynt om hösten. Under kalla vintrar temligen regelbunden, ensam, mest bland *F. clang.*, SCHALOW, 1876. I Anhalt om vintern; stundom i små flockar, NAUMANN; flere träffade, PÄSSLER, 1854, M. SCHNEIDER, 1867. Erhålles ofta om vintern, 1558 d. $\frac{20}{12}$, 1860 i midten av jan., d. $\frac{8}{12}$ 1861, R. BLASIUS, 1862. Sällsynt om vintern i Gronow, Hannover, R. MEJER, 1883. Vid Stiege 1878 irrgäst, Jahresb. I Münsterlandet under kalla vintrar, BOLSMANN, 1852. Vid Köln på Rhen, RUHL, 1852. I Arnsberg temligen regelbunden på flyttning, nästan endast unga foglar, SUFFRIAN, 1846. I Wetterau

1859 d. $\frac{20}{12}$ erhållen på Main ovan om Hanau; en och annan träffas hvarje år vid floden, så ock d. $\frac{12}{12}$ vid Main; en erhållen på Main d. $\frac{20}{12}$, C. JÄGER, 1858—60. Saknas knappt någon vinter i Schlesien, än fåtalig, än i större antal, GLOGER, 1833. I Trachenberg 1878: vår och höst, ofta 8—14 dagar, Jahresb. I Neuwied talrik, isynnerhet honor och unga foglar, BRAHTS, 1855.

I S. Tyskland hvarje vinter honor och unga foglar; träffad d. $\frac{22}{12}$ 1843, HEUGLIN, 1850. I Kurhessen sällsynt, SCHWAAB, 1851. I Niederhessen om vintern ej särdeles sällsynt, SEZEKORN, 1864. I trakten av Halle a. S. flere gånger träffad, E. REY, 1874. I Thüringen på flyttning sällsynt, HELLMANN, 1853. Förekommer vid Rentendorff, L. BREHM, 1833. I Wetterau från dec. till mars ej sällsynt, C. JÄGER, 1858. I Tüchelhausen 1875 erhållen d. $\frac{12}{12}$, Jahresb. Enkla par eller små flockar komma till Mittel-franken hvarje vinter; vid Altmühl och Rednitz ej sällsynt, i Aisch-trakten om vintern; erhållen d. $\frac{7}{12}$ 1855, JÄCKEL, 1863—64. I Schwaben och Neuburg sällsyntare än *M. merg.*, LEU, 1855. På vintern talrik på Donau d. $\frac{20}{12}$ till $\frac{7}{12}$. Om vintern 1856 talrik i Bayerns vattendrag. Ett par d. $\frac{3}{12}$ 1858 i Bayern, JÄCKEL, 1856—58. I Windsheim, Bayern, 1884 d. $\frac{12}{12}$ erhöles 2 honor från Lech, togrförda i Augsburg, JÄCKEL, Jahresb. Omnämnas bland Würtembergs foglar, CALWER, 1853. I Plochingen, Würtemberg, ovanlig, visade sig vintern 1884, Jahresb.

I Schweiz under alla vintrar från nov. till in i mars eller början av maj. Talrik på små floder och sjöar; gamla hanar sällsyntare, MEISNER, SCHINZ, 1815. Träffas i Ticino, RIVA, 1865. I St. Gallen och Appenzell om vintern, ej sällsynt, STÖLKER, 1867. På Untersee om vintern ej sällsynt, BRUHIN, 1868. I Genève-dalen regelbunden flyttfogel, F.-BEAUMONT, 1856.

I Oberlausitz endast under kalla vintrar, TOBIAS, 1853. I Böh-

men ej sällsynt under vintern; honor och unga foglar torgföras årligen i Prag, hanar träffas sällan, A. FRITSCH, 1872. Kommer till Galizien och Bukowina nästan hvarje vinter, stundom i större antal, ZAWADZKI, 1840. Kom till några ställen i Österrike d. $\frac{13}{12}$ — $\frac{5}{2}$; bortflyttade d. $\frac{2}{2}$ — $\frac{2}{2}$, K. FRITSCH, 1872; synes komma hvarje vinter till Donau vid Wien, Kronpr. RUDOLF m. fl., 1879. I Mähren och Schlesien stundom under senhöst och vinter, SCHWAB, 1854. I trakten av Salzburg synes den vara sällsynt; erhållen 1846 och d. $\frac{11}{12}$ 1876, v. TSCHUSI, 1875—77. I Neusiedlersee d. $\frac{19}{3}$ 1813, NATTERER, v. PELZELN, 1874. I Tyrolen unga foglar, sällan gamla, om vintern, ALTHAMMER, 1857. Få gånger erhållen vid Furt Teich vid Mariahof, Obersteiermark, d. $\frac{19}{3}$ 1865, HANF, 1865—72. Kom d. $\frac{6}{3}$ 1859 till Neustadt, Krain, SEIDENSACHER, 1860. Vid Stadlhof 1880 på flyttning; d. $\frac{2}{2}$ 6 st., d. $\frac{3}{2}$ 4 st., d. $\frac{4}{2}$ en iakttagen, Jahresb. I Siebenbürgen på flyttning i synnerhet om vintern, LANDBECK, 1842.

I Ungern talrikare än *M. merg.*, drar hvarje vinter åt SV., KORNHUBER, 1856. I Transsylvanien talrik; under vintern i stora flockar, i midten av mars i mängd, DANFORD, BROWN, 1875.

I Oldenburg sällsynt, enl. v. NEGELEIN, 1853; men 1878 regelbunden på flyttning; vid kusten och inne i landet fälles flere med *M. merg.* i början av mars 1881. Vid Hamburg 1878 regelbunden om vintern, Jahresb. I Wilhelmshafen sällsynt på flyttning; i mars 1883 iakttogs 5 st. på stranden, LUDWIG, Jahresb.

På Borkum ofta träffad, blir först i febr. och mars under kort tid talrikare. I Friesland en och annan gång träffad med samsläktningarna, ALBARDA, 1866. På Hollands kust hvarje vinter, men ej talrik. Vid Harlem erhöles i febr. 1833 en hane i full dräkt. På Hollands kust likaledes hane i full dräkt d. $\frac{5}{2}$ 1855, $\frac{8}{2}$ 1861 i övergångsdräkt; en erhöles d. $\frac{2}{2}$ 1861, SCHLEGEL.

På Irland mycket sällsynt om vintern, men i några inre trakter årligen, THOMPSON, 1851. I Storbritannien sällsynt, tillfällig, oftast erhållen i Ö. Skottland, enl. DRESSER; även erhållen på kusterna. Torgföres stundom i städerna.

I N. Belgien allmän under vintern; i vattendragen oregelbunden på flyttning, DE SELYS, 1842.

Omtalas från Seine-Inférieure, HARDY, 1855. I Eure-et-Loire högst sällsynt, MARCHAND, 1868. I Côte-d'Or tillfällig, sällsynt, MARCHANT, 1869. I Savoyen under alla år mot slutet av okt. och isynnerhet vid köld under nov. och dec., men är aldrig allmän, utan visar sig endast i små flockar eller parvis, sällan någon ensam; gamla hanar mindre vanliga. Vid slutet av vintern visa sig åter på flyttning båda könen och unga foglar tillsammans; somliga stanna till midten av april. Köttet, ehuru ej godt, användes under fastan, BAILLY, 1854. O.-GALLIARD erhöles den under vintern 1854—55 vid Lyon. I Provence om vintern, DRESSER.

I Spanien om vintern, isynnerhet vid Albufera, SAUNDERS, 1871.

Många, isynnerhet unga, övervintra på Sardinien, SALVADORI, 1865. I Sardinien ej ovanlig under vintern, BROOKE, 1883. I Italien under vinter och vår, GIGLIOLI, 1865. I Toscana enl. SAVI och SCHALOW, 1877. Torgförd i Neapel i febr., Lord LILFORD, 1875. På Sicilien visa sig hvarje år unga foglar under sträng vinter, men aldrig talrikt, MALHERBE, 1843. På Malta ej talrik, SCHEMBRI, 1843; träffad vintern 1868 och vid flere tillfällen under de senaste åren dessförinnan, C. A. WRIGHT, 1864—70; isynnerhet vid fult väder om vintern, annars mycket sällsynt, DRESSER. I Grekland övervintrar den talrikt, NAUMANN. Är allmännast av Skrakarna och nästan lika talrik som *Ful. clang.*, hvilken den följer; är här mycket mindre skygg än annorstädes, v. D. MÜHLE, 1844.

Allmän i Macedonien i sött vatten, i de lugna strömmar, som

flyta genom kärren. Gamla hanar syntes aldrig, ELWES, BUCKLEY, 1870. I Epirus under febr. och mars äro unga foglar allmänna, men gamla sällsynta, POWYS, 1860, LILFORD. På Korfu tillfällig; å Joniska öarna, talrikare på Santa Maria, DRUMMOND, POWYS. Flyttar sent åt Norden.

Förekommer i Bulgarien, E. v. HOMMEYER, 1877. I Dobrudscha under vintertåg. En utmattad fångad i en skog, SENTENIS, 1877. I Turkiet mycket allmän, SPERLING, 1864.

I Algeriet sällsynt om vintern, LOCHE. Vid Tanger erhållen, IRBY, SCHLEGEL. En gång iakttagen vid kusten av Palestina, TRISTRAM, 1868. I S. Afganistan 3 st. erhållna; vid Kokera d. $\frac{1}{2}$ 1881, Kandahar d. $\frac{2}{3}$ 1881, C. SWINHÖE, 1882. Med kikare säkert sedd i Pamir i slutet av aug., SEVERZOW, 1883. I Oudh och Kumaon sedd i jan. och febr. i små flockar om 3—7 st., IRBY, 1861. 'Tillfällig' i N. Indien under kall väderlek; erhållen nära Cuttack; i Oudh; säges vara sällsynt nära Delhi och i Sindh, JERDON, 1864. I Sindh sällsynt liksom i övre Indien, A. O. HUME; hanen är mycket misstänksam. Fogeln har en enda liten blindtarm, BLYTH, 1867.

Förekommer mellan Takoo och Peking, SWINHÖE, 1861. I N. Kina talrik under vintern på floder och sjöar, ävenså i mellersta Kina; flyttar under slutet av vintern i stort antal över Peking, DAVID, OUSTALET. På Yantze om vintern allmän, SWINHÖE; träffas i Tatien bay; torgföres ymnigt, DRESSER.

I Japan talrik, TEMMINCK, SCHLEGEL. En hona erhållen i Hakodadi, SWINHÖE, 1875. Erhållen i Yezzo och Yokohama på fogelmarknaden, BLAKISTON, PRYER, 1878—79.

I Amerika saknas den, och endast ung fogel omtalas av AUDUBON. Har senare ej återfunnits. WILSON omtalar väl en fogel under detta namn, men den synes hava varit en annan fogel, och

Pr. MAX ZU WIED nämner den och säger, att den ej är så talrik i N. Amerika, hvilket uttryck väl endast grundar sig på AUDUBON.

Uppehåller sig mycket mer i sött vatten än andra arter av släktet. Under blid vinter stundom i större strömmar inne i landet, ofta långt från havet, EKSTRÖM, 1832. Är mycket livlig och skygg. Då den står, bär den kroppen vågrätt och halsen S-formig. Flygten är skarp, men skall ej framkalla något ljud. Dess rörelser i vattnet äro mycket omvexlande. Dyker snabbt och rakt ned och kan stanna länge under vattenytan. Synes uppkomma nästan på samma ställe. Lätet är knorrande.

Förtär i Bohuslän små Ål-, Id- och Mörtungar, enl. MALM, även andra vattendjur, små Grodor, vatteninsekter, enl. NAUMANN Ål, Tobis, *Crangon vulgaris*, *Atherina hepsetus* m. fl., små Grodor, vatteninsekter.

Häckar ofta i höga, ihåliga träd eller ett gammalt rovfogels- eller Kråkbo. Till boet användes gräs med något dun. Bor även på marken. Honan lägger 8—12—14 ägg. Frambringar med *A. clangula* bastarder, se här nedan.

Skjutes hos oss tillfälligtvis vid jagt å Knipor och slår till Knip-vettar. Fångas stundom i nät.

Fiender har han i Falkar och Hökar, från hvilka han genom dykning kan rädda sig.

Köttet har stark smak av fisk, hvarför ryssarna icke gerna äta det; även i S. Europa är det av samma skäl ej omtyckt, men ätes dock under fastan i Frankrike.

Underhålles gerna i zoologiska trädgårdar och blir liksom samslägtingarna ganska tam. Den ådrager sig särskild uppmärksamhet hos allmänheten genom sina livliga rörelser och sin skicklighet i dykning och att uppsnappa de födoämnen, hvarmed man förser den.

Bland fjädrarna träffas:

Docophorus icterodes NITZSCH och *Trinotum lituratum* NITZSCH, den senare endast en gång funnen och ofullständigt känd.

Inelvsmaskar:

Spiroptera echinata DIES. och *Hystrichis tubifex* DIES., båda i matstrupen; *Tropidocerca inflata* DIES., i pepsinkörtlarna; *T. paradoxa* DIES., i körtelmagens hinnor; *Echinorhynchus bacillaris* ZED. och *Distomum bucalus* DIES., i tarmarna; *Monostomum flavum* MEHLIS, i luftstrupen och käkhålan; *Holostomum erraticum* DUJ., *H. gracile* DUJ., *Tænia tenuirostris* RUD., *Ligula digramma* CREPL. och *Schistocephalus dimorphus* CREPL., samtliga i tarmkanalen.

Mergus varius ALBERTUS MAGN., De Animal. (1495) Lib. 23 M. p. 238. GESN., Av. 1555, 127, 129.

Mergus rhenanus GESN., Av. 1555, 127, *M. Rheni*. ALDR., Orn. III 1635, C. 59, p. 82. RAY, Syn. 1713, 135.

Mergus mustelaris GESN., Av. 1555, 128. GESN. Red. 1669, 105.

Mergus albus GESN., l. c. 129. ALDR., l. c. C. 61, p. 83.

Mergus glacialis GESN., l. c. 127, Yssente. ALDR., l. c. L. 19, C. 54, p. 83. ÖDM., V. A. H. 1779, 27; 1780, 237.

Mergus monialis fusca ALDR., l. c. C. 61, p. 83, + *Albellus aquaticus* + *Alb. alter* C. 59, p. 82.

Mergus major cirratus RAY, Syn. 1713, 135.

Mergus capite griseo L., Fn. I 1746, 41.

Mergus melanoleucus L., S.N. VI 1746, 23.

Albellus species Mergi ALBIN, Hist. Ois. Ed. Derham I 1750 (p. 90) Tab. 89. The Smeu.

Anas stellata + *A. albella* KLEIN, Av. 1750, 135; Vög. 1760, 250, + *Serrator minimus* KLEIN, Av. 140; Stemm. 1769, 33.

Mergus tinus HASSELQ., It. 1757, 269; kallad efter ön Tino vid Smyrna.

Mergus minutus L., S.N. X 1758, 129; Fn. II 1761, 49; S.N. XII 1766, 209. PH. MÜLL., L. S. II, 1773, 306. GM., L. S.N. 1788, 548. LATH., Ind. II 1790, 837. BREHM, V. D. 1831, 942.

Merganser cristatus minor s. *albellus* BRISS., Orn. VI 1760, 243; ed. 1763, 425.

Merganser stellatus BRISS., l. c. 1760, 252; ed. 1763, 428.

Mergus albellus L., S.N. X 1758, 129; Fn. II, 1761, 48; S.N. XII 1766, 209. BRÜNN., Orn. 1764, 24 n. 98. PH. MÜLL., L. S. II 1773, 306. MÜLL., Prodr. 1776, 16. GM., L. S.N. 1788, 547. LATH., Ind. II 1790, 832. LATH., B., III II 1798; IV II 1812, 501. ÖDM., Wermdö 1792, 67. BES., V. Kurl. 1792, 53. RETZ., Fn. 1800, 138. BECHST., Jagdw. 1802,

463. MEY., W., Tasch. II 1810, 571. MEY., Vög. Liv- u. Esthl. 1815, 263. PALL., Zoogr. II 1811, 289. CUV., R. A. 1817, 540. KÜHL, Beitr. 1820, 94. TEMM., Man. II (1820) 847; IV 1840, 559. J. WILSON, Mem. Wern. Soc. 1822, 480. NILSS., Orn. II 1822, 252; Fn. II 1858, 505. TEILM., Danm. o. Isl. Fugl. 1823, 203. EKSTR., V. A. H. 1826, 165; 1829, 87,-8; Mörkö 1828, 36; Tidskr. f. Jäg. 1832, 193. BREHM, V. D. 1831, 941-2. EYTON, Anat. 1838, 178. RASCH, N. Mag. f. Nat. 1838, 384. AUDUB., Syn. 1839, 299, ANDR., V. A. H. 1841, 211. LANDB., Isis 1842, 212. LANGM., Öfv. V. A. F. 1843, 70. DRUMM., Ann. a. Mag. N. H. 1843, 422. LÖV., V. A. H. 1843, 405. MALM, Krøy. Tidsskr. 1844, 211. SUNDEV., V. A. H. 1844, 384; Öfv. V. A. F. 1845, 129. NAUM., V. D. XII, 1844, 314, XIII 1860, 313, v. BALD; N-a, 2 H. 1850, 22. SCHLEG., Rev. 1844, p. CXXII. SUFFR., Arnsb. 1846, 159. WALL., Öfv. V. A. F. 1849, 311; N-a 1853, 90; 1854, 280. KJÆRB., N-a 3 H. 1850, 55; Danm. Fugl. 1852, 390. Böck, Bericht 1851, 6. W. v. WR., Göt. Handl. 1851, 87. GAD., N-a 1853, 414; 1858, 295. BALD., N-a 1853, 441. v. MIDD., Isep. 1855, 79. LLOYD, Ant. 1855, 199. JÄCK., N-a 1856, 249, 525; 1857, 388. HINTZ, N-a 1857, 6; J.f.O. 1863, 431; 1864, 97. J. v. WR., Öfv. V. A. F. 1857, 44. JÄG., Wetter. II 1858, 43; Beob. 1859, 71; Z. G. 1864, 339. WOLL., Ibis 1859, 212. LINDBL., Jägarf. Tidskr. 1860, 62. v. SCHRENCK, Amur 1860, 486. RADDE, S.O. Sib. 1863, 23, 379. (LUNDB.) Jägarf. Tidskr. 1864, 102. COLLETT, Christ. 1864, 472. HOLTZ, J.f.O. 1865, 187. WIESE, J.f.O. 1867, 83. SCHNEID., J.f.O. 1867, 235. CNATT., Jägarf. Tidskr. 1868, 60. TRISTR., Ibis 1868, 328. v. DROSTE, Bork. 1869, 310. LINDBL., Jägarf. Tidsskr. 1870, 62. ELW., BUCKL., Ibis 1870, 340. C. A. WR., Ibis 1870, 492. Cf. l. c. 1864, 152. A. FRITSCH, V. E. 1870, 445; Wirb. 1872, 88; J.f.O. 1872, 372. SAUND., Ibis 1871, 397. MEY., Öfv. V. A. F. 1871, 783. CED., Jägarf. Tidskr. 1873, 22; Öfv. V. A. F. 1876 n. 4, 63. TACZ., J.f.O. 1873, 111. PALM., Finl. Fogl. II 1873, 541; Fogl. Flytt. 1874, 37, 42; Zugstr. 1876, 50 etc. DRESS., B. E. pt. 31, 1874. SEV., J.f.O. 1874, 423. KINB., Tidskr. f. Vet. 1877, 204; Sep. Sneda fogel- ägg 1878, 12. A. CARLS., Sv. Jagtb. Fogl. 1878, 174. TANCRÉ, E. v. HOM., Orn. Br. 1881, 273. Jahresb., J.f.O. 1886, 381.

Mergus glacialis BRÜNN., Orn. 1764, 24, + *M. stellatus*. n. 97, 98.

Mergus asiaticus GM., Reise II 1774, 188.

Merganser albellus BODD., Tabl. 1783, 27. VIEILL., Enc. méth. 1823, 104.

Mergus parasiticus GM., L. S.N. 1788, 548.

Mergus furcifer GM., l. c. 548. LATH., Ind. II 1790, 832. LATH., B. III II 1798; IV II 1812, 932.

Merganser minutus VIEILL., Enc. Méth. 1823, 105.

Mergus nricollis BECHST. in LATH., B., IV 1812, 501.

Mergellus albellus GOULD, B. E. 1832-37, pl. 387. SELBY, Cat. 1840, 47.

L. BEHM, N-a 1855, 299. BLYTH, Ibis 1867, 176. DAV., OUST., Ois.

Chin 1877, 509. MARSCH., v. PELZ., Orn. Vind. 1882, 128, 178. MEV., Aug. (1886) 58.

Mergellus minutus L. BREHM, N-a 1855, 299.

The Smey, WOLLEY, Ibis 1859, 69; 1860, 181.

Småskräken, R. S., Jägarf. Tidskr. 1874, 72.

Bastard: *Mergus albellus* + *Fuligula clangula*.

En bastard mellan *Anas clangula* och *Mergus albellus* omtalades först 1843 av EIMBECK under namn av *Mergus anataricus*

och har blivit ansedd för en egen art. Den träffades våren 1825 vid Braunschweig. I Danmark har en dylik träffats, hvilken beskrivits av KJÆRBÖLLING. År 1881 d. 20 träffades uti Kalmar sund en, om hvilken KOLTHOFF 1884 offentliggjort en beskrivning, hvartill jag får hänvisa. — Den liknar både fadern och modern.

Mergus anataricus EIMBECK, Isis 1831, 249. EKSTR., Tidskr. f. Jäg. 1832, 194.

LLOYD, Ant. II 1855, 200. NILSS., Fn. II 1858; 507. DEGL., G., II 1867, 574. KOLTH., Öfv. V. A. F. 1884, n. 9, 185, Tafl. 31.

Clangula mergoides KJÆRB., N-a 1853, 327, + *Anas Clangula mergoides* l. c. 329; J.f.O. 1853; Extr. (1854) 29. GLOG., J.f.O. 1854, 409.

Fuligula clangula und *Mergus albellus*, Bastard, NAUM., V. D. XII 1844, 194. DE SELYS, Bull. Ac. Belg.; ref. N-a 1856, 397.

Mergellus hybrid. albellus MEV., Aug. (1886) 58.

Tillägg och rättelser.

247 a. *Turdus illuminus* LÖBENSTEIN, N-a 1852 H. 1, 80, som liknar *T. pilaris* och *T. iliacus* och även till storleken står emellan dem, erhöles d. 12 vid Haga av MEVES, som beskrivit den uti Öfv. V. A. F. 1860, 203.

247 b. Tillägg till pag. 232. Namnet å fogeln bör rättas till *Aquila naevia* BRISS. Den har blivit sedd i Stockholms skärgård, erhalten i Nyköpings skärgård, sedd på Öland och erhalten några gånger i Skåne. — Se MEVES, Öfv. V. A. F. 1868, 259. LUNDBL., Jägarf. Tidskr. 1870, 191. HOLMER., Handb. II II 1871, 501. SUNDSTR., Fn. 1877, 122.

Å planchen LI fig. 4 läs *Lestris cepphus*. Pl. LV läs fig. 1 ♂ sommardrägt, fig. 2 ungdrägt. Pl. LXXII *Alca imp.* läs sid. 162; Col. sept. läs sid. 171.

Pag. 29, rad 11, läs pl. V. P. 39 r. 7, läs fig. 3. P. 48, r. 27, läs pl. X. P. 52, r. 16, läs pl. XI. P. 144, r. 15, läs fig. 2. P. 188 r. 14, läs fig. 4. P. 220 r. 1, läs pl. 27, fig. 1. P. 280 r. 23, läs pl. LXXIV fig. 4—6. P. 336 r. 11, läs 149. P. 383 r. 5 nedifr., läs *Meyeri*. P. 463 r. 22, läs 167. P. 526 r. 27, läs 174. P. 637 r. 1, läs III. P. 703 r. 17 tillägg: Pl. XLII, fig. 1. P. 766, St. hir., läs pl. XLVIII, fig. 4. P. 813 r. 1 tillägg: Pl. XLVIII, 6, 7; LXXVIII, fig. 1. P. 831 r. 10 tillägg: Den var långvingad, enligt IBYKOS. P. 832 r. 28 läs: nästan aldrig. P. 834 r. 8: 61 utgår. P. 835 r. 5, läs fig. 4, 5. P. 844 St. min., läs pl. 48, 5. P. 976 sista raden, läs *M. l. Alca*. P. 1020 r. 1, läs 207. P. 1040 r. 1, läs Eudytidæ. P. 1087 r. 8, läs Kjellstorp. P. 1101 r. 2, läs LXXX. P. 1181 r. 10, läs LXXXI. P. 1325 r. 2, läs LXXXII. P. 1360 r. 14, läs 231*. P. 1287 r. 21, läs LIX. P. 1468 r. 2, läs LXXXIV. P. 1477, 1:a spalten rad 3 nedifr., läs tarssula med. 2:dra sp. r. 5 nedifr., läs 16*. P. 1478 rad 8 nedifr., läs Gudbrandsdals-. P. 1479 rad 7 uppifr., läs Novaja Ladoga; rad 15 läs Petschora; rad 17, läs Ob. P. 1480 rad 7 nedifr., läs Altenkirchen. P. 1481 rad. 12 nedifr., läs Midi; rad 10 nedifr. läs Seine-; 2:dra spalten rad 7 uppifr. läs ELWES. P. 1494 r. 4, läs 242 a.

Såsom tillägg till hvad som p. 1306 nämnes om *Anser indicus* får jag meddela en beskrivning å fogeln, hvilken tillfälligtvis icke kom att inflyta i texten.

I ruggning, 3 augusti 1885, S. Skåne, N. BRUZELIUS.

Näbb i torrt tillstånd gult, framåt jemnt avsmalnande, nagel oval, smal, näbbås avrundad, näsås något nedtryckt. Överkäkens käkkant nästan rät, lameller korta, nå ej nedom kanten, käkrot av måttlig höjd. Ansigtstrand å pannan framåt bågbojd, vid sidan bildande en kort, rät vinkel. Näsborrar vid näbbets midt, närmare näbbåsen jemnhöga. Huvud hvitt, från ögonen går bakåt ett svart band, bildande över nacken en enda, något spetsig vinkel, å nacken ett annat kortare, bågformigt band, framtill till en del täckt av hvita fjädrar. Hals upptill vit, framhals för övrigt grå, nedåt ljusare med svaga hvita spetsar eller spetsbräm, sidhals med ett bredt, nedåt löpande hvitt bräm; kräva ljust blågrå med hvita bräm; halsrygg överst vit, för övrigt mörkt brungrå. Rygg ljust blågrå, bräm ljust brungrå till hvita; skulderfjädrar ljust blågrå, dels gamla fjädrar, hvarje fjäder bakåt ljust brungrå med hvitt bräm, dels, nya, ljust blågrå med hvitt bräm; övre stjerttäckare av samma färger, de längsta hvita, till en del mycket nötta. Stjert avrundad, synes nå föga bakom vingpetsarna; stjertpennor här 6 par, dels gamla (avbrutna), dels nya, de inre ljusgrå med hvita spetsar, spolar hvita, åt spetsen svartbruna, de yttre gamla med svartgrå utfan, hvitt infan, spolar hvita, nya hvita med grå spolar. Bröst vitgrått; sidor med hvitt bräm, framtill ljusgrå, baktill brungrå, mörkare; mage, undre stjerttäckare och slaksida hvita. Tumvinge ljust blågrå, spolar mörkare; handpennor: stora 10, på

ena sidan $8:2>3>4=1>5$, blågrå, mot spetsarna svarta, solar hvita, spetskanter smala, grå, utkanter å 2 och 3 mot spetsarna uturna; armpennor 13, på en sida 10; 1—12 svarta med hvita utkanter, 11-13 utfanet tilltagande med vit till grå färg; armbågspennor 2, hvitgrå till blågrå, å de längsta spoltrakter övergående till gråsvart; hand-, arm- och kanttäckare ljust blågrå; undre hand- och armtäckare mörkgrå, de ellerssta och undre kanttäckarna samt undre överarmtäckare ljust blågrå. Ötter i torrt tillstånd rödbruna; vadtäckare hvita; skenben fjäderklädt nä till hälen. Tår: $3>2>4>1$, simhud gul; klor svarta till grå, 3 bred $>4>1$, som med spetsen når marken.

Näbb, längd till pannan	47
» » från spetsen till näsborrharna	22,4
» höjd vid pannvinkeln	22,4
» » » sidorna	23,4
» » » näsborrharna framtill	13
» » » » baktill	18
Näbbets bredd baktill	23,5
» bredd vid näsborrharna	20,6
Näbbnagelns bredd	12,5
» längd	13
Näsborrar	11×2
Vingens längd, direkt	c. 420
Tumvinge	200
Stjert, längd	c. 150
Tars från fotsulan	80
Mellantå med klo	62+11,5

Innehållsförteckning.

FÖRSTA DELEN.

1 Ordn.	Tättingar	Passeres l. Oscines	Pag.	Pl.	Fig.
FÖRSTA SERIEN.					
1. Finkartade <i>Fringilliformes</i> 16.					
1.	Släktet Korsnäbb	<i>Loxia</i>	17.		
1.	Stora Korsnäbben	<i>L. pytiopsittacus</i>	18.	1.	1, 2.
2.	Mindre Korsnäbben	<i>L. curvirostra</i>	»	1.	3.
3.	Bändelkorsnäbb	<i>L. leucoptera</i>	»	(1.	5.
		= <i>L. bifasciata</i>		(2.	1.
2.	Släktet Domherre	<i>Pyrrhula</i>	»		
4.	Tallbit	<i>P. enucleator</i>	19.		
		= <i>Corythus enucleator</i>		2.	2, 3.
5.	Domherre	<i>P. vulgaris</i>	»	2.	4, 5.
3.	Släktet Fink	<i>Fringilla</i>	20.		
6.	Steglits	<i>F. carduelis</i>	»	4.	1, 2.
7.	Grönsiska	<i>F. spinus</i>	»	4.	3, 4.
8.	Gräsiska, Alsiska	<i>F. linaria</i>	21.	3.	4—6.
9.	Vinterhämppling	<i>F. flavirostris</i>	23.	3.	3.
10.	Hämppling	<i>F. cannabina</i>	»	3.	1, 2.
11.	Gröning, Grönfink	<i>F. chloris</i>	24.	5.	3, 4.
	Rödhämppling	<i>F. erythrina</i>	»	65.	2.
	Kanariefogeln	<i>F. canaria</i>	25.	65.	1.
12.	Stenknäck	<i>F. coccothraustes</i>	»	5.	5, 6.
13.	Bofink	<i>F. cœlebs</i>	26.	4.	5, 6.
14.	Norrkvint, Bergfink	<i>F. montifringilla</i>	27.	5.	1, 2.
15.	Hussparv, Husfink	<i>F. domestica</i>	28.	6.	1, 2.
16.	Trädspärv, Pilfink	<i>F. montana</i>	29.	5.	7.
4.	Släktet Spärv	<i>Emberiza</i>	30.		
17.	Kornlärka, Kornspärv	<i>E. miliaria</i>	»	6.	3.
18.	Guldspärv	<i>E. citrinella</i>	31.	6.	4.
19.	Ortolan	<i>E. hortulana</i>	32.	7.	1, 2.
20.	Videspärv	<i>E. rustica</i>	33.	65.	3, 4.
		<i>E. pusilla</i>	34.	65.	5.
		<i>E. aureola</i>	»		
21.	Sävsparv	<i>E. schœniclus</i>	»	6.	5—7.

		Pag.	Pl.	Fig.	
22.	Lappsparv	<i>E. lapponica</i>	35.	7.	3, 4.
23.	Snösparv	<i>E. nivalis</i>	»	7.	5-7.
2. Trastartade		<i>Turdiformes</i>	37.		
Fam. 1. Ärlor.		<i>Motacillinae</i>	38.		
1.	Slägtet Piplärka	<i>Anthus</i>	38.		
24.	Skärpiplärka	<i>A. obscurus</i>	39.	9.	3.
25.	Ängpiplärka	<i>A. pratensis</i>	»	8.	7.
26.	Rödhalsad Piplärka	<i>A. cervinus</i>	40.	8.	6.
27.	Trädpiplärka	<i>A. arboreus</i>	41.	8.	4.
28.	Fältpiplärka	<i>A. campestris</i>	42.	8.	5.
	Stora Piplärkan	<i>A. Richardi</i>	»	66.	5.
2.	Slägtet Ärla	<i>Motacilla</i>	43.		
29.	Sädesärla	<i>M. alba</i>	»	9.	7, 8.
	Engelska Sädesärlan	<i>M. lugubris</i>	44.		
	Långstjertad Ärla	<i>M. sulphurea</i>	»	66.	4.
30.	Gulärla	<i>M. flava</i>	45.	9.	4-6.
	a) Vanlig Gulärla	.....		9.	4, 5.
	b) Nordisk Gulärla	<i>M. fl. borealis</i>		9.	6.
Fam. 2. Trastar		<i>Turdinae</i>	47.		
3.	Slägtet Trast	<i>Turdus</i>	48.		
31.	Snöskata	<i>T. pilaris</i>	»	10.	1.
		<i>T. illuminus</i>	1561.		
32.	Dubbeltrast	<i>T. viscivorus</i>	49.	10.	6.
33.	Taltrast	<i>T. musicus</i>	50.	10.	5.
34.	Rödvingetrast	<i>T. iliacus</i>	51.	10.	2.
35.	Koltrast	<i>T. merula</i>	52.	10.	3, 4.
36.	Ringtrast	<i>T. torquatus</i>	»	11.	6, 7.
		<i>T. varius</i> PALL.	53.	67.	1.
		<i>T. lunulatus</i>	54.		
		<i>T. malayanus</i>	»		
4.	Slägtet Stenskvätta	<i>Saxicola</i>	54.		
37.	Stenskvätta	<i>S. œnanthe</i>	»	11.	1, 2.
38.	Buskskvätta, Buskärka	<i>S. rubetra</i>	55.	11.	3, 4.
		<i>S. rubicola</i>	56.	66.	3.
5.	Slägtet Rödstjert	<i>Luscinia</i>	»		
39.	Rotgel	<i>L. rubicola</i>	»	12.	1, 2.

		Pag.	Pl.	Fig.			Pag.	Pl.	Fig.
40. Nordliga Näktergalen	<i>L. philomela</i>	57.	12.	3.	12. Släktet Varfogel	<i>Lanius</i>	80.		
Sydliga Näktergalen	<i>L. vera</i>	59.			62. Varfogeln	<i>L. excubitor</i>	81.	18.	1.
41. Vanliga Rödstjerten	<i>L. phoenicurus</i>	»	12.	4, 5.		<i>L. minor</i>	»	69.	2.
Svarta Rödstjerten	<i>L. tithys</i>	60.	66.	1, 2.		<i>L. senator</i>	82.	69.	1.
42. Blåhake	<i>L. suecica</i>	60.	12.	6, 7.	63. Törnskata	<i>L. collurio</i>	»	18.	2, 3.
	<i>L. suecica</i> var. <i>cyaneacula</i> ...	61.			13. Släktet Sidensvans	<i>Ampelis</i>	83.		
6. Släktet Lövsångare	<i>Sylvia</i>	61.			64. Sidensvansen	<i>A. garrulus</i>	»	18.	4.
43. Törnsmyg	<i>S. cinerea</i>	62.	13.	1.	Fam. 4. Mesar	<i>Parinæ</i>	85.		
44. Ärtsmyg	<i>S. curruca</i>	»	13.	2.	14. Släktet Mes	<i>Parus</i>	86.		
45. Hökfärgade Sångaren	<i>S. nisoria</i>	63.	13.	3, 4.	65. Toppmes	<i>P. cristatus</i>	»	16.	2.
46. Egentliga Lövsångaren	<i>S. hortensis</i>	»			66. Svartmes	<i>P. ater</i>	87.	16.	4.
= Häcksångare	»		13.	7.	67. Talgoxe	<i>P. major</i>	»	16.	3.
47. Svarthätta	<i>S. atricapilla</i>	65.	13.	5, 6.	68. Lappmes	<i>P. cinctus</i>	88.		
48. Skogsknetter	<i>S. sibilatrix</i>	»			= Lapptita	= <i>P. sibericus</i>	»	16.	5.
= Grönsångare	»	»	14.	2.	69. Taltita	<i>P. borealis</i>	89.	16.	7.
49. Lövsmyg	<i>S. trochilus</i>	66.	14.	3.	70. Meshätta, Entita	<i>P. palustris</i>	90.	16.	6.
50. Gransångare	<i>S. abietina</i>	»	14.	4.	71. Blåmes	<i>P. caeruleus</i>	91.	16.	1.
51. Bastardsångare	<i>S. hypolaïs</i>	68.				<i>P. cyaneus</i>	»	68.	5.
= Brednäbbad Sångare	»		14.	1.	15. Släktet Stjertmes	<i>Orites</i>	»		
52. Sävstig	<i>S. schænobænus</i>	69.	14.	5.	72. Altita, Stjertmes	<i>O. caudatus</i>	92.	15.	4, 5.
53. Rörsångare	<i>S. arundinacea</i>	»	14.	6.	3. Klättrare	<i>Scansores</i>	93.		
54.	<i>S. palustris</i>	70.			1. Släktet Nötväcka	<i>Sitta</i>	94.		
	<i>S. turdoides</i>	»	67.	4.	73. Nötväckan	<i>S. europæa</i>	»	9.	1.
	<i>Calamohërpe media</i>	71.				<i>S. uralensis</i>	95.		
	<i>S. aquatica</i>	»			2. Släktet Trädkrypare	<i>Certhia</i>	»		
	<i>S. cariceti</i>	»	68.	3.	74. Trädkryparen	<i>C. familiaris</i>	»	9.	2.
	<i>S. locustella</i>	»	68.	2.	4. Svalor	<i>Hirundiniformes</i>	96.		
	<i>S. superciliosa</i>	»	68.	1.	1. Släktet Svala	<i>Hirundo</i>	99.		
7. Släktet Jernsparv	<i>Accentor</i>	72.			75. Ladusvala	<i>H. rustica</i>	»	17.	5.
55. Jernsparven	<i>A. modularis</i>	»	15.	1.		<i>H. cahirica</i>	100.		
8. Släktet Gärdsmyg	<i>Troglodytes</i>	73.			76. Hussvala	<i>H. urbica</i>	103.	17.	6.
56. Gärdsmygen	<i>T. europæus</i>	»	15.	3.	76 b. Hybrid Svala	<i>H. rustica</i> + <i>H. urbica</i>	104.		
9. Släktet Strömstare	<i>Cinclus</i>	74.			77. Backsvala	<i>H. riparia</i>	105.	17.	7.
57. Strömstaren	<i>C. aquaticus</i>	»	11.	5.	5. Kråkartade	<i>Corviformes</i>	105.		
10. Släktet Kungsfogel	<i>Regulus</i>	75.			1. Släktet Stare	<i>Sturnus</i>	107.		
58. Kungsfogeln	<i>R. cristatus</i>	76.	15.	2.	78. Staren	<i>S. vulgaris</i>	»	18.	5, 6.
	<i>R. ignicapillus</i>	»				<i>S. unicolor</i>	108.		
Släktet Gylling	<i>Oriolus</i>	77.			Rosenstaren	<i>S. roseus</i>	»	69.	3.
Sommargylling	<i>O. galbula</i>	»	67.	2, 3.	2. Släktet Skrika	<i>Garrulus</i>	110.		
Fam. 3. Törnskator	<i>Laniinæ</i>	77.			79. Nötskrika	<i>G. glandarius</i>	»	19.	1.
11. Släktet Flugsnappare	<i>Muscicapa</i>	»			80. Lavskrika	<i>G. infaustus</i>	111.	19.	2.
59. Grå Flugsnapparen	<i>M. grisola</i>	78.	17.	1.					
60. Brokiga Flugsnapparen	<i>M. atricapilla</i>	79.	17.	2, 3.					
61. Halsbandsflugsnappa-	<i>M. collaris</i>	80.	17.	4.					
ren	<i>M. parva</i>	»	68.	4.					

	Pag.	Pl.	Fig.
3. Släktet Skata	<i>Pica</i> ..... 112.		
81. Skatan	<i>P. europæa</i> ..... »	19.	3.
4. Släktet Nötkråka	<i>Nucifraga</i> ..... 114.		
82. Nötkråkan	<i>N. caryocatactes</i> ..... »	19.	4.
5. Släktet Kråka	<i>Corvus</i> ..... 117.		
83. Korpen	<i>C. corax</i> ..... »	20.	1.
84. Kråkan	<i>C. cornix</i> ..... 118.	20.	2.
Svarta Kråkan	<i>C. corone</i> ..... 119.		
85. Råkan	<i>C. frugilegus</i> ..... »	20.	3.
86. Kajan	<i>C. monedula</i> ..... 121.	20.	4.
ANDRA SERIEN.			
Fam. 1. Lärkor			
	<i>Alaudinæ</i>		
1. Släktet Lärka	<i>Alauda</i> ..... 123.		
87. Sånglärkan	<i>A. arvensis</i> ..... 124.	8.	1.
88. Trädlärkan	<i>A. arborea</i> ..... 126.	8.	2.
89. Sandlärkan, Fjell-lärka	<i>A. alpestris</i> ..... 127.	8.	3.
Tofslärkan	<i>A. cristata</i> ..... 129.	69.	4.
Fam. 2. Härfoglar			
	<i>Upupinæ</i>		
2. Släktet Härfogel	<i>Upupa</i> ..... 129.		
90. Härfogeln	<i>U. epops</i> ..... »	19.	5.
2 Ordn. Spitar			
	<i>Volucres</i> ..... 132.		
1. Släktet Hackspett	<i>Picus</i> ..... 136.		
91. Vanliga Hackspetten	<i>P. major</i> ..... 140.	23.	1, 2.
92. Mellanspetten	<i>P. medius</i> ..... »	23.	3.
93. Hvitryggig Hackspett	<i>P. leuconotus</i> ..... 141.	22.	4, 5.
94. Lilla Hackspetten	<i>P. minor</i> ..... 142.	23.	4, 5.
95. Tretåiga Hackspetten	<i>P. tridactylus</i> ..... »	23.	6.
96. Spelkråkan, Spillkråka	<i>P. martius</i> ..... 143.	22.	1.
97. Gröngyllingen	<i>P. viridis</i> ..... 144.	22.	2.
98. Gråspetten	<i>P. canus</i> ..... 145.	22.	3.
2. Släktet Göktyta	<i>Iynx</i> ..... »		
99. Göktytan	<i>I. torquilla</i> ..... 146.	23.	7.
3. Släktet Gök	<i>Cuculus</i> ..... 147.		
100. Göken	<i>C. canorus</i> ..... 148.	21.	4, 5.
4. Släktet Nattskärre	<i>Caprimulgus</i> ..... 153.		
101. Nattskärren	<i>C. europæus</i> ..... »	21.	2.
5. Släktet Tornsvala	<i>Cypselus</i> ..... 155.		
102. Tornsvalan	<i>C. apus</i> ..... 156.	21.	1.
	<i>Hemiprogne esculenta</i> ..... 157.		
6. Släktet Blåkråka	<i>Coracias</i> ..... 158.		
103. Blåkråkan	<i>C. garrula</i> ..... »	21.	3.
7. Släktet Biätare	<i>Merops</i> ..... 160.		
Biätaren	<i>M. apiaster</i> ..... »	70.	1.
8. Släktet Kungsfiskare	<i>Alcedo</i> ..... 161.		
Kungsfiskaren	<i>A. ispida</i> ..... 162.	70.	2.

Sundevall, Svenska foglarna; forts. af Kinberg, 1881-6.

	Pag.	Pl.	Fig.
9. Släktet Duva	<i>Columba</i> ..... 163.		
104. Ringduvan	<i>C. palumbus</i> ..... 166.	31.	2.
105. Skogsduvan	<i>C. oenas</i> ..... 167.	31.	3.
Klippduvan	<i>C. livia</i> ..... »	31.	1.
Tamduvan	..... 168.		
Turturduvan	<i>C. turtur</i> ..... 171.	70.	3, 4.
Stora Turturduvan	<i>C. orientalis; C. gelastes</i> .... 172.		
Skrattduvan	<i>C. risoria</i> ..... »		
3 Ordn. Rovfoglar			
	<i>Accipitres (Rapaces)</i> 174.		
Nattrovfoglar			
	<i>Accipitres nocturni</i> 179.		
1. Släktet Ugla	<i>Strix</i> ..... 181.		
Tornugglan	<i>S. flammea</i> ..... »	71.	1.
106. Hornugglan	<i>S. otus</i> ..... 182.	25.	1.
107. Jordugglan	<i>S. brachyotus</i> ..... 183.	25.	2.
108. Kattugglan	<i>S. aluco</i> ..... 184.	25.	4.
109. Lappugglan	<i>S. lapponica</i> ..... »	24.	1.
110. Slagugglan	<i>S. uralensis</i> ..... 186.		
	= <i>S. liturata</i> ..... »	24.	2.
111. Perlugglan	<i>S. Tengmalmi</i> ..... »	25.	3.
Dvärguven	<i>S. scops</i> ..... 187.		
112. Berguven	<i>S. bubo</i> ..... 188.	24.	4.
113. Fjellugglan	<i>S. scandiaca</i> l. <i>S. nyctea</i> ..... 189.	24.	3.
114. Sparvugglan	<i>S. passerina</i> ..... 190.	25.	6.
Minervas Ugla	<i>S. noctua</i> ..... 191.	71.	2.
115. Hökugglan	<i>S. funerea, S. nisoria</i> ..... 192.	25.	5.
Dagrovfoglar			
	<i>Accipitres diurni</i> 193.		
	<i>Melieræ musicus</i> ..... 194.		
Om Falkjagten	..... »		
2. Släktet Falk	<i>Falco</i> ..... 206.		
116. Vanliga Jagtfalken	<i>F. communis</i> l. <i>F. peregrinus</i> ..... »	26.	2.
117. Stora Jagtfalken	<i>F. gyrfalco</i> ..... 209-10.	26.	1.
Hvita Falken	<i>F. candicans</i> ..... 209.		
Islandsfalken	<i>F. islandicus</i> ..... 210.		
Sydgrönlandsfalken	<i>F. grænländicus</i> ..... »		
Tatariska Jagtfalken	<i>F. sacer</i> ..... 211.	72.	1.
	<i>F. lanarius</i> ..... 212-3.		
118. Dvärgfalken	<i>F. æsalon</i> l. <i>F. lithofalco</i> ..... 213.	26.	3.
119. Lärkfalken	<i>F. subbuteo</i> ..... 215.	26.	4.
Aftonfalken	<i>F. vespertinus</i> ..... 216.	71.	3, 4.
120. Tornfalken	<i>F. tinnunculus</i> ..... »	26.	5, 6.
3. Släktet Hök	<i>Astur</i> ..... 218.		
121. Duvhöken	<i>A. palumbarius</i> ..... »	27.	2, 3.
122. Sparvhöken	<i>A. nisus</i> ..... 220.	27.	1.
4. Släktet Kärrhök	<i>Circus</i> ..... 221.		
123. Kärrhöken	<i>C. ceruginosus</i> ..... 222.	28.	4, 5.

	Pag.	Pl.	Fig.
<i>C. pygargus</i>	222.		
<i>C. pallidus</i>	222-5.	72.	4.
<i>C. cineraceus</i>	222-5.	72.	2, 3.
124. Blåhöken, Sumphök <i>C. cyaneus</i>	223.	28.	1, 2.
5. Släktet Vråk <i>Buteo</i>	225.		
125. Ormvråk <i>B. vulgaris</i>	226.	27.	4.
126. Fjällvråken, Strump- vråken <i>B. lagopus</i>	227.	27.	5.
6. Släktet Örn <i>Aquila</i>	228.		
127. Kungsörn <i>A. chrysaëtus</i>	229.	30.	1.
Mindre Skrikörn <i>A. naevia</i>	233.		
Skrikörn <i>A. clanga</i>	232.		
7. Släktet Havsörn <i>Haliaëtus</i>	233.		
<i>H. pelagicus</i>	»		
128. Havsörnen <i>H. albicilla</i>	234.	30.	2, 3.
8. Släktet Glada <i>Milvus</i>	235.		
129. Gladan <i>M. regalis</i>	»	29.	4.
Bruna Gladan <i>M. ater</i>	236.		
9. Släktet Vesphök <i>Pernis</i>	237.		
130. Vesphök, Bivränk <i>P. apivorus</i>	»	29.	2, 3.
10. Släktet Fiskljuse <i>Pandion</i>	238.		
131. Fiskljusen (Fiskörn) <i>P. haliaëtus</i>	»	29.	1.
4 Ordn. Hönsfoglar <i>Gallinæ</i>	240.		
Indelning	246.		
1. Släktet Orre <i>Tetrao</i>	247.		
132. Orren <i>T. tetrix</i>	249.	33.	1-3.
Rackelhane <i>T. urogallo-tetricides</i>	254.	34.	1, 2.
Riporre <i>T. lagopodi-tetricides</i>	255.	34.	3, 4.
133. Tjäder <i>T. urogallus</i>	256.	32.	1-3.
2. Släktet Hjerpe <i>Tetrastes</i>	260.		
134. Hjerpen <i>T. bonasia</i>	»	33.	4, 5.
3. Släktet Ripa <i>Lagopus</i>	262.		
135. Fjellripa <i>L. alpinus</i>	263.	35.	1-4.
Grönlandsripa <i>L. Reinhardti</i>	265.	73.	2.
136. Dalripa <i>L. lapponicus</i>	266.		
= <i>L. subalpina</i>	»	35.	5, 6.
Moripa <i>L. scoticus</i>	269.	73.	3.
4. Släktet Stepphöns <i>Syrrhaptēs</i>	271.		
Stepphöna <i>S. paradoxus</i>	»	73.	4.
5. Släktet Höns <i>Gallus</i>	273.		
<i>G. alector</i> , <i>G. bankiva</i> , <i>G.</i> <i>gallinaceus</i>	273.	73.	1.

	Pag.	Pl.	Fig.
<i>G. Lafayetti</i>	276.		
<i>G. Sonnerati</i>	»		
<i>G. varius</i>	»		
6. Släktet Fasan <i>Phasianus</i>	277.		
Fasanen <i>Ph. colchicus</i>	»	74.	2.
Ringfasanen <i>Ph. torquatus</i>	»		
Mongoliska Fasanen <i>Ph. mongolicus</i>	»		
Guldfasanen <i>Ph. pictus</i>	278.		
Silverfasanen <i>Ph. nycthemerus</i>	»		
7. Släktet Påfogel <i>Pavo</i>	»		
Påfogeln <i>P. cristatus</i>	»	74.	1.
Svartvingade Påfogeln <i>P. nigripennis</i>	279.		
Malajiska Påfogeln <i>P. spicifer</i>	»		
8. Släktet Kalkon <i>Gallopavo</i>	280.		
<i>G. domesticus</i>	280.	74.	4-6.
<i>G. mexicanus</i>	282.		
<i>G. sylvestris</i>	»		
<i>G. ocellata</i>	283.		
9. Släktet Perlhöns <i>Numida</i>	»		
Perlhönan <i>N. meleagris</i>	284.	74.	3.
10. Släktet Rapphöns <i>Perdix</i>	»		
137. Rapphönan <i>P. cinerea</i>	285.	31.	5.
11. Släktet Vaktel <i>Coturnix</i>	290.		
138. Vakteln <i>C. communis</i>	»	31.	4.
5 Ordn. Vadare <i>Grallæ</i>	295.		
Om namnen	297.		
Indelning	303.		
I. Sumphönsartade <i>Ralliformes</i>	306.		
1. Släktet Knarr <i>Ortygometra</i>	»		
139. Kornknarr <i>O. crex</i>	»	45.	2.
2. Släktet Kärrhöns (Ängs- knarr) <i>Phalaridium</i>	308.		
140. Kärrhönan <i>Ph. porzana</i>	»		
= Rörhöna <i>= Gallinula porzana</i>	»	45.	3.
Lilla Kärrhönan <i>Ph. parvum</i>	309.		
= Lilla Sumphönan <i>= Gallinula pusilla</i>	»	76.	5.
<i>Ph. pygmaeum</i>	»		
3. Släktet Rall <i>Rallus</i>	»		
141. Vattenrall <i>R. aquaticus</i>	»	45.	1.
4. Släktet Rörhöna <i>Gallinula</i>	310.		
142. Rörhönan, Sumphöna <i>G. chloropus</i>	»	45.	4.
5. Släktet Sothöna <i>Fulica</i>	312.		
143. Sothönan <i>F. atra</i>	»	45.	5.

		Pag.	Pl.	Fig.			Pag.	Pl.	Fig.
II. Snäppartade									
Fam. 1. Tranor									
6. Släktet Trana	<i>Tringiformes</i> ...	304, 313.			157. Småspov	<i>N. phaeopus</i>	368.	38.	3.
144. Tranan	<i>Gruinæ</i>	313.			14. Släktet Långnäbba	<i>Limosa</i>	376.		
Jungfrutrana	<i>Grus</i>	»			158. Lappsnäppa	<i>L. lapponica</i>	»		
	<i>G. cinerea</i>	»	47.	3.		= <i>L. rufa</i>		38.	4.
	<i>G. virgo</i>	320.	77.	4.		<i>L. Meyeri</i>	376, 383.		
						<i>L. Baueri</i>	376.		
Fam. 2. Trappar	<i>Otidinæ</i>	321.			159. Rödspov	<i>L. ægocephala</i>	385.		
7. Släktet Trapp	<i>Otis</i>	»				= <i>L. melanura</i>		38.	5.
145. Trappen	<i>O. tarda</i>	323.	46.	1, 2.	15. Släktet Brushane	<i>Philomachus</i>	392.		
Lilla Trappen	<i>O. tetrax</i>	323-6.	75.	1, 2.	160. Brushane	<i>Ph. pugnax</i>	»		
Halskragetrappen	<i>O. houbara</i>	323-6.	75.	3.		= <i>Machetes pugnax</i>		39.	
Fam. 3. Brockfoglar	<i>Charadriinæ</i>	327.			16. Släktet Glutt	<i>Totanus</i>	403.		
8. Släktet Höttring	<i>Strepsilas</i>	»			161. Glutt	<i>T. glottis</i>	404.	40.	5.
146. Höttringen	<i>S. interpres</i>	»	37.	6.		<i>Limosa Horsfieldi</i>	412.		
	<i>S. melanocephalus</i>	329.				<i>Totanus glottoides</i>	»		
9. Släktet Vipa	<i>Vanellus</i>	330.			162. Strandryttare	<i>T. fuscus</i>	»	40.	1, 2.
Utländska arter		»			163. Rödbena	<i>T. calidris</i>	419.	40.	3, 4.
147. Vipan	<i>V. cristatus</i>	»	36.	1.	163 a. Träksnäppa	<i>T. stagnatilis</i>	429.		
Om flyttning		333.			164. Gropsnäppa	<i>T. ochropus</i>	433.		
					= Gropsvala			41.	1.
10. Släktet Pipare	<i>Charadrius</i>	334.			165. Kärrsnäppa	<i>T. glareola</i>	443.		
148. Fjellpipare	<i>Ch. morinellus</i>	»	37.	1.	= Strandlöpare			41.	2.
149. Kustpipare	<i>Ch. squatarola</i>	336.			17. Släktet Drillsnäppa	<i>Actitis</i>	452.		
= Grå brockfogel	= <i>Ch. helveticus</i>		36.	4.	166. Drillsnäppa	<i>A. hypoleucus</i>	453.	41.	3.
150. Ljungspov	<i>Ch. pluvialis</i>	338.			= Strickla	<i>Lobipes l. Phalaropus</i> ...	463.		
	= <i>Ch. apricarius</i>	»	36.	2, 3.	167. Smalnäbbad Simsnäppa	<i>L. hyperboreus</i>	»		
Den europeiska		»			= <i>Phalaropus hyperboreus</i> ...		41.	4, 5.	
Den asiatiska	<i>Ch. pluv. orientalis</i>	339.			168. Brednäbbad Simsnäppa	<i>L. fulicarius</i>	471.		
Den amerikanska	<i>Ch. virginicus</i>	»			= <i>Phalaropus fulicarius</i> ...		76.	4, 4 b.	
151. Sandrullingen	<i>Ch. hiaticula</i>	341.	37.	2, 3.	19. Släktet Sandlöpare	<i>Calidris</i>	477.		
152. Lilla Sandrullingen	<i>Ch. minor</i>	344.	37.	4.	169. Sandlöpare	<i>C. arenaria</i>	»	76.	3.
153. Svartbent Sandrulling	<i>Ch. alexandrinus</i>	345.	37.	5.	20. Släktet Snäppa	<i>Tringa</i>	485.		
11. Släktet Strandskata	<i>Hæmatopus</i>	347.			170. Kustsnäppa	<i>T. canutus</i>	»	42.	1, 2.
154. Strandskatan	<i>H. ostreologus</i>	»	36.	5.	171. Skärsnäppa	<i>T. maritima</i>	494.	42.	5.
Fam. 4. Snäppor	<i>Totaninæ</i>	305, 350.			172. Spovsnäppa	<i>T. subarquata</i>	502.	42.	3, 4.
12. Släktet Skärfläcka	<i>Recurvirostra</i>	350.			173. Sumpsnäppa, Kärrsn.	<i>T. alpina</i>	510.	43.	1, 2.
155. Skärfläckan	<i>R. avocetta</i>	351.	38.	1.	174. Småsnäppa	<i>T. minuta</i>	526.	43.	4.
					175. Mosnäppa	<i>T. Temmincki</i>	536.	43.	5.
					176. Myrsnäppa	<i>T. platyrhyncha</i>	544.	43.	3.
ANDRA DELEN.					21. Släktet Beckasin	<i>Scolopax</i>	550.		
155. Skärfläcka	<i>Recurvirostra avocetta</i> , forts. ...	353.	38.	1.	177. Morkulla	<i>S. rusticula</i>	»	44.	1.
						var. <i>alba</i>	582.		
13. Släktet Spov	<i>Numenius</i>	356.			178. Horsgök	<i>S. gallinago</i>	»	44.	2.
156. Storspov	<i>N. arquata</i>	»	38.	2.	179. Dubbel Beckasin	<i>S. major</i>	605.	44.	3.
	<i>N. virgatus</i>	367.			180. Lilla Beckasinen, Dy-	<i>S. gallinula</i>	624.	44.	4.
	<i>N. lineatus</i>	»			snäppa = Halvbeckasin				

	Pag.	Pl.	Fig.
III. Hägerartade			
Vadare ..... <i>Herodii</i>	637.		
Fam. Hägrar ..... <i>Ardeinæ</i>	»		
Släktet Häger ..... <i>Ardea</i>	»		
181. Häger ..... <i>A. cinerea</i>	»	46.	3, 4.
Hos HOMEROS m. fl.	649.		
181 a. Purpurhäger ..... <i>A. purpurea</i>	658.	77.	1.
181 b. Silverhäger ..... <i>A. alba</i>	665.		
» var.	672.		
182. Rördrom ..... <i>A. stellaris</i>	»	46.	5.
182 b. Dvärghäger ..... <i>A. minuta</i>	684, 872.	76.	1, 2.
» ..... <i>A. pusilla</i>	689-90.		
182 c. Natthäger ..... <i>A. nycticorax</i>	692.	75.	4, 5.
» var. <i>obscura</i>	694-9.		
» <i>Gardini</i>	699.		
» <i>caledonica</i>	»		
IV. Storkartade			
Vadare ..... <i>Pelargi</i>	703.		
Fam. 1. Storkar ..... <i>Ciconiinæ</i>	»		
Släktet Stork ..... <i>Ciconia</i>	»		
183. Hvit Stork ..... <i>C. alba</i>	»	47.	1.
» ..... <i>C. boyciana</i>	717,		
Chasidah ..... 717, 728.			
Hos HOMEROS m. fl.	717.		
» ..... <i>C. alba asiatica</i>	730.		
184. Odensvala ..... <i>C. nigra</i>	731.	47.	2.
Fam. 2. Skedstorkar ..... <i>Plataleinæ</i>	739.		
Släktet Skedstork ..... <i>Platalea</i>	»		
184 a. Skedstork ..... <i>P. leucorodia</i>	»	77.	2.
» ..... <i>P. major</i>	743.		
Hos ARISTOTELES m. fl.	»		
Fam. 3. Ibisfoglar ..... <i>Ibidinæ</i>	745.		
Släktet Ibis ..... <i>Ibis</i>	»		
184 b. Svart Ibis ..... <i>Ibis falcinellus</i>	»	77.	3.
» ..... <i>I. æthiopica</i>	749.		
Janschhof ..... 750.			
Hos HOMEROS m. fl.	750, cf. 1203.		

TREDJE DELEN.

6 Ordn. Simfoglar ..... <i>Natatores</i>	757.		
Fam. 1. Tärnor ..... <i>Sterninæ</i>	757, 1188.		
» <i>Alcyonæ</i> , <i>Mergus</i>	758.		
Släktet Tärna ..... <i>Sterna</i>	759, 828.		
185. Skräntärna ..... <i>S. caspia</i>	759, 790.	48.	1.

	Pag.	Pl.	Fig.
186. Fisktärna ..... <i>S. hirundo</i>	766, 789.	48.	4.
187. Silvertärna ..... <i>S. macrura</i>	779.		
» = <i>S. arctica</i>		48.	2, 3.
187 a. Engelsk Tärna ..... <i>S. anglica</i>	790.		
» ..... <i>S. nilotica</i>	795.		
187 b. Kenttärna ..... <i>S. cantiaca</i>	795, 872.	78.	4.
187 c. Rosentärna ..... <i>S. Dougalli</i>	801.		
» ..... <i>S. paradisæa</i>	804.		
188. Småtärna ..... <i>S. minuta</i>	»	48.	5.
» var. <i>superciliaris</i>	806, 812.		
» ..... <i>S. sinensis</i>	812.		
» ..... <i>S. javanica</i>	»	48.	6, 7.
189. Svart Tärna ..... <i>S. nigra</i>	813, 872.	78.	1.
189 a. Hvitvingad Tärna ..... <i>S. leucoptera</i>	823.	78.	2, 3.
Fam. 2. Måsar ..... <i>Laroidæ</i>	757, 828.		
Schakaf, <i>Αἰγος</i> !	828.		
» <i>Mergus</i>	830.		
» <i>Ἀλκυόν</i>	832.		
» <i>Mergulus</i>	834.		
1. Släktet Måse ..... <i>Larus</i>	835.		
190. Ringkedja ..... <i>L. tridactylus</i>	»	49.	4, 5.
» » var. <i>Kotzebui</i> ...	848.		
» ..... <i>L. brevirostris</i>	»		
191. Hvitmåse ..... <i>L. eburneus</i>	»	79.	1.
192. Skrattmåse ..... <i>L. ridibundus</i>	852.	49.	2, 3.
» ..... <i>L. cirrhocephalus</i>	865.		
» ..... <i>L. rid.</i> var.	»		
193. Dvärgmåse ..... <i>L. minutus</i>	865, 872.	49.	1.
194. Sillmåse ..... <i>L. fuscus</i>	872.	50.	4.
» ..... <i>L. fuscescens</i> m. fl.	881, 3.		
195. Havsmåse ..... <i>L. marinus</i>	884.	50.	5.
» » var.	888.		
196. Ismåse ..... <i>L. glaucus</i>	897.		
= Hvittrut	»	79.	2.
» ..... <i>L. glaucescens</i>	903, 5, 917.		
» ..... <i>L. Hutchinsi</i>	»		
197. Silvermåse ..... <i>L. argentatus</i>	906, 918.		
= Gråtrut	»	50.	1, 2.
» ..... <i>L. affinis</i>	908, 916.		
» ..... <i>L. cachinnans</i>	»		
» ..... <i>L. arg.</i> var. <i>argentatoides</i>	909.		
» ..... <i>L. leucophæus</i>	909, 915.		
» ..... <i>L. occidentalis</i>	909, 917, 8.		
» ..... <i>L. cachinnans</i>	910, 6.		
» ..... <i>L. Michahelli</i>	915.		
» ..... <i>L. argentatoides</i>	917.		
» ..... <i>L. Bonapartei</i>	»		
197 a. Hvitvingad Måse ..... <i>L. leucopterus</i>	923.		
198. Fiskmåse ..... <i>L. canus</i>	928.	49.	6.
Hvitspolig	930.		

		Pag.	Pl.	Fig.			Pag.	Pl.	Fig.
	<i>L. niveus</i>	940.			213. Gråhakedopping	<i>C. griseigena</i>	1083.		
	<i>L. Heinei</i>	»				= <i>Podiceps rubricollis</i> ...	54.	3.	
	<i>L. Audouini</i>	942.			214. Svarthakedopping	<i>C. auritus</i>	1092.		
	<i>L. parasitica</i>	»				= <i>Podiceps auritus</i>	54.	4-6.	
2. Släktet Labb	<i>L. Buffoni</i>	952.	51.	2, 3.	214 a. Sydländsk Dopping	<i>C. nigricollis</i>	1101.		
199. Kustlabb	= <i>L. cepphus</i>	»	51.	4		= <i>Podiceps nigricollis</i> ...	80.	1, 1 b.	
= Vanlig Labb	<i>L. pomerana</i>	958.			215. Smådopping	<i>C. minor</i>	1108.		
200. Berglabb	= <i>L. pomarina</i> , <i>L. pomatorhina</i>	»	51.	1.		= <i>Podiceps minor</i>	54.	7.	
201. Storlabb	<i>L. catarrhactes</i>	964.	79.	3.	Fam. 6. Pelikaner	<i>Totipalmatæ</i>	1116.		
202. Havslabb					1. Släktet Skarv	<i>Graculus</i>	»		
= Storlabb					216. Storskarv	<i>G. carbo</i>	55.	1, 2.	
					= <i>Schalak</i> m. fl.		1131.		
Fam. 3. Alkor	<i>Alcinae</i>	972.			217. Toppskarv	<i>G. cristatus</i>	1135.	55.	3.
1. Släktet Lund	<i>Mormon</i>	»	52.	1.	2. Släktet Sula	<i>Dysporus</i>	1142.		
203. Lunnefogel	<i>M. arcticus</i>	»			218. Berghammar	<i>D. bassanus</i>	»	55.	4, 5.
	<i>M. corniculatus</i>	976.			Släktet Pelikan	<i>Pelecanus</i>	1151.		
2. Släktet Alk	<i>Alca</i>	983.	52.	2.	218 a. Pelikan	<i>P. onocrotalus</i>	81.	1.	
204 Tordmule	<i>A. torda</i>	»				<i>Onocrotalus</i>	1158.		
204 b. Garfogel	<i>A. impennis</i>	994.	80.	2.	Fam. 7. Stormfoglar	<i>Procellarinæ</i> ...	1159.		
= Geirfugl					1. Släktet Stormfogel	<i>Fulmarus</i>	»		
3. Släktet Grisla	<i>Uria</i>	1003.			218 b. Havhäst	<i>F. glacialis</i>	»		
205. Sillgrisla	<i>U. troile</i>	»	52.	4.		= <i>Procellaria glacialis</i> ...	79.	4.	
	= <i>Alca troile</i>				2. Släktet Stormsvala	<i>Procellaria</i>	1166.		
	» » <i>Albino</i>	1008.	80.	3, 4, 4b.	219. Stormsvala	<i>P. pelagica</i>	»	78.	5.
206. Brünnichs Grissla	<i>U. Brünnichi</i>	1014.	52.	5, 6.	219 a. Klykstjertad Stormsvala	<i>P. leucorrhæa</i>	1174.		
	= <i>Alca Brünnichi</i>				3. Släktet Lira	<i>Nectris</i>	1178.		
207. Tobisgrissla	<i>U. grylle</i>	1020.			219 b. Lilla Liran	<i>N. puffinus</i>	»		
4. Släktet Alkekung	<i>Mergulus</i>		52.	3.	219 c. Stora Liran	<i>N. major</i>	1182.		
208. Alkekung	<i>M. alle</i>	1035.			Fam. 8. Albatrosser	<i>Diomedidæ</i>	1183.		
	= <i>Alca alle</i>				Släktet Albatross	<i>Diomedea</i>			
	» » var.	»			219 d. Albatross	<i>D. exulans</i>	»	81.	2.
5. Släktet Starik	<i>Phaleris</i>	1039.			219 e.	<i>D. culminata</i>	1187.		
208 a. Starik	<i>Ph. psittacula</i>	»			219 f.	<i>D. chlororhynchus</i>	»		
Fam. 4. Lommar	<i>Eudytidæ</i>	1040.							
Släktet Lom	<i>Eudytes</i>	»							
209. Smålom	<i>E. septentrionalis</i>	»	53.	1.					
	= <i>Colymbus septentrionalis</i>								
210. Storlom	<i>E. arcticus</i>	1051.	53.	2, 3.					
	= <i>Colymbus arcticus</i>								
211. Islom	<i>E. glacialis</i>	1062.	53.	4.					
	= <i>Colymbus glacialis</i>								
Fam. 5. Doppingar	<i>Colymboidæ</i>	1070.							
Släktet Dopping	<i>Colymbus</i>	»							
212. Skäggdopping	<i>C. cristatus</i>	»	54.	1, 2.					
	= <i>Podiceps cristatus</i>								

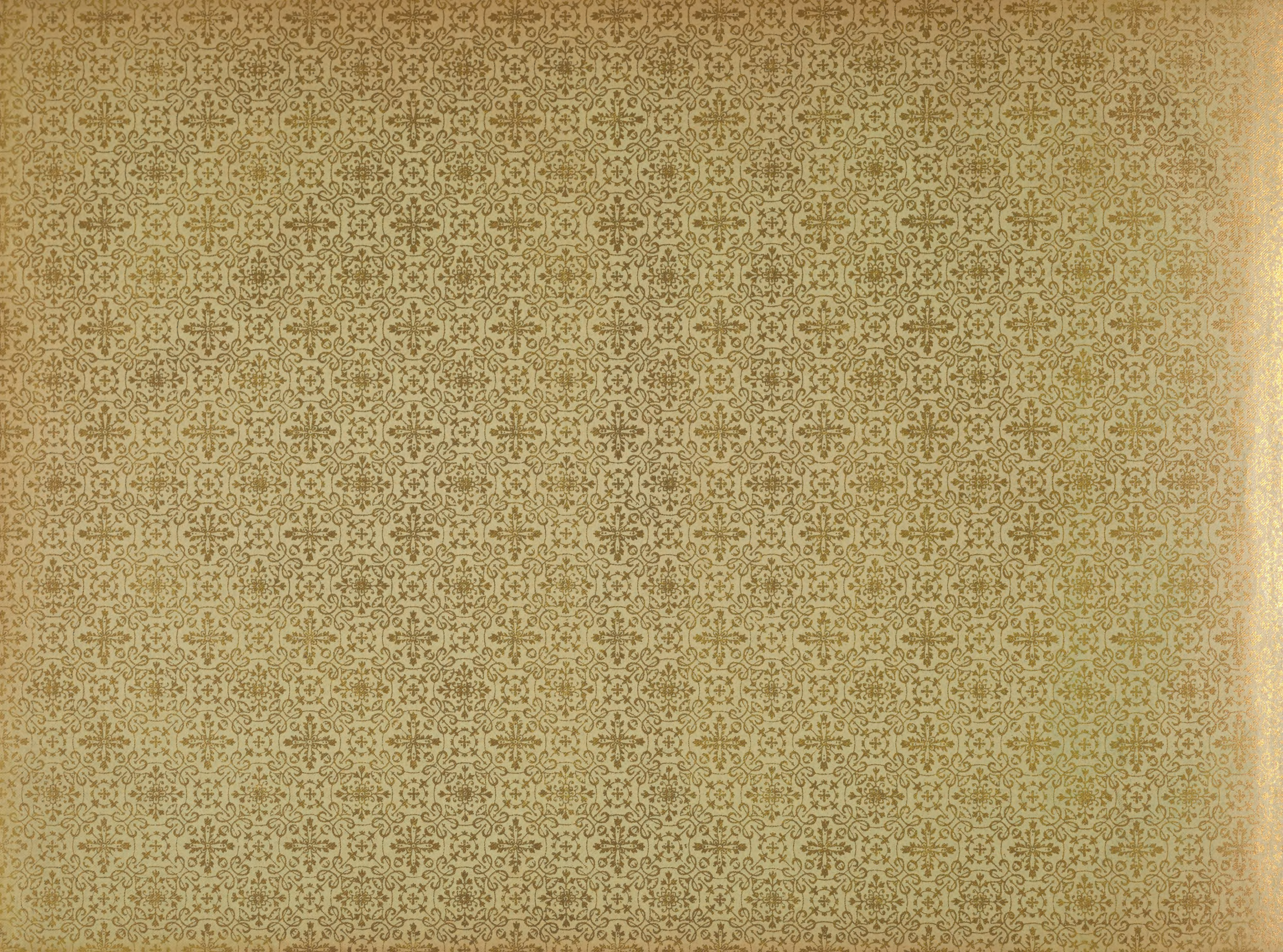
FJERDE DELEN.

		Pag.	Pl.	Fig.		Pag.	Pl.	Fig.
Fam. 9. Andartade	<i>Anatinae</i>	1189.			230. Gräsand	<i>A. boscas</i>	1327.	58. 2, 3.
1. Släktet Svan	<i>Cygnus</i>	»			Hybrider		1351.	
220. Sångsvan (Vild Svan)	<i>C. musicus</i>	»	56.	2.	231. Snatterand	<i>A. strepera</i>	»	83. 3, 4.
Bastarder		1202.			231*. Bläsand	<i>A. penelope</i>	1360.	58. 4, 5.
Svansång		1203.			232. Stjertand	<i>A. acuta</i>	1371.	59. 1, 2.
220 a. Lilla Svanen	<i>C. minor</i>	1225.	81.	3.	232 a. Praktand	<i>A. falcata</i>	1384.	83. 2.
221. Tama Svanen	<i>C. olor</i>	1228.	56.	1.		= <i>A. falcaria</i>		83. 2.
Bastarder		1237.			233. Årta	<i>A. querquedula</i>	1387.	59. 3, 4.
2. Släktet Gås	<i>Anser</i>	1239.			234. Kricka	<i>A. crecca</i>	1397.	59. 5, 6.
222. Grågås	<i>A. cinereus</i>	»	56.	3.	235. Skedand	<i>A. clypeata</i>	1411.	58. 6.
Hos skalder m. fl.		1250.			4. Släktet Dykand	<i>Fuligula</i>	1421.	
Bastarder		1258.			236. Ejder	<i>F. mollissima</i>	»	
223. Sädgås (Vildgås)	<i>A. segetum</i>	»	56.	4.		= <i>Fulix mollissima</i>		60. 1, 2.
	<i>A. arvensis</i>	1271.			237. Praktejder	<i>F. spectabilis</i>	1438.	
224. Spetsbergsgås	<i>A. brachyrhynchus</i>	»	82.	1.		= <i>Fulix spectabilis</i>		60. 3, 4.
225. Bläsgås	<i>A. albifrons</i>	1274.	57.	1, 2.	238. Alförrädare	<i>F. Stelleri</i>	1445.	63. 1, 2.
226. Dvärggås	<i>A. erythropus</i>	1280.			239. Svärta	<i>F. fusca</i>	1449.	61. 1, 2.
	= <i>A. minutus</i>		57.	3.	240. Sjöorre	<i>F. nigra</i>	1460.	61. 3, 4.
226 a. Svängås	<i>A. cygnoides</i>	1285.			240 a. Hvitnackad Svärta	<i>F. perspicillata</i>	1468.	84. 2.
227. Havregås	<i>A. leucopsis</i>	1287.	57.	4.	240 b. Strömand	<i>F. histrionica</i>	1470.	84. 1.
228. Prutgås	<i>A. bernicla</i>	1292.			241. Bergand	<i>F. marila</i>	1474.	62. 1, 2.
	= <i>A. torquatus</i>		57.	5.	242. Vigg	<i>F. cristata</i>	1484.	62. 3.
228 a. Rödhalsad Gås	<i>A. ruficollis</i>	1302.	82.	2.	242 a. Brunand	<i>F. ferina</i>	1494.	84. 3, 4.
228 b. Indisk Gås	<i>A. indicus</i>	1306, 1561.			242 b.	<i>F. rufina</i>	1502.	
3. Släktet And	<i>Anas</i>	1306.			243. Knipa	<i>F. clangula</i>	1506.	62. 4, 5.
228 c. Bramin-And	<i>A. casarca</i>	»	83.	1.	243 a. Islandsknipa	<i>F. islandica</i>	1517.	
	= <i>A. rutila</i>		58.	1.	244. Alfogel	<i>F. glacialis</i>	1519.	63. 3-5.
229. Gravand	<i>A. tadorna</i>	1311.			Fam. 10. Skrakar	<i>Merginae</i>	1530.	
229 b. Myskand	<i>A. moschata</i>	1322.			Släktet Skrake	<i>Mergus</i>	»	
229 c. Hybrid And	<i>A. moschata</i> + <i>A. boscas</i>	1325.			245. Storskrake	<i>M. merganser</i>	»	64. 1, 2.
	= <i>A. purpureo-viridis</i>		82.	3.	246. Pracka	<i>M. serrator</i>	1543.	64. 3, 4.
					247. Salskrake	<i>M. albellus</i>	1553.	64. 5, 6.
					247 a. Bastard	<i>M. albellus</i> + <i>Ful. clangula</i>	1561.	

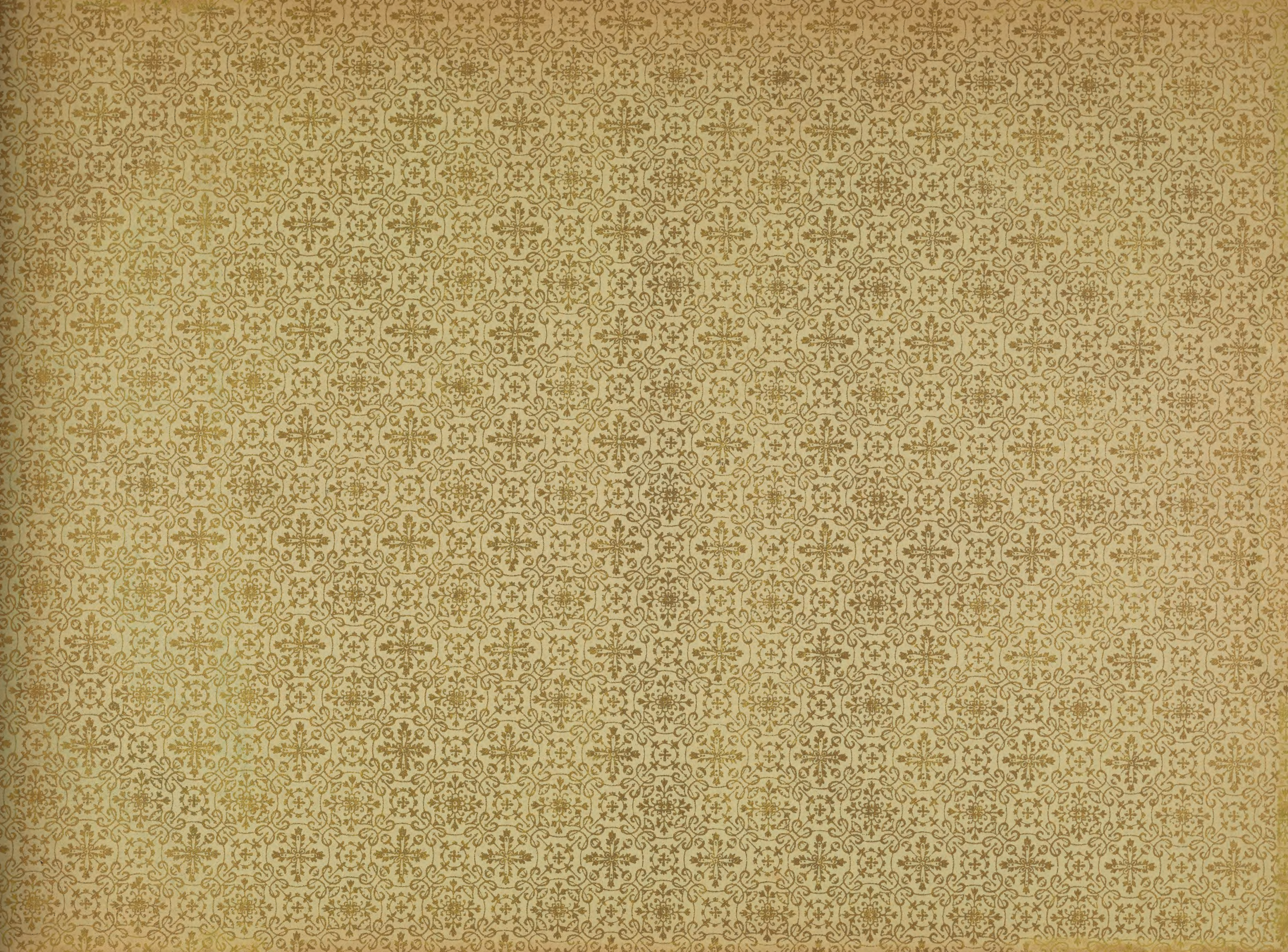

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01186 1648